Deim Pál: 8.

A mélybe vezető és ferde síkok és az előtéri lapos súlyeltek ellentéte ugyanazt a hatást váltja ki. A vertikálisok és horizontálisok szükségképpen ellentétesek az átlós vonalak lendületesebb mozgásával, s egy ábrázoláson belül belső feszültséget teremtenek. Minden a De Stijl-csoport festészetének lenüvt tanulságaiból is adódik, anélkül, hogy a művénnek bármilyen közvetlenebb kapcsolata is lenne a csoport szigorúan absztrakt festészetével. Finom tónusainak, elmosódott formáinak belső életével egyszerre bensőséget lop ezekbe a formákba

Passuth Krisztina: Új törekvések a szentendrei művészetben

Új symposion 1969/45 19.old

Deim Pál: 9.

Különösen vonatkozik en legutóbbi, Jugoszláviában hénült alkotásaira. Ezeknek alapja gyakran újságpapír, melynek mintázata az egén kompozicionak sajátosan vibráló, sárgás-barna alaptónust ad. A sárgás-barna tónus és a betűk áttűnő szövete a kubista festmények és collage-ok, elsősorban Braque hangulatvilágát idézik fel. A betű, a szöveg alig látható az, de mégis érzékelhetően beépül a kép vizuális egységébe, s annak alkotórénévé válik. Ebben a vonzó, sajátosan kettős légkörbe illenkednek bele azután a fakerentek nagyra nőtt szilhettjei vagy a görögheleti cikonok lírai figurái

Passuth Krisztina: Új törekvések a szentendrei művénetben

Új Symposion 1969/45 19. old.

Deim Pál: 10.

Legujabb művei sajátos színvilágukkal, izgalmas felület-játékukkal, s főként titokzatos, megfejthetetlen atmosférájukkal Vajda Lajos örökségét a legjobb irányban bontakoztatják ki.

Passuth Krintina: Új törekvések a szentendrei művénetben

Új Symposion 1969/45 19. old

Deim Pál:

Feljegyzések egy kolostorban I.

Új Symposion 1969/45 17.old

Deim Pál:

Feljegyzések egy kolostorban I-

Uj Symposion 1969/45 9. Hd

Deim Pál:

7 - 7,30 - ip (Temperon)

Uj Symposion 1969/45 11. old

MIK

Deim Pál

Kiállitási kritika

Magyrar Ifjuság 1968 máj.3.

MDK

Deim Pál

Kiállítási kritika

Magyar Nemzet 1968 ápr.21.

MDK

Deim Pál

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1968 ápr.21.

Deim Pál:

A szentendreiek közül jelenleg a legérettebb művén. Festészetében már régen túljutott a kísérletezések korszakán, saját külön világa van. Jellegzetesen szentendrei világ, amelyben a szerb motívumok és a helyi festészet hagyományai valóban újszerű és meggyőző szintézist alkotnak. Műveinek komolyságában rejtetten a lírai elem uralkodik. Szüzhéből szünkén kiemelhedő formái, látszólag rideg geometrikus alakzatai érzelemmel átitatott racionális világszemléletből fakadnak. Világa rendkívül puritán és látszólag hűvös világ

Passuth Krisztina: Új törekvések a szentendrei művészetben

Új Symposion 1969/45 18. old

Deim Pál: 2.

A temetőből, a népi fakerentekről, ikonokról s főleg a házak mintáról ellesett motívumok nem élnek önálló életet, hanem lemondva egyedi sajátosságaikról, homogén felületet alkotnak, melyben már néha csak távoli emlékek szilhettként merül fel az egyedi elem. A képek hangulata, az egyes rénletek magától érthetődő, szükségherű kapcsolata, egymásba-montirozódása Vajda Lajos szentendrei korszakának kristálylyos látomásait idézik. A művén mindig felületet teremt, és ennek a felületnek nemcsak texturája van, hanem mélysége, belső tartalma is

Passuth Krintina: Új törekvének a szentendrei művénetben

Új Symposion 1969/45 AS. old

Deim Pál: 3.

Nem dekorativ, hanem befelé építő, befelé elő művén akinél a felület csak a legkülső réteg, amely arra való, hogy lassanként kitárulkozva az egymásba hatoló síkok és formák a mélységnek új és új szépségeit tárják föl, s mindég ujabb távlatokat érékeltessenek. Nincsenek eges különálló motivumok, csak a nagy, szinte építészeti egén van, amely logikus rendbe kapcsolja össze az amorf sokszor lágy körvonalú formákat és a geometrikus idomokat. Ezek a hágyabb, sorkszor sötét sziluettként megjelenő formák mintha fák árnyékai lennének, míg a geometrikus idomok nyilvánvalóan az egymáshoz illeszkedő házak absztrakált elemei

Passuth Krisztina: Új törekvének a szentendre művészetben
Új Symposion 1969/45 18. old

Deim Pál: 4.

Művészetében kétféle irány, kétféle szemléletmód válik szét. Korábbi vásznain a sötét háttérből fehéren kirajzolódó alakok mozgásának lágy, kötetlen ritmusa később visszatér a már non-figurativ vásznak lara expressziv színszalagjainak ritmusába. Ez a szabadabb, de oldottabb komponálásmód az utóbbi időben kevésbé érvényesül, hogy helyette inkább a sokkal tartalmasabb, sokkal összefogottabb szerkezetes komponálás kerüljön előtérbe. Itt ebben a geometrikusabb szemléletben nyul vissza Barcsay majd Vajda alkotásmódjához.

Passuth Krisztina: Ly törekvések a szentendrei művészetben

Ly Symposion 1969/45 19. old

Deim Pál: 5.

A kékből vagy szürhéből kiváló, tisztarajzú, egyszerű sziluettű házak az egymáshoz áttűnő, áttetsző síkokként ható falak és ablakok sokszor bonyolult, érdekes szerkezeteket hoznak létre, amelyekben a világos színekben derengő falaknak súlyt, biztonságot egy-egy élesen, szárazon kirajzolódó betűszám vagy ablakkeret ad. A mélységbe nyúló ablaksziluettek nagyon is reális és valkos motívumok, és így éppen az egén konstrukció légiességét érzékelteti. A kék színek néha a házakat, máskor az eget jelzik; a hettő sokszor egybemosódik

Passuth Krisztina: Új törekvések a szentendrei művészetben

Új Symposion 1968/45 19. old

Deim Pál: 6.

A különböző tört kék felületek pantellárnyalataikkal mégis összetartják, szigorúan körülhárják a síkokba behatoló geometrikus formákat. A későbbi szürke képek még elvontabbak. Többnyire elnakad az eredeti motivumoktól, egénen szabadon kezeli őket – csupán felületük finom érzékey vibrálása érvényesül. A képeket elvont mágikus atmosféra tölti ki, az egyes elemek csak sejtetnek, de nem ábrázolnak. A szürke foltoknak a texturája is emlékeztet Vajda ~~[illegible]~~ festményeire. De a rénletekben túl a különböző felületekből kialakuló egén az ami igazán rokon Vajda alkotásaival.

Passuth Krisztina: Új törekvések a szentendrei művészetben

Új Symposion 1969/45 19. old

Deim Pál: 7.

Kompozíciói lágyan, oldottan geometrikusak, semmi merevség és keménység nincs bennük. A finom szürke felület a kép közepén vertikálisan kettéosztódik. A tengely körül többé kevésbé szimetrikusan rendeződnek el a geometrikus, vagy távolról reálisra emlékeztető formák. Ez a vertikális tengely hangsúlyt és tartást ad a képnek. Ugyanakkor a jobbra-balra elhelyezkedő elemek dinamikával telítődnek, s mintha át akarnák szelni ezt a függőlegest. Több képen a formák diagonálisan helyezkednek el, ami már önmagába véve is dinamikus hatást teremt, különösen ha az elemek mozgásiránya ellentétes.

Passuth Krisztina: Új törekvések a szentendrei művészetben

Uj Symposion 1969/45 19. old

MDK

Deim Pál

Kiállitási kritika

Élet és irodalom 1968 ápr.2o.

MIK

Deim Pál

Kritika

Művészet 1968 máj.p.12.

MDK.

Deim Pál

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 8.lap.4o-41.

.

M.D.K

Deim Pál
festő

„Öreg fal", az „Árok", „Székek"
a „Betongyűrűk", a „Talicskák"
és a többi kiállított művei szent-
endre arculatát, és azt a törekvé-
sét mutatják, hogy minél egyszerűbben
szóljon az emberről és a környezetről.

Nagy Sándor: Deim Pál kiállítása
Művészet, 1965. augusztus - 40 lap.

MDK

Deine Pál
grafikus

Kiállításán szerepel a: „Havas táj", a „Szőlős domboldal", a „Fehér falak", a „Kék hár", a „Kőszároló", a „Szamárhegy", a „Szentendre", a „Kisváros", az „Interieur", a „Három nő" c. művei

Nagy Ildikó: Deine Pál kiállítása
Művészet, 1965. augusztus - 40 lap.

Deim Pál
festő

M.D.Y.

A Medgyaszky levemben rendezett kiállítást. – „Négy nő" (repro)
Anyagát az elmult két év munkáiból válogatta össze. Deim Pál 1962-ben végezte a Képzőművészeti Főiskolát el.

Nagy Sándor: Deim Pál kiállítása
Művészet, 1965. augusztus - 40 lap.

MDK

Deim Pál

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1968 szept.24.

Ügyiratszám:

Ügyintézőnk:

Budapest, 196

ORSZÁGOS TERMÉSZ
BUDAPEST, V., E
TELEFON

4081 66. - FNYV. 9. t. - (N)

Deim Pál (1932-

A Képzőművészeti Főiskola elvégzése után Szentendrén telepedett le Vajda Lajos, Barcsay Jenő és az ikonfestészet alakította stílusát.

67. Csend VIII. papír, tempera 84x60 cm
ltsz. MK 74.138.

A XX. sz. magyar festészete a miskolci képtárban
-katalógus-

Egyes számu cédula M.D.K.

Deim Pál

Tiz éve végzett a Főiskolán. 1963 óta szerepel a Fiatalok Studiójának kiállitásain és más tárlatokon. 1965-ben egyéni kiállitása volt a Mednyánszky teremben. Legujabb kiállitása nem rég zárult Amszterdamban. A képzőmüvészeti Főiskolán a grafikai tanszakot végezte. Régi szerb vasvereteket gyüjt, a XVII.-XVIII. századi szentendrei barokk épitészet részletei, szerb egyházi motivumok érdeklik.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. január 4.
XIII. évf. 1. sz. 8. lap

Kettes számu cédula

M.D.K.

Deim Pál

1968-ban Párisban járt, ahol leginkább a japán grafikusok, Vasarely és a venezuelai Jésus-Raphael Soto hatották a müvészre. 1968 nyarán egy jugoszláviai müvésztelepen dolgozott, ahol elfogyott papirjait nem volt módjában pótolni és ezért kezdett ujságpapirra rajzolni. 1969-ben a szentendrei Ferenczy Károly Muzeumban rendeze t kiállitást.
Egy cim nélküli rajzát hozza a lap az interju keretében.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. január 4.
XIII. évf. 1. sz. 8. lap

M.D.K.

Deim Pál

Müvein a konstruktivizmus szentendrei hagyományainak értéke mutatkozik, -irja Perneczky Géza: "A pátosztól a groteszkig" c. kritikájában a Mücsarnokban rendezett kiállitásról, a Képzümüvészet c. rovatban.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. január 4.
XIII. évf. 1. sz. 9. lap

Deim Pal.

„Plaktira"

— [illegible]

Jan. Pan. Muz. Sól. 1974 (XIX)

Deim Pál

„Festmény"

– 1973

Janus Pan. Kút. Int. 1974. (XIX)

Deim Pál

Grafika I – 1974

Jan. Pan. Múz. Szt. 1974 (XIX)

Deim Pál

Szentendrei kereskedő jelvénye
temp. 70 x 51

Magyar Művészet 1945–1969
Műcsarnok

DEIM PÁL /

1.) Baudelaire illusztráció rézkarc 15x16.7
2.) E.A. Poe illusztráció a „Holló"-hoz
rézkarc 20x26
3.) Dürrenmatt illusztráció:
„Angyal nállt le Babilonban"
kőrajz 32.2 x42

II. Miskolci országos grafikai biennálé Kat. bev. Koczogh Ákos Miskolc, 1963.

Deim Pál
festő

M.D.K.

„Eesti hangulat" c. műve

Láncz Sándor: Képzőművészeti krónika
Élet és Irodalom, 1961. szept 16 – 10 l

M.D.K

Deine Pál
festé

Ernst Hausgebet' Lausanne

"

Jacques Sandoz. Kopernikovské kvarteto
Cité in Nedelovo, 1961. sept 16 - 10 h

Deim Pál
festő

M.D.K.

Olvasó nője.

Bordácsné H. Lenke: Szentendrén élő képzőművészek kiállítása 1960

Művészet, 1960. december. — 32 l.

MDK

Deim Pál

Olvasó nő, o. repr.

Szentendrén élő képzőm. kiáll. Ferenczy Muz. 1960.IX.

MDK

Deim Pál

Olvasó nő, o.

Szentendrei látkép, o.

Bismányi táj, o.

Furcsa házak, o.

Olvasó nő, vázl. o.

Szentendrén élő képzőm. kiáll. Ferenczy Muz.
1960. IX.

MDK

Deim Pál

Baudelaire illusztr. rk.

E.A.Poe illusztr. a Hollóhoz, rk.

Dürrenmatt illuszt. Angyal szállt le Babilonban, kőrajz

II.Miskolci ordz. grafikai biennale, Herman O. Muz. 1963.

Deim Pál

kertjében dolgozik. Szentendrén él

(fotó)

Selmeczi Tóth János: Még egyszer Szentendrén

Népművelés 1968/11 35old.

MDK

Deim Pál

Lágymányosi lakótelep, o.

Kerek asztal, o.

Festőasztalka, o.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

Deim Pál MDK

Szentendre, olf.

Szamárhegy, olf.

Öreg fal, olf.

Ferenczy Károly Mus.1964. szept-okt.
Szentendrei festőművészek őszi tárlata

Deim Pál MDK

Kőtároló, 1963 olf.

Neonfények fák, 1963. olf.

Szentendrei táj, 1963. olf.

Ferenczy Károly Muz. 1963. okt. Szentendrei festészet

Deim Pál

1. Csend IV. tempera, 50 x 70

2. Csend V. tempera, 60 x 80

Szentendrei festők társlata

Ferenczy Károly Múzeum

Deim Pál

1. Csend IV. repr. tempera 50x70

Szentendrei festők tárlata
Ferenczy Károly Múzeum

DEIN PÁL

Duna Szentendrénél akvarell

Fiatal Képzőművészek és parművészek
kiáll 1955 -

Perlrott Csaba Vilmos

Téli táj olaj
Táj

A Szentendrei Művésztelep
jubiláris kiállítása
1926-1956
Katalógus: Lyka Károly

MDK

Deim Pál

Árnyékok, vegy.techn.

Más ablak, más kilátás, vegy.techn.

4. Balatoni nyári tárlat. Keszthely, Balatoni Muz. 1968.

Dein Pál

Komposition zur Wandgestaltung I.
1965., repr.

100 Jahre Kunst in Ungarn
Museum am Ostwall Dortmund, 1971.

MDK

Deim Pál

Sikátor, temp.

Ablakok, temp.

Studió 67. Fiatal képzőm. kiáll. Ernst Múz.1967.

Deim Pál

Polc, repr.

Szentendrei ~~xxxx~~ festőművészek nyári tárl.

Ferenczy Károly Muz. 1966.

MDK

Deim Pál

Polc, o.

Szentendrei festőművészek nyári tárl.

Ferenczy Károly Muz. 1966.

MDK

Deim Pál

repr.:

Lágymányosi lakótelep

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Mus.

Deim Pál

Csend VI. temp. 61×84

Másol az ablakain V. temp. 61×84

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Déri Múzeum, 1970. júl. 19 – aug. 5.

Deim Pál

Mások az ablakaink vep.

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Déri Múzeum 1970. júl 19–aug 9.

Deim Pál

Baudelaire illusztráció rézkarc 15 x 16,7
E. A. Poe ill. A „Holló"-ba " 20 x 26
Dürrenmatt ill.: „Angyal szállt le Babilonba". körajz 32,2 x 42

II. Miskolci Orsz. Grafikai Biennale Miskolc 1963.
~~Kiáll.~~ Herman Otto Múzeum, Kiáll. kat. Bev.: Koczoph Ákos.

Deim Pál, festőművész

Németh Miklós, 47 éves festő első kiállítása látható most a Műcsarnokban. Deim Pál a katalógus előszavában azt írja, hogy az utóbbi évtized egyik legnagyobb felfedezettjéről van szó.

Láttuk, hallottuk...

1981. márc. 13. Kossuth 17.30 /Vöné/.

2

Deim Pál

Grafika · 1971
papír, akvatinta 250 × 343 mm
J : 1 7/15 Deim Pál 971
JPM 71.373

modern grafika, pécs 1976.

Deim Pál

"Grafikánkról New York-ban" cimmel Bodri Ferenc arról tudósit, hogy egyik hires amerikai lap, a New York-ban megjelenő "Print Review" sorozatosan közli a grafikai eljárások kelet-európai történetét, s eközben a müfaj magyarországi fejlődésére is kitér. Pataki Dénes tanulmánya 1530-tól 1945-ig ismerteti a sokszorositással készült müvészeti ág utját, s ennek illusztrálására az alant felsorolt müvészek munkájából bemutat egy-egy reprodukciót: Szelepcsényi György, Tischler Antal, Morelli Gusztáv, Barabás Miklós, Olgyai Viktor, Komjáti Gyula, Buday György, Rudnay Gyula, Uitz Béla, Moholy-Nagy László, Derkovits Gyula, Barcsay Jenő.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. febr. 17. XXIII. évf. 7. sz. 6. lap.

Deim Pál

Plasztika I., 1972. br. 17×11×5 cm

— " — II., 1972. br. 27×20×18 cm

IV. Országos Kisplasztikai Bienmálé

Pécs, 1974.

Deim Pál

Emlékmúzeum, III., 1972. br.
14×26×8 cm

IV. Országos Kisplasztikai Biennálé
Pécs, 1974.

Deim Pál

Festmény, 1973. v. o. 130×150 cm

Modern Magyar Képtár, Pécs

Alexandr Dejnecka

nobrázmůvek

Munkásságának ismertétése

Népművelés

1979 2. 5.

Deim Pál

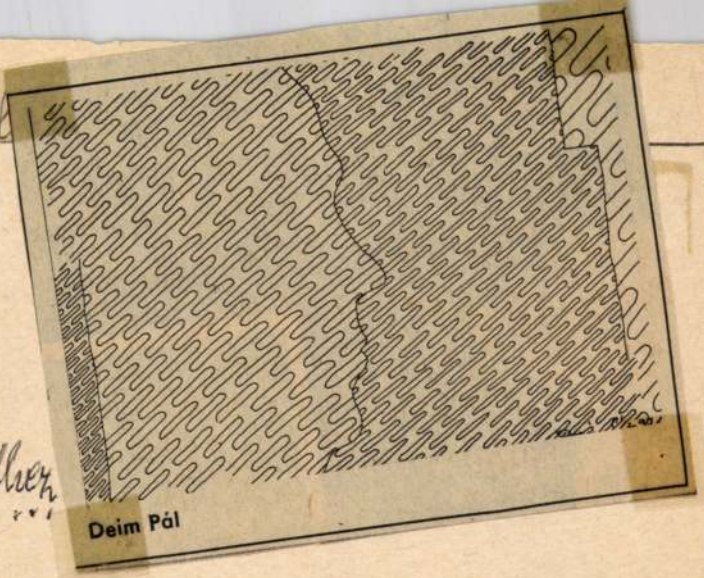

Sebők János:
Gratulálok az eszedhez...

Magyar Ifjúság, 1979. jan. 5.

Dein Pál

Teljegyzések egy kolostorban, temp., pác
Találkozás a kékkel, temp.

Szentendrei művészek

Deim Pál

1. Csend IV. temp. 50x70
2. Csend V. —"— 60x80

Szentendrei Festők Tárlata
Ferenczy Károly Múzeum

Deim Pál

1. Kompozíció II. album. grafika 40×50

2. —"— VI. —"— —"— —"—

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Deim Pál

Vadas József: "A Rézkarckirály udvarában" cim
mel ir a Miskolci Galériában rendezett Orszá-
gos Grafikai Biennáléról, amelyen a művészek
az egy éve elhunyt Kondor Béla emlékének a-
dóznak müveikkel.
A művész munkájáról külön nem számol be, csu-
pán "szines árnyékai"-t emliti meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. dec. 29.
XVII. évf. 52. sz. 12. lap.

Deim Pál
festő

Deim Pál méltatja a pedagógus
Barcsay mestert.

-----: Tanitványok a mesterről.
Művészet. 1974. fberuár - 10.oldal.

Deim Pál
festő

Deim művészi célkitűzése az, hogy
*Egyszerű motívumokból hozza ki
a forma minden fehetőséget.* Ennek
a horszaknak fontos állomása Deim
1968-as jugoszláviai prilepi tartoz
kodása.

Tóth Antal: Deim Pál

Művészet, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő

Deim Pál művészetének a helyi konstruktio és szürrealista tendenciákban való gyökeredzésére, már az 1965-ös kiállításon felfigyeltek.

Tóth Antal: Deim Pál

Müvészet, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő -

Deim motívumait Szentendréből
említi, mint „Szentendre", „Főtér",
„Szentendrei kereskedők jelvénye"
„Ablakok", „Sikátor" valamennyi 1966
ból való -

Tóth Antal: Deim Pál
Művészet, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő-

Az „Asztal", a „Polc", a „Hatonús
ikon" mély emberi mondani valót
magában hordozó mű. 1967-es
mű a „Másol az ablakaink", 1968
-as a „Torony" I., II.

Tóth Antal: Deim Pál

Müvészet, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő-

Deim Pál 1968-as jugoszláviai
prilepi tartózkodása alatt készült
a „Feljegyzések egy holostorban" cik-
lusa.

Tóth Antal: Deim Pál

Művészet, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő

Deim Pál korai képei jobbára
városképek, illetve városképek-
re emlékeztető színi és forma
kompozíciók

Tóth Aztal: Deim Pál
Művészet, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő -

A Deimre jellemző hiksin inten-
zívebben jelentkeik művészetében,
a végtelent szimbolizálja ezzel. Ezzé
példa a „Tallalkozás a hékkel" ciminü
festménye.

Tóth Antal Deim Pál

MÜVÉSZET, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő

Az 1960-as évek végén Deim művészetében a leggyakoribb a szentendrei barokk hőrak ablakaira emlékeztető ablakmotívum.

Tóth Antal Deim Pál
MŰVÉSZET, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő-

Deim Pál művészete két irányba alakul. Ugyanint az alagrafikák készítéséhez és a plasztikához.

Tóth Antal Deim Pál

MÜVÉSZET, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő

Deim a szobrászat iránt mindig nagy érdeklődést tanusított. Érdeklődése beteljesült az 1969-es évi datálású „Ember és ház" sines reliefjével.

Tóth Antal Deim Pál

MŰVÉSZET, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő

Deim szobrászati tevékenységének képviselői a „Kitfigurás relief", a „Menyasszony ikon". Elemte fával, hésőbb bronzzal dolgozott.

Tóth Antal Deim Pál

MŰVÉSZET, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő-

Deim Pál alkotásai közé tartoznak a Csend sorozat darabjai és a „Feljegyzések" is.

Tóth Antal Deim Pál
MŰVÉSZET, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő

A Főiskolán Barcsay Jenő
volt a mestere Deim Pálnak,
Deim beleszületett a szentendrei
művészetbe. Deim Barcsayn ki-
vül Vajda Lajost és gadanyit
vallja mesterének

Tóth Antal: Deim Pál.

MŰVÉSZET, 1972.december - 16.oldal

Deine Pál
festő

„Menyasszonyikon" (Részlet) 1971.
„Mások az ablakaink" II. 1970
„Feljegyzések egy holostorban" VIII.

Tóth Antal: Deine Pál
Művészet 1972. december - 16 oldal.

Deim Pál
festő

Deim Pál először kiállításon még főiskolai tanulmányai megkezdése előtt szerepelt az akkori Ferenczy Károly Múzeum évenkénti kiállításán.

Tóth Antal: Deim Pál.
MŰVÉSZET, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő.

Deim Pál igazi szentendrei festő.
Szentendrén született, művelkedett,
vált festővé és a szentendrei festők
között mutatta be először munkáit.

Tóth Antal: Deim Pál.
MŰVÉSZET, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál
festő

Deim Pál főiskolai évei alatt a szentendrei művésztelep egyik művészpedagógusának Deli Antalnak ösztöndíját élvezte.

Tóth Antal: Deim Pál.
MŰVÉSZET, 1972.december - 16.oldal

Deim Pál

Ez a konzekvens életmű-építés, az életélményeinek plasztikai jelekben való „megírása", ez a folytatásos női eposzszobrászat rokon azzal a törekvéssel, amit a Művészet idei első számában Németh Lajos Deim Pál „építkező" művészetéből meglátott és megírt. Deim egészen más, sokkal szorosabb értelemben vett építkező festő, mint amilyen értelemben Várnagy ilyen szobrász lenne. De Várnagy nemcsak egy-egy kompozíciónak a „programját" tervezi meg, hanem minden anyag-, stílus- vagy formaváltásával, korszakról korszakra ugyanazt a művészeti-emberi programot folytatja, építi tovább. Így sorolható ő is a nemcsak egyes műveket, hanem konzekvens életművet alkotók, építők közé.

Pataki Imre: Vallomás képtárban.
Művészet, 1975. augusztus – Faldal.

Deim Pál

Festészet, szobrászat, tánc, zene műfaji szintézisét, az ösztönök és a ráció, a belső és a külső történések és kapcsolatok egységét kifejezni – roppant igényű vállalkozás. Az a következetesség, amellyel például Deim épít és törekszik humánus szintézisre, talán már közelebb is áll a természettudományhoz és az építészethez, Várnagyé viszont a társadalomtudományhoz (lélektan, szociológia) és a tánchoz. De mindegyik, mint Schaár művészete is, emberközpontú és pozitív szintézisre tör. E három generáció és háromfajta út közössége ebben ragadható meg.

Pataki Imre: Vallomás képtárban.
Művészet, 1975. augusztus – 7 oldal.

Deim Pál

Kiállítása volt a Műcsarnokban

Petrényi Iván ismertetése

Vigilia 74/1 347. o.

Deim Pál, festő

Kiállításának elemzése.
(Műszaknot.) ↓

Miklós Pál: Képzőművészeti Krónika
542-549.

JELENKOR, Pécs, 1974. június

XVII
6.

MDK

Deim Pál

Németh L. kritikája

Kritika 1968 jun. p. 43

Deim Pál

Kiállítása volt a Műcsarnokban.

Aradi Nóra: Deim Pál kiállítása.

Jelölhatár 74. szept. 21 18.0.

Deim Pál

"Ember és környezetét vizsgáló szobrai"-t elismeréssel méltatja Vadas József: "Kisplasztika-e a kis plasztika?" c. kritikájában, amelyek a Janus Pannonius Muzeumban, a Déryné utcai helyiségekben, a pécsi/plasztikai biennálén kerültek bemutatásra. A művész munkáinak dicsérete mellett kiemeli Schaár Erzsébet és Kiss Nagy András alkotásait is.
/kis

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 2.
XVIII. évf. 44. sz. 13. lap.

Deim Pál

"Bemutatjuk Deim Pál grafikáit" cimmel Frank János ir a müvészről: Szentendrén született, 1932 junius 29.-én. 1963-ban végezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán. 1965-ben a Mednyánszky Teremben, 1968-ban Amsterdamban, 1969-ben Szentendrén a Ferenczy Muzeumban, 1972-ben Pécsett a Modern Magyar Képtárban, 1973-ban a debreceni Egyetemi Galériában, 1974-ben a Műcsarnokban volt egyéni kiállitása. Külföldi magyar tárlatokon szerepelt 1966-ban Bolognában, majd Pesaroban, 1969-ben Oslóban, 197o-ben Würtzburgban.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. okt. 12.
XVIII. évf. 2. lap. 41. sz.

Deim Pál

Első dijat nyert a pécsi IV. Országos Kisplasztikai Biennálén 1974-ben. Diplomája szerint grafikus, de ugyanakkor festő és szobrászati nagydijat nyer,-irja Frank János megállapitva, hogy "grafikáinak, festményeinek, szobrainak ugyanaz a jelentése, elválaszthatatlanul összetartozik nála mindhárom kifejezésmód." Szentendrén él, müvészetét is jellegzetesen szentendreinek vallja a kritika. Munkáinak többségében "szerepet kap az ember, az alak bábuvá derivált jelzése, hacsak annyira figurális ez már, mint a kuglibaba."

Élet és Irodalom, Bp. 1974. okt. 12.
XVIII. évf. 2. lap. 41. sz.

Deim Pál

"Állandó képcime a Csend: ez a lefokozó, nyugtató csend jellemző legtöbb képére, szobrára." "Két figura" cimmel egyik müve a cimlapon szerepel és egy cimnélküli a beszámoló illusztrációjaként. "Variációk néhány formával", "Kompozició murális feladathoz", "Ablakok III.", "Bábu II.", "Lelet a XXII. századból", "Családi fénykép", "Bábu I.", "Feljegyzések egy kolostorban IV.", "Családi fénkép" /részlet/, "Formavariációk", "Találkozás", "Hajnali emlék", "Kompozició" /részlet/, "Ikon II.", "Feljegyzések egy kolostorban V."c. repr.-ók.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. okt. 12. XVIII.évf. 2,3,4,5,6,7,8,9,1o,11,12,13,14,15. lapokon. 41. sz.

Deim Pál 1.

(Pécs, Modern Képtár) így válaszolt egyszer egy kérdésemre: „Nem hallom a zene árnyalatait, csak a ritmusát és a hangerejét tudom felfogni, a szineit nem". Ez sok mindent megmagyaráz a képeiből is, amelyeken többnyire egyetlen szín található, samelyek térszerkezetében montan kopogással vagy dübörgő záporozással terjednek, áradnak szét a ritmust adó részletformák.

Bojár Iván: Kiállításról kiállitásra.

Magyar Hírlap 1972/142 Gold

Deim Pál

Ez a ritmus lopja be Deim képeibe az idő képzetét. Az időbeli kiterjedésnek ez az igénye akarta, hogy Deim nem tudott megelégedni a képfelület síkjával, hanem – habár egészen más indítékokból és eredménnyel mint Péri – kilépett a kép síkjából, hogy képplasztikai műveket alkosson.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/142 6old.

Deim Pál 3

Most pedig végkép belépett a térbe, mint például a Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére címet viselő eszmei emlékmüvén.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hirlap 1972/142 6 old.

Deim Pál 4.

A váci művelődési ház számára tervezett pályamunkáján ezúttal már végkepp befogja az időt: negatív formába ágyazott, emberalakra emlékeztető plasztikája forog, s közben mindüntalan változó árnyékot vet a falra, fényes felületéről más-más irányba veri vissza a ráeső fénysugarat.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/142 6 old.

Deim Pál

"Harmonikus ellentétek" cimmel Vadas József két kiállitást ismertet. A Műcsarnokban a művész alkotásairól ir: a művész hat-nyolc év előtti képein még Barcsay Jenő hatása látszik, ujabb művei már nem ezt mutatják. A képein ismétlődő egyszerü motivumokat a legkülönfélébb módon váltogatja, cserélgeti. "Emberi alak, ház, fal. A figurát a ház falából metszi ki, egyszer a fal mellé állitja, vagy önmaga negativ tükörképével szembesiti, máskor kis emelvényre helyezi, egyik képén még lelkét is bemutatja, amely a test körül kering, mintha csak hold volna."
Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 23.
XVIII.évf. 12.sz. 13. lap.

Deim Pál

"Ember és ház" c. festett reliefje "pontosan jellemzi Deim egész müvészetét, amelyben nem lehet szigoru határt vonni rajz és festmény, táblakép és plasztika közé.." fejtegeti a kritika, majd megállapitja, hogy "emberre és házra, redukálja a külső és a belső, az élettelen és az élő, a természeti és a társadalmi világ kapcsolatait."

"Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" c. dombormüvét a tárlat legszebb darabjaként emliti, valamint néhány bronzba öntött térkonstrukcióját emeli ki, "téglatest előtt mumiaszerü emberi figurák állnak".

Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 23.
XVIII. évf. 12. sz. 13. lap.

Deim Pál, festő

Deim

A Magyar Nemzeti Galé
indított Műhely címmel. Az
jékoztatást ad ezekről a tár
festőművész Az én holográf
meg a közönség a Galéria

Éri Gyöngyi főigazgatóhe-
lyettes, a tárlat rendezője

szej Alekszievv, a fővárosi
Nejcsev kereskedelmi igazga

A vendégeket a repülő
MSZMP KB tagja, a Budap
Bozsó László, a Budapesti
ner László osztályvezető fog

A szófiai vendégeket Bud

városban júliusban tartandó csúcstalálkozóra. Az Afrikai Egységszervezet a rhodesiai felszabadítási szervezetet ismeri el a rhodesiai nép egyedüli képviselőjének; Muzorewa a fehértelepes rendszerrel való együttműködése miatt *elveszítette minden ezzel kapcsolatos jogát*. Muzorewa hazai gondjait és nemzetközi elszigeteltségét diplomáciai sikerekkel szeretné enyhíteni. Ezért szólította fel a hét végén Nagy-Britanniát, hogy ismerje el kormányát és szüntesse be az ország elleni szankciókat.

Deim Pál

2

Esti Hírlap, Bp. 1979 jún. 25

Deim Pál
festő

A kiállításán bemutatott festményei egy-egy sorozatjellegű csoportja két darabos sorozat a „Csend", amely Szent-endrén került.

—: Kiállítás megnyílt
Művészet, 1974. március – 48 oldal.

Deinü Pál
festő

A kiállításán bemutatott festmények egyik sorozatjellegű csoportja, a „Feljegyzések egy kolostorban nyolc darabból áll és 1968-ban készült

—: Kiállítási nagyház

Művészet, 1974. március-48 oldal.

Deim Pál
festő

Deim Pál festőművész kiállítása a Műcsarnokban nyílt meg. A művész 6 önálló kiállítása ez a tárlat.

Összeállította: Horváth Béla; Kiállítási naptan
Művészet, 1974. március – 48 oldal

Deim Pál
festő

Deim Pál kiállításán bemutatott grafikai kompozíciók címe: „Variáció bálrekkal", a másiké: „Perforálás és térsíkok variációja". Ezeket mintegy 10 tusrajz egészíti ki.

—: Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március – 48 oldal.

Deim Pál

festő

A művész Szentendrén él és alkot.

Deim Pál 1963-ban végezte a

Képzőművészeti Főiskolát.

— : Kiállítási naptár

Művészet, 1974. március — 48 oldal.

Deim Pál

festő

Majd 10 éve szerepelt a művész a fővárosban először a Mednyánszky Seremben rendezett tárlatával.

—: Kiállítása naptár

Művészet, 1974. március – 48 oldal.

Deim Pál
festő

Deim Pál mesterének Barcsay
Jenőt, Vajda Lajost, Gadányi
Jenőt tartja.

— : Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március — 48 oldal.

Deim Pál
festő

A művén a kiállításán bemutatott festményeket vegyes technikával készítette papírra, olajon egy-kettő kivételt vászonra temperával, akrillal.

— : Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március – 48 oldal.

Deim Pál
festő

Deim Pálnak Amsterdamban
volt első önálló kiállítása, a
Rene Suss Galériában.

— : Kiállítási naptár
Művészet, 1974. március - 48 oldal.

Deim Pál, festő

Műveinek pécsi kiállítása alkalmából jelent meg az ismertetés. – Szentendrei művész. 1963-ban végezte a főiskolát. 1968-ban Jugoszlaviában volt tanulmányúton. (Prilepi kolostor.)

Ismertetett, elemzett művei: „Kompozíciók ~~[illegible]~~ murális feladathoz"; Guarckép hátulról; „Csend" (IV.); „Minden értelmetlenül meghalt ember emlékezetére"; – „Nemyasszonyos ikon c. domborzuk.

Petényi Katalin: Deim Pál festészete 1101–1103.

JELENKOR, Pécs, 1972. december XV/12.

Deim Pál

1) 7 – 7³⁰ - ig, 1966. pap. temp.

2) Sikátor, 1966.

Deim Pál festőművész kiállítása,
Műcsarnok, Bp. 1974.

Reim Pál

3, Ablakok, 1966.
4, Mások az ablakaink I., 1967.

Reim Pál festőművész kiállítása,
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

5, Mások az ablakaink II., 1967.

6, ——— " ——— III. 1967.

Deim Pál fertőművész kiállítása,
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

7, Rózsa az ablakban IV. 1967.
8, Feljegyzések egy kolostorban I, 1968.

Deim Pál festőművész kiállítása,
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

9, Feljegyzések egy kolostorban, II. 1968.
10, —— " —— III. 1968.

Deim Pál festőművész kiállítása,
Műcsarnok, Bp. 1971.

Deim Pál

11, Feljegyzések egy Zolostorban IV. 1968.

12, ——— " ——— VIII. 1968.

Deim Pál fertőművész kiállítása,
Műcsarnok, Bp. 1971.

Deim Pál

13, Feljegyzések egy Zalaszabar V. 1968.

14, ——— " ——— VII. 1968.

Deim Pál fertőművész kiállítása,
Műcsarnok, Bp. 1971.

Deim Pál

15, Feljegyzések egy kolostorba VI. 1968.
16, Czerwt, temp. papír,

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Sp. 1974.

Deim Pál

17) Csend II. 1968. papír, temp.
18) Csend III. 1968. —"—

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Kp. 1974.

Deim Pál

19, Csend IV. 1968. papír, temp.
20, Csend V. 1968. — k —

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Ip. 1974.

Deim Pál

21, Csend VI. 1968. papír, temp.
22, Tonony I. 1968. —"—

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Ip. 1974.

Deim Pál

23, Torony II. 1968. papír, temp.
24, Figurák és kék, 1968. — " —

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

25, Freskó, 1968. papír, temp.
26, Sziluett, 1968. —"—

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

27, Utolsó vacsora Krisztus, papír, temp.
28, Kettőkés, 1969. papír, temp.

Deim Pál festőművész kiállítása
Mucsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

29, Hazat, 1969. papír, temp. 19×28
30, Önarckép hátulról, 1969.

Deim Pál fa törmüvén kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

31) Találkozás a kékkel, 1969.
32) Ember és ház II. 1969.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

33, Hajnali emlék, 1970. papír, temp.

34, Csend VII. 1972.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

35, Kompozíció, 1972.
36, Mon I., 1972.

Deim Pál festőművész kiállítása
Mücsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

37., Kon II. , 1972. papír, acrylic
38., Csalódi fénykép a XXI. sut-bál, 1972.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

39, Csalódi fénykép a XXII. sz.-ból
40, Építészet I., 1972.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

41, Építészet II. 1973. Fenestlemez
42, Ablakaim, 1973. — " —

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

43, Variációk ovális keretre I., 1973.
44, ——— " ——— II., 1973.

Deim Pál fejtörművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

45, Variációk ovális tetre III. 1973.

46, —— " —— IV. 1973.

Deim Pál festőművész kiállítása

Műcsarnok, Bp. 1974.

Heim Pál

47, Bábu I., 1973.
48, Bábu II., 1973.

Heim Pál fotóművész kiállítása
Múcsarnok, Bp. 1974.

Heim Pál

Sz. Emlék II., 1969.
Sz. Kollárs, 1969.

Heim Pál festőművész hagyatéka
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

49, Fehér bábu, 1973,
50, Emlét I., 1969.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

53, Kollárs I., 1969.
54, Figmát lilában, 1969.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

55, — 74 - ig
Kompozíciót munális felastathoz, 1969
papír, al., alugrafite

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

75, Motivum I., 1970.
76, — " — II. 1970.

Deim Pál fertőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

77, Motívum, III. 1970.
78, Kocka I., 1971,

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp., 1974.

Deim Pál

79, Kocka II., 1971.,
80, Tésztavetés, I., 1971.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

81, Térszervezés II., 1971,
82, —||— III., 1972.

Deim Pál fertőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

83, Kereszt, 1972.
84, Kompozíció egy sarokra, 1972.

Deim Pál fertőművész Ziállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

85, Kocka, 1972.
86, Mindenes ésteknetlenül meghalt
ember emlékére

Deim Pál fertőmüvész Diálhtása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

87, Plasztika I., 1972.
88, — " — II., 1977.

Deim Pál fertőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

89, Emlékmütsev II, 1972.
90, Ember és ház, I, 1969.

Deim Pál fertőmüvész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

91, Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére

92, Kétfigurás relief, 1971.,

Deim Pál fertőmüvész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Dein Pál

93, Vol I., 1971.
94, Menyasszony ikon, 1971.

Dein Pál fertőmüvész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

95, Lelet a XXII. szd.-ból, 1972.
96, Kék dombormű, 1972, festett fa

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

97, Tel II., 1973. Festett fa
98, Kompozíció, 1973. Festett fa

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál
festő

A bábrafigura feltűnik Deim a
„Mások az ablakaink" lapjain is.
Transzcendentális jelenlétet kordz
a „Feljegyzések egy kolostorban" sorozatban

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975. január - 20. oldal

Deim Pál

festő

Cend. VIII. 1973

„Megasszony ikon" 1973

„Minden ertelmet lemik meg-
halt ember emlékére" 1972

repr

Németh Lajos: Elemélhedés a térről.
Művészet, 1975. január – 20 oldal.

Deim Pál
festő

„Feljegyzések egy kolostorban VII." 1968
„Feljegyzések egy kolostorban" várlat 1974
„Bábú" 1974.

repro

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Müvészet, 1975. január - 20. oldal

Deim Pál
festő

Deim Barcsay Jenő, Gadányi
Jenő és Vajda Lajos művészetét
tekinti példaképének.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975. január - 20. oldal

Deim Pál
festő

Deim művészetében 1968 után
követhetők a „Csend" majd az
„Gondolatok néhány formában"
sorozat.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975. január - 20. oldal

Deim Pál
festő

Már 1967-ben megjelent Deim művészetében az első sorozat, a „Mások az ablakaink", amelyet követ az 1968-as a „Feljegyzések a holostorban".

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975. január - 20. oldal

Deim Pál
festő

1968 óta Deim művészetében egy csendes, következetes munka igazolt, amely magas esztétikai mércével mérhető.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Müvészet, 1975. január - 20. oldal

Deim Pál
festő

Deim Pál kiállításának átütő
sikere volt. A kritika is méltatta
tevékenységét a Műcsarnokbeli
tárlata alkalmával.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Müvészet, 1975. január - 20. oldal

Deim Pál
festő

A mértani alapelemek között
jelenik meg Deim bábú formá-
jú szilvettje, amely hol az emberi
figurához, hol a kugli bab idom-
hoz áll közel.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Müvészet, 1975.január - 20.oldal

Deim Pál
festő

A bábu-motívum jelenik meg
a művész „Kocka" című szobrán
A menyasszonyikon jelzésrend-
szere is az emberi szférákoz kap-
csolja a konstruktív térszerkezetet.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975.január - 20.oldal

Deim Pál
festő

Deim művészetének elemei mértani idomok, a négyszög, a négyzet, és a téglalap. Egymást takaró, metsző vagy illeszkedő síkok egymásra.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975.január - 20.oldal

Deim Pál
festő

Deim művészetének lényege az egyensúly. Műveit leegyszerűsített alapelemekből építi, jellemzője még a tökéletes harmónia.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975. január - 20. oldal

Deim Pál
festő

Az 1966-os Deim képek az „Ablakok", a szentendrei házak és utcák mosóvu-mait absztraháló képek Barcsay hatá-sát mutatják.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975.január - 20.oldal

Deim Pál
festő

A művész térértelmezése Barcsay-
éhoz áll leghőzelebb, illetve a Bar-
csay féle eloből indult el.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975.január - 20.oldal

Deim Pál
festő

Deim mintha a modern építészet út-
ját követné. Művészete némi hégy a mo-
dern építészet szellemének plasztikai szim-
bolumaként is felfogható.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975.január - 20.oldal.

Deim Pál
festő

Alu grafikái egyfajta klasszicizáló tendenciát mutatnak. Szinei néhol néhol mértékesek, érzelmi töltésűek.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975.január - 20.oldal.

Deme Pál
festő

A mozdulatban térformák, az átvágások, az egymást metsző mezők egyensúlyrendje Deme művészetének konstruktiv jellegét adja.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975.január - 20.oldal.

Deim Pál
festő

Deim stilusának visszatérő
motivuma festményei vasz-
terhálózata. Több lapján geo-
metrikus mélytérre utaló szerkesz-
tés is megjelenik.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Művészet, 1975.január - 20.oldal.

Deim Pál
festő

A művész „Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" emlékmű terében történelmi-társadalmi szimbolum van.

Németh Lajos: Elmélkedés a térről.
Müvészet, 1975.január - 20.oldal.

Deim Pál

Nem szerepelt a kiállításon

Németh Lajos: Gondolatok a X. Magy. Képzőműv. -i Kiállításról

Kritika 1965 11sz. 46.l.

Dein Pál

Neu verfaßt a Bibliothekar

Nähere Angaben: Gemeindebeamt a X. Kapp.
Lehrerbuch- u. Bibliothekarbeit

Kritika 1965 Nr. 146.

Deim Pál
festő

M.D.K

Nem vett részt a tárlaton.

D. Fehér Lsvcsa: A X. Magyar Képzőművészeti Kiállításról
Művészet, 1965. november – 28 lap

„józsef attila" művelődési otthon

szentendre

1966

április 3-tól április 23-ig

deim pál

kósza sipos lászló

nádler istván

festőművészek

kiállítása

a művelődési otthon klubjában

megnyitó: április 3. délelőtt 11 órakor

megnyitja: kovács péter művészettörténész

rendezte: kovalovszky márta művészettörténész

a székesfehérvári istván király múzeum

munkatársai

megtekinthető: naponta 17—20 óráig!

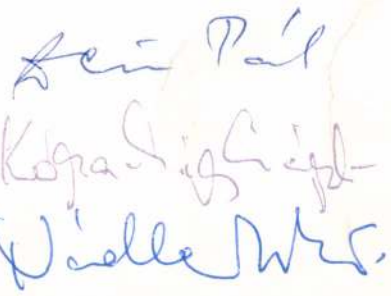

MDK

Deim Pál

Kőtömbök I-II. 1964. pác-ceruza

Szentendre, látkép 1964. pác-ceruza

Épitkezés, 1964.pác

Modnyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál

MDK

Fák, 1963. tus

Négy nő, 1964 tus

Szürke variáció, 1964. ceruza-pác

Modnyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Füves táj, 1964. pác-ceruza

Házcsoport, 1964. pác-ceruza

Kőtároló, 1963. tinta-ceruza

Mednyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Táj fényben, 1964. tus

Erdőirtás 1964. tus

Város látkép, 1964 tus

Mednyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Ősz, 1964. tus

Szántóföld, 1963. pác

Interieur, 1964. pác-ceruza

Modnyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Látkép 1964. tus

Éjszakai táj, 1964. tus

Vegetáció 1964. pác-ceruza

Mednyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Betongyürük 1964, tus

Gyümölcsfák, 1964. tus -pác-ceruza

Látkép, 1964. tus

Mednyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Bozót I-II. 1964. tus

Városkép, 1964. szines tus-ceruza

Faluvége, 1964, tus

Mednyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Alkony, 1964, tus

Konyhakert, 1964. tus-pác- ceruza

Piac I-III. 1964. tus

Modnyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Fej, 1962, litográfia

Dürrenmatt ill. 1962. litográfia

T. Tzara ill. 1962. monotypia

Modnyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Három nő, 1964, olf.

Havas táj, 1964, olf.

E.A. Póe ill. 1962. rézkarc

Baudelauire III. 1963, rézkarc

Mednyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Kisváros, 1964, olf.

Fekete ég, 1964, olf.

Táj, 1964, olf.

Mednyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál

Szentendre, 1964, olf.

Szamárhegy, 1964, olf.

Öreg fal, 1964, olf.

Mednyánszky Terem 1965.ápr.máj.Deim Pál

Deim Pál MDK

Kék ház 1963, olf.

Házak, 1963, olf.

Szürke ut, 1963, olf.

Mednyánszky Terem 1965.ápr.máj.Deim Pál

Deim Pál MDK

Fehér falak, olf.

Ketten, 1963. olf.

Talics ák, 1963, olf.

Mednyánszky Terem 1965.ápr.máj.Deim Pál

Deim Pál festő 1)

A Műcsarnokban rendezték meg a szentendrei festő kiállítását. A festő még pályája elején tart és Barcsay néverel jelezhető konstruktivista irányhoz tartozik. Az elmúlt hét év munkáit, a legújabbakat mutatja be, de nem csak festményeit, hanem plasztikáit és dombornű jellegű képeit is. Az első teremben még a városkép látványát mértani vonalak szerkezetére egyszerűsítő képek uralkodnak. Csak egy

Miklós Pál: Képzőművészeti Krónika.

Jelenkor, Pécs, 1974. 6. 546 old.

Deim Pál festő 2) Folytatás

sorozat, a „Feljegyzések egy kolostorban" c. tér el azoktól (ikonszerű víziók). (említve). A második teremben a művész a felületek tanulmányozásába merült: texturákat érzékeltet, azok belső szerkezetét, ritmikáját keresi. A harmadikban vannak a legújabb kísérletek: egy-egy egyszerű bábfigura felboncolva, térbeli felépítését visszaadó metszetekre és vetületekre darabolva. Ennek a sajátos világnak erőséki benyomásként is élvezhető eredményeit

Miklós Pál: Képzőművészeti Krónika,

Jelenkor, Pécs, 1974. 6. 546-547 old,

Deim Pál festő 3.) Folytatás.

meglepetésre plasztikái adják: eredeti plasztikai lelemény a bronz kocka, melynek egyik sarkából egy báb figurája hiányzik, – a hiány, a nemlét egyszerű eszközzel tolmácsolt élménye (emlitve.) Hatásosak a műanyagból készült „domborművek": a fekete négyzet alapból egymás fölött kisorjázó vörös báb félfigurák úme: „Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére". (emlékre.)

Miklós Pál: Képzőművészeti Krónika. Jelenkor, Pécs, 1974. 6. 546-547 old.

Deim Pál
festő

Méltatás

Salamon Nándor: Bemutatjuk a...
Művészet, 1975. március - 15 oldal.

Derin Pál
festő

A művész 1971-es „Hajnali emlék"-e
a győri kolozsvári gyűjteményben van.

Salamon Nándor: Bemutatjuk a . . .
Művészet, 1975. március - 15. oldal.

Deim Pál

~~[illegible]~~

Deim Pál emlékműterve a „Minden eitelmetlenül meghalt ember emlékére" 1972-es mű a győri Kolozsvári gyűjteményben van.

Salamon Vándor: Bennutatjuk a . . .
Művészet, 1975. március - 15 oldal.

MDK

Deim Pál

Kiállítási kritika

Dunaujváros 1967 máj.23.

MDK.

Deim Pál

Kiállitási kritika és Sikátor c.képe

Tükör 1967 máj.3 o.

MDK.

Deim Pál

Kiállitási kritika

Pestmegyei Hirlap 1967 szept.2o.

MDK.

Deim Pál

Kiállítási kritika

Pestmegyei Hirlap 1967 szept.20.

Deim Pál festő

Feljegyzések egy kolostorban II.
(vegyes technika, szepző)
Figurák és kék (tempera, szepző)
Kompozíció munkáli feladathoz II.
(alupkafika, szepző)
Pol c; két figura (olajkép, emel)
Ember és ház (fa-plasztika ")

Tölgyesi János: Deim Pál festőművész
Kiállítása Szentendrén, 1969

Magyar Építőművészet 1970/3 52 old.

Deim Pál

Pol; Két figura (olaj, eml.)
Ember és ház c. faplasztika (eml.)

Tölgyesi János: Deim Pál festőművész
Számítása szentendrén

Magyar Építőművészet 1970 3 sz. 52 old.

Deim Pál festő

Kiállítása volt Szentendrén 1969-ben
A Főiskolán Barcsay tanítványa
1968-ban a philepi alkotóházban
(Jugoszlávia) dolgozott. 1965-ben a
hedvigánszky tekemben volt első
kiállítása

Tölgyesi János: Deim Pál festőművész
kiállítása Szentendrén, 1969

Magyar Építőművészet 1970/3 52 old.

DEIM PÁL 1

MAGYAR HIRLAP 197

Wagner: A Galéria

„Kutatja a fény és a szín fizikai tulajdonságait. Mintha Planck és Einstein korpuszkuláris elméletének ismeretében dolgozna, s a tér mivoltát kutatva a Gábor Dénes-féle hologramelvet alkalmazná (az érzékelő síkjának minden pontjába a vizsgált térrész minden pontjából információt hordozó hullám érkezik)..." — olvashattuk két évvel ezelőtt a *Mai magyar művészet* könyvsorozatának Deim Pált bemutató kis monográfiájában. Ennek — meg egész eddigi munkásságának — ismeretében elmondhatjuk: Deim törvényszerűen érkezett el pályafutásának ahhoz az állomásához, amelyet most láthat a közönség a *Magyar Nemzeti Galéria* műhelyében.

Deim Pál MDK

Szőlős domboldal, 1962. olf.

Két fa, 1963

Kőtároló, 1963

Mednyánszky Terem 1965.ápr.máj.Deim Pál

Deim Pál

MDK

Ruhaszáritás 1964. tus

Falusi házsorok, 1964 tuspác

Erdőszélen, 1964. pác

Mednyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

Deim Pál MDK

Árok, 1964. tus

Székek, 1964. tus

Fák - házak, 1964. tus

Alföldi táj, 1964.tus

Mednyánszky Terem 1965. ápr.máj. Deim Pál

deim pál
született: 1932.
dolgozik: szentendre
3 db tempera

Szerepel a Fészek Klubban a szentendrei grafikai kiállításon
(1969 XII)

Szephívó

Deim Pál, gyermekrajzoló

IV. ont. tanuló.

„Tutankámen harci jelvénye"

„című mozaikja szinból:

Repr.

Szinna Ferencné: Nyári gyermekfoglalkozások Szentendrén 413-414.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. július XX/7.

Deim Pál
festő

/1932/

Magyar művészet. 10. 26.
Képzőművész. Lexikon. 1971.

Deim Pál
~~[illegible]~~ Szobrász

Deim Pál, amit csinál más, mint a régi Szentendre, de megis abból sarjad.

—: Mult, jelen, jövő.
Művészet, 1975. márc. – 2 oldal.

Deine Pál

„Minden értelmetlenül meghalt
ember emlékére ~~[illegible]~~ mű-
vének tervei nem berültek még
körtérre, azért hatni tudnak a
monumentális körtéri szobász a-
tunk fejlődésére.

— Mult, jelen, jövő.

Művészet, 1975 nyár. — 2 oldal.

Deim Pál, festő

szerepel a kötetben.

Bodoi Ferenc: Képzőmű vénetí krónika
..... Pictura Hungarica

548-553.

XV
6.

JELENKOR, Pécs, 1972. június

Deim Pál
festő

Méltatás

Passuth Krisztina: Fiatalok Stúdiója
Tükör, 1974 okt. 8 – 11 lap.

Deim Pál

Méltatás

KÖRNER ÉVA: Szentendre - differenciált egység?
MŰVÉSZET, 1976. január - 6.oldal.

Demu Pál

Miltatás

Tasnádi Attila: Kortárs szentendrei művészet.
Népszava, 1976. május 28 - 5 oldal.

Deim Pál

Méltatás

Keressi András: Szentendrei művészet.
Tiliór, 1976. jún. 22. – 38. oldal.

Deim Pál

Méltatás.

Horváth Béla: Egy rendszer- alkotó művész.
Művészet, 1976. július - 14. oldal.

Deim Pál
festő

Méltatás

Haulisch Lenke: Deim Pál kiállítása a pécsi képtárban.
Művészet, 1972. augusztus – 44 oldal.

MDK.

Deim Pál

Kritika a Studió 64. kiállitásán szerepelt müveiről

Valóság 1965. 3. 91ó lap.

M.D.K

Deim Pál
grafikus

Méltatás.

Szabó György: Stúdió-67
Élet és Irodalom, 1967. május 6 -7 lap

Deim Pál

Méltatás

(j) A piktúra határai

Balgozsó Lenyi, Tatabánya 1970. júl. 22.

Deim Pál

Deim Pál „Fő tér"-e hűségesen idéz meg Szentendrét.

Balog János: B. 76.
Tiehőr, 1976. Ort 17-38 oldal.

Derin Pál

Méltatics

Balogfamos: B 76

Tükör, 1976. Okt. 17 - 38. oktal.

Deim Pál

Méltatás.

Lóska Lajos: Szobrászlatok – szolorgondolatok.
Művészet, 1979. április – 28. lap.

Deim Pál

Plastikáit mutatta be az 1974-es soproni kiállításon.

Bán András: Fa és kőmegmunkálás. Művészet, 1978. március – 8 lap.

Deim Pál

Méltatás.

Bán András: Fa és környezet.
Művészet, 1978. március – 8 lap.

Deim Pál

Méltatás.

— Kiállító-művészek.
Művészet, 1978. április – 15 lap.

Deim Pál

Méltatás.

Vadas József: Imaginarius térben.
Művészet, 1978. március - 11. lap.

Deme Pál
festő-

Meltalás

Losonci Miklós: Képzőművészetünk időszerű kérdései.
Művészet, 1971. július - 32.oldal

M.D.K.

Deim Pál
festő

Méltatói

Losonci Miklós: A Stúdió festői
Művészet, 1969. január – 24 lap.

MDK

Deim Pál

Németh L. kritikája

Kritika 1968 jun.p.44

MDK

Deim Pál festő

A utóbbi időben sokat szerepel. Szentendrén tanul, dolgozik. Kiállításai a szentendrei Papírgyűjtőben láthatók.

Székely András: interjú három fiatal művésszel

NÉPSZABADSÁG, Bp., 1969. márc. 29.

9

MDK.

Deim Pál

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 dec.p.46.

Deim Pál festőművész

cikk a 4. oldalon

„12 nap 12 kép"

Pestmegyei Hírlap 1970 október 7
4. old.

M.D.K.

Derin Pál
fistő

Méltatás

Pernecky Géza: A szentendrei művészet.
Élet és Irodalom, 1968. szept 28-8 lap.

Deim Pál

Méltatás

Láska Lajos: Tények és lehetőségek.
Művészet, 1981. felmáz – 4. lap.

Deim Pál

Méltatás.

P.Szűcs Julianna: A senki földjén.
Művészet, 1977. január - 11.oldal.

DEIM PÁL 2

MAGYAR

Wagner:

Noha látszólag önmagunknak mondunk ellent, mégis, már az elején tisztáznunk kell: a kiállítás címe (*Az én holográfom*) nem szó szerint értendő. Az értelmező kéziszótár szerint ugyanis a hologram „*Lézersugarak interferenciájával létrehozott, az eredeti tárgyat a fotólemez mögött térhatásúan szemléltető felvétel*". Deim kamaratárlatán viszont szó sincs lézersugárról. A teljesen elsötétített teremben négy vetítőgép dolgozik szinkronban, hogy régebbi munkáinak színes diafelvételeit áttetsző textíliákra vetítse. A térélményt csak tovább fokozza, hogy a vetített képek átterjednek a tülldrapériákról a hófehér falakra, s a mennyezet raszteres felületére is. Az összhatás lézersugár nélkül is emlékezetes.

DEM PÁL]

„Minden kornak, így a mainak is, megvan a maga misztikuma. Korunk transzcendens részét a tudomány fantasztikus felfedezései adják, illetve az ezek által megtermékenyített, de az új megfogalmazásokon mindég túlkivánkozó, az ismeretlen végtelent ostromló képzelet adja...” — vallotta egy régebbi ars poeticájában a művész. S azt hi-

MAGYAR HIRLAP 1979/174/6

Wagner: A Galéria műhelyében

DEIM PÁL

A teljes mű és kinagyított vagy lekicsinyített részletei egyszerre jelennek meg a térben. A mértani precizitás lágy hullámzássá, a súlyos-sarkos forma könnyed lebegéssé oldódik vetítés közben. Így a sokszor látott régebbi Deim-munkák teljesen új oldalaikról mutatkoznak meg a néző előtt. Úgy is mondhatnánk az értelmen felülkeredett az érzelem. És ez nem idegen ezektől a kompozícióktól, hiszen Deim Pál életművében mindig is e két véglet közötti tudatos egyensúlyozásról volt szó. A korábbi mérnöki kalkulációk helyett most tehát költői vallomást kapunk a színek és formák szépségéről. Szinte ugyanazt a szöveget mondja egyazon ember azonos szavakkal — csak más hangsúlyozással.

MAGYAR

Wagner:

DEIM PÁL 6

Hogy a nézők a legkülönfélébben reagálhatnak erre?

Ezzel Deim már egy évtizeddel ezelőtt is számolt *Mások az ablakaink* elnevezésű sorozata kapcsán: *„Az, hogy mások az ablakaink, az természetes, mert minden ember más környezetben nőtt fel, mások az örökségek, más iskolázottság, más lelki élmények határozzák meg az ember életét, tehát nyilván a világot is más-más ablakon keresztül nézzük..."*

Wagner István

WAGNER HIR

Wagner: A Gelória

DEIM PÁL 4

szem, ez a lényeg ezen az újszerűen kísérletező kamaratárlaton: modern korunk misztikuma és a fantázia. Mert prózaiak bár a „háttéradatok" (négy körtárcsa, egyenként hetvenöt felvétellel négy különböző pontból sugározza körülbelül negyedórás „műsorát" kortárs zenei montázs kíséretében a három- és négyoldalú hasáb alakú „drapéria-prizmákra") és köztudomásúan kubista-konstruktivista szigorral szerkesztettek, szándékosan hideg színskálájúak az ismert Deim-kompozíciók —, itt és most mégis minden más lesz.

MAGYAR

Wagner:

Deim Pál
festő

Emlékmüterem"
" (nyomó)

Rideg Gábor: Gondolatok a Pécsi Kisplasztikai Biennaléról.
Művészet, 1974. október — 4 lap.

Deim Pál, festő,
hobrán,
grafikus

Kompozíció,
Repr.

Deim Pál: Lelet a XXII. századból
Műmelléklet: 2.

JELENKOR, Pécs, 1974. június

XVII
6.

Deim Pál

"Formák" cimmel különféle geometriai testeket ábrázoló rajz.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 23.
XVIII. évf. 47. sz. 11. lap.

Deim Pál

"Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" címmel a lap bemutatja a művész munkáját.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 30.
XVIII. évf. 48. sz. 2. lap.

Deim Pál

"Feljegyzések egy kolostorban" c. kép.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 9.
XVIII. évf. 45. sz. 13. lap.

Deim Pál

"Csend" cimmel hozza a lap -többféle formát ábrázoló- rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. jan. 4.
XIX. évf. 1. sz. 3. lap.

Deim Pál

"Figurák" cimmel hozza a lap a müvész képét
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. dec. 28.
XVIII. évf. 52. sz. 5. lap.

Deim Pál

Lelet a XXII. század-
ból

Kovács Gyula: Az anyag alakítás
Művészet, 1977. február – 6 oldal

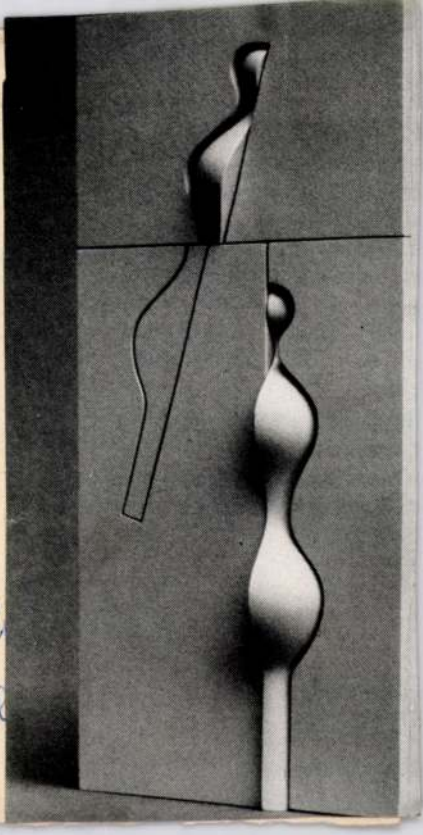

ikai érvekkel is alátámasztott doku

Deim Pál: Mások az ablakaink, tempera
1921

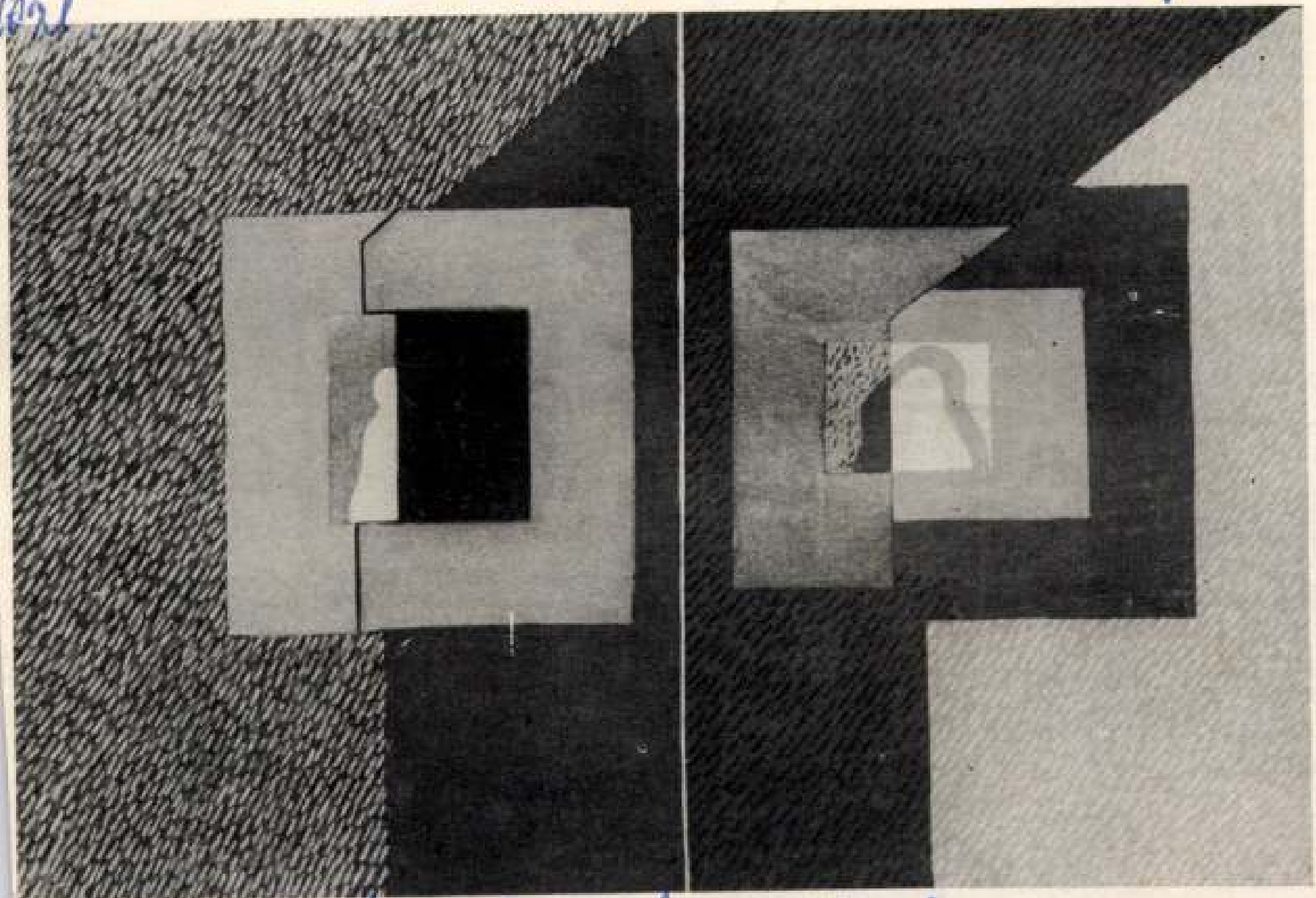

14 Művészet, Budapest, 1974. 2,

Deim Pál

Szentendrei művén.

Passuth Krisztina: Új törekvések a szentendrei festészetben
Új Symposion, 45. szám, 18.o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Deim Pál

Feljegyzések egy kolostorban II.

Új Symposion, 45. szám, 17. o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Deim Pál

7 – 7,30 -ig (Tempera)

Új Symposion, 45. szám, 11.o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Deim Pál

Képeit a szentendrei Ferenczy Károly Muzeum mutatta be /1969. VIII. 3--31./. A szentendrei iskola fiatal nemzedékének egyik legmarkánsabb képviselője. Hatott rá Barcsay Jenő és Vajda Lajos.

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 52.1.

Deim Pál

Szerepelt a népi demokratikus országok festőinek III. Biennáléján a lengyelországi Szczecinben /1969. VII. lo.-IX. 15./.

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 54.l.

Deim Pál, festő

--

A Pécsi Janus Pannonius Múzeumban rendezett művészeti kiállitások 1945-1974 között:

1972-ben rendezett kiállitás: Deim Pál művészete, 387.o

Sarkadi Eszter: A Jan.Pann.Múz.vázlatos története a felszabadulástól napjainkig 373.old

A Jan.Pann.Múz.évk. XIX.1974. Pécs

DEIM PÁL, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjtemények vétele, vagy ajándékozas révén gazdagodik, ill. esetenként vásarlások utjan gyarapodik. 1968-tól 1973-ig kb. 1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga. Ezekből képek jegyzéke. Festmények: 41. sz.- DEIM PÁL: "SIKATOR", c. müve.- p. tempera.- 59.5-85 cm.- Ltsz: 72.119.- VII. tábla.- 299. old. rekete repr.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

DEIM PÁL, grafikus

Az 1972-ben rendezett grafikai kiállítás kapcsán közel 100 lapból álló grafikai gyujtemény alakult ki, elsősorban a muzeum és a művészek között létrejött személyes jó kapcsolat eredményeképen. Igy Deim Palnak is van műve a Pécsi Modern Magyar Képtárban, 287.old. 4.jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve. XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

DEIM PÁL, festő

A Művészeti Alap vásárlásából esetenként, saját kiválasztással a múzeum birtokába kerülnek festmények, szobrok és grafikák. -Igy az 1972-es évben Deim Pál festmény is került a Modern Magyar Képtár gyüjteményébe. 289.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények, -III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve, -XVII-XVIII.
1972-73.-Pécs, 1975

Deim Pál

erőteljesen képviseli müveivel a Vajda Lajos által hirdetett " konstruktiv szürrealista sematizmus" -nak.

Németh Lajos: Symbolism and Surrealism in Modern Hungarian Art. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1972. 45 sz

194 1

DEIM PÁL festő, grafikus
Szentendre, 1932

A Képzőművészeti Főiskolát 1963-ban végezte el, mesterének Barcsay Jenőt, Vajda Lajost és Gadányi Jenőt tartja. Tanulmányuton a Szovjetunióban, Franciaországban, Belgiumban és Jugoszláviában járt. Csoportos bemutatók mellett 1965-ben a Mednyánszky Teremben, 68-ban Amsterdamban, 69-ben Szentendrén, 1972-ben Pécsett, 73-ban Debrecenben, 74-ben a Műcsarnokban jelentkezett gyüjteményes kiállitással. Munkái eljutottak Bolognába, Szczecinbe, Oslóba, Würtzburgba és Dortmundba. - Mai kérdéseket felvető, konstruktiv jellegü munkáiban nem annyira a szigoru zártság, mint inkább a nyitvatartás, a fantázia inditás, bizonyos romantikus életérzés jellemző. A látvány mögött a rendet, a törvényszerüt keresi, de nem mereven, sematikusan - érzi a törvényszerüben a véletlen módositó mozzanatait is. Képeit sok szál füzi a szentendrei festészet hagyományaihoz, de eredendő lirizmusával tul is lép azokon.

Művészéletrajzok 1975

Deim Pál

Részt vett a VII. Miskolci Országos Grafikai Biennálén

Bereczky Loránd ismertetése

Látóhatár 74 ápr 193 old.

Deim Pál

Deim Pál: Kompozíció egy sarokra, részlet, festett fa, 1973

Deim Pál

Székesfehérvár / István király Múzeum
Október–november

„Némelyik ember olyan, mint a fekete bársony, bármennyi fényt kap: láthatatlan, sötét marad..." – vallja *Deim Pál.* Hősei e „K. urak", akik beleivódnak esőbe, ködbe, házfalakba, csupán negatív formájuk rajzolódik a mértanian determinált csöndbe, s hogy valóban vannak, arra csak árnyékuk mutat. Deim Pál kafkai drámaiságú képei, szobrai az értelmetlenül élő, értelmetlenül meghalt emberek emlékművei.

GYETVAI ÁGNES

A müvész Székesfehérváron az István király Muzeumban rendezett kiállitáson vett részt.

----------:Kiállitások.

Művészet, 1978. október / - 48.oldal.

Deim Pál
festő

A budapesti Semmelweis Orvostudo-
mányi Egyetem új elméleti tömb előcsar-
nokának színes olmozott üvegablak
terv pályázatán vett részt.

— : Képzőművészeti pályázatok.
Művészet, 1974. március – 48 oldal.

Deim Pál
testé

„A torony" 1968.

34 X 50 cm.

Repr.

Képzőmüvészeti Almanach 3
Corvina 1972

Deim Pál

Variációk ovális keretre III, repr.

Deim Pál festőművész kiállítása.
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Családi fénykép a XXII. szt-bél, 1972., repr.

Deim Pál festőművész kiállítása Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Variációk ovális keretre, 1973.
repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Családi fénykép a XXII. szol-bál, repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Menyasszony ikon, repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Kompozíció munkás feladathoz
1969, repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Minden értelmetlenül meghalt
ember emlékére, apa.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Felicr bábú, repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1914.

Deim Pál

Bába I., repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1914.

Deim Pál

Emlékkönyvem II, 1972., repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Kocka, 1972., repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Kompozíciós munkák feladathoz
1969. IV/b / repr.

Deim Pál festőművész kiállítása.
Műcsarnok, Bp., 1974.

Deim Pál

Mázat az ablaknak II, repr.

Deim Pál fertőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Utolsó bárhely Krisztus, repr.

Deim Pál fertőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Másolat ablatainl I., repr

Deim Pál fertőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Hakat, repr.

Deim Pál fertőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Felejtgyzéset egy Molostorban, repr.

Deim Pál fertőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Feljegyzések egy kolostorból, repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Teljegyzések egy kolostorban III., repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Teljegyzés egy Zalaszatban VII., regre

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál.

Czerst I., repr.

Deim Pál fotóművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Kettőrés, repr, 1969.

Deim Pál fetörmüvész kiállítása
műcsarnok, Bp. 1974.

Dein Pál

Hajnali emlék, repr.

Dein Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Kompozíciót munális felosztathoz, 1969. / 55-74 /

Deim Pál festőművész kiállítása Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Grafika p. alugr. 250x343

XX. Századi Magyar Grafika
Savaria Múz. Szombathely 1979.

Deim Pál

Kon II., 1972, repr.

Deim Pál festőművész kiállítása
Műcsarnok, Bp. 1974.

Deim Pál

Grafika repr.

XX. Századi Magyar Grafika
Savaria Múz. Szombathely 1974.

Deim Pál

mivei

A borító 4 oldalán és a mellékleten.

Uj vrás 1973/5

Deim Pál

"Kompozició" cimmel /részlet/ különféle motivumokat ábrázol.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 2.
XVIII. évf. 9. sz. lo. lap.

Deim Pál képe

Kortárs 1973/6 95o, 1o32

Deim Pál festő

Mások az ablakaink" temperea.

" (repro)

-----: Tanitványok a mesterről.
Müvészet, 1974. február - 10.oldal.

Deim Pál

"Minden értelmetlenül elpusztult
ember emlékére."

Menyhárt László: Művészi "nyitottság" vagy célirányos tevékenység?

Művészet, 1978. november / 14.oldal.

Heim Pál

Feljegyzés egy kolostorban I.

(fotó)

Új Symposion, 45. szám. 9.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Deim Pál

Bronzplasztika I.

— Kiállitások:
MÜVÉSZET, 1979/6.- 45.lap.

Deim Pál
Magyar Nemzeti Galéria
Műhelykiállítás

Deim Pál: Bronzplasztika I., bronz, 15×11×5 cm, 1972 (Fotó Gajzágó Jolán)

Deim Pál

Feljegyzések egy
kolostorban.

----Kiállítások
MŰVÉSZET,1979.szeptember- 47.lap

Deim Pál
Székesfehérvár
István Király Múzeum

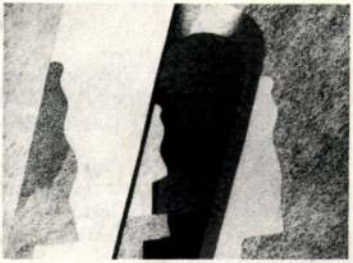

Deim Pál: Feljegyzések egy kolostorban,
változat, papír, tempera, 50×60 cm, 1974 (Fotó Gajzágó Jolán)

Deim Pál, festőművész

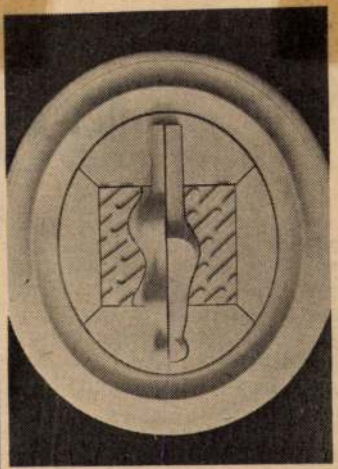

Deim Pál műanyagba formált Nosztalgiá-ja

Napló /Veszprém/, 1978. szept. 23.

Deim Pál

Ablakaim

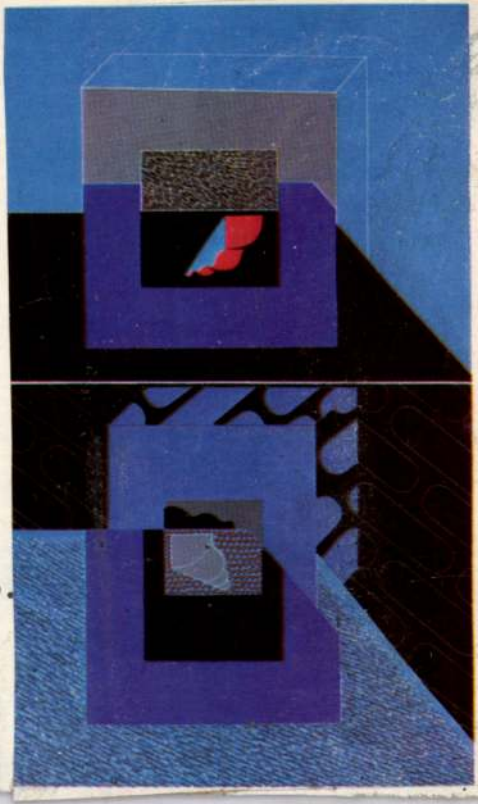

Deim Pál: Ablakaim, papír, olaj, 57×73 cm, 1973, a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona (fotó Somfai)

Rideg Gábor: Viták közben.
MŰVÉSZET, 1980. junius - 2. lap.

Deim Pál, festőművész

Deim Pál: Ablakaim, papír, olaj, 57×73 cm, 1973, a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona (fotó Somfai)

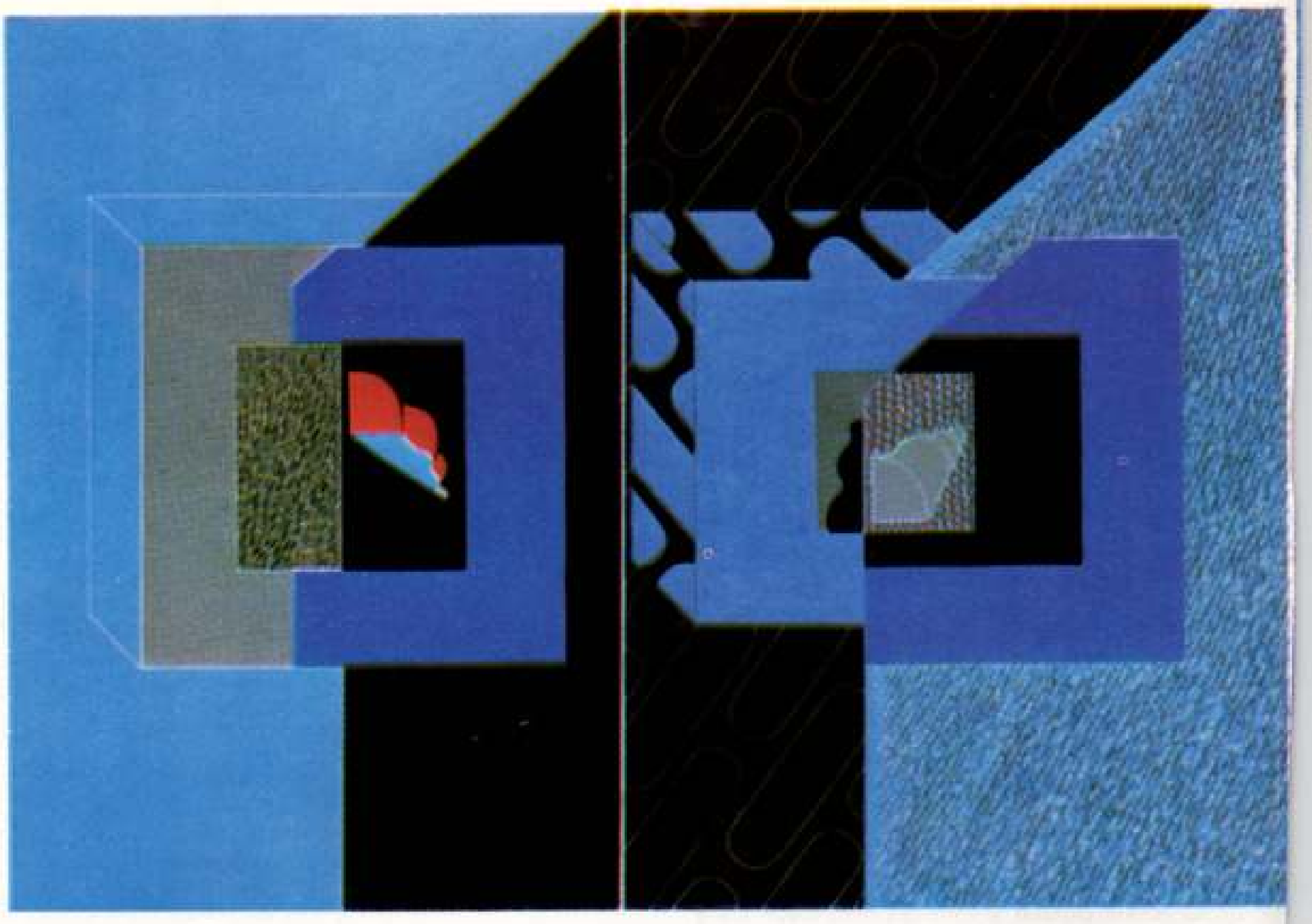

2 JELZŐ

Művészet, 1980. jún.

apitolium egyik templomáról, i. e. VI. század vége (fotó Szenczi)

0×187 cm, 1964, Magyar Nemzeti Galéria (fotó Somfai)

(postacím: Budapest V., József nádor tér 1. – 1900) közvetlenül, vagy postaultalványon valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: 240,– Ft. – Külföldön terjeszti a „Kultúra" Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H–1389 Budapest, Postafiók 149. – INDEX 25602 – Kéziratokat, rajzokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza! – **HU ISSN 0580–3608**
A folyóirat példányonkénti ára: 20,– Ft

Deim Pál
festő

Tatabánya, MSzMP Komárom megyei Bizottsága Oktatási igazgatósága, domborműves festett fa anyagú friz, 54 ㎡ (repro)

-.-: Nivódijas müvek.
Müvészet, 1973. április - 35.oldal

Deim Pál

„Nosztalgia"
(repro)

A borító-belső oldalán.
Művészet, 1980 január.

Deim Pál, grafikus

A Pécsi Modern Magyar Képtár anyagából az e cikkben kö
zölt képek jegyzéke:-Grafikák.-Fekete repr.
80.sz.kép.-Deim Pál:"Grafika I". 1973.-p.ofszet.-450+62
450+625 mm.-Ltsz:74.54.-347.old.-XVII.tabla

Sarkadi Eszter: A Jan.Pann.Múz.vázlatos története a
Felszabadul stól Napjainkig 373,old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX.1974. Pécs

Deim Pál, szobrasz

A Pécsi Modern Magyar Képtár anyagából az e cikkben k
-ölt képek jegyzéke, szobrok, Fekete repr.
45.sz.kép.-Deim Pál: "Plasztika",cimü müve,-1972.-bronz
45,45,5 cm,-Ltsz:74.366.- 346.old

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Deim Pál

A müvész kiállitásáról a lap bemutatja
"Varia plasztika" c. müvét
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 12.
XXI. évf. 46. sz. cimlap.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-7[illegible] 340-726
1977 JUL 11

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Pál Deim

1021

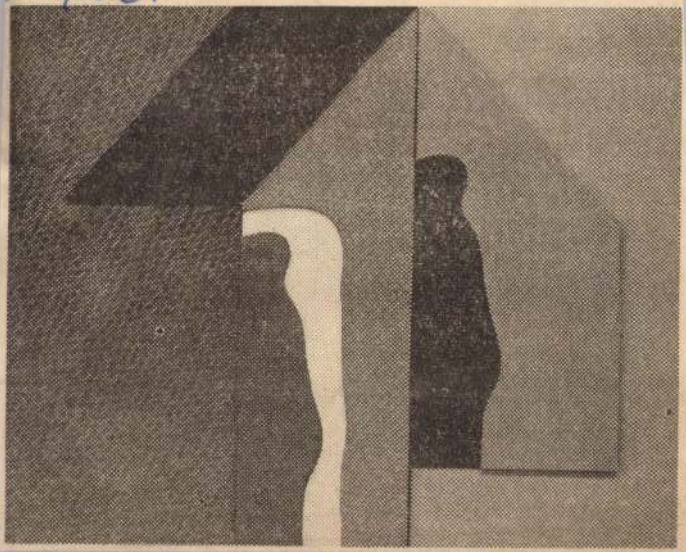

dieses Ja
seine Aus
auf uns
Aufgaben
nicht nur
dern auc
wirtschaf
füllen zu
erforderli
antwortungsvoll das Seine
tut. In diesem Geiste bereitet
die Regierung die Arbeit für
das nächste Jahr vor — den
Volkswirtschaftsplan und den
Staatshaushalt — und wird
die Erfahrungen konsequent
ausnützen."

Nach eingehender Diskussion billigte das Parlament den Rechenschaftsbericht über die Durchführung des Staatshaushaltes 1976.

sie zur Erklärung vor:

Wenn wir unsere berechtigten Klagen vorbringen berufen sie sich zumeist auf das Desinteresse der Leser und wirtschaftliche Gründe. Letzteres kann auf keinen Fall akzeptiert werden, da bei uns auch die ungarischen Übersetzungen westlicher Autoren beträchtliche staatliche Subventionen genießen Was das Desinteresse anbelangt, so kann man das

Pál Deim (geb. 1932): Mensch und Haus, bemaltes Holz, 1969
30 Jahre ungarische Kunst

Deim Pál, festő

MDK

Mások lettek az ablakaink

sorozatból: Repr.

Deim Pál szentendrei kiállításáról VM 8.

Népszabadság, Bp. 1969. aug. 10.

Deim Pál

„Csend v.," tempera, 60 x 84 cm, 1969.
(repr.)

Művészet, 1978. 4. 14.-old-on.

Deim Pál

"Ember és kép"

— 30 év magyar művészetéből.
Tükör, 1977. július 10 – 24 lap.

Deim Pál

„Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" 1972 Festett fa 13x18 ~~x~~ 6 cm

XX. sziner lép

Kritikák és képek Bp.1976.Corvina

Deim Pál

Csend I. 1968 Tempera
61x87 cm

132. kép.

Kritikák és képek Corvina Bp.1976.

Deim Pál

A Főiskolán Barcsay volt mestere
1965-ben a hedvyánszky tekemben
1969-ben Szentendrén volt kiállítása
Feljegyzések egy kalostarban II /vegyes tech. rajzó/
Figurák és kék /tempera, rajzó/
Kompozíció murális feladatnak II
(ampragika, rajzó/

Tölgyesi János: Deim Pál festőművész
kiállítása Szentendrén

Magyar Építőművészet 1970 3 sz. 52 old.

Deim Pál

„Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" c. művének fotója a nagyatádi szabadtéri kiállítás anyagából

Valóság 1976/7 910.

Deim Pál

A tanulmány során közölt reprodukció, egész táblán, fekete-fehér:

„Ablakaink különbözőek" VI. -, tempera, 28 x 40 cm, egész tábla, fekete-fehér.

Bálint Endre: The Kentendre School.

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1970. 38. k. 192-93 l.

Deim Pál

Rajz (repr.)

Magvető - almanach 1964/2. 212. l.

Deim Pál

Szentendre – főtér (i. kepe/szerepel/

szerepel a XI. nagy. Kép. mův.

Kiállításon

Németh Lajos: Reflexiók a XI. nagy.

Kép. mův. kiállításról

Kritika 1968 VI. 41 old.

M.D.K.

Deim Pál. festő

„Szentendre" c. absztrakt képét közli:

Haulisch Lenke: A szentendrei művésztelep fogalmának tisztázásához

Művészettörténeti Értesitő, 1965.XIV,évf. 3.sz.

229. old.

M.D.K.

Deim Pál

Szentendrei főtér, tempera, 60×70 cm (reprió)

Képzőművész. Almanach 1, Corvina 1969, 163. l.

Deim Pál

NDK

Szentendrei főtér, temp. repr.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

MDK

Deim Pál

7 órától 7,3o-ig, temp.

Szentendre - főtér, t

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Deim Pál

Bemutatott művei:

" 7 órától 7.30 -ig" tempera, 85 x 60

" Szentendre főtér" , tempera, 60 x 75 / reprodukció/

Zala Tibor : XI. magyar képzőművészeti kiállitás,

Budapest, 1968.

5 1

Deim Pál

Bemutatott művei:

„Emlék" I. és IV., temperа, 19 x 29.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968.

90

MDK

Deim Pál

Emlék I., temp.

" IV. "

11. M. Képzőm. kiáll. Május. 1968.

Deim Pál festményei

Ember és ház

Lálóhatár 74 szept hátsó borító
(~~Ember és ház~~) 27. o.

Deim Pál, festő,
kobrán

Kompozíció:
kep

Deim Pál: Kompozíció

546.

XVII.
6.

JELENKOR, Pécs, 1974. június

Deim Pál

"Kettőzés" cimmel a lap bemutatja a művész képét.
Repr.

/Fenti cimü kép -Vadas József: "Két huron" cimü- Ilosvai Varga István festőművész kiállitásáról szóló cikkének hátlapján látható. A kép jobboldalán cca 2 mm.-es rész hiányzik./
Élet és Irodalom, Bp. 1975. aug. 30.
XIX. évf. 35. sz. 14. lap.

Deim Pál

Történelem I.

Aradi Nóra: A magyar művészet története.
Tanulmány.
MŰVÉSZET, 1981. március - 17. lap.

DEIM Pál

kiáll.BP. Ernst Múzeum,1992
ism.WEHNER Tibor: „A végtelen sejtések birodalma" : Deim Pál gyűjteményes kiállítása. = Kritika,1992, 11. 24.ill.

(bán):A nagy középkoru. = Népszava, 1992. augusztus 28. 6.ill.

a Karakas bácsi volt a fodrás
és akkor kérdeztem a Karakas
József Attila, hát igen mindi
hozzá, és akkor mondta, hogy
Na most ott a kórházban kerü
százados. Utána az kilépett a
kárpát-ukrajnai volt, és itt
ő tőle kaptam egy versenykeré
és utána átkerült a pártközpo
kiábrándult mindenből, és ho
bert, annak az apja , annak v
miniszterhelyettes vagy valam
ta, ennek a jóbarátja volt, h

DEIM Pál

kiáll. Bp.,Ernst, 1992

ism. KOLOZSVÁRY Marianna: „...hová jut az ember!" =
Új Művészet, 3, 1992, 8. 12 -17. ill. E

Guzsik Tamás 666, 667
Gündisch, Gustav 93
(gy.k.gy.) 1605
Gyárfás Péter 1778, 1932, 2011, 2071, 2132, 2159, 2395
Gyarmathy Ágnes 1951
Gyarmathy Tihamér 1952, 125
Gyarmati Edit 1216
(gyémánt) 1417
Gyémánt László 1953
Gyenes, Juan 2217
Gyergyai Albert 106
Gyetvai Ágnes 48, 1612, 1932, 2056, 2132, 2264
Sz. Gyivicsán Mária 29
M. Gyöngy Katalin 1540, 1945
(gyöngyösi) 1908
Gyöngyössy János 887
G. Györffy Katalin 221/3, 1069
Györfi Sándor 1954
György Péter 1442, 1774, 1882, 1970
Györgyi (Giergl) Lajos 1346
Győri Péter 1586
(györkös) 1614
Györkös Mányi Albert 1955
Győry Eszter 1956
Győry Zsuzsa 1956
Gyulai Liviusz 1957
Gyulai Miklós 982
Gyulai Zoltán 1398
Gyurcsek Ferenc 1958
Gyuró Éva 1217
Gyursa Gergely 981
H. Gyürky Katalin 523, 668

DEIM Pál

GULYÁS Anita: Feljegyzések jelen időben. = Uj Magyarország, 1992. julius 31. 11. ill.

Bp., Ernst Múzeum, 1992

oklevélen függő példány bizonyítja az előlap és a hátlap n
körirata valóban a „sigillum secundum" kifejezéssel
pecsétjén is a hátlap elnevezése, utalással az előoldalra
pecsét előlapján gazdagon tagolt architektúrájú, három
díszített fülkében ül a király alakja. A figurát erőteljes p
jellemzi. Különösen az övvel karcsúra szorított, kemény.
század vége divatjának meghatározó szerepe. Az á
állatalakjaira és mérműves térkitöltő ornamentikájára,
Az előlap kétségtelenül legigényesebb és heraldikailag leg
pajzsok fölött címertartóként ábrázolt, befelé tekintő két
utaló előlapjáról kerültek erre a helyre. A pecsétet kész
működését bizonyítja az az összefüggés, amely az *ország*
Zsigmond fogsága idején használt pecsétet az első kettős
és a kerek belső keret közötti mezőt itt is hasonló, filigrá
összefüggés fényében nem meglepő, hogy a *második k*
elsőnek egyszerűsített változata. E pecsét 1409 táján kés
előlapon egyszerűbb, de ugyancsak perspektivikusan á
baldachinnal zárt trónuson ülő királyalak látható, amely
drapériája gazdagabban, lágyabban redőzött. Egészen
leveles indaornamentikája és heraldikai kompozíciója. A
meg, s ugyanilyenek ismétlődnek a hátoldalon is, a középe
karéjok ívháromszögeibe ismét apró mérművek illeszk
kompozíciója fő vonásaiban ismétlődik az egész 15. szá

Az az összefüggés, amely Zsigmond uralkodásának
művészet hagyományához kapcsolta, egyértelműen megl

DEIM Pál

P.SZÜCS Julianna:D$_e$im manapság. =
Népszabadság, 1992. augusztus 19.
25.ill.

Bp.,Ernst, 1992

Liebe Frau

Recht schöne

aus Belgrad

DEIM Pál

HANN Ferenc: A bábu nem táncol. = Élet és Irodalom, 1992. szeptember 4. 13.

Bp.,Ernst, 1992

DEIM Pál

kiáll,Bp.,Ernst,1992

ism.K.M.:Figyelmébe ajánljuk. = Élet és Tudomány, 1992. aug.7. 1016.

FUNDRAISING AND SPONSORSHIP - A TWO DAY WORKSHOP

Day 1

Session 1. Overview of the potential funding sources
The marketing concept - seeing your work from the funder's of view.

Session 2. The concept of 'the fundable project'.
Simulation: Making funding choices.

Session 3. Your main selling points.
Exercise based on a broadcast appeal.

Session 4. The different requirements of:
Foundations
Commercial sponsors.
Individual donors/supporters.

Day 2

Session 1. Raising money from Foundations; the principles
How to identify them.

DEIM Pál

HAJDU István: Külön idő. = Beszélő, 1992. augusztus 29. 33. p. ill.

Bp., Ernst, 1992

DEIM Pál

NAGY Zoltán: Bábu - raszterháttérrel.
= Új Magyarország, 1984. aug. 11. 10., il.

Bp.,Ernst M., 1992

DEIM Pál

(ferch)/FERCH Márta/: A műgyűjtők felfedezettja : Deim Pál gyűjteményes kiállitása az Ernst Múzeumban [beszélgteés Frank Jánossal] = Magyar Nemzet, 1992. julius 30. 8. ill.

1992

DEIM Pál

BÁGYONI Szabó István: Légifelvétel egy műterem magasából : Szentendrei beszélgetés Deim Pállal. = Uj Magyarország, II. évf. 3. sz. 1992. január 4. 13.p. ill.

ÉNLETI TÁRSULAT Felvétel időpontja:
5.

GI NYILATKOZAT

zettörténeti Társulatba rendes

ági kötelezettsége legalább három
ij fizetésének kötelezettsége

.....
aláírás

....
....
.... Ajánlják:
....

.....

DEIM Pál

kiáéll. Bp.,Ernst, 1992
ism. SZÍJ Rezső = Magyar Fórum, 1992. szeptember 10. 9.

jövő hónapra szervezte az ENSZ azt a *környezeti és fejlődési konferenciát*, ahová az egyes országok kormányait is meghívták. Erre az alkalomra dolgoztak ki egy *nemzeti stratégiát*, amelyet a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériummal közösen jelentettek meg az esemény-

nany s
László,
szélt.
mennyi
szen a
haladja
készlet
határai

NÉPSZAVA
1992.05.06.

DEIM Pál

kiáll. Bp.,Ernst, 1992

ism. CHIKÁN Bálint: Szerelem és halál. = Magyar Hirlap, 1992. aug.29. I,IV.p. ill.

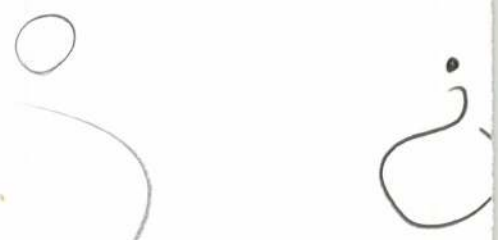

DEIM Pál

Fábián László: Raszter-hó a műtaráosonyfán
: Beszélgetés Deim Pál képes albumáról
[Deim Pállal és Kolozsváry Mariannal] =
Új Mo. 1993. július 10. 9. ll

szétet pedig *Polai Péter*nek ehhez tulajdonságokkal rendelkező, groteszk, piros disznókat ábrázoló alkotása képviseli (*Disznók*). A több mint 400 darabos törzsanyagból válogatott grafikai kollekció — a gyűjtemény legteljesebb része — 1945-től napjainkig dokumentálja a legjelentősebb hazai irányzatokat, sőt még az egyetemes művészetbe is bepillantást enged. Felvonultatja a volt európai iskolás művészek — *Bálint Endre, Gyarmathy Tihamér, Korniss Dezső, Lossonczy Tamás* stb. — alkotásait, bemutatja a hatvanas évek lírai és klasszicizáló, groteszk kifejezésmóddal dolgozó művészeinek — *Csohány Kálmán, Gyulai Líviusz* — lapjait, *Kondor* remekeit, továbbá a műfajt a szürrealizmussal és különböző technikai eljárásokkal megújítók — *Major János, Mauer Dóra* —, majd a síkkonstruktivisták — *Bak Imre, Keserü Ilona* — munkáit. Sőt felhívja a figyelmet a 70-es évek reprezentánsainak — *Almásy Aladár, Banga Ferenc, Szabados Árpád, Szemethy Imre* — grafikáira vagy például *Somogyi Győző* szuggesztív misztikus szitanyomatára, az *Avvakum protopópá*ra (1973).

Természetesen vannak aránytalanságok is a gyűjteményben. Soknak tűnik a kollekcióban található tíz *Ber-*

DEIM Pál

Bóka B. László: „Sólkál" a mindenség
szemében. = Vasárnapi Magyarin, 1993.
márc. 13/14. 8. ill

DEIM Pál

CHIKÁN Bálint: Deim. = ÉS 1992. szeptember 25. 12.

Bp., Ernst, 1992

Akadémikus művészek

Az egy évvel ezelőtt megalakult *Magyar Művészeti Akadémia* akadémiai tagságot, bizonyító oklevelét szerdán *Attalai* Gábor textiltervező iparművész, *Ágh* István költő, *Balassa* Sándor zeneszerző, *Bán* Ferenc építész, *Bencsik* István szobrászművész, *Bertha* Bulcsu író, *Bodonyi* Csaba építész, *Bozay* Attila zeneszerző, *Csaba* László építész, *Csete* György építész, *Csukás* István költő, *Deim* Pál festőművész, *Dobai* Péter író, *Durkó* Zsolt zeneszerző, *Eigel* István festőművész, *Farkas* Ferenc zeneszerző, *Finta* József építész, *Gerzson* Pál festőművész, *Gulyás* Zoltán építész, *Gyarmathy* Tihamér festőművész, *Gyurkovics* Tibor író, *Hernádi* Gyula író, *Jánossy* György építész, *Jurcsik* Károly építész, *Károlyi* Amy költő, *Kerényi* József építész, *Kocsár* Miklós zeneszerző, *Kokas* Ignác festőművész, *Makovecz* Imre építész, *Melocco* Miklós szobrászművész, *Mészöly* Dezső költő, műfordító, *Mezei* Gábor belsőépítész, *Páskándi* Géza író, *Pongrácz* Zoltán zeneszerző, *Sára* Sándor filmrendező, *Schéner* Mihály festőművész, *Schrammel* Imre keramikus iparművész, *Somogyi* József szobrászművész, *Szalay* Lajos grafikusművész, *Szentkirályi* Zoltán építész, *Szokolay* Sándor zeneszerző, *Szőnyi* Erzsébet zeneszerző, *Szőts* István filmrendező, *Tornai* József író, *Török* Ferenc építész, *Vígh* Tamás szobrászművész, valamint néhai *Kolozsvári Grandpierre* Emil író örököse vehette át. A *Kodály* Zoltán születésének száztizedik évfordulóján megrendezett ünnepélyes közgyűlésen jelen volt *Andrásfalvy* Bertalan művelődési és közoktatási, valamint *Mádl* Ferenc tárca nélküli miniszter is. A *Magyar Művészeti Akadémia* közgyűlésének résztvevőit táviratban köszöntötte *Göncz* Árpád köztársasági elnök és *Antall* József miniszterelnök.

Gyurkovics Tibor ünnepi beszédében *Illyés* Gyula, *Tamási* Áron és *Márai* Sándor akadémiai tagságára emlékezett, és a *Magyar Művészeti Akadémia* létrejöttét úgy tekintette, mint a magyar művészet visszafoglalt bástyáit, amelyeket a sztálini években vesztettek el. Az akadémiai tagság elsősorban nem rang, nem jog, hanem felelősség a szétzilált erkölcsök helyreállítására – mondotta. Nem közvetlen, politikai vagy tanító hatású művekkel, hanem a független művészet *művészi eszközei*vel kell hatni az etikára.

(l. d.)

M. Nemzet, 1992. dec. 18

DEIM Pál

számlák kupacá formáz nagyméretű számlát.

Arman számára fontosak a körvonalak, felületek, a taktilis élmény is. Dehogyis hideg, homogén, sima felületek ezek! Még érzékiség is szorult beléjük. Félbevágott szaxofonokból (*Mulligan kórus,* 1983), felfűzött csípőfogókból (*Egyre fel,* 1981) csipkefinomságú, légies, reliefszerű függőkonstrukciókat alkot. A *Fétis* (1978) a kemény, a merev, az éles és a puha, a lágy, az omló taktilis ellentéteire épít: egy palackszárítón — no igen; ez a nagy ős, a *Duchamp* előtti tisztelgés — textilkesztyűk fityegnek. És ha a tárgynak magának nincs antropomorf jellege, akkor Arman felruházza vele. A *Kína éjszakái*nak (1976) érzékisége, intimitása, bizarrsága a bálába rakott tangóharmonikák rejtőzködő részeinek, a soha nem látott „belsőségek"-nek, a fújtatóknak a „kitárulkozásából" fakad. A *Kis házak* (1962) a bennük láthatóvá tett megannyi individuális létformával, a létezés jól, rosszul ízülő kereteivel voltaképpen egy keresztirányban, a belerakott hegedűvel együtt felszeletelt hegedűtok részei, toronyszerűen egymásra rakosgatva, mint egy imbolygó kockaépítmény. A vörös dobozba rakott húsz Remington és Royal írógép szabálytalan formája által keltett felülethullámzás és a billentyűk képzeletbeli mozgása élő orga-

Deim Pál

Kompozíció IV. repr.

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Deim Pál

Kompozíciós munkák feladatokhoz III."

c. művének fotója a képmellékletben

Kritza 1971 július

Deim Pál

„Feljegyzések egy kolostorban"
c. lépének fotója a képmellékletben
szerepel

Kutika 1971 október

Deim Pál

2

„Utolsó Gádoy Krisztus" 1968
c. Zépének zeprója a 29. oldalon

Kritika 1974/5

Deim Pál

„Lehetőségek" (nyomat)

Kocsis Imre: Uj grafikai eljárások.
Művészet, 1975. október - 30. oldal

Deim Pál

Ember és ház (fotó)

A Hét, 1972. dec. 15. 3. ef. 50n. 9r.

Deim Pál

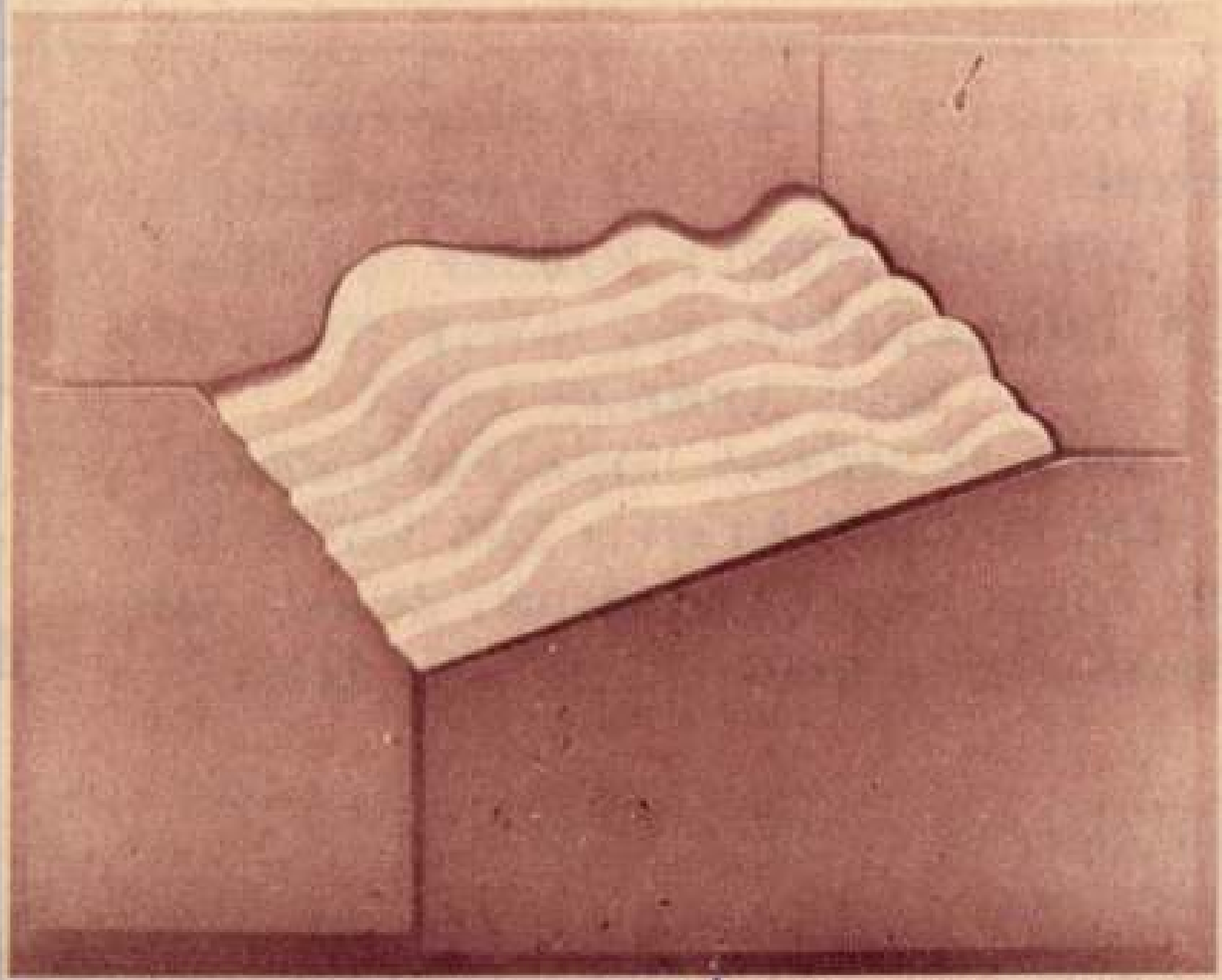

Deim Pál: Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére

Nemzeti Újság, 1945. 6.

„Gát utca 3. Ez az a ház Márványtábla hirdeti finoman vésett aranybetűkkel:

ITT SZÜLETETT JÓZSEF ATTILA,
A PROLETÁRIÁTUS NAGY KÖLTŐJE
1905. ÁPRILIS 14-ÉN
HEJ BURZSOÁ, HEJ PROLETÁR,
ÉN, JÓZSEF ATTILA ITT VAGYOK!

A felirat egyébként hibás. József Attila április 11-én született, és nem 14-én."

Pál Ódry

Composition. (repr.)

Hungarian Review, Budapest, 1945. 4. 39. old.

Pál Pein

Bronzeplastik 1, 1942.

Bronze. Höhe 15 cm.

(Repr.)

Bildende Kunst, 1944. 11. 54 f. ald.

Deim Pál

geográf Prakl illumináció (repró)

Valóság, 1964, 10 n. 64 old.

Deim Pál MDK

Szentendre, repr.

Ferenczy Károly Muz. 1964. szept-okt.
Szentendrei festőművészek őszi tárlata

Deim Pál

A tanulmány kapcsán közölt műve:
„Meditáció egy kolostornál", vagyis feldolgozás, 27 x 40 cm. egész táblán lekete-lehér reprodukció.

Németh Lajos: Forty years of painting at Szentendre. The New Hung. Quarterly, Bpest, 1969. 33. sz. 192 l

MDK

Deim Pál, festő

Kép: Repr

— : Mások az ablakaink 42.

ALFÖLD, Debrecen. 1970. aug. XXI/8.

Deim Pál, festő

MDK

Kép:

Repr.

–: Mások az ablakaink

Műmelléklet: 2.1

JELENKOR, Pécs. 1970. május

XIII/5.

Deim Pál
festő.

„Ember és kor" (vegyes)

Kovács Gyula: Az uj művésztelep lakói Szentendrén.
MŰVÉSZET, 1970. október 23.lap

Deim Pál

Silence 5 (tempera 60×84cm)

(repr.)

The New Hungarian Quarterly, 1971, N 43

Deim Pál

Kompozició murális feladathoz V. 1969; aluminium-grafika, 4ox 5o cm

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o

Deim Pál

alugrafika velúrpapíron,
46.5 x 61.5 cm, 1974.
(repr.)

Művészet, 1976. 2.

Deim Pál

"Képek és szobrok, uj arányokkal" c. kritikájában Vadas József beszámol a "Képek szobrok" c. kiállitásról, melyet a Történeti Muzeumban rendeztek.
A nagyarányu tárlaton szereplő nevek mellett a müveket is megemliti, melyeket harminc év magyar müvészetéből válogattak:
A felsorolt nevek a cikkben foglalt sorrendben következnek: Bernáth Aurél, Szőnyi István, Ferenczi Béni, Ø Pátzay Pál, Mikus Sándor, Kokas Ignác, Lakner László, Czóbel Béla, Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Bálint Endre, Kerényi Jenő, Somogyi József, Kondor Béla, Csernus Tibor, Orosz János, Martyn Ferenc, Deim Pál, Korniss Dezső.
A cikket lásd: Bernáth Aurél nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. aug. 13. XXI.évf.33. sz. 12. lap.

Deim Pál

A Képzőművészet c. rovatban Vadas József: "Meglátni és nem szeretni" címmel ir a pécsi nemzetközi kiállitásról, melyet a Szinház téri kiállitó helyiségben rendeztek a Janus Pannonius Muzeum munkatársai. A "Modern grafika" c. tárlaton a konstruktivisták csoportjában felsorolja Fajó János, Hencze Tamás, Bak Imre, Mengyán András és Lantos Ferenc nevét. A koceptualisták közé sorolja Attalai Gábor és Pinczehelyi Sándor művészeket. Végül megemliti Nádler Istvánt, Keserü Ilonát és Deim Pált.
A cikket lásd Lantos Ferenc nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. aug. 6.
XXI. évf. 32. sz. 13. lap.

MDK

Deim Pál

/g.i./: Szentendre festészete. Magyar Nemzet 1963. okt. 30. 4.l.

Deim Pál

A plasztikai jelek szimbolikus funkcióját mind egyértelműbben szorítja ki a tisztán formát építő funkció

Kritika 1971 október 20.dd

Deim Pal, szobrasz

1974-es Bienalés új szerzemény:Schaár Erzsébet:Kiraka
Deim Pal, plasztika,Kigyós Sándor:Hajlitás,Farkas Ádám
bronz,Kiss Nagy Andras:Niké,Mészáros Mihály:Massiscio
emlékére,és Palya László:Acryl cimü szobra. 336.old

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Deini Pál, Sestó

Pécsett megnyílt az „Új konstruktivizmus" c. kiállítás. – A mai művészek között szerepel a művész munkája: két táblaképe, szilárd szerkezetű, határozott térérzékeltésű. (említve)

Balia Erzsébet: Új konstruktivisták.
Tükör, Budapest, 1977. szept. 25.

Deim Pál festőművész

a Gadai Várban, a Történeti Múzeumban megnyílt a „30 év magyar művészetéből" c. kiállítás, melyen a művész műveiből is láthattunk.

Láttuk, hallottuk.

1977. VI. 26. Petőfi 11.39 / Kiné /

Deim Pál festőművész

a Képzőművész Szövetség festő szakosztályának kiállítását „Festészet '77" címmel a Műcsarnokban rendezték, melyen a művész műve szerepel.

Horváth György: Festészet '77.
Magyar Nemzet, 1978. febr. 5.

Deim Pál

Deim Pál Székesfehérvárón az
István Király Múzeumban ren-
derett kiállítást.

—: Kiállítások.
Művészet, 1979. szeptember – 47 lap.

Deim Pál

a Művészeti Kislexikonban a jelenkori művészet képviselői közül új nevekel vettek fel a szerkesztők és a legújabb eseményekről is olvashatunk, hírt kapunk a művész 1973-as debreceni tárlatáról.

Frank ~~Fugger~~ János: Mésza breviárium

Élet és Irodalom, Budapest, 1974. febr. 23.

Deim Pál

A gjöri Kazinczy Gimnázium fizikatanára, Kolozsváry Ernő mügjüjtő birtokában van és lakásán látható a művész egyik műve.

Szapudi András: A tanár gyűjteménye.

Ifjúsági Magazin, Budapest, 1974. máj.

Deim Pál

Megbízták a művészt, hogy a
Központi Statisztikai Hivatal
Nemzet közi Számítástechni-
kai és Tájékoztató Központ ré-
szére plasztikus táblaképet csi-
nályon

--------:Közteli munkák.
MÜVÉSZET,1979.december - 47.lap.

Deim Pál

Józsa János a nyiregyházi Jósa András Muzeumban Encsy Judit a Pszichiátriai Klinika Nappali Szanatorikumában juli. 4.-ig, Parrag Emil a Dózsa Művelődési Házban juli. 24.-ig, Buczkó György a Studió Galériában juni. 20.-tól, Deim Pál a Magyar Nemzeti Galéria Műhely-sorozatában juni. 20.-tól mutatja be müveit.
Kassák Lajos emlékkiállitása a paksi Művelődési Házban juni. 4.-ig, Sugár Andor emlékkiállitása a szombathelyi Forradalmi Muzeumban juli. 1.-ig, Paizs Goebel Jenő emlékkiállitása a szentendrei Művésztelepi Galériában juni. 15.-től, Bencze Lilla tüzzománc kiállitása a Kulturális Kapcsolatok Intézetében juni. 17.-ig, Dallos László fotókiállitása a Fészek Művészklubban juni.30.-ig, tart nyitva. Élet és Irodalom, Bp. 1979. juni. 16. XXIII.évf. 24. sz. 8. lap.

Deim Pál

eddigi egyéni kiállításai:

Budapest, Amsterdam, Szentendre,
Pécs, Debrecen. Közel 20 csoportos
kiállításon volt részt

Kritika 1974/5 29. old.

Deim Pál

4

Szentendrén él és dolgozik,
Szentendre annyira eltérő – Vajdától
Barcsay-ig tartó – hagyományainak folytatását vállalja

Kritika 1974/5

29. old.

Deim Pál

5

„Kompozíció" (1973)
„Bébu" (1973)
„Családi fényképek a XXII. századból"
c. képei emlitve

Kritika 1974/5
29. old.

Deim Pál

6

„Variációk ovális keretre"

„Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" c.

művei emlékre

Kritika 1974/5

29. old.

Deim Pál 7

Bronzplastikái emlitve

Kutila 1974/5

29. old.

Kám Pál szobrászművész

Művei részt vettek a budapesti Műcsarnok

IV. Nemzetközi Kisplasztikai Kiállitásán. Műveit díjazták. „Történelem" c. 1972-től 1978-ig 'nelő sorozata' [emlitve]

(cikket l. „Vigh Tamás szobrászművész" cimszó alatt

„E.L" cikke: „A negyedik nemzetközi kisplasztikai kiállitás Budapesten" cimmel

Dunaújvárosi Hirlap, 1978. X. 10

Deim Pál, festő-

megemlítve

Palkó Sándor: Lakók, látogatók, műemlékek. 16.

Népszabadság, Bp. 1979 jún. 10.

Deim Pál

Faldekorációival és szarkasztikus "tablóképekkel" hivta fel művészetére a román főváros sajtójának figyelmét.
A Dalles Csarnokban rendezett , "Konstruktivista tendenciák a magyar művészetben" c. kiállításon szerepelnek művei.
"Magyar művészek Bukarestben" cimmel a lap "Tájékozódás" c. rovatában felsorolja a tárlaton szereplő művészeket.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. jan. 27.
XVII. évf. 4. sz. 7. lap.

Deim Pál:

Barcsay szigorú szerkezetessége a fiatal művén
lényegesen oldottabb és áttetszőbb munkáin is
nyomot hagyott.
Részt vett az Új művész csoport megszervezett
Műcsarnok-beli kiállításán.

Bojár Iván: Szerepcsere a Műcsarnokban

Magyar Hírlap 1971/67 szám 6. old

Deim Pál
festő

A Duna műhely alapító tagjai közé tartozik Deim Pál, aki az utóbbi években külön útra tért.

Losonci Miklós: A Duna mühely.
MŰVÉSZET, 1972.december - 12.oldal

Deim Pál, festőművész

Velencei Biennale 1980. a sorrendben a 39-ik. Visszahallva, valamint beszélgetve a látogatókkal és a teremőrökkel, a művész-résztvevői megállapíthatták, hogy s. ikere van a magyar pavilonnak. Szerepel: Deim, Klimó, Dienes, Schaár művek, és még több művész alkotása.

Molnár Zsolt: Sebzett oroszlánok.
Magyar Ifjúság, 1980. okt. 31.

Deim Pál, festőművész

a soproni művésztelep, amely 1930-tól vált hagyomá-nyossá, fél évszázados múltra tekint vissza. A fél évszá-zados jubileum kapcsán a közelmúltban 44 művész, köz-tük: Csik István, Deim Pál, Kiss György, Szentgyörgyi Jó-zsef, Baska József, Végh András és Szenes Zsuzsa műveit, csaknem 70 alkotást láthattak a soproniak a Petőfi tér 8. sz. alatti festőteremben.

Szokács László: Pataki József kiállítása Sopronban. Nógrád, 1980. okt. 11.

MDK

Deim Pál, festő

Barczaynak nagyon jó a véleménye róla.

Harangozó Márta: Az évszázad mozaikja 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. ápr. 24.

Deim Pál festőművész

A Budavári Palotában látható az elmúlt 30 év nagyobb képzőművészetét átfogóan bemutató kiállítás. — A művész művei is reprezentálják a mai fiatal generációt.

N. R.: Képek, szobrok Deim Pál 30 év nagyobb művészetéből.

Dalgozók Lapja, 1974. aug. 24.

M.D.K.

Deim Pál

Friss hangvételü müveit dicséri Perneczky Géza a Szentendrei Festők Társulatáról szóló kritikájában.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. szept. 13.
XIII. évf. 37. sz. 9. lap

Deim Pál

1932-ben született Gyentendrén, ahol azóta el.

A Képzőművészeti Főiskolát 1963-ban végezte el.
Konstruktivizmusa a gyentendrei festészet egyik számjának
szerkezetességével is összefügg. Stílusa újabban szigorubb
monumentális, elleget kapott, lírája keményebb lett.
Több munális feladatot oldott meg. Gámos művészeti
díj tulajdonosa

modern grafika, Pécs 1976

Deim Pál, Sestő

A népművészet szellemében cimű, II. Orsz. Képző- és Iparművészeti Kiállítás Fangyát olyan alkotók jelzik, mint – a fiatalabbak közül Deim Pál, Bak Imre, Kátay Mihály.

Csáky S. György: A Katona József Muzeum Kiállítása.
Petőfi Népe, 1977. júl. 5.

Deim Pál

A szentendrei Deim Pál hét táblás
képe Svédországban.

Balla Erzsébet: Új konstruktivisták.
Tükör, 1977. szeptember 24-4. lap.

Deim Pál

7 órától 7.30-ig, Emlékek, Interieur c. képeivel szerepel a nemtendrei Városi Tanácsházán rendezett kiállításon.

P.A.: Két tartalmas kiállítás – a nemtendrei kulturális napok keretében
Pest megyei Hírlap, 1967. sept. 20.4o.

Deim Pál
festő

M.D.K

Konstruktív képei már
Szentendrén feltűnést hel-
tettek.

D. Fehér Zsuzsa: A XI. Magyar Képzőművészeti ...
Művészet, 1968. május – 11 lap.

Deim Pál festő

A Tatabányai Pártiskola folyósójánál
ornamentikáján dolgozik
A szentendrei művésztelepen
dolgozik

Hajduska János: Alkotók és művek

Képes Ujság 1971 VII. 10

MDK

Deim Pál, festő

Mélló tanítványnak bizonyul.

Rózsa Gyula: Változó szentendrei festénet 7

Népszabadság, Bp. 1969. szept. 24.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Deim Pál

A szentendrei hagyományokhoz kapcsolódik, azt ünnepszerűket továbbfejleszti. – Szociológiai felmérésben szerepelt.

S. Nagy Katalin: Kísérleti felmérés a művészeti ízlésről. – Valóság, 1970. 5. sz. 62. l.

Deim Pál

Nevét Bárcsay Jenő emléti

Harangozó Márta: Az évszázad mozaikja

Esti Hírlap, Bp. 1970. ápr. 24.

Deim Pál, festő

- ajándékozott a jugoszláviai Banja Luka-i múzeumnak. Előtte kiállítva a Műcsarnokban.

D.I.: Képző művészet
Vigília, 1971. febr. 139. l.

Deim Pál

művészete Loyola Lajosra em-
lékeztet.

Bálint Endre: The Szentendre
School The New Hungarian Quarterly,
Budapest, 1970. 38 p. 1911.

Deim Pál

A kiállitás középső termében szereplő konstruktivista művész.

Dévényi Iván: Jubiláris kiállitás Szentendrén; Képzőművészeti Almanach 2; Corvina 197o, 1o.1.

Deim Pál

A konstruktivizmus szentendrei hagyományait képviseli.

A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának jubileumi kiállitása a Műcsarnokban Perneczky Géza; A pátosztól a groteszkig; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 1970, 26.l.

Deim Pál

- a IV. Országos Kisplasztikai Biennálé anyagából került a „Plasztika" című műve a pécsi képtárba 1974-ben
- 1969-ben a Biennálén első díjat nyert Mészáros Mihállyal együtt.

Romváry Ferenc: A modern magyar képtár története

Jan. Pan. Múz. Évk. 1974. XIX

Deim Pál

– „Festmény" című művét ajándékozta a pécsi múzeum képtárának.

Rouvány Ferenc: A Modern Magyar Képtár története

Jan. Pan. Múz. Évk. 1974. XIX

Deim Pal, festo

--

Egyéni kiallitas kapcsan Deim Pal jelentős müve a "Festm
mény" és Keserü Ilona a: "Kettős forma" megszerzése, mind
ketto a művész ajandékaként.-Kolbe Mihaly 1948-as "Ilka
c. festménye 1974-ben szintén ajandékképen került a Kép
tarba. 335.old

Romváry Ferenc: A Modern Magy. Képtár története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan. Pann. Múz. Évk. XIX. 1974. Pécs

Deim Pál, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár anyagából az e cikkben közölt képek jegyzéke:.Festmények, Fekete repr.
26.sz.kép.-Deim Pál:"Festmény",cimü müve.-1973.-v.o.-
130+150 cm.-Ltsz:73.248.-346.old. VIII.tabla

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Deim Pal, grafikus

A Modern Magy.Képtár felkért 30 művészt,hogy 5-5 gra
fikával járuljanak hozzá a modern magy,grafika gyűjte
mény kialakításához.A legjobbnak vélt munkáikat ajánlották fel a múzeumnak.Közöttük ő is. 334.old. 14.jegy.

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár Története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Deim Pál

Mednyánszky László, Szőnyi István, Victor Vasarely, Czóbel Béla, Kmetty János, Bálint Endre, Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Benedek Péter, Ilosvai Varga István, Mattioni Eszter, Molnár C. Pál, Istokovits Kálmán, Boldizsár István, Bortnyik Sándor, Keserű Ilona, Kondor Béla, Deim Pál, Schaár Erzsébet művészek alkotásai kerültek bemutatásra az aukció kiállításon.
A művek értékeléséről szóló részletes beszámolót lásd: Munkácsy Mihály nevénél. Cime: "Mecénás-e a műgyűjtő?"

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 20.
XIX. évf. 38. sz. 13. lap.

Deim Pál

A 2.-es cédula folytatása:
Medgyessy Ferenc, Melocco Miklós, Mihéltz Pál, Németh József, Orosz János, Papp Gyula , Pirk János, Pór Bertalan, Ridovics László, Sarkantyu Miké Simon, Schéner Mihály, Scholz Erik, Sikuta Gusztáv, Somogyi Árpád, Somogyi János, Somogyi József, Svéby Lajos, Szabó Vladimir, Szalay Ferenc, Szentiványi Lajos, Szentgyörgyi Kornél, Szőnyi István, Szkok Iván, Tar István, Tóth Béla, Vigh Tamás, Záborszky Vili Viola.

Vadas József részletes beszámolóját lásd: Bernáth Aurél nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27. XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Deim Pál

"Képek és szobrok három évtized művészetéből" címmel Vadas József ismerteti a kiállítást és felsorolja a résztvevő művészeket, "Képek a várfalon" címmel: Anna Margit, Baranyó Sándor, Balogh András, Balogh Ervin, Barcsay Jenő, Barta Lajos, Bartha László, Bartl József, Bálint Endre, Benedek György, Benedek Jenő, Berényi Ferenc, Berki Viola, Bernáth Aurél, Bér Rudolf, Bokros Birman Dezső, Borsos Miklós, Breznay József, Csáky-Maronyák József, Csikszentmihályi Róbert, Deim Pál.
A résztvevő művészek nevének folytatását lásd: a 2.-es cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Deim Pál

A további nevek a Nemzeti Galéria kiállitásán: Domanovszky Endre, Ék Sándor, Farkas Aladár, Fejér Csaba, Ferenczy Béni, Fónyi Géza, Fóth Ernő, Gadányi Jenő, Göllner Miklós, Gyarmathy Tihamér, Hajnal János, Hincz Gyula, Holló László, Iván Szilárd, Kerényi Jenő, Keserü Ilona, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Kóka Ferenc, Kokas Ignác, Kondor Béla, Korniss Dezső, Kucs Béla, Lakner László, Makrisz Agamemnon, Marton László, Martyn Ferenc.
A 3.-as cédulán következnek a további nevek.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Deim Pál

DEIM PÁL Munkácsy-díjas festőművész kiállítását tegnap nyitották meg Veszprémben, a Dimitrov Művelődési Központban. A szentendrei művész négy térplasztikáját és 30 tablóképét mutatja be. VII.16.

Magyar Hirlap 1976/194/1o

Deim

A XXXVII Velencei Biennálén szerepelt Czóbel, Barcsay, Deim, Kmetty, Kornis és Vajda festményekkel.

Magyar Hirlap 1976-181-8
Mészáros T:Művészet és környezet

A Graphica Hungarica II. c. kötetében szerepelnek Szabados Árpád/ József A. metszetei/, Ágotha Margit fametszetei, Szemethy Imre illudztrációi, Deim Pál murális kompozicióí, Lukoviczky Endre gipszmetszetei.

Magyar Hirlap 1976/26/lo

Flórián: Graphica ....

Deim Pál

A művész részt vett a „Szimpozionok 76" kiállitáson a Józsefvárosi Művelődési Háiban.

-----:Kiállitási naptár.

Müvészet, 1977. március - 48.oldal.

Deim Pál, Sestő, szobrász

Ötödözben nyílt meg Pécsett az Országos Kisplasztikai Biennálé, melyen szerepelnek a művész művei.

„Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" (említve)

Horváth György: Országos kisplasztikai kiállítás.

Magyar Hírlap, 1976. nov. 17.

Deim Pál festőművész,

a 37. velencei biennálén a modern és kortársi Szentendrét képviseli a magyar pavilonban a művész alkotása: „Szentendrei piac – 1966." (említve)

Bodri Ferenc: Magyar képzőművészet a 37. velencei biennálén.

Tolna Megyei Népújság, 1976. szept. 12.

Deim Pál, festő

L: Lovitos Ferenc

P. Szücs J: Kockázat nélkül. 7.

Népszabadság, Bp. 1976. nov. 12.

Pécsi Pál

Szentendrén, a Vajda Lajos Stúdió kiállításterében megnyílt hat művész közös tárlata – melyen szerepelnek a művész művei.

Losonci Miklós: Megyei kiállításunkon.

Pest Megyei Hírlap, 1946. szept. 14.

Deim Pál

Velencében, a 37-ik biennálén, a magyar parilonban, a „szentendreiek" között látható a művész alkotása.
„Tőtér" c. (említve)

Balog János: B76, Szentendre és Salgótarján Velencében.
Tükör, Budapest, 1976. okt. 17.

Deim Pál

"Művészet a Művészetben" címmel Vadas József számol be a siófoki városi-járási Művelődési Központban rendezett tárlatról, mely "az elmult évfolyamban közölt művészek munkáiból" áll, -mondja a kritika, felsorolva a művészeket és ismertetve műveiket: Borsos Miklós, Czóbel Béla, Deim Pál, Gádor István, Goser Lujza, Gyurcsek Ferenc, Kátai Mihály, Kiss Nagy András, Kő Pál, Makrisz Agamemnon, Molnár Gabriella, Pálfy Gusztáv, Rászler Károly, Somogyi Győző, Somogyi József, Vigh Tamás.
A tárlatot a Művészet c. folyóirat rendezte.
Vadas József kritikáját lásd: Vigh Tamás szobrászművész nevénél!

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 24. XX. évf. 30. sz. 12. lap.

Deim Pál festőművész

"Szentendre csak egy van" cimmel a müvész igen részletes -négy hasábos- cikkben Szentendre városrendezési és városesztétikai problémáját fejtegeti. A jóvátehetetlen intézkedéseket, a hiányosságok tömegét sorolja fel, amelyek megbontják és elcsufitják a városképet.
Utal a lapban két korábban megjelenő cikkre, melyek ugyancsak Szentendre városrendezésével foglalkoznak.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. dec. 4. XX. évf. 49. sz. 2. lap.

Deim Pál

"Szentendrei Művészet" cimmel a Nemzeti Galériában rendezett kiállitást ismerteti Vadas József: "Szeletelhető-e a festészet" cimmel. A résztvevő művészeket felsorolva, külön csoportba osztja a szentendrei születésüeket, az ott lakókat, az odatelepülteket valamint azokat, akikre hatott az ottani művészet:

Anna Margit, Asszonyi Tamás, Bálint Endre, Balogh László, Bánovszky Miklós, Barcsay Jenő, Bartl József, Csik István, Csikszentmihályi Róbert, Czóbel Béla, Deim Pál, Hajdu László, Korniss Dezső, Ónodi Béla, Rajki László, Szántó Piroska, Vajda Lajos.
Fenti c. Vadas József-cikk Barcsay Jenő nevénél található. Élet és Irodalom, Bp. 1976. május 22. XX. évf. 21. sz. 12. lap.

Deim Pál

A Pécsett rendezett V. országos kisplasztikai biennálén szerepelnek a művész művei. Egyszerűre stilizált, épp-hogy-ember alakzataival, háttérbe rajzolódó, vagy annan óvatos-félenken félig kibontott formáival nagy katarzisokról beszél. „Triptichon" c. (említve). „Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" c. (említve)

Rózsa Gyula: az V. országos kisplasztikai biennálé Pécsett, Népszabadság, 1976. okt. 26.

Deim Pál, festő
a Nemzeti Galériában néhány hónappal
ezelőtt megrendezték a Szentendrei Művé-
szet 1946. c. kiállítást. — Szerepeltek e
kiállításon a művész művei.

P. Szűcs Julianna: A Szentendre-védjegy.
Kritika, Budapest, 1946. 10. 4. old.

Deim Pál, Jenő

h.: Reich Károly

– : Kiállítás ... 8.

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 10.

Deim Pál, szobrász

L: Borsos Miklós

Lóner S: Képzőmű. Krónika 899-902

Jelenbar, Pécs 1976. október XIX/10.

Deim Pál

Megnyílt a II. Kecskeméti Zománcművészeti Alkotótelep kiállítása. Szerepel a művész lakótelepi tájékozódást elősegítő zománcszobra. (emlétve).

Halász Ferenc: A zománc demokratizálódása.

Petőfi Népe, 1976. szept. 2.

Deim Pál, szobrász, festő
a nagyatádi szobrászalkotótelepen
látható a művész szellemesen bonyo-
lult esztergályozott kompozíciója. (említve)

P. Szűcs Julianna: Villány és Nagyatád, 1976.
Népszabadság, 1976. okt. 15.

Deim Pál, festő, szobrász

a Magyar Nemzeti Galéria tárlatán szerepelnek a művész művei. Deim Pál művészete vezet át bennünket a „szentendrei festészet" klasszikusaitól napjaink művészetéhez. Művészetében a provinciális barokk, a szerb szakrális hagyomány, meg az emberalakok jelzés ei fonódnak össze. Műveinek e nagyon steril világában is meg tudta őrizni a mese és a mítosz csodáját. „Minden értelmetlenül elhalt ember ciulikére" c. üremlékterve (ciulitve)

Sáncz Sándor: Szentendre – Gerzson Pál.

Jelenkor, 1976. 8. 706. old.

Deim Pál

Deim Pál művei itt arról hatottak csupán, hogy formáinak precizitása a mintakészítő asztalosával vetekszik.

Horváth Anna: Az anyagalakítás két módja.
Művészet, 1977 február – 6. oldal.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 OKT 1

Északmagyarország

Deim Pál festőművész

— **Pécsett** vasárnap megnyílt a IV. országos kisplasztikai biennálé. A tárlaton 55 képzőművész, mintegy 200 kőből, fémből, fából készült alkotása szerepel. A biennálé díjait Deim Pál, szentendrei festőművész, Ligeti Erika, szentendrei és Mészáros Mihály budapesti szobrászművész kapta.

---

nemzetgyűlés épülete előtt durván bántalmazţak több amerikai riportert, amikor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-743, 340-725

Deim Pál festőművész

NAPLÓ /VESZPRÉM/

1976 AUG 15

Mai és holnapi program

1021

Hévíz klubkönyvtára szervezésében hétfőn délután 4 órakor a hévízi szabadtéri színpadon a Vám- és Pénzügyőr Zenekar ad hangversenyt.

Keszthelyen a szabadtéri színpadon ma este 8 órakor az OMEGA együttes hangversenyezik. Hétfőn a színházban este 6 órakor a „Csodálatos kalucsnit" mutatja be az Állami Bábszínház társulata. Holnap este 8 órakor a kastély zenetermében az Országos Filharmónia dalestje tekinthető meg. Közreműködik: Tokodi Ilona és Polgár László.

Veszprémben a Dimitrov művelődési központban hétfőn délután fél ötkor Deim Pál festőművész kiállítását nyitja meg Kovács Péter művészettörténész.

Varga Elemér oktató a ke
kosárban" a mellúszás

Deim Pál, festő
szobrász

S. Nagy Katalin: Deim Pál c. könyve

↙

-: Most jelent meg 8.

Népszabadság, Bp. 1977. okt. 29.

Deim Pál

Az 1945. év utáni grafikai eljárások folyamatáról számot adva, Passuth Krisztina mutatja be a következő művészek alkotásainak egy-egy reprodukcióját, vonatkozó tanulmányának megvilágitására:
Kassák Lajos, Bálint Endre, Korniss Dezső, Gyarmathy Tihamér, Deim Pál, Gross Arnold, Kondor Béla, Lakner László, Kass János, Maurer Dóra, Major János, Pásztor Gábor.
A kiadvány megemlékezik több külföldi kiállitásról, a modern kinai fametszésről, Paul Klee grafikáiról, az 1977-es velencei biennálé grafikai anyagáról, a St. Louis Art Muzeumban rendezett tárlatáról Dürertől Jasper Johns-ig. Élet és Irodalom, Bp. 1979. febr. 17. XXIII. évf. 7. sz. 6. lap.

Deim Pál

A "Képzőművészet" c. rovatban "Fonnyadt bimbó" cimmel Vadas József ismerteti a Műcsarnokban rendezett,-"Studió 76" c. kiállitást. Először azokat sorolja fel, akik hatással voltak a fiatal művésznemzedékre. Ezek: Domanovszky Endre, Kokas Ignác, Sváby Lajos.
Véssey Gábor: "Mesterek és tanitványok" c. kompoziciója, -a kritika szerint- a kiállitás mottója lehetne. Babos Évát, Gábor Istvánt, Hidvégi Valériát, Kollár Györgyöt, mint a mesterek követőit emliti meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. dec. 18.
XX. évf. 51. sz. 12. lap.

Deim Pál

A kritika a más utat keresőkről is szól: Dienes Gábor, El Kazovszkij, Záborszky Gábor és a szobrászok közül Nádler Tibor és Bohus Zoltán. De sorra kerülnek a legérdekesebb művek alkotói is: Kecskés H. Tibor, Ef Zámbó István, Szabó M. László, Szkladányi József, Holdas György. Ugyanakkor azt is mondja, hogy a mai fiatalok "csak közelednek", de nem közelitik meg választott példaképeiket: Kondor Bélát, Deim Pált, Keserü Ilonát, Berki Violát, Mellocco Miklóst. Ennek bizonyságául Kecskés H. Péter két festményével kapcsolatban a montázs technikát meghonositó Lakner László nevét emliti meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. dec. 18. XX. évf. 51. sz. 12. lap.

Deim Pál

A beszámoló Ef Zámbó István munkájával is bizonyitani kiván, amikor Kondor Bélára hivatkozik és Vajda Lajosra, "akitől Kondor tanult.A továbbiakban megállapitja, hogy "néhány fiatal nem illik a vázolt képletbe" Farkas Ádám és Váró Márton müvészeket nem sorolja a tanitványok közé. Ugyanigy kiemeli a grafikusok közül Almásy Aladárt, Banga Ferencet, Szemethy Imrét. Szépnek tartja Nagy Gábor Kondor parafrázisait is, de mint mondja: "régi leckéket ismételnek a mai fiatalok."
Vadas József: "Fonnyadt bimbó" c. részletes kritikáját lásd: Farkas Ádám nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. dec. 18.
XX. évf. 51. sz. 12. lap.

Deim Pál, festő

L: Deli Antal

P. Szilas J: Szentendre ..

7.

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 21.

Deino Pál

Minden értelmetlenné elpusztult ember emlékére" címre keresztelt plasztikája 1975-ben elsők között került felállításra.

Menyhárt László: Művészi „nyitottság" vagy...
Művészet, 1978. november - 14. lap.

Deim Pál

"Korosodó triennálé" cimmel Vadas József beszámol a negyedik alkalommal megnyilt nemzetközi kisplasztikai kiállitásról, melyet a Mücsarnokban rendeztek.
Huszonnyolc országból kilencvenhét müvész négyszázötvenhat munkáját mutatták be a tárlaton. A külföldi nevek mellett a magyarok közül két müvész munkáját méltatja:
"Deim Pál fegyelmezetten steril, Vigh Tamás tudatosan hányódó hullámformái egyedülállóak a mezőnyben plasztikai érleltségükkel."

Élet és Irodalom, Bp. 1978. okt. 7.
XXII. évf. 40. sz. 12. lap.

Deim Pál

A szentendrei iskolából a non-figuráció felé halad. Pályája elején tart.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968

Deim Pál festő

A boglári temetődombi kápolnában kiállítás nyílt, a Műcsarnok anyagából, ahol szerepel a művész „Ablakaim" c. műve szerepel. (említve és repr.)

Horányi Barna: Fordított torony.

Somogyi Néplap, 1974. júl. 28.

Deim Pál
festő

Szentendrén élt és alkotott 1932-ben.
Mesterei Barcsay Jenő, Vajda Lajos,
Gadányi Jenő voltak. Munkái
szerepeltek az országos és külföldi
csoportkiállításokon.

Kovács Gyula: Az uj művésztelep lakói Szentendrén.
MŰVÉSZET, 1970.október - 23.lap.

Deim Pál

festő

Egyéni kiállítása volt 1965-ben a budapesti Mednyánszky Szeremben, 1968-ban Amsterdamban René Süss Galériában 1969-ben a Szentendrei Ferenczy Kuzeum-ban.

Kovács Gyula: Az uj müvésztelep lakói Szentendrén.
MÜVÉSZET, 1970.október - 23.lap.

Deim Pál

^ magyar konstruktív-absztrakt művészet
művelője.

Németh Lajos: Rise and Fall of the Szent-
endre School. The New Hungarian Quarterly,
Budapest, 1972. 46. p.

1981

Deim Pál

„Csend 5", tempera, 60 × 84 cm, egész délelőn, fekete-fehér reprodukció.

Németh Lajos: The 1971 „Salon." The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971 43. p.

2001

Deim Pál

művével jelentkezett a tárlaton.

Németh Lajos: The 1971 „Salon". The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 43. p.

1951

Deim Pál

Egész táblán, fehete fehér reprodukció: „Főtér Szentendrén", tempera, 60 x 70 cm.

Németh Lajos: The 1968 Exhibition.

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1968. 31. sz. 194-95 l.

Deim Pál

műveivel kapcsolatosan nem képzelhetünk egy kimondott Szentendrei stílusról.

Németh Lajos: Forty years of painting at Szentendre. The New Hung. Quarterly, Budapest, 1969. 33. p.

192 l.

Deim Pál

egyensúlyt hoz a konstrukció
és organikus festészet között.

Németh Lajos: The 1968 Exhibition.
The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1968. 31. k. 1971.

Deine Pál

A fabálret művészetünk lényeges alkotóelemévé tette Deine Pál. Deine példája erre: Minden eitelmelle-mül mughatt ember emlékére, Két figura stb.

Horváth Béla: Egy rendszer - alkotó művész.
Művészet, 1976. julius - 14.oldal.

MDK

Deim Pál, festő

Közeláll Barcsay konstruktivizmusához.

Székely András: A szentendrei festénet negyven éve 7

Népszabadság, Bp. 1968 szept. 27.

Deim Pál

[illegible]

Selmeczi Tóth Káros, Bemutatjuk a szentendrei művésztelepet.
Népművelés, 1968, okt. 38,39.

Deim Pál

Szentendrén él és dolgozik

Selmeczi Tóth János hép expres Szentendrén

Nagy művelés 1968 XI n. 35 old.

Dékán Pál

2

Barcsay t, Vajda Lajost és
Gadányi Jenőt vallja mesterének

Képzőművészet

Vajtha 1969 november
776. old.

Deim Pál

"Elmélyültségé"-t dicséri Szabó György: "Fa és erdő" c. kritikájában, melyet a Mücsarnokban rendezett, "Uj müvek" c. kiállitásról irt.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. márc. 6.
XV. évf. 1o. sz. 13. lap

Deim Pál

"Objektiv módon alkot, de anélkül, hogy lemondana a humánus tartalomról. Metszetein a geometrikus formákkal való játék a zágrábi "Uj irányok" csoport törekvéseivel rokon" -idézi Zs.M.: "Fiatal képzőmüvészeink francia szemmel" c. beszámolójában Georges Boudaille francia kritikust, aki a Les Lettres Francaises egyik januári számában ir a magyar és román avantgarde képzőmüvészetről, s felsorolja a neves magyar képzőmüvészek között a müvészt is

Élet és Irodalom, Bp. 1971. január 30.
XV. évf. 5. sz. 7. lap

Deim Pál

G. Bondaine a „Les lettres Françaises" jan. számában írt róla

Zs. h.: Fiatal képzőművészeink
Francia szemmel

Élet és Irodalom 1971 I. 30

Deine Pál

„Quiet" c. mine (eml.) szerepel az arábbi tárlatok

– bozóky – : Looking back at the Exhibition of New Works

Daily News 1971 III. 27

Deim Pál, szobrász

l: Kő Pál

Láncz Sándor: Képzőművészeti krónika 68-73. o.

1977. jan. 1/xx.

Jelenkor, Pécs

Deim Pál, kolrán

L:Kmetty János

Képek, szobrok a 30 év magyar képzőművészetéből 7.

Népszabadság, Bp. 1977. május 26.

Deim Pál, festő

l. Gerzson Pál

Lánczi S.: Képzőmüv. Krónika 705-710

Jelenkor, Pécs 1976. júl-aug. XIX/7-8.

Deim Pál

Kecskemét Városközpont két új épü-
let véglakainak, illetve környeze-
ük díszítésére kiírt ötletpályáza-
ton vett rész.

-----:Képzőművészeti pályázatok.
Művészet, 1976. június - 48. oldal.

Deim Pál

A pécsi V. Országos Kisplasztikai Biennálén szerepelnek művei. Kicérlebt, végsőkig egyszerűsített formanyelvű, a síkokkal különböző tereket, jelentésrétegeket az élet számtalan tartományát magábafoglaló emberi világot idéz.

Ramváry Ferenc: Kisplasztikai biennálé. Dunántúli Napló, 1976. okt. 10.

Deim Pál

Egyik munkája Csíky Tibor tulajdonában.

Frank János: Csíky Tibor gyűjteményében; „Műgyűjtő", 1972/4.sz. 51.l.

Deim Pál, jestö

L.: Barcsay J.

7.

Rózsa Gy.: Művének ....

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. máj. 29.

Deine Pál, nobrán,
festő

L.: Benczik J.

P. Szücs J.: Villány 9'... 7.

Népszabadság Bp. 1976. okt. 15.

Deim Pál, nobrány

L.: Kéri Ádám

Rózsa Gy.: Naprakénen

7.

Népszabadság, Bp. 1976. okt. 26.

Deim Pál, nobrán,
jestö

L.: Samu E.

Rózsa Gy.: Művének ...,

Népszabadság, Bp. 1976. aug. 14.

7,

Deim Pál

A Honvédelmi Minisztérium Központi Klubja sinhátterem előcsarnokának falára kiírt pályázaton fabrikolat teroczésére, amelyen részt vett a művész.

----:Képzőmüvészeti pályázatok.

Müvészeti XXXXXX 1976.december - 48.oldal.

Deim Pál

A kecskeméti új lakótelep 9 épületének
főutcanaba néző végfalát díszítő ol-
kotássa ötlet-tervek beszetésére kiírt pá-
lyázaton részt vett a művész.

-------: Képzőművészeti pályázatok.

Művészet, 1976.január - 42.oldal.

Deim Pál, festő, hobrász

Néhány műve szerepel.

↓

Rózsa Gyula: A Kolozsvány-gyűjtemény
Győrött 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 aug. 7.

Deim Pál

Rita vett a Pécsen rendezett
IV. Országos Kisplasztikai
Biennálén.

Gábor Eszter Kritikája.

Kritika 74/12 22.o.

Dien Pal

szentendrei muvesz dijat nyert a kisplasztikai biennalen.

Magyar Hirlap 1974/19o.u8.o.

Deim Pál, festő

Megemlítve.

Rózsa Gyula: Változik a vízfestészet? 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. szept. 21.

Deim Pál, kohász

A pécsi IV. Kiállítási
biennálé díjazottja.

– »A Jelenkor krónikája 959-960.

JELENKOR, Pécs, 1974. október XVII/10.

Deim Pál, szobrász,

Díjat nyert a pécsi kisplasztikai biennálén.

— : Kisplasztikák 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. szept. 11.

Deim Pál

Ma is Szentendrén él. Barsay példájára ábrázolhatta" Szentendrei képét. Újabban alkalmazza a sokszorosító eljárásokat.

Szabadi Judit: A szentendrei festészet... Képzőművészeti Almanach 3, Comaina 1972; 18.l.

Deim Pál

A Pest megyei képzőművészek kiállításán (Ferenczy Károly Múzeum, Szentendre, 1970. III. 7 – IV. 5.) szereplő művéért díjat kapott.

Képzőművészeti Almanach 3, Budapest 1972, 65. l.

Deim Pál

Kolozsvári Ernő mügyüjtő tulajdonában lévő képe szerepelt a györi Xantus János Muzeumban réndezett kiállitáson.

Dévényi Iván ismertetése

Vigilia 74/1o 71o. o.

Deim Pál, festő

HÉT SZENTENDREI MŰVÉSZ — Balogh László, Csik István, Deim Pál, Hajdú László, Lukoviczky Endre, Klimó Károly és Kóka Ferenc — 26 alkotásával gazdagodott a Szentendrei Képtár. Valamennyit a Kulturális Minisztérium és a művészeti alap ajándékozta az intézménynek.

-: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1980. márc. 8.

Deim Pál, szobrász

Kiosztották a kisplasztikai kiállítás díjait

Hétfőn a Műcsarnokban *Boros Sándor* kulturális miniszterhelyettes átadta a IV. budapesti nemzetközi kisplasztikai kiállítás díjait.

A tárlaton 28 ország csaknem száz alkotójának 450 művét mutatják be, s a nemzetközi zsűri döntése alapján tíz művész kapott díjat: *Bogomil Zsivkov* (Bulgária), *Georges Jeanclos* (Franciaország), *Giorgos Nikolaidis* (Görögország), *Adolf Ryszka* (Lengyelország), *Vigh Tamás* (Magyarország), *Vincenzo Caetaniello* (Olaszország), *Neculai Paduraru* (Románia), *Martin Chirino* (Spanyolország), *Fred Perrin* (Svájc) és *Lazar Gadajev* (Szovjetunió).

A fővárosi tanács különdíját a legeredményesebb magyar részvevő, *Deim Pál* nyerte el.

– Kiosztották a kisplasztikai kiállítás díjait 6.

Népszabadság, Bp. 1978. szept. 12.

Deim Pál, festő

A SZENTENDREI GRAFIKAI MŰHELY kiállítása megnyílt Vácott, a Madách Galériában. A bemutatón látható alkotásokat — többek között Korniss Dezső, Barcsay Jenő, Szántó Piroska, Deim Pál és Balogh László grafikáit — a műhely másfél éves termésből válogatták.

— ki

8

Népszabadság, Bp. 1981. jún. 19.

Deim Pál

Szerepel a nacionalista osztógok III.

Nemzetközi tiámitotsóu

Szczecinben

Nagyrava 1969 VII. 13

Deim Pál festőművész

Megnyílt a XXXVII. Velencei Biennálé jul. 18.-án. Szerepelnek a művész festményeiből a kiállításon.

Mészáros Tamás: Művészet és környezet.

Magyar Hírlap, 1976. aug. 1.

Deim Pál festőművész

Hét Szentendrén élő fiatal művész munkáiból nyílik kiállítás ma Miskolcon, melyen szerepel a művész alkotása.

Déli Krónika

1976. I. 19. Kossuth 12.00 Ismé

Deim Pál

Szentendrei művészek kiállítása nyílik meg hétfőn Miskolcon. – A művész művei is szerepelnek e tárlaton.

Pest Megyei Hírlap, 1976. jan. 18.

Deim Pál

Miskolcon megnyílt jan. 19-én két szentendrei művész közös tárlata. — A művész művei szerepelnek a kiállításon.

(a. a.): Szentendrei művészek tárlata.
Észak-Magyarország, 1946. jan. 20.

Deim Pál, festő

DEIM PÁL, DOMBAY

...ka tenet, a szocialisták-
kal is összefognak.
Kétértelműnek és ellent-
mondásosnak nevezte Soa-
res kormányának program-
ját: egyrészt ki akarják
elégíteni a dolgozók ér-

— :ci Deim Pál ... 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1976 aug. 28.

Deim Pál festőművész

Szentendrén az új művésztelepen lakó két képzőművész kiállítását mutatta be jan. 19-től a Miskolci Művelődési Ház, melyen szerepelnek a művész művei.

Láttuk, hallottuk

1946. II. 9. Petőfi 11.43 Gné.

Deim Pál, festő

□ SZENTENDREI MŰVÉSZEK — Asszonyi Tamás, Csikszentmihályi Róbert, Ligeti Erika, Deim Pál, Gy. Molnár István, Jávor Piroska és Kocsis Imre — mutatkoznak be Miskolcon, a Kossuth-Művelődési Ház hétfőn délután 5 órakor nyíló kiállításán. Megnyitja dr. Solymár István, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója.

—: □ Szentendrei ... 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1976 jan. 17.

Deine Pál

P. Kucs Julianna: Kép-korkázat sikerrel
A Vasilescu gyűjtemény
a Budapest Kiállító
terenben

Népszabadság, 1984. IV. 28

Dein Pál

Dantendrei öst

Magyar Nemzet. 1983. X. 19.

Deim Pál

szimposzionkiállítás a Műcsarnokban

Meyer Neuzet 1983. VII. 23.

Deim Pál, festőművész 2) Folytatás

1) „Feljegyzések egy kolostorban VIII." vegyes technika, 27×40 cm, 1968. (Képzőművészeti alap fotóarchívuma). | repr. |

4) „Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére," festett fa, 43×54 cm, 1971. (Képzőművészeti alap fotóarchívuma). | repr. |

Művészet, Budapest, 1981. szept. 37 39 old.

Deim Pál, festőművész,
1) Folytatás

Deim Pál: Bábu I.,
(részlet a triptichonból)
olaj, vászon, 180×200 cm, 1971
(fotó Somfai)

Művészet, Budapest, 1981. sept.

Pál Deim

Aber beachtenswert sind auch Werke des Malers und Grafikers Pál Deim (Jahrgang 1932). Sein Stil wird durch die Einheit organischer wie geometrischer Formen, einen konstruktiven Aufbau sowie eine besondere Fähigkeit zur Schaffung von Symbolen geprägt.

Tolnai: Kunst von Szentendre.
Budapester Rundschau, 1981. okt. 5. 12. old.

Deim Pál, festő- és szobrászművész

XI. Országos Grafikai Biennálé Miskolc, 1981.

Népművelés, 1982. 7.

Deim Pál, festőművész

A Vigadó Galériában látható a Szentendrei Grafikai Műhelynek nevezett és legalább 40 tagból álló művészcsoport kiállítása. – A művészek olyan festők, akik alkalmilag grafikákat is készítenek, a legkülönbözőbb korosztályokból és irányzatokból. Így: Bálint Endre, Korniss Barcsay, Deim Pál, Nádler István, Keserű Ilona, Bukta Imre.

Láttuk, hallottuk

1982. VI. 2. Petőfi 10.45 /S. Gy./

Deim Pál, kstő

● *MAI MAGYAR MŰVÉSZET HAMBURGBAN* címmel vasárnap kiállítás nyílik a székesfehérvári Csók István Képtárban. A március 22.—április 11. közötti hamburgi magyar hetekre küldendő anyagot állítják ki. A tárlaton az István király Múzeum képzőművészeti gyűjteményéből 18 művész, köztük Bohus Zoltán, Bokros Birman Dezső, Deim Pál, Ország Lili, Schaár Erzsébet, Vilt Tibor alkotásait tekinthetik meg a látogatók.

-: O Mai magyar művészet

12.

Esti Hírlap. Bp. 1982. jan. 23

Deim Pál, festő

L: Vitt Tibor

_: Gazdag kiállítási program ... Z

Nincsszabadság, Bp. 1982 jan. 12.

Deim Pál

Deim Pál pályája az absztrakt-
ciótól indult el.

Sinkovits Péter: Egyéni utak a reidenciában
Művészet, 1981. május – 52. lap.

Deimo Pál

A parabolakiállítás, egyetlen teljességre törekvő példaratát Deimo Pál munkásságában lehet megjelölni.

Svits Péter: Egyéni utak a rezidenciánkban
Művészet, 1981. május – 52. lap.

Deim Pál

"Őszi erdőben"
(repro)

Sinkovits Péter: Egyéni utak a reprezentációnkban.
Művészet, 1981. május – 52. lap.

Deim Pál

A művész első képeiben a
természeti motívum képi at-
váltásának sajátos útját
kísérletezte meg.

Sinkovits Péter: Egyéni utak a rezidenciárokban
Művészet, 1981. május – 52. lap.

Deim Pál

Deim Pál művészete a magyar avantgarde hagyományaiból nőtt ki.

,vits Péter: Egyéni utak, a rezidenciánkban.
észet, 1981. május – 52. lap.

Deim Pál

Deim Pált a képi építtetés
szigorúan betartott fegyel-
me vette el a 70-es é-
vek munkáihoz.

Sinkovits Péter: Egyéni utak, a rezidenciákban.
Művészet, 1981. május – 52. lap.

Deim Pál, fistö

1 nejz: repl.

Deim Pál: Kőmíves kell menni', 1983 14.

Mozgó Világ, Bp. 1983. repl- IX/9

Deini Pál, testő

L: Sváby Lajos

Vadas József: A vigyor apoteózisa 13.

Élet és Irodalom Bp. 1984 aug. 10 XXVIII/32

Deim Pál, festő

L: Keserű Ilona

Vadas József: Hullómzás 13

Élet és Irodalom Bp. 1984. jan 20. XXVIII/3

Deim Pál, nobrán

L: Kéri Ádám

Frank János: Tendenciáink Madridban 12

Élet és Irodalom Bp. 1983. nov. 4. XXVII/44

Deine Pál

P. Szabó Ernő: Vigyázz! - Kész! - Rajt!

Művészet, 1983. December

Deim Pál festőművész

P. Szabó Ernő: Akray Zárus kiállítása

Művészet, 1983. január

Deim Pál festőművész

Ujlaki Gabriella: Kortárs magyar művészet Franciaországban

Művészet, 1982. október

Deim Pál festőművész

Kovalovszky Mária: Nyelvlecke

Művészet, 1982. október

Deim Pál festőművész

Sinkovits Péter: Tisztelet Picassonak

Művészet, 1982. március

Deim Pál

Izgalmas, hogyan lesz grafikai ötletből plasztika elég Keserü Ilona siklósi tapasztott kőformáira, Deim Pál Nagyatádon felállitott Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére és Szabados Árpád zalaegerszegi müvésztelepen készült képeire utalni, melyeknek kezdete rajz, kibontakozása szobor.

Kosonczi Miklós: "Találkozás, megbeszélés, mühely. Művészeti szimpozionok eredményei."

Hajdu- Bihari Napló 1983 aug. 9.

Deim Pál grafikus

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában.
(lásd EL KAZOUSZKIJ cimsó alatt)

Breslyánszky Ilona: „Mai magyar grafika és rajzművészet"

Népujság (Heves) 1983 jul 23.

Szüts Pál

Szüts Pál: Barangolás
A képzőművészeti
publicisztika lehetőségeiről

Művészet, 1983. szeptember

Deim Pál festőművész

K. Kurti Katalin: Újszerzemények

Művészet, 1983. március

Szim Pál festőművész

K. Kovalovszky Márta: Gesztus és szisztéma
Nádler István ujabb
munkairól

Művészet, 1982. marcius

Deine Pál festőművész

1985. évi Munkácsy Mihály-díj

Népszabadság, 1985. IV. 2.

Dsida Pál

Szabadi Judit: Hagyomány és korszerűség

Felsőrs, 1984. IX

Dein Pál

Kiállítás a Budapesti Galiriában

Magyar Nemzet 1984. III. 18

Deim Pál

A Vasilesan - gyűjtemény

Magyar Nemzet 1984. IV. 6.

Deim Pál

Molnár Edit kiállítása

Magyar Nemzet 1984. VIII. 4.

Deim Pál

Deim Pál kiállítása nyílt meg pénteken a Győri Műcsarnokban. Csaknem negyven grafika, linó, fa, relief és kisplasztika ad keresztmetszetet a művész utóbbi másfél évtizedes tevékenységéről.

Magyar Nemzet 1984. VII. 8.

Deim Pál
Kiállítás bemutatóján
Pest megyei Tanács díja

Magyar Nemzet 1984. X 13.

Deim Pál

Kiállítás a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1984. XII. 30.

Deim Pál

Bernáth László kiállításához

Magyar Nemzet 1985. IV. 10.

Deim Pál, szobrász- és festőművész

Az Erdei Ferenc Műv. Központban a Körkép amely a hazai kortárs festészet legjelentősebb tendenciáit hivatott összefoglalni, az idén Deim Pál és Szabó Vladimir alkotásait tárja a közönség elé.

Kiállítási tervek.

Petőfi Népe, 1983. febr. 9. 5. old.

Deine Pál

Hortobágy-Endre kiállítása
a Zichy-kastélyban

Magyar Nemzet 1985. X. 18.

Dienes Pál

Meditáció Barcsay művészetéről

Új tükör 1984/2

Dein Pal

Hostobágyi Endre
ó a Zuglói kör

Magyar Nemzet 1985. X. 18.

Deine Pál

P. Kůes Julianna: Rén az egeriből?
Jegyzet egy országos tárlat emblémájához

Nip nabadság, 1985. VIII. 24.

Deim Pál

Korniss Dezső emlékezete

Magyar Nemzet 1985. XI. 13.

Deim Pál, festő

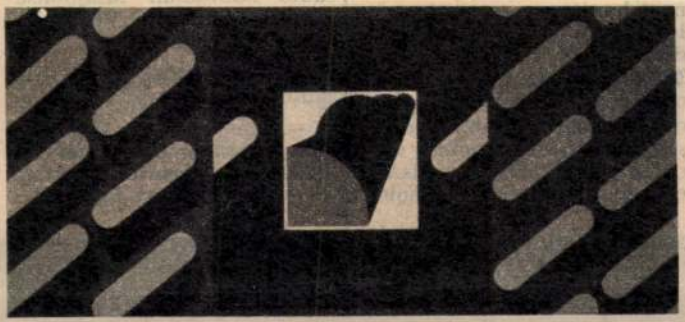

ÚJ GALÉRIA SZENTENDRÉN

Huszonkét képzőművész összefogásával Artéria névvel új galéria [illegible] Szentendrén. Állandó kiállításán a huszonkét művész egy- [illegible]lkotása látható. Képünkön Deim Pál Antagonizmus című

—: Harai Tu[illegible]

43.

Új Tükör, Bp. 1986. márc. 16

XXVIII/11

Deim Pál, festő-grafikus-szobrászművész

A napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet, minden eddiginél nagyobbszabású seregszemléje. – Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik az idősebbek közül: Deim Pál, Gacs János, Kaján Tibor, Kondor Lajos, Mohár Gabriella.

B.J.: Seregszemle a Nemzeti Galériában.
Kisalföld, 1983. júl. 23. 10-old.

Deim Pál, festő-grafikus szobrászművész

A napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar (grafika) rajzművészet minden addiginál nagyobb szabás szeregszemléje. – Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik az idősebbek közül Deim Pál

Brestyánszky Ilona: Mai magyar grafika és rajzművészet.
Nógrád 1983. júl. 23.

Deim Pál, festő-grafikus-szobrászművész

a napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet kiállítása. – Méhány kiemelkedő rép lappal jelentkezik az idősebbek közül Deim Pál.

Brestyánszky Ilona: Mai magyar grafika és rajzművészet
Hajdú-Bihari Napló, 1983. júl. 23.

Deim Pál, szobrász- és festőművész

A Műsarnokban és a Hungexpo BNV területén aug. 14.-ig látható az a kiállítás, amely szobrászatunk új eredményeit mutatja be. – Izgalmas, hogyan lesz grafikai ötletből plasztika, – elég Deim Pál Nagyatádon felállított „Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" c. művére utalni, melynek kezdete rajz, kibontakozása szobor. /említve/.

L.M.: Művészeti Szimpoziumok.
Kisalföld, 1983. júl. 30. 9.-old.

Deim Pál, festő-grafikus-szobrászművész

A Magyar Nemzeti Galériában a közelmúlában nyílt meg a mai magyar grafika és rajzművészet kiállítása. – Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik az idősebbek közül Deim Pál festő-grafikusművész

B.I.: Mai magyar grafika és rajzművészet.
Dolgozók Lapja, 1983. aug. 13.

Deim Pál, festő-grafikus-szobrászművész

Elérkezett a várva vart idő, amikor most először a teljes egységet és folyamatot láthatjuk művészetünk eredményeit, fejlődését a középkortól máig a Magyar Nemzeti Galériában. – Hála a rendezőknek, hogy a nagyszabású ívet a 60-as évekig tágították, méltó módon érzékeltetve például Kondor Béla, Kokas Ignác, Németh József és Deim Pál törekvéseit!

Új állandó kiállítás a Nemzeti Galériában.

Vas Népe, 1983. okt. 8.

Deim Pál, festő grafikus szobrászművész

A Magyar Nemzeti Galériában megnyílt a XX. sz.-i festészet és szobrászat c. új, állandó kiállítás. – Hála a rendezőknek, hogy a nagyszabású ívet a hatvanas évekig tágították, méltó módon érzékeltetve pld. Kondor Béla, Kokas Ignác, Németh József és Deim Pál törekvéseit.

L.M.: XX. századi festészet és szobrászat.
Dolgozók Lapja, 1983. okt. 9.

Deim Pál, festő-grafikus-szobrászművész

Új, állandó kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galériában, művészetünk eredményét, fejlődését a középkortól máig bemutató kiállítás. — Hálás a rendezőknek, hogy a nagyszabású üvet a hatvanas évekig tágították, méltó módon érzékeltetve, például Kondor Béla, Kokas Ignác, Németh József és Deim Pál törekvéseit.

Losonczi Miklós: XX. századi festészet és szobrászat.

Nógrád, 1983. okt. 11.

Deim Pál, szobrász

Szerepel. (I. díjas.)

↓

Rózsa Gyula: Péni jelenték 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 15.

Deim Pál

A Nemzeti Galériában látható „Szentendrei művészet" c. kiállításon szerepel a művész műve.

Kenessei András: Szentendrei művészet.
Tükör, 1976. jún. 22.

Deim Pál

A „Művészet" c. folyóirat 1975-ben a művész egy-egy alkotását részletesen elemente.

Horányi Barna: A Művészet folyóirat kiállítása Siófokon.
Somogyi Néplap, 1976. júl. 11.

Deim Pál
festő

Deim festészete konstruktiv
jellegü irányzatot képvisel.

Sz.Kürti Katalin: Képzőművészeti Galéria Debrecenben.
Művészet, 1974.október - 20.oldal.

Deim Pál
festő

Deim Pál 3 kiállított kisplasztikája
kapta a kiállítás idei szobrászati
első díját.

Rideg Gábor: Gondolatok a Pécsi Kisplasztikai Biennaléről.
Művészet, 1974.október - 4. oldal.

Deim Pál, festő

Kiállít a Műcsarnokban.

Rózsa Gyula: Irodalom és történelem

M. S.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 27.

Deim Pál

1974 márciusában kiállítást rendezett a Műcsarnokban.

Berecsky Lóránd: Évtizedes léptekkel.....
Művészet, 1980. október- 2.lap.

Deim Pál. festőművész

Kolozsvári Ernő győri műgyűjtő körülbelül 150 festmény tulajdonosa, melyet 20 év alatt gyűjtött. 1974-ben a győri Xantus Múzeum e gyűjteményből kiállítást rendezett. Korniss Dezsőtől, Keserű Ilonától, Deim Páltól is több művel rendelkezik Kolozsvári Ernő.

Magánmúzeum havi fizetésből.

1979. X. 14. Petőfi 20.43 (Kjné).

Deim Pál, festő

L.: Martyn Ferenc

Rózsa Gy.: A válogatás .... 7.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1976. ápr. 17.

Deim Pál

A művészek kiállítása volt a Magyar Nemzeti Galériában.

—: Kiállítások.
Művészet, 1979. június — 47. lap.

Deim Pál

művei szerepeltek a szentendrei uj művészetek
telep kiállitásán

Vác, Vak Bottyán Muzeum kiállitóterme
Görög templom, 1978. jul. 7-3o.

-katalógus a könyvtárban-

Deim Pál

- művéből kiállítást rendezett a pécsi Jan. Pan. Múzeum 1972-ben

A Jan. Pan. Múz. kiállításai

Jan. Pan. Múz. ~~kiáll~~ É.M. 1974 XIX

Deim Pál, festő

L: Orosz János

P. Lucs J. Teophoni örömeink - mai hiányaink 7-8

Népszabadság, Bp. 1979 febr. 9

Deim Pál

Deim Pál kiállítása a nékosfehérvári István király Múzeumban október - november hónapokban látható.

– kiállítások.
Művészet, 1978. október - 48. lap.

Deine Pál

Deine Pál kafkai drámaiságú képei, szokai az értelmetlenül élő, értelmetlenül meghalt emberek emlékművei.

– Kiállítások.

Művészet, 1978. október – 48. lap.

Deim Pál, nekrológ

L: Attalai G.

[K. Kovalovszky M.: V. Fal- és Térextil Biennálé c. cikkek egy lapon]

↑

Tillyés Mónia: IV. Nemzetközi Kisplasztikai kiállítás 21-22

Kritika, BP-1 1978-nov. 78/11.

Deim Pál

A két éve működő nyíregyházi grafikai művésztelep részt-vevője.

Lóska Lajos: Békési művészet, 1978.
Művészet, 1978. július - 18. lap.

Deim Pál

A "Képzőművészet" c. rovatban Vadas József: "Cáfol az egyveleg" címmel ir a Műcsarnokban rendezett "Festészet 77" c. kiállitásról. Az alcimekkel fejezetekre osztott kritika helyteleniti a 77-es évszámot és erre utal a beszámoló első alcime is: "Cáfolnak az évszámok". Igy figyelmeztet arra, hogy a tárlaton már korábban bemutatott müvek is szerepelnek. A további alcimek: "Cáfolnak a művek", "Cáfolnak a személyek", "Cáfol az élet" "A cáfolat cáfolata." A résztvevő művészek: Bálint Endre, Bencze László, Bernáth Aurél, Deim Pál, Dienes Gábor, Dobovits Ferenc, Duray Tibor, Fajó János, Kéri Ádám, Klimó Károly, Kokas Ignác, Lóránt János, Mácsai István, Mayer Berta, Nádler István, Nagy Sándor Zoltán, Pirk János, Schéner Mihály, Somogyi János, Sváby Lajos, Szántó Piroska, Tassy Klára, Z. Gács György. A cikket lásd: Bencze László nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1978. febr. 4. XXII. évf. 5. sz. 12. lap

Deim Pál festőművész

A szentendrei művészet 50 évét bemutató retrospektív kiállítás megnyílt az új Szentendrei Képtárban, melyen Balogh László és Deim Pál műveit is látjuk.

Losonczi Miklós: Öt évtized tárlata.
Pest Megyei Hírlap, 1978. jan. 29.

Deim Pál, festő

A Műcsarnokban rendezett „Festészet 44" c. kiállításon a művész három alkotása szerepel.

Vadas József: Cáfol az egyveleg.
Élet és Irodalom, 1944. febr. 4.

Deim Pál festőművész

Egyéden a fa környezetátalakító lehetőségét párta fel a művész.

Losonci Miklós: Gazdag múzeumi hónap.
Pest Megyei Hírlap, 1977. okt. 8.

Deim Pál (Szentendre, 1932 -

festő, grafikus, szobrász

1963-ban végzett a Képzőművészeti Főiskolán

Lakás: 2000 Szentendre, Lukács fivérek u. 5.

„Kompozíció I-II" Szerigráfia 342x568 mm

az Országos Grafikai Művésztelep, Békéscsaba 1976-77

művei között

– Katalógus a könyvtárban –

Deim Pál festőművész

a Műcsarnokban rendezett „Festészet '77"
c. kiállításon a művész kompozíciója
szerepelt.

Láttuk, hallottuk.

1978. II. 10. Kossuth 17.35 [4/h.]

Deim Pál grafikus művész

Részt vesz műveil a szentendrei
Pest megyei Tárlaton

Feikkel l. Barcsay Jenő festő művész
ci mszló alatt
Losonci Miklós cikké: Pest Megyei
Tárlat 1978 ci mmel
Pest Megyei Hirlap 1978. X. 15.

Reim Pál grafikus

„A szocialista művészet ma" I. címmel kiállítás márc. 30.-án, a Kossuth Lajos Tudományegyetem díszudvarán. A művész grafikái is szerepelnek a kiállításon.

Hajdú-Bihari Napló, 1948. márc. 29.

Deim Pál, szobrász

A pécsi V. Kisplasztikai Biennáli.

A művész Triptichonja szerepel a biennálén (emlétve)

Láncz Sándor: Képzőművészeti krónika. Jelenkor, 1977. 1. 71-72. old.

Deim Pál, festő

L.:Mácsai István

Vekerdi László:Az értelmezés esélyei 538-542
Jelenkor, Pécs, 1977. június XX/6.

Deim Pál festő

A Műcsarnokban rendezett jubileumi Képzőművészeti Kiállításon a művész művei szerepelnek.

Aradi Nóra: Jubileumi Képzőművészeti Kiállítás.

Kritika, Budapest, 1975. 6.

Deim Pál, szobrász

L: Vígh Tamás

Harangozó M: Magyar művek --

2

Esti Hirlap Bp. 1978. szept. 12.

Közte[illegible]ntartó Vállalat gondoskodik. (MTI)

jon, elvezze két kéze munkájának gyümölcsét.

HAT HÚR A KOZMOSZBAN

Szólt az űrgitár

Moszkva, augusztus 19.

Kis Csaba, az MTI tudósítója jelenti:

Valerij Rjumin űrhajós volt a megrendelő a moszkvai kísérleti hangszergyárban arra a gitárra, amit az űrhajósbarátok meglepetésként küldtek a Szaljut—6 űrállomáson szolgálatot teljesítő társuknak, Alekszandr Ivancsenkovnak a Progressz teherűrhajóval. A hathúrú gitárt a moszkvai hangszergyárban különleges gonddal készítette el a gyár egyik legjobb mestere: G. Kolikov. A hangszert erős lakkbevonattal gyártották, hogy ellenálljon az esetleges ütéseknek, megerősítették a húrokat, javítottak a hangzáson is, hogy a világűrben kellemes szórakozást adjon.

Ivancsenkov jól gitározik, ez egyik kedves szórakozása. Az ajándékot nagy örömmel fogadta, s azóta már ki is próbálta. Az „űrgitár" hangját a földre is közvetítették már.

Dein P

2

Nemzetközi kisplasztikai bienniále

Esti Hírlap, Br. 1978 aug. 19.

nemzetközi rangjav [illegible]
hogy ezúttal 29 ország csaknem száz művészének 450 alkotását láthatja majd a közönség.

A kiállításon olyan rangos művészegyéniségek mutatkoznak be legújabb munkáikkal, mint *Giacomo Manzu* és *Amerigo Tot* Olaszországból, valamint

cióit is láthatják az érdeklődők. A tárlat rendezői — születésének 75. évfordulója alkalmából — külön kamarakiállítással adóznak *Kerényi Jenő* szobrászművész emlékének is, bemutatva a közelmúltban elhunyt mester kisplasztikáinak gyűjteményét.

Deim Pál, szobrász

képzőművészeti [illegible] hogy ezúttal 29 ország csaknem száz művészének 450 alkotását láthatja majd a közönség.

A kiállításon olyan rangos művészegyéniségek mutatkoznak be legújabb munkáikkal, mint *Giacomo Manzu* és *Amerigo Tot* Olaszországból, valamint [illegible] képviseletében — a többi lődött. A tárlat rendezői — születésének 75. évfordulója alkalmából — külön kamarakiállítással adóznak *Kerényi Jenő* szobrászművész emlékének is, bemutatva a közelmúltban elhunyt mester kisplasztikáinak gyűjteményét.

—: Nemzetközi kisplasztikai biennálé 2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. aug. 19.

Deim Pál, szobrász

l. Kerényi Jenő

Rózsa Gyula: Szobordiplomácia

Népszabadság, Bp. 1978. szept. 24.

11

Deine Pál

A székesfehérvári múzeum tulaj-
donos Deine Pál 1974-75-ös kom-
pozíciója.

V. Kovalovszky Márton: Fehérvári gyűjtemények.
Művészet, 1978. október - 42. lap.

Deim Pál, festő

Az új szentendrei múzeumban kiállítás nyílt a Szentendrei Festők Társasága ötven éve történt alapításának tiszteletére: A művész életművét képviseli e tárlaton: „Csend" című sorozat hetedik tagja, – „Menyasszony" ikon és az „Építészet III." c. művei. (említve)

h. gy.: Kiállítás egy új múzeumban.
Magyar Nemzet, 1978. febr. 26.

Deim Pál, festő

A Műcsarnokban látható a Festészet '77 c. kiállítás, melyen szerepel a művész műve „Nagy ikon" c. műve (említve) nem pusztán címével utal a szentendrei pravoszláv hagyományokra, hanem bábú-töredéke a mindig jelenlévő embert mutatja fel önmaga által teremtett környezetében.

Gellér István: Festészet '77.
Dunántúli Napló, 1978. márc. 5.

Dcim Pál, festőművész,

Holnap kezdődik a szentendrei nyár. Átfestették a város főterét, még pedig két helybeli festőművész: Balogh László és Dcim Pál színtervei alapján.

Déli Krónika.

1948. jún. 24. Kossuth, 12.00 |kg.|

Dóm Pál, festő

a Felszabadulás lakótelepen a könyvtár-komplex művelődési intézmény. – Itt rendezték meg a művész tárlatát.

Losonci Miklós: Művész és közönség.
Pest Megyei Hírlap, 1978. ápr. 20.

Deim Pál, festőművész

A Szentendrei Nyár keretében az idén Tápiószelén és Vácott vonul fel a szentendrei művészek, mesterek és ifj. alkotók közreműködésével. — A művész műve is szerepel a tárlatokon.

Losonci Miklós: A Szentendrei Nyár tárlatai. Pest Megyei Hírlap 1978. júl. 12.

Deim Pál, festőművész

Korunk magyar portjéra is szélsőséges események közegében polarizálódik. Elég, ha Kelemen Kristóf realista Bilicsi-arcmását (említve) és Deim Pál „Minden elesett ember emlékére" c. plasztikáját említjük. (említve).

Losonci Miklós: A portré holnapjai. Hevesi Szemle, 1978. márc. 14. old.

Deim Pál
(Szentendre, 1932 -

müve szerepel a Szentendre művészetét bemutató anyagban az 1976.XXXVII.Velencei Biennálé magyar kiállitásán

-katalógus a könyvtárban-

Deim Pál, festő

L:Kokas Ignác

Rózsa Gyula:Egy igényes műgyűjtő 9.

Népszabadság, Bp.1977.jún. 19.

Deme Pál

Részt vett Deme Pál a „Kalligráfia és Tipográfia" kiállításon.

H. Gy.: Kalligráfia és tipográfia.
Tiszatáj, 1977. április 17 - 41. lap.

Deim Pál

A különböző korokban kifejlődő művészi izlésen elmélkedik Frank János: "Izléses" címmel. Bizonyitékul a változó izlésre, Deim Pál egyik képére és Kemény György korábbi plakátjaira hivatkozik, illetve munkáikat kiváltó birálatra. Ezután rátér Lechner Ödön és Kozma Lajos korszakára, majd Fischer József és Schubert Ernő kora következik. Utóljára emliti meg Péter Vladimir és Horváth Márton ékszereit és Pérely Zsuzsa gobelinjeit, mint példákat a folyton változó és váltakozó izléssel összefüggően. Frank János cikkét lásd: Kemény György nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1977. febr, 26.
XXI. évf. 9. sz. 12. lap.

Deim Pál

szobrász

A művész művei szerepelnek a Pécsett rendezett V. Országos Kisplasztikai Biennálén.

Illyés Mária: V. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs

Kritika, Budapest, 1977. jan. 27. ald.

Deim Pál, festőművész.

E hó 21.-én nyitotta meg a művész az R klubban Egyed László fiatal festő kiállítását.

-bfy-: Egyed László.

A Jövő Mérnöke, 1947. febr. 26.

Orion Pál, festőművész

a Műcsarnokban rendezett „Festészet '44" c. kiállításon szerepel a művész művei: „Nagy ikon" c. (emlékmű)

N.K.: Festészet '44.
Dolgozók Lapja, 1944. febr. 19.

Deim Pál, festő-szobrászművész

A Műcsarnokban rendezték meg negyedízben a világ művészeinek kisplasztikai kiállítását. – A kitüntetett Deim Pál stilizált, a háttérből félig kibontott formáinak ritmusa és jelképes mondanivalója nem halványul e rangos együttesben sem. (említve)

Brestyánszky Ilona: Nemzetközi kisplasztikai kiállítás.
Nők Lapja, Budapest, 1978. szept. 23.

Deim Pál

A székesfehérvári István Király Muzeumban Deim Pál kiállitása október 14.-ig,

a budaörsi Jókai Müvelődési Házban Szilvitzky Margit: "Átrendeződés" c. kiállitása szintén október 14.-ig tart nyitva, -közli a kulturális eseményeket ismertető rovatában a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. okt. 13.
XXIII. évf. 41. sz. 8. lap.

Deim Pál

Konstruktív és organikus elv
között egységet kereső művei emlékre

Németh Lajos:Reflexiók a XI.Magyar Képzőmüv.kiállitásró
Kritikák és képek Bp.Corvina 1976

~~305.old~~.

304.old.

Deim Pál

A művész alkotását a Kulturális Minisztérium és a Magyar Népk. Művészeti Alapja a szentendrei képtárnak adta.

Magyar Hirlap 1980/3/8/9

Deim Pál

Műve szerepel a Nagyatádi Gobrány

Altotótelep Zamaratiállításán a Járási

Művelődési Központban

Kritika 1975/11

28. old

Deim Pál, festő

L: Ligeti Erika

–: Á'tfestik a Főkret 4.

Esti Hírlap Bp. 1978. ápr. 25.

Deim Pál, építőművész

Deim Pál Szentendrén él és alkot. Lakótelep épült, épül az óváros felett, a dombon. hiányoznak ott a falak között azok a variaplasztikák, azok a színes ritmusok, melyek fában testesülnek meg. Van helyük Szentendrén, csak el kell helyezni a városkerületet öltöztető tárgyakat, s akkor a város a ceglédi elképzelés szövetségese lehetne —, Pest megye e két pólusa országos mértékké válhatna egy olyan pillanatban, amikor mindenütt a világon keresik az építőművészet, festészet, szobrászat új kézfogását.

Losonci Miklós: Plasztikák a ceglédi múzeumban.
Pest Megyei Hírlap, 1977. okt. 23.

Deim Pál

Szerepelt a Ferenczy Muzeum tárlatán Szentendrén.

formaritmusaikkal rokon *Korniss Dezső* háromszínű, hármas osztatú triptichonja, meg *Bartl József* barokkos, tulipános, kis méretű festménye. Jól megfér velük *Deim Pál* egyszínű, reliefszerű mai „ikonja", avagy ugyanezt az alapformát variáló, síkban térhatásra törekvő grafikája, akárcsak

Magyar Hirlap 1978-89-9

Wagner: Szentendrei festészet

Deim Pál, festő

L: Tóth Menyhért

Falus Róbert: Könyvszemle 7.

Népszabadság, Bp. 1978 ápr. 2.

Deim Pál

rétegelt lemezzel boritott variaplasztikával

Szerepelt a Ceglédi Ősz c. rendezvénysorozat

Fa és környezet c. első bienná-lén.

Magyar Hirlap 1977-286-6

Wagner: Ujabb biennálék

Deim Pál

1973-ban a Műcsarnokban bemutatásra került Deim Pál „Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" című műve.

Szabó Júlia: Emlékek a 70-es évekből. Művészet, 1980. október – 9. lap.

Derin Pál

A művész Ház reliefje, Menyassuny chorga tölt-kiállításon szerepett.

Szabó Júlia: Emlékek a 70-es évekből.
Művészet, 1980. október – 9. lap.

Deim Pál festőművész

Németh Miklós festőművész kiállítását megnyitja Deim Pál, 1981. febr. 24.-én, a Művészmalom kamaratermében.

Meghívó

1981. febr. 24.

Deim Pál, festőművész

A művész az én holográfom" c. tárlata a Nemzeti Galériában júl. 29.-ig látható.

Deim Pál hologramja

Deim Pál Szentendrén alkotó festőművész eddigi életművét jól ismeri a szakma és a széles közönség — értékeli is kezdeményezéseit. Most diafilmre vett műveit halk zene kíséretében könnyű textíliákra vetítik — s ez adja a teljes, háromdimenziós képet, Deim Pál hologramját. A festészet továbbteremtése ez — izgalmas újdonság, méltó a megtekintésre.

Losonci Miklós

Losonci Miklós: Deim Pál hologramja.
Pest Megyei Hírlap, 1979. júl. 14.

Deim Pál festőművész

a „Művészet és társadalom 1945–1980" címmel megnyílt a Műcsarnokban hazánk felszabadulásának 35 évfordulója és az MSZMP XII. kongresszusának tiszteletére rendezett kiállítás. –
a társadalom és a művészet fejlődésének újabb állomását jelzi Deim Pál reliefje.

Wehner Tibor: Ünnepi kiállítás a Műcsarnokban.
Dolgozók Lapja, 1980. márc. 30.

Deim Pál

A székesfehérvári István király Muzeumban

megnyilott tárlaton szerepelt ákotásaival.

Magyar Hirlap 1981/5/12/9

Deim Pál

A művész alkotási szerepel-
nek a biennalen.

Ridegh Gábor: A hetvenes évek művészete?
Művészet, 1980. november – 33. lap.

Deim Pál

A hagyományok és lehetőségek
útjain járó ifjabbak, így a mű-
vész is eleven és új távlatokat
nyitó művészetét is presentálta
a tárlat.

Bodri Ferenc: Presence Paris – Budapest.
Művészet, 1980. április – 44. lap.

Deim Pál, festő

L: Németh Miklós

– □ Németh Miklós, festő

2

Esti Hírlap B.p. 1981 febr. 25.

09

Deim Pál, festőművész

a Pest Megyei Tárlat, 1980" c. kiállítást a Szentendrei Múzeumban látható.

Tag a stílusváltó Deim Pál mértani integrációssága és Onódi Béla posztimpresszionizmusa között.

Losonci Miklós: Pest Megyei Tárlat, 1980.
Pest Megyei Hírlap, 1980. júl. 2.

Deim Pál, festőművész

Mór Járási Művelődési Központjában, a Lamberg-kastélyban megnyílt a „35 év magyar művészete" című kiállítás. A művek a Magyar Nemzeti Galéria anyagából vannak válogatva.

A művész műve szerepel a tárlaton.

A. Szabó János: Móri galéria. 35 év művészete.
Fejér Megyei Hírlap, 1980. dec. 20.

Deim Pál

Szoros együttműködés alakult
ki Deim Pál, Molnár Sándor,
Nádler István és Bak Imre közöt

Babos Katalin: Molnár Sándor
Művészet, 1981. április - 14. lap.

Deim Pál

Kátai Mihály meghívása a a kecskeméti telepre a mú-
vészt.

Menyhárt László: Üzenetek anyanyelven.
Művészet, 1980. május – 14. lap.

Deim Pál

k. tó

~ szerepelt a II. Debreceni Országos Nyári Tárlaton /1970./

Képrőmű v. Almanach 3. 67.

Corvina 1972.

Deim Pál

festő

Szentendrei festő. Szerepelt a szent-
endrei művészek székesfehérvári
kiállításán.

Képzőmű. Almanach 3. 18.
Corvina 1972.

Deim Pál

testő

~ szerepelt a Pestmegyei művének

kiállításán / ~~MNG~~ 1970 /

szentendre,

Képrőmův. Almanach 3. 65.

Corvina 1972.

Deim Pál

Szerepelt a II. Debreceni Országos Nyári Tárlaton a Déri Múzeumban (1970. VII. 19 – VIII. 19.).

Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972, 67. l.

Deine Pal

„Csend" c. Lépe a Münanotban

rendesett „Mj Művel" c. Viallétaton

szerepelnek

Kritika 1971 május

29. old

Deim Pál

neve emlitve, mint
a Szentendrei Istola fiatal
tagja

Bálint Endre Hazugságok naplójából
Bp.1972 Magvető

123.old.

Dcim Pál

Szerepel munkáival a Koppenhágában (október), majd Aarhusban nyílt mai magyar képzőművészeti kiállítás anyagában.

Műgyűjtő, 1972/3.sz. 63.o.

Diem Pál

A szentendrei festők tárlatán kiállított Göllner Miklós, Barcsay Jenő, Szántó Piroska, Anna Margit, Diem Pál, Kóna-Gipsz.

Magyar Hirlap 1969. 2.évf. 257/9

Deim Pál, [kobrász, festő]

Szentendrei művész.

4 IV. kisplasztikai biennálé (Pécs) díjat nyert.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, 1 Br. 1974. júl. 12.

Deim Pál, nobrán,
festő

Díjat nyert Pécsett.

– : Odaitélték a kisplasztikai
biennálé díjait 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. jul. 11.

Deim Pál

A szocialista országok III. képzőművészeti biennáléján Szczecinben Mihaltz Pál, Deim Pál, Szabó Zoltán és Bér Rudolf képviselik hazánkat.

Magyar Hirlap 2.évf.194.sz.

Dein Pál

a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat stúdiójában rendezett „Környezetünk" című kiállításon szerepel műve, fa és árnyékok, színes litográfiája. (említve)

Láttuk, hallottuk.
1972. VI. 22. Kossuth, 21.08/11/ Kj.

Deim Pál

A Szentendrei Teátrum évadzáró ünnepélyen alkotását átadták az egyik szentendrei művésznek.

S.: Kialudtak a szintpad fényei.
Pest m. Hírlap, 1972, aug. 1.

Deim Pál

Munkája szerepelt a kiállításon.

Új szerzemények a szobrászati gyűjteményben; Magyar Hírlap 1970. jan. 12. 9. l.

Deim Pál
festő

A pécsi képtárban látható a művei elhelyezése.

Romváry Ferenc: Pécs - a múzeumok városa.
Művészet, 1973.szeptember - 33.oldal

Dercu Pál

neve említve

Művészettörténeti Értesitő 1972

304, 314. old.

Deim Pál

A Szczecini várban megnyilt a szocialista országok festőművészeinek kiállitása ,melyén a magyar képzőművészek közül kiállitott Bér Rudolf, Deim Pál,Miháltz Pál és Szabó Zoltán

Magyar Hirlap 2.évf. 191.sz.

Deim Pál

~~Ad~~ „Alumíniumgrafitát" c.
műve szerepel a VII. Országos Grafitas
Biennálén, Miskolcon

Napjaink 1974 február
12. old.

Deim Pál, Jestő

A Műcsarnokban megnyílt kiállításának ismertetése, értelmezése.

Rózsa Gyula: Kutatás, eredménnyel

7.

NÉPSZABADSÁG B.p. 1974. ápr. 3.

Deim Pál, festő

Kiállítása nyílt meg
Dunaújvárosban máj. 24-én.

— : Hír 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 25.

Deim Pál festő-

Kiállítása nyílik meg a
Műcsarnokban márc. 16-án.

— : Tárlatok 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 16.

Deim Pál, Jertő

Kiállítása Dunaújvárosban
V. 24-én nyílik meg.

—:o Deim Pál

8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. május 24.

Deim Pál festő

Kiállítása a Műcsarnokban
látható.

— :□ Deim Pál

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 13.

Deim Pál

A Pest megyei tárlat 70-en (Szentendre, Ferenczy amí-
zenm) kvalitásos kompozíciókkal szerepelt.

Bojár Iván: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap, 1970. IV. 21. 9. l.

Deim Pál

a szentendrei művésztelep rangos tagja.

Csekе László: Dunakanyar, Budapest, 1973 139 l

46 l

Deim Pál grafikus

a Miskolcon rendezett VII. országos grafikai biennálén szerepelt munkái.

Rózsa Gyula: A VII. országos grafikai biennále.
Kritika, Budapest, 1974. febr.

Deim Pál

Grafikai művei szerepelnek a VII. nyiskolai országos grafikai biennálén.

P. Szücs Julianna: Új lehetőségek, új utak. Népszabadság, 1974. jan. 4.

Deim Pál, grafikus

kerepel a VII. miskolci grafikai biennálén.

P. Kucs Julianna: Új lehetőségek, új utak 7.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 4.

Deim Pál

Részt vett a budapesti művészeti hetek keretében rendezett tárlatain.

Bojár Iván: Pest megyei művészek tárlata

Magyar Hírlap 1971/270 6 old.

Deim Pál

a Kortárs júniusi számának 1001. lapján levő Balogh László rajza alatt tévesen Deim Pál neve szerepel.

Kortárs, 1973. júl.

Deim Pál
festő

Deim Pál kiállításán szereplő
grafikai munkák 40×50 cm-es
akvarellek, körülbelül 30 drb,
tulajdonképp mozaik feladat-
hoz készültek

— : Kiállítási napló
Művészet, 1974. március - 48 oldal.

Deim Pál, grafikus

Raj:

Repr.

Deim Pál: Csend IV. Műmellékelet: 4.o.

JELENKCR, Pécs, 1972. december XV/12.

Deim Pál, grafikus

Rajz: Repr.

Deim Pál: Önarckép hátulról

1103. v.

JELENKOR, Pécs, 1972. december XV/12.

Deim Pál, grafikus

Rajz: Repr.

Deim Pál: Alugrafika

Mümelléklet: 3..

JELENKOR, Pécs, 1972. december XV/12.

Deim Pál

január 18-án nyílik
kiállítása a debreceni Kossuth
Lajos Tudományegyetem díszudvarán

Magyar Nemzet 1973 január 14
4. old.

Deim Pál

„Csend" c. temperája szerepel az „Új Művek" kiállításon a Műcsarnokban

Kritika 1971 május 29. old.

Deim Pál 1

(1932 -)

a „szentendrei iskola" legnemesebb hagyományait képviseli. „Feljegyzések egy zolostorban" c. sorozata (1968) emlitve.

Bekre László: Magyar nem-átrázoló művészet II.

Kritika 1971 julius

25 old.

Deim Pál 2

Barcsay és Vajda képi világán
keresztül tanulta meg látni Szentendrét

Bese László: Magyar nem ábrázoló művészet II.

Kritika 1971 július
25. old.

Diem Pál

Ötesztendős a szentendrei művésztelep c. kiállításon szerepit Asszonyi Tamás, Bálint Ildikó, Diem Pál, Hajdu László, Jávor Piroska, Kisfalusi Márta, Kocsis Imre, Kóka Ferenc, Ligeti Erika, Lukoviczky Endre, Gy. Molnár István, Papachristos Andreas, Pirk János, Rajki László, Rózsa Péter.

Magyar Hirlap 1974/146 6.old.

Déim Pál

kiállitása nyilt a Mücsarnokban.Szellemi örökének vallja Vajdát,Barcsay Jenőt.

Magyar Hirlap 1974/8ö. 6.old.

Deim Pál

1974. máj. 24-én a dunaújvárosi Uitz Béla
teremben kiállítása nyílt

Népszava, 1974. máj. 25. 102elf. 120 sor. 10 Ft.

Deim Pál, Jestő

Rá is hatott Szentendre.

Sziklai Júlia: Ihlető város a Duna partján

4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. szept. 28.

Deim Pál
festő

1972 októberében, Koppenhágában
egy képzőművészeti kiállításon ért
vett a művén.

-.- Magyar művészek külföldön .
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 75.oldal

Deim Pál festő

A lódzi Modern Múzeumban rendezett kiállításon részt vett.

.-. Magyar művészek külföldön.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 75.oldal

Deim Pál

neve emlitve

Kritika 1971 november-december

51. old.

Deim Pál

Szentendrére, a Ferenczy-múzeumban látható egyik festménye.

Pestmegyei Hírlap,
1973. márc. 31.

Deim Pál, festő

Debrecenben nyílik meg
kiállítása.

—: Kiállítások 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. jan. 15.

Deim Pál

Kiállításáról Hradi Nóra

írt cikket a 29. oldalon

Kuttra 1974/5

Deim Pál festőművész.

Debrecenben, a városi tanács rendezésében mutatják be képeit.

Kiállítások.

Esti Hírlap, 1973. jan. 15.

Dénes Pál

A néhány évvel ezelőtt rendezett „Stúdió" kiállításon szereplő művei új utak lehetőségét érzékeltették.

Tükör, 1943. jan. 9.

Deim Pál

A Képes Krónika televízió műsorában a nemrég megjelent kiállításokról adok rövid tudósítást, – így a műveim kiállításáról is.

Pest Megyei Hírlap, 1974. ápr. 20.

Deim Pál grafikus

Az 1973-as VII. országos grafikai biennálén szerepeltek művei.

Bereczky Loránd: A VII. Országos Grafikai Biennale.

Nagyvárad, 1974. febr.

Domin Pál

Jún. 4.-én megnyílt Debrecenben a Képzőművészeti Galéria, ahol a művész alkotásai láthatók.

Hajdúböszörményi Napló, 1974. jún. 5.

Dési Pál
festőművész legszebb alkotásaiból
nyílt kiállítás csütörtökön a debrece-
ni Kossuth Lajos Tudományegyetem
díszudvarán.

Magyar Hírlap 1973/18 Pold

Deim Pál

műveit 1965-ben mutatták be az V. Tanács krt. 26. sz. a. Modrzyánszky teremben.

Bjerza László, Bjernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

7451

Deim Pál

Ez évben jött létre a debreceni Tóth Árpád gimnázium Képzőművészeti Galériája. Az iskolamúzeum a mai magyar festészet és szobrászat rangos műveit tartalmazza, – a művész alkotását is.

Lasonci Miklós: Iskolagalériák.

Magyarország, 1974. szept. 1.

Deim Pál
festő

A művén alkotásait bemutat-
ták a tárlaton

Brestyánszky Ilona: Körkép
Nők Lapja, 1975. május 17. - 15 old al.

Deim Pál
festő

Deim Pál művészi alkotását
nehezen tudnánk kategóriába
szoritani (kép - szobor?) Műve
tiszta jelkép.

Bojár Iván: Utak és formák.
Tükör, 1975. május 6-16 oldal.

Deim Pál szobrai,
I. rész

L.: Martyn Ferenc

Rózsa Gyula: Szobrai... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 20.

Deim Pál, festő

L.: Fabók Gyula

P. Szűcs J.: Mi kell . . . . 7.

NÉPSZABADSÁG,

Bp. 1975. nov. 10.

Decin Pal

A rendezőszerek meghívtak a
művészt idei Nagyatádra

—: Intersymposium, 1975 - Nagyatád
Művészet, 1975. október - 20 oldal

Deim Pál

1966-ban Szentendrén volt kiállítása a művésznek Nádler Istvánnal és Kósza Sipos Lászlóval közösen.

Szágdi István: Nádler Istvánról.

Művészet, 1975. szeptember – 11 oldal

D

Beinn Tál festőművésznő

Márc. 16.-án nyílik meg a Műcsarnokban a művésznő tárlata.

Láttuk, hallottuk.

1944. márc. 10. Petőfi 11.53 | 11 | K. Gyuri

Dein Pál

A nagyatádi művésztelepen fafaragást tanit

Bencsik István, Dein Pál, Gy. Molnár István,
Schaár Erzsébet, ifj Szabó István, Vilt Tibor

Népművelés 1975/9/2o

S. Nagy K:Egy művésztelep közművelődési funkciója

Deim Pál

Berki Viola, Varga Imre, Vigh Tamás, Barcsay Jenő, Deim Pál, Kerényi Jenő, Vilt Tibor, Rátonyi József, Bernáth Aurél művészek szerepelnek a „Jubileumi Képzőművészeti Kiállitás"-on. "Belépés mindenkinek" cimmel Vadas József számol be a tárlatról.

Az itt felsorolt nevekről szóló ismertetést lásd: Czóbel Béla nevéhez mellékelve.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 3.
XIX. évf. 18. sz. 13. lap.

Deim Pál

A magyar konstruktivisták műveiből 1972-ben Bukaresten a Dallas-teremben kiállítás nyílt. A művész is szerepelt "fadombormüveivel", grafikáival.

A Hét, 1972. dec. 15. 3. évf. 50 sz. 9 p.

Deim Pál Festőművész

a Jubileumi Képzőművészeti Kiállítás-
son szerepelnek művei: két „Ikon"-ja és
„Minden értelmetlenül meghalt ember
emlékére" c. dombosműve. (említve)

Horváth György: Jubileumi Képzőművészeti
kiállítás a Műcsarnokban.
Magyar Nemzet, 1945. ápr. 27.

Dein Pál festőművész

a Műcsarnokban rendezett Jubileumi képzőművészeti kiállításon szerepel műve, amely érdekes folytatását jelenti a szentendrei iskolának.

Neuberger Róbert: Jubileumi képzőművészeti kiállítások

Dalgozók Lapja / Komárom / 1975. máj. 25.

Deim Pál Sestő

A 30.-ik évfordulón a Műcsarnokban rendezett képzőművészeti kiállításon szerepel műve

Brestyánszky Ilona: Körkép.
Nők Lapja, Budapest, 1975. máj. 17.

Deim Pál 1.

festőművész kapta az egyik I dijat a IV kisplasztikai biennálén Pécsett.Nemrégiben volt kiállitása a Mücsarnokban.Képi világának kiépitésében a Vajda Lajos-i és aBarcsay nevével jelzett hagyományok ötvözése követhető nyomon.

Magyar Hirlap 1974 3o1/6
Láncz:Kisplasztikai biennálé Pécsett

Deim Pál 2.

Plasztika I és II a bábszerü figura a lépcsőzetesen felépitett falak közepette jelenik meg, azokból lép ki. Az Emlékmüterv az eltávozottat emeli a fal elé tett piedesztára. Ezekkel az alkotásokkal szerepelt a kisplasztikai biennálén a müvész.

Magyar Hirlap 1974 3o1/6
Láncz: Kisplasztikai biennálé Pécsett

Deim Pál

képviselte szentendrei festészetből indul ki Lukoviczki Endre.

Magyar Hirlap 1974 306/6

Láncz S.:Kiállitásról kiállitásra

Deim Pál

Az művész az új generációhoz tartozik.

Soós Magda: Képzőművészetünkről.

Magyar Hírek, 1945. jan. 4. 2. old.

Deim Pál szobrász

a Jubileumi Kiállításon szerepelnek művei, piros-fekete reliefje (emlétve)

Láttuk, hallottuk.

1975. V. 4. Petőfi 12.46 Ka.

Derin Pál
festő

Derin Pál kiállításán 49 festmeinyt, 33 grafikát, 5 rajzot és 8 reliefet mutatott be.

— Kulturalis tukor.

Tukor, 1974. április 9-12 oldal.

Deim Pál
festő

Deim Pál kiállítása megnyílt a Műcsarnokban.

— Kulturális tükör

Tükör, 1974. április 9 – 12 old.

Orion Pál

a Műcsarnokban megnyílt „Jubileumi Képzőművészeti kiállítás"-on szerepelnek a művész alkotásai.

Lánczos Sándor: A jubileumi kiállítás tükrében.

Magyar Hírlap, 1944. május 4.

Deim Pál, festő MDA

A Mednyánszky Teremben látható a tárlata.

– : A hét végi kulturális programból 11.

NÉPSZABADSÁG Sp. 1965. ápr. 24.

Deim Pál, festő

Márc. 24-én kiállítása nyílt meg a Medgyessy Teremben.

–: Kulturális hírek

F.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. márc. 25.

Deim Pál festő M.D.K.

Részt vett a kiállításon

/g.i./ Szentendre festészete

Magyar Nemzet 1963. október 30. 4.l.

Deim Pál festő M.D.K.

Alkotásai a szentendrei MUV ész eszpresszóban

Sz. E.: Képtárlaton az eszpresszóban

Pest megyei Hirlap 1963. junius 12. 1.1.

MDK

Deim Pál

Murányi-Kovács E.: Kiáll. Szentendre festészetéről.
Népszabadság 1963. nov. 19.

M.D.K.

Deim Pál
grafikus

Dürrenmatt lapjait mutatta
be a miskolci tárlaton.

D. Fehér Isursa: Jegyzetek a miskolci Országos Grafikai
Biennaléról

Művészet, 1964. február – 38 lap.

Deim Pál, festő

MDK

Fiatalabb művész

Murányi-Kovács Endre: Kiállítás Szentendre festészetéről

8.1

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. nov. 19.

Dein Pál
Duna Szentendrénél, akvarell
Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Ernst Muzeum, 1955. junius, 21 l.

Vászon, olaj, 175×240 cm.
Jelezve lenn jobbra: Hyacinthus gemignian pistoiensis pingebat AS 1663.
Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtá Új Magyar Sion, VII., 1876., 116. l. — —ó: Az esztergomi hercegprímási képtá Magyar Korona, III., 1879., 21. szám. — Maszlaghy II., 330. szám. — Gerevic PA, 241. l. — Lepold—Lippay 55. l.

GIOVANNI DI PAOLO (sienai festő 1403–1482)

Szárnyasoltárka

Középképen *Madonna Jézussal*, balszárnyon fel *Sz. Ansano*, alul *Remete Szent Antal*, jobbr fenn *Sienai Szent Bernát*, alul *Assisi Szent Feren* Fa, tempera, középkép 35·5×25, szárnya 37×10 cm.

A kölni Ramboux- és az Ipolyi-gyüjteményből Ramboux 319. szám. (Giovanni di Polo.) — Van Marle, IX., 1927., 432. l. (Giovann di Paolo.) — Gerevich PA, 224. l. (Giovann di Paolo korai műve.) — Rónay, Maria Die Schätze des Christlichen Museums i Esztergom. A Műgyűjtő, V., 1931., 6. l — Berti Toesca 946. l. (Giovanni di Paolo segédekkel.) — Lepold—Lippay 55. l.

Szent György megkereszteli a libiai királyt és n (80. kép)

Fa, tempera, 31×32·5 cm.

A kölni Ramboux- és Ipolyi-gyüjteményb Ramboux 238. szám. — Ipolyi Arnol

Deim Pál

Deim Pál, Kósza-Sipos László, Nádler István kiállitása. Szentendre, Müvelődési Ház. - Ism.: Prukner Pál, Pest Megyei Hirlap, 1966. ápr. 29.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

272. l.

Deim Pál M.N.K.

Ketten, repr.

Halulisch Lenke: Fiatal képzőművészek V. kiállitása
Népmüvelés , 1965. 1. sz.

MDK

Deim Pál

I. Prévert illusztráció, sz.rk.

T.Tzara " , rk.

Studio 64 - Fiatal képzőművészek 5.kiáll. Ernst Múz.
1964. dec. 11. 1.

MDK

Deim Pál

Kettesben, of.

Öreg fal, of.

Taligák, of.

Studio 64.- Fiatal képzőművészek V.kiáll. Ernst Múz. 1964. dec. 7. o.

Deine Pál
festő

M.D.K

Kia Vibásán bemutatta
a „Kőtároló"-t, a „Három
nő" c. festményét és „Interieur"
„Vegetáció" c. karcait.

F.i.J.: Deine Pál
Élet és Irodalom, 1965. máj 8. – 8 lap.

Deim Pál

festő-

MDK

A Medunyánszky Terembeu vendérett tárlatot. Bemutatta festményeit, rézkarcait és dió-fapác cerura kombinációjú lapjait.

F.J.: Deim Pál

Élet és Irodalom, 1965. máj 8. – 8 lap.

Deim Pál

Szerepelt a Szentendrei Múzeum kiállításán 1960-ban

Vigilia, 1961. 2 n.; 12 old.

Deim Pál

Képekkel és illusztrációval
nekepel a Studió 64 kiállitásán

Németh Lajos: A Studió 64 kiáll.
Valóság, 1965, 3 n. 91

MDK.

Deim Pál

Kiállitásának hirdetése

Népszabadság 1965 ápr.24.lap -

Deim Pál
festő

M.D.K

Szentendrei udvar.

Élet és Irodalom, 1964. szept. 26 - 2 lap

M.D.Y.

Deim Pál
festő

Taligáh c. képet állítottuk
" ki a tárlaton.

Frank János: Studió 64
Élet és Irodalom, 1964. dec. 12.-2 lap.

Deim Pál

Kettenci festménye szerepel a Fiatalok Kiállitásan az Ernst Muzeumban (szepkó)

Négyművelés, 1965, I. 39 old.

Deim Pál M.D.K.

Müvei a kiállitáson

Rézkarcok

Oelmsche Anna: Studio 64.

Fiatal képző,üvészek kiállitása

Magyar Nemzet 1964. december

Deim Pál
festő

M.D.K

Szentendrén dolgozó művész.

Haulisch Lenke: Harminczöt éves a szentendrei művesztelep
Művészet, 1963. október - 17 lap.

Deim Pál M.[illegible].K.

Müvei a Fiatal Müvészek Studiója kiállitásán

Ketten

Tasnádi Attila: Kiállitási jegyzetek

Kortárs 1965. márc.

MDK.

Deim Pál

Kiállitásának hirdetése

Magyar Nemzet 1965 május 1.lap -

Deim Pál festő

Művek nem említve

Pemeczky Géza:
Fiatalok | Studió, 1966

Magyar Nemzet 1966 ápr. 29

Deim Pál

szerepelt a „Stúdió 66" kiállításon.

Vigília 1966. jún.

MDK.

Deim Pál

Kiállitási kritika

Művészet 1965 nov.lap 29.

MDK.

Deim Pál

Kiállitásának hirdetése

Népfront 1965 szept.

Deim Pál festő M.D.K.

Szentendrei tájképek / szülővárosa/

Szamárhegy, Talicskák, Kisváro, Szürke ut,

Két fa, Havas táj,

Ritly Valéria: Deim Pál képei a Mednyánszky-teremben

Magyar Nemzet 1965. május 6. 4.1.

MDK

Deim Pál

Gajógyár, rk.

Táj, rk.

Grafikai kiáll. Képzőm. Pécsk. 1964.

Dein Pfl

Gabärvät, rk.

Pal, rk.

MDK

Deim Pál

Tollrajzok I-IV., tus

Téli Tárlat 1964. Székesfehérvár

rocento legérettebb sz
Brunelleschi hagyomány
Antonio §vel együtt fa
müvei közül emlitésre
születe. Mint épitész
Főbb épitészeti alkotá
lazzo Gondi /Firenze/,
amely centrális épités
épitészet egyik gyöngy

Deim Pál, festő

MDK

Kiállít a Lantban.

Rózsa Gyula: Stúdió 67 7

NÉPSZABADSÁG Bp. 1967 máj. 16.

Deim Pál

Részt vett a Szentendrei Muzeumban rendezett helyi müvészek őszi tárlatán.

Két művet mutatott be, kiemelkedő a „Szentendrei kereszt" című.

Vigilia 1965. XII.sz. 761.l.

MDK.

Deim Pál

Kiállitási meghivó

Szentendre 1967 juli 16.

MDK.

Deim Pál

Kiállítási megbízó

Szentendre 1967 július 16.

Deim Pál M.D..K.

Művei a kiállitáson

Perneczky Géza: Fiatalok Sutdiója, 1966.
Kiállitás az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1966. ápr. 2[illegible]. 4.l.

Dein Hdl

M.D.K

Deem Pál
festő

Részt vett a tárlaton.

Bolgár Kalmán: Gondolatok a Studió 66-ról
Művészet, 1966 december – 45 kep

Deim Pál

M.D..K.

Müvei a kiállitáson

Perneczky Géza: Fiatalok Sutdiója, 1966.
Kiállitás az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1966. ápr . 2?. 4.l.

Deim Pkl

. . . .

MDK

Deim Pál

Hajógyár, rézk.

Tavaszi táj, rézk.

Dunakanyar a képzőművészetben. Szentendre-Esztergom-Tata. 1962.

Szim Pál festő.

Szöveg említi rémételét a
cimbeli tárlaton.
Műveket nem említ.

/ havas /
Szentendrei festőműrészek
nyári tárlata

Néptrara 1966 aug. 7.

Deim Pál

kresepelt a Studio 64 kiállításra.

Zalai Hírlap 1964. dec. 20.

Deim Pál

Szerepelt a szentendrei nyári találkozón.

Magyar Nemzet 1966. aug. 17.
Szentendrei nyári találkozó. Perneczky Géza

Deim Pál

Szerepelt a Stúdió 64 kiállításon.

É's 1964. dec. 12.

Stúdió 64. Frank János

Deine Pál
festő

M.D.V.

Rezit vett a tárlaton.

Haulisch Lenke: Szentendrei festők kiállítása
Művészet, 1968. január - 38 lap.

Deim Pál
festő

M.D.Y.

Részt vett a tárlaton.

Miklós Pál: A XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Élet és Irodalom, 1968. ápr. 20-7 lap

MDK

Deim Pál

Lágymányosi lakótelep, o.

Kerek asztal, o.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Deim Pál

Festőasztalka, o.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Deim Pál

Lágymányosi lakótelep

Studio 66. fiatal müvészek 6.kiáll. Ernst Muz. 1966.máj.

9000 - 67.546

Kresz M.

Elmondta Na

Deim Pál

Kerepes a Studió 1966 c.
kiállításon az Ernst
Múzeumban

Kritika 1966 VI. n. 50 cd.

Deim Pál

MDK

I. Prévert illusztráció, szines rézkarc

T. Tzara illusztráció, rézkarc

Ernst Muzeum 1964.Fiatal Képzőm.V. kiáll.

MDK.

Deim Pál

Kiállitási hir

Köznevelés 1967 aug. ~~27.~~ 25

Deim Pál MDK

Ketten, olf.

Öreg fal, olf.

Taligák, olf.

Ernst Muzeum 1964. Fiatal Képzőm. V. kiáll.

Deim Pál

kezepel a mentendrei festők nyári tárlatán

Négyvara 1966 aug. 7. 7 old.

MDK.

Deim Pál

Kiállitási hir

Vigilia 1967 juli.

Deim Pál

Részt vett a fiatal képzőművészek "Studió 67" tárlatán az Ernst Muzeumban két művel.

Vigilia 1967. VII. 492.l.

Deim Pál

A szentendrei festők csoportkiállitásán részt vett amelyet a szentendrei Ferenczy Károly muzeumban rendeztek meg . /1966/

Polc c. kompozicióját mutatta be.

Vigilia 1966. X. 704.l.

Deim Pál

A "Studió 66" tárlatán az Ernst Muzeumban szerepelt müve, amely a szentendrei hagyományoknak megfelelően konstruktiv jellegü.

Vigilia 1966. VI. 416.l.

Deim Pál

„Balatoni tanj" c. mivel
Ziemelis

Tanulmányok a kétmilliós
táblatelep vasárlásról – – hogy
Kepr. hőv., folyamjás István

1966

891

Deim Pál, festő

MDK

Kiállít a neutendrei festők

tárlatán Visegrádon.

— : Ezt ajánljuk

6

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. jút. 13.

DEIM PÁL / festő

műveivel résztvett a „Duna Dűhely" kiállításán (visegrádi Salamon-torony 1968. aug.)

Pest Dreyer Húlap (Váci Napló)
1968. nept. 1.

/7

DEIM PÁL / szentendrei festőművész

a budapesti Medvyánszky-Szemben volt első önálló kiállítása, több szentendrei kiállításon vett részt. Járt Brüsszelben, Párizsban, Jugoszlaviában a Képzőművészeti Alap ~~megbi~~ kiküldetésében. Művészetére nagy hatással van a japán festészet.

Pest Megyei Hírlap, 1968. szept. 21.

/4

DEIM PÁL /

munkássága elismeréseként 2000 Ft-ot kapott az 1968 novemberében rendezett rendenchei jubileumi képzőművészeti kiállításon

---

Pest Megyei Hírlap, 1968. nov. 26.

/2

DEIM PÁL

ablakos
Csend
Szentendre c. képeivel részesült a
14. megyei tárlaton (Szentendre, 1968.

Pest Megyei Hírlap, 1968. dec. 1.

GRÁB

Deim Pál, Jerő

MDK

Kiállítása nyílik meg
Szentendrén.

— · □ A Szentendrei ..... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. jún. 31

Deim Pál, „Jeste"

MDK

Kiállítása nyílik meg
Szentendrén.

– : Kulturális hírek 4.

Népszabadság, Bp. 1969 aug. 2.

Deim Pál

résztvett a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállításon

Horváth György:A XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Magyar Nemzet 1968.ápr.21. 11.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

MDK

Deim Pál, festő

Szerepel a szegedi biennálén.

— : Magyar képzőművészeti bemutató Külföldön . 13.

Népszabadság, Bp. 1969. júl. 5.

Deim Pál

Szerepel a „Studió 58-68" c.
tárlaton a Műcsarnokban

Németh Lajos: Új törekvések a
magyar képzőművészetben

Kritika 1969 IV. sz. 34 old.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Deim Pál

Ablatok; Csend; Kentendre c. képe (eml.)

Szerepel az alább. tárlaton

Psuknek Pál: Kentendre. Magyar Képzőművészek Tárlata

Pestmegyei Hírlap 1968 XII. 1

Deim Pál festő

Szerepel a szocialista országok
III. képzőművészeti Biennáléján
Szczecinben (Lengyelország)

Szocialista Művészetért 1969 VIII. sz.

Deim Pál festő

Külővárosában kentendrén kiállítása
nyílt
„Feljegyzések egy kolostorban" c. sorozata
említve

N. N.: Három kiállítás

Pestmegyei Hirlap 1969 VIII. 5

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Deim Pál
festő

M.D.P.

Szentendrei kereskedők jelvényé "t
" mutatta b.

Vidos Zoltán, A Fiatal Képzőmüvészek,,
Müvészet 1969 okt.19 lap

Deim

Emlitre

Pernecsky: Szentenstre nyalcadik
Semphonie

Élet és Irodalom, Bp. 1969. sep. 13.

MDK

Deim Pál, Jestő

Szerepel Székesfehérvárott.

Sinka Erzsébet: Szentendrei Jestészet 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. dec. 29.

Deim Pál

A szentendrei festők dárlatán résztvesz

Szentendrei festők dárlata 1969.
Pestmagyei Hírlap, Bp. 1969. szept. 6.

1-es sz. cédula

M.D.K.

Deim Pál

A Szentendrei Muzeum kiállitásán szereplő müveiről, képeiről, grafikáiról beszél Perneczky Géza: "Nincs uborkaszezon" c. beszámolójában. "Vajda Lajost, Barcsay Jenőt és talán még Kassák Lajost is magába foglalja, de egyikre sem hasonlit,-mondja a kritika. Müveiről: "ha akarom, lirai vallomások, ha akarom, merész konstrukciók, melyeket csak a jövő igazolhat. S mindezzel együtt roppant egyszerüek."

Élet és Irodalom, Bp. 1969. aug. 9.
XIII. évf. 32. sz. 9. lap

2-es sz. cédula

M.D.K.

Deim Pál

"...Az architekturából indult ki, magyarán: házakat rajzolt, de most már olyanokat fest, hogy azt mondhatjuk, képei nem emlékeztetnek a szentendrei utcákra, hanem inkább ezek az utcák és házak emlékeztetnek Deim kompozicióira."
A kritika a kiállitás fődarabjának tartja azt a képét, amely a grafika és a relief müfajait egyetlen monumentális keretbe foglalja. Cime:"Ember és ház."

Élet és Irodalom, Bp. 1969. aug. 9.
XIII. évf. 32. sz. 9. lap

Deiner Pál

II. díjat nyert a szentendrei kiállításon

Horváth György: Pest megyei Képzőmi-
vesek kiállítása

Magyar Nemzet, Tp. 1970. apr. 10.

Deim Pál

Mások az ablatoink V. c. műve (ens)

Szerepel az alábbi Táslaton

Bánszki Pál: Gondolatok a
Debrecen II. Orsz. Nyár. Táslatról

Alföld 1970 VIII. sz. 8 hold

Dein Tél

Kiállít

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat

Hajdú-Bihari Napló, Debrecen
1970. aug. 18.

DEIM PÁL

A BANJALUKAI MÚZEUM REKONSTRUKCIÓJÁRA FELAJÁNLOTT MŰVEK KIÁLLITÁSÁN, A NEMZETI GALÉRIÁBAN, SZERZŐTŐL SZENTENDREI KONSTRUKTIVISTA KÉPE.

BOJÁR IVÁN: KIÁLLITÁSRÓL KIÁLLITÁSRA.

MAGYAR HÍRLAP, 1990. NOV. 3.

MDK

Deim Pál, festő

szerepel a tárlaton.

–: Megkerdődött a newtendrei hetek eseménysorozatu 9.

Népszabadság, Bp. 1970. jún. 27.

Deim Pál

Kerepel a szentendrei művészet
tárlatán a fehérvári Csók István
Képtárban

Passuth Krisztina: Szentendre -
Fehérvárom

Tükör 1969 XI. 25

MDK

Deim Pál, festő

Megemlítve egy Barcsay festő-
történettel kapcsolatban.

Szeberényi lehel: Írók, festők, egyebek
6-7. l.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 11.

Deim Pál

Szerepel a szentendrei művésztelep táslatán

N.N: hepkerdődött a szentendrei
Letek eseménysorozata

Népszabadság 1970 VI. 27

~~Dietin~~ Pál

Deim Pál

szerepel a „Szentendrei művészet"

Vállításon a szekesfehérvári Csók István

Képtárban.

Magyar Nemzet 1969 november 10

4. old

Deim Pál 2

Mások az ablakaink (1967)

Feljegyzések egy kolostorban (1968)

Csend (1968)

Kompozíciók munkás feladathoz (1969)

c. lapi emlétve

Magyar Nemzet

1969 augusztus 28. 4. old.

Deim Pál 3

„Szentendrei Teresztedők jelvénye"

„Ember és Ház"

C. művei emlétve

Magyar Nauzet

1969 augusztus 28. 4. old.

Deim Pál

Zépeiből Csentendrén, a Ferencsy Károly Múzeumban nyílt meg tárlat.

Magyar Nemzet
1969 augusztus 5
4. old.

– Napló –

Deim Pál festő 1

akkatilag Vajda és Barcsay
között helyezkedik el a bentendrei
festőrsztében.

Magyar Nemzet
1969 augusztus 28. 4. old.

MDK

Deim Pál, festő

Mások az ablakainak V. c.
festménye méltóan képviseli
Szentendrét.

Bánszki Pál: Gondolatok a Debreceni II.
bin. Nyári Tárlatról 84-86.

ALFÖLD, Debrecen. 1970. aug. XXI/8.

MDK

Deim Pál, festő

Megemlítve.

Nagy Ildikó: Kiss Nagy András művészete

1011-1014.

JELENKOR, Pécs. 1970. november XIII/11.

Deim Pál

szerepel a megyei Képzőművészet

Szalatán, Szentendrén

Pestmegyei Hírlap 1968 december 1
9. old.

Deim Pál

„Ablakok"
„Csend"
„Szentendre" c. képei említve
a megyei képzőművészek szentendrei táslatán

Pestmegyei Hírlap 1968 december 1
9. old

Deim Pál

A Mednyánszky-terembe egyéni kiállítása volt.

B.G.: A Mednyánszky-terem; Műgyűjtő, 1970. 1. sz. 4. l.

Deim Pál

Ez év nyarán a Szocialista Országok Festőinek III. Biennáléján a Lengyelországi Szczecinben többek közt ő képviselte a magyar festőket.

Néray K.: Magyar művészet külföldön. – Művelődés, 1969. 1. sz., 27. l.

Deim Pál

Emlékre

Jogy Hlotiltó: Kiss Nagy András művészete
Jelenkor, Pécs, 1970. 11. 1011-1014. l.

Deim Pál,

Vajda Lajos, Paizs Goebel Jenő, Czimra György, Ámos Imre, Ferenczy Károly, Barcsay Jenő, Czóbel Béla, Göllner Miklós, Ilosvai Varga István és Balogh László művének alkotásait kiállítottak a szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban, a szentendrei napok keretében, a művésztelep fennállásának 40. évfordulója alkalmából. (Összesen 30 hajdan és most itt lakó művész 80 alkotása szerepel)

Kulturális krónika

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 16. 6. l.

Deim Pál

– a mai fiatalok Rózul – nem tartozik
nyugan a művésztelepher, de gyakran dolgozik
Szentendrén ..

A szentendrei festészet negyven éve (Németh Lajos)
(Kultura-Művészet)

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 15. 9. l.

Deim Pál

Szerepel a székesfehérvár. Csók István Képtár „Szentendrei mutvészet" c. tárlatán

D. J.: Képzőmutvészet

Vigilia 1970 I. s. 61 old.

Deim Pál

Szerepel a pozsonyi magyar
tárlaton

dr. Milan Kassak: Mladi
madarski umelci

Rolnické noviny 1969 X. 26

Reim Tál

Említve

H. Gy. A szentenstrei műrészek az árvízkánosultakért

Magyar Nemzet, Bp. 1970. júl. 26.11.1

Deim Pál

Szerepel a würzburgi magyar távlatok

Klaus Lorenz: Ungarische Kulturtage in Würzburg

Abendzeitung (Nürnberg) 1970 VI. 12

Dein Pál

Szerepel az alábbi háslaton

Heiner Reitberger: Ungarn zeigt in Würzburg moderne Kunst

Main Post 1970 VI. 13

Deim Pál

Szerepel a szentendrei múzeum
táslatán

Miklós Pál: Szentendrei művészet

Kritika 1969 XII. sz. 15 old.

Deim Pál festő

Szerepel a nacionalista országok

III. Kép. műv. bienváléján Szczecinben

N.N.: hagyat képzőművészeti bemutató külföldön

Népnabadság 1969 VII. 5

Dein Pál

Szamárhegy c. képe (emb)

szerepel az árvízkárosultakért

rendezet táslaton szentendrén

H. fy: A szentendrei művészek
az árvízkárosultakért

magyar Nemzet 1970 VII 26 11 old.

Deim Pál

is szerepel a Pestmegyei képzőművészek kiállításán, a szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban. (49 művész 81 alkotása látható).

A Pestmegyei képzőművészek kiállítása (A nap híre)

Magyar Hírlap, 1968 november 25. 8. l.

Deim Pál

Nove evlitve

„A szentendrei művésztelep jubileumi Ziall.

Magyar Nemzet 1968 szept 24

Deim Pál, „Jestő"

MDK

Szerepel a neutendrei

tárlaton.

— : Kulturális hírek

7.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr. 14.

Deim Pál
festő

A szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban az 1969. évi szerzemények kiállításán szerepeltek művei.

— —

Művészet, 1970. március – 30 kap.

Deim Pál

Emlitve

Brukner Pál: Pestmegyei Hirlap '70.

Pestmegyei Hirlap, Bp. 1970, ápr. 24.

4. l.

Deim Pál

Szerepel a Pest megyei Tanács
felszabadulási pályázatának
Kárlatán Kenkendrén

Négyszabadság 1970 IV. 14

Deim Pál

Szentenskei festő

Prunkner Pál: Szentenske a festőkúnosa
Szabadmegyei Néplap, Szabadka
1970. ápr. 2.

Deim

Szerepel a pesthegyei mitvészet)
szentendrei távlatai

Vigilia 1969 IV. sz. 273 old.

Dein Pál

Szerepel az alábbi táblaton

N.N.: Új szerzemények a
szentendrei múzeum ban

Magyar Hírek 1970 I. 12

Deim Pál

Szerepel az alábbi tárlatok

Sinka Erzsébet: Kiállítás
kékesfehérvárott. Szentendrei
festészet

Esti Hírlap 1969 XII. 29

Deim Pál

Szerepel a Szentendrei Múzeum
új szerzeményeinek katalógusában

N. N.: Szentendrei vasárnap

Pestmegyei Hírlap 1970 I. 13

Peim Pál

Kiállít Szentenstén

Ristag Gábor: Kiállítási kalauz
Népszava, Bp. 1969. szept. 12.

Deim Pál

Szerepel a szentendrei festők
kiállításán a székesfehérvári
Csók István Kiállítóban

Kerékgyártó István: Láttuk,
Lahottuk

Petőfi Rádió 1969 XII.26

Dein Pál

Bak Imrével „Lázasan tanulmányozták a modern műveszeti könyvet.

Frank János: Bak Imrével
Élet és Kartalan, Jb. 1964 8.c. sept. 20.

Deim Pál

Szerepel a Fiatal Művészek Klubja Liállításán

N.N.: Szentendrei festők tárlata

Pestmegyei Hirlap 1970 I. 5

Deim Pál

Kérjel az alábbi tárlaton

Horváth György: A szentendrei művészet kiállítása a szekesfehérvár.
Csók István Kiytársban

Magyar Nemzet 1969 XI. 10

Deim Pál

Szerepel a szentendrei festők fehérvári táslatan

Torday Aliz: Fehérvár két Liánitársa

Fejérmegyei Hirlap 1969 XI. 23

Deim Pál

Résztvesz a szentesmai tárlatom

Bojár Iván: Képzőművesetünk bartóki vonala

Magyar Hírlap, Bp. 1964. sep. 14.

Deim Pál

12 műtereschakásos telepet avattak a Bükkös patak oldalán. A behöltözött művészek nevében D. P. mondott köszönetet.

pestmegyei Kislap. 1969. okt. 5.

Deim Pál

Szentendrei Múzeum XIV. Megyei Tárlat. 49 alkotóművész 80 mű, az élet, a munka, az ember szeretete, a realizmustól a konstruktivizmusig. Jelentéken: D. P.: Ablakok, Kendi, Szentendre

Pestmegyei Hírlap 1968. dec. 1. 9. v. Prukner Pál: Megyei Művészeti Tárlata Szentendren

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Dém

Szerepel a Studió tárlatán
a hűvsarnokban

Tasnádi Attila: A Kilencek és
a Studió

Kortárs 1969 IV n. 666 old.

Deim Pál

Szerepel az alábbi tárlaton

Psuknek Pál: Szentendre. Pest megyei tárlat, 1969

Pest megyei Hírlap 1969 V. 11

Deim Pál festő

kezdet a mentendrei papír-
gyárban megnyílt kiállításom

Kékely András: Interjú három
fiatal művésszel

Nagyvarsány 1969 III. 29

Deim Pál

„Csend" és „Feljegyzések egy kolostorból (. műve /ezt.) szerepel a mentendrei kiállításon

D. I.: Jubileumi tárlat Mentendrén

Vigilia 1968 XI.

Deim Pál

3 műve szerepel a Pest megyei
művészek táblatán

Ridep Gábor: Három tájegység
művészete

Magyar Hirlap 1969 V. 11, 9 old.

Deim Pál

szentendrei születésű és szellemű festő, lírai konstruktív kompozíciói szerepelnek a XI. Dr. Képzőművi-i Kiállításon

Képzőművi. Almanach Bp. 1969. 31. o.

Frank: Jegyzetek

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Deme Pál

Szerepek a szocialista országok festőinek Liánitossa szerecsenben

Magyar Hírlap 1969 VII. 13

Deim Pál

Szeged a szocialista országok
III. Képzőművészeti biennáléján
Szegeden

MTI: Kappal képzőművészek
külföldi bemutatkozása

Népszava 1969 VII. 16

MDK

Deim Pál, festő

Szerepel a képzőmův. kiállításon.

(Gluzik): Kürtösök az előcsarnokban

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. ápr. 11.

Deim Pál (Szentendre)

festő és grafikus

Önálló kiákítása Bp-en 1965-ben
1966-ban kiákított Szentendrén és Bp-en
A Pesaro-i kortárs magyar grafika
c. kiákításra nevezett

66. "Case di villaggio" - tus 12 x 15
67. Tristan Tzara ikusztráció - rézkarc 10 x 15
68. Lakóházak - tolkrajz - 8 x 18

Kiákítás katalógusa (1966. szept. 10-24)

Deim Pál

„Antal" és „Házak" (: olajfestménye
nézepel a neutendrei Ferenczy
Károly Muzeum ny szerzeményei
nek kiállításán (említve)

Mephívó

Deim Pál

„Keten" c. műve nekrológ a Fiatal művészek Studiójo Kiállításán az Ernst Múzeum ban (emlitve)

Kortárs 1965 III. n. 502 old.

Deim Pál

A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának
VI. kiállításán szerepel.

Kaposvár. 1966. jún.

Deim Pál, festő MDh

Szentendrén nyílik tárlata.

– : Hír 14

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. ápr. 2.

Szerepelt a szentendrei őni tárlaton.

Magyar Nemzet 1965. okt. 2.
Szentendrei őni tárlat. Pernecky Géza.

Deim Pál

A Fiatal Kép. mův. Studiójának tagja

Horváth György: Fiatal képző-művészeink helyzete

Itju Kommunista 1971 II. 52 old.

Deim Pál, festő

MDK

A „szentendrei művészet"
körébe tartozik.

Miklós Pál: Szentendrei művészet 15-17.

KRITIKA, BP. 1969. december VII/12.

Deim Pál

Szczepel a Pestmegyei Tarlaton,

Czentendrén

Pestmegyei Hírlap 1969 május 11

9. old.

Deim Pál, festő

– Síkátor és Ablakok c. képei a Stúdió 67 c. kiállításon

Ujvári Béla: Stúdió 67
Magyar Ifjúság, 1967. V. 20.

Deim Pál, festő

– tájképei a XI. magyar képzőművészeti kiállításon

Ujvári Béla: A XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Magyar Ifjúság, 1968. V. 3. 15. l.

Deim Pál

„Csend"

„Találkozás a kékkel" c. Zöpei

szerepelnek a Pestmegyei Képzőművészek

Viállításán, Szentendrén

Magyar Nemzet 1970 április 16

4. old.

Deim Pál

II. díjat kapott a „Pest megyei tanács és a megyei művelődési igazgatósága által kiírt pályázaton.
„Pest megyei képzőművészek kiállítása Szentendrén"

Magyar Nemzet 1970 április 16
4. old.

Deim Pál

művével szerepel a szocialista

országok festőművészeinek Ziállításán –

– Szczecinben.

– Napló –

Magyar Nemzet 1969 július 13

4. old.

Deim Pál

Nyáron a siklósi akrotó-
telepen fog dolgozni.

N. N.: Kétszlődés a siklósi
symposionra

Dunántúli Napló 1971 IV. 2

Deim Pál

Művei szerepelnek a szentendrei Ferenczy Károly Múzeum Ziállításán

Nyíregyháza 1969 január 5
7-old.

Deim Pál

Művei szerepelnek a szocialista országok III. Képzőművészeti biennáléján Szczecinben

Nápszava 1969 július 16
2. old.

Deim Pál

Kiállítása nyílt Szentendrén
a Ferenczy Károly Múzeumban

Nápszava 1969 augusztus 5
2-old.

Deim Pál

szerepel a szentendrei festők táshatán a szentendrei Ferencsy Károly Múzeumban

Népszava 1969 szeptember 12
2. old.

Deme Pál

Szerepel a Banja Luka-i múzeum-
nak ajándékozott művek
tárlatán a Műcsarnokban.

D. J.: Képzőművészet

Vigília 1971. II. 138 old.

Deim

Emlitve

Tasnádi Attila: A Kilencek és a Studió
Kortárs, 1969/4. 667–668.

Deim Pál

„Csend"

„Feljegyzések egy Zolostorból"

c. Zéjei emlitve a szentendrei jubileumi tárlatról.

Képzőművészet

Vigília 1968 november

778. old.

Deim Pál

Művével szerepelt a Pest
megyei Tipszőművészet táslatás a
szentendrei múzeumban – emlitve

Tipszőművészet

Vigilia 1969 április
273. old.

Deim Pál

„Szentendrei teresedők jelképe"
c. képe szerepel a Fiatal Művészek Studió-
ja Ziállításán a Műcsarnokban

Képzőművészet

Vigilia 1969 március
205. old.

1

Dérn Pál

a makedóniai, ősi prélypi Zolostor-
ban festett munkái szerepelnek a
Szentendrei Őszi Tárlaton

Képzőművészet

Vigília 1969 november
776. old.

Deim Pál

művével szerepel a szeles-
felusvári Csók István Képtár „Szentendrei
művészet" c. Kiállításán

Kiprómuvészet

Vigilia 1970 január
61. dd

Deim Pál

A szentendrei művészet kapcsolatában említve.

Vörös É.: Szentendre és a kelet-európai avantgarde; Valóság, 1971. 2. sz. 89 f.

Deim Pál

Z

„Háborús ikon" c. Zápe

szerepel a szentendrei Ferenczy Károly

Múzeum új szerzeményeinek kiállításán

Képzőművészet

Vigilia 1970 március

200. old

Deim Pál

1

„Tolostori feljegyzési"

szerepelnek a szentendrei Ferenczy Károly

Múzeum új szerzeményeinek kiállításán

Képzőművészet

Vigília 1970 március

200. old.

Deim Pál

művével szerepel

a „Szentendrei művészet" c. Ziállitáson

Czeles felrésvásott

Pestmegyei Hirlap 1969 nov. 23

9. old.

Deim Pál

Minőci szeregelnek a szent-
endrei Ferenczy Múzeum „Új szer-
zemények '69" c. Vállításon

Pestmegyei Hírlap 1970 január 7
8. old.

Deim Pál, festő

MDK

Megemlítve.

Németh Lajos: Új törekvések a magyar képzőművészetben 34-37.o

KRITIKA, BP. 1969. április VII/4.

MDK

Deim Pál, festő

Új művek c. kiállítás. Műcsarnok.

Rózsa Gyula: Stabil mobil 7.

Népszabadság, Bp. 1971. március 11.

Deim Pál, festő

MDH

Kiállít a dec. 4-én megnyíló tárlaton. (Ernst Múzeum)

(zs): ...„a fiatalok tárlata ...“ 1.

ESTI HIRLAP, bp. 1964. dec. 2.

Deim Pál festő

M.D.K.

Müvei a kiállitáson

Két nő , Szentendrei kertek

Perneczky Géza: Szentendrei őszi tárlat

Magyar Nemzet 1965. okt. 2. 4.l.

le. D. V

DEIM Pál festő

Részvétel a kiállításon

Sárvárey karika: Szentendrei festők kiállítása
Magyar Nemzet 1961. aug. 30. 4. p.

Deim Pál, [ ] MDG

Egy művét ajánlotta fel.

—: Művészek Vietnamért 7.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. jan. 18.

Deim Pál [első] MDk.

A Szentendrén élő művések kiállításán szerepel. A fiatal művész alkotásai figyelmet érdemelnek.

P. J.: Jegyzetek kiállításokról

12. l

Népszabadság, Bp. 1960. szept. 24.

Deim Pál

Kiállítása.

Prukner Pál: „Szélsőséges vébe-
mények. Gondolatok egy kiállí-
tásról.

Pest Megyei Hírlap, 1966. IV. 29. 4. o.

Deim Pál

Kiállítása a József Attila Művelődési Otthonban.

Pest Megyei Hírlap (Szentendre)

1966. IV. 2. 4. o.

Deim Pál

Kiállitása Szentendrén

Horányi Sándor: „Fö tér, Ikon álom, Dunakanyar."

Három fiatal szentendrei festömü vész kiállitása.

Pest Megyei Hirlap (Szentendre)

1966. IV. 6. 6. o.

Dám Pál

Kiállítása Szentendrén

Pest Megyei Hírlap, 1966. IV. 13. 4. o.
(Szentendre)

Deim Pál

szerepel a XI. nagy. Kép mův.
Kiállításon

Lukácsy Sándor: hűvészeti szereplemle
a hűcsarnokban

Nagymuvelés 1968 VI. n. 43 old.

Deim Pál

A riállítás sőtt megemlékezés

Élet és Irod., Pernecsky Géza, A Szentendrei Művészet, 1968, sep 28.

Deim Pál

Konstruktív kompozicióit állítottam ki.

Nepnabadság, 1968, szept. 27. hétfő
Andrés, A neulendrei festőnet 40 éve,
kiáll. a Ferencsy k. tűrs.-ban

Kuelly 7a

Péter Pál

Művei szerepelnek a Pest megyei
kiállítás a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1971 október 6 5.old.

Deim Pál

Műve szerepel a szentendrei képzőművészek tárlatán a szentendrei Ferenczy Károly Muzeumban

Pestmegyei Hirlap 1971 julius 11
4.old.

Deli Pál

Neve emlitve

"3o festő - 3 szobrász.A szentendreiek kiállitása"

Pestmegyei Hirlap 1971 julius 2o
4.old.

Deim Pál

A kínai konstruktivizmust képviseli Balogh László rokon szellemben.

Frank János: Jegyzetek a XI. M. Képzőmű. Kiállításról; Képzőmű. Almanach 1, Cornina 1969, 31.1.

Deim Pál

A szentendrei őszi tárlaton.

Horváth György: A szentendrei festők őszi tárlata.
Magyar Nemzet, 1967. X. 10. 4. o.

Deini Pál

Szerepel a Pest megyei Tárlaton
~~[illegible]~~ Szentendrén

Rideg Gábor: Év végi tárlatok
~~[illegible]~~ vidéken

Magyar Hírlap 1968 XII. 23

Deim Pál, festő

MDK

Szerepel.

–: Megnyílt a szentendrei Festők kiállítása 8

Népszabadság, Bp. 1968. szept. 17.

Deim Pál

Pernecky G: Studió 67. Fiatalok Kiállítása az Ernst Múzeumban.

Magyar Hírek, 1967. V. 17. 4. o.

Deim Pál
festő

Szentendre művészetéről kommentálja.

Nagy Tibor: Szentendre szürrealista látnoka.
Művészet, 1971.november - 14.oldal

Deim Pál

A magyar képzőművészetről egész oldalas cikk jelent meg a dán Sondags-Aktuel c. lapban Inger Hanmann dán festőművésznő tolláből. A művész e hónapban járt hazánkban, hogy a dán képzőművészek itteni kiállitását előkészitse. Felkereste a szentendrei uj művésztelepen néhány művészünket, akiket cikkében is felsorol. Közöttük szerepel a művész is. Erről ir az Élet és Irodalom "Tájékozódás" c. rovata "Dán ujság magyar képzőművészekről cimmel.
Élet és Irodalom, Bp. 1972. febr. 26.
XVI. évf. 9. sz. 6. lap

Deim Pál

Született Szentendrén 1932-ben. Tanulmányai: Képzőművészeti Főiskola. Társai: Budapest, 1965, Amszterdam, 1968, Szentendre 1969.

Szántó Tibor: Pictura Hungarica I. A mai magyar táblafestészet. Budapest, 1971

Deim Pál

Szines reprodukció, egész táblán:

29 p. „Főtér", vlaj. 50 x 70 cm. Bp.

Művelődésügyi ministerium.

Szántó Tibor: Pictura Hungarica I.

Mai magyar táblafestészet, Bp. 1971

Deim Pál

Két hófehér dombormüvét, -Kétfigurás relief és Menyasszony c. ikon- kiemeli Szabó György: "Pestmegyeiség" c. kritikájában, mely a Magyer Nemzeti Galéria uj kiállitásáról szól.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. okt. 9.
XV. évf. 41. sz. 12. lap.

Deim Pál

három répével meglepetést keltett a szentendrei Pest megyei tárlaton (A Tanács-köztársaság emlékére rendezték).

Három tájegység művészete – Pest megye (Ridey Gábor)

Magyar Hírlap, 1969. május 11. 9. l.

Deim Pál,

Barcsay Jenő, Czóbel Béla, Bálint Endre, Kmetty János és Anna Margit nevét említi a kritikus a Pest megyei művének szentendrei tárlatának ismertetőjében.

A kiállítás a KMP fennállásának 50. évfordulóját köszönti.

Év végi tárlatok sorában (Ridy Gábor)

Magyar Hírlap, 1968. december 23. 9. l.

Deim Pál, festő

Szerepel a Pest megyei tárlaton. (N. Galéria.)

Rózsa Gyula: Budapest a megyenékhely 7.

Népszabadság, Bp. 1971. okt. 8.

Deim Pál

Képei szerepelnek a "Pest megyei

fmű tárlaton " a Nemzeti Galériában

Pestmegyei Hirlap 1971 szeptember 30

4.old.

Deim Pál

MDK

Festőművész

Szerepelt a Fiatal Kézművészek Studiójának kiállitásán az Ernst Muzeumban.

(zs): Pénteken nyilik a fiatalok tárlata.

ESTI HIRLAP 1964 dec. 2.

Deim Pál MDK

Szerepelt a székesfehérvári István Király Muzeum kiállitótermében rendezett kiállitáson.

Szilvágyi Irén: Szentendrei Festők Tárlata.

FEJÉR MEGYEI HIRLAP 1964 aug. 2.

Deim

A Műcsarnokban rendezett „Új művek" című kiállításon képei szerepeltek.

Miklós Pál: Új művek – régi viták.

Társadalmi Szemle, 1971. (2.) 5.

Deim Pál.

A Magyar Nemzeti Galériában rendezett Pest megyei tárlaton domborművei szerepelnek. „Kétfigurás relief" – „Menyasszony ikon" (emlitve.)

Szabó György: Pestmegyeiség.

Élet és Irodalom, Bpest, 1971. okt. 9.

Deim Pál

A Műcsarnokban rendezett állami Vásárlások kiállításán műnyei szerepelnek.

Lasonci Miklós: Fővárosi kiállítások.

Pest Megyei Hírlap, 1942. jan. 22.

Deim Pál

Részt vett a Mücsarnok kiállitásán

Lukácsy Sándor: Müvészeti sevegszemle a Mücsarnokban

Népmüvelés 1968/6 44 old.

Deim Pál
festő

M.DK

Részt vett a tárlaton.

Horváth Gyula: IV Balatoni Nyári Tárlat.
Művészet, 1968. november – 45 lap

Deim Pál

rént vett a nentendrei József Attila művelődési hiarban a nentendrei művének kiállítását. A kiállított művek értékét (kb. 70.000 Ft-t) a vietnámi nép megsegítésére ajánlottak fel.

Horányi Sándor: Szentendrei képzőművének kiállítása Vietnámért
Pestmegyei Hírlap (Szentendre) 1966. dec. 14.

Deim Pál

Szerepel a Studió 58-68 c. tárlaton

Géza Perneczky: Studió 58-68

Budapesti Rundschau 1969 I. 17

Deim Pál

Szerepel a nentendrei Ferenczy Károly hurcum kiállításán

havas: Táblát Szentendrén

Négyszava 1969 I. 5

Deim Pál

Szerepel a Fiatalok Studiója
Kiállításán a Műcsarnokban

Pernecsky Géza: A pátosztól a groteszkig

Élet és Irodalom 1969 I. 4. Gold

Deim Pál

szentendrei művén. Művei szerepelnek a Ferency Károly Múzeum 2 év szeszemé-nyeiből rendezett kiállításán.

Alorányi Sándor: Megnyílt a kamara kiállítások új otthona
Pestmegyei Hírlap, (Szentendre) 1967. ápr. 12.

Deim Pál

nentendrei fertőművén résztvett Vácott a Pest megyei képzőművének kiállításán.

Dr. Losonczi Miklós: Pest megyei képzőművészeti kiállítás

Pest megyei Hirlap, 1967. nov. 19. 8 o.

Deim Pál

kezepel az alábbi tárlaton

Kovács Gyula: IV. Balatoni Nyári Tárlat

Művészet 1968 XI. n. 45 old.

Deim

M.DK

Az 1964-es decemberi Stúdió
64-en vett részt.

Bolgár Kálmán: Tízéves a Fiatal Képzőművészek Stúdiója
Művészet, 1969. január - 14 lap.

M. D. K

DEIM Pál

Részbétel a kiállitáson

Putka Mária: Szentendrei művészek kiállitása

Magyar Nemzet 1962. május 31. 4.1.

MDK.

Deim Pál

Kiállitási hiradás

Né szabadság 1966 dec.13.

Deim Pál, [ ] MDh

Egy művét ajánlotta fel.

-: A szentendrei művén telep alkotói:
Vietnamért 7.
Bp. 1966. dec. 13.

NÉPSZABADSÁG

M.D.K.

Deim Pál festő

Müve a kiállításon

Polc,

Perneczky Géza: Szentendrei nyári tárlat

Magyar Nemzet 1966. augusztus 17. 4.l.

Dein Ed Poet.

Pole.

Deim Pál

Két illuminációja szerepel a nemzeti múzeum uj nekrológiumat kiólításán

Vigilia, 1964, 6 sz., 380 ord.

MDK.

Deim Pál

Kiállitási hir

Népszabadság 1967 jan.18.

Deim Pál

Alkotásainak "merengő csöndjét" kiemeli Szabó György: "Kristály" c. kritikájában, mely a Szentendrei Képzőművészek tárlatáról szól. A kiállitást a helybeli, városi tanács disztermében rendezték "Szentendrei Nyár" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. juli. 24.
XV. évf. 3o. sz. 12. lap

Dein Pál

a Magyar Nemzeti Galériában első ízben rendezett Rét megyei tárlaton művei szerepelnek. „Kétfigurás relief" – „Menyasszony" c. képek (említve)

Tárlatról tárlatra.

1971. X. 31: TV. 14.20 | 12 | Ki

Deim Pál

Műve szerepel az „Állami vásárlások"

Műcsarnokbeli Kiállításán – neve említve

Pestmegyei Hírlap 1972, annál 22

4. old.

Deim Pál festőművész

kiállítása május 19-én

nyílik meg Pécsett, a Modern Magyar

Képtárban

Magyar Nemzet 1972 május 18

4. old.

Deim Pál
festő

„Két figuralis relief" - je és „Hungasz-
"szony ikon" - ja dekoratio.ak,

Bozóky Mária Pest megyei tailat.
Művészet, 1972. január - 40 oldal.

Deim Pál

Pécsett, a Modern Képtárban rendez-
ték meg kiállítását. „Minden értelmet-
lenül meghalt ember emlékére" c. esz-
mei emlékmű (emlétve). A váci műveló-
dési ház számára tervezett pályamun-
kát.

Bajár Iván: A síkból a tér felé.

Magyar Hírlap, 1972. máj. 24.

Deim

A szentendrei Ferenczy Károly Múzeum mostani kiállítása a múzeum 1969 évi új szerzeményeit mutatja be. A szép számmal itt elő fiatalok képei, szobrai, érmei és kerámiái meggyőzően bizonyítják, hogy a szentendrei műrészet további fejlődéssel kecsegtet.

P. Uj. szerzemények Szentendrén

Népművelés 1970/2 45old.

Deim Pál

grafikái az alanti mű terjedelmének kötöttsége következtében nem szerepelnek abban.

Solymár István : Mai magyar rajzművészet, Budapest, 1972. 22 l. 10. l.

Deim Pál

Pest megye képzőművészeinek találata nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában, ahol művei szerepeltek.

Budapesti Közlekedési Rt. 1941. okt. 14.

Deim Pál

Frank János: "Aki a semmit faragja" cimmel Paizs László plasztikáiról ir. Ezzel kapcsolatban megemliti a műcsarnoki Jubileumi Képzőművészeti Kiállitást, ahol Korniss Dezső és Deim Pál festménye között állt Paizs László átlátszó plexi-szobra. Erről és a művész munkásságáról szól a cikk, mely az ő nevénél található.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. febr. 14.
XX. évf. 7. sz. 12. lap.

Deim Pál

„Mecénás-e a műgyűjtő? címmel Vadas József ir az utóbbi aukció-kiállitásokról. Felsorolja a művészeket és az ott szereplő alkotásaik értékelését ismerteti: Munkácsy Mihály, Derkovits Gyula, Nemes-Lampérth József, Ámos Imre, Ferenczy Károly Rippl-Rónai, Ferenczy Noémi, Keleti Gusztáv, Hollósy Simon, Glatz Oszkár, Vaszary János, Koszta József, Anna Margit, Korniss Dezső, Kernstok Károly, Spányi Béla, Csók István, Gulácsy Lajos.
A tárlaton szereplő nevek felsorolásának folytatását lásd: a 2. sz. cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 2o.
XIX. évf. 38. sz. 13. lap.

Deim Pál

KIÁLLÍTÁS NYÍLT Deim Pál Munkácsy-díjas festőművész alkotásaiból kedden az Újpest Galériában. Deim Pál munkásságát a megnyitón Németh Lajos művészettörténész, egyetemi tanár méltatta. A kiállítás, amely a művész legújabb festményeit, szitanyomatait, tusrajzait mutatja be, október 26-ig tekinthető meg az Újpest Galériában.

Magyar Hírlap 1986. IX. 17.

Deim Pál

Festőművész „Mai magyar festészet" címmel ápr. elején nyílik

Kiállítás Finnországban,

a Műcsarnok rendezésében.

Műcsarnok és Kamaratemei

1985 márc.

Dém Pál

festőművén

a Kiscelli Múzeum Kiállításán szerepel műve.

Népújság (Tolna)

1983 nov. 6.

Deim Pál, festő- és
grafikusművész

a XI. Orsz. Grafikai Biennálé újdonsága, hogy a szentendrei műhely kollektív tárlaton mutatkozik be, az idősebb nemzedék után a középnemzedék: Deim Pál, Keserű Ilona.

Stúdió '81 T.V.
1981. dec. 8.

DEIM Pál

Ten Hungarian Artist 1920-1984 : Hungarian Art Center, New York, November 8-30 1984

[4] p.

DEIM Pál

A MŰvészeti Alap Nagydíját kapta 1991.dec.9.

ÉS 1991.dec. 13. 4.p.

nyujt Kubinszky M.
/Bp.1983./. A vasu
és munkaszervezet
Vállalkozók, mérnök
épitès hőskorában
A magánépülete
<u>épitészet</u> egy-egy
A romantikus kastél
szágon /ÉÉT 1975. 4
magyarországi roman
198o. 1o3-125./ - h
romantikus kastélyé
télyépitészethez el
angolkertről Zádor

DEIM Pál

7- 66.r
10. 14.p Patkó gyüjt.

Új Művészet 1992

e es sonst nicht möglich wäre, und
ung für das eigentliche Akademiege-
nden Hause zu gute kommt, und diese
unmöglich macht, als es im Idealis-
ten, indem sie eine solche Verbin-
g erklärten. Von dieser starken, na-
sich für das Zusammendrängen, das
en der größte Nutzen ziehen, wenn man
n Stile baut; weil dieser Stil die
rur zuläßt, sondern als stilgerecht
nsicht ist der Spitzbogen dem romani-
iehen, weil sein spitzer Bogen immer
geht, und somit eine größere Fenster-

Deim Pál

Molnár Sándor kiállítása
a Francia Intézetben

Magyar Nemzet 1985. III. 29.

Dém Pál

Pécs – a mnichovi vissza

Nepszava 1985 III. 6.

Deine Pal

Mundáry Mihály – dir

Neprava 1985. IV. 2.

Deim Pál

– Nove megmelítve minit a geometrikus absztrakció sajátos – egyéni – képviselője.

Lásd: Művészet, 1983. dec.

P. Szabó Ernő: „Vigyázz! – Kész! – Rajz!"

Deim Pál festőművén

- Vasilescu-gyűjtemény kaposán nyomtatva.

Studió 84. [III. 27]

Deim Pál, festő – szobrászművész

Szentendrei találkozások címen a Szentendrei Képtárban látható Molnár Edit fotóművész tárlatát. – Méltó figyelemmel kíséri a mai szentendrei közösség nemzedékek és a fiatalok – Deim Pál, Kigeti Erika, Aknay János és mások sajátos arculatát.

Losonci Miklós: Szentendrei találkozások.
Pest Megyei Hírlap, 1984. júl. 11.

Deim Pál festőművész.
szobrász

→ Wahorn Andrásgyi

Művészet 1985/4/63

Deim Pál, szobrász- és festőművész

A bpesti Történeti Múzeum kiscelli részlegében új, állandó kiállítás nyílt. E kiállítás jelzi a mai magyar művészet irányait és teljesítményeit. – Külön fejezet foglalkozik Kokas Ignác, Deim Pál – Henczé Tamás művészetével.

L.M.: Századunk üzenete.
Kisalföld, 1983. okt. 29. 8. old.

Deim Pál, festő- és szobrászművész

A Egyesti Történeti Múzeumban kiscelli részlegében megnyílt új állandó kiállításon Kokas, Ignác, Deim Pál, Henczé Tamás képek zárják a sort.

Losonci Miklós: Képzőművészetünk múltja és jelene a kiscelli múzeumban.
Népújság (Heves) 1983. okt. 29. 6. old.

Deim Pál, szobrász- és festőművész

A Magyar Nemzeti Galériában kiállítás nyílt „Válogatás 3 év szerzeményeiből" címmel. A Galéria tudatos vásárlási programja már az ily kortárs anyagát gyűjti. Nagyon helyesen gondolnak a múltra, az egymást követő nemzedékek kivétel nélkül szerephez jutnak. A középnemzedék is komoly erőfeszítéssel hódítja, közelíti a tőkélyt egy drámai hangvétel jegyében, ebből a körből említendő Deim Pál „Ember és ház" kapcsolatát kutatja tisztázott konstruktivizmusával. (említve).

Losonci Miklós: Nemzedékek találkozása.
Pest Megyei Hírlap, 1984. febr. 8.

Deim Pál, festő- és szobrászművész

„Ember és ház" c. /repr./

Új szerzemények.
Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában.

Új Tükör, 1984. márc. 11.

Deim Pál festőművész

emlékére

→ Bak Imre festőm.
Művészet 1985/3/58.

Deim Pál fm

hatása

↓

Lonovics László-sa (fm)

MŰVÉSZET 1985/9/61

Dein Pál fm

Szombathelyi Kép. ha

→ Balint Endre

MŰVÉSZET 1985/10/31

Deim Pál fm

kiállításai emlékére

-> Dienes Gábor fm

MŰVÉSZET 1985/11-12/42

Deim Pál, festő

Munkácsy Mihály-díj

CSERNY JÓZSEF
ipari formatervező
DEIM PÁL *festőművész*
FAJÓ JÁNOS *festőművész*
KEMÉNY GYÖRGY
grafikusművész
KOCSIS IMRE
festőművész-grafikus
KOVÁCS IMRE *grafikusművész*
KOVÁCS PÉTER *festőművész*
NÉMETH GÁBOR
festőművész, restaurátor
PAULI ANNA
textiltervező iparművész
SZABÓ ALBERT
ruhatervező iparművész
SZEKERES MIHÁLY *belsőépítész*
SZÉKELY ANDRÁS *kritikus*

– Díjak, kitü[illegible] 8.

Élet és Irodalom Bp. 1985. dec. 5. XXIX/14

Deim [Pál]

Neve megemlítve, mint atit
Topor András tiktel

Fodor András: Topor Andrásról kaposvárton
Somogy 1987. 1. a. 47. l.

Deim Pál

festő

Kiállít Kiscellben. Lásd: Somogy jó-
zsefnél (A művészet temploma. R. Gy.)

Népszabadság, 1988. nov. 2.

Deim Pál, festő-grafikus-szobrászművész

Tisztítótűz, papír, vegyestechnika,
208 x 84 cm, 1986. |repr.|

(fotó Deim Péter).

Művészet, 1987. május, hátsó belső borítón.

Deim Pál, festő-grafikus-
Motívum

1.) Folytatás

Angyal, bábu (Emberi figura, ikon,

Művészet, 1987. október, 23-old.

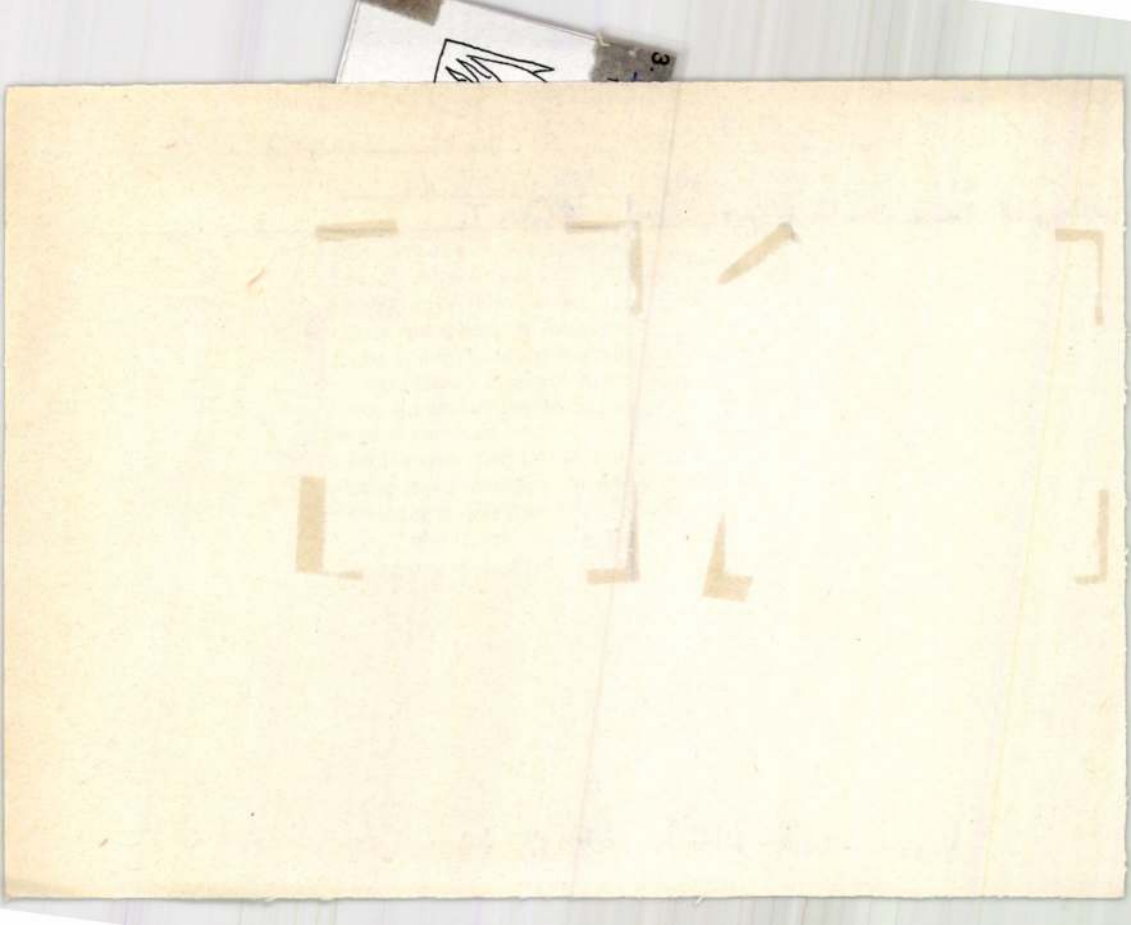

Deine Pál

Wehner Tibor: Képzőművészeti krónika
Komárom megye, 1985. julius, aug.

Uj forrás, 1985. 6. szám

Deim Pál

DEIM PÁL Munkácsy-díjas festőművész alkotásaiból kiállítás nyílt meg kedden az Újpest Galériában. A művész festményeit, szitanyomatait, tusrajzait bemutató tárlat október 26-ig tekinthető meg.

Népszabadság, 1986. IX. 17

Deim Pál festőművész

Munkácsy Mihály díjat kapott

Magyar Hírlap, 1985. IV.2

Deim Pál

P. Kücs Julianna: Magyar kunszt
Szortárs képzőművészeti kiállítás a
kücsarnokban

Népszabadság, 1987. IV. 13

Deim Pál, festő-grafikus-szobrászművész

Tóth Attila: Sámánének. Darázs József kiállítása.

Yászberényben alkotás Művészeti Egyesület címmel kéttucat alkotó és rokonszenvező alakított egy csoportot. A barlangszerű pincegalériában mutatkozott be Darázs József szegedi festő. A szentendrei pályatársak – F. Zámló, Wahorn és az idősebbek: Bak Imre, Deim Pál szellemi nyomvonalán elindulva alakítgatta, érlelte ki motívumvilágát.

Művészet, 1989., 11-12., 80-old.

Dejmi Pál, fotó-grafikus-szobrászművész

P. Szabó Ernő: Csillagnéz sök visszanéznek? Nagydíjasok Miskolcon

A magyar grafika, amely sejthetően egyre kevésbé lehetett politikus, persze ebben az időszakban is jelentős teljesítményeket mutatott fel Miskolcon is. Hamarosan jelenthezett Maurer Dóra, Dejmi Pál, Sáros András Miklós, Kocsis Imre, Szabados Árpád: az új hangok, az európai művészet vérkeringésébe bekapcsolódni szándékozok azonban igazi méltánylásban nem részesültek 1969-75 között.

Művészet, 1989., 11-12., 40-41 old.

Deim Pál, szobrász-festő grafikusművész.
Attalai Gábor: Az ellipszis.

11. „Nosztalgia", festett fa, 45×40 cm, 1972.

Művészet, 1989., 11-12., 11-old.

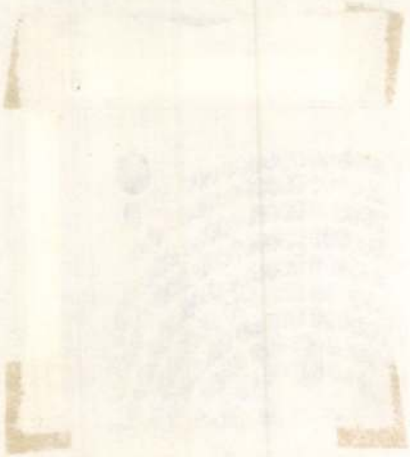

Deim Pál

nohránműrén

munkái a VI. nemzetközi zirplasztikai
kiállításon

Pestmegyei Hírlap
1984 IX. 12

(25.8d)

Dům Pál

festőművész

A 60-as évek művészi, baráti Luglói Tor tagja

Veres Lujza
cikke

Művészet
89/5

Deim Pál, festő-grafikus-szobrászművész 2.) Folytatás

Motívum vizsgálat 2.

Ablak (kővel)

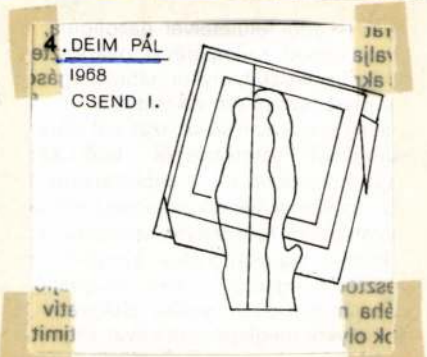

Művészet, 1984. október, 25-old.

„józsef attila" művelődési otthon

szentendre

1966

április 3-tól április 23-ig

deim pál

kósza sipos lászló

nádler istván

festőművészek

kiállítása

a művelődési otthon klubjában

megnyitó: április 3. délelőtt 11 órakor

megnyitja: kovács péter művészettörténész

rendezte: kovalovszky márta művészettörténész

a székesfehérvári istván király múzeum

munkatársai

megtekinthető: naponta 17—20 óráig!

Deim Pál

Kósza Sipos László

Nádler István

Dein Pál

DEIM Pál festő

Matzon Ákos szobrász magángyüjteményében található tőle festmény

Kiállitva: Győr, Kántus János Muzeum, 1990.nov.

Kurir, 1990.nov.14. 12.p.

A L V A [illegible] Dunaujvarosi vk.

er megye DK-i reszen. Többutcás, szabá-

[illegible]lozatu település, szalagtelkeken fesés,

Deim Pál

festőművén

Repro: Dualizmus
aranyozott fa.
24x32cm
1978

Nagy Ildikó
ciike

Művészet
iannál

Deim Pál

festőművész

A Miskolci Téli Tárlat Zi illítói

Zürich.

M —

cine

Téli Tárlat
1980 dec. 1.

Deim Pál

festőművész

Ziállítás a Tanizsai Helyőrségi Múzeumban

Ottkontan

Szelestey László

ciNc

Kirlap

A Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság
tisztelettel meghívja Önt

ORSZÁG LILI

festményei a
Kolozsváry gyűjteményben
című kiállításának megnyitójára

a
TIHANYI MÚZEUMBA
pénteki
1987. július 10-én 11 órára

A kiállítást megnyitja

DEIM PÁL

festőművész

A kiállítás megtekinthető
1987. szeptember 27-ig,
hétfő kivételével, naponta 10–18 óráig

Prospektus GM – Bakony Szolprint

Deim Pál, festő-grafikus-nobtászművész 2.) Folytatás.
Kolozsváry Marianna: A csendtől az erotikáig. Deim Pál legújabb képeiről.
(Ugyanott Galéria.

2. **2** Deim Pál: Tantrikus kép I / Tantric Picture I, szitanyomat, 47,5 × 57,5 cm, 1986 | repr. |

4. **4** Deim Pál: Szárnyas oltár / Triptych, festett fa, kinyitva 196 × 240 cm, 1983 | repr. |

6. **6** Deim Pál: Délibáb II / Fata Morgana II, papír, lavírozott tus, 104 × 84 cm, 1987 | repr. |

9. **9** Deim Pál: Vénusz születése / Birth of Venus, farost, olaj, 40 × 21 cm (Müller and Keithly gyűjtemény, New York), 1983 (fotó Tom Warren) | repr. |

Művészet, 1988. júl., 18-20-22-~~24~~-24-old.

DEIM Pál

SZÉKELY András: Egy műhe

/Szentendre, Mühely Gal

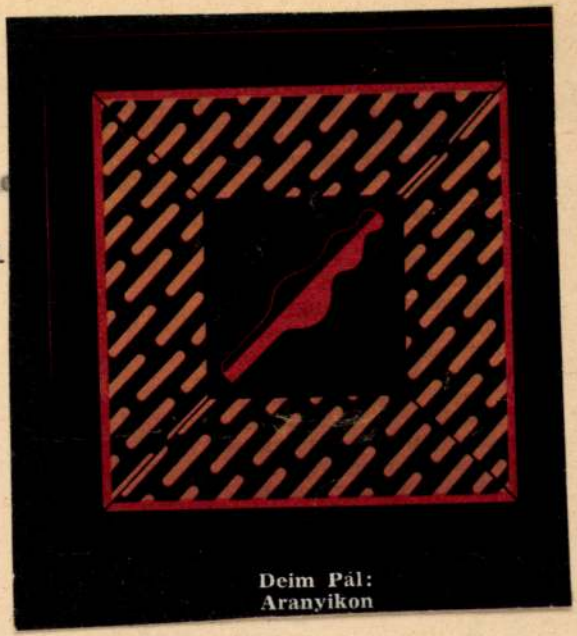

Deim Pál:
Aranyikon

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/ sz. o.
44. 25.

DEIM PÁL

említve

Erki Edit:Mephisto,Kalóka,Bartók.Magyar napok Bécsben.
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/43.sz.21.o.

DEIM PÁL

említve ld. Bakallár Imre

Losonci Miklós: Évfolyamtársak. Dunakeszi, Iskolagaléria

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/~~21~~ 9.sz.4.o.

3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
0		
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
0		

DEIM PÁL

emlitve ld. Baresay Jenő

P.Szabó Ernő:Grafikai mühely.Szentendre,Művelődési Központ
UJ TÜKÖR 1980/XVII/44.sz.4.o.

n és művalkotás a 18. század végén

t am Ende des 18. Jahrhunderts.
hossicher Widerhall eines Barock
udapest, 1971.

orical and social analysis of
ting in the West Hungarian
e author deals with the program
made by the painter, and the
f the contemporary public. With

aktivizmus története /L'histoire
ise/ Budapest, 1971.

tory of the most prominent group
e in the literature and plastic
ished by Lajos Kassák, poet and
apest 1915-1919 and later in
s the editor of two important
/ and Ma /Today/. The models of
in/ and Die Aktion /Berlin/. He
German expressionists, the French
urists. After 1919 they were
n constructivism. The book is a
Central-European art of the

DEIM PÁL

emlitve "Minden értelmetlenül elpusztult ember emlékére"

P. Szabó Ernő: Nagyatádi Szimpozionok, 1975-1979
Óbuda Galéria

UJ TÜKÖR 1980./XVII/9.sz. 4.o.

quod Deus vere sit obiectum huiu
fit ex principiis huius scientia
de Deo: idem autem est subiectum
cum tota scientia virtute contin

Quidam vero, attendentes ad
et non ad rationem secundum quam
subiectum huius scientiae: vel
vel totum Christum, idest caput
tur in ista scientia, sed secu

DEIM PÁL

emlitve ld. Szemadám György

Sik Csaba: Sz. Gy. kiállitása. Fényes Adolf terem
UJ TÜKÖR 1980./XVII./9.sz.4.o.

t rursus, in genere totius humanae
nquantum ordinat humanos actus ad de-
0, 23: sapientia est viro prudentia.
citer a l t i s s i m a m c a u -
est, maxime sapiens dicitur: unde
cognitio, ut patet per Augustinum,
trina propriissime determinat de Deo
u s a : quia non solum quantum ad
oscibile /quod philosophi cognoverunt,
est Dei, manifestum est illis/, sed
t sibi soli de seipso, et aliis per
acra doctrina maxime dicitur sapien-

DEIM PÁL

említve ld. Szentendrei Grafikai Műhely

P.Szabó Ernő: Szentendrei grafikák.Vigadó Galéria

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.24.sz.3-4.o.

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató C
u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

2. A dijazás összege: Ft.
A dijazásnál alapulvett munkaköri besorolás

DEIM PÁL

említve

Salamon Nándor: Válogatás magángyűjteményekből.Győr,Miccarnok

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.28.sz.4.o.

SZERZŐDÉS

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

trejött egyrészről a MTA Művészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri
másrészről

munkahelye:

lakcime:

. száma:

tt között az alábbi feltételekkel:

lvégzendő feladat részletesen:

DEIM PÁL

emlitve ld. Wahorn András

P.Szabó Ernő: Egy kicsi együtt repülés

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf. 44.sz.27.o.

DEIM PÁL

emlitve ld.Aknay János

Hann Ferenc: Aknay János képei.Szentendre,Művésztelepi Galéria

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf. X 39.sz.4.o.

6. A szerződéshez szükséges előzetes engedély kelte, száma:

. . . . . .

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv.adó és községfejl. hozzájár. levonásra.

Budapest, 197.....

....

megbizott megbizó

Deim Pál, festő-grafikus-grabrásszművész 3.) Folytatás.
Kolozsvány Marianna: A csendtől az erotikáig. Deim Pál legújabb képeiről (ujpesti bárkia).

3 Deim Pál: Tantrikus kép II / Tantric Picture II, tus, szitanyomat, 53 × 46,5 cm, 1987

Műszerpet, 1988. júl., 19-oldal

„Hiszen a léthez – mondta Deim egy 1987-ben készült interjúban – végül is két fél kell: egy pozitív, egy negatív; egy hím, egy nőstény. A szaporodás léte, folytonossága, ez a végtelen folyamat mint téma számomra rendkívül érdekes és fontos. Nem a pornó meg a szex része, hanem ennek a misztikus oldala. A szaporodás ténye egy kiemelt, különleges dolog a természetben... E körül a csoda körül próbálok most tapogatózni. Úgy szeretném megjeleníteni, hogy oltárkép legyen. Mint a *Csend*ek megfogalmazásánál is: a kozmoszhoz való kapkevésbé kapcsolhatók ehhez a gondolatkörhöz. Hiszen kezdettől fogva az emberek kapcsolatait és magát az embert vizsgálta, amelynek elvitathatatlanul fontos része a tágabb értelemben vett szexualitás.

Azonban ennél konkrétabb előzményekre is bukkanhatunk a művész életművében. Deim sajátosan egyéni művészetében 1968 óta az egyik alapvető képépítő elem a bábualak. Két szembefordított és egymáshoz simuló bábuból létrejön a kettős bábu vagy – ezúttal nevezzük így – emberpár. Ezek a bábuk és kettős bábuk nem

wants to realize this energy liberation by sexual rituals in which the sexual act symbolizes the contact with the divine soul. The woman in this context is nothing else than the incarnation of divine energy in a human being and the bodily contact seals the realization of a mystical marriage.

Throughout his artistic activity Deim has characteristically strived at linking man and the phenomena of human society to the whole of universe. In his „erotic" pictures this is increased by a new layer of meaning: multiplication. Moreover, in fact the

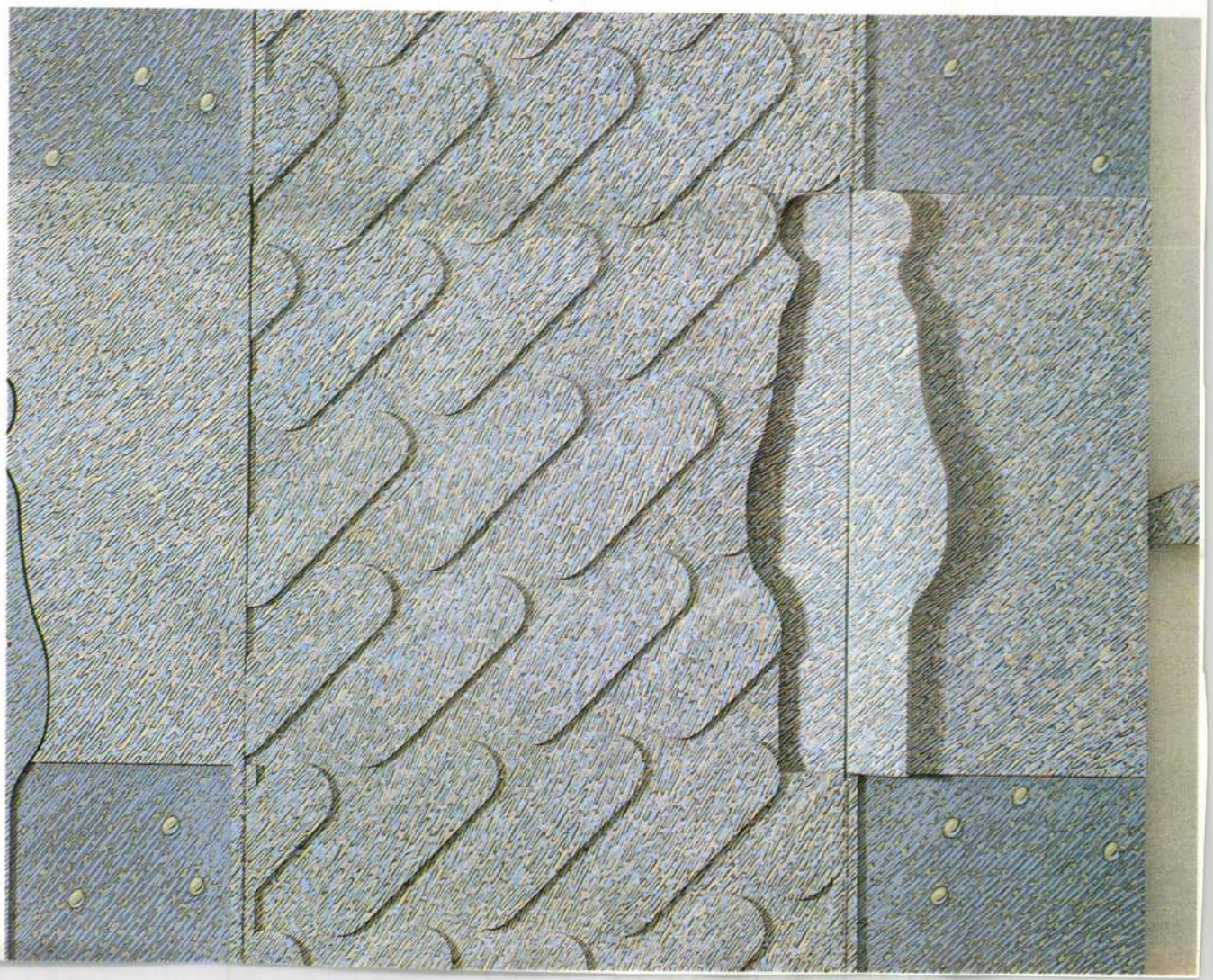

5 *Deim Pál: Szárnyas oltár / Triptych, festett fa, becsukva 196 × 130 cm, 1983*

Legújabb munkáinál Deim csupán kiemelte ezt a gondolatkört korábbi általános, átfogó témái közül, hogy alaposabban megvizsgálja, mélyebben feltárja és megjelenítse annak összefüggéseit.

Az utóbbi két-három év alkotásai azt mutatják, hogy az „erotikus" kéegymásrautaltságukat vizsgálva, másrészt a testi-lelki szerelem jelenségén keresztül bemutatva az embert mint a természet részét.

A triptichon nyitott állapotban Ádám és Éva mítoszát meséli el. Kompozíciójának előzményét megtaláljuk Deim korábbi műveiben. A bábuk vonal-

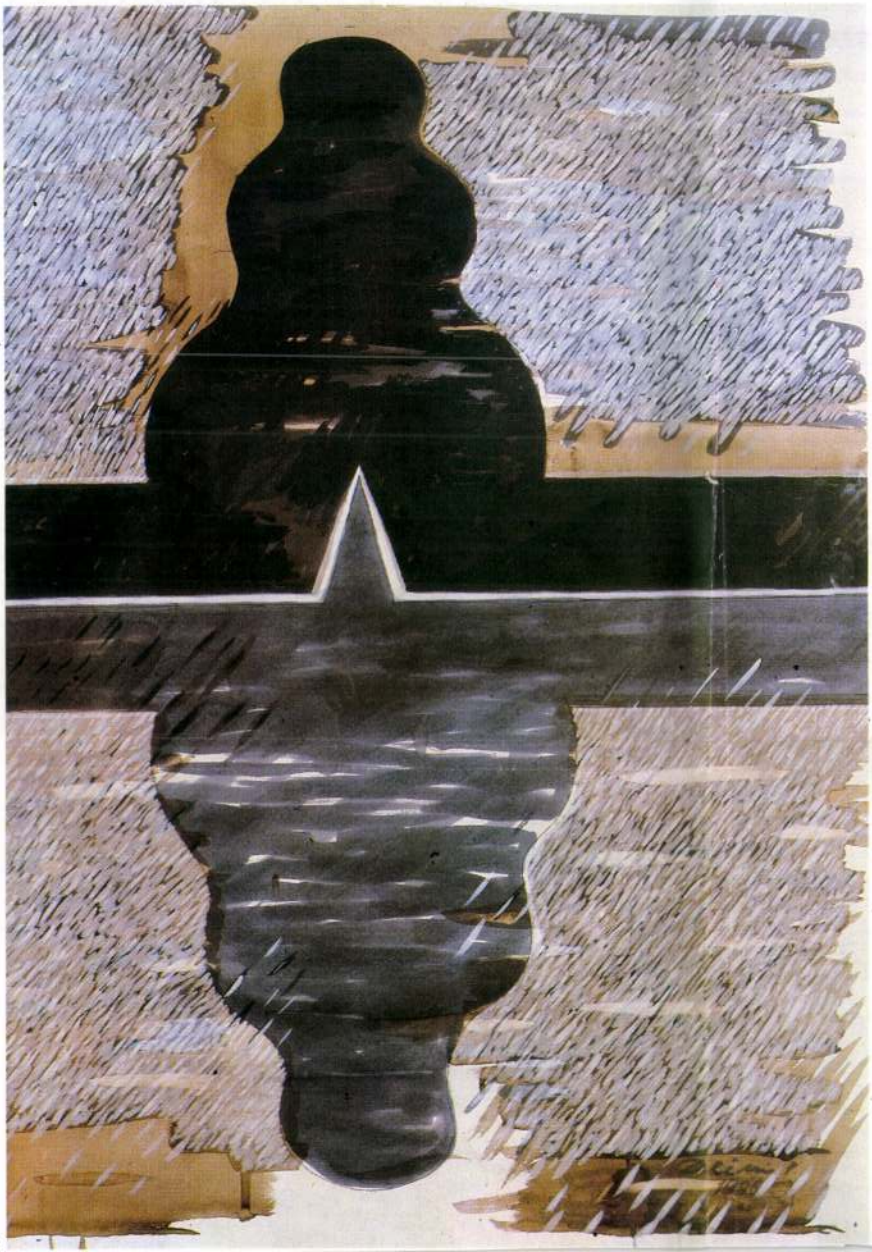

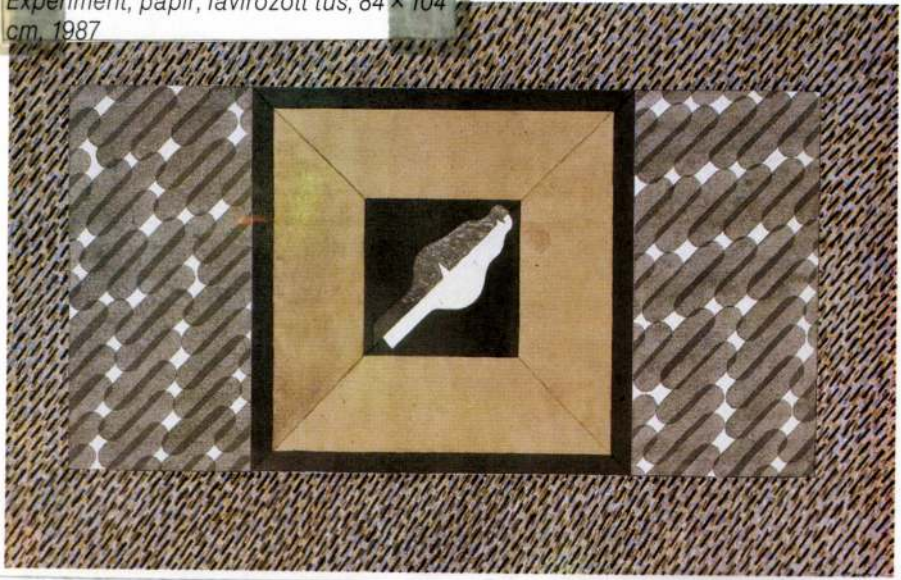

7 *Deim Pál: Kozmikus kísérlet / Cosmic Experiment, papír, lavírozott tus, 84 × 104 cm, 1987*

Deim Pál

A mai magyar szobrászat "kiválóságai, mi több kezdeményező mesterei, mint a kövek szépségének adózó Borsos Miklós, a monumentalitás jelenkori lehetőségeit kutató Vigh Tamás és Kiss Nagy András, vagy a fiatalabbak közül a festői hatásokra törekvő Csikszentmihályi Róbert és a filozófikus hajlandóságu Deim Pál sajnálatosan hiányzik a Pécsi Galériában rendezett, 6. kisplasztikai biennáléről,-irja Vadas József: "Érem a kalitkában" c. kritikájában.
A tárlatot ismertető, fenti cimü beszámolót és az abban felsorolt müvészneveket lásd: Szabó Iván nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. szept. 1.
XXIII. évf. 35. sz. 12. lap.

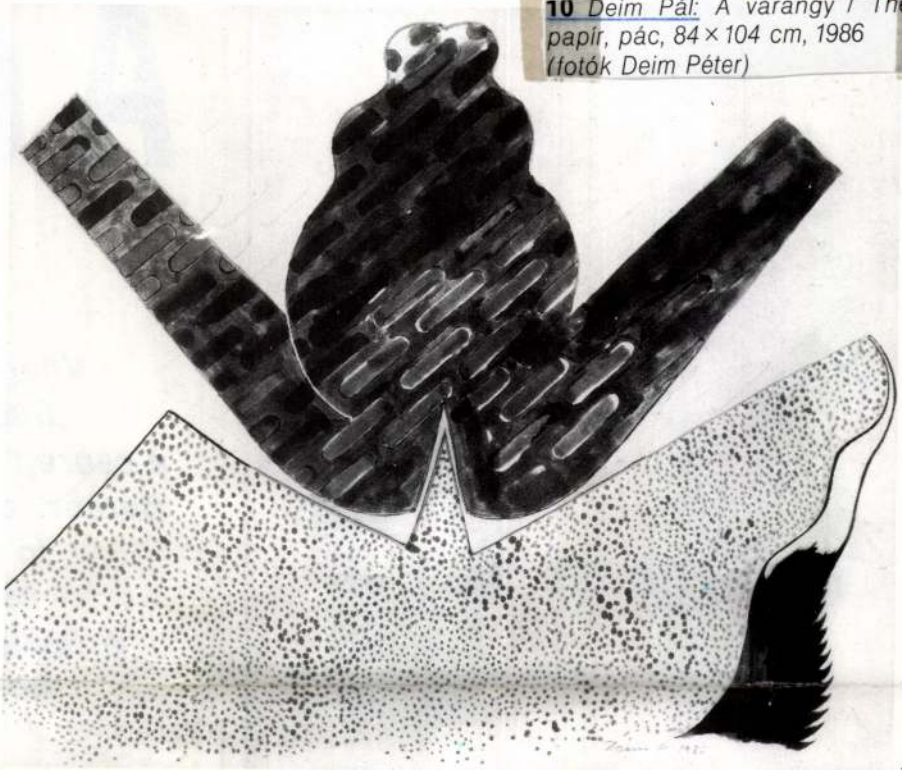

10 *Deim Pál:* A varangy / The Toad, papír, pác, 84 × 104 cm, 1986 (fotók Deim Péter)

A c

Világk
Buda
a cserép h
harcos, eg
ló é
cse
érdeklőd
körn

Deim Pál festőgrafikus-szobrászművész 6. Folytatás
Kolozsvary Marianna: A csendtől, az erotikáig. Deim Pál legújabb
képeiről (Újpesti Galéria).

8 Deim Pál: Tisztítótűzben / In the Purgatory, papír, lavírozott tus, 208 × 84 cm, 1987

Műnézet, 1988. júl., 13-old.

A csend és a hallgatás között

Deim Pál kiállításai mindig eseményszámba mennek. Bármilyen zavart vagy kusza lelkiállapotban térünk is be a tárlatára, mindig megnyugodva és „rendbe szedve" távozunk onnan, akárcsak azokról a ritka és örökre emlékezetes gyerekkori beszélgetésekről, amikor apánk néhány okos mondattal eligazított minket kamaszlétünk sorskérdéseiben. Deim Pál műveiből a rend és az egyensúly sugárzik, olyan erővel, ami visszaadja a hitünket a rendteremtés lehetőségében.

Aki csak egyszer is beszélt vele, tudja, hogy milyen önemésztő kétségek között teremtődik ez a rend, hogy minden, amit elénk tár, mennyire végigélt és megszenvedett, mert a mű csak így hathat ránk a kizárólagosság, az egyetlen lehetőség erejével. A kétségek azonban nem kapnak hangot ebben a világban, róluk hallgat a művész. Gondos filológiai elemzéssel sok minden kideríthető lenne, mindenekelőtt a hallgatás dokumentumai. Bizonyos évekből nincsenek vagy alig vannak művek. Ezek vagy nem készültek el, vagy nem hagyta meg őket a művész, nyilván mert idegenek lettek volna ettől a szigorú etika szerint épülő világtól. Csak az válhat az életmű részévé, ami nem töri meg homogeneitását. Nincs helye a kétségnek és a gyengeségnek, annak, ami esendő, félreérthető vagy illogikus. Az ambivalenciához szokott szemünk és agyunk számára talán éppen ez a leginkább lenyűgöző ebben az életműben: az egyértelműség tisztasága. Imponáló a fegyelme, irigylésre méltó az ereje.

Deim Pál 47 éves. Első kiállítása (1965) óta elismerték a kritikusok nem kétséges, hogy a legjobb művészek közé tartozik. Neve ennek ellenére nem lesz benne bizonyos lexikonokban és Who is who-kban, mert nem kapott Munkácsy-díjat, és nálunk most ilyen „egzakt" mércéje van a halhatatlanságnak. Valamikor ez talán bántotta őt, ma már remélhetőleg nem, és biztos, hogy soha, semmiben sem befolyásolta. Nekünk azonban nem szabad elsiklanunk fölötte, nem szabad belenyugodnunk a képtelenségekbe, bármilyen nevetségesek is.

Művészetét cikkek, tanulmányok méltatták, jelenléte rangot ad egy-egy kollektív kiállításnak. A legszebb, legértőbb elemzést *Németh Lajos* írta róla öt évvel ezelőtt, és az akkor leírt megállapítások ma is érvényesek. Deim valóban megteremtett egy egyéni stílust, amelyben a *„konstruktivizmus racionalizmusa és a szuprematizmus szenzibilitása"* ötvöződik. Alig van még egy életmű a kortárs magyar művészetben, amely ennyire következetesen épülne önmagából, amelyben ilyen logikusan következnének a művek egymásból. Né-

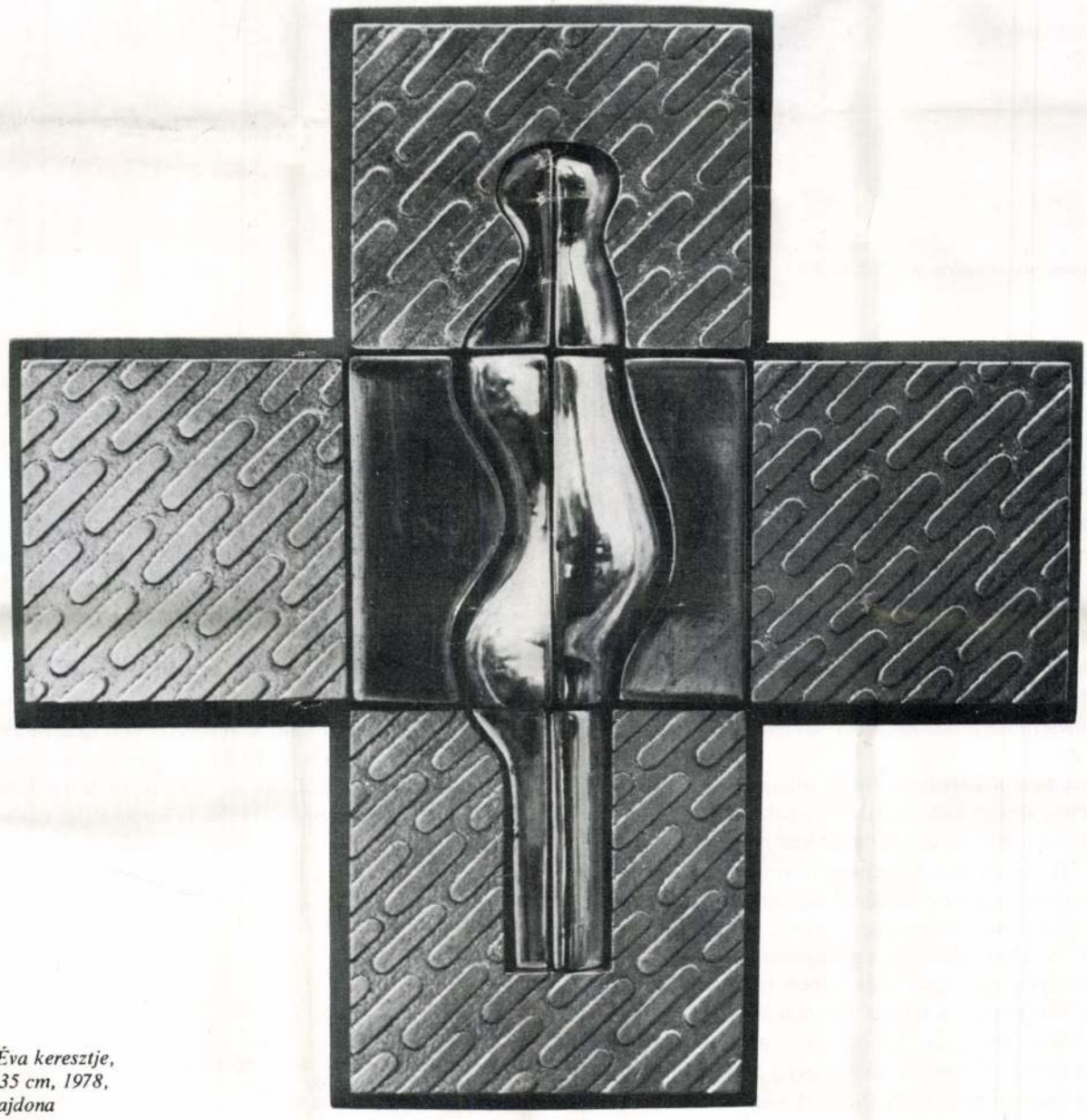

Deim Pál: Ádám és Éva keresztje, aranyozott fa, 36,5×35 cm, 1978, Dr. Bikkás Attila tulajdona

Vajda Lajos: Ezüst gnóm, tus, tempera, pasztell, 62,9×74 cm, 1940 (Corvina Fotóarchívum)

Közismerten jelképes funkciójuk van az állatábrázolásoknak. Bennük testesülnek meg például az elemek. A tigris és a sárkány a föld és a víz szimbólumai. (A különféle állatszimbólumok az idők folyamán részben új jelentéssel telítődnek, elsősorban persze éppen a sárkányé.) Az erőszakosan fenyegető hatalmak az ugrásra készen leselkedő monstruózus ragadozókban öltenek alakot. S a megragadhatatlan, de mindenütt jelenlévő elem, a víz, amely pára alakjában felszáll és felhőkké gomolyodva villámlás és mennydörgés közepette zúdul le újból a földre, a kínaiak fantáziájában a sárkány atavisztikus képét ölti. Mintha egy fej bukkanna ki a felhők közül, cikázó villámoktól megvilágítva – így öltenek testet sokszor még ma is a keleti képzeletben a természeti erők. Régmúlt idők rettegtető démonai számos alkotáson még ma is a természeti erők elemi harcát idézik fel a szemlélőben.

Így tekintve most már a képsíkon túl is folytatódó *Gyökérvilág* egészére és részleteire, lassan kibontakozik ennek a pozitív-negatív formarendszernek teljes erőhálózata. Dinamikus ritmusával démoni konfliktusokat old fel. Az elemek kozmikus drámája játszódik előttünk, de egyetlen művész egzisztenciájának gyújtópontjába sűrítve.

A részletekre vonatkozóan valamelyest más a helyzet. Az egyes kiragadott formák és kontraformák úgyszólván korlátlan asszociációs szabadsággal értelmezhetők, csak éppen hogy ennek a fajta értelmezésnek – nincs értelme. A fekete formációk közt felfedezhetjük a papagájt, a békát, skorpiót, ugrásra kész aprómadarakat, égőfehér szemű uhumadarat, szarvas- és bölényszerű nagyobb erdei vadakat, széttárt szárnyakkal röpülő madarakat vagy feltartott karú ismeretlen lényeket – mindez azonban csakugyan szubjektív részértelmezés, és csak a mű reprodukciójának tanulmányozásakor szembeszökő probléma. Amikor az eredeti nagy formaszövevény előtt állunk, és megpróbáljuk a mű értelmét megfejteni, ezek az asszociációk így tudatosan fel sem merülnek.

Sokkal nagyobb erővel csapnak ki a képből azok az energiák, amelyek ezeket a mágneses erővel összefonódó, kanyargó és csavarodó, felemelkedő és alábukó, fehéren erezett fekete alakzatokat keresztül-kasul átjárják, semhogy ne maga a fantasztikus egész nyűgözne le. A mozgalmas, különféle formájú fehér öblökkel és folyosókkal tagolt hatalmas egység így fokról fokra egy már belőlünk indukált és ránk visszaható energiarendszerként lesz érzékelhető. És akkor már nem is kérdezhetünk rá a részletekre – hiszen mi magunk is a kép részei lettünk. Éppen ezáltal oldódik fel minden részkonfliktus, és áramlik át rajtunk az intencionált összefüggések egésze. (Részlet a Corvinánál kiadásra kerülő Vajda Lajos-monográfiából)

MÁNDY STEFÁNIA

Jegyzetek

1–5 Johannes Itten: A színek művészete, Corvina, Budapest, 1978, 39 o., 40 o., 42 o., 43 o., 40 o.

Deim Pál: Dualizmus, aranyozott fa, 24×32 cm, 1978, Dr. Pogány Zsolt tulajdona (fotók Somfai)

hány geometrikus alapelemből áll ez a világ és benne a léptéket adó organikus alakzat – a figura, a bábu vagy jel –, amely értelmezi a teret. Általa lesz a képtér egy házrészlet vagy a végtelen űr. Elemezte Németh Lajos a képek koloritját, amely *„a tiszta térszervezés matematikai-mértani logikáját hangsúlyozza"*, és a raszterhálózat mezőket elválasztó szerepét. Végkövetkeztetésként megállapította, hogy Deim művészete *„némiképp a modern építészet szellemének érzéki-plasztikai szimbólumaként is felfogható"*. Mindezt ma is így érezzük, az öt év kevés számú, de azonos szellemű és színvonalú művet eredményezett.

A Székesfehérvárott rendezett, nagyon szépen válogatott kiállításán ezért inkább a részleteken időztünk el, és ez talán közel is áll az alkotó szándékához, aki gondosan mérlegel minden részletet és mindig csak nüanszny változásokkal mozdul.

Például a kocka, a modern szobrászatnak ez az elemi egysége milyen sajátosan alakul nála! Hányan hányféleképpen bontották kívülről és robbantották belülről a kockát, hogy újraépítsék azt. Deim nagyon finoman nyúl hozzá, alig érinti tömegét, és mégis lényegében változtatja meg. Az egyik élének ad hangsúlyt, ott bontja meg a figura lenyomatával, hogy többé ne legyen azonos önmagával. Ez a plasztikai „történés" mégis oly drasztikus, hogy egy másik műben mintha kiengesztelné. *Kompozíció egy sarokra* – mondja a cím, és a téglatest élének negatív formáját a fal enyhe plasztikája ellensúlyozza. Az élek oly szigorúan zárják a teret, hogy a falak akár el is maradhatnak. A *Tájékozódási plasztika* csak élekből áll, mégis tömbnek érezzük. A lényeges dolgok általában az éleken történnek, például a képeken két sík találkozásában, melyek meghagyják intaktnak az általuk határolt teret. Ezekbe a zárt terekbe csak ritkán pillanthatunk be (kivételek az *Ikon*ok), mintha a falak titkokat őriznének. Lehetséges, hogy Ország Lili és ő ezért is becsülték egymás művészetét oly nagyon, mert mindketten azonosan vélekedtek a „titkokról"? A nagyon racionális és harmonikusan kiegyensúlyozott szerkezet finoman rejti a mögöttes tartalmakat.

Deim elvezet minket a titok kapujáig, és ott tisztelettel magunkra hagy. Megteremti az elmélkedés csendjét, hogy erőt gyűjthessünk. Ezért távozunk mindig megnyugodva a kiállításairól.

Úgy hírlik, a fehérvári kiállítás után nem volt mindenki nyugodt. Sokan kérdezték,hogy mi lesz ezután, vajon hogy léphet innen tovább a művész. Mondjuk meg rögtön, hogy az aggodalomra nem a látott művek adtak okot. A művészet nem a mennyiség kérdése, semmilyen szempontból sem. Egyetlen motívumra is épülhetnek életművek, erre számos példát mutat a modern művészet története *Joseph Albers*től *Günther Uecker*ig. De ezek a művészek sokféle lehetőséget kaptak arra, hogy azt az egy-egy motívumot minden dimenzióban és akár százféle kapcsolatban is megvalósíthassák. Nem a művek, hanem a lehetőségek adják fel a kérdéseket. Németh Lajos azzal zárta az említett cikket, hogy Deim művei számára méltó helyet kell keresni. Akkor, öt évvel ezelőtt, ez biztos, hogy jó lett volna a művésznek is, a művészeti köztudatnak is, de ez nem ilyen formában történt meg. Valószínűleg azért, mert Deim nem szobrászdiplomát kapott, így hát ne vegye el a szobrászok kenyerét. Nincs benne a céhben. Ma pedig már nem jelentene segítséget az, ha a régi kisplasztikákat felnagyíthatná. Azoknak a művészi kérdéseknek és megoldásoknak, amelyekkel foglalkozik, sem a táblakép és a szobor, sem a felnagyított táblakép vagy szobor nem adekvát megvalósulási közege már.

Minden kiállítás számvetés és határkő, Deim számára pedig ez a székesfehérvári tárlat talán kétszeresen is az volt. Ő, aki olyan tartalmas, jelentéssel teli csendet tudott teremteni a képein, egyre gyakrabban hallgat el. Hogy mi lenne a segítség, hogy hol, miben valósulhatna meg az általa felvetett térszervezés programja – nem tudom. Nyilván neki is, mint néhány más, nagyon jó művésznek, sokat jelentene a színház. Hogy a jelenlegi hazai viszonyok mellett hány „outsider" találhat még otthont a színházban – ismét kérdés. Kézenfekvő lenne a kapcsolat az építészekkel, a városépítéssel és tervezéssel. Aki úgy tud írni egy városról, mint ő Szentendréről, aki olyan humánus, lakható és mégis nagyszabású, hívogató és egyszersmind elegánsan távolságtartó tereket tud teremteni, mint ő, az biztos, hogy szívesen venne részt gyakorlati feladatok megoldásában is. De lehet, hogy valami egészen másra volna szüksége, nagyobb anyagi függetlenségre, inspirációt adó utazásra, másfajta művészeti közegre, szabadulni a kisszerű, sekélyes szakmai torzsalkodásoktól, egyszerűen egy nagy, felszabadult lélegzetvételre.

Mi lenne, ha valaki, aki lehetőséget adhat és felelősséget is érez – megkérdezné tőle?

NAGY ILDIKÓ

1980 JAN
Budapest
MŰV
Telefon
BUDA

Fogalomtárgyiasító

Szemethy Imre grafikáiról

Szemethy Imre művészetének bemutatása igényli, hogy ha csak vázlatosan is, de szóljunk arról a közegről – a hetvenes évek elejének művészetéről –, melyben született.

Ahhoz, hogy valóban tisztán lássunk, vissza kell lépnünk az ötvenes-hatvanas évek fordulójáig. Az adminisztratív intézkedések és az ötvenes évek normatív esztétikájának gátjai néhány évig tézisillusztrációkká tudták degradálni az alkotásokat. A hatvanas évek elejére a gátakat részben áttörte a művészet, részben megnyitották. Ekkor virágzott ki igazán valamennyi képzőművészeti műfaj közül legkorábban a grafika. E periódus reprezentánsa *Kondor Béla*. Munkássága napjainkra értékmérővé, viszonyítási alappá vált. De nem tekinthetünk el az időszak talán kevésbé intellektuális és tragikus világlátású alkotóinak a bemutatásától sem, mivel az ő tevékenységük inkább tekinthető kiindulási alapnak napjaink grafikusainál. A mívesség, a tárgyszeretet, az aprólékos kidolgozás a meghatározója *Rékassy Csaba, Gyulai Líviusz* és *Gross Arnold* alkotásmódjának. E vonulat sokkal inkább hatott a fiatalokra, mint a *Hincz Gyula* és *Csohány Kálmán* nevével jelölhető balladisztikus hangvételű expresszív formaalakítású irány.

A technikai alapkritériumokon túli mívességnek, a szakmának, a mesterségnek szeretete a legtöbb fiatal grafikusnál megfigyelhető.

Napjaink grafikáját a nyitottság és a jó értelemben vett stílus-pluralizmus jellemzi, az alkotói hozzáállást pedig a fokozottabb realitásérzékelés, a kritikusabb látásmódból adódó szkepszis. A hatvanas évek a hittel teli felbuzdulás időszaka volt a művészetben; a hetvenes évek a szemlélődésé, a kísérletezésé, az útkeresésé, sőt a kritikus hitetlenségé. Bármilyen furcsán hangzik is, a kételkedés mindig közelebb visz a valósághoz, mint a hit és a lelkesedés. A kételkedés – rákérdezés, tisztázás, önmagunk ellenőrzése és bírálat egyszerre. E kételkedést, mindent visszaigazolni akarást a körülmények hozták létre: a tematikus, illusztratív ábrázolások csődje Közép- és Kelet-Európában, és ugyancsak erre ösztönöz a kifejezésmódok állandó változása, az értékek labilitása. Sok művész foglalkozik az alapok megteremtésével, a vizuális nyelv új ábécéjének kialakításával, de a szó- és mondatalkotás teljességéig már igen kevesen jutnak el. A képkereskedők által a piaci konjunktúra szerint manipulált művész példája vagy a téves adn[illegible] által megcsonkított életpályák mind-mind a kritik[illegible] felé nógatják a jelen alkotóját. E változatos és csak né[illegible] vel vázolt közegben fejlődik napjaink művészete.

A hetvenes évek grafikájára e nehézségek ellenére [illegible] éppen ezért – a sokszínűség, az értékteremtés és konvencióromboláS egyaránt jellemző – él, fejlődik a művészeti ág. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a groteszk, ízig-vérig társadalmi érdeklődésű *Somogyi Győző*, a kivitelezésre sokat adó, mesevilágot teremtő *Kovács Tamás*, a mindig kísérletező fotórealista *Kocsis Imre*, a szürrealista *Almásy Aladár*, a vonalkázó technikával dolgozó *Bukta Imre*, a firkáló *Banga Ferenc* és a gyermekrajzokból is merítő *Szabados Árpád* művészete. Mellettük ott vannak a *Maurer Dóra* munkásságával modellezhető alkotók – *Galántai György, Baranyay András, Halász Károly* és *Kelemen Károly* – művei is.

E nagyon változatos közegben alakult és fejlődik *Szemethy Imre* irodalommal és filozófiával szoros kapcsolatban álló munkássága. Illusztrátor tehát? Nem egészen – több annál. Le tudja rajzolni az elvont gondolatokat. Napjaink hordalékából elénk szórt tárgyai kompozícióként inkább az intellektushoz szólnak, mint érzékletesek. Furcsa paradoxon ez a formákkal dolgozó képzőművész esetében, mégsem lehetetlen – elég az irodalomból jól ismert esszéregényre hivatkozni. Szemethynek sikerült feloldania az érzékletes megjelenítés és az intellektuális, fogalmi közlés között feszülő ellentétet. A műalkotás a való világ és a képzelet, az emberi teljesség esszenciája, ezt a szellemi anyagot alakítja vonallá, formává a művész.

Első igazán jelentős grafikai sorozata: *Joyce-illusztrációi* 1970-ben készültek. Ezt a *Ballada-illusztrációk* (1973), majd a *Szigeti veszedelem* (1973) követték. 1974 és 1977 között rajzolta, illetve karcolta rézbe a *Csokonai*-versek és a Szentkuthy regényfolyama ihlette műveit. Ez utóbbi pályájának legjelentősebb sorozata.

A tárgyakkal telezsúfolt képtér a legfelületesebb szemlélőnek is azonnal feltűnik. A hatvanas és a hetvenes évek fordulóján művészetünk már hordozta ezen alkotásmód csíráit. Más összefüggésben, a piktúráról szólva *Perneczky Géza* is utal a szürnaturalista festők – *Csernus, Lakner* – kompozícióinak zsúfoltságára. A tárgyaknak és

Szemethy Imre: Búcsúztatók II., Csokonai-illusztráció, tollrajz, 9,5×23,5 cm, 1974

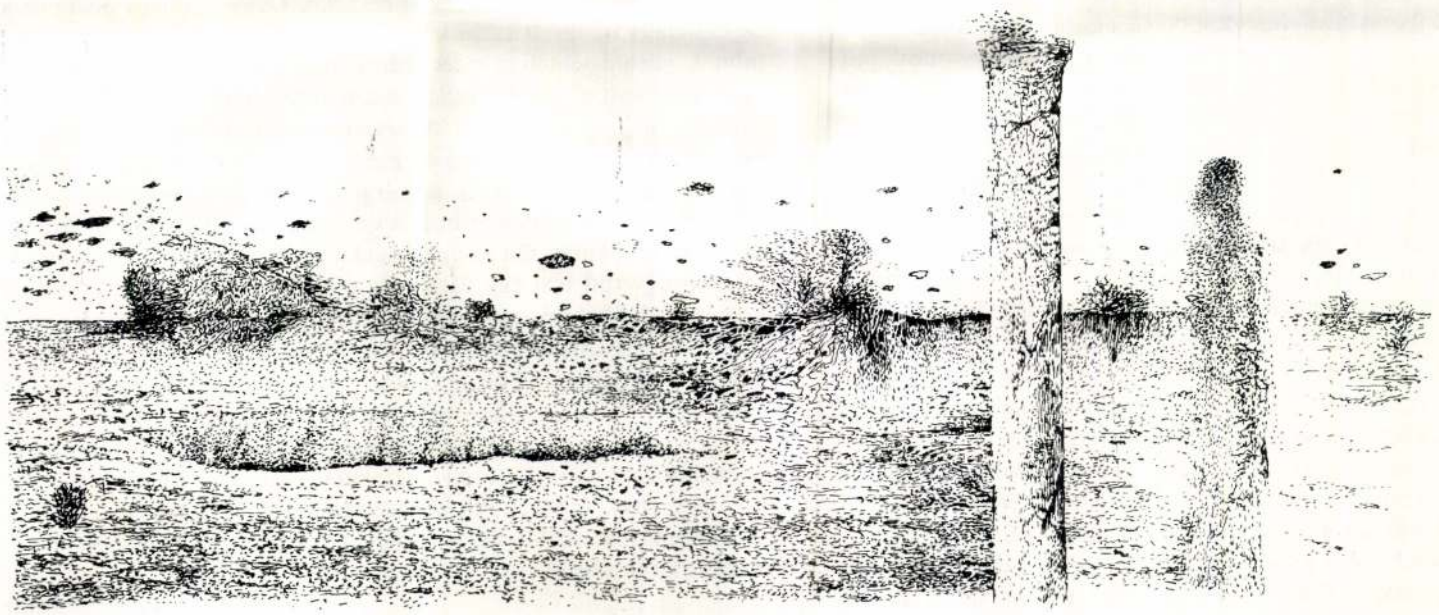

Deim Pál

Napút 2001 dec

Deim Pál

festő, szobrász, grafikus (Szentendre, 1932. június 29.)

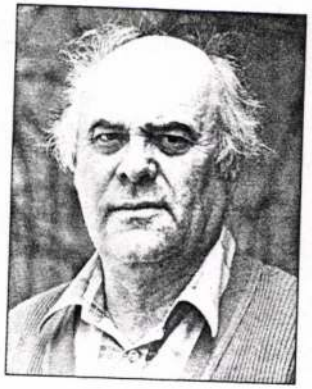

Valamit kellene írnom, mert hogy hetvenéves lettem és kapacitáltak. Két gépelt oldalban hetven évet. Azt észrevettem, hogy az eleje, az életem kezdete nagyon lassan múlt, majd egyre gyorsabbá vált a tempó. Ma már fájdalmasan sebes. Eleinte mindenre volt idő (sok idő). Ma már csak kapkodás van. Megijedtem? Hova lett a semmittevés szépsége? Különösen a gyermekkor csodás világa, a patak az én mikrovilágom. A patak tele élőlénnyel (akkor), halak, békák, siklók, vízipatkányok, bogarak és természetesen mi, gyerekek. Gátépítés, fürdés, halászás, kis vízimalom építés, mert a nagyokat elvitte a fejlődés. Nagyapám is molnár volt. Ausztriából nősült ide, a patakparti malomba. Így neki köszönhetem a patakparti élményeket. Itt kezdtem rajzolni, festeni. Kedvenc „témám" a konyhai falvédők voltak, szépen le tudtam rajzolni. Dicsértek is nagyon. Lakásunkban volt egy kecskés kép. Zsírkrétával készítette egy inasgyerek. Az volt a kedvenc képem, de igazából legnagyobb hatással rám az újévi naptáron levő kép volt, amit minden évben a kéményseprő hozott. Havas tájban egy kis házikó állt. A ház előtt egy patak folyt el, amiből egy őzike készülődött inni, és mindez valami kristálycukorral megszórva csodálatos szikrázó havas tájat varázsolt a lelkem elé. De azután jöttek a rossz emberek, és azt mondták, hogy ez giccs! Ez ízléstelen! Ez? Nézze, milyen szépen látszik a havon az ablakból kiszűrődő sárga fény!

Az örömfestészet lassan elmúlt, és kezdődött a komoly „szomorú" festészet. Azért időnként felidézem gyermekkorom emlékeit, elsősorban karácsonykor, a csingilingis, kristálycukros, habcsókos csodavilággal. Gyermekeim és unokáim szemében láttam, látom viszont azt a belső, csillagszórós fényt, ami lelkemben, bennem is lehetett hajnalok hajnalán.

Vágyakozás a belső „ragyogás" után, talán ez az élet hajtóereje. A művészet az ehhez vezető út. Felvillantani valamit az áhítatból, a végtelen csend birodalmából. Száz vagy ezer évek távlatából is felfogható az üzenet, de csak a művészet által. Az egyiptomi végtelenbe néző szobrok, a görög istenszobrok, Mozart, Bach, Leonardo, Michelangelo, Picasso, Van Gogh, Csontváry, Bartók alkotásai stb. stb. Népek, nemzetek csak akkor nőnek naggyá, ha kultúrával átitatódnak, mert különben az emberben csak az állat él.

A politika időnként birtokba veszi a művészetet, de ezeken a politikai akaratokon is átsüt a valódi művészet, a tehetség ereje.

Sok pénzt a kultúrába, és a kultúra bőségesen visszaadja a ráfordított anyagiakat. A szellem az erősebb, érdemes vele társulni.

A szemek ragyogása, az örömteli munka visz előre.

Elfogyott a kiszabott sorszám. Így az apró résztörténetekre már nem jutott betű, pedig úgy kezdtem, de az okoskodás félrevitte a tollamat. Még annyit, az életem Szentendrén kezdődött és ma is itt sántikál.

Még tíz sort kell írnom. Megígértem! Szép az élet, ha nem is mindig. Önmagamba gabalyodtam, ebből már nincs kiút. De azért nem olyan szomorú a helyzet. Gyermekeim, unokáim, szóval a család, úgy együtt ébren tartanak, és mellettük talán egy-két képecske is születik az örök emlékezet reményében.

Művésznek lenni könnyű, de a művészt kibírni már nem. Csomó közhelyet elpuffogtattam. Kitelt a hetven sor. Nem fért bele az életem. De egy jó gondolat sem. Bocs!

Deim Pál

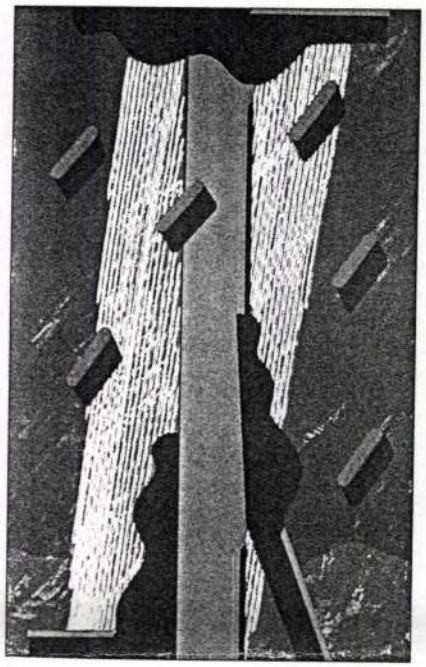

Golgota III.
(litográfia)

DEIM PÁL
1932 -

Festőművész, Kossuth- és Munkácsy-díjas, Kiváló Művész. 1958-tól 1963-ig a Képzőművészeti Főiskolán Pap Gyula és Ék Sándor voltak a mesterei. Első kiállítása Budapesten a Mednyánszky Teremben volt 1965-ben. Szentendrén él és dolgozik, abban a városban, amelynek hangulata, architektúrája nagymértékben meghatározta Deim sajátos, konstruktív formavilágú, jelképekkel teli művészetének kialakulását. 1991-től a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

SÁRGA ALUGRAFIKA, 1969
alumínium, alugrafika, 41x49,5 cm.
j.n.
Ltsz. K. 84.120.1.

ABLAKOK
papír, olaj, 49,5x78,5 cm.
j.n.
Ltsz.: K. 84.121.1.

KOMPOZÍCIÓ MURÁLIS FELADATHOZ, 1969
papír, alugrafika 49x19 cm.
j.n.
Ltsz.: K. 84.122.1.

KÉK TÜKÖR, 1966
papír, olaj, tempera, tus, 72x52 cm.
j.a hátoldalon Deim Pál "Kék tükör"
l.: Deim Pál 1966
Ltsz.: K. 84.123.1.

KŐMIVES KELEMENNÉ I.
papír, szitanyomat, 120x85 mm.
j.b.l.: Kőmives Kelemenné I.
k.l.: 31/50
j.l.: Deim Pál
Ltsz.: K. 85.198.1.

ALUGRAFIKA
papír, alugrafika, 165x320 mm.
j.b.l.: Patkó Imrének szeretettel Deim Pál 1980. aug. 30.
Ltsz.: K. 85.199.1.

ABLAKOK
papír, linómetszet, 325x240 mm.
j.j.l.: Deim Pál
Ltsz.: K. 96.78.1.

"Az alkotás folyamatában én mindig elsőbbséget adok...a pillanatnyi érzelemnek. Ha egy, a logikának teljesen ellentmondó motívum hirtelen foglalkoztatni kezd, azt beleveszem a képbe. Nem a logikát, inkább a feszültséget hagyom érvényesülni. Ezekhez az alapformákhoz, motívumokhoz belső feszültségtől irányíttatva jutottam el. Az alkotás egyik része a pillanatnyi élményből, akár a konkrét látványból táplálkozik, a másik rész a munkafolyamat közben alakul. A kép szüle-

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

DEIM Pál

Ziell. Győr, Műcs. 1984.

is Salamon ~~Pál~~ Nanda: Deim Pál Ziállítása = ÚT. 1985.
jan. 6. 4.

DEIM Pál

Losonci Miklós: Deim Pál művészetéről. A rend drámája, avagy csőrd. = Dunatáj, 22, 1986, 3. 58-60. ll

volt. Mikent Maulbertschet, ot is legfőképpen a freskó, a kastélyok, templomok, kolostorok kifestése foglalkoztatta. Sokat dolgozott az ausztriai szerzetesrendek számára Ausztriában, Morvaországban s Magyarországon is. Legjelentősebb művei e körből a klein-mariazelli búcsújáró templom, a melki apátság, a dreieicheni plébániatemplom, a bécsi augusztinusok könyvtárának mennyezetképei, a klosterbrucki premontreiek, a felsőeletánti (Horné Lefantovce), mária-családi (Novy Lat) és pesti pálosok templomának freskói. A nagy egyházi megrendelések mellett fontos szerepet játszott pályafutásában a császári udvar megbízásainak sora. A schönbrunni, laxenburgi, Ober St. Veit-i kastélyokat egzotikus, különleges tájképi, növényi és zsánerelemekből komponált falképekkel díszítette. Ebben, a hatvanas-hetvenes években divatossá lett műfajban különösen népszerű és sikeres volt. Játékos, kissé modoros előadásmódja, eleven színezése, a dekoratív és pittoreszk elemek dominanciája jellemzik művészetét. A közép-európai rokokó festészet egyik legjelentősebb képviselője volt, akinek munkásságát azonban e régió határain túl alig ismerték.

Irodalom: Fleischer 1931

GK

9

BERGL, Johann Wenzel

Jefte feláldozza leányát, 1751

Olaj, vászon; 95x75 cm

Sabinov, Mestské múzeum

A képnek számos, lényegében egyező, méretben is hasonló változatát ismerjük: egy példány a salzburgi Carolino Augusteum múzeumában található, egy további újabban német műkereskedelemben bukkant fel (München, Neumeister, 1986, 1988, 1989, 1991, olaj, vászon 91,5x75 cm), s végül egy másolata, Josef Altmann jelzésével (1769) a lilienfeldi apátság gyűjteményében szerepel. A kép szerzőjére vonatkozóan eltérnek a nézetek. A szlo-

DEIM Pál

Szentendre útján, kevés kitérővel

(DEIM PÁL FESTŐMŰVÉSZ, 1968.)

Rozgonyi 1988

– Téged szentendrei festőnek szokás nevezni, nem mintha túlságosan szoros kapcsolatod volna a szentendrei művésztelepp el, hanem azon a címen, hogy Szentendrén születtél, most is ott élsz, abban a házban, ahol a nagyszüleid s az ő szüleik molnárok voltak, a Bükkös patak partján. Szentendrén viszont mégis a művésztelep révén kerülhettél jóval korábban kapcsolatba a festészettel, mint kerültél volna az ország bármely másik kisvárosában.

Szentendrei származásodnak, szerinted, volt-e köze ahhoz, hogy festőnek indultál?

– Több mint valószínű, hogy ez erősen befolyásolt. A szentendrei telep néhány tagja volt, akik arra inspiráltak, hogy fessek és rajzoljak; a gimnáziumban Bánáti-Schwerak, a rajztanárom, aki dícsérte az ügyes kezemet, az érettségi idején pedig arra buzdított, hogy jelentkezzem a főiskolára. Nem volt előképzettségem, aktrajzban és egyebekben, így az első felvételi vizsgám nem is sikerült, 1950-ben vagy 51-ben. A művésztelepen még Deli Tóni bácsit ismertem, de őt egy kicsit később, ezen kívül mindössze egy pár nevet. Ekkortájt nem állt komolyan szándékomban, hogy majd festészettel foglalkozzam.

– Felvételi vizsgára hányszor jelentkeztél?

– Négy alkalommal. Nem gondoltam én erre komolyan, talán kedvem sem volt hozzá. Hallottam innen-onnan, hogy a főiskolán milyen szellemben folyik a tanítás, emiatt a második felvételi vizsgának sem túl nagy sikerrel vágtam neki. A harmadik felvételi vizsgánál már eleve számoltam azzal, hogy nem fogok megfelelni, mert akkor tudtam meg, hogy mint korábban, ez alkalommal is azért nem kaptam meg a kiértesítést sem, mert a káderlapom nem volt rendben. Hogy mi baj volt vele, azt nem tudtam meg soha, de egy beavatott ismerősöm arról tájékoztatott, hogy nem a rajzzal volt baj – időközben jártam a honvéd képzőművész szakkörbe, a pesti Tisztiklubban, és megszereztem az alapvető ismereteket. Ide úgy kerültem, hogy a szentendrei tisztiiskolán mint műszaki rajzoló dolgoztam, oktató táblákat készítettem. Anatómiában, aktrajzban tehát nyilván megfeleltek a felvételi munkáim már a második alkalommal is.

– Mi az érzésed, ha nem kerülsz be a főiskolára, vajon akkor is festenél még?

– Valószínűleg. Persze nem tudom, mikor döbbentem volna rá, hogy festőnek lenni és festeni milyen feladat.

ezt a „kört" tágítsam és elérjek oda, hogy nem csak eszközeimben, hanem magatartásomban és munkámban is odasorolhassam magamat: igen, én képzőművész vagyok.

De ha nem – abban is megnyugszom. Amit csinálok, őszinte, úgy érzem, és igaz. És kell több az embernek, mint az, hogy őszintén és belülről fakadóan elmesélje azt, amit képességei szerint elmesélhet?

– Tehát a magad szempontjából tulajdonítasz jelentőséget annak a különbségnek, ami az autodidakta és az akadémikus képzést elválasztja.

– Számomra mindenképpen fontos volt az, hogy akadémiára kerüljek – így utólag visszatekintve.

– Mi volt az a bizonyos többlet, amit csak az akadémián kaphattál meg:

– Bennem soha nem volt elegendő rendszeretet, nem volt hosszabb távra méretezett, előre beütemezett munkatempóm. Nem építettem föl magamban a végrehajtás folyamán egymáshoz kapcsolódó elgondolásokat. Elsősorban ezért kellett akadémiára kerülnöm, annak ellenére, hogy nem kívánkoztam oda. Most érzem azt, hogy a rendszeres napi tanulmányok, ami végül is keserves munka és sokszor unalmas és fárasztó, jó dolog: át kellett magamat rágnom ezeken, hogy alapokat szerezzek.

– Tehát nem a mesterektől kapott hatások és ösztönzések voltak hasznosak, hanem az egész akadémiai szisztéma fegyelmező ereje.

– Igen.

– És a mesterektől személy szerint nem kaptál semmit?

– Ezt nem mondhatnám. A főiskolán különösen két személy volt rám hatással: Barcsay Jenő és Pogány Frigyes, aki a modern építészetről esztétikai vonatkozású előadásokat tartott. Ő volt az egyedüli, akitől modern szemléletet tanultunk. Más területen, például a művészettörténeti oktatásban, modern művészetről csupán Cézanne-ig tanítottak – utána mintha megszűnt volna a modern művészet. Egypáran a diákok közül érdeklődtek a modern művészet iránt; a velük való barátság az, ami másodsorban még fontos volt számomra a főiskolán: ismerősöket, barátokat, festőkollégákat szerzett az ember, és tőlük sok mindent – inkább inuitív módon – tanult. Inkább úgy mondanám: hatással volt rám az aktivitásuk.

– A növendékek ebben az időben mekkora szabadsággal dolgozhattak?

– Szabadon lehetett dolgozni, csak éppen a főiskolára nem lehetett bevinni, bemutatni mindent; nem lehetett, vagyis nem lett volna értelme. Megmutathattam volna, dehát a Pap Gyula – ő volt az egyik tanárom – és az Ék Sándor a modern művészettel kapcsolatos dolgokat csupán negatívumokként mondták el. A modern művészekről vagy cinikus módon nyilatkoztak vagy kézlegyintéssel elintézték a problémát. Nem vittek tovább ezen a területen.

– Pap Gyula hogyan nyilatkozott például a Bauhausról?

– Eléggé negatívan értékelte. Magát az alapeszmét nem, de a tanárokról és amit oktattak, elítélően beszélt. Kleeről, emlékszem, úgy tett említést, hogy ők – mármint a növendékek – nem tartották komoly dolognak Klee produktumait és sokszor csak röhögtek azokon az ákombákomokon, amit ő és a többi tanár festett. Elmesélte, hogy egyszer a Klee műtermében dolgozott és akkor Klee fölajánlott neki egy rajzot vagy egy akvarellt, de hát ő – azt mondja – nem tartotta érdemesnek, hogy érte menjen. Meglepőnek tartottuk ezt a nyilatkozatát és ezen ő jókat derült. Ránk sem hatott pozitíven az ő magatartása.

– Pap Gyula nem tanított mindvégig, úgy tudom.

– Én festőszakon akartam maradni. Amikor megtudtuk, hogy hat évig a Pap Gyulánál kellene maradni, akkor néhányan átkértük magunkat a grafikára, mások pedig más osztályra, hogy ne kelljen nála maradni. Így kerültem Ék Sándorhoz. Örültem, hogy ott megismerkedtem a grafikával, amire máskülönben aligha lett volna

módom: rézkarccal, litográfiával és a grafikai technikákkal. Nagyobbrészt ma is a grafikai munkáimból élek.

— Amikor végignéztem a grafikáidat, az a benyomásom támadt, hogy ezek — egy-két lendületesebb litográfiától eltekintve — sokkal mechanisztikusabbak, nyomottabbak a festményeidnél. Ezért is érdekelne, hogy a főiskolán és a főiskola után hogyan alakult a tevékenységedben a festés és a grafika kapcsolata.

— A sokszorosító grafikát — a rézkarcot és a litográfiát — a főiskolán kényszernek, felvett technikának éreztem. A litográfiák azért sikerültek talán jobban, illetve tűntek neked érdekesebbnek, mert közelebb állnak a festészethez, hiszen a litográfiában ecsettel is lehet dolgozni. Viszont a litográfia kellékeihez a főiskolán kívül nem jutottam hozzá. A szorosan vett grafikai technikáknál fontosabbnak érzem a vonal, a rajz fontosságának a felismerését. Én azelőtt, a főiskola előtt jóformán semmit sem rajzoltam: rögtön festékkel dolgoztam, a rajzot nem is szerettem. A főiskolán hozzászoktattak. Főleg a művésztelepi munkák révén, ahová én festéket alig vittem, hogy ezzel is rákényszerüljek a rajzolásra. A művésztelepi munkák szerezték meg azt az élményt, amikor sikerül az első vonal, ami nem másolás eredménye, azt az élményt, hogy két vonalban már feszültség van. Az erre való ráébredésemet tartom én fontosnak, ami a grafika és a festészet kapcsolatát illeti. A képeimen láthattad, hogy a vonal kezd teret hódítani a festményen is. Nem a festői festés jellemzi a festményeimet, hanem az, hogy a vonal és a festőiség közös produktumai.

— A legsikerültebb képeid valóban erre épülnek, s ehhez csak kiegészítésképp szeretném hozzáfűzni, hogy az a mód, ahogyan vastag színes vonalakból építed fel a teljes képfelületet, legalább annyira grafikai, mint festői eredetű eljárás. A vonal nem kontúr és nem a térbe-helyezés eszköze, annál inkább grafikai jellé, helyesebben grafikai jelek kombinációjává transzponálódik minden figurális forma. A fantázia ezt a transzpozíciót visszacsinálhatja, szabadon olvashatja, értelmezheti figurálisan is, de ez kevésbé érdekes, mint a transzpozíció irányában haladó értelmezés, vagyis a festői-téri hatások a lineáris-szerkezeti hatásokat mintegy hordozzák. Összefügg talán ezzel, hogy eléggé korlátozott színskálán oldasz meg egy-egy képet.

— Hogy a színskála monoton jellege miből adódik, azt pontosan nem tudom. Lelki alkatból-e, vagy abból, hogy az erős színekkel nem tudok megoldani egy képet? — bármennyire szeretem az erős színeket például Matisse-nál. Többször próbáltam erőszakot venni magamon és erős színekkel kezdeni a képet: annyira idegenül hatott a dolog, hogy a festés folyamán — amikor már inkább az ösztönös megnyilatkozás kerül előtérbe — maguktól eltűntek az erőteljes színek és maradtak a szürkék, feketék és fojtott barnák, általában a halkabban szóló színek, amelyek egy komorabb világhoz kötődnek. Vöröses színt alig használok, de konkrétan még át se gondoltam, hogy miért.

— Ennél fogva a színeid eléggé egységesen, nagyobb változásoktól mentes következetességgel jellemzik az eddigi festményeidet. Ha a beszéddel való egyszerűsítés kényszerének engedünk és szkematikusan akarjuk éreztetni a változásokat, azt csak a lineáris-szerkezeti értelmezés teszi lehetővé. Vannak olyanfajta képeid, s úgy tudom, ezek a korábbiak, amelyeken bokorszerűen, galyakként vagy a csontváz bordázatához hasonlóan összefüggő vonalrendszerek dominálnak, például a kétalakos nagyméretű, kiemelkedően izgalmas képen, amely ennek az első szakasznak, azt hiszem, főműve:

ennek a tanulsága szerint, úgy éreztem, nem a halvány tarkasággal fölsejlő figurák megformálása, hanem az éppen erre a sejtelemre rátapadó figyelem nyomának a rögzítése dominál, azok a vonalak, amelyek újjlenyomatként fonják vonalak elágazásaiba a magukban nem is látható formákat. Ilyen részletességgel ez talán csak erre a képre áll, de a képek egy egész csoportját jellemzi az intenzitásnak, a figyelem fellobbanásának ilyenfajta kifejezése. Képeid másik típusa tektonikus jellegű: egységes intenzitással, színre, formára, súlyra nézve egyenletesen elosztott mezőkből épülnek föl. Ezen a típuson belül azután további változatok is vannak.

– Most én kérdezlek téged. Végül is milyen érzést váltott ki belőled, hogy láttál két teljesen ellentétes produkciót, egyfelől a kétalakos kép konstrukcióját, másfelől a kisebb tempera képek és rajzok geometrikus, majdnem vonalzóval meghúzott konstrukcióját? Én magam nem érzek különbséget, de már többször fölvetődött a kérdés, főleg kiállítások alkalmával, amikor hol az egyikből, hol a másikból küldtem be: olyanokat hallottam, hogy össze-vissza festek, hol ilyet, hol olyat. – Együtt látva is idegen a kettő egymástól? – Azért nem érzem így, mert sok mester van, aki egy időben festett geometrikus és laza konstrukciókat. Például ha Barcsay rajzait és festményeit nézzük, az egyik mindig oldottabb, a másik szigorúbb, geometrikus rendű felépítést mutat.

– A munkáidat nagyjából kronológiai rendben mutattad, s mivel így nem kerültek egymás mellé élesen elütő dolgok, nyilvánvalónak tűnik, hogy a geometriailag szigorúbbá váló rendeződés felé az idők folyamán haladtál, nem pedig ötletszerűen. Az utolsó év vegyes technikájú rajzait, amiket magad is külön mappában tartasz, külön egységnek fogtam fel, s amikor ezek mellé odatettél régebbi munkákat és azt kérdezted, elküldeném-e ezeket együtt a készülő balatoni kiállításra, mégis azt feleltem, hogy ezt nyugodtan megtenném. Erre ti magatok mondtátok, hogy ezek ütik egymást.

– Ezt az eddigi kiállítási tapasztalatok alapján mondtuk.

– Az én szememben viszont az volt döntő, hogy mind a két fajta kifejezést becsületes eredetűnek éreztem, s az én szememben egyik nem tudja kétessé tenni a másikat. Bizonyos azonban, hogy az utolsó évben készült dolgaid között több a problematikus. Ha összehasonlítom őket a falon lógó régebbi festményeiddel, akkor főleg az teszi őket izgalmassá, hogy összetettebb voltukban sokkal jobban kapcsolódnak többek között a szentendrei hagyományokhoz, pontosabban Vajda Lajos gondolataihoz. Ugyanakkor viszont ez a leszűrődést, rendeződést segítő elem szorosan összefonódik leplezetlenül szecessziós jegyekkel. Vajda leltári egyszerűsége, amelyben minden forma alaprajzzá változik, keveredik itt a nálad új elemként megjelenő kontúr keresettségével. Az utóbbi vonás oly erős, s ilyen töményen annyira a szecesszió sajátja, hogy Vajda mögé való visszanyúlásnak kell látnom, mintha Szentendrén keresztül kellene közeledned valamihez, aminek voltaképpen nincs köze Szentendréhez. A legújabb fejlődésedben érezni csak, hogy valamilyen hagyományhoz kapcsolódsz, de amikor a közvetlenül kínálkozó elődöket megleled, rögtön társítasz hozzájuk valami még régebbit, valami általánosabbat, nem helyit és nem hazait, s ez egyúttal talán védekezés is a közvetlen szentendrei befolyás ellen. Burokban, védőkesztyűben, egy más, alapjában nem magyar formakultúra védettségében nyúltál hozzá ahhoz,

ami lényegében gyerekkorod óta ott volt körülötted. Ennyiben azt tudom felelni a kérdésedre, hogy a régebbi és az újabb dolgaid között valóban nem kis különbség van.

– Mindenképpen igaz, hogy itt van egy kettősség. Van a szentendrei hagyomány, aminek a követése s a belőle való továbblépés talán könnyűnek tűnik azon a címen, hogy abban nőttem fel, ez azonban éppen annyira gátló is. Legközvetlenebbül és legerőteljesebben a szentendrei festészet hatott rám. A magyar festők közül talán nem is tudnék említeni senkit szentendrei festőkön kívül, akit különösebben szeretnék –, persze Gadányit is inkább a szentendrei piktúra szellemi rokonságába helyezem. Ő az, akit a szentendreieken kívül, Vajdán, Barcsayn kívül harmadikként legjobban szeretek. A másik tényező a nyugati művészettel való kapcsolatom. Most a nyáron sikerült először kimennem. Nem tudom, jó-e, ha az embert harmincöt éves korában érik az első közvetlen nyugati benyomások. A saját alakulásom szempontjából nagy élmény volt, amit most még föl sem tudok mérni, s nem tudom, hogy a munkásságomba hogyan vetül ki. Rövid ideig voltam Brüsszelben és Párizsban, de ez mégiscsak több, mint a reprodukciókultúra, ami elég veszélyes, és kiállítások tanúsága szerint veszélyesebb terület, mint az, ha valaki megmarad a hazai lehetőségek keretében, amellyel letapintható, közvetlen kontaktusban áll.

– És honnan ered az, amit én az előbb szecessziós elemnek neveztem?

– Nálunk az építészetben a derékszögű geometria került túlsúlyba. Mondrian, Malevics és hazai viszonylatban Barcsay túlságosan merevnek tűnt, és inspirálni kezdett az a kérdés, hogy mi rejlik a szecessziós vonalrendszerben. Ezzel egyelőre a síkban maradok, mert szándékom az, hogy a síkon belül más területeket is kipróbáljak. Túl sokáig ugyanis nem tudok megmaradni egy területen és mindig érdekelnek olyan problémák, amik nem túlságosan ismertek. Ezek a próbálkozásaim azonban annyira frissek, hogy esetleg nevetséges dolgok jöhetnek ki abból, ha szavakba öntöm, milyen inspirációkon keresztül jutok el a képig – legalábbis nevetségesek mindaddig, amíg az életmű nem igazolja azokat a mondatokat.

– Az említettek közül talán Gadányi nyitogatta leginkább a föl nem tárt területeket. Ő hogyan hatott rád?

– Láttam az életművét, legalábbis nagy részét még főiskolás koromban, közvetlenül a halála után a műtermében. Ebből sajnos nagyon sok hiányzott a Galéria kiállításán. Szerencsésebb volt Gadányi saját válogatása, amit régebben az Ernstben mutattak be. A festők közül mindenképpen Gadányi hozzáállását érzem magamhoz közel: az aprólékos feltárulkozást, ami nem csupán spekulatív elem, hanem a munka közben kibontakozó, a spekulatív elemet eltüntető érzelmi kibontakozás, miközben a festő formától formáig eljut. Ennek az izgalma fejleszti a képet és viszi előbbre a problémát. Jobb az, ha utólag látok a képben problémát, mintha már problémával állok neki. Bár előfordul a fordítottja is. De az eredmény: azok a képek hatnak másokra is intenzívebben, amelyek a problémára rátaláltak és úgy születtek, hogy a festés kezdetén nem is tudtam, hová fog kilyukadni a dolog, sőt befejezésekor sem tudtam még pontosan, mivel állok szemben.

– Ezt azonnal értem, ha a korábbi képeidre gondolok, de a tavalyi rajzsorozat kötöttebb szisztémában mozog. Itt nem érezhető a teljes szabadság és kockázatosság –, különben ez a sorozat talán nem is lett volna sorozat. Egy ilyen kötött sorozat folyamatosságát hogyan tartod fenn?

– Ez a sorozat nem egy pár hónap alatt készült, hanem már több mint másfél éve készül és két-három hónap is sokszor kiesik az egyes képek között. Ezek a szünetek teszik lehetővé, illetve kényszerítővé, hogy amikor a spekulatív rész már elfárad és éppen az intuitívebb szakasz következne, akkor külső okok miatt abbahagyjam a munkát. Három hónap elteltével aztán erőszakosabban kell kapcsolódni a régebbi munkákhoz, és azoknak a spekulatív részével kell kezdetben kontaktust találni. Gondolok például olyan megoldásra, mint a kép kettéosztása. Ezzel a kinti utamon találkoztam, de már itthon is csináltam egypár ilyen megoldású képet, reprodukció, illetve egy eredeti kőnyomat alapján, amit egyik barátom hozott szintén külföldről. Különös hatást tett rám. A triptichon-megoldás ismertebb volt, és azzal is megpróbálkoztam. De a kettős, a kettéválasztott kép lehetősége adta az indító lökést ehhez a sorozathoz. Ennek következtében alakult ki az az elképzelésem, amelyben a kép egyik fele a másik átfordítása – nem mechanikusan, hanem – ha ugyanaz jelenik is meg a bal oldalon, mint a jobb oldalon – bizonyos változások történnek a viszonyításban. Ebbe bele lehet magyarázni az időbeli különbséget. Egyik képnek az is lett a címe – utólag persze, mert előre címet nem képzelek el –, hogy: *Hét órától hatharmincig.* Az első ötletem szerint azonban érdekesebb lett volna úgy adni a címet, hogy: hétharminctól hétig. Úgyhogy az idő minél inkább fejre legyen állítva.

– *Van ebben a sorozatban olyan kettéosztott kép is, amelyben a vonalak folyamatosan kapcsolódnak a két térfélen és ez különös térhatásokat okoz.*

– Egyik-másikon igen. Az időbeli eltolódás érdekel, a filmszerű egymásutániság. Ez így elmondva nemigen részletezhető. Ezekben a rajzokban kétségtelenül problémát akartam megoldani, helyesebben feladatot: az ellentétes formákat, az amőbaformákat, az organikus formákat egy szigorúbb geometrikus renddel úgy párosítani, hogy mind a kettőnek helye legyen egy képen belül, bár általában csak egy életművön belül és váltogatva férnek meg egymással. Az egyik ilyen képen középen van két fa, egy fának a szimbóluma, és körülötte geometrikus épületekre emlékeztető rend van. Amíg ez probléma marad, tényleg nem mond semmit: amíg szuggesztívan nem jelenik meg és másnak nem ad valamit, anélkül, hogy a problémát fölismerné. A legkellemetlenebb egy képen, ha a problémát előbb lehet észrevenni, mint a kép érzelmi hatását.

– *Mindegyik kép rendkívül emlékezetes és emlékezet – a matematikán kívül – nemigen van emóciók nélkül. – Annak, amit csinálsz, milyen kontaktusa van tehát a szentendreiekkel?*

– A befeléfordulás, a szemlélődés, a világ intimebb dolgai érintenek jobban és érdekelnek, inkább, mint a „nagy ügyek", a világrengetőek, amelyek úton-útfélen szóbeszéd tárgyai. Az érdekel, ami örökebb és állandóbb probléma az ember életében: az ezekre való figyelés. Ezt érzem Vajdában és Barcsayban is.

– *A szentendreiekhez való tartozásodat tehát szervesnek érzed?*

– Igen, úgy érzem, az.

DEIM Pál

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991

48,51,54,55,59

TANULMÁNYOK
Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM
Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz 111
(Összeállította: Mezei Ottó)

inkább emlékeztet a régi temetők évszázadok alatt felhalmozódott kőerdejére. Itt is említhetnénk Sass Valéria nekropoliszát és ide tartozik Ortutay Tamás spirál formában telepített ligetterve. Mind közül a legvonzóbb talán Rajk László álomszerűen finom és szabad tája a képet uraló, acélrudak szorításában vergődő életfával, melynek tövéből eleven víz csordul, hogy vékony, de el nem apadó ereivel behálózza az egész sírkertet.

A bírálóbizottság által kiemelt, első helyre sorolt három munka lényegében egyik, az előbb felsorolt típushoz sem tartozik.

A három közt a legegyszerűbb Deim Pál és Pirk Ambrus közös munkája. Ők egy nagyvonalú eleganciával rendezett kert gyújtópontjában helyezik el emlékművüket. Az egész roppant csöndes, nem történik semmi rendkívüli; csak egy téglányi formájú ládát látunk, melynek megnyílt oldalából mintegy kiömlik – egyetlen szétválaszthatatlan, egyformára préselt alakok tömegeként – az ártatlan holtak megrendítő serege. Oltár és tömegsír; megbékélt, emelkedett csend, és örök, feloldhatatlan vád. (Megjegyezném, hogy a kompozíció egyszerűsége, s a helytől valójában függetlenül is érvényesülő plasztikai ereje, egyértelmű mondanivalója szinte bárhol másutt is megállja a helyét.

Lugossy Mária és munkatársai – Hámori Béla, Szász Péter – a pályázat talán „leggrandiózusabb" tervét mutatták be. A járószint alá süllyesztett vörös gránit tér egy barokk katedrális pompájával öleli magába a forradalom vezéreinek és névtelen halottainak sírjait, emlékét. Szentély és zarándokhely, amely egyszerre szolgálja a fennkölt emelkedettség kollektív érzetét, s egyszerre képes az intim, egyéni bánat hátterét is nyújtani. Érdeme a műnek az is, hogy csak ott, az adott helyen, a 301-es parcellában képzelhető el: oda van kitalálva. – Ugyanakkor sajnálnunk is kell ezért, mert igazán nagy kár, hogy ezt a remek munkát így nem lehet máshol felállítani.

Befejezésül a pályázat nyertes művéről kell szólnunk, s akkor leszünk a legpontosabbak, ha szó szerint idézzük a bírálóbizottság közösen kialakított véleményét:

„A zsűri Jovánovics György modelljében látta azt az ígéretet, mely a legteljesebben, legsokrétűbben, legmélyebb szimbolikával valósítja meg az emlékművet. Ez a terv egyesíti magában a síremléket és az emlékművet, a közösségi jelet és a csak a művészre jellemző önálló formavilágot, a plasztikus körüljárhatóságot és a bejárásra kényszerítő zarándoklatot.

Jovánovics pályamunkája a helyszín és az események tanulmányozásával, az ott található motívumok felhasználásával készült, és a sírkert és az emlékmű tárgyi elemeit úgy formálja meg, hogy ezek az objektumok együttal, emelkedettebb szinten a tragédiára és annak történelemformáló titokzatos hatalmára is emlékeztessenek. A pályamunka nem szokványos emlékmű vagy csupán hősiességet jelképező obeliszk terve, hanem rituális út. Kezdete a parcella központi helyén, 1956 milliméter mélyen a földbe süllyesztett fekete gránitoszlop. Innen vezet az út ahhoz az építményhez, amelynek alsó szintje megmunkálatlan kövekből áll, és szűkfolyosót képez. E folyosón áthaladva jut a látogató újra a szabadba, az Angyal István végakaratát jelölő rusztikus kőtömbhöz, melyen „ajtó" körvonalai – a halál kapujának jelképe – láthatók. Útközben a mártírok nevét olvashatjuk a földre fektetett kövekre vésve. A faragatlan kőépítményt felül fehér kőlemez zárja le. E választóvonal fölött „egy másik világ" kezdődik, az utókor emlékezete. Ennek főmotívuma a lepellel letakart szarkofág és mögötte az oszlop. Mindkettő fehér, feladatuk nem a gyász, hanem a tisztaság és a kegyelet kifejezése.

Valójában archaikus nekropolis, a pogány temetkezési hely és az utókor számára tiszta, fehéren világító jelkép kettősségéről van szó, és ez a kettősség képviseli '56 örökségét. Az épületegyüttes egyszerre utal ősi, öntudatlan mélységekből táplálkozó szakrális szertartásokra és arra az átszellemültségre, mely csak az elvont gondolkodás sajátja. A formák és felületek ellentétei misztikus feszültséget okoznak. Aki az alvilág szűk folyosóján (a vesztőhelyre vivő börtönfolyosón) végigmegy (melyről az egykori halálraítéltek mind megemlékeznek) a kékre festett kapuhoz (amelyen át a holttesteket elvonszolták), az átélheti az egykori állapotokat. Ez a „halál kapuja" a síremlék-szimbolika alapvető eleme: a látogatónak szembe kell néznie azzal a „bizonyos" ajtóval. A pályamunkához tartozik még a parcella határait kijelölő fekete oszlopok rendszere. Ezek arra hivatottak, hogy a helyet elkülönítsék, és a szertartás meg az emlékezés színterévé avassák."

DEIM Pál

DEIM PÁL festő, grafikus, Munkácsy-díjas
Szentendre, 1932.

1963-ban végzett a főiskolán, mesterének Barcsay Jenőt, Vajda Lajost és Gadányi Jenőt tartja. Tanulmányúton a Szovjetunióban, Franciaországban, Belgiumban és Jugoszláviában járt. 1965-ben a Mednyánszky Teremben, 1969-ben Szentendrén, 1972-ben Pécsett, 1973-ban Debrecenben, 1974-ben a Műcsarnokban, 1979-ben Székesfehérvárott jelentkezett nagyobb kiállítással. 1968-ban bemutatkozott Hollandiában. Munkái eljutottak számos kelet- és nyugat-európai országba, nemzetközi rendezvényre. A Pécsi Kisplasztikai Biennálé (1974) nagydíjasa, 1985-ben Munkácsy-díjat kapott. Mai kérdéseket feszegető konstruktív munkáira nem a zártság, hanem a nyitvatartás, a fantázia-indítás és bizonyos romantikus életérzés jellemző. A látvány mögötti rendet, a törvényszerűt keresi, de érzi és láttatja a törvényszerűben a véletlen módosító mozzanatait is. Képeit sok szál füzi a szentendrei hagyományokhoz, de eredendő lirizmusával túl is lép azokon. Plasztikával és térformálással is foglalkozik.

Deim Pál 1974-ben rendezett műcsarnoki kiállítását Németh Lajos művészettörténész az év egyik legnagyobb képzőművészeti eseményeként köszöntötte. A tárlat látogatói — nemcsak szakmabeliek — megérezték, hogy a magyar képzőművészet ez alkalommal egyéni stílusú életművel gazdagodott. Deim Pál műcsarnoki kiállítása előtt is figyelemre méltó művekkel szerepelt, hisz sorozatba foglalt munkáinak egy-egy darabját már 1967-től kezdődően láthattuk. Ekkor jelent meg művészetében az első sorozat, a "Mások az ablakaink" címmel, majd következtek 1968-tól napjainkig tartón a "Feljegyzések egy kolostorban", a "Csend", a "Gondolatok néhány formával", stb. Deim egy-egy mű változatainak tervszerű ismétlésével, sorozatokkal is bizonyítani kívánja, hogy összefüggő rendszer építésére törekszik. A képeinek címe mellett látható római szám arra utal, hogy a mű hanyadik változatával állunk szemben.

Műveinek visszatérő motívumai a szentendrei utcák és házak végtelenségig leegyszerűsitett alapelemei. Ezekből a térviszonylatokból bonyolult kapcsolatrendszert hoz létre. De visszatérő motívumnak tekinthető képeinek sajátos raszterhálózata is, mellyel apró pontok és vonalak tónusos alkalmazásával festményeinek kristályos térszerkezetét teremti meg. Színei visszafogottak, a mű egészét szolgáló koloritjukkal általában lírai érzelmeket sugallanak.

Az itt bemutatott festménye 1985-ös keltezésű, a művésztől vásároltuk. Színvilága és a kereszténység kezdeteit idéző rejtett motívumai hitelesen jelenítik meg a középkori történetet.

Várjuk olvasóink véleményét.

A HÓNAP MŰTÁRGYA

1987. augusztus

DEIM PÁL

Középkor

Vegyes technika

42 x 56 cm

DEIM Pál

RÓZSA Gyula: Uj törekvések a hatvanas évek magyar képzőművészetében. - Mozgó Világ, XVII. évf.7.sz. 1991 89.

Rec. Hatvanas évek c. kiáll. MNG,1991

Maximillian Schell és a Labirintus

Prága Kafka-lázban ég. A két évvel ezelőtti csehszlovákiai rendszerváltás óta nemcsak a külföldön élő „nagy trió", *Kundera, Skvorecký és Lustig* regényei, a modern közép-európai irodalom évtizedeken át szurokkal bevont gyöngyszemei jelennek meg szépen, sorjában a cseh könyvpiacon, hanem *Franz Kafka* egykor alacsony példányszámban sokszorosított elbeszélései is. A legeldugottabb könyvesboltban, a legkisebb standon, de még az aluljárókban és a pályaudvarokon árusító fiatalok asztalán is ott van néhány Kafka-mű. A hatvanas évek végén és még korábban indexre tett könyvekből mára mindenki számára elérhető, olcsón megvásárolható olvasmány lett.

Ha Kafka, akkor Prága, ha Prága, akkor Kafka — hirdetik a *Vencel* téri plakátok. Bármerre jár, bármerre sétálgat is az ember a frissen felújított óvárosi házak között, Kafka arca a legváratlanabb pillanatokban bukkan elő. Semmi apropó, semmi évforduló... Prága egyszerűen csak büszke szülöttjére. Büszke, mert eddig nem nagyon büszkélkedhetett vele. Tiltották tőle, nem engedték neki. Film- és színházrendezők segítségét kérte, de hiába. *A kastély*, az *Átváltozások* írva maradt — játszva, előadva nem lehetett.

Prágában ma minden út Kafkához vezet. Pontosabban: a szülőházához, amely az *Orloj* mögött, a *Szent Miklós*-templom közvetlen szomszédságában áll. Négynyelvű füzetecske az „útikalauz", minden sarkon árulják.

A ház, ahol *Hermann Kafka* divatáru-kereskedő és *Julie Löwy* fia született, 1897-ben leégett, s csak öt évvel később állították helyre. Itt, ebben az épületben nyitották meg nemrég a Franz Kafka-kiállítást, amelyen fényképek, könyvek, levelek és különféle dokumentumok vallanak a páratlan életműről, s egy embertelen korszak kegyetlen törvényeiről. Rajzok és naplótöredékek, Kafka rajzai és kézzel írt naplófüzetei árulkodnak ideg- és lelkiállapotokról, szorongásokról és látomásokról, de a nyugtalanul futó vonalak mellett biztos kézzel megrajzolt önarcképek is üveglapok alá kerültek.

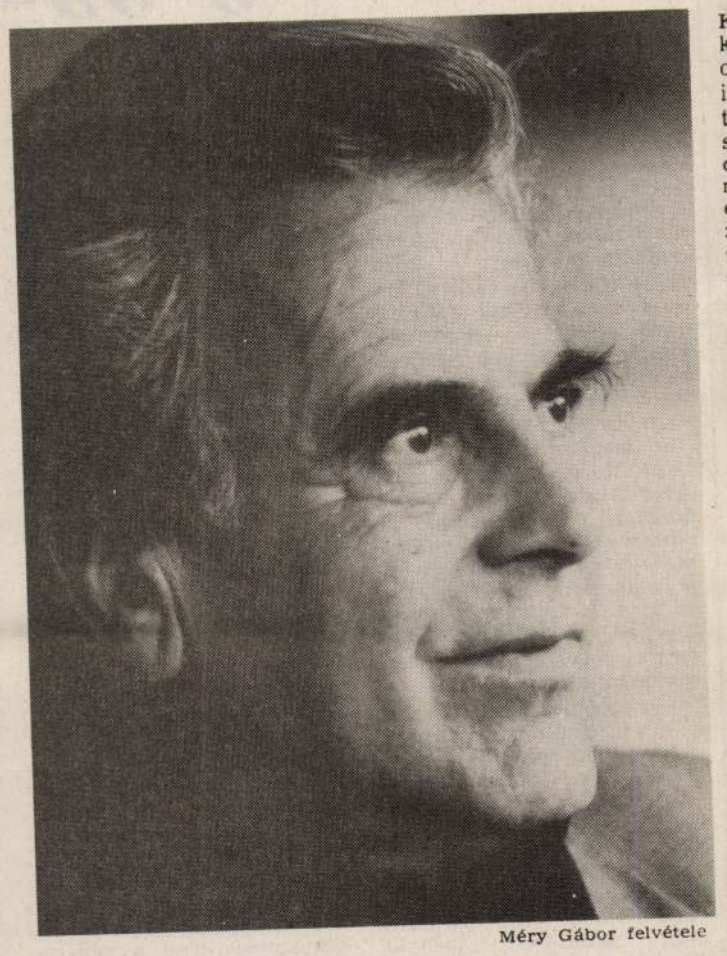

Méry Gábor felvétele

A szülőházból kilépve, a Kafka-kalauz finom rábeszélésére, akár egy egész délutánt is eltölthetünk az íróval. A közeli *Celetná* utcában és az *Óváros* téren még ma is áll mindkét épület, amelyben Hermann Kafka árulta divatcikkeit. A gyenge fizikumú, már gyerekként is aggályokkal küszködő Franz Kafka nemegyszer megfordult ezekben az üzletekben, bár szülőháza környékét ritkán és rövid időre szokta csak elhagyni.

Későbbi lakásaik is ezen a környéken voltak mindig, és ott volt a német gimnázium is, ahol tanult, meg az egyetem és a biztosítóintézet székháza is, ahol jogászként dolgozott. Ezek a helyek mind-mind megtekinthetőek, s állnak még azok a házak is, ahol *A pert*, az *Amerikát* és az *Egy falusi orvost* írta.

Pár hónappal ezelőtt *Maximillian Schell, A bíró és a hóhér*, az *Első szerelem*, és a *Mesél a bécsi erdő* rendezője is Kafka nyomában járt. Állítása szerint többször is megtette az utat az író szülőháza és az új zsidótemető között, hiszen így akart a lehető legközelebb férkőzni Kafkához, akivel *Jaromil Jires filmjében*, a *Labirintusban* került alkotói kapcsolatba.

Jires neve a hatvanas évek cseh új hullámával vált ismertté; Schell, a német filmgyártás kimagasló egyénisége hol a kamera előtt, hol a kamera mögött remekel. A Labirintusban — pályája során először — filmrendezőt alakít, aki a prágai zsidónegyed történelmi dokumentumait tanulmányozza, s lelki szemei előtt már legújabb alkotása pereg, amelyben Kafka és Löw rabbi élete is kirajzolódik.

„Nem okozott gondot a szerep — nyilatkozta Schell. *— Egyrészt azért nem, mert Kafka aggályai, szorongásai számomra is ismerősek, másrészt pedig veszedelmes korban élünk ... akármerre járok is mostanában a világban, lépten-nyomon azt tapasztalom: sehol sem érezheti magát biztonságban az ember. Elképesztő, hova jutottunk! 1991-ben azt kell hogy mondjam: jobb félni, mint megijedni.*

Szabó G. László

A sátán praktikái

Az ördög tudja, hogy a sátán miért éppen Rosemaryt, a jelentéktelen *New York-i* asszonyt szemelte ki utódnemzésre. *(Ira Levin: Rosemary gyereket vár — Árkádia Kiadó.)* Ráadásul mindehhez igénybe kellett vennie a létező és lehetséges ördögi praktikákat, miközben cinkosai boszorkánytáncot lejtettek a megtermékenyítés aktusa körül.

Az iszonytató bonyodalmak helyett megdurranthatott volna valami hétpróbás futókurvát, aki már az ördögtől sem fél. Átfésülve a szépségkirálynő-választásokat, manökeniskolákat —, bizonyára talált volna jelentkezőket nálunk is, szépszámmal. Manapság, amikor a szexuális szolgáltatásokat már nem üldözi a törvény, amikor a megélhetési gondok szaporodnak — béranyák is akadhatnának. Korlátlan hatalma révén beszállhatott volna a pénzhiány miatt haldokló lombikbébiprogramunkban. Akkor most költségeit leírhatná adóalapjából, az áfát visszaigényelhetné, a nyereséget pedig akadálytalanul kivihetné az országból. De nem. Szexuális bűncselekményt követ el.

Másként a könyv modern, pszichiátriai eszközökkel épített kező mű is lehetne, például a kóros személyiségzavarok, lelki jelenségek bemutatásával. De nem. A *„borzalmak klasszikusa"* — ahogy a könyv a borítón önmagát minősíti — „valódi" történetet igyekszik velünk elfogadtatni. Azzal a hátsó gondolattal, hogy ez esetben a cselekmény realitása amúgy sem képezi a megfontolás tárgyát.

Manapság nagy sikerre számíthatnak az olyan alkotások — irodalom, film, színház —, ahol az ember földöntúli lényekkel, szörnyekkel, démonokkal, vámpírok leszármazottaival hadakozik. Lényeg a nyers, brutális erőszak, az idegborzoló, szadista kegyetlenkedés szinte már-már atavisztikus kiélése.

Az ember ugyanazzal a kéjes kíváncsisággal szemléli a vacsorázóasztala mellől a bravúrosan működő elektronikus sajtóban megjelenő természeti katasztrófákat, földrengést, háborút, mint évtizedekkel ezelőtt, amikor hatalmas arénákat épített, hogy tanúja lehessen a gladiátorok élethalálküzdelmeinek, a gyilkos kocsiversenyeknek. Olykor azzal a várakozással figyeli az autóversenyeket, hogy ha szerencséje van, legalább három autó összefut a pályán... Gyakran arra számít, hogy a kupolából lezuhan a biztonsági háló nélkül dolgozó légtornász, és mielőtt a bika számára elérkezne az *„igazság pillanata"*, egy kevéssé még megtapossa a torreádort. Mohó érdeklődéssel lesi a csernobili atomreaktor narancsszínű, izzó poklát, álszent képpel hallgatja az életét kockáztató televíziós operatőr egészségi állapotáról szóló híradásokat, de azt nem szereti, ha a *Lánchídnál* a megengedettnél tízszer nagyobb radióaktív sugárzást mérnek.

Sajnos, ma már nem elég, ha a nagy reményekkel induló politikus belebukik ígéreteibe, és enyhe idegösszeomlással, az infarktus határán visszavonul. Bukása csak akkor figyelemre méltó, ha utólag kiderül, apja éppen hogy nem segítette az üldözötteket, hanem a Gestapo kezére adta őket, az anyja lánykorában kombinét lopott a Corvinban, ő meg rendszeresen kiárusította hitvesét, az előmenetele érdekében. És ha ez mind együtt van, akkor kéjes kárörömmel elmerülhetünk a mocsok parttalan tengerében, lám, olyan a világ, amilyennek gondoljuk.

Gara János

Bécsi tudósítónk, Vándor Györgyi jelenti:

„...Szívünk vérének vakolata"

„Hátha a magyar Jövő szebben épül,
Ha szívünk vérét vakolatul venné:
Elénk bús szimbólummá ekként szépül
A balladás Kőműves Kelemenné!"

(Tóth Árpád: Invokáció Csokonai Vitéz Mihályhoz)

Köszönöm a zalaegerszegi *Hevesi Sándor Színháznak*, hogy a bécsi *Kollegium Hungaricum* színháztermében egy estén keresztül nem a mai *Magyarország* kínjára-keservére gondoltam. Nem foglalkoztam a budapesti parlamenti vitákkal, amelyekben nem arról volt szó, hogyan adjanak kenyeret az éhező kisgyerekeknek, meg a nyugdíjasoknak, akiknek még azt a jövedelmét is meg akarják adóztatni, amiből a havi rezsijüket sem tudják kifizetni. Nem gondoltam a gyűlölködésre, sem a rendszerváltásnak nevezett, tömjénfüsttel illatosított acsarkodásra.

Minderről legalább egy estére elterelte a figyelmemet a színészek szép magyar beszéde, akik nem az utóbbi évtizedekben elburjánzott divat szerint motyogtak, hanem beszéltek, vitáztak, harcoltak és őrlődtek az élet dolgai között. A dolgunkról volt szó, a mi dolgunkról, mindannyiunkéról, tegnapi dolgainkról, a maiakról és a holnapiakról. Arról, hogy *Déva* várát fel kell építeni; „a" várnak, a műnek magasra kell emelkednie, különben miért — és miből? — élünk. A vár azonban nem épül. *„Amit raktak délig, leomlott estére, amit raktak estig, leomlott reggelre."*

Alkotó férfiak csatáztak egymással és önmagukkal. Ki-ki a maga módján. Van, aki szökni akar, a hitet kéri számon a másik, a hitet, amely nélkül kő kövön nem marad. Hinni kell a jóban, a várnak fel kell épülnie. Ha másképp nem, hát áldozat árán. Nem a kőműveseknek jutott először eszébe, hogy a haragvó isteneket áldozatok árán kell megnyerni.

Két és fél ezer évvel ezelőtt a görög zsarnok, *Polikratész* is a folyóba dobta legértékesebb gyűrűjét. Az ősi balladában Kőműves Kelemen felesége az áldozat, őt építik a falba, hogy megtartsa — és meg is tartja. És hogyan tovább? Megérte-e az áldozat? Mi érte meg, a dicsőség vagy a jutalom? És ha egyik sem? És ha a kőműveseket holnapután a vár közelébe sem engedik?...

Sarkadi Imre Kőműves Kelemen témájára írt vázlatából vagy tíz évvel ezelőtt már írt rockoperát Szörényi és Bródy. A *Vígszínház* produkcióját 1983-ban a bécsi *Volkstheater*-ben is bemutatták.

Ez azonban nem rockopera, hanem színház, méghozzá a javából. Ellenérve mindannak, amit manapság a hazai politikai, gazdasági, és a fejekben lakó zűrzavarból a színházakra is lecsapódik. Ez nem tinglitangli, amire bejön a közönség, de még csak kacifántos krimi sem. A Sarkadi Imre-féle töredéket a Hevesi Sándor Színház dramaturgja, *Faragó Zsuzsa* írta színművé, társa a munkában *Merő Béla* rendező volt, aki a darab színpadra állításával és a színészek cizellált összjátékával megteremtette a színház kötelességét: a katarzist, az erkölcsi megtisztulást a néző lelkében.

A nagy siker nem maradt el. A nézőközönségben pedig megmarad a csodavárás: hátha.

Hátha lesz még —, mert íme, van is — valódi, híréhez méltó magyar színház.

Nyitás előtt a Színészmúzeum

Holnaptól kezdve ismét várja az érdeklődőket a *Bajor Gizi Színészmúzeum*. Amiként *Kovács Gábor Dénes* muzeológustól hallottuk, a tatarozás után most megnyíló állandó tárlat *Gobbi Hilda* szerkesztési elveit tiszteletben tartva mutatja be a híres színészeket.

Jászai Mari, Márkus Emília, Bajor Gizi mellett immár külön emlékszoba idézi a múzeumalapító *Gobbi Hilda* munkásságát. Ugyanakkor időszaki kiállításokat *is terveznek.*

A Bajor Gizi Színészmúzeum kulturális kínálata bővül. Kéthetente különböző színészek élménybeszámolóit hallgathatják majd az érdeklődők, és a fiatalok részére oktatási stúdiót szerveznek.

Az állandó kiállítást holnap két órakor *Tolnai Klári* nyitja meg.

Hősök és áldozatok

A költői kép alkalmas arra, hogy szárnyaljon, felrázzon, hogy értelmezéseim sokaságának kiindulópontja legyen. Csak egy valamire nem alkalmas: arra, hogy valódi képnek tekintsem, s a falra akasszam. Amikor azt hallottam, hogy nagyméretű temetői szobor készül *Deim Pál Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére* című költői kisplasztikájából, a hazai modernségnek ebből az alapművéből, megborzongtam — micsoda félreértés.

Tévedtem. Tévedésemről — mi más? — maga az elkészült mű győzött meg. A győri temető szokásos szobrászati magándzsungelében Deim Pál nagyméretű, földön fekvő kőszobra mindenkit megállít. A kör alakú, világtájakra néző térség közepén alig megmunkált sziklatömb. Ebből a tömbből válnak le rétegenként az arctalan, bábu körvonalú emberteste-k. A tömegsírra utaló monumentum a körös-körül kavargó személyes gyász hűvös, torokszorító középpontja lett hirtelen. A sziklatömb felirata: A hazáért meghalt hősök és áldozatok emlékére.

Különös felirat. Együtt emlékezni az eszmék áldozataira. Akiket felmagasztalt hőssé, szükséges veszteséggé, avagy kiirtandó tétellé változtatott egy-egy történelmi helyzet. A szobor nem kér tőlünk mást: szemléljük higgadtan az egymás mellett fekvő testeket, ezt a pontosan fogalmazott költői képet. S így lépjünk ki a temetőkapun — holnap dönteni a holnapi történelmi helyzetben.

— n

Éljen anyád!

Kislányom három hónapos és most én vigyázok rá. De a forgatási riportot is meg kell írnom, miközben a gyerek sír. Mit tehetek? Megpróbálom elmesélni neki, az *Éljen anyád!* című film történetét, hátha elhallgat...

Látod ezt a fényképet? Egy női fodrászszalonban készült. Mert Elvira, akit *Marjai Judit* játszik, a történet szerint fodrásznő. Hozzá jön az a vendég, aki először szőkére festeti haját, majd vörösre, s mivel egyik megoldás sem nyeri el a tetszését — kopaszon lép ki az ajtón. Ott a másik tükörnél valódi fodrászok tüsténkednek, mert a rendező, *Ács Miklós* ragaszkodik ahhoz, hogy a szalonban, a forgatás idején is menjen a munka, a megszokott zajokkal.

Ács Miklós egyébként kedveli a szokatlan kamerabeállításokat, a játékot a fényekkel, és a rendhagyó vágást. Úgy mondja, ha valamitől, akkor ettől lesz ereje a filmjének. És a történetben alkalom van rá, hogy a speciális megvilágításokat kipróbálják, hiszen a férfi főszereplő, *Berencsi Attila* olyan taxist játszik, aki mindig éjszakai műszakban dolgozik. És ha ennek okáról faggatják, tömören csak annyit mond: *Mert akkor sötét van.*

Főszereplők és rendező a forgatási szünetben
Tapolcsányi Éva felvétele

Rendező és főszereplő egyaránt otthonosan mozog ebben a világban, hiszen valamikor mindketten kipróbálták ezt az életformát. És Ács Miklós valamivel részletesebben mondja el, mint történetének főhőse, hogy miért is kedveli a sötétet.

— Egészen más dolog éjszaka taxizni. Veszélyesebb, ugyanakkor nem kell háromméterenként, araszolgatva haladni. Egyébként az egész olyan, mint kurvának lenni. Beállsz a drosztra és vársz. És nem tudod, hogy az utasod milyen ember lesz.

A rendező szavaihoz talán annyit lehetne hozzáfűzni, hogy az éjszakai taxisok a függetlenséget is szeretik. Legalábbis ők függetlennek vélik magukat és közben észre sem veszik, hogy a mindennapi gondjaikat mesélő utasok befolyásolják hangulatukat. Néha még cselekedeteiket is. Ahogy a film hőse is egyre jobban kötődik két utasához. Elvirához, a fodrászlányhoz és Andihoz, akit a társszerző, *Rinyu Andrea* játszik.

De te, kislányom, közben látom, elaludtál. És, akkor tulajdonképpen kinek is mesélem én ezt az egészet?

Szabó Z. Levente

A PM elzárkózik a munkavállalói javaslatok elől

Ne semmizzék ki a dolgozókat!

Az Állami Vagyonügynökség — a reá osztott szerepnek megfelelően — elsősorban arra törekszik, hogy a privatizációból befolyó pénzekhez minél előbb hozzájusson. A „terv" teljesítésének igézetében elfeledkeznek a *cégeknél dolgozók* jogos érdekeiről. Erről beszélt *Szabó Julianna*, az Érdekegyeztető Tanács privatizációs ügyvivője, az Országgyűlés költségvetési bizottságának csütörtöki ülésén. A munkavállalói oldal képviselőjeként kifogásolta: *a kormány privatizációs stratégiája nem foglalkozik azokkal a kül- és belföldi bevételi forrásokkal, amelyek a vállalatok jobb működőképességéhez felhasználhatók lennének.*

Azt javasolta, hogy a kormány a nyáron tett ígéretének megfelelően a *privatizációs bevételek 15 százalékát fordítsa munkahelyteremtésre, a vállalatok korszerűsítésére.* Az ÉT-ben képviselt munkavállalók *tiltakoznak* az ellen, hogy ezekből a pénzekből a *folyó fizetési mérleg hiányát* „foltozzák be", illetve az államadósság törlesztésére fordítsanak. A költségvetés jövő évi tervezete mindössze hatmilliárd forintot tartalmaz a munkahelyteremtésre, holott a 15 százalékos részarányból legalább kilencmilliárd forintnak kellene e célra befolynia. A privatizációs ügyvivő arra kérte a képviselőket, hogy támogassák azt a javaslatot: *a munkavállalók beleegyezése nélkül a privatizációt ne lehessen végrehajtani.* (A törvény csak *tájékoztatási* kötelezettséget ír elő.)

A munkavállalók javasolják: a parlament oldja fel azt a korlátozást, amely a munkavállalói résztulajdon arányát 10 százalékban *maximálja.* Az ellen viszont tiltakoznak, hogy az előprivatizáció során a vezetők *kivételezett* helyzetbe kerüljenek. Több vállalat a *szociális, kulturális és sportlétesítményeit* is a privatizáció részévé tette, vagy a dolgozók megkérdezése nélkül eladta. Az ÉT képviselői úgy vélik, hogy ezt az érdekképviseleti szervek hozzájárulása nélkül nem szabad megtenni.

A munkaadókat képviselő *Orbán István* lényegében egyetértett a munkavállalói érdekkel. A privatizációt Magyarország legnagyobb XX. századi vállalkozásának nevezte. Felhívta a figyelmet arra: a privatizációs stratégia *nem teremt harmóniát* a nemzeti, a munkavállalói, a munkaadói, valamint az eladói és vásárlói érdekek között. Pedig — fűzte hozzá — a különböző érdekeket hatalmi szóval letörni nem lehet.

A kormányzat képviselője, *László András visszautasította* az összes érdekegyeztető tanácsbeli javaslatot. Ígéretet tett viszont arra: a munkavállalói részvényprogramot novemberben, a munkavállalók által bérelhető és lízingelhető üzemekről és gépekről szóló törvényt ugyancsak idén a parlament elé terjesztik. A jelenlevő *Slosár Gábor*, az ÁVÜ új igazgatóhelyettese nem kívánt élni a hozzászólás lehetőségével.

B. M.

Közös megegyezéssel – az utcára

Élethalálharcát vívja *Mach Gyula*, a nyolcvanas évek elején indult vállalkozó, aki már nem csak cége, a székesfehérvári *Mach Finommechanikai Műhely*, hanem családja jövőjéért is küzd. Adósságai — ha csak valami csoda nem történik — hamarosan a mélybe húzhatják, miután legnagyobb hitelezője, az *Országos Kereskedelmi és Hitel Bank* sem folyósít több hitelt számára.

A *kényszerhelyzetre* hivatkozik Mach Gyula, amikor arról beszélgetünk, *miért mondott fel egy nappal a parlament végkielégítésről megalkotott törvényének elfogadás előtt több mint száz embernek úgy, hogy megegyezett mindenkivel: közös megállapodással szűnik meg a munkaviszony.*

— Cégemnek igazodnia kell a piaci körülményekhez, s ehhez eddig nem voltak meg a feltételek — magyarázza a tulajdonos. — Rengeteg megrendelésem van, állítom, hogy az MM-nek egyedül több aláírt előszerződése van, mint Székesfehérvár összes vállalatának. Az elvállalt, nagy szaktudást igénylő munkák azonban nem mindig *a megfelelő minőségben* készültek el. Ez és a *bank által követelt karcsúsítás* vezetett a létszámcsökkentéshez.

A cég vezetésében társként közreműködő *Mach Gyuláné* ehhez még hozzáteszi:

— Dolgozott nálunk nem is egy ember, aki szinte a semmiért kapott havonta tisztán 20—30 ezer forintot. Ennek most már vége.

Mach Gyula azt bizonygatja, hogy minden intézkedése törvényes volt. Megmondták az elbocsátottaknak: ha sikerül az MM pénzügyeit rendbe hozni — amire állítólag a bank ígéretet tett —, akkor közülük *többet is visszavesznek.* Ám ennek feltétele van: a *nyilvánosság* nem tudhat meg semmit a dologról, mert ez árthat a cég *üzleti érdekeinek.* Néhányan azonban nem tartották magukat a megállapodáshoz, s a *helyi lapban* — névvel és név nélkül — elpanaszolták, hogy miként kerültek az utcára. Kiderült az is, csak *szóban* kaptak ígéretet arra, hogy „végkielégítésként" *december 31-ig* kifizetik nekik a felmondási időre járó bért. Többen úgy gondolják, *írás híján* majd futhatnak a pénzük után.

— Betartom a szavam — állítja határozottan Mach úr. S akikkel a műhelyekben beszéltünk, valamennyien a tulajdonos szavait igazolják. *Németh Árpád* szerszámkészítő például úgy jár be dolgozni, hogy a munkakönyve a zsebében van, hiszen neki is megszűnt a munkaviszonya. *„Becsületből teszem, hiszen rengeteg a befejezetlen munka"* — indokolja különös döntését. *Langmár Ferenc* részlegvezető szintén azt állítja, hogy sokan túl voltak fizetve a Mach Műveknél, érthető tehát a létszámcsökkentés. *Kovács János* szerszámkészítő véleménye: *„Mach úr már tavaly májusban bejelentette, hogy az elbocsátásokra sor kerülhet. Egy hónappal ezelőtt ismét jelezte, hogy hamarosan rákényszerül erre a lépésre. Nem igaz tehát, hogy nem volt jól előkészítve."*

Németh László üzemfenntatási vezető szerint sokan irigylik a cég sikereit. Ő a Videotonban dolgozott évtizedeken keresztül. *„Amikor Nyugatra küldtek minket, s megtanultuk a korszerű robotok kezelését, visszajövetelünk után azt sem kérdezték, hol jártunk."*

Beszélgetésünk során szóba kerül a *szakszervezet* megalakításának kérdése is. Mach úr azt állítja — bár az elküldöttek közül többen is éppen az *ellenkezőjéről* beszélnek —, hogy ő nem akadályozza a munkavállalók szabad szervezkedését. Sőt: a cégnél *munkástanács* is működik. Ennek azonban nem akadtunk a nyomára. Többszöri érdeklődésünkre azt a választ kaptuk, hogy *„a Mach Műveknél a munkástanácsnak nincsenek vezetői, a mesterek vannak felhatalmazva arra, hogy a tulajdonossal érdekvédelmi ügyeket tárgyaljanak."*

Pedig a szakszervezetre nagy szükség lenne itt. Ez derül ki *dr. Etelvári Attilától*, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége Fejér megyei képviseletének vezetőjétől kapott információkból. Szerinte nagyon különös, hogy az MM-ben a parlament már említett döntése előtt *egy nappal* került sor az akcióra. Azzal, hogy az emberek beleegyeztek: közös megegyezéssel szűnik meg munkaviszonyuk, gyakorlatilag *lemondtak arról, hogy a tulajdonos kötelezően mindenkinek kifizesse a felmondási időre járó bért.* A nyugdíjkorhatár közelében lévők *elestek* attól a lehetőségtől, hogy korkedvezménnyel menjenek nyugdíjba. Valószínű, hogy az utcára kerültek *munkanélküli-járadékával* is gondok lesznek, mert nem nekik mondtak fel, hanem közös megegyezéssel váltak el útjaik.

Az MSZOSZ Fejér megyei szervezetét a Mach Művektől elküldött emberek közül néhányan már felkeresték, *jogi segítséget* kérve. Dr. Etelvári Attila szerint *nem reménytelen* a helyzetük. Akik munkaügyi bírósághoz fordulnak, azok jó eséllyel számíthatnak arra, hogy ügyükben kedvező döntés születik. A szakértők szerint egyébként mindez elkerülhető lett volna, ha a cégnél működik a szakszervezet, amely *kollektív szerződésben* rögzíthette volna egyebek között a munkaviszonnyal kapcsolatos belső szabályokat.

Ma még nem tudható, hogyan zárul Mach úr harca a túlélésért, s az sem, hányan kapnak újra munkát a vállalkozásban — ha a tulajdonos ígéretének megfelelően tényleg kapnak. Dr. Etelvári Attila nem hagyja ennyiben: a helyi munkaügyi és munkavédelmi felügyelőséghez fordult azzal a kéréssel, hogy ellenőrizzék a Mach Műveknél a munkaügyi jogszabályok betartását.

Furucz Zoltán

Nyugtalan nyugtaadás

Több mint 5000 esetben szabtak ki bírságot — 92 millió forint összegben — a nyugtaadás ellenőrzése alkalmával — mondotta *Minarik György*, az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal elnöke csütörtöki sajtótájékoztatóján. Mint kiderült, a vállalkozók alig 10 százaléka alkalmaz rendszeresen *pénztárgépeket.* Az APEH szerint a nyugtaadási kötelezettség előírásával az a cél, hogy — a szolgáltatások vagy az árueladás alkalmával — mindig kapjon *számlát* a megrendelő, a vásárló. A jövőben a kötelező számlát kiterjesztik az *utcai értékesítésekre* is.

Az APEH azt is vizsgálta, hogy az adókedvezmények és -mentességek (vállalkozási nyereségadó, áfa, valamint személyi jövedelemadó esetén) *elérik-e céljukat*, ösztönzik-e a gazdálkodókat. Tavaly a vállalkozási nyereségadó-kedvezmények révén 32 milliárd forinttal rövidült a költségvetés. Olykor azonban éppen ez segítette a nehéz helyzetű vállalkozások fennmaradását. A tapasztalat szerint viszont a kedvezmények sem a vállalkozások *szerkezetét*, sem a *beruházásokat* érdemlegesen nem befolyásolták.

A külföldi részesedésű gazdálkodók adókedvezménye tavaly 9 milliárd forint volt, főként a kisebb, konjunktúrához kapcsolódó társaságok számára bizonyult vonzónak. Az adókedvezményben részesülők zöme a minimális 20 százalékos külföldi részesedéssel alapított társaságot, 90 százalékban 250 millió forint éves árbevétel *alatt* forgalmaztak.

Többen *az eredeti céltól eltérően* vették igénybe az áfa-kedvezményeket. Olykor *fiktív számlák* alapján igényeltek vissza „lakásépítéshez" kapcsolódó adót, és azt többletpénzforrásként mint valami *hitelt* használták fel a vállalkozók. Az áfa-visszaigénylés a mezőgazdasági kistermelésben *sem* érte el eredeti célját. Némely gazdálkodó — megkerülvén a bérjárulékot — *béremelés* helyett dolgozóikat jelentős *szociális segélyben* részesítették.

★

Nagyszabású *áfa-csalást* derített fel a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság. Egyes vállalkozók *fiktív vásárlásaikra* igényelték vissza a forgalmi adót. A márciusban gyanúsan megszaporodott áfa-visszaigényléseket kivizsgálva 167 millió forint igény minősült *jogosulatlannak.* A gyanúsítottak többsége ugyan *vállalkozói engedéllyel* bírt, de valójában semmiféle vállalkozást *nem folytatott.* Ügyük csalásnak minősül, a jogtalan haszonszerzésen kívül bizonyítható a megtévesztés és a károkozás szándéka is. A sorozatos bűncselekményeket az tette lehetővé, hogy az úgynevezett 61-es formanyomtatványon benyújtott visszaigényléseket az APEH ellenőrzés nélkül visszafizette.

Az MSZOSZ közleménye

1. A Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségének Tanácsa 1991. november 22-re hívta össze az MSZOSZ soron kívüli kongresszusát. A testület előzetesen ajánlja, hogy a kongresszus tárgyalja meg a szövetség működéséről szóló beszámolót, módosítsa az MSZOSZ alapokmányát, döntsön a szövetség érdekvédelmi programjáról és az érdekérvényesítés eszközrendszeréről, az MSZOSZ működésének pénzügyi, gazdasági alapjairól és a szövetség tisztségviselőiről.

2. Az Építő- és Faipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetségének indítványára a Szövetségi Tanács megtárgyalta a világkiállítás ügyében népszavazás kiírására irányuló kezdeményezést. Az MSZOSZ és az ÉFÉDOSZSZ felkéri tagszerveit, hogy az aláírásgyűjtésben — vegyenek részt.

Október 19-étől – végkielégítés

A végkielégítésre jogosultság feltétele, hogy a *munkaviszony* a munkáltatónál legalább *három évet meghaladó időtartamú legyen.* Ez esetben egyhavi, legalább öt év esetén két-, legalább tíz év esetén három-, legalább tizenöt év négy-, legalább húsz év esetén pedig öthavi átlagkereset illeti meg az elbocsátott dolgozót.

Mindez nem érinti a fegyelmi okokból elbocsátottakat. A végkielégítés mértéke háromhavi átlagkereset összegével *emelkedik*, ha a dolgozó munkaviszonya az *öregségi nyugdíjjogosultság* megszerzését megelőző öt évben szűnik meg. A végkielégítés alapjául figyelembe veendő egyhavi átlagkereset a minimálbér ötszörösét (jelenleg 35 ezer forintot) nem haladhatja meg.

Ezt a szabályozást október 19-től kell alkalmazni. (MTI)

Érdekérvényesítés – sztrájk nélkül

(Folytatás az 1. oldalról)

folynak megbeszélések az Ipari és Kereskedelmi Minisztériummal, a Népjóléti Minisztériummal, a Pénzügyminisztériummal és a Társadalombiztosítási Főigazgatósággal. Az első alapvető követelés, hogy a bányászok *25 évi föld alatti munka után* — azaz legkevesebb ötezer föld alatti műszak eltöltésével — *teljes jogú nyugdíjba* vonulhassanak. A másik lényeges igény, hogy a kormány *még ebben az évben* terjessze a törvényhozás elé az *energetikai koncepciót.* Ennek alapján ugyanis az érdekvédelmi tömörülések előtt is világossá válik, hogy milyen szerep jut a hazai szénnek, földgáznak, kőolajnak a jövőben. Erre alapozódhatnak — többek között — a *bérkövetelések* is.

Sürgető igény, hogy a bányaipari dolgozók is részesüljenek a *privatizáció előnyeiből:* kapjanak világos *információkat* a cégek jövőjéről, s jusson nekik munkájuk alapján *dolgozói részvény.*

A tárgyalások tegnap is zajlottak: az ipari tárcánál *Bakay Árpád* államtitkárral konzultáltak a szakszervezet képviselői. A népjóléti tárcánál *Pulay Gyula* helyettes államtitkár a tárgyalófél, a Pénzügyminisztériumban pedig korábban *Kupa Mihállyal* folytatott előzetes megbeszélést a bányászszövetség elnöke; a tárca szakértőivel november harmadika után ülnek le az érdekvédelmi tisztségviselők.

(molnár)

Levél vezetett a szovjet katonaszökevény-gyilkos nyomára

Egy diplomata találta meg a bizonyítékot

A Népszavában is hírt adtunk arról, hogy június 3-án a délutáni órákban Budán, az Etele téri „bolhapiac" közelében egy elvágott nyakú férfit találtak a gépkocsija mellett.

Az áldozatról, a nála lévő iratok alapján, megállapították, hogy *Pável Pecsengin Nyikolajevics* szovjet állampolgár. A nyomozók a helyszíneléskor semmiféle érdemleges következtetésre nem jutottak a gyilkosság okát illetően. Az alig néhány soros, semmitmondó helyszíni szemle jegyzőkönyvben, amely nem ért többet, mint egy gyenge rendőri jelentés — csupán annyit rögzítettek, hogy valószínűleg a gépkocsijában ült P. P. Nyikolajevics, amikor nyakon szúrták. A sértettnek még volt annyi ereje, hogy kiszálljon a Ladából, de utána azonnal meg is halt.

Mivel nálunk is megjelentek a szovjet maffiózók, könnyen fel lehetett tételezni, hogy leszámolás történt az Etele téren. De a gyilkosság okaként el lehetett képzelni bizonyos pénzügyi elszámolás körüli vitát is.

A nyomozás megkezdődött, a sértett gépkocsiját a szovjet külképviseletre szállították. Néhány nappal később az egyik *szovjet diplomata arról értesítette a rendőrséget, hogy P. P. Nyikolajevics Ladájában egy kézzel írt, gyűrött, kissé megtépett levéldarabot találtak.* A levelet „Gena" névvel írták alá, ami a Genagyij becézett alakja.

Vajon hogyan kaphat egy katonaszökevény munkavállalási engedélyt? Hiszen ahhoz, hogy idegen állampolgár hazánkban munkát vállalhasson, tartózkodási engedélyre van szüksége, érvényes úti okmányról nem is beszélve. Megkérdeztük az ORFK illetékes osztályát, elvben lehetséges-e, hogy szökött katona munkavállalási engedélyt kapjon. Azt a választ kaptuk, legfeljebb abban az esetben, ha az illető a Menekültügyi Hivatalnál bizonyította, hogy menekülnie kellett, s ezért megkapta a menekült státust.

— h —

A fordítás után megállapították, hogy a levelet egy fiatalember a Szovjetunióban élő édesanyjának írhatta. És a sorokból az is kiderült, hogy a levél írója valami miatt nem térhet haza, mert súlyos büntetés várna rá a Szovjetunióban. A levél utolsó bekezdésében egy *budapesti* lakáscímet is találtak a fordítók.

A nyomozók ennek a levéltöredéknek a segítségével jutottak el az egy éve Budapesten tartózkodó 22 éves *Majkovec Genagyij Vasziljevicshez.* Írásmintát vettek tőle, s ennek alapján a szakértők egyértelműen megállapították, hogy a Ladában talált levél a fiatalembertől származik.

A fiatalember így kezdte a vallomását: „Elismerem a bűnösségemet, mindent elmondok. Annyit kérek csupán, hogy *ne adjanak át a szovjet hatóságoknak, mert az lenne számomra a legnagyobb büntetés ...*"

Ezután a gyanúsított arról számolt be, hogy *a szovjet hadsereg sorkatonája*, szolgálatát Csehszlovákia területén kellett teljesítenie. A múlt év nyarán *megszökött az alakulatától*, majd rövid ideig tartó bujkálás után a zöldhatáron át jutott Magyarországra. Jelentkezett a hatóságoknál, elmondta, hogy nem kíván a Szovjetunióba visszatérni. Elhelyezték a csillebérci átmeneti táborban, majd *munkavállalási engedélyt kapott.* Budapesten akart végleg letelepedni, ugyanis már dolgozott.

Június 3-án eléggé leittasodott, amikor a már korábban megírt levéllel elment az Etele térre, mert tudta, hogy ott találkozhat honfitársaival, akik közül megkér valakit, hogy juttassa el a levelet az édesanyjához. A gépkocsiban ülő Pável P. Nyikolajevics át is vette tőle az írást, de az ittassága miatt alaposan megszidta. Vita keletkezett közöttük, ekkor kapta elő a rugós kését és azzal a férfi felé szúrt.

— Nem akartam megölni... Sajnálom a történteket — fejezte be vallomását az ital hatására gyilkossá vált fiatalember.

Az emberöléssel vádolt Majkovec Genagyij Vasziljevics ügyét a Fővárosi Bíróság *dr. Varga Zoltán* büntető tanácsa tárgyalja.

Schmidt Attila

Bíróság előtt a törökbálinti parancsnok

Nem lesz zárt *Tar György* alezredes ma kezdődő, és a tervek szerint délután ítélethirdetéssel már le is záruló tárgyalása a Fővárosi Katonai Bíróságon. *Dr. Varga Béla* hadbíró százados, tanácsvezető bíró kérdésünkre elmondta: a bíróság elnöke úgy ítélte meg, semmi sem indokolja, hogy ne legyen nyílt a tárgyalás, amelyen a törökbálinti parancsnok elöljáróit is meghallgatják.

A hadbíró közölte, Tar alezredest az elöljárói intézkedés elmulasztásának vétségével vádolják. Ezen belül egyrészt azzal, hogy gondatlanságával hozzájárult a nagy vihart kavart, s első fokon zendüléssel vádolt húsz sorkatona bűncselekményének előidézéséhez. Mellékágon azt a vádat is megvizsgálják, hogy parancsnoki kötelessége értelmében tett-e Tar György ismeretlen tettesek ellen feljelentést akkor, amikor négy sorkatona szekrényét feltörték, és abból különböző holmikat eltulajdonítottak.

A mai tárgyaláshoz emlékeztetőül annyit, a törökbálinti parancsnok minősítette április hetedikén zendülésnek azt, hogy a húsz sorkatona nem vette fel a szolgálatot. Majd ezt a minősítést hagyta helyben a Fővárosi Katonai Bíróság, amit azonban másodfokon a Legfelsőbb Bíróság csoportosan elkövetett parancsmegtagadássá változtatott, s eszerint enyhített az ítéleten.

(szabó)

DEIM Pál

Nagy Ildikó

Hatvanas évek

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában, március 14.- június 30.

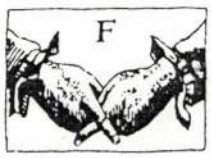

ennen ragyog a „hatvanas évek" csillaga. Nosztalgiakoncertek és nosztalgiakiállítások, maxi-kabát és hippi-ing, még mindig hódítanak az egykori sztárok és hervadhatatlan a rockzene. A videoklipek a hatvanas évek filmjeinek jellegzetes beállításait utánozzák, és számos képzőművész pályája mintha visszakanyarodnék a negyedszázados kezdetekhez.

De hát mi is történt a hatavanas években? A válasz zavaros és ellentmondó, a személyes történelem kevésbé csillogó, az emlékezés inkább szorongó, mint nosztalgikus. Nagyon más történt Nyugaton mint Keleten, és nagyon más történt a felszínen, mint a mélyben. A valóság elfedte az igazságot, jobban, mint bármikor. Ez volt az alapélménye mindenkinek, aki a korszakot gondolkodó fejjel élte át. Az ún. „kádári konszolidáció" felszíne alatt a szándék és tettek sokasága élt, amelyek egyáltalán nem akarták a rendszert „konszolidálni", azaz megerősíteni. Igaz, hogy megdönteni sem, hiszen erre semmi esélyük sem volt, egyszerűen csak szabadok, a rendszertől függetlenek akartak lenni. Esélyük erre sem volt sok, de az is igaz, hogy már nem lehetett teljesen a föld alá szorítani őket.

Ennek a szabaság-kísérletnek a művészet volt az egyik terepe. A Nemzeti Galéria kiállítása ezt a „szabad művészet"-et mutatja be (kénytelen vagyok idéző jelbe tenni a szavakat, hiszen Szabad Művészet éppen a Rákosi-korszak folyóirata volt!) vagyis az évtized művészetének azt a vonulatát, mely akkor főleg a peremkerületekben, kis klubokban, magánlakásokon kapott helyet, de amely - mint a kiállítás mutatja - ma a múzeumok büszkesége. A bemutatott anyag nyolcvan százaléka a Nemzeti Galéria tulajdona, bár hozzátartozik az igazsághoz, hogy az utóbbi években vásárolta meg. Jelen van az „idősebb" generáció - Kassák Lajostól (1887-1967) Vajda Júliáig (1913-1982) -, amely az ötvenes évekbeli teljes letagadtatás után a hatvanas években juthatott egyáltalán szóhoz és kiállításhoz, zömmel a fent jelzett helyeken. Művészetük a szürrealizmus és a lírai absztrakció hagyományát jelenti a késői Kassák poszt-konstruktivista képeivel kiegészítve. A „fiatalok" - vegyük most egy kalap alá mindazokat, akik 1932 (Deim Pál) és 1944 (Szentjóby Tamás) között születtek, és akik a kiállítás nagy részét adják - elsősorban etikai példát kaptak az elődöktől. Ők rendezték a hatvanas évek végének legendás kiállításait - IPARTERV, SZÜRENON, Balatonboglári Kápolnatárlat, Műegyetem R-kiállítás - ahol az évtized aktuális áramlatai: az absztrakt expresszionizmus, az op-art, a pop-art, a hard edge és colourfield festészet, a kezdődő koncept-art és szeriális művészet jelentkezett. A meglehetősen heterogén törekvéseket a közös fellépés fogta egybe, és ha ez a közösség a hetvenes évek elején felbomlott is, kiállításaik az új magyar művészet áttörését bizonyították.

És van egy közbülső nemzedék is, melyet megtizedelt a háború és az emigráció, elbizonytalanított és megnyomorított az ötvenes évek terrorja, amely sem közösen fellépni, sem művészeti irányzatot, bármilyen önálló arculatot létrehozni nem tudott. Mint nemzedék, elveszett, még akkor is, ha nagy és teljes éltművek vannak benne (pl. Ország Lili). Köztük vannak a korszak nagy botránykövei (Csernus Tibor, Kondor Béla), individuális lázadói (Frey Krisztián, Erdély Miklós), a tökéletesen viszahúzódók (pl. Maróti János) és a hivatalos követelések és belső szándékok között őrlődők (Megyeri Barna, Vigh Tamás). A nagy hatású Csernus az évtized közepén emigrált, Frey az IPARTERVesekhez csatlakozott, és 1970-ben ő is emigrált, Erdély Miklós viszont itthon maradt, és a következő évtizedek művészetének egyik legfőbb szellemi mozgatója lett.

Sok minden történt hát ebben az évtizedben, melyet a kiállítás épphogy jelezni tud. Vannak mindenki által ismert, sokszor reprodukált főművek (Vilt, Schaár, Jovánovics), vannak régen látott és boldogan üdvözölt egykori nagy élmények (Lakner, Molnár), vannak meglepetések (a korai Hencze, Attalai, Tót kiforrott expresszionizmusa) és vannak igazi felfedezések - elsősorban Hortobágyi Endre -, de a kiállítást látogató közönségnek nyilván még mások is.

Heterogén évtized volt a „hatvanas évek", melynek az elején Bernáth Aurél tanítványai, a végén pedig Frank Stella követői csináltak művészi forradalmat Magyarországon. A kiállítás katalógusa a képzőművészeten túli területekre is kitekint, megpróbálja felvázolni azt a szellemi körképet, amelybe a művészet illeszkedik. Teljességet ne várjunk, sem a kiállítástól, sem a katalógustól. Jó műveket, okos tanulmányokat, érdekes interjúkat viszont várhatunk, és kapunk is.

□ ***Számunk képanyagát a kiállításon szereplő művekből válogattuk.***

Demeter István, keramikusművész

Ecsery Elemér: Alkotótábor és Kiállítás Hollóházán.

Az 1988 nyarán hat hétig tartó hollóházi Alkotótábor, majd az ott készült munkák őszi-téli bemutatása a Porcelengyár Múzeumában már jócskán mögöttünk áll. — A magyarokon kívül külhonból Csótó László (Csehszlovákia) és Demeter István (NSZK) kapott meghívást.

A művész fekete, kék, lila, piros alapú dísztálakat népesített be görög mitológiai jelenetekkel. Antikizáló hatásuk ellenére is közvetítik a mai korszellemet, bizonyítva: igenis lehet a klasszikus örökségtől ihletve, azt újrafogalmazva szuverén kézjeggyel alkotni. (említve)

Művészet, 1989., okt., 42–43-old.

107. Deim Pál: Zöld bábu, nyomat, 39,5x5o cm

A SZEGÉNYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját
1990. december 5-én 14 órára
a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*
(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT
1990. december 8-án 11 órakor
AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,
melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

2.000.-

DEIM Pál
Műhely, 1990.5.sz.
Kolozsváry gyüjteményből

JAMES D. MORRISON

SZEM

A kivetettséget kereste és annak borzalmát élte meg, hogy megpróbáljon mítoszt teremteni számtalan fakó, száraz és könyörtelen szem előtt. Hiába intették emberei, a fa árnyékából a szögesdróthoz lépett, hogy megérintse a kezeket.

Közel állt ahhoz, hogy nekik szegezze a kérdést: „Imádtok majd vagy fegyvert fogtok reám?". Soha meg nem szűnő benső tudás, hogy teste minden másodpercben célpont a nyilvánosság előtt. Vadállatok feszült, gyilkos tudata.

Az érzékelés új idegei virágoztak ki nyaka tövis-kertjében.

Azt beszélték, amikor rád nézett, a koponyád mögé hatolt.

Valóban. Mert a jóakaró hódoló mosolyok könnyedén rejtik a halált a macskafogak mögött. Nem paranoiát vagy síron túli gondatlanságot, hanem az erőszak tiszta érzéki ismeretét egy örök jelenben.

Küklopsz. Primitív gyíkokhoz hasonló embereknek ékszer van a koponyájukban. Tobozmirigynek nevezik, és a kisagy két féltekéjének kapcsolódási pontján helyezkedik el. Ez a csökevényes harmadik szem valamiképpen még érzékeny a fényre.

A szem ellenáll minden elkülönített vizsgálatnak. Lássuk be, a szemek csontban lebegő puha golyók.

Az inpressziók látnak engem.

Kérdezz meg bárkit, melyik érzékét őrizné meg mindenek fölött. A legtöbben azt mondanák, hogy a látást; millió szemet veszítve testükben, megtartva kettőt a koponyában. Vakként élhetünk, és talán rátalálhatunk a bölcsességre is.

Érintés nélkül fadarabokká válnánk.

A szem éhes száj.
A világból táplálkozik.

A képzetvilágok építésze küzd a valódival.

Ikerbolygók vannak a koponyában.

A szem isten. És a világ.
Mert egyenlítője van.

Tépd ki az állat szemét a sötétben és helyezd egy tárgy elé; tiszta és fényes, egy égre nyíló ablak. A kép körvonala bevéződik a retinába, látható a csupasz szemnek. A kimetszett szem primitív kamera, a retina látóbíbora emulzióként működik. Kuhne, a nyulakon végzett sikeres kísérletek után, a guillotine egy fiatal áldozatának fejét választotta tárgyául. Kiemelte a szemet és szétmetszette az egyenlítő mentén. Az operációt speciális piros és sárga szobában végezte. A bal szem retináján éles, de különös kép jelent meg, amelyet meghatározni lehetetlen. Kuhne a következő éveket azzal töltötte, hogy fölkutassa e kép jelentését, a tárgy igazi természetét, ha egyáltalán tárgyról van szó.

Az ablakok a ház szemei. Ki- és bebámulnak tested börtönéből. Sosem egyirányú folyamat. A látás mindig feltételezi a lerombolt egyedüllét lehetőségét, mert ahogyan a szemek fölnyitják a hatalmas külső világot, úgy tárul föl önnön végtelen benső terünk mások számára.

Mi a szemek sorsa alvás közben? Állandóan mozognak, mint közönség a színházban.

A pupillák abnormális állapotokban kitágulnak. Kábítószer, őrület, paralízis, kimerültség, hipnózis, szédülés, szexuális izgalom esetén. A szem akkor leli meg óceánját, ha az óceánok ideája végessé válik.

Enkidu vadember volt, állat az állatok között. Egy napon egy nő megmutatkozott neki mezítelenségében egy vízmosásnál, engedelmeskedett. Azon a napon Enkidu elment vele, hogy kövesse a civilizáció mesterkedéseit.

A párválasztásban a vizuális varázserő az elsődleges. Nem a szag, a ritmus vagy a bőr. Tévedés, hogy a szem átölelheti a nőt. Bőrből vagy fényből formálódik-e meg az asszony? Képe sohasem valós a szemben; az ujjak hegyén vésődik belénk.

Az Ars Magna-ban, a Nagy Műben, az Alkimista retortájában teremti a világot.

A szemek az észlelés nemiszervei; türannoszként is uralkodnak. Bitorolják a többi érzék hatalmát. A test vékony, esetlen kocsánnyá válik, hogy támogassa körforgásában a szemet.

Miért nevezhető a szem a „lélek tükrének" és a legmélységesebb emberi kapcsolat kulcsának, és miért tagadható meg az érintés, mint a húsok szolíd összeütközése?

A test nem a ház, hanem a ház benseje.

Vakok közösülnek, bőrükben szemek.

A szem „nyugalomban lévő fény".

(Teremtünk-e fényt a szemben? Sajátunk-e a

fény, vagy a világból áramlik felénk?)

Az egyiptomi mitológiában a szem Ozirisz, Izisz, Hórusz szimbóluma; és Ráé, a napistené.

Ptah a szájából szülte meg az embert, az isteneket pedig a szeméből.

Brak várostemploma (i.e. 3000). Fehér és fekete alabástromból készített kicsiny, lapos emberi arcok ezreire találtak rá, amelyeknek hiányzott orruk, szájuk és fülük, de bevésték és gondosan megfestették szemeiket.

Szem Templomnak nevezték: Hogy befogadja az istenségnek szóló ajándékokat.

Oidipusz: a nő csupasz melleinek „Valósága". A teste. „Rápillantottál azokra, akikre sohasem kellett volna."

A halott Jokaszté ruhájából szemeket vájtak ki egy nyárssal.

Büntesd meg a szemeket. Egy öregasszony megaszalódott mellei. Fiatal fiú vezeti faluról falura.

És mindenhol az ő szavaira várnak.

Teiresziászról úgy hírlett, hogy hét esztendőt női alakban töltött, mielőtt rátört az erdőben fürdőző Athénéra. Az istennő örök homályba borította a tolakodó szemeket.

Tarzusz lelke a Damaszkusz felé vezető úton.

A vakság által emelkedett föl Szent Pálhoz.

Miért megszentelt a vakság?

Az alkímia eredendő hősiességet kínál föl az embernek. Mani azt tanította, hogy az embert a Fény Legfönsőbb Istenének hírnöke teremtette meg, azért, hogy minden erejével és egész életével segítse a széjjelszóródott és ennek következtében elgyöngült fényrészecskék összegyűjtését, és vezesse őket az ég felé. Mert a fény belesugárzik a sötétségbe, pazarolja önnönmagát, és az a súlyos veszély fenyegeti, hogy mindenestől elnyelődik.

Az ember hozzájárulhat a fény megmentéséhez.

Az alapfémek arannyá alakítását „projekciónak" nevezik.

Félhomályban a forma áldozatul esik a fénynek. Teljes fényben, a fény a forma áldozata.

A fény kódja. A szem beteg. Tépd ki. Az orvos eltávolítja a szemet, hogy megmentse a testet. Ezért el kell metszenie a látóideget, amely összekapcsolja a szemet az aggyal. Amikor még nem volt érzéstelenítés, gyakran beszámoltak róla, hogy az ideg átvágása fájdalom helyett fényérzetet vált ki.

A tárgyak fokozatosan a testen kívül épülnek föl.

A szem a fényből formálódik a fényért. Közömbös szervek és felületek sajátságos formájukban bontakoznak ki. A halat a víz formálja meg, a madarat a levegő, a férget a föld. A szem a tűz teremtménye.

Fordította: Hárs György Péter

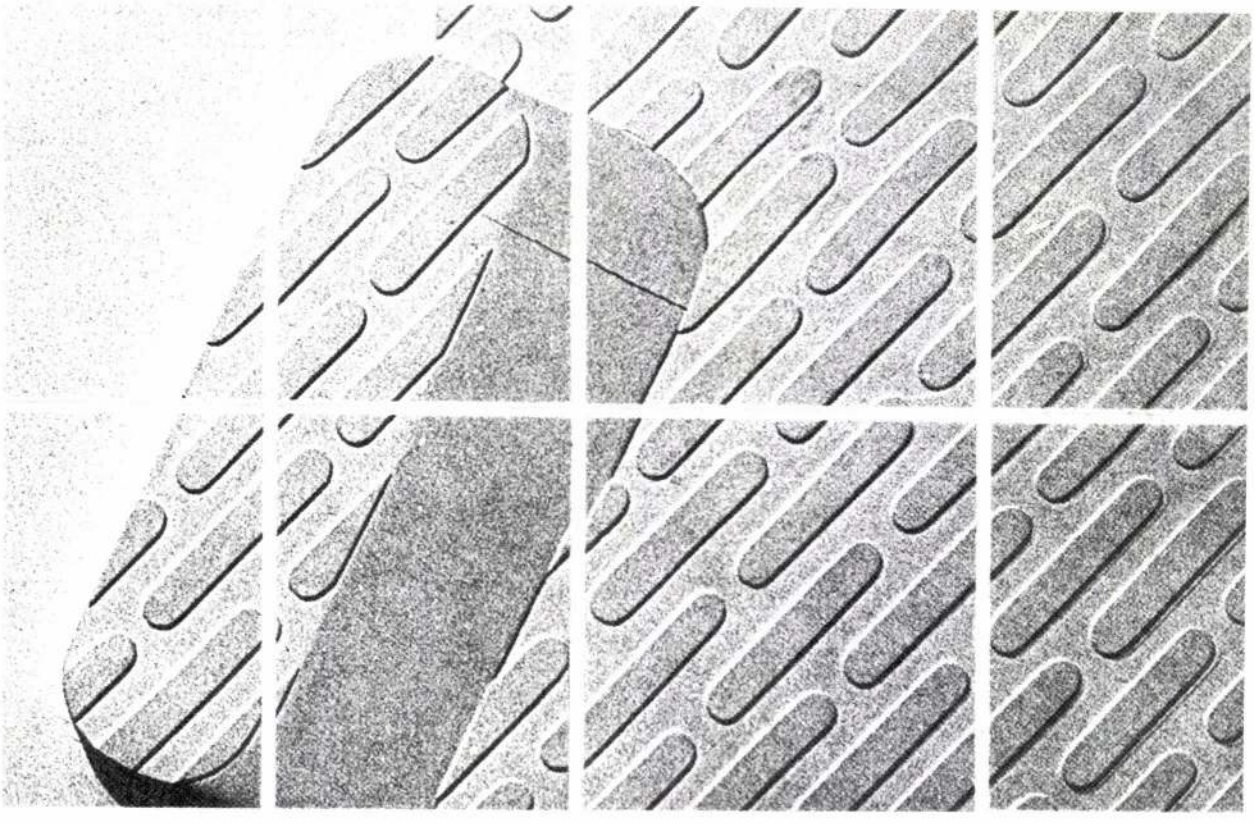

hatalom kiemelkedő posztjain álltak, és megfelelő dekórummal rendelkeztek. Így a kormányok miniszter-tagjait, államtitkárait, VKM. osztályfőnökeit, a KÜM kánonjogi tanácsosait. E személyek általában a pápai prelátusi méltóságig jutottak, tehát a főpapság tagjai voltak. A VKM. I. ügyosztály élén mindig egy esztergomi kanonok állt. Ő a prímás bizalmasa, akit a kormány is elfogad. Innen egyenes volt az út a püspökségig, csak Beresztóczynak volt pechje. A kormányzati pozíciók másik szintje a külügy volt, ahol egyháziakra szükség volt, a vatikáni diplomácia terén. Ez kétirányú: részint Rómában, a Szent-széknél a magyar vatikáni követség beosztottjaként működött egy egyházi státusú kánonjogi tanácsos. (Serédi, majd Luttor). Ez igen kényes és bizalmi állás volt. A követségi tanácsosi teendők mellett általában ellátta a hazai egyházmegyék római ágensének a tisztét is, így igencsak tájékozva lehetett a bizalmas dolgokról. A kapcsolatrendszer itthoni végén, a külügyminisztériumban működött szintén kánonjogi tanácsos, a korszak nagy részében Csiszárik János c. püspök, meghatalmazott miniszter és rendkívüli követ. Az ő visszavonulása után ezt a tisztet nem töltötték be.

Ami a szerzeteseket illeti, a pannonhalmi főapátról már volt szó. A magyar felsőháznak a nagyjavadalmas rendek közül a premontrei rend csornai (és jászói) prépostjai, a zirci ciszterci apátok hivatalból tagjai voltak. De a törvény szerint tag volt a Magyar Kegyes Tanítórend rendfőnöke is – amely rend ugyancsak nagyjavadalommal bírt. Így ezen stallumok birtokosait 1927–1944 között (a felsőház csak 1927-től működött) az elitbe soroltuk.

Ezektől eltérő okoknál fogva elenyésző számú egyházi személyt tekintünk az egyházi elit tagjának. Az ő esetükben a cím és rang, valamint műveltségi szint mellett politikai-közéleti szerepük esett latba. Így a képviselők közül néhány, akik egy-egy keresztény párt elismert vezetői, meghatározói voltak, és mint ilyenek, a katolikus egyház helyzetére is befolyást gyakoroltak. (Giesswein, Ernszt, Grieger.) Egy-két esetben előfordult, hogy informális nexusai révén vált valaki az elit tagjává (pl. Subik egri kanonok), vagy a katolikus közéletben és publicisztikában betöltött mérvadó szerepe révén (Turi, Bangha, Nyisztor).

Ennél szélesebbre tárni az egyházi elit határait könnyen lehetséges volna. Kínálkozó alternatívák: valamennyi felsőházi és országgyűlési képviselőházi tag; valamennyi nagyprépost, valamennyi pápai prelátus, valamennyi egyetemi tanár stb. Ez azonban szerintem már az egyházi *középréteg* feltérképezését jelentené, főként, ha a tábori vezérespereseket, kanonokokat és teológiai tanárokat is ide számítanánk. Ennek nagyságrendje azonban akkora, hogy nem egy személynek szóló kutatási feladat.

Az elitbe kerülés útjai; be- és kikerülés

Minden elitképződésnél figyelmet érdemel, hogy milyen kontinuitás mutatható ki azon belül. Mivel a katolikus egyházi személyek nem házasodhattak, itt a közvetlen vérségi-rokoni kapcsolatok csak áttételesen érvényesülhettek. Adott esetben ez csak a görögkatolikusoknál volt jellemző, hogy a lelkész-családokban öröklődött apáról-fiúra a hivatás (mert ott nősülhettek). A latin klérusnál az oldalági rokonság számított esetleg abban, hogy valaki ugyanezt a pályát válassza, és ott előre haladjon. A források ezeket ritkán tüntetik fel, leginkább „pletyka-szinten", szájhagyomány útján válnak ismertekké.

Adataink szerint az elitbe felvett személyek közül hétnek volt közeli pap-rokona (testvére, nagybátyja stb.), s további két személynek püspök-rokona. Azokat még nehezebb számba venni, akiknek közéleti-politikai személyiség volt a rokona, ilyet konkrétan négyet találunk. Összesítve tehát 13 személy pályáját „mozdíthatta elő" az ilyenfajta rokoni kapcsolat. Ez az egész elithez képest nem jellemző, de el sem hanyagolható. (Ugyanakkor biztosan kisebb szerepű, mint más egyházakban.)

Az elitbe jutásnak – némi leegyszerűsítéssel – három útját jelölhetjük meg.

1. Az ún. *aulikus-aulista karrier.* Ez azt jelenti, hogy a felszentelt pap rövid ideig, néhány hónapig, egy évig segédlelkész egy plébánián, esetleg teológiai tanár; majd püspöke beviszi az aulába, és ott végigjárja a hivatali ranglétrát, időközben megszerezve a kellő dekórumokat is. Ez esetleg kombinálódik a teológiai tanársággal, rövidebb ideig – akár párhuzamosan – lelkipásztori működéssel is, de az elitbe kerülés az aulista kapcsolatok, pozíciók folyamánya. Ebbe a kategóriába mintegy 40 személy sorolható.

2. A másik jól körülhatárolható életpálya a *lelkipásztori út.* Ebben az esetben a segédlelkészi indulás után a plébánosi működés, esperesség következik, és a tekintély növekedésével egyidejűleg a kategóriában szokásos dekórumok (c. apát, c. prépost, tb. kanonok) megkapása. A lelkipásztori munka évtizedei során esetenként ez kapcsolódhat bizonyos aulikus funkcióhoz is, de érdemszerzés a kiemelkedő lelkipásztori tevékenység, s onnan „emelik" az elitbe. Ebbe a kategóriába mintegy 26 fő sorolható.

3. Bonyolultabb az az eset, amikor az illető ezektől eltérő pályát jár be. Ezen belül kétféle markánsabb karrier látszik: az egyik a tanári-tudományos, amikor valaki teológiai tanár, spirituális vagy egyetemi tanár, de valahol kapcsolódik az aulához, a közélethez is. A másik, amikor valaki megfelelő dekórumokkal a közélet, politika mezején működik és jut el – nem egyszer éppen nem-egyházi, hanem állami-politikai szándékok szerint – az elitpozícióba. Ebbe a heterogén csoportba mintegy 34 személy tartozik.

Összesítve:

1. aulikus karrier:	40 fő
2. lelkipásztori karrier:	26 fő
3. tudományos-közéleti karrier:	34 fő

A korszakban elmondható, hogy az elitbe jutás legbiztosabb útja az aulikus karrier volt, s különösen áll ez az esztergomi aulában szolgálókra. (Így pl. századunkban az utolsó, Beresztóczy kivételével, a VKM. I.

üo. élén álló esztergomi kanonokok kivétel nélkül megyéspüspökök lettek.) A mintegy 40 %-nyi aulikus karrierhez nagyrészt hozzászámítható a nem kimondottan lelkipásztori 3. kategória; akkor kitűnik, hogy az elitbe jutás a legnehezebben a plébánoskarrier esetében volt.

A pozícióba kerülés és kikerülés között kereken egy évtizednyi eltolódás, „késés" mutatkozik. A pozícióba kerülés 2/3-ad részében a 40-es és 50-es korosztályban történt meg. Ezen belül is a 49–55 közötti évek mutatnak kiemelkedően magas arányt, összesen 33 pozíció, tehát az 1/3-ad rész ekkor került be. Valószínű valamivel „fiatalabb" lenne az elitbe kerülés, ha nem a legmagasabb pozícióba kerülést vettük volna figyelembe. (Tehát pl. egy érseknél az érseki kinevezés idejét, és nem azt, amikor először felszentelt püspök lett.) A 30-as korosztály esetében általában alacsonyabb pozíciókról van szó, míg a 60 év felettiek nagy részénél a nagyprépostok dominálnak (mert a káptalanban az előrelépés kor szerint történt, így a legöregebb kanonok volt általában a nagyprépost). Az elitbe kerülésnek ez a logikája azzal függ össze, hogy a szentelés átlag életkora 23–24 év volt. Ezt követően mintegy két évtizednyi szolgálat telt el akkor is, ha az illető az elitbe aulista karrier révén került – mert ennyi idő kellett a grádusok megjárásához –, s legalább ennyi időt jelentett az is, ha valaki lelkipásztori munkásságára való tekintettel érdemelt ki elitpozíciót.

Az elitből való kikerülés már inkább elhúzódó mezőnyt mutat. A 40 éves korosztály esetében általában vagy a pozíció megszűnése volt a jellemző (főként 1944–45 folyamán), esetleg az akadályoztatás. A kikerülés az 50-es, 60-as és 70-es életévekben jellemző, úgy, hogy az 50-es és 70-es korosztály esetében nagyjából azonos arányú, míg a 60-as korosztálynál a legmagasabb. Ez részint azzal kapcsolatos, hogy a férfiak jellemző halálozási évtizede a 60-as életévek. De ugyancsak ez tekinthető derékhadnak, ha figyelembe vesszük, hogy a bekerülés mikor a jellemző. A kikerülés azért sem túlzottan mérvadó adat, mert elitvizsgálatunkat nem időszeletben, hanem az egész korszakban vettük. Az egyházi pozíciók pedig általában élethosszig szólók, néhány kivételtől eltekintve. Tehát a kikerülés esetében inkább az a lényeges, hogy annak mi volt az oka, nem pedig az ideje...

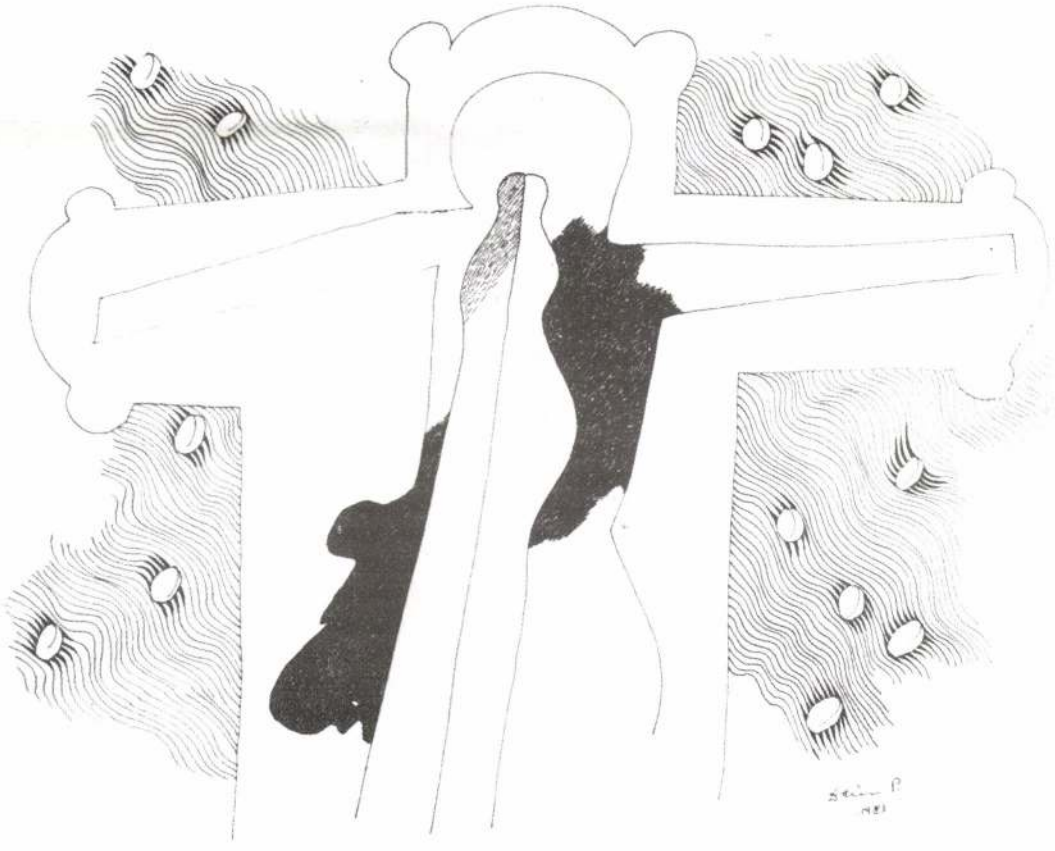

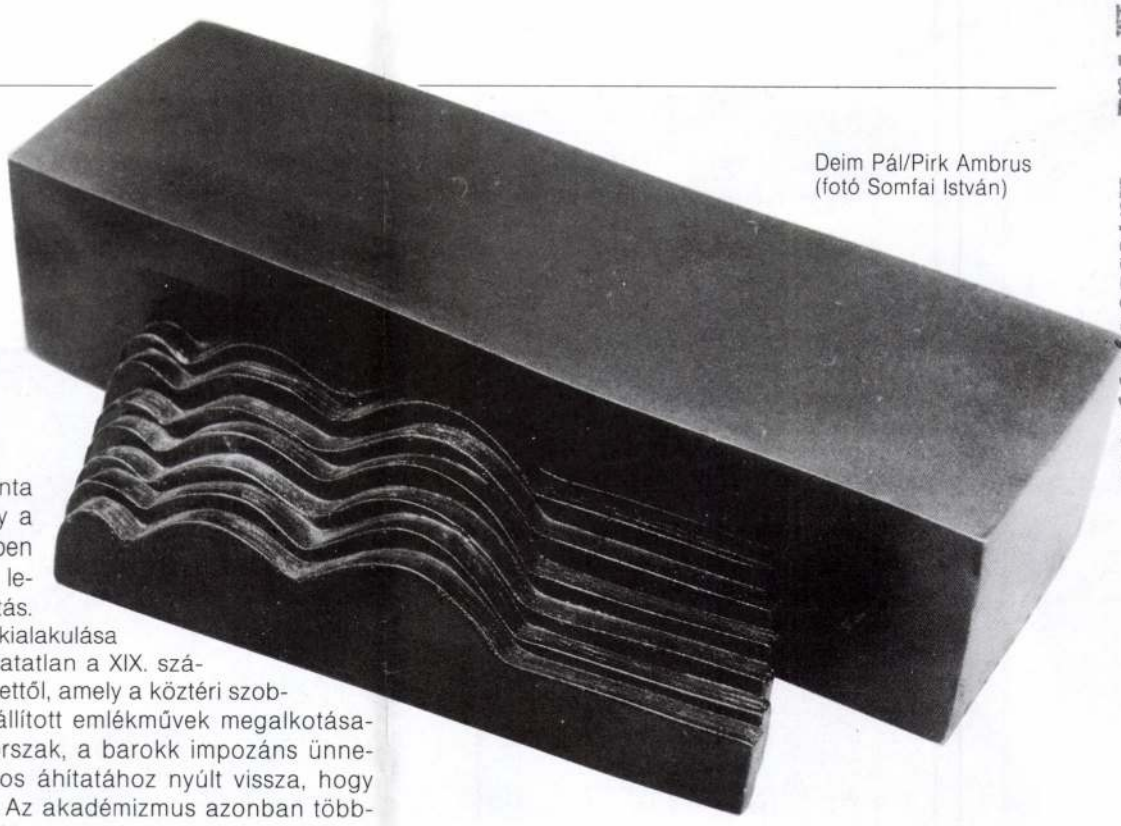

Deim Pál/Pirk Ambrus
(fotó Somfai István)

ban még azt sem kívánta előre meghatározni, hogy a szó szorosabb értelmében emlékmű vagy síremlék legyen-e a felállítandó alkotás.

Az emlékműszobrászat kialakulása és anyanyelve elválaszthatatlan a XIX. századi akadémikus művészettől, amely a köztéri szobrok és a közfunkcióba állított emlékművek megalkotásakor egy még régebbi korszak, a barokk impozáns ünnepélyességéhez és vallásos áhítatához nyúlt vissza, hogy megoldhassa feladatait. Az akadémizmus azonban többnyire csak a külsőségeket vette át a példaképeitől, és megelégedett azzal, hogy az emlékművek pátoszt és pompát árasszanak, vagy hogy reprezentatívak és díszesek legyenek.

A modern kor ízlése más, de nem tudott szakítani az akadémizmustól örökölt problémákkal sem. Vagy azt az utat választja, hogy mérsékli és finomítja a hagyományos emlékműszobrászat vaskos stílusát, vagy pedig az ellenkező végletbe menekül, és – különösen ha tragikus eseményekkel kapcsolatos művekről van szó – a téma negatív aspektusát hangsúlyozza. A halál brutalitását, a szenvedés groteszk vonásait vagy az erőszak ábrázolását túlozza el. Ezt a modern művészet expresszív ereje és szabadon alakítható formavilága is ösztönözheti. A legsikerültebb megoldások többnyire azok, amelyek az emlékműszobrászatot parodizálják, és így tulajdonképpen ellenemlékműveknek tekinthetők. Az ilyen alkotásoknak azonban több közük van a művészet belső problémáihoz, mint azokhoz az eseményekhez, amelyeknek ürügyén megszülettek.

A jelen pályázat elbírálásakor világos volt, hogy a zsűri ezek közül egyik megoldás mellé sem állhat. Nem választhat olyan pályaművet, amelynek mondanivalója az akadémizmus külsőségeit követi, úgy, hogy legfeljebb korszerűsíti azt. De olyat sem, amely a groteszk, a torz vagy a brutális egyoldalú hangsúlyozásával éri el hatását. Ezt különben is lehetetlenné tette az 56-os vértanúk egyikének, *Angyal István*nak a börtönben írt végrendelete, amelynek a szellemét és a szövegét a zsűri a pályázat legfontosabb irányelveként fogadta el: „... még csak az bánt, ha bántani lehet még minket valamivel, hogy esetleg mártírt vagy hőst kreál belőlünk a »hálás utókor«... Mi nem akarjuk ezt; ne turkáljanak önmaguk szennyesében, múltjukban, akik netalán mi leszünk. Nagy, rusztikus kő legyen a névtelen csőcselék emléke, amelyből lettünk, amellyel egyek voltunk, és akikkel együtt térünk meg..."

Ennek a végrendeletnek a szelleme megtiltotta, hogy az emlékmű az ítélkezés gesztusát válassza. De visszatart attól is, hogy a komor gyász és a tehetetlen fájdalom öngyötrő motívumainak állítsunk emléket. Ami e végletek között van, ami a „rusztikus követ" is kiegészítheti, az legfeljebb csak az a titok lehet, ami minden nagy áldozatot körülvesz. Hogyan lehet az igazságtalanságot és a jóvátehetetlen személyes tragédiát azzal a karizmatikus erővel és történelemformáló kisugárzással összhangba hozni, ami az ilyen áldozatok után egyre tisztábban rajzolódik ki, és amiben az emberek az évtizedek múltával is egyre jobban megkapaszkodhatnak. Ennek a titoknak az ábrázolása – vagy ha az nem lehetséges, legalább a megéreztetése – volt a pályázat célja. A zsűri ezt a pályamunkát kereste.

A TIB által felkért zsűri a pályázati felhívással olyan megrendelést adott a pályázni kívánó művészeknek, amely az emlékműalkotás hagyományaival ellentétben rendkívüli mértékben biztosította a résztvevők alkotói szabadságát. Az egyéni alkotószabadságnak ez a pályázati kiírásban való intézményes szavatolása összhangban áll 1956 szabadságeszményeivel. 1956 egész hagyományának megelevenedése, melynek az elmúlt hónapokban mindannyian megrendült tanúi és részesei lehettünk, azzal az eredménnyel járt, hogy a felhívásra a határidőig meglepően sok, szám szerint 95 pályamű érkezett. A zsűri megköszöni minden résztvevő munkáját, annál is inkább, mert a kiírók köztudottan nem ajánlottak fel díjakat vagy költségtérítést. Méltányolja a külországban élő magyarok jelentkezését, és meghatottan köszöni azoknak a külföldi művészeknek a részvételét is, akiket nem saját sorsuk, élettörténetük, hanem együttérzésük motivált.

A rendezők – egyetértésben a bírálóbizottsággal – valamennyi beérkezett pályaművet kiállították. A bemutató összhatásán meggyőződésünk szerint nem rontott egy-egy naiv, de azért igaz jóakaratot sugárzó munka. Örvendetesen kevés volt az önkényes, az alkalommal nehezen összefüggésbe hozható, a művészek régi témáit ismétlő vagy éppenséggel már régebbről ismerős mű. *A pályázat egyik legnagyobb művészi hozadékának tartjuk, hogy számos szobrász, építész és a velük társult művészek a feladatot úgy oldották meg, hogy a pályamunka egyúttal életművüknek is jelentős állomása lett.*

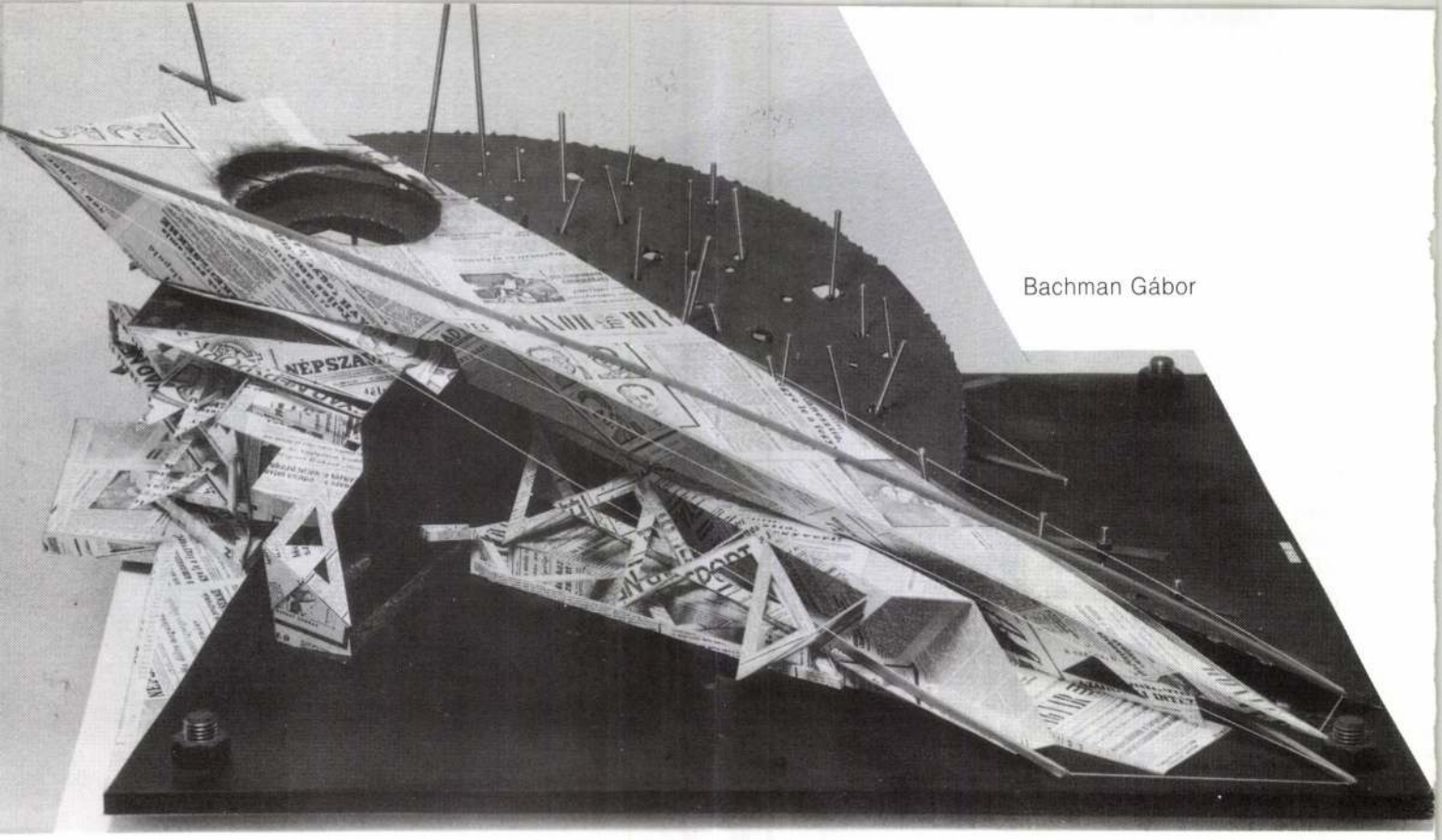

Bachman Gábor

A zsűri munkáját megnehezítette, hogy a benyújtott pályamunkák között egyaránt voltak modellek, tervek, illetve késznek tekinthető alkotások: gipszben vagy nemes anyagban kivitelezett művek. Figyelmét ki kellett terjesztenie a funkcionális szempontokra, az önálló mű és a környezetalakítás viszonyára, és értékelnie kellett az elképzelés kivitelezhetőségét is.

A pályamunkák *jól elkülöníthető csoportját képezik* azok a művek, amelyekben valamilyen közösségi jel – az évszám, a Kossuth-címer, a lánctalp, a sírkő, a fejfa, a kereszt, a harang, az utcakő – az uralkodó. Az egyedüli nemzetközi párhuzamként említhető gdańskí munkásemlék három keresztje is ilyen közösségi jel formájában megvalósított lázító tiltakozás a megtorlás ellen. Kiemeljük az ilyen jelszerű művek közül *Berhidi Mária*nak Angyal István végrendeletét átfogalmazó csonka, egyszerre dőlt és lendülő kőoszlopát, élein az egységessé válás fémkapcsaival, valamint *Széll András* utcakövekre állított, megtört (kapuként nyíló) Kossuth-címerét, melyből sírjelként emelkedik ki a kettős kereszt. A zsűri nem ebből a csoportból választotta ki a pályázat esélyeseit, mert úgy vélte, az egyszerű, hatásos jelszerűség nem meríti ki a probléma összetettségét; mégis mindkét említett művet jó szívvel ajánlja másutt fölállításra. Hasonlóképpen értékeli *Vígh Tamás/Kovács Zoltán* pályamunkáját is, amely a fekvő gúlaformának és az 1956-os évszám szétfeszített elemeinek a drámai ellentétére és barokk nyugtalanságára épült.

A pályaművek másik csoportját az jellemzi, hogy a terep egészét jelölik a közösség szimbólumaival, mint *Sass Valéria/Ekler Dezső* nekropolisza vagy *Ortutay Tamás* spirál formájú telepített erdeje. Kiemeljük *Samu Géza* pályamunkáját, amely a kálváriadomb képzetét idéző mesterséges hármas halomra telepítené sírkőerdejét, a domb tetejére pedig összecsavarodó, töviskoronás fát állítana. E csoportban a leggazdagabb alkotás *Csutoros Sándor* pályaműve. Itt a szerencsés anyagválasztás sugallta a formai megoldást: a felállított természetes bazaltoszlopok egyaránt emlékeztetnek az ég felé meredő fegyvercsövek erdejére s egyben a temetkezési hely monumentális sírköveire. A katlanszerűen kiképzett emlékhelyet körülálló fekete kőoszlopok rendkívül különböző méretei zaklatott, tragikus összképet eredményeznek. Csutoros összekapcsolta tervét *Pauer Gyula* és *Rauschenberger János* elképzelésével. Pauer fekete, roncsolt, szarkofágszoborra emlékeztető (és az ismeretlen forradalmár sírjára tervezett) nőalakja a terv összetettségét növelve a kegyetlenséget is megidézi. Kétségkívül ez a terv a pályázat egyik legkiemelkedőbb eredménye. A pályaművek magas színvonalára jellemző, hogy a bírálók találtak néhány olyan munkát, melyet ennél is jelentősebbnek tekintenek.

További csoportot alkotnak az emlékmű zárt műfaját követő alkotások. Közülük a hagyományosabbak akasztottakat, portrékat, géniuszokat ábrázolnak. *Bors István/Kampis Miklós* e komor témához arányos, harmonikus formai megoldást talált. Szárnyas központi alakja a szimmetriában megnyilvánuló rend és általa az igazság diadalát jelképezi a kegyetlenség káoszával szemben. Felállítását kívánatosnak tartanánk. *Márkus Péter* robusztus faszobra többértelmű formába sűríti a forradalom emlékét: egyszerre a fellángolás lendületét idéző, felröppenő madár és brutális, romokat maga mögött hagyó markológép. *Szervátiusz Tibor* fekete kőtömbökkel és fenyegető kőkeresztekkel kombinált, bronzból készült fájdalmas anya szobrát is a fölállítandó művek között tartjuk számon, különösen akkor, ha 1848-as emlékműterve nem valósulna meg, amelynek ez egyik variációja. E csoportban a két legjelentékenyebb művet Deim/Pirk, illetve Lugossy/Hámori/Szász (a pályázat két második helyezettje) készítette el. Később méltatjuk őket.

Emlékhely és emlékmű kombinációi azok a szoborszerű kompozíciók, melyek arra késztetik a nézőt, hogy ne csak megszemlélje, hanem be is járja az ilyen műalkotások terét, mert ünnepélyes rítusok szentélyeire emlékeztetnek. *Bachman Gábor* ezt az ünnepélyességet a 20-as évek szovjet-orosz konstruktivista művészetének geometrikus formáival ötvözte. A grandiózus térszerkezet felületeit borító 56-os újságkivágások a kis maketten talán dekoratívabban hat-

az angolai csillagok.

Deim Pál

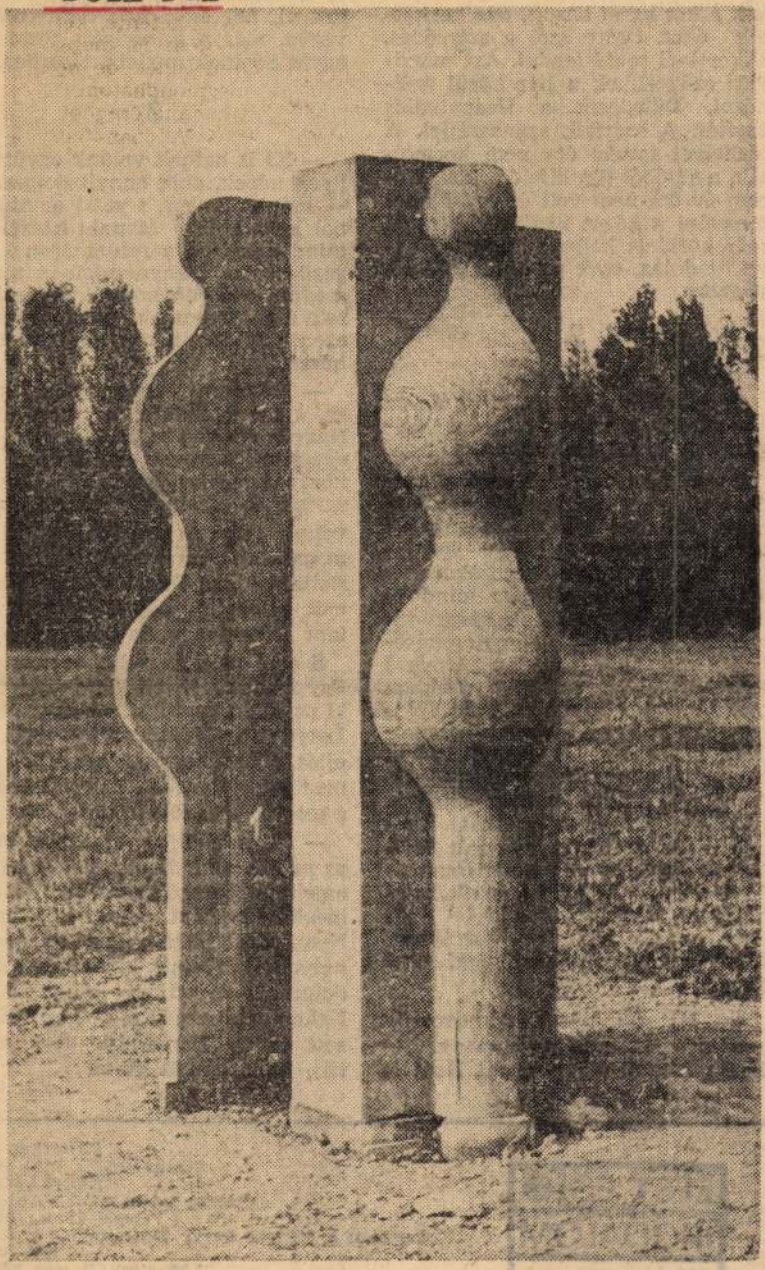

Deim Pál szobra

kell intéznem, s még itthon is én álljak helyt mindenben?

Most is két bika az istállóban, libák a két kazal között, oda kerítették őket. Őszre szól a szerződés, akkor kell majd leadni. Azt mondják: szégyellnek a ház körül szétnézni. Düledezik a lécenyilallós kerítés. A szárízik szanaszéjjel. A tűzhelyet tavaly óta nem kormolták, a sütőből jön kifelé a füst. Három év óta nem volt érkezésük bemeszelni a házat kívülről. A tövét már körül is kellene saralni. Lenne itt dolog, csak az nincs, aki elvégezze.

2.

Tavaly nyáron történt.

Az asszony akkor is, mint tíz év óta mindig, részesművelőként dolgozott a közeli téeszekben.

Egy időben úgy tűnt, ezek a gazdaságok a gépesítéssel, vegyszerezéssel túl tudják tenni magukat a munkaerőhiányból adódó gondokon, s nem kell bedolgozókat alkalmazni. Ennek ellenére mind a mai napig dolgoztatnak részesművelőket, fogadnak idénymunkásokat. S már nem is csak a környező falukból, hanem az utóbbi években már távolabbi megyékből is. Három-hat hónapra kötnek szerződést: a jövevények paradicsomot, krumplit, hagymát, répát szednek. A legtöbbje idős ember: nénikék, bácsikák. A téeszek kosztosai. Kapnak reggelit, ebédet, vacsorát. Szállást az egyik helyen a régi malomépületben rendeztek be nekik, máshol kint laknak a gazdasági épületekben, elhagyott tanyákban. Kéthetenként autóbusz viszi őket haza.

— Mi summásoknak nevezzük ezeket — mondja az asszony. — Pedig hát, dehogyis azok! Nem is mankóval kisántikált a kertbe a lehullt szilvát összeszedni, majd kifestette a kiskonyhát, tömni kezdte a libákat, s két hét múlva az urával, aki csak-csak segített hétvégén, már a kukoricát törte az egyik Szolnok melletti téeszben.

3.

— Ki is halnak velünk együtt az ilyen népek, akik ennyit dolgoznak — szól az ember, s veszi az ablakból a kalapját. Menni készülnek mind a ketten a faluhatáron túli gazdaságba, idénymunkában almát szedni. — Ilyen szorgalmas emberek nem teremnek még egyszer ezen a földön, biztos! — teszi még hozzá.

— Nem ám! — mondja a felesége, s indul kifelé a konyhából. Nagykabát van rajta, a kezében egérszagú szatyor. — Mert én, mikor a kukorica harmadát hazahozattuk a szolnoki földről, ahol voltak vagy negyvenen is ilyen magamfajta részesművelők, utána siettem ide a falusi téeszbe hagymát válogatni. Még ki se gyógyultam jóformán a bajból.

S erre még nagyobb baj történt. Egy hagymával teli ládát vitt volna ki az ajtón, ami igen nehezen nyílt. Letette a ládát, megrántotta az ajtót, s az ahogy kivágódott, úgy megütötte a mellét, hogy elszédült, s megint bekerült a kórházba.

— A nyugdíjba beszámít majd az az idő, amit bent töltöttem, meg amennyit betegállományban leszek, mégha táppénzt nem is kapok. Nem, mert ahhoz, azt mondták, hatvan nap alatt le kellett volna dolgozni 24 tízórás munkanapot. Nekem pedig még négy nap hiányzott belőle. Hamarébb történt a baj, mint kellett volna...

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Főszerkesztő: J
Szerkesztőség: 1054 Budap
KÉZIRATOKAT
Kiadja: LAPKIADÓ VÁLLALA
Felelős kiadó: SIKLÓ
Terjeszti a Magyar Posta Előfizethető: a helyi
Könyv- és
Előfizetési díj: egy hónapr

MŰVÉSZET

Deim Pál

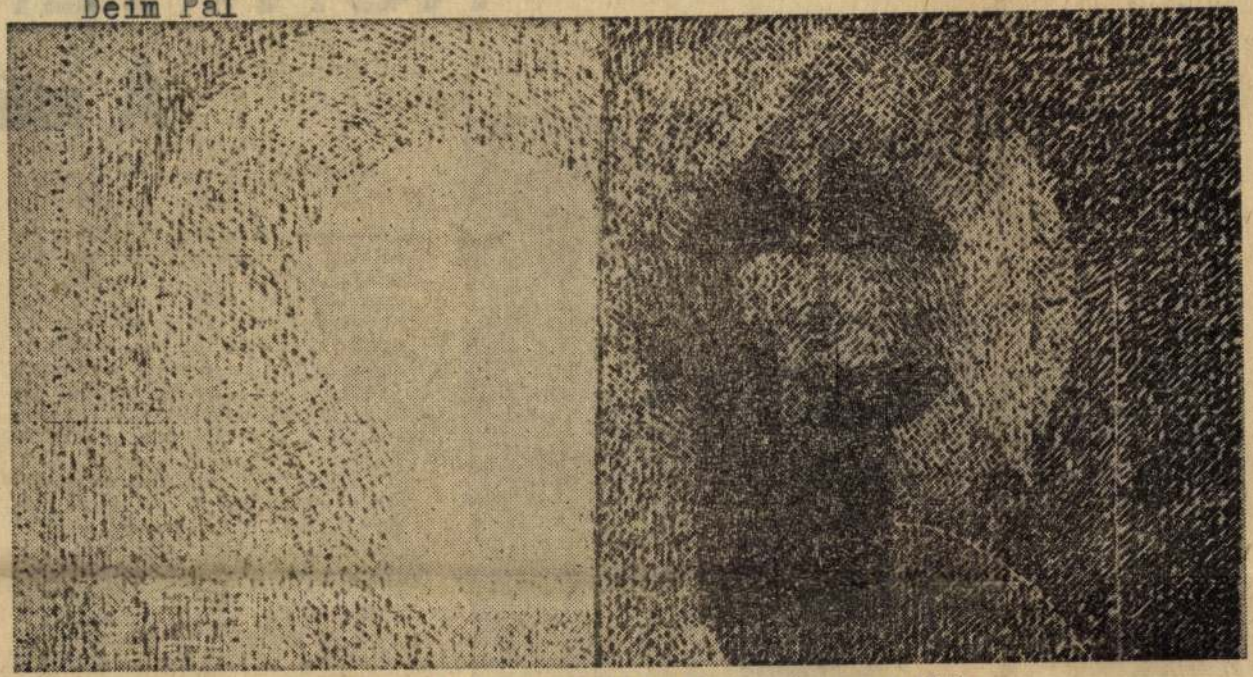

Deim Pál: A Feljegyzések egy kolostorban sorozatból

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 2o. XIX. évf. 38. sz.
12. lap.

Televízió

Hol az ellő Atropasz?

KÖNYVEK

A mű

Claude Roy: A művészet szerelme
(Gondolat, 290 old.)

Örömet adó olvasmány volt másfél évtizede a *Klasszikusok társaságában, Claude Roy* esszégyűjteménye. Kevesen, vagy sokan vannak, akik felfedezték maguknak, nem tudom. Talán nem is ez a legfontosabb, hanem az a máig megőrzött jóleső csodálkozás: irodalomról (és főleg klasszikusokról), így is lehet beszélni? Másképp, mint az iskolában?

Irodalomról, művészetről szólván a *könnyedség* nálunk rossz csengésű szó. Rokonértelmű a *felületességgel.* Szerb Antal példája csöppet sem gátolja e tévképzet elterjedését. Talán ez is oka, hogy nem éled újjá igazán az esszé, talán azért is olyan ritka nálunk a tanulmányt, kritikát közlő „szépíró".

Claude Roy új kötetének esszéi az emberiség több ezer éves kultúrájának kápráztatóan gazdag tényanyagát (kincs-anyagát) görgetik. Olyan adatgazdag ez a könyv,

Deim Pál

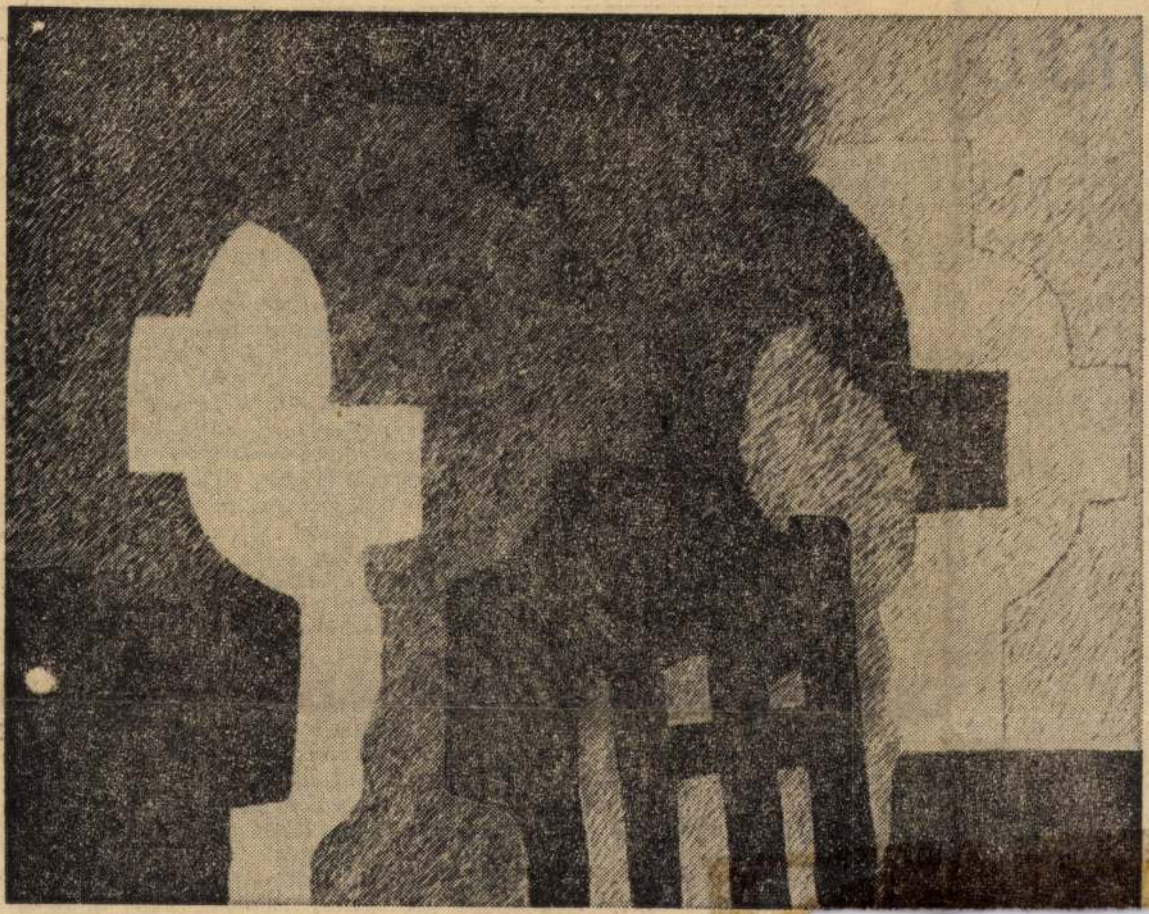

Deim Pál: Variáció

Élet és Irodalom, Bp.
1976. ápr. 3. 14. sz. 3. lap.

Ó KRÓL

Illés Béla, Kassai Géza és az
ző többi munkatársa szovjet
ruhában volt magyar hazafi.

ogultan tudósítottak a fron-
l, de nem a népeket, hanem a
tókat gyűlölték elfogultan.
túlélte a harmincegy évet, ma
észetes munkáját végzi: ír,
t készít a tegnapról és a
l, sikerekről és bajokról, fel-
világát és *a* világot, felelős-
l, nyugtalanul, bízakodón.

tünk valamennyi tapasztala-
em tudjuk átadni a gyere-
nek. Érjük be azzal, hogy iga-
nondunk. Az igazság persze
olult. Nem fekete-fehér. Olyan
mondásos, mint *A győzelem*
című kötet cikkei és képei,
ek nemcsak a hősöknek állíta-
emléket, a korlátolt parancs-
firkász-ellenességét, a front-
groteszk mozzanatait sem hall-
k el.

net, hogy a huszonévesek le-
erűsítik a történelmet. Végté-
em élték át. De talán igazuk
amikor úgy vélik, a szabad
arország léte azon a napon
dött, amikor az utolsó náci
yta a mi földünket, hátra
án maga mögött — nem a

KOMLÓS ALADÁR:

OSVÁT

Presztizse az irodalmi élet egyik legparadoxonabb jelensége. A szerkesztők és könyvkiadói igazgatók ugyanis — feladatuk lévén, hogy olykor visszautasítsanak kéziratokat — általában nem népszerűek az írók között. De a most száz éve született Osvátot mindenki tisztelte, képességeit és motívumai tisztaságát soha senki kétségbe nem vonta. Lehetett nem helyeselni egy-egy döntését, lehetett neheztelni rá egy kézirat visszautasítása miatt, de nem tisztelni őt lehetetlen volt. Odaadása az új magyar irodalom ügyének, megvesztegethetetlen jelleme és szellemi fölénye hódolattal töltött el. Nem hagyott hátra könyveket, mégis, kiváló elmék, kritikus természetű, igényes írók felnéztek rá, maguk közül valónak tekintették, sőt, önmaguknál különbnek. Nem függött tőle pénz, hatalom, állás, mégis már életében feltétlen tekintély, legenda volt. Sőt, szerették is és ragaszkodtak hozzá. 1911-ben, mikor a Nyugat kitűnő mecénása azzal fenyegetőzött, hogy ha nem adja át neki a lap szerkesztését, megszakítja a Nyugat anyagi támogatását, a jórészt éhenkórász írók, kockára téve a lap fennmaradását, őt választották a mecénás helyett s hogy győzni ellenállását, mikor közöltetni szerette volna Gáspár Endre egy szép Nietzsche-fordítását, de Osvátnak az volt az elve, hogy a Nyugatnak nem műfordítók bemutatása a feladata. Gellért Oszkár viszont csak nyomdai szerkesztő volt a lapnál, ha Osvát olykor meg is kérdezte a véleményét. Osvátot sem az író szolgálati ideje, sem nimbusza nem befolyásolta. Tudvalevő, hogy legkiválóbb munkatársainak is visszaadta olykor kéziratát, így Lukács Györgynek, Schöpflinnek, Nagy Lajosnak, a fiatal Illés Endrének, sőt még Adynak is (igaz, olyan cikket, amely nem tűrt nyomdafestéket). Némely író egy félszázad múlva sem bocsátotta ezt meg neki. Lukács például évtizedekkel később igaztalanul azt írja róla, hogy konzervatív volt és értetlen az új iránt, holott Osvát eljutott Czóbel Minkától egész Kassák elfogadásáig. Füst Milán belebetegedett szerkesztői szigorába, Nagy Lajos is meg-megsértődött és háborgott miatta. De Schöpflin bölcsebb volt náluk, mert azt írja: „Azokért a munkáimért vagyok neki a leghálásabb, amiket nem adott ki." Füst Milán úgy nyilatkozott róla: „Méltó volna rá, hogy ér-

valóság, 1996. 7. 91. old.

Deim Pál:
Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére

Deim Pál.

nak, aki ezt visszautasította?

Az ünnepségek kapcsán megjelent cikkek, tanulmányok ezekre a kér igyekeztek a marxista történetírás által kimunkált válaszokat megadni, lehet azt állítani, hogy akár a leglényegesebb kérdésekben is teljes az egy itthon és külföldön. Némelyek Rákóczi társadalmi reformtörekvéseit túlo mások a függetlenségi küzdelmet elszakítják az osztályharc tényleges me Az új kutatások a gazdasági, társadalmi, diplomácia- és eszmetörténetben a nyítják, hogy a társadalmi haladás és a függetlenség szoros kapcsolatba egymással nemcsak Rákóczi és a nemesség egy részének szemléletében, hane Tamás és a jobbágyság felfogásában is.

Köpeczi Bélának a Rákóczi-emlékünnepségen elmondott beszéde az új e nyekre támaszkodva ad összefoglaló képet a szabadságharcról, N. Kiss Istvá a gazdaságtörténeti kutatás jelentős új eredményeiből levonható következ ket ismerteti. *(A szerk.)*

A történelem az emberiség fejlődési folyamata s a róla való gondolkodás fe ..hogy e folyamat lassú, fokozatos menetét minden tévútján át nyomon köv minden látszólagos véletlenségen keresztül kimutassa belső törvényszerű A magyar történelem alapvető belső törvényszerűsége ugyanaz, mint más n A történelem nálunk is osztályharcok története, de a sajátos fejlődés eredmén pen e harcok évszázadokon keresztül összefonódnak a függetlenségi küzdel E küzdelmek sorában különleges helyet foglal el a Rákóczi-szabadságharc, an fő célja az volt, hogy a törökök kiűzése után előállt helyzetben, a kedvező

1980.XII.28. Kossuth 17.lo/Z.
Láttuk, hallottuk

1021

Tendenciák. Ezzel a cimmel nyilt nemrég kiállitás a Zichy kastélyban. Ugy tudom, hogy most a sorozat negyedik darabjával kellett volna jelentkezni. Mit tud erről Hajdú István.
- Valószinüleg valamilyen elnézés folytán, nyomdatechnikai okokból, vagy korrektura hibából, a plakátra, és a meghivókra a Tendenciák 5-ös cim került, ill ugy,hogy itt gyakorlatilag egy apró technikai hibáról van szó. Ugyanakkor annyiban is módosult az eredeti koncepció, hogy, mint ez a meghivón, és mondom, a plkáton is jelződik, az Uj absztrakció cimü kiállitást kellett volna megnyitni. E helyett az Egyéni utak cimen nyilt kiállitás, gyakorlatilag öt müvész munkásságának bemutatásával.

Pécsi Pál
kiállítása

Deim Pál, Heincze Tamás, Keserü Ilona, Jovanovics György,és Pauer Gyula, munkáit láthatjuk a kastélyban.
- Mért pont ez az öt ember?
- Hogy mért pont ez az öt ember, ezt nem tudom. Itt valószinüleg Kovalovszki Mártának, és Forgács Évának a kiállitási anyagának összeállitóit kellene erről megkérdezni, hiszen mondom, az eredeti elképzelés szerint az újabb szakció cimén egy összefoglaló kiállitást rendeztek volna a sorozaton belül,amely azt célozta volna,hogy az organikus absztraktció, az expressiv absztraktció, a szürrealisztikus absztraktció milyen módon futotta ki magát a 7o-es években. Ezegyébként nagyon logikusan követte volna az előző kiállitást, a geometrikus és struktuális törekvéseket. E helyett az Egyéni utakra került sor, és azt nem lehet vitatni,hogy ez az öt ember, ez az öt müvész valóban meghatározó, és nagyon erős egyéniség a 7o-es években, azt azonban igen, hogy csak ők, és csak ők öten, és hogy csak velük lehetne jelezni a 7o-es évek tendenciáit.
- El kell fogadnunk nem? A kiállitás rendezőitől, mert mindig lehetne másik öt embert kitalálni.
- Természetes, egyébként éppen itt van a dolog kulcsa, azt hiszem, hogy ugyanezzel az erővel másik öt embert is ~~kéjé~~ ki lehetett volna állitani Egyéni utak cimmel, de ezt az öt embert is ki lehet állitani Egyéni utak cimmel, itt inkább ott láton a problémát, hogy egy akkora helyiségben, mint a Zichy kastély terme, amely eddig sem adott tulságosan hizelgő körülményeket ahhoz, hogy ott kiállitásokat rendezhessenek, arra egyátalán nem alkalmas, hogy ha egy ilyen monografikus igényü, tehát egy-egy müvészt ilyen mélységben próbálnak bemutatni,akkor ott igazán megbizható,és igazán meggyőző információkkal találkozhasson a néző.

Nem volt kontaktusa a világgal. Amikor a Trasztaveriben kiültünk egy kis kocsmába, ott is egyvégtében arról panaszkodott,hogy neki ugyan mi dolga itt? Ő menne haza. A másik viszont Jákob. És nem is annyira a lajtorja,mint inkább a küzdelem az angyallal. Először is, mert Kokas egyvégtében küszködik, vivódik, és ezt a belső drámát kivetiti a maga képeiben is. Másodszor pedig az angyal, ami tán nem angyal képében jelenik meg, hanem ugy hivják, hogy Ginzopuszta./f/.Ezt az angyalt,akivel viaskodni kell, Kokas saját maga terentette meg magának, ugy látszik,hogy egy véletlen folytán, amikor egyszer Gindrapusztán járt, akkor úgy érezte,hogy ő megtalálta azt a világot, amely őt inspirálja. Persze csak a képeit nézi a közönség, akkor itt semmiféle tárgyi motivumot nem fog találni,

- Mégis miből következtethető erre?

- Néha talán egy-egy motivumból, a látogató ebből nem következtetett,hanem a Kokasnak a vallomásaiból. Ugy látszik,hogy ez az a Gindzapuszta, az az angyal,akit saját maga terentett meg magának Kokas

- hogy legyen mivel küzdenie.

- Igen, és ennek a küzdelemnek az eredménye az,hogy az ő alapvetően drámai hajlandóságát, és alkatát megfelelő módon tudja kiélni.

- Mindez ezen a képkiállitáson hogyan jelentkezik?

- Ezen a kiállitáson. Hát egyetlen képét is tulajdonképpen elég lenne elemezni Kokasnak, mert minden képe ugyanarról, ugyanolyan módon beszél, ez megmutatkozik a különböző nagy dinamikus formáknak az egymáshoz való viszonyában. Abban, hogy ezek a formák miként hatják át egymást, hogyan ütköznek össze egymással. Ugyanakkor pedig a fakturának is, tehát a kép felület megmunkálásának egy bizonyos izgalmával jelentkezik. Jelentkezik a színében, jól lehet emlékeztetnek esetleg a természet szineire,a zöldeknek, feketének és ~~fehér~~/fehér/ sárgáknak nagyon erős kontrasztjával, illetve feszitő erejével. Mindezekből tehát a Gindzapusztai emlékekből, ezekből a drámai formákból, a formáknak egymáson való erőteljes áthatásából, és a szineknek a feldolgozottságából,ugyanakkor az ecsetvitelnek, az ecsetrajznak az izgalmából alakul ki az a drámai kép, amire azt mondhatjuk, ez Kokas Ignác.

- Film, szinház, képzőművészet kritikai müsorunkat Szakáts Ildikó vezette. Szerkeszti Koltai Tamás.

Deim Pál

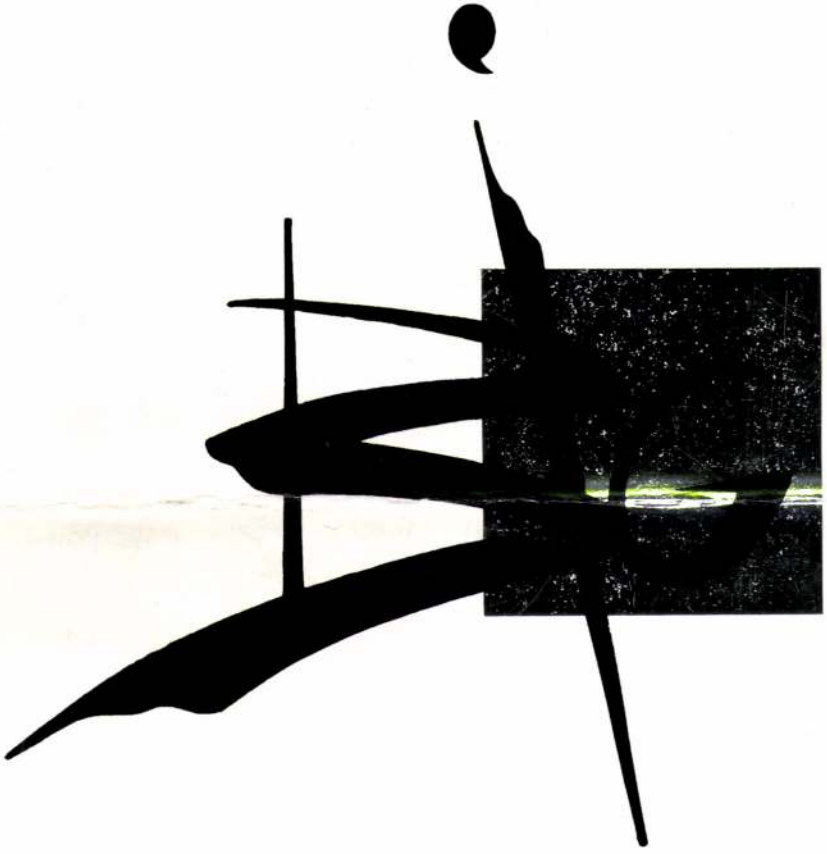

1994. Január 21.—Február 11.

Barcsay Iskola Galéria · Szentendre, Kálvária út 18.

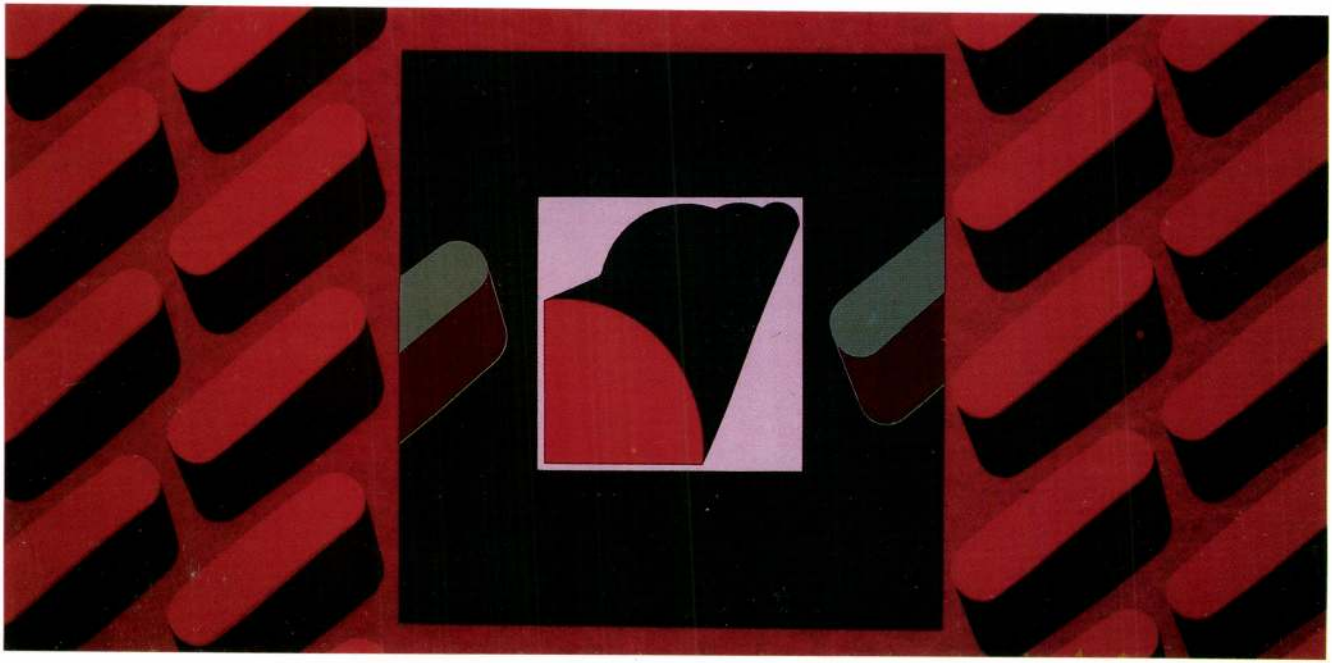

ANTAGONIZM

ANTAGONIZMUS
382×800 mm
SZERIGRÁFIA 1982

Életrajzi adatok

1932. június 29-én született Szentendrén.

1958. Negyedszeri próbálkozásra bejut a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Pap Gyula és Ék Sándor osztályába jár. Mestereinek azonban Barcsay Jenőt, Gadányi Jenőt, Vajda Lajost vallja.

1959–63. A szentendrei Városi Tanács Deli Antal-ösztöndíjában részesül.

1963. Szerepel az utolsó éves hallgatóknak a Főiskola szemlélete elleni tiltakozásként rendezett kiállításán.

1963–68. Részt vesz a Zuglói Körnek nevezett művészcsoport munkájában.

1966–68. A Fiatal Művészek Stúdiójának tagja.

1967. Tanulmányút Brüsszelbe, Párizsba.

1968. Két hétig a prilepi (Jugoszlávia) nemzetközi művésztelepen dolgozik.

1978. Budapest Főváros Tanácsának különdíját nyeri el a IV. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállításon.

1985. Munkácsy-díjat kap.

1987. Szentendre város Pro Urbe díját kapja.

1990. A Magyar Köztársaság Kiváló Művésze címmel tüntetik ki.

1990. A Magyar Képzőművészeti Főiskola címzetes egyetemi tanárává nevezik ki.

1991. A Művészeti Alap Képzőművészeti éves nagydíját kapja.

1991. A Magyar Művészeti Akadémia tagja.

1993. Kossuth-díjjal tüntetik ki.

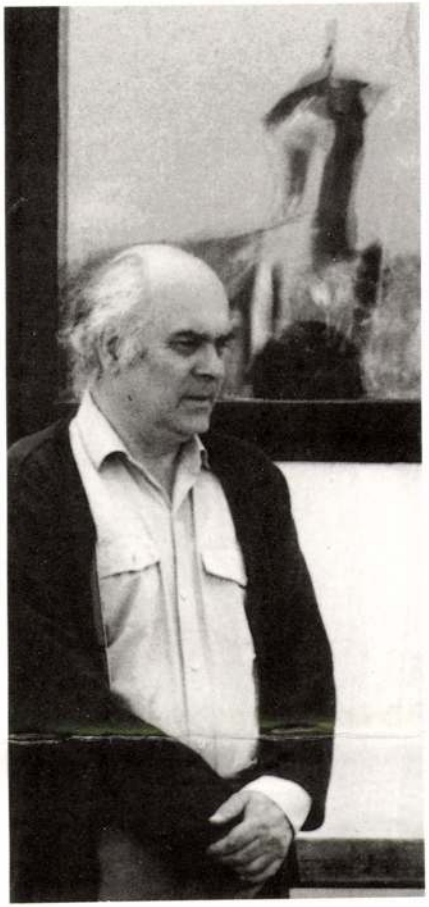

Biographical data

29th June 1932 he was born in Szentendre.

1958 His fourth attempt is successful: Deim is admitted to the Academy of Fine Arts where he goes to Gyula PAP's and Sándor ÉK's classes. Still he recognizes Jenő BARCSAY, Jenő GADÁNYI and Lajos VAJDA as his masters.

1959–63 He gains the Antal DELI scholarship of the Town Council of Szentendre.

1963 He participates in the exhibiton of the graduating class which is organized as a protest against the attitude of the Academy of Fine Arts.

1963–68 He participates in the work of the artist group called Zugló Circle.

1966–68 Deim is a member of Studio of Young Artists.

1967 Study-tour to Brussels and Paris.

1968 He is working at the international atelier of Prilep, Yugoslavia.

1978 He is the winner of a special prize offered by the 4th International Small Sculpture Exhibition of Budapest.

1985 He is awarded Munkácsy-prize.

1987 He is awarded the Pro Urbe-prize of Szentendre.

1990 He has the title of Eminent Artist of the Hungarian Republic.

1990 He is nominated honorary professor at the Academy of Fine Arts.

1991 He is awarded the annual grand prize of Art of Foundation.

1991 He is the member of the Hungarian Academy of Art.

1993 Recipient of the Kossuth Prize.

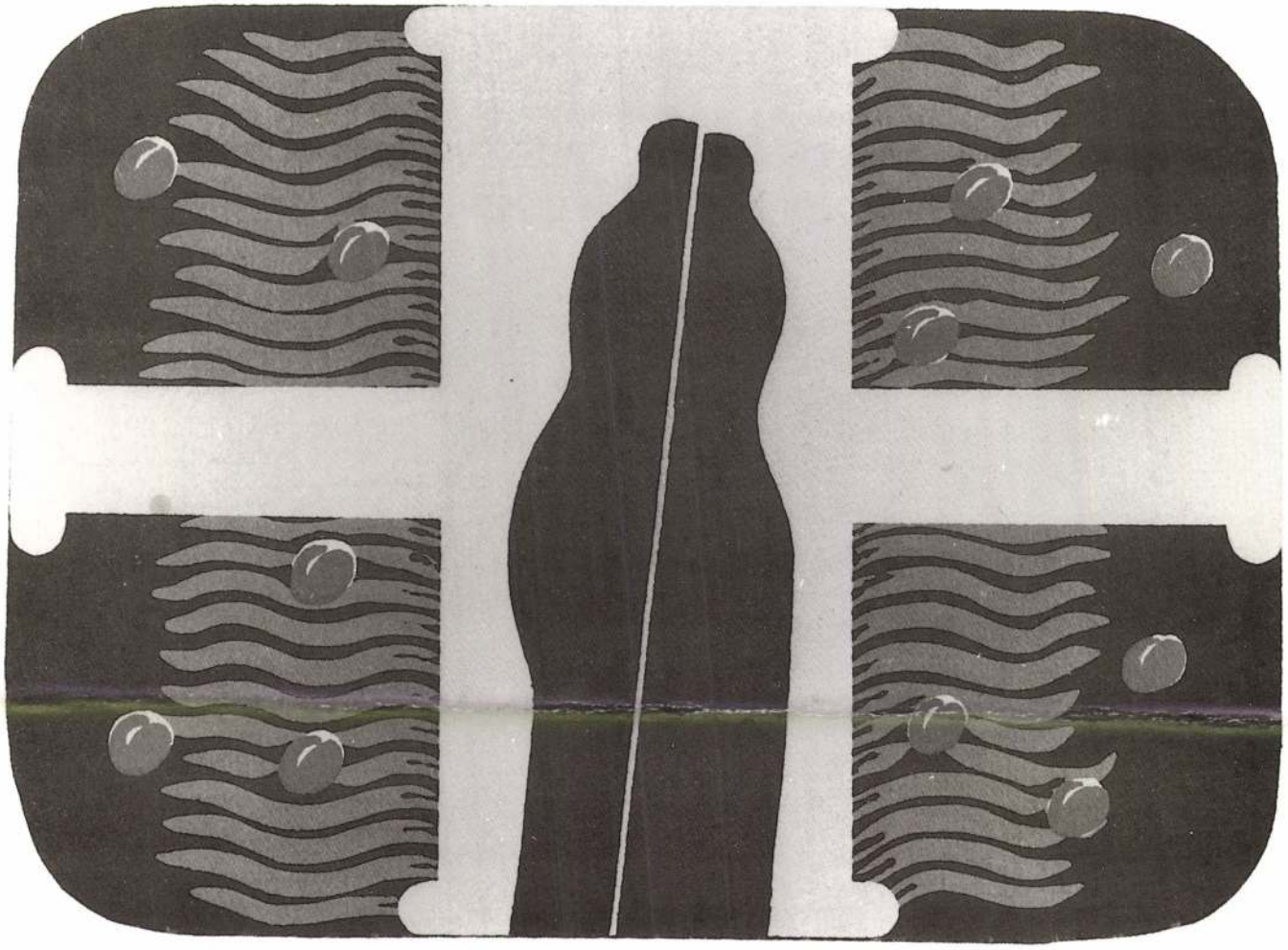

MIDDLE AGES

KÖZÉPKOR
110×150 mm
SZERIGRÁFIA 1986

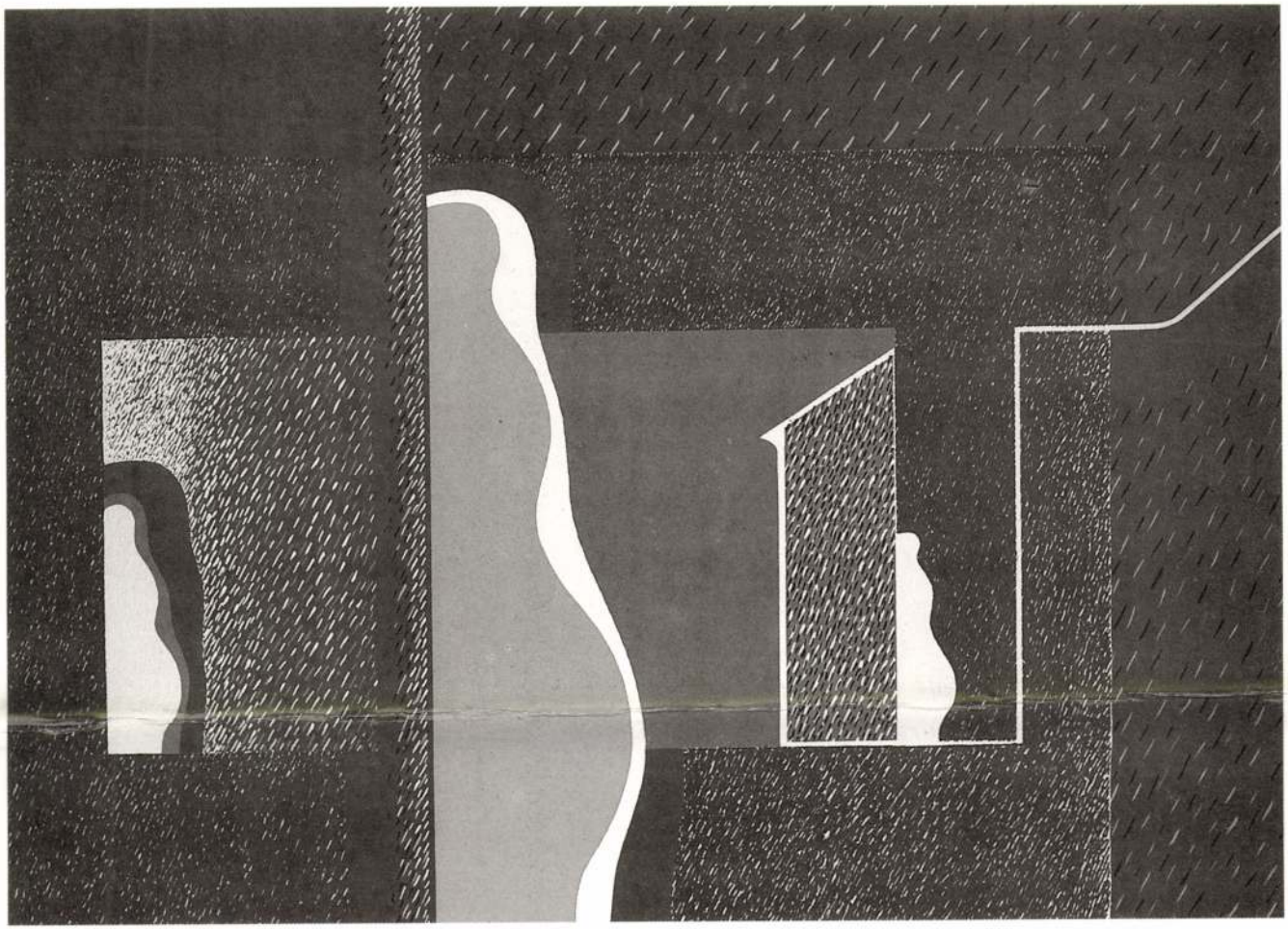

SILENCE

CSEND
420×590 mm
SZERIGRÁFIA 1978

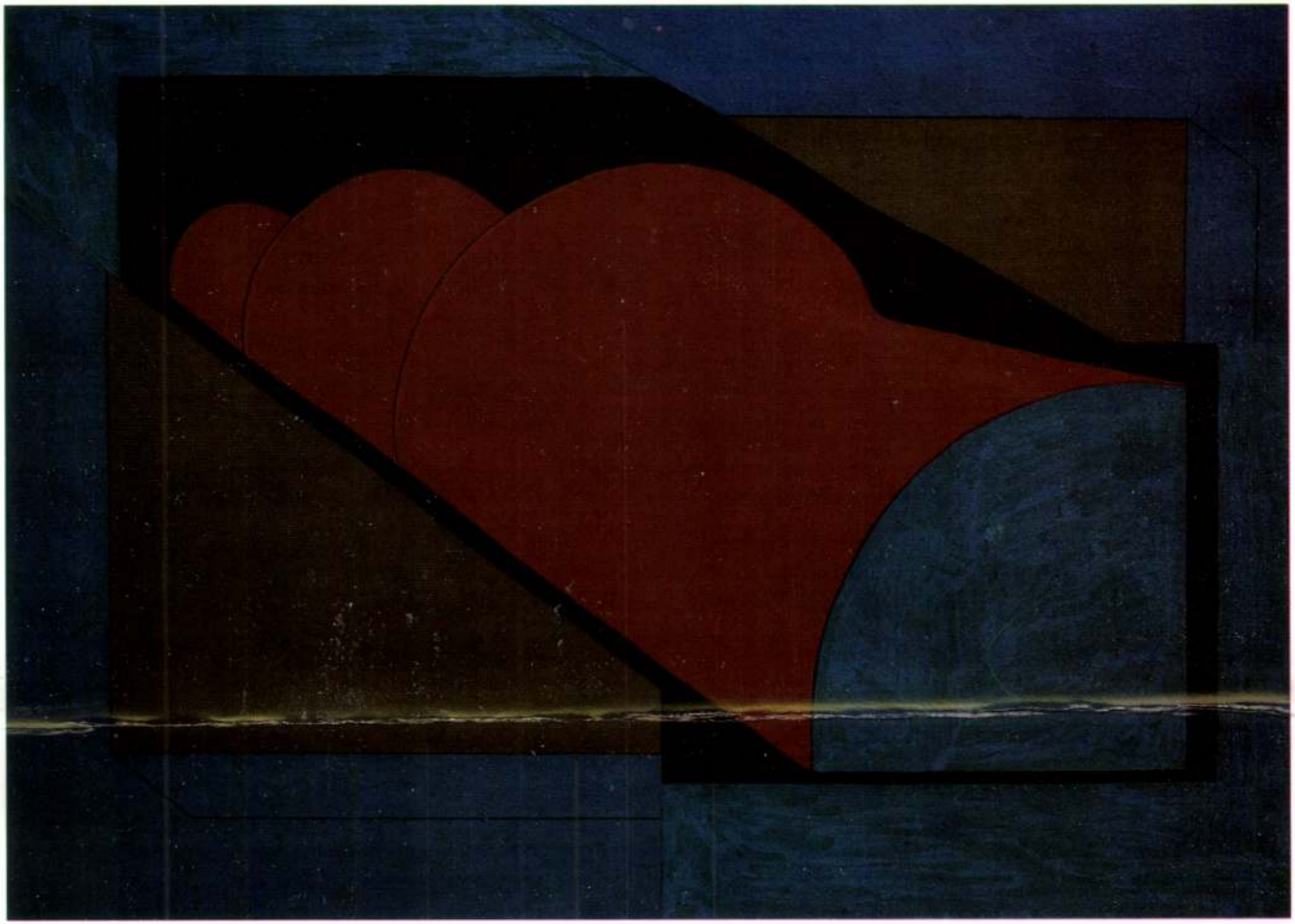

◁ **HOMMAGE A'BARCSAY**
400×400 mm
SZERIGRÁFIA 1989

CRYPT

KRIPTA
360×465 mm
SZERIGRÁFIA 1973—91

A kortárs magyar képzőművészet a „visszanyúlások" művészete. A ma festői, szobrászai közül igen sokan eltűnt korszakok művészi eredményeihez fordulnak inspirációért.
Főleg a századelő klasszikus avantgard eredményei tűnnek fel az ifjú és középnemzedék vásznain, plasztikáin, a vegyes műfajú munkákban, új — gyakran erősen szubjektív — századvégi értelmezésben.
Az igazán nagyok azonban távol tartják magukat a stílusdivatoktól, önálló, össze nem téveszthető életmű építésén fáradoznak.
Ilyen mester volt Barcsay Jenő, s ilyen mester az egyik legjobb tanítvány, Deim Pál.
Természetesen egy életmű, mégha mégoly független is, nem bukkanhat elő a semmiből. Az előzményekhez, a hagyományokhoz való kapcsolódás minden komoly művész esetében rendkívül fontos.
Deim, mint született szentendrei, korán felfigyelt a szerb ikonfestészet misztikus, fenséges, szigorú és zárt világára, s az ebből a kultúrából modern felfogású, kicsit szürreális világot teremtő Vajda Lajosra.
Barcsayt már az előtt igen sokra becsülte, hogy professzora lett a Képzőművészeti Főiskolán.
Rajtuk kívül Gadányi Jenőt tartja még olyan személyiségnek, aki — főleg a kezdeti időkben — hatással volt művészi fejlődésére.
A legmeghatározóbb azonban kétségtelenül Barcsay Jenő volt, akivel Deim a Mester haláláig szoros szellemi, szakmai és baráti kapcsolatot ápolt.
Barcsay művészetének kulcsfigurája az arctalan, súlyos, statikus bálványszerű emberi alak, mely örök érvényességgel áll az Időben, végtelen erőt, nyugalmat sugározva.
Deim Pál festői, grafikusi, szobrászi munkásságában a főszereplő egy bábu, mely ugyancsak arctalan, nem visel megkülönböztető karakterjegyeket, viszont viselkedik, állandóan új és új helyzetbe kerül: lebeg, fekszik, lehajol, összeroskad; tud magasztos lenni és kiszolgáltatott, megszületik és meghal, szerelembe esik, szenved és örvendezik.
Ez a bábu az elvont embert jelenti, képviseli a világ bármely nációjához tartozó, a földgolyó bármely pontján élő, s az Időben bármikor elő- és felbukkanó Embert. Egyetemes jelkép tehát, fogalmi természetű, sorshordozó szimbólum.
Deim Pál művészi nagysága (egyebek mellett) abban áll, hogy a magyar (s azon belül a szentendrei) festészet előremutató hagyományaira építve egy olyan független világot teremtett, mely magyar és európai egyszerre, bárhol érthető és mindekihez szól.
Éppen ezt tette Barcsay Jenő is.
Jó gondolat volt tehát a Barcsay Iskola Galériát Deim Pál kiállításával nyitni. Köszönet érte a tárlat rendezőinek, szervezőinek.

HANN FERENC

The contemporary Hungarian fine-arts are the so called "retrospective" arts. A lot among our present painters and sculpturs go back to the artistical effects of vanished ages for inspirations.
Mainly the classical avantgarde effects of the beginning of the century can be found in the canvases and plastic-arts and other types of artistical works of the young-, and mid-generation, in a so called "interpretation of the end of the century". This interpretation is very often rather subjective.
The real great figures of Arts keep aloof from fashion styles, constracting original oeuvre.
Jenő BARCSAY was one of these masters, and the same master is, one of the best followers Pál DEIM.
Of course oeuvre—even it is as independent as his one—cant come out of nothing. The attack to the antecedents and traditions is very important in the art of every serious artist.
Deim as a real Szentendre-inhabitant soon recognized the Serbian iconocraphical paintings and Lajos VAJDA, too. Vajda who created a bit surrealistic world from the mystical, glorious, exact and closed world of these iconographical paintings.
Deim thought highly of Barcsay even before he became his teacher at the Academy.
Besides them Deim thinks Jenő GADÁNYI to be such a personality who has influenced his artistical progress mainly at the beginning.
The best prominent among them was Jenő BARCSAY, with whom uptill the death of the Master, Deim cultivated close friendship and intellectual and professional connection.
The dominated figure of Barcsay's art is an unfaced, heavy, structural, ideal-like puppet — shaped body, standing by the lasting validity in Time, beaming endless power and quitness.
All in Deim's pictures, graphics, and sculptures the main character is a puppet — shaped human-being without face, having no characteristic elements, but which can behave, getting into new positions time to time. Sometimes he fleats, lies, bends, collapses, he can be either exalted or defenced, can be born or die, fell in love, suffer and be delighted.
The puppet symbolises the abstract human being of any nation wherever on Earth, the mortal appearing in Times. So, its an universal symbol, a desting symbol.
One of Deim's artistic greatness is that he could create an independent world, which is Hungarian and European at the same time, can be understood all over the world.
This is what Barcsay himself did, too.
It was a good idea to open the Gallery of Barcsay School with the exhibition of Pál DEIM. Thanks for the arrangers and organisers of the exhibition.

FERENC HANN

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Deim Pál

ÉLET ÉS IRODALOM

1964 SZEP 26

1021

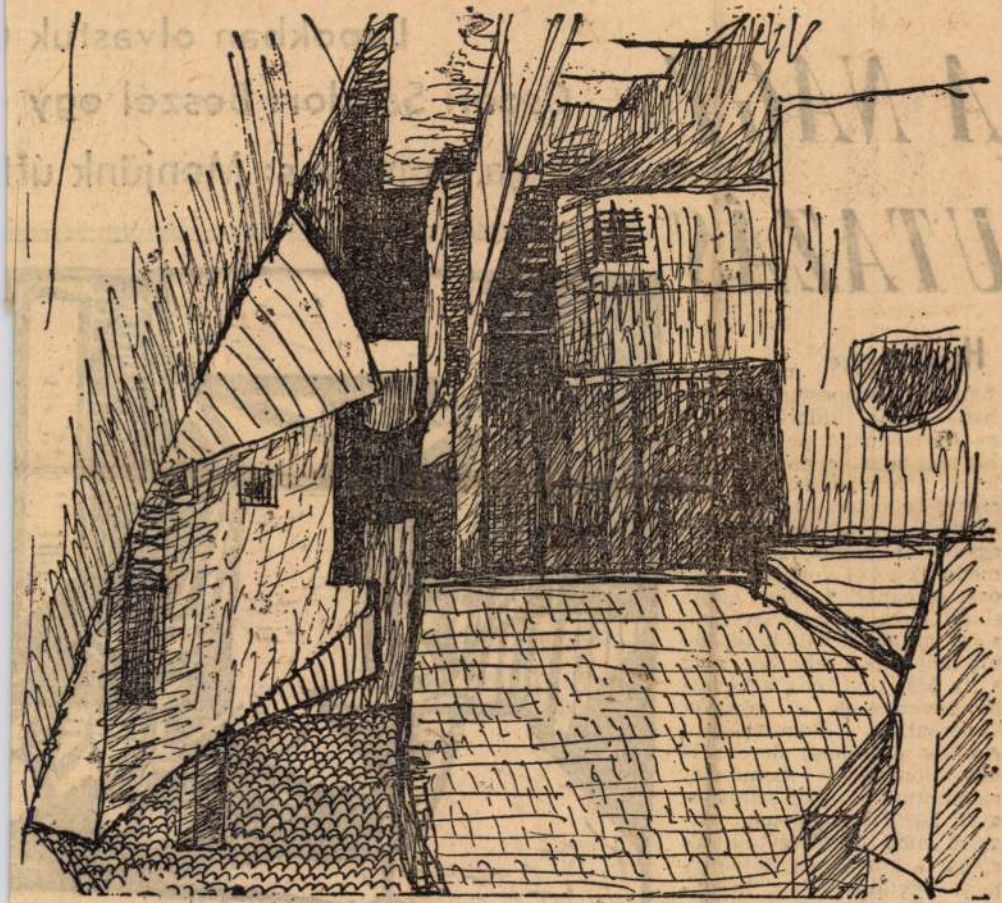

Deim Pál: Szentendrei udvar

NEMES GYÖRGY:

A NAGY UTAZÁS

Lapokban olvastuk (
Csoóri Sándor: Beszél egy (
Varga Domokos: Menjünk út

Hálókocsi jegyet nem vehettünk Budapesten, Zágrábban pedig kiderült, hogy az Adriai-tenger felé áramlók már hetekkel előbb lefoglalták a hálókocsi és a couchette-helyeket. Még az is kérdésesnek látszott: lesz-e egyáltalán ülőhely a Splitbe menő éjszakai vonaton. Két órás sorbanállás után mégis sikerült *rezervációját* szerezni, s így ha alvás nélkül is, de ülő helyzetben tehettük meg a tíz órás utat, míg a kevésbé szerencsések a folyosón kuporogtak csomagjaikon. Amikor a hajnali derengésben álommézes szemünket rányitottuk a kopár sziklahegyek közül előbukkanó tengerre, még örülni se tudtunk eléggé a csodálatos látványnak: végtagjainkhoz hasonlóan az agy zsibbadtsága sem oldódott egykönnyen, fáradtan és nyügösen kászálódtunk le a vonatról. Egy másfél évvel ezelőtti téli utazásom jutott eszembe, ét -

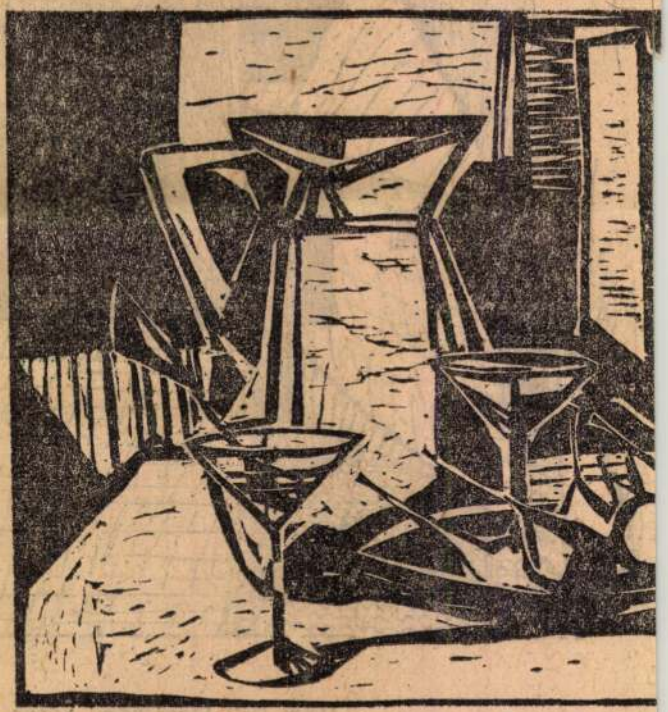

Czinke Ferenc: Csendé

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Deim Pál
VALÓSÁG
1964 — 10
1021

Deim Pál: Georg Trakl illusztráció

[illegible] a következő vizsgálatok is: H. E. Free
Posthospital Performance Levels. American Sociological R
R. H. Hardt, S. J. Feinhandler: Social Class and Mental
Sociological Review, vol. 24, 1959, 815—821.

[14] Manfred Pflanz: Sozialer Wandel und Krankheit. E
nischen Soziologie. 1962, Stuttgart, Enke.

[15] Talcott Parsons: The Social System. 1951. Clenco
a „Social Structure and Dynamic Process: The Case of M
fejezetben.

[16] S. Freud: Gesammelte Werke, Bd. 1. 1955, London,

[17] A. Adler: Über den nervösen Charakter. 1928, Wies

[18] Erről lásd O. Brachfeld: Los sentimientos de inferioridad. 1959.

[19] Bálint Mihály: Az orvos, a betege és a betegség. 1961, Bp. Medicina.

[20] Sok részletet közöl erről E. Kretschmer: Hysterie, Reflex und Instinkt. 1958. (6. Aufl.), Stuttgart, Enke.

[21] R. Brun: Allgemeine Neurosenlehre. Biologie, Psychoanalise und Psychohygiene leib-seelischer Störungen. 1946. (2. Auflage) Basel, Benno Schwabe.

[22] Th. S. Szasz: The Myth of Mental Illness. Fundations of a Theory of Personal Conduct. 1962, London, Sacker and Warburg.

[23] Alapvető munkák: H. F. Dunbar: Emotions and Bodily Changes. 1954, (4. th. ed.) New York, Columbia Univ. Press, — és — F. Alexander, T. M. French (eds.): Studies in Psychosomatic Medicine. 1948, New York, Ronald Press.

[24] Susser, Watson: i. m. 41—42.

[25] E két fogalom kritikája: Pflanz: i. m. 37—40.

[26] Pflanz: i. m. 54—68.

[27] G. G. Reader, M. E. W. Gross: The Sociology of Medicine. in: R. K. Merton, L. Broom, L. S. Cottrell jr. (eds.): Sociology Today. Problems and Prospects. 1959, New York, Basic Books, 228—246.

[28] R. K. Merton: Social Theory and Social Structure. 1957. (2. ed.) Glencoe, Illinois, The Free Press — különösen 5—12. l.

[29] Pflanz: i. m. 123. lap nyomán.

[30] Wardler: i. m. in: Welford, etc: Society, 354. lapon.

[31] Susser: i. m. in: Welford, etc: Society, 141. lapon.

[32] Ch. Bühler: Psychologie in Leben unserer Zeit. 1962, München, Droemer Knaur, 385. lap nyomán.

[33] Susser, Watson: i. m. 34—37.

[34] A nálunk nem elérhető kötet címe: The Student-Physician. Introductory Studies in the Sociology of Medical Education. Részletesen ismertetik Susser és Watson, Pflanz, Rohde könyvei és Reader és Goss cikke.

[35] Susser, Watson: i. m. 92—94. l.

[36] Talcott Parsons: i. m.

[37] Talcott Parsons: i. m. — és — Parsons: Illness and the Role of Physician. A Sociological Perspective. in. C. Kluckhohn. H. A. Murray (eds.): Personality in Nature, Society, and Culture. 1953, (2. ed.) London, Jonathan Cape, 609—617.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 OKT 12
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

1021

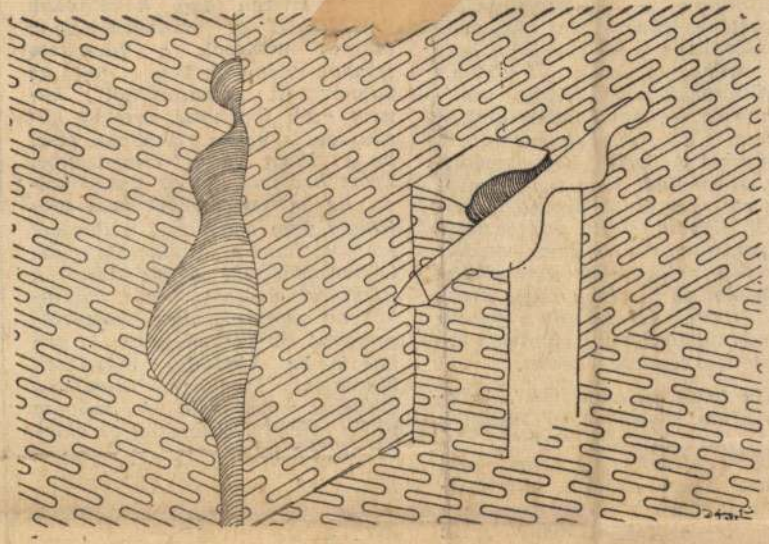

Deim Pál: Térszervezés III.

tettek tanúbizonyságot, mi kizárólag — és jór pisztikusan — a profi, képzetéhez fűzünk. De még az előadások is — példának csa.. a műegyetemisták Szkéné együttesének produkcióját említem meg —, amelyekből olykor, főként a tömegjelenetekben, hiányzott a kellő begyakorlottság, és amelyek nem tudtak minden szerepre kellő képességű színészt állítani, üdítő ötletgazdagsággal, humorral, művészi arányérzékkel valósították meg elképzelésüket és a nézők végig érezték, értették és élvezték a feszítő mondanivalót, mely egységet teremtett a részletek között.

Kik tehát az amatőrök? Akiknek nincs kőszínházuk? Akiknek nincs főiskolai végzettségük, oklevelük, következtetésképp nem kapnak állami díjakat, kitüntetéseket és csak kivételképpen lépnek fel a televízióban? Akik olyan darabbal próbálkoznak, amelyeknek dialógustechnikája, cselekménybonyolítása, hősábrá-

[illegible] és a profiságot nem egymással állítanánk szembe, hanem mindkettőt a dilettantizmussal. A dilettáns a művészet ellensége, akár kőszínházban remekel, akár kultúrteremben; Piripócson is az, és akkor is, ha hivatalos műítészek hivatalos lapokban hivatalos cikkeket írnak róla. A művész pedig művész, oklevéllel és oklevél nélkül is.

Eörsi István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1976 OKT. 12
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

DÁS

1021

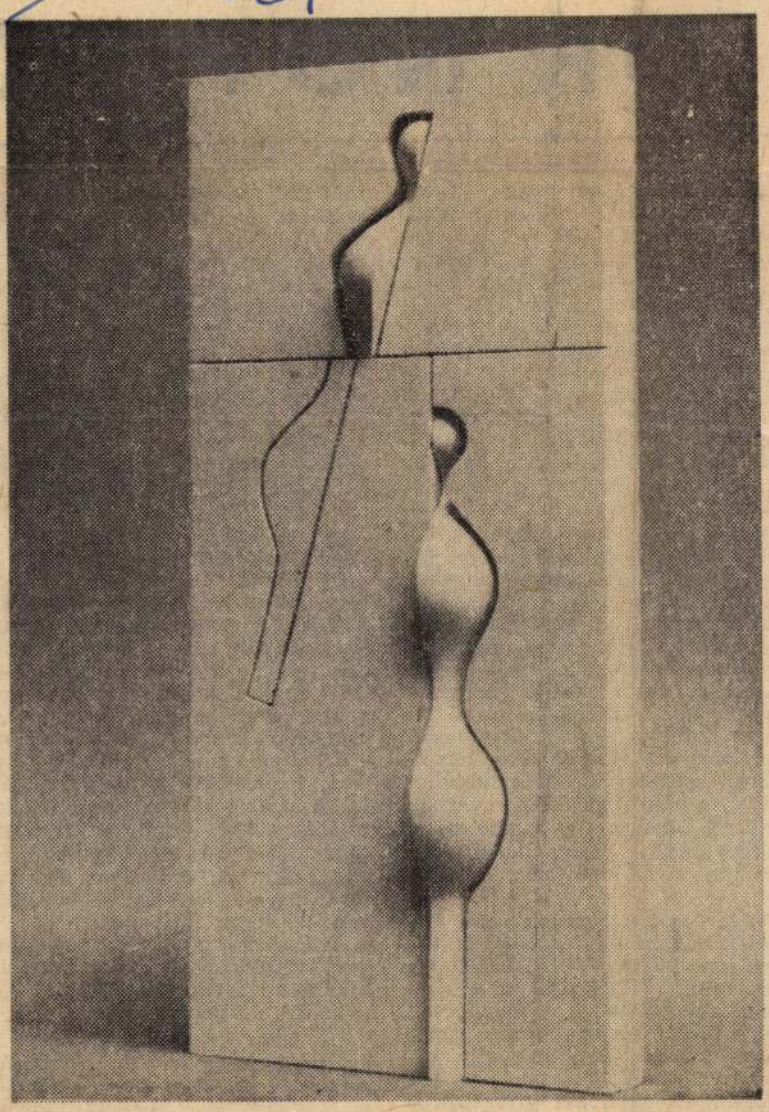

Deim Pál: Lelet a XXII. századból

VITÁNYI IVÁN:

TO BEA OR NOT TO

A beat ügyében lassan elültek a viták, anélkül, hogy valami megegyezés született volna. Azt mindenki látja, hogy a „beatkorszak" elmúlt — értve ezen azt a különös izgalmi állapotot, amit egykor ez a fajta zene az ifjúságban (és az ifjúságot szemlélve a felnőttekben) okozott. Ma már nem állnak hosszú sorok a beathangversenyek bejárata előtt; a rendezőségek nem rögzítik a telefont, hogy kéznél legyen, ha hívni kell a rendőrséget; a felhevült tizenéves lányok sem sikítoznak magukfeledten, ha kedvenc sztárjuk a húrokra csap; nem gyújtanak a szabadtéri rendezvényeken papírfáklyákat, nem törnek össze berendezéseket. A serdülők figyelme szerteágazik, nem oszthatók fel néhány beategyüttes drukkerhadára. A beat rendes, normális szórakoztató üzletággá fejlődött (vagy fajult), megvannak a professzionisták, akik amikor szükséges, szakszerűen és rendszeresen „leprodukálják", amit várnak tőlük, a fiatalok is rendszeresen összegyűlnek meghallgatásukra, anélkül, hogy extázisba esnének tőle.

Vége tehát a beatnek? Sok felnőttől hallom ezt az általuk örvendezve hangoztatott megállapítást, mintha ezzel azok a problémák, amelyeknek a beat csak tükre volt, automatikusan megszűntek volna. Legutóbb egy tudományos megbeszélésen intettek ifjúsági kérdésekkel foglalkozó szakemberek, hogy hagyjuk már a beatklubokat, hiszen divatjuk múlik. El kell szomorítanom ezeket a felnőtteket, ezeket az ifjú-

valóban kiemelkedett. Egy ilyen politika mindig a középszerűségnek kedves, azoknak, akik nem mondanak semmit, s így nem is zavarnak semmit. Mi azonban mindig megmondtuk, amit igaznak gondoltunk, ezért üldöztek bennünket.

Sz: Ha jól sejtem, ti egyszerre akartok két dolgot. Egyrészt büszkélkedtek azzal, hogy ellenzékiek vagytok, s hogy ez népszerűségetekbe is belejátszott — másrészt azt akarjátok, hogy ezért hivatalos részről is elismerést kapjatok. Nem gondoljátok, hogy a kettő együtt nehezen megy?

B: Miért? Csak ebben a kettőben tudtok gondolkozni, *vagy* ellenzékiség *vagy* kormánypártiság? Mi sohasem voltunk a rendszer ellen, semmilyen formában. De voltak kérdések, amikben éppen a rendszer mellett vitatkozni szerettünk volna, ez csak nem bűn?

Sz: Nem bűn, sőt inkább érdem, ha valaki komolyan csinálja. A probléma éppen ezért nem ez. Ti akkor, azzal a magatartással utat találtatok az ifjúságnak szinte az egészéhez. Ma viszont ugyanazzal, csak egy részéhez. Ezt csak nem akarjátok a művelődéspolitikai, vagy bármilyen vezetőség nyakába varrni? Inkább magatokra vessetek.

B: Na, ne mondd! Miért!

Sz: Nem vettétek tudomásul a helyzet alapvető megváltozását. Akkor, a hatvanas évek közepétől a hetvenes évek elejéig olyan helyzet alakult ki, nemcsak nálunk, a világ sok országában, amelyben egyáltalán *lehetséges* volt egy egységes ifjúsági kultúra.

következett be, el-

Eur-

DEIM PÁL: MINDEN ÉRTELMETLENÜL MEGHALT EMBER EMLÉKÉRE

DEIM PÁL, akinek művészi alkotását nehezen tudnánk kategóriába szorítani (kép-szobor?, szobor-kép?) még messzebb megy a jelalkotás útján. Műve tiszta jelkép, egyetlen, plakátszerű tőmondat, monumentálitása éppen egyszerűségében rejlik, az adja hitelét és erejét.

Bajor Gyula: Utak és formák

kongresszusá-
éves szabad-
mberek most
és hatékony-
törekszenek,
ista racionа-
kihasználják
at.

lősi idők, le-
augusztusa,
elkelés. 1943-
zovjetunióban
csehszlovák
5. Felkelés
puszta kéz-
gfeljebb egy
vöröscsillagos,
sakban rátá-
elragadták a
ván az egész
állta az or-
nem tudtak
gába szorult
arcolt és se-
szovjet tank-
Csehszlovákia
lött tört előre
fordult, gyors,
t át a meg-
i vonalon és

Deim Pál

Tükör, 1945. máj. 6.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 OKT 17
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Deim Pál
1021

rózsaszín, selymes emlékkönyvüket,
a föld alatt is lángolót.

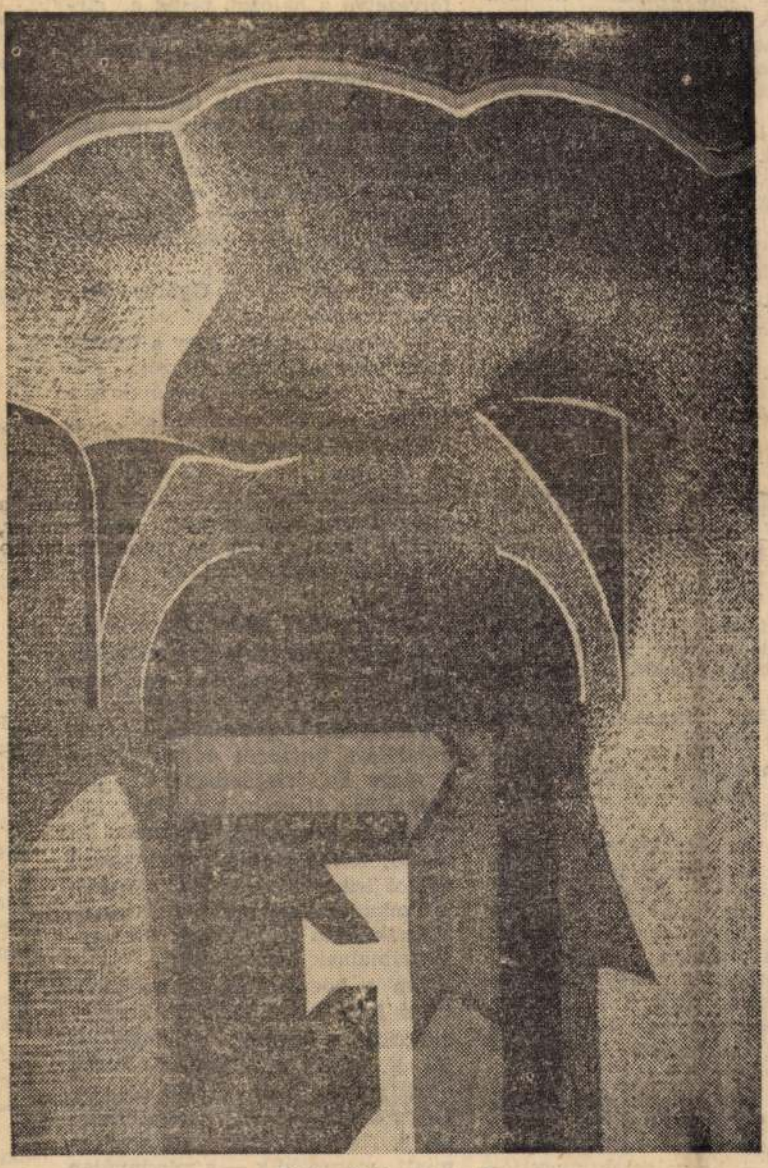

Deim Pál: Ikon II.

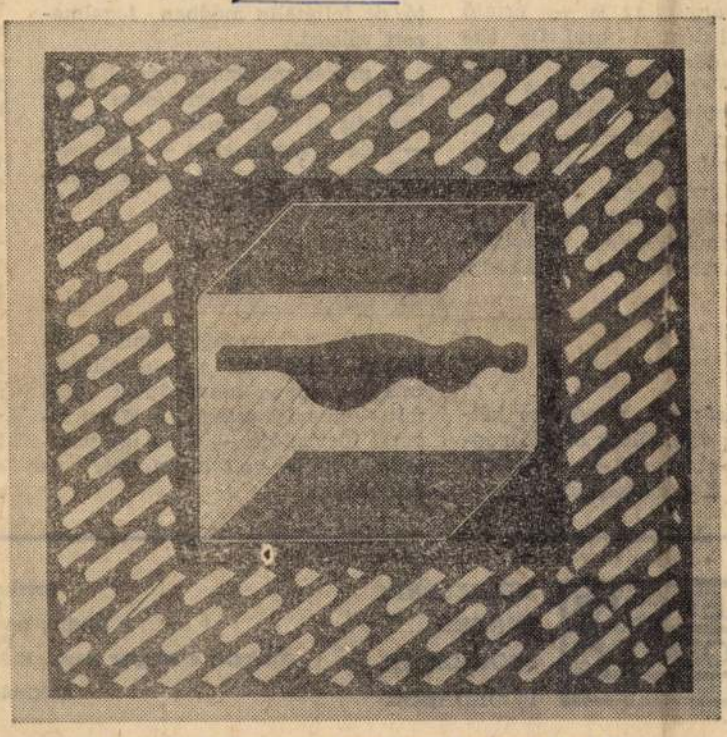

Deim Pál: Feljegyzések egy kolostorban V.

ja régi ismerősöm: együtt járt gimnáziumba és együtt végeztü az egyetemet. Készségesen tájél tat:

— A falugyűlések a demokr alapiskolái lehetnének — mor —, de sok helyütt vagy a ta tisztségviselőinek, vagy a po roknak nem akaródzik beiratk ebbe az iskolába. Akadozik a s vezés, a tanácsiak és a falu egyaránt közönyösek; egyszerűen képtelenek vagyunk igazi fórummá teremteni az év végi tanácskozásokat. Pedig tudom: az emberekben megvan a készség arra, hogy gondjaikat nyíltán elmondják. Mégis, a falugyűlésekre a lakosság tizedrésze sem jön el, aki meg ott van, hallgat vagy a szomszédjával sutyog.

— Érdemes-e ilyen körülmények között egyáltalán megtartani a gyűléseket?

— Nehéz és bonyolult kérdés. A falugyűlésnek ugyanis nincs döntési jogköre, a problémákat tehát — demokrácia ide vagy oda —, a tanácsi vezetőknek kell megoldaniuk. Igen ám, de a fontos dolgokról a tanácsnál úgyis tudnak — szóba kerülnek azok a vébéülésen, a tanácstagi beszámolókon is —, apró-cseprő ügyek miatt meg kár összebolondítani a fél falut.

A főelőadó aktacsomagot von elő a szekrényből.

— Itt a községi tanácselnökök jelentése: böngészd át. Tanulságos olvasmány.

A jelentések csakugyan izgalmasak, s általában a főelőadó aggályait igazolják. Az egyik önálló kisközség tanácselnöke amiatt panaszkodik, hogy egyre nehezebb feladat „a tömegek mozgósítása", a másik szerint a falugyűlésen kevesen vesznek részt, s a jelenlévők is egymást ismételik; nincs igazi vita, csak afféle értekezlethangulat.

Az F.-i tanácselnök még a jogszabályt is megváltoztatná. „Falugyűlést csak akkor kellene tartani — írja —, ha valamely nagy jelentőségű, a lakosságot közvetlenül — esetleg anyagilag is — érintő ügyben kell döntést hozni. De akkor legyen *döntési joga* a falugyűlésnek!" Véleménye szerint a gyűlés — jelenlegi formájában — nem nagyon érdekli az embereket; aki mégis elballag a kultúrházba, oda sem figyel, vagy jelentéktelen ügyekről-bajokról locsog végeláthatatlanul. Esetleg teljesíthetetlen követelésekkel hozakodik elő.

3.

L.-kisközségnek mindössze hétszáz lakosa van. Nincs önálló népképviseleti szerve; öt-hat éve kapcsolták az A.-i tanácshoz.

be" — mondja N. Józsefné nyugdíjas —, azóta bajlódunk a rossz kutakkal. Hallottam, hogy a falugyűlésen szóba kerül majd a víz bevezetése, az asszony el is megy meghallgatni, de engem nem nagyon érdekel már...

A falu asztalosa, B. György, óvatosan panaszkodik:

— Lassan hét éve, hogy a fiamék leköltöztek a „telepre", azóta kérik, hogy vezessék be hozzájuk is a villanyt —, eredmény nélkül. A költségeket természetesen magukra vállalnák, de a tanácsnál azt mondják, nincs kivitelező. A mai falugyűlésen még egyszer előhozom a dolgot, aztán ha most sem csinálnak semmit, hát én elmegyek a...

— Miért Ön? Miért nem a fia?

— Neki nincs ideje ilyesmire, kérem. Nappal a gyárban van, este meg mégiscsak első a család.

Fél hatkor, a gyűlés kezdetekor, mindössze huszonöt ember lézeng a tágas kultúrteremben; N. Józsefné és a téeszelnök nincsen közöttük. A benzámoló unalmas, fárasztó; felfoghatatlan mennyiségű adatot ismertet az előadó. Magam is lankadtan hallgatom „a bázisidőszak és a tényidőszak viszonylatszámainak összevetését".

Ám a hozzászólások megmentik a falu becsületét. B. György elmondja a telepiek villanygondját, N. István a belterületi utcák portalanítása felől érdeklődik, Sz. Lajos a törpevízmű megszüntetése, a berendezések széthordása miatt morgolódik — s mindnyájan megkapják a titkárnőtől a biztató, de feltételes módban fogalmazott választ.

A gyűlés majdnem másfél óráig tart; a tervek ismertetésére már nem figyel oda senki. Legelőször — még a zárszó előtt — két asszony indul hazafelé, aztán elszállingóznak a férfiak is.

4.

— Az a huszonöt ember, aki L.-ben részt vett a falugyűlésen, tulajdonképpen hetvenötnek számít — mondja másnap a járási hivatal főelőadója. — S ha így veszszük, nem is volt olyan gyér az érdeklődés.

mozgatj
szerencs
ják. Így
készítés
— És
sokhelyű
száma is
— Né
sége bej
napját
tölti, s
levízió é
már ner
község d
sét sem),
negyven
megpróbá
ket, de é

Falvain
népfront
vetkezetek
hatalmi p
emberek n
gozik, s n
a gazdasá
háztáji te
téesz, min
repet játs
társadalmi
rendelkezi
dítható ar

A téeszr
vannak „k
vés az oly
és a tanác
őket. Nem
lu, külön
egyeztetik
ugyan egy

A Zs.-i
telnek lát
bacska du
is a falug
téesz veze
figyelői" r
tív tanácsl
Az őket é
válaszolna
gítenek.

— Tava
a hús, a
lyesen kö
mit az el
mondja a
kárnő. —
akartam,
nök, és b

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON, 16 OLDALON

Szerkesztőség: 1
KÉZIRATO
Kiadja: LAPKIADÓ V
Felelős kiad
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető:
Előfizetési díj: eg

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796
1974 OKT 12

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

1021

XVIII. ÉVFOLYAM, 41. SZÁM 1974. OKTÓBER 12.

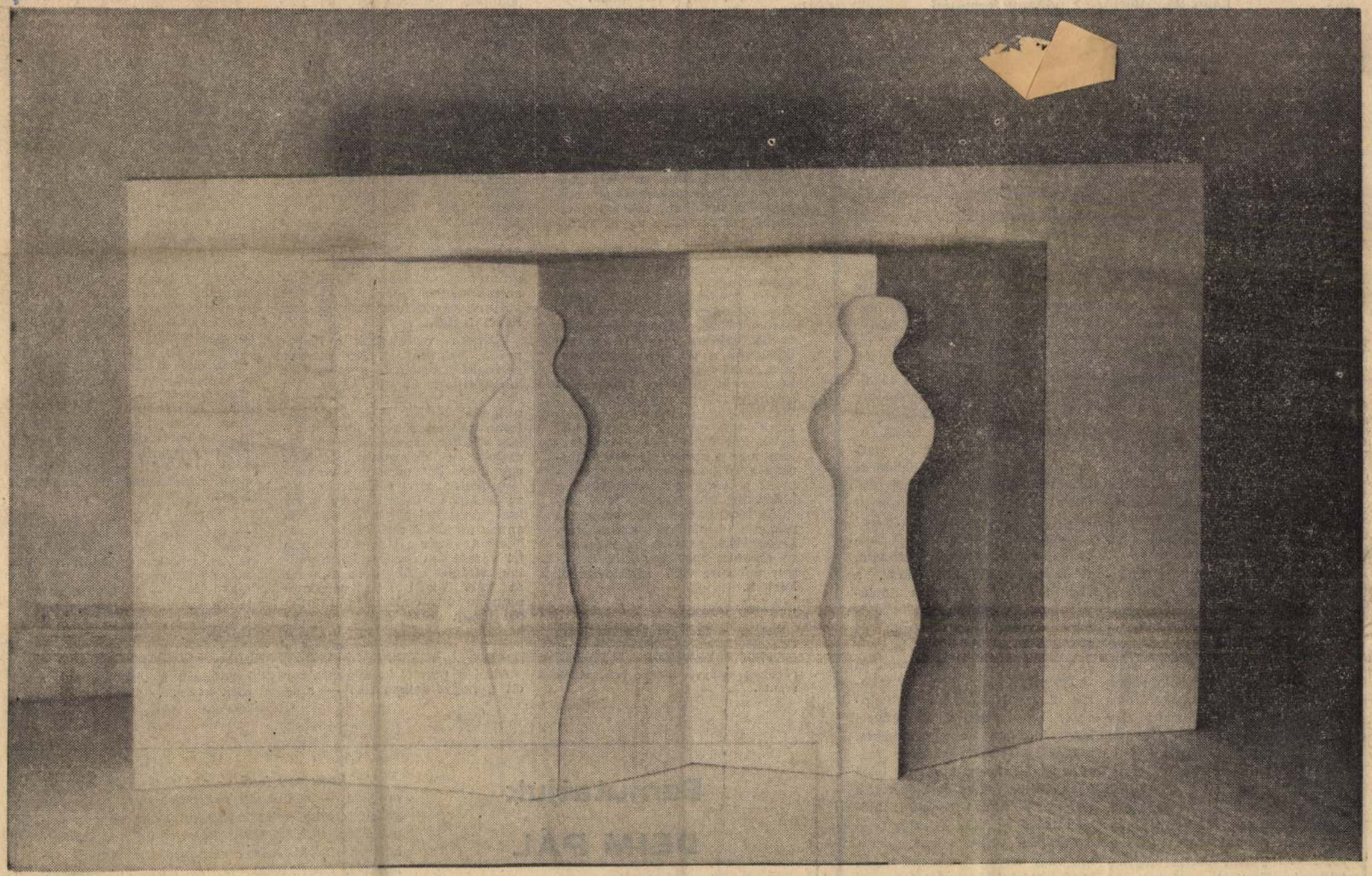

Deim Pál: Két figura

heti jegyzet

Deim Pál: Variációk néhány formával

GULLIVER

335

MAGYAR UTÓDA

Hetvenhét éves korában meghalt *Szathmári Sándor*, a *Kazohínia* és a *Gépvilág* szerzője. Éppolyan szegényen és magányosan, ahogyan élt. Temetésén a néhány rokonon és közeli jó baráton kívül kevesen voltak jelen. A pap után csak az eszperantisták képviselője búcsúztatta el. Ez a temetői magányosság megfelelt az életbeli valóságnak. A Kazohíniát meg a Gépvilágot az egész eszperantista világ e nemzetközi nyelv és irodalom klasszikus művei közé sorolja; Szathmári maga írta meg eszperantó változatukat. Hazai elismertetésük azonban — bár a Kazohínia négy kiadását mindig igen gyorsan elkapkodták — nem történt meg. Ennek több oka is van.

Az első nyilván az, hogy Szathmári sohasem törekedett irodalmi babérokra. Műveit nem szépirodalmi szándékkal írta, hanem azért, hogy gondolatait, ítéleteit és álmait az emberi életről mentől könnyebben megérthetővé, hozzáférhetővé tegye. Életbölcseletének lényegét röviden így lehetne összefoglalni: Az ember mai életformáiban eltorzult lény. Kiszakadt a lét személytelen, ezért igaz, változatlan, értelmes egyensúlyt tartó törvényeiből. „Lelkes emberré" vált, aki a maga képére, vágyai, igényei s főleg rögeszméi szerint akarja megváltoztatni a lét tiszta valóságát. Az ember életének eltorzítója, létének megkeserítője, sőt elpusztítója tehát a lélek. Ez hozza létre azt ajánlotta: vegyék meg a munkát, és írassák meg egy valódi íróval.

Mert hiszen Szathmári rendkívül ellentmondásos elemeket egyesített különös művében. Első pillantásra gulliveriádának hathatott: egynek e műfaj számtalan képviselője közül. Pedig az író csak azért vette kölcsön Swift hősének nevét, hogy így is hozzáférhetőbbé tegye mondanivalóját. A sziget lakói, tudniillik, ahová a hajótörött seborvos kerül, ez esetben nem a társadalmi viszonyságok torzképeinek, hanem az író eszményi életformájának hordozói: „hinek", akik a természeti törvény szabta rend, a „kazo" szabályai szerint élnek, s karanténba küldik az atavisztikusan fel-feltűnő „lélekembereket", a „behineket". A szatíra az utópiával kereszteződik a műben. S mert a szerző gépészmérnök és szenvedélyes futurológus is volt: az egész kazohin világ valamilyen scifiregény közegében bontakozik ki az olvasó előtt. Nyilvánvaló, hogy mindez teljességgel idegenül hatott a szenvedélyes, magába zárkózott egykorú magyar irodalomban. A regény igazi jelentőségét a naív olvasók meg a világirodalmi és bölcseleti tájékozottságú műértők fedezték fel s ismerték el. Azok, akik megérezték vagy észrevették a mű sajátságos, önkéntelen iróniáját, azt, hogy az ember a szatíra és az utópia világa közt él a valóságban. Mint Gulliver is, akinek

---

mert ez egyik ős-versem, amelyet évtizedek óta hordozok magamban:

Napsugár táncol az asztalon,
Sárga foltok az őszi szilfán,
Bú-hangulat, utolsó dalom
Be szívesen megírnám,

Tűnő kezét az életemnek
Megszoritanám .végül még egyszer,
S mint aki hosszú útra elmegy,
Elköltözném az esttel.

1917 szeptemberének valamelyik napján írtam e sorokat egy kőasztalon a lipizai hegyekben, az egyik dolinában, az olasz fronton, a géppuskás-tanfolyam délutáni szünetében, miközben távolról a görzi csata ágyúi dörögtek.

Ó, mintha ma volna — mellettem Vörösmarty Mihály ült, nagy költőnk egyik atyjafia, legalábbis azt mondta, én nem ellenőriztem. Időnként hatalmas kortyokban nyelt az asztalon levő piros borból, mintha evvel is igazolni igyekezne a Vörösmarty-származást. Mihály szintén K. u. K. önkéntes volt, mint én, 1916 májusában vonult be szintén; egy évvel lejárt volna már önkéntességünk ideje, de hát tartott a háború. Egy évvel előtte megjártam már a román frontot; miután a Tölgyesi-szorosban megfagyott a fülem, visszakerültem a kolozsvári fellegvárban levő tartalék zászlóaljhoz, ott azonban a naponta ismétlődő szekatúrák, kivonulások annyira az idegeimre mentek, hogy egy kihallgatáson a frontra való kiküldésemet kértem.

Fodor József egy évvel ezelőtt hunyt el. „Egy költészet története" című könyvén dolgozott éppen; az itt közölt részletet könyve indító fejezetének szánta.

Mikor ide, az Adria-parti Lipizára helyeztek, el se képzeltem, hogy a pokolnak érzett „kader"-ből a valóságos pokolba kerülök.

Vörösmarty bajtársamat megrökönyítettem versírási képességemmel, miközben távolról fulladtan hörögtek-huhogtak az ágyúk Görz és Tolmein felől... Úgy tűnik nekem, mintha csak az imént írtam volna véremmel a kőasztalra ama lipizai verset, ami kivételes szerencséből szórul szóra a fejemben maradt. Vörösmarty Mihály, aki a verset sebtiben elolvasta, helyeselt: — Egészen Vörösmartys —, mondta szakértően.

— Hol vagy, Vörösmarty barátom?... Ha elgondolom, itt élhetnél még, valamilyen Monte Coccuson! A kísértetek, álmok világából óh merülj föl s koccints még egyet velem, mint akkor, 1917-ben, ama véres és — számomra majdnem halálos — szeptemberben, amikor oly közel voltunk egymáshoz, hogy egymás kezét fogtuk...

Éjszaka vezényeltek a tűzvonalba, Tolmein alá. Az olaszok nemsokára belőtték a terepet: a körbeállított ütegek egyszerűen szétlőttek bennünket. Egy vakító villanást láttam: csaknem halálosan megsebesültem eme idillikus délutánt követő háborús éjszakán, s légnyomást kaptam: egy időre hangomat is elvesztettem. Talán azért vésődött annyira belém az idézett vers, mert izzó srapnellal vájták a húsomba annak idején. A régi időkből mindenesetre erre a Monte Coccuson írt versre emlékszem; idők múltak, világok süllyedtek el, erre az 1917 őszén írott versemre azonban úgy emlékszem, mintha ma írtam volna, pedig verseim között nem szerepel: úgy lóg ki a múltból, mint hídroncsokból a felrobbantott híd vörös traverzei.

Attól a perctől kezdve, amikor ott a hegyoldalban első — szádasa, a [illegible] teremtő Én feladását jelenti. Az „i"-re pontot kell tenni, vagy eltörölni az egész mondatot, mintha el sem kezdődött volna. A betűkkel játszani nem lehet.

De ki gondolt volna ilyesmire, ilyen bonyolult dolgokra ott a hegyen, ifjú katonaként az írás veszedelmes mézébe csak belekóstolva még! — Minden írás igaz szükségletből ered, senki sem ír avval az érzéssel, hogy no, Isten neki, leírom a néhány sort, ezt eldobom úgyis! Mindenki úgy ír, mintha ezen a néhány szón múlna a világ: sok írást megírt légyen valaki, míg föltámad benne a kritika, hogy kár volt leírni ezeket a sorokat, hogy a kis könnyedség, amellyel papírra vetette őket, önmagát élvező játék volt csupán. Az érték ott kezdődik, amikor azt érzed, hogy amit írtál, legjobb volna mindjárt kihúzni — mert valójában csak az igazán leírni való, ami nehéz, mert a legmélyebb valóság féltékenyen őrzi titkait, s mi könnyen adódik, abban örömöd nem lehet.

Sežana, Opčina, Tagliamento — már örökre zengenek bennem azóta ezek a nevek, ahogyan ma is elnyújtottan sorolják az állomások hangszórói, ha Velence felé utazol. — 1917 volt, csattogtak a sínek, ment a vonat Sežana, Triest felé, valahová, hol számomra a költészet és halál elkezdődött. Mert együtt kezdődtek — és számomra az élet avval kezdődött, a többi csak mind ezek után...

Bemutatjuk DEIM PÁL grafikáit

Az, hogy egy festő — aki diplomája szerint grafikus — szobrászati nagydíjat nyer, már magában is több, mint kuriózum. Deim viszont személyében, művészetében dokumentálja a műfajhatárok elmosódásának manapság annyira új jelenségét. Grafikáinak, festményeinek, szobrainak ugyanaz a jelentése, elválaszthatatlanul összetartozik nála mindhárom kifejezésmód. Műveit együtt nézve, észre sem vesszük, ha átlépnek második dimenzióból a harmadikba, hogy festmény[illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 OKT 12
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Deim Pál

kel együtt, amint arra ...
rek), az élsportolók teljesítmé-
nyén is mérhető: 1500-as futóink
ma öt másodperccel gyengébb időt

a munkáshatalom mérev ...
zéséből fakadó tévedéseknek; már
tudniillik az, hogy a munkások

szerteágazó ...
kurtán fölvázolhatnám. Egyébként

1021

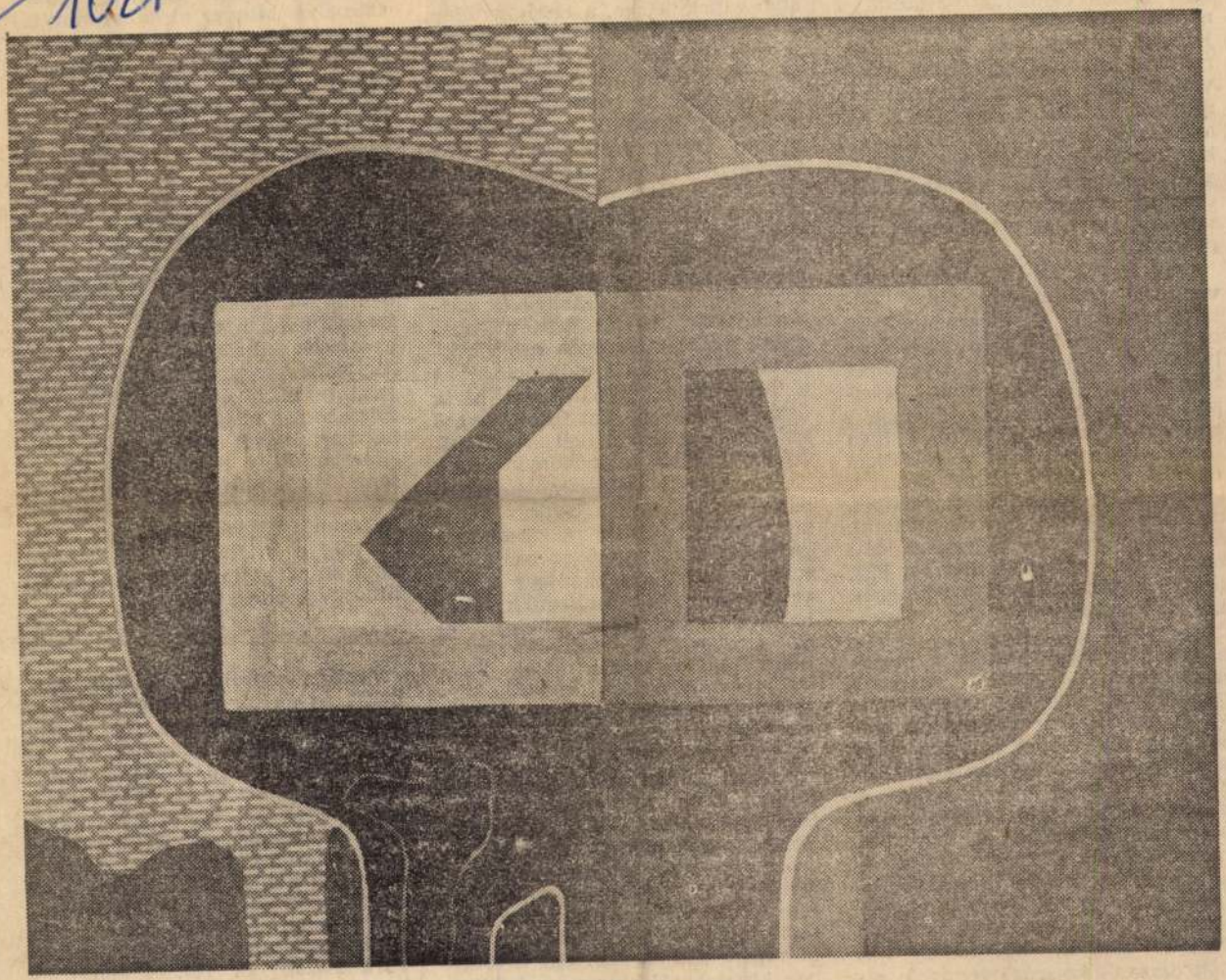

Deim Pál: Ablakok III.

Annak az évnek nyarára Szeged igen fontos célponttá változott, a német utánpótlás szempontjából jelentős pályaudvarai, vasúti hídja, raktárai miatt. Mindezt csak akkor vették észre a szegediek, amikor süvíteni kezdtek a bombák. A hat angolszász légitámadás alkalmával kilencszáznyolcvankét romboló- és gyújtóbomba hullt a városra. Százhuszonhat halott és százhuszonkét sebesült áldozata volt a nyári napoknak.

1944. június 2-án Alsóvároson ötvennyolc épület dőlt össze, kétszáztizenkettő megrongálódott, amikor a közelben levő rendezőpályaudvart célozták meg a repülők. Harminc halott és harminc sebesült az áldozata a támadásnak, s csak azért nem több, mert igen sokan dolgoztak kint a földeken. Egy hónap múlva, július 3-án a vasúti hidat támadták a repülők, de nem sikerült megsemmisíteni. Súlyosabb volt az augusztus 20-i bombázás: rombadőlt tizenhét ház, erősen megrongálódott harminchét, kevésbé százhetvenkilenc. Tizenöten haltak meg. Négy nap múlva a bombák fölgyújtották a mezőgazdasági közraktárat, melynek magtáraiban még egy hónap múlva is parázslott a sok elégett olajos mag, olyan bűzt árasztva, hogy a környékbeli házakban éjszakánként sem tudtak ablakot nyitni. A vasúti hidat végül is szeptember 3-án találták telibe a támadók, megsemmisült a gyerekklinika — ahonnan szerencsére már kiköltöztették a betegeket — és a vízmű-telep. Felsővároson, ahol nemigen vártak bombát, hatvannégy ház dőlt össze és kétszázötvennyolc sé-

ugyanaz, aki Pálffy Jó
mondatta, átadja a váro
a volt polgármester fiá
Györgynek. Maga, a hat
távozik. — Főispáni, pol
tanácsnoki Mercedeseke
az urak, de privát kocsi
mélyautókat is bevonul
azokon is távoztak —
vissza utóbb ironikus
György, akit egy nappa
felhívott a fővárosból a
niszter, hogy megbízatását megerősítse. Aztán megszakadt minden összeköttetés, és október 10-én megkezdődött Szeged ostroma. Megszűnt a víz-, villany- és gázszolgáltatás, találat érte a fogadalmi templom tornyát és a városháza óráját. Alatta a légópincében a polgármester tanácskozni hívta össze a város el nem futott vezető polgárainak némelyikét. A többiről egy későbbi jegyzőkönyv beszél.

„Alulírottak egyhangú hozzájárulásával dr. Pálffy György városi tanácsnok mint polgármesterhelyettes városvezető az orosz katonai parancsnoksághoz egy a szövegezésben is alulírottak által helybenhagyott iratot küldött el az értekezletnek résztvevő tagja, Bohó András mérnök útján. Ezen iratban, mint a város vezetője kérte a parancsnokságot, hogy a város lövetését szüntesse be, és egyben felelősséget vállalt azért is, hogy a városban polgári ellenállás ki nem fejtetik. Ezen iratot alulírottak egybehangzó hozzájárulása alapján Bohó András mérnök vitte el az orosz katonai parancsnoksághoz. Nevezett az orosz parancsnokságot este 20 óra tájban az alsóvárosi temető táján, a Petőfi Sándor sugárút végén érte el, ahol egy a sötétben közelebbről meg nem jelölhe-

vában dördült el ennek a napnak estéjén, tulajdonképpen igen megtisztelő volt a város rangsorolása szempontjából. A nagy sikerek kezdetétől — 1943-tól — kialakult a Szovjetunióban valamiféle szokás a győztesek köszöntésére. A Szövetségi Köztársaságok fővárosait, valamint más országok fővárosait felszabadító hadseregeknek háromszázharminchat ágyú harminc összetüze járt ki, a fontos igazgatási és ipari központok elfoglalását (Szegedét vagy Debrecenét) kétszázhuszonnégy ágyú húsz lövése jelezte, míg a kisebb városok bevételéről százhuszonnégy ágyú tizenkét díszlövése adott hírt.

★

Amit a pincékben rejtőző emberek az ágyuk és robbanások zajából csak találgatnak, így megy végbe. A szegedi hadműveletet a Tisza vonalán a 46. hadsereg támogatja, miközben az 53. hadsereg 57. hadtestének 228. lövészhadosztálya, mely Voznyeszenszk fölszabadításában tüntette ki magát, nyomul előre. Az algyői híd túloldalán, az úgynevezett Sártónál a 799. lövészezred foglal el állást, délen pedig a 795. lövészezred biztosítja, átkelve a Tiszán, a 767. lövészezred harcmozdulatait. Ez utóbbi Tápé

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 OKT 12

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

1021

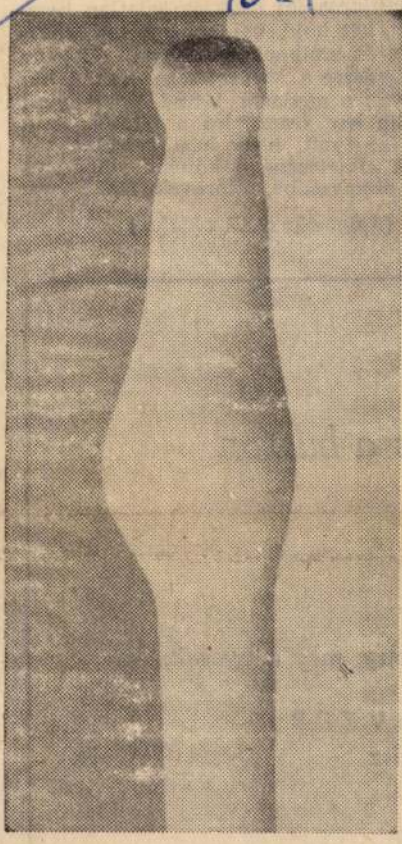

Deim Pál: Kompozíció
(részlet)

1974. OKTÓBER 12.

n ba
az is
ni, v
erte
vég
vett
nál
ja al
tyó,
ékről
l a

(Folytatás a 15. oldalon)

íns a buszon

szony, meg a gyerek,

n a VERS
imász

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 OKT 12
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

K

1021

Deim Pál: Formavariációk

ALFÖLDY JENŐ:

Örök barátunkkal – vitában

Kabdebó Lóránt · Ír

MÁTYÁS FERENC:

Szarvasbőgés

Eljött az ősz, a szarvasbőgés
ideje mindenkit elér,
a törvényszerű megmérkőzés
emlék csak életünk telén.

Amit sok ezer éve, immár
nem véd meg Artemisz sem itt, —
felnyársalja bika az apját,
s ki gyógyítja meg sebeit?

Bolyonghatunk lesoványodva,
minden csordából kivernek,
nem bujtat el már a fa odva,
hűtlen lett tiszta szerelmed.

Felöklel az idő, koronád
múzeum falára kerül,
s bevérzi az erdő otthonát
a szarvas-könny emléktelenül.

VADAS JÓZSEF

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

1021

Marx József

Vekerdi József

Deim Pál: Találkozás

A Szovjetunióban gyeltek rájuk. Vendé alkalmával nagyra egyéni játékstílusuk redes nemzeti színj *szahioba* elemeiből) kus orosz hagyomány zött szenvedélyes el kat, lírai fűtöttségű jukat, érzékeny bel ket. Mindebből a b zönséget — első külföldi közön ségüket — bőven részesítették.

*

Két éve elhunyt drámaíró — Polikarp Malhazovics *Kahabadze* — 1953-ban készült grúz történelmi témájú darabját mutatták be az első estén: a *Kahaber kardját*. Kahaber legendás nemzeti hős. Híre, kardja a tatár-, ozmán-, perzsadúlás idején az öt részre osztott ország népének „édes reménysége" volt. Halála után a leigázott nép szabadságtörekvéseinek jelképe lett. A nép évszázados harcainak egyik epizódja, Bahtang várának furfangos-mesés bevétele (álarcos vándorkomédiások értelmezésében) a népi játék főtémája. Az anekdotikus történet középpontjában egy szélkelep ravaszdi (*L. Anbadze*) áll, aki egy tuskókönnyedségű nőcsábász laklival (*Sz. Gogocsajsvili*) és a kardcsinálta, húzódozó népvezérrel (*G. Berikasvili*) együtt rusztikus tempóban gördíti előre az előadás szekerét. (A együttjátszó szöveg [illegible] ge miatt inkább valami súlyos, nyugtalanító, szem- és szívfájdító ragyogás káprázik föl bennünk a színdarab nyomán. Fekete pompájú bánat, koromba fúlt remények, elszenesedett szándékok, komoran lengő ezüstkandeláberek, padlódübörgető láncok idézik azt a társadalmat, melynek gondjait a klasszikusan idealista nemesifjak néhány kardcsapással próbálták megoldani 1825 decemberében, a pétervári Szenátus-téren. E nyomasztó, nyomorúságot hozó világban feszül egymásnak két — túlzásaiban is nagy — szerep-akarat: *Szeturiadze* Gorin ezredesé és *Megvinetuhuceszi* I. Miklós-alakítása.

*

A népművész szálfatermete viseli daliásan *Berényi Gábor* vendégrendezésében a *Bánk bán-előadás* terhét is. A két részre, kilenc képre nyesett dráma Bánk férfias „barna gyászát" tükröző, takarékos díszletek között bon-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 OKT 12
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

1021

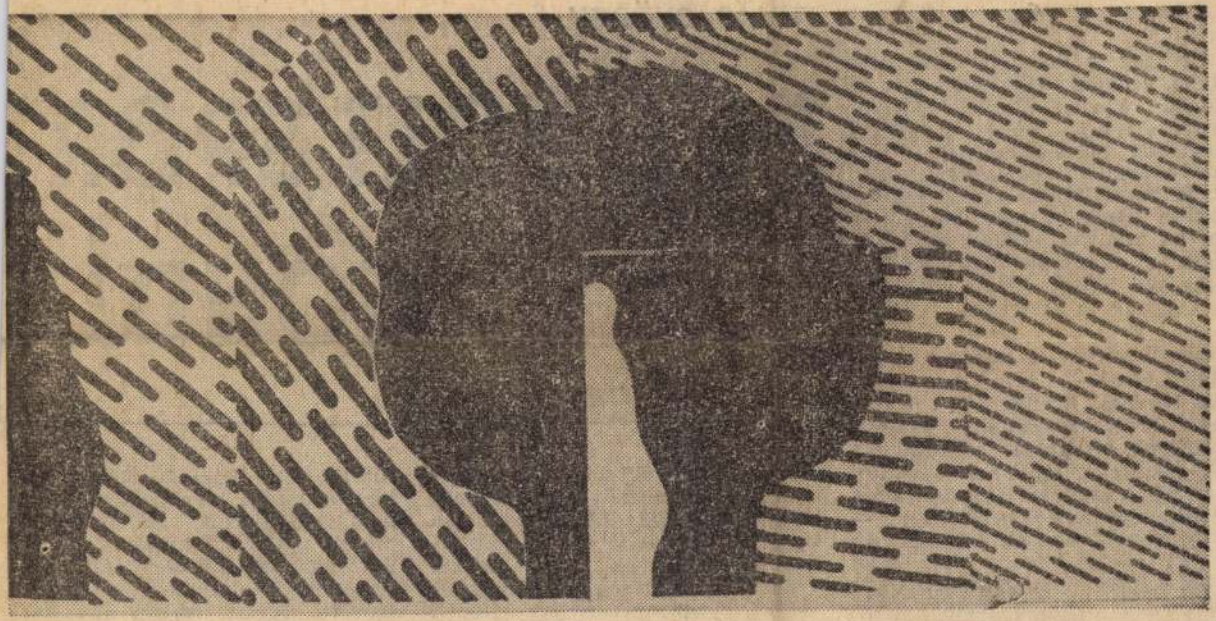

Deim Pál: Kompozíció murális feladathoz

rült meg, ötvenen haltak meg. Csak tő házban

TIMÁR GYÖRG

EGY VOLT SPORT
GONDJA

1.

No igen, a dolog itt kezdődik. Miért vagyunk *volt* sportnemzet? Honnan e szemet szúró sportbeli visszaesés egy olyan országban, amelynek lakosai évtizedek óta hozzászokta a négyévenkénti legalább tíz olimpiai aranyhoz? S hogyan csappant meg épp ennyivel az aranyak száma húsz év alatt, a helsinki tizenhattól a müncheni hatig? Miért jelzik labdarúgásunk és atlétikánk útját sorozatos kudarcok? Miért fogy vészesen úgynevezett „biztos" sportágaink száma?

E kérdések árulkodóan elevenek. Fröccskompániák, taxisok, borbélyok, vitairatok és tévéinterjúk feszegetik lépten-nyomon, mi is a baj. A magyarázatok is készen állnak: mai szakembereinkből — tisztelet a kivételnek —, hiányzik a kellő hozzáértés, a fiatalokból pedig a lelkesedés. De miért is lelkesednének, amikor nem érdemes? Tessék, ott a régi aranycsapat, a halhatatlan alapigazsággal: nagy pénz, nagy foci. Nyílt titok, hogy az „amatőr" Puskás vagy Kosan is hozzászoktunk ahhoz, hogy a sportot a nemzeti rang fokmérőjének — jószerint legfőbb, sőt, egyetlen fokmérőjének — tekintsük, holott vannak nála sokkal fontosabb fokmérők is. A nemzeti jövedelem növekedése, például. A művészeti élet pezsgése, például. A tömegek közéleti aktivitása. A gyermekhalandóság, az írástudatlanság minimumra csök- sport fái? Tesfutnak, mint húsz év előtti kollégáik; a férfi távolugróknál csaknem félméteres, súlylökőinknél másfél méteres, kalapács- és diszkoszvetőinknél mintegy ötméteres elmaradás mutatható ki a korábbi szinthez képest. Abban a hajmeresztő uszodahiányban, amellyel Európa legnagyobb fürdővárosa „büszkélkedhet", ki lehet ugyan nevelni *egy* Hargitayt, *egy* Verrasztót, ám azt a folyamatosságot,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 OKT 12

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

1021

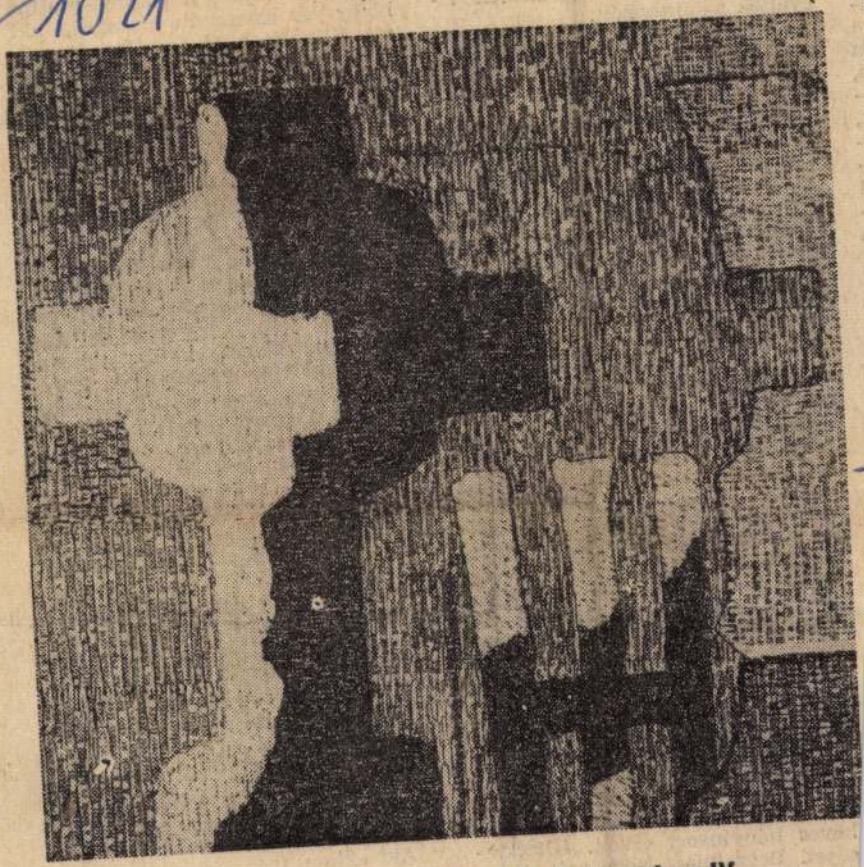

Deim Pál: Feljegyzések egy kolostorban IV.

1974. OKTÓBER 12.

magyar nőt katona-kurvának, a magyar fővárost kényelmes játszótérnek tekintő katona-szemek figyelték a környéket.

Volentik I. Ilona, Volentik Inci ekkor került voltaképpen veszélybe.

Mert az árpádsávos villamoskísérőket látni, a rádió köré vont Tigriseket látni, a haza nevetségessé tételét, a terror nyíltsisakú arcát látni — erre már Volentik II. Ilona se volt képes. Székeket csiszolva, Katica néni kedvében járva, barátok segítségét, elvtársak segítségét élvezve lapulni — nem lehetett tovább.

Amikor elindultam a Hársfa utca ötbe, idősebb Volentik Béla álleánya, apám igazi lányaként, a Rákóczi úton embereket tereltek. Akkor nem tudtam — azóta olvastam csak róla —, hogy ezek az emberek a Tisza Kálmán (ma: Köztársaság) téren ellenálltak a nyilas szándéknak: nem akartak vágóhídra terelt birkák lenni. Vesztettek. És kísérték őket az árpádsávos suhancok, géppisztollyal, ocsmány szavakkal. Kezüket a tarkójukon tartották valamennyien, egyetlen asszony kivételével, aki csak az egyik kezét tudta a tarkóján tartani, a másikkal a csecsemőjét szorította a derekához. Erre a másik kézre ráütött egy géppisztoly. A csecsemő leesett a Rákóczi út aszfaltjára. Volentik II. Ilona heves hányingert érzett. Hitetlenséget. Borzalmat. Nem volt egyedül. Előtte és mellette sok ember

A Hársfa utca ötben Volentik II. Ilona két színésszel, egy színésznővel és egy versmondóval találkozott. Az utóbbi az egyik színésszel éppen útnak indult, hogy egy halálmenetből visszalopja Rabinovszky Máriuszt, a műtörténészt. Másnap a süket Katica néni meglepve bár, de tudomásul vette, hogy Icukának van egy barátnője, akit kibombáztak a lakásából, egy másik, aki erdélyi menekült. Így költöztem át Bánki Zsuzsával és Szentpál Mónikával a kis szobából egy nagy szobába. Volentik II. Ilona széket nem csiszolt többé, hanem röpcédulákat ragasztott, utasításokat hajtott végre, nem tudván, hogy a Hársfa utca ötbe nemcsak segítségre szorulók és segítésre alkalmasak járnak, hanem olykor ott találkoznak a Kommunista Párt vezetői.

Volentik II. Ilona tehát sok bajt okozhatott volna Volentik I. Ilonának. Az igazinak. Incinek.

Aki ekkor, 1944 iszonyatos őszén öltötte magára özvegyi gyászruháját.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 OKT 17

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

1021

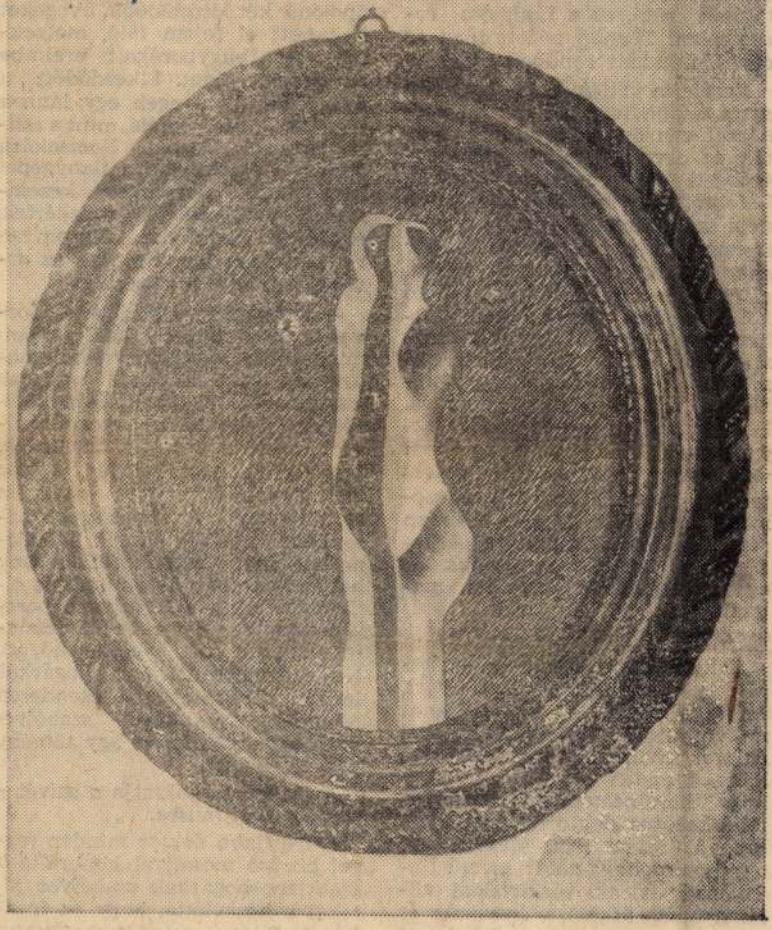

Deim Pál: Családi fénykép

sem alkohollal, al
lan, munkám beos
szolom magam. A
támadt rám, ez
demtelen. Tegnap
orvos, mindent r

Barátaim vettél
gyon elsápadtam.
házzal van összekötve,
ták az orvost, aki azonnal megérkezett a vérnyomásmérővel. Lefektettek, vizsgáltak. Az orvos nem szólt semmit, átment a portáshoz, felhívta a mentőket. Már akkor többen hajoltak fölém, szántak és sajnáltak. A kitűnő költő, hajnali uszodatársam, fölhívta az orvost, az egyik fővárosi kórház igazgatóját, egykori tanítványomat, akinek a nevét közöltem vele. Hálával néztem rá. Bekanyarodtak a mentők, ráfektettek a hordágyra. Soha nem volt részem ilyen utazásban. Restelltem magam, hogy ilyen esemény szereplője lettem. Abban reménykedtem, mire megérkezünk a kórházba, elmúlik az egész. Idegenként figyeltem magam.

*

A kórházban hamar ágyba kerültem, egy fiatal orvos várt, máris vizsgált s egy pilanat múlva futott ki a szobából, ahol rajtam kívül még két beteg feküdt, s éppen reggeliztek. Alighogy körülnéztem, máris három fehérkabátos doktorral tért vissza a szőke ifjú. Megérkezett egy hosszú hajú, tatár szemű fiatalember is, aki elektródával villámgyorsan átkötötte kezeimet és lábaimat, leült egy odagurított géphez, játszott a billentyűkkel. A gép lila hullámvonalas papírszalagot pergetett szaporán az or-

formás, egérszürke et irányítottak ágyamhoz, kezemlábam hozzákötözték, megkértek, feküdjek mozdulatlan. Három hétig feküdtem így, figyelve az orvosok vakhitét a gépekben.

— Infarktus — közölte a főorvos s hat társa, ebéd táján; mindegyik mondott valami magyarázó szót. Fétisként mutattak a szürke villanygépre. Összekötözöttségem lehetőségei szerint balra néztem, a gombok, rekeszek, orsók és nyílások közt egy fekete kört figyeltem, melyet orvosaim is vizsgáltak. A körben pillanatonként zöldben fénylő szentjánosbogárkák tűntek fel, vékony hullámvonalban átvonultak és eliillantak, hogy a következő percben újra kezdjék rebegő vízszintes útjukat az üveglap mögött. Ha megmoccantam, a bogárkák le-föl röpködtek, ha csendesen feküdtem: elszálltak szabályos vonalban. Elhangzott egy tömény szakvélemény:

— A gép rászoktatja a szívét a szabályos ritmusra.

A legifjabb doktor minden reggel biztató mosollyal honorálta a szentjánosbogárkák szabályos játékát s hozzátette, hogy ez frankó. A főorvos mindennap gratulált a szívvizsgálat után. Egy délelőtt óriás röntgengépet toltak ágyam fölé. A csendes-kedves

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 OKT 17

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál
1021

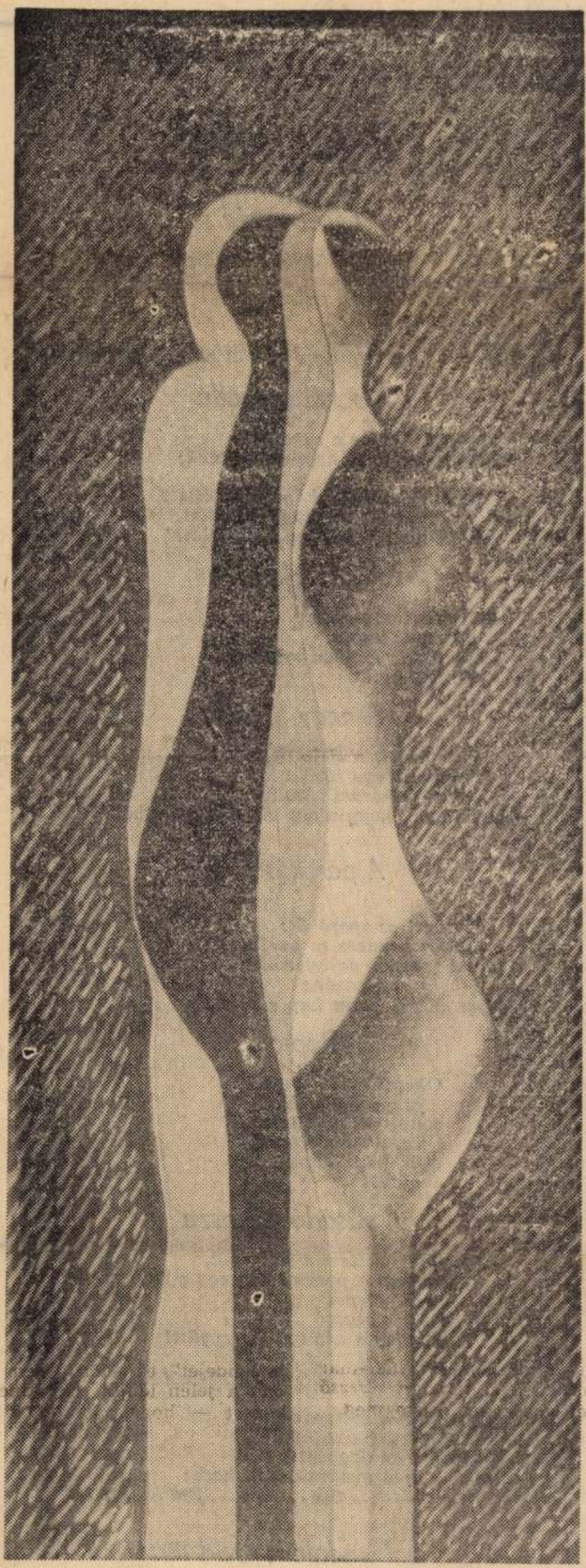

Deim Pál: Családi fénykép (részlet)

RBÁN OTTÓ:

Badarkák

Lehel vezér

Folyton-folyvást fújja kürtjét nagy Lehel vezér,
kérdezték is tőle épp ezér:
„Mit csinálsz a kürttel, Lehelem?"
„Lehelem",
válaszolta rá és épp ezér
legalább egy félpercig nem kürtölt nagy Lehel vezér.

A sakál szakálla

Nagy bánata az a sakálnak,
hogy szőrei épp, hogy sak állnak:

„Anyám", sóhajt, „kopasszak állat?
Hisz úgysem hordhatok szakállat,
míg ki nem kúrál egy szak-állat!"

Az okapi

Ameritka ama ritka
állata az okapi,
amelyiknek minden mindegy:
„O. K., Api!"

A nagy tűzvész

Tűz pusztít a Belvedere-ben.
Fölnyerít egy fűzöld ló:
„Mint önkéntes tűzoltó,
kijelentem, hogy nincs víz a belvederben!"

A parókás róka

Kérdezi az aparókát:
„Miért hordasz te parókát?"
Azt mondja az aparóka:
„A paróka
olyan dolog, amin kap a róka."

Pop-art

Okapiéknál a pop
csupa méla bú,
sóhajtják az állatok,
leginkább a gnú:
„Oh, kapi, kapi,
blue!"

A vásárló panasza

Kedden vettem a légettyűt,
s másnap a postán még egy gyütt;
egy is eleget
tyűzi a leget:
most meg a két tyű lég együtt!

Dr. Szabó példás magatartása

Dr. Szabónak nem volt panasza;
bár volt egy kis beszédhibája,
jól feküdt neki az ügyvédi pálya,
s tárgyalás után gyakran szólt haza:
„Halló, itt Dr. Sza... Sza... Sza... Sza... Sza..."

Az angol irodalom rövid története

Ha Londonból Shakespeare-t kimerik,
mi marad? A limerick!
De Londonból Shakespeare-t imerni
ki meri k?

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 OKT 17

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál
1021

MŰVÉSZET

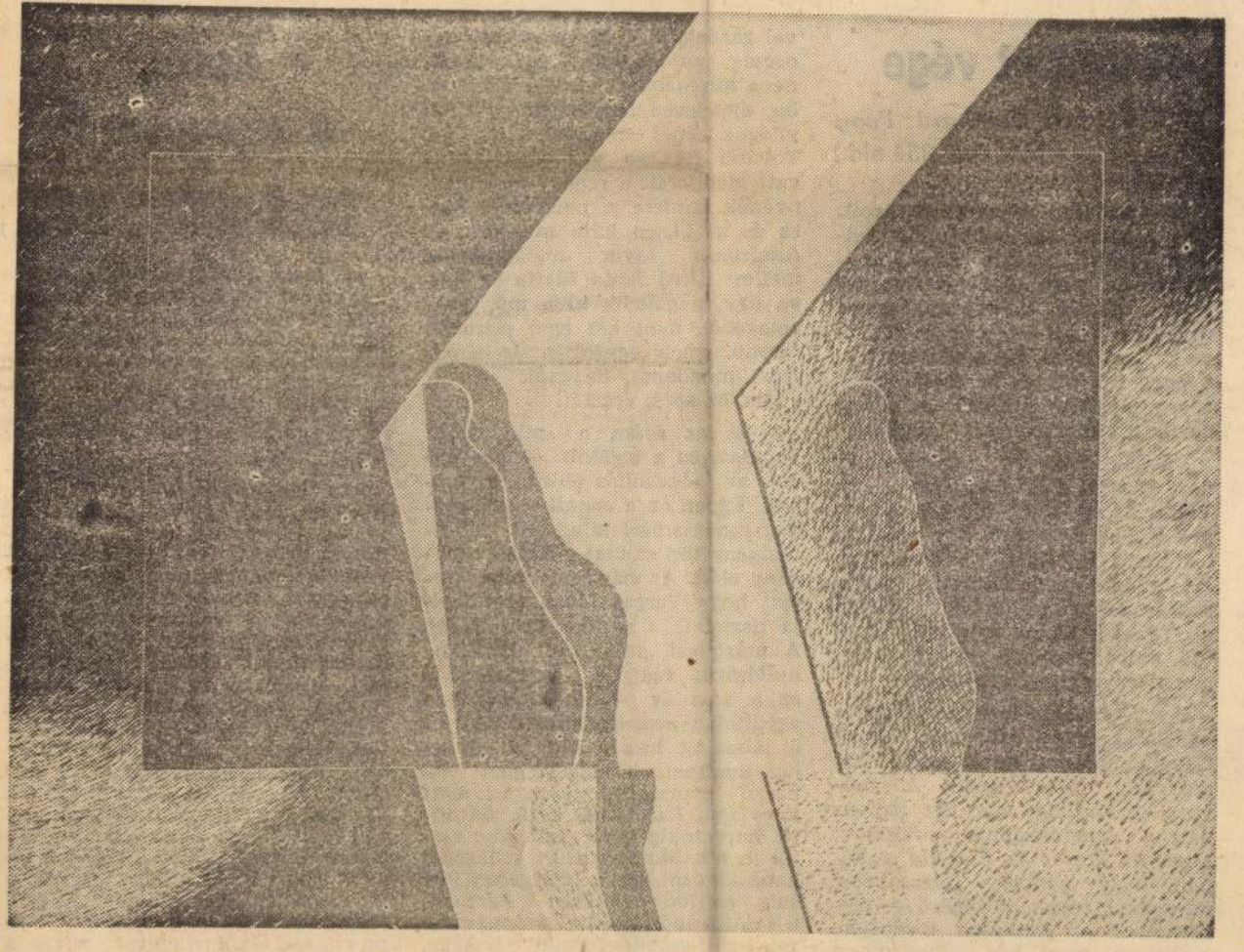

Deim Pál: Hajnali emlék

KÖNYVE

A kezdet vége

Thomas Bernhard: Fagy (Európa, 354 old.)

Sok irodalmi csemegével szolgált Ausztria az utóbbi évtizedben: ünnepelt írókkal, mint Handke, Jonke vagy újabban Gerhard Roth. *Thomas Bernhardot* sosem ujjongták körül — talán mert nem volt rá szüksége. Ha a többiek jók, ő *nagy* író. Tíz év késéssel most végre eljutott hozzánk a *Fagy*, egyik legjellegzetesebb regénye.

Vannak könyvek, amelyeknek nem használ a kritika. Nem is árt. Valószínűleg azért, mert nem képes felnőni hozzájuk. Egy recenzió legföljebb sejtésekre vállalkozhat. Ha túllép önmaga határain, csak a regény ősmocsara szélén süllyed el. Talán a könyv méreteit megütő műben lehetne megkísérelni gomolygó rétegei felfejtését.

Egy isten háta mögötti fogadóba fiatal orvost küldenek, hogy figyeljen meg, írjon le egy visszavonult, különös festőt. A művész, undorában, már rég lemondott a társadalomban kiosztott, attraktív szereptől. Elégette a képeit, hogy sokkal intenzívebb, mindennel leszámoló, belső — terméketlen — alkotásba forduljon. Félút ez, mert bár felhagyott a festéssel, képtelen elszakadni tőle. A teljes utat csak az önpusztításban járhatja be — ehhez asszisztál a névtelen jegyző: az orvosgyakornok. A festő agóniája az

vel gazdagítja. S ez a szerkezet egy ország, majdhogynem egy kontinens *történelmének* hús-vér alakokba, életteleven helyzetekbe öntött világát képes magába foglalni. Tovább feszítve az építészetből vett metaforát: a regény cselekményének színtere, a partvidéki Piura és az „Isten háta mögötti", az Amazonas egyik mellékfolyója mellett fekvő Santa María de Nieva úgy magasodik ki a mű rengetegéből, mint két eget ostromló torony, amely egyenként is bámulatos műalkotás, de csak együtt adják az *egész* érzetét.

Igen, az egész, a „mindenség" vonzása, ez a legfőbb értéke ennek az időszámítás előtti regénynek. Éppen ez a vonatkozások gazdag rendszerével kifejezett teljességigény töri az utat a Száz év magány előtt. Az már csak természetes; hogy Vargas Llosa sem tartja tiszteletben az idő araszolását. A márquezi „száz év" története hullámzik végig a regényen. S ez a száz év Latin-Amerikában egyáltalán nem irodalmi fikció: ez a látszólag hosszú idő az amerikai kontinensen voltaképpen viharzó gyorsaság, hiszen ez alatt nagyjából Európának a 15. századtól napjainkig tartó fejlődése zajlik le ott. Mindezt azért szükséges hangsúlyozni, hogy világosan lássuk: az idő szimultán kezelése, a sajátos idő-tér áthatás éppenséggel nem csábító formai önkény, hanem *tartalmi* jellegzetesség... Latin-Amerika történelme sugallja a „mindenségre" érzékeny alkotóknak.

★

Esszé a népmeséről

Nagy Olga: Hősök, csalókák, ördögök (Kriterion, 230 old.)

„A mese a Hős története. A hős az ember legszebb teremtménye: mert az isteneket a félelem szülte, a hősöket a félelemfeloldó, iszonyt legyőző emberi bátorság, a diadalmas élniakarás... A mese az Ember története, akinek hőssé kell válnia, hogy emberségét megőrizze."

Nagy Olga saját összefoglalójában mondja ezt *Hősök, csalókák, ördögök* című könyvéről. Mint az idézett szövegrész, ugyanolyan lendületű egész műve: lebilincselő olvasmány, tudományos meseelméleti esszé. Mindenekelőtt az érdekli, hogyan fogalmazódnak meg különböző műveltségi fokokon az azonos mesei elemek. Nyomon kíséri, miként válik a mese főszereplője varázshatalmú, félisteni hősből közönséges emberré. A mítosz és mese a legősibb formában még egybeolvad. A hős eleve varázserővel születik. Saját magának varázsol fegyvereket, tetszése szerint változik át állattá vagy kősziklává. Később már titokzatos lények vagy hálás állatok segítik a gonosz elleni küzdelemben. Végül varázsereje sincs a hősnek; csupán ésszel és furfanggal vívja a mindenkori elnyomottak harcát a mindenkori elnyomók ellen.

Ez az egymásutániság nem időbeli, hanem fejlődésbeli. A szerző kizárólag saját mai gyűjtéseire támaszkodik, a ma élő népmese-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 OKT 12
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál
1021

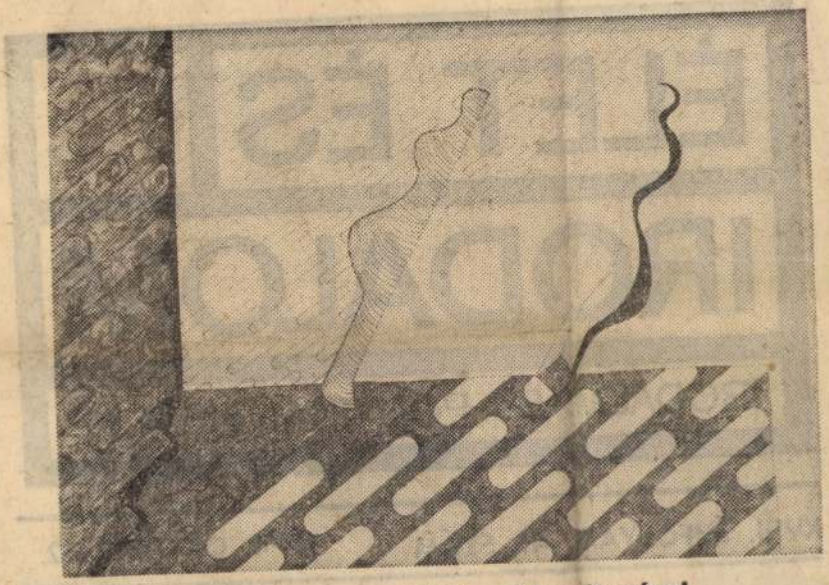

Deim Pál: Variációk néhány formával

ÉLET ÉS IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

XVIII. ÉVFOLYAM, 41. SZÁM 1974. OKTÓBER 12.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 APR 3

ÉLET ÉS IRODALOM

Deim Pál
1021

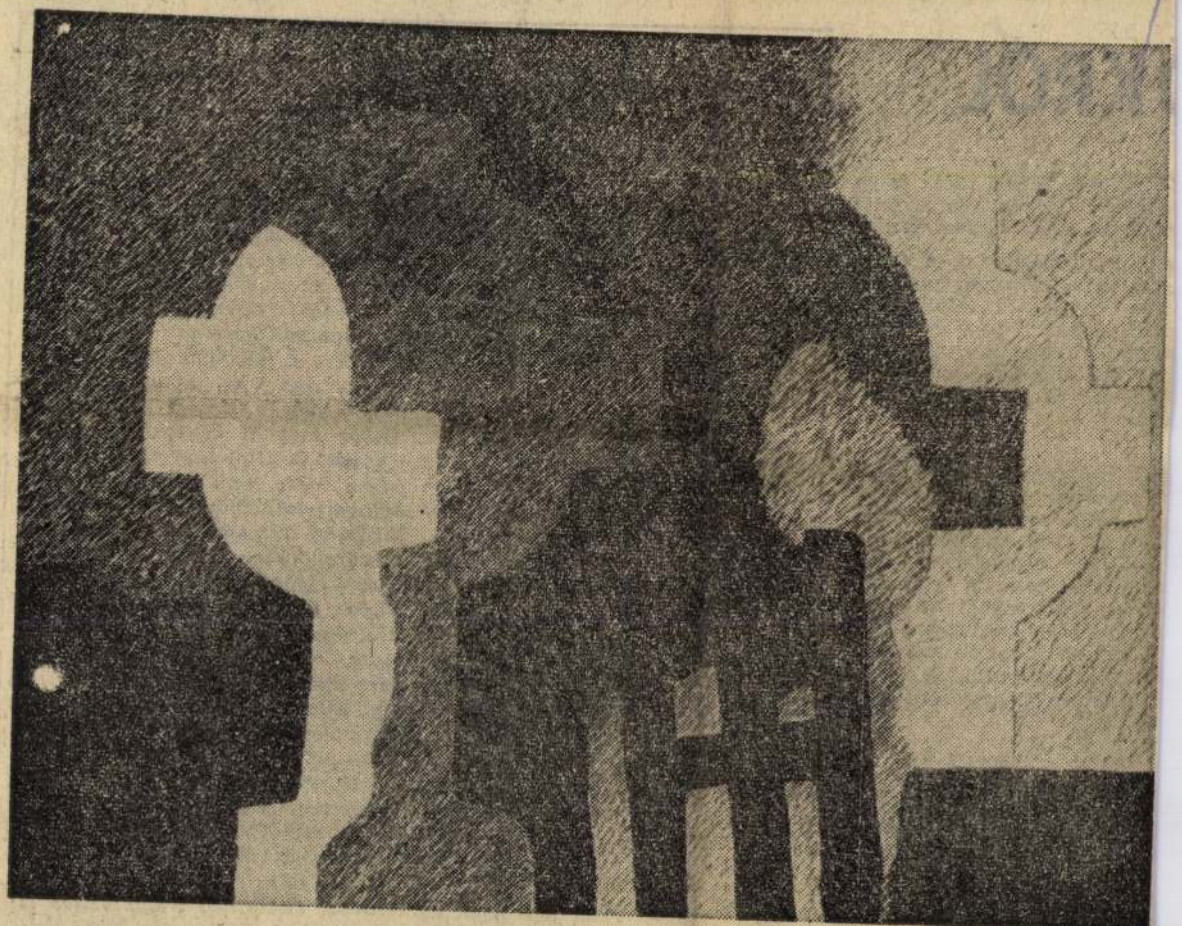

Deim Pál: Variáció

ÓL KRÓL

llés Béla, Kassai Géza és az
ó többi munkatársa szovjet
ruhában volt magyar hazafi.

gultan tudósítottak a fron-
, de nem a népeket, hanem a
ókat gyűlölték elfogultan.
úlélte a harmincegy évet, ma
szetes munkáját végzi: ír,
készít a tegnapról és a
sikerekről és bajokról, fel-
világát és *a* világot, felelős-
nyugtalanul, bízakodón.

ink valamennyi tapasztala-
m tudjuk átadni a gyere-
ek. Érjük be azzal, hogy iga-
ondunk. Az igazság persze
ult. Nem fekete-fehér. Olyan
nondásos, mint *A győzelem* című kötet cikkei és képei,
nemcsak a hősöknek állíta-
nléket, a korlátolt parancs-
rkász-ellenességét, a front-
oteszk mozzanatait sem hall-
el.

t, hogy a huszonévesek le-
rűsítik a történelmet. Végté-
n éltek át. De talán igazuk
mikor úgy vélik, a szabad
ország léte azon a napon
ött, amikor az utolsó náci
a a mi földünket, hátra
n maga mögött — nem a
oldogságot — a boldogulás
égét, nekünk, magyaroknak.

KOMLÓS ALADÁR:

OSVÁT

Presztizse az irodalmi élet egyik legparadoxonabb jelensége. A szerkesztők és könyvkiadói igazgatók ugyanis — feladatuk lévén, hogy olykor visszautasítsanak kéziratokat — általában nem népszerűek az írók között. De a most száz éve született Osvátot mindenki tisztelte, képességeit és motívumai tisztaságát soha senki kétségbe nem vonta. Lehetett nem helyeselni egy-egy döntését, lehetett neheztelni rá egy kézirat visszautasítása miatt, de nem tisztelni őt lehetetlen volt. Odaadása az új magyar irodalom ügyének, megvesztegethetetlen jelleme és szellemi fölénye hódolattal töltött el. Nem hagyott hátra könyveket, mégis, kiváló elmék, kritikus természetű, igényes írók felnéztek rá, maguk közül valónak tekintették, sőt, önmaguknál különbnek. Nem függött tőle pénz, hatalom, állás, mégis már életében feltétlen tekintély, legenda volt. Sőt, szerették is és ragaszkodtak hozzá. 1911-ben, mikor a Nyugat kitűnő mecénása azzal fenyegetőzött, hogy ha nem adja át neki a lap szerkesztését, megszakítja a Nyugat anyagi támogatását, győzni ellenállását, mikor közöltetni szerette volna Gáspár Endre egy szép Nietzsche-fordítását, de Osvátnak az volt az elve, hogy a Nyugatnak nem műfordítók bemutatása a feladata. Gellért Oszkár viszont csak nyomdai szerkesztő volt a lapnál, ha Osvát olykor meg is kérdezte a véleményét. Osvátot sem az író szolgálati ideje, sem nimbusza nem befolyásolta. Tudvalevő, hogy legkiválóbb munkatársainak is visszaadta olykor kéziratát, így Lukács Györgynek, Schöpflinnek, Nagy Lajosnak, a fiatal Illés Endrének, sőt még Adynak is (igaz, olyan cikket, amely nem tűrt nyomdafestéket). Némely író egy félszázad múlva sem bocsátotta ezt meg neki. Lukács például évtizedekkel később igaztalanul azt írja róla, hogy konzervatív volt és értetlen az új iránt, holott Osvát eljutott Czóbel Minkától egész Kassák elfogadásáig. Füst Milán belebetegedett szerkesztői szigorába, Nagy Lajos is meg-megsértődött és háborgott miatta. De Schöpflin bölcsebb volt náluk, mert azt írja: „Azo-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 OKT 12

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

1021

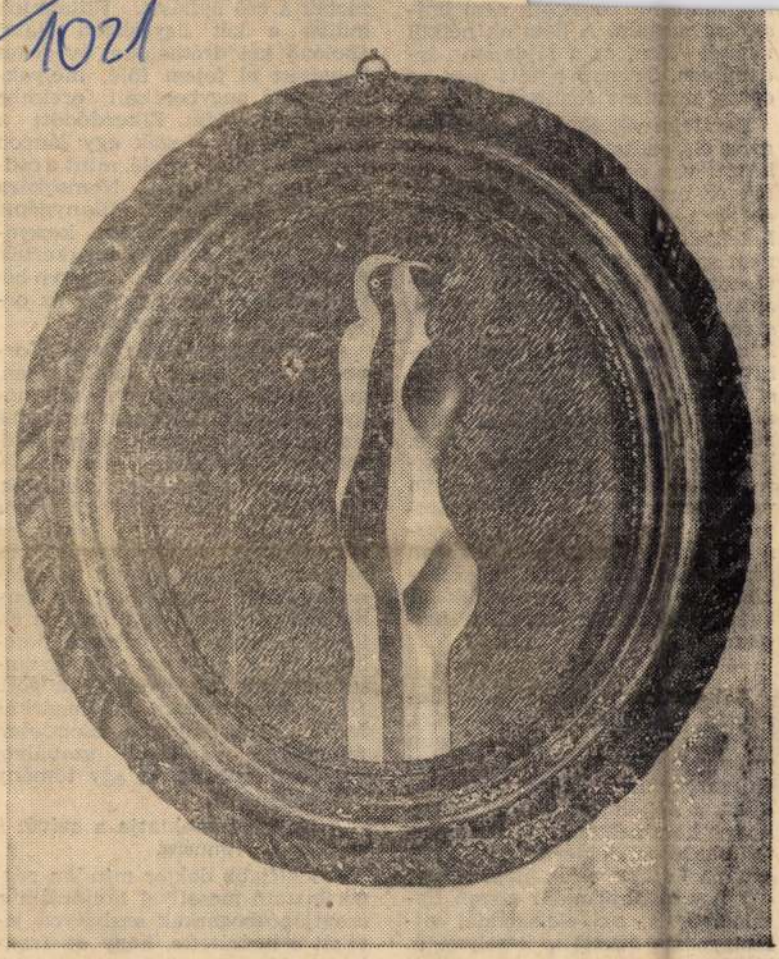

Deim Pál: Családi fénykép

szolom magam. A Rém
támadt rám, ez a fáj
demtelen. Tegnap néz
orvos, mindent rendbe

Barátaim vették észr
gyon elsápadtam. Az u
házzal van összekötve,
ták az orvost, aki azo
érkezett a vérnyon
Lefektettek, vizsgáltak. Az orvos
nem szólt semmit, átment a por-
táshoz, felhívta a mentőket. Már
akkor többen hajoltak fölém,
szántak és sajnáltak. A kitűnő
költő, hajnali uszodatársam, föl-
hívta az orvost, az egyik fővárosi
kórház igazgatóját, egykori ta-
nítványomat, akinek a nevét kö-
zöltem vele. Hálával néztem rá.
Bekanyarodtak a mentők, ráfek-
tettek a hordágyra. Soha nem
volt részem ilyen utazásban. Res-
telltem magam, hogy ilyen ese-
mény szereplője lettem. Abban
reménykedtem, mire megérke-
zünk a kórházba, elmúlik az
egész. Idegenként figyeltem ma-
gam.

*

A kórházban hamar ágyba ke-
rültem, egy fiatal orvos várt,
máris vizsgált s egy pilanat
múlva futott ki a szobából, ahol
rajtam kívül még két beteg fe-
küdt, s éppen reggeliztek. Alig-
hogy körülnéztem, máris három
fehérkabátos doktorral tért visz-
sza a szőke ifjú. Megérkezett
egy hosszú hajú, tatár szemű fia-
talember is, aki elektróddal vil-
lámgyorsan átkötötte kezeimet és
lábaimat, leült egy odagurított
géphez, játszott a billentyűkkel.
A gép lila hullámvonalas papír-
szalagot pergetett szaporán az or-
lábam hozzákötözték, megkértek,
feküdjek mozdulatlan. Három hé-
tig feküdtem így, figyelve az or-
vosok vakhitét a gépekben.

— Infarktus — közölte a főor-
vos s hat társa, ebéd táján;
mindegyik mondott valami ma-
gyarázó szót. Fétisként mutattak
a szürke villanygépre. Összekötö-
zöttségem lehetőségei szerint bal-
ra néztem, a gombok, rekeszek,
orsók és nyílások közt egy fekete
kört figyeltem, melyet orvosaim
is vizsgáltak. A körben pillana-
tonként zöldben fénylő szentjá-
nosbogárkák tűntek fel, vékony
hullámvonalban átvonultak és el-
illantak, hogy a következő perc-
ben újra kezdjék rebegő vízszin-
tes útjukat az üveglap mögött.
Ha megmoccantam, a bogárkák
le-föl röpködtek, ha csendesen
feküdtem: elszálltak szabályos
vonalban. Elhangzott egy tömény
szakvélemény:

— A gép rászoktatja a szívét a
szabályos ritmusra.

A legifjabb doktor minden reg-
gel biztató mosollyal honorálta a
szentjánosbogárkák szabályos já-
tékát s hozzátette, hogy ez fran-
kó. A főorvos mindennap gratu-
lált a szívvizsgálat után. Egy dél-
előtt óriás röntgengépet toltak
ágyam fölé. A csendes-kedves

Deim Pál

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 SEP 12

TEXTILÉLET

Budapest

A FERENCZY MÚZEUM 1021

DEIM PÁL Kiállítása

— Mondd meg, mert én laikus vagyok, magyarázd meg, milyenek ezek a képek, mert én nem értem, nem is tetszik, jók-e vagy rosszak — kérdezte több ízben is, nekem szegezve a — művészeti előadásokkal is nehezen megválaszolható — kérdéssorozatot.

Megpróbálom röviden, közérthetően, nem szakmai kuruzslónyelven elmondani, ismertetni Deim Pál piktúráját. Először talán őt magát mutatom be: fiatal festő, a művészetszeretetét és technikai ismeretét bizonyította eddigi munkássága, szépen rajzolt grafikái; újat kereső, de szép színharmóniák láttatásai; rézkarcai, plakátjai — igazolták tehetsége és művessége tudatosságát. Szeretettel gyűjti a régi, mohos kőkereszteket, vasvereteket, köcsögöket és régi tárgyak bármelyikét.

A most kiállított munkái nem látványképek; utcák, emberek, házak, tárgyak — bemutató tükrözetei; nem leltározó pontossággal, sem színhűséggel, sem játékos el-elfelejtkezéssel festett, rajzolt földi látványok másai. Inkább átlényegített élmények, víziók és belső látomások fegyelmezett — grafikában lejegyzett — lapjainak nevezem. Kotta — csak a zenét, jelből olvasni tudó tudja kihallani a zenét, pontos hangzását, ritmusát, lüktetését. Deim művészete feltételezi ezt a kottaolvasói készséget, illetve művei avatottságot kívának. Egy Liszt-kotta — nem szép; nem csúnya — nem „látványa" dönti el — hogyan szólaltatható meg. Furcsa hasonlat — kérem, a kép más; az nem kotta — mondhatná és érvelhetne bárki. Deim képei — elvontságukban is magukban hordják a mértéktartást, fegyelmezettséget és a művesség biztonságát. Jó képek, feltétlen szükséges lépés, a képzőművészet előrejutásában. A vendégkönyvbe valahogy azt írtam: Holdon-járás ez nekem, földi tájakon járó embernek, de vitathatatlanul nagy vállalkozás.

Kívánom, hogy Deim Pál művészetét, fáradozását, munkásságát eredményes siker jutalmazza.

— Szánthó Imre —

...indenki folytathatta
...át, ahol abbahagyta.
...ónapja: a kulcsot a
... kell leadni. A műszak
...e megkeresi az anyag-
... inspekciósát, az el-
...vele a portára a kul-
...hol pontosan nyilván-
... mikor ki számára
...el; a rendész kíséreté-
...ával felmennek a
...a. Ott a rendész — a
... kettő kívülmarad —
...esi a számára ismeretlen tömegből a kért alkatrészt, bekönyvelik, vissza a kulcs a portára, mehet tovább a munka.

Az új rendszer nem vált be.

— A portán ritkán tartózkodik „fölösleges" rendész, akit nélkülözni lehet. Ha éppen dolga volt, várhatott rá a raktáros és a lakatos vagy villanyszerelő. Volt, hogy félórát is...

— Sértette az anyagraktár kiadóját, hogy évtizedeken keresztül „megbízható" volt, most meg testőrt rendelnek mellé. Anélkül, hogy a társadalmi tulajdon védelmét érdemében szolgálná — a fent említett ok miatt.

Janitsek Béla főkönyvelő:

— *Nem a megbízhatatlanság volt a kiinduló pont. Egy ellenőrzés során a megvizsgált több száz tételnek 40—50 százaléka sértette a bizonylati fegyelmet, vagyis: rosszul végezték az adminisztrációt. Az ellenőrzés feltárta hibák kijavítását szol-*

órán, már jelentkeznek a kilépőcédula nélküliek, azzal az indokkal, hogy befejezték a munkát...

A munkaerőhelyzet egyeseknek konjunktúrát teremt, de azt mégsem indokolja, hogy átjáróháznak tekintsék a gyárat. Az is elképzelhető, hogy a vonattal közlekedők, akik valóban órákat veszíthetnek, ha lekésik a vonatjukat, tízperces kedvezményt kapjanak. A hivatalos engedéllyel meg lehetnek akadályozni, hogy a vonatosokhoz sok „kísérő" csatlakozzon. Az egységek gazdasági vezetői pedig szigorúbban ellenőrizzék a váltások idején beosztottjaikat.

Ha reggel elveszik a kapubelépőt a későn jövőktől, vegyék el a váltás idején is, ha engedély nélkül, két óra előtt akarja valaki a gyárat elhagyni. Mint ahogy következménye van a későn jövésnek, legyen következménye annak is, hogy korábban abbahagyják a munkát.

— gyes —

DEIM PÁL - GAVRILOVITS SÁNDOR - VELEKEI JÓZSEF LAJOS

"RAJZOK"

kiállítás a Szentendrei Képtárban 1994. május 1 - június 29-ig

A rajz különleges helyet foglal el a művészet történetében. Használja a festő, a szobrász, többnyire, mint a művészi ötlet lejegyzését, majd annak fokozatos fejlesztését, egészen addig, amíg már nyugodt szívvel nyúlhat az ecsethez, a vésőhöz, a mintázófához.

Kevés művész mondhatja, hogy főműfaja a rajz, s mégis a festő Barcsay, a szobrász Borsos Miklós rajzai aligha nevezhetőek csekélyebb értékűeknek, mint táblaképeik vagy plasztikáik.

Ezen a kiállításon három művész mutatja be rajzait, a Kossuth-díjas mester, DEIM PÁL, s két fiatalabb pályatárs, GAVRILOVITS SÁNDOR és VELEKEI JÓZSEF LAJOS.

DEIM a festészet mellett grafikát is tanult a főiskolán, s igen jelentős a plasztikai munkássága is, akár kisplasztikáira, akár a Győrben látható Golgotához hasonló momentumokra gondolunk.

VELEKEI művészetében a grafika van jelen a legerősebben, festményeit ritkán állítja ki, szobrai révén lett általánosan ismert, melyek közül kettő (Világfa, Gödöllő és Corpus, Vaszprém) köztéren áll.

GAVRILOVITS az indulás éveiben lírai konstruktív festőnek mutatkozott, majd pointillista hatást keltő táblaképekkel jelentkezett, melyeken a divizionisták festékpöttyei helyett papírkorongokból, kivágot háromszögekből építi a kompozíciót.

A három művész egészen másképpen viszonyul a rajzhoz.
A naturális előadásmódhoz GAVRILOVITS Sándor áll a legközelebb. Legújabb rajzain a magyar mondavilág, a magyar őstörténet "jelenetei" bukkannak fel (Emese álma), vagy az ősfolklór szimbolikus jelei (Életkapu-sorozat), s nem ritkák az ideologikus témák sem, melyek az egészen konkrét hommage-jellegű lapoktól a moralizáló, erkölcsi kérdéseket felvető művekig terjednek. Az előadásmód - a naturális részletességgel megrajzolt valóságszeletektől a szimbolikus, bábszerű, meghasadt magszerű formákig - ugyancsak széles spektrumot fog be.
VELEKEI József Lajos rajzai egy magmaszerű középpontból indulnak, módszere a motívum fejlesztése. Egyes képrészletei nem állnak messze Vajda Lajos megrázó, késői szénrajzaitól. VELEKEI egyfajta magánmitológiát teremtett. Nagy összefüggéseket keres, a genezis, a teremtés érdekli. Művészetében összemosódik a természeti és az emberi lét. Az előbbi a hangsúlyosabb. Figurát ritkán használ, ha mégis, akkor az emberi alak utalásszerű, antropomorf organikus forma, általában egy megcsavart ártéri fa. VELEKEI terepe tehát az ártér furcsa, zárt világa, ahol a születés és pusztulás folyamatai a természet befolyásolhatatlan törvényei szerint váltakoznak. Egy-egy témát a végsőkig kiaknáz. (Teremtés I-XV., Tavaszünnep I-V.)
DEIM a hatvanas évek végén egy macedóniai kolostorban fedezi fel magának azt a bábuszerű figurát, mely folytonosan módosulva az életmű főszereplője lesz. Ez a baba, bábu, élő baluszterfigura az emberi lét minden helyzetében előfordul: szenved, örül, történik vele jó és rossz,

lehet fenséges és gyarló, közönséges és magasrendű. Szárnyal és elbotlik, képviselheti Jézust és Máriát, de egészen profán emberi sorsokat is hordozhat.

Az utóbbi periódusban DEIM érdeklődése a nemzés, az emberi élet folytonossága, a szaporodás biológiája felé fordult. Figurái itt is rendkívül sokféle (olykor végletes) magatartásformákat mutatnak. A szerelem, a szeretkezés, az egyszerű nemi aktus mechanizmusa nemigen különbözik, azonban mégsem szinonímákról van szó, hiszen az aktus lehet szent és magasrendű, de lehet profán és alacsonyrendű is. DEIM e két szélső érték közötti mezőn sétál és "viselkedteti" figuráit.

DEIM rajzai ritkán támaszkodnak csupán a vonalra. Gyakran használ lavírozott tust, diófapácot, ezáltal a rajz a festészet felé mozdul el.

A három művész közös tárlata a rajz lehetőségeinek sokféleségéről szól. A három különböző művészi attitűd megjelenése a Szentendrei Képtár termeiben választási lehetőséget is kínál a szemlélőnek, módot ad a töprengésre és a műélvezetre egyaránt.

DR. HANN FERENC

DEIM Pál

DEIM PÁL - GAVRILOVITS SÁNDOR - VELEKEI JÓZSEF LAJOS

"RAJZOK"

kiállítás a Szentendrei Képtárban 1994. május 1 - június 29-ig

A rajz különleges helyet foglal el a művészet történetében. Használja a festő, a szobrász, többnyire, mint a művészi ötlet lejegyzését, majd annak fokozatos fejlesztését, egészen addig, amíg már nyugodt szívvel nyúlhat az ecsethez, a vésőhöz, a mintázófához.

Kevés művész mondhatja, hogy főműfaja a rajz, s mégis a festő Barcsay, a szobrász Borsos Miklós rajzai aligha nevezhetőek csekélyebb értékűeknek, mint táblaképeik vagy plasztikáik.

Ezen a kiállításon három művész mutatja be rajzait, a Kossuth-díjas mester, DEIM PÁL, s két fiatalabb pályatárs, GAVRILOVITS SÁNDOR és VELEKEI JÓZSEF LAJOS.

DEIM a festészet mellett grafikát is tanult a főiskolán, s igen jelentős a plasztikai munkássága is, akár kisplasztikáira, akár a Győrben látható Golgotához hasonló momentumokra gondolunk.

VELEKEI művészetében a grafika van jelen a legerősebben, festményeit ritkán állítja ki, szobrai révén lett általánosan ismert, melyek közül kettő (Világfa, Gödöllő és Corpus, Vaszprém) köztéren áll.

GAVRILOVITS az indulás éveiben lírai konstruktív festőnek mutatkozott, majd pointillista hatást keltő táblaképekkel jelentkezett, melyeken a divizionisták festékpöttyei helyett papírkorongokból, kivágot háromszögekből építi a kompozíciót.

A három művész egészen másképpen viszonyul a rajzhoz.
A naturális előadásmódhoz GAVRILOVITS Sándor áll a legközelebb. Legújabb rajzain a magyar mondavilág, a magyar őstörténet "jelenetei" bukkannak fel (Emese álma), vagy az ősfolklór szimbolikus jelei (Életkapu-sorozat), s nem ritkák az ideologikus témák sem, melyek az egészen konkrét hommage-jellegű lapoktól a moralizáló, erkölcsi kérdéseket felvető művekig terjednek. Az előadásmód - a naturális részletességgel megrajzolt valóságszeletektől a szimbolikus, bábszerű, meghasadt magszerű formákig - ugyancsak széles spektrumot fog be.
VELEKEI József Lajos rajzai egy magmaszerű középpontból indulnak, módszere a motívum fejlesztése. Egyes képrészletei nem állnak messze Vajda Lajos megrázó, késői szénrajzaitól. VELEKEI egyfajta magánmitológiát teremtett. Nagy összefüggéseket keres, a genezis, a teremtés érdekli. Művészetében összemosódik a természeti és az emberi lét. Az előbbi a hangsúlyosabb. Figurát ritkán használ, ha mégis, akkor az emberi alak utalásszerű, antropomorf organikus forma, általában egy megcsavart ártéri fa. VELEKEI terepe tehát az ártér furcsa, zárt világa, ahol a születés és pusztulás folyamatai a természet befolyásolhatatlan törvényei szerint váltakoznak. Egy-egy témát a végsőkig kiaknáz. (Teremtés I-XV., Tavaszünnep I-V.)
DEIM a hatvanas évek végén egy macedóniai kolostorban fedezi fel magának azt a bábuszerű figurát, mely folytonosan módosulva az életmű főszereplője lesz. Ez a baba, bábu, élő baluszterfigura az emberi lét minden helyzetében előfordul: szenved, örül, történik vele jó és rossz,

lehet fenséges és gyarló, közönséges és magasrendű. Szárnyal és elbotlik, képviselheti Jézust és Máriát, de egészen profán emberi sorsokat is hordozhat.

Az utóbbi periódusban DEIM érdeklődése a nemzés, az emberi élet folytonossága, a szaporodás biológiája felé fordult. Figurái itt is rendkívül sokféle (olykor végletes) magatartásformákat mutatnak. A szerelem, a szeretkezés, az egyszerű nemi aktus mechanizmusa nemigen különbözik, azonban mégsem szinonímákról van szó, hiszen az aktus lehet szent és magasrendű, de lehet profán és alacsonyrendű is. DEIM e két szélső érték közötti mezőn sétál és "viselkedteti" figuráit.

DEIM rajzai ritkán támaszkodnak csupán a vonalra. Gyakran használ lavírozott tust, diófapácot, ezáltal a rajz a festészet felé mozdul el.

A három művész közös tárlata a rajz lehetőségeinek sokféleségéről szól. A három különböző művészi attitűd megjelenése a Szentendrei Képtár termeiben választási lehetőséget is kínál a szemlélőnek, módot ad a töprengésre és a műélvezetre egyaránt.

DR. HANN FERENC

Dein Pal

Mozgó Világ 1986.12.

A kép szimbólummá válhat

Beszélgetés Deim Pál festőművésszel

– Az elmúlt években aránylag kevés helyen lehetett látni újabb munkáit. Talán a Szentendrei Tárlatokon tűntek föl nagyméretű képei és rajzai. Számomra úgy tűnik, nem dolgozik sem túl gyorsan, sem gyakran. Ez művészi taktika, vagy bizonyos körülmények, fölismerések hátráltatják a munkában?

– Mit mondhatnék erre? Végeredményben lehetne ilyen megközelítésben is beszélni a dologról. De lehetne szólni egy válsághelyzetről is, ha a művészi továbblépést, annak lehetőségeit nézzük. E válsághelyzet kialakulásában külső és belső körülmények egyaránt közrejátszottak. Például egyre jobban zavart, hogy a szentendrei új művésztelep műtermes lakásai alkalmatlannak bizonyultak a családi életre, a gyermekek nevelésére. Ha pedig mégis alkalmasnak kellett lenniük, akkor szükségszerűen alkalmatlanok voltak az alkotó munka feltételeinek folyamatos biztosítására. Ha végigtekintek művésztelepi kollégáimon, úgy látom, főleg azok tudtak sokat dolgozni, akiknek nincsen családjuk.

– Nem gondolja, hogy teljesítménycentrikus, újra éhes világunkban szükséges lett volna megújulnia, frissen festett képekkel előállnia és sokkal gyakrabban kiállítania?

– Nem tudom, fontos-e az, hogy az ember mindig újdonságokat produkáljon, hiszen a művészet nem ipar, a festmény, a rajz vagy a plasztika pedig nem ipari termék, aminek feltétlenül valamilyen új tulajdonsággal kell tüntetnie. Úgy érzem, hogy inkább a mélység felé kell hatolnunk. A megérlelt tapasztalatok kiírása a fontos. Sok olyan művészt ismerünk, akik sohasem voltak naprakészek, de mégis koruk legjelentősebbjei közé tartoztak. Például Tóth Menyhért és Román György, akiket a szakma a halálukig szinte említésre sem méltatott.

– Azért a napi aktualitásoktól, a művészetben lezajló változásoktól sem lehet elvonatkoztatni. Nem függetlenítheti magát a festő szakmája „hátterétől".

– Azt hiszem, hogy az elefántcsont-torony is lehet olyan hely, ahol a friss és értékes alkotások megszülethetnek. Éppen ezért én hiszek és nagyon bízom az elefántcsont-tornyokban, hiszen oda már csak akkor vonul el a művészember, amikor fölösleges koloncnak érzi az újabb impulzusok befogadását.

– Amellett, hogy nem sikerült kizárólag a művészetnek élnie, talán más is befolyásolhatta abban, hogy alig hozott létre új műveket. S. Nagy Katalin írta Önről, hogy egy új, monumentális plasztika alapjait teremtette meg. De nem látom a konkrét munkákban testet öltött bizonyítékokat. Hol vannak a köztéri alkotásai? Miért nem rendeltek Öntől nagyméretű szobrokat?

– Divatos dolog lenne, néhányan biztosan el is várnák tőlem, hogy szidni kezdjem a kollégáimat, a Lektorátust, az Alapot, a művészetpolitikát. A tény az, hogy működik egy gépezet, amely a munkákat adja és elosztja, s amelyik, mint személytelen rendszer, eddig úgy „látta", hogy az én munkáimra a köztereken nincsen szükség. Azt persze nem állítom, hogy amit csináltam, azt bárhol föl lehetne állítani, de bizonyára elképzelhető, hogy vannak olyan helyek, ahol a motívumaimból kialakított kompozíciók jól meglennének... Egyébként összesen három állami megbízást kaptam. Kettő ebből ornamentika jellegű, iparművészetinek nevezhető munka volt: az egyik egyritmusú fríz, a másik egy alumínium térkép. A harmadik a Hotel Stadionba került. Itt azt csinálhattam meg, amit szerettem. Végül azonban mind a megrendelő, mind a Lektorátus csak iparművészeti terméknek tekintette.

kat. A spontán munkaerőmozgás aránya magas és sokirányú. Közben sokak nemcsak munkahelyet, hanem szakmát, beosztást – létezésmódot – is cserélnek. Nő a szabadságfoka a magánélet alakításának, a szabadidő eltöltésének, a szórakozás megválasztásának. A magánéletben társadalmunk mind könnyebben elfogadja például a házasság nélküli együttélést, a házasságon kívül született gyerekeket. Devianciának, de már nem kriminalitásnak minősíti a homoszexualitást. Ami a szabadidőt-szórakozást illeti, van, aki cinikusan „panem et circenses"-elvről beszél. Ha ez túlzás is, gazdasági-társadalmi bajaink sűrűsödésével kétségkívül párhuzamot mutat a tömegszórakoztatásban korábban tiltott vagy alig tűrt formák, irányzatok térhódítása. Nőtt a magyar állampolgár „szabadköltözködési joga": bár van még ilyen jellegű ingatlanszerzési tilalom Budapesten, ez könnyen megkerülhető. Az útlevél-rendelkezések – igen kevesek kivételével – mindenkinek lehetővé teszik az ország végleges elhagyását is, s ha ebből évi pár száz eset jogszabályellenes, ez alig szankcionálható. Közben széles az útja a hazaköltözésnek. S így a lélekszám alakulását ma a ki- és a beköltözések mérlege alig befolyásolja, kiegyenlítik egymást (bár tudjuk: a beköltözés több-, míg a kiköltözés egyirányú).

2. Gondjaink „szerkezeti" megoszlása. A társadalom különböző csoportjait és rétegeit nehézségeink más és más súllyal érik. Közismerten hátrányos helyzetűek például: a kis nyugdíjjal rendelkezők; a falusi lakosság egy része; több gazdasági ágazat, illetve szakma foglalkoztatottjai; egyes peremcsoportok. E csoportok és rétegek helyzete a legtöbb motívumában eltérő. Annyiban viszont valamennyi hasonló, hogy egyenként is eléggé szétesők. Jobb pozíciót kiharcolni azért nem voltak eddig sem képesek, mert nehéz érdekcsoportba tömörülniök és közösen fellépniök – területileg is szétforgácsoltak. Úgy tagolódnak az össztársadalomban, hogy elégedetlenségük aligha összegeződhet és érhet el ezáltal kritikus tömeget.

3. A közélet megélénkülése. Bővebb részletezés nélkül elég itt említeni, hogy bár a társadalomra fontos döntések befolyásolásának valódi lehetőségei csak lassan bővülnek, a spontán mozgalmak, állampolgári kezdeményezések szabadabb kibontakozása, a hagyományos politikai fórumok megpezsdülése épp a társadalom legaktívabbjainak körében nyújt új tevékenységi teret, jobb kielégülést. A városszépítő-védő egyesületektől a nudistákig-naturistákig számtalan csoport tűnt föl vagy erősödött meg; e sorok írója számára a legörvendetesebb ma a természet- és környezetvédő buzgalom izmosodása, s bár e téren a kirívó kudarcok sem ritkák, talán épp itt hat az állampolgári akarat a legerősebben a központi döntésekre.

Olvasómnak, ha egyáltalán elkísért e záró passzusig, nyilván sok ellenvetése volt. Ez szíve joga. Mások lehetnek a tapasztalataink, eltérőek a megítéléseink, egyéni a rangsorolásunk, különbözőek az előérzeteink. Ha viszont számos kiinduló, kísérő, befolyásoló tényezőt hiányolt abból, amit ő a közelmúltban észlelt, és ami erősen alakíthatja a közeljövőt, akkor még valamit jeleznék.

Bár a hosszabb időtávú, tartós folyamatok a fontosabbak, mégis: egyik év a másikra épül. Ha most, 1986 őszén – írásunk decemberi megjelenésével számolva – kísérletet tettünk, hogy előre tekintsünk a közelgő 1987-re, talán célszerű lehetne valami ellenpróba: visszapillantva azt nézni meg: milyen volt az óév.

Ezt a próbálkozást azonban itt lezárván, mit mondhat a prognóziskészítő? Mit, ami mégis reményt nyújt, éspedig valódit, sem nem muszájból, sem nem vágyképekből – hanem valóban észlelt történtekből-történőkből fakadót? Nos – előlegül egy megírható 1986-elemzés momentumaiból – arra hívja föl a figyelmet, hogy e voltaképpen már mögöttünk hagyott esztendőben lett – újra? – elterjedtebb és szilárdabb az a fölismerés és az az elhatározás, hogy a reform folytatható és kötelezően folytatandó. Bármennyi menetközi hátrány, ellenvetés és visszarendező törekvés kísérte is a reformfolyamatot, késedelmessége bármennyire ártott is hasznai élvezhetésének, kiteljesedésének, ma azt látjuk, hogy helyzetünkből, kellő megfontolás után, csakis előre menekülhetünk.

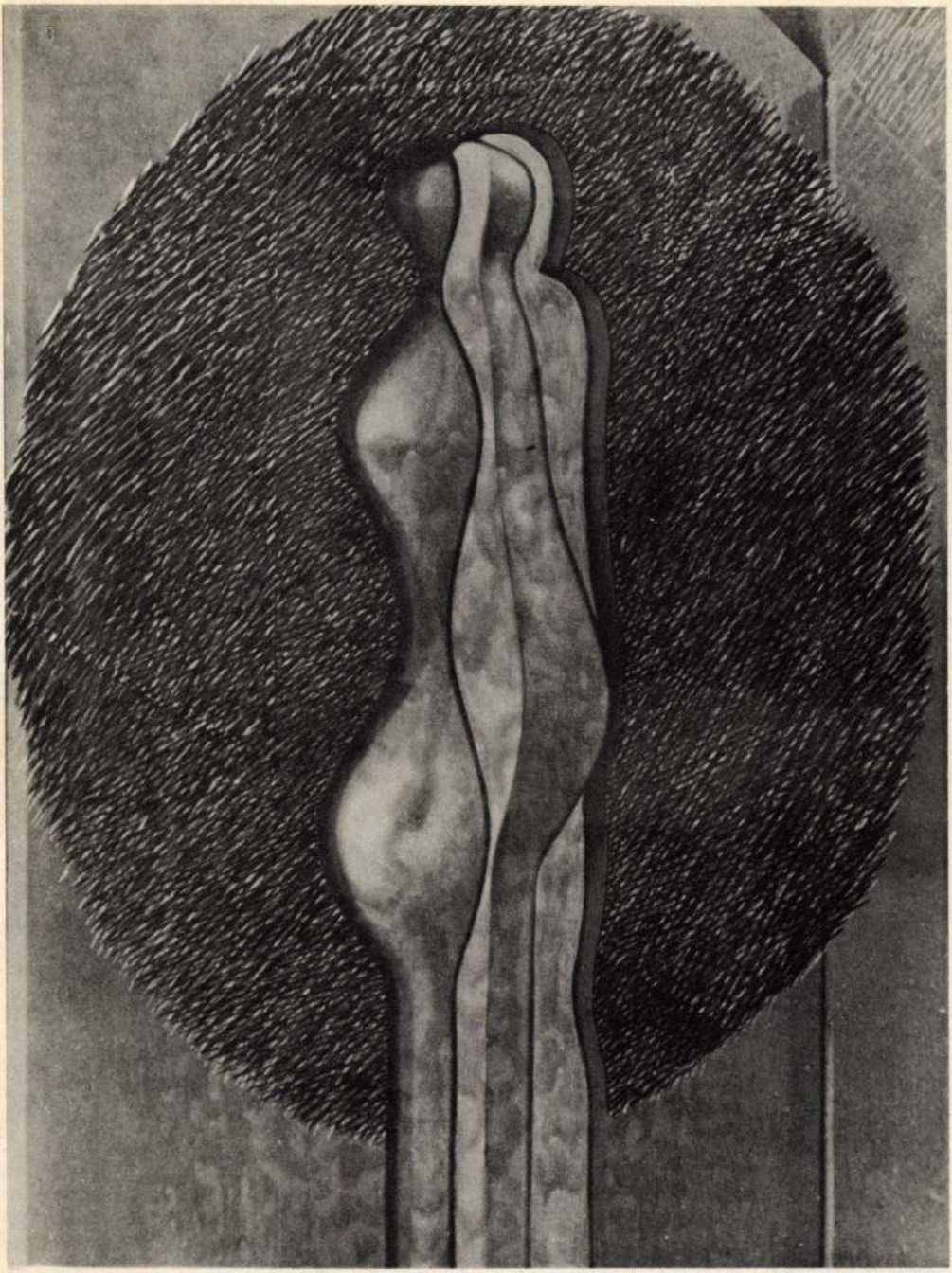

Zárt egység

A zsűriben is kizárólag iparművészek ültek. És nem mondhatnám, hogy túl jó sorsa lenne ennek az alkotásomnak. Különben: nem vagyok egyedül ebben az ellentmondásos helyzetben – az egész magyar avantgárd kimaradt a megbízatásokból, a köztéri munkákból.

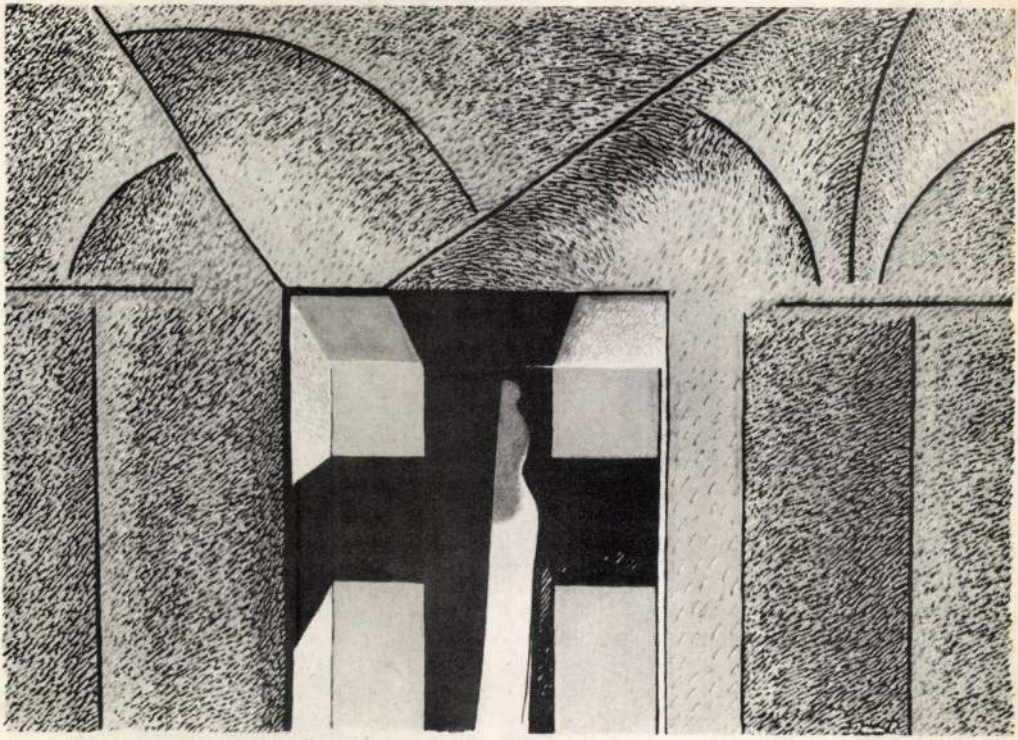

Templom belső

– *Ha jól tudom, Korniss, Csiky, Nádler és Keserü Ilona is kapott megbízásokat.*

– Egyet-egyet. Míg mások...

– *Elképzelhető, hogy Ön nehéz embernek bizonyult. Olyannak, akit nem „szeret" a hivatal.*

– Megállapításba bújó kérdését vissza is lehet fordítani. Én voltam a nehéz ember, az alkotásaim megemészthetetlenek, vagy rosszul működik az a mechanizmus, amely bizonyos elképzeléseket, ideákat következetesen érvényesít a köztéri szobrászat műfaján belül? A magam részéről nem hiszek abban, hogy mindenütt az anya gyermekével szobroknak, a kedves kis állatfiguráknak vagy ezekhez hasonlóknak kell teret kapniuk.

– *Amit elmondott, abból arra kell következtetnem, hogy akadtak konfliktusai a hivatallal.*

– Már a főiskolát úgy hagytam el, hogy – mint később megtudtam – a hivatalos szervek fekete bárányként könyveltek el. Bizonyára szereztem ellenségeket társadalmi tevékenységem során is. Talán többet, mint azok a pályatársak, akik a művészetükre összpontosítottak.

– *Úgy látom, hogy Ön különös helyzetben van. Bár művészetének értékeit mindenki elismeri, mégis nehezen találnak „helyet" számukra. Úgy is fogalmazhatnék, hogy amit csinál, az hivatalosnak nem elég hivatalos, avantgárdnak sem éppen avantgárd. Tom Wolfe szavaival: Ön mintha elakadt volna az újat akaró Zuglói Kör (a „darutánc"), és a beérkezés (az „elhálás") között.*

– Hivatalos művész sohasem akartam lenni, mert amit hivatalos művészetként láttam, az távol állt tőlem. De avantgárd sem kívántam lenni, mert véleményem szerint nagyon nehezen követhető nyomon, ki és mi az avantgárd. Ha az határozza meg a minősítést, hogy úgy festek, ahogy a legutóbbi New York-i vagy itáliai iskola tagjai, akkor ez számomra nem szimpatikus. Ezért nem is szeretem az avantgárd szót.

– *További tartalmi kifogásai is vannak a kifejezéssel kapcsolatban?*

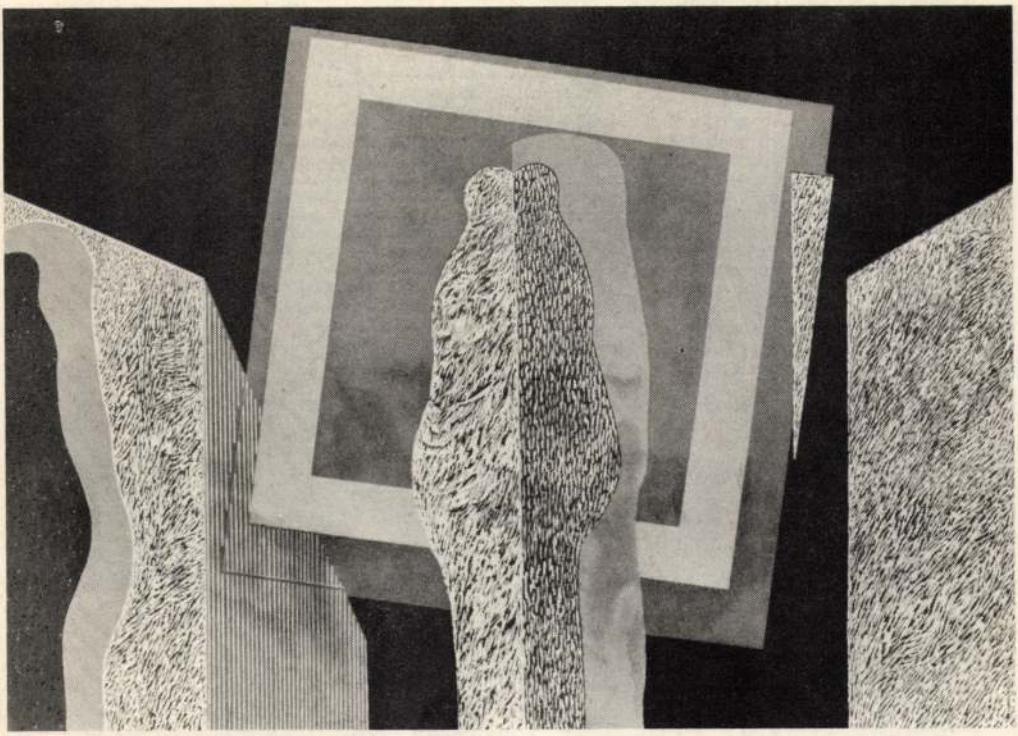

Tavasz (Csend I-változat)

– Igen. 1969-ben rendezték meg a kiállításomat a szentendrei Ferenczy Múzeumban. Ezen a tárlatomon már szinte valamennyi ismert motívumom szerepelt a képeken, a plasztikákon, és készen volt az alugrafika sorozatom is. Peneczky Géza írt a kiállításról. Szerinte a kollégáim vert hadként álltak alkotásaimnál, de holnapután már magam is így fogok állni mások művei előtt. Pedig a művészet nem lóverseny. A művészeket nem lehet úgy mérni, mint az atlétákat: ki ér – és mennyivel mások előtt – a célba. Aki ma az éppen kurrens stílusok „mögött" van, sokkal előbbre tarthat, értékesebbnek, előremutatóbbnak bizonyulhat a divattal együtt futóknál. Félreértés ne essék: nem vagyok azért avantgárdellenes. Minden olyan erőfeszítést, amely a legfrissebb törekvésekkel tart lépést, vagy éppen technikailag-tartalmilag a maga módján újít, méltánylandónak tartok. De engem nem a szélsőséges állapotok, hanem az avantgárdon belül idővel szükségszerűen kialakuló gerincvonal érdekel.

– *A klasszicizálódó avantgárd?*

– Nem. Hanem az az avantgárd, amely tartalmilag a legmélyebbre tudott hatolni, függetlenül és függetlenedve az éppen „elöl" levő stílustól, hiszen a század eleje óta már vagy nyolcvan izmust átéltünk. Ha Szentendrén belül maradok, akkor vállalt festőelődeimre, Vajdára és Gadányira kell hivatkoznom. Vagy a már említett Román Györgyre és Tóth Menyhértre, akik – bár nem kerültek reflektorfénybe – bizonyos értelemben avantgárdabbak voltak sok más avantgárdnak tartott művésznél. Ehhez hozzá kell tennem, hogy nagy híve vagyok a jó értelemben vett provincializmusnak. A művészet igenis erősen tapadjon oda, ahol megszületett. Egy nagyon erős, kitekintéssel is bíró provinciális művészet nemzetközileg érdekes, értékes lehet. Lehetne, ha mutatnák.

– *Az Ön művészete nem választható el a 60-as évek avantgárdjától sem, gondolva mindenekelőtt arra, hogy a Molnár Sándor vezette Zuglói Körnek is tagja volt.*

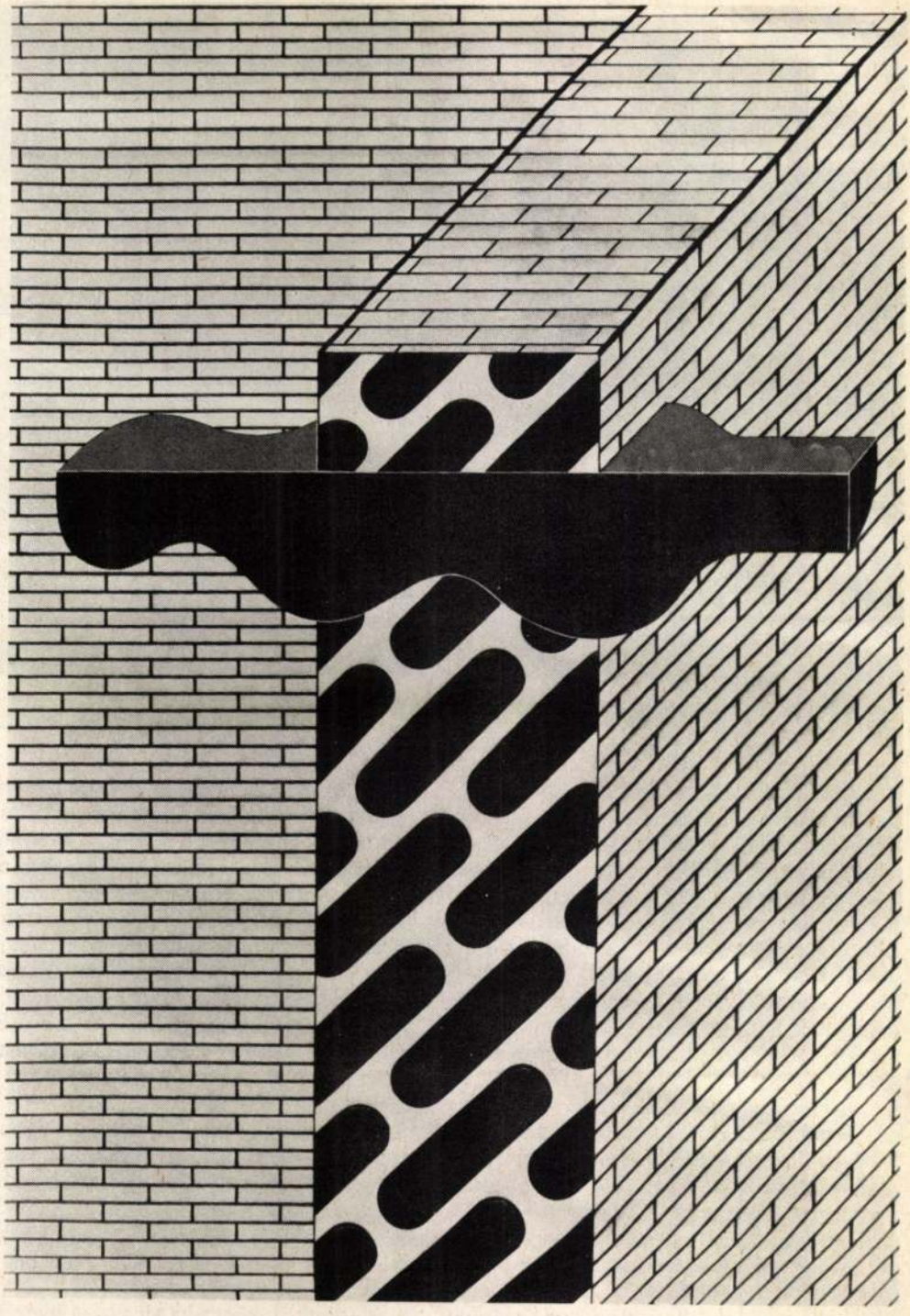

106

Kömíves Kelemenné

Égi jel

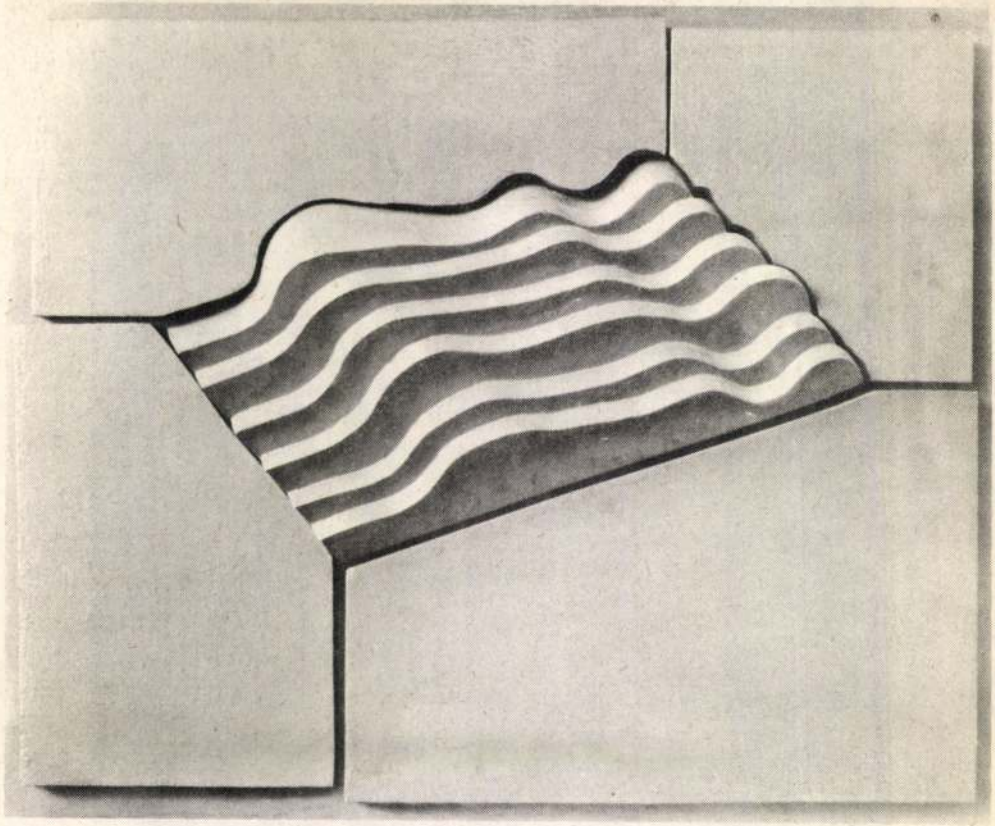

Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére festett fa

– Persze, ez is befolyásolt. De a Kör többi tagjának más karakterűek voltak a munkái. Amikor mi a Zuglói Körben a különböző festői problémákat elemeztük, a viták tanulságai beépültek a festményekbe... A szentendrei piktúra azért mindig erőteljesebben hatott rám. Gadányi, Barcsay és Vajda művei megragadtak, még formai utánzásokra is késztettek.

– *Maradjunk még az avantgárd témájánál. Ön a Zuglói Kör kiállításain nem vett részt, és a modern magyar művészet egyik roppant fontos csoportos kiállításáról, az Ipartervből is kimaradt. Mi volt ennek az oka?*

– Igen egyszerű a történet. Abban az időben esélyem volt rá, hogy itt, a művésztelepen lakáshoz, műteremhez juthatok. Ha viszont kiállítottam volna a Zuglói Kör tagjaival – az első, a Ferihegyen rendezett és gyorsan bezárt tárlaton még volt képen –, akkor valószínűleg az a döntés született volna, hogy nem utalják ki nekem a műtermet. Emiatt maradtam ki az Ipartervből is. Később pedig már nem is hívtak. Bár pontosan az a néhány év volt ennek a mozgalomnak a legérdekesebb része, amikor nem szerepeltem velük.

– *Elképzelhető, hogy annak idején rosszul választott? Tisztább helyzetet teremtett volna maga körül, ha nem a későbbiekben a visszahúzó körülmények tömegét „kitermelő" műtermes lakás mellett dönt, hanem a „kijelölt" úton indul el a főiskolás társakkal?*

– Nem hiszem. Többek között azért, mert minden közös dolog előbb vagy utóbb megszűnik, a csoportosulások föloszlanak. A kubisták, a szürrealisták is pár évig voltak együtt, gondolkodtak a közös dolgaikon, aztán különváltak, mindenki ment a maga útján. És nem szabad elfelejteni, hogy nem mindenki tartozott valamilyen csoportba, csoportosulásba. Barcsay és Gadányi sem volt tagja társulásoknak.

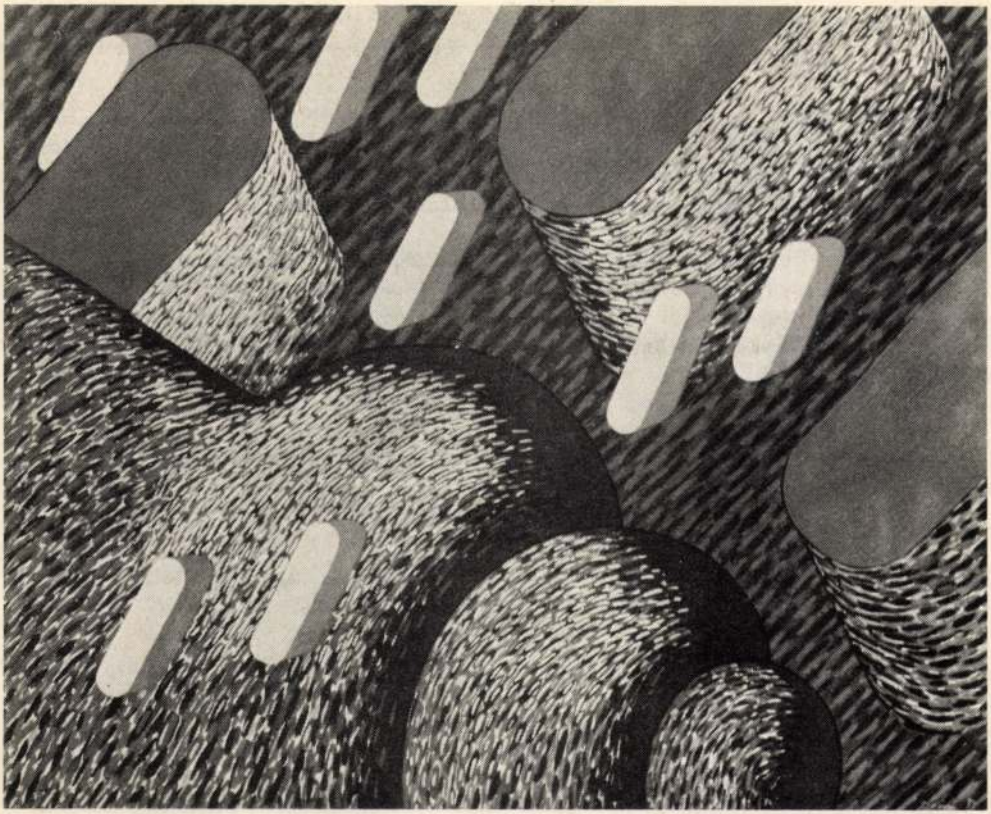

Kozmikus katasztrófa

– Úgy kell értelmeznem ezt, hogy vállalt elődei nyomán Ön sem akar besorolható lenni, csoportokba tartozni?

– Nem tartozom csoportokba, nem sorolnak egyik „rekeszbe" sem. Nemrégiben beszéltem Maurer Dórával, aki filmet készített a 60-as, 70-es évek művészetéről, és azt a Műcsarnok egyik rendezvényén levetítette. Engem meg akart hívni a film utáni vitára, de nem tudtam elmenni. Elmondta: lehet, hogy nem tetszett volna nekem a filmje, mert én kimaradtam belőle. (Tehát az avantgárdból is?!) Azt mondtam Dórának, hogy lehet, hogy így van ez jól. Örülök annak, hogy nem találtak számomra skatulyákat, de tetszenek a munkáim... A festészet egyébként magányos műfaj. Annak ellenére az, hogy vannak olyan törekvések, hogy a művész ma már városrészeket, városokat, egész vidékeket tervezzen táblaképecskék festése helyett. Ma már egy művész ezer utat választhat. Ki-ki a maga érzékenysége, intellektusa szerint. Az alkat sajátosságai és a körülmények határozzák meg a különböző pályákat. Engem, függetlenül a besorolásoktól, az alkotás érdekelt, a jelteremtés szabadsága, korunk szellemi lázállapotának megragadása a kozmosz állandó szemmel tartásával.

– Ha végigtekintünk pályája elmúlt másfél évtizedén, megfigyelhető, hogy nem lépett túl 1974-ig kialakított formavilágán. Nem lehetett újat kezdenie, és nem gondolja, hogy ami tizenkét éve – Perneczky szavait átformálva – siker volt, az ma már nem folytatható?

– Így is lehet közeledni a témához. Mások szerint azonban éppen e tizenkét év alatt születtek meg jelentős műveim, főműveim. Azt senki, még én sem tudom, hogy a motívumrendszerem folytatható-e. Természetesen vannak elképzeléseim új dolgokról. Azonban úgy érzem, lépésről lépésre kell előrehaladnom. Minden művész számára adott a lehetőség a megújulásra. Van, akinek – mert szerencsés egyéniség – egész alkotói tevékenysége egyenes

vonalú fejlődés. Mások viszont úgy dolgoznak, hogy egy darabig van kifutásuk, utána viszont visszaesés, pangás következik, amiből nem biztos, hogy van ki- és fölemelkedés, és hogy vezet visszaút a korábbi sikerekhez.

– *Úgy láttam, a műtermében nagyon kevés munkája található. Az, hogy keresik őket, maga is sikerélmény.*

– Valóban az. De az elkerült munkák hiányoznak. Sokszor, ha előveszem egy nálam levő, tíz évvel ezelőtt készült munkámat, abból merítek ötletet. Ahogy a tájképfestő kimegy a természetbe, úgy nekem saját műveim jelentik az „örök" forrást. Úgy tartom, hogy a festményeim önérlelők abban az értelemben, hogy az egyik formamegoldása, színkombinációja továbbél, fejlődik – persze magasabb szinten – egy másikban. Csak így lehet festeni a képeket egymás után, egymásra építve.

– *Elég lenne az „önérlelődés" folyamata?*

– Azt hiszem, igen. De előre nem lehet tudni, sejteni, hogy mikor mi keletkezik. Nem tudatosan alakulnak ki az összefüggések.

– *Hogyan született meg az Ön munkáira oly jellemző bábu?*

– Nem volt tudatos törekvés, hogy ezek a bábuk, idolok úgy alakuljanak ki, ahogy azt ma láthatják. Hogy mégis ez történt, annak része az is, hogy voltak általam ismert szentendrei hagyományok is: az ikonok, Barcsay bábszerű alakjainak árnyékvetületei.

– *Olybá tűnik, mintha másokhoz továbbítaná a dicsőséget.*

– Nem hinném, hogy itt valamiféle dicsőségről kellene beszélnünk. Az Anya gyermekével évszázadok óta ezernyi kompozíció témája volt. Nem azé a legnagyobb dicsőség, aki legelőször festette meg. Engem pedig egyre kevésbé érdekelt egy konkrét arc, egy emberi test megjelenítése. Nem a karakterek foglalkoztattak, hanem az ember általános „képe".

– *Igyekszik körbejárni, amire rátalált?*

– Ez talán másoknál is így van. Elrugaszkodunk egy bizonyos irányba, majd visszakanyarodunk. Közben viszont az alkotó telítődik érzésekkel, tapasztalatokkal, élményekkel, új tudásokkal. Így aztán, amikor visszatér az egyszer már megkezdetthez, más, gazdagabb művet hozhat létre.

– *Sokat emlegetett 1974-es kiállításán a festmények és grafikák mellett plasztikákat is láthattak a nézők. Miért kezdett szobrokat készíteni?*

– Itt is egyszerű a magyarázat. A képeim stílusa követelte meg. Egy idő után ugyanis fölerősödött a festmények dekorativitása. Úgy gondoltam, hogy ez a dekorativitás még érdekesebb, gazdagabb lehet azáltal, ha a színek – amelyek a síkon is tereket határolnak el, mélységet és távolságot jeleznek – térben is megmozdulnak. A képek kemény rajzossága és a színek közötti találkozás – a sík elmozdításával árnyékvetület keletkezik – megpuhul, új hatások jönnek létre. Az 1969-es kiállításomra készült *Ember és ház* című, közel kétméteres plasztikus kép volt az első a sorban. A lekerekített bábuformák viszont szinte kívánták a plasztikusságot; könnyen le lehet esztergálni őket. Ha pedig már kiesztergálta az ember a figurákat, hát dombormű lesz belőlük. Aztán tovább lehet szeletelni, négyelni őket; a bábuk összeépíthetők egymással és más idomokkal. Ennyi az egész. Hozzá kell azonban tennem, hogy ez csak utólagos magyarázatként fogadható el. Lehet, hogy a kép karakterén mint belső formáló erőn túl, egyszerűen szólt valaki, hogy miért nem csinálom meg plasztikusan a képeimet. Már nem emlékszem pontosan, milyen indíttatásra születtek ezek a munkák, miként indult meg a folyamat. De lényeges ez?

– *Meglep, hogy ez nem programszerűen történt.*

– Nem is tudom, mit jelent az, hogy festészeti program. Nekem nincs is. Utólag lett kitalálva, hogy ez az. Tudomásul kell venni, hogy a művészi alkotófolyamatból az antropozófiai mozzanatokat nem lehet kiiktatni.

– *És most már elfogadja az utólagosan megfogalmazott elveket? Alkalmazkodik hozzájuk, vagy megpróbálja szétfeszíteni a kereteket?*

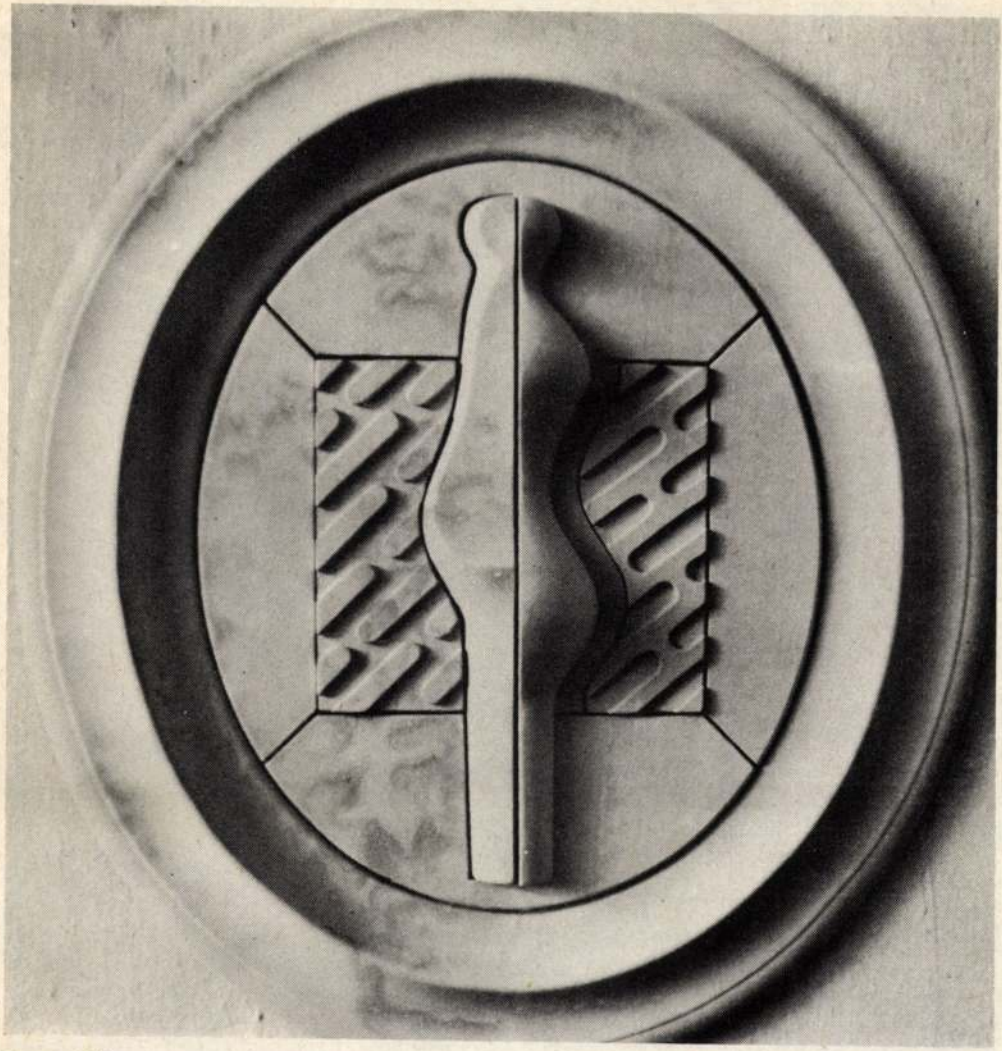

Nosztalgia

– Úgy alkalmazkodom, hogy festem tovább a képeimet az ismert motívumrendszerrel. De bármely pillanatban, ha valamilyen élmény ér, vagy kipattan egy formai ötlet, akkor fölrúgom a programot. No persze ezt a fölrúgást nem teljes elszakadásként kell értelmeznie. Szerintem az új kezdeményezésnek is valahol a folyamaton belül kell maradnia, mert ahhoz, hogy valami letisztuljon, sokat kell foglalkozni, törődni vele. Azonkívül magamból nem akarok és nem is tudok kilépni. Igyekszem egy tág körön belül mozogni. Úgy van ez, mint a folyóval árvíz idején – a víz új medret alakít ki magának. A festészetben is hasonló a helyzet. Jön valami új áramlat, s némileg átalakítja a festészet egészét, a művészek elképzeléseit is.

– *A technikai fejlődés is tágíthatja a lehetőségeket. Például a Szentendrei Szita Műhely létrejötte. Közel hat év óta Ön mintegy húsz szitanyomatot készített. Ezek nem tekinthetők olyan munkáknak, amelyekből a továbbiakban építkezni tud?*

– A szita nálam nem hozott új formákat, csak variációkat. Régebbi munkáim fölhasználásával készítettem a sokszorosító grafikákat. Ha tényleges alkotói folyamatokról nem is

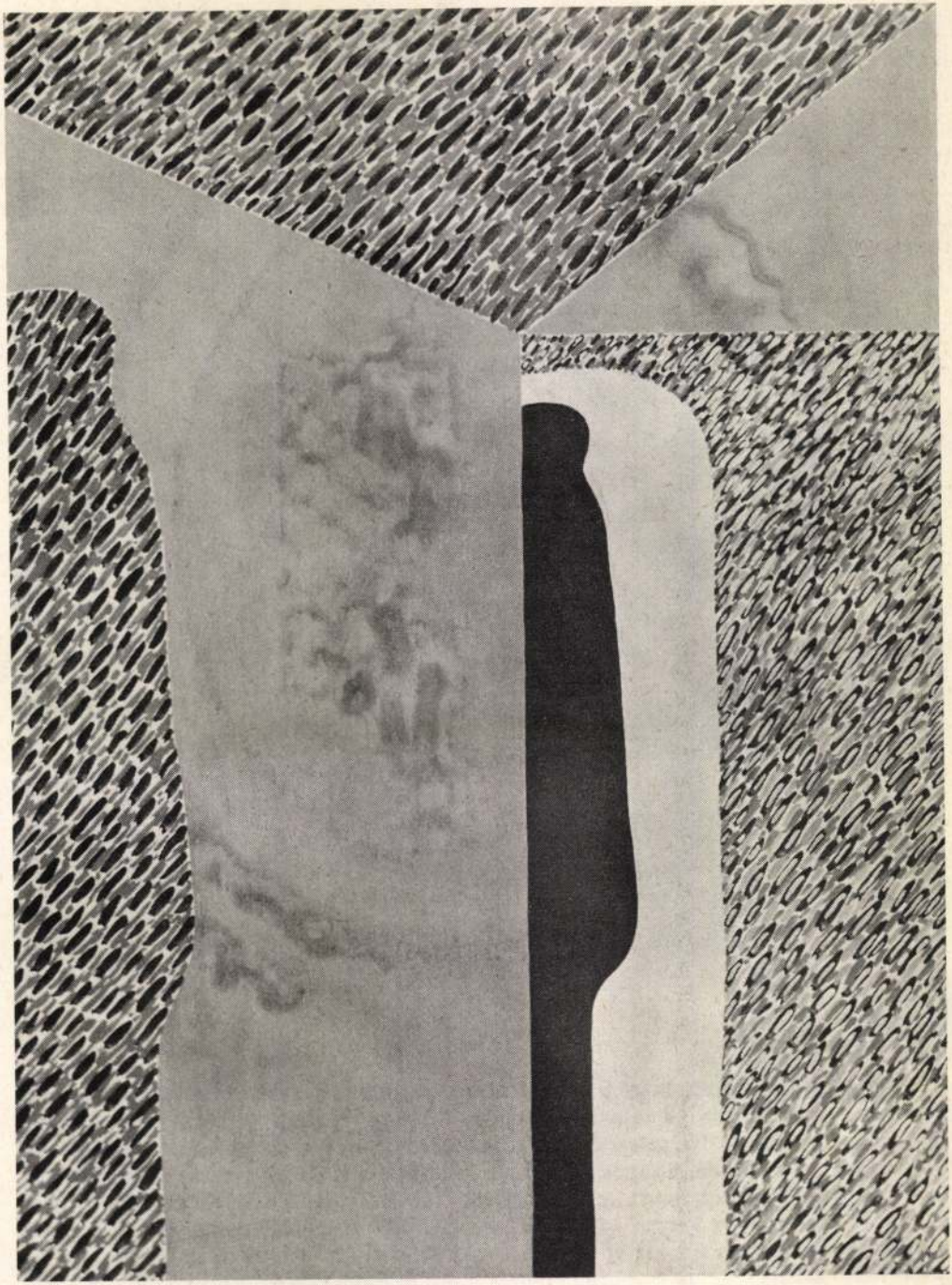

1969-es plakátterv

adhatok számot, annyi átírás, változtatás mindig volt ezeken a grafikákon az eredeti képekhez képest, hogy ne egyszerű másolat legyen az, amit szitanyomatokon kiviteleztem. A műhelymunka azonban érdekes és tanulságos volt. Többféle színváltozatot tudtam

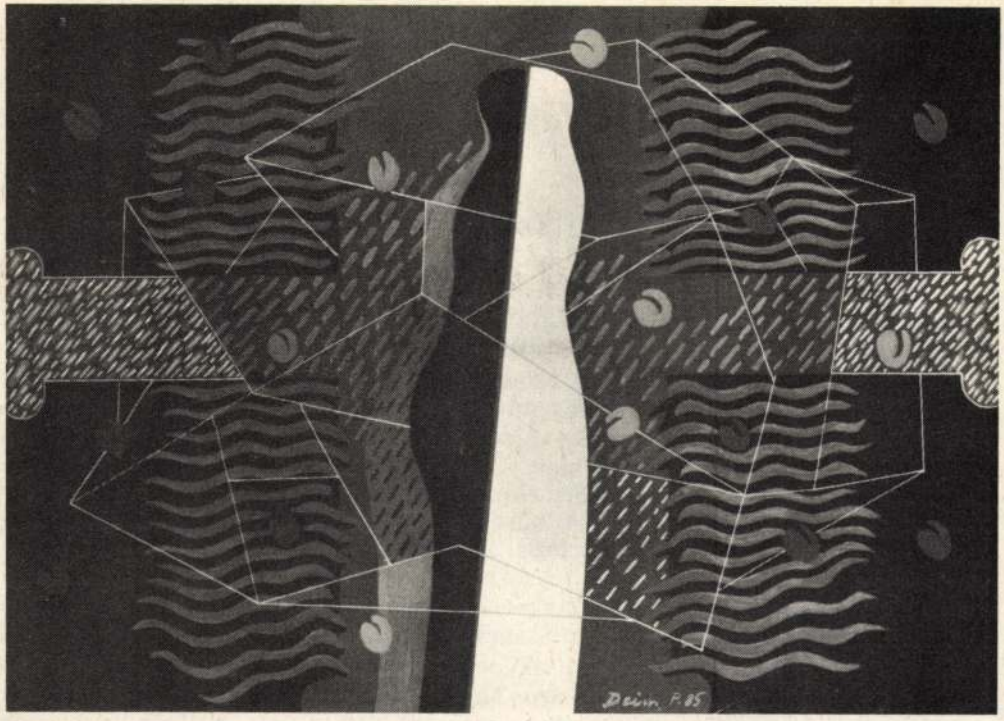

Kristály

kipróbálni a szitákon. A kikísérletezett színkombinációkat később a képeken is tudtam alkalmazni. Ebben az értelemben némi inspiratív szerep is tulajdonítható a szitázásnak.

– Van egy újabb nyomata, a Tantra, amely a régebbi alkotásaihoz képest újdonságokkal szolgál. Azt mondhatnám, hogy amíg a bábuk eddig jobbára társadalmi-történeti vagy szociológiailag leírható kapcsolatokban álltak egymással, addig a Tantrán az összefüggésük a biologikum felé tolódott el. Az ember természeti arcát akarta bemutatni?

– Az emberi aktivitás (élet), az elmúlás, pusztulás éppoly természetes, vagyis biológiai lények vagyunk. Így olyan helyzetekben is lehetséges ábrázolni a bábukat, amelyek a nemzésre, a szaporodásra utalnak. Elvégre ez is hozzátartozik minden élőlény életéhez. Végül is szentképeket, ikonokat szeretnék ezekből is csinálni, mert ez nálam nem erotika, hanem misztérium. Talán újabb lehetőségeket is hordoz ez a grafika. Az emberi figura, a bábu ebben a pozícióban dinamikusabb megjelenést adhat a képeknek.

– Úgy tűnik, mi néha többet akarunk kiolvasni az Ön műveiből, mint amennyit Ön ki akar velük fejezni. Vagy annyira általánosítható szimbólumokkal, jelképekkel dolgozik, amelyek kívánják, kikényszerítik a sokféle interpretációt, a gondolattársítások sorozatát?

– Én előre megfontoltan nem törekszem ilyen hatásokra. Azt hiszem, igaza van Thomas Mann-nak, amikor azt írja Tolsztojról, hogy akkor a leggyengébb mint művész, amikor tudatára ébred annak, hogy az egész emberiséget kell nevelnie, tanítania. Ha nagy horderejű, szimbolikus munkát szeretnék készíteni, nem biztos, hogy az lesz a végeredmény, amit elterveztem. A festő nem az irodalom, a filozófia oldaláról közelít a képhez – a „na most mondok egy nagyot az emberiségnek" gesztusával –, hanem az ember belső lelki mozgása hozza ki a dolgokat. Összefügg ez természetesen az életkorral, a tapasztalatokkal, a világnézettel. Aztán megszületik a mű. Ha jó, akkor hordozhat különféle tartalmakat. Nem szimbólumként jön a világra a kép, hanem szimbólummá válhat.

Gyárfás Péter

A termékenyítő elmélet sodrában

Agárdi Péter: Korok, arcok, irányok

Aligha elfogadtató tudományos-kritikai értelemben az a jelző, amit Agárdi Péter szakmai munkásságának minősítésére használni szándékozunk: szerencsés pályaív az övé. De irányultságának megjelölésére leginkább alkalmas. A szerencsés szót persze az előnyös, a kedvező szinonímájaként értjük, s nem mint az érintett személy akaratától, erőfeszítéseitől független külső hatások jellemzőjét. Mert igaz ugyan, hogy eredményeinek elérésében külső felhajtó erő is munkált, de mindaz, amit kiküzdött, nem lett volna lehetséges eredendő tehetsége, szívós szorgalma, elvi-elméleti és esztétikai érzékenysége nélkül.

Ezt a szerencsét, a máris jelentőssé növekedett irodalomtörténet-kritikai munkásság rangját Agárdi Péter mindenekelőtt filológiai alaposságával és kutatói kezdeményező képességével, kíváncsiságával érte el. Már egyetemi hallgatóként föltűnt neki a 17. századi magyar verses epika két jelentős alakjának, Zrinyinek és Gyöngyösinek irodalmi szenvedélyeket kiváltó értékelési és kritikai utóélete. S amikor e jelenség vizsgálatára, e verses epika életművek szembesítésére vállalkozott, akkor az inditékok feltárási folyamatában igen

lényeges felismeréshez jutott. Ráébredt arra, hogy „a stílus, az izlés, a nyelvhasználat síkján zajló hagyománytörténeti vitának a mélyén nagyon is történelmi-szociológiai motívumok húzódnak meg". S e kiindulási pozícióból szerves és elemző módszer révén jutott el a pályakezdő kutató az esztétikai sajátosságok találó meghatározásáig: Zrinyi eposzát a realista-szimbolikus, dinamikus elbeszélés, Gyöngyösi verses epikáját pedig a dekoratív-allegorizáló, statikus leírás művészi megvalósításaként jellemezte, mutatta be.

Mindezt az 1972-ben megjelent – Gyöngyösi István költői világképét elemző – könyvében (*Rendiség és esztétikum*) fejtette ki, s eredményeit még ugyanez évben írt, e kötetben is megtalálható tanulmányában (*A magyar barokk epika két változata*) összegezte. A következő esztendőben pedig Adalék *a Zrinyi- és Gyöngyösi-hagyomány párhuzamos történetéhez* jellegzetesen filológusra valló címmel készített értekezésében átrándult a 18. századba, hogy Kónyi Jánosnak a Zrinyiász nyomán írt és ellaposított Hadi román-ját közelítse meg közelebbről, min kordokumentumot, mint a század izlésére jellemző szemléleti-irodalmi modellt. Megerősítve, bizonyítva mindazok korábbi véleményét, aki Zrinyi remekműve után a magyar verses epika hanyatlásának okozóit Gyöngyösi és az ő hatását követő kisebb szerzők tevékenységében jelölték meg. Agárdi Péter pedig mindennek szemléleti és esztétikai konkrétumait és összefüggéseit is közvetlenül feltárta.

A régi irodalmi vizsgálódásokkal párhuzamosan kezdett foglalkozni Agárdi a 20. század 30-as évtizedének kritikatörténeti problémáival. Először két, a 20-as évek második felében működött rövid életű folyóiratról (Együtt, Láthatár) készített áttekintéssel vonult fel „a terepre", majd folyamatosan „becserkészte" a 30-as évtized néhány jelentősebb alkotójának; kritikusának, szerkesztőjének irodalomszemléletét – megfelelően választott „metszetek" formájában (Kassák Lajos, Gaál Gábor, Fábry Zoltán, Németh Andor, Tamás Aladár, Balogh Edgár, Jordáky Lajos egy-egy könyvéről írott kritikáival). Az e szférában tartozó kutatásainak, elemzéseinek két kiemelkedő eredménye született. Az egyik a József Attila-i életmű két háború közötti marxista fogadtatását pontosan és árnyaltan értelmező tanulmánya. A másik pedig Fejtő Ferencnek, a 30-as évtized szocialista gondolkodójának és kritikusának a felfedezése.

Szakmai számvetésnek is érdekes és a marxista kritika onszemlélete szempontjából is igen

Ezt a kulturális innovációt a majmok fokozatosan elsajátították a tudósok szeme előtt. 1952 és 1958 között az összes fiatal majom megtanulta, hogy a homokos táplálékot ajánlatos megmosni.

Csak azok a felnőttek váltak részeseivé ennek a „társadalmi fejlődésnek", akik utánozták gyerekeiket. A többi felnőtt továbbra is piszkosan ette az édes burgonyát.

1958 őszén már egy bizonyos számú Koshima-majom mosta meg az édes burgonyát – a pontos szám nem ismeretes. Tételezzük fel, hogy egy reggelen már 99-en voltak! Tételezzük fel továbbá, hogy még aznap a századik majom is megtanulta megmosni a burgonyát!

Ekkor valami meglepő dolog történt.

Estére a törzs csaknem minden tagja megmosta az édes burgonyát, mielőtt megette volna. A századik majom hozzáadódó energiája „szellemi áttörést" hozott létre.

Számomra a „Századik majom" történetének szimbolikus jelentése abban áll, hogy az én személyes felelősségemet nem csökkentheti az, ha a környezetemben sokan felelőtlenek. Én minden körülmények között felelős vagyok azért, hogy „mossam a saját édes burgonyámat", és hogy megtanítsak rá mindenkit, aki kíváncsi.

Jegyzetek:

[1] A formula eredeti szerzője David Gleicher, akitől Beckhard és Harris idézi – *Organizational Transitions: Managing Complex Change* (Addison–Wesley, 25–26. o.). Ebben az értelmezésében Kathlen Dannemiller tanulmányában szerepel: *Team Building at Macro Level.*
[2] OD = Organization Development. A nemzetközi szaknyelvben a humáncentrikus szervezetfejlesztés átfogó elnevezése
[3] Lippitt, Ronald: *Future Before you Plan,* The NTL Managers' Handbook, NTL Institute, Arlington, Virginia, 1983. 374–381. o.
[4] A történet Lyall Watson: *Lifetide* c. könyvéből származik (Bantam Books, 1980. 147–148. o.) A könyv további rendkívül érdekes részletekről is beszámol. Idézi Ken Keyes jr.: *The Hundredth Monkey* (Vision Books, 1982. 11–16. o.).

A kép szimbólummá válhat (102 old.)

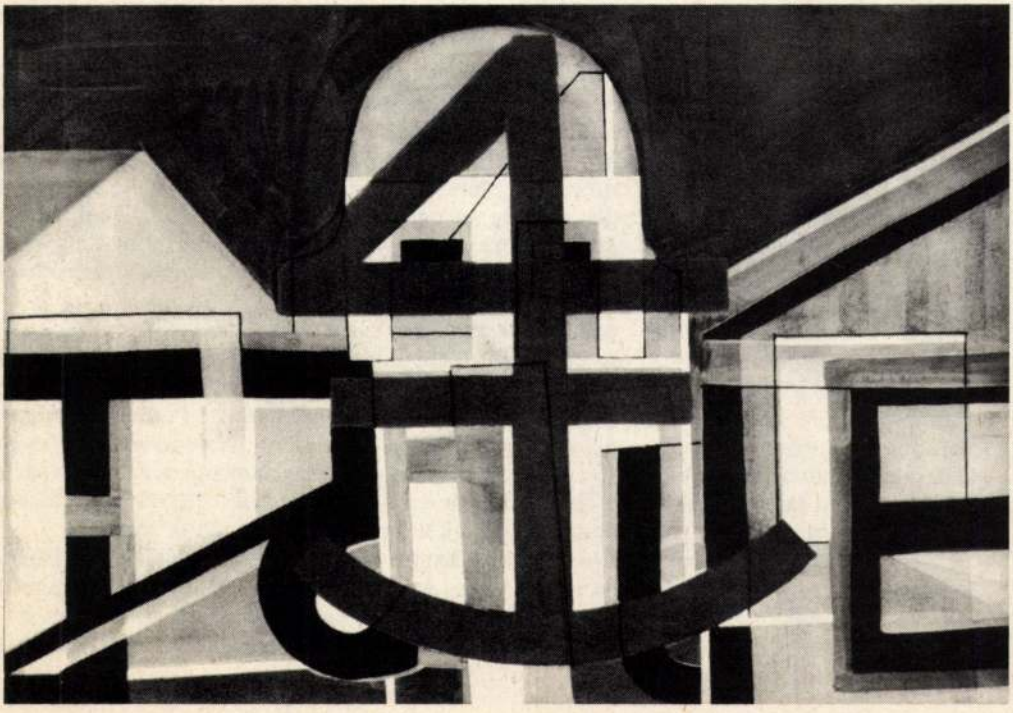

Lázár István

Milyen lesz az új év?

Hogy milyennek ígérkezik 1987?

Ígérkezik?! Inkább fenyeget.

Hiszen az ígérkezik szóban a pozitív felhangú ígéret rejtezik, viszont mindabban, amit 1987 „ígér", oly kevés a jó. Egész gazdaságunkban és társadalmunkban annyira halmozódnak a gondok – miközben ránk torlódtak a régiek, újak (vártak és váratlanok) sora is fölbukkan –, hogy a hosszú évek óta tartó válság tényét aligha tagadhatja bárki; legföljebb jelenlegi mélysége, esetleges szakaszolása és okainak rangsora lehet vitatható.

Prognózisunkat nyilván a gazdasággal kellene kezdeni. De: miért? Nem eleve aránytévesztés, rangsorhiba-e, ha mindig és mindenütt a gazdaság kerül egzisztenciális gondjaink közül az élre? Nem éppen arra figyelmeztet-e drámaian mind több új fejlemény a világ életében és a magunk dolgaiban, hogy – bár gazdaság, termelés nélkül semmi más sincsen – hibás körbe kerültünk, amikor a termelés és a (személyi) fogyasztás, a termelékenység és az aktuális nyereség, a tőkehatékonyság és a munkaerő-foglalkoztatottság kérdéseinek annyira egyértelmű primátust tulajdonítunk?

Az új fejlemények közt, amelyek már föltűntek a horizonton s a jövő évet az előzőeknél jobban befolyásolják majd, lássuk meg azt a paradoxont, hogy bár gazdasági növekedésünk tartós lelassulása – nem egy téren a visszaesés – a hagyományos hiánypszichózist még jobban kiélezte, tovább tágítva a fogyasztói vágyak és a kielégíthetésük közötti örök szakadékot, eközben azért az élet anyagi mennyiségi tényezői mögé, ha nem elé, fölsorakoztak az életminőség tényezői.

Igaz, ha például tisztább levegőt, határozottabb természet- és környezetvédelmet kívánunk, végső soron ez is olyan „fogyasztás", amelyet meghatároz a gazdaság ereje. Ám ha a fenti szempontok alapján – olykor tudattalanul is – átrangsoroljuk emberi szükségleteinket, ez egyben a gazdasági szükségletek, az anyagi értékrend megújítását is jelenti. Példát mondva: a Balatont már próbáljuk – ha nem is sok sikerrel – megvédeni az üdülők még nagyobb tömegének elviselhetetlen rohamától, annak érdekében, hogy ne romoljon el végletesen az üdülés minősége. Eközben azonban például a bolthálózat bővítése nem állhat meg, még kevésbé a szennyvíztisztítás fejlesztése; új üdülők építése viszont nagyon nem kívánatos, sőt tiltott. Hasonlóképpen nemrég még egyértelműen pozitív mutatónak véltük a városok növekedésének mértékszámait; ma – csendesen remélve a már városban élők körében a környezetromlás lelassítását – mindjobban kiábrándulunk az extenzív városnövekedésből.

Végül is, az a „zöldhullám", „zöldár", amely pár éve annyi zöld és lila, kiérleletlen eszmét-tervet is sodorva tört elő és terjedt szét világunk fejlettebb részein, miközben nem kevés habot ver még ma is, úgy jut lehiggadtabb szakaszába, hogy valódi mélységét máig se tudjuk, de már kezdjük megsejteni. Maga 1987 – ebben bizonyosak lehetünk, már csak Csernobil drámájának friss traumája miatt is – a különböző alternatív gondolatok, élet- és gazdaságprogramok olyan elterjedését ígéri, amelyben az eddig hangadó peremcsoportok közvetlen szava talán kevéssé fog fölerősödni, de épp azért, mert fölvetéseik nagyrésze a régibb pártok és a kormányok programjává válik a legfejlettebb országok sorában.

1987-ben mi is kénytelenek leszünk nagyobb hangsúlyt tenni az életminőség kérdéseire. De persze úgy, hogy ebben is – mint minden más, az anyagi szférát érintő törekvésünkben – „üres kamarának bolond a gazdasszonya". Azaz: valamennyivel jobban fogjuk tudni, mit is kellene tennünk; de lehetőségeink még a kicsinél is kevésbé fogják engedni, hogy követhessük az elkésve fölismert új irányt.

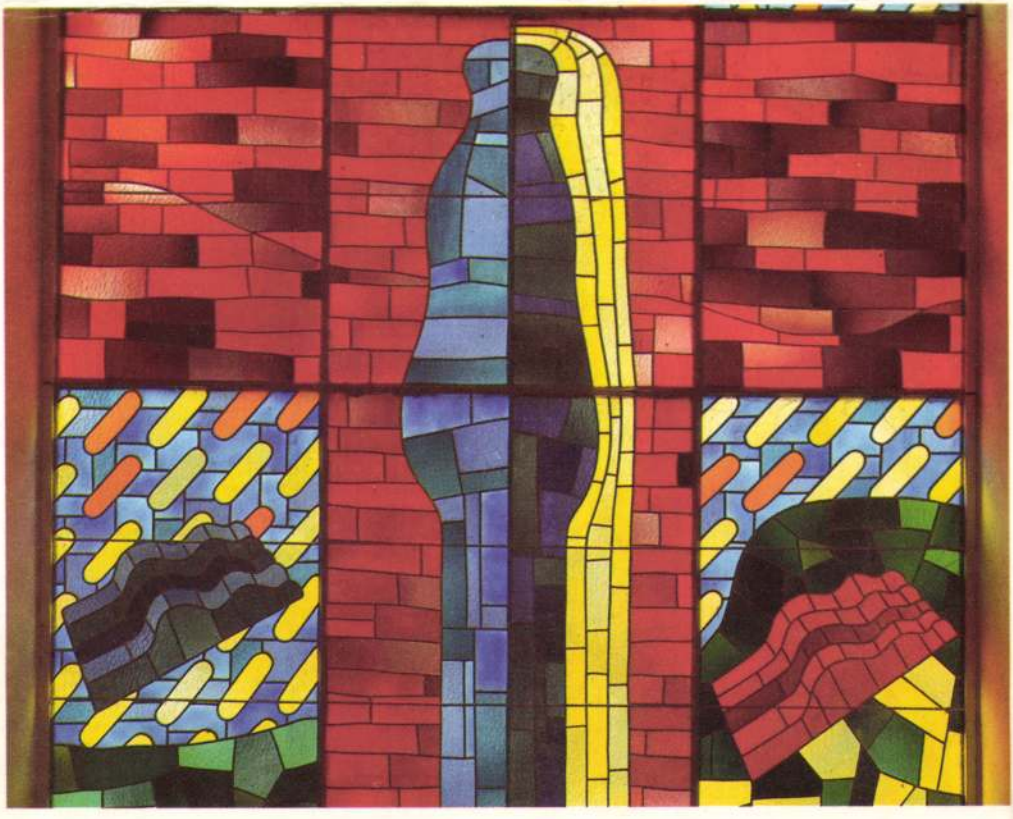

Deim Pál: Holdfény

MOZGÓ VILÁG 1502 BUDAPEST PF. 205

Deim Pál: Üvegablak részlet

MOZGÓ VILÁG 1502 BUDAPEST PF. 205

Deim Pál: A háttér mindig kék

MOZGÓ VILÁG 1502 BUDAPEST PF 205

Deim Pál: Mageső I.

MOZGÓ VILÁG 1502 BUDAPEST PF 205

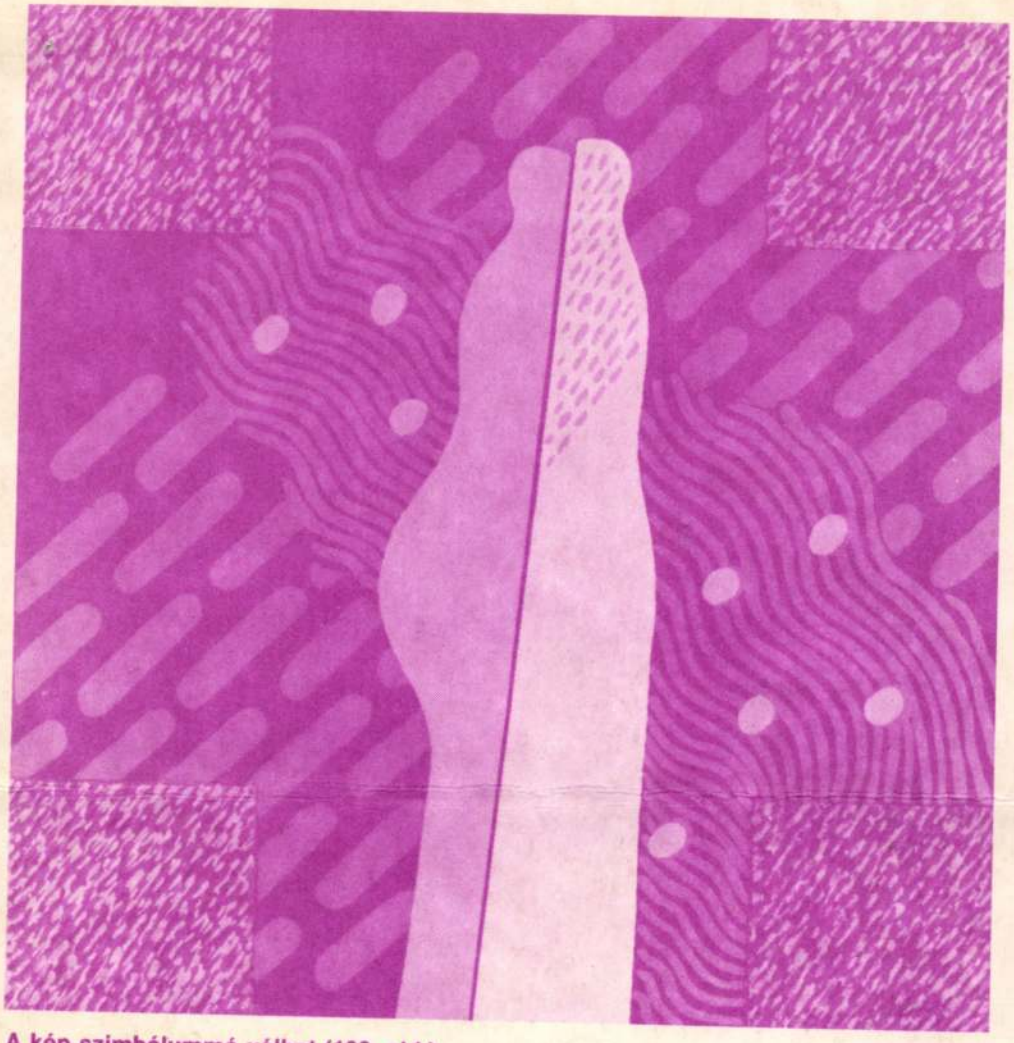

A kép szimbólummá válhat (102. old.)

MOZGÓ VILÁG

A szerkesztőség tagjai:

Bognár Róbert	szociográfia, publicisztika
Hovanyecz László	társadalomtudomány
Kunert Éva	tördelőszerkesztő
Mező Ferenc	próza, kritika
Schreiber György	olvasószerkesztő
Sumonyi Papp zoltán	vers
P. Szűcs Julianna	főszerkesztő

Ára: 18,– Ft

Magyar Világ · 1986

Én voltam mindig a családban a műszaki, én voltam a csomagoló. Csomagoltam ezt a könyvtárat Bécsben, Berlinben, Moszkvában. Pesten már nem kellett.

Jöttek katolikusok, zsidók, vad protestánsok, látens és manifeszt homokosok, katatonok és hebefrenek, zsenik és dilettánsok, narodnyikok és urbánusok, őrizők és őrizettek – és feloldódtak az ellentétek a zenében.

Negativizmusunk kialakulásához erősen hozzájárult a hivatalos propaganda is, mely hosszú ideig túlhangsúlyozta eredményeinket és bagatellizálta problémáinkat. Ennek visszahatásaként (is) most a ló másik oldalára estünk át.

A Műcsarnok meghívja Önt

DEIM PÁL

FESTŐMŰVÉSZ
GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁNAK

sajtótájékoztatójára

1992. július 30-án 11 órára

ERNST MÚZEUM
Budapest, VI. Nagymező utca 8.

The Ministry of Culture and Education and the Műcsarnok
invite you to the opening of the retrospective exhibition of painter

PÁL DEIM

at 6.00 p.m. on Thursday, July 30th, 1992
Opened by
Mr. ERNŐ KOLOZSVÁRY
Mayor of the City of Győr, art collector

ERNST MUSEUM
Budapest, VI. Nagymező utca 8.
July 31 - August 30. 1992
open from 10.00 a.m. to 6.00 p.m. every day, except on Mondays

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a
Műcsarnok meghívja Önt

DEIM PÁL

festőművész

gyűjteményes kiállításának megnyitására
1992. július 30-án, csütörtökön délután 6 órakor
Megnyitja:
KOLOZSVÁRY ERNŐ
Győr város polgármestere, műgyűjtő

ERNST MÚZEUM
Budapest, VI. Nagymező utca 8.
1992. július 31 - augusztus 30.
Megtekinthető hétfő kivételével naponta 10 - 18 óráig

MEGHÍVÓ

Felelős kiadó: a Műcsarnok igazgatója

Teátrum

Majd csak jó lesz valakinek!

Ára: 68 Ft

Tisztelt Olvasónk! Kérjük, válasszon kínálatunkból!

Orbán Ottó A költészet hatalma
Versek a mindenségről és a mesterségről ..... 270 Ft

Pálinkás György A városban esik az eső
Fényképes korkép a gyerekkorról ..... korlátozott számban 346 Ft

Gion Nándor Izsakhár
Regény a délvidék legbensőbb drámájáról ..... korlátozott számban 280 Ft

Sebők Zoltán Életjátékok
Művészeti esszék Lenintől a vírusokig – KorSzak sorozat ..... 290 Ft

Csoóri Sándor Hattyúkkal, ágyútűzben
Új versek ..... 286 Ft

Tamási Áron összegyűjtött novellái
Élő klasszikusok sorozat ..... 490 Ft

Sziveri János Minden verse
Gyűjteményes kötet fotókkal illusztrálva ..... 539 Ft

Magyar Zsoltár
Válogatás a Szenczi Molnár-fordításoktól napjaink zsoltárköltészetéig ..... 680 Ft

Tolnai Ottó Kékítőgolyó
Új prózák könyve ..... 366 Ft

Miskolczi Ambrus Lélek és titok
A román nemzeti mítosz – Közép Európa Mítoszai sorozat ..... 246 Ft

Lázár Ervin A nagyravágyó feketerigó
Diamesék sorozat ..... 236 Ft

Április Lajos Igazmesék az állatokról
Természetnovellák gyerekeknek és fiatal felnőtteknek – Az én erdőm sorozat .. 210 Ft

Karel Čapek Egy kis foxi élete
Hiteles mese egy kölyökkutya kalandjairól Čapek rajzaival ..... 248 Ft

Hajdú István Vetett árnyék
Művészeti esszék – KorSzak sorozat ..... 330 Ft

Nagy László Inkarnáció ezüstben
Válogatott versek ..... korlátozott számban 380 Ft

A kívánt könyvet 10 (három könyv után 20) százalék árengedménnyel elküldjük Önnek (a postaköltség is a kiadót terheli).

mosta, illetve előzően a combközöket s azok tartozékát, játékos bizalmaskodással. Halak jelentek meg, ragadozók is; itt-ott a víz átmenetileg rózsaszínűre vált, egy-egy lábat haraptak le ott. A kiszolgálás akadozott, de hisz nem először, s így reklamáció nemigen hallatszott. A gyertyák s a gyertyakarcsúságú palackok tartalma kimeríthetetlennek hatott, a vendégek kellemes szenvedéllyel folytatták a társalgást asztalonként szorosan összehajolva. Így aztán alig vetettek rá ügyet, amidőn rövid cibáltatás után már asztalok is eltűntek, népestül, átmeneti rózsaszínnel. Így keletkezett az a jókora tó, illetve annak lecsapolása után az a termékeny terület, amelyen birodalmukat azután az X. X.-ek megalapították, a hajdani elődeikről, a Z. Z.-kről csak annyit tudva, amennyit a régészek következtetni bírtak a néhány kiásott palackdarabból, rozsdás késpengéből, méhkaparó kanálból, egy vendéglői hamutartónak ebből a feliratából: Trattoria.

Ha ti bementek, elszállnak az angyalok

művedet, költő,
fénycsóvák, trombiták
és ég felé szegett nyakak
ámulatba ejtett állkapoccsal.

Hogy unom ezt is,
ezt a hajdan sem oly merész
kihívást, a gyerekszoba-méretű
lázítást, mely azóta sem
tört előrébb a kezdeténél, hogy unom
kartársak és kartársnők ezt az ily mód
magába zápult hadovát,
tekintetbe véve a következőket:

kétféle akrobatika van: 1. amely
tapsért jár két pont közt kötélen és
2. amely két part közt, zúgó víz fölött megy át
pallón, liánon olyan üzenettel,
mely élet vagy halál szava,
aszerint főképp — átjut-e.

Se zene hát, se fénycsóva, de főleg
semmi mutatvány, hanem
csönd és tiszta mondat
oly éles-veszélyesen, mint a nyíl,
mely levitte Tell fia fejéről az almát
és ugyanakkor — bajtársaim —
a szolgaságot egy ország szívéből.

Így ment végbe

Talpuk alatt a vendégeknek is, a pincéreknek is jól-esett a talaj lehűlése, lassú átnedvesedése. A szellőjárta kerthelyiségben a tányérok közt gyertyák égtek, s így a fehér asztalok sokasága a láthatárig villogott, csillagokkal keveredett. Aztán a víz bokáig, majd térdig ért, ám a zenekar magas dobogón játszott és így a fül gyönyöre nem csökkent akkor sem, amikor a víz a derekat

O vos mutandi floreș
cito deficientes.
Akadályokon elvérző madár,
többé meg te se menthetsz.
Ó világi virágok
gyorsan hervadtok el.

S kik fölött zúzmarás
tollaid összecsaptak,
a távolodó népek
hamvukba haltak.
Mindenből semmi lett egy halomban.

Az agónia lüktető haván
tompán fehérlik a határ.
S a végítélet idejébe belecsobban
az alámerülő madár.

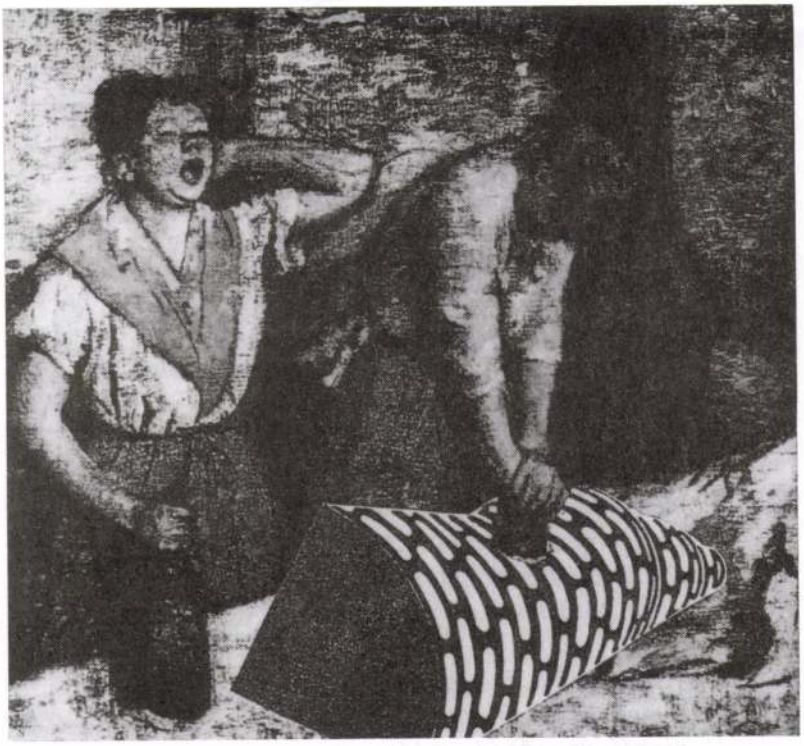

Billogozás

TÓTH JUDIT

Alámerülő madár

Mert erő volt a repülésben,
a tollak visszavonhatatlan
megfeszülésében, a kékség jegében.
A lehetetlenség átívelése,
a lángba fulladás kockázata.

Féklapátok és horgonykötelek,
a két szárny mozdulatlan lebegett
a lenti és a fönti mély felett.
Jégtorlaszok. A jég-márvánnyal bevont
magasság úgy fehérlett, mint a csont.
A távolság zátonyai elmaradtak,
tollaira tűzszilánkok tapadtak,
fölszikráztatva képtelen hatalmat.
Níkénél győzelmesebb homlokán
sós fényt hagyott a fönti óceán.
S mert odaért, a távol lett közel,
a közelt semmivé foszlatva el.

A távolsággal évekig csatáztak,
s most egy hangárban lerogytak a szárnyak.
Féklapátokból szivárgott a vér,
de hogy lemossa, nem volt oly tenyér.
S úgy látszott, nem szállhatnak föl a szárnyak,
mert akadály csapódik akadálynak,
s a vérrel elszivárgott az erő,
eltűnt a lebírható levegő,
eltűnt az átívelendő idő.

Visszahúzódtak a messzi világok,
a meggyötört arcélek
visszfénye már ide se látszott.

Aztán aláírta még Hernádi, Mezei, Jancsó. A két utóbbihoz én vittem el. Jancsót Hernádi kérte, meg Sanyi.

Ezután feladtam. Kelt 1981. nov. 6-án. A fene tudja, mi lesz belőle. A közgyűlés miatt talán nem dobják szemétbe.

Megmentem Andromédát

KISS ANNA

Bagolyasszonyka én

alkonyi holddal, hold-tükörrel szárnyam alatt, feldíszített agancsok közé estem volna, arany-szálon lengő bábok közé? Mitől vérzik az én madárléptem a hóban, és a nyárba omló rózsa?

Szívem!

A virágokat, versekat megkaptam. Az utóbbiakat továbbítottam. A virágot megtartom — köszönöm. Küldök egy iskáci falevelet, de nem tudom hogy hívják. Majd megtudom. Otthon van új kiskutyák. Kivájtam egy vastag és száraz almafát. Süssön Nektek a napocska! Várlak.

Sok
(A faleveél belül)

1970. június 17.

s a távirat, utánam Pétervárra: Annám, Nagy László ma hajnalban meghalt.
Hozzák utánam az ingás katedrálisba, ott állok vele kupola-ürességben, hallom az orosz beszédet, látom kilendülni az ingát, karcolja az arany törvényt ezüst homokba, balról fenn Ábrahám freskóoltára mögül rám villan a fehér ló tekintete! Jelenvalóbban a lassú bronznál, de az innen kitiltott Istennél is.

Remélem, megfekszi a gyomrotokat!

Szívem

Gyorsan eltelt az idő, ma van
május elseje, külseje és belseje.
Alig dolgoztam valamit, csak a
betű-önarcképet bütyköltem idáig.
Két hétig esett az eső, közben a
halál csak egy betűt tévedett:
elvette szegény B Nagyot, akit meg-
szerettem az utóbbi években. Most
éjjel van, szól a fülemüle, harsognak
a brekuszok. Két hete láttalak utol-
jára — nagyon régen. Pete úr azóta tán
teleeregette a várost rókákkal valóban!
Lehet hogy találkozom velük a jövő
hétfőn éjjel a kapuban. Addig még
itt leszek. Tán valami készet is csinálok.
Bár alig van kedvem írásra. Anyámnál
még nem voltam, 6 óráig tartana az
utazás, oly sok az átszállás, ácsorgás.
Olvasom Csokonai verseit. Sokat rexezek.
Üldögélek a patakparton, csupa-csupa
nefelejcs. ✿ Egyszercsak odaérek.

Csók

Casa di Dante

Hazátlan, aki sok helyen lakik,
száműzetés kriptája minden háza,
Pokol tornáca, várja, megnyilik
akárhol latin kapuk szárnya zárja,
még a patkány is másra jár, ha itt
csak szellemárnyék szemetére lelne,
ki világpartit rendez, igazit
játszik, s nyüszít a kárhozottak lelke,
míg Sátánt, Istent egyként alakít,
az uccakörték Beatrice-képe
sem deríti, mert vakablakai
sosem üzennek vissza benti fénnyel,

hány nemzedék csalánvirága, hány
nagymosás csöpörészése, mennyi
alsónemű váltása? valahány
évszak, annyi módit kellett levetni
e versig, és hány akó bort lenyelni
dicséretére halála után?

kései hírnév, ha nem térhetett
haza éltében, holtában minek!

Elvtársak! Ez gyönyörű!

TOLNAI OTTÓ

A keserű váróterem

VÁLTOZATOK KÉT SZENTELEKY-SORRA

Ásítós, mosdatlan vasutas
őgyeleg az izzadt, keserű váróteremben,
egér vackol a repedt öntöttvas kályhába,
és fiadzik máris szapora lökésekkel
a vészt jelző szikratávíró ritmusára.

Tekereg a végtelen perforált szalag,
kicsorog az üres muskátliskosarakba,
vicinális pöfög valahol, majd az is elakad,
nyomja a fű vissza a végeken túlra,
tekereg a végtelen perforált szalag,
becsorog a légópince üres boroshordóiba.

Jó e világvégi kis állomás keserű várótermében,
Afrikába indult innen, vacogó cigány kísérte
a hajnali vicinálisra, Afrikába indult innen
a tékozló fiú,
és most, fején lyukas parafasisakkal,
kezében a szétrágott drapp menetjegy labdacsával,
Afrikába ért vissza.

Jó e világvégi kis állomás keserű várótermében,
az egereknek, nézd, már hűlt helye,
az a cigány cincog olykor errefele kóválygyogva,
pók stoppolja, lyukas zokni, a pénztárablak rácsát,
légy semmis-sötét motorja sem zúg,
lám, már légy sem parancsolja: légy!

Csak a falubolondja járt ki még naponta,
egyszer egy vagon palacsinta érkezését jelezték neki,
ezeregy vonatot várt,

szorult városban szinte semmi sem változott, hacsak az nem, hogy a belvárosban üzletek, kávézók nyíltak, s a püspöki palota oromzatát tatarozták. P.-vel a színház előtt futottak össze, mint kiderült, ott dolgozott a belvárosban. Megölelték egymást, aztán elindultak a sétálóutcán, ahogyan régen is, P. a jobb oldalon, ő a balon. Később egy időközben átalakított, régi söröző teraszán ültek, és miután kifogytak az életük adataiból, szóba került a múlt, s a múlttal együtt Andrea is. Ő tudni akarta, hogy P. most, hogy van pénze, elment-e meglátogatni a lányt. P. csak mosolygott, rázta a fejét.

De, mondta később, gyakorta gondolok rá, hogy mi történt volna, ha mindent egy lapra teszek fel, ha nekimegyek a határnak, ha nem maradok itt. Ha nem vagyok gyáva. Tudod, nevetett fel hangosan, gyakran eljátszom ezzel a gondolattal. Elképzelem, hogyan keresem az utcát, hogyan állok meg este a házuk előtt, hogyan nyit ajtót, hogyan érintem meg rögtön az előszobában azt a gyönyörű mellét. Vajon még mindig olyan szép? Hangosan felnevetett, és intett a pincérnek.

Éjszaka szél támadt; a spaletták zörögtek, a téri pálmafák suhogtak, nyögtek. A házak közé feszített acélhuzalokon lámpák imbolyogtak, és a téren, az egyik parkoló autó mellett, fekete kutya ült. Órákon át.

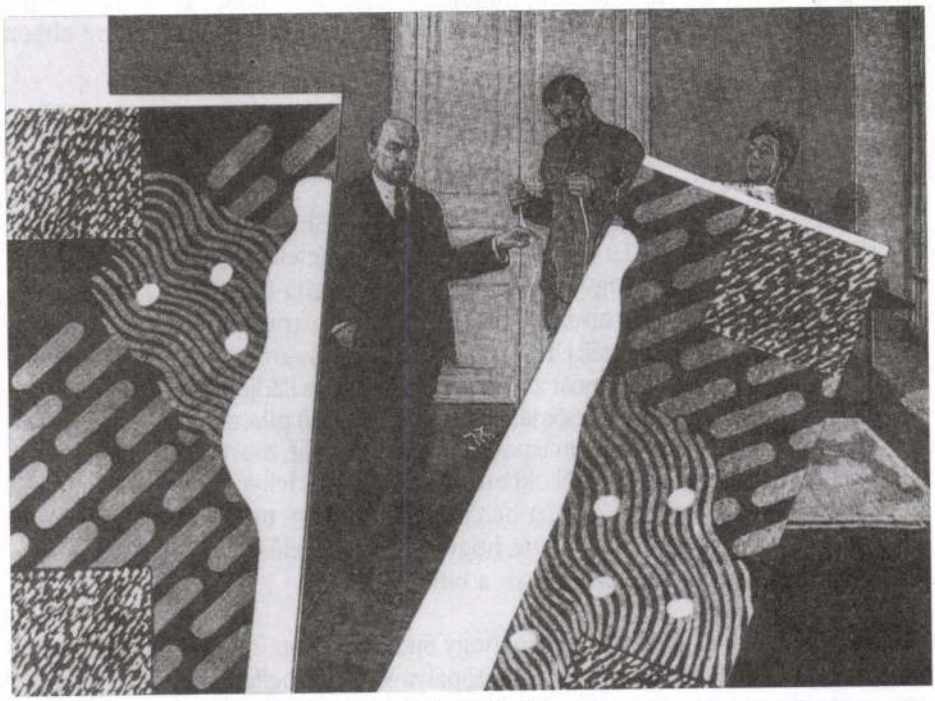

Ez kell nekünk, stop!

Maga a szoba homályos és hideg volt, ő mégis inkább érezte otthonának a kopár falaktól határolt szűkös teret, a nyikorgó ágyat, az alacsony éjjeliszekrényt, mint a húsz kilométerre lévő tágas villát.

És most itt ül háttal a falnak a bisztró sarkában, és vár a szomszédos utcában lakó áruházi lányra, akinek a játék szerint zöld kabátban és az arcát elrejtő sárga kalapban kell belépnie a szeles utcáról. Jó érzés ülni a lármában, a melegben még úgy is, hogy semmi sem történik. A lány nem jön.

Később sétálni indult a falu kihalt, szeszélyesen kanyargó utcáin. Az utcák vége soha nem látható, és ez is a komputerjátékok labirintusaira emlékeztette. Mély lélegzeteket vett, hogy a hideg szél (illik az estéhez) beáramoljon cigarettától gyötört tüdejébe. Körülbelül egy órán át kószált céltalanul a hidegben anélkül, hogy bárki is szembejött volna a sötétben; de a kihaltság csupán az utcákra, a közökre, az apró terekre igaz, az ablakok mögött mindenütt égtek a fények.

És P. története?

Augusztus elején (oly füllesztő nyárra azóta sem emlékszik) P. újra felbukkant. Álmatlanságtól vörös szemmel, soványan állított be hozzá egy este, és szó nélkül ült le. Emlékszik, azonnal tudta: Andrea visszautazott Kanadába. P. egyedül maradt, és Kanada nagyon messze van. Nem érzett elégtételt, hogy P. újra ott ül nála, hogy újra szüksége volt a barátságára. Csupán a szomorúság és az irigység különös keverékét. Akkor már megértette: P. nem cselekedhetett másként, a szerelem két ember ügye.

A következő hetekben szinte állandóan együtt csavarogtak a kihalt, nyári városban, vagy szótlanul ültek az állomás restijében, vagy moziba mentek. Ha beszédre került a sor, akkor is csak P. beszélt, mindig ugyanarról, mindig ugyanarról. Ezen a sarkon csókolta meg, azon a padon is ültek, két sorral hátrébb bújtak össze ebben a moziban. És aztán?

Nem történt semmi.

P. nem ment neki a határnak, hogy kövese a lányt Kanadába, nem nyelt altatót éjszaka, és egyre ritkábban írt levelet. Egy évvel később P.-nek új barátnője volt, és nem sokkal rá ő is járni kezdett egy lánnyal.

Aztán, amikor úgy érezte, hogy a falu minden utcájában és közében járt már (különösképpen nem az utcák látványára, hanem apró részletekre, egy fényes rézkilincsre, egy függöny mintájára, egy rothadt gyümölcs szagára emlékezett), visszatért a bisztróba. A „helye", a sarokban álló asztal foglalt volt; a bárpult előtti asztalhoz kellett ülnie. Az asztalhoz egyetlen szék járt (a falubéli magányosoknak, gondolta önkéntelenül), és az billegett. Nem baj, most a magányosok nagy családjához tartozik; egyedül játszik. Hőse lett a nagy szimulációs játéknak, és most leült pihenni. Inni egy-két vodkát a labirintus után. Évek óta nem tapasztalt ilyen izgalmat; most nem vár, csak megpihen. Csupán szünetet tart; a játékokban csak az aktív cselekvés vezeti el a szereplőt a nevetséges kincsesládához, a buta hercegnőhöz. A lány mellhez. Először érinti majd meg. A kezével, amely elfelejtette, hogy milyen is az: először megérinteni. Öregnek és enyhén részegnek érezte magát a billegő széken.

És a történet?

Tizenöt év telt el az érettségi után, hogy újra találkozott P.-vel. Véletlenül is meg nem is. Egy rokonától jött, és mert az autópálya S. város mellett vezetett el, és mert otthon senki sem várta, és mert eszébe jutott P., letért az útról. A kopár dombok közé

Örökéj

Madarak lezuhannak,
nők minotauroszokat, bajuszos ember-vámpírokat
szülnek, a menny fény-teje elapad:
naponta tapogatózom előre az Örökéj
beleiben, s nem találom
benne magamat.

A fű

„Nem-születni a legnagyobb boldogság."
De te jó vagy, s lényed legmesszejéből hív
valami tűz-álom: gyönyörű.
Ki űzött engem ide az északi tájra,
hol a jég alatt elefántok bőgnek,
s elnémul a föld glóriát susogó bőre: a fű?

Karácsony Szentendrén

KALÁSZ MÁRTON

Köszöntjük a 60 éves költőt.

Ha távol, a hűtlenek

megrágcsálna, kiköpne, buta ország
ez utadban örömest utolérne
Holder, a gyötretés mért földjei
szánva havason, völgyön, lépteidnek
futó lelkednek, míg csak látja
őt s nem téged a kajfas Isten, ki kívánna
hogy te arcodat fordítva neki mutassad
nekik, tűnő kristályt, holt tekintetedet
megint, mint e patak, iparkodj el hazádba
fásult ütemnek, fésült áradásnak
ódának, tőle mind iparkodó
szívek elé, a hiú szerelemnek
ma tördelt keservednek
oldja föl, ami lét rajtad még látható

Diotima

vinni kell aztán a könnyű lúg illatú
fehérneműt, ide-oda a házban
múlik, mondják, melyik ablakba tűz éppen a téli nap
tegnap a lány belophatta szobámba
szellemes léptekkel közben, hisz még aludtam
s ottfeledték, ocsúdva, kint mélyült a hó
szürkült, lábaltam, épp nem hujjogattam
némán blúzai, Zimmer rossz ujjú szaladó-gyapjai
s lapíthattam, nem számított
van-e napi nyolc krajcárom után bent almabor
ittam, hajtogattam s teregettem a tűző lány-neműt
mintha holdvilág látna — „kozmosz, egyetlen
üvegcserépben", mutatott Flychtben a nyáréji kertben
Diotima, csókja aznap, aláfogva gyors toldásnak ma ingem

mire és senkire nincs szüksége. Rengeteg besorolás van az írókat illetően, de csak egy számít: metszőfogak és őrlőfogak.

Ezt a kitérőt azért tettem, hogy jelezzem azt a kilencévnyi önpusztítást és/vagy előkészületet, amellyel az első regényemhez formáltam magam. Három évig és két és fél hónapig írtam egyfolytában. Azt akartam, hogy olyan regény legyen, amelyet olvasni fognak, amíg magyar van. A regény volt a foglalat, halott szerelmem az ékkő. Az író indítéka joggal nem érdekel senkit, de nekem Kati volt az okom ehhez az 1421 oldalhoz. A regény mindkét része listavezető lett Magyarországon, a népszerűség pedig — amely írói udvariasságból is fakadhat — a posztmagyar kritikusok szemében az alacsonyabbrendűség bizonyítéka. Ez a könyv, a *Por* (1986/87) rengeteg barátot és ellenséget, valamint három díjat hozott.

A siker betegség, amit mindenképpen meg kell kapnia az embernek. Utána el kell felejteni. Egyszerűen tovább kell dolgozni. A következő a *3. könyv* volt (1989), azután *A szív böjtje* (1991), majd a *Pejote* (1992). 1993-ban jelentettem meg a *Por*ral kezdődő regényciklus középső darabját, a *Hid*at, egy kb. 30 íves regényt. Hosszas készülődés után (tulajdonképpen ez volt életem első könyve) nagyjából fél év alatt írtam meg. Ami világossá teszi: (a szakácstudományom mellett) a munkabírásomra vagyok a legbüszkébb.

Jelenleg a trilógia záródarabján, *Pest* című regényemen dolgozom. Egyéb — készülő — munkáimat most nem említem.

Sohasem válaszoltam ún. „olvasói levelekre", főleg ha lányoktól jött. Egyszer kivételt tettem. Azóta (négy éve) együtt vagyunk. Írni veszélyes.

Ajándék Szentendrének

esetben. Már kifektettek mint hullát az út mentén, amikor hirtelen felálltam. A szerelmem, akivel együtt stoppoltunk, nem állt föl. Újabb sikertelen öngyilkossági kísérlet. Belekerült némi időbe, míg rájöttem, miért maradtam én meg. Fölnőni elég volt néhány másodperc.

Szegedről menekülnöm kellett az emlékek elől. Az utcáról találtam munkát Pesten az Egyetemi Könyvtárban. Aztán egy darab ideig a Fiatal Művészek Klubjának művészeti vezetője voltam.

1975-ben Móricz Zsigmond-ösztöndíjat kaptam. Azóta vagyok szabadúszó író, műfordító. 1977-től a Művészeti Alap, 1984-től a Magyar Írószövetség, 1987-től a magyar PEN Club tagja. 1983-ban meghívást kaptam a One World Poetry költészeti világfesztiválra Amszterdamba. Európa majd minden országában jártam. 1988-ban hosszabb utazást tettem Kínában, ugyanebben az évben ösztöndíjjal részt vehettem az Iowai Írói Program munkájában az Egyesült Államokban. 1991-ben előadásokat tartottam a VI. Nemzetközi Írói Szimpozionon, Mexikóban.

Az első könyvem 1977-ben jelent meg. A címével sokat szórakoztak a barátaim, pedig az az igazság, hogy egy népmeséből való (*Látom, nekem kell lemennem*). Ajánlatos óvatosnak lenni az olyan írókkal, akik a szájhagyományból indultak.

Időközben megnősültem, és született egy fiam. Tizenöt év együttlét után elváltam.

Hiúságom ellenére igazából nem akartam író lenni. Nem túl nagy szerencse sehol sem, ha írónak születik valaki, de Magyarországon — akkor úgy éreztem — kész csapás. Az első könyvemről szépeket írtak (akkor még, úgy kb. az első regényem utánig, elolvastam a kritikákat), de nem hozta meg azt a sikert, amit vártam tőle. A legrosszabb kereskedő vagyok a hiúság vásárában. Szerettem volna a szerelemről és a halálról írni, de 1973 még túl közel volt. A szakmában van egy babona: egy könyvet mindenki tud írni. Ez nem igaz. Egész életművek porosodnak a polcokon, és nincs közöttük egyetlen könyv sem. Nem jöttem elég gyorsan a második könyvemmel, kezdtek leírni a szakmában. Hogy mást ne mondjak, egyetlen ún. „nemzedéki antológiában" sem szerepeltem, aminek utólag örülök. Második, ezúttal irodalmi sírgödrömből is kimásztam, s zavart arccal lesöpörtem a ruhámról a rögöket.

Én nem tudom, miért akarnak *ma* is annyian írók lenni. Az aligátorokkal való birkózás után talán ez a legnehezebb foglalkozás. Az egyetlen mesterség, amelyben senki sem találja mosolyognivalónak, ha napi 24 órás munkával se tudsz megkeresni egy vasat se. Ráadásul annyi szerencse kell hozzá, hogy a lóversenyzés megbízható, polgári foglalkozásnak tűnik mellette. Az a foglalatosság, amelyben minden áldott és kevésbé áldott napon be kell bizonyítanod a tehetségedet olyanoknak, akiknek soha nem is volt.

Az írók szerepe különben is égtájak szerint változó. Amerikában csak a sikeres írók számítanak. Kínában vagy Oroszországban mindegyik. Hollandiában vagy Angliában egy se. Franciaországban a kifinomultak, Dél-Amerikában a lázadók, Ausztráliában el kell magyarázni, mi az, hogy író. Magyarországon — mit ad Isten — a politizáló írók a menők. Pedig a politika nem gyümölcsöző útja a prózának. Írni alapvetően azt jelenti: elfogulatlannak lenni. Író az, aki jól tud szenvedni. Aztán jönnek falkában a boldogok — az első sem egyedül esik a tetőre —, és megpróbálják szenvedés nélkül utánacsinálni. Egy igazi író mindent és mindenkit akar, de valójában sem-

nia és pátosz nélküli megrendültség jellemzi: „rád födhetném óvóbb tenyerem is, / suttoghatnám neked: megcsalt már vigaszunk, / hogy a gyöngék erején megtörnek az érvek; / kivárhatod végtére elhullásomat / törmelék, tiszta porként; a többi már most, előbb, / te majd akkor, ha én: viszlek — együtt két névre osztható / elem, / szóródnánk föld alá." *(Levélke divertimentó)*

A kultúra, de különösképp a költészet igazsága és érvényessége mindig is a személyességben gyökerezett. A személyesség a titkoknak azon kapuja, ahol sorssá szervesül öröm és szenvedés, hit és kétely, álom és valóság; költészetté a szavak szabatos rendje: „ma is repültél a kerek dobozban / körbe-körbe — kertben mátyásmadár / kísért; te bent hangtalanul, / ő a mindig szokott rikoltozással // szorongva-pihegve súrolni a kemény falat, / kívül csőrrel ütik: ott bent te ki vagy, te ki vagy / »ennyi volt újra ma reggeli álmom«, / mondod: »ennyi töredék hasonlatom«" *(Költészet)*.

Aligha tagadható, hogy civilizációnk a káprázat foglya. Lármás és kíméletlen. Mohósága irreverzibilis, ettől fenyegető. „... rettegő világ — írja Kalász *A másik melege* című versében — legtürelmesebb orcáidon árok sincs már, hogy értelmes könny lecsurogjon..."

Szekularizáltságunkat és atomizáltságunkat vagy — ahogy Kalász Márton fogalmaz *Sok jót* című versében — „ok s okozat ránk hűlt világát" mi sem jellemzi jobban, mint hogy a tömeges magány és a magányos tömeg imádott bálványa a tárgy, törvénye a bírvágy, szentségei az információ, no meg a pénz.

S bár minden műalkotás korának gyermeke, a művészet lételeme mégis valami más. A költőé például az írás. Az írás a csend poézise. A költő tehát *nem* hallgat. Csendben van. Ír. Olykor kérdez, elhagyva hivalkodó nagybetűt, tetszelgő kérdőjelet: „ki hallja meg a kenetlen szív / csikorgását, a csöndet, csöndben föl-le, föl-le / lépcsőn a fájdalmas, túl-fontolt éneket" *(Eső)*.

Kalász Márton költészetének idő-, tér- és létdimenziói nemcsak egy bár gyakorta zaklatott, szeszélyes és szorongásokkal teli, mégis bensőséges versvilágról tanúskodnak, hanem egy olyan *belső* lírai univerzum határait is kijelölik, amelynek kristályszerkezete *nem* a relativitás világtörvényéhez igazodik, *nem* aszerint működik. Az *Időeltolódás-napló* című versfüzér nyitó darabja talán az egyik legszebb példája ennek: „Einstennek parókája volt / fésült emberi hajunk gyönyörű / Einstennek nem csak mutatókat / tett szívére az időeltolódás // a mi szívünk sem szemléleti kréta / Einsten sem szívünket vezette le / minden más lehet relativitás / bekattanhat, mint kézben a zsebóra" *(Kis óda az elmúlásról s a szerelemről)*.

Kalász Márton az idén hatvanéves. Hívő ember. Az egyik vele készült interjúban mondja: „az én Istennel való, olykor elég nehéz találkozásom verseimmel van szegve." Hite azonban sohasem vált költészete programszerű elemévé. Lírája kaméleon-világunkban arról beszél, ami állandó, a létben azt szemléli, ami mindnyájunkban közös és egylényegű, az időben az izgatja, ami a mulandóság rostáján fennakad. Formaművészete, stílusa finoman rétegzett, a kortárs líra törekvései és a klasszikus hagyományok egyszerre lelhetők fel benne. Igazodási pontjai között Rónay Györgyöt és Csorba Győzőt éppúgy ott találjuk, mint Babits Mihályt vagy József Attilát...

Az esztétikum etikai tartalom is egyben. Kalász Márton legújabb kötete is erről győzi meg az olvasót. Hiszen a világ mint vesztőhely kíméletlen alkalom a kegyelem és részvét megélhető etikájának elsajátítására is. Mert igaz ugyan, hogy „alattomos / pofátlan / rend már a világ" *(Vércsík)*, s az is, hogy a másodszülöttség törvénye könyörtelen: „Ami kényesebb volt a teremtésnek, / vele már megtörtént; tőből igazodott. / A másodszülött foltként magányos" *(Másodszülött)*, mégis lehet, sőt olykor kell legyen bennünk annyi emelkedettség, hogy *igent* mondjunk arra a világra, mely holnap talán épp az emberre mond majd nemet. Hiszen a világ nem jó vagy rossz, nem ilyen vagy olyan. Hanem ilyen is meg olyan is egyszerre, egyidejűleg, s bármiképp is minősítsük, csupán következmény. Emberi minőségeink közös következménye.

Bizonyára nem véletlen tehát, hogy a *Tört mi* című kötetet triptichonszerűen keretbe foglaló versek *(Levélke divertimentó; Költészet; Fohász)* kötetzáró darabjában — Istenhez intézett

jónási fohászában — Kalász ekképp fogalmaz: „köszönöm, / úgy köszönöm, Uram, a meg nem köszönt ébredés ízéért, / köszönöm a hal garatát álmomban, a tengeren fölül vetettség // kijózanító robbanásáért, a hamisságért, a szálló hamuban / futva a kántáló jajveszékért, a félelemért, köszönöm / visszaérve a pernyés gallyat asztalaidon az újraeszmélésért, / akár a hamu-, a gyötrelemözönnek majd vége, köszönöm, ablakunk / nyílik, köszönöm a galamb jeléül odabent szerelmem kezét."

Nem véletlen, hiszen a költő a bizonyosság erejével tudja, hogy a világ esélye a kegyelem, melyre csak a szeretet által válhatunk alkalmassá. A költészet pedig *szoros kapu* az ehhez vezető úton. *(Orpheusz Könyvek, 1993)*

Erényöv

Itt valójában már az az esztétikai szemlélet érvényesül, amelyet a *Hogyan írjunk verset* Hajdu sógorral vitatkozó-csúfolkodó sorai alapján szoktunk emlegetni. Szerkezetileg össze nem hasonlítható e korai s az érett Szilágyi-vers, de szinte következik belőle *A festő halála* (1960) alkalmiságon túlmutató asszociációs világa. A búcsúztatott művész neve (az Ady-barát Papp Aurélé) meg sem jelenik benne, ott van viszont a Derkovitsé — akiről majd ő is, Hervay is külön verset ír. Az utalás itt még csak kétsornyi:

keresd majd föl a festők külön poklát
adj enni az ébenhalt Derkovitsnak

Az azonosulás kimondása még túlságosan direkt, prózai („hát hadd gyászoljuk egy percig halálodban halálunk"), a művészsors tudomásulvétele viszont — későbbi versek sora, Szilágyi Domokos egész további életvitele a példa, a bizonyíték rá — korántsem külsőséges, teátrális. És erre éppen Szilágyi *Derkovits*-versét idézhetjük (az 1965-ös megjelenésű *Szerelmek tánca* kötetből), olyan költeményei mellett, mint a *Számvetés*, a *Hétmérföldes csizma* vagy a *Bolyai János Vásárhelyütt*.

De nézzük előbb a Hervay *Derkovits*-versét, amely címében is jelzi a közvetlen kiállításélményt. Hervay ugyancsak a festő „hétköznapi" nyomorára s a lealázó helyzeteken túlemelkedő utókorra építi költői bejegyzését a kiállítási naplóba, ezt az ellentétet, önvigasztalást támasztja alá a festőinek lírába való átemelésével. („Hova gondoltál, ezüstszín acélkerekek zakatolnak / a kendőbe bugyolált fájdalom felett."; „Piros kendőbe köti gyermekét az anya, / piros kendőbe kötve viszed / a világ álmait — a jövőbe — haza.") Költői önvigasztalásként olvashatjuk Hervay versének etikai-esztétikai végkövetkeztetését:

Lázít a szépség, ha szuronyt szegez rá a világ.
Lázít a szépség, kendőbe köti didergő fiát:
a gondolatot, s gyengéd ujjakkal úgy óvja szépen,
hogy az ébhalálon túl is villogjon ezüst-fehéren.

Szilágyi Domokos *Hármasverse* (alcíme: *Derkovits Gyula, 1894—1934*) sem függetleníti magát Derkovits képi megfogalmazásaitól, ám főképpen a fogalmivá tehető lényegét keresi. Erre utal a szintén alcímben kiemelt három tétel: *I. Pihenő a pázsiton; II. A világ dolgai; III. Könyörgés türelemért.* Derkovits-motívumok (képszerűen) előfordulnak természetesen a versben, a lírai kompozíció azonban már Szilágyi Domokost és nem Derkovitsot, a festőt jellemzi. A költő már nem a művész elődöt, hanem a világot faggatja. Ehhez kér türelmet — önmagától.

Légy hát türelmes. Kérj hát türelmet a köréd türemlő felismeréstől,
s annyi kis nyugalmat, amennyi kell a megismeréshez, s oly
borzasztó kíváncsiságot, mint azé, aki halálba készül;
mert holnapok alapját ásva temeted a mát — mást úgysem
tehetsz —: ezért vagy kíváncsi arra, ami volt.
Hátha megtudod végül: mért szép, ha növekszik, mért szép, ha fogy a hold.

Itt már ismét a képé, a líráé a vezérszólam, bár kivetítődik a költői képre az előző, már-már prózaiba váltó, fogalomközpontú eszmefuttatás.

Tanulmányvázlatnak nevezett gondolatfutamunkat talán hasznos a Nagy Albertnek ajánlott, *Kiállításon* című Szilágyi-verssel zárni. A megszólított festő barátot értelmező-minősítő

öt szakaszra következő hatodikat idézzük zárótételként, hiszen ez Szilágyi Domokos és Hervay Gizella életművét is összegezi:

Ki szűknek érzi a mindenséget:
teremt.
Így szokik a föld a rendhez,
Földhöz a Rend.

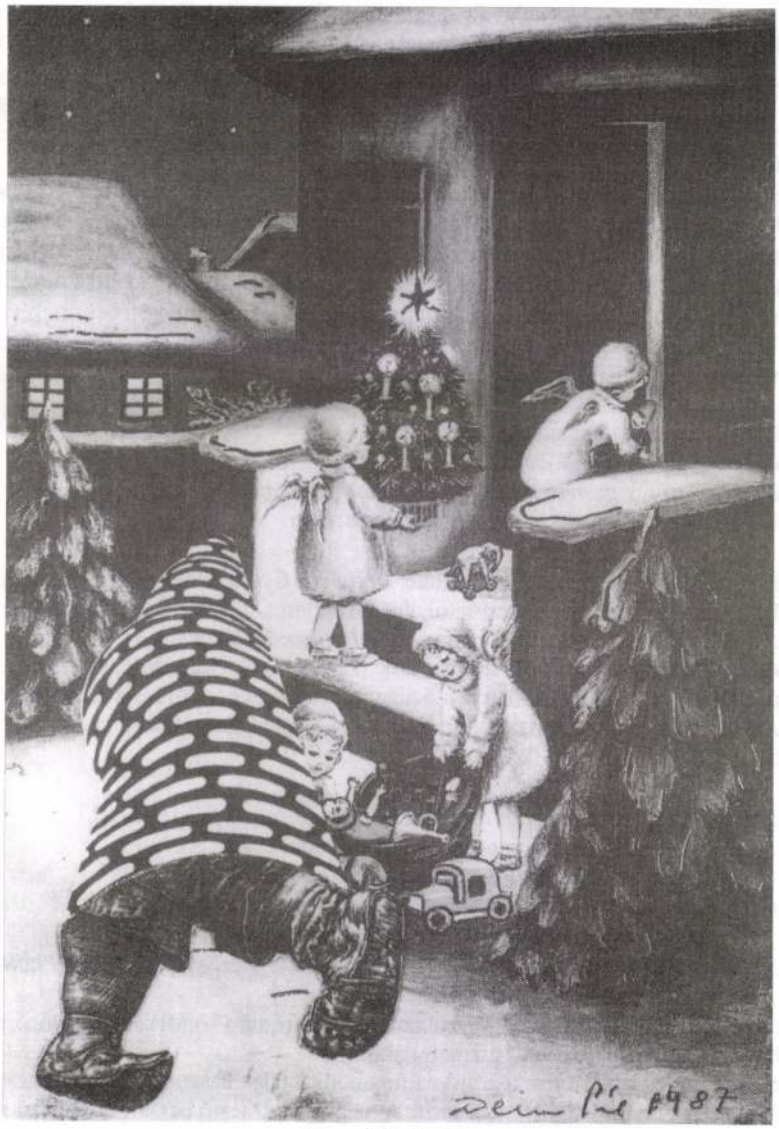

Mumus Dürer-lábakon

SZEPESI ATTILA

Vizsoly

Alvó falu a hegy tövén,
fölötte semmi pisla fény.
Rejtőzik öreg temploma,
kő-gregorián, gótika.
A fák alatt zömök torony,
benn pingált képek a falon:
századokból emlékjelül
málló freskó elevenül.
Pár rezzenetlen szemsugár,
a lovag Szent László király,
Mária — szálló köpenye
borongó arcokkal tele,
a sárkány épp Szent Györgyre ront,
felettük szárnyas kerubok.
Áll az idő. Csak szél fütyül,
avart űz a torony körül.
Nem jár az utcán senki sem...
Lenn a völgyben elfutó víz,
koponyákat görgető víz,
emléktelen, jeltelen.

A bábu bemutatása Leninnek

DEIM Pál

SZAKOLCZAY LAJOS

Katain

1994/11

A montázs mint önirónia

DEIM PÁL: ALBUM

Eddig is tudtuk, hogy a szentendrei modern mester, Deim Pál művészetében ott bújkál az irónia. Gondoljunk csak a *Tantrikus képek* (1985) szexuális indíttatású piktogramjainak vérbő humorára. De csupán az *Album* megjelenésével vált nyilvánvalóvá, hogy a jobbára szigorú mértani rendbe öltözött festőművészt nem eléggé ismertük. Képeslapmontázsai új arcot mutatnak, amely a nevetés különböző fokozatait láttatván lesz izgalmas. Lett légyen az filozofikus fintor vagy önmagát és a társadalmat kifigurázó gúnyos kacaj, mindőjük mögött — „biztos" alapként — ott van a giccs.

Az édeskés, a századvégi karácsonyi képeslapokról *így*, a szovjet képzőművészek hősi — „könnyes" — erőfeszítéseiből *úgy* áradó világot, a különböző hazugságok szintjeit kellett a festőművésznek fölborzolnia, hogy megfogalmazódhassék gyilkos ítélete. Az elkápráztató, a népet többnyire mákonnyal itató mesterkedések csupán arra jók, hogy elringassanak. A mézeskalácsház, a csengős szánkó ebben a formában éppúgy irrealitás — giccsé fokozott, sohasem volt, csak az álom szintjén élő valóság —, mint a népet boldogító Lenin egész világra kiható, már-már világtörvényként működő szeretete.

Deim a társadalmi és házi használatra gyártott giccset terhelte meg az életművéből olyannyira ismert bábuval (bábuszelettel, síkok mentén földarabolt torzóval) és a sajátságos, a gemkapocs alakját formázó raszterhálóval. Arra volt kíváncsi, hogy ez a motívumrendszer, a maga tiszta formájával és rendet sugalló *akaratával*, miként illeszkedik a más-másképpen elrontott, a közízlést gátlástalanul kiszolgáló, illetve a hatalom által a népre kényszerített, a társadalmi ricsajt valódi művészetnek mutató *látszatvilághoz*.

S az ugyancsak érdekelte, hogy egy-egy klasszikustól csent motívum — valamely Dürer-metszet, Caravaggio-festmény vagy középkori magyarországi táblakép stb. jellegzetes alakja, természetesen a maga alkotta raszterháló és figura vonzáskörzetében — beépül-e abba a rendszerbe, amelynek — kinevetés ide vagy oda — egyetlen célja van: önálló, esztétikailag mérhető műalkotás létrehozása.

Mert a giccs is, az alapként használt és a Deim Pál-i motívumkörbe — kiegészítőként?, ellenpontként? — beemelt, azonnal megváltozik, ha igazi művész nyúl hozzá. Beleolvadván az új képmezőbe, édeskés világa, egyszerre konzum- és túlvilági mosolyt erőltető bárgyúsága groteszkké alakul. Egy egyszerű, városképet ábrázoló levelezőlap is azonnal izgalmas lesz, ha a szokványos fotó grafikai elemekkel bővül. Az *Ajándék Szentendrének* (1986) című lapon jól érezhető ez az átváltozás. A montázsnak kiegészítő és főelemei vannak: az egyemeletes épület — a Szentendrei Képtár — tetején, a cserépből mintegy kikandikáló *puttók* csupán a várakozást növelik, mintha kérdeznék: hoz-e és milyen ajándékot a város (értsd ezen: a festőművész műterme) felőli szelet meglovagoló Mikulás. S a deimi, az épülettömbre csaknem rádőlő, vele azonos magasságú bábu *súlyával* — az összeforrt ikeralak rejtélyével s a fényként világító sárga árnyék, megannyi bábsziluett harsányságával — tudatja, hogy a — várt?, nem várt? — ajándék megérkezett. Ebben a fölkínálkozó, az önirónát sem rejtő, ám jobbára mégis csak határozottsá-

Szertorna

got sugalló gesztusban ott a festőművész egész lénye — halk szemérmessége és értéktudatról tanúskodó *látva lássatok* kiállása. A Mikulás-maszk rejtette, de csöppet sem vele gárgyuló műértelmezői szenvedély.

A képeslapmontázsok közt külön csoportot képeznek azok, amelyeknek egy, viszonylag tágabb körben ismert kép, a *Kőműves Kelemenné* (1980) az alapja. Az eredeti grafika, szigorúan szerkesztett raszterhálójával, (mértani) téglafal-imitációjával és az áldozatként ebbe beleépülő piros-fekete bábuval, maga volt a rend: a csönd nyugalmát szétfeszítő dráma. A bábu mint áldozat — faltartozékként is — a kereszt vízszintes szárát képezte, beleolvadván a fehér falba a *megváltás eszközeként* funkcionált.

Ám ez a súly, sajnos, elveszett a képeslapmontázsokon. Az eredeti mű túl klasszikus ahhoz, hogy giccsmotívumokkal és egyéb érzelgős tartozékokkal (fotórészletekkel) meg lehetne bolygatni. A szellemes címek mint képkiegészítő elemek *(Itt van már a Kánaán!; Krampusztulás; Szertorna; Erényöv)* ezeken a grafikákon is valaminő hangulatot közvetítenek, sőt a kesernyés humor ezek által fokozódik, de eme montázsok csak ritkán válnak valódi alkotássá. Bár a képileg alig megoldott *Krampusztulás*sal szemben jól érzékelhető a szemnek kellemes *Szertorna* vad érzékisége és az *Erényöv* stílusok kontrasztjára épülő bája.

„A humor oldószer" — írta Deim az *Album* bevezetőjében, és mindent el is követett, hogy képeslapmontázsain ez tükröződjék. Ha érezzük a festőművész klasszikusok meginvitálásával csak még erősebbé váló önirónáját *(Műkarácsonyfa)*, azt is tudjuk, hogy tisztában van saját értékével. Nem ködösít és nem fél. S főképp nem beszél félre. Határozott véleménye — az, ahogy montázsainak görbe tükrébe állítja a kommunizmust, a Téli Palota bevételét, a hősi harcot s legkivált a Lenint idealizáló szovjet festők „legjobbjainak" műveit — erkölcsi kiállás is. Egy társadalom, egy túlhaladott, az emberre mérhetetlen szenvedést hozó társadalom kerül itt bonckés alá.

Gondolta volna-e Grabar Igor Emanuilovics (1871—1960) — 1933-ban született festménye, az *Ez kell nekünk, stop!* című képeslapmontázs alapja —, hogy Deim Pál révén, az ő mindent elborító raszterhálójával *takarva* fog klasszikussá válni? Aligha. Mert az új kompozíción az eredeti kép főalakja, Lenin már nem a szalagtávírót szemlélő katona felé mutat, hanem egyenesen a beszüremkedett Deim Pál-i grafikára bök rá. (Erre utal az ironikus cím is.) S micsoda lelemény, hogy a két központi figura egy félbevágott bábu ollójába van szorítva! Geraszimov Szergej Vasziljevics (1885—1964) festménye ugyancsak egy raszteralapú, ám külsejében sötétkomor bábuval terheltetett meg (*A bábu bemutatása Leninnek* — 1986). A testet egy vörös karszalagos katona fogta a hóna alá, hogy bizonyíthassa: az *új* népszerűsítése nem kis feladat.

A *Kiűzetés a Paradicsomból* meg a Ciplakov Viktor Grigorjevics festményének reprodukciójára ragasztott *vörös bábuval* él igazán. Nem csupán azért, mert Lenin előrenyújtott karjának mutatóujjával kitessékeli az okvetetlenkedőt, hanem mert a háttérben levő kapuboltozatból kicsapó *vörös fény* — az ilyen párhuzamok megleléséhez kell az igazán jó szem — mintegy ellenpontként vonzza magához az *áldozatot*.

Deim Pál filozofikus fintorában az értékítélet társadalombírálattal ötvöződik. A művész a fönt említett lapokon játszik a legjobban, a legfelszabadultabban, a montázs mint önirónia talán itt, az önkifejezés eme köreiben valósul meg leginkább. Fullánkos értékítéletét a *Teremőrök* ugyancsak ebből a *hősi* (a szovjet festőművészek által hősinek hazudott) *világ*ból meríti: a szentendrei festő az öldöklést egy percre megállítja, s e kicsikart szünetben a forradalommal egy másik *forradalmat* állít szembe: saját bábujának megszenvedett igazságát.

Klasszikumhoz való vonzódását több montázs is jelzi: *Karácsony Szentendrén; Betlehemi hologram; Megmentem Andromédát* stb. Motívumokat mint sajátjává lényegített alakokat vándoroltat ide-oda — a Caravaggio nevezetes képéről származó zenélő angyal két montázson is föltűnik —, idő- és képsíkokat tol egymásra *(Karácsony Szentendrén)*, hogy létrejöhessen az újfajta, csak rá jellemző, egyedül csupán az ő világának motívumkincseit rögzítő minőség.

Deim *Albuma* (melyet Kolozsváry Marianna szerkesztett és Bereznay Péter tervezett), jóllehet sok irányból megközelíthető és elemezhető ironikus grafikái közelebb visznek az életmű megértéséhez is, leginkább vallomásos jellegével ragad meg. Benne a művész pőrére vetkezik. Akarva-akaratlanul tudatja, hogy elemi erővel kötődik a munkához, a kétkeziek világához. Degas klasszikus szépségű *Vasalónők*je nem véletlenül lett a *Billogozás* alapja, hiszen a két kézzel fogott szerszám a híres bábura nyom — éget — bélyeget. Föltehetően hitelesíteni akarja a szentendrei modern klasszikus raszterbábuját. Hitelesíti is, hiszen ez volt a festő kívánalma.

Ám a könyv egy ennél is bensőségesebb találkozásról ugyancsak hírt ad. A képeslapmontázsok egyik kiemelkedő darabja, a *Tereprendezés* (1986) egy magyar klasszikust szólaltat meg. Nagy Balogh János nevezetes, a Magyar Nemzeti Galériában őrzött sorozatából a *Kubikusok* című vízfestményt. Németh Lajos „önmagukban megkonstruált »épület-embereknek«" nevezi Nagy Balogh eme grafikákon szereplő alakjait. Hogy lett mindebből zseniális montázs? Úgy, hogy Deim Pál a talicskázó és lapátoló földmunkásra mint *épület-emberre* rárakta életművének legjellegzetesebb figuráját, az épület-embernek is fölfogható bábut. Nagy Balogh és Deim világa, noha olyan távol van egymástól, mint ég a földtől, összebékült, egymásba simult. Íme a montázskészítő győzedelme. *(A & A Kiadó)*

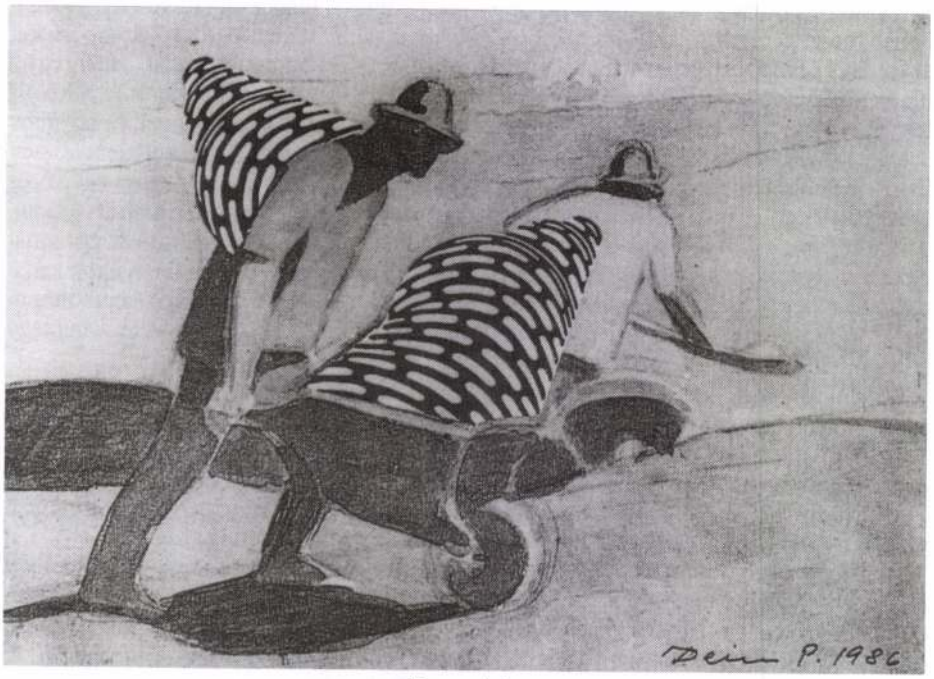

Tereprendezés

Schéner Mihály

Deim Pálról

Nem könnyű, de szívemnek való vállalkozás kortársamnak, az 53 éves Deim Pál festőművésznek munkásságáról írni.

Amit eddig alkotott, már kitesz egy életművet, amelyet egy nagyon megfontoltan, szisztematikusan épülő építménynek tekintek, mely már ma is tökéletesen zárt és szépségével egyedülállóan elbűvölő. A nehézséget az jelenti, hogy ez a szisztematikus építkezés minden zártsága ellenére olyan perspektívára nyílik, olyan lehetőségeket kínál, amelyek azt sejtetik, hogy Deim Pál művészetének életfáján további elágazások és további virágok fognak nyílni. A kubizmus után, amely úgyszólván csak periférikusan érintette a magyar képzőművészetet, de 50 év múlva mégis megtermékenyített egyeseket, különösen izgalmas kísérlet egy újfajta építkezés a képzőművészetünkben, melynek – meggyőződésem szerint – Deim Pál egyik, ha nem éppen az első számú kiemelkedő képviselője. Az ő művészete kezdettől fogva képarchitektúra. Kíséreljük meg nyomon követni művészetét egyenként figyelembe véve a képzőművészet építő elemei szerint – vagyis a forma, a rajz, a szín, a stílus és a jelentés szempontjából. Nem utolsósorban és nem utoljára figyelembe véve más mesterek hatását, akik hozzájárultak Deim Pál sajátosan egyéni művészetének kialakításához. Sokat jelentett számomra a Deim Pállal való beszélgetés, így abban reménykedem, hogy jobban meg tudom közelíteni művészetét az ő autentikussága által is.

Aligha képzelhető el olyan művészet, ami a semmiből született, amelyre ne hatott volna valami más művészet, amelynek ne lett volna apja. „Minden művészetnek van apja" – mondotta Rudnay Gyula, egykori mesterem. Deim Pálra Vajda Lajos, Gadányi Jenő és Barcsay Jenő munkássága döntő hatást gyakorolt, és még ma is gyakorol. Bár mind a három mester művészete különbözik egymástól, az ő művészetében mégis mindhármuk hatása együtt jelentkezik, inspirálják őt, és mint valami szellemi áramlásban egy nagy folyammá válnak. Művészetük feloldódik az ő művészetében, és az ő szimbólumainak rejtett hordozóivá válnak. Mindig egyikőjük hatott rá dominánsabban. Gadányi Jenő mintha a természet továbbalakítója lenne. Művészete egy olyan organikus világot ábrázol, amelybe ő beleolvad, és

Az én Csallóközöm

Môj Žitný ostrov

Szélső kocsmánk itt
áll a vén útnál
egyik községgel
iszik a másik

(Gabona-silók –
égnek meredten
bevehetetlen
síkföldi várak)

A kazal (vagy fa)
a sík váratlan
sikolya – halkul

Néma horgászok
botoznak szótlan
lomha folyóban

Január

Január

Hadd adjam néked
azt a jót s fényes
télszerűséget
mind mi még bennem
(tán) dereng

Szán-nyomok égnek
hóban itt hordtak
(már elvonultak)
hó-meredélyek
orma fent

Már tudom véled
sohase járom
mélyét az éjnek
tiltott fasorban
arra bent

Átadom néked
azt a jót s fényes
télszerűséget
mind mi még bennem
egyre zeng

Fordította: ***Garai Gábor***

onnan kiemelkedve csodálja azt, nem feszít szembe a természettel ellenérzéseket, hanem egy organikus panteisztikus szemlélettel éli meg. Vajda Lajos művészetéből az érzelmi miszticizmus hat rá. Nem utolsósorban a szentendrei motívumoknak a szemlélete, a bádog-krisztusok, a maszkszerű arcok kicsit fájdalmas ábrázolása. Barcsay művészetében puritánságát csodálja és azt a heroikus küzdelmet, amelyben a végsőt próbálja megközelíteni. Művészete valóban a végső pont felé törekvést jelenti, és úgyszólván egész életét betölti a végső, letisztult formák keresése, amelyet Deim szerint Barcsay egy geometrikus miszticizmus által ért el. Hazánk művészetének történetében valóban páratlan és hosszú az az út, amelyen Barcsay eljutott – a természeti stúdiumokból kiindulva – egészen a végsőkig letisztult geometrikus formák miszticizmusáig.

Tekintsük át Deim Pál formaművészetét. Mint maga mondja, három motívum jellemzi a művészetét. Első a bábu-forma. Deim Pál nem tartja magát absztrakt művésznek, nagyon fontosnak tartja az ember jelenlétét a művészetben. Minden képén az ember humánumát fejezi ki. Emberfiguráit olyannyira tömöríti formaalkotásában, hogy ezek bábuszerűvé válnak; a legvégsőkig való sűrítés jellemzi formaképzését, mely minden sallangtól és individuális jegyektől mentes. Ezek a figurák bábuszerűek, mint mondja, mégis eszmei mondanivalók hordozói, amelyek művein különböző formai sztereometriai és térbeli manipulálás által fejeznek ki különböző emberi alakot. Olykor sziluettel (árnyékhatásokkal, árnyékképekkel) manipulál a művész. Másik jellegzetessége a „núdliformák". Ezek geometrikus, elnyújtott, zárt formák, melyek az utóbbi képein, úgyszólván mindenütt jelentkeznek geometrikus rendbe strukturálva. A harmadik építkezési formája a kereszt. Ez a keresztforma a függőlegesnek és a vízszintesnek a koordinátája. A vízszintesek a tárgyi világot fejezik ki művein, a függőlegesek pedig a szellemi világnak a koordinátáit. Ezek a koordináták tulajdonképpen a tárgyi és szellemi világ küzdelmét fejezik ki azzal a céllal, hogy ezt az emberi küzdelmet szimbolizálják is. Az előbb említett, ún. núdliformák is fontos szerepet töltenek be művein és a függőleges, vízszintes koordináta mellett a rézsútos komponensét jelentik. Úgyszólván mindig rézsútos irányok által áthatolnak a síkon mint sugárzás, mint áramlás, mint valami kozmikus jelzőrendszer. Művein úgyszólván mindenütt a szellem küzd a matériával, hogy betöltsék az emberiségnek a drámáját. Az emberiség keresztre feszítettségét jelentik szimbólumai. Művei tulajdonképpen a világ koordinátarendszerének az együttesei, melyek különbözően kialakított emberi helyzetekre redukálódnak csaknem úgy, minthogyha ebből a kozmikus világból, az egészből egy-két lényeges dolog maradna csupán számunkra. Ilyen értelemben az ember élete belekerül a kozmikus világrend általános, egyetemes rendszerébe. De ez által – bármennyire is egyedi – a kozmikusság által jelentőséget kap. A redukció, a tömörítés maximumára való törekvés jellemzi Deim Pál művészetét, ezért kerüli a túlságosan tematikus vállalkozásokat.

Formái, koordinátái gondolatokat hordoznak, az emberi szellem kifejezői, azonban sohasem akar velük megoldásokat proponálni az emberiség számára; mint vallja, az a célja, hogy a művész állapotokat proponáljon az

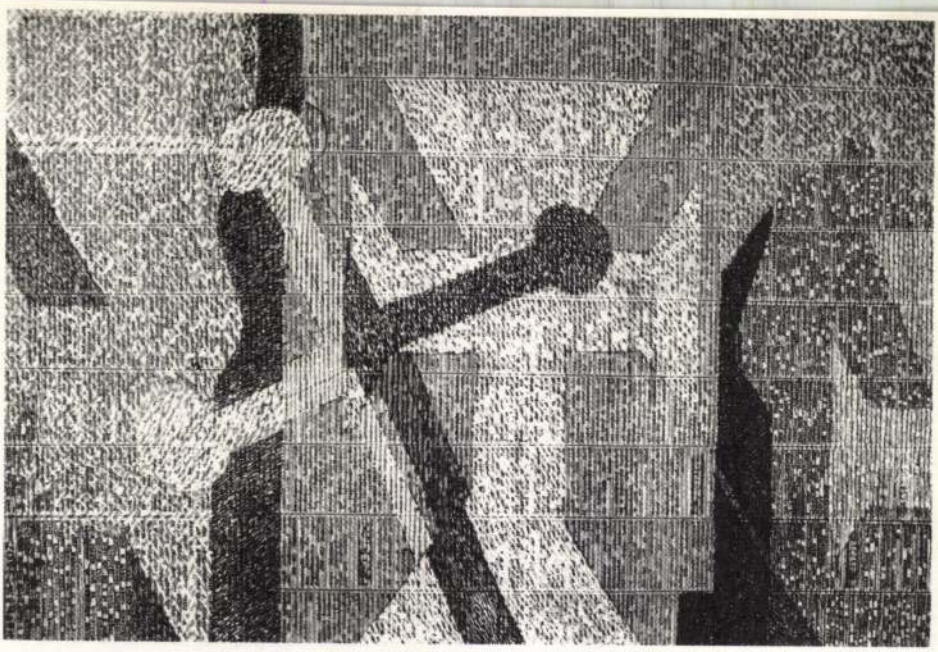

Deim Pál: ***Feljegyzések egy kolostorban.*** *Fotó: Deim Péter*

Deim Pál: ***Bádog Krisztus.*** *Fotó: Deim Péter*

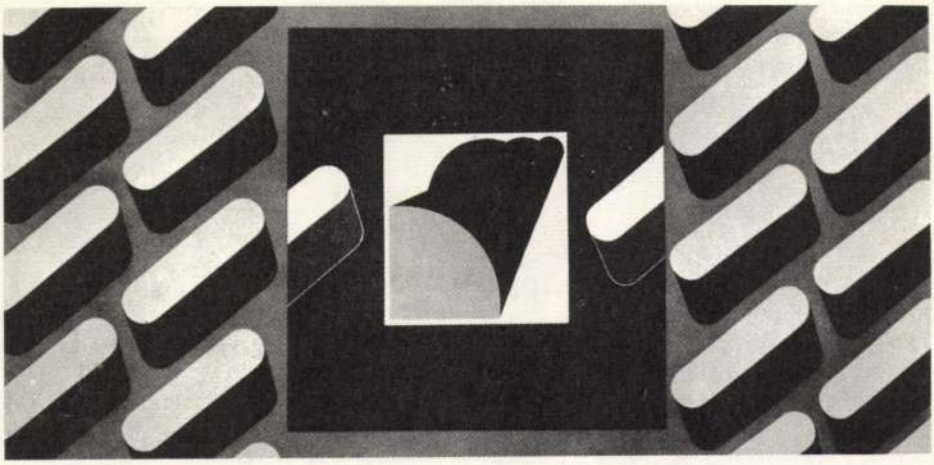

Deim Pál: ***Antagonizmus.*** *Fotó: Deim Péter*

Deim Pál: ***Kék kereszt. Fotó:*** *Deim Péter*

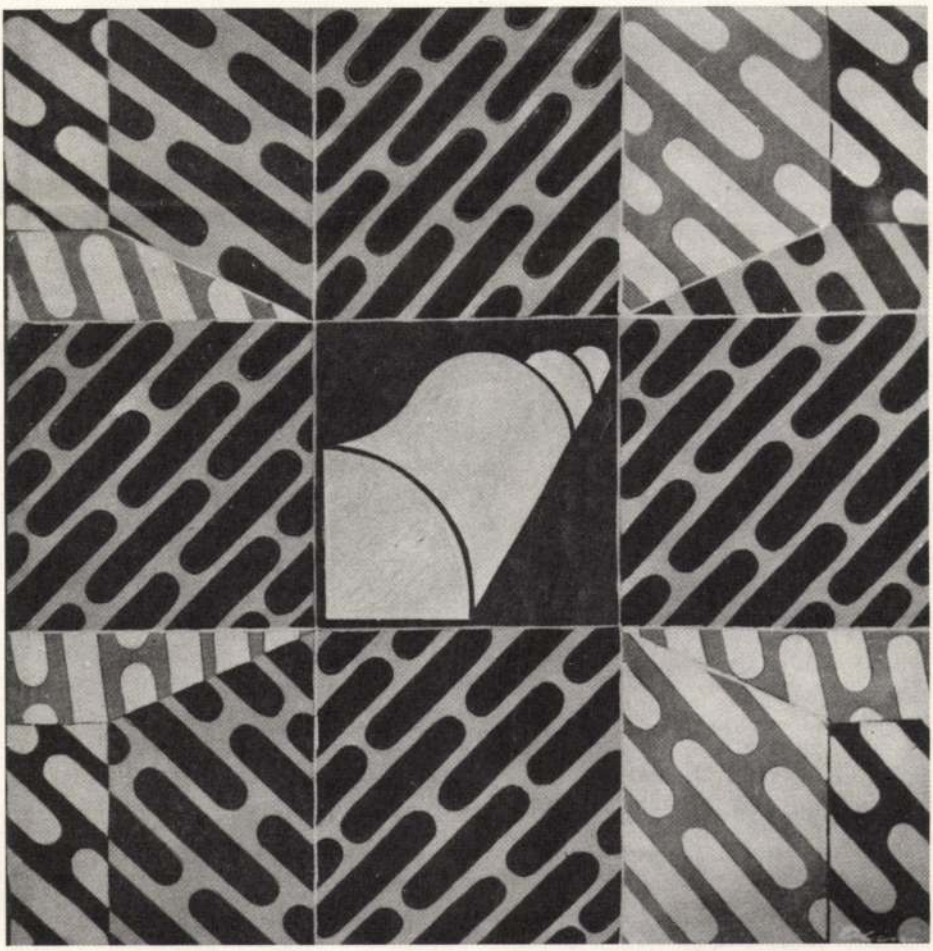

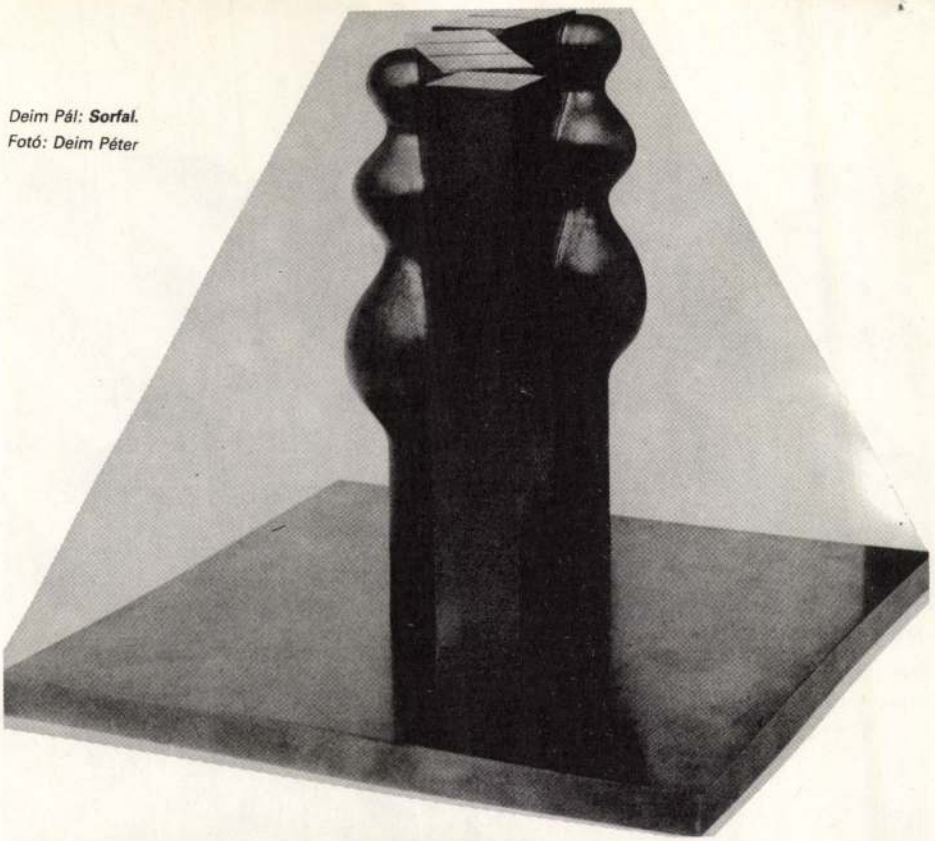

Deim Pál: ***Sorfal.***
Fotó: Deim Péter

Deim Pál: ***Bábu.*** *Fotó: Deim Péter*

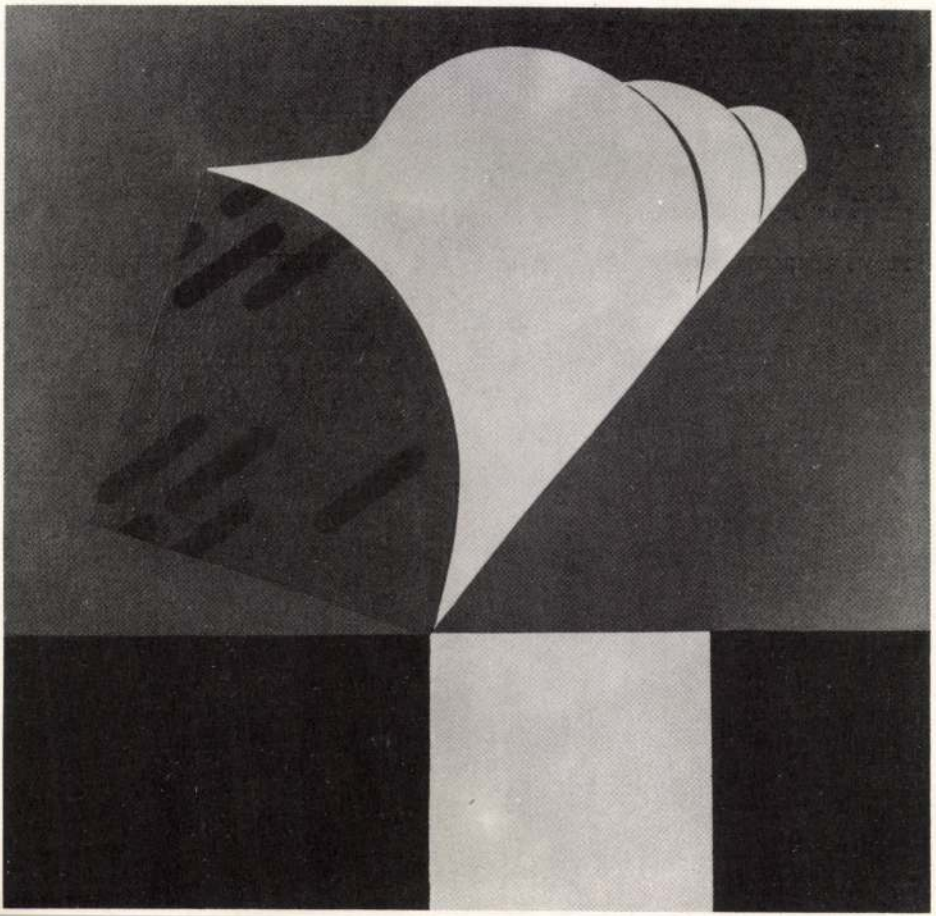

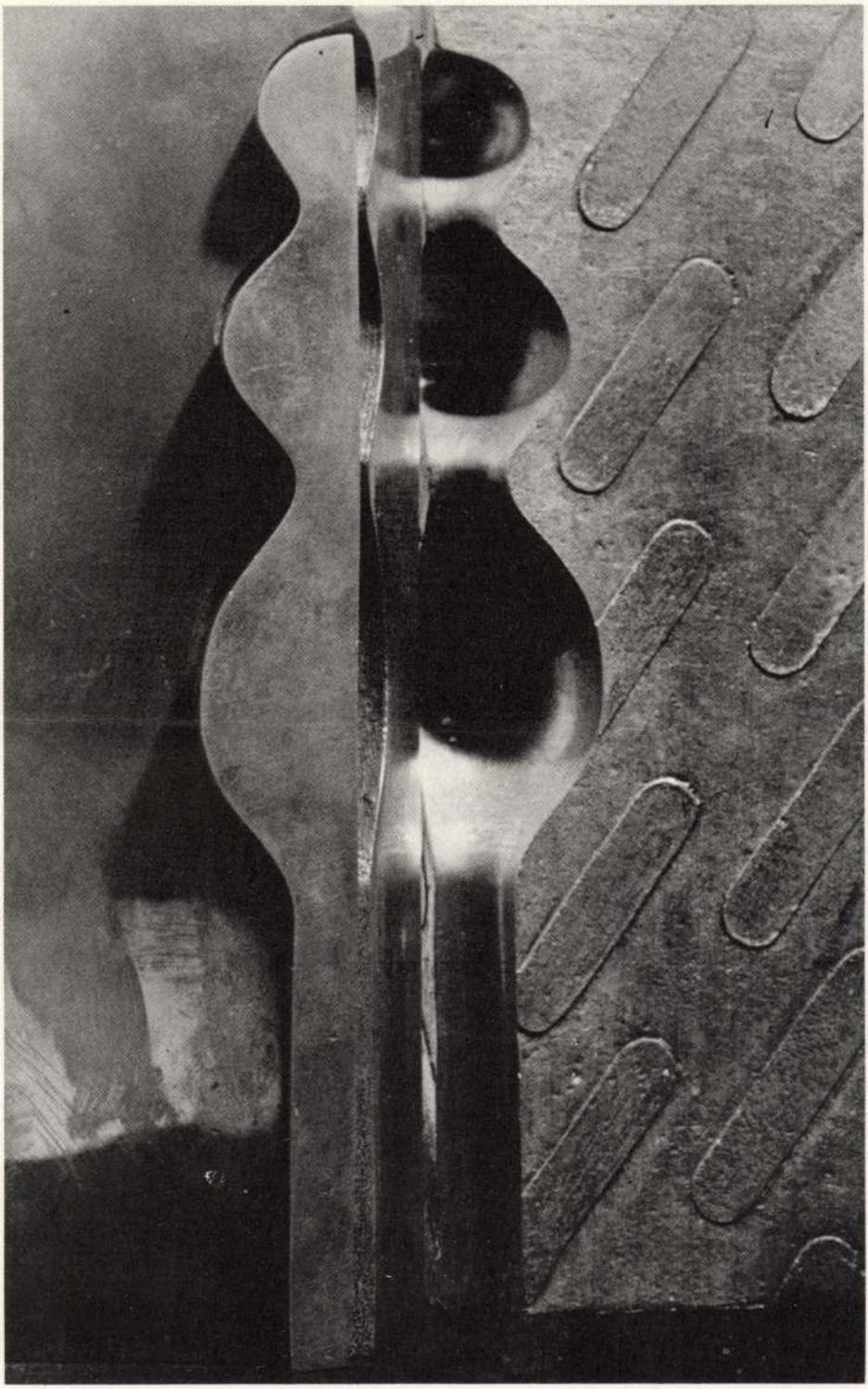

Deim Pál: ***Emlékműterv I. részlet.*** *Fotó: Deim Péter*

Deim Pál: ***Tantrikus képek.*** *Fotó: Deim Péter*

emberiségnek. „Én nem akarok senkinek semmit mondani, teszem a dolgom, a műveimbe helyezem, a műveimben megfogalmazom, amit gondolok és érzek. Ha a mű jó, mély és mond valamit, akkor egyre többen fogják azt megszeretni, mert a jó műből sugárzik a mondanivaló, de ez a mondanivaló célként nem szerepelhet a műben. Megértésre nem törekszem külön, de az alapmotívumok közismertek, így a kereszt, az ember-bábuforma. A kereszt számomra kicsit vallásos, de nemcsak vallásosságra gondolok, amikor a kereszt koordinátáját alkalmazom. A keresztrefeszítettség gondolata jelenleg számomra nagyon fontos. Az egész történelem azt diktálja számomra, hogy az emberiség története sorozatos keresztre feszítettség."

A művész szereti Mondrian, Tobey, Pollock absztrakt művészetét, ő azonban soha nem szándékozik absztrakt művész lenni.

Deim Pál színvilága sajátosan az érzelmi világát fejezi ki. Mint mondja, „a szín a mű szellemi lényegének a kifejezője". „Sokszor úgy érzem, mintha nem is festenék színekkel. A színskálámra jellemző a kékek és a szürkék színvariációi. Később feketét használtam és vöröset. Ha színesen festettem, nem tudtam vele megbirkózni, és nem is hozott számomra a színes festés belső kielégítést" – mondja –, „bár szeretem Matisse és Bonnard kolorizmusát. Ha a képemen a fájdalom nem jelenik meg, akkor nem érzem magaménak" – mondja. „Amikor a vöröset először használtam, akkor ez valami jajkiáltást jelentett számomra, valami lázadást. Az értelmetlen elesettek című képemen jelentkezik a vörös a feketében. A látásnak, melyet a szemünk által fogadunk be, nincsenek törvényei, nincsenek szabályai. Nem fogalmazhatjuk meg úgy, mint a hangjegyekkel a zeneművet. Ezért rendkívül nehéz érzelmeinket közvetíteni a színek által, vagy pedig a színekkel kifejezni a művészetet. Hisz mindenki másképp lát, és a képet is másképp látja. A paradoxont éppen a mű többféle jelentése és többféleképpen való láthatósága jelenti. A látás ugyanis nemcsak fiziológiai jelenség, amit a szem íriszén át befogadunk, hanem egyfajta és mindenképpen szellemi tevékenység is. A benne megfogalmazott rejtett szellemiség akar napvilágra kerülni, és mások számára is sugároztatni a bennük rejtőzködő művészetet. Nincs más feladata a művészetnek, mint formába önteni a gondolatot, hogy magasabb értékteremtése által eljusson az emberekhez. Az emberi látás azonban konvenciókra épül, a megszokottra, az elismertre, a már befogadottra. Ezért ami új a művészetben, az ellen föllázadt. A művészetek története tele van keresztre feszítésekkel, ahol a ma született bárányt, az újat, az eljövendőt keresztre feszítik. Azt szokták mondani, hogy nem jött el ezeknek a művészeknek az idejük; ez nem igaz. A jelentős művek mindig időben születnek, mindig utat törnek, mert olyan értékek rejtőzködnek bennük, amelyek maradandóak, betöltik szerepüket eldobottságukban is, ahogy Nietzsche mondta: „Azt szeretem, ki a leendőket igazolja, s a letűnteket megváltja." Deim Pál művészete ilyen: magában hordozza az újat, továbbviszi a múlt építkezését. A sors iróniája azonban éppen az, hogy ezt a kiemelkedően nagy mestert csak negyedszerre vették fel a Képzőművészeti Főiskola hallgatójának. Vajon az avatottak vakságáról illik beszélni, vagy a felvételi rendszer csődjéről?

Deim Pál számos csoportos kiállításon vett részt, itthon és külföldön,

s a szakmai körökben úgy tekintik őt, mint hazánk újabb képzőművészeti törekvésének egyik reprezentánsát. Elég általánosak és egyöntetűek a kritikák művészetéről, és ma is szoros szálak fűzik Barcsay mesterhez, aki nemcsak nagyra becsüli őt, hanem – mint egyik interjújában említette –, Deim Pál hatással volt az ő művészetére is. Jelentős összegző kiállítása volt Budapesten a Műcsarnokban 1975-ben. *Az én holográfiám* című kiállításának, melyet 1979-ben a Nemzeti Galériában rendezett, úttörő jelentősége volt, ugyanis négy szinkronizált vetítőapparátuson, hatalmas vásznakra vetítették képeit, ami által úgy érezték a látogatók, mintha a képei között utcákban sétálnának. Az időnek és a térnek egy újfajta manipulálásáról volt szó itt, melyet az újonnan fölfedezett holográfia tudományos és technikai lehetőségei kínálnak a művészek számára. A művész egy újfajta tájba vitte sétálni a nézőt. Nem sivatagba, nem erdőbe, hanem egy kozmikus tájba. Ez a táj az ő képeinek a multiplikálása és szinkronizált egyidejűsége volt. Deim Pál úgyszólván a képzőművészetnek minden ágát műveli, így a sokszorosító grafikákat, a szitanyomást, az alugrafikát. 1970-től a szobrászat is fontos szerepet kap művészetében. E sokféle technikának az alkalmazása művészetének nemcsak széles körű lehetőségeit bizonyítja, hanem egyöntetűségét is, ugyanis művészetének sajátos építkezése ezen alkotásaiban is már az első pillanatban felismerhető. Puritán színkezelése ezeknek melankolikus, meditatív hatásai, a függőleges-vízszintes és rézsútos koordináta rendszerei, az ember jelenléte a különféleképpen manipulált bábok képében kozmikus áramlások a felületeken, amelyek 1970-től egyre keményebb rajzúak; a minimál-art tömörítő redukciói ikonszerű hatások s egyben Szentendrének, mint a „hely szellemének" motívumai is. Deim Pál 1985-ben Munkácsy-díjat kapott. Sokunk meggyőződése, hogy művészeti életünk kiváló alakja ő, aki munkásságával hazánkban és külföldön is egyaránt sok elismerést vívott ki – méltán.

Sümegi György

*Szalay Lajos rajzvilága**

Nagy Lászlóval, a rajzolást is sikerrel zabolázó költőnkkel szólva: Szalay Lajos „Genezis című albuma világsiker. Ezzel a művével a *legjobb rajzoló* rangját vívta ki magának". E mellé a szakértelemmel született állítás mellé fűzhetünk még fokozó, de ellentétes véleményeket is. Egy művészeti hírlapíró Picasso társaságában emlegeti Szalayt, míg egy másik, szakmája szerint művészettörténész ingerülten kéri számon Szalay rajzaitól az idő lenyoma-

* Elhangzott 1986. január 24-én Szalay Lajos kiállításának megnyitásán Békéscsabán (Szerk.)

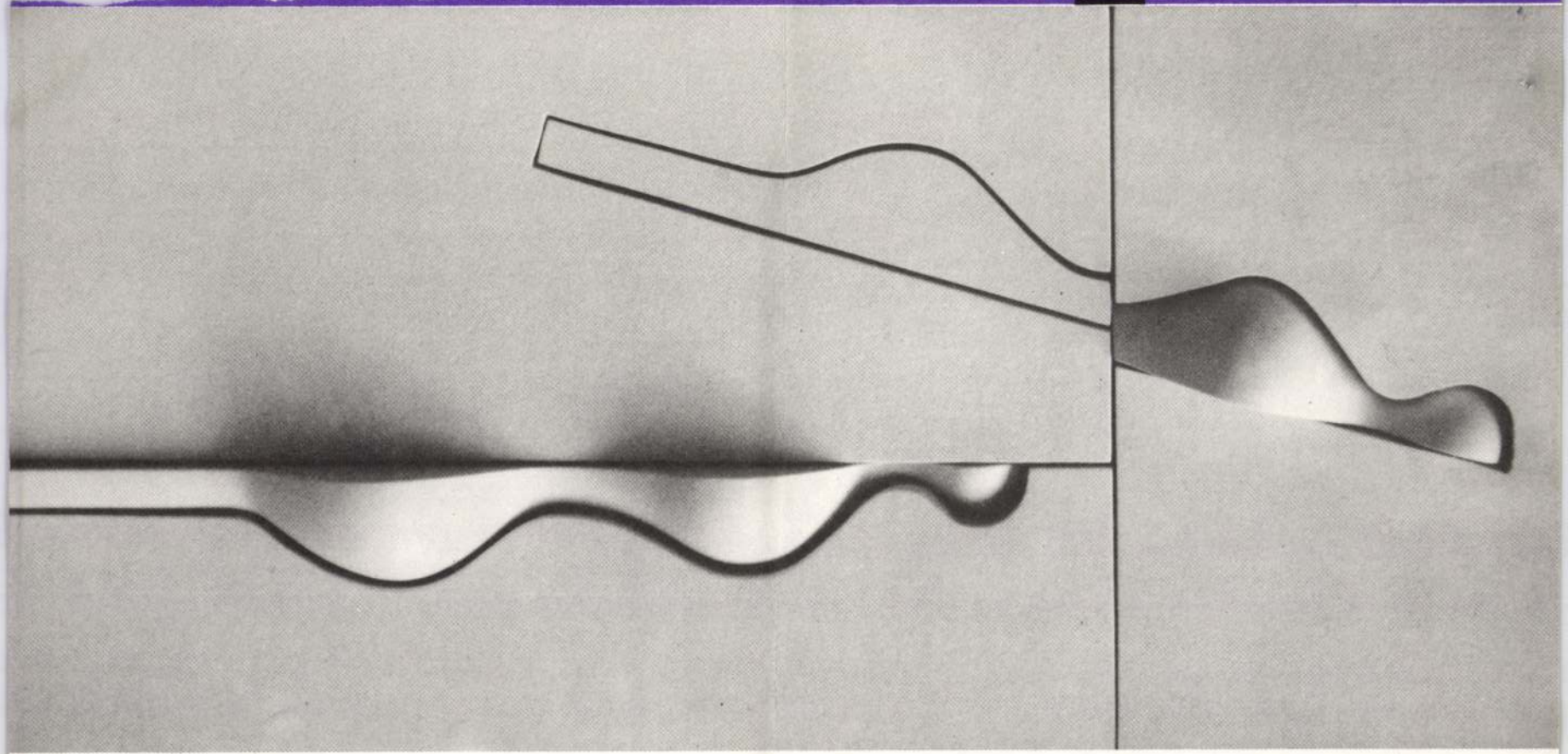

Deim Pál: Lelet a XXII. századból. Fotó: Deim Péter

DEIM Pál

1990 1. 63
3. 40,42

91 1. 24
2. 5, 10, 50, 52, 66
3. 63
6. 49
10. 75, 76
11. 72

Új Müvészet

DEIM Pál

Bágyoni Szabó István: Légifelvétel egy műalkotás magasából: Szentendrei beszélgetés Deim Pállal. = Új Magyarország, 11. évf. 3. sz. 1992. jan. 4. 13. p. ill.

– Barsay

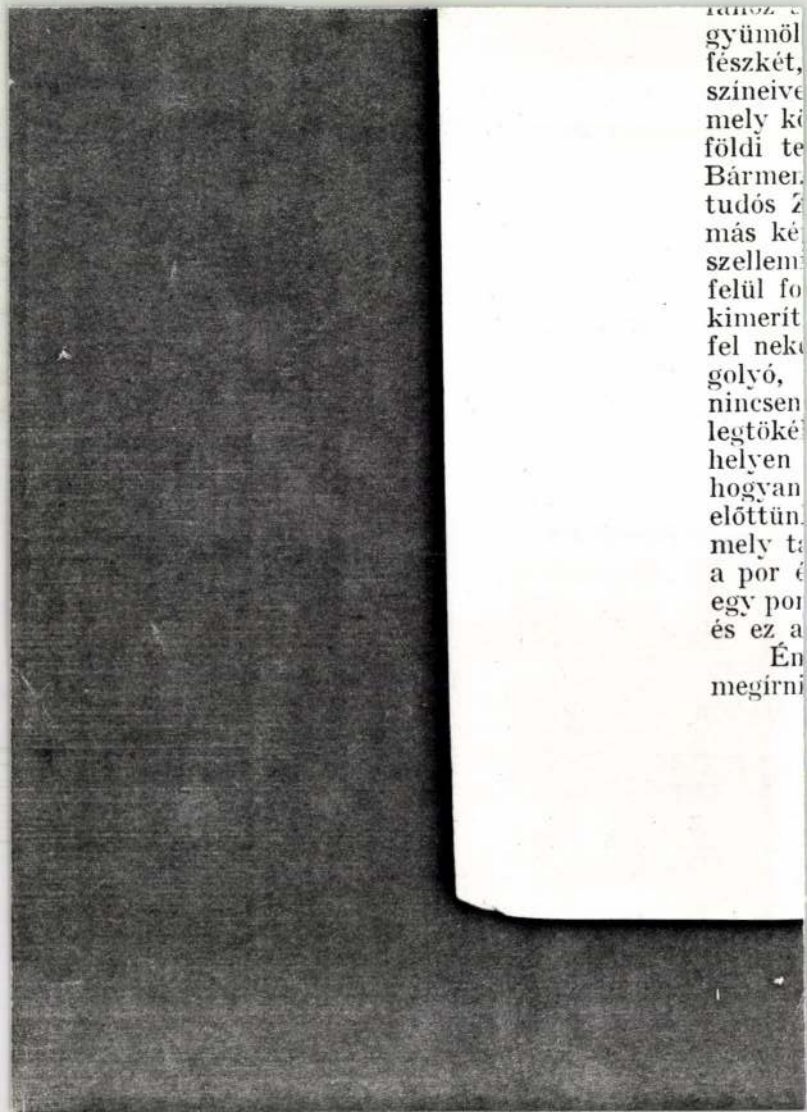

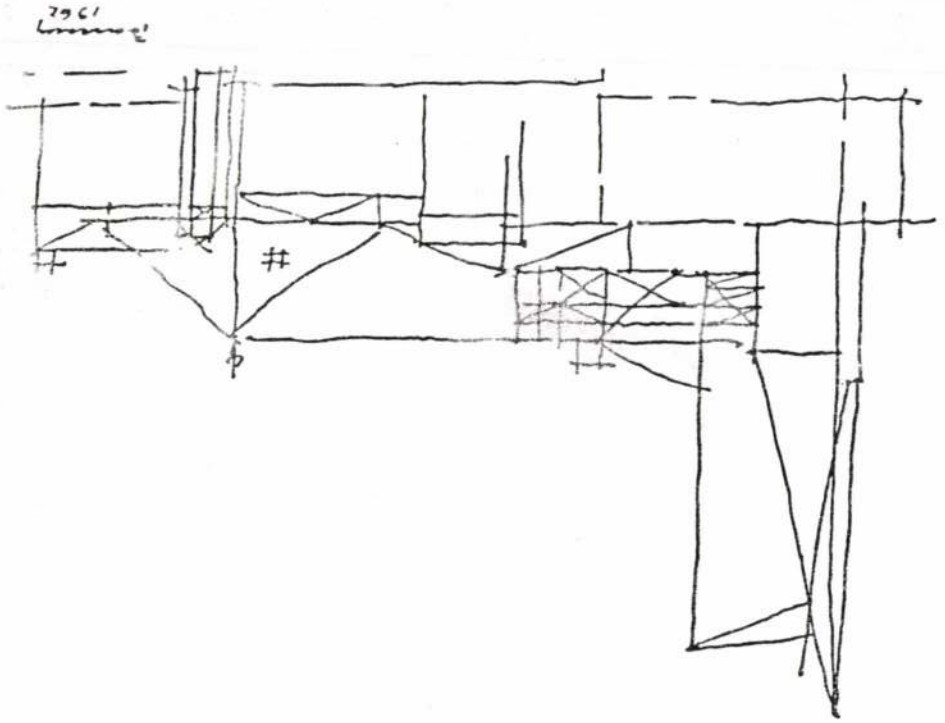

DEIM Pál

Hallgatói díjazottak:

KÁCSER LÁSZLÓ
TOLNAY IMRE
RASZLER GYÖRGY
TÓTH GÁBOR
CSOMA GÁBOR
BUKTA NORBERT
FÓTH GÁBOR

Fiatal művészek:

KORONCZI ENDRE
MÉREI SZILÁRD
ZSANKÓ LÁSZLÓ
KÓTAI TAMÁS

A BARCSAY KURATÓRIUM
ÉS A
MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA

tisztelettel meghívja kedves családjával együtt

DÍJÁTADÁSI ÜNNEPSÉGRE
1992. január 14-én, kedden du. 4 órára a
Barcsay Gyűjteménybe (Szentendre)

Harmadik alkalommal a díjakat és emlékérmeket átadja

Deim Pál
elnök

Kéri Ádám
elnök

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 OKT 12

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál
1021

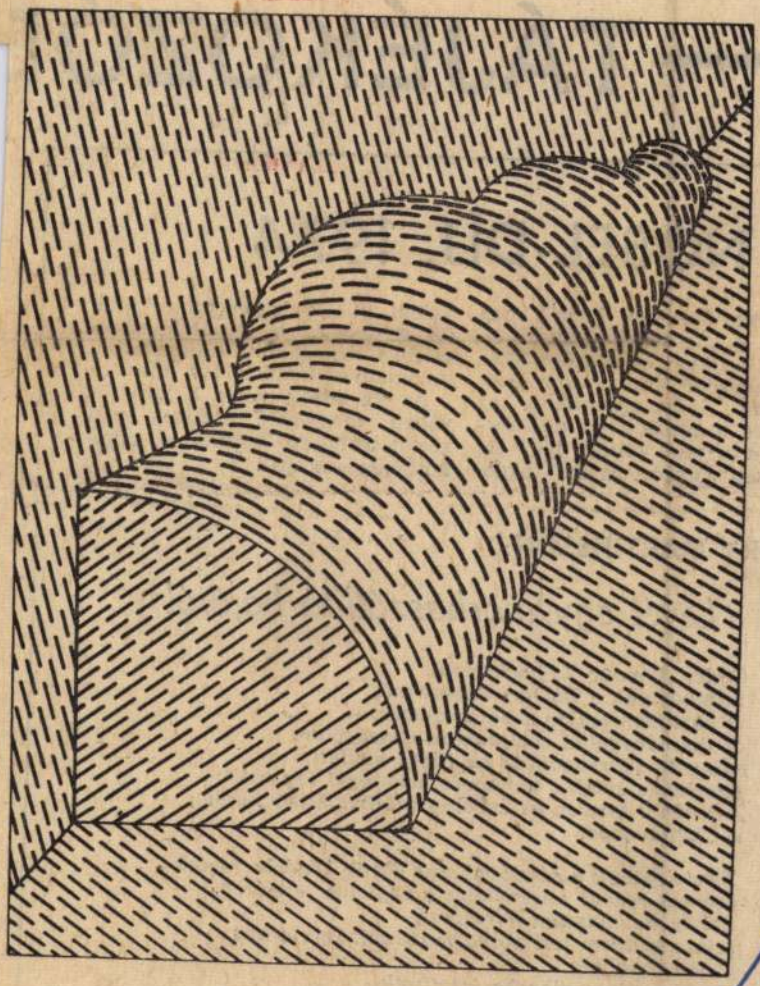

Deim Pál: Bábu I.

gyarországon. A kérdést az elfo-

—TÁJÉKOZOL

MI NOBEL-DÍJ, 1974

rmincas években hozták meg mára a közönség elismerését. ürrealisztikus kifejezésmódját fasizmus előretörésekor egy rmailag letisztult hang, az yén és a társadalom antitézi- nek elemzése váltja fel. Az mberiség sorsáért érzett aggodalom ihlette legnagyobb költői vállalkozását, a modern költészetben egyedülálló *Aniara* című tudományos-fantasztikus eposzt.

Az itt közölt verse a közeljövőben megjelenő, tizenegy svéd költőt bemutató *Szédítő táj* című kötetben szerepel.

HARRY MARTINSSON:

Levél egy marhaszállító hajóról

Ogder Armour kéjjachtjával
találkoztunk a Baleari-szigeteknél.
Ő köztudomásúlag a házigazdánk —
öt disznóvágóhíd tulajdonosa Chicagóban
és nyolc ökörvágóhídé La Plata mellett.
Szeméhez emelve távcsövét bizonnyal így szólt:
A fenébe! hisz ez az én öreg marhaszállító hajóm,
a Chattanooga.

Tisztelegtünk a zászlóval s az ökrök bőgésbe fogtak
ezernyi rekedt szirénaként a végtelen tengeren.
Szinte nyomasztón harsogott,
szinte kedvem lett volna mondani: Íme a hús
dicshimnusza.
Ezután súlyos viharba jutottunk
és az ökröket — köztudomásúlag négy gyomruk
van —
jól megviselte a tengeribetegség.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ALFÖLD
Debrecen

LÁSZLÓ GYULA

1021

Deim Pál

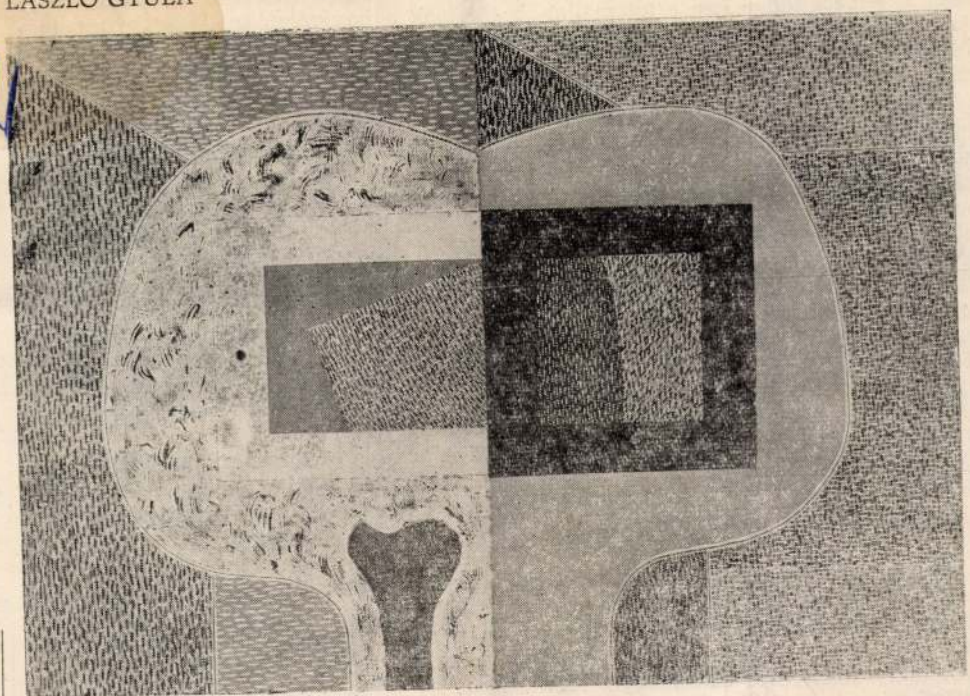

Deim Pál: Mások az ablakaink

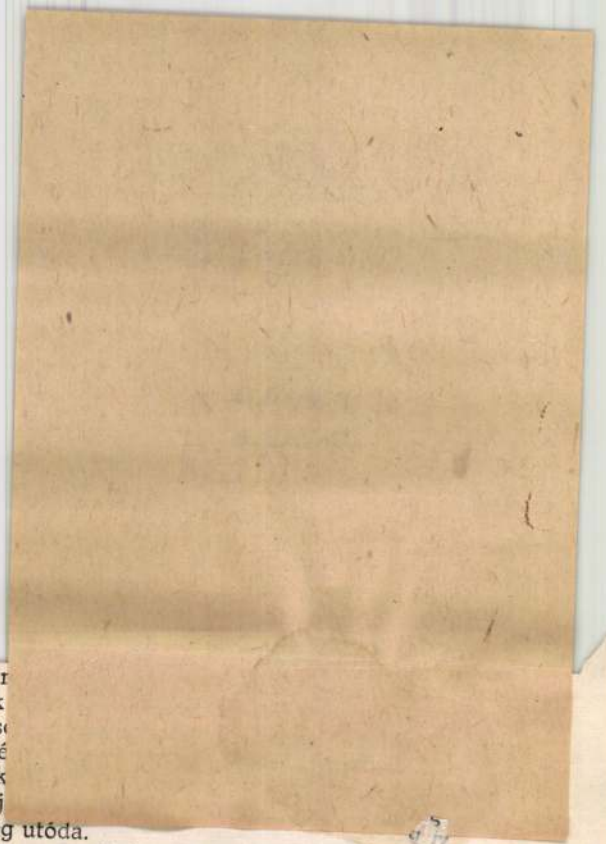

latára. Györffy szerint ugyanis a középkorban
ban, a címereken feltűnő állatok a nemzetségek
csak az: megtalálhatók-e e totemállat-ábrázolás
szerű már a felelet, hogy nincsenek meg, de bősé
Mivel pedig tudjuk, hogy az öv a steppei népek
másrészt pedig viselőjének származását és rangj
gyar nemzetségek egy része a kései avar népesség utóda.

Folytatva a mítosz területén tett vizsgálatainkat: az egyik legérdekesebb kései avarkori (tehát korai magyarkori) hagyományunk ugyancsak a középkorban virágzik. A középkori erdélyi, szepességi és muramenti falusi templomaink sokszor ismétlődő freskósorozatáról van szó: a Szent László legendáról. A hős király üldözi a leányrabló kunt, de nem tudják egymást megsebezni, végre a küzdelem után – amelyet fegyver nélkül folytatnak egymás övét rángatva –, a megmentett magyar leány egy bárddal elvágja a kun Achilles-inát (csak itt volt sebezhető, akár a nagy epikus hősök) s csak így sikerül legyőzni a kunt. Ennek a freskósorozatnak képtípusai a szkíta időktől kezdve megvannak és eredetileg a világosság-sötétség kozmikus erőinek párviadalát ábrázolták. Felvetődik a kérdés, mint már annyiszor: megtalálható-e ez az ábrázolás a honfoglalók hagyatékában? Nem, nincsen meg, de megvan az avaroknál, aminek bizonyságául a pörösi (Jugoszlávia) csont-bogozó kiterített rajzát láthatjuk.

Végül is e néhány mitológiai emlék vizsgálata is arra az eredményre vezetett, hogy a középkori magyarságban a „kései avarkor" népessége folytatódik (ezt mutatják az embertani vizsgálatok is!), mivel pedig e kései avarok esetleges nyelvcseréjére sem idő, sem hely nem volt, nyilvánvaló, hogy ők is magyar nyelven beszéltek.

3. Nagyon óvatosan megvizsgálhatjuk ezt a kérdést a mesterségek emlékeiben is. Az óvatosságot az indokolja, hogy ugyanaz a műhely dolgozhatott mind az egyik, mind pedig a másik nép számára. Régen is úgy volt, mint később: a hódító a mesterembereket kímélte és a maga szolgálatába állította. Több területen határozott folyamatosságot észlelünk a kései avar és a magyar idők között. Ilyen elsősorban a kerámia, azután a bronzöntés és végül bizonyos, szarvasagancsokkal díszített zablák készítésének módja.

DEIM Pál

SZEPESI ATTILA

Maszkabáli dal

Deim Pali hetvenkedik,
árnyakkal tündérkedik,
papírján is szedte-vette-
teremtette fia-lánya:
ez a kerge maszkanép
(rejtelmesen némiképp,
hiszen rajta ezer álca,
nem tudni, ki kicsoda:
bolond – várja kaloda,
középkori vándordiák,
akit hív a kerek világ
– hiányos bár, hisz még rajta
Ámerika puszta űr:
nincsen felfedezve inka,
s aki csönddé lélekül:
ama többi déli nép,
azték, tolték, csicsimék –
meg az egyéb rézveres
regénybeli tollasok,
bölényleső ordasok;
vagy ha tévedek s talán
nem nyilazó indián,
hanem bősz boszorka, mágus,
macskajancsi? macskajános?
kukázó vagy virilista,
szende szűz, tán bakasári,
óbégató kósza kódus,
csillaglátó asztrológus,
aki tudja, hova-merre
írjon kvadrátot, trigont,
hogy ráleljen Jupiterre

meg a gigász Szaturnuszra,
aki mindünk atyja volt) –
Sosem tudom kitalálni:
áll csak kábán, jön-e, megy-e,
vagy csak tűnődik magában
eme világvégi órán,
kit a kép megörökít –
rejti szélfújt köpönyege
éji tűzfal oldalában;
árny-ütötte balga bölcs-e
(kinek múlik gyomra-görcse,
hogyha lát egy égre-tért
fátyolszárnyu bőregért
– vagy ha így jobb: égnek-eredt
visongató bőregeret,
kinek titkos emlős-rangja
nem a röpte – ultrahangja);
tán bölcs balek, ismerős
görbe fákkal egyidős,
ki egy hosszú folyosón
sorsa-vesztőn álldigál,
aztán félszeg eloson –
Nincs itt semmi maszkabál,
ám valami mégis van itt,
csak a nevét nem tudom:
missa brevis – kurta mise,
legenda vagy csalimese?
Fejtse meg, aki tudója,
mi a festő és a festék,
mi a mái piktura,
– tónus, lazur, faktura –,
s amit illik észrevenni,
ama Minősített Semmi;
szóval aki bölcs-borus
piktura-historikus –
mondata bár nem fut versül,
de ha tézisre talál,
folyékonyan hadovál
posztmodernként – immanensül.

Lélek-jelenlét

Gurguló átfordulás[1]

Kezdődik az iskola.

Egy kis emlék ötlik fel bennem.

Hazajön a gyerek – másodikos –, lecsapja a táskáját és felordít:

– Soha többet nem tornászom!

– Miért?

Minden mozgást imád, kiskora óta remek tornász.

– Miért?

A válasz ez:

– Hármast kaptam guruló átfordulásból.

Mi az a guruló átfordulás?

Talán valami ugrás lehet?

Vagy egy új gyakorlat valamiféle szeren?

(Valaha én is szertornász voltam.)

Nem.

Mint kiderül: a guruló átfordulás egyszerűen *bukfenc.*

Istenem!

Miért hívják a bukfencet guruló átfordulásnak?

Miért gyilkolja, öldökli az iskola a magyar nyelvet?

(A gyerekre gondolva mondhatnám: a magyar nyelvet *is.*)

Eszembe jutnak a racionalizmusba belebutult, múlt század eleji nyelvújítók, akik azt mondták:

– Miért lenne béka a béka? Ennek, hogy béka, semmi értelme sincs. A béka helyes elnevezése: *másznok.*

Ha így gondolkozunk, nyelvünk nagy részét kidobhatnánk, legalábbis mindazt, ami benne nem racionális, nem kiagyalt, hanem szervesen született élő, költői és hangzásbeli érték.

Aztán még egy baj is van.

A béka nem annyira mászik, mint ugrik.

Másznok helyett talán helyesebb volna: ugronc.

De térjünk vissza a guruló átforduláshoz.

– Miért kaptál belőle hármast? – kérdezi apja csodálkozva a gyereket, aki kiskora óta remekül tud bukfencezni.

A válasz:

– Mert a lábfejek közötti távolság nem volt pontosan két vagy hány arasz.

– De a bukfenc sikerült?

– Hát persze! De nem az a fontos...

Micsoda marhaság! – gondolom magamban.

A bukfencet osztályozni! És ezzel kedvüket szegni az örömmel mozgó, örömmel tornászó gyerekeknek!

Persze: ugyanilyen tévedés vagy hiba mondjuk a rajzok vagy az énekbeli teljesítmény osztályzása.

Csak arra jó, hogy a lelkesült gyereknek elvegye a dologtól a kedvét.

Tudnunk kellene, hogy ilyenkor még maga a tevékenység a fontos és nem az eredmény.

Karlheinz Ingenkamp Németországban nagy sikerű – eddig már nyolcszor vagy kilencszer megjelent – monográfiát állított össze úgy általában az osztályzás értelmetlenségéről, súlyos problémáiról. Az osztályzat nem méri az intelligenciát, nem prognosztizálja – jósolja megbízhatóan – a későbbi beválást és nem is objektív, nagyon is a tanár hangulatainak, előítéleteinek, elfogultságainak kiszolgáltatott.

Kin múlik?[2]

Ugyé tudjuk, hogy az, hogy milyen iskolánk van – és még inkább: hogy milyen iskolánk lesz – ez *rajtunk* múlik.

Rajtunk, *szülőkön és tanárokon,* felnőtt állampolgárokon.

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 26. cikkelye már 1948-ban leszögezi, hogy a *szülőket* illeti meg az elsőbbségi jog a gyermekeiknek adandó nevelés megválasztásában. A gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya, mely közel egy évtizednyi huzavona után 1976-ban lépett hatályba, kimondja, hogy *az egyéneknek és jogi személyeknek* – az állampolgároknak és intézményeiknek – *joguk van* oktatási intézmények létesítésére és igazgatására.

Azóta Európában több mint egy tucat újabb megegyezés és állásfoglalás erősíti meg, hogy *a tanítás és a tanulás szabad* és hogy az állampolgárok – a szülők és a tanárok – *joga,* hogy olyan iskolát szervezzenek és működtessenek, amilyet helyesnek látnak. (Egyetlen megkötés, hogy az iskola nem kerülhet ellentétbe az emberi jogokra vonatkozó nemzetközi egyezményekkel, az egyes országok alkotmányával – melyeknek szintén tiszteletben kell tartaniok az iskolázás szabadságát! – és nem sértheti a gyerekek alapvető jogait arra, hogy személyiségüket szabadon kibontakoztathassák és ehhez megkapják a felnőtt világ szükséges segítségét.)

Az állam feladata, hogy e különféle iskolák működését lehetővé tegye – természetesen nem a saját jóságából vagy nagylelkűségéből, hanem az állampolgárok e célra is keményen befizetett adójából.

Amikor 1984-ben küszöbön áll Spanyolország és Portugália belépése az Európai Államok Közösségébe, az *Európa Parlament* indíttatva érzi magát, hogy terjedelmes határozatban szögezze le – *1984. március 14-én –, hogy Európában az iskolázás szabad,* az államok nem részesíthetnek *előnyben* az iskolák támogatását illetően egyetlen vallást vagy világnézetet sem, *de hátrányba sem* hozhatják, *az állam egyetlen feladata,* hogy lehetővé tegye olyan iskolák megnyitását, amilyeneket *az állampolgárok – a szülők – igényelnek.*

Spanyolország és Portugália egy monolitikus, centralizált, államilag irányított iskolarendszerből érkezik Európába – olyan iskolarendszerből, melynek tökéletesen kimunkált formái a hitleri harmadik birodalomra és az úgynevezett létező szocializmus országaira voltak jellemzőek; mi speciel jól ismertük. (Ez az iskolarendszer elvileg teljesítményelvű, folytonosan hajszolja a tanárt és a gyereket – és mégis egyre csökkenő teljesítményt nyújt, többek között azért is, mert szándékosan és tudatosan hazudik, dezorientál, megszünteti az emberi tudat folytonosságát és folyamatosságát ideológiai céljai érdekében. Látványos ezekben az iskolákban az önálló gondolkodáshoz szükséges *anyanyelvi készség* szintjének süllyedése.)

Az Európa Parlament határozata tizenhárom megelőző törvényi helyre hivatkozik, amikor újra kimondja és részletezi az iskolázás szabadságának biztosítandó feltételeit.

Tegyük hozzá: ahogy jelentős és hosszú ideje jól működő angolszász és kontinentális iskolák és iskolarendszerek nem teszik kötelezővé *a tanári végzettséget* ahhoz, hogy valaki iskolában taníthasson, sőt ellenkezőleg, *a tanítás is az állampolgári jogok közé tartozik,* és majd a szülő eldönti, hogy ő mit igényel saját iskolájának tanáraitól – ezt a nyitottságot, szabadságot természetesen ez a határozat is tartalmazza.

VEKERDY TAMÁS

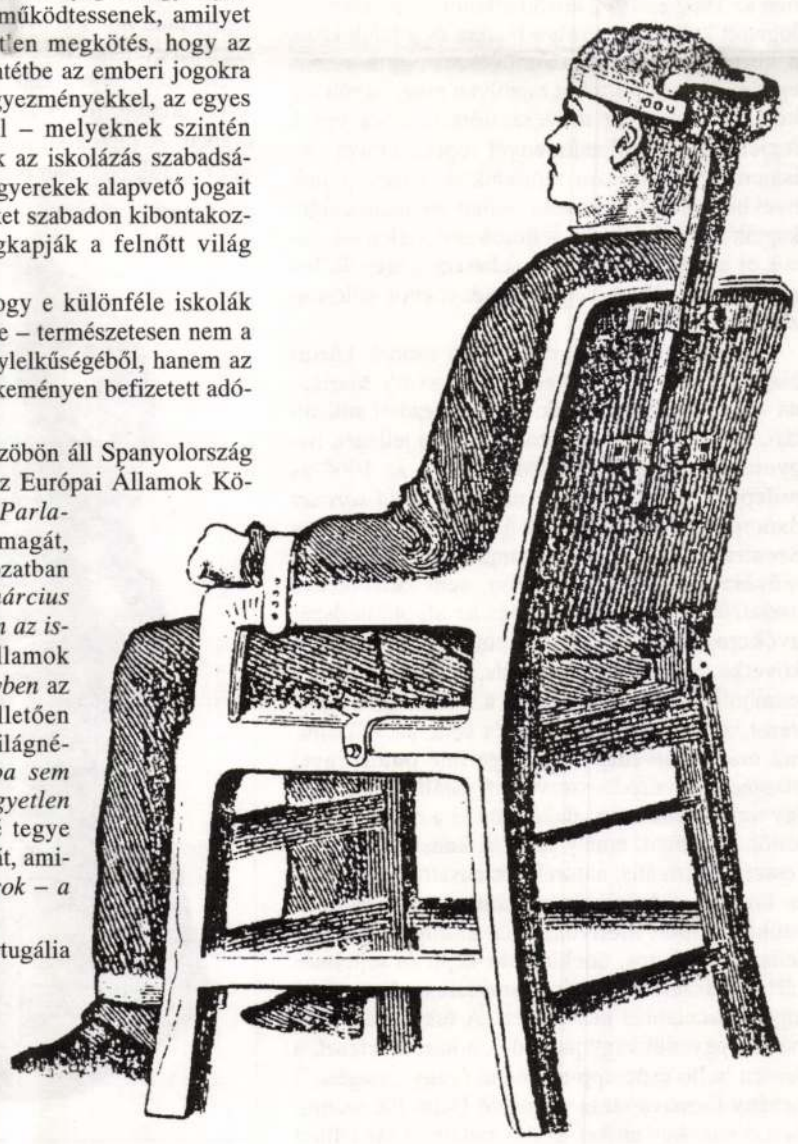

1 (Elhangzott a Bartók Rádióban, 1992. szeptember 4-én)
2 (Elhangzott a Bartók Rádióban, 1992. szeptember 11-én)

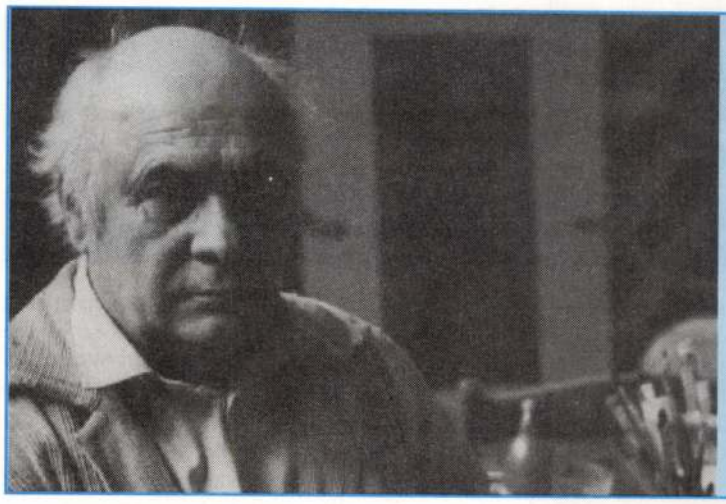

„A végtelen sejtések birodalma”

Deim Pál gyűjteményes kiállítása

Hosszú, megpróbáltatásokkal terhes felkészülési, tanulmányi időszak után – 1952 és 1958 között négyszer jelentkezett a Képzőművészeti Főiskolára –, röviddel a diplomaszerzést követően, a hatvanas évek közepén a budapesti Mednyánszky Teremben mutatkozott be Deim Pál festőművész a mestereinek vallott Vajda Lajos, Barcsay Jenő és Gadányi Jenő szellemiségét sugárzó alkotásokkal: festményekkel és rajzokkal. Az első jelentkezéstől a napjainkig ívelő csaknem harmincesztendős alkotóperiódus alatti kamara jellegű bemutatók sorát a budapesti Műcsarnokban 1974-ben rendezett kiállítás, és az 1979-es székesfehérvári István Király Múzeumban felvonultatott tárlat szakította meg – az életpálya kiemelkedő jelentőségű állomásaként. 1992 nyarán, a művész hatvanadik születésnapja alkalmából az Ernst Múzeum termeiben a Deim-munkásság újabb korszakjelző pillanatainak, szintetizáló igényű feltárásának lehettünk tanúi: Frank János szakavatott rendezésében az 1962 és 1992 között alkotott művekből válogatott kollekció került a falakra és a falak közé, a kortárs magyar képzőművészet egyik vezéregyéniségének portréját rajzolván meg, egyúttal a közelmúlt magyar művészettörténetének egyik legjelentősebb teljesítményét reprezentálva. Az ismert, számtalanszor reprodukált, közgyűjteményekben őrzött főművek mellett nyilvánosságot kaptak a korai, jobbára teljesen ismeretlen alkotások és a kiállításokon még sohasem szerepelt, hazai és külföldi magángyűjteményekből kölcsönzött kompozíciók is.

A Deim-oeuvre elemzői – így többek között Nagy Ildikó, Németh Lajos, Kolozsváry Marianna – már megállapították, hogy a kezdeti stilizált táj-, város- és figuraábrázolások leíró jellegét, hagyományos képépítési rendszerét – az 1968-as prilepi kolostorképekkel, majd a *Csend-sorozat* darabjaival, az *Ember és ház*-variációkkal – a Szentendre legszebb hagyományait továbbépítő művész nem stilisztikai úton, nem külsődleges eszközökkel változtatta meg: az alkotómódszer gyökeres átformálása, a szemlélet módosulása következett be. Az ábrázolás, a leírás helyét a szimbolikus megfogalmazás, a metaforikus nyelvezet, az emblematikus sűrítés vette át. A Deim-mű már a hatvanas évek vége felé öntörvényei alapján szerveződő-szervezett, önálló világ lett: így teremthette meg, alakíthatta ki a művész azt a különös világot, amely jóllehet konstruktív, expresszív, szürreális, naturális és absztrakt elemeket is tartalmaz és alkalmaz, ám a meglehetősen szűkre szabott motívumkincs kidolgozásával, a letisztult, világos, áttekinthető képi, és rejtelmes téri rendszerrel mégis karakteres, független, egyéni arculatúvá nemesedett. A fekvő vagy álló bábu – egyedül vagy párban –, a ház, a kereszt, a ferdén hulló esőcsepp-motívum (vagy „mageső”) néhány formavariánsa elegendő Deim Pál számára a dinamikus erőket és dús tartalmakkal telített kifejezéseket összegző műalkotás felépítéséhez, kidolgozásához. A motívumok – állandóságuk ellenére – változnak, módosulnak is: az esőcsepp kontúrja feloldódik, a bábu meghajlik vagy szexuális akciók szereplője lesz, az építészeti keret jelzése geometrikus határoló síkká merevedik, s néhol, a háttérben tájutalások tünedeznek fel.

A Deim-életmű jellegzetes vonása, hogy az alkotó mind a festészet, mind a grafika, mind a szobrászat ágazatában, s minden műfajban otthonosan mozog: számára nem okoz problémát a síkból a térbe vagy a térből a síkba lépni, vagy a sík és a tér megfoghatatlan határvonalán egyensúlyozni. Anyagait – papír, vászon, fa, bronz, nemesfémek, műanyag – mesterien alakítja, s a technikákat bravúrosan alkalmazza és ötvözi: a sokszorosított grafikát – a litográfiát, a szitanyomatot – magától értetődő természetességgel dúsítja rajzzal és lavírozással, az izzó színekkel festett táblaképeket finom megoldásokkal lépteti ki a térbe; figurái – bábui –, végsőkig redukált épületmotívumai hol a képsíkba mélyednek, hol a képsíkból ugranak ki. A szárnyas oltárok talányos, áttételekkel terhelt képi és téri találkozások színterei: dombormű és festmény villódzik egyazon műben. A rajzokon, az olajképeken alkalmazott motívumok önállóan is életre kelnek a kisplasztikákban: a *Golgota*-variációk, a lehajló figurák, az emlékművtervek konvenciómentes, új látásmódot csillogtató szobrászati remeklések. Talán nem túlzás, ha a modern magyar szobrászat kulcsfontosságú műveként minősítjük az 1972-es keltezésű *Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére* című kompozíciót, s a köztéri monumentum-közhelyek helyett korszerű és ihletett előképként, modellként értékeljük az 1989-es *Golgota* című alkotást. (Monumentális, győri megvalósítására van némi remény.) A rajzok, a nyomatok, az olajképek, a dombormüvek, a kisplasztikák, az emlékművtervek s a hagyományos műfaji kategóriák közé beilleszthetetlen alkotások együttese Németh Lajos 1980-as keltezésű vélekedését igazolta az Ernst Múzeumban: Deim Pál művészete egyetemes értékek hordozója. Ez az egyetemesség-igény a művész – a könyv-katalógusban idézett – ars poeticájából is kiolvasható: „Az ember térben és időben korlátozott, szűk keretek közé szorított lény, amely képes határait fokozatosan tágítani. Ezen a kis lehetőségen belül úgy kell rendeznünk körülöttünk a tér- és időtartományokat, hogy mindig legyenek kis ablakok, amelyeken keresztül eljuthatnak hozzánk az érzékeinken túli világ fényei. A festőnek úgy kell megalkotnia szűk építményét, hogy azon keresztül minél több fény hatolhasson be a végtelen sejtések birodalmából. Így kapcsolja az aktuálist a végtelenhez. Ez biztosítja a hitet a jövőben, és a hit biztosítja az alkotást; s ez adja az alkotásnak az öröklétet. Vagyis a művészi produkciók léte az időben egyenlő az emberiség létével.”

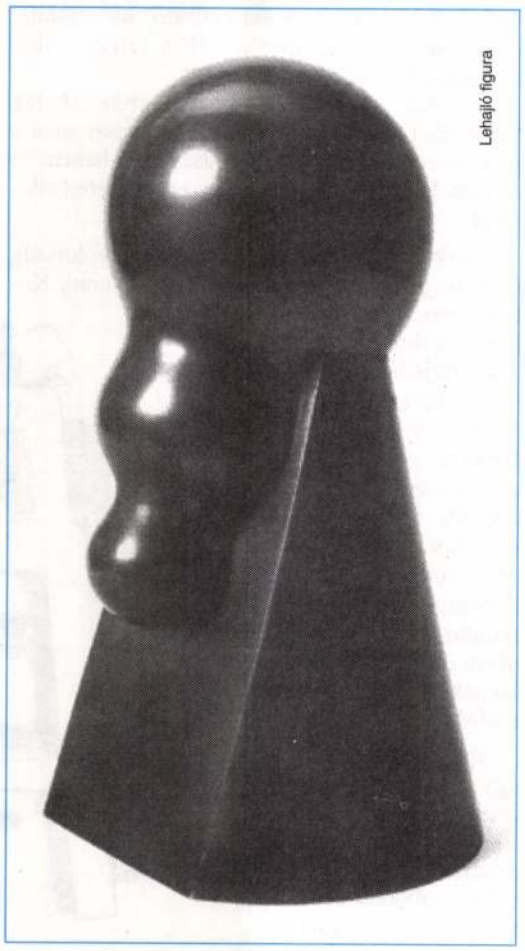

Lehajló figura

A kiállítást kísérő, szép kivitelű könyv – 484 tételt soroló, precíz oeuvre-katalógussal – Kolozsváry Marianna kitűnő munkája. Csak a pontosság kedvéért jegyezzük meg, hogy a válogatott bibliográfia hiányzó eleme egy fontos tétel: a Kernács Gabriella és B. Farkas Tamás által készített televíziós film, s hogy a katalógusból önálló fejezetként is kiemelésre érdemes lett volna az a néhány, megbízásra készített monumentális Deim-mű – a tatabányai dombormű, a Stadion Szálló plasztikája stb. –, amelyekkel a műfaj természetéből adódóan a kiállításon nem találkozhattunk, és amelyeket a könyv reprodukciói között is hiába kerestünk.

Az Ernst Múzeum gyönyörű Deim-kiállítása – több nagyméretű és nagyszabású 1992-es keltezésű kompozícióval jelezve, hogy a művész (a szakmai közhiedelemmel ellentétben) napjainkban is töretlen alkotókedvvel, aktívan dolgozik – azt igazolta, hogy Szentendre, ezen elbutikosodott, turistalátványossággá koszlott „ékszerdoboz” művészete, ha lappangón, de ma is él. A város magyar és egyetemes művészetet gazdagító, korszakos jelentőségű mestereit számba véve a névsort így kell összeállítanunk: Czóbel Béla, Vajda Lajos, Ámos Imre, Bálint Endre, Korniss Dezső, Barcsay Jenő, Deim Pál.

WEHNER TIBOR

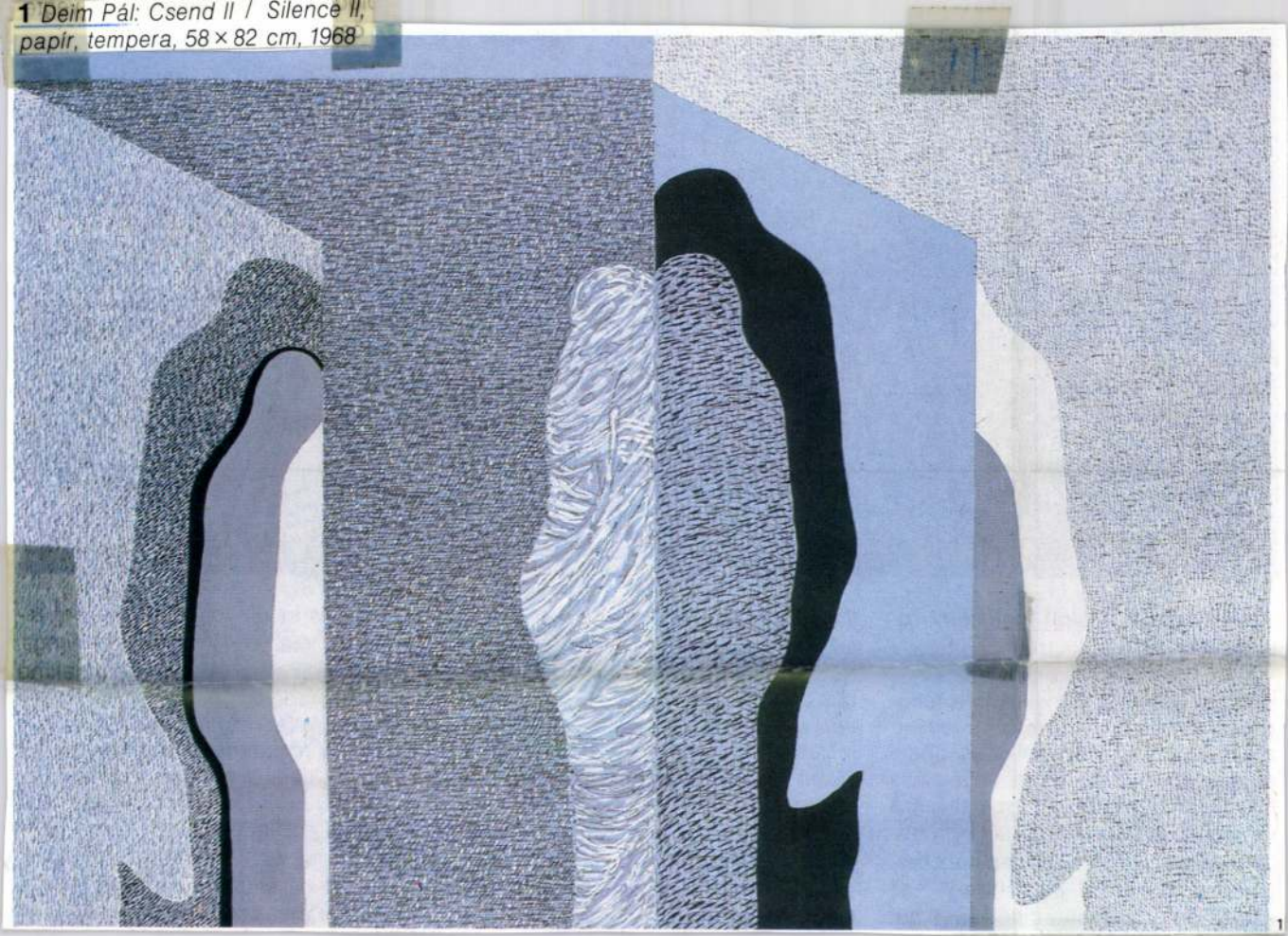

1 *Deim Pál: Csend II / Silence II, papír, tempera, 58 × 82 cm, 1968*

lentést nézzük, sokkal fontosabb rokon vonásokra bukkanunk.

A Tantra kultusza, amely az I. évezred folyamán alakult ki, azon a felfogáson alapul, hogy a testben rejtőző szexuális energiát fel kell szabadítani és egyesíteni a kozmosz Egyetemes Energiájával. Ennek megvalósítására két utat javasol a Tantra két irányzata. Az egyik szerint a testben hét energiaközpont van, a legalsóban – az ágyékban – a tudatalatti energiáját létrejöttét pecsételi meg. Deim egész eddigi munkásságára jellemző az a törekvés, hogy az embert, az emberi társadalom jelenségeit a világegyetem egészéhez igyekszik kapcsolni.

„Erotikus" képein azonban erre újabb jelentésréteg rakódik: a szaporodásé. Sőt voltaképpen ez a képek témája: a fajfenntartás, a természet egyik legfontosabb alaptörvénye, úgyis mint az Élet folyamatosságának záloga.

comparison with certain works of Indian art. Well known are the carvings, representing human couples making love in various positions, that cover temple walls. This also shows likeness with the pictures of Deim, however if we look deeper into the meaning behind, discover far more essential features of similarity.

The cult of Tantra, evolved during the first millennium, is based on the concept that sexual energy hidden in

Deim Pál, festő-grafikus-szobrászművész 1.) Folytatás.

Kolozsváry Marianna: A csenttől az erotikáig. Deim Pál legújabb képeiről.

(Ajpeste: Zalária).

Művészet, 1988. júl., 17-old.

Deim Pál, festő- és szobrászművész 1) Folytatás:

A Budapesti Galériában megnyílt a magángyűjtemények nyilvános bemutatása. A Vasilescu-gyűjteménnyel kezdték a bemutatást – nem véletlenül, mert az utóbbi értizedekben kevés gyűjtemény állt ös sze ennyi szakértelemmel és műpártoló szándékkal. – Láthatjuk monumentális hatású Deim Pál-tablót.

Sz. a.: A Vasilescu-gyűjtemény.
Új Tükör, 1984. ápr. 15. 26. old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Deim Pál születésének

TISZATÁJ
Szeged

1984 ÁPR

1021

sárlást?

Egy, kettő, három... négy, a negyedik már a
tízen bent az üzletben. Öreg este lesz, mire kiérek.
kezd rámjönni a gyomorremegés.

Most már csak öten vannak előttem. Ki ez a fé
gokat? Mit néz rajtuk? Van itt más szekfűn kívül?
nem is eladó. Mit néz ez? Hogy ki vesz virágot kar
Nem a munkaidőből loptam volna el ezt a sorban
Néz engem ez a férfi? Mit néz rajtam? Megtört, ősz öregasszony. Csupa ránc. A szemem? Mi van a tekintetemben? „Édesanyám, hogy' bámulsz rám?" Aztán bocsánatot is kért. „Ijesztően tudsz nézni, anyám!" „Csodálkozol? Ezek után? Még jó, hogy meg nem tébolyodtam." Meg is bántam, ahogy kimondtam. Olyan íze volt, mintha dicsekednék vele, mit kibírtam. Márpedig ezzel senki se kérkedjen. Kinek-kinek megvan a magáé. Kibírni? Nincs is más választása az embernek, csak: kibírni. Ezt nem szabad emlegetni. Mert aztán egyszercsak összeroppan az ember, és akkor a szeretteire még több nehezedik. Lehet, hogy vár valakit ez a férfi? Mi közöm hozzá? Semmi. Mégis minduntalan odanéznék. Hivatalos ember. Karácsonyeste van, ellenőrzik a virágüzleteket? Tavaly? Tavaly még élt az uram.

HAJDU ISTVÁN

Külön idő

Deim Pál gyűjteményes kiállítása az Ernst Múzeumban

Deim Pál nagy életműkiállítása mintha magát az időt s az időnek öneszközével rótt rajzolatait ragadta volna meg; olybá tűnik, Deim egyetlen, lassú, folyamatos mozdulattal fűzi egybe motívumait, hogy azok aztán rétegződhessenek, s egymásra rakódva építsék meg az idő szerkezetét.

A hetvenes évek elején, amikor Deim ismertté és sajátosan elismertté vált, amikor támadhatatlanul autonóm művészként, s bizonyos értelemben kívülállóként, „mozgalmilag" nehezen azonosíthatóként nem „került hírbe", a csend festőjeként beszéltek róla, mintha az valami olyan metafizikai erény lett volna, mely mindenre magyarázatot ad. Pedig Deim képei – azt hiszem – egyáltalán nem voltak csendesek, még kevésbé némák, legfeljebb ritmusuk volt mindig is monoton és lassú; mondjuk: megfontolt, szeszély nélküli, komoly.

Egy 1961-es, még a főiskolán készült kis képe – mely nem szerepel a mostani nagy tárlaton – tanulmányjellege, ügyetlenségei ellenére is magában hordozza – ha az elemeket nem is, de – a szemlélet mozzanatait, melyekből a későbbi, a „fölismerhető" Deim-munkák szerveződnek. A cím nélküli festmény kvázi-absztrakt csendélet: hámozott citromnak látszó forma hever egy paravánszerű, sematikus építészeti tér, kulissza előtt, hidegen, szürkéskékkel, zölddel és feketével megfestve. A centrális kompozíció máig érvényes, az ábrázolás elhatárolatlansága s a forma billenékenysége, a reális és absztrakt egymásba úsztatása ugyancsak, s Deim azóta sem vált igazán színes festővé.

Csak a főiskola után, a hatvanas évek közepén, a *Zuglói Kör* közvetítette francia hatás színesítette föl időlegesen képeit, melyekre korábban nyilvánvalóan Barcsay és Vajda hathatott, ám ez a néhány év, bár jó képeket hozott, École de Paris-stól eltűnt, s Deim beleszökkent saját *külön idejébe*, melynek a csend, még ha maga a festő is képcímekkel jelezte fontosságát, csak negatív margóit írhatta körül.

A hatvanas évek végére előállt a „Deim-kép", mely a '61-es kis tanulmány „nyomait" tényekké emelte; kijelentéssé lettek a félmondatok, nyelvvé váltak a tagolatlan jelek. Deim kialakította sajátos absztrakt szimbolikáját, melynek lényege a plasztikus figura s az azt környező, jelekkel gazdag síkokból szerveződő tér drámán túli viszonya. Ez a reláció, a pozitív és negatív kapcsolatokból szerveződő rendszer ritkán érvényesül, s nemcsak azért, mert Deim többnyire monokronitáshoz közelíti munkáit, hanem azért is, mert a képek sugallta kérdések még

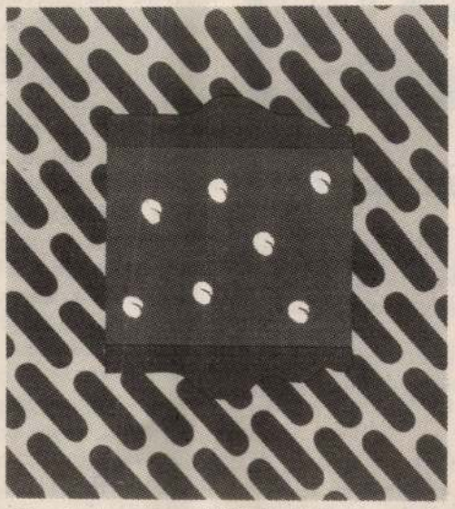

akkor is, ha valami különös biologizmus tételei is fel azokat, mindig személytelenek, sterilen metafizikaiak, „tételesek".

A centrális kompozíció, a jellegzetes, idiomatikussá lett geometriai elemek használata, a tér – mint fogalom – eszközként való alkalmazása tudatos és termékeny szintézis eredménye. Az ikonfestészet kánonjai, a klasszikus konstruktivizmus transzparens térszemlélete és a hatvanas évek emblematikus gondolkodásmódja adódik össze Deim képein, s teremt új konstrukciót, melyben mint valami furcsa kísérleti térben az organikus jel (a lény) kitettsége vizsgálódik, kitettsége az időnek s kitettsége a vizsgálatnak magának, hiszen a harmincéves pálya az első, szinte ideiglenesnek tetsző szakaszát leszámítva gyakorlatilag önmagába zárul, koncentrikusan működik. (A kiállítás rendezői nemegyszer utalnak is erre: húsz év különbséggel készült munkák kerülnek gyakran egymás mellé, illusztrálva Deim idejének sajátos ritmusát, kérdéseinek és válaszainak állandó jelenidejűségét.) Ebben a koncentrikus rendszerben Deim motívumait és jeleit – az esztergált bábura emlékeztető figurát, a plasztikussá téresített keresztet, a szinte kubista módon kiterített-szétlapozott hasábokat, a monotonon esőző, lekerekített geometrikus elemeket s az újabb munkák már-már harsány, szinte triviális, közösülő alakjait – mint egy mágikus ornamentika veszi körül a külső és a belső idő.

Az ornamentális szemlélet amúgy is fontosnak látszik Deim művészetében. Nem a dekorativitás, az ismétlődés ritmusa „használódik" itt, sokkal inkább a séma és a ritmus elidegenedése, fogalmivá válása s az a jelentésteli, gyakran monoton rétegződés, rétegződöttség, melyre az ornamensek mindig is ráépülnek. A figurát vagy figurákat körülvevő, azt befogadó vagy éppen kilökni igyekvő tér, melyet a záporozó elemek tesznek élővé, így kapja meg állandóságát, s menekedhet meg az archaizmustól, a kubisztikus és konstruktivista emlékek avítt hangulatától.

Deim körkörösen épülő s mind hermetikusabbá váló életművében a nyolcvanas évek közepe bizonyos változásokat hozott. Akkor meglepőnek látszott, hogy históriailag szinte műtörténelemmé, klasszikussá emelkedett festészetébe beszüremkedtek bizonyos expresszív mozzanatok; tagadhatatlanul nyomot hagyott képein az új szubjektivitás, mégpedig egyfajta nyers, Deim pályáját tekintve feltétlenül durvának ható „biologista" és majdhogynem pánerotikus szemléletmód formájában. Képei színesebbek és „életesebbek" lettek, s „véleményük" lett a világról, mely a beszédesebb címekben is kifejezésre jutott. A változás az életmű(kiállítás) tükrében kevésbé feltűnő már, mint első megnyilatkozása idejében volt, a Deimre korábban mindig jellemző metafizikát azonban, de főleg a hűvös esztéticizmust valami „gyakorlatiasabban" működő metaforikus fogalmazásmód váltotta fel, melyben eddig nem látott elemek – a groteszk például – komoly szerepet kapnak. A pálya módosulása nem logikusnak, inkább organikusnak látszik: ahogy a szobrok is jelzik, ha Deim munkái logikáját konzekvensen követi, úgy a fehér térben didergő fehér figuráig, Malevics furcsa „figurális" interpretációjáig jutott volna el. Így, párzó párosaival, varangyaival és fáradt testnedvszíneivel szimbolikáját új árnyalatokkal gazdagítja, figuráit pedig a transzcendens tér helyett egyfajta konkrét, már-már – önmagához mérten – szociologikusan reálisabb környezetbe helyezheti. Ideje, az időhöz való viszonya is megváltozott e lépéssel, hiszen a valóságos, festői gesztusok felgyorsulásával sebessé lett az ábrázolt idő is. A megfestett helyzetek valóban helyzetek, nem pedig modellált metafizikai viszonyok; a groteszk nem folyamatot, hanem jellegzetes pillanatot ragad meg. E pillanatokban már nem lehet magasztosság, áhítat, mint a korábbi képek lassú idejű tereiben, megjelenik viszont az eddig ismeretlen indulat s a szenvedély. Túlzás persze realitásról beszélni, a fogalom csak a klasszikusá lett Deim-művek tükrében értelmes és értelmezhető, s a festőnek a világhoz való viszonyában végbement változást jelzi inkább, mint önmagát, mint a valóság átíratlan penetrációját.

Hiány

Az augusztusi szám tartalmából:
Jakus Ildikó: A múlt csupán prológ (Ottlik Géza: Iskola a határon; M. A. Volosin: A festészet csontváza; Angyalosi Gergely: „Büszkén, lazán" (Babics Imre: A magyarok kertje); Patkós Éva: Hit és ráció ellentéte Sesztovnál; Kontra Miklós: Nyelv és igazságszolgáltatás; Könczöl Csaba: A „liberális pártok" és a „liberalizmus"; Kardos Péter: Zürichi levél; Andrej Szinyavszkij: Sztalin mint a sztalini korszak hőse és művésze; Pataki Gábor: „Művészileg ellenőrizve" (Kiállítás a hatvanas évek képcsarnoki grafikáiból); Fränkel Dávid: Erre emlékszem II.

valóság

Kulcsmondatok az augusztusi számból

A kérdés az, hogy mi jöhet a liberalizmus után. Allen Bloom szerint ha a liberalizmus alternatívájáról gondolkodunk, a fasizmushoz jutunk. Bloom attól fél, hogy a fasizmusnak jövője van, ha nem maga a jövő. *(Bruck Gábor: Amerika jövője)*

Dahomey a XIX. században fegyvereket vásárolt Európától, hogy a környező népeket rabszolgaként eladhassa az európajaknak, természetesen fegyverekért. *(Kiss Zsolt Péter: A piac kettős arca és a kettős racionalitás)*

Lényegében már a múlt század utolsó negyedében eldőlt, hogy az orvosok döntő többségükben nem független vállalkozók, hanem köz- és állami alkalmazottak lesznek. *(Balázs Péter: A gyógyítás erkölcse és a hatalom ideológiája)*

Ami a fennhatóságot illeti, világos, hogy idővel az európai békét nem lehet kontinentális fennhatóság nélkül megőrizni... *(Kende Péter: A nacionalizmus órája)*

Az emberek, hogy nem lett részvénytársaság, nem a cégbíróságot szidják, s nem is a jogrendszert. Csak azt mondják, hogy „Sári Jóska nem tudta megcsinálni". És hozzáteszik: „Ezt sem tudta megcsinálni." *(Rab László: Mélyszántás)*

Tekintettel arra, hogy az önkormányzat nem képes enyhíteni a munkanélküliségen, a szegénységen és a létbizonytalanságon, az emberek látványosan elfordulnak a közélettől, a politikától. *(Jóba Katalin–Sörös Erzsébet: Illúziók nélkül)*

Ha a megyék a bolsevik centralizáció eszközei, a pártállam kinyújtott karjai voltak, akkor nyilvánvaló, hogy a megyeszékhelyek is bűnös városok, amelyek a régi rend haszonélvezői voltak. *(Tanács István: Azért van a legitim testület...)*

Mintha zsidóságunk megtagadásával saját sorsunkkal szakíthatnánk, anélkül hogy ez a szakítás is sorsunk részévé ne váljon – s ekként ne fűzzön még szorosabban mindahhoz, amitől menekülni igyekszünk. *(Nagy András: Mahler, az intermezzó)*

Volt itt Baranyában egy nagygyűlés, lejött a fél kormány, és akkor az ebédnél Rajk is tartott egy beszédet. Be volt csípve egy kicsit, és a beszédből nagyon kijött a magyar ember. *(Kertész Endre: „Én csak amolyan pécsi politikus voltam...")*

Az ifjúság megrontásának esélyei

Közel két évtizede írott tanulmányában Márkus György máig mértékadónak tekintette a bölcselő – Szókratész elleni vádakat visszhangzó – görög „definícióját": a filozófus az ifjúság megrontója. Tudjuk, Márkus György mintaszerűen eleget tett e követelménynek: tanítványai a magyar filozófia meghatározó alakjaivá „romlottak". Vele magával és műveivel azonban egyre kevesebbet találkozhattunk, hiszen Lukács György halála után Aczél sikeresen védte meg a bölcseletre amúgy sem nagyon fogékony magyar szellemi életet az efféle akadékoskodó filozófusoktól. A „budapesti iskola" tagjai külföldre települtek, s Márkus György közülük is a legmesszebbre, Sidneybe került. Ma is ott tanít, de szerencsére egyre többet találkozhatunk itthon is műveivel. A Magyar Tudományos Akadémia ez év májusában külső tagjává fogadta, s a Magyar Tudomány című folyóirat augusztusi száma közli székfoglaló előadását, melynek címe: A „rendszer" után: a filozófia a tudományok korában.

A tanulmány, ahogy Márkus György maga is megjegyzi, azok közé az írások közé tartozik, amelyek a „»mi lehet ma a filozófia?« elég narcisztikusnak tűnő témáját" taglalják. A kérdés persze az ironikus megfogalmazás ellenére sem érdektelen. Ennek elvi oka, hogy „a filozófusnak – a szaktudóssal ellentétben – nem áll rendelkezésére egy konszenzuálisan elfogadott és egységesen értelmezett ismeretanyag, amely kijelölné a még megoldandó és megoldható problémák körét". Századunkban pedig a filozófia „félreismerhetetlen identitásválsággal is küzd. »Filozófiák vannak, de filozófia – az nincs«, fogalmazta meg e válság tényét már a századforduló táján Dilthey."

A tudománnyal egylényegű antik filozófiafogalom olyan megismeréseszményen alapult, amely a tudást mindenki számára hozzáférhetőnek, egyúttal pedig mindenki által racionálisan megítélhetőnek tekintette. Az episztémé önmagában megálló jelentésű, bizonyított ismeretet jelölt, de a levezetést lehetővé tévő egyetemes alapelvek már a bölcsesség tárgyát alkották. Az antik hagyomány ezért az adott hagyományon belüli egyetértésen, s közös életformán belül képes elgondolni a filozófiatudományt.

A modern rendszergondolat, folytatja Márkus György, felbomlasztja elmélet és gyakorlat, intellektuális belátás és jó élet közvetlen egybeesését. Azt, ami egyetemes és szükségszerű, többé nem az esetleges és változó jelenségek világán túl, hanem éppen abban keresik, ami ezen jelenségek változásában azonos marad: ismétlődő szabályszerűségeikben, a törvényszerűben. Ezzel azonban immár nem az örök kozmikus ésszerűség szemléletén alapuló, kiválasztott „filozófus" életmód, hanem „az életfeltételek tevőleges, kollektív racionalizációja alkotja a filozófiatudomány célját és legitimációját". Félrevezető lenne, mondja Márkus György a közismert nézetekkel szemben, ha e célban pusztán a természet feletti uralom biztosítását látnák. Ezt a hatalmat az újkori filozófia klasszikusai az emberi szabadság csupán egyik oldalának tekintették. E filozófia a modern kor nagy ígéretét fogalmazta meg: „Elméletileg és gyakorlatilag egységre hozni és egységben teljesíteni az önfenntartás és a szabad önmegvalósítás követelményeit."

A rendszereszme azonban önfelbomlasztónak bizonyult, s a XIX. századra létrejött az a helyzet, amelyben a tudományok és a filozófia idegenül vagy ellenségesen állnak egymással szemben. „A modern tudományok konstruktívak, de többé már nem »épületesek«", a filozófia pedig nem nagyon tud mire építeni.

Márkus György a filozófia és tudomány viszonya mai „megoldásainak" három típusát különíti el. Az egyik lehetséges megoldás a filozófia tudománnyá tételének programi
(Nagyjából ilyenek az angolszász nyel

Magyar Tudomány

A tárgyak csendje

Beszélgetés Deim Pállal

DEIM PÁL

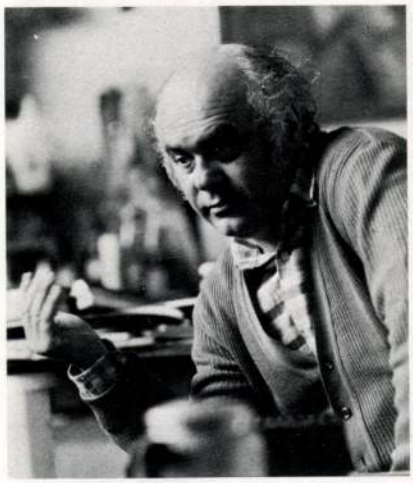

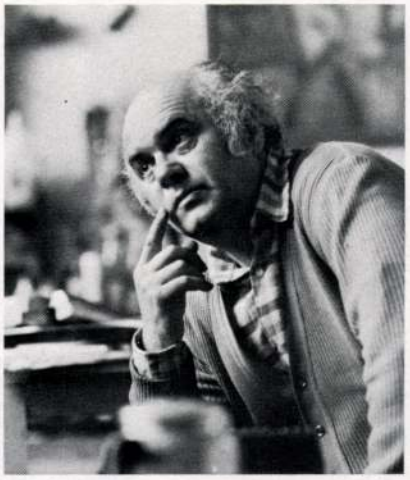

(fotók Somfai)

– *Hogyan indult a pályád?*

– Elég szokványosan. Az iskolában Bánáti Sverák József – a szentendrei művésztelep egyik alapító tagja – volt a művészettörténet tanárom. Ő figyelt fel kézügyességemre, rajzaimra. Rábeszélésére jelentkeztem – első alkalommal érettségi után, 1950-ben – a Képzőművészeti Főiskolára. De csak nyolc év múlva kerültem be, miközben még háromszor próbálkoztam. Mindig kihagytam egy-egy évet, így jön ki a nyolc.

– *Mivel utasítottak el?*

– Rossz volt a káderlapom. Abban a mozgalmi időben egy befelé forduló típus mindig gyanús volt. Végül 1958-ban kerültem be a főiskolára, a korábbi megkülönböztető szempontok addigra már feledésbe merültek.

– *Az 1956-os események után egyfajta demokratizálódás indult meg a közéletben, így a képzőművészetben is. Mit tanultatok, mivel foglalkoztatok? Hogyan zajlott a főiskolán az élet?*

– Két fontos tényező határozza meg a diák indulását: a tanári kar és az évfolyamtársak. Ez utóbbiak közül említenék néhányat, így talán kirajzolódik, kikkel kezdtem. Egy osztályba jártam Bak Imrével, évfolyamtársam volt Nádler István, a nemrég elhunyt Altorjai Sándor, Galambos Tamás, Jovánovits György. Molnár Sándor följebb járt; az ő nevét azért említem, mert vele később közelebbi kapcsolatba kerültem. A mai magyar képzőművészet akkoriban nemigen ismert területei: Korniss, Gyarmathy, Gadányi, Kassák művészete iránt érdeklődtünk. Műteremlátogatásokat szerveztünk, voltunk Kornissnál, Kassáknál. Gadányihoz is készültünk, de ő, már nagybetegen, nem fogadott bennünket. A másik számomra érdekes háttér a szentendrei művésztelep volt. Közelebbről is megismertem Barcsay Jenőt. Az ő személye, életműve erősen meghatározta pályakezdésemet.

A főiskolán Bernáth Aurél, Domanovszky Endre, Ék Sándor, Hincz Gyula, Szentiványi Lajos és Barcsay Jenő oktattak.

– *Tanáraidhoz hogyan viszonyultál?*

– Engem Pap Gyula tanított az első három és Ék Sándor az utolsó két esztendőben. Nem tudtam velük kapcsolatot teremteni. Különösen hadilábon álltam Pap Gyulával. Nem volt következetes. Az egyes művészeti irányzatokhoz, munkákhoz fűzött megjegyzéseivel, kisebb előadásaival többnyire nem értettünk egyet, ezek nekünk támpontot nem nyújtottak, nem irányítottak, a tájékozódásban nem segítettek. Ék meg nem nagyon foglalkozott velünk. Néha-néha tartott egy-egy kultúrpolitikai előadást, például Hruscsovnak a művészetről írt kis füzetéről, amit még a főiskolán is elhallgattak, annyira komolytalannak tartották. Emlékszem, nagy lelkesedéssel méltatta a tanulmányt: végre valaki helyére teszi a dolgokat. Ezzel nem azt mondom, hogy mindenki így érzett. Engem mélyebben érintettek az ilyen kijelentések, mert hallottam Vajda Lajosról, a szentendrei tárlatokon pedig nekünk érdekesnek tűnő munkák kezdtek felbukkanni.

– *Mik voltak ezek az érdekességek?*

– Láttam Bálint Endrét, Barcsayt, Paizs-Goebelt, Vajdát. Volt egy Gadányi-kiállítás az Ernst Múzeumban, ami nagy hatással volt rám.

Viszonylag szabadon mozogtunk, bár a főiskolai oktatásban még mindig nem szerepelt a XX. század művészete. Kisebb incidens csak az utolsó évben robbant ki. Rendeztünk a klubban egy kiállítást, ami teljesen váratlanul érte a tanári kart. Domanovszky is csak este, otthon értesült róla. Valaki telefonált neki. Másnap berohant, és látta, hogy mindenféle szürrealista, absztrakt meg félabsztrakt képek vannak kirakva, amit a növendékek otthon maguknak már festegettek. Persze azonnal becsukták a kis rendezvényünket. A mi évfolyamunk volt az első, akik közül ötödév után senki nem kapott jutalomévet. Elég rossz priusszal indultunk.

– *A kirajzásotok után hogyan alakult az életed? Beléptetek a stúdióba. Az 1964-es kiállítást ma is jelentős eseményként emlegetik.*

– Én nem nagyon vettem részt a stúdiómozgalmakban. Hébe-hóba bejártam egy-egy gyűlésre. Az őrségváltásról csak utólag értesültem. Bencsik volt a stúdióelnök, amikor Keserű Ilona, Molnár Sándor és Bak Imre olyan képekkel jelentkezett, amelyeket egyesek tűrhetetlennek minősítettek. A vezetőség egy része vállalta őket, a másik része nem. Kettészakadt a társaság. Jelentették a Képzőművészeti Alap igazgatójának, hogy feszültségek vannak a zsűrizés miatt. Ő aztán automatikusan leváltatta a teljes vezérkart, és új vezetőséget jelölt ki.

Ebben az időben jártunk ki Molnár Sanyihoz, ott alakult egy kisebb társaság.

– *Személy szerint kik voltak ezek?*

– Bak, Nádler, Csiky, Halmy Miklós, Csutoros Sándor és még egy-két ember.

– *Ez volt az újabban zuglói körnek nevezett társulás?*

– Igen. Csak pár évig jártunk össze, de nagyon jó emlékeink vannak erről az időről. Mert ha sokat veszekedtünk is – voltak eltérő vélemények –, azért mindenkiben nyomot hagytak a művészetről, a művé-

Művészet 1981/9

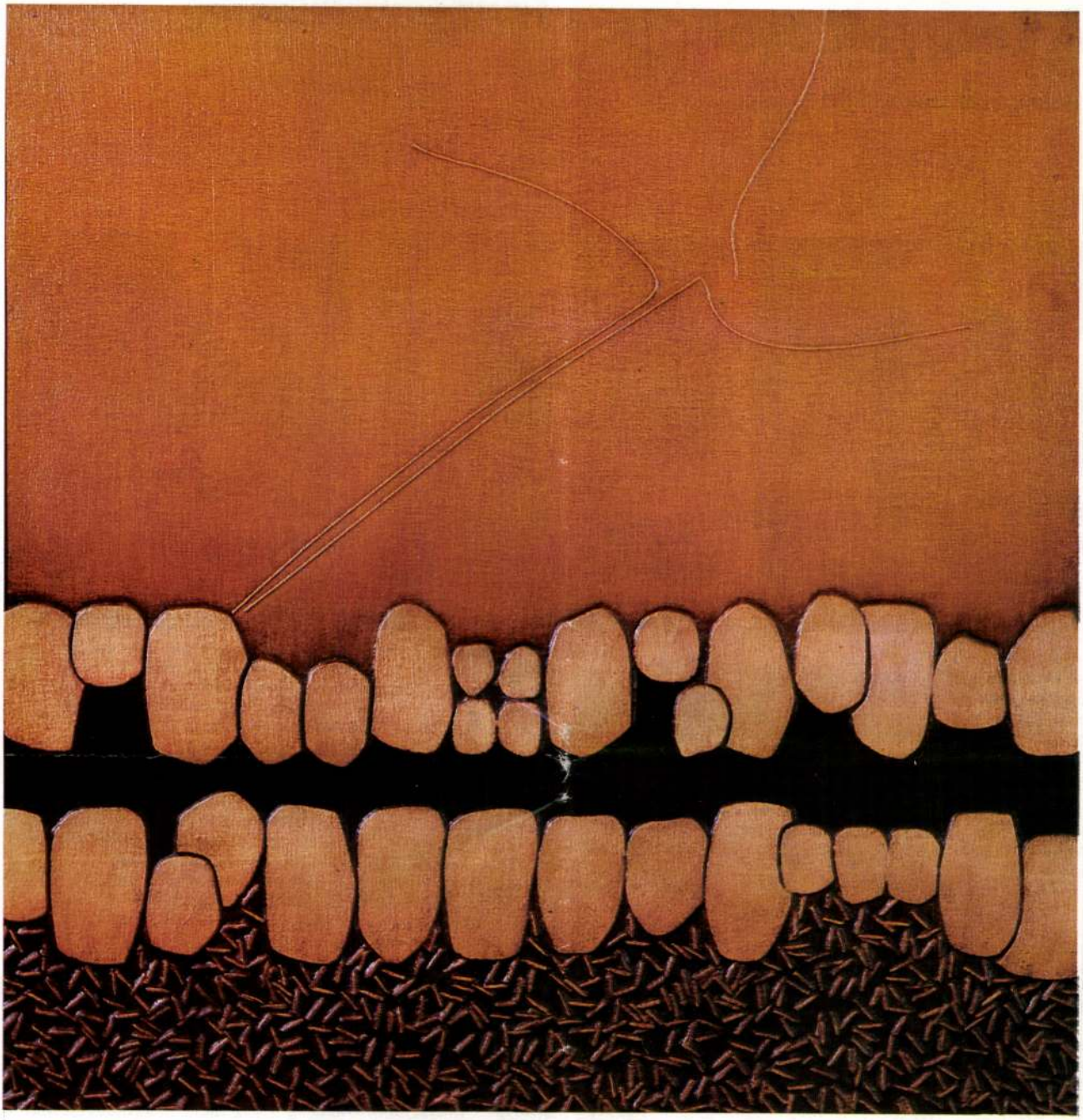

jességet az emberiség soha egyetlen műben sem tudta megragadni. Szervesen összetartozó művek, műegyüttesek komplexumával csupán jelezni képes, hogy az ember fölött-alatt vagy magában az emberben olyan hatalmas erők léteznek, amik előtt az ember csak alázattal tud megállni, s egyben önmagát is csodálja, hogy fölfedezi ezeket az értékeket, hogy az emberiség által már hitelesített alapformákat, archetípusokat megérti, működésüket kiismeri, s a velük való azonosulás során bonyolult műveleteket képes végrehajtani. Ez ad a művészetnek is igazi értelmet. A szubjektivitás az ilyen magatartásban valahol mindenképp föloldódik.

A művész egyoldalú elkötelezettségének elvárását pedig elfogultságnak, korlátoltságnak tartom. Az identitását vesztett sokaságban az alkotó vákuumba zártnak érzi magát. Egy közösségnek, nemzetnek nemcsak lehetősége, hanem elsőrendű kötelessége is a gondolkodói által kijelölt szintre törekednie-fölemelkednie, a megadott utat megismernie s azon járnia. A művész számára pedig fölemelő, ha azt érezheti, hogy ezen az úton népének – egyetemesen is értékelhető – áldozatot hozhat művészi küzdelmeivel.

(1981. április 7.)

Menyhárt László

8 Halmy Miklós: A motívum működése, applikált olaj, 70x70 cm, 1972
9 Halmy Miklós: Emberi milió IV. (Mozdulatlan mozgás), applikált olaj, 105x105 cm, 1977
10 Halmy Miklós: Küzdelem (Szkíta), applikált olaj, 105x105 cm, 1977
11 Halmy Miklós: Törés, applikált olaj, 91x91 cm, 1980
12 Halmy Miklós: Vízszintes, applikált olaj, 91x91 cm, 1980
(fotók Cservenka)

szetpolitikáról, az aktualitásról folytatott beszélgetések.

– Miről vitatkoztatok?

– A művészetről, a korszerűségről. Összevetettük a külföldi és a hazai avantgarde törekvéseket. Kondor Béla munkássága akkor már erősen benne élt a köztudatban. A társaság egy részének elég elmarasztaló véleménye volt róla. Nem mint kvalitásról, hanem mint korszerű alkotóról. Többen azzal érveltek, hogy mindig el vagyunk maradva a világtól, nem tudunk az aktuális problémákkal szinkronban lenni, és Kondor sincs szinkronban. Később kiderült, hogy ez nem volt reális megállapítás, mert Kondor nagyon is benne volt a hazai aktualitásban, sőt majdhogynem korát megelőző problémákkal foglalkozott. A lényeges nem az volt, hogy kit tartottunk első és kit második számú művésznek. A beszélgetések feszültsége volt az érdekes. A viták mindenkit gondolkodásra késztettek. Hozzájárultak egy szabadabb légkör kialakulásához. Elősegítették a jobb kiállítási programok megszervezését. Elemző cikkeket, tanulmányokat fordíttattunk. Összegyűjtöttük a külföldi folyóiratokat, hogy legalább reprodukciók útján tájékozódni tudjunk a különféle művészeti irányzatokról.

– Te szerepeltél a csoport kiállításain?

– Nem. A helyzet a következő volt. Az induló avantgarde-mozgalmat nem túl jó szemmel nézték. Félő volt, hogy ha én továbbra is részt veszek ezeken a többnyire betiltott kiállításokon, akkor nem kapok műtermet Szentendrén. A legfontosabb az, hogy dolgozni tudjon valahol az ember. Elég rossz körülmények között éltünk, már család is volt, két gyerek. Nem fértünk el két kis szobában. Így végleg elmaradtam a tárlatoktól és a létszámában felduzzadt csoporttól.

– Megtaláltad Szentendrén az új kapcsolatokat vagy teljesen magányosan dolgoztál?

– Eleinte egyedül, illetve két ember volt – már az akkor induló fiatalok közül –, Balogh Laci és Kósza Sípos László, akik közel álltak hozzám. Aztán itt voltak a szentendrei művészteleppel kapcsolatos mozgolódások, a tárlatok, cikkek; egyre jobban érdekelt ez a kicsit belterjes terület. Külföldről úgy igazából csak Ben Nicholsonnak a munkássága érintett. Inkább a hazaiakra figyeltem: Vajdára, Gadányira, Barcsayra. Jobban szeretem a testközelit, még ha esetleg nincs is mindig világklasszisokról szó. A közvetlen kontaktus többet mond, mint a reprodukció.

– Köztudott – ezt már több kritikusod is elmondta –, hogy 1968 és 1974 között egységes szép stílust teremtettél. De hogyan jellemeznéd korábbi képeidet?

– Ahogy a kezdő művész kiválasztja a példaképeit, abban kicsit benne van a saját hajlandósága is. Az, hogy milyen gondolkodásmód érdekli. Az első perctől kezdve két dolog foglalkoztatott – természetesen nem a legkezdetibb korszakra gondolok, hanem a főiskolai és az utána következő időszakra – egyrészt a geometrikus rendszer, másrészt egy könnyedebb kifejezésmód, amelybe a szürrealisztikus képzettársítások is beletartoznak. Valószínű, hogy ez csak utólag tűnik választásnak, mert ösztönösen kerestem azokat a támpontokat, amelyekből meríthettem, ahonnan továbblépheltem.

Eleinte tájképeket festettem, majd a főiskola végén figurákat. Később a figurák lassan bábuvá alakultak *(Ketten,* 1964, *Három nő,* 1964). Valahonnan innen ered a bábumotívum.

– Most érkeztünk fordulópontra, a jugoszláviai utadhoz, ahonnan művészetedet, az igazán „deimes" alkotásmódot származtatni szokták. 1968 körül kezdtél el egy újfajta stílust, ami ugyan korábbi kifejezésmódodban gyökerezik, mégis más: képeiden a figura bábuvá vált, a háttér sík lett, kialakult a sraffozó technikád.

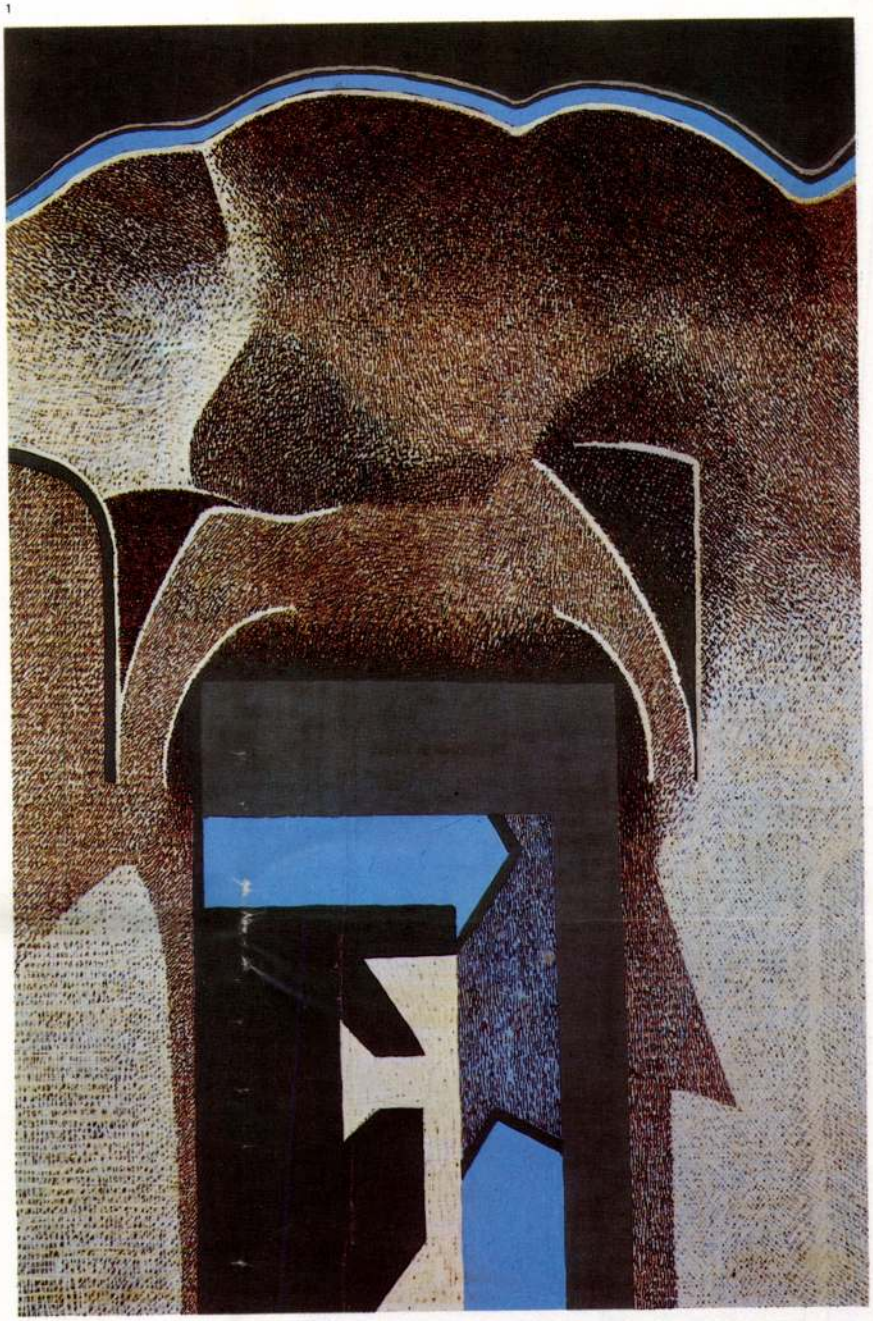

1 Deim Pál: Feljegyzések egy kolostorban VIII, vegyes technika, 27x40 cm, 1968 (Képzőművészeti Alap fotóarchívuma)

2

3

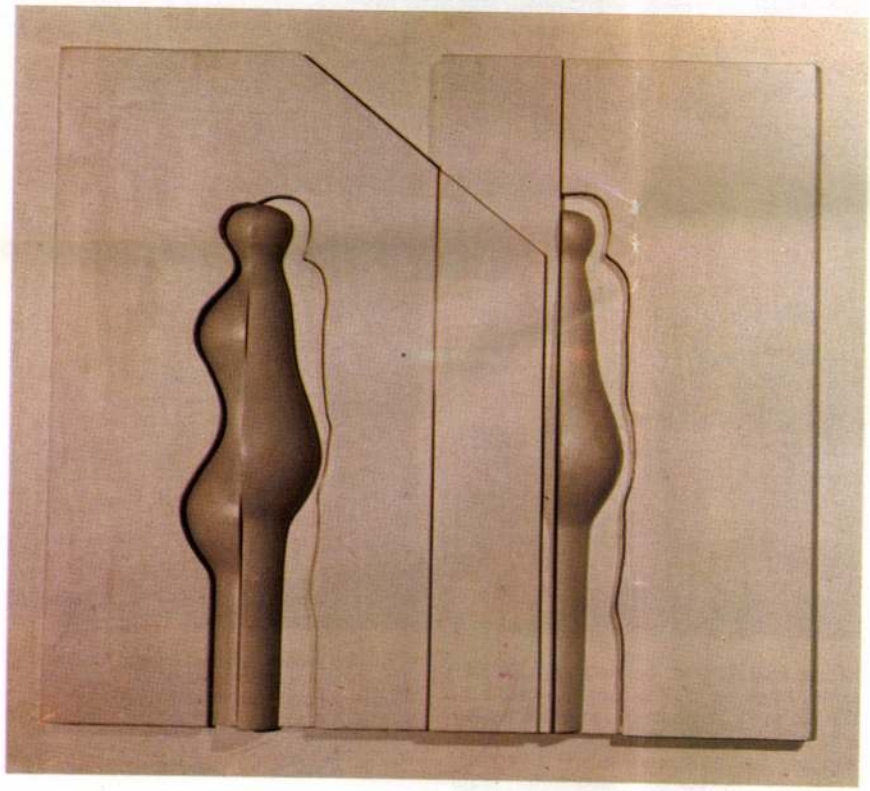

2 Deim Pál: Csend I.,
tempera, papír, 59,5x84 cm, 1968 (fotó Somfai)
3 Deim Pál: Menyasszony-ikon,
festett fa, 41x46 cm, 1971
(Képzőművészeti Alap fotóarchívuma)
4 Deim Pál: Minden értelmetlenül meghalt
ember emlékére, festett fa, 43x54 cm, 1971
(Képzőművészeti Alap fotóarchívuma)

– Jó alkalom ez a beszélgetés, hogy kicsit módosítsuk az ezzel kapcsolatos hiedelmeket. A váltás nem egészen így zajlott le, mert a szálkázott technika már Prilep előtt Szentendrén is megvolt. Készen voltak továbbá az ablakos képek, a *Csend*nek (1968) az első változata, az *Emlék egy kisvárosból* pedig még előbbi, 1966-os.

– Jugoszláviában ezek szerint csak kiteljesedett stílusod. A bábu és a síkdekoratív háttér már megvolt. Mégis született valami új: az újságpapírra festés.

– Ennek a magyarázata a papírhiány. Nem készültem, nem gondoltam, hogy nem tudok majd papírt kapni. Ezért dolgoztam egy alkalommal újságra, de többet soha. A betű felhasználása, áthuzogatása belejátszott a rezgő, vibráló felület kialakulásába. Ez az új felismerés adott egy lökést. Ráébredtem arra, hogy a szálkázott felület mélységben bizonytalan térhatást produkál. Ebbe a kicsit misztikus, bizonytalanságot ébresztő térsík rendszerbe ágyaztam bele néhány tárgyat – figurát, keresztet –, amik ott Prilepben motívumként jelentkeztek.

– Mégis mik a sajátosan deimi alkotásmód jellemzői?

– A festésmód kialakulásával nem foglalkoztam túlságosan. Az alkotás folyamatában én mindig elsőbbséget adok – ez rossz szó, mert nem adok: ösztönösen úgy alkotok – a pillanatnyi érzelemnek. Ha egy, a logikának teljesen ellentmondó motívum hirtelen foglalkoztatni kezd, azt belevesszem a képbe. Nem a logikát, inkább a feszültséget hagyom érvényesülni. Ezekhez az alapformákhoz, motívumokhoz belső feszültségtől irányíttatva jutottam el. Az alkotás egyik része a pillanatnyi élményből, akár a konkrét látványból táplálkozik, a másik rész a munkafolyamat közben alakul. A kép születésénél nagy szerepe van egy vonalnak, egy foltnak, annak, hogy valamit kiiktatok vagy hasznosítok. Ez lehet egy szín is. Fölrakok egy színt és annak a hatása belejátszik a továbbfestésbe. Erre egy konkrét példa: rendeltek tőlem egy *Csend* című kompozíciót, egy kéket. Én akkor már két éve nem festettem ilyen jellegű képet, de gondoltam, valahogy majd csak boldogulok vele. Aztán menet közben egyre kevesebb kék, egyre több szürke és fekete lett a vásznon. Így keletkezett a fekete *Csend*. Ha én akkor mindenáron ragaszkodom a kék színhez, a fekete és szürke kompozícióim talán meg sem születtek volna.

– A kiteljesedésednek tartott 1968 és 75 közötti időintervallumban mely munkáidat érzed meghatározónak?

– Nincs olyan túl sok, fel lehet idézni. Meghatározónak számít a *Ketten* (1964) című kép és a *Csend*-sorozat, az *Ember és a ház* (1969), a *Menyasszony-ikon* (1971). Az alugrafika-sorozaton szerepelt először a gesztusszerűen vonalkázott háttérnek az iparibb változata. Ennek a megoldásnak két fokozata is van. A rendszer felnagyítása és keményítése főleg mint technikai probléma foglalkoztatott. A grafikai technikával nem lehet lazúrokat produkálni, így keményedtek egyre jobban a vonalkák, a csepp formák. Ezért

alakult ki a technika sugallatára a képek hátterén a keményebb raszterháló.

– *Beszéltünk a grafikáidról és részben a festményeidről is, de nem szóltunk plasztikus képeidről és szobraidról. Ezek hogyan jöttek létre? Végig lehet ugyan követni egyes motívumok – például a bábu forma – kitüremlését a térbe: plasztikussá válik, önállósul, megjelenik pozitívban, negatívban.*

– A figurának a valóságos térbe fordulása, önállósulása a Csend-sorozat végén kezdődött és a képek formarendszeréből következett. Először csak réteges lett a munka, ilyen például az első nagyméretű színes dombormüvem, az *Ember és a ház.* Utána születtek a kisebbek, és végül az esztergált figurák.

– *Ennek a folyamatnak szép darabja a* Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére *című kompozíció (1971) is. Mondhatnál valamit ennek létrejöttéről.*

– Nem jó beszélni róla, mert csak az derül ki, hogy a művészetben nagyon kevés szerepe van a magyarázkodásnak. Korántsem úgy van, hogy ezt meg ezt el akarom mondani, és ezért festek egy képet. Thomas Mann-nak van Tolsztojjal kapcsolatban egy jó megállapítása: Tolsztoj mint művész akkor a leggyengébb, amikor tanítani akarja az emberiséget. Kicsit vonatkozik ez a képzőművészetre is.

A *Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére* sem úgy készült, hogy emlékművet akartam állítani, hanem a formák adta lehetőségekből állt össze a kompozíció, egy rétegesen fektetett bábusor, és az elkészülte után, utólag kapta a címét. Ennek a munkának ez a hiteles története. Programszerűen nem készítek műveket.

– *Na de mégis, mi jár a fejedben, amikor festesz?*

– Sokféleképpen alkotnak, mindenféle típus előfordul. Nem állítom, hogy akinek az esze előbbre jár, mint a keze, az nem tud nagyszerű műveket létrehozni, de a fordítottja is elképzelhető. A művész megalkot valamit, és hogy mi ez, annak mondjuk százszázalékosan nincs is tudatában. Számos összetevő öntudatlanul kerül az alkotásba. Én amikor festek, inkább a színnel, a ritmussal, a formával foglalkozom, a tartalom úgyis a tehetség és nem az elhatározás kérdése.

– *Ezt azért érzem furcsának, mert képeid a szerkesztettség érzetét keltik, a rendét és a végtelenségét. Objektivitást és egy kis metafizikát inkább találok bennük, mint indulatot.*

– Én úgy gondolom, hogy nemcsak a gesztus- meg az expresszionista festészet lehet érzelmi töltésű. Azt is mondták már munkáimra, hogy lírai absztraktok. Nehéz ezt körüljárni. Ha az alkotásaim keletkezésének az okait próbálom visszaidézni, a legérdekesebb gondolataim akkor születtek, amikor fogalmam sem volt róla, hogy éppen olyan lesz a kép, amilyen lett, de ha nem feszültség alatt dolgozom, abból mindig lapos dolog kerekedik.

A világról különböző észleléseim vannak. Engem a végtelensége nyűgöz le legjobban. Ezt a megrendülést nem akarom belefesteni, mégis rajta lesz a képen. Aztán amit olvasok, látok, tapasztalok – barátok, ismerősök, haza, politika, a rendszer, amiben élünk – mindez nyomot hagy bennünk, belekerül a műbe.

– *Felmerülnek a pályáddal kapcsolatban olyan kritikai megjegyzések is, hogy 1975-ig már mindent megalkottál. Azóta a*

4

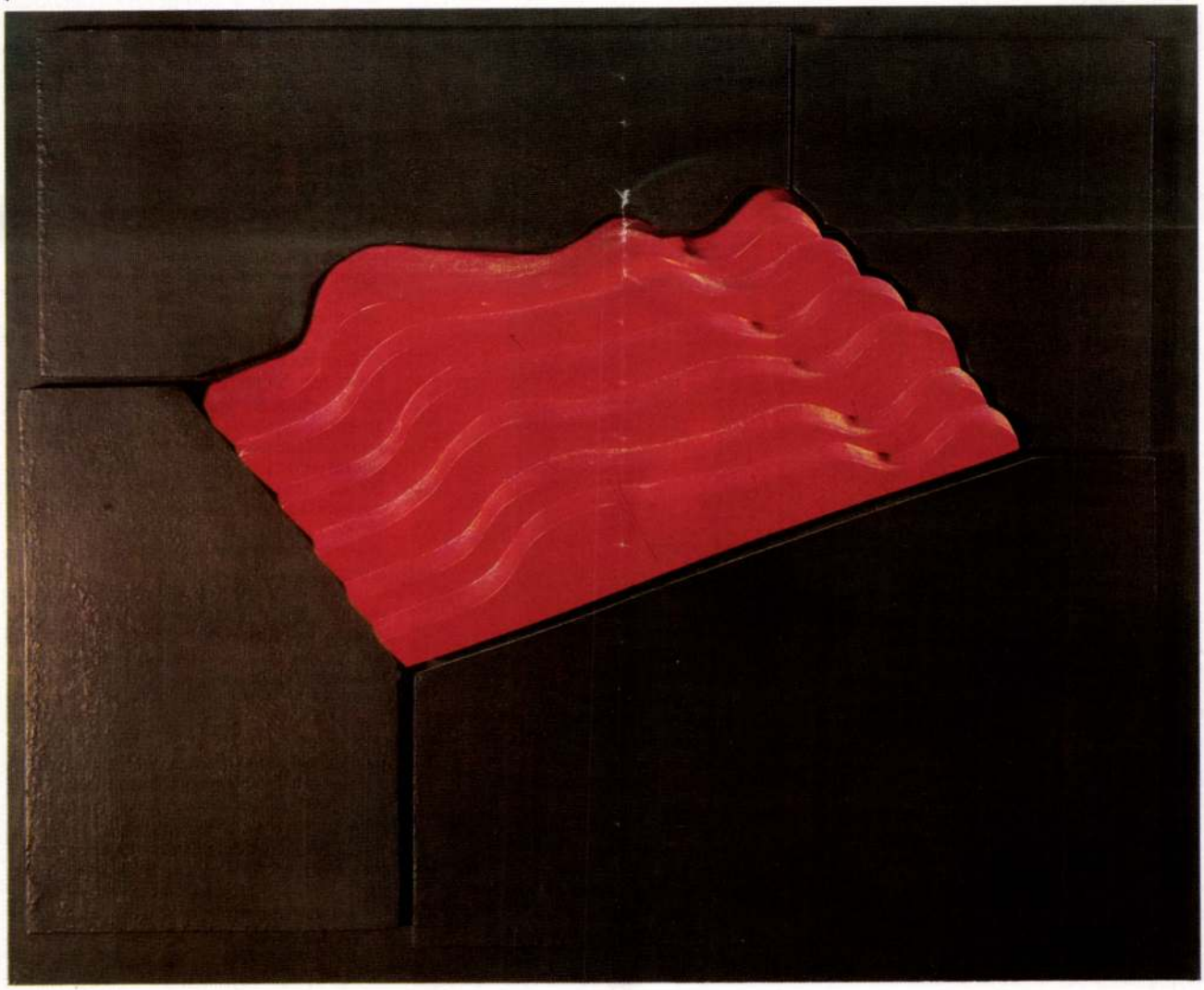

5 Deim Pál: Bronzplasztika I.,
bronz, 27x20x18 cm, 1972
(Képzőművészeti Alap fotóarchívuma)
6 Deim Pál: Nosztalgia,
festett fa, 45x40 cm, 1978 (fotó Tahin)
7 Deim Pál: Dualizmus,
aranyozott fa, 24x32 cm, 1978 (fotó Somfai)

kialakított formajegyeidet csak variálod. Valóban így van ez?

– Látszatra egy kérdésről van szó, de majdnem minden életmű egy problémára épül fel, különösen a modern művészetben. Ha végignézzük mondjuk Giacometti munkásságát: életének utolsó időszakát cérnavékonyságú figurák rakosgatásával töltötte. De ugyanígy példálózhatnék Kemény Zoltán vagy Mondrian életművével. Vagy mi Rembrandt életműve? A fény fölragyogtatása a sötét háttér előtt. Neki ez volt a festői problémája. Nálam van egy embert jelképező bábu. Ez különböző helyzetekben más-más raszterrendszerben, önálló plasztikaként, esetleg aranyba foglalva jelenik meg, de a tartalma az új helyzetekben azért egy kicsit megváltozik. Más a mondandója a *Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére* című domborművemnek, más a *Csend* figuráinak, holott majdnem ugyanazzal a pár formával készült. Aztán megint más a *Vörös bábu-*

5

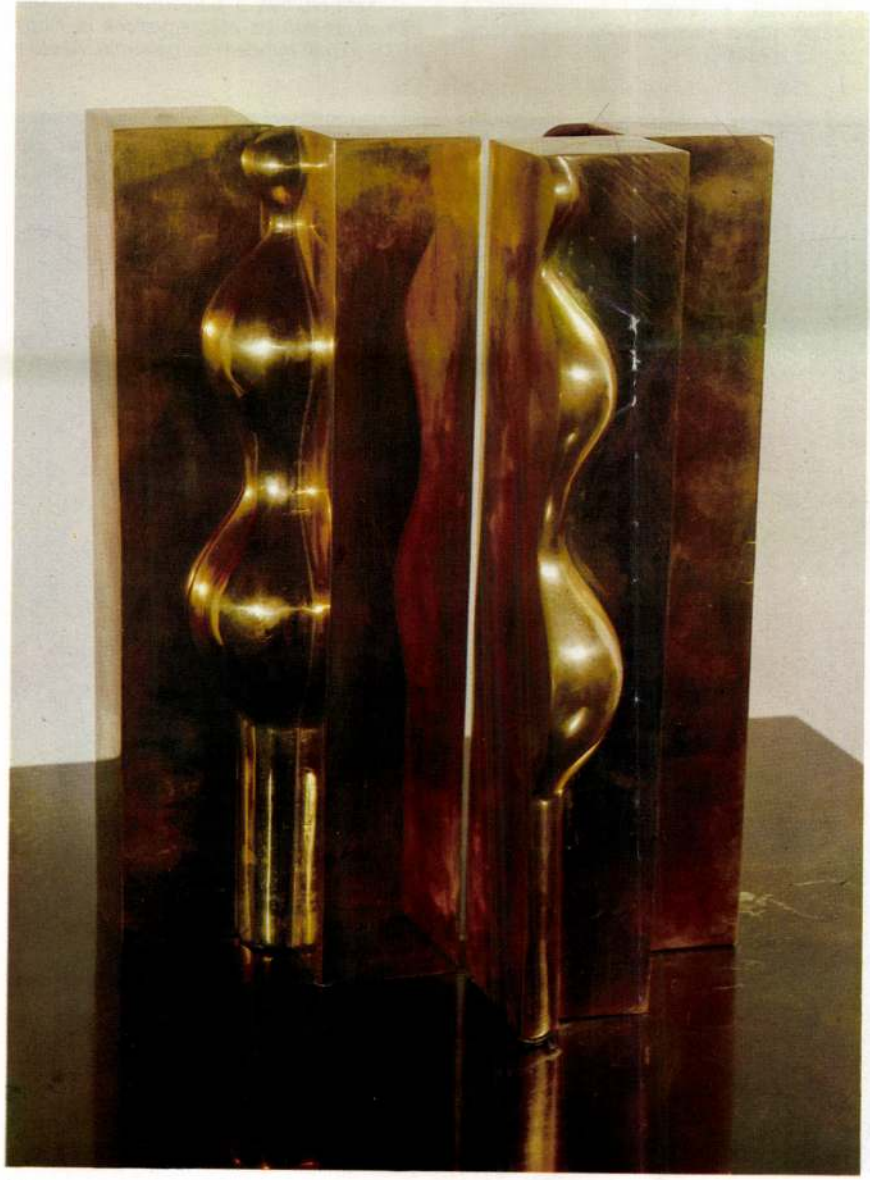

nak, mint az aranyozott, antik keretbe foglalt bábunak. Ahogy az ember élete folyamán különböző helyzetekbe kerül, és mindenhol másképp viselkedik, más emberként hagyja el a szituációt, ugyanúgy a kép is kicsit mindig más lesz. Hogy ezek az árnyalatok meddig festhetők? Ameddig érdekel a bábu különböző helyzetekbe való bepréselése. Régen is ezt tették: az embert hol Jézusnak, hol ördögnek, hol hadvezérnek stb. ábrázolták. Tehát amíg tartalommal tudom megtölteni, addig maradhat a probléma; nem kell ötpercenként bukfencet hányni. Ahhoz, hogy a kép merőben más legyen, ahhoz mássá, újjá kellene születnem, új témát és formarendszert kellene választanom. Hogy a művész hol adja ki a maximumot, nem tudni. Van, aki idős korában, van, aki középkorúan. Lehet, hogy már többet, jobbat nem fogok tudni festeni, lehet, hogy már csak variációkra telik az erőmből, legfeljebb az egyik esztétikusabb lesz, mint az előző. De van erre ellenpélda is: Kondor Béla. Amikor a kritika már eltemette, elmondta róla, hogy semmi újat nem tud nyújtani, akkor alkotta fő műveit.

– Átélted a modern magyar művészet kiteljesedését, a kötöttségek, különböző normák és elvárások alól való felszabadulását, kilépését az ötvenes évek dogmatizmusából. Mit érzel az általad átélt időszakban fordulópontnak a festészetben, a szobrászatban és a grafikában?

– A fordulóponton jutottam be a Képzőművészeti Főiskolára. Szinte az én generációm kezdte a váltást. Csernussal és Kondorral az élen volt egy-két mester, akihez lehetett kötődni, de úgy vettem észre, hogy a kortársaim közül legtöbben inkább a külföldi művészeti áramlatokra figyelnek, ezt plántálták át a hazai közegbe. A hazai változatok kicsit görcsösebbek, ügyetlenebbek, drámaibbak. Ezt már a külföldiek is hangsúlyozták: itt kicsit sárosabb, földhözragadtabb a művészet. Nem tud olyan könnyed, elegáns lenni, mint mondjuk Matisse vagy a mostani amerikai festészet. Nálunk a felszabadultabb festészetben is ott van a mindenáron felszabadultan festeni akarás görcse. De ez nem baj, mert ettől keményebb, politikusabb, súlyosabb veretű a művészetünk.

– Ez a görcs miben mutatkozik meg a te generációdnál?

– Az elmondottak vonatkoznak a mi generációnkra is. A tapogatózás, a külföld felé orientálódás jól nyomon követhető Bak Imre, Nádler István és mások életművében is. Ez a generáció talán most jutott el a kiteljesedésig. A néhány éve meghalt Altorjai Sándor felel meg legjobban ennek a koncepciónak. Elementáris és drámai az életműve, különösen ha az utolsó pár év termését vetjük össze hasonló külföldi művekkel. De az én generációmba tartozik a politikára is érzékeny mobiljaival Haraszty is, aki szintén európai klasszissá nőtte ki magát. Ilyen életművek, úgy hiszem, csak itt születhetnek.

Hogy mennyire sikerült ledolgozni azt a 10–15 éves hátrányt, vagy az megmaradt a képzőművészetünkben – nem érdekes. Száz év távlatából már fel sem tűnik. Mint

DEIM Pál (festő)

Kicsit összezuzva 334.p.
Kőmüves Kelemen 358.p.

A Szombathelyi Képtár uj szerzeménye

In. Életünk, 1986/4. sz.

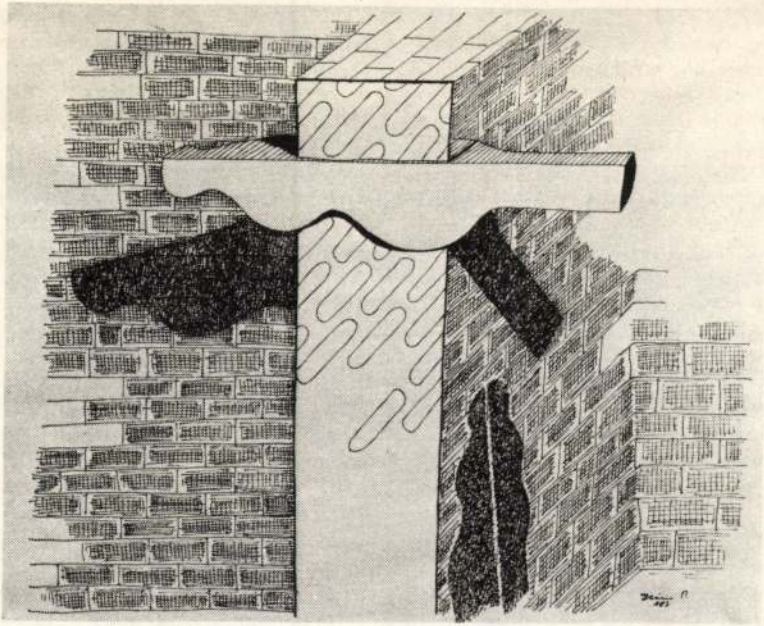

értve saját versei némelyikét is. (Tersánszky J. J.: *Az ifju Tóth Árpád.* Nyugat,

óth Árpád *Ady költészetének viszonya elődeihez és a francia modernekhez* cí-anulmányában (1919) megpróbálja megtisztítani a „dekadens" szót negatív, élyegző jelentésétől, amit a „századvégi magyar élet és irodalom áporodott, se-légköré"-hez szokott, „nemzeti műveltségünk őrtornyaiban ijedten felneszelő alos, öregedő csillagnézők" adtak neki. A „munka és materializmus" kettős jel-nak csupán a gyalogjáró optimizmus szintjéig jutott teljesítőivel szemben vé-nre szorult a költészet létjogosultsága: „Akiket sorsuk arra a különös hivatásra lt, hogy költemények strófáiba testesítsék a szétfolyó életérzést, valóban a fe-es és henye tücsökcirpelés lenézettségével sírtak a józan, közönyös boly-világ-

A tanulmány írója tehát közöttes álláspontot foglal el. Elveti a feminin, „nyafka olygó" lírát, ellenben megvédi annak a költészetnek létjogát, amely a „költőkre dt új, furcsa bánat-érzéseket" híven próbálja kifejezni. Természetes, hogy jelen ek között csupán ilyen kiegyenesített vonalú fejlődési vázlatot adhatunk. A pá-lakulás (az e pályára mindvégig jellemző formatisztelet és -gazdagság) a költő zerűvé-érését" (Szabó Lőrinc) bizonyítja. Ahogy ezt Kosztolányi írta a „finom-azugság nélkül való költőjé"-ről: „Lágyságában semmi finnyásság. A lélek va-elomló, de a művész kemény." (Kosztolányi: *Tóth Árpád: Az öröm illan.* Nyu-1922.).

*

Jóllehet külön szóltunk Tóth Árpádról, a magánemberről és Tóth Árpádról, a ről, nem tartjuk szétválaszthatónak a kettőt. Tóth Eszter e könyve mintegy vissza-nekünk egységben a megismételhetetlenül egyet. A kettéválasztás csupán mun-potézisként fogadható el. Tóth költőként, magánemberként egyaránt „folytató". nódjával halk, nem mindig hallható igent mondott. „(. . .) mindenki szerette, egy-án becsülte ízlését, tanító és teremtő kultúráját, emberi közvetlenségét, humo-vénáját és kitűnő pozőrtehetségét, amely 1920 körül még éjszakai poharazó és s bohém társaságoknak is gyakran középpontjává tette" (Szabó Lőrinc). Pedig

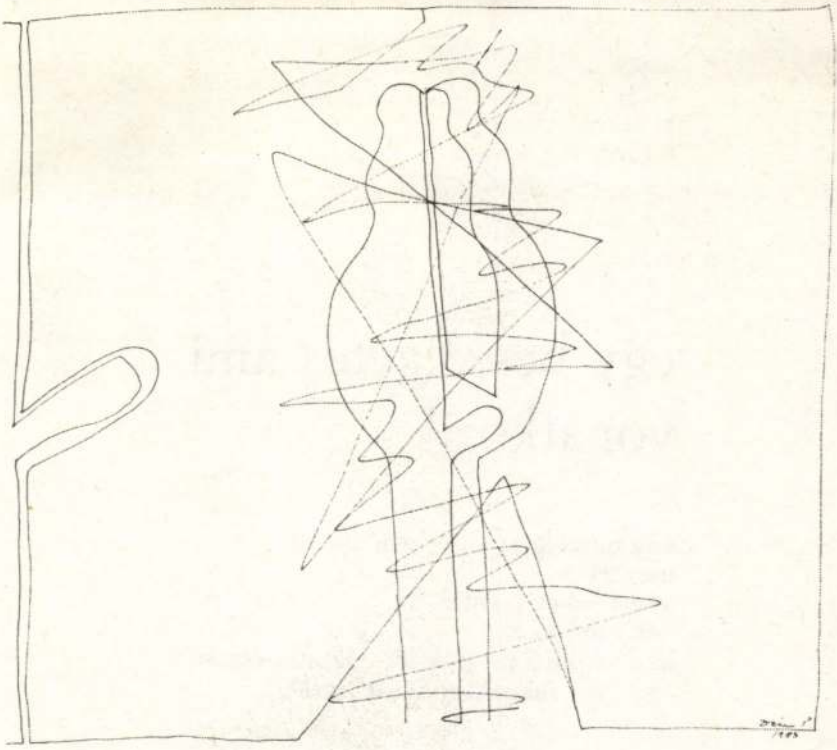

334

G szikrázóra keféli G

úúgy
úúgy
niveával paskolt
lefürdetett lovam

Budapest, 1985. VII. 25.

egy beszélgetés ami vonatkozik

egy beszélgetés ami vonatkozik
megéri
végig lehet vonulni
kék autóbuszon
az út fölötti püspöklila cirkuszi létrán
az egyre fakuló emlékek házába

6

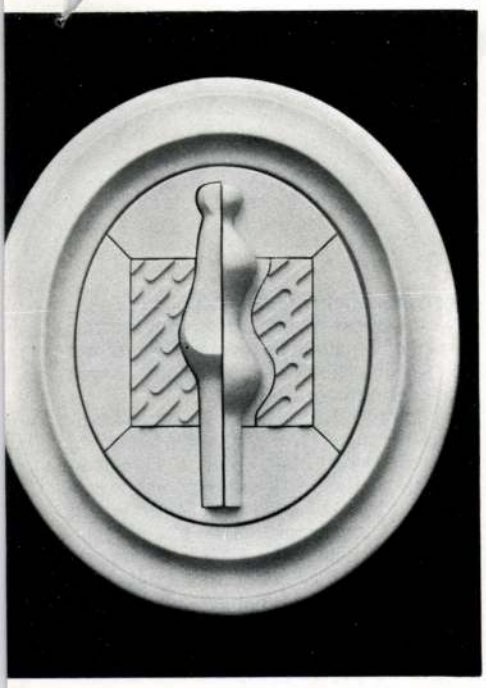

7

ahogy nem tűnik fel Nemes Lampérthnál vagy Máttis Teutschnál. Most fedeztük fel, hogy milyen nagy festők és mennyire benne voltak az európai vonulatban. És az európai művészettel éppen úgy szinkronba lehet állítani Vajda vagy Barcsay művészetét. Aki ötpercenként nézi az aktualitás változását, egy-egy felfutó új stílust, az nyilván fél, hogy lemarad. Futólépésben csak a felszínt lehet érzékelni. Így szinkronba kerülni őrültség. Mindenkinek meg kell ragadnia egy dolgot és azt aktuális minőséggé emelni. Ilyen Kondor Béla vagy Ország Lili életműve.

– De ezek az életművek nem éppen különbözőségük révén jutnak vagy jutottak bele az egyetemes művészetbe. Szinte már fóbia az állandó lemaradottságunk képzete. Ez eleve kisebbségi érzetet szül. Ha van ilyen lemaradás, kétféleképpen lehet ledolgozni. Vagy úgy, mint napjaink „avantgarde"-ja – hogy törekszik a teljes szinkrónára –, vagy egy olyan más utat kell találni, amelyik a mi világunkról szól egyetemesen, és saját maga kialakította formajegyekkel dolgozik.

– Mindkét út lehetséges. Kondor, Ország Lili és most Schéner munkássága azt bizonyítja, hogy a hazai talajból is kinőhet egyetemes gondolkodás, aktuális művészet.

Azt kellene tenni, ami a reneszánszban volt, de ez pillanatnyilag lehetetlen: a művészet és a társadalom viszonya megváltozott. Addig egy bizonyos ideológiának abszolút végrehajtói voltak a művészek, nem gondoltak egyéni életműre, megrendelésre dolgoztak. Ma már tudjuk, hogy mégis bekerült a művész diktálta mondanivaló a kötelező tematikába. Aztán az alkotók megtagadták a hivatalos kívánalmakat, önállósultak, létrehoztak egy-egy egyéni életművet és ezeket kvalitásukkal és igazságukkal rákényszerítették a társadalomra, vagy a társadalom némi időeltolódással elfogadta azokat. Ezek a korproblémákkal foglalkozó egyéni utak majdnem úgy részekre szakadtak, mint ahogy a tudomány szakosodik. Azelőtt egy orvos mindenhez értett. Most külön van specialistája az agynak, a szívnek, a tüdőnek, az érrendszernek... Ugyanígy szakosodott a művészet is. Kis részproblémákat ragad meg, ezeket boncolgatja. Ezek a részterületek természetesen társadalmi fontosságúak, hozzátartoznak az egyetemes gondolkodáshoz, de hogy úgy ráépüljenek a társadalomra, mint régen, ennek a lehetősége nagyon nehezen megvalósítható. Ezzel nem azt mondom, hogy nem lesznek olyan egyéniségek, akik összefoglaló életművet tudnak a modern művészet nyersanyagából összegyúrni. De én úgy érzem, a problémakutatás a reálisabb, bár a modern eklektika is kezd erősen teret hódítani.

– De meddig lehet analizálni?

– A művészet úgy analizál, hogy egyben teljes értékű szintézist is létrehoz. Nem abban az értelemben, ahogy a reneszánsz korban, de vegyük mondjuk Pollockot vagy Mondriant vagy Francis Bacont: ezek annyira más tartalmú rendszerekkel foglalkoznak, hogy ezt összeházasítani szinte lehetetlen. Ezek a művészek úgy mondanak valamit a valóságról, hogy egy részét domborítják ki, de a részproblémából mindig kisugárzik az egyetemes összefoglaló erő. Mert amelyik műben nem érzem a világegyetemet, a végtelen rendszereket, az embernek a végtelenhez való kapcsolódását, az nem igazi művészet. Visszatérve az orvostudományra: aki a szívvel foglalkozik, az tudja, hogy az emberrel foglalkozik, az embert kell megmentenie. A művészet is az emberről szól, bármilyen részletkérdést taglal is.

– És te mit akarsz elmondani műveiddel? Miért dolgozik az ember, mi értelme van, hogy alkot?

– A fene tudja. Kényszerűségből. Amiért a virág virágzik. Nem azért dolgozom, hogy elmondjam az emberiségnek, hogy mit gondolok a világról.

– Hanem?

– Természetesen a műben ez is benne van. Kondor azt mondta, hogy a nem örömteli munka nem ér semmit. Egyszerűen öröme telik az embernek abban, hogy ezzel foglalkozik, esetleg még akkor is, ha közben egyesek már bele is haltak ebbe a tevékenységükbe. Az alkotás belső kényszer, mint az alkoholizmus. Nem lehet senkit visszalépésre kényszeríteni, még elvonókúrával sem.

(1981. április 14.) *Lóska Lajos*

Építészettörténet, útikönyv vagy véletlen?

Jékely Zsolt–Sódor Alajos: Budapest építészete a XX. században
Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1980

Közismert példa az a bizonyos állatorvosi tankönyvbeli ló, amelyen minden betegség megtalálható egyidejűleg. Ilyen ló persze nincs a valóságban, hiszen már a betegségek kis hányadától is kimúlna. Nem így a könyv, amelynek olvasásakor szüntelenül ez a ló járt az eszemben.

Mi is ez a kötet? Az bizonyos, hogy nem építészettörténet, hiszen a történetiségnek még a látszatát is kerüli. Felépítése nem igazodik időrendhez, tehát ilyen jellegű összefüggéseket nem is lenne illendő számonkérni rajta.

Útikönyv talán – a felosztása minden esetre topografikus: a budai Várnegyed és környéke (I. kerület), a Rózsadomb és környéke (II. kerület), írják a címek. De ha útikönyv, akkor miért nincs útvonal szerint rendezve? Az Úri utca páros oldalán sorakozó házak nem számsorrend szerint követik egymást (15., 16. o.), majd a Tárnok utca 7. és a Tóth Árpád sétány közé beékelve egyszer csak feltűnik az Attila út 99. (17. o.), hogy két oldallal odébb kapjon helyet az Attila út 127. (20. o.). Miért kerül a Magyar Autóklub Római Flóris utca 4. alatti épülete a Pasaréti téri templom és a Szilágyi Erzsébet fasori Budapest szálló közé (46. o.)? És a Köztársaság téri épületek közé miért ékelődik be a Dob utca 75–81. szám alatt lévő Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium (90. o.), amikor még csak azonos kerületben sincsenek? Ki tudja, miért?

És azt ki tudja, hogy miért hemzseg a könyv a tárgyi tévedésektől?

Az alábbi felsorolás a tárgyi tévedéseknek csak elenyésző hányadát közli, minden jellegzetes típusból egyet-kettőt. Elsőként megemlítem a kedvencemet – előrebocsátva, hogy ilyen teljes példa nincs több a könyvben: „106. Divatcsarnok (az egykori Párizsi Nagy Áruház) VI. ker., Népköztársaság útja 29., 1882. Építész: Petschacher Gusztáv (1844–1890). Mai formájában 1909-ben épült." Ez a teljes szöveg. Nomármost a szóban forgó és a képen is (bár rosszul) látható épület nem a Népköztársaság útja 29., hanem 39. szám alatt áll; nem Petschacher Gusztáv építette, hanem Sziklai Zsigmond, és nem 1882-ben épült, hanem 1909-ben. Viszont – valóban ezen a helyen állott 1884-től a Petschacher Gusztáv tervezte Terézvárosi Kaszinó – pontos nevén: VI–VII. Kerületi Kör épülete, amely 1907-ben a tűz martaléka lett, olyannyira, hogy az Andrássy úti (ma Népköztársaság útja) szárnyat teljes egészében le kellett bontani. Az épületből mindössze a Szerecsen (ma: Paulay Ede) utca felé néző nagy bálterem volt megmenthető; ez a Lotz Károly freskóival díszített szép neoreneszánsz terem Lotz-terem néven bele is épült a kaszinó helyére épített áruházba.

A Radnóti Miklós Gimnázium épülete is csak meglehetős nagyvonalúsággal tekinthető Lajta Béla 1914-ből származó művének (194. o.). Az építkezés valóban Lajta tervei szerint indult 1914-ben, de a háború miatt leállt, Lajta 1920-ban meghalt, a befejezéssel megbízott építészek az eredeti tervet erősen átdolgozták. Az építés a harmincas években fejeződött be Böhm Henrik és Hegedűs Ármin módosított tervei szerint.

A Bimbó út 63. számú épülettel fordított a helyzet (33. o.), az még Ligeti Pál életében, 1941 előtt épült, a könyvben szereplő téves, 1943-as évszámot mindössze az indokolja, hogy a Tér és Forma 1943. 8. számának 132–133. oldalain közli az épületet; a kísérő szövegben hangsúlyozva: „régebbi mulasztást pótolunk, amikor megemlítjük, hogy Ligeti Pál életének ez volt utolsó műve".

A téves évszámoktól egyébként hemzseg a könyv; csak néhányat említek a legfeltűnőbbek közül:

A városmajori r.k. templom nem 1940-ben, hanem 1933-ban épült, harangtornya pedig 1937-ben (151. o.)

A Villányi úti cisztercita gimnázium (ma: József Attila gimnázium) Wälder Gyula tervezte épülete 1935-ben már szerepelt az Éber László által szerkesztett Művészeti Lexikonban, tehát aligha épülhetett 1942-ben. (141. o.)

És végül, hogy valami újabb példát is említsünk: a Központi Állami Kórház bővítése – pontosabban az új rendelőintézet (építész: V. Pázmándi Margit) nem 1979-ben, hanem 1973-ban készült el. És folytathatnánk a hibás dátumok sorát...

A könyvben szereplő tárgyi tévedések műfajilag igen változatosak, mindenki találhat közülük kedvére valót:

95. o.: „Transzformátorállomás, IX. Csarnok tér 3." (2.!– a 3. szám egy századvégen épült hatalmas bérház *fele).* Szomszédságában álló OTP-lakóházakat említ, amelyeket Jurcsik Károly és Varga Levente terveztek – a közel-távoli szomszédságban álló legújabb ház is legalább negyedszázaddal idősebb Jurcsik Károlynál. Elképzelni sem tudom, mire gondolhattak a szerzők!

A 148. o.: a közölt fotón szereplő Móricz Zsigmond körtéri házakat nem Sós Aladár tervezte, mint azt a szöveg állítja, hanem (a kép alapján balról jobbra haladva): 12. sz. Ginczy Hermann, 11., 10. és 9. sz. Gregersen Hugó, 8. sz. Belloni Nándor, 7. sz. Wühl Géza. A házak 1935-ben épültek. A fenti adatok a házak homlokzatán elhelyezett táblákról is leolvashatók. A hivatkozott irodalom *(Új magyar építőművészet II.* 1938. 99. o.) a tér túlsó felén álló Móricz Zsigmond körtér 4. számú házra vonatkozik, amely valóban Sós Aladár munkája.

154. lap: Városmajor utca 48/b. (A volt Basch-villa, ma a Nyugat

Deim Pál, szobrász- és festőművész.

ıs 24., szombat

Népújság (Nógrád), 1984. március 24.

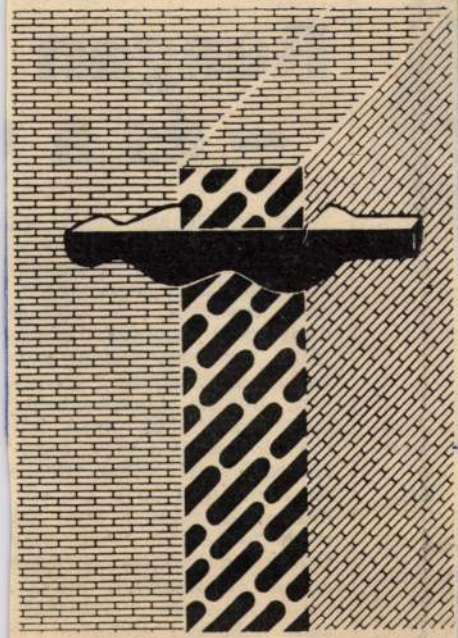

Deim Pál: Kőmíves Kelemenné

- Was-
megfe-

- KS)

a bő-
segítség
a be a
eket. A
ori had-
írni a

Amerikai katonapolitik

Reagan
– és a

Ronald Reagan amerikai elnök mostanában még többször jelenik meg az amerikai televízió képernyőjén, mint egyébkor. A hajdani hollywoodi színész olyan képet igyekszik festeni magáról a választók szemében, mintha kormányzatának eddigi több mint három évi működése a legsikeresebb lett volna. Egyre sűrűsödő nyilvános szereplései során minden áron azt próbálja bebizonyítani, hogy országlása idején „a béke alapjai tartósabbak lettek", meg hogy azóta „biztonságosabb világban élünk".

Deim Pál

Hétfő, 1987. július 13.

A Magyar Nemzet Galériája

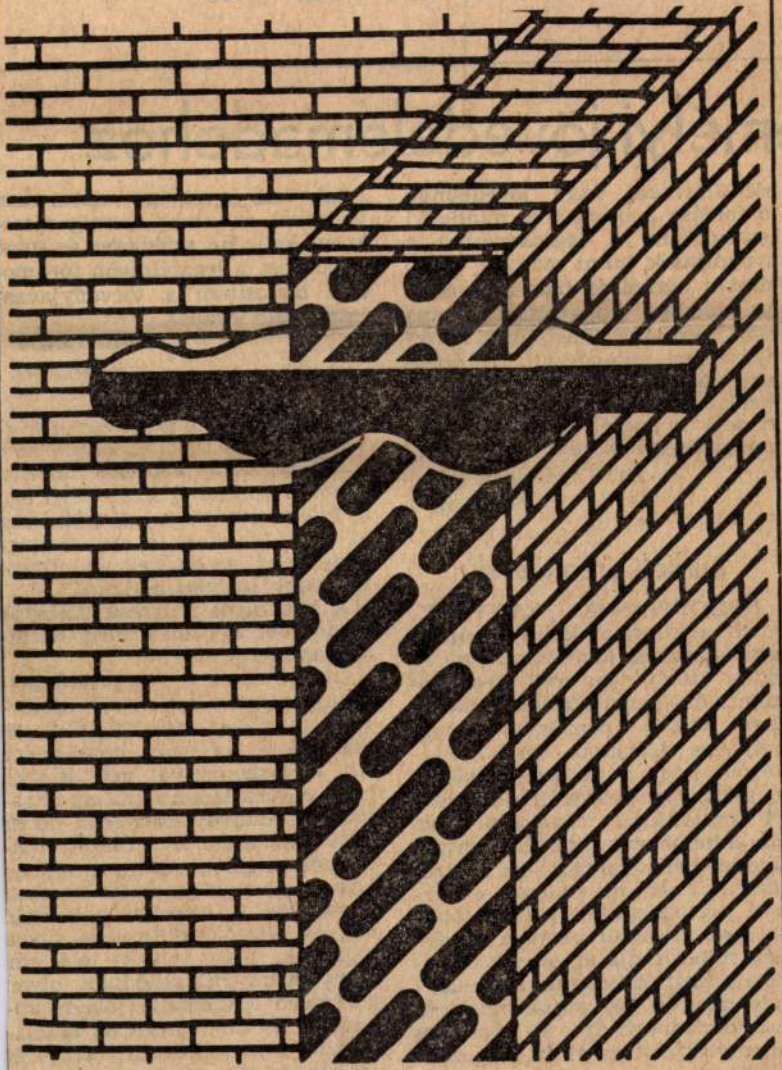

Deim Pál: Kőmíves Kelemenné
(Kolozsváry Ernő gyűjteményéből)

Az adóügyi apparátus ugyanis csak ezek jövedelmét tudja könnyűszerrel ellenőrizni. Akiknek nem ellenőrizhető a jövedelmi forrásuk (az új milliomosok), most is ki fogják kacagni a kormányerőfeszítéseket.

Dr. Topálovich Pál
Budapest

Burkolt áremelések

NYUGDÍJASOK VAGYUNK, s nap mint nap újabb és újabb lemondásokra kényszerülünk az egyre több, burkolt áremelés miatt. A Népszabadságban olvastam *Békesi* pénzügyminiszterhelyettes interjúját. Arról nyilatkozott, hogy a bevezetés évében az árszínvonal előreláthatóan 10—14 százalékkal növekedni fog. Ha ehhez hozzászámítjuk a hivatalosan hétszázalékos idei áremelést, ami nem hivatalosan, a burkolt áremelésekkel ennek többszöröse, felmerül bennem a kérdés, miből fogja az ország fedezni a jelzett „teljes mértékű ellentételezést a nyugdíjasoknál és nagycsaládosoknál, s részleges ellentételezést az aktív dolgozóknál?"

Tudom, tudjuk, hogy az ország pénzügyi helyzete csaknem katasztrofális. A megoldás azonban

[illegible] való vitának.

Kézdi László
Budapest

Döntsön az Országgyűlés

KELL EGY REÁLIS adózási forma, ezt nem vitatom. Kell egy új értéknormát kifejező adó. Csak az a kérdés, hogy a család megtartja-e azt az értéket, amin most áll, vagy mélyen alákerül?

A hátrányos helyzetű családok mennyivel kerülnek még hátrányosabb helyzetbe?

Csak utalnék egy egyszerű gazdasági számításra. Az új adótörvény magában foglal úgy 15—20 százalékos inflációs növekedést. Ez leegyszerűsítve azt jelenti, hogy egy családon belül az eltartottak számával arányosan nő az inflációs hatás. A tervezett családipótlék-emelés nincs arányban azzal a növekvő tehertétellel, amit az amúgy is nehezen boldoguló nagycsaládosok eddig is magukra vállaltak. Nem világos előttem hogy miért ragaszkodnak olyan görcsösen a személyi jövedelemadóhoz, és miért nem az igazságosabb, a munkásosztály érdekeit jobban képviselő összevont családi jövedelemadót választják.

Szívesebben venném, ha becsületesen megkeresett jövedelmem-

Deim Pál

—: Kéti ajónlat

Új Tükör Bp. 1986-nov. 9

3.

XXIII/45

[illegible] ruhedt burjánzásában, nem a részletek tobzódásában nyert kifejezést, hanem az elvont idea megfestésében. Deim a témát szigorúan elméleti síkon vizsgálja: öszszekapcsolódó bábui a két nem — a férfi és a nő — elválaszthatatlanságát demonstrálják.

Új tematikát talált és kifejezésmódja is megváltozott: a konstruktivizmus és a hard edge hagyományaira épülő kompozíciói oldottabbá váltak, a síkok kemény szélei megmozdultak, képei színesebbé, metafizikus bábujai rajzosabbá lettek. A felfedezés örömével állíthatjuk tehát, hogy új fejezet kezdődött Deim Pál művészetében. Reméljük, hogy ezekkel a friss stílusú és szemléletű munkákkal hamarosan majd nagyobb kiállítóteremben is találkozhatunk.

Lóska Lajos

MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Pál Deim

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1984 APR 2 3

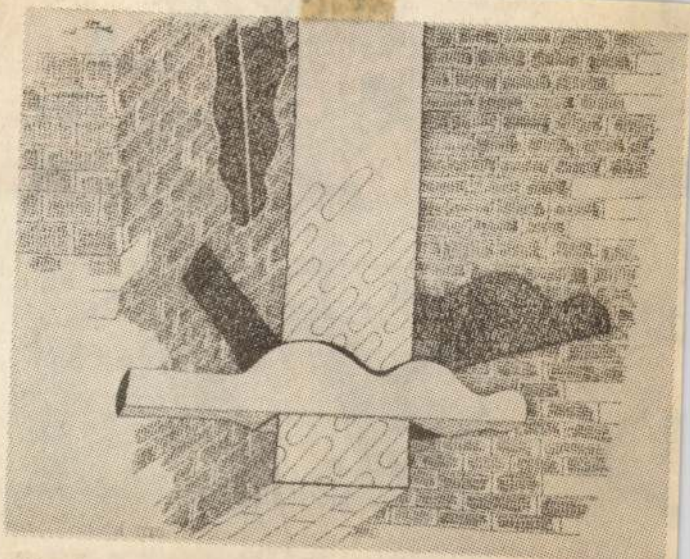

Pál Deim: Eingemauerte Frau (Illustration einer ungarischen Volksballade), Tusche
Landesausstellung Bildender Kunst

vegung um Ede T Bu, Öl

Landesausstellung Bildender Kunst

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1969 AUG 2

Deim Pál

NÉPSZABADSÁG
Budapest

KULTURÁLIS HÍREK

DEIM PÁL festőművész kiállítása augusztus 3-án nyílik a szentendrei Ferenczy Múzeumban.

A VESZPRÉMI VÁROSI VEGYES KAR pénteken háromhetes külföldi vendégszereplésre utazott. A kórus föllép a brémai nemzetközi éneklőhéten, majd Helsinkiben és Turkuban ad hangversenyt.

IFJÚSÁGI KÉPZŐMŰVÉSZTÁBOR nyílt a Csongrád megyei Mártélyon. Hatvan fiatal kapott meghívást, s a tíznapos táborozás során készült képeiket Mártélyon és Hódmezővásárhelyen kiállításon mutatják be.

DUKE ELLINGTON is föllép a prágai dzsesszfesztiválon, amelyre október 30. és november 2. között kerül sor.

siklott; a baleset következ
személy könnyebb sérülé

Háromezer halálos á

A múlt hét szombatjá
nas földrengés rázta me
délkínai várost és körny
földrengésről mindeddi
észről semmit sem közö
Star című angol nyelv
Kong-i napilap azonba

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Deim Pál

ESTI HÍRLAP

Budapest

1969 JUL 31

1084

A SZENTENDREI Ferenczy-múzeumban vasárnap délelőtt Németh Lajos művészettörténész nyitja meg Deim Pál kiállítását.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PESTMEGYEI HÍRLAP
Budapest

1969 JUL 29

1021

Deim

1969. JÚLIUS 29., KEDD

Deim-kiállítás Szentendrén

Szentendrén vasárnap délelőtt 11 órakor Deim Pál gyűjteményes kiállítását nyitják meg a Ferenczy Károly Múzeumban. A Szentendrén élő és alkotó festőművésznek szülővárosában ez az első önálló kiállítása. 1965-ben Pesten, a Mednyánszky teremben állították ki munkáit, így megismerkedhetett vele a főváros közönsége, tavaly pedig Amszterdamban rendeztek tárlatot alkotásaiból. A szeptember 1-ig nyitva tartó kiállításon utolsó éveinek termését, mintegy 50 festményt és grafikát láthatnak majd a látogatók. Legérdekesebbnek tavaly, egy jugoszláviai kolostorban, Prilepben festett-rajzolt munkái ígérkeznek. A tárlatot Németh Lajos művészettörténész nyitja meg, bevezető részében értékelve Deim Pál művészetét.

Futballháború

Ismeretes, hogy futballban és diplomáciában jelenleg nyári uborkaszezon van. Szerintem kell is ez a cis kikapcsolódás, de már nem kapura, nem is fölé vagy mellé, hanem egymásra.

Ezért áldom a sorsomat, hogy nem Salvadorban onduras- m meg a lat, mert is lőhet- án azért, középcsa- nnak ide- iszponált rt az új- negsértet- erencsére nk Ma- gon nem elő és a válogatott en rosz- zhat, Sós hála az senkinek hadat és

mert valami baj volt a válogatott csapatunkkal. El tudom képzelni, hogy például a mohácsi vészt is megúszhattuk volna, ha nem II. Lajos a középpályásunk és nem Tomori a balszélsőnk. Esetleg a II. világháborúba sem kellett volna beszállnunk, ha nem erőltetjük mindenáron a jobboldali játékot. Persze ehhez én nem tudok érdemben hozzászólni, ennek kidérítése most már a történészek és a labdarúgó szakemberek feladata.

Minden esetre örülök, hogy nálunk jelenleg uborkaszezon van, nincs válogatott

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Deim Pál

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

1969 AUG - 4.

1021

KÉT JELENTŐS MŰVÉSZÜNK TÁRLATA nyílt meg vasárnap. A szentendrei múzeumban Deim Pál festőművész ötven alkotását állították ki, közöttük a jugoszláviai, prilepi kolostorban készült, újságpapírra festett, sajátos sorozatot. — Niklán, a Berzsenyi Dániel Emlékmúzeumban Martyn Ferenc Berzsenyi-rajzainak kiállítását láthatja a közönség.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTO BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1969 OKT 5

PESTMEGYEI HÍRLAP
Budapest

12 műteremlakás

Deim Pál

Művésztelep-avatás Szentendrén

1021

Tegnap ünnepélyes fogadással kezdődött Szentendre város nagy eseménye, az újonnan épült 12 műteremlakás, az új művésztelep átadása. A városi tanács dísztermében vendégül látták azt a tizenkét festőt, szobrászt, grafikust és családjukat, akik átveszik most a

gyönyörű környezetben épült, modern, tágas művészotthonokat.

A fogadáson ott volt *Cservenka Ferencné*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, az MSZMP Pest megyei Bizottságának első titkára, *Barinkai Oszkárné*, az MSZMP Pest megyei Bizottságának titkára, *Molnár István* művelődésügyi miniszterhelyettes, *dr. Csicsay Iván*, a Pest megyei Tanács elnökhelyettese, valamint a város vezetői. A vendégek, házigazdák és a művészek ezután átvonultak a művésztelep ünnepélyes megnyitására a Kálvária útra. Az ország egyik legszebb művésztelepe — Szentendre egyik legjobb fekvésű helyén, a Bükkös patak oldalán emelkedő dombos részen épült.

Molnár István miniszterhelyettes rövid ünnepi beszédet mondott, amelyben kitért a képzőművészet feladataira. Szólt államunk erőfeszítéseiről, melynek az új művésztelep egyik ékes példája.

A művészeknek a nyugodt alkotáshoz, munkához, megfelelő körülményeket igyekszik biztosítani.

Ezután *Kirilla Ferenc*, a Szentendrei Városi Tanács vb-elnöke köszönte meg a város nevében az új létesítményt, melyre méltán büszkék lehetnek, s amely minden szempontból méltó a kisváros képzőművészeti hagyományaihoz.

A most beköltöző művészek nevében *Deim Pál* szentendrei festő mondott köszönetet a nagy segítségért. A minden kényelemmel felszerelt, fürdőszobás, két bejáratú, télikertes, nagy műteremlakásokban hideg-meleg víz van, a konyhában beépített szekrény és tűzhely.

Egyenként 650 ezer forintért épültek, s a művészek ajándékba kapták az államtól.

A megnyitás után most már új otthonuk ajtajában fogadták a vendégeket, körülvezették őket — nem kis büszkeséggel és örömmel.

Olyan délelőtt volt ez, amikor mindenki elégedett volt. Az építők, az ÉVM Nógrád megyei Vállalatának igazgatója, *dr. Barta Róbert*, és művezetője, *Kovács István*, nem győzték fogadni az elismerő gratulációkat. Ezeket megosztották a tervezővel. *Gáborjáni Péterrel*, a Műszaki Egyetem mérnökével.

Az épületek három tömbben, változatos formákkal, lejtős tetőkkel, tehát a város hangulatához illő építészeti megoldással — illeszkednek a tájba. Valamennyi műterem ablakából a környező hegyekre nyílik kilátás. A tavaly áprilisban megkezdett építkezés most, elkészülte után, a kisváros egyik legszebb létesítménye. Ehhez nem kis mértékben járult hozzá a szentendrei Mathiász Tsz, melynek kertészeti brigádja a parkosítást vállalta.

— v. v. —

csókja, benne minden
tudása. És félelem az
De még nincs itt az
természet még élni aka
most akár csak igazán
istennek itt Várnában is
den elkésett, az ősz még
álmát aludta valahol
mészet méhében. A
ezüst kékje, tajtékzó n
a lágyan lengedező
tiszta levegő, az aranyl
a zöld pázsit, az ezer és ezer
barnabőrű ember, mint a táj
legszebb virágai, és a háttér-
ben a monumentális hegy, ri-
valizálva szépségben a ten-
gerrel. Mit kell, mit lehet er-
ről többet mondani? Jókat
szippantani a sós levegőből,
napozni és fürödni, elandalog-
ni, elaludni a Fekete-tenger
csöndes, bölcs morajos altató-
dalától.

Nem sértés, éppen dicséret, Várna volt az első és egyetlen hely, ahol végig tudtuk enni az ebédet. A levegő és a tenger még a masztikánál is jobb étvágygerjesztőnek bizonyult.

Késő délután végigkocsiztuk az aranyhomokot. Megcsodáltuk az Astoria, a Metropol szállodákat a tíz és tízezer ággyal berendezett hoteleket és a kemping-táborokat. Egyszerűen irigy voltam. Az Astoria 10. emeletéről, amerre a szem ellát, hajók szelik a tenger lágy habjait, útjukat Odessza, Mamaia és Isztambul felé veszik.

TOVÁBBMENTÜNK. A bolgár házigazdák büszkén mutatták meg nekünk az Albena nevű új szálloda-hotel, üdülő, nyaraló településüket, amely Várnától 20 kilométerre esik Balcsik felé. Gyorsan, praktikus, szép épületeket húznak a magasba. Az új tengeri nyaralótelep tervezői Dimitrov-díjat kaptak. Azt mondják három év alatt itt megtérül az a hatalmas befektetés. Három év múlva további 6000 szoba várja itt a világ minden tájáról az üdülőket. Fehér minden, a tenger-

rendelkező appartmanokból, többszáz appartmanból ragasztották egységes egésszé, épülettömbbé. Kívülről nézve tehát monumentális, illik a tájba, belülről lakva, élve pedig a magánvilla, az elszeparált „enyém" benyomását, érzetét kelti. Az egész a Corbouse, a dél-amerikai építészeti stílus jegyeit viseli magán, de azért fölismerjük e táj, Szocsi, Odessza, akár még az isztambuli építészet stílusjegyeit is és természetesen a bolgár építészeti hagyományokat.

EJSZAKA kilenc helyen fordultunk meg, most csak hármat szeretnék említeni. Egy hangulatos csárdát, ahol sült csirkét vacsoráztunk, a szokásos módon. Konyak, masztika, vodka, bor, hatalmas tál zöldség, saláta, szörp, csirke, saláta, aztán ismét konyak... Ez itt az étkezés ritmusa. Néhány órákig, sőt estétől reggeli tart. Azért itt valami egészen új dolog is történt. Az asztalunkra raktak egy tepsiny meleg bélest, amely juhtúróval volt töltve. A béles tésztája finom, foszlós volt, a juhtúró sajátságos íze sem tudta elrontani. A tésztából a helyi szokások szerint mindenki tört, szakított egy darabot. E ceremóniát állva, két ember egymással szemben, egyszerre hajtja végre, s amikor jókorát törtek a bélesből, megcsókolják egymást. Az egyébként szótlan, mondhatni morózus *Todor Bozsinov* ipari titkár kezdte a szertartást, méghozzá nagyon kedvesen mosolyogva. Jó ked-

séhez, s azokat a terveket, viselnek, a falakon környezetesztétikai, játszótérkialakítási, útburkolási javaslatok is szerepelnek — szöveggel, képpel. A sort Barcsay Jenő alkotása, a megyei művelődési
kiállítása nemcsak a Képzőművészeti Világhét ran-
Szabó Ernő
endreért

Szabó Ernő: Művészet Szentendréért

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. szept. 23

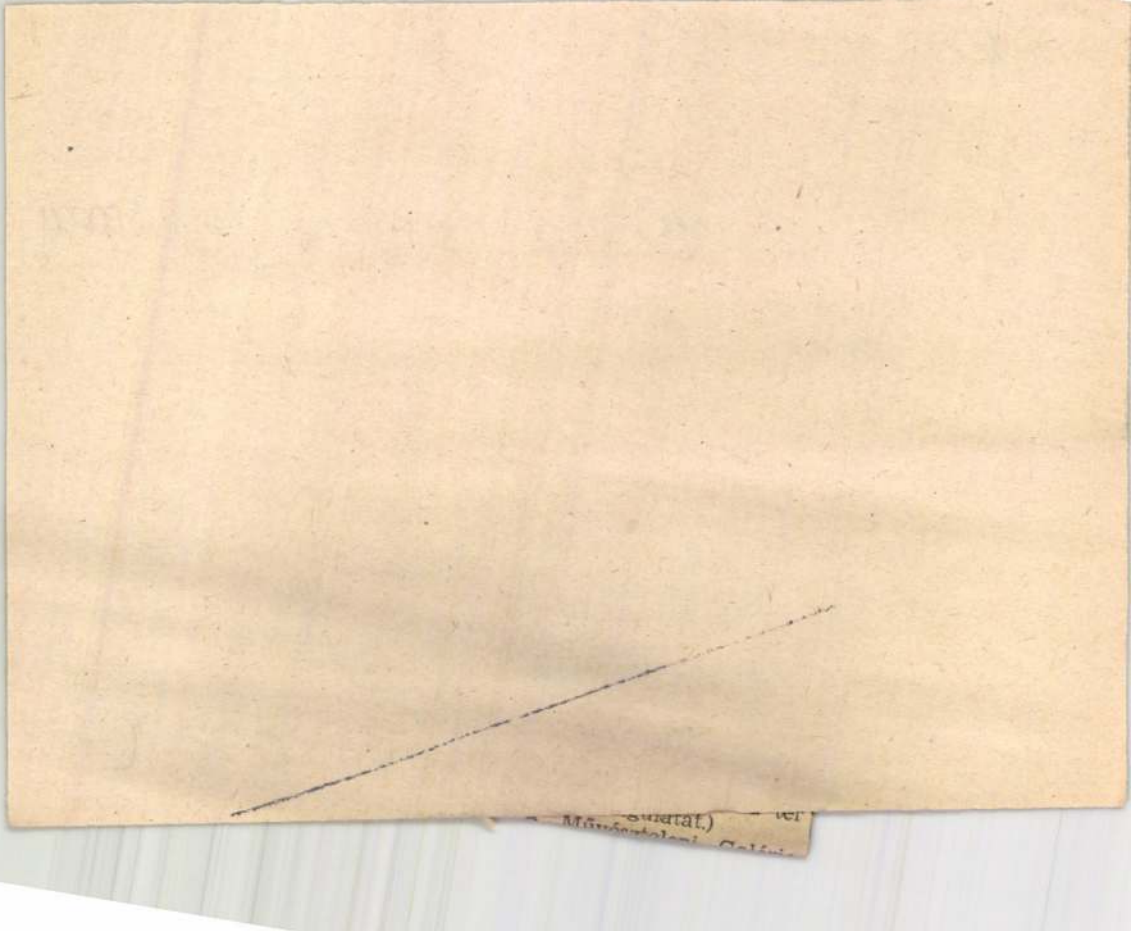

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-728

Deim Pál szobrászművész

PEST MEGYEI HIRLAP

1983 JUL 23.

1021

Kapcsolat

Mementó

(Minden értelmetlenül meghalt emberért.)

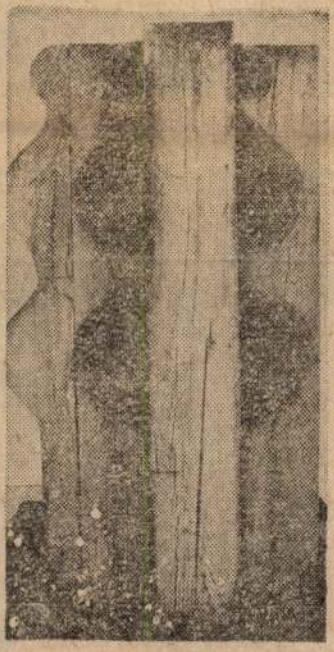

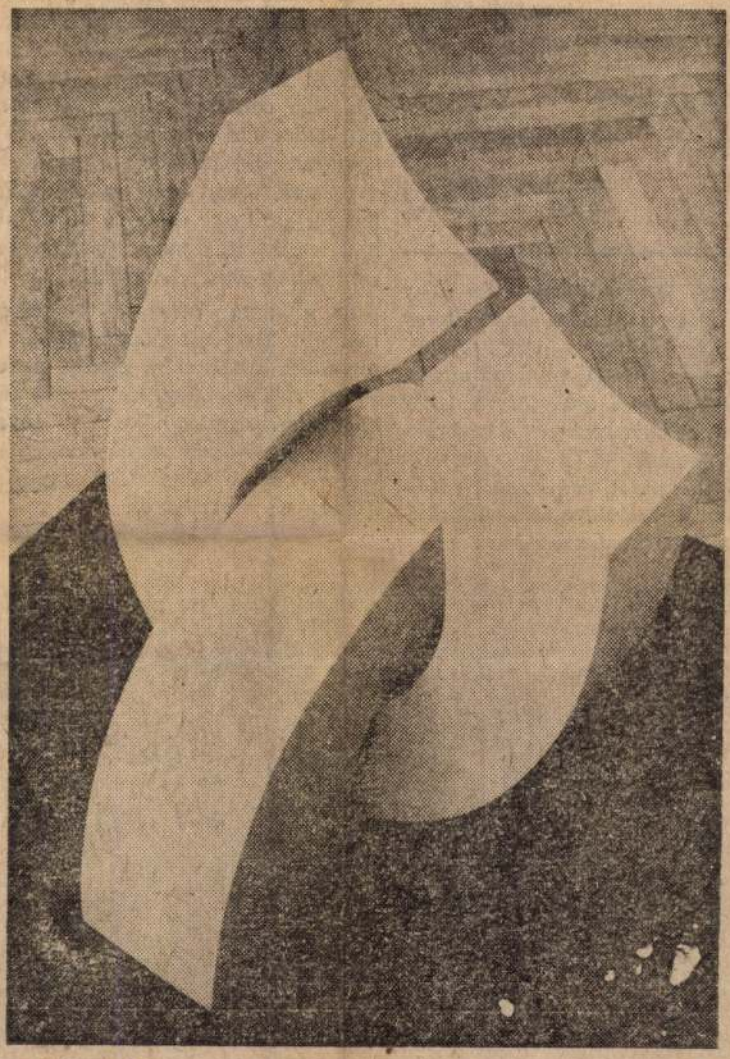

Deim Pál és Holdas György szobrai a Műcsarnokban

A közös munka összehoz bennünket. Ezenkívül megpróbáltunk valami *mást* csinálni, mint általában az építőtáborokban. Ezért született meg a saját népköztársaságunk, Munkádia. Létrehoztunk különféle kisvállalkozásokat, saját pénzünk — *gógyi* — van, amiért üditőt és egyebeket lehet vásárolni.

Dönt a többség

S hogy Munkádiának érzékeny pontjai is vannak, arra álljon itt egy példa. Lányok egy csoportja kisvállalkozást szervezett *mosoda* címen, amely illegálisan működik. S bár a helyi „belügyi szervek" nagy erőkkel nyomoztak, az adófizetést kikerülő társulatot nem sikerült felderíteni. A *fiúk* ugyanis az üzemeltetők kilétét titokként őrzik.

összekötői feladatokat lá

— Tizenharmadik éve zom a táborba érkező fia mondja —, Pest megyéi nem voltak nálunk turn te kicsit féltünk, mivel ratosak abban a munká itt kell végezni. De han... tek. Van bennük *fantázia, lelkesedés, vidámság, könnyedén veszik a dolgokat.* Ugyanakkor *szorgalmasan* dolgoznak. S ami ennél is fontosabb, hogy a gazdaság számára *felbecsülhetetlen értékű a munkájuk*, magyarán: szükségünk van rájuk.

Ez azonban nemcsak pénzben mérhető. Hiszen az önállóságra, a munkára, a közösségi életre nevelésnek is fontos eszköze az építőtábor. S ha az ottlét némi fantáziával is párosul — úgy mint Munkádiában —, akkor lehet csak igazán hasznos és eredményes.

CSITÁRI JÁNOS

Vajon ő mo

Munkában a fürge kezek

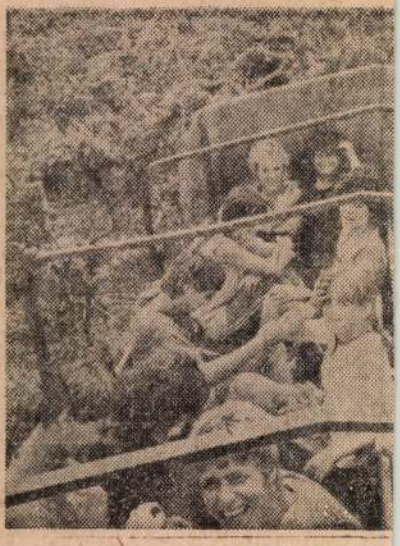

Nem is volt olyan f

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-048, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1970 JUL 4

PERNECZKY GÉZA:

Képzőművészet

SZENTENDRE VÁLASZÚTON

A szentendrei festők tábora az elmúlt esztendőkben letelepült és a múlt évben Szentendrére, az új telepre költözött művészekkel a képzőművészek és iparművészek népes csoportjává terebélyesedett ki — olvassuk a nyári tárlat katalógusában. Ha azonban a kiállítást is megnézzük, inkább az az érzésünk, hogy kissé megapadt, színtelenné vált a szentendrei művészet. Hogyan lehet ez? Csak lassan jön rá a látogató, hogy mi hiányzik: Vajda, Bálint és Korniss képei, melyek eddig rendszeresen szerepelni szoktak. Hogy hiányoznak, és nem szerepelnek többé, az rendben van, hiszen nem dolgoznak Szentendrén. S hogy az újak, a fiatalok nem képesek pótolni őket, azt is elfogadjuk: majd megnőnek, majd kifejlődnek! Mi az, ami miatt mégis nyugtalanul hagyja el a néző a múzeum épületét?

Ez a Szentendre kezd akadémikussá válni. Vagy már jócskán akadémikus is. A nyári tárlat a már látott képek, a már ismert motívumok, a már harminc-negyven esztendős eredmények ismétlése. Érzékenyen, tehetséggel, kultúrával. De éppen ez a baj. Jó lenne látni itt valakit, aki képtelen finoman utánozni Vajda hálós vonalait, Barcsay logikus képszerkezeteit, vagy mások lírai, esetleg folklorisztikus stílusát. Akit valami megnevezhetetlen erő (nevezzük mégiscsak: tehetségnek) arra kényszerít, hogy ellene forduljon az egész szentendrei hagyománynak, hogy valami egészen mást csináljon, s akiről aztán tíz-húsz év múlva kiderülhet, hogy ő volt a szentendrei hagyomány megújítója. Jó lenne látni ezt a bátor embert. (Talán Deim Pál az? Ám most kiállított műveit már tavaly is láttuk.)

És még egy probléma. A kibővült, „népes csoporttá terebélyesedett" szentendrei művésztelep aligha adhat csupa nagy, költői tehetséget. Ilyen egy esetleg kettő akadhat egy nemzedékben. S addig is, amíg ezt az egyet-kettőt megvárjuk, mit fog csinálni a többi? A társadalom milyen igényeit fogják ellátni? „Bedolgoznak" a Képcsarnoknak? Áldegélnek s alkotgatnak, mint ahogy régen az alföldi művésztelepeken, vagy még régebben a Nagybányán időzők töltötték az éveket? Attól félek, hogy ez a régi, idillikus formája a festői vagy szobrászi munkálkodásnak ugyanúgy elavult és üres konvencióvá vált, mint az a messianisztikus, értéket őrző és teremtő munka, amit egykor Vajda és társai képviseltek Szentendrén.

A képzőművészet „szakosítása", a modern életformához igazodó alkalmazkodása lehet csak megoldás. Reális, a napi élet funkcióit szolgáló szakemberekre lenne szükség, a vizuális kultúra képzett művelőire. Az új művésztelepnek kapcsolatot kellene keresnie a díszítőiparral (például a szentendrei mozaiküzemmel), stúdiót kellene létesíteni formatervezők, alkalmazott grafikusok számára, s meg kellene teremteni a lehetőséget, az alapokat arra, hogy a művészkollektíva valamiképpen szentendrei maradjon. de egy elképzelt Pegazus helyett valóságos ipari szakembereket, megrendelőket, reklám- és idegenforgalmi igényeket fogadjon, s a városka gazdag múltját, művészeti hagyományait ne néhány újabb olajképbe, hanem az élet egészét felölelő munkálkodásba oltsa bele. S a figyelmes látogató ezen az idei nyári tárlaton már találhat félénk lépéseket, bátortalan, karcsú anyagokból kivitelezett próbálkozásokat ebbe az irányba. Ezek a most még gyenge művek lehetnek a jövő Szentendréjének a csírái.

★

Egy másik szentendrei kiállítás sokkal inkább megfelel annak az ódon, népies hangulatú lírának, amit várunk, amit megszoktunk. Csakhogy ez a tárlat Pestről érkezett, az egykori Városliget környékéről, s ideutaztatója a Színháztörténeti Múzeum volt. A magyar népi bábjátszás emlékeit, fönnmaradt anyagát mutatja be a kiállítás.

„Ünnepély a Népligetben!" — olvashatjuk a sok évtizedes színes plakátokon. „Lakner bácsi nagy szabadtéri előadása, Margit néni mesedélutánja." Az idősebb nemzedék bizonyára emlékszik ezekre a feliratokra. És sokan, nagyon sokan vannak, akik látták Vitéz László bábfiguráját, azt a magyar parasztbaka formájú, palacsintasütővel felszerelt alakot, aki sok kaland után mindig ugyanazzal a megoldással fejezi be a bonyodalmakat: jól elagyabugyálja ellenségeit. Vitéz László nemcsak a kiállításon, de a főtéren is megmegjelenik. A Szentendrei Teátrum előadásai előtt Kemény Henrik segítségével lép színre, hogy mulattassa a színházhoz gyülekezőket. Hangja érces, mozdulatai határozottak, kapcsolata a nézőkkel nem műemléki jellegű, hanem hiteles atmoszférát teremtő, eleven, természetes.

Mert Kemény Henrik valaha maga is a Népligetben „dolgozott", s apjától, nagyapjától örökölte Vitéz László mozgatásának tudományát. A művelődési házban rendezett bábkiállításon ott láthatjuk a Korngut-Kemény család egész történetét, kezdve a hatósági engedélyektől, a különböző jegyeken, műsorlapokon át egészen addig a Gáspár nevű bábuig, aki a német bábjátékok Kasperljének a leszármazottja, s csengőt rázó kezével inti csendre a közönséget. A tárlat felét a másik magyar bábos-család, a Hincz-dinasztia anyaga tölti ki. Ők a Városliget lakói voltak, de sokáig vándortársulatként járták a vidéket. Az első adat az 1840-es évekből maradt fenn róluk, akkor Hincz Adolf címe: „hangász és gymnasztikus". Később polgárosultabb keretek közt működtek, s az ő bábszínpadjuk Gáspárja már zsakettes figura volt, s 1950-ig konferálta az előadásokat.

Múzeumi anyag, avitt emlékek? Az egyik tárlóban olyan ügyiratot olvasni, ami ma is élő, ma is hihető. Az akkurátus irat szerint 1912-ben a Czinkotai Nagy Itzéhez címzett vendéglőből az előadás után Kucsera Imre és Schieloch Ferenc elloptak egy bábut (talán éppen Vitéz Lászlót?). „Nevezettek azonban bűnvádi eljárás alá nem vonhatók, mert a lopás elkövetésekor életük 12. évét még meg nem haladták."

(EURÓPA)

Bari Károly:

Holtak arca fölé

(SZÉPIRODALMI)

Illés Endre:

Krétarajzok

(MAGVETŐ)

Molnár Géza:

Elfogynak az éjszakák

(SZÉPIRODALMI)

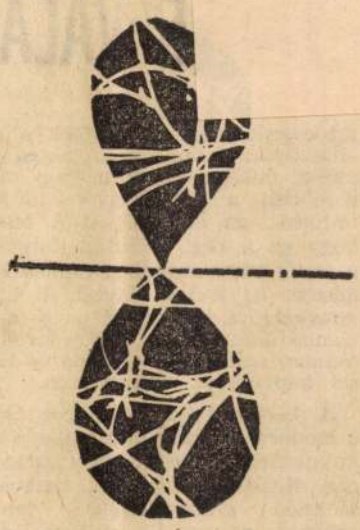

Rögeszme nélkül

Az 1965-ben elhunyt *Jacques Audiberti* a francia abszurdok nemzedékének nálunk kevésbé ismert képviselői közül való. Az Európa Kiadó által kiadott két darab már témaválasztásában is eltér az ismertebbekétől: paródiák ezek is, de nem a naturalista polgári színpadot teszik idézőjelbe, mint például Ionesco darabjai. Az első darab *(Árad a gazság)* egy jellegzetesen barokk történetet dolgoz fel a paródia eszközeivel, a második *(A Glapion-effektus)* pedig egy háromszög-vígjátékot.

Audiberti fő eszköze a modern irodalomnak egy jól ismert felfedezése: a főbb szereplők állandóan változtatják személyiségüket, mindig más és más énjüket mutatják fel — kivéve egy-egy személyt, aki körül a történet forog Az „Árad a gazság"-ban a személy a képzeletbeli királyság királylánya: Alarica, aki a nemzetközi politika fondorlataiba kerül áldozatként. A személyiségváltozások itt még detektívtörténetszerűen futnak: a magát a királylány király-vőlegényének kijátszó csavargóról kiderül, hogy nem azonos a királlyal, majd kiderül, hogy közönséges rendőrügynök, végül a királylány szeretője lesz, aki — némileg cinikus befejezésképp — a sok becsapottság után saját apját csapja be. A „Glapion-effektus"-ban az átváltozások csodaszerűek: itt a valóságban soha létre nem jövő háromszög potenszereplő is, szerepeket vesz fel egészen addig, míg csak feleségül nem veszi munkaadója, a vidéki orvos, aki a darab egyetlen szilárd pontja is.

Audiberti olyan könnyedén váltja szereplői személyiségét és beszédstílusát, hogy erős gyanúnk támad: a daraboknak nincs is személyiségalkotása és stílusa. Az abszurd dráma kimagasló alkotóinál mindig végigvonul a darabokon egy-egy rögeszmeszerű probléma. Beckettnél az emberi lét értelmetlensége, Ionescónál a beszéd konvencionális banalitása. Audibertinek nincs ilyen rögeszméje. A technika, mellyel a kommersz-vígjátékot idézőjelbe rakja, nem elég ahhoz, hogy az itt közölt színműveit nem-kommersszé változtassa. Darabjainak problematikája semmivel se haladja túl a kommersz vígjátékét.

Nagy Péter az utószóban egyfajta költészetet lát Audiberti ötleteiben. Meg kell vallanom, én ezt a költészetet csupán a dalbetétekben tudom felfedezni. A stílus állandóan a komikusan patétikus és a komikusan közönséges között ingadozik. Nevetni nem tudunk rajta: rég volt az az idő, amikor mondjuk Heine egy-egy közönséges telitalálattal őrizte és szüntette meg a romantikát. Nem értem, Audiberti mit parodizál és mit vesz komolyan: nem művészt, ...

fel
és
El-
zem
éle-
menyben, s magamban való gyanakvással, hiszen a tizenhét éves Bari Károlyéhoz hasonló elismerő fogadtatást pályakezdő még nem kapott a magyar irodalomban. Híre-csillaga — azután, hogy felfedezője az ÉS-ben bemutatta — egycsapásra emelkedett a népes mezőny fölé. Kötete azonnal elkelt tizenegyezer példányban. Hamarosan franciául, svédül is megjelenik. A fiatal költőt az irodalmi lapok, a rádió, tévé, is kiemelten népszerűsíti.

Mi újat hozott Bari Károly, mely mindezt indokolja? Mi történt vele és körülötte tulajdonképpen?

Csupán a szenzációéhség? Újmódi messiás-várás tenné? Hogy végre megkapja legalább egy, amire mindenki vágyik? A minden születő iránti országos jóindulat? Mindez együtt se válasz a rendkívüli sikerre, erre a „szezám tárulj"-szerű kapunyitásra.

Bizonyos az, hogy Bari Károly első verseskötete, a *Holtak arca fölé* valóban nagysúlyú élettartalmak őszinte kiszakadása az írásbeliség előtti sok évszázados állapotokból. Sokhelyütt az ősi folklór szépségével, biblikus egyszerűséggel. Másutt még kölcsönvett formanyelv segítségével. Helyenként — s ne hallgassuk el azt sem, az ifjú költő érdekében — szokványos kifejezésekkel. Varázsa az a készenlét, amely még nem látja önmagát kívülről, annyira önnön közegében élő. Mesterkéletlen. Az igazi kóborlók önfeledt szava-beszéde hallatszik itt, azoké, akik sose táncolják el a rókatáncot idegenek előtt. Vad. Ősi, természetes világ értékké nemesedése. Nem akar tetszeni, hiszen nem is tudja, hogy tetszik.

Nem szeretem a háborús regényeket. Nem is csak azért, mert nemzedékemnek túl bőven jutott belőlük, hanem mert rendhagyó törvényei akaratlanul is elterelik a figyelmet időszerűbb gondjainkról. A kataklizma felfokozott légköre egyértelműbbé teszi a jót és rosszat, súlyt ad a máskor súlytalan gesztusoknak is, növeli az egyén kiszolgáltatottságát és lehetőségeit: hős vagy áruló lehet. Kevés mű akad, amely a példaadáson és elrettentésen túl hétköznapokra is érvényes tanulsággal tér meg újabb történelmünk szomorú, szégyenteljes, zűrzavaros

Deim Pál, Jó

Rózsa

NÉPS

7.

6.

Jó szóra bírt műtermek

ELKÉPEDTEM, amikor először meghallottam, hogy *Frank János* az *Élet és Irodalomban* közölt művészinterjúit kötetbe akarja összegyűjteni. Hiszen érdekesek is, tartalmasak is ezek a hétről hétre megjelenő műterembeszélgetések, szó se róla, üde foltok az igen-igen sivatagosra szikkadt magyar képzőművészeti sajtóban, de csak nem gondolja Frank komolyan, hogy könyvmaradandóságúvá állnak össze ezek az időhöz nagyon is kötött beszámolók, hogy a megjelenés hete után is aktuálisak maradnak? Frank igenis azt gondolta. És később már én is. Közben esztendők teltek el (mifelénk mindig esztendők telnek el mostmár egy-egy könyv kitalálásától a megjelenéséig), és mind gyakrabban kellett előszednem a régi Frank-interjúkat. Nekem is, a munkatársaimnak is, művészettörténész barátaimnak is. Frank műve ugyanis még a megjelenése előtt forrásmunka lett. Az élő magyar művészet kézikönyve, adattár és szakirodalom napjaink művészettörténetéhez, ez a Magvető gondozásában most kötetbe öntött interjúsorozat.

Azaz, ördögöt kötetbe öntött ez az interjúlánc. Legfeljebb kötetbe lapátolt, kötetbe dobált, kötetbe kazlazott. Frank ugyanis még annyi erőt sem vett önmagán, hogy ciklusba, fejezetbe, logikai rendbe rázza a minden héten megjelent cikkeit, egyszerűen időrendbe tolta össze őket. Úgy, ahogyan követték egymást a címek valamikor egy hetilap köztudomásúan nem diszciplínák és interdiszciplínák szerint szerkesztett hasábjain.

Frank János ugyanis igen slendrián szerző. Afféle germanizmusokat ír le, hogy „egy évtized előtt", meg pongyolaságokat, mint „nagyon szimpatikus emlék", és nem átall olyan értelmetlen mondatokat tolmácsolni szó szerint, hogy „de különben semmiféle iskolához tartozónak nem érzem magam, annál is inkább, mert a művészetemnek megvan az a specifikuma, ami elválasztja a másokétól". És Frank tegezi az interjúalanyait. És Frank bennfentesen kérdezősködő. És Frank időnként bölcsebb bölcselkedő beszélgető partnereinél. És megismétli, amit mondanak, teljesen fölöslegesen. Újságíró-iskolán, ahol tananyag az interjúkészítés, ahol tankönyvből tanulják a pályakezdők, hogy a kérdező újságírónak tisztelettel kell közelítenie az alanyához, Frankot megbuktatnák interjúból, mert nincs az interjútudománynak olyan hét főbűne, amit el ne követne ebben a kilencvenhárom párbeszédben. És ha mégis átengednék azon az iskolán interjútanból kegyelemkettessel, akkor csak azért tennék, mert Frank az interjútudomány két főerényét mind a kilencvenháromban gyakorolja: Frank tökéletesen felkészült partner. És amit ír, elképesztően érdekes.

INTERJÚIBÓL MEGTUDHATÓ, hogy a Nyolcak közül Orbán Dezső semmi mást, csak matematikát-fizikát tanult rendszeresen; a könyvből kiderül, hogy Petrás István csinálta az első fényes felületű képes levelezőlapokat Magyarországon; írva van, hogy Schaár Erzsébet takarítás közben érzett indíttatást, hogy térproblémákkal foglalkozzék; és hogy a Végh Gusztáv tervezte régi Symphonia cigarettásdoboz éppen harmincöt évig volt egyfolytában forgalomban Magyarországon.

Egyszóval lehet, hogy a *Szóra bírt műtermek* című interjúkötetet mégiscsak tanítani fogják interjúórán az újságíró-iskolában. Holott nem is műfajtiszta. Szerzője a legváratlanabb pillanatokban húzódik vissza két zárójel közé és a párbeszédek keliős közepéből kibeszélve mond okoskönnyed műkritikát és esztétikát Reich Károly illusztrációiról, Barcha László Erdő-ciklusáról, Novotny Emil Róbert meg a Nyolcak-aktivisták szellemi rokonságáról; Kokas Ignác festészetéről pedig olyan elemző bekezdést produkál (1966-ban, amikor még a legszakmább szakma sem ismerte Kokas jelentőségét!), amelynél lényeglátóbbat, érzékletesebbet tíz év alatt sem sikerült összekalapálnia a gyarapodó Kokas-kritikának. Aztán folytatja csevegéssel, ha kell közhelyekkel, henye mondatokkal, s ha kedve tartja lélegzetállító bölcs mondatokkal.

Mégsem hiszem, hogy Frank iskolapélda lehetne máshol is, mondjuk a művészettörténészek és esztéták tanintézetében. Frank ugyanis menthetetlenül tudománytalan. Ezekben a fejtegetéseiben egyszer le nem írná, hogy „a műfaj sine qua non-ja", meg hogy a „művészi jelenségrétegek mélyebb dimenziói", meg hogy „a realizmus esztétikai értékelésének korunkra jellemző divergenciái". Frank csak könnyedén elcseveg a karikatúra vagy az építőművészet szavakba állítólag rögzíthetetlen törvényeiről, Deim Pál képeinek végtelenbe tartó szukszavúságáról, Berki Viola, Lakner László vagy Barcsay Jenő festészetének emberi, művészi mélységéről. Mondom, tartok tőle, hogy Frankot soha nem emelik ajánlott olvasmánnyá egyetemi szemináriumon. Frankot csak olvasni fogják egyetemi szemináriumi hallgatók, ahogyan olvasták és olvassák újságírók, kritikusok, esztéták és művészettörténészek.

ANNAK ELLENÉRE, hogy Franknak van még egy nagy vétke: impresszionista. Kilencvenhárom művészt választott ki a kötetéhez és látatlanban tudom, hogy nincs még egy szakember, aki művészetpolitikai, esztétikai, stilisztikai vagy botrányszempontok alapján ugyanezt a kilencvenhármat emelné be egy kilencvenhárom tagú panteonba. Az ugyan nyilvánvaló, hogy a nyilvánosság előtt túlságosan sokat szereplő nagy nevekkel eleve nem foglalkozott (azokkal sokat foglalkoznak egyéb írások is), s az is sejtenivaló, hogy sok, nyilvánosságtól visszahúzódó vagy visszahúzott művészt mutatott be esztendők folyamán. De itt csapott be a napi művészetpolitikai civódásoktól tartózkodó Frank János mindenkit — önmagát is. Végiglapozva könyvét, teljesen nyilvánvaló, hogy Frank művészetpolitikát is csinált. Nem mázsasúlyú érvekkel és magasabb kinyilatkoztatásokkal, számára ez a módszer — akárcsak az interjú láttamoztatása — bizonyára „nem elegáns". Hanem megértéssel, szeretettel, jó szóval.

Frank János ugyanis — hadd írjam le azt, amit a művészeti életben eddig is tudtak, és ami az interjúkötet megjelenésével úgyis elterjed majd — művészeti-közéleti közintézmény. Egyszemélyes, utánozhatatlan és nélkülözhetetlen közintézmény. Nem nagytalárú művészetkutató. És nem nagymellényű hírlapíró. Jelenség. Képesítését nézve művészettörténész, foglalkozása szerint kiállításrendező —, akik értenek a foglalkozásához, azt mondják, a legjobb kiállításrendező. De a hivatásának mindez csak háttere és mellékes megnyilvánulása. A hivatása pedig az, hogy szereti a művészetét.

AZT HISZEM, azért érti is a művészetet, mert szereti. Szeszélyes-szubjektíven szereti olykor, de szereti. És mert az ő szeretetére nem lehet mással válaszolni, mint szeretettel, képes szóra bírni a műtermeket. Jó szóra bírni. Érthető és megértendő szóra. Magyarországon talán senki nem tud így szóra bírni műtermeket.

Már tudniillik Magyarországon, ahol a művészeti szakirodalom „vagy-vagy". Vagy fentebbstílű, fogyaszthatatlan „szakmunka", vagy gügyögő „ismeretterjesztés". Ami viszont Frank könyvét illeti, e szempontból „is-is". Kutatónak forrás, sznobnak pletykaforrás, művészetben tájékozódni akaró érdeklődőnek emberi szó. Végre egy könyv, amit a kiállítás megtekintése után le lehet emelni a polcról, meg lehet belőle keresni, hogy ki a kiállító, és meg is lehet érteni, hogy a mai magyar szerzőnek mi a véleménye a mai magyar képzőművészről.

Rózsa Gyula

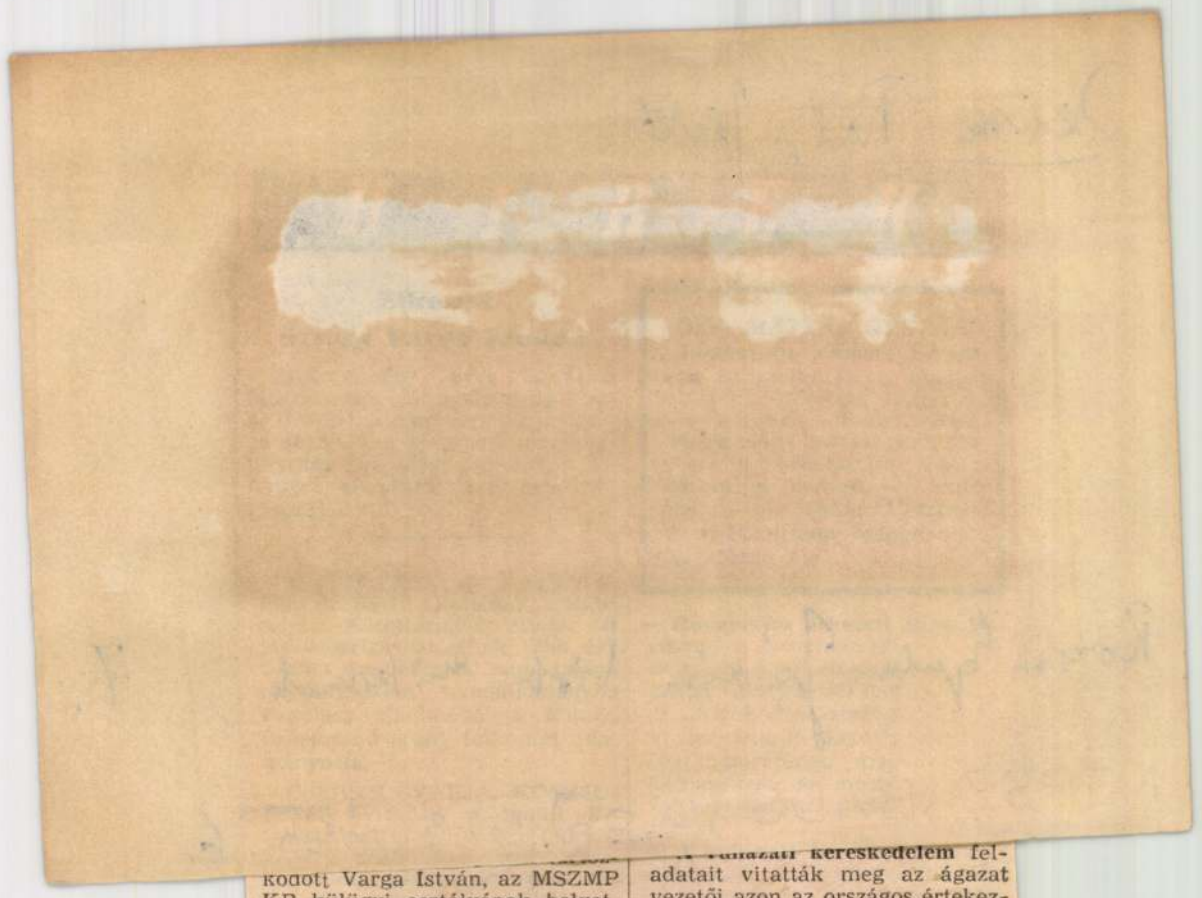

kodott Varga István, az MSZMP KB külügyi osztályának helyettes vezetője, aki megbeszélést folytatott az 1976—77. évekre szóló pártközi együttműködési munkatervről. Fogadta őt Vasil Bilak, a CSKP KB Elnökségének tagja, a központi bizottság titkára is.

— **A Szegedi Ruhagyár munkásai** tegnap röpgyűléseken követelték az Angolát ért imperialista agresszió haladéktalan beszüntetését. Az üzem kétezernél több dolgozója nevében megfogalmazott távirat a szegedi munkások szolidaritásáról és támogatásáról biztosítja Angola törvényes kormányát, az angolai népet. Hasonló szolidaritási gyűlés volt a Szegedi Konzervgyárban is.

— *SZOVJET TÁNCOSPÁR — Ludmila Szemenyaka és Alekszandr Bogatirjev — nyerte Tokióban a nemzetközi balettversenyt, amelyen 13 ország, köztük Magyarország, 24 párosa indult.*

— A DÁN LAKÁS- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA-KIÁLLÍTÁS, amelyet eddig mintegy 50 ezren tekintettek meg a Műcsarnokban, február 8-án, vasárnap este zárul.

— **Ismeretlen okból megvadult** szerdán a bagdadi állatkert három medvéje. Rávetették magukat etetőjükre, s a szerencsétlen embert darabokra tépték.

— **Hideg égövi követelményeknek megfelelő** speciális munkásszállító autóbusz mintapéldánya készült el — szovjet megrendelésre — az Ikarus székesfehérvári gyárában. A mínusz 35 fokos hidegben is biztonságosan működő buszt az Orenburg—Tyumen gázmező térségében próbálják ki. Az Ikarus a szibériai tapasztalatok alapján az idén 700, 1977-ben és 1978-ban pedig mintegy 1000—1000 hideg égövi autóbuszt gyárt szovjet megrendelésre.

Halálos végű dulakodás egy IBUSZ-bérlakásban

Budapesten, a XIII. kerületi Rajk László utca 64/b. számú ház VII. emeletén levő IBUSZ-bérlakásból hajnalban veszekedés és dulakodás közben a ház előtt parkoló személygépkocsira zuhant *Szabó Irén* 21 éves eladó, budapesti lakos és *Bogoljub Mitrovics* 38 éves, Magyarországon turistaként tartózkodó jugoszláv állampolgár. Szabó Irén a helyszínen meghalt, Mitrovicsot a mentők életveszélyes állapotban szállították kórházba.

Az ügyben a rendőrség megindította a vizsgálatot.

KÖZLEMÉNYEK

A MIKROSZKÓP SZÍNPAD igazgatósága közli, hogy a mai fél ötös Folyt. köv. című előadás betegség miatt elmarad; a jegyek a váltás helyén visszaválthatók.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBAN (Budavári Palota B épület) február 8-án, vasárnap este zárul a Realista törekvések mai képzőművészetünkben címmel rendezett csoportos kiállítás.

VÖRÖSKERESZTES TANÁCSADÓ SZOLGÁLAT. Az értelmi fogyatékos gyermekek hozzátartozóinak minden második csütörtökön 15 és 18 óra között fogadóórát tart a Magyar Vöröskereszt Tanácsadó Szolgálata (Bp. I. ker., Bem rakpart 6.). levélben az 1367 Budapest, V., pf. 121. címen kérhetnek tanácsot az érdekeltek.

A Vállalati kereskedelem feladatait vitatták meg az ágazat vezetői azon az országos értekezleten, amelyet csütörtökön tartottak — a Belkereskedelmi Minisztérium szervezésében — a budapesti Gellért Szállóban.

— *A BÉKEMOZGALMI MUNKÁBÓL adódó idei legfontosabb feladatok, a tervezett nagy jelentőségű mozgalmi események szerepeltek az Országos Béketanács ügyvezető elnöksége csütörtöki ülésének napirendjén. Elfogadták egyebek közt az OBT tudományos bizottságának idei munkatervét is.*

— **Az Interexpo**, a kormányok megbízásából hivatalos kiállításokat rendező szervezetek nemzetközi szövetsége, idei kongresszusát Budapesten rendezi. A Gellért Szállóban csütörtökön kezdődött háromnapos tanácskozáson értékelik a nemzetközi együttműködés eddigi tapasztalatait s megvitatják a fejlesztés lehetőségeit is.

— FÖLDTUDOMÁNYI HÉT lesz február 16-tól a Kossuth Klubban, a TIT budapesti szervezetének kezdeményezésére. Ebből az alkalomból megnyílik a Kartográfiai Vállalat térképkiállítása, amelyen perspektivikus térképeket, levelezőlapokat, plakáttérképeket is bemutatnak.

— **Sok külföldi turista látogat** ezekben a napokban hazánkba. A török, amerikai, finn, francia és portugál csoportok budapesti városnézésen, Duna-kanyari kiránduláson, operaelőadáson és borkóstolós vacsorán is részt vesznek.

— **Most jelent meg:** Bugár Jánosné: Munkásfelelősséggel a szocialista kultúráért, a szövetségi politikáért (Táncsics). — Henryk Sienkiewicz: Kereszteslovagok. I—II. Történelmi regény (Európa). — Tundraföldi öreg. Szamojéd mesék. Népek meséi sorozat (Európa). — Alpár: Fejezetek a papírgyártásból (Műszaki). — David Westheimer: Az elrabolt expressz. Háborús kalandregény. — Bogáti Péter: A linkostowni csapda. Delfin könyvek (Móra). — Gyüre Lajos: Üveghang. Versek (Szépirodalmi—Madách).

1,3 millió forintot lopott

Tolvajt keres a rendőrség

Az Országos Meteorológiai Intézet gépkocsivezetője, Spélitz Gábor János 34 éves, büntetett előéletű, budapesti lakos, február 4-én, szerdán, a Magyar Nemzeti Bankból az AF 47—25 forgalmi rendszámú, rekete, Volga M—24 típusú személygépkocsival szállította az intézet dolgozóinak a fizetését, 1 325 400 forintot, közben a XIII., Szent István körút és a Rajk László utca kereszteződéséből — a pénz felvevőjét és kísérőit fondorlatos módon kiszállítva a gépkocsiból — a pénzzel együtt elhajtott. (A gépkocsit később a rendőrség megtalálta.)

Spélitz Gábor János személyleírása: 175—180 cm magas, testes, kerek arcú, barna, frissen vágott, úgynevezett kefehajú. **Ruházata:** fehér alapon széles lila csíkozású ing, dohányszínű ujjatlan mellény, barnás — téliesített — ballonkabát, kötött gallérral.

A Budapesti Rendőr-főkapitányság kéri azokat, akik a bűncselekmény elkövetőjét felismerik vagy tartózkodási helyét ismerik, értesítsék a legközelebbi rendőrt, illetve telefonon a 123—456-os számot.

Deim Pál festő 3.

szituáció és leképzett változatuk viszonyát, kapcsolatát. Szereti a tárgyakat, köveket, falfelületeket, és új összefüggésbe helyezve ezeket, tud is velük újat, érdekeset mondani.

Színezett felületek és puszta vakolat, plaszticitást biztosító karcok, kellemes színezés jellemzi a *Tapies*től is tanuló *Kovács László* stukkókísérleteit. Kovács a hetvenes évek közepén találta meg egyéni kifejezésmódját (*Kút*, 1976). Stukkóképeivel, amelyek egyelőre még csak jelzik egy alkotásmód lehetőségeit, friss színt hozott a harmincöt éven aluliak festészetébe.

Szkok Iván művészete gyakran hullámzó színvonalú. Egyéni látásmódja vitathatatlan, ám eredetiségéből, szókimondásából sokszor enged a látványosság, a publicisztikai jellegű hatáskeltés múló sikeréért (*Villanyoltás*, 1975).

Záborszky Gábor fiatal nemzedékének is egyik legifjabb tagja. 1977-ben kapott Derkovits-ösztöndíjat, és mutatkozott be a Stúdió Galériában. Festészetében még felfedezhetők utánérzések, de gondosan kivitelezett erőteljes munkái reményekre jogosítanak. Az 1976-os stúdiókiállításon szereplő *Ikarus*ának (1976) dekoratív, mégis komoly vörös és fekete színei, lendületes, plasztikus hatást keltő „gesztusai" tele vannak erővel, dinamikával. A kép nonfiguratív jelentésrétegei mégis egy meghatározott képzethez köthetők. A pillantást magával ragadó formák mozgó test képzetét sugallják. E hatást fokozzák a képtér alsó részén, a súrlódás következtében a tárgyról levált, törmelékre emlékeztető festékcseppek. A képtér két oldalán elhelyezkedő két vaskos behatároló forma felerősíti a lendületet. Jól szerepelt Záborszky 1977-ben a székesfehérvári Csók István Képtárban rendezett stúdiókiállításon is, amelynek nagyrészt közepes festészeti anyagából kitűnt a *Rétegződés* (1977) című képe.

Kifejezésmódjukban, stílusukban, példaképeikben egyaránt különböző alkotóművészek munkásságának néhány jellemző mozzanatát tekintjük át ezután.

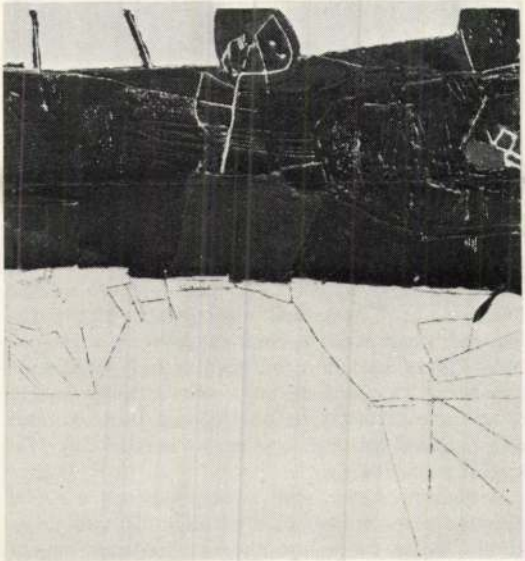

Egyetlen közös tulajdonságuk, hogy igényességre törekszenek művészi mondanivalójuk kifejezésében.

Kandinszkij festészetétől a Gorky- és a de Kooning-féle absztrakt expresszionizmuson át a fali firkákig mindent beolvasztott – nagyon kulturált, de nem mindig önálló – művészetébe *Újházi Péter*. Sokat merített – javára – a gyermekrajzokból is. Erre vezethetők visszá például a felülnézetet és a szembenézetet a képtér-

ben egyszerre alkalmazó kompozíciós megoldása (*Nagy folyó*, 1974).

Földi Péter nehezen besorolható, bizonyos tekintetben a neoprimitívekkel rokonítható festészete karakteres, egyéni hangú művészet. Képeinek gyermekrajzokra emlékeztető forma- és színvilága, dekorativitása tudatos, célzatos kifejezési módjának eredménye. Földi nem fél, hogy elmarad napjaink művészeti áramlatoitól, nem fut a festészeti divatok után, szorgalmasan építi művészetét.

Váli Dezső a hetvenes évek elején alakította ki festői világát, nonfiguratív művészetének jel- és formarendszerét. A korai – főleg színvilágában, de kompozíciós megoldásaiban is jelentkező – *Bálint Endre*-hatást a lírai expresszionizmus, a *Rothko*-élmény követte. Újabb kompozícióit a keményebb, szálkásabb formák, erősebb színkontrasztok jellemzik. Kísérleteket tesz arra – és eredményesen –, hogy szín- és formakom-

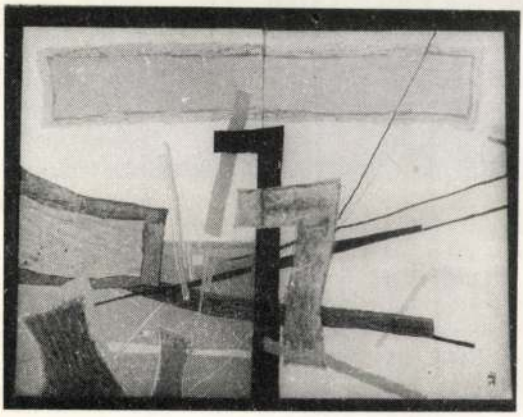

első pillanatban hagyományosnak tűnnek, mégsem azok. Finom utalásai a szürrealizmus felé mutatnak (*Vak álma*, 1976, *Bohóc*, 1976). Dienes Gábor szemet vonzó, könnyed színkezelésű – barnás, bordós, vöröses, rózsaszínes, esetleg kékes – művei kiemelkednek a

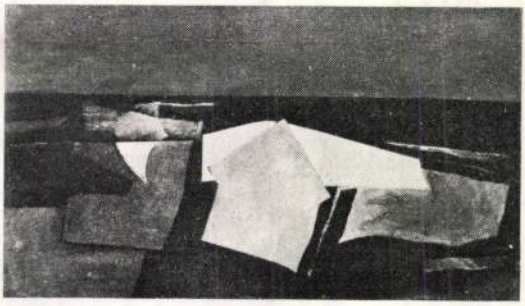

stúdiókiállítások átlagalkotásainak monotóniájából. A fiatal festő jól induló művészetét egyetlen veszély fenyegeti: ha engedményeket tesz a popularitás, a pillanatnyi siker csábításának, eljuthat ahhoz a látványos, de nem elég mély – az üzleti érzékre és a technikai készségre építő – piktúrához, amelyet nálunk *Szász Endre* képvisel.

*Nagy Gábor*ra újabban jelentős mértékben hatnak Dienes munkái. Állításunk bizonyítására elég a *Valamelyik doge portréja* című festményére utalnunk. Nagy Gábor a kondori festésmód némely jellemzőjét nem kis eleganciával egyesíti a szín- és folthatásokra építő impresszionisztikus festésmóddal. Próbálkozásai még meglevő utánérzéseivel együtt is érdekesek (*Tiszagáti portré*, 1976).

A harmincöt éven aluli művészek zömét a *Fiatal Képzőművészek Stúdiójá*ba tömörülők alkotják, de az utóbbi néhány évben nem mindig a szervezet tagsága

Deim Pál, festő
szobrász.

1

Vázlat a hetvenes évek festőnemzedékéről

.1 –

Az utóbbi néhány évben induló fiatal festők művészetét méltató kritikák legtöbbje hullámvölgyről szól; és ez a megállapítás általában igaz is. Mégis kitapinthatók bizonyos erővonalak, csoportosulások, egy-egy művész kiemelkedik festészetünknek ebből az apályos periódusából, sőt e magányosok tevékenysége a figyelemre méltóbb. Néhányuk betájolására, tevékenységük bemutatására törekszik ez az írás.

A kortárs magyar piktúra bő ötéves periódusa még nem festészettörténet, nagyon is jelen idő. Önmagában tehát nem tárgyalható a hetvenes években indulók művészete. Szükséges az egyik legközelebbi vízválasztóig, a hatvanas évek közepéig visszanyúlnunk. Napjaink fiatal alkotói már közvetlen élményként is érzékelhették az ekkor stúdiókorosztályú generáció művészetét. Jelentőségük azért is említésre méltó, mert legtöbbször hozzájuk viszonyítva marasztalta el a kritika az általunk tárgyalásra kerülő művészeket. Például a *Fiatal Képzőművészek Stúdiójának* 1966-os kiállításán[1] többek között *Berki Viola, Deim Pál, Karátson Gábor, Keserű Ilona, Lakner László* művei bizonyítják az új keletkezését. E stúdiós névsor természetesen nem nyújthatott teljes képet az időszak piktúrájáról, *Kondor Béla, Ország Lili*, a vásárhelyi iskola, *Kokas Ignác*, majd később *Lóránt János* – és a névsort még folytathatnánk – művei nélkül. (Érdekes módon, de nem véletlenül ugyanezt az időpontot tekinti korszakhatárnak az irodalomkritika is, amikor az új magyar prózaíró nemzedék jelentkezésének kezdeteit 1965 körülre teszi.) Lendületet adott a kor festőinek *Csontváry, Gulácsy, Vajda Lajos* és *Kassák* művészetének újraértékelése, továbbá az egyes országok, világrészek között kiteljesedő információáradás is, ami különösen jelentőssé vált a nyelvi kötöttség nélküli ábrázoló művészetekben. Hatottak, és napjaink alakuló képzőművészetére is hatnak modern festészetünk olyan klasszikusai, mint *Kondor Béla* és a ma is alkotó *Barcsay Jenő, Bálint Endre, Bernáth Aurél, Korniss Dezső, Martyn Ferenc.*

Megemlékeztünk a hetvenes években indulókat befolyásoló némely hagyományról, szellemi örökségről, de még nem szóltunk a valamivel korábban jelentkező, fiataljaink művészetéhez közvetlenül is kapcsolható, a konstruktivizmus és neokonstruktivizmus eredményeit, a nagy dekoratív felületeket, a népművészet formakincsét szervesen felhasználó csoportról. A kassáki konstruktív, geometrikus képépítési tradíciókra támaszkodó, azt továbbfejlesztő *Bak Imréről, Fajó Jánosról, Nádler Istvánról* és a legtöbb új kérdést felvető – az optikai illuzionizmusból kiinduló – *Hencze Tamásról.*

Az új nemzedék festészetének tanulmányozását nehezíti az összefoglaló művek hiánya. Napjainkra művészetünk részben kinőtte *Németh Lajos* alapos, több

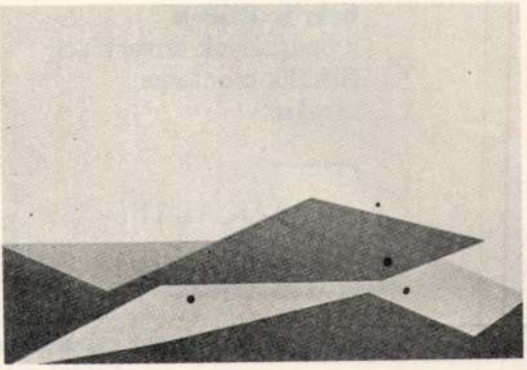

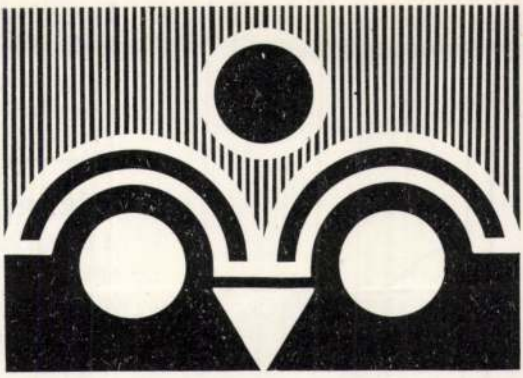

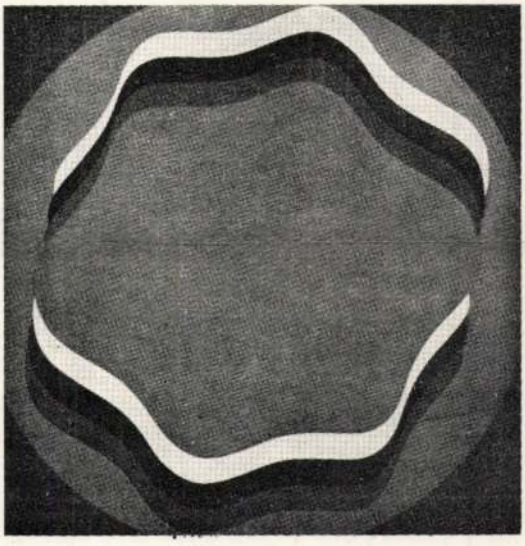

lehörgök a keresztről
háttal a házak
s anyám

VÉRERES VIRÁGFEJ
a te iszonyú kezed
rádkacsint virág-forradalom
kikelet
kiszúrt szemű nap a te
napod
(mutatóujjad dárda)

itt báli fák

kerék szaggat
csillag-dér ragyog
szárnyatlan ikaruszok
totyognak
egymásba vájó
vérlucskos csőrrel

TAJTÉK HAVAZTA ARCOMAT LETÖRLÖM

barna virág szemem
botladozom gyermek-árnyékomban
fölöttem
fénycsatornák
(mozdulataim chaplini rendetlenség)

határozta meg e korosztály művészetének arculatát. A fiatal generáció jelentős részét – a kivételekre igyekeztünk utalni – az aktivitás, a kezdeményezés hiánya, horribile dictu, a középszerűség jellemzi leginkább. Mintha a fiatal festőkből hiányoznék a kísérletezés, az újat akarás vágya, a fiatalos lendület tüze. Hivatkozhatunk e téren – többek között – *Bereczky Lorándnak* a Művészet hasábjain kifejtett gondolataira.[4] Sajnálatos módon sokszor a nagy többség közepes átlagának méltatása domborodik ki a stúdiós kiállításokkal foglalkozó kritikák értékeléseiben. Vajon csak a hatvanas évek közepén voltak a stúdióba tömörülő művészek a fiatalos lendület és a vállalkozókedv jelképei? A festészet területén az összkép ugyan stagnációt mutat, de ez semmiképpen sem jelenti azt, hogy nincsenek kiemelkedő tehetségek, olyanok, akik művészetükkel máris jelentős értékeket képviselnek a hetvenes évek hazai festészetében. Reméljük, hogy ők hosszú távon is elősegítik képzőművészetünk fejlődését, az új művészeti nyelv formálását, gazdagítását, egy olyan összetett, egyéni, ugyanakkor közösségi és társadalmi igényű modern képzőművészet létrejöttét, melynek alapjait már műkritikánk klasszikusai, *Fülep Lajos* és *Kállai Ernő* rögzítették írásaikban.

Lóska Lajos

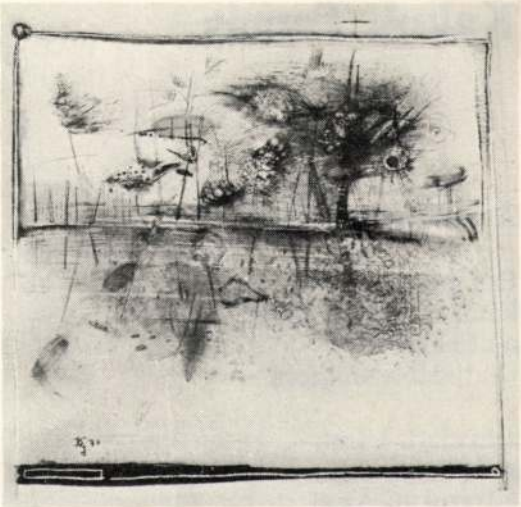

Jegyzetek

1 Németh Lajos: *Stúdió 66*, Kritika, 1966. június.
2 Perneczky Géza: *A magyar „szürnaturalizmus" problémája*. Tanulmányút a pávakertbe, Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1969.
3 Beke Lászó: *Fotólátás az új magyar művészetben*. Fotóművészet, 1972. február.
4 Bereczky Loránd: *Tegnap – ma – holnap*. Művészet, 1977. május.

Képek

24. oldalon *Nádler István, Bak Imre* és *Fajó János* képei;
25. oldalon *Ficzek Ferenc* falrajzolata;
26. oldalon *Pinczehelyi Sándor:* Hengerek, *Méhes László:* Terítő és Cím nélkül című művei;
27. oldalon *Kovács László:* Nagy madárijesztő, *Szkok Iván:* Család és *Záborszky Gábor:* Maler;
28. oldalon *Földi Péter:* Madarak; *Váli Dezső:* Szemben forduló és *Tölg-Molnár Zoltán:* Éjszaka;
29. oldalon *Dienes Gábor:* Tükröződés, *Nagy Gábor:* T. J. a virtuóz és *Fehér László:* Földalatti című képe látható

sógat. Az út: kiön-
tött patak. Így maradsz
magad. Itt és most-
ö r ö k k é

Lőrések

A parton sárga eső zuhog. Rozs-
dálló zsilip, szilárd hullámtö-
rő. Körül állványozva a múlt, a
hajdan volt idő. Lőrések mögül

leselkedik az alkonyat. Gyűlnek,
sokasodnak az elhallgatott sza-
vak. Rőt virágok az arcok helyén.
Meglehet oly kevés, de tágítható

e létezés-töredék. A várfokon E-
mánuel zászlaja lobog. Odébb, a
kőfal mögött egy esendően boldog

világ forog. Csöndesedik a tó.
A Nap lass
roham kö

Igen, apró fülekkel áll a fa,
fülel szelet,
égzengést – fel-felcsattanó pofozkodást! –

Rózsákra roskad
a szomorú fa-asszony
puha illatcsecsemőkkel a karján.

Igen, sok puha
csemete csengése a rózsáknak.

Piros pongyolában a sztrádák szélén
elvéreznek a madonnák.

Eprek – félrehajtják a zöld kalapot,
és szeplős arcaikat eltapossák.

Gömbök, gömbök, gömbök, gömbök:
piros erekben áttetsző arany –
ribizkefüzért morzsolsz – *imátkozódsz!*

Hegyek, gyehennák!
Eperfák fekete véraláfutásai!

*

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Deim Pál, érdemes- festő- és grafikusművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1983 OKT 15

1021

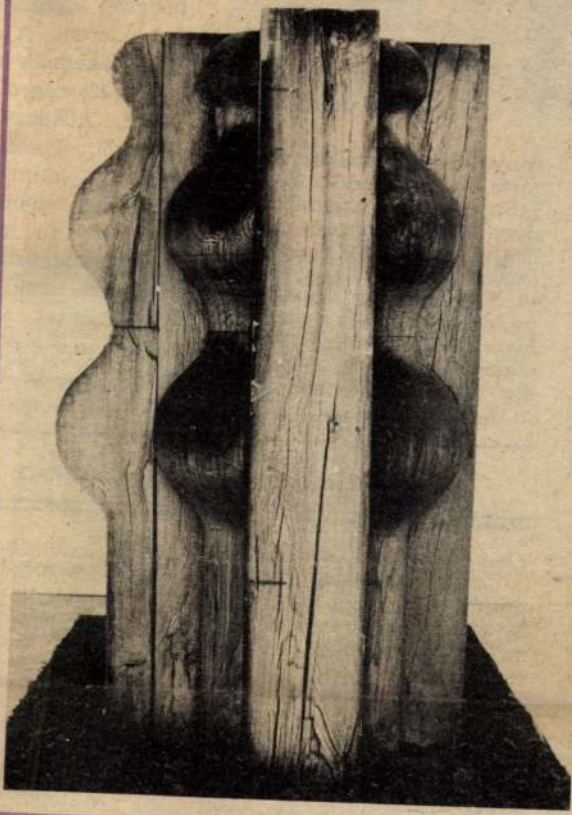

Deim Pál: Minden értelmetlenül meghalt emberért

lá-
égén.
ıl a
ossá-
sem
fféle
apon
erem
ással
ı is
szám
inet,
né-
gyen
.
csi-
ala-
gény
né-
ereg-
mat,
egy
llára
, le-
—
ény-
nyo-
ı a
kö-
be-
Bil-
osto-

ro
já
ra
ny
hó
óriási felháborodást váltott ki. Még mielőtt komolyabbra fordult volna a vita, a lányok, szaknyelven szólva, olajra léptek. Odabenn pedig tovább villogtak a kék, a fehér, a vörös, a zöld

mesealakok futnak
nyezeten, meg a
üveggömbről vetí
foltok menetelnek
táncolnak az itt
tek? Gyuri így vél

Mindenki másképp

— Jól nagyon kevesen. A lányok ügyesebbek, muzikálisabbak, a fiúk egy része egyetlen figurát ismétel. Aki már egy mozdulatsort variál, az valakinek számít. Tessék, nézd meg őket!

Nézném, de akkora a homály, hogy alig látom a terem közepét. A színpadról lelépkedve egy jóvágású, fiúhoz igyekszem, aki vissza-visszatérően tapogatja az oldalát tánc közben.

— Fáj? — kiabálok a fülébe.

— Ugyan, ha r
észre, ez a koreo
Becsületemre sz
vettem észre. Ne
mozgássor inkább
házi, reumatológ
idéz, mint koreo
hát ez van, és
nernőjének ninc
én sem szólhato
Apropó: partne
ra vetített, roh
mellett három
leányzó egymá
Tőlük két méte
forog magányos

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MTI
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 237-749, 340-726

Deim Pál, festő-grafikus
születésének

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 AUG 1 01

1021

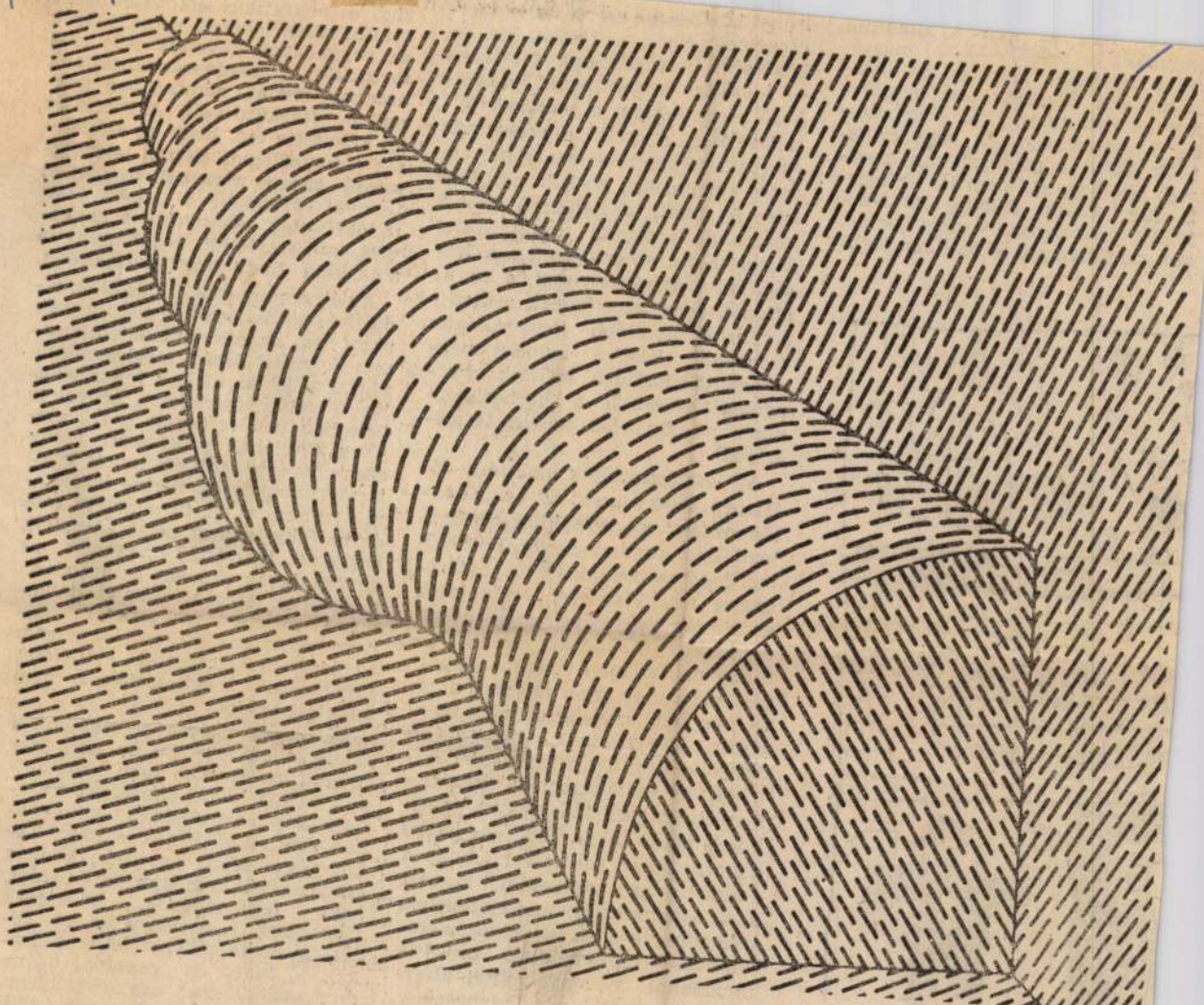

Deim Pál: A beprogramozott

kezünket és belejük kell mártanunk ujjainkat, mert az idő szükségszerűen Tamássá tesz bennünket minden történelmi szenvedéssel kapcsolatosan. És nem érthetünk egyet a példázat záró sorával: „Boldog, aki nem lát és mégis hisz." *Száraz György* 1975-ben közölt tanulmánya — mely a kötetben megtalálható — találóan fogal-

ter rajza

litikai közösséggé szervezett embercsoportok élnek a földön. Az ép közösségi beidegződések fokozatos — s ezáltal észrevétlenül bekövetkező — szétesése, a politikai félreneveltség, a politikai rögeszmék és rutin felülkerekedése a helyzetekre rugalmasan reagáló politikai készség felett, lehetetlenné teszi a közösségi és egyéni realitástudat kialakulását, elhomályosítja a társadalmi látásviszonyokat, s ez az állapot, mely az előítélet, a diszkrimináció, az előbb jogszerűségbe csomagolt, később nyersen megnyilvánuló jogtipró erőszak szörnyetegét előcsalja a barbarizálódásra mindig kész emberi természetből.

Az esszészimfónia második tételében Bibó a „zsidók" és az „antiszemiták" szociológiailag-pszichológiailag gumiszerűen szűkíthető-tágítható csoportjainak meghatározására tesz kísérletet, rámutatva arra, hogy e szavak szemantikai csapdaként működnek, mert fogalmilag pontatlanok, érzelmi alapállást tükröznek, nem annyira a jelöltnek vélt személyre vagy csoportra vonatkoznak, mint inkább azt jellemzik, aki e szavakat használja. Az esszé-hangnem meghökkentően szigorú tudományos és erkölcsi logiát takar. Bibó nagyszerű elemzés során mutatja ki, hogy a „zsidó" és az „antiszemita" szavak, s az általuk mozgósuló előítéletek, indulatok, igaznak vélt társadalomlélektani tapasztalatok objektív társadalmi viszonyok által kitermelt féligazságok és hazugságok, melyek igazi jelentése csak az analitikus ész számára bomlik elő, de

[illegible] tudati zavarból ontológiai ténnyé válhattak, a lebéklyózott ítélőképesség lebéklyózta a cselekvést, ami szerfölött megkönnyítette a fasiszta „Endlösung" kivitelezését.

Az élve maradtak, üldözöttek, üldözők, segítők, segíteni nem merők vagy nem akarók társadalomlélektani helyzetét Bibó a meghasonlottsággal jellemzi, mely a felszabadulást követően forradalmi hévvel és ütemben bekövetkezett sodró erejű, s alapjában progresszív változások örvényében nem tudott lelkiismeretvizsgálattá, illetve irgalommá nemesülni. A türelmetlen modernizációs akarat által sürgetett, erőltetett iparosítás nemcsak az anyagi javak, hanem az információs javak terén is hiánygazdálkodáshoz vezetett, ami sem az elmaradt kommunikáció pótlására, sem az újabban keletkezett előítéletes feszültségek megbeszélésére nem adhatott módot.

Az ország lakóinak legalább a felére tehető azok száma, akik személyes emlékekből nem meríthetnek, akik a könyv címlapján olvasható három szóval friss nyomtatásban most találkoznak először. Talán végre eljött az ideje, hogy e szavak körül is megtörjön a varázs, hogy feltámadásuk, jelentésük tisztázásának reménye az ép közösségi beidegződések feltámadásának jó hírét is magával hozza, mert enélkül csak naptári értelemben léphetünk át a huszonegyedik századba.

Deim Pál, festő

Képzőművészet

VADAS JÓZSEF:

Történelmi lecke festőknek

Nem a régi történelem érdekli az embereket, hanem mindenekelőtt a közelmúlt. Ennek egy fejezetével foglalkozik a *Kibontakozás évei 1960 körül* című kiállítás, amelyet a *székesfehérvári Csók István Képtár* munkatársai rendeztek.

Ez is tele van pikáns dologgal. Az ötvenes-hatvanas évek fordulójától bő két évtized telt el. Felnőtt egy nemzedék, amely most elcsodálkozik. Szembeötlő ugyanis, hogy az eszmélés nem egy szűk csoport tette volt. Nem az (odáig) elnyomott modernek, az egykori Európai Iskola tagjai és követői, hogy a kiállításról hozzak példát: *Korniss Dezső* és *Ország Lili* művészete teljesedett ki ekkor. Legalább ennyire része a kibontakozásnak az alföldi iskola megújulása — *Szalay Ferenc* és *Németh József* jóvoltából. A fordulathoz egyaránt hozzátartozik Szalay bartóki ihletésű, de rusztikus *Cantata profanája* meg Korniss-Pollockot követő, de ismerősen szűk terű kalligráfiája. Továbblépve: *Bartha László* balatoni jégképeinek már-már absztrakt látványfestészete, illetve *Ferenczy Béni* reszketeg kézzel mintázott neoszecessziója. Az, ami 1956 után kezdődött a politikai életben, kedvezően hatott a hazai kultúra legkülönfélébb irányzataira. Serkentette a Gresham-kör tagjait és a vásárhelyieket, a szürrealistákat és a realistákat.

Az ötvenes-hatvanas évek fordulóján nemcsak kész művészek újultak meg; ekkor indult egy sor későbbi kiteljesedő pálya. A kiállítás érdekes szembesítéseket kínál. A történelem csetepatéiban ugyanis nem tudta mindenki megőrizni vagy hasznosítani a pályakezdés roppant energiáit. Akadnak, akik tehetségesen indultak, és tehetségesen folytatták munkájukat. Közéjük tartozik *Deim Pál*. Mégis meglepő, milyen változáson ment át. Hullámszerűen vibráló figurális kompozícióiból mára talán csak a kékek és finom okkerek ellenpontozása maradt meg. Más képlet Németh József. Ötvenes évek végi képei — realisztikus modellálásukkal és párás színeikkel — Derkovits méltó örökösének mutatják. Később mintha más eszményhez kapcsolódott volna: már a hatvanas évek eleji *Takarmányos szekér* Nagy István erős kontúrokkal operáló, komor világát idézi. *Orosz János* példázza a harmadik utat. Ő a korszak legnagyobb ígéreteinek egyikeként startolt, s ezt a kiállításon látható művei is igazolják. A *Bárnő* például ritka kivételes intellektuális iróniáról tanúskodik. Később azonban pályáján fordulat következett be, ezt a fanyar szubtilitást modoros expresszivitás váltotta fel.

Az ötvenes-hatvanas évek fordulóján sok mindent másképp láttunk. Úgy érzem, korrigálnunk kell a korszak egyik kulcsfogalmát: a szürrealizmust. A fiatal Bernáth-tanítványok egy kis csoportja — *Kóka Ferenc, Lakner László, Korga György, Szabó Ákos, Gyémánt László* — művészetét jelölte a korabeli kritika ezzel a szellemes kifejezéssel. Mondván: naturálisan megfestett részletek szürreális hatású ötvözete a lényege. Nem egészen így van. Történelmi távlatból nézve, a fotorealizmus után már azt kell mondanunk: nem naturalisták. Inkább poénkodók. Jellemző részleteket önkényesen emelnek ki és túlzottan hangsúlyoznak. Ebből a módszerből — és nem a montázstechnikából — fakad a szürreális hatás is.

Az ötvenes-hatvanas évek fordulójának vezető műfaja a grafika. Gazdag a kép. A balladás *Csohány Kálmán* az egyik véglet, az intellektuális *Maurer Dóra* a másik. A szürreálisan bizsergő *Csernus Tibor* és a drámaian tömör *Kass János* között sem kisebb a távolság. S akkor még nem szóltunk a mesésen kedves *Gross Arnold* és a bibliikusan múltidéző *Feledy Gyula* lapjairól. Sem a groteszken cizellőr *Szenes Zsuzsáról*, sem a zsonglőr mesterember *Rékassy Csabáról*. Önmagukban sem jelentéktelen egyéniségek, még inkább együtt imponáló társaság. Különösképp pedig annak tudatában, hogy egy óriás is van köztük: *Kondor Béla*. Ő a kulcsfigurája ennek az időszaknak. Vérbeli grafikus, és ekkoriban alkotja legjelentősebb műveit. Szerepét egyik főműve, a *Darázskirály* szemlélteti a kiállításon. Ami ugyanakkor tanulságos: modell is egyben. Az ötvenes évek első felében végezte a főiskolát, és a régi művészet bűvöletében munkálta ki a magáét. Más szóval: nem az avantgard képviselője. Neki még a művészettörténet ad mércét, ha a jelenből meríti is élményeit és ihletét. Ebben az értelemben végzetszerűen az ötvenes évek neveltje, mert minden munkájával azt vallja: a régi nagyok vállalkozását folytatja. Amennyire szoros azonban kötődése a letűnt korszakhoz, olyannyira nyilvánvaló az is: Kondor festészete a voluntarizmus időszakában nem jöhetett volna létre. Eleven szellemi légkör, stílusszabadság, őszinteség iránti bizalom kellett hozzá. Ez csak 1956 után köszöntött be. A leckét tehát az ötvenes évek adta fel, a megoldásra a következő évtized adott módot. Kondor nagysága, hogy kihasználta e páratlan lehetőséget.

a a ruháit, mezte-
öltött. Odaállt a
ssan végigcirógatta
ajkait hosszabban
nem érezte, hogy
iféle kellemes bi-
kal kente az arcá-
zettel szemlélte a
abból telten piros-
erélt a borotvájá-
em használt soha,
amar túlad az ar-

atokkal borotvál-
i hipp-hopp túl
em, számára ez
ás volt. Minden
ndék vezette. Né-
lt el önmagában,
nge sercegő ván-
almat jelentett.
álkozással, alapo-
aka köré fonva a
oló, a zuhanyozó-
zta az ágyékát,
ásai nyomán mint
ák vérrel, míg
údan is, de kezd

ozott és visszasie-
ényből kivett egy
húzta, és az ágy

zellemült várako-
dobozhoz ért. Ké-
ről szedne le ru-
golópapírt, aztán
rminpiros betűk-
assan hajtogatta
kézzel kiemelt a
összehajtogatott,
y alakjában fal-

kifestett száj és
, hogy nőről és
r úszómatracról

n kiteregette az
ügyetlenkedte a
rányi szelepzáró
domként leledző
ásba illesztette a
ritmusára pum-

fogva dárdát hordana a nadrágjában.

— Nézd, nézd — kiáltotta diadalmasan — és a nadrágja nyílásán előmeresztette és marokba fogta mindazt, amit Sarahnak adhatott.

És az, mitagadás, félelmetes nagy volt.

— Ne félj, tőlem nem kell félned — hadarta és hirtelen a nőre vetette magát. Teste egész súlyával le akarta igázni. Sarah büszke mellei ellenkezve feszültek a mell-

es védtele
fejét a nő

— Édes

A fedél
kíváncsisá
Elhagyva
legénység
zetmester
gatózott a

Odaben
valami o
tenek egy

Németh Nelli: Life

Deim Pál, festő

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Generál árt

A szemközti falon — a főhelyen — *Barcsay Jenő* két gyönyörű képe, jobbján *Korniss Dezső* szűrmotívumos korszakának egyik remeke, balján *Bálint Endre* két — alkotója törekvéseit jól jellemző — montázsa. Előttük hasonlóképp formás kisplasztikák. A fiatalabb nemzedékhez tartozó *Lugossy Mária* egzakt műve és az idősebb generáció egyik kulcsfigurájának, *Martyn Ferenc*nek amorf kompozíciója. Erős és figyelemkeltő kezdet ez az *országos képzőművészeti kiállítás*on; kitűnő entrée, hogy a rendező, Frank János kifejezését kölcsönözzem.

A névsor a továbbiakban is parádés. A *Műcsarnok* nyitó termének egyik csücskében *Makrisz Agamemnon*, a másik szegletében *Kiss István* nagyméretű köztéri szobra. A jobb oldali falon *Kokas Ignác* pannója, a *Háború*, nem messze tőle Kling György és a vásárhelyiek — *Németh József*, *Szurcsik János* — munkái. A szemközti oldalon csupa nagy öreg: *Miháltz Pál*, *Bartha László*, *Szántó Piroska*, *Gyarmathy Tihamér*, bár nem annyira a koruk hangsúlyozandó, sokkal inkább az, hogy közülük nem egy művész a nem is olyan távoli múltban viharokat keltett a műveivel.

Mintegy kétszáz festmény, másfél száz grafika, hetven-hetven szobor és érem szerepel a tárlaton. A kiállítás mégsem zsúfolt. Egyedül a grafikai részleg fárasztóan feszes, máskülönben változatos kép fogadja a nézőt. Ritmusa van a látványnak. Jól váltakoznak a színfoltok; az is szerencsés megoldásnak bizonyult, hogy a szobrokból kamaratárlat nyílt a kamarateremben. Itt a plasztikák nem zavarják tömegükkel a képeket, ugyanakkor nem siklik el felettük a tekintet, mint a nagy vásznak előterében.

De hiába. Az impozáns nyitány, a rangos névsor és a szellemes berendezés ellenére fakó a kiállítás.

★

A bágyadtság fő oka a homogenizálódás. Mintha felszívódtak volna az iskolák. Ma nem érzékelem azt, hogy van — továbbra is működik — Vásárhely és Szentendre. Nincs éles polémia — szellemileg — a mérnökien racionális és a fantasztikusan szürreális előadásmód hívei között. Eltűntek az éles kontrasztok. A csoportok között éppen úgy, mint magukban a művekben.

Szentendrén *Deim Pál*nak (aki ezúttal halványabb, mint megszoktuk) nincsenek követői. Vásárhelyen talán csak Németh műveli keményen korábbi önmagát, *Szurcsik János*. *Szalay Ferenc* más irányba fordult, a fiatalabb *Hézső Ferenc* pedig már-már vizionál. Az is jellemző tünet (most egy másik világ képviselői következnek), hogy a geometria híveként ismert *Lantos Ferenc* puha foltokból álló képpel jelentkezett. *Hencze Tamás* pedig, a tárlat egyik legszebb darabjában éppen azt szemlélteti, hogy a hideg szürke pirosra tüzesedhet, és ilyenkor a feszes egyenes szinte megbokrosodik.

Amilyen jó dolog, hogy a szekértáborok immár nem háborúsdiznak egymással, dogmáik védősáncai mögé bújva, olyannyira elkedvetlenítő a főként festményekben mutatkozó stiláris kiegyenlítődés. Másfél évtizeddel ezelőtt aligha gondoltuk volna, hogy a pop-art hangos gesztusaitól sem tartózkodó *Gyémánt László* meg a mindennapi közhelyszituációkat puritánul megörökítő *Mácsai István* békés idillben feloldódva közelít majd egymáshoz. Olyannyira, hogy a munkáik nyitott oltárkép összetartozó darabjaiként kerültek egymás mellé. Gyémánt visszaszorította a szürreális elemeket, Mácsaiban megerősödött a fantasztikum, eredendő natúrafestésük mellett ez a változás vezetett hasonulásukhoz. Arra is van példa, hogy nem a stílus alakul át, hanem a világkép. *Korga György* ma éppen olyan hegyesre sodort ecsettel (illetve késsel) festi látomásait, mint húsz évvel ezelőtt, amikor óriási közönségsikert aratva bemutatkozott. *Breznay József* sem változott abban, hogy kusza vonásokkal érzékeltesse izgatottságát. Ami egymás mellé fűzi őket, az más: nem annyira az eszköz, mint inkább a cél. Borzongatni akarják a nézőt. Breznay a Sámson-történet újraélésével, Korga egy mai szerelmi kapcsolatból vett példával. Hiába különbözik a két festmény megmunkálása, a bizarrság rokonokká teszi őket.

★

A homogenizálódást külső körülmények segítik. Ma nincsenek tiltott művek és irányzatok, nem kívánatos személyek, következésképp a részvétel tétje is kisebb. Ha valakinek nincs műve, nem küld, és ezzel a dolog be van fejezve. Senkinek nem jut eszébe a zsűrin számonkérni, miért hiányzik: Varga Imre és Vígh Tamás, Melocco Miklós és Kiss Nagy András, Körössényi Tamás és Lóránt Zsuzsa, hogy csak néhány ismert szobrászt említsek a távollevők közül. Felháborodni hiba volna, de azt nem észrevenni éppen úgy, hogy e jelenség mögött egyfajta érdektelenség érzékelhető. Sokan nem a legjellemzőbb és a legjobb műveikből választottak. *Keserű Ilona* nagyobb formátumú művész, mint ami kis képéből látszik. *Ef. Zámbó István* is érdekesebb jelenség. Többektől régi munkákat látunk.

De talán nem is elsősorban személyek hiányoznak, mint inkább művek. Pontosabban: műfajok. A nemzeti tárlat, mint kiállítási forma, a táblakép és a kisplasztika seregszemléje. Egy olyan történelmi korszak terméke, amelyben elszakadt egymástól a művész és a megbízó, amelyben tehát ez a fórum szolgáltat lehetőséget a kapcsolatteremtésre, mind a közönséggel, mind a mecénással. Ma más időket élünk. Időközben új műformák honosodtak meg — mindenekelőtt az *environment*-ra, a berendezett térre gondolok —, amelyek a rendszeres bemutatkozásra intézményesített szalonban idegen testként hatnak. Nincsenek is itt. Pedig *Romvári János Érik a gyümölcs* című doboza jól mutatja, hogy nemcsak sok formai lehetőség, hanem akár nagyon is elkötelezett — forradalmi — gondolat rejtezik benne. A tárlat zárótermében három olyan mű (*Klimó Károly*, *Zoltán Mária Flóra*, *Szkok Iván* festett dombormüve) szerepel egymás mellett, egymás hatását felerősítve, amely átmenet a táblakép és a szobor között, és amely e különleges minőségével jelzi a hagyományos kifejezési formákat felváltó elképzelések erejét.

A táblakép műfajában talán csak egyetlen szellemi kör tapintható ki. Egyfajta groteszk kisrealizmus, amely egyszer a bizarr, máskor a szürreális elemeket állítja lírai élményvilágának szolgálatába. A firkálás drámai hangulatára építő vonal, illetve a sejtelmes foltok titkait firtató faktúra mestere egyfelől *Dienes Gábor*, *Nagy Gábor*, *Újházi Péter*, másfelől *Kárpáti Tamás*, *Váli Dezső*, *Tölg Molnár Zoltán*. Ez a finom rezdülésekre érzékeny piktúra és a vele szövetséges grafika (*Szabados Árpád*, *Wahorn András*) intim világot áraszt. Meditatív hangneme nem alkalmas arra, hogy felrázzon bennünket.

★

Egyáltalán: van-e valami, ami felrázná a nézőt?

Több figyelemre méltó művet említettem már, és a sor bővíthető. Főként néhány fiatalabb művész (*Bernáthy Sándor*, *Jovián György*, *Gál Tamás*) jóvoltából. A grafika változatlanul sok érdekeset mutat, szigorúbb rostával még meggyőzőbb lett volna a kép: *Swierkiewicz Róberttől Szemethy Imréig*.

Új — és jó — dolog, hogy a kiállításon vásárolni lehet. Az eladásra kínált munkák mellett kis cédula jelzi az árat, a Generalart képviselője készséggel áll az érdeklődők rendelkezésére. A jó művek mellett ez a gesztus gondoskodik arról, hogy az unalmas szalon néhány látogatónak esemény legyen.

13

XXVIII/16

senkinek semmi szüksége rá, e
az ágyban heverne naphosszat
mosakodna, várná a halált. Oly
z is valamit, hogy sürgesse a
ezik be a kívánt eredmény.
nyuka ilyen lekonyult?
kor nem jönne látogatóba a
ájához. Állapota javult valam
ásznál volt reggel, ami szint
bence örül. Picur nem örül, ő
nama az ajándékot, látott m
dástársánál. Görbül a szája le
onat? A papa nem játszik v
anyja pillantását, legszíveseb
z egészet.
hát?
hogy az anyja megsértődnél
ondolja, amit a gyerek mon
anyvonat Kisbencének, pontos
osabban Doktor Kis Bence vá
ett férfi, ugyebár, idejét fe
telezettségei s a társadalmi e
fölemésztik, színházba, mozi
ehéz kigondolni, mikor is von

anyukája azt hiszi, hogy já
icsi fia?

depressziós?

Nem. Tény s való, hogy Kisbence mindig vi
ra vágyott. Már apró gyermekkora óta. Igaz, az u
ben hallgat róla, ez érthető, egy felnőtt nem besz

megy az ilyesmi. Az anyja is csak beszél róla.

És az apja?

VÁMOS MIKLÓS ELBESZÉLÉSE:

KÉRDEZZ—FELELEK

Az apja már régen halott volt, amikor az anyjától villanyvonatot kapott.

Milyen régen?

Tizennégy éve.

Hogyhogy, hát Kisbence mennyi idős?

Kisbence pontosan harmincéves, amikor bontogatja a

miről.

Miért nem?

Nem szokás. Mellesleg, ha Kisbence beszélt v
villanyvonatról, nem biztos, hogy az anyukája hall
Ritkán beszélgetnek ők.

Miért beszélgetnek ritkán?

ktor Kis Bence túlságosan elfoglalt.
szintén túlságosan elfoglalt, ha a fel
. A lekonyulóban viszont utál beszélg
hálnak most?
llgatnak.
llgatnak?
ndolkoznak. *Hallgatnak*, ez az irodal

engenek, spekulálnak, terveket szőnek,
ándoznak, töprengenek, képzelegnek,
nek.
natnánk, mire gondolnak ők?
zetesen. Az irodalomban úgyszólván kö
mloka mögé látni és láttatni. Ime. 1. A
si fia valahogy nem örül igazán az a
sikerül nekem, véli mélabúsan. Ped
évedt a háztömbnyi játékáruház villan
sínek, terepasztalok, vagonok, s egyé
meleten —, árnyalatnyi kétsége sem
bence gyermekkora a villanyvonat-vá
át hiszen Jenci bácsi minden évben te
a megígérte. Hát hiszen rendszeresen á
si fia, kiabált éjszakánként, jön a vona
ül a masiniszta! hátul meg a krump
Csöpi haragszik a férjére. Szerinte me
ától, hogy végigcipelte Európán a v
számtalanszor mesélte Jenci bácsi te
atot és az alvósbabát, Csöpi mindanny
nérhetetlen csalódását, amikor a várva-
ak nem hozta a postás, év elején minde
dobogást keltett vékonyka mellkasában
iga szerint madárcsontú kisfiú volt, k
kori szokás szerint — hullámcsatot
Kisbence hátán izzadságcseppek gyüleke
it, te barom! — nógatja önmagát, az a
árjából összekuporgatta e drága játé
, köszönd meg szépen, csókold arcon,

FÁBRI PÉTER:

Március van, s nem kalap
Csönd a párnám, csönd ta
Mintha élnék: élek e senk
Hol van a múlta

Kedvesem rég hulla, a föl
szép, sugárzó bőre a csont
nyálkaként csordul ki a bo
— híznak a férge

S mint a lányok melle a bl
újuló zöld bokron a rügy k
nemsoká, mert itt a tavasz
új, üres év már

Ne
S
mi

Deim Pál, festő

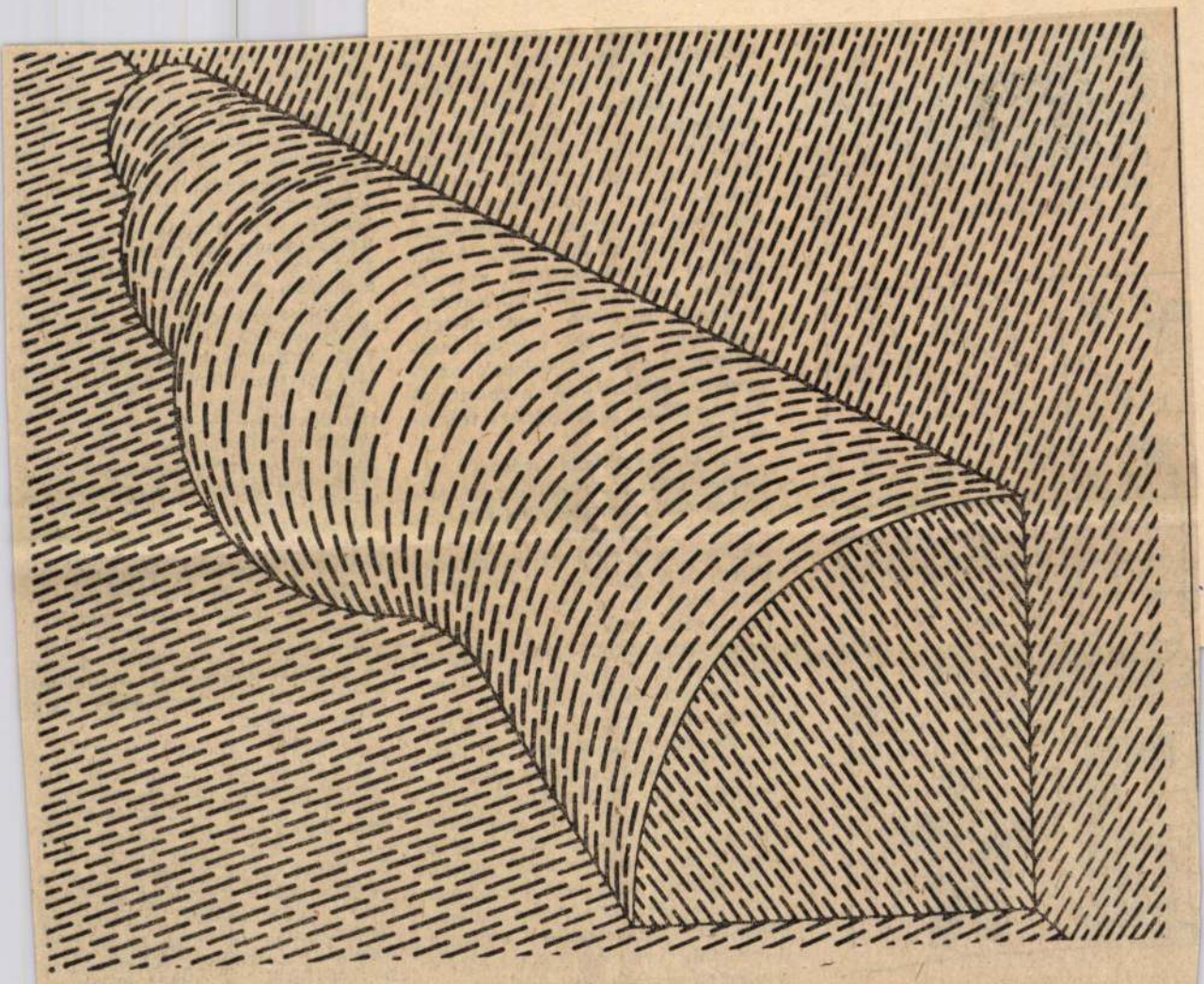

Deim Pál: A beprogramozott

12.

. 10. XXVIII/32

vitathatatlan lehetett volna. Mások az urbánusnak nevezett csoportba tartoztak, demokráciafogalmuk azonban elvont, némiképpen gyanakvó, elzárkózó volt. A tragédiát az készítette elő, hogy az előítéletek fenomeológiai, tisztán jelenségszintű tudati zavarból ontológiai ténnyé válhattak, a lebéklyózott tételőképesség lebéklyózta a cselekvést, ami szerfölött megkönnyítette a fasiszta „Endlösung" kivitelezését.

Az élve maradtak, üldözöttek, üldözők, segítők, segíteni nem merők vagy nem akarók társadalomlélekani helyzetét Bibó a meghasonlottsággal jellemzi, mely a felszabadulást követően forradalmi hévvel és ütemben bekövetkezett sodró erejű, s alapjában progresszív változások örvényében nem tudott lelkiismeretvizsgálattá, illetve irgalommá nemesülni. A türelmetlen modernizációs akarat által sürgetett, erőltetett iparosítás nemcsak az anyagi javak, hanem az információs javak terén is hiánygazdálkodáshoz vezetett, ami sem az elmaradt kommunikáció pótlására, sem az újabban keletkezett előítéletes feszültségek megbeszélésére nem adhatott módot.

Az ország lakóinak legalább a felére tehető azok száma, akik személyes emlékekből nem meríthetnek, akik a könyv címlapján olvasható három szóval friss nyomtatásban most találkoznak először. Talán végre eljött az ideje, hogy e szavak körül is megtörjön a varázs, hogy feltámadásuk, jelentésük tisztázásának reménye az ép közösségi beidegződések feltámadásának jó hírét is magával hozza, mert enélkül csak naptári értelemben léphetünk át a huszonegyedik századba.

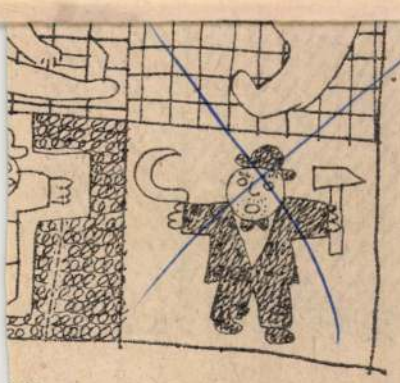

Péter rajza

[illegible] pontatlanok, érzelmi alapállást tükröznek, nem annyira a jelöltnek vélt személyre vagy csoportra vonatkoznak, mint inkább azt jellemzik, aki e szavakat használja. Az esszé-hangnem meghökkentően szigorú tudományos és erkölcsi logiát takar. Bibó nagyszerű elemzés során mutatja ki, hogy a „zsidó" és az „antiszemita" szavak, s az általuk mozgósuló előítéletek, indulatok, igaznak vélt társadalomlélektani tapasztalatok objektív társadalmi viszonyok által kitermelt féligazságok és hazugságok, melyek igazi jelentése csak az analitikus ész számára bomlik elő, de

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 387-748, 340-726

Pál Deim

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1981 OKT - 5

RUNDSCHAU

1021

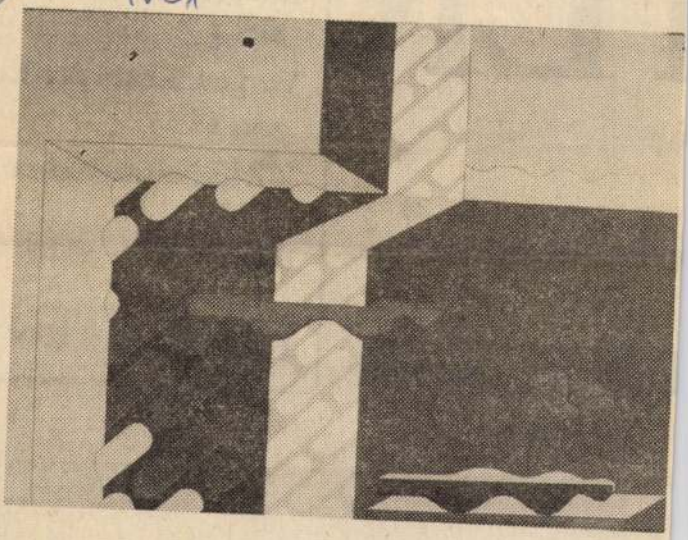

Pál Deim: Architektur, Akryl

Kunst von Szentendre

EINZELPREIS: 6,— FORINT

TER

Seite 2—3
Historisches über die U
Seite 4
Vorgeschichte der Kont
Seite 8
Wirtschaftsbeziehunge
Seite 9
Ungarn–Österreich
Seite 16
UNGARISCHE WOCH

XV. Jahrgang, Nr. 40
5. Oktober 1981

KULTUR

MK SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1981 NOV 5
DAILY NEWS
Pál Deim

1021

Neue Galerie in Szentendre

Eine Werkstatt für fünfzig Künstler

In einer Gasse von Szentendre, so schmal wie ein Handtuch, buk vor Jahren eine hochbetagte Frau „lángos". Teigfladen, die in Öl schwimmend knusprig gebacken wurden, mit „zehnerlei Gewürzen" (die Komposition war ihr Geheimnis) so lecker, daß ich oftmals nur deswegen mit der Vorortbahn von Budapest nach Szentendre fuhr. Seit Jahren gibt es dort keinen „lángos" mehr, die alte Frau ist wahrscheinlich tot. Das einstige Kaufmannshaus an der Ecke von Hauptplatz und Handtuch-Gasse war schon etwas verfallen. Vor einem Monat wurde hier die „Műhely Galéria" (Werkstatt-Galerie) eröffnet, ungefähr der 20. Ausstellungssaal der kunstliebenden Kleinstadt an der Donau. Eine Besonderheit ist die Galerie, weil hier die Serigraphien von rund 50 Künstlern ausgestellt und verkauft werden, die in der Werkstatt im ersten Stock des Hauses gemeinsam arbeiten. Allerdings nicht gleichzeitig, sondern abwechselnd jeweils eine Woche im Jahr.

Es war ein alter Wunsch der in Szentendre ansässigen oder arbeitenden Künstler, der jetzt in Erfüllung ging. Denn um Siebdrucke herstellen zu können, sind etwa 50 000 Forint für die Druckpresse, das Material und die Farben erforderlich, das übersteigt die Kapazität eines einzelnen Künstlers. In der Ateliergemeinschaft können die Mitglieder eine Woche lang kostenlos ihre Ideen verwirklichen. Im Atelier kann jedes in Szentendre wohnende oder arbeitende Mitglied des Ungarischen Kunstfonds oder Künstlerverbands mitarbeiten, ausnahmsweise auch ausländische Gäste.

Die Renovierung und Einrichtung des Hauses mit Holztreppe, verglaster Holzveranda, offener Bogengalerie und hölzernen Dielen unterstützten gemeinsam das Komitat Pest, die Stadt Szentendre, der Ungarische Kunstfonds und das Bildergalerie-Unternehmen, dessen 25. Verkaufsstätte diese Werkstatt-Galerie ist. Die Werkstatt selbst wird vom Komitatskulturzentrum in Szentendre unterhalten, das auch den Drucker bezahlt, der gemeinsam mit den Künstlern in der Werkstatt arbeitet.

Der junge Drucker Mihály Lipták, ursprünglich Setzer, arbeitete seit 1977 mehrmals mit dem Künstler Pál Deim zusammen, der so zufrieden mit ihm war, daß er ihn für die Werkstatt in Szentendre vorschlug. Mihály Lipták: „Als Setzer lernte ich Präzision, ich verinnerlichte sie. Ich kann gar nicht mehr anders leben und arbeiten." Das kommt ihm jetzt sehr zugute, denn von seiner Geschicklichkeit und Genauigkeit hängt es ab, wie die Entwürfe der Künstler umgesetzt werden. „Allerdings mischen wir die Farben gemeinsam, überhaupt ist alles Gemeinschaftsarbeit", so Lipták. „Die eine Woche für jeden Künstler ist bis zum Rand mit Arbeit ausgefüllt, sie reicht gerade, um die Serie von 30 Blättern fertigzustellen."

Seit einem Jahr entstanden hier etwa 60 Serien. Jeweils fünf Exemplare bleiben Eigentum der Galerie, ein Blatt davon wandert ins Archiv der Museumsdirektion des Komitats Pest, Blatt 2 bis 4 gehen ins Komitatskulturzentrum, das damit Wanderausstellungen für die oft stiefmütterlich behandelten Kleinstdörfer gestaltet, und das fünfte Blatt bleibt im Atelier. Die limitierte, vom Künstler signierte Auflage wird von Blatt 6 bis 30 exklusiv in der Werkstatt-Galerie in Szentendre verkauft, die Preise liegen bei eintausend bis viertausend Forint. Damit kann praktisch jeder Originalsiebdrucke namhafter Künstler zu erschwinglichen Preisen erwerben.

Der Ateliergemeinschaft gehören so bekannte Künstler wie Jenő Barcsay an, der es sich trotz seines hohen Alters nicht nehmen ließ, zur Vernissage zu kommen, dann Pál Deim, Gábor Dienes, Ádám Farkas, Dezső Korniss, Erika Ligeti, Endre Lukoviczky, Pál Miháltz und Piroska Szántó, um nur einige zu nennen. Auch junge Avantgardisten aus dem Lajos-Vajda-Studio arbeiten in der Galerie-Werkstatt, so János Aknay, András Wahorn und István ef Zámbó. Der Skulpteur György Holdas ist ebenfalls vertreten, hier allerdings mit kleineren Stücken.

Die Themen und Stilmittel der Künstler von Szentendre sind sehr unterschiedlich. Beim Gang durch die Galerie entdeckt man Surrealistisches wie „Der Blinde sieht Vögel" (I. ef. Zámbó) und „In der Frau erwacht die Sehnsucht" (A. Wahorn), klassische Moderne wie „Fragment" (ein grau-weiß-braun-rosa Schmetterlingsflügel auf schwarzem Fond, Piroska Szántó), eine „Goldikone" (Deim), „Märchen" (Korniss) und „Trauernde Landschaft" (Barcsay). In leuchtendem Pink, Lila, Türkis etc. entstanden die „Bioformen" (J. Baska) und „Grabsteine" (I. Keserű). Insgesamt gewinnt der Galeriebesucher einen Überblick über die Tendenzen der ungarischen Kunst und Gegenwart.

Karin Rösicke

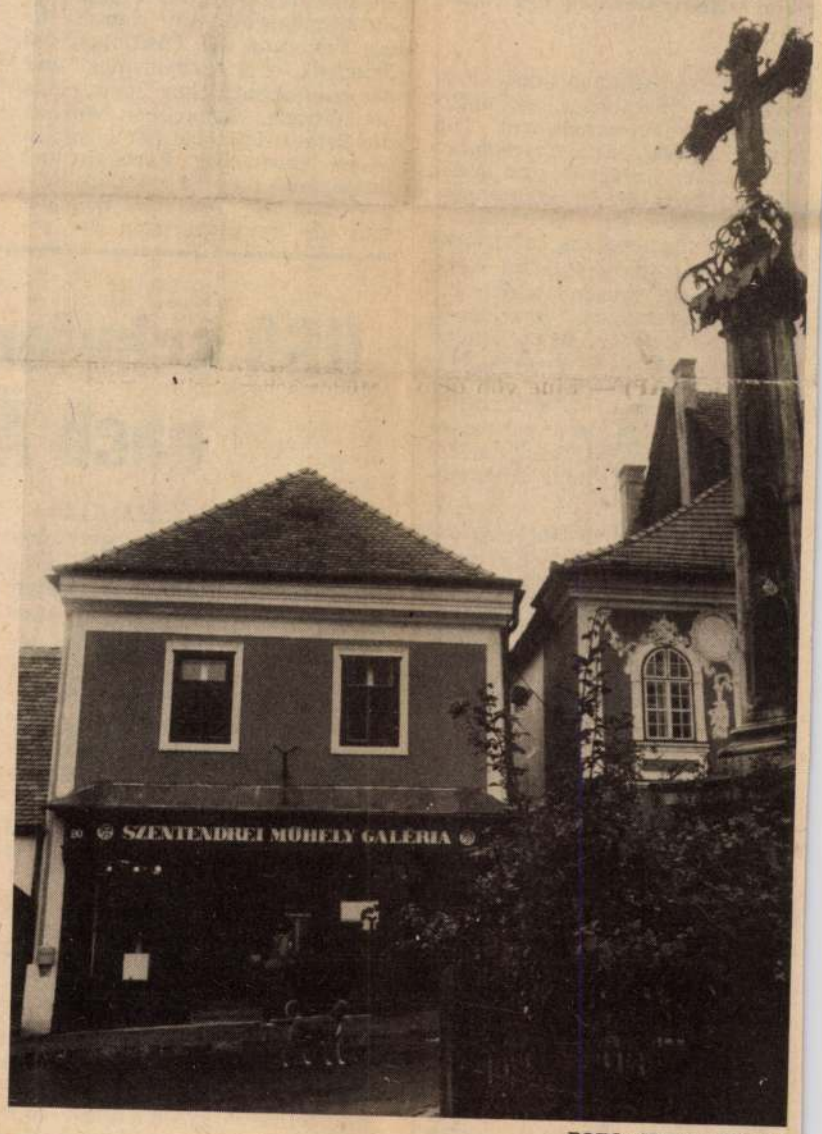

FOTO: ISTVAN GUBA

Einst Kaufmannshaus — heute Künstlerwerkstatt und Galerie: die „Műhely Galéria" in Szentendre.

FOTO MTI — I. TOTH

ıg einer Betriebseinheit des Nach-

Zweigniederlassungen der Provinz 9000 Werktätige beschäftigenden Großunternehmens von István Littvai, stellvertretender Minister für Industrie, und anderen Persönlichkeiten empfangen. Frigyes Berecz, der Generaldirektor des Unternehmens, informierte über die Arbeit und die Pläne des mehrere tausend elektronische Einrichtungen, vorwiegend Telefonzentralen herstellenden Unternehmens. Ali Nasser Mohammed bezeugte der Arbeit der Werktätigen des Unternehmens, das sich u. a. in das Ausbauprogramm des VDRJ-Telefonnetzes eingeschaltet hat, hohe Anerkennung.

Die jemenitischen Gäste besichtigten sodann den Betriebsteil des Unternehmens, in dem gedruckte Stromkreise montiert und getestet werden. Anschließend führte ihr Rundgang in die Betriebseinheit für die Montage und Prüfung elektrischer Unterzentralen, wo sich Ali Nasser Mohammed in das Brigadebuch eintrug.

Mehrere Mitglieder der Begleitung von Ali Nasser Mohammed führten am Mittwoch bilaterale Gespräche mit ihren ungarischen Partnern, darunter dem stellvertretenden Ministerpräsidenten József Marjai, dem Leiter der Auswärtigen Abteilung im ZK der USAP, János Berecz, mit Außenminister Frigyes Puja und Außenhandelsminister Péter Veress.

Treffen Jaruzelski-Glemp-Walesa

Warschau, 4. Nov. (MTI) — In Warschau sind am Mittwochabend Wojciech Jaruzelski, Jozef Glemp und Lech Walesa zusammengetroffen. Wie die polnische Nachrichtenagentur PAP meldete, seien Einzelheiten der Unterredung zwischen dem Ersten Sekretär des ZK der PVAP, dem polnischen Primas und dem Vorsitzenden der „Solidarität" noch nicht bekannt.

Gromyko

die Teilnehmer der Be
ZK-Sekretäre der Bruc
sozialistischer Länder
nationale und ideolog
gen, darunter Miklós C
glied des Politbüros
und Sekretär des ZK, s
rás Gyenes, Sekretär d
USAP.

Während des Empfan
Breschnew in einer A
bei allem, was heute a
tionaler Ebene vor s
komme es so oder so auf die Grundfrage — die Beseitigung der Gefahr eines Weltkriegs und die Gewährleistung eines stabilen Friedens — an.

Über die Beratung der ZK-Sekretäre aus elf Bruderländern wurde ein Kommuniqué veröffentlicht, in dem es heißt, daß sie sich mit aktuellen Fragen der Zusammenarbeit im Kampf für die Festigung der Positionen des Friedens, des Sozialismus und des gesellschaftlichen Fortschritts beschäftigte. Besprochen wurden die Erfahrungen bei der ideologischen Arbeit der Parteien und festgestellt, daß die ständige Entwicklung der Welt des Sozialismus die Bruderparteien der so-

[redacted]

den mit ernstesten Folgen bedroht.

Die Beratungsteilnehmer zeigten sich überzeugt, daß die Kräfte des Friedens und des gesellschaftlichen Fortschritts imstande sind, die imperialistischen Pläne zu vereiteln, den Frieden, die Unabhängigkeit der Völker und der Staaten zu schützen. Es wurde betont, daß die sozialistische Gemeinschaft der Hauptfaktor für die Bewahrung des Friedens und die Stabilisierung der Sicherheit ist, daß die außenpolitischen Vorschläge und Initiativen der Warschauer Vertrags- und anderer sozialistischer Staaten eine konstruktive Alternative für das Friedensprogramm

USA schufen Luftbrücke nach Ägypten

Kairo, 4. Nov. (DPA/AFP) — Die ersten Vorauskommandos für das bisher größte Militärmanöver der USA im Nahen Osten sind in der Nacht zum Mittwoch in Ägypten eingetroffen. Die Übung unter dem Namen „Bright Star" (Heller Stern), an der Truppen aus den USA, Ägypten, dem Sudan, Somalia und Oman teilnehmen werden und die sich über mehrere Länder erstreckt, soll am 14. November beginnen und bis Mitte Dezember dauern.

Über eine Luftbrücke hat die US-Armee damit begonnen, Soldaten, Waffen und Gerät nach Ägypten zu transportieren. Wie es am Mittwoch aus amerikanischen Militärkreisen in Kairo hieß, werden an der Übung etwa 4 000 US-Soldaten teilnehmen, darunter eine Einheit eines „mechanisierten Bataillons" aus Fort Steward (US-Bundesstaat Georgia).

Eine nicht näher genannte Anzahl amerikanischer Fernbomber vom Typ B—52 wird von der „Minot Air Force Base" (US—Bundesstaat North Dakota) Non-Stop-Flüge nach Ägypten unternehmen, um in der Wüste Angriffe zu fliegen.

Das Manöver soll zum großen Teil von zwei Kontroll-Flugzeugen des Typs AWACS koordiniert werden. Während sich die Hauptübungen auf ägyptische Wüstengebiete erstrecken, finden auf Nebenschauplätzen Sondermanöver statt.

Der ägyptische Innenminister Nabawi Ismail hat am Dienstag während einer Kabinettssitzung in Kairo mitgeteilt, daß die ägyptische Polizei inzwischen die gesamte Führungsspitze der Verschwörung gefangengenommen habe, die für den Mord an Präsident Anwar el-Sadat verantwortlich sei. Ismail gab die Zahl der seit der Ermordung Sadats am 6. Oktober verhafteten Terroristen mit 700 an.

Wie ein Regierungssprecher nach der von Präsident Hosni Mubarak geleiteten Sitzung berichtete, meldete der Innenminister die Beschlagnahme „aller Waffen der Terroristen" und die Aufdeckung ihrer heimlichen Stützpunkte.

Ungarn ersuchte die zwei UNO-Fi

Budapest, 4. Nov. (MTI) — In Washington wurde den zuständigen Leitern des Internationalen Währungsfonds und der Internationalen Bank für Wiederaufbau und Entwicklung ein Schreiben von Außenminister Frigyes Puja übergeben, in dem angekündigt wird, daß Ungarn um die Aufnahme in diese zwei spezialisierten Finanzorganisationen ersucht.

Valute

(Banknoten gültig ab

Belgischer Frank
Britisches Pfund Sterling
Dänische Krone
Deutsche Mark (BRD)
Französischer Franc
Holländischer Gulden
Italienische Lira (1000)
Jugoslawischer Dinar
Kanadischer Dollar
Norwegische Krone
Österreichischer Schilling
Schwedische Krone
Schweizer Franken
Spanische Peseta
US-Dollar

Die Wechselkurse für Lewa (Bul
Mark (DDR), Lei (Rumänien) u
teralen Abkommen.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1981 DEC 23

ÉLET ÉS IRODALOM

Deim Pál, szobrász és festőművész

1021

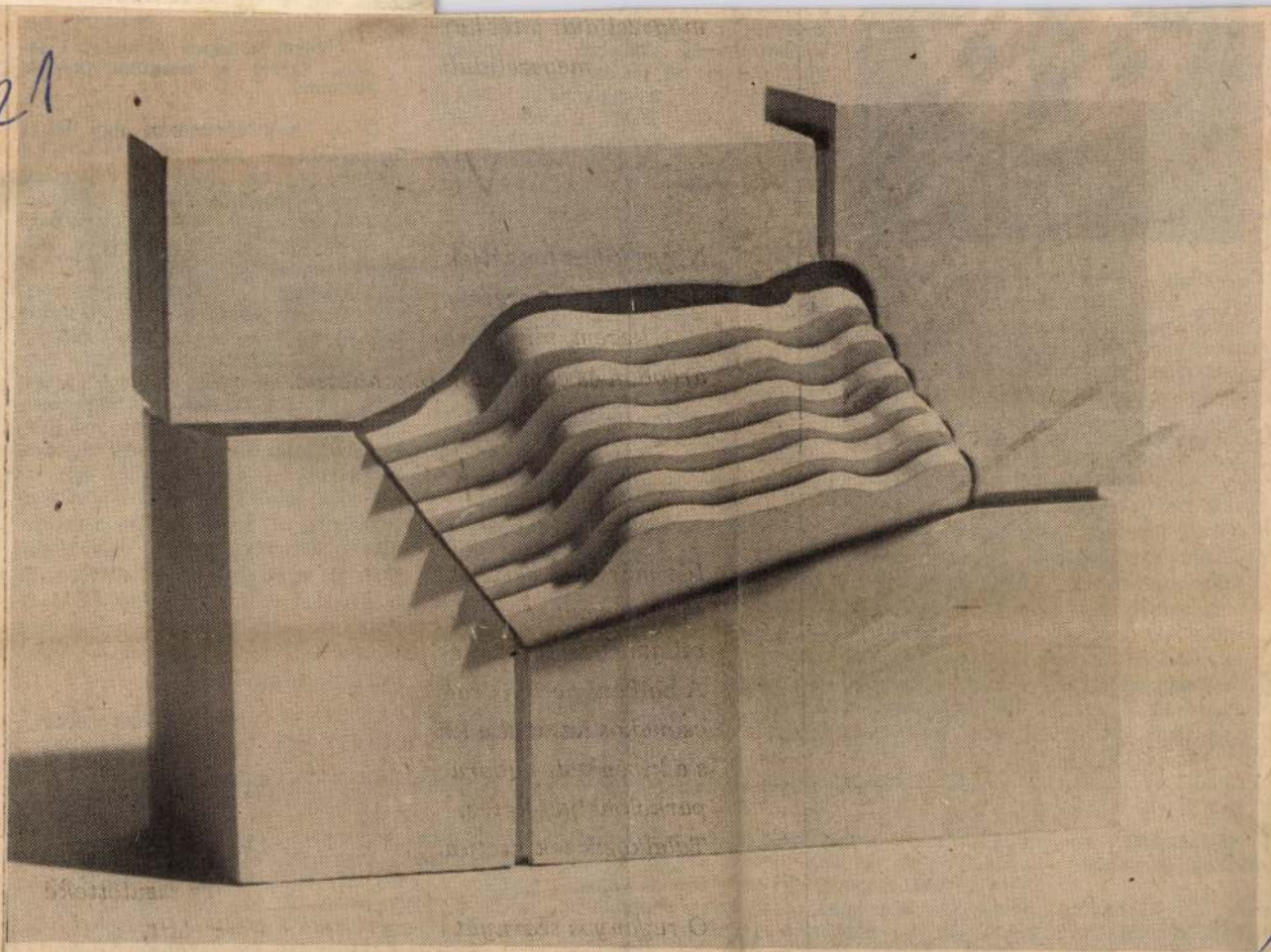

Deim Pál: Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére

nem szó szerinti értelemben kiharcolta, hogy 1982. január 1-től csatolják hozzá Hetényegyházát. De korántsem az önmagáért való terjeszkedés miatt! Ez a község ily módon a megyeszékhely kertvárosa lehet. Megfelelő parcellázások kezdődhetnek annak jegyében, hogy nem föltétlenül kispolgári hajlamra, nem föltétlenül harácsolásra vall, ha valaki kertes házról álmodik. A családi, kétszintes, esetleg tetőtér-hasznosítású épületekben több nemzedék élhet együtt, a nagyszülők segíthetnek az utódnevelésben, jobban megoszlanak a terhek, a gyerekek fölszabadultabban mozoghatnak — még a mezőgazdaságtól „elvett" terület is busásan fizet az intenzívebb művelés irányzat? A közép- és felsőfokú végzettségűek 1980-ban a községi népesség (a 15 évesnél idősebbekre számítja ezt a statisztika) 15 százalékát adták. Ezek a települések felnőttek az országos szinthez, a több szobás lakások és felszereltségük, a csaknem teljes villanyhálózat, a vízvezeték (41,6 százalékos) és a gázellátás (72 százalékos) tekintetében is. A nagyüzemekre épülve új települések is keletkeznek. De számos kérdés tisztázatlan. Ezért is örülünk annak, hogy a MTA Földrajztudományi Kutatóintézete Kecskeméten létrehoz egy csoportot e fejlesztési kérdések tanulmányozására és a kutatások összehangolására.

— Újjászületnek a tanyák is?

— Idejüket múlták azok a kinyilatkoztatások, amelyek szerint bizonyos településformák demográfiai tartalékot jelentenek. Korunkban De Gaulle vallotta, Pompidou pedig választókat toborzó vidéki körútjain hangoztatta — mint hajdan nálunk is előfordult —, hogy a parasztság adta a legtöbb szerkezeti, foglalkoztatási, beköltözési mozgásából rájuk nehezedő nyomás, ha az értékelésben helyükre kerülnek a kisebb közösségek, községek, a harminc-negyvenezer lakosú középvárosok. Rendbe kell szedni magukat, hogy utolérjék az előttük járó igényeket. Természetesen szükség van jobb helyi és helyközi közlekedésre, nem provinciális jellegű gazdasági és kulturális fejlesztésre, és még számos, jól sorolt — és főleg helyben, az ott élők által sorolt! — közös cselekedetre is. Jó volna, ha a menynyiség versenye helyett ezen a pályán is teret nyerne a minőség. És nagyon jó volna, ha a család is elfoglalná, erősítené politikánknak megfelelő, méltó helyét — valamennyi településen.

Halász Ferenc

---

is beszéltünk az bifidáról és a hid-

sban, főtt kolbászt oltban, félóránként bára, nem, még bb estére várható, tíz perc után ki-

meghúzta az orvosi szekrényben álló pálinkásüveget, én sem nézem végig, időnként ki kell jönnöm, én sem bírom végignézni, idd le magad, menj haza aludni, telefonálok, ha megindul a szülés.

Most vajúdik, mondta Zoli, ott álltunk a folyosón, micsoda szó, vajúdik, mintha döntés előtt állna, azt hittem, torkon ra-

apróságokat, egyszercsak megjelent Herzog, szélesen vigyorog, mellette, ápolónő, karján az első, hamiskás tekintet, hunyorgatások, SEGÍTSÉG, ÉLEK, mondta ez a pillantás, csak álltam a falnak támaszkodva, szegény Annamária, ha legalább foghatnám a kezét, hiszen még egy vár odabenn, az idő cseppfolyóssá vált és megszi-

Deim Pál 3) folytatás
2 festőművésznek

Művészet, Budapest, 1981. szept. 38. old.

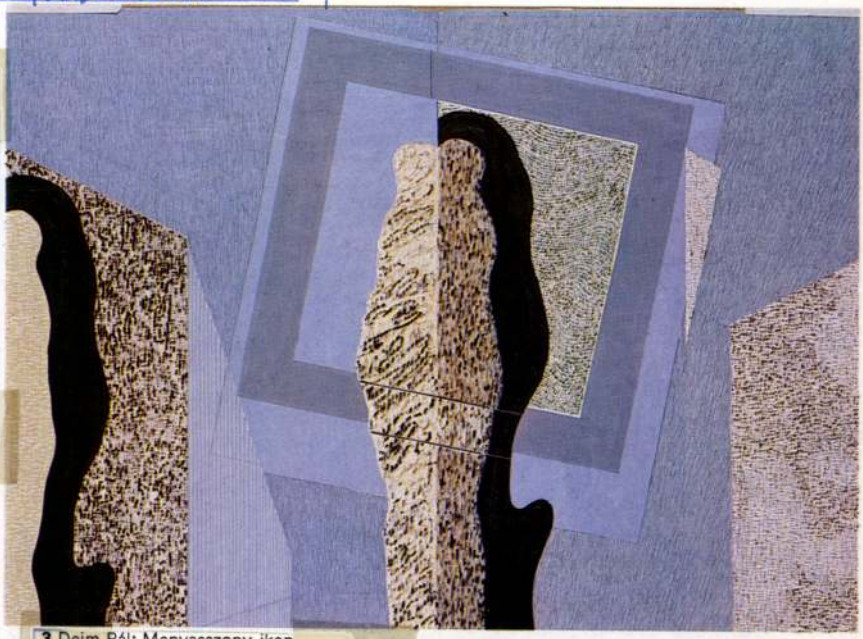

2 Deim Pál: Csend I., tempera, papír, 59,5x84 cm, 1968 (fotó Somfai)

3

3 Deim Pál: Menyasszony-ikon, festett fa, 41x46 cm, 1971 (Képzőművészeti Alap fotóarchívuma)

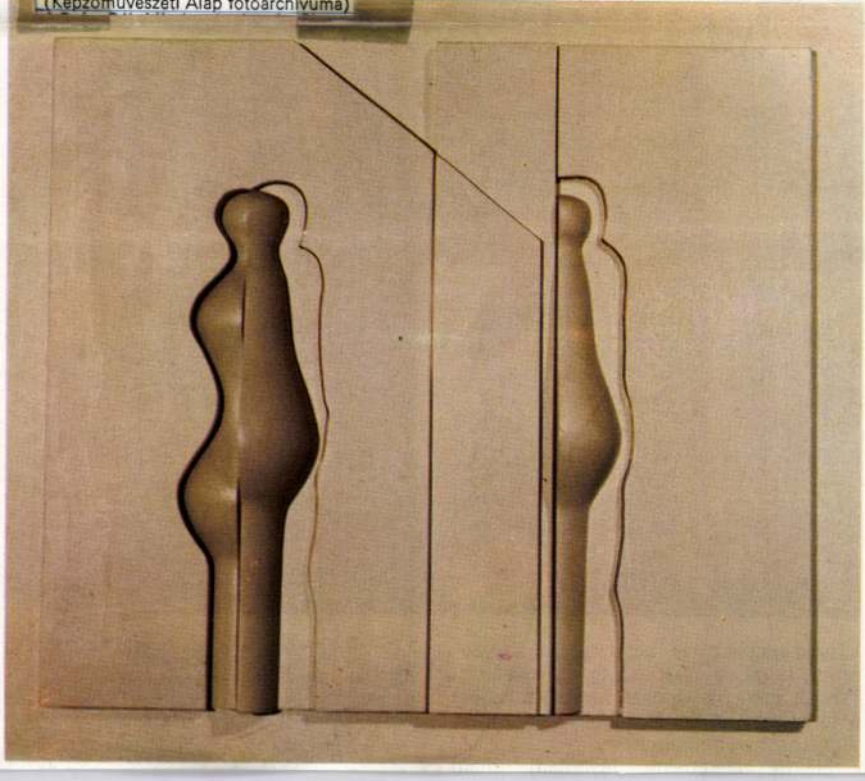

1

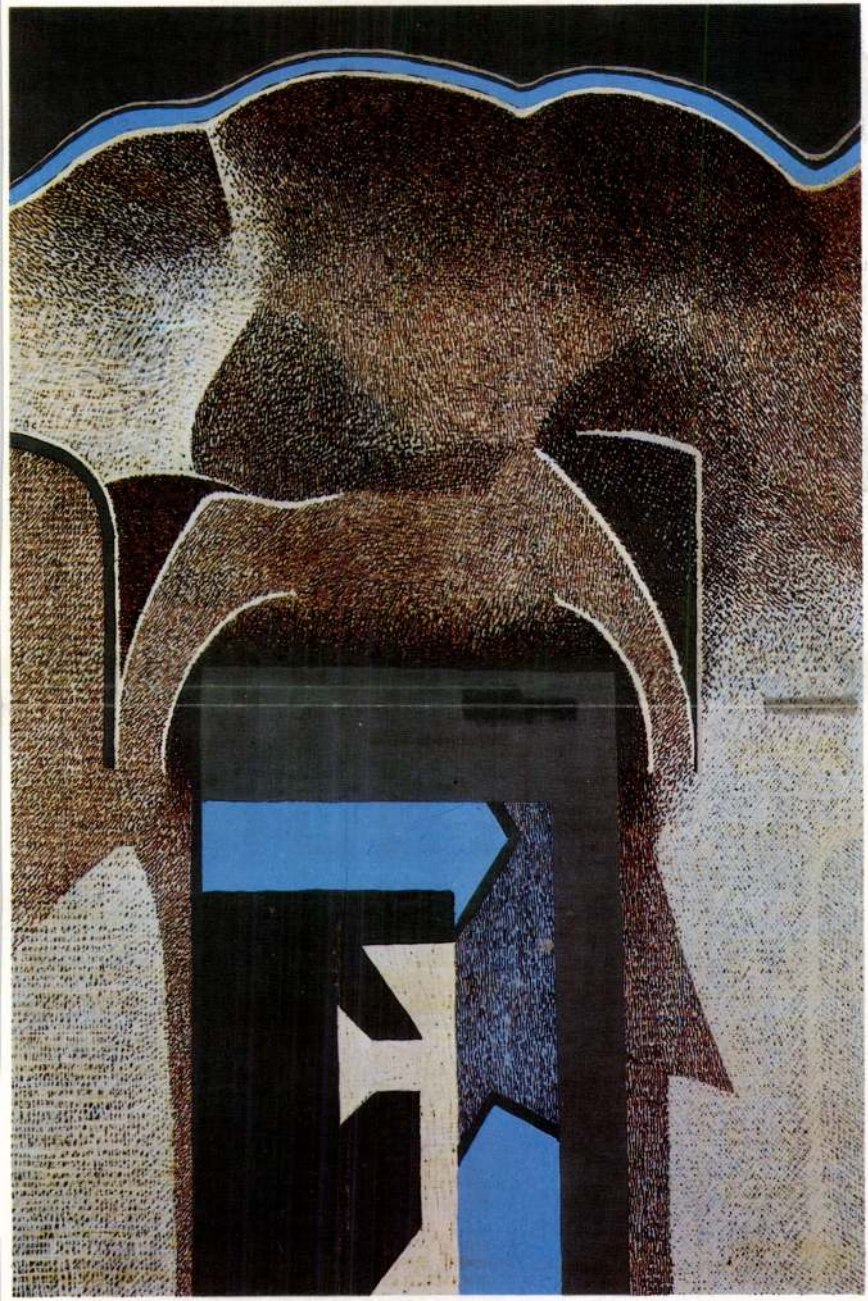

képzettársítások is beletartoznak. Valószínű, hogy ez csak utólag tűnik választásnak, mert ösztönösen kerestem azokat a támpontokat, amelyekből meríthettem, ahonnan továbbléphettem.

Eleinte tájképeket festettem, majd

1 Deim Pál: Feljegyzések egy kolostorban VIII, vegyes technika, 27x40 cm, 1968 (Képzőművészeti Alap fotóarchívuma)

Deim Pál, fiatal szobrászművész

5

5 Deim Pál: Bronzplasztika I., bronz, 27x20x18 cm, 1972 (Képzőművészeti Alap fotóarchívuma)

Művészet, Budapest, 1981, szept., 40. old. 4) Folytatás

tásba. En amikor festek, inkább a színnel, a ritmussal, a formával foglalkozom, a tartalom úgyis a tehetség és nem az elhatározás kérdése.

rom beleérzem, mégis rajta lesz a képen. Aztán amit olvasok, látok, tapasztalok – barátok, ismerősök, haza, politika, a rendszer, amiben élünk – mindez nyomot hagy bennünk, belekerül a műbe.

– Felmerülnek a pályáddal kapcsolatban olyan kritikai megjegyzések is, hogy 1975-ig már mindent megalkottál. Azóta a

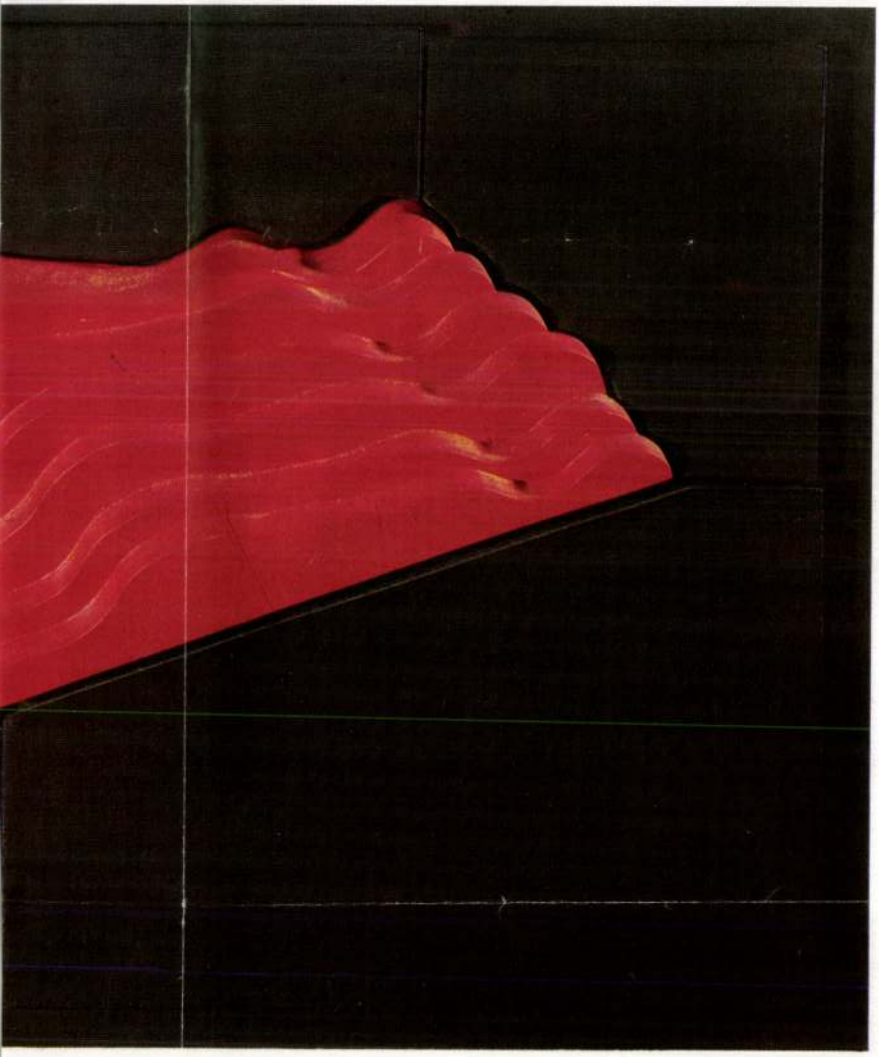

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONITOR
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: (36-068) 337-748, 340-776

Deim Pál,
festőművész

MŰVÉSZET
Budapest
1980 OKT. 4old.

2 *Deim Pál: Kompozíció, fa, akril, 165×190 cm, 1973–74, István király Múzeum, Székesfehérvár*

2

4 *Kondor Béla: II. Lajos halála (La morte del re Luigi secondo), 183,6×286 cm, 1972, István király Múzeum, Székesfehérvár (fotó Somfai)*

a társadalmi változások, mozgások rugóinak
sze ezt is úgy, mint az előzőeket: a lényegre
n keresve az adekvát formát és eszközöket.
ondolom, világos, hogy a szocialista jelző a tár-

tenie a társadalom igényeit (és még azokat a szükségleteit is, amelye
spontán módon meg sem fogalmazódnak!) és ugyanakkor érzéken
figyelemmel kísérnie a művészet jelenségeit. A szocialista művésze
politika ugyanis éppen lényegéből következően nem engedheti me

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-774

Deim Pál, festőművésze

MŰVÉSZET
Budapest
Folytatás
1981 SEP, 41. old,

6 Deim Pál: Nosztalgia, festett fa, 45x40 cm, 1978 (fotó Tahin)

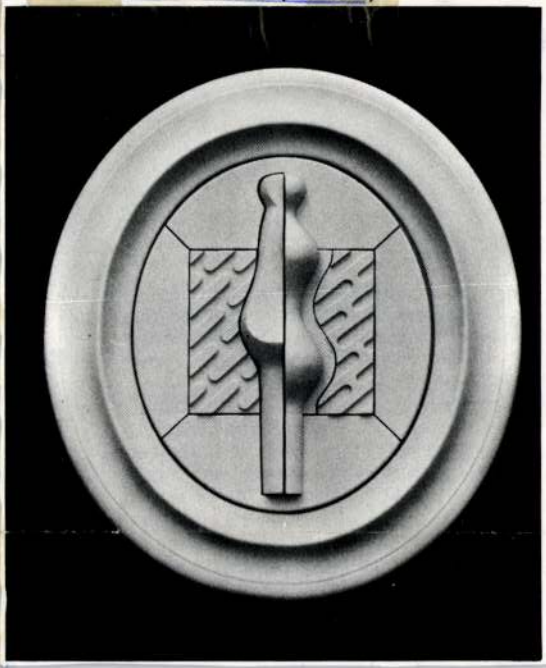

6

7 Deim Pál: Dualizmus, aranyozott fa, 24x32 cm, 1978 (fotó Somfai)

Építészettörténet, útikönyv vagy

Jékely Zsolt–Sódor Alajos: Budapest építészete a XX. században Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1980

Közismert példa az a bizonyos állatorvosi tankönyvbeli ló, amelyen minden betegség megtalálható egyidejűleg. Ilyen ló persze nincs a valóságban, hiszen már a betegségek kis hányadától is kimúlna. Nem így a könyv, amelynek olvasásakor szüntelenül ez a ló járt az eszemben.

Mi is ez a kötet? Az bizonyos, hogy nem építészettörténet, hiszen a történetiségnek még a látszatát is kerüli. Felépítése nem igazodik időrendhez, tehát ilyen jellegű összefüggéseket nem is lenne illendő számonkérni rajta.

Útikönyv talán – a felosztása minden esetre topografikus: a budai Várnegyed és környéke (I. kerület), a Rózsadomb és környéke (II. kerület), írják a címek. De ha

Az alábbi felsorolás a tárgyi tévedéseknek csak elenyésző hányadát közli, minden jellegzetes típusból egyet-kettőt. Elsőként megemlítem a kedvencemet – előrebocsátva, hogy ilyen teljes példa nincs több a könyvben: „106. Divatcsarnok (az egykori Párizsi Nagy Áruház) VI. ker., Népköztársaság útja 29., 1882. Építész: Petschacher Gusztáv (1844–1890). Mai formájában 1909-ben épült." Ez a teljes szöveg. Nomármost a szóban forgó és a képen is (bár rosszul) látható épület nem a Népköztársaság útja 29., hanem 39. szám alatt áll; nem Petschacher Gusztáv építette, hanem Sziklai Zsigmond, és nem 1882-ben épült, hanem 1909-ben. Viszont – valóban ezen a helyen állott

meghalt, a befejezéssel megbízott építészek az eredeti tervet erősen átdolgozták. Az építés a harmincas években fejeződött be Böhm Henrik és Hegedűs Ármin módosított tervei szerint.

A Bimbó út 63. számú épülettel fordított a helyzet (33. o.), az még Ligeti Pál életében, 1941 előtt épült, a könyvben szereplő téves, 1943-as évszámot mindössze az indokolja, hogy a Tér és Forma 1943. 8. számának 132–133. oldalain közli az épületet; a kísérő szövegben hangsúlyozva: „régebbi mulasztást pótolunk, amikor megemlítjük, hogy Ligeti Pál életének ez volt utolsó műve".

A téves évszámoktól egyébként hemzseg a könyv; csak néhányat említek a

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Pál Deim

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1982 MÁR 15

1021

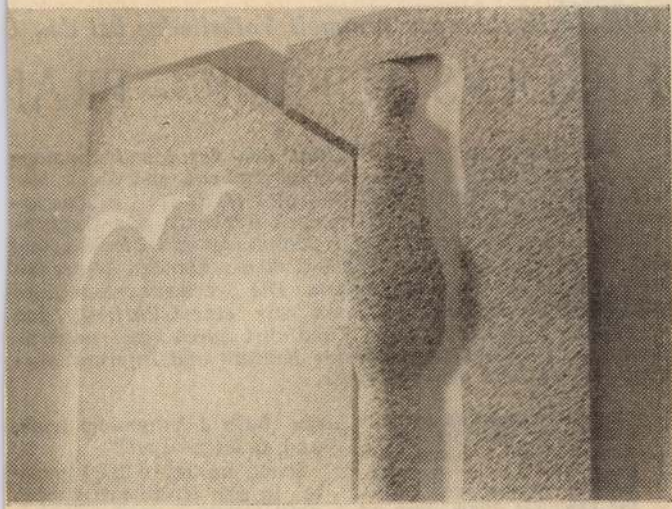

Pál Deim: Komposition, 1976, bemaltes Holz
Ungarische bildende Kunst in der Levy-Galerie

DDR-Mu

HER

Seit .

DR. AXEL HESSE von der Sektion Ästhetik und Kunstwissenschaften der Humboldt-Universität in Berlin, in Zusammenarbeit mit dem Demokratischen Verband der Ungarndeutschen in Budapest mit der Sammlung und Erschließung der Volkslieder der etwa 220 000 Seelen zählenden deutschen nationalen Minderheit in Ungarn. Die nachstehenden Ausführungen Dr. Hesses entnahmen wir einem Vortrag, den er anläßlich seiner jüngsten Rundfahrt durch die ungarndeutschen Dörfer im Budapester Kultur- und Informationszentrum der DDR gehalten hatte.

Aus einem Brief an den Forscher: „Ihr wart bei uns im Haus mit dem Tonband. Ich habe viele Lieder gesungen, Juli-Bäs Szauter von Hajós. Ihr habt mir hinterlassen zu schreiben den Anfang von jedem Lied. Ich bin bereit Euch zu schreiben. Aber wer mein Krixkrax lesen und verstehen will, muß schon ein

ein halb Jahrhundert noch, und es ist zu spät!"

Schon im Jahre 1976 konnte in den Kulturarbeitsplan DDR—UVR der Punkt „Volksliedokumentation" aufgenommen werden.

3 333 Lieder

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Pál Dein

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1982 MÄR 15

1021

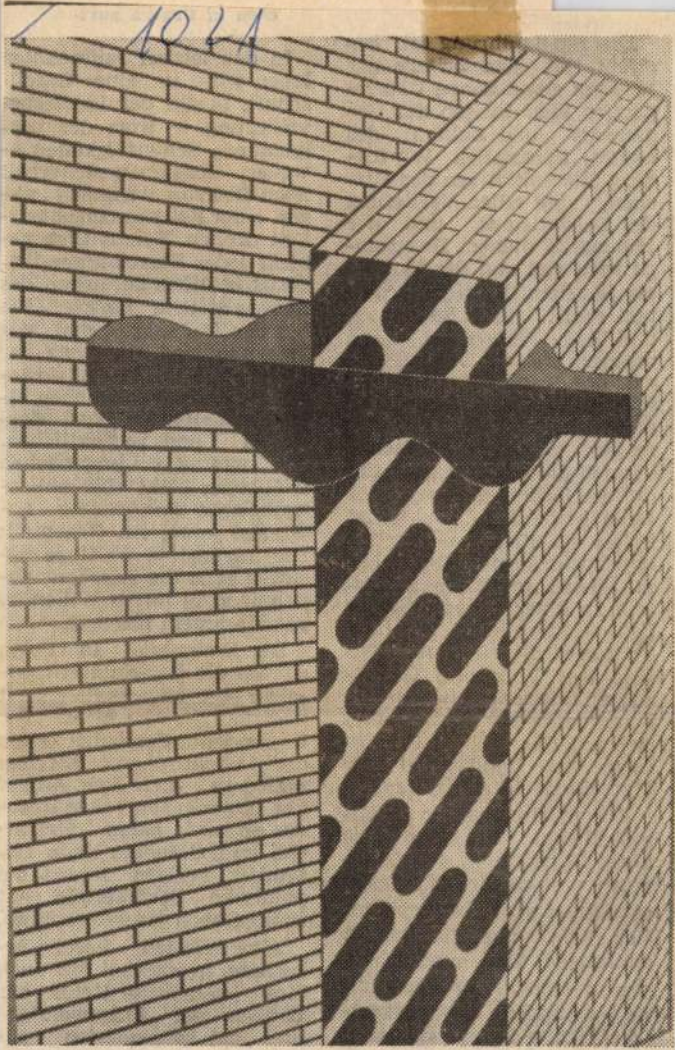

Pál Dein: Die eingemauerte Frau des Baumeisters Kelemen (Heldin einer Volksballade), 1977, Leinwand, Acryl

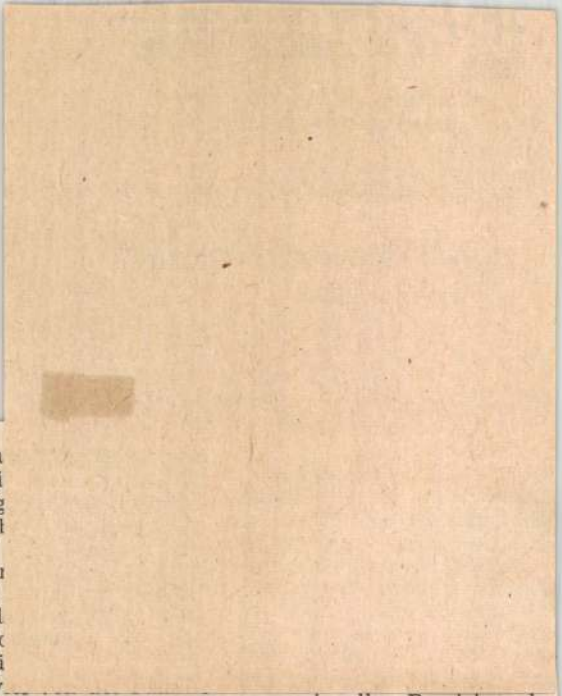

Die Sta
strebt, mi
Kirchen g
gungen üb
genwart
Landes a
dern alle
chen, d
des Patri
Humanitä
ge wird v
als Baustein der Gesellschaft und somit ihrer Bedeutung und Rolle gesprochen. Die diesbezüglichen Bemühungen der staatlichen und gesellschaftlichen Organe sind allgemein bekannt. Im Kreise der gläubigen Menschen können die Kirchen auch auf diesem Gebiet eine wichtige Rolle bekleiden. Und zwar, indem sie statt modischen und hochtrabenden Sprüchen mit ihren spezifischen Mitteln zu einer vergrößerten Zahl kinderreicher Familien beitragen, die die innere Einheit von Volk und Gesellschaft festigen, eine stabile ethische Basis besitzen und sich mit den echten Problemen des Landes und der Menschheit identifizieren.

Wir möchten unser gesellschaftliches Programm also unter Mitwirkung der Gläubigen verwirklichen. Dabei verzichten wir selbstverständlich nicht auf die weltanschauliche Erziehungsarbeit, das niveauvolle und geduldige Verkünden des wissenschaftlichen Ideensystems des Marxismus-Leninismus, wie ja auch die Kirchen ihre religiöse Überzeugungsarbeit nicht aufgeben.

garns in allen Bereichen des Lebens gleiche Rechte. Ich bin der Meinung, daß das Faktoren sind, die trotz der schwierigeren, komplizierteren äußeren Bedingungen einen bedeutenden Wert darstellen und verdeutlichen, daß man die ungarischen Gläubigen nicht für antisozialistische Programme gewinnen kann. Im Gegenteil: Die ungünstige Weltlage bestärkt auch die Kirchen zunehmend in ihrem Willen zu gemeinsamem Handeln.

Die Ereignisse in Polen störten die Beziehungen zwischen dem ungarischen Staat und den Kirchen nicht. Die führenden Persönlichkeiten der ungarischen Kirchen schlossen sich dem Aufruf des Ungarischen Roten Kreuzes an und baten Geistliche und Gläubige Ende Dezember vorigen Jahres, die polnische Bevölkerung mit ihren Gaben zu unterstützen.

Aber wie ich bereits erwähnte, bemerkten wir auch eine verstärkte Hetze aus Kreisen der „Eingeweihten" und „gut Informierten" aus dem In- und Ausland. Einige wollen mit der Verkündung von immer neuen Glaubenssätzen ihre „Wahrheit"

Deim Pál szobrászművész

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 SEP 12

Csongrádmegyei Hirlap

● **KISPLASZTIKAI BIENNÁLÉ.** Pécsett szeptember 29-én nyílik az országos kisplasztikai biennálé. 1968. óta a mecsekaljai város ad otthont a rangos képzőművészeti eseménynek, amelyet most negyedik alkalommal rendeznek meg. A megnyitó ünnepélyen adják át a biennálé díjait a legjobb kisplasztikákkal szereplő Deim Pál szentendrei, Ligeti Erika szentendrei és Mészáros Mihály budapesti szobrászművészeknek.

1021

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1990 DEC 14

Deim Pál foto

Somogyi Néplap

Gazdag tartalommal, megjelent a Jelenkor új száma

1021

A szám élén *Csorba Győző* költeményei kaptak helyet. A lírai rovatban, emellett több-bek között *Demény Ottó, Károlyi Amy, Makay Ida, Solymos Ida* és *Tamás Menyhért* verseit olvashatjuk.

Bertha Bulcsu hagyományos interjú-sorozatában az új szám

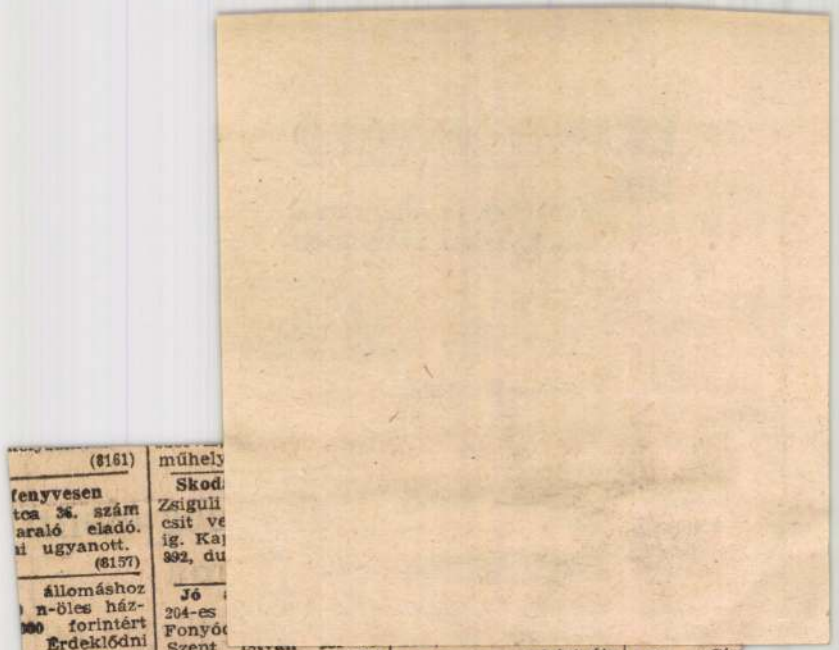

(8161)

fenyvesen
tca 36. szám
araló eladó.
ti ugyanott.
(8157)

állomáshoz
n-öles ház-
000 forintért
Érdeklődni
Istvánnál.
(1029)

on, Vasút
z. alatt csa-
eladó.

műhely

Skod
Zsiguli
csit ve
ig. Kaj
392, du

Jó
204-es
Fonyó
Szent
Krisztinusz. (8169)

350-es Welorex 9000 km-rel, jó állapotban, igényjogosultnak eladó. 7,5 LE villanymotor 1400 fordulatú és

ti lakásban, lakást átvennék hitelátvállalással. Bekes, Beleg, Dó-

adó. Cím
Kaposvár,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Deim Pál

MAGYAR NEMZET

1966 ÁPR 3.

Három fiatal festőművész, Deim Pál, Kósza-Sipos László és Nádler István kiállítása nyílik meg április 3-án, vasárnap délelőtt 11 órakor Szentendrén. A József Attila Művelődési Otthonban rendezett kiállítást Kovács Péter művészettörténész nyitja meg.

≈

Pécsett megnyílik a Képzőművész Szövetség dél-dunántúli területi szervezetének II. kiállítása. A tárlatot, melyet a Technika Háza nagytermében (Janus Pannonius u. 11.) rendeznek, április 3-án délelőtt fél 12 órakor nyitja meg Cséri Lajos szobrászművész.

✣

Szántó Piroska festőművész legújabb grafikai műveiből kiállítás nyílik meg április 6-án délután a Dürer-teremben. A tárlatot Rónay György nyitja meg.

...rélem, két-
...emélyzetisért
...1. — Jelige
...közel — N.
...iadóba.

...n XV. ke-
...-es villamos
...ásnál levő
... összkomf.,
...kélyes, auto-
...cserépkályhas
... I., vagy
...ületben ha-
...agy másfél.
... esetleg ta-
...y öröklakás.
...l. 154-163.

...utcai erkélyes
...lakásért ké-
...oba hallos,
...obás, egybe-
...komf. lakást
... Tel.:

...bat du. ...
Nagyné.

Cserélek kétszobás, összkomf. erkélyes, telefonos lakást, garzon öröklakásra, lehetőleg Belvárosban vagy Budán. »Bakáts utcai — 68463« jelig. a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Elcserélném 1 szoba összkomf. székesfehérvári lakásomat, hasonló budapestiért. — Székesfehérvár, Dózsa tér 7. Rumy.

Jól jövedelmező házfelügyelőségem, 2 szoba összkomf. lakással elcserélném, hasonló bérlakásra. Kettes van. VIII., Déry u. 10. —

...nek ...
»Szoba ...
letet ad...
a kiadó...

Gellérth...
lán, né...
sasház
társakat...
Kettő-
lakásho...
N. 2243...
adóba.

Balatons...
sütállom...
vésű s...
nyaralót...
Györke
telepen.

Telek e...
vízvezeté...
métere...
tégla ép...
örs, Sza...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 ÁPR 3.

PESTMEGYEI HÍRLAP

Deim Pál

— Az idei negyedik képzőművészeti kamarakiállítás ma délelőtt nyílik meg a szentendrei József Attila Művelődési Otthonban. Ezúttal Deim Pál, Kósza Sipos László és Nádor István festményei kerülnek bemutatásra. A kiállítás április 23-ig tekinthető meg.

Pest megyei
és a Pest megyei Tanács lapja

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Deim Pál festőművész

1974 MÁR 12

Magyar Nemzet

— **Deim Pál** festőművész kiállítását március 16-án szombat délben nyitja meg dr. Németh Lajos művészettörténész a Műcsarnokban.

Deim Pál, festőművész

1021

1980.II.4. 4,25 N.

Jó reggelt!

- A nagyatádi szobrásztelep egy hónapra felköltözött a fővárosba. A megállapitásban persze van némi tulzás, hiszen a négy-öt méter magas több mázsás fakompoziciók békésen pihennek a hótakaró alatt a somogyi lankás dombhajlatban. Szó szerint azonban az a valóság, hogy a szobrok Nagyatádon készült modelljeit és Dem Durgó Tibor remek fénykép reprodukcióit láthatják a budapestiek egy hónapig a hét végén megnyilt tárlaton Óbudán a Zichy kastély kiállitótermében.
A kiállitás két okból is említést és figyelmet érdemel. A nagyatádiak az ÓBUDA Galériával egyetértésben helyesen gondolkodtak mondván, ha a hegy nem megy Mohamedhez, Mohamed megy a hegyhez. Nagyatád messze van, a szobrásztelep körül kialakult szoborpark nagyon szép. Olyan alkotók müvei láthatók, mint Deim Pál, Farkas Ádám, Gulyás Gyula, Pauer Gyula, Szőllősi Enikő és Wild Tibor. Csak, hogy a magyarokat említsem. A másik ok az, hogy megismerkedhetünk Durgó Tibor nagyszerü, nyugodtan mondhatom müvészi reprodukcióival. A fotografus bár nem hivatásos, ha jól tudom tanácsi tisztviselő, a szó nemes értelmében vett profimunkát végzett.
A kiállitást febrár végéig láthatják az Óbuda Galériában a Zichy kastélyban.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-743, 340-726

Pál Deim

1978 SEP 12

DAILY NEWS

1021

Wohin am Dienstag?

Hauptstädtisches Kulturzentrum (Fehérvári út 47): Folklore-Programm (20.00).

Puppentheater: Die Listigen (10.00).

Ausstellungen:

Nationalmuseum: Die ungarischen Krönungsinsignien (Prunksaal).

Historisches Museum: So leben die Budapester (18. Jh. bis zur Gegenwart, Freizeit).

Nationalgalerie: Grafiken von Tibor Helényi.

Kunstgewerbemuseum: Polnische Kunstschätze aus ungarischen Sammlungen.

Naturwissenschaftliches Museum: Die Fauna Ungarns.

Kunsthalle: IV. Internationale Kleinplastikausstellung. Das Thema der diesjährigen Internationalen Kleinplastikausstellung lautet „Individuum und Gemeinschaft". Die Budapester Kleinplastikschau bietet seit 1971 regelmäßig ein Forum für die besten Schöpfungen aus aller Welt. Das Interesse für diese internationale Veranstaltung ist auch dieses Jahr wieder sehr groß: 450 Skulpturen von 98 Künstlern aus 29 Ländern werden dem Publikum präsentiert. Ungarn ist u.a. von Pál Deim, János Konyorosik, Erika Ligeti, Gyöngyi Szathmáry, Enikő Szöllősi, Márton Váró und Tamás Vigh vertreten. Herausragende ausländische Teilnehmer sind Giacomo Manzu (Italien), Pablo Serrano (Spanien) und Amerigo Tot (Italien). Die Ausstellung ist bis zum 29. Oktober täglich außer montags 10.00 bis 18.00 Uhr geöffnet.

Csontváry-Saal: Gemälde von Erik Scholz.

Fényes-Adolf-Saal: Kunstfotos von Endre Rácz sen.

Ausstellungen in der Provinz:

Szombathely, Kultur- und Sporthaus: V. Wand- und Raumtextilbiennale. Die diesjährige Biennale, die zum fünften Mal von den Mitarbeiten des Savaria-Museums veranstaltet wird, hat die ungarischen Textilgestalter vor neue Aufgaben gestellt. Sie hatten ihre Textilien unter dem Motto „Prozesse" zu gestalten, d.h. sie mußten mit einem Stück oder mit mehreren Textilien einen zusammenhängenden Vorgang zum Ausdruck bringen. Ein besonderer Teil der Biennale ist den Mini-Textilien gewidmet, diese Exponate stammen nicht nur von ungarischen Künstlern, sondern auch von Textildesignern aus der Schweiz, der Sowjetunion, aus Japan und vielen anderen Ländern.

Köszeg, Zwinger: Kammerausstellung der Textildesignerin Lujza Gecser.

Kecskemét, Bildergalerie: Gemälde von Sándor Fontos.

Nyiregyháza, Gyula-Benczur-Saal: Gemälde von Antal Ugocsai.

Zalaegerszeg, Kisfaludi-Stróbl-Saal: Gemälde von József Pintér.

Zánka, Pionierstadt: Skulpturen im Freien.

Balatonboglár, Kapellengalerie: Gemälde von István Imre.

Salgótarján, Kulturzentrum der Hüttenwerke: Gemälde von Elsa Urzua (Chile).

aus. Beide Politiker hatten vereinbart, insbesondere auf technologischem Gebiet noch enger zusammenzuarbeiten. Scheich Said hat einen Gegenbesuch nach Japan angenommen.

Fukuda hatte am fünften September seine zehntägige Reise zu den Ölstaaten im Nahen Osten angetreten, in deren Verlauf er bereits den Iran und Katar besuchte. Dieser erste Besuch eines japanischen Regierungschefs in dieser Region dient vor allem der Sicherung der Rohstoffzufuhr für Japan. Japan deckt aus den Staaten des Nahen Osten etwa 80 Prozent seines Erdölbedarfs und sucht im Austausch gegen technische und wirtschaftliche Hilfe langfristige Liefer- und Preisgarantien.

Takeo Fukuda ist am Montagvormittag aus Abu Dhabi kommend in der saudiarabischen Stadt Taef, der vierten und letzten Station seiner Rundreise durch die Golfstaaten, eingetroffen. Fukuda wurde am Flughafen

James Hunt, dessen Platz
einnehmen sollte, war es,
ihn aus dem brennenden Wr
befreit hatte, zu spät allerdir
denn vermutlich waren es d
die eingeatmeten Benzindäm
die schließlich den Tod des
loten herbeiführten. Hunts
Laren war von einem ande
Boliden gegen Petersons Lo
geschleudert worden, als
noch aus dem Anrollen aus
Aufwärmrunde und daher schn
ler gestarteten Wagen aus d
hinteren Reihen und die
dem Stillstand losgefahrenen
vorderen Boliden beim Anbremsen zur ersten Schikane in einem dichten, viel zu dichten Pulk, aufeinandertrafen. Und diese Passage, die schon viele Fachleute als echte Falle bezeichnet hatten, war denn auch

Schach-Weltmeisterschaft zwischen Titelverteidiger Anatoli Karpow (UdSSR) und seinem Herausforderer Viktor Kortschnoi endete am Sonntag in Baguio/Philippinen überraschend nach dem 63. Zug unentschieden. Beim Abbruch am Samstag hatte Karpow, der weiterhin mit 4:1 führt und noch zwei Siege zur erfolgreichen Titelverteidigung benötigt, nach Einschätzung der Experten eine äußerst aussichtsreiche Position für den fünften Sieg.

DIESMAL WAR JIMMY CONNORS SIEGER

New York — Wer ist die Nummer Eins im Welttennis? Björn Borg, der phlegmatisch wirkende, auf dem Centre Court aber mit geballtem Temperament spielende Tenniskönig aus Schweden, sagte „ich", er gewann Paris, dann deklassierte er „Jimbo" Jimmy Connors im Wimbledonfinale 6:2, 6:2, 6:2. Und sagte abermals „ich".

Auf dem Zementcourt in Flushing Meadows — die Anlage trat die Nachfolge des klassischen Forest Hills tennis center an — drehte der US-Linkshänder am Sonntag im Finale der offenen US-Meisterschaften den Spieß um und ließ Borg mit 6:4, 6:2, 6:2 keine Chance. Und natürlich sagte der temperamentvolle, oft unbeherrschte und mitunter recht arrogante Amerikaner „der Größte bin ich".

Deim Pál, festő
kobrán

P. kürj: Faustus doktorna
Népszabadság. B

GALSAI PONGRÁC:

TABLÓ

A realista Csontváry, akinek rajzaiból a csodás festménytablók világa is jobban megfejthető.

Ez a festő szándékosan elfelejtette a „művészetet", a jó megfigyelőkészséget, a rajzolnitudást, a kézügyességet, a technikát, hogy megszabaduljon a terheitől.

Dialógus

Újabban mindenütt dialógusokat folytatunk.

N. ezt a módszert így képzeli el:

Ő a magas szónoki emelvényen áll, mögötte teljes zászlódísz, trombita harsog, dob pereg, mielőtt megszólal, a szája ügyében nyolcvanhárom mikrofon, a tér mind a négy égtájból, megafonokból visszhangozza a szavait...

Partnere a szószék lábánál ül egy suszterzsámolyon, térde az állával érintkezik, s ebből a környezetből beszél fölfelé...

Ki-ki szabadon mondhatja a magáét.

Egyszóval úgynevezett dialógust folytatnak.

A két Csontváry

Gy. T.-vel a Csontváry Múzeumban.

Milyen hatalmas vászonmezők! Az ablak keretétől a belső falig, a padló lécszegélyétől a mennyezetig. Valóban az Országház kupolacsarnokát, a városligeti műjégpályát vagy egy tűzoltóautóremízt kellene kibérelni e festészetnek, ha csak kissé tovább nyújtózik. Hogyan is fért el enynyi vászon egy magángyűjtő lakásán? És micsoda élénk színek! Vörösek, sárgák, zöldek, lilák. Szinte a tubusból kinyomva, árnyalat nélkül, keveretlenül. S a mezőnyi színpompában mennyi apró részlet! Egész kis városképek, utcai enteriőrök, minijelenetek, „novellák" helyezkednek el a vásznak sarkában.

Nézzük a Csontváry-kaleidoszkópot. Itt nem lehet műélvező módjára összehúzni a szemünket. Minden közel van. Szinte bent a pupillánkban. Járunk-kelünk, forgolódunk, ámuldozunk, derülünk.

Gy. T.-ről is közismert, hogy áhítatát grimaszokba fojtja. Minduntalan rávigyorgunk hát egymásra. Grimaszolunk. Némán röhigcsélünk.

Csontváry, a lángoló gyógyszerész nem volt szerény ember. „Csak" az Egészet akarta megfesteni, a Mindent, a Világ Értelmét. Képóriásain ezért bontotta meg a természetes rendet: nagy napsütéseket festett, az ismeretlennél is egzotikusabb és sosem-volt tájakat, arányaikban eltorzult, gyermekrajz-arcú, üdvözült és szenvedő szellemfigurákat, biblikusan naiv „életképeket". De előbb a skizofrénia jóvoltából mindent szétzúzott maga körül. Hogy aztán az össze nem illő törmelékekből egy gyönyörű illúziót építsen.

Megállunk egy-egy részletnél.

— Tök dilettantizmus — mondom.

Például ez a női kéz. Mintha Csontváry emberi kezet sohasem látott volna. Ujjai nincsenek is. Valami szürke kulimászban összeragadtak. Akárcsak sárkesztyűt viselne. A festő itt fölöslegesnek vélte az ujjakat. Nem látta „értelmüket". Az idétlen kéz egy gyermeket emel a magasba. De milyen kibicsaklott, elferdült, képtelen mozdulattal! Így semmit sem lehet megfogni. S a gyermeknek sincsenek emberi testrészei. Mintha egy idiótává sikeredett homunculust látnánk. Ilyen korpusszal az ötéves életkort sem lehet megérni. De Csontváry ezzel sem törődött.

— Őrült, szent, zseniális dilettáns! — rikkantja Gy. T. — Jó Tivadarunkra valóban rá lehetne fogni, hogy szellője sincs a művészethez. Az ecsetet se tudta rendesen megfogni. Pedig...

S akkor ér a nagy meglepetés. A terem szűk oldalhajójában korai Csontváry-grafikák. A nagymama főkötős képe. Lefityyedt ajkú, kontyos lány, diadalmas keblekkel. Egy férfiarc fölfelé emelt tekintetének bazedovja. Női hátgerinc, szinte kitapintható, nagyon érzékeny csigolyákkal. A grafika magasiskolája. Olyan anatómiai biztonság, hogy Barcsay mester is csettintene hozzá. Mesterien kidolgozott, hibátlanul részletező, minden árnyalatukban tökéletes rajzok.

Ez a „másik" Csontváry. A kevéssé ismert.

A firenzei papagáj

Kis pizzeria a Via dell Oriuolón, a Dóm mögött. Kirakata akár egy nagyobbacska képkeret. Benne ehető csendélet. Pizzák, szendvicsek, rakott paninik, édes és sós sütemények. Semmi rendkívüli. Csak afféle turistaabrak, amit Olaszországban minden utcasarkon lehet kapni. Egy kosárkában félbevágott zsemlék, oly halvány sonkaszelettel, mint az alvó Csipkerózsika lehelete. Ez a legolcsóbb étel. Az árcédula szerint: darabja 300 líra.

A helyiség berendezése is szerény. Egyszerű faasztalok, kockás abrosz, reklámhamutartók, műanyag székek.

Leülünk a bejárat mellé. Fél lábam és a szék egyik lába szinte kinn az utcán. Rendelünk két taszkétazsemlét, meg egy ital sört, üvegserlegben.

Ekkor valahonnan az üzlet mélyéről megszólal a hang: „Bon giorno!" Mintha egy varjúszemű, gégebeteg öregasszony ülne a homályban. Esetleg egy betanított törpe, a tulajdonos fia? Netán valami ósdi gramofont tanítottak meg köszönni? Majd ugyanaz a rikácsoló hang: „Bon giorno, dottore! Bon giorno, bella signorina!" Az üdvözlet nekünk szól. Én „doktor úr" lennék, a feleségem pedig „szép kisasszony". Ez mindenesetre jó szemmértékre vall. És utána, gyors pörgetéssel: „Bongiorno, bongiorno, bongiorno..."

Keressük a rikács eredetét. Akkor pillantom meg a madarat. Nem a papagájfajzat ékes tollú díszpéldánya. Inkább egy vak varjúhoz, agg kajdácshoz vagy kakaduhoz hasonlít. Minden emberi elképzelést kinevettetően rút élőlény. A legcsúnyább madárnak is inkább csak a karikatúrája.

A szemközti falra szerelt kalitkában röpdös, ugrabugrál és tépi magát.

Néhány perc szünet. Aztán újra a hang: „Prego!" Kérem... „Non e caro!" Nem drága, nem drága... „Pagare! Pagare! Pagare!" Fizetni, fizetni, fizetni...

Nem szeretem a kéjenc népfölkelőket, a lélek halhatatlanságában tamáskodó papokat, a műnőket, az álőrülteket, az üveg diadémokat, a papír krokodilbőröket, a gyöngyökből összefűzött tájképeket, a madárhangot utánzó embereket és az emberhangot imitáló madarakat sem.

De hogy egy esztelen lény figyelmeztessen a cechre is? Ez több a soknál.

Bár lehet, hogy ez esetben így stílusos.

A fizetéskor kiderül: amikor helyet foglaltunk, durva könynyelműséget követtünk el. A számla összege: 4800 líra. A kiszolgálási díjjal, a copertával s a „különleges szolgáltatással" együtt. Az ülő vendéget ugyanis a madár a saját kuncsaftjának tekinti, és működésbe lép.

Távozóban arra gondolok, hogy hazamegyek, veszek egy papagájt, naponta megrendelek egy teherautó zsemlét meg tizenöt deka gépsonkát, aztán vezess új utakra, Lucifer, vége a haszontalan irkafirkának...

Az olaszokra mégsem tudok neheztelni. Becsapnak? De a vállukon mindig ott ül egy beszélő papagáj, aki az egészet erkölcsileg fölvállalja.

Kutyateszt

Z. folyamatosan és ötletszerűen vásárol kutyákat, alkalmankint több pedigrés házőrzőt is tart.

Az ebeket maga kereszteli el. Z. ebnevei, a vásárlás évrendjében:

1937: Gödöllő, 1942: Hargita, 1943: Vitéz, 1944: Rajna, 1948: Csillag, 1949: Szása, 1951: Hajrá!, 1956: Botond, 1957: Volga, 1964: Bóni, 1966: Chesterfield, 1970: Lewis, 1973: Lord, 1978: Hondurasz, 1980: Jimmy.

Ennyit egy emberről körülbelül elég is mondani.

Ej, ki a Kő?...

Kő Kálmán műbútorasztalos volt és drámaíró. Jóindulatú hírek szerint a világégés végéig remek intarziás bútorokat készített. De negyvenöttől már csak az irodalomnak élt. S személyiségét is a nevéhez és a műfajához igazította. Kő Kálmán kemény akart lenni és drámai. Akár a kő vagy egy színpadi átok. Szemöldjét összevonva, öklelő tekintettel járt, mintha a vasárnapi korzó minden lebzselőjét át akarná döfni, nem kímélve a régi megrendelőit sem, télen-nyáron revolverzsebet sejtető, kurta bőrkabátot viselt, egy önkéntes számonkérő szék, irodalmi komiszszár, ökölbe zárt kezét hátracsapva rótta a pécsi aszfaltot, farkasnyelves cipői csattogtak, vicsorogva szedte a levegőt, mint aki jancsiszögekkel táplálkozik, vagy félelmesen fütyörészett, nadrágzsebei tele összegyűrt papírpénzekkel, „Még! még! még és még! Váci út felelj neki!", majd ő megmutatja ennek a Molnár Ferenc-rajongó, szekretert rendelő, burzsuj népségnek... Az íróknak is, természetesen. Akiket barátságosan veregetett hátba. De ellentmondást nem viselt el tőlük sem. Olykor előrántotta az öklét, lilára fojtotta benne az ereket, és így szólt: „Ide nézzetek! Tíz kampósszöget beverek a parkettába ezzel a két kezemmel! Hát úgy vigyázzatok!..."

Először féltünk tőle, aztán már nevettünk. Mert voltaképp ártatlan ember volt. Az erejével ripacskodó, jóakaratú, segítőkész és csak a képességei megkívánta mértékben agresszív. Sőt minden bizonnyal gyáva is. Székely György a felszabadulás után, új drámákat kereső ínségében bemutatta Kő Kálmán Útépítők című színművét. A darab az illegalitásban játszódott. De a szerző esténként csapra vert a színházban egy hordócskát. Így a hős útkövezők az első felvonásban már csuklottak, a másodikban melléültek a széknek, a harmadikban a díszletfalon át akartak belépni a színpadra. A súgónő is elaludt a lyukban, Kő Kálmán azonban ez apró gikszereket észre sem vette. Hiszen ő is mereven ült a páholyban, leszúrt könyökével a szerzői büszkeség és a delírium között egyensúlyozva.

Az Útépítők bemutatójának nem lett folytatása. Kő Kálmán hiába küldözgette el egyéb drámáit a budapesti és vidéki színházaknak. Szóba se álltak vele. S a kudarc az eszelősségig növelte a szerző sértett zseniöntudatát. Ha ismertebb író, színidirektor vagy rendező érkezett a városba, rátámadt. A mellét döngette, izmait mutogatta, hahotázott. — „Kő vagyok! — mutatkozott be egyszer Illyés Gyulának. — Kő Kálmán! Csak így egyszerűen. Konkrétan. Hát az elvtársnak mi a neve? Hogy hívják?" „Déry Tibor? — kérdezte. — Ő tiszteli meg a mi kis városunkat? Jellemző! Három címet mondok: Útépítők, A fejedelem és a bölcs, Vaskúti ház! Ezzel a három drámámmal lesöpröm a színről a pacákot. Lekapom mind a tíz körméről..." „Háy Gyula? — üvöltötte. — Az is írt valamit? Nevetséges! Esküszöm, két nap alatt gépbe diktálom az összes művét..." És utána az a megsemmisítő hahota. Amitől az élő klasszikusok is behúzták a fejüket... Kő Kálmán előbb-utóbb a vérszomjas műkedvelő karikatúrájaként hadonászott a városban. S ezzel nagyobb hatást ért el, mintha közepes színműveket ír. Úgy hozzátartozott Pécs irodalmi életéhez, akár Grúziához a száznegyven éves matuzsálem, Pisához a ferde torony vagy Lochnesshez a szörny legendája. Később, színpadi reményei veszvén, önellátásra rendezkedett be. Saját költségén adta ki A fejedelem és a bölcs című drámáját, merített

NÉPSZABADSÁG

Faustus doktorral

MŰVÉSZET ÉS TÁRS

Bocsásson meg *Gyurkó László*, kölcsönkérem fogalommá vált hősét, a szocialista Magyarországgal együttégő-együttperzselődő Szabados Györgyöt, a mi Faustus doktorunkat, és elhívom a *Műcsarnokba*. Nézze velem együtt a *Művészet és társadalom 1945—1980* jubileumi kiállítást, és segítsen elfogulatlan elfogultságaival. Különben, érzésem szerint, nem lesz tőle idegen az elébe táruló látvány egésze. Ahogy boldogságos pokoljárása közben megismertem, mi sem áll tőle távolabb, mint a pompa és a protokoll, a formák merev megtartása és az ünnepek „galériatónusú" megünneplése. Ő csak tudja, hogy a történelem és a látható világ titkos, szoros szövetségesek, talán még annál a hol párhuzamos, hol összeölelkező paravánrendszernél is szorosabban szervezett, ahogy azt *Gergely István* kitűnően — és minden korábbi jubileumi tárlattól eltérően — sugallta nekünk. Tudnia kell útitársunknak, hiszen politikai programok, határozatok és gazdasági döntések évtizedeken keresztül formázták etikai döntéseit, barátságait, sőt magányos érzelmeit, szerelmeit is. Hogyne tudná akkor azt, hogy a művész etikai döntéseinek, barátságainak, szerelmeinek tárggyá alvadt bizonyítéka sem volt soha magánügy, a valóság szobáitól néhány diszciplínával arrébb lakó régivágású művészeti írók féltett kedvence.

Ezért bizonyára értékeli majd azokat a finom asszonáncokat, amelyek felcsengenek egy alföldi táblakép és egy motorkerékpár, egy hídmakett és egy vizeskancsó között. Vagy azokat a még finomabb, ironikus kontrasztokat, amelyek ellentételezik a hagyománytisztelő polgárias műtárgyat a tömegtüntetés dokumentumával, a Dior-vonalat hirdető divatbemutató emlékképeit a rongyos, kenyeret szorongató kamasz fotográfiájával. Egyáltalán: aligha állja meg szívdobbanás nélkül az első terem, az 1945—1948 feliratot viselő gyűjtemény átnézését. Mai szemünkkel megrendítően szegények voltunk, és mai tapasztalataink birtokában megrendítően nagyot alkottunk. És talán ezért: a szervező rendet még nem kuszálta össze semmi. A logika — a történelem és a művészettörténet logikája — egyaránt hibátlanul működött. Az első sarokban ott állnak a fasiszta barbárság, a soviniszta gondolat és az anyagi elmaradás gyönyörű ellenemlékművei: egy *Martyn*-festmény, egy *Bokros-Birman*-kisplasztika, egy *Koffán*-rajz. Odébb szép sorban azok, akik a romok felett és a romok ellenére festették a maguk különféle ecsetkezelésű, de egyként humanista hitét. *Berda* naiv pátosszal, úgy, ahogy ezt a mostoha körülmények között dolgozó Szocialista Művészcsoport nézetei engedték, *Berény* szerény szikporkával, úgy, ahogy ezt az elegáns képcsinálás magyar tradíciói szabályozták, *Korniss* fegyelmezett leleménnyel, úgy, ahogy ezt az európai igazodású avantgardisták tették.

Vizuális névjegyet hagyott itt az egész forrongásban élő magyar társadalom. A *„közösségi művészet felé"* tartók csakúgy, mint a kombinált szekrényre szavazók. Entellektüelek csakúgy, mint azok, akik mégiscsak megvették a herendi hamutartót a két nippé szomorodó munkással és kezükben a fényesen mázas Lánchíddal. Útitársunk ugyan figyelmeztetne: a kispolgárrá avanzsálódott élmunkás szobája nem a koalíciós évek terméke, mlékezete szerint ilyen környezetbe valamikor az ötvenes évek elején került, de az anakronizmus ellenére is drámai, hiteles az első terem. Színre lépett itt *anyagi feltörekvés és polgári szemléletet meghaladó magatartás, szuverén művészi világkép és közösséghez utat kereső közlési vágy*. Úgy, ahogy ezt tanultuk, úgy, ahogy erre a Faustus-Szabadosok általában emlékeznek.

Félek, hogy útitársam nem fogja ilyen drámainak és hitelesnek tartani viszo
az 1948—1962
Pedig erről nem
het. Még csak a t
akik merő tapi
nem hozakodtak
hibás helyzeteler
dokumentumokka
Faustus-féléknek
szálat szereztek. U
kezete szerint az
sok hangulata,
mégis más volt.
ő a személyi kult

Somogyi József Martinásza 1953-ból.

viákat. Maradjon az csak a hegyeskedően nosztalgizáló filmeseknek. De valahogy hiányzik a *jellemző átlag, a korfestő dokumentum*. A félreértett zsáner és a benczúrista történelmi tabló, a túlméretezett idill és a kötelező derű. Senki sem vitatja, hogy ebben a korszakban született *Szabó Vladimir*-féle *Dózsa* páratlanul tehetséges munka, hogy *Pór Bertalan Önarcképe* ma is szenvedélyes, kifejező mű, de ha mellettük jelzésként sem áll *az a műtárgyközeg, amelyből kiemelkedtek*, és amellyel színvonaluk révén polemizáltak — Faustusunk esztétikai vetületben jelentkező drámája követhetetlen. Mint ahogy követhetetlen ennek hiányában *realizmus és monumentalitásigény, téma és tartalom, képzőművészet és közönség* változó viszonyrendszerei a látható világot megteremtő későbbi anyagi fejlődés szintjén, és a látható világot megszervező elméleti készenlét szintjén.

E tapintatnak ára van. Útitársam az ellenforradalmat és konszolidációt jelképező teremszögleten túlhaladva meglepődve venné észre: a tárgyakba rejtett üzenetek valóságot dokumentáló ereje *ebben az összefüggésben* lényegesen nagyobb, mint ami kiolvasható az ízléssel összeválogatott táblaképek, kisplasztikák és grafikák sorából. Hogy van az, hogy jobban elérzékenyül *Gábriel Frigyes* igényekkel számoló, szép arányú széke előtt, mint *Németh József* egyik fő műve, a *Takarmányos szekér* láttán? Őt, aki olyan közömbös az anyagi érvényesülés újmódi jelvényei iránt, miért vonzza mégis jobban a Tünde robogó, mint *Bálint Endre* varázsbarnái és füstös vörösei? Megfakult volna a Németh- és Bálint-művek világszerűsége? Elvesztették volna közlőképességüket a szomszéd művek, *Kondor* látomásos rézkarcai, *Bernáth* bánatos koloritja? Aligha!

Éppencsak az történt, hogy Szabados és a szabadosok drámáját kuvásra képtelen makacs értékőrzésével. Útitársam ismét nem a rossz műveket hiányolná, nem zsűrik, intézmények, kritikák botladozó döntéseit, melléfogásait. De e lekerekített kép után legfeljebb csak olvasmányemlékeiben kutathatna, ha a korabeli kategóriák tárgyi dokumentumait akarná viszontlátni. Onnan kellene keresnie egy példát a „nemzeti hagyományokra", egyet az „európai törekvésekre", egyet a „népi igazodásra", egyet a „városi szemléletre", egyet a „polgári műformára", egyet az „állandó nyilvánosságnak szánt alkotásra".

Ebből is kitetszik: a második szoba nehéz terep. Jóval nehezebb, mint az 1962—1975 dátumot viselő, élén a IX. pártkongresszus tényközlő szemelvényével, amely szerint: „Népünk jobban táplálkozik, szebben öltözködik, kultúráltabban él, mint valaha." Nem mintha a Faustus-féléknek ebben az új közegben könnyebb dolga lett volna. Ők ezúttal is „nehéz emberek" módjára viselkedve tudták és tudatták, hogy a hirtelen gyarapodáshoz fel nem zárkózó művészi tükrözés milyen anomáliákhoz vezet, hogy az „oldás és kötés" korparancsait kikerülő kisplasztikák pillanatok alatt szobadísztárggyá fokozódnak le, a táblaképek meg a friss jómód puszta jelvényeivé. Ezért: *Kokas Ignác* szaggatott tépelődése és *Schaár Erzsébet* elénk fagyasztott magánya, *Kondor Béla* megszenesített pátosza és *Deim Pál* zárványosított mementója aligha kellemetlenkedő ünneprontások egy végre kényelmesen berendezett interieurben, aligha fanyar békétlenkedések a szépen formázott világítótestek fölött, és a változatos programokat hirdető kulturális plakátok alatt. Kellettek ők lelkiismereti aranyfedezetnek az Ibusz-utazások és gazdasági mutatók, a megszépülő tárgyak és a szélesedő lehetőségek felvillantása elé. A szelekció itt meggyőző. Művészettörténetibb és érvényesebb, mint a nehéz éveket bemutató falakon. Vagy talán a tévedés kockázata lett kisebb? Az egymással könyebben felcserélhető művek száma nagyobb? Útitársunk itt elhallgat, lassan a jelenbe értünk. Írója nem tette a mai mindennapok tanújává, töprengéseinkkel magunkra maradtunk.

Töprengeni pedig van min. A Műcsarnok három oldalsó termében jelenünk ilyen is meg olyan is. Felvágós szattyánbőr csizmát kiállító és okos óvodásjátékkal előhozakodó. Képcsarnoki átlaggal jelentkező — néhány középgenerációs festő jóvoltából, és írát és iróniát felmutató — néhány fiatal művész szívességéből. Új Faustus kerestetik tehát, hogy eligazodjunk a fontos és esetleges tények szellemesen felvillantott rengetegében.

P. Szűcs Julianna

Ismeretlen Lenin-kézirat került elő

Lenin eddig ismeretlen kéziratát adta át az SZKP központi archívumának *Olga Uljanova*, a moszkvai egyetem docense. A füzetlap, amelyet Lenin unokahúgának régi papírjai között talált meg, a 7. és 8. oldala a nemzeti kérdéssel foglalkozó, elveszett füzetnek.

Mint ismeretes, Lenin 1912—1916 között hét füzetet állított össze a nemzeti kérdésről. A füzetek azoknak a cikkeknek és könyveknek a vázlatait tartalmazzák, amelyek nem sokkal az első világháború előtt jelentek meg. Hat füzetet kiadtak, de egyet nem találtak meg.

Deim Pál,

(Gentenche, 1932 -

A bp-i Képzőművészeti Főiskolán 1963-ban fejezte be tanulmányait festő szakon. 1969 óta foglalkozik plasztikát kerítésével is. Több egyéni kiállítása volt itthon és külföldön. Résztvett számos külföldön rendezett reprezentatív magyar kiállításon.
(Bologna, Pesaro, Szczecin, Oslo, Würtzburg, Dortmund)
A 2 V. Pécsi Kisplasztikai Biennálén 1976-ban díjat nyert.

Történelem I., 1972; bronz 27x20x18 cm (Pécs. Janus Pannonius Múzeum)
Történelem II., 1978; bronz + műanyag 27x20x18 cm
Történelem III. 1978; bronz + műanyag 27x20x18 cm
Történelem IV. 1978; bronz + műanyag 27x20x18 cm
Történelem V. 1978; műanyag 27x20x18 cm

c. művei szerepeltek a IV. Bp-i (Nemzetközi) Kisplasztikai Kiállításon

Bp. Múcsarnok, 1978. szept. 9 - okt. 29.

– katalógus a kérésztában –

Deim Pal

különböző talál emberére. A régebbi korszakok tanulságait mégis úgy érdemes levonni, hogy a mai nemzedék megítélése nem hasonlíthat sem a népnemzetiek konzervativizmusához, sem Kassák vagy Halász Gábor még olyan jószándékú türelmetlenségéhez. [...]

Úgy látom, nem olyan irodalmi nemzedék idejét éljük, melyet a költők, írók valamilyen esztétikai rokonsága tart össze, mint például *A helység kalapácsa* és *Az elveszett alkotmány* íróját vagy a Nyugat első nemzedékének szimbolista-impresszionista formaművészeit. Nem is valamilyen nagyszabású közös program szervezi a nemzedéket, mint mondjuk a nyelvújítás irodalmárait. Legtehetségesebb fiataljaink — az úgynevezett *kilencek* öntevékenyen kiharcolt antológiája, az *Elérhetetlen föld* óta — különböző csapáson járnak. Most is, mint annyiszor, igazolódnak Illyés Gyula 1941-ben leírott szavai: „Az irodalom nem akkor totális, ha minden író ugyanúgy gondolkozik és ír, hanem ha mind ugyanolyan jól írja meg a maga külön gondolatát." Az új költő- és írónemzedéket szerintem az tartja össze, hogy ki-ki visszahelyezi jogaiba mindazokat a jóravaló emberi tartalmakat, amelyeket a hétköznapi életben oly könnyen elsodor a tömegtermelés futószalagja. [...]

A mai kritikus az ő — vitára is kész — tanítványuk, tőlük tudja, mi a modern líra, miközben a régebbi vagy idősebb költőktől is hozzájuk hasonlóan igyekszik tanulni. [...]

(*Alföldy Jenő:* Korosztály, nemzedék. Forrás, 1977. 5—6. sz. 45—49. l.)

KÉPZŐMŰVÉSZET, IPARMŰVÉSZET

[...] A „Képek, szobrok a 30 év magyar művészetéből" című kiállítás is mutatja, hogy a **kortárs magyar képzőművészet**ben nem alakult ki uralkodó irányzat, tartalmi és formai szinten is megragadható, viszonylagosan egységes stílus. Természetesen a korábbi fejlődési szakaszokban sem volt igazán homogén a művészetünk, bizonyos uralkodó stílus-

presszivitás. E differenciálódás még fokozódott a hatvanas években, képzőművészetünk egyik legizgalmasabb, legsokrétűbb évtizedében. Hiszen olyan életművek bontakoztak ki ebben az évtizedben, mint a legnagyobb csúcsokat ostromló *Kondor Béla* és *Schaár Erzsébet* művészete. Főművei sorát szaporította *Anna Margit, Bálint Endre, Borsos Miklós, Korniss Dezső, Vilt Tibor*, ekkor vívta ki a helyét a kortárs magyar művészet élvonalában *Deim Pál, Keserű Ilona, Kokas Ignác, Ország Lili, Varga Imre, Vigh Tamás.*

A tárlaton bemutatott művek vajon a nemzeti-hagyomány folytatói, vagy hiábavaló lenne ezt kutatni az egyénileg oly izgalmas életművekben? Az elmúlt harminc év néhány jelentős képviselőjének a bemutatott anyaga nem adhat e kérdésre egyöntetű választ. A kiállításon szereplő művek közül számosat be lehet illeszteni a magyar művészet fejlődésének az elmúlt száz év alatt kibomló áramlataiba, folytatói, nem egyszer megújítói a hagyomá-

nyoknak. De az olyan műveket, mint többek között *Kondor „A szentek bevonulása a városba”*, *Ország Lili „Rekviem”*-je vagy *Schaár Erzsébet* és *Deim Pál* plasztikái, már nehezen lehetne fejlődési sor láncának tekinteni. Mégis nehéz lenne elképzelni róluk, hogy a világ más táján készülhettek volna, csak itt, a közép-európai valóság talaján megfogalmazható eszmék, érzések, mondandók fogalmazódtak meg bennük, mint ahogy ezt tükrözi az eredményekkel és bukásokkal teli harminc év anyagát reprezentáló többi mű is.

A kiállítást azonban, mint ahogy erre a rendezők által választott cím fel is szólít, elsősorban nem úgy kell megítélni, hogy mennyiben reprezentálja a harminc év művészeti fejlődését, hanem a kiállított művek egyedi értékét kell szemügyre venni. Tény, hogy régen lehetett egy kiállításon ennyi jó művet együtt látni. Az áttekintést segíti a korrekt és esztétikai szempontokra is ügyelő rendezés, néhány részlet — mint például a *Ferenczy Béni—Bernáth Aurél* párosítás, a *Korniss-sorozat*, a *Deim-„fülke”* — rendezői telitalálat. Ami pedig a művészeket és a műveket illeti? A kiállítás missziót teljesít és elégtételt is szolgáltat. Hiszen olyan kiváló művészek kaptak reprezentatív helyet, akik furcsamód eddig Budapesten még nem mutathatták be gyűjteményes anyagukat, mint az egyik legnagyobb élő magyar festő, *Korniss Dezső* vagy a nagy anyaggal méltón szereplő *Ország Lili*. De a legszűkebb szakmai körön túl ki ismerte *Martyn Ferenc* és *Jakovits József* izgalmas szoborkompozícióit, az úgyszólván ismeretlenül elhúnyt *Veszelszky Béla* műveit vagy a méltatlanul háttérben levő *Vaszkó Erzsébet*et? Nem beszélve a régen látott vagy kiállításon egyáltalán nem, vagy csak nagyritkán látható művekről, mint *Somogyi József* életének főműve, a *„Corpus”*, *Kondor* remekei — közöttük a már-már a *„Darázskirály”* szintjét elérő *„A bor”* című kis „ikon” vagy a látomás erejű *„Szent Péter és egy nő”* —, *Barcsay Jenő*nek a monumentális művészetünkben mérföldkővé vált *„Asszonyok”* mozaikterve, *Bálint Endré*nek az 1960 körül festett sorozata, *Kiss Nagy András „Memento”*-ja vagy

A „hagyományőrzők" és „absztraktok" mellett a **„Képek, szobrok 30 év magyar művészetéből"** c. kiállítás figyelemreméltóan regisztrált — *Domanovszky, Kerényi, Barcsay* műveivel — egy harmadik törekvést is, amelynek a politikus témaválasztás és az autentikus művészi megformálás egyesítésével éppen *a jövő közösségi művészete* szempontjából lehetett volna pozitív szerepe. Az 1949-es fordulat azonban az *Ék Sándor* által már 1946-ban meghirdetett naturalizmusnak kedvezett, s száműzte az elvontabb stíluslehetőségeket. A rendezők érthető módon nem kívánták a magyar művészetet a parasztküldöttekkel beszélgető Rákosi elvtárssal vagy a *Füttyös kalauzzal* reprezentálni, maradt tehát *Somogyi József Martinászának* és egy-egy, a korszakhatáron, a korszak ízlése ellenében született műnek a bemutatása. (Az elhallgatás eszközével jelzett pauzát és törést, amit az ötvenes évek eleje alkotóinak többsége számára jelentett, egy speciális kiállítás lenne hivatott megvilágítani.)

Az 1957-es Tavaszi Tárlat szinte mindenkit új

1980. IX. 12. 17.35 Kossuth
Láttuk, hallottuk...
- Bojár Iván Boglárlellén Deim Pál és Lugosi Mária tárlatát látta. Vagyx inkább tárlatait, hiszen két külön kiállitásról van szó. Ugye?

- Két kiállitásról van szó, mert a Kápolna Tárlat, mert Kápolna tárlatok, kettő van belőle az egyik a Kék Kápolna a másik a Piros kápolna. Régebben akkor kék volt.

- Mi fogja egybe mégis ezt a két kiállitást?

- A két kiállitást sem fogja egybe semmi, a két kápolnát szintén nem fogja egybe semmi. És talán beszéljünk először erről. Sajnos az a helyzet, hogy nagyon helyes, hogy megmentik a müemlék épületeket, vagy müemlék jellegü épületeket, az is jó, hogy külön kulturális célokra sikerült biztositani, nem jó azonban az, hogy ... csak példa, egy a sok közül, hogy a kulturális létesitmények, a kulturális események elszakadnak az élet folyamatának az egészétől. Nevezetesen nyarlóhelyen, a nyaralóki mindennapi életétől, akiknek a napi programjába vagy nem illik be vagy csak külön programként közelithető meg és nézhető meg a két kiállitás.

- Bár ez azt hiszem áll általában a kiállitó termekre.

- Kiállitó termekre általában áll, csak mondjuk városban vagy Budapest vagy más városokban is, ahol a kiállitó terem a közért mellett van és szemben a bank, ott azért sokkal inkább bennevan a napi élet forgatagában.

- Bár nem biztos, hogy a közértből mindjárt odamegy az ember.

- Nem biztos, az sem biztos, hogy a bankból odamegy egyenesen vásárolni. Ennek ellenére azért a mindennapi járás-kelésnek ez csak az egyik stációja, a sok közül. Itt maga meg a stáció, tehát a szó szoros értelemben is, mert hegyet kell mászni...

- Tehát, ha odamegy az ember, mit láthat?

- Két kiállitást láthat a két kápolnában. Deim Pálnak nagyon szépen van megrendezve a kiállitása és nagyon hangulatos. Tulajdonképpen valamennyi szentendrei téma és valamennyi a szent-

endrei Ferenci Muzeum tulajdona. Kis képek, amelyeken ilyen nagyon egyszerü ... motivumok, egy-egy fejfa, egy-egy kereszt. Különös lebegő, kicsikét eső, de ugyanakkor ilyen furcsa térbeliségbe állitva különös hangulatot sugall. Olyan hangulatot, amely talán visszanylag sokat dolgozott Szentendrén Vajda Lajosnak a müvészetére. Persze ezt lényegesen tovább fejlesztve, keményebbé téve és jó, illeszkedik bele abba a templomtérbe, mert a templomba beállitott függőleges, sőt keskeny tabló elemek olyanok, hogy tulajdonképpen bevezetik a nézőt, bevezetik a szemet és majdnem, minthogyha mellék oltárok között egy főoltár felé közelitenénk, ugy tudunk belépni ebbe a nagyon aprócska kápolnába.

DEIM PAL

A lakótelepek és a művészet

Lakótelepeinken, napjainkban hatástalanok az eddigi gyakorlat – értsd: a 19. századi köztéri szobrászat hagyománya – szerint telepített steril képzőművészeti alkotások, mert áthidalhatatlan a távolság (szemléletben, arányban, anyagban stb.) köztük és a lakókombinátok között. Ezt fogalmazta meg négy művészcsoport – közös állásfoglalásban – ez év elején Budapest VI. ötéves tervének képzőművészeti beruházási javaslatával kapcsolatban. Régen kisebb-nagyobb parkokban, tereken megvolt a funkciójuk az épületekhez léptékben átmenetet alkotó emlékműveknek, enyhet adó, csobogó szökőkutaknak. A városközpontot nélkülöző lakótelepek, a rendszertelenül egymást érintő, sehonnan sehová nem vezető utak mentén, a falként meredő tízemeletes házszalagok között azonban mit tud nyújtani egy hagyományos léptékű hagyományos szobormű vagy kutacska? Lehet üdítő, megállásra, pihenésre sarkalló centrum a menekülésre késztető kolosszusok között? Aligha. Már csak azért sem, mert hely sincs rá. A földet beterítik, ellepik a parkoló autók, az itt-ott megmaradt tenyérnyi helyeken meg inkább játszóterekre van szükség. Eszközeiben, anyagaiban, formáiban vonzóbb, változatosabb játszóterekre. (A művészek vonatkozó ötletei, papíron, megtekinthetők a Szövetségben.)

A játszóterek példája mutatja, hogy az otthon szűkössége folytán a köztérre kiszoruló életnek teret kell adni. Így önként adódott a megállapítás: nem költséges „műalkotások" hivatottak erre (és egyáltalán életet csempészni az alvóvárosokba), hiszen ezek egy másfajta, tereken, utcákon, sarkokon zajló élet központjai, kellékei voltak. A hagyományos városszerkezet pedig nem jellemzi lakótelepeinket. Tehát az adott környezetet kellene úgy alakítani, hogy az örömforrás is lehessen. S ehhez szükség van a művészetre. Az alapvető, mindennapi igények (játszóterek, sportpályák, mozi, könyvtár, kerthelyiség, vendéglő, kávézó stb.) kielégítése mellett fontos a természettől hovatovább teljesen elidegenedett emberek újra-összekapcsolása a természettel, amennyire lehet. A már megépült lakótelepeknél ez a gondolat tűnt a legfontosabbnak, képzőművészeti ötletekkel is megvalósíthatónak. Itt, és nem az amúgy is művi, túlontúl mesterséges környezet további művésziesíté-

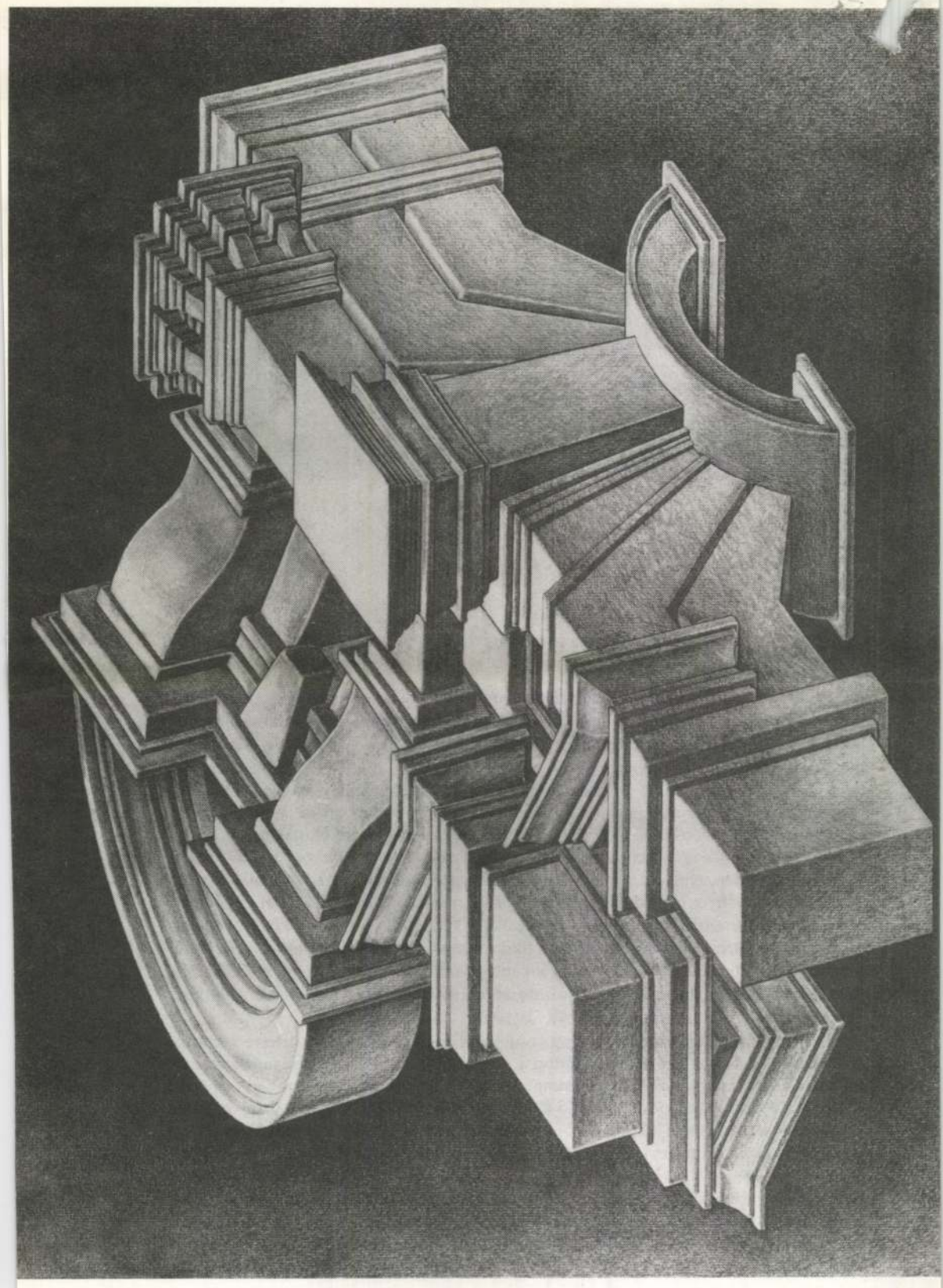

sében találták meg az alkotók azokat a lehetőségeket, amelyekkel az emberek jó közérzetének kialakításához, emberi lényegük felfedezéséhez hozzájárulhatnának. Ismét érzékelhetnék a természet rendjét, az évszakok váltakozásának elfeledett ritmusát, a konyhákból terjengő illatok helyett a növényekét, az autók és gépek hangja mellett a madarakét. A művészek ötletei az egyszerű kertészeti (falfelületek befuttatása borostyánnal, vadszőlővel, autóparkolók fásítása), természetvédelmi (madarak meghonosítása, madáretetők, -itatók elhelyezése) munkáktól a településrendezési javaslatokon keresztül (fasorok, sétányok, sétautak létesítése egy-egy értelmes végcéllal, mint vendéglő, műemlék, kis múzeum, pihenőhely stb.) a letarolt földfelszín új és változatos domborzatú, építészeti-képző-

MADARAKAT A LAKÓTELEPEKRE!

(1) A lakótelepeket körülvevő erdőségeket összefüggő zöldfolyosókkal összekapcsolni a lakott területtel. Bokros fás legetterrel.

(2) • Madáritatók!
• Madáretetőket télen az iskolák látnák el!

Minden ivóhely, gyümölcsmosó hely legyen alkalmas madarak itatására is. D.P.

kis módosítással, de ugyanilyenek épülnek továbbra is. Tervezésükbe be lehetne vonni a képzőművészeket. Nem azért, hogy a szobrok helyét kijelöljék vagy játszótéri plasztikákat tervezzenek, netalán színharmóniát, hanem hogy egy másfajta, emberibb szemlélet is érvényre jusson. Azonban ezt még próbaképpen sem tartják szükségesnek az illetékesek.

Egyetlen kivétel Dunaújváros épülő Béke városrésze. Igazából mégsem kivétel. A házak éppúgy házgyári panelekből épülnek, mint a többi lakótelepen, s noha magasságuk szélességük változó, meghatározott rend szerint telepíttettek. Ez a csekély változatosság és ez a csak alaprajzban látható, de nem az életszükségletekből alakuló, konstruált és mégis szervetlen rend kevés ahhoz, hogy valóban városi életet tegyen lehetővé, hogy egyáltalán arra emlékeztessen. Miért kivétel mégis? Mert Dunaújváros 1978-ban pályázatot hirdetett a városrész képzőművészeti jellegű kialakítására. Kétségtelen, ez a pályázat is csak másodlagos funkciót biztosított a művészeteknek, de legalább kísérlet volt. A pályázó öt művészcsoport öt igen különböző rendszert tervezett, melyek között ott volt az információs rendszerből kiinduló, példamutatóan egységes városképi tervezet (Bárkányi Attila és munkatársai), ott volt – a helyet, a széles fennsíkot legjobban ismerő dunaújvárosiak révén – az épületeket felhős, lombos festéssel könnyedebbé tevő, a világba szépen bekapcsoló terv, ott volt a parkokra, játszóterekre gazdag variációt kínáló pályamű (Nádas László csoportja) stb. Mindegyik egységes volt a saját rendszerében. A Magyar Képző- és Iparművészeti Lektorátus mint zsüri azonban nem választott közülük, hanem válogatott: mindenből egy kicsit. Így végül értelmét veszítette ez az egész – hazai viszonylatban – úttörő gondolat.

Mégis, a dunaújvárosi pályázat és a budapesti beruházási javaslat azt mutatja, a művészeknek tehetségük, képzettségük, hivatásuk szerint megadatott, hogy segítsenek rajtunk, míg ez a kényszerű, építészeti szemléletet is nélkülöző városépítés folyik. De ezt nem veszszük észre; csak addig jutottunk el, hogy kiállításokon gyönyörködhetünk a pályázatokban, elképzelhetjük, milyen jó is lenne, ha megvalósulnának úgy, ahogy tervezték őket; vagy egyszerűen közrebocsátjuk a művészek ellentétes érzéseiről, ötleteiről, gondolatairól szóló vallomásokat (Deim Pál munkái). Annyi azonban ezekből is kiderül, hogy noha régóta áhítjuk, az építészet még mindig nem tudta magáévá tenni azt a többletet, ami a művészetet jellemzi: a teljesség igényét, érzését felkelteni, a következő generációkba átültetni nem képes.

Keserű Katalin

A cikket kísérő képek Deim Pál munkái.

Mozgó Világ 1980/11

sében találták meg az alkotók azokat a lehetőségeket, amelyekkel az emberek jó közérzetének kialakításához, emberi lényegük felfedezéséhez hozzájárulhatnának. Ismét érzékelhetnék a természet rendjét, az évszakok váltakozásának elfeledett ritmusát, a konyhákból terjengő illatok helyett a növényekét, az autók és gépek hangja mellett a madarakét. A művészek ötletei az egyszerű kertészeti (falfelületek befuttatása borostyánnal, vadszőlővel, autóparkolók fásítása), természetvédelmi (madarak meghonosítása, madáretetők, -itatók elhelyezése) munkáktól a településrendezési javaslatokon keresztül (fasorok, sétányok, sétautak létesítése egy-egy értelmes végcéllal, mint vendéglő, műemlék, kis múzeum, pihenőhely stb.) a letarolt földfelszín új és változatos domborzatú, építészeti-képző-

MADARAKAT A LAKÓTELEPEKRE!

(1) A lakótelepeket körülvevő erdőségeket összefüggő zöldfolyosókkal összekapcsolni a lakott területtel. Bokros fás legetterrel.

(2) • Madáritatók!
A Madáretetőket télen az iskolák látnák el!
Minden ivóhely, gyümölcsmosó hely legyen alkalmas madarak itatására is D.P.

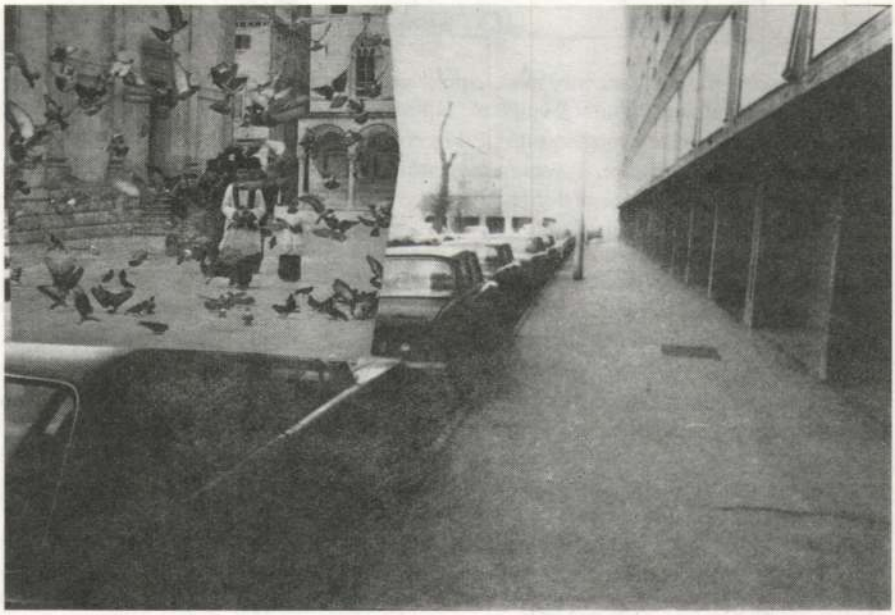

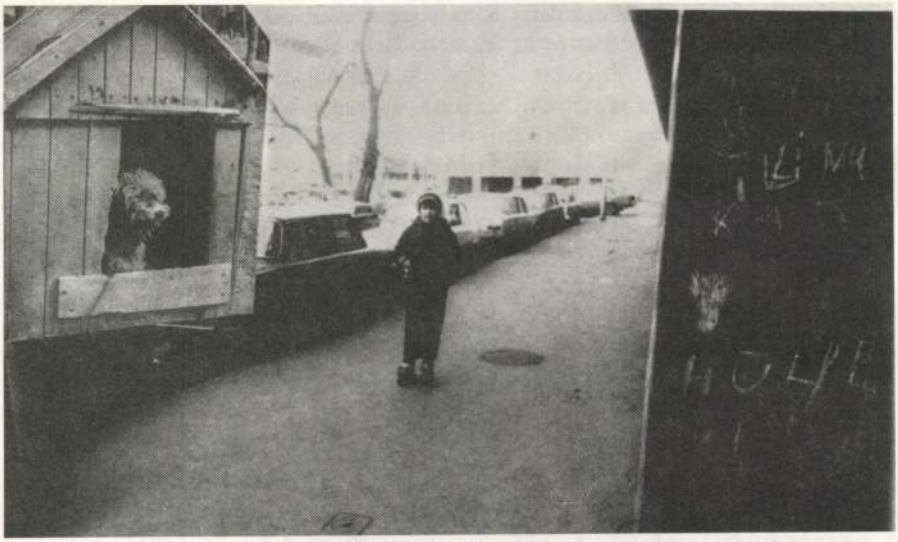

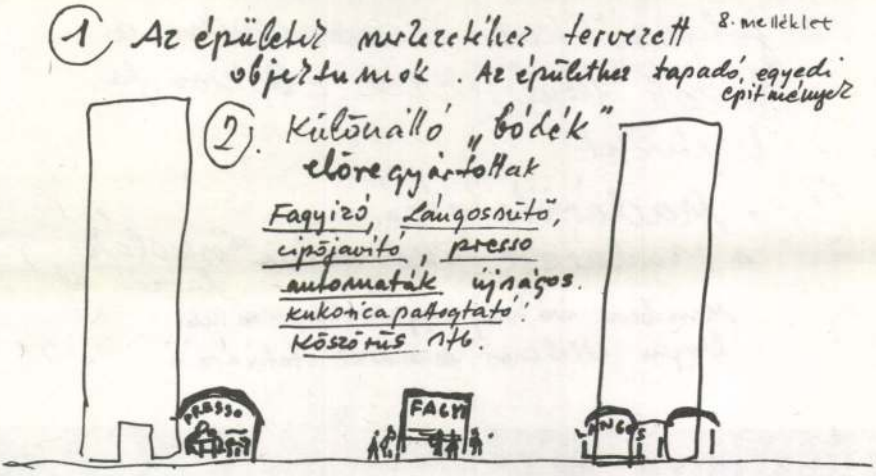

művészeti kialakításáig (garázssor mint napozó vagy szánkózódomb alapja), a hegyméretű épületek által eltakart dombok épületre vetítésének festői megoldásáig terjedtek. S csak ezután, ezek képzeletbeli megvalósítása után érezték szükségét annak, hogy tisztázzák, miként lehet lépésről lépésre, a szemmagasságtól fölfelé és a házak teréből kifelé haladva műalkotással vagy műalkotás jellegű ötletekkel gazdagítani, kitölteni a sivár átjárókat, félelmes magasságokat. Elképzeléseik felölelik a gyermekfestésektől kezdve az építészeti téráthidaló megoldásokon keresztül a tízemeletnyi magasság és az ember közti aránytalanság feloldására képes, kellő méretű szoborkompozíciókig a művészet minden ágazatát, a művek színvilágát, technológiáját, új anyagait. Ezek a lakótelepek jellegzetesek, otthonosabbak lennének, így a nagyvilágban egy meghatározó ponttá, „hazává" válhatnának. Egyszersmind visszatérő ünnepekkel az időbeli létezés elfeledett élményét is felelevenítenék, ezen keresztül az alapvető emberi állapotok (mint várakozás, kiteljesedés, elmúlás), az élet teljessége, egyáltalán az Élet újrafelfedezésére, megbecsülésére vezetnének.

A tanácskozásokon azután kiderült: a megvalósult lakótelepeken anyagi és egyéb, szinte megmagyarázhatatlanul összekuszálódott érdekek miatt nem lehet változtatni; hogy természetesen nem most először hangzanak el ilyen javaslatok, hanem szinte évente jelentkeznek hasonló ötletekkel szakemberek; vagy éppen a várostervezésben, városépítésben illetékes intézmények kérnek szakvéleményt, ami azután nyomtalanul eltűnik. A felelősség az építészeten nyugszik. És a leendő lakótelepek? Mert természetesen

TÖBB DOMBOT AZ új LAKÓTELEPEKRE

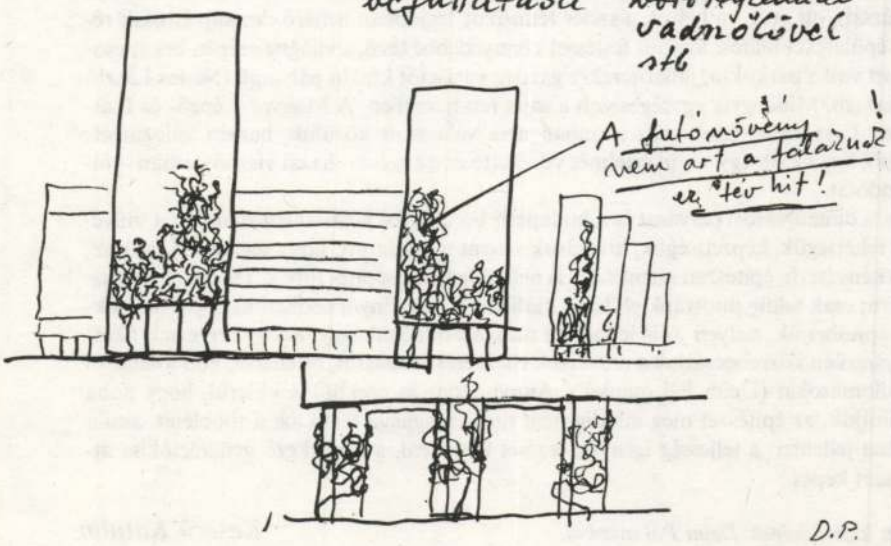

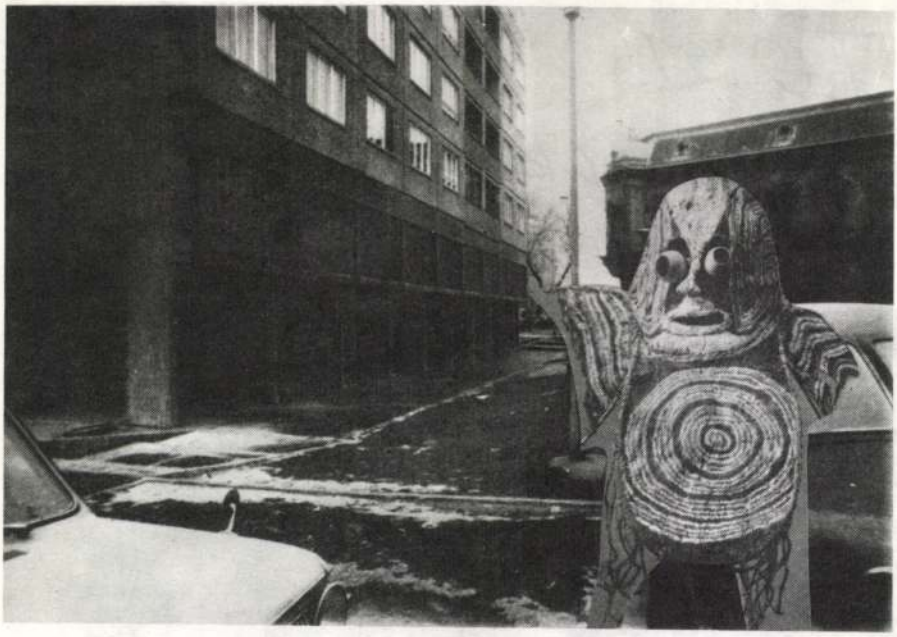

kis módosítással, de ugyanilyenek épülnek továbbra is. Tervezésükbe be lehetne vonni a képzőművészeket. Nem azért, hogy a szobrok helyét kijelöljék vagy játszótéri plasztikákat tervezzenek, netalán színharmóniát, hanem hogy egy másfajta, emberibb szemlélet is érvényre jusson. Azonban ezt még próbaképpen sem tartják szükségesnek az illetékesek.

Egyetlen kivétel Dunaújváros épülő Béke városrésze. Igazából mégsem kivétel. A házak éppúgy házgyári panelekből épülnek, mint a többi lakótelepen, s noha magasságukszélességük változó, meghatározott rend szerint telepíttettek. Ez a csekély változatosság és ez a csak alaprajzban látható, de nem az életszükségletekből alakuló, konstruált és mégis szervetlen rend kevés ahhoz, hogy valóban városi életet tegyen lehetővé, hogy egyáltalán arra emlékeztessen. Miért kivétel mégis? Mert Dunaújváros 1978-ban pályázatot hirdetett a városrész képzőművészeti jellegű kialakítására. Kétségtelen, ez a pályázat is csak másodlagos funkciót biztosított a művészeteknek, de legalább kísérlet volt. A pályázó öt művészcsoport öt igen különböző rendszert tervezett, melyek között ott volt az információs rendszerből kiinduló, példamutatóan egységes városképi tervezet (Bárkányi Attila és munkatársai), ott volt – a helyet, a széles fennsíkot legjobban ismerő dunaújvárosiak révén – az épületeket felhős, lombos festéssel könnyedebbé tevő, a világba szépen bekapcsoló terv, ott volt a parkokra, játszóterekre gazdag variációt kínáló pályamű (Nádas László csoportja) stb. Mindegyik egységes volt a saját rendszerében. A Magyar Képző- és Iparművészeti Lektorátus mint zsüri azonban nem választott közülük, hanem válogatott: mindenből egy kicsit. Így végül értelmét veszítette ez az egész – hazai viszonylatban – úttörő gondolat.

Mégis, a dunaújvárosi pályázat és a budapesti beruházási javaslat azt mutatja, a művészeknek tehetségük, képzettségük, hivatásuk szerint megadatott, hogy segítsenek rajtunk, míg ez a kényszerű, építészeti szemléletet is nélkülöző városépítés folyik. De ezt nem veszszük észre; csak addig jutottunk el, hogy kiállításokon gyönyörködhetünk a pályázatokban, elképzelhetjük, milyen jó is lenne, ha megvalósulnának úgy, ahogy tervezték őket; vagy egyszerűen közrebocsátjuk a művészek ellentétes érzéseiről, ötleteiről, gondolatairól szóló vallomásokat (Deim Pál munkái). Annyi azonban ezekből is kiderül, hogy noha régóta áhítjuk, az építészet még mindig nem tudta magáévá tenni azt a többletet, ami a művészetet jellemzi: a teljesség igényét, érzését felkelteni, a következő generációkba átültetni nem képes.

A cikket kísérő képek Deim Pál munkái.

Keserű Katalin

Mozgó Világ 1980/11

Deim Pál

Szerepel az áll. kép. mův. vásárlások kiállításán

Ujvári Béla: Az áll. kép. mův. vásárlások kiállítása

Magyar Tjinsög 1966 VIII. 27

Deim Pál

Pest megyei képzőművészek 1021 tárlata Tatabányán

1. Csak az öröm hangján szólhatunk arról az egészséges kezdeményezésről, melynek első eredményeként a Pest megyei képzőművészek őszi kiállításának válogatott anyagát láthatjuk két héten át a tatabányai Népház emeleti kiállítótermében. A kapcsolatok elmélyítése szomszédainkkal a magunk gazdagodását is szolgálja egyben. Tanúság erre ez a kiállítás is. S reméljük, még nagyon sok irányú tapasztalatcsere segíti az egészséges vérkeringés kialakulását a csupán közigazgatási egységeket lezáró megyehatárokon át.

2. S most szóljunk — a teljesség igénye nélkül, inkább csak az általános ismertetőjegyeket keresve — magáról a kiállított anyagról.

Az első és legfontosabb, amit itt nyomban meg kell állapítanunk, s amiről a tárlatlátogató csupán egyetlen körséta alapján, elmélyültebb műelvezet nélkül is meggyőződhet: sok színű, változatos az anyag, a művészek az ábrázolás, a megjelenítés lehetőségeinek széles skáláját veszik igénybe, hogy elmondják véleményüket az őket körülvevő világról. Az egyéni látásmódot bátran kamatoztatják a szomszéd megyében élő művészek. Ez mindenképpen tanulsággal szolgál számunkra. Még akkor is, ha némely ars poetica érzéki megnyilvánulása sokak számára esetleg megmagyarázhatatlan, vagy legalábbis vitára késztető. Mert megtalálható itt a látványt elsődlegességében megragadó, naturalista hatású mű éppúgy, mint a — Veres Péter szavait kölcsönözve — „sültrealista" alkotás; a konstruktív építkezésmód éppúgy, akárcsak a szürrealista stílusirányt képviselő festmény. Sokszínűség az egészen beletekinthető a tárlatlátogatás el nem hanyagolható tanulságának.

3. A kiállításon neves művészek és határ tehetségek sora mutatkozik be a megyei közönség előtt. Itt találjuk többek közt Barcsay Jenő egyik mozaiktervét, Bálint Endre két képét (Naplemente, Várakozók), Berki Viola Orosz mártírok című kompozícióját, Czóbel Béla Csendéletét, Deim Pál két művét (Ablakok, Csend), Kmetty János Szentendreiek és Olvasók című alkotását, Pirk János Füst a templomkertben című olajképét és tollrajz, Önarckép-ét, Szántó Piroska Hold alatt című pasztellkompozícióját, Gorka Géza két vázáját, és sorolhatnánk tovább műveket, művészeket.

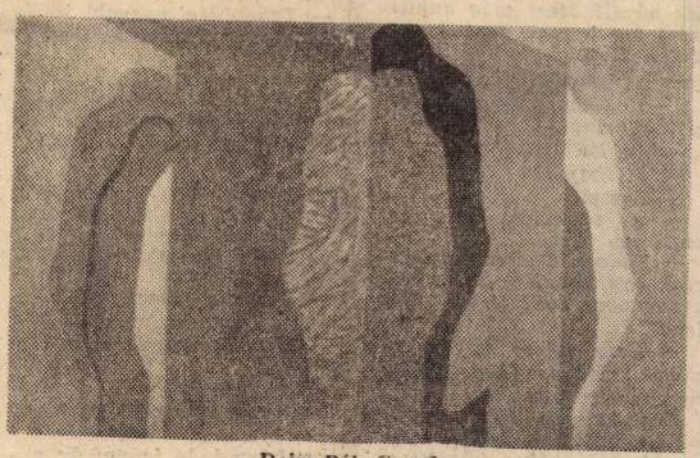

Deim Pál: Csend

Utánérzésekkel is találkozhatunk a tárlaton, de zömében mégis az eredetiség, az egyéniség jellemzi a Tatabányára elhozott alkotásokat. A tiszteletreméltó eredetiség szemléleti gyökerei azonban — természetszerűen — különbözőek. Az alkotók a világról szerzett benyomásaikat egyéniségük szűrőjén átbocsátva vetítik ki a vászonra, formálják szoborba, kerámiába. S a világlátás sajátosságai (akarva-akaratlan) objektív módon öltenek formát, hiszen amit és ahogyan ábrázol a művész, az az alapállásáról tesz tanúságot. S a dilemma valójában itt merül fel: meddig távolodhat el az alkotó a hétköznapi értelemben vett realitástól. Az nyilvánvaló, hogy ma már senki nem kéri számon a végeredményben művészetsorvasztó „egy az egyhez" szemléletet, s a lakkozott valóságábrázolást sem. Mégis, amikor például Bálint Endre belső élményeinek, szinte álomvilágának kivetítését vagy Deim Pál Csend című kompozícióját látjuk, inkább csak hangulati-emócionális élményben van részünk, az intellektus igény bevételére alig van szükség. Természetesen nem hatástalanok ezek a művek,

Lipovniczky László: Kertkapu télen

lül — mármost ebből az következik, hogy ki-ki ízlésének megfelelően válogathat. De több is következik: s ez már lényegi kérdés. Mit fogad el az átlaglátogató, mi az, ami mellett fejcsóválva megy el, s ugyanakkor mi az, ami esztétikailag alátámasztva a mi művészetünkként elfogadható, tehát művészet — a szó egyszerű, természetes értelmében — akkor is, ha netán a közönségben magyarázatot sem kereső, elutasító gesztusra talál.

Bizonyos, hogy a disztingválás nem egyszerű, nem magától értetődően lejátszódó folyamat. Igenis, mint minden műalkotás megértése, az itt kiállított művek is a spontán érzéki befogadáson túl aktív részvételt, megközelítést kívánnak. Csupán ezen az úton lehet eljutni egy mű lényegéhez. Más oldalról ez tünket inkább részértékekkel gazdagíthatja, semmint megszabhatja a holnap útját. Helyük van tehát a kiállításon, művészeti életünkben, de meghatározott helyük. S úgy teljes a művészet — mint ahogy ez a kiállítás is —, hogyha a sokféleség szintézisében képes megtalálni a közönség azt a gazdagodást, előrelépést, melyet számunkra a műelvezet adhat.

4. Ime hát, ez a széles skála, mely összességében kellemes benyomást kelt a nézőben, adja a tárlat legfőbb értékét. Érzelmi hatásában, gondolatiságában egyaránt a sokszínűség az, amit szomszédaink ezen a kiállításon bemutatnak — tanulságul a látogatónak: a művészet akkor egész, ha sokféle irányulású egyediből szerveződik egésszé.

Jenkei János

SZAKONYI KÁROLY:

Főidőben

Ancsa hangja: — A fene egye meg, ugrál a kép. Valahol bekapcsolhattak egy mosógépet. Mosógépet, főidőben!

— Hát nem látod? — Kati felháborodottan magyarázta: — Ül a nőjénél! Persze, a haverokkal jó előre felvetette ezt a szilveszteri képet. Látod? Halló!

Csend. Csak a tévéből hallatszott a lehalkított szöveg. Meg az olasz muzsika. Kati letette a csészét, végighasalt a heverőn, arca elborult. Kétszer-háromszor belefújt a kagylóba.

— Na, megigazítottam. A fene egye meg őket! Mosógépet kapcsolnak be főidőben!... És mi lesz a harmadik nővel? Mert még ahhoz is el fog menni, fogadjunk! Halló! Kati?

— Itt vagyok.

— Mondom, még ahhoz is el fog menni.

— Jó, hallom...

— Mi bajod?

— Semmi.

— A, te hülye, hát ez csak egy film.

— Tudom. Tudom, hogy ez csak egy film. Van ott a kezedügyében óra? Hány óra lehet?

— Nem, sajnos az óra a másik szobában van. Talán negyed tizenegy. Halló!

Kati hanyatt dőlt. Aztán oldalt fordult, a falnak. Ancsa hangja utána kúszott a zöld készülékből: — Na, mit mondtam? Már ettől is búcsúzik! Állatian birom!

Kati ráugrott a zöld kagylóra. Térdepelt. — Mi a fenét birsz ezen? Bediliztél?

Csend. Olasz filmmuzsika. Harmonika, vagy verkli, ahogy szokták. Kati hátat fordított a kék derengésnek. Kaparászó hangok a membránon.

— Kati! Sírsz?

A férfi színész torokhangja, női nevetés, római utcazaj, pedig a hang egészen halkra van állítva, hogy közben lehessen csevegni a telefonba.

— Sírsz? Vagy mi van?

mond?

— Vigyorog.

— Mit csinál?

— Vi-gyo-rog!

— Hogy? Egyszerűen csak vigyorog? Részeg?

— Nem részeg. Megáll az ajtóban és vi-gyo-rog!

— Nézd! Ennek is gyereke lesz! — Ancsa hangja az igazi filmélvezők hangja.

— Te, én azt hiszem, leteszem a kagylót.

— Jaj, ne, ne! Ne haragudj! Csak közben néztem a képet és ennek a fekete párducnak is... Bocsáss meg! Szóval, csak vigyorog? És te hagyod?

— Mit?

— Hát amit mondasz! Hogy nem jár haza.

— Tehetetlen vagyok.

— Meg se kérdezed, hogy hol járt?

— Nem merem.

— De hátha valami fontos dolga van valóban.

— Minden nap? Ugyan már!

— Hát persze, minden nap, az sok. Hát persze...

— Te, én ténuleg leteszem. Nem untatlak ezzel. Most hirtelen rámjött Nézd csak a filmet. Én leteszem. Kikapcsolom, és...

— Kati! — Csend. — Kati! Halló!!...

— Itt vagyok.

— Ne marháskodj! Ha közel laknánk, odamennék most hozzád. Jó lenne? Ez a telefon semmit sem ér!

— Te!... Tudod, az is lehet, hogy nincs nője. Hogy nincs senkije. Csak az a gyanús, hogy vigyorog.

— Hát az rém dühítő lehet.

— Már arra is gondoltam, hogy egyszerűen csak nincs kedve hazajönni.

—De akkor meg mit csinál estig?

— Jaj, ebbe beleőrülök!

Becsúszkált térden a heverő sarkába, a falig, a párnák közé. Már össze-vissza gubancolódtak a párnák. Két kézzel szorongatta a zöld kagylót: — És az a vigyorgás, tudod!...

— M...

— To... nézd g... egy fot... birta... ba... Ó,

— Me...

— Ko... se, mi?

Kati la... fordult, haja mög... tülő képe... ménykedő... volna visszatérni Tognazzira. — Láttad? Halló, Kati!

—Legalább erre gondolna. — Kati bámulta a homályos képernyőt. — Erre. Hogy izgulok érte, nem történt-e valami baja.

— Eh, ilyesmire ne gondolj!

— De hátha! Hátha éppen ma jött volna időben! Csak valahol, valami... Ilyenkor már mindig az jár a fejemben, hogy felhívom a mentőket, a rendőrséget, a kórházakat...

— Hülyeség!

— Tudod, ha megtartottuk volna.

— Mit?

— A gye-re-ket! Ha a gyereket megtartottuk volna, talán akkor... De éppen attól féltem, hogy majd idegesíti. — Kata felnevetett, kurtán, bele a kagylóba. — Hogy akkor majd nem jár haza...

— Mert az ember spekulál.

— Mit mondasz?

— Mondom: mert az ember mindig ki akarja számítani, hogy hogyan jobb. Megette a fene. Nézed a híradót?

— Nem.

— Várj, én is kikapcsolom.

Kata nem mozdult. A sarkán guggolt, zsibbadt a lába, de nem helyezkedett kényelembe. A képernyőn egymást váltogatták a városok, utcák, tankok gyárak, gépek. Tarkóra szorított kézzel fehér inges fiatalok futottak a fal mellett. Repülő zuhant a fák közé. Egy néger miniszter arca. Az ENSZ tárgyalóterme. A bemondó öblös, tárgyilagos hangja.

— Itt vagyok — hallotta Ancsát a vonalból. — Kati?

— Mondd csak.

— Mit?

— Nem tudom.

...nak, aki eligazította őket. Kis ...il. Még sötét volt s valami ...felett, amikor megtalálták a ...

S egyszercsak ott állt előttük Musztáng. Fekete mén volt, karcsú és még erős. Pedig nem volt fiatal. Sunyisz is ismerte, hiszen apja kedvenc lova volt, akinek a hátára először tette fel a fiát. „Ebenne megbízom, meg bizony" mondta. Ott állt és örömmel nyerítette el a panaszát. Apja vállára tette fejét és úgy nyihogott a Musztáng. Sunyiszra még csak rá sem nézett.

— Jössz velem! Bizony! — simogatta az öreg a lova fejét.

— Baj lesz ebből, apám! — mondta a fiú. — Rendőrségre kerülünk!

— Hallgass — káromkodott az öreg.

Elindultak. Az öreg harapófogót vett elő táskájából és hatalmas részt vágott a kerítésen. Amikor messze jártak már, megálltak. Ittak egy nyeletet, majd pénzt vett ki kabátja zsebéből az öreg.

— Te itt maradsz a városban! Megkeresed a hivatalos embereket és kifizeted nekik a lovat. Amennyit kérnek, annyit fizetsz érte! — sok-sok százast adott a fiának. — Húszezer! Mind is oda adhatod érte. De marad még televízióra is. Ha ügyes vagy. De alkudni ne alkudj!

Musztáng szinte érezte, hogy róla van szó. Nyihogott közben s talán először vett tudomást gazdája fiáról, aki a hátán tanult lovagolni. Sunyisz úgy érezte, hogy a ló sír örömében.

III.

Amikor a hivatalos emberek nem álltak vele szóba, Sunyisz majdnem sírt dühében.

— Apám elsorvad — könyörgött. — Ha a szövetkezetnek négyezret fizettek, mi háromszor annyit adunk érte. Meg áldomást is... — hiszen érezte ő, hogy nagy baj lesz abból, ha a passzust nem viszi magával.

Azok meg, akiket az őr állami kupecoknak nevezett, csak nevettek rajta.

— Majd rendőrségre tesszük át a Musztáng ügyét — mondták ki az utolsó szót.

— Nem kell fáradniuk — felelte szomorúan Sunyisz. — Magam is megteszem.

Szemét elborította szomorúsága harmata, s ezen keresztül úgy látta apját, amint sok-sok ember közt áll, valahol középütt, mint az a ló akinek a hátán lovagolni tanult.

A kupecoktól egyenest a rendőrkapitányságra ment, hogy a kötelességének eleget tegyen.

1969 FEB 16

Magyar Nemzet

Deim Pál

Csütörtök, 1976. május 27.

Szentendre művészete a Nemzeti Galériában

KÉT SZÓ ÉS EGY ÉVSZÁM — *Szentendrei művészet 1976* — a címe annak a kiállításnak, amelyet a város Ferenczy-múzeuma rendezett meg a *Nemzeti Galériában*. Fontos mind a kettő: a tárlat tartalmát ugyanis csak egy ilyen, a dolgok térbeli és időbeli elhelyezkedését egyszerre felmutató utaláspár határozhatja meg kellő pontossággal, mivelhogy Szentendre művészete sohasem volt a szó iskolás értelmében homogén, most pedig, az új művésztelep néhány év előtti elkészülte és benépesülése, majd a régi telep újjáépülése és kibővítése után, végképpen nem az. Hiszen, hogy mást ne mondjunk, újabban olyan műfajokra kell fölfigyelnie a Szentendre művészetével ismerkedőknek — s az azt tanulmányozóknak —, amelyeknek pár esztendeje még híre-hamva se volt a városban és „iskolájában": szobrászok települtek be a festők közé, s grafikus is van a fiatalok között. De legalább ilyen lényeges oka az időbeli kitűzésnek a szentendrei művészet hagyományosabb karakterológiája, hisz mestereinek tevékenységében az évek, évtizedek múlása éppen nem lényegtelen változásokat hozott, s nyilvánvalóan hoz is még.

A szentendrei Ferenczy Károly Múzeum e várbeli vendégkiállítását egyébként éppen ez, a szentendrei művészet karakterének újrakeresése hozta létre. Nem mintha a műtörténet eddigi képe a városról, s művészetéről bármiképpen is elavult volna: az összefoglalás, amelyet idestova egy évtizede a székesfehérvári *István Király Múzeum Körner* Éva által rendezett kiállítása adott a témáról, máig sem avult el. Élesen fogalmazott koncepciója — *Vajda* Lajos életmunkájára, s a vele szimbolizálható törekvések körére koncentráló jellemzése — azonban nem csupán elevenné teszi ezt a képet, de kiigazítandóvá is: a betelepült, s azóta idegyökerezett művészek, valamint az azóta felnőtt, sőt némely esetben mesterré érett fiatalok nélkül ugyanis mit sem ér, fik-

A ZÁRT IDŐSZAKASZBÓL kiválogatott korlátozott számú munka szabálya természetesen nem csupán Czóbel és Kinetty munkásságát csonkította. Megsínylette majdnem mindenki, még azok is, akik többé-kevésbé homogén ciklusokat tudtak kiragadni termésükből. Hiszen — hogy most rátérjünk a mesterek, s a művek, sajnos, csupán hiányokkal fölemlíthető sorára — *Anna* Margit igazán kitűnő sorozata (*Énekek éneke, Solymosi Eszter, A csodagyerek, Özvegy, Szerelem*) megáll ugyan egymagában, hisz e játékos-komoly galériában szívszorítóan vidám élmény a kalandozás. Ám nem lett volna jobb, teljesebb, s így tisztább a kép, ha sorukhoz hozzávehető még néhány mű az utóbbi évek — Anna Margit gondolkodásmódjáról, ihletének némely forrásáról oly sokat eláruló — terméséből?

De kezdhettük volna a sort bárkivel, mert *Bálint* Endre bemutatkozása (*Requiem, Szertartás, Ünnep, Gyászbeszéd*), *Deim* Pál munkáinak köre (*Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére, Epítészet III., Jel II., Egyharmad triptichon, Fekete csend*), *Korniss* Dezső három képe (*Konstrukció hatszögben I. és II., Pajzs*), *Ligeti* Erika szobra és éremsora (*Arnolfini, Madonnák*), *Szántó* Piroska három év ciklusaiból válogatott öt festménye (*Szarkofág, Otthoni lovak, Korfui emlék, Napfoltok a kukoricásban, Lámpás*) — hogy velük most önkényesen lezárjuk a példák sorát — hasonlóképpen további munkákat követel maga mellé. Nem mintha nem állnának meg magukban, hiszen jó mű mindenik: Szántó Piroska *Szarkofág*-ja, Deim Pál *Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére* című kompozíciója, Ligeti *Arnolfini*-je, Bálint *Szertartás*a bizonyosan a főművek közé tartozik. Mégis, a többi munka hiánya szinte tapintható körülöttük. Nem beszélve Korniss új törekvéseinek e három töredékéről — őket e pillanatban az életműben sem könnyű elhelyezni!

Vannak e most felsoroltaknál szerencsésebb műcsoportok

Felhívás a

A Tudományos Minősítő Bizottság pályázatot hirdet az 1977. szeptember 1-én kezdődő belföldi és külföldi ösztöndíjas és levelező aspirantúrára.

Általános feltételek: egyetemi vagy főiskolai végzettség. Legalább 2 éves gyakorlat az egyetemi végzettség megszerzése óta, ösztöndíjas aspirantúra esetén 35, levelező aspirantúra esetén 40 évesnél nem idősebb kor, kutatási feladato-

---

hogy megoldásra vár meg az ipari szakközépiskolát elvégzett fiatalok technikusi minősítésének kérdése és megemlítették azt is, hogy a technikumi képzés megszüntetésével *gondot okoz az ipar közép-rzintű szakemberekkel való ellátása.*

Egy kérdésre válaszolva az Oktatásügyi Minisztérium illetékesei elmondották, hogy a jövőben nem a műszaki közép- és felsőoktatásban részesülők számát kívánják növelni, hanem a *közép- és felsőszinten végzők arányát emelik* a jelenlegi 20 százalékról 30 százalékra. Több képviselő fejtette ki, hogy a műszaki képzettség mellett *az általános műveltség is fontos ismérve* a mai műszaki értelmiségi-nek. Számosan kifogásolták — joggal — a műszaki szakemberek nyelvtudásának alacsony szintjét. Az Oktatási Minisztérium tervei között

szakra nem készítem, hogy a szerződések igazodjanak az 5 éves terv időtartamához.

Az aláírt kollektív szerződés csak a kihirdetés után lép életbe, vagyis a *vállalat köteles gondoskodni arról, hogy a dolgozók a szerződéshez könnyen hozzáférjenek, azt megismerhessék.* A kollektív szer-

Napirenden a műszaki szak

Az országgyűlés ipari és kulturális bizo

Az országgyűlés ipari és kulturális bizottsága együttes ülést tartott szerdán a Budapesti Műszaki Egyetemen. A két országgyűlési bizottság közös tanácskozásán *a műszaki szakemberképzés helyzetét és továbbfejlesztését* vitatták meg. Az ülésen, amelyet *Gorjanc* Ignác, az ipari, és dr. *Ortutay* Gyula, a kulturális bizottság elnöke vezetett, részt vett *Inokai* János és *Raffai* Sarolta, az országgyűlés alelnöke, valamint a témában illetékes tárcák vezetői: dr. *Polinszky* Károly oktatási miniszter, *Nagy* Imre munkaügyi, *Szili* Géza nehézipari, és dr. *Bakos* Zsigmond könnyűipari miniszterhelyettes is.

Az Oktatási Minisztérium által készített írásos jelentéshez *Kanczler* Gyula, a minisztérium főosztályvezetője adott szóbeli tájékoztatást. Felhívta a figyelmet arra, hogy az ipari fejlődés mind több szakembert igényel, 1985-re számuk várhatóan 30—40 százalékkal növekszik. A technika rohamos fejlődése, új tudományágak születése, a tudományágak közötti kapcsolatok elmélyülése szükségessé teszi, hogy az igényekhez, a mindennapok gyakorlatához jobban igazodó műszaki szakemberképzési rendszer jöjjön létre.

E cél szolgálatában az Oktatási Minisztériumnak 1977 végére el kell készítenie a műszaki felsőoktatási intézmények fejlesztési tervét. Ugyanakkor V. ötéves tervidőszakában a műszaki oktatás *tartalmi korszerűsítésének* feltételeit is meg kell teremteni, biztosítani kell *a korszerű szemléltető eszközöket*, s azt, hogy *a legújabb tudományos eredmények mihamarabb tananyaggá váljanak*. A megújulással szükségszerűen új, most még csírájukban létező oktatási formák terjednek majd el. A beszámoló utalt az egységesített szakközépiskolai érettségi és szakmunkásvizsga sikeres tapasztalataira; eddig 11, az idén már 33 szakmában honosítják meg a módszert. Napirendre kerül a felsőoktatás többlépcsős módszerének és a szakember-továbbképzés rendszerének továbbfejlesztése is. Tovább gyorsul majd az eddig elkülönülő tantárgyak integrációja: a tanszékek intézetekké olvadnak össze.

A felnőttoktatás helyzetéről szólva a főosztályvezető elmondotta, hogy az jelenleg elmarad a követelményektől, e téren is változás szükséges. A felsőoktatási intézetekben folyó szerződéses munkák új szabályozását is tervezik.

A szóbeli beszámolót élénk vita követte. A felszólaló képviselők közül többen felvetették, hogy a vállalatok *valóságos műszaki problémák* megoldását célzó munkákkal bízzák meg a főiskolák, egyetemek kollektíváit és hogy a végzős hallgatók diplomaterveinek témája *szorosabban kötődjék a gyakorlathoz*. Sokan mutattak rá, hogy az ipar nagy segítséget nyújthat a műszaki oktatási intézményeknek a gyakorlat és az elmélet közelítésében. Jogos kérdésként vetődött fel, hogy a végzett műszaki szakemberek nagy része nem tud a pályázatok alapján elhelyezkedni, és hogy sokan nem a képesítésüknek megfelelő munkakörben tevékenykednek.

Több képviselő felvetette, szerepel a műszaki szakemberképzés keretein belül folyó nyelvoktatás korszerűsítése.

A tanácskozáson felszólalt dr. *Polinszky* Károly, *Szili* Géza, dr. *Bakos* Zsigmond, *Komoróczi* Sándorné minisztériumi főosztályvezető, *Meisel* János, a Budapesti Műszaki Egyetem rektora, a képviselők közül dr. *Ortutay* Gyula, dr. *Bodnár* Ferenc, *Gajdos* Fe-

BNV

A Hazafias Népf látogatása

Szerdán délelőtt *Sarlós* Istvánnak, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa főtitkárának vezetésével felkereste a vásárvárost a Népfront Országos Tanácsának több tagja. A vendégeket *Földes* László, a HUNGEXPO vezérigazgatója fogadta, majd dr. *Kőrösvölgyi* László vezérigazgató-helyettes vezetésével megtekintették a pavilonokat.

*

A Francia Szocialista Párt hazánkban tartózkodó küldöttsége szerdán délután ellátogatott a Budapesti Nemzetközi Vásárra, ahol a vendégek több magyar pavilont és francia vállalat kiállítását tekintették meg.

*

A KGST-országok kiállítási igazgatói tájékoztattak a vásár eredményeinek gyorsmérlegéről. A *Szovjetunió* 12 külkereskedelmi egyesülésének képviselői 110 millió rubel export, illetve import üzletkötésről kezdtek tárgyalásokat. Eddig körülbelül 45 millió rubel értékben írtak alá szerződéseket, amelyek értelmében a magyar ipar szerszámgépeket, festőberendezéseket, gépjárműipari termékeket, alkatrészeket, a szovjet partnerek pedig Dieselgenerátorokat, elektromos targoncákat exportálnak. A MOGÜRT szovjet partnerével, az Avtopromimporttal 24 millió rubel értékű megállapodást kötött.

Az NDK hét külkereskedelmi vállalata, amely több mint száz ipari vállalatot képvisel

Új egészségügyi tu

Szerdán tartotta alakuló közgyűlését a Magyar Orvosképzési és Egészségügyi Oktatási Társaság. Az ünnepélyes eseményt — amelyen jelen volt és felszólalt dr. *Schultheisz* Emil egészségügyi miniszter, dr. *Vidovszky* Kálmán, az MSZMP KB alosztályvezetője, és dr. *Füzi* István, az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének főtitkára — dr. *Zoltán* Imre, a MOTESZ elnöke nyitotta meg. Az újszerű egyesülés a többi társaságtól eltérően

Készülnek a koll

Mint ismeretes, a IV. ötéves tervidőszak elteltével, lejártak a vállalati kollektív szerződések. Az újakat június 15-ig kell megkötni, illetve kihirdetni.

Dr. *Zsiga* László, a Munkaügyi Minisztérium főosztályvezetője elmondotta, hogy a szerződéseket általában 5 évre, az 1976-tól 1980-ig terjedő időszakra kell kötni. [illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 SEP 12
PEST MEGYEI HÍRLAP

Deim Pál.
festő- és szobrászművész

lap 1021

1978. SZEPTEMBER 12., KEDD

Az élet teljességét ábrázolva

NEMZETKÖZI KISPLASZTIKAI KIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN

Hétfőn a Műcsarnokban Boros Sándor kulturális miniszterhelyettes ünnepélyesen átadta a IV. budapesti nemzetközi kisplasztikai kiállítás díjait.

A nemzetközi zsűri döntése alapján tíz művész kapott díjat: Bogomil Zsivkov (Bulgária), Georges Jeanclos (Franciaország), Giorgos Nikolaidis (Görögország), Adolf Ryszka (Lengyelország), Vígh Tamás (Magyarország), Vincenzo Caetaniello (Olaszország), Neculai Paduraru (Románia), Martin Chirino (Spanyolország), Fred Perrin (Svájc) és Lazar Gadajev (Szovjetunió).

Október 29-ig tekinthetjük meg a Műcsarnok termeiben 28 ország csaknem száz alkotójának mintegy 450 kisplasztikáját.

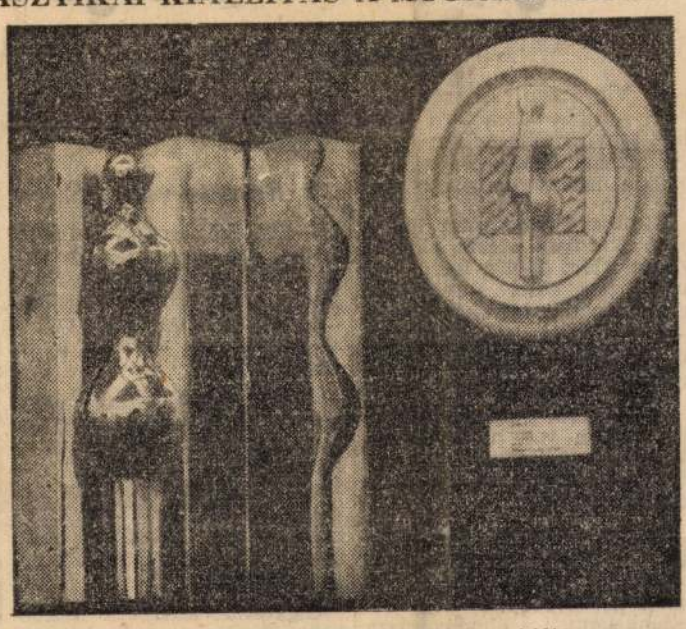

Deim Pál: „Történelem" c. bronz kompozíciója

Sokféleképpen szükséges a képzőművészet. Olykor maga a *mű*, máskor *iránya* a fontos, a társadalmi valóság tükrözése vagy a személyi közlés a mérvadó. E világtárlat itt és most az élet teljességét feltáró realizmus gondolatiságának és eszközeinek gyarapodását mutatja. Az absztrakt elemek hasznos részletkék és a humánus, közösségi, intellektuális realizmus kontinentális törvényeit építik. Ez *az út előre*, a szobrászat világnyelvének kialakulása az árnyalatok egységében. Mindezt e negyedik budapesti seregszemle sietteti, hiszen a három földrészről érkezett *kisplasztikák* a kezdeményezés és az érték kiegyenlítődését eredményezik. A régi osztás is módosul, hiszen a *naturalizmus* és *absztrakció* szélsőségei az eszméket hordozó valósághűség szemmel és gondolkodással követhető új, bővített alakzataiban épülnek, oldódnak hasznos energiákkal. Hiányzanak a régebben látott drasztikus ötletek, mert éppen az első, második és harmadik budapesti biennálé nemzetközi mérlegén derült ki, hogy a meghökkentésre összpontosító *antiszobrászat* használhatatlan.

Egyén és közösség

A mostani világkiállítás eszméje az *egyén és közösség*, a *béke* és *haladás* problémaköréhez társul, s a szocialista országok szobrászata mellett különösen az olasz, ír és libanoni művek tükrözik őszinte hévvel, megrendüléssel a helyi valóság időszerű kérdéseit, melyek a maguk elszigeteltségében is éppen mélységük miatt világméretűek. Madách történelemfelfogása szerint egyén és közösség ellentéteit a múlt képtelen volt megoldani, harmonizálása korunk fő hivatása. Nem megy nehézségek nélkül, de túljutottunk a megtorpanásnál, s a szobrászat, a világ kisplasztikája is *az egyén szabadságát és a közösség távlatait jelzi, nem elkülönülésüket, hanem találkozásukat.* Szükség van rá, hiszen éppen az ártó erők élet- és jövőóvó ellenpontjaként válik a világ szobrászata is a békesség ható osztagává.

Világműhely

Az egész mezőny *együtt* halad. Ki az előőrsben, ki a derékhad népes csoportjában. Az utóvéd gyérül, s éppen a nemzetközi kiállítások *világműhelyének* ellenőrző iránytűje és mérlege révén egyre inkább a minőség magaslatán bővül, nő a csoportosulás. A négy kisplasztikai világkiállítás nyomán bizvást megállapíthatjuk, hogy *a mértéket a spanyol*, a francia, a jugoszláv, a görög, a szovjet, a lengyel, *az olasz és a magyar szobrászat jelenti*, de erős gyorsulást mutat a bolgár, a csehszlovák, a svájci, a finn, a brazil és a belga, valamint a portugál plasztikai törekvés is. Ilyen szellemi mozgásiránnyal definiálhatjuk a fejlődés menetét *általában*, és a világ szobrászi gyakorlatának *pillanatnyi* keresztmetszetét. Vajon változott-e a kisplasztikának az a funkciója, hogy egyrészt a monumentális méretre való *előkészületet*, másfelől a *kis terek* szobrászi benépesítését sürgeti? Megmaradt, és módosult feladatvállalása elsősorban azzal, hogy e vázlatnak, készülődésnek már az ókorban is használt fontos szobrászati műfaja napjainkban *önállósul*. Arányai módosultak, hiszen a legtöbb kisplasztika szuverén alkotás, önmagában befejezett.

A kisplasztika több évezredes története során anyagának az elefántcsontot, a puszpángfát, a viaszt, a porcelánt és a fémeket választotta, a mostani tárlat tanúsága szerint *a bronz jut a főszerephez*, de előszeretettel használják a márványt, a gránitot, s egyre inkább előtérbe kerül a plexi, az üveggyapot, az ón, a krómacél, a hajlított vas, a kötél, a patinázott réz, a különböző műanyagok és a betonöntvények.

Túl a kezdeten

Ha kezdetén túl is jutottunk, *nincs vége az útnak*. Erősödik a világ lelkületi, gondolati állapotának rögzítése, minősítése. A keresztmetszet számtalan megközelítést tartalmaz. Az *integrált dán forma* az egyik irány, hozzá társul a *jelszobrok, feltalált emblémák* több jelentős változata, de életképes megoldásnak bizonyul a szovjet *Gadajev archaizált valósághűsége*. A franciák *Jeanclos* révén meglnt pompásan kezdeményeztek egy új lehetőség bemutatásával, és a spanyol *Serrano* újra bizonyította rendkívüli képességeit. Érdekes a *jugoszláv* ajánlat is, a játékos *rajszobrok* felújítása, mely fába faragott grafika. A *ciprusi folklór* és az *ir politikai helyzet* is szobrászi végeredménnyé lendül, az *olasz művekről* nem is beszélve, melyek idézik a terrorizmus nyomasztó légkörét. Most nincs idejük esztetizálásra, kísérletezésre. Helyettük megteszik a svájciak, a peruiak, a riadt Itália riadt szobraihoz társul Norvégia túlzott nyugalma, mely *száraz műveket* produkál. Így látszik ténylegesen nemcsak egyén és közösség korszerű kapcsolata, hanem a művek *társadalmi háttere*, melyet akarva-akaratlan hordoznak az egyes kisplasztikai alkotások. A világ szobrászati vizsgakiállítása így válik az emberiség próbájává is; akad sürgős teendő itt is, ott is. A mérleg nyelve billen, inkább előre, olykor hátra.

Hagyományaink

Íme, ilyen eszmények és irányok felé halad a világ szobrászata. S mi magyarok? A klasszikussá érő mesterek — *Medgyessy, Ferenczy Béni, Bokros Birman Dezső* — művészete után most *Kerényi Jenő* kisplasztikái jelzik a magyar szobor világszínvonalát. Most itt, hamarosan *Szentendrén* megvalósuló emlékmúzeumában. Archaizáló ereje és alaposssága *Manzú* rokonává avatja Kerényi sajátos és maradandó értékrendjét. A festő *Deim Pál*, Szentendre szülötte most szobrászként mutatkozott be, s azonnal díjat is kapott. Érthető. Ő hívja fel művekkel a figyelmet az építészeti tér plasztikai benépesítésére úgy, hogy a szobrászat alapformáihoz csatolja a szín virtuális lendületét. Fontos célt jelöl meg *Ligeti Erika* is, aki az otthon belső szögleteinek elmélyítésére vállalkozik önálló kisszobrainak, érmeinek játékos kedvességével, mely mindig a líra meghittségéből fakad. A szentendrei szobrászok mellett a díjnyertes *Vigh Tamás* valóban grandiózus a sziklákat és évezredeket magáról lehántó *Felszabadult* jelképes alakjával, s *Konyorcsik János Doma* portréja is jelentős mű, *Váró Márton* hajlított márványainak vonzó társaságában.

Mit ajánl szobrászatunk a világnak, s mit tanulhatunk mi a kisplasztikák felvonulásának szellemi, tárgyi olimpiáján? Amivel mi is hozzájárulunk a közös mértékhez, az a komolyság, az egyedi erő, az a régóta hangoztatott és megvalósult emberi és szobrászi minőség, mellyel az *egyén és közösség* harmóniáját növeljük. A béke és a szabadság tisztelete a kiállítás központi eszméje, ez az általános elkötelezettség tükröződik a művekben sokszor kifogásolható, máskor megoldott minőséggel és kezdeményező erővel. Ezen túl milyen üzenetet tartalmaz számunkra a IV. nemzetközi kisplasztikai kiállítás? Először is azt, hogy fáradozzunk bővítésén úgy, hogy több nemzet meghívása, részvétele segítségével Budapest huszonnyolc ország szobrászainak találkozója után öt világrész kézfogását szerezze meg, mert ez egyszerre a művészet, a béke és a holnap alapköve.

A díjnyertesek és egyéni adományozók műveinek segítségével létrehozhatjuk a Nemzetközi Kisplasztikai Múzeumot, mely összefoglalja az eddigi kiállítások történetét, karakterét, irányait és jelzéseit.

Losonci Miklós

Jó érzék, sok szív

Engedelmes szolga lesz a vas

Devizát hoz a váci öntvény

— Vigyázzon! A szerteröppenő szikrák is kiégetik a ruhát, megpörkölik a bőrt — figyelmeztet *Pataki Ferenc*, az öntöde üzemvezető-helyettese.

A pirosló vasfolyam látványát csak festő ecsete adhatná vissza. Mert ahol a forró, izzó anyag tárgyakká formálódik, ahol magát a folyékony tüzet kell engedelmes szolgává alázni, kopárrá, szürkévé silányulnak a szavak.

— Valóban, *sajátos hangulata, varázsa* van az öntésnek. Ez az ősi foglalkozás, ma is a munkák legszebbike — hallom kísérőmtől.

Később mást is elárul: az igazi jó szakemberek *már a folyékony vasból* látják, jó lesz-e az öntvény. S hogy hitetlenkedem, elmagyarázza még az árulkodó jeleket is. Ezek pedig a szikraképződés mennyisége és az izzó láva folyékonysága.

Most éppen *ÖV 15-ös* minőségű öntvényhez hevül a vas, a két matuzsálemkorú kupolókemence közül csak egyik üzemel. Az úgynevezett *hidegszeles* olvasztóba fölülről adagolják a kokszot és a betétanyagokat. Az öntödei nyersvashoz és a visszatérő vashulladékhoz ezúttal ferroszilícium jár ötvözőanyagként.

Megrakva: fél tonna

Figyelem az adagolók munkáját, ettől nehezebb fizikai munka aligha akad manapság az iparban. Amint a háromszázashoz lendül a mérleg mutatója — minden egyes adagot pontosan meg kell mérniük — elégedetten bólint *Elembach József* adagoló. Teste nekifeszül a több mint fél tonna súlyú kocsinak, tolja-taszítja a lifthez. Ám a beöntéshez már társa segítsége szükséges.

— Hét éve dolgozom itt, a *Könnyűipari Alkatrészellátó Vállalat váci gyáregységének* öntödéjében, de az eltelt időszakban semmit sem könnyebbedett a dolgunk — törölli le borostás arcáról a patakzó verítéket. — Nem hiszem, hogy éppen itt ne lehetne gépesíteni a kocsik megrakását és a liftbe öntést. Nézze csak! Ez a kocsi *üresen is* két és fél mázsa.

Figyelem, amint vasvillával rakja az újabb adagot a szidott munkaeszközbe, a nagygyomrú kupolókemence ugyanis könyörtelen zsarnok: *folytan enni akar.*

— Nemcsak adagolok, megtanultam sokféle munkát — folytatja. — Ha kell, önteni is megyünk. Tudja mi tart itt engem? Megkedveltem a vasat.

Csapoláskor 1350—1400 Celsius fokra izzik a vas, a kemencék körül, s a telt öntvények közelében 40—50 fokos a hőség. A dobüstbe most egy alacsony, idősebb munkás csapol. Az üstöt azután darus irányítja a formaszekrényekhez. A *folyékony tüzet* óvatos gondossággal töltögeti az apró lyukakba: egy-egy formába most csak három kiló vas kerül. Elég egyetlen rossz mozdulat és megtörténik a tragédia.

Kevesen vállalják

— Én még sosem szenvedtem balesetet — mondja *Fülöp Mihály*. Úgy tud néhány percre szóba állni velem, hogy művezetője lép a helyére, s a kemencéhez vezényli a kiürült üstöt.

— 1939 óta dolgozom a szakmában, a családunkban furcsa mód, egyetlen vasas sincs — eleveníti fel a múltat. — Tudja, mekkora becsülete volt régen egy öntőnek? Már inasként annyit kerestünk mint más szakmában a felnőtt segédmunkások.

Cigarettát szed elő. Miközben rágyújt, szeme sarkából a pirosló fénycsóvát figyeli.

— Jó érzék és szív kell ehhez a munkához — szólal meg. — Ma is éppúgy élvezem a folyékony vas látványát, mint először. De azért nagyon elfáradtam. Néhány hónap múlva nyugdíjba megyek, szerencse, hogy *kapunk korkedvezményt*. Ez a nehéz, szénmonoxiddal és szilíciummal teli levegő, no meg a sok grafitos por, alaposan megviseli ám a tüdőnket.

Bizony nem tartozik ez az öntöde a legkorszerűbbek közé. Falait, oszlopait és menynyezetét vastagon megüli a szürke por. A gépesítés alacsonyfokú, s *a nehéz fizikai munkát egyre kevesebben vállalják*. Ma még három tanulójuk van, de az idei váci elsősök közül már egy sem jelentkezett az öntő szakmára. Nem véletlenül határozták el tehát a vállalatnál a teljes nagyrekonstrukciót. Mintegy 70 millió forint költséggel új, korszerű öntödét létesítenek a váciaknak. Bár a beruházást megkezdik jövőre, csak 1982 körülre tervezik a befejezését. Dolgozni, termelni addig is kell. *Idén 3200 tonna öntvény a tervük.* Az első félévben — elsősorban a létszámhiány miatt csak 1367 tonna áru készült. Igaz, a termékösszetétel kedvezően alakult, ezért a bevétel meg is haladta a tervezettet. A nyersöntvények javát közvetlenül exportálják. Idei termelésüknek mintegy hatvan százaléka tőkéspiacokra jut.

E percben éppen nyugatnémet megrendelésre öntenek. *Udvari szennyvízlefolyó kereteket és rácsokat.*

Ma is csodálatos

Mindezt *Lengyel József* művezetőtől tudom meg, aki ugyancsak másfél éve dolgozik a KAEV-nél, de mint tréfásan mondja: *ősi-öntő*. Egy ideig, miután a technikumot is elvégezte, maga is okította a szakmára a fiatalokat, később pedig a szódi termelőszövetkezetben létesített egy kis öntödét.

— Azt hiszem, elsősorban az anyagi és az erkölcsi megbecsülés hiánya taszítja a szakmától a mai gyerekeket — fogalmazza meg a véleményét. — Hiszen az olvasztás, az öntés, vagy maga a formázás is, *mint szakma, ma is csodálatos.*

— Hajaj! Ha hiszi, ha nem, volt idő, amikor öntőként kétszer annyit kerestem, mint egy esztergályos — kapcsolódik a beszélgetésbe egy idősebb munkás. — Ma meg hajtanunk kell, ha annyi pénzhez szeretnénk jutni, mint a forgácsolók. Én több mint harminc éve foglalkozom vasöntéssel, innen megyek nyugdíjba is. Hűtlenséggel tehát senki nem vádolhat. Úgy érzem igen nagy hátrány nekünk, hogy a gyárunk a könnyűiparhoz tartozik.

Szürkés-fekete homokbuckába tapossa elszívott cigarettája maradványát, s néhány perc múlva már a dobüst — háromszáz kiló izzó vas az egyszeri tartalma — kormánykerekét forgatja. Gyorsan telnek a szekrények, kis piros ablakocskáik világítanak az alkonyatban egyre sötétebb és szürkébb csarnokban.

Örök veszély: az égés

Tenyér- és lábszárvédővel, szemüveggel, bakancsal óvja a gyár öntőinek testi épségét. Valamennyit viseli *Rajkó Lőrinc* és *Lukács György* is. Mégis, amint óvatosan ellépegetnek mellettük a kéziüsttel — fánernek nevezik a szakmában —, amelyben fél mázsa izzó anyag fortyog, gyorsabban ver a szívem. Gondolom is: *jaj, csak meg ne botoljon egyikük!*

— Kéziöntéssel olyan öntvényeket készítünk, amelyeknek különösen figyelni kell a minőségére — magyarázza a fiatalabbik.

És megnyugtatnak: — Tudják mit vállaltak. Aki itt dolgozik, annak számolnia kell az örök veszéllyel.

Kiderül, hogy az idősebb, *Rajkó Lőrinc*, már 18 éve keresi itt a kenyerét, fiatal társát viszont csak féléve csábította át a DCM-ből a több pénz reménye.

— Kaptam is a réginél két forinttal magasabb órabért — fakad ki hévvel. — Csakhogy, amit várnak érte!

Magasra csap föl a gőz és a por, már *csak* hatszáz fokos a fekete földben heverő öntvény.

— Az *öntvényrámolás* — vagyis a szekrények szétbontása — a legnehezebb munka nálunk — egyenesíti ki derekát a rögtönzött bemutató után Lukács György. — Mivel egyre kevesebben vagyunk, mindenkinek ott kell dolgoznia, ahol éppen szükség van rá. Jó, jó. Ez érthető. De ezek a munkakörülmények?! — Felmutat a magasba, a darufülke irányába.

— Ha legközelebb jön, remélem ott talál engem is. Elvégeztem a darukezelői tanfolyamot, szeretném fentről irányítani az üstöket. Mert a vastól már nem szívesen válnék meg...

Dodó Györgyi

Előkészületek az úttörővezetők megyei konferenciájára

Tegnap ülést tartott az úttörővezetők Pest megyei tanácsa. A résztvevők megtárgyalták az 1978—1979-es úttörőév feladattervét. A továbbiakban megvitatták a Pest megyei úttörőelnökség intézkedési tervét az úttörővezetők megyei konferenciájának előkészületeiről: mint ismeretes, e tanácskozást a jövő év februárjában rendezik *Érden*.

A tanácskozáson személyi ügyben is döntést hoztak. Az úttörővezetők Pest megyei tanácsa — *dr. Árpási Zoltánnak*, a KISZ Pest megyei bizottsága első titkárának előterjesztésére — érdemeinek elismerése mellett felmentette Pest megyei úttörőelnöki tisztéből *Lábai Lászlót*, aki a váci Sztáron Sándor gimnázium igazgatója lett. Az ülésen megyei úttörőelnökké választották *Király Ibolyát*, Nagykőrös város volt úttörőelnökét, aki nemrégiben tért haza Moszkvából az egyéves Komszomol-iskoláról.

A magyar és á
békemozgalom h

Három évtizeddel ezelőtti, ma már történelmi eseményekre, a wroclawi értelmiségi vi-

Szentendre művészete a Nemzeti Galériában

KÉT SZÓ ÉS EGY ÉVSZÁM — *Szentendrei művészet 1976* — a címe annak a kiállításnak, amelyet a város Ferenczy-múzeuma rendezett meg a *Nemzeti Galériában*. Fontos mind a kettő: a tárlat tartalmát ugyanis csak egy ilyen, a dolgok térbeli és időbeli elhelyezkedését egyszerre felmutató utaláspár határozhatja meg kellő pontossággal, mivelhogy Szentendre művészete sohasem volt a szó iskolás értelmében homogén, most pedig, az új művésztelep néhány év előtti elkészülte és benépesülése, majd a régi telep újjáépülése és kibővítése után, végképpen nem az. Hiszen, hogy mást ne mondjunk, újabban olyan műfajokra kell fölfigyelnie a Szentendre művészetével ismerkedőknek — s az azt tanulmányozóknak —, amelyeknek pár esztendeje még hírehamva se volt a városban és „iskolájában": szobrászok települtek be a festők közé, s grafikus is van a fiatalok között. De legalább ilyen lényeges oka az időbeli kitűzésnek a szentendrei művészet hagyományosabb karakterológiája, hisz mestereinek tevékenységében az évek, évtizedek múlása éppen nem lényegtelen változásokat hozott, s nyilvánvalóan hoz is még.

A szentendrei Ferenczy Károly Múzeum e várbeli vendégkiállítását egyébként éppen ez, a szentendrei művészet karakterének újrakeresése hozta létre. Nem mintha a műtörténet eddigi képe a városról, s művészetéről bármiképpen is elavult volna: az összefoglalás, amelyet idestova egy évtizede a székesfehérvári *István Király Múzeum Körner* Éva által rendezett kiállítása adott a témáról, máig sem avult el. Élesen fogalmazott koncepciója — *Vajda* Lajos életmunkájára, s a vele szimbolizálható törekvések körére koncentráló jellemzése — azonban nem csupán elevenné teszi ezt a képet, de kiigazítandóvá is: a betelepült, s azóta idegyökerezett művészek, valamint az azóta felnőtt, sőt némely esetben mesterré érett fiatalok nélkül ugyanis mit sem ér, fiktívvé üresedik — a legszebben épült rendszer, a jelentkezésükkel egyszerre megszűkült keret.

NEM VÉGLEGES persze ezt a most rajzolódó Szentendre-kép sem. Bele kell nyugodnunk, ez a város és ez a művészkör, ha nem is az utóbbi évtized radikalizmusával, de produkál még fordulatokat. Ám a változó kép korántsem megfoghatatlan — megfelelő tükörben, egy mozgékony állandó galéria ütemesen felfrissülő tárlatán kitűnően regisztrálható. S ha ez, mint a mostani, galériabeli kiállítás katalógusának előszavában igérik, megvalósul, érdemes volt megrendezni a mostani, budavári bemutatót is.

A tömeges felvonulást hozó bemutatók sorsát ugyanis ez sem kerülhette el: a közvetlen minősítést ez alkalommal kerülni igyekvő válogatás és rendezés bonyolult és fárasztó konglomerátumot kavart a végeredményben nem túlzottan elrejtett erővonalak megvilágítása helyett. Mert furcsa boglya egy ilyen kiállítás: minden benne van, ami a réten csak föltalálható, elvégre gondos kezek hordták egybe. És valahogy mégse ismeri föl benne az ember a rétet: az egymás mellé kavart szálak és virágok sehogyse mutatják meg eredeti állapotukat és rendjüket.

Egymagában éppen ezért a szentendrei művészet mostani bemutatója, sem a keretében felsorakoztatott munkák minden művészt kurta sorral képviselő csoportja nem értékelhető. Ahhoz, hogy igazán örüljünk neki, reménlünk kell a folytatását — az állandó szentendrei kiállítást —, ahhoz pedig, hogy eligazodjunk benne, ismernünk kell a bemutatkozók munkásságát, fontos, ám ezúttal távol levő képeit. Mert hiszen a bemutatott művek nemegyszer alig jelentenek többet utalásnál. Még ott is, ahol bőven akadhatott volna ok átlépésre az elhatározott, merev rendnek: mindenkitől öt mű, az utolsó öt év terméséből. Például a város nemrég elhalt két nagy öregé, *Czóbel* Béla és *Kmetty* János műveinek kiválogatásakor.

A ZÁRT IDŐSZAKASZBÓL kiválogatott korlátozott számú munka szabálya természetesen nem csupán Czóbel és Kmetty munkásságát csonkította. Megsínylette majdnem mindenki, még azok is, akik többé-kevésbé homogén ciklusokat tudtak kiragadni termésükből. Hiszen — hogy most rátérjünk a mesterek, s a művek, sajnos, csupán hiányokkal fölemlíthető sorára — *Anna* Margit igazán kitűnő sorozata *(Énekek éneke, Solymosi Eszter, A csodagyerek, Özvegy, Szerelem)* megáll ugyan egymagában, hisz e játékos-komoly galériában szívszorítóan vidám élmény a kalandozás. Ám nem lett volna jobb, teljesebb, s így tisztább a kép, ha sorukhoz hozzávehető még néhány mű az utóbbi évek — Anna Margit gondolkodásmódjáról, ihletének némely forrásáról oly sokat eláruló — terméséből?

De kezdhettük volna a sort bárkivel, mert *Bálint* Endre bemutatkozása *(Requiem, Szertartás, Ünnep, Gyászbeszéd)*, *Deim* Pál munkáinak köre *(Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére, Építészet III., Jel II., Egyharmad triptichon, Fekete csend)*, *Korniss* Dezső három képe *(Konstrukció hatszögben I. és II., Pajzs)*, *Ligeti* Erika szobra és éremsora *(Arnolfini, Madonnák)*, *Szántó* Piroska három év ciklusaiból válogatott öt festménye *(Szarkofág, Otthoni lovak, Korfui emlék, Napfoltok a kukoricásban, Lámpás)* — hogy velük most önkényesen lezárjuk a példák sorát — hasonlóképpen további munkákat követel maga mellé. Nem mintha nem állnának meg magukban, hiszen jó mű mindenik: Szántó Piroska *Szarkofág*-ja, Deim Pál *Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére* című kompozíciója, Ligeti *Arnolfini*-je, Bálint *Szertartás*a bizonyosan a főművek közé tartozik. Mégis, a többi munka hiánya szinte tapintható körülöttük. Nem beszélve Korniss új törekvéseinek e három töredékéről — őket e pillanatban az életműben sem könnyű elhelyezni.

Vannak e most felsoroltaknál szerencsésebb műcsoportok is. Igaz, szerencséjük a tárlaton kívüli tényeknek köszönhető: java részüket nemrég látott kiállítások közeli emléke támogatja — hisz *Hegyi* Györgynek alig pár hónapja, *Klimó* Károlynak pedig nem egész két esztendeje volt kiállítása a KKI Dorottya utcai bemutatótermében, s képeik (Hegyitől például a *Tűzmadár*, Klimótól a *Bábszínpad*, a *Füstkód a város felett*, az *Égő szemétdomb*, a *Szürke bérházudvar* és a valóban kitűnő *Felperzselt föld*) részint kiállításukról ismerősek, részint a tárlaton mutatott törekvések kiegyensúlyozott és érzékeny folytatásai. De mondhattuk volna *Csikszentmihályi* Róbert nevét is: az ő kollekciója szinte teljes egészében szerepelt tavaly ősszel a Kisplasztikai Biennále magyar bemutatóján, a Műcsarnokban. De ebbe a csoportba sorolható *Barcsay* Jenő bemutatott kollekciója *(Sárgában szürke, Absztrakt tér, Este, Derengő fény, Kékek sárgában, Szürke-fekete)* és *Vaszkó* Erzsébet három képe *(Meditáció, Halálhajó, Villanások)*. Igaz, különböző okokból. Barcsay festményei tárlatok sorára támaszkodhatnak, ha valaki társaikat keresi; Vaszkó kompozíciói pedig valamiképpen a teljesség egy nemét hordják magukban, s nincsen szükségük semmiféle emlékre, oly pontosan zárják magukba az időt és a teret.

A FELFEDEZNIVALÓK SORA azonban nem zárul le itt: ki-ki megkeresheti magának a tárlaton — például *Asszonyi* Tamás érmeit, *Farkas* Ádám rajzait és szobrait, *Graber* Margit festményeit, *Jávor* Piroska kitűnő zománckompozícióit, *Kocsis* Imre képeit és szitanyomatait, *Mihálty* Pál munkáit, *Papachrisztosz* Andreasz portréit, *Vajda* Júlia kompozícióit, s társaikat, kiknek jelenléte ugyancsak elengedhetetlen a szentendrei művészet egyetemében.

Körükben vendégeskedve és most rájuk — most már az egész tárlatra — emlékezve reméljük, hogy a szentendrei festészet galériája az ígéretből egyhamar valósággá válhatik.

h.

Napirenden a műszaki szak

Az országgyűlés ipari és kulturális bizo

Az országgyűlés ipari és kulturális bizottsága együttes ülést tartott szerdán a Budapesti Műszaki Egyetemen. A két országgyűlési bizottság közös tanácskozásán *a műszaki szakemberképzés helyzetét és továbbfejlesztését* vitatták meg. Az ülésen, amelyet *Gorjanc* Ignác, az ipari, és dr. *Ortutay* Gyula, a kulturális bizottság elnöke vezetett, részt vett *Inokai* János és *Raffai* Sarolta, az országgyűlés alelnöke, valamint a témában illetékes tárcák vezetői: dr. *Polinszky* Károly oktatási miniszter, *Nagy* Imre munkaügyi, *Szili* Géza nehézipari, és dr. *Bakos* Zsigmond könnyűipari miniszterhelyettes is.

Az Oktatási Minisztérium által készített írásos jelentéshez *Kanczler* Gyula, a minisztérium főosztályvezetője adott szóbeli tájékoztatást. Felhívta a figyelmet arra, hogy az ipari fejlődés mind több szakembert igényel, 1985-re számuk várhatóan 30—40 százalékkal növekszik. A technika rohamos fejlődése, új tudományágak születése, a tudományágak közötti kapcsolatok elmélyülése szükségessé teszi, hogy az igényekhez, a mindennapok gyakorlatához jobban igazodó műszaki szakemberképzési rendszer jöjjön létre

E cél szolgálatában az Oktatási Minisztériumnak 1977 végére el kell készítenie a műszaki felsőoktatási intézmények fejlesztési tervét. Ugyanakkor V. ötéves tervidőszakában a műszaki oktatás *tartalmi korszerűsítésének* feltételeit is meg kell teremteni, biztosítani kell *a korszerű szemléltető eszközöket*, s azt, hogy *a legújabb tudományos eredmények minél hamarabb tananyaggá váljanak*. A megújulással szükségszerűen új, most még csírájukban létező oktatási formák terjednek majd el. A beszámoló utalt az egységesített szakközépiskolai érettségi és szakmunkásvizsga sikeres tapasztalataira; eddig 11, az idén már 33 szakmában honosítják meg a módszert. Napirendre kerül a felsőoktatás többlépcsős módszerének és a szakember-továbbképzés rendszerének továbbfejlesztése is. Tovább gyorsul majd az eddig elkülönülő tantárgyak integrációja: a tanszékek intézetekké olvadnak össze.

A felnőttoktatás helyzetéről szólva a főosztályvezető elmondotta, hogy az jelenleg elmarad a követelményektől, e téren is változás szükséges. A felsőoktatási intézetekben folyó szerződéses munkák új szabályozását is tervezik.

A szóbeli beszámolót élénk vita követte. A felszólaló képviselők közül többen felvetették, hogy a vállalatok *valóságos műszaki problémák* megoldását célzó munkákkal bízzák meg a főiskolák, egyetemek kollektíváit és hogy a végzős hallgatók diplomaterveinek témája *szorosabban kötődjék a gyakorlathoz*. Sokan mutattak rá, hogy az ipar nagy segítséget nyújthat a műszaki oktatási intézményeknek a gyakorlat és az elmélet közelítésében. Jogos kérdésként vetődött fel, hogy a végzett műszaki szakemberek nagy része nem tud a pályázatok alapján elhelyezkedni, és hogy sokan nem a képesítésüknek megfelelő munkakörben tevékenykednek.

Több képviselő felvetette, hogy megoldásra vár még az ipari szakközépiskolát elvégzett fiatalok technikusi minősítésének kérdése és megemlítették azt is, hogy a technikumi képzés megszüntetésével *gondot okoz az ipar középszintű szakemberekkel való ellátása.*

Egy kérdésre válaszolva az Oktatásügyi Minisztérium illetékesei elmondották, hogy a jövőben nem a műszaki közép- és felsőoktatásban részesülők számát kívánják növelni, hanem *a közép- és felsőszinten végzők arányát emelik* a jelenlegi 20 százalékról 30 százalékra. Több képviselő fejtette ki, hogy a műszaki képzettség mellett *az általános műveltség is fontos ismérve* a mai műszaki értelmiségnek. Számosan kifogásolták — joggal — a műszaki szakemberek nyelvtudásának alacsony szintjét. Az Oktatási Minisztérium tervei között szerepel a műszaki szakemberképzés keretein belül folyó nyelvoktatás korszerűsítése.

A tanácskozáson felszólalt dr. *Polinszky* Károly, *Szili* Géza, dr. *Bakos* Zsigmond, *Komoróczi* Sándorné minisztériumi főosztályvezető, *Meisel* János, a Budapesti Műszaki Egyetem rektora, a képviselők közül dr. *Ortutay* Gyula, dr. *Bodnár* Ferenc, *Gajdos* Fe-

BNV

A Hazafias Népf látogatása

Szerdán délelőtt *Sarlós* Istvánnak, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa főtitkárának vezetésével felkereste a vásárvárost a Népfront Országos Tanácsának több tagja. A vendégeket *Földes* László, a HUNGEXPO vezérigazgatója fogadta, majd dr. *Kőrösvölgyi* László vezérigazgató-helyettes vezetésével megtekintették a pavilonokat.

*

A Francia Szocialista Párt hazánkban tartózkodó küldöttsége szerdán délután ellátogatott a Budapesti Nemzetközi Vásárra, ahol a vendégek több magyar pavilont és francia vállalat kiállítását tekintették meg.

*

A KGST-országok kiállítási igazgatói tájékoztattak a vásár eredményeinek gyorsmérlegéről. A *Szovjetunió* 12 külkereskedelmi egyesülésének képviselői 110 millió rubel export, illetve import üzletkötésről kezdtek tárgyalásokat. Eddig körülbelül 45 millió rubel értékben írtak alá szerződéseket, amelyek értelmében a magyar ipar szerszámgépeket, festőberendezéseket, gépjárműipari termékeket, alkatrészeket, a szovjet partnerek pedig Dieselgenerátorokat, elektromos targoncákat exportálnak. A MOGÜRT szovjet partnerével, az Avtopromimporttal 24 millió rubel értékű megállapodást kötött.

Az NDK hét külkereskedelmi vállalata, amely több mint száz ipari vállalatot képvisel

Új egészségügyi tu

Szerdán tartotta alakuló közgyűlését a Magyar Orvosképzési és Egészségügyi Oktatási Társaság. Az ünnepélyes eseményt — amelyen jelen volt és felszólalt dr. *Schultheisz* Emil egészségügyi miniszter, dr. *Vidovszky* Kálmán, az MSZMP KB alosztályvezetője, és dr. *Füzi* István, az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének főtitkára — dr. *Zoltán* Imre, a MOTESZ elnöke nyitotta meg. Az újszerű egyesülés a többi társaságtól eltérően

Készülnek a kol

Mint ismeretes, a IV. ötéves tervidőszak elteltével, lejártak a vállalati kollektív szerződések. Az újakat június 15-ig kell megkötni, illetve kihirdetni.

Dr. *Zsiga* László, a Munkaügyi Minisztérium főosztályvezetője elmondotta, hogy a szerződéseket általában 5 évre, az 1976-tól 1980-ig terjedő időszakra kell készíteni, hogy a szerződések igazodjanak az 5 éves terv időtartamához.

Az aláírt kollektív szerződés csak a kihirdetés után lép életbe, vagyis *a vállalat köteles gondoskodni arról, hogy a dolgozók a szerződéshez könnyen hozzáférjenek, azt megismerhessék.* A kollektív szer-

Felhívás a

A Tudományos Minősítő Bizottság pályázatot hirdet az 1977. szeptember 1-én kezdődő belföldi és külföldi ösztöndíjas és levelező aspirantúrára.

Általános feltételek: egyetemi vagy főiskolai végzettség. Legalább 2 éves gyakorlat az egyetemi végzettség megszerzése óta, ösztöndíjas aspirantúra esetén 35, levelező aspirantúra esetén 40 évesnél nem idősebb kor, kutatási feladato-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1054 AUG 9

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

KÉPZŐMŰVÉSZET

PERNECZKY GÉZA:

NINCS UBORKASZEZON!

Tulajdonképpen nehéz is megérteni: miért lenne kötelező a képzőművészet számára, hogy nyáron szüneteljen. Akik bejáratosak a festők műtermeibe, tudják, hogy a legjobb képek, akár a gyümölcsök, nyáron „érnek", és bár sok művész fél a nyári kiállításoktól (afféle másodosztályú besorolást lát bennük), mégis, az igazság az, hogy a nyári idegenforgalom, a szabadságukat sétával, múzeumlátogatással töltő emberek, a hosszabb nappalok, a jobb világítás, és még sorolhatnám a légköri tényezőket — mind a nyári kiállításoknak kedveznek. Természetesen leginkább a jó tárlatok, a szenzációs művek tehetik kedvezővé és színvonalassá a nyári szezont. Az idén ez sem hiányzik. A Műcsarnokban rendezett, és meghosszabbított francia kiállítás, a Nemzeti Galéria és a fehérvári Csók Képtár szeptember közepéig nyitva álló népművészeti tárlatai mellett, igazi meglepetést okozó egyéni kiállítások is nyíltak. *Schéner Mihály* mézeskalácshuszárokból (vagy körhintalovacskákból) komponált Pop-szobrai után, most a szentendrei művésztelep egyik fiatal tagja „robbantott".

Deim Pál

képei és grafikái ugyanis az egész szentendrei művészet új fejezetét ígérik. E szavak tán erősnek tűnnek, de háromszori megfontolás után mégis papírra kívánkoztak. A legtehetségesebb magyar művészek is rendszerint elmarasztalhatók egy közös hibában, amelyet a frissebb szemű, idegen rendszerint rögtön észrevesz: a túlbeszélés, a túl sokat akarás, az agyonkommentálás hibájában. Nemcsak filmjeinkre volt jellemző ez az állandó szövegbőség, de legalább annyira képzőművészeink munkáira is. A festők két-három feladatot akartak megoldani egy-egy képen, intimek és monumentálisak szerettek volna lenni egyszerre, kemények és lágyak, figurálisak és absztraktok, újak és hagyományőrzők, stb...

A furcsa a dologban az, hogy ezek az ellentétes párok, az ilyenfajta szintézisek *valóban megoldhatók*, sőt, ezek a legizgalmasabb műveletek, csakhogy nem egyszerű összeadással! A művészetben a+b nem egyenlő cével, a „cét" teljesen újonnan kell kitalálni. Visszamenőleg aztán kiderülhet, hogy ő a+b, vagy legalább is gyermeke, vagy unokája ezeknek az ősöknek. Deim Pálnak a *szentendrei múzeumban* rendezett kiállítása hasonló benyomást kelt: Vajda Lajost, Barcsay Jenőt és talán még Kassák Lajost is magába foglalja, de egyikre sem hasonlít. Ámde kolostorokra, barokképületekre vezethető vissza, újságpapírok raszteres felületére és alumíniumlemezek polírozott fényjátékára. Ha akarom, lírai vallomások a boltívek, ha akarom, merész konstrukciók, melyeket csak a jövő igazolhat. S mindezzel együtt roppant egyszerűek.

Ez az egyszerűség, a formák és figurák (vagy nevezzük őket emberi árnyaknak, sziluetteknek) tiszta, kristályos fényű összjátéka már régen benne volt, ott ígérkezett Szentendre művészi atmoszférájában, de Vajda halála óta senki nem ébresztgette ennyire kézenfekvő eszközökkel. Deim Pál az architektúrából indult ki, magyarán: házakat rajzolt, de most már olyanokat fest, hogy azt mondhatjuk, képei nem emlékeztetnek a szentendrei utcákra, hanem inkább ezek az utcák és házak emlékeztetnek Deim kompozícióira. Az élményből valóban mű, *a tapasztalatból törvény lett.* A kiállítás fő darabja a kép, a grafika és a relief műfajait egyetlen monumentális keretbe foglaló „Ember és ház" című mű előtt Deim fiatal művészkollégái vert hadként álltak. Nagyon egészséges az ilyen „leveretés", mert szemet nyit, új igényeket ébreszt.

Bors István és Honty Márta

közös kiállítása a *Derkovits-teremben*, szintén azok közé a tárlatok közé tartozik, amelyeknek megjelenése egyértelmű az uborkaszezon fölszámolásával. A két kaposvári művész munkái azt igazolják, hogy egyre több olyan vidéki városunk van, ahol a feladatok kiválasztása, és megoldása korszerű módon, elmélyült munkával történik. Talán még nem a végső törvény jegyében, de annak igényével.

Bors műveiben a szobrászat ősi erénye, a monumentalítás birkózik a törékenyebb természetű ízléssel. Ez az ízlés a modern nagymesterektől, Moore-tól és társaitól származik, és Bors dolga éppen az, hogy áttörve az előképek által nyújtott stílust, a lényegig jusson el. „Vízparti térformák" néven kiállított bronzszobrai a Balaton-part tüskés-szarvas hínárterméseiben, és aszimmetrikus ritmusú növényelemeiben keresik az avantgarde művészetben oly gyakori mítoszt: az anyaföld és az élet ősi összjátékát. Bors azonban kései utód a sorban, művei már majdnem rokokó könnyedségűek, a játék és az ízlés emeli figyelemreméltóvá őket, s nem annyira a mítosz ereje. Igaz, így is elkívánkoznának, felnagyítva, vízpartra helyezve a Balaton mellé. Az újabb szobrok mélyebbre nyúlnak: az anyag rejtett tulajdonságaiba, a fa és a kovácsolt vas struktúráinak drámai kontrasztjaiba. Ez a nyersebb, ez a „kevésbé ízléses" szobrászat férfiasabbnak ígérkezik, s a műfaj, amelyben Bors István leginkább otthonosan oldhatja meg e feladatot, a kiállítás legemlékezetesebb darabjai után ítélve: a relief.

Honty Márta a most feltűnt gobelinnemzedék méltó tagja. Stílusa, nyelve is hasonló a faliszőnyegek új mestereiéhez: virágos díszű, mesésen játékos, szecessziósan figurális. Honty egyéni jellegzetességei a rajzok és színes vázlatok lapjain a leginkább szembetűnők. Valami egészen gyermeki és ártatlan világ az övé, melyet aprócska vonalak milliárdjaival, és frissen tépett füvek nedvdús színeivel rakosgat ki magának. Különös, hogy ez az eleven és harmatos vonalpázsit soha nem tűnik fáradtnak, mintha száz gyerek rajzolta volna, minden négyzetcentimétere külön hullámzik. A megszőtt gobelinek feszes, szigorú textúrája azonban kissé lelankasztja ezt az eleven életet, talán más kezek szövik a szőttest, talán más technikát kellene alkalmaznia? Nehéz a kérdéshez hozzászólni, az anyag. a mondanivaló, és a stílus oly törékeny .. Lehet, hogy Honty Márta tulajdonképpen festő. aki szőnyegeket is készít. de akinek legszebb munkái azok a „tervek", amelyek önmagukban is megtölthetnének egy kis múzeumot.

Deim Pál

tént az ajtónál terem, ha valaki a hiábavaló csengőnyomkodás után megzörgeti a kisablakot, és ezért nem szereltet be telefont sem, holott titkári pozíciójából érvényesíthető befolyásával soronkívül megkaphatná. Inkább beéri jószomszédi szolgálataimmal, mert ez a nagy buzgalom — tetszik tudni, tanár úr — néha többet árt, mint használ. Most azonban én fordulok hozzá, és fülemet a könyvespolc és az ablak közötti körülbelül harminc centis falszakasz egyik pontjára tapasztva megállapíthatom, hogy a zene nem onnan jön, a kis Nőtanács is az igazak egészséges álmát alussza, oázás nem hallatszik át.

Következő szomszédaim (a regisztrálás sohasem árt): az előszoba fala mögött a házfelügyelő és az előszobaajtón túl a lépcsőház, pontosabban a lépcsőházba vezető előtér. A házfelügyelővel (átkozott bizonyosság!) hamar végzek, még csak tíz óra tizenöt, és a házfelügyelő tízötvenötig alszik, akkor felkel, lemegy a kapuhoz, megvárja a tízötvenhetes hévet és a férjét, aki, ha szolgálatban van, ilyentájt jön haza a színházból, ahol fővilágosító. Fénymester. Együtt bezárják a kaput és a félemelet fordulójában egy pillantást vetnek a tükörbe. A tükör. Őszinte bámulat ennek az asszonynak, aki oly tökélyre fokozta magában a házfelügyelői szubsztanciát, amely legtökéletesebben ebben a tükörben tükröződik. Egy pillantás a házfelügyelői lakás ajtajából a félemelet fordulójában elhelyezett tükörbe, és megtakaríthatja a földszintre vezető még oly rövidke utat is, láthatja az egész belső teret a kapu előtt, a liftet, magát a kaput, sőt az utcát, egyetlen tekintettel felmérheti, hogy illetéktelen egyén akar-e behatolni, vagy jogosult személy, egyetlen pillantással

az osztályban vagy a tanáriban kiállnék a porondra és elmondanám: idefigyeljetek, gyerekek, kollégák, hölgyek, urak, elvtársak, ennek a számos gyűrődéssel rendelkező arcnak a gazdája néhanapján felveszi a küzdelmet a bizonyosság ellen és kutatni kezdi azt, ami számára tudott. Állj! Erre most nem volt szükség. Kikérem magamnak ezt a durva szabálysértést! És ezt a csengetést is! Ki mer ilyenkor rám csengetni? Tényleg, ki csengethet! Nőtanács ilyenkor nem telefonál, a házfelügyelő alszik, vendéget nem várok, vajon ki lehet? Megyek már, megyek, csak magamra kapom a fürdőköpenyt. A házfelügyelő férjének van ilyen otrombán tititázó csengetése, de holnap nem lesz ünnep a mi utcánkban, nem kell kirakni az ablakom elé a lobogókat. Megyek, megyek már! Ó az. Elnéztem volna a naptárt?

Jó estét! Telefonálni? Hát hogyne. A rendőrségre? Láttam a kisöreget, elég jámbor kinézetű volt, de csak tessék, telefonáljon, ha más választása nincs. Nem, engem nem zaklatott. Ne mondja, még a szomszédba is bezörgetett? Csak néz, legyint és továbbmegy? Furcsa. Ugyan, miért telefonálna az Aranypajtásból? Tessék, ott a készülék a dolgozószobában. Elvégre szomszédok vagyunk. Kötelességem (fuj, fuj, fuj). No jönnek? Az úerhá hamar ideér. A kedves felesége mit szól a dologhoz? Beteg? Csak nem komoly? Gyógyulást kívánok neki tiszta szívemből Jó éjszakát! Nincs mit, elvégre az éjszaka akkor is éjszaka, ha a lakók többsége kulccsal rendelkezik. Jó éjszakát!

Fuj. Innen még soha senki nem hívta fel a rendőrséget. Mi közöm hozzá, hogy ki mászkál a lépcsőházban! És pont az utolsó pillanatban tört rám ez az állat! Látszik,

csak bámul, de meg nem kérdezne, mit akarok! Le vagy szarva! Nem sírok neki. Gyerünk tovább! Itt szemben már próbálkoztam, de hála az újévi szerencsemalacnak, itt sem lakom, mert ha itt laknék, ez a banya volna a feleségem, aki a zörgésre előbújt. Minden rosszban van valami jó. De hát akkor hová, merre? Nem ittam én annyit, hogy ekkorát tévedjek, hogy ennyire bepárásodjon az agyam. Az a pár korty már máskor is lement. Ebben a házban lakom, az tuti. A lépcsőház, az ajtók, a festés — minden stimmel. Ezt a kacskaringót, ezt a csinos repedést itt a falon, fel a magas égig, ebben a házban, a mi házunkban láttam és nem hinném, hogy két repedés hajszálra egy kacskaringót vessen. Ez ellentmondana a józan paraszti értelemnek. Ha ez a kacskaringó nem ez a kacskaringó volna, valami eltérés csak mutatkozna. Akkor azonban felvetődik a kérdés, ugyebár, hogy hová lett a lakásom és hogyan cserélődtek ki a lakók? Igaz, nem mindegyiket ismerem, két hónap egy házban nem nagy idő, pláne ha az ember egész nap melózik, reggel megy, este jön, de azért ennyi ismeretlen arc egyszerre sok. Bárhová csengetek be, mindenhol csak idegen pofák. No, azt hiszem, itt még nem próbálkoztam. Lehet, hogy a sok kajtatásban elvétettem volna a számolást és ez volna a negyedik emelet? Csengessünk! Csin-csin. Micsoda marhaság, hogy a kulcsot otthon hagytam. Csin-csin. Nem, nem, ez a rémült szőke cicababa sem stimmel. Az asszony ilyesmivel nem kedveskedik nekem. Tévedés, szivikém, tévedés. Tovább! Itt nem terem babér. Lemegyek a kapuhoz és megnézem a névtáblát. Óriási! Hogy ez eddig nem jutott az eszembe! Lemegyek, megnézem és meggyőződöm arról, amit úgyis tudok. Elűzöm ezt a hülye varázslatot. Mintha a Rodolfó csinálná. Elűzöm, megnyugszom és újra kezdem a számolást. Indulás! Milyen erősen szól most a lépcsőházban a zene. Máskor is szól és ez is amellett szól, hogy jó helyen járok. De miért ilyen

kívü
kell
cse,
den
úgy
ne
gé
be
cs
n
r
zeld csak ...
USA-elnök, és téged ...
tod, az komor pech, mondhatnám,
Te csak leszoptad magad, jobban, mint gondoltad, és most felböfögöd az egész szar életedet. Ne izgulj, megfizettél már érte, amikor kibuktál az anyád hasából, már akkor!

Nem ártana egy kis friss levegő, egy kis huzat. Kinyitom az egyik lépcsőházi ablakot. Így la! Hogy harsog ez a zene! Jól rázendítettek. Nézd csak, valami nem stimmel. Az a hinta, ott a homokozó mellett, eddig innét a lépcsőházból nézve pont középen állt. Most meg oldalra disszidált. Furcsa. Frászt furcsa: alkohol. Becsukni az ablakot! Kihajolni veszélyes és tilos. Elvtársak, ne köpjünk a padlóra, csak az imperialisták pofájába. És maguk is csukják be a kisablakot, vagy ha már bámulnak, adjanak egy pofa vizet, hadd locsoljam a képemre. Nem, az istennek se adnak: ha meglátják, hogy észrevettem őket, elhúzzák a csíkot. Csak tedezékből néznek. A vonatok szimpatikusabbak lehettek, rám se rántottak, úgy húztak el felettem. Kínos dolog lehetett csak úgy feküdni, szépen laposan, és mit sem tudni róla, hogy egy rossz mozdulat, mocorgás, valami nyugtalanító álom és mindjárt trancsírozott hús lesz belőled. Ha egyáltalán igaz volt az egész.

Túl az óperencián... de régi nótát húztok, gyerekek! Ez a zene jó jel. Biztos jel.

Deim Pál

Forrás 1977/9-

vatva. „Az Ön könyvét — olvassuk ebben a
ónak a Ködben című novelláskötetével kap-
ıost olvastam végig; eddig csak böngésztem

2

t a társadalmi változások, mozg
rsze ezt is úgy, mint az előzőek
n keresve az adekvát formát és es
ondolom, világos, hogy a szociali

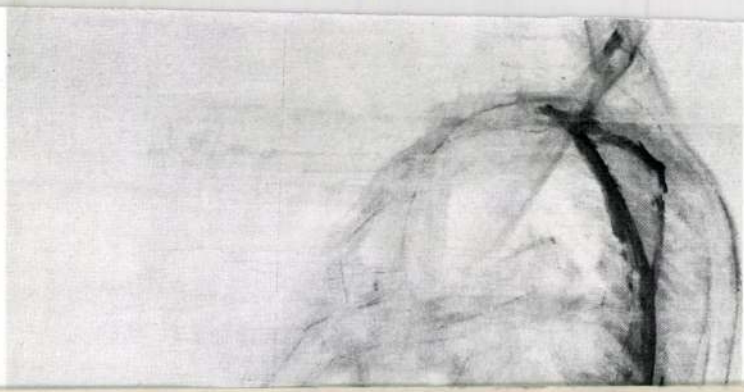

Deim Pál

Kompȣzició

Kovács Péter: A szocialista tendenciák helyzete a mai magyar képzőművészetben.

MŰVÉSZET, 1980. október - 6. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 NOV 23

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

1021

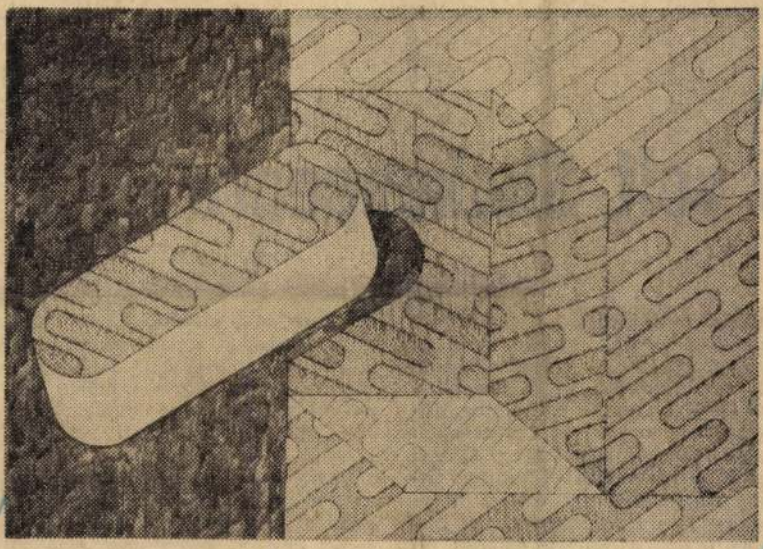

Deim Pál: Formák

Színház

ó volt Shakespeare?

múlás témájára. A jelzők oly ízesek és sűrűek, mintha egy-egy velőscsont tartalmaként kotorták volna elő őket aggályos munkával. Ilyen vidor és élveteg műgond már maga is tiszteletlen fricska a halálnak. Mert Galsai szerint egy valamivel tudunk fölébe kerekedni az egyéni megsemmisülés riadalmának: a humorunkkal. A humor fölényt ád és méltóságot.

Amikor Galsai elkészítette interjúját a Farkasréti temető mel-

párbeszédek, elmélkedő monológok, irodalmi visszaemlékezések, személyes élmények lazán egymásra dobált halmaza, afféle bölcseleti szénaboglya, megelevenedett családi és irodalmi fényképalbum.

Gosztonyi János rendező humorral és játékos fölénnyel lapozgat a szomorúan mosolyogtató fotók között, elővillant egy-egy tragikus öröklétbe merevült arcot. A színészek közül *Rátonyi Róbert* nagyszerű irodalmi páró-

Deim Pál

Ádám és Éva keresztje

Nagy Ildikó: A csend és a hallgatás között.
Művészet, 1980. január - 28.lap.

ni harcát idézik fel

atódó *Gyökérvilág*
a pozitív-negatív
ritmusával démoni
ája játszódik előt-
ópontjába sűrítve.
helyzet. Az egyes
korlátlan asszo-
ogy ennek a fajta
k közt felfedezhet-
apróvadakat, égő-
nagyobb erdei va-
gy feltartott karú

hető. És akkor már nem is kérdezhetünk rá a részletekre – hiszen mi magunk is a kép részei lettünk. Éppen ezáltal oldódik fel minden részkonfliktus, és áramlik át rajtunk az intencionált összefüggések egésze. (Részlet a Corvinánál kiadásra kerülő Vajda Lajos-monográfiából)

MÁNDY STEFÁNIA

Jegyzetek

1–5 Johannes Itten: A színek művészete, Corvina, Budapest, 1978, 39 o., 40 o., 42 o., 43 o., 40 o.

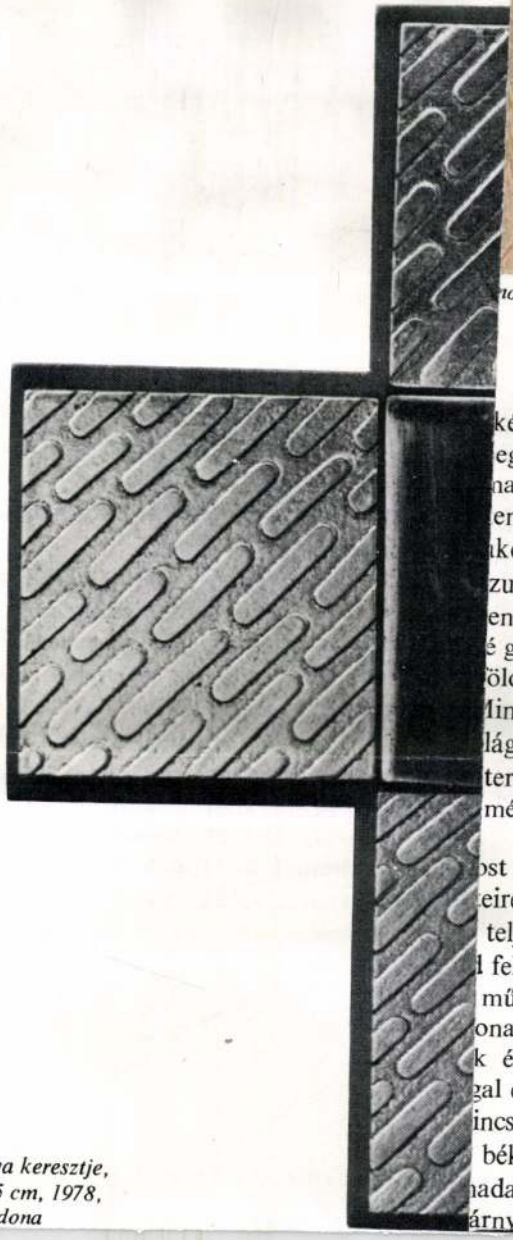

Deim Pál: Ádám és Éva keresztje, aranyozott fa, 36,5×35 cm, 1978, Dr. Bikkás Attila tulajdona

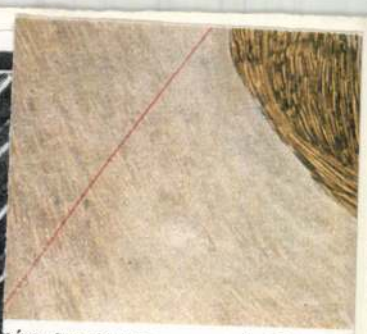

…tóm, tus, tempera, pasztell, 62,9×74

…képes funkciójuk van az állatábr
…eg például az elemek. A tigris é
…mai. (A különféle állatszimbólu
…entéssel telítődnek, elsősorban
…kosan fenyegető hatalmak az
…zus ragadozókban öltenek alak
…enütt jelenlévő elem, a víz, am
…é gomolyodva villámlás és menn
…öldre, a kínaiak fantáziájában
…Mintha egy fej bukkanna ki a fe
…lágítva – így öltenek testet soksz
…természeti erők. Régmúlt idők
…még ma is a természeti erők ele

…ost már a képsíkon túl is folyt
…eire, lassan kibontakozik ennek
… teljes erőhálózata. Dinamikus
…l fel. Az elemek kozmikus drám
… művész egzisztenciájának gyújt
…onatkozóan valamelyest más a
…k és kontraformák úgyszólvár
…gal értelmezhetők, csak éppen
…incs értelme. A fekete formáció
… békát, skorpiót, ugrásra kész
…adarat, szarvas- és bölényszerű
…árnyakkal röpülő madarakat v

Deim Pál

Dualizmus

Nagy Ildikó: A csend és a hallgatás között.
MŰVÉSZET,1980.január - 28.lap.

árgyiasító

utatása igényli, hogy ha csak váz-
zegről – a hetvenes évek elejének

ssunk, vissza kell lépnünk az öt-
Az adminisztratív intézkedések és
ájának gátjai néhány évig tézis-
az alkotásokat. A hatvanas évek
művészet, részben megnyitották.
nnyi képzőművészeti műfaj közül
dus reprezentánsa *Kondor Béla.*
ővé, viszonyítási alappá vált. De
lán kevésbé intellektuális és tragi-
utatásától sem, mivel az ő tevé-
dulási alapnak napjaink grafiku-
, az aprólékos kidolgozás a meg-
Líviusz és *Gross Arnold* alkotás-
b hatott a fiatalokra, mint a *Hincz*
elölhető balladisztikus hangvételű

túli művességnek, a szakmának,

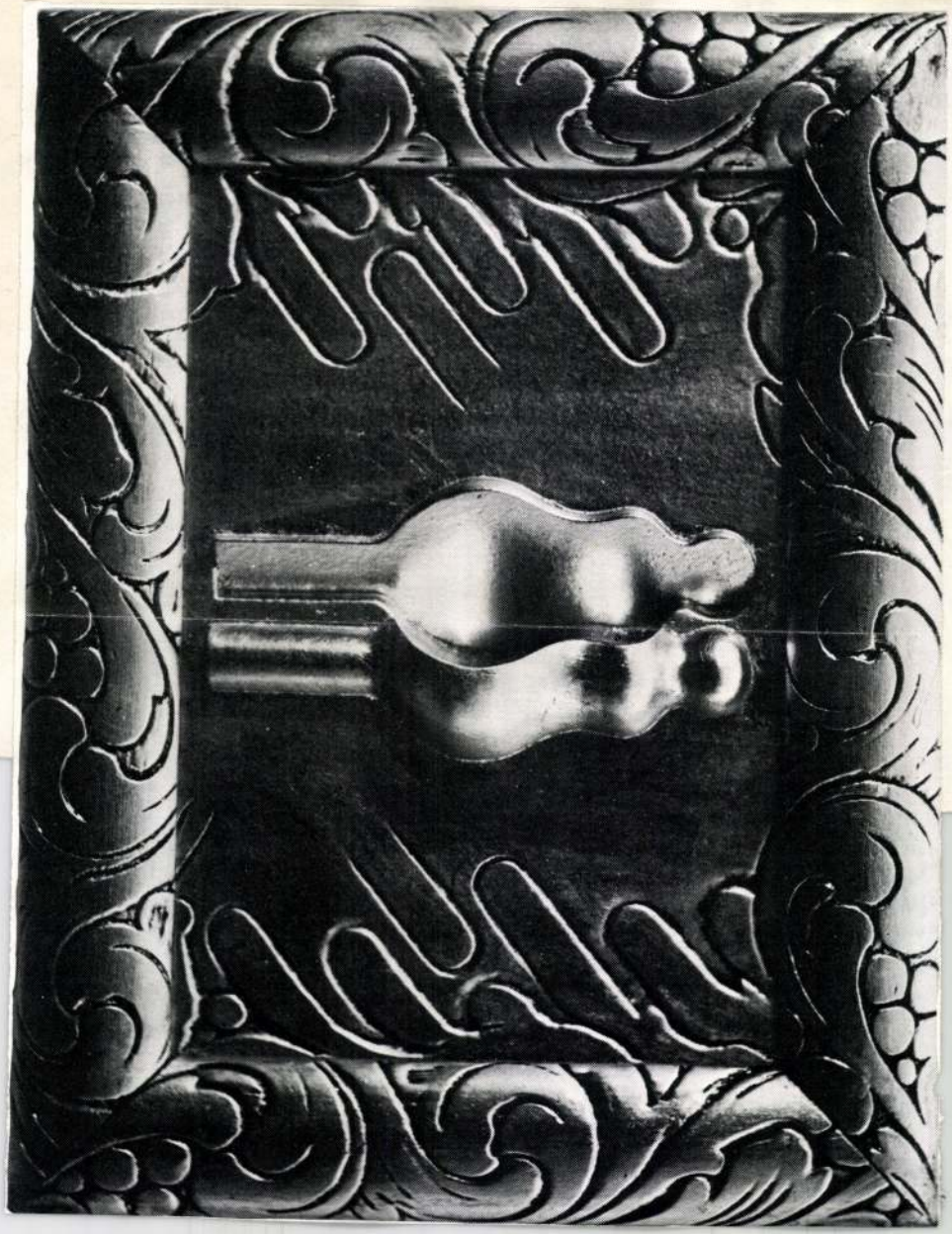

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 310-776
1974 NOV 29

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál

1021

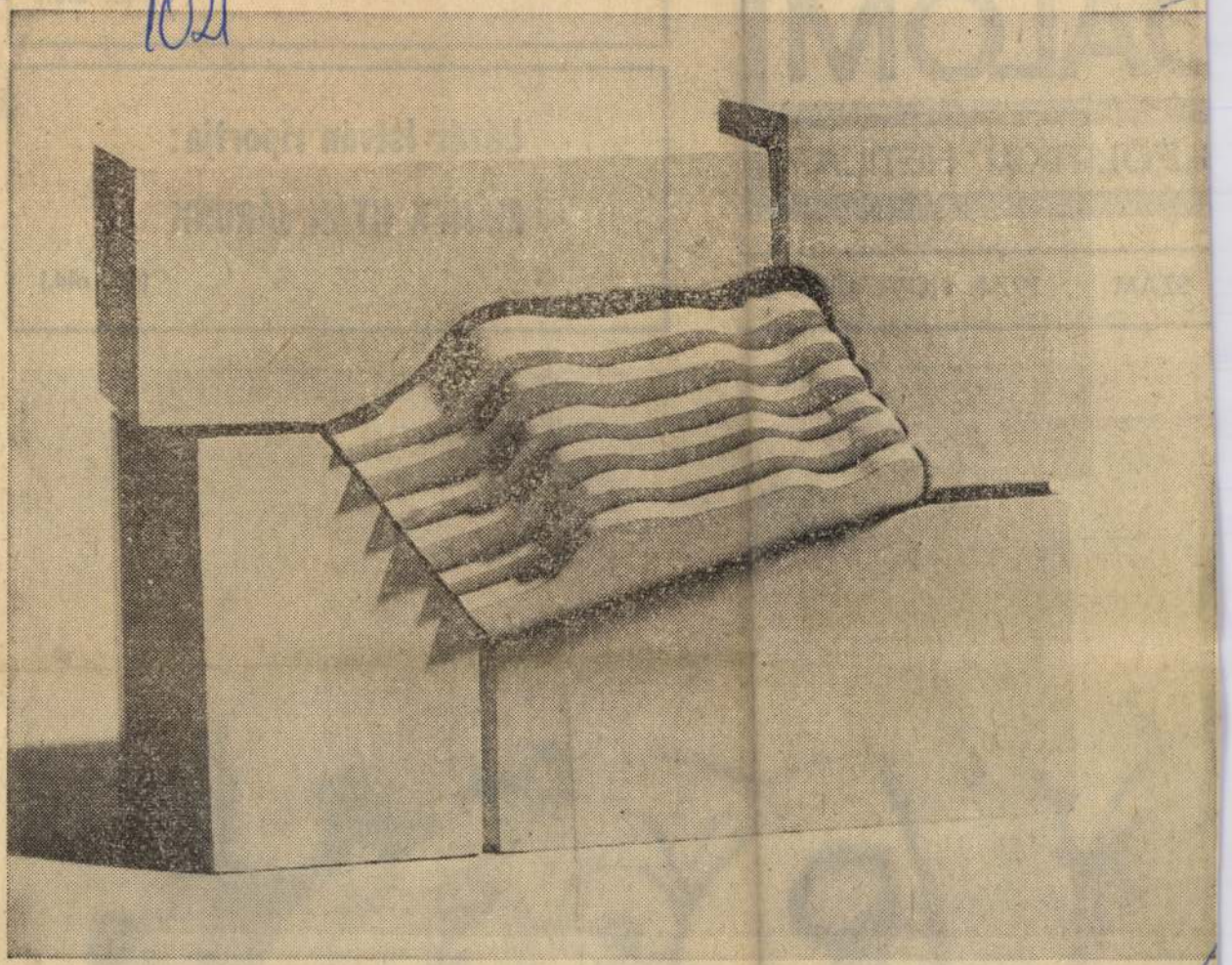

Deim Pál: Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére

DALOM
S POLITIKAI HETILAP
SZÁM 1974. NOVEMBER 30.

Lázár

MÉHE

(16. old.)

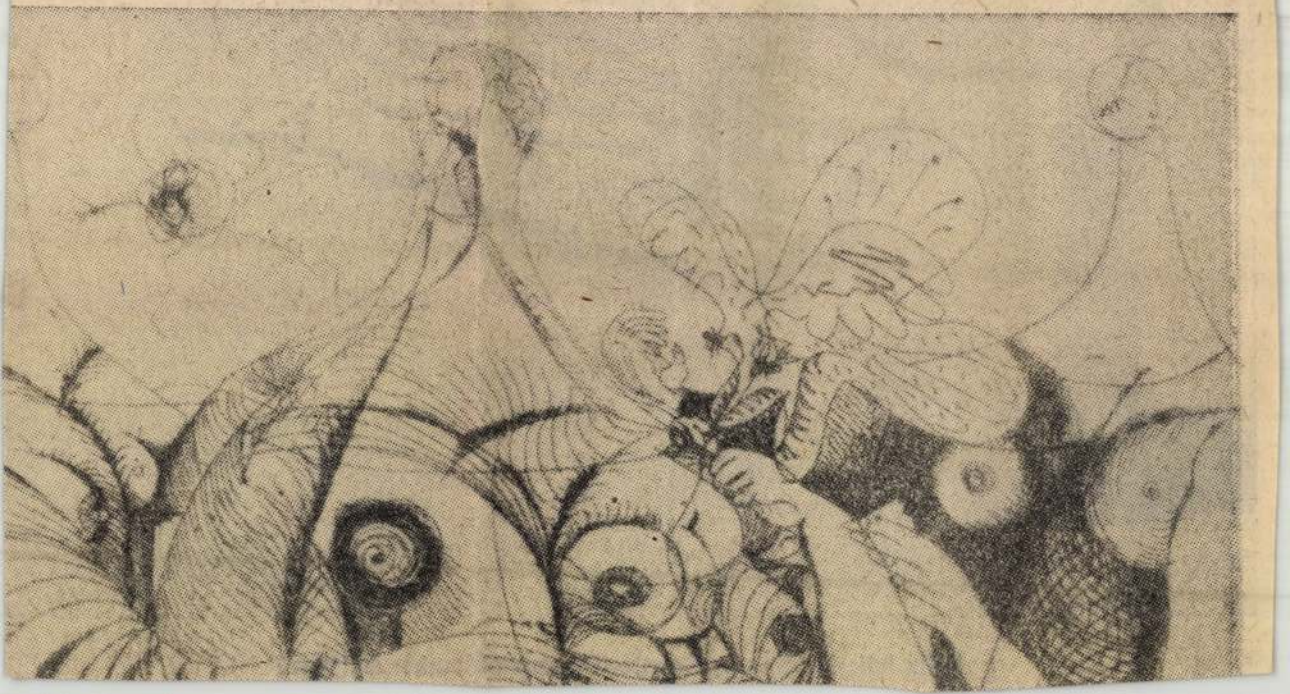

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 NOV 12

ÉLET ÉS IRODALOM

Deim Pál

T 1021

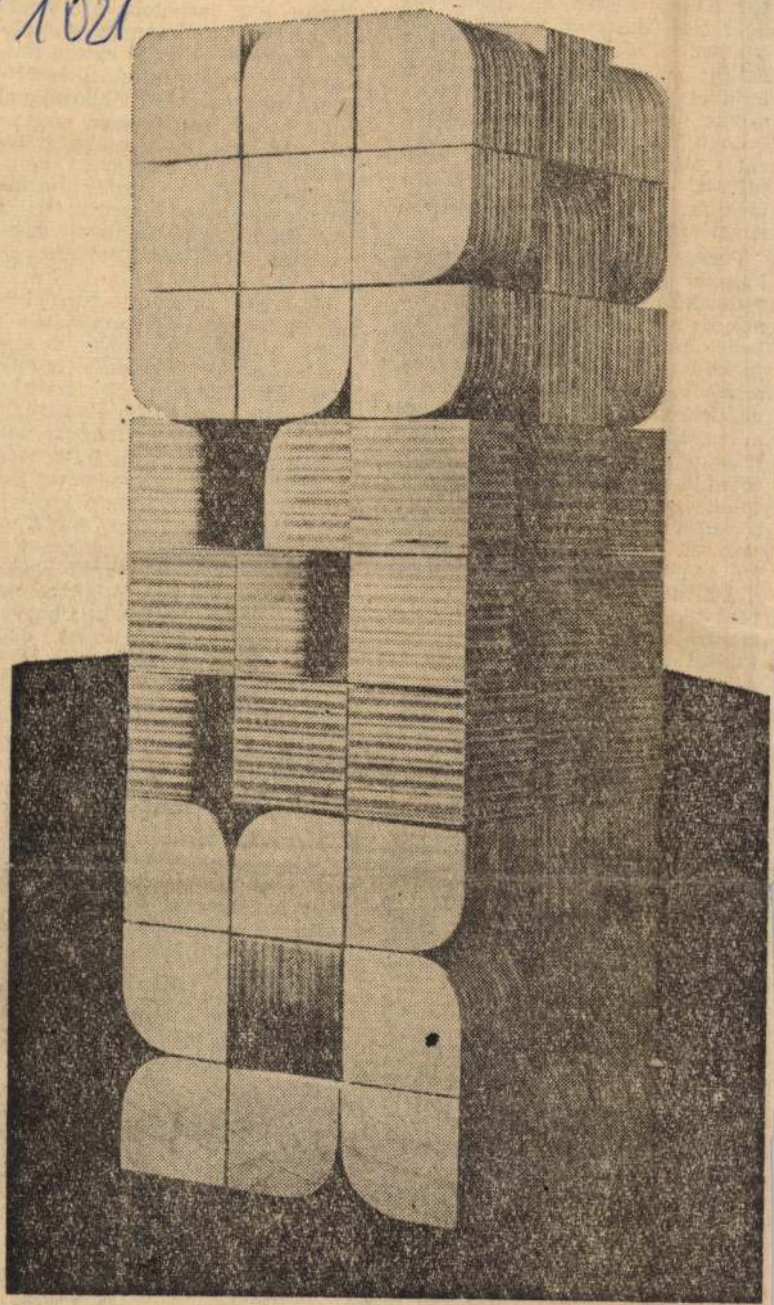

Deim Pál kiállításáról: Varia plasztika

lel. Tudósok között a legjobb költő? Költők között a legjobb tudós? Nos, akárcsak nálunk, a jelenkori Erdélyben sincs kellő ázsiója az esszének, márpedig a hajdani költő és mostani akadémikus vérbeli kísérletező. Ahogy Balogh Edgár írja róla: „...igazat szolgáltat... a poétikus műfajnak, mely a gondolat finom idegkörein át villantja fel nekünk a valóságot".

Persze, kisebbségi körülmények közepett az esszéisták mindig óvatosan kísérletezgettek: a leírt szó mindig nagyobb felelősséggel járt. Ezért aztán Bányai Lászlóhoz is jobban illik a *közíró* kifejezés, amely egyszerre jelenti a köznapi gondokra figyelő értelmiségit és a lényeget megvilágítani képes írástudót. A kettősséget érzékeltetendő, egy példa: az *Erdélyi Fiatalok* egyik számában publikálta a *Nemzetiség, anyanyelv* című dolgozatot. Maurice Barrès francia író német tanárember hősét idézi, aki Elzászban itatódik át gall kultúrával és elkeseredve szemléli a francia ajkú őshonosok megalázatását. „Egyszer a következő kérdést teszi fel a ... lakosságot vaskézzel elnemzetleníteni törekvő közigazgatásnak: »Vegyünk egy gyermeket, aki most érkezik az iskolába... Az önök iskolamesterei megtagadják franciául írni, olvasni tanítani őt, de azt mégsem tudják megtenni, hogy a német legyen a természetes nyelve! Ime, egy egész életre megnyomorított ember. Hol van itt számunkra a nyereség? Szeretném, ha megmondanák, ugyan mennyiben húz hasznot a német nép ebből a helyi butításból?«". A regény 1909-ből való, az értelmezés 1930-ból. A hivatkozás csakugyan irodalmi, a megközelítés kétségkívül érzelmi, ám a következtetés tudósi, az idézet ugyanis így folytatódik: „Valami hasonlót egyszer Mikszáth Kálmán is leírt a sovén magyar dzsentriuralomról."

A dolgozatot a szerző fölvette

már úgy tűnt, hogy helyébe lelegzetet vehet. S mily nagy méretű tárgykörök foglalkoztatták karcolataiban is." Szerencsére a tanítványnak megadatott, hogy legalább emlékiratait papírra vesse.

Jónéhány részlet megjelent már különböző orgánumokban, s egyre bizonyosabb, hogy a kincsekben amúgy is dúskáló erdélyi memoárirodalom újabb értékkel gyarapszik. Az eddig olvasottakból is kirajzolódik a magyar polgárság deklasszálódási folyamata, az érzékeny kamasz szemével látjuk az impériumváltozás gyötrelmeit. A munkások közül jött *Nagy István* és a paraszt származású *Kacsó Sándor* után a középosztálybeli Bányai László is izgalmasan, hitelesen érzékelteti, hogy a kisebbségi sorsúak miként döbbentek rá az önösszeszedés lehetőségeire. Persze, az emlékiratnak van még egy mozzanata, amelynek hazai tanulságai sem megvetendők. A gimnáziumból gimnáziumba hányódó diák 1918—1919-ben a kalocsai jezsuitáknál tanul és a Tanácsköztársaság idején átélí az úgynevezett dunamelléki kuláklázadást. S miközben ezt az emlékező éppen csak megemlíti, felötlik bennem: egy fiatal és tehetséges történész fáradságos munkával gyűjtötte össze a korabeli dokumentumokat és szemtanúkat, hogy a történelmi valósággal szembesíthesse a tanácskormány legalábbis ellentmondásos agrárpolitikáját.

Az már nem jutott eszébe — eszünkbe —, hogy Bukarestben él egy idős történész, aki koronatanú lehetne.

Zöldi László

Deim Pál

DEIM PÁL: EMBER ÉS HÁZ (1969)

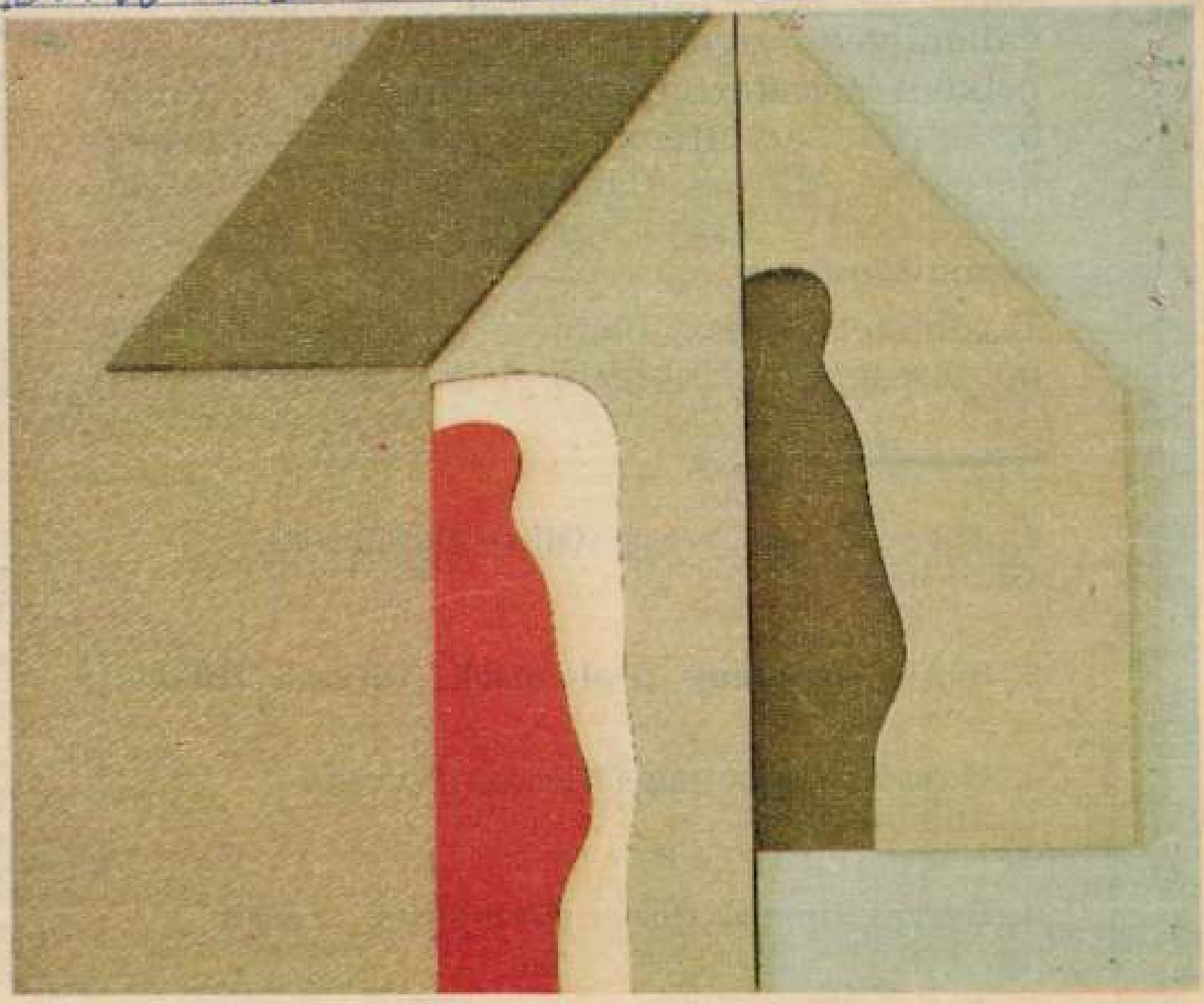

Tilsör, Budapest, 1977. júl. 10.

amelyekről Bernáth Aurél méltán írja Előszavában, hogy „mint műtárgyak hatnak" — valamilyen szigorúan felépített kiállítás képeiként sorakoztatja fel, s foglalja a tömör bevezetés, az utószó és a kísérő szövegek keretébe. Már első látásra is gyönyörűséget okoz tehát a könyv; érdemes újra meg újra kézbe venni.

Tiszteletet ébreszt bennem az a szenvedélyes pontosság, mértéktartó lelkesültség, konok

---

1. Törpe havasi rózsa (Olasz Dolomitok, Giau-hágó)

2. Svájci repcsény (Dolomitok, Rifugio Dibona)

3. Havasi aranyvirág (Muettas-Muragl, Graubünden)

4. Borzas Havasi Rózsa (Dolomitok, Pocol)

5. Dolomitlánc a Giau-hágó fölött

Deim Pál, festőművész

58

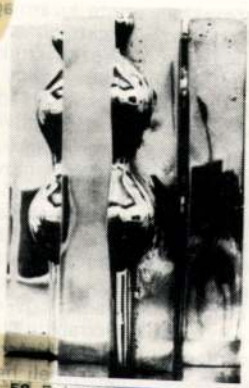

58 Deim Pál: Történelem I.,
bronz, 27x20x18 cm, 1978

Művészet, Budapest, 1981. aug. 17old.

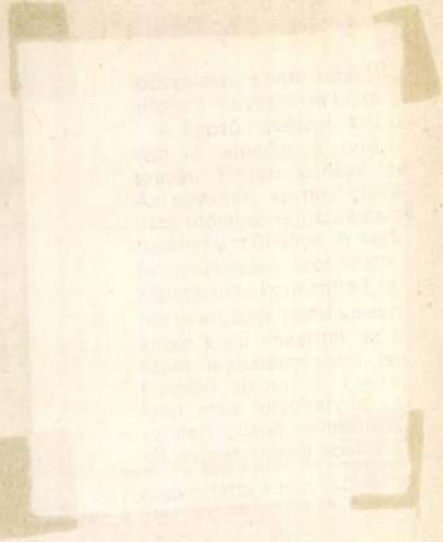

Deim Pál
Székesfehérvár
István Király Múzeum

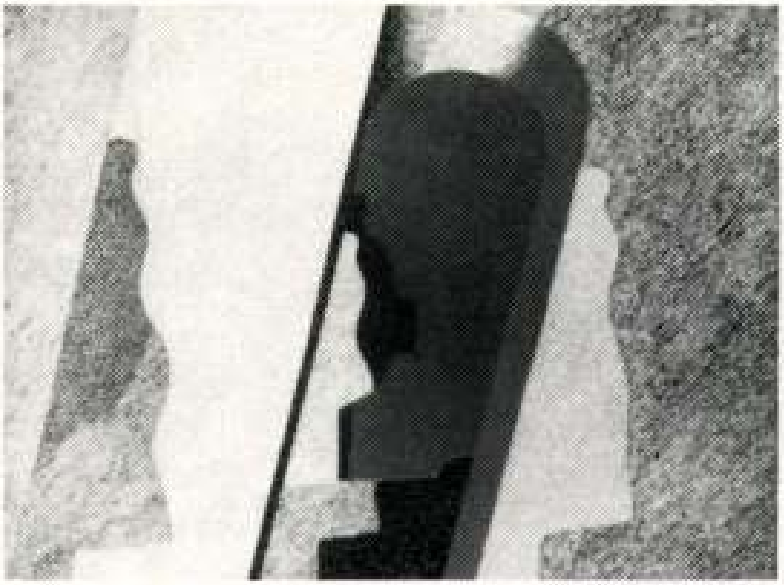

Deim Pál: Feljegyzések egy kolostorban,
változat, papír, tempera, 50×60 cm,
1974 (Fotó Gajzágó Jolán)

Deim Pál, festő-
művész

Művészet, Budapest
1979. szept. 47. old.

ieorg Gerster / The Earth from an erial Perspective (Ferenc Bodor) *42*
ohn Michell / The Earth Spirit (F. B.) *44*

HRONICLE *46*

n the Front Cover György Csete: uilding housing the spring, Pécs-Orfű Baranya County), 1971 (aerial photo y István Panyik)
n the Inside of the Front Cover: lonumental "Drawing" on the Plateau f Nazca, Peru (after G. Gerster)
ouvenir Card: Göreme, Turkey (photo y Károly Borbély)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Pál Deim

1021

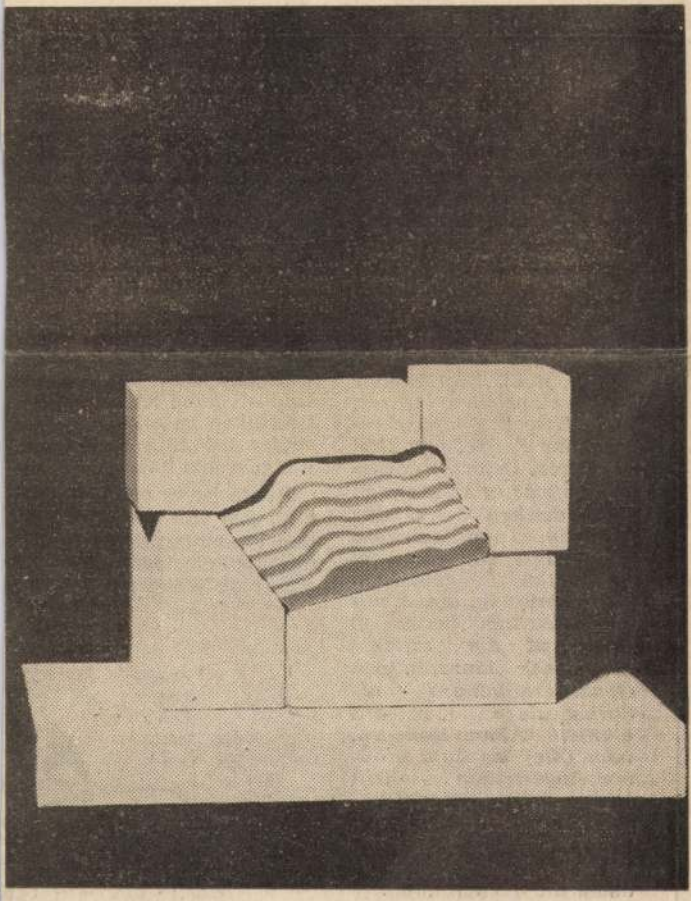

Pál Deim (1932), sein Oeuvre charakterisieren die Einheit geometrischer Formen und konstruktive Komposition: Allen sinnlos Verstorbenen zum Gedenken (1972, Öl auf Holz)

Mitten am Rande

FRAUE

Zum 8. März, dem internationalen Frauentag, hielt in einem Budapester Betrieb, in dem zu dieser Feierstunde auch ausländische, deutschsprechende Gäste eingeladen waren, der Gewerkschaftssekretär seine Festrede in zwei Sprachen. Denn, so dachte er, das war er erstens den ausländischen Gästen schuldig, und zweitens seiner erst vor kurzem abgelegten deutschen Sprachprüfung, die er mit „ausgezeichnet" bestanden hatte und die seitdem mit einer 15prozentigen Gehaltserhöhung als Sprachzulage belohnt wurde. Alle Kollegen, vom Chef bis zum größten Angestellten sollten hören, daß er diese Zulage wirklich verdient hat, daß es nicht nur auf dem Papier steht, wie er deutsch sprechen kann.

Seine selbstverfertigte, wortgetreue Übersetzung aus dem Ungarischen gebe ich hier mit dem tief-

Wie lange wir, mein Kolle
ich, uns über den Inhalt die
Köpfe zerbrechen, sei dahin
von Zahlen und schon gar
etwas soll heute doch einm
noch nie in den vielen Jahr
wer jetzt über welches Ther
Und oft habe ich im Stillen
Gedanken zu allen Ideen, fü
später auf „Mitten am Rande
nie gekreuzt haben.

Heute ist es seit so langer
hen, daß wir beide in eine
den Frauentag, den 8. März.
unseres Feiertages eine Aus
auf seine Weise dies Fest be

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Deim Pál grafikus-

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

a festőművész

1979 SEP 22

1021

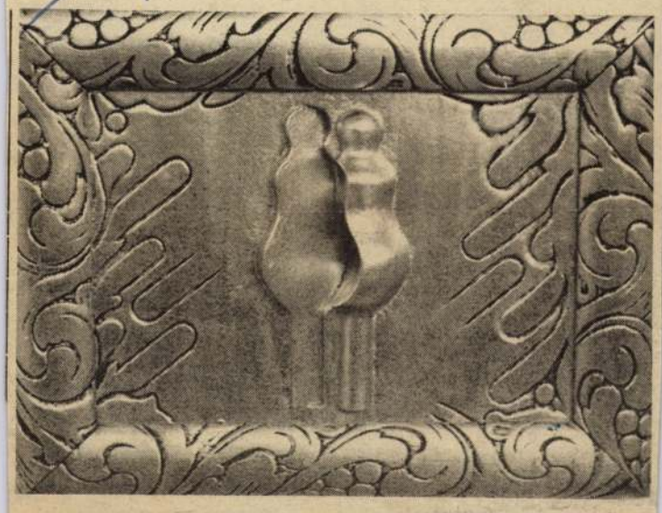

Deim Pál: Dualizmus

Deim Pál kiállítása

Változatok egy bábura

Deim Pál festőművész kiállítása a székesfehérvári István király Múzeumban nagy tetszésre találhat a hűvös, intellektuális élmények kedvelőinél. A szentendrei művészet hagyományai kristályos tisztaságú és kissé íztelen párlattá szüremlenek a nagy pontosságú alkotó laboratóriumában. Harmincegynéhány bemutatott munkája egységes egész, a leginkább zenéből ismert variációk egy témára műfajában.

A téma voltaképpen roppant kevés. A művész megteremtett egy figurát, s azt alakítja, minden vonását meggondolva, különböző, de nem nagyon különböző környezetet teremt neki hátterül, s ezzel a változtathatóság végtelen határai felé int, a maga nemében tökéletes kidolgozottságú formai eszközökkel.

Maga ez az uralkodó figura afféle stilizált emberalak, leginkább egy kuglibábura hasonlít. Nem fogható rá, hogy jelképezne valamit. Ha megfejtést akarnánk ráerőszakolni, alighanem a világtörténéseinek folyamatában öntudatlanul sodródó embert jelentené. Környezete alapeleme is egyszerű, megnyúlt, két végén körívvel lekerekített, egymással párhuzamos téglalapok társaságában jelenik meg többnyire a báb, ilyen-olyan szögbe eldől vagy álldogál, olykor egyedül, máskor negatív lenyomatú, vagy hosszában elmetszett társával.

Ami változik: a színek és terek rendje. A festményeken különböző metszésű síkok találkozásában tűnik föl a báb részvétlen tömege, skarlátvörös vagy erőteljesen kék, többnyire fekete vagy sötétszürke háttérbe, de világosabb, szolidabb színek is feltűnnek, hogy aztán az újabb kompozíción színt cseréljen a figura és a környezet.

Grafikus és plasztikus alkotásokon is végigvariálja témáját Deim Pál. A festett fából és fémből készült szobrok, reliefek ugyanezt a formai problematikát járják végig, néha egy blondelkerettel vagy ikonszerű megjelenéssel valamiféle stílusparódiai szándékra, művészettörténeti előzményekre utalva, sőt kivételesen, inkább csak a címmel jelezve, politikus vagy morális mondanivalóra is.

Mindez így leírva kissé szárazaknak, elvontnak hat, de látva sem más a hatás. Deim Pál kulturált látványt képes teremteni, megnyugtató hatású, kiegyensúlyozott szín- és formavilágot alkot. Bizonyára érdekes eredményt hozna, ha képességét az építőművészet is felhasználná, elegáns, logikus fondorlatossággal összekapcsolódó belső tereket tudna létrehozni. Hogy mint festőért és plasztikai művészért is lelkesedni tudjunk érte, ahhoz talán át kellene törnie túlzott vegytisztaságra törekvő műhelyének önmaga által emelt falait.

á. sz. j.

detés

— UT frsz DACIA eldó. Szfvár, Tompa Mihály u. 17. 011 162

— UK frsz 1200-as, gázsban tartott ZSIGULI omokszínű) kifogástan állapotban eladó. fvár, Rákóczi út 6. II. 22. 011 163

— IN-s WARTBURG E LUXE eladó. Szfvár, ikszáth K. u. 7. fszt. 011 170

x Jó állapotban lévő T-s ZSIGULI eladó. deklődni: Szfvár, Gelt u. 62. sz. alatt. 4020

— Négyéves WARTURG Lim. eladó. Érklődni lehet: hétköznp 18 órától és vasárp. Szócs József. Münch ltp., Toronysor 5. I. em. 31. 4022

x UD-s frsz 1200-as IGULI megkímélt álotban eladó. Érdeklődni: Szfvár, Mancz J. 2/a. V. em. 17. 4024

x Megkímélt négy és éves WARTBURG mélygépkocsimat elrélném három—négy es Trabantra. „Megyezünk" jeligére a adóba. 4026

— UV-s 4 éves WARTURG de Luxe személykocsi eladó. Csutt. fvár, Elmunkás u. c. Érdeklődni: hétköznp 16 óra után. szomton egész nap. 011 156

x UK rendszámú TRANT Limousine eladó. vasberény, Kossuth u. 4011

x SKODA 1000 MB eló. Kitűnő állapotban. fvár, Tompa Mihály 49. 4009

x IS frsz WARTBURG Luxe személygépkoi eladó. Szfvár, Katona József u. 22. Érdeklődni: szombat, vasárp egész nap. 4005

x Megkímélt 6 éves -os TRABANT friss űszakival eladó. Szfr, Horvát I. ltp. 6. IV. n. 2. 4027

x 408-as MOSZKVICS vid műszaki vizsgával adó. Érdeklődni: Mór, rpád u. 60. du. 2 órá-l. 4034

x TRABANT 601-es Y-os, friss műszakival adó. Szfvár, Kadocsa 5. 4042

— Szfvár, Budai Nagy ntal u. 17. sz., kettőobás CSALÁDI HÁZ, eköltözhetően eladó. rdeklődni: József utca c. IV/3. 16—18 óráig. 011 057

— EMMARÓZÁN 320 -öl szőlő, pincével, étvégi házzal eladó agy Balaton környéki agatlanért, telekért csehető, megegyezéssel. rdeklődni: 15 órától. zfvár, Selyem u. 23. árkus. 011 062

— Szfvár, Sütő u. 15. z. HÁZ részben vagy gészben eladó. Érdekdni: Sütő u. 15/a. vagy elefonon 13-432. 010 937

— Szoba-konyhás HÁZ 200 m² telekkel eladó. szkaszentgyörgy, Kisszka 46. 011 034

— Szfváron — családi kok miatt — kedvezményes feltételekkel eladó háromszoba-hallos összkomfortos SZÖVETKEZETI lakás beköltözhetően, telefon: 13-995 du. 2 óráig, vagy Sür-

x Elcserélném OROSZLÁNYI kétszoba-komfortos, nagykonyhás, tanácsi lakásomat móri, vagy fehérvári hasonlóra. Gulyás Ferenc. Mór, Martinovics u. 4. 3951

— LAKÁSCSERE! Elcserélném állomáshoz közeli utcában, társasházban lévő, földszinti, 72 m²-es, kétszoba-hallos, gázfűtéses lakásom, kerttel, garázsépítési lehetőséggel, 50 000,— Ft OTP-kölcsönnel. KÉREK: 50—52 m²-es kétszobás, gázfűtéses hasonló OTP-kölcsönnel szövetkezeti lakást plusz a két lakás értékkülönbözetét készpénzben. Ajánlatokat: „Kellemes lakás" jeligére a Hirdetőbe kérem. 011 124

— Székesfehérvár, Rádió út 26/a III/2. alatt 56 m²-es, kétszobás, összkomfortos, gázfűtéses SZÖVETKEZETI lakás + garázs, kp plusz OTP-vel eladó. Érdeklődni: ugyanott, napona 16 óra után. 011 117

— Székesfehérváron, a Novák lakótelepen eladó egy 56 m²-es, kétszobás OTP öröklakás, azonnali beköltözéssel. Irányár: 250 000 + OTP. Érdeklődni levélben: Elek Imre. Budapest, Csalit utca 7. 1025: Telefon: 210-520/17 munkaidőben. 011 112

x BUDAPESTI, társbérleti lakrészem elcserélném Szfváron egyszobás lakásra műszaki megosztási tervek, engedély birtokomban van. „Családi okok" jeligére a Kiadóba. 3962

x Kétszobás, konyhás, kamrás családi HÁZ melléképülettel 200 n.-öl telekkel azonnal beköltözhetően eladó. Tapolca, Halápi út 11/b. Érdeklődni: Szfvár, Makarenko út 17. Szombaton egész nap. Ugyanott gázpalack nyomáscsökkentővel, gázrezsóval eladó. 3982

x Azonnal beköltözhetően eladó kétszobaösszkomfortos SZÖVETKEZETI lakás kp plusz OTP átvállalással. Szfvár, Palotai út 71. V. 98. Érdeklődni: hétköznap 17 órától, szombaton egész nap. Palotai út 71. VI. 102. Dr. Tunyogi.

x CSÓKAKÚN várközelben 400 n.öl telek és 81-ig vizsgázott IO frsz Trabant eladó. Szfvár, dr. Koch L. u. 16. II/2.

x Háromszobás családi HÁZ eladó! Székesfehérvár, Attila u. 5. sz. alatt. Érdeklődni lehet: héttőtől naponta 15 órától 18 óráig a helyszínen. 3998

x Családi HÁZ eladó 600 n.-öl telekkel. Szabadbattyán, Szabadság u. 7. Alföldiné. 4018

— Szfváron, kettőszoba-összkomfortos, gázfűtéses, 56 m² alapterületű lakás, októberi beköltözéssel, sürgősen eladó. Irányár: 250 000,— Ft „Első emelet" jeligére a Hirdetőbe. 011 130

— 480 n.-öl SZŐLŐ, présházzal, felszereléssel eladó. Kriványi út 27. Érdeklődni: Szfvár, Forgó u. 11. 011 147

— Lovasberény, Kisfaludy u. 81. sz. HÁZ

— ELCSERÉLN rágórára nézd, leti egyszoba-ös fortos, tanácsi la kétszobásért. Ér ni: Szfvár, Koc 2. Burkus.

— Elcserélném PESTI, IX. kerü bérleti, I. emelet konyha-spelzos mat hasonló fő székesfehérvári 1 Érdeklődni: Szfv csárcsatornapart vácsné.

— BUDAPEST szoba-komfortos, lakásomat szfv plusz félszobásra ném. Érdeklődn vár, Vörös Had 74. fsz. 1.

— Belvárosi há ba-hallos, össz tos, tanácsi la másfél szobás sira CSERÉLN emeletig. „Hívól igére a Hirdetőb

— Egy frissfej HÉN, 2 db üszőborjával ela badbattyán, Dóz utca 8.

— Egy db KANCA CSIKÓ, ben is bekoszív Kőszárhegy, -Dea renc utca 5.

— „Új-Zélan „Csincsilla" TE NYULAK elad vár, Pörös út 26.

x 50 db sár GALAMB eladó Rákóczi út 1.

— „Durok 2" db öves KOCA elléshez eladó. lyes, Münnich 47.

— Héthetes BI JÚ eladó. Érd Kiss Lajos. Pákosuth u. 80.

— Kettő db LÓ eladó. Urh tőfi u. 41. Palk

x Három db zott CSIKÓ elad Kossuth u. 33.

x SZŐLŐOLTV lugasgyűjtemény melől áron. Árj díjmentesen kül lisko szőlész, G

— Kukorica t górét VENNÉK. lyes, Vörös Had 16.

— TELEK el deklődni: Fehér gó, Kossuth u.

— BETONKE 400 literes bo eladó. Szfvár, resztúri út 71.

— Eladó 1 d teres „Lehel" típusú HŰT RÉNY (szobai bárhűtő). Szfv ronysor 6. VI. 6

— Folyó hó 1 órakor a Pintér 44-es tömb és K. ltp. 13-as megállója köztt lon ELVE „Longines" órám. Kérem tes megtalálót, ellenében szí leadni a Pinté 44. II. em. 26. órákban.

x Négykere TRAKTOR deklődni: n délután. 16 óra gélyes, Münn 151. Kovács.

x Vízvezeté

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1972 MKR 2

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál
1021

Deim Pál: Kompozíció (részlet)

PATKÁNY-MENTESSÉG

Kezdetben volt a *patkánymentesítés*. Csúnya szó, meg is írtuk, hogy nem tetszik.

A napokban új patkány- és anyanyelv-irtó plakátok ezrei jelentek meg a budapesti utcákan. *„A patkánymentesség fenntartása a lakosság részére díjtalan”* — hirdetik. A „patkánymentesítés” végeredményeként tehát bekö-szöntött a „patkánymentesség” (lásd még: diplomáciai mentesség. személyes mentesség stb.), és ennek a furcsa mentességnek „a lakosság részére történő fenntartása”. Gondoljuk, a mondat magyarul folyamatos, rendszeres patkányirtást jelenthet. A sokoldalú plakát azonban a nyelvhelyességmentességnek a lakosság részére történő fenntartásáról is gondoskodik.

Ugyancsak díjtalanul.

B. Gy.

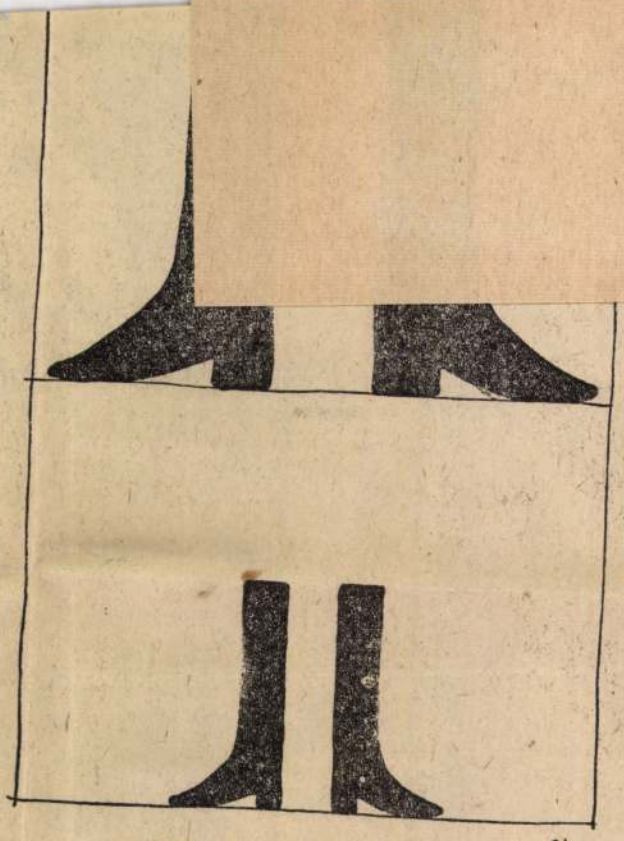

Réber László rajza

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 OKT 19

MAGYAR IFJÚSÁG

Deim Pál

Egyenlőségjelek

1021

Kevés olyan kísérletező művészünk van, mint *Deim Pál*. A Magyar Nemzeti Galéria-beli Műhely kiállításán holográfjellegű bemutatót tartott alig fél esztendeje, s most Székesfehérvárott, az István király Múzeumban az életmű bomlik ki előttünk. Deim úgy kísérletezik, hogy alanya, tárgya, egyszersmind gondolatának kiindulópontja az ember. Emberközpontúságát nemcsak a tér és idő problematikája jelzi, hanem az az igyekezet is, ahogy megszerkesztett és átérzett világában otthont teremt figuráinak. A szituációk nemcsak jelzik, hanem meg is határozzák a figurák cselekvését.

Deim bábukra redukált világában látszólagos a szenvtelenség. Éppen az ellenkezője hat: a matematikai precízség és az a széles horizontú érzelmi áradás, amely felbillenti egy-egy ovális kép, faragott plasztika emberi gesztusait, egyszóval tárgy és gondolat, kifejezés és anyag úgy válik eggyé, hogy közben észre sem vesszük az alkotás folyamatát, csak végig kell gondolnunk egyfajta mechanizmust és máris rájöhetünk: Deim nagyon is valós tényeket formál, farag és fest. Csak éppen az egyenlőségjelet kell felfedeznünk, illetve kitennünk a bábu és az ember, a rács és a környezet, a zárak és a kapuk, a manipulált közeg és beprogramozott valóság közé, s akkor ezek a jelek nagyon is közérthető tartalmakat hordoznak. Hogy ne csak sóvárogjunk, hanem értsük is mindennapjainkat; hogy ne csak egyszeri szemlélők, illetve végrehajtók legyünk, hanem értő és küzdve cselekvők is, amikor egyenlőségjeleinket keresztként a hátunkra vesszük. **(M)**

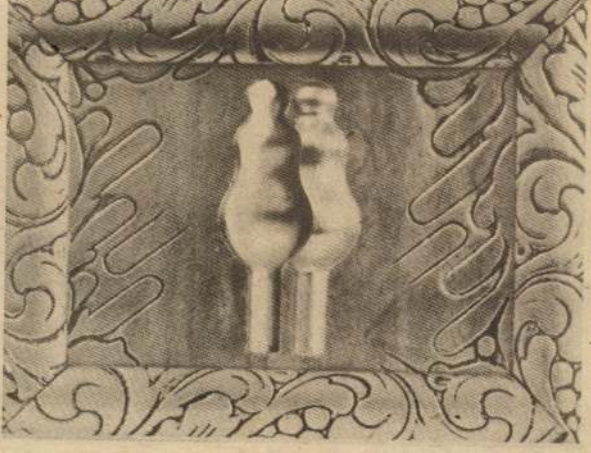

Nem turis

SK—12-tó az E ramfüze nat. Ok a Moszk vonalon járt a Szovjetunióban.

— Ez év elején kezdődött a mozgósítás — mesélte *Hegyi György*, a KISZ IV. kerületi bizottságának első titkára. — A fiatalok között ott volt Újpest testvérmegyéjének, Hevesnek 40-tagú küldöttsége is. Önálló csoportot küldhetett a Chinoin, az Egyesült Izzó KISZ-alapszervezete is. A 320 résztvevőből 270 a KISZ-aktivisták száma. A vállalati alapszervezetek olyan KISZ-eseket küldtek, akik mozgalmi és szakmai munkájukkal érdemelték ki ezt az utat. Többen jöttek a szakmai versenyek első helyezettjeként. Az utazáshoz hozzájárulást kaptak az üzemektől, illetve a kerületi KISZ-bizottságtól.

— Előzetes tájékoztatót tartottunk a Szovjet Kultúra és Tudomány Házában. Így kezdtük az ismerkedést a Szovjetunióval. Csoporttalálkozókat szerveztünk, hogy összeszoktassuk a társaságot. Arra törekedtünk, hogy az ifjúsági küldöttség képviselje az egész kerületet és Újpest egyfajta keresztmetszetét adja. Ezért is vettünk filmfelvevőt és diasorozatot, amikor pedig az utazásról minden képanyag elkészült, a Szoviet Kultúra és Tudomány Házában újból találkozunk. Hisz ez nem egyszerű turistaút volt.

idejében előzetes bejele
makköröket vetítik: Az
fémművesség; Pannónia
tartománya; Kézműipa
Népvándorlási ötvös- és

Új szerzemény

A Hadtörténeti Múzeu
léki hónap keretében Ú
lítás nyílt. A múzeum
tárggyal és dokumentu
son ebből láthatnak íz

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 OKT 15

NÉPSZAVA

Deim Pál

1021

Deim Pál (Magyarország):
Történelem

10., 14., 20., 21. számú sorok megfejtése, levelezőlapon.

VÍZSZINTES:

1. Nagy vietnami államférfi
7. Fekete István híres baglya
8. Figyelmeztet
9. Bosszús kiáltás
11. Cselekvést kifejező szó
13. Sorvég (!)
14. Huszár páratlan betűi

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 APR 9

Tükör

Deim Pál

1021

DEIM PAL
KIÁLLÍTÁSA
MŰCSARNOK

„Valami elemi erő áramlik, árad, sugárzik Deim Pál műveiből: valami eredendő jóság, tisztaság és pontosság fénylik és ragyog föl munkáiból, valami az alig megfogalmazható maradandóból és lényegből" — írja Juhász Ferenc. A Műcsarnokban rendezett kiállításán most negyvenkilenc festményét, harminchárom grafikáját, öt szobrát és nyolc reliefjét láthatjuk. Képünk: „Családi fénykép a XXII. századból".

12

divatból. Ilyen az acéltoll, amivel a ma élők néhány nemzedéke tanulta meg a betűvetést, aztán gyermekkorunk álma: az iridiumhegyű töltőtoll . . .

— Nagy iramú időket élünk — mondja Kiss Gyula —, tömegcikkekre van szükség. De ez nem jelenthet igénytelenséget. A vásárló szemében sokat számít a külcsín és a praktikusság. Jó példa erre a

vitáikban alighanem helyet kapnak Verőczi Márta és Kiss Gyula gondolatai is.

GEDE MÁRTON

Deim Pál

19 Deim Pál: Ember és ház,
festett faplasztika, 160x200 cm, 1969

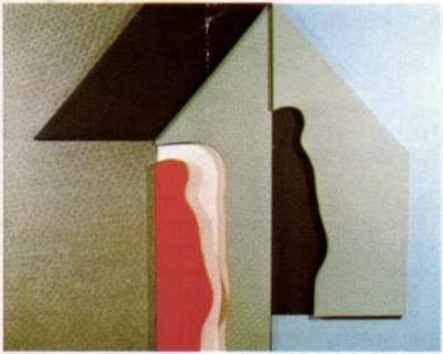

Ime, így fordult a dekoratív vonal a tárgyalás Möbius-szalagján, miközben értelmezésünkkel folyvást magunk előtt toltuk, az eredeti lenti helyzetéből most a fentibe. De ebben a pozíciójában szemléletünk és érveink igazát már több fény világítja. Nem eszközszerepét támadjuk a dekoratív vonalnak, hanem az organikus emberi lét kötelmeit semmibe vevő zabolátlanságát, fagyöngyzöldellését, öntelt fütyörészését. Amikor dölyfösen már maga is elhiszi: nem az igazság keresése az élet célja, hanem hogy jól kipróbált, jól működő közhelyekkel – jól látszódjunk benne.

the whole world may be revealed for the children.

Rideg: The Culture of the 2

rgács: Creativity, Taste, 3

abados: On the Programme rt Workshop for Children Youth—in Simple Statements

omogyi: Art as the Model e Attitude 12

ábas: Collective Drawing in y–Maurer Group 14

nyi: The Experiment at Csille- 6

öldi: Children's Drawings zing the World Image 20

Makoldi: Tale Illustrations— en Make Them 26

enyhárt: Crabs Have Forgot- uild... (Contributions to the of Environmental Aesthe-

LOOK TOGETHER AT

na doll of the Ethnographical (László Borsányi) 34

rdős: Terauchi in the Whale

adász: The School of Vision

IOP

vács: The Expressive and the Line II 42

IONS 48

nt Cover: Action for Shaping oundings, 1977 (photo by

Inside of the Front Cover:

d'élaborer le système p
langage visuel basé sur
Bauhaus – système intégrar
festations musicaux, lingu
de mouvement. Dans sor
présente non seulement
mentations concrètes, mai
conflits qu'avaient l'enseigr
élèves lorsque, suivant les
vue nouveaux de l'éducatic
ils devaient faire face, hors
stances de laboratoire, à
quotidienne de l'enseigne
mode de vie des parents et à
paralysante de l'« arrière-pla
Forgács étudie l'attitude
qui, avec l'avancement de
de plus en plus bornée,
intérieurement qu'extérieure
côté de la pratique; Györg
observe la créativité – qui,
notion, élève l'activité ar
aussi l'activité non artistiqu
de la création – du point d
genèse et de sa théorie. La
l'exigence fondamentale qu
exprimée en elle se retrou
vie-même, c'est-à-dire dans
n'est pas art. La créativité
notion de valeur est pourtan
à l'art que par exemple,
conceptualistes n'espèrent
épanouissement dans la
les jours que par la „désob
de l'art, renonçant à la pro
objets. De toute façon,
régulateur de la société pr
ce que l'artiste-cordonnier
à sa « chaussure » esthétiqu
celui qui veut à tout pri
artiste, tandis que l'homn
trouve le catharsis dans
de son intégration à la soc
d'avoir la satisfaction dans
des idéaux de valeur. C
créatrice n'a pu être exi
de l'art que par une conce

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU
Budapest

1969 AUG 21

Deim Pál

1021

Neues Szentendre-Image gesucht

Ausstellung von Pál Deim

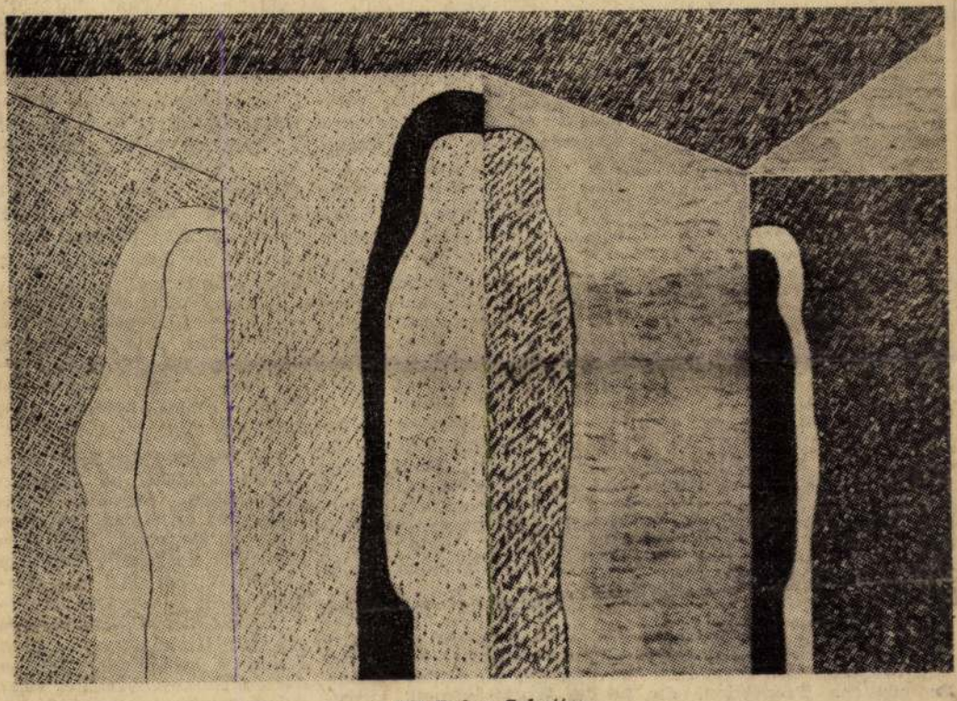

Pál Deim: Schatten

Die moderne ungarische Malerei ist weder Kind der technischen Entwicklung noch industrieller Designs. Es ist bezeichnend, daß sie sich am besten in der an historischer Patina so reichen Kleinstadt Szentendre entwickelte und nicht in Fabrikvierteln, daß sie in die moderne Retorte der Abstraktion nicht Maschinen, sondern Folklore, barocke Architektur und gefühlvolle Mythen legte. Seit der Tätigkeit von Lajos Vajda, die in den Dreißigerjahren ihren Höhepunkt erreichte, gehen die Maler von Szentendre auf dem Weg des Surrealismus und der romantischen Symbolenschöpfung. Und wenn dieser Pfad inzwischen abgewetzt ist, seine Suggestivität verloren hat, so konnte das eben darum geschehen, weil das kühlere Licht, die diszipliniertere Linienführung der technischen Ästhetik den Künstlern fremd geblieben war.

Die Ausstellung Pál *Deims*, die kürzlich im Museum von Szentendre eröffnet wurde, bricht mit dieser Romantik. Grundmaterial seiner schönsten Arbeiten ist poliertes Aluminiumblech, und seine suggestivsten Kompositionen zeugen von einer kühlen Ordnung, sie lassen sich nur mit der Sachlichkeit und dem rationalen Geist von Schalttafeln vergleichen. Diesen Drukken und Bildern fehlt die Unreinheit des Werks, die „aufregende" Unsicherheit. Gleich einer elektronischen Maschineneinheit trägt die Ausstellung die intellektuelle Spannung der blauen Tönung in sich.

Deim brach jedoch nicht mit dem eigenartigen barokken Stadtbild Szentendres, nicht mit seinen Mythos und Folklore neu hervorbringenden künstlerischen Traditionen. Er tat nur so viel, diese Traditionen in die für die Jahrzehnte der Pop Art und Op Art so charakteristische technische Klarheit zu kleiden, den alten Mauern jenes intellektuelle Licht zu verleihen, welches die Geschmackswelt, der gedankliche Anspruch der Sechzigerjahre erfordert. Der Weg dieser Klärung läßt sich auf der Ausstellung klar verfolgen. Die Erfahrungen einer Studienreise nach Jugoslawien, das stets wiederkehrende Tor eines zeitlos antiken Balkan-Klosters und die dort auf Zeitungspapier skizzierten Gewölbebogen bedeuten den ersten Schritt auf dem Weg zur Einfachheit. Aus diesen Kompositionen — die zumeist aus der abgestimmten Gemeinsamkeit zwei bis drei architektonischer Gliederungen und einer menschlichen Silhouette bestehen — formte Deim massive Zeichen. Die Oberflächen wurden durch das Rasternetz kurzer Linienstücke lebendig gemacht, die Konturen zu dicken Bändern, zu konstruktiven Elementen gesteigert. Das so erhaltene Kompositionsschema wurde dann in den verschiedensten variierten Techniken verarbeitet. Das Ergebnis ist zugleich den sich rhythmisch wiederholenden dekorativen Elementen Vasarelys als auch den eine monumentale Kraft ausströmenden, Rasterdrucke vergrößernden figurativen Bildern Lichtensteins verwandt.

Der größte Wert von Deims Versuch liegt eben darin, in diesem super-sterilen Kompositionsgerüst den Zauber von Märchen und Mythos bewahrt zu haben. Aus dem Rasternetz tritt ein menschlicher Schatten hervor, und in der technokratisch-reinen Komposition ist die einst dörfliche Ruhe des sanften Barocks zu spüren. Deim suchte das neue Gesicht Szentendres, doch im Grunde genommen fand er das alte wieder, in Begleitung neuer Formen, neuer Worte. Diese Synthese regt jedoch unumgänglich die anderen Künstler Szentendres dazu an, die altehrwürdige Romantik der Folklore und Myhten gegen frischere Mittel einzutauschen.

Géza Perneczky

ÉLA MÁTRAI-BETEGH

SZEGEDER FREILICHTSPIELI

Die Tragödie des Menschen

Die Szegeder Freilichtspiele und die Theaterkritik befehdeten sich. Genauer, die Kritik erklärte nach der Aufführung der *Tragödie des Menschen* vor einigen Jahren zwar mit verschiedener Lautstärke, doch einmütig, die Aufführung sei zerfahren, übertrieben, einer philosophischen Dichtung — und sei sie tausendmal als Freilicht-Volksfest und Massengaudium der Ideen und Gedanken gemeint — unwürdig, verkitscht und zur Show degradiert.

Diese Fehde zeitigte jedoch etwas Gutes. Ich möchte es nicht als einen Sieg der Kritik bezeichnen, Festspiele und Kritik führten ja keinen Krieg. Das Ergebnis am Ende einer schwelenden Diskussion war, daß sich die Szegeder Festspielleitung doch überzeugen ließ, was man mit der „Tragödie" unter Gottes freiem Himmel tun darf und was nicht.

1969 entstand zwischen der *Tragödie des Menschen* und dem Domplatz von Szeged die bestmögliche Proportion, die zwischen einer dramatischen Dichtung, einem Meisterwerk und einem minder künstlerischen Raum überhaupt zustandekommen kann. Der Regisseur László *Vámos* fand, wie es scheint, einen Schlüssel für die Tragödien-Aufführung auf dem Domplatz, ein Gleichgewicht zwischen dem Dekorativen und dem Gedanklichen, einen Übergang, eine Überbrückungsmöglichkeit zwischen Freilichtbühne und der Intimität einer Kammerbühne.

Der Bühnenteil vor dem Dom, wo sich die echte zentrale Handlung der „Tragödie" abspielt, ist in der jetzigen Aufführung ein Teil des Erdballs. Was diesen leicht gewölbten Kugelschnitt umgibt, ist das Akzessorische, das Spektakuläre, Spielraum für die auf Freilichtbühnen unerläßliche Massenbewegung und Dekorativität. Letzten Endes steht also in der Mitte der unübersehbar großen Bühne eine Kammerbühne: ein solider Hügel, umgeben diesmal doch von der klaren Höhenluft von Madáchs einsamen, klaren Gedanken.

Diese Lösung der Regie, an der selbstverständlich auch der Bühnenbildner László *Székely* einen Anteil hat, ist die beste und überzeugendste Idee der Neuinszenierung von László Vámos. Die Ausdehnung der in die großen Dimensionen eingefügten kleinen Bühne schließt im vornherein aus, daß die drei Hauptdarsteller der „Tragödie" — Ádám, Éva und Luzifer — in der vor einigen Jahren beanstandeten Szene wieder ohne Kontakt zueinander dastehen. Auf diesem kleinen Erdball dieser Drei, auf ihrem Miniglobus wird der Wechsel der Epochen lediglich mit der Veränderung je eines Kulissenelements angedeutet: für Ägypten steht der Thron, für Athen einzig der Altar, für Rom ein goldener Pan, für Paris die Guillotine und so fort. Bescheidene, unaufdringliche Mittel mit um so mehr Ausdruckskraft, tatsächlich dramatische Requisiten für große und kleine Bühne gleichermaßen geeignet.

Ein Volltreffer der Regie war die Stimme des Herren — nur seine Stimme! — sichtbar zu machen, im echtesten Sinne des Wortes visuell auszudrücken. Spricht der Herr, erglänzt das Licht hinter der großen Glasrosette über dem Domtor, wodurch zum erstenmal in der Geschichte der Geschichte der „Tragödie"-Aufführung am Szegeder Domplatz der Dom als Gebäude — wie so oft versprochen — eine aktive Rolle am Spiel hat. Er wird architektonischer Bestandteil des Dramas, endlich hat es einen Sinn, daß die Freilichtspiele eben hier stattfinden, daß der Dom — an sich wirklich kein Meisterwerk der Architektur — im Hintergrund steht. Ebenso wurden an der Fassade sechs Scheinwerfer aufmontiert, die auf die Bühne gerichtet sind, sie sind die abgeschlossene und innere Lichtquelle der Freilichtbühne, die besonders in der Prager Szene eine schöne und der Aufführung organisch eingefügte Rolle haben. In dieser Szene leuchtet nur einer von ihnen und zeigt unmißverständlich Keplers — Keplers und Madáchs — unerträgliche Einsamkeit unter dem Sternenhimmel, ihr Angewiesensein auf den einzigen Gefährten, den kalten und indifferenten Polarstern.

Zurückhaltung, einer der ausschlaggebenden Wesenszüge des Künstlers, die Fähigkeit, eine Wahl zu treffen, die Vervollkommnung des Geschmacks erscheinen in dieser Regie von László Vámos. Auch insofern ist er bescheidener geworden, daß er nicht scheut, hier und dort gute Lösungen aus den Regien desselben Regisseurs, der auch die übrigen Vorstellungen der Szegeder Freilichtspiele in den letzten Jahren auf die Bühne stellte, wenn in der jetzigen Aufführung keine Überreste der einstigen Maßlosigkeit auffindbar wären. Wer gern mit dem bengalischen Feuer spielt, an dem bleiben Ruch und Rauch des bengalischen Feuers haften. Diese kleinen, spöttische Vene des Kritikers reizenden Übertreibungen ändern jedoch nichts an meiner Meinung, die „Tragödie"-Regie von László Vámos ist diesmal eine hervorragende Leistung.

Die Leistung der Schauspieler kann nicht so homogen eingeschätzt werden, was nicht nur an ihnen, sondern auch am Regisseur liegt. Imre Sinkovits als Luzifer hätte im überwiegenden Teil des Dramas nicht in derart marktschreierischen Posen, wie ein aus dem Himmel verstoßener Liliom à la Molnár, spielen dürfen. Sinkovits-Luzifer setzt Adam gewissermaßen auf eine Schaukel, gibt ihm auf recht Budapester Art Saures, angefangen vom Paradies über die verschiedenen historischen Epochen zurück zum Lunapark, wenn man so sagen darf, und umsonst hat Adam das Gefühl, Großes, Schwindelerregendes aus seinem Mund zu hören, dieses Schwindelgefühl rührt lediglich von der Luftschaukel her; und die großen Wahrheiten der „Tragödie", die er ausspricht, werden in seiner Interpretierung zu Pointen verflacht.

Es ist vielleicht die Folge dieser Luzifer-Manier, vielleicht die Folge dessen, daß der Schauspieler vom Regisseur sich selbst überlassen wurde, daß der von Attila *Nagy* auf die Bühne gestellte Adam kein für stets neue Ideen begeisterter Held, kein Kämpfer, selbst bereit alles von neuem anzufangen, sondern von Anfang an ein versonnener Raisonneur, ein sympathischer Flüchtling, Träger des Weltschmerzes, der Weltgeschichte ist. Rührend lieblich ist jedoch Viola *Thirring* als Eva, obwohl sie vorerst die Konturen der erst zartmädchenhaften, dann dramatischen Eva nur andeuten kann. Doch ist es gut, die verständlicheren Frauenfiguren der wandelnden Zeiten im Vortrag einer so unverdorbenen Schauspieler Persönlichkeit zu sehen, die eine Eva zeigt, wie sie aus dem Paradies kam.

Den Effekt der

...und Bartóks

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 OKT 12

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál grafikus

1021

Bemutatjuk DEIM PÁL grafikáit

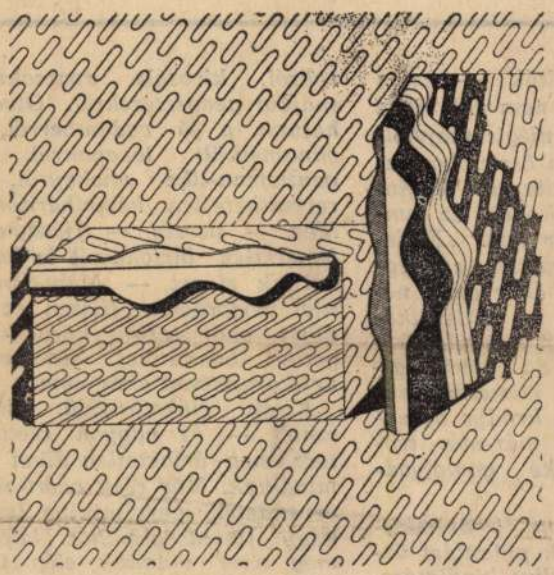

Szentendrén született, 1932. június 29-én. Képzőművészeti főiskolai tanulmányait 1963-ban fejezte be. 1963 óta kiállítóművész. Egyéni kiállításai: Mednyánszky terem (1965), Amsterdam (1968), Ferenczy Múzeum, Szentendre (1969), Modern Magyar Képtár, Pécs (1972), Egyetemi Galéria, Debrecen (1973), Műcsarnok (1974). Művei szerepeltek külföldi magyar tárlatokon: Bolognában (1966), Pesaroban (1966), Oslóban (1969) és Würtzburgban (1970). A pécsi IV. Országos Kisplasztikai Biennálén I. díjat nyert (1974).

Az, hogy egy festő — aki diplomája szerint grafikus — szobrászati nagydíjat nyer, már magában is több, mint kuriózum. Deim viszont személyében, művészetében dokumentálja a műfajhatárok elmosódásának manapság annyira új jelenségét. Grafikáinak, festményeinek, szobrainak ugyanaz a jelentése, elválaszthatatlanul összetartozik nála mindhárom kifejezésmód. Műveit együtt nézve, észre sem vesszük, ha átlépnek második dimenzióból a harmadikba, hogy festményt látunk, tusrajzot, festett faplasztikát, vagy rezes-sárgán csillogó bronzszobrot.

Deim szentendrei, ma is ott lakik, az új művésztelepen. Művészete is jellegzetesen szentendrei, szülővárosát azonban — indirekt módon — a szentendrei festészet révén ismerte meg igazán, már művészként, tudatosan választotta ezt a kézenfekvő hagyományt. „Festői" festőként indult, s tulajdonképpen lírai maradt, bármennyire szikárabbá, szárazabbá vált az előadása, bármennyire a mértanias szerkesztést észleljük elsőül, amikor a műveire ránézünk. A legtöbb munkájában szerepet kap az ember, az alak bábúvá derivált jelzése, hacsak annyira figurális ez már, mint a kuglibaba, vagy a baluszter. Deim Pál művészete tartózkodó, mégis szuggesztív. Összeegyeztethetetlen ellentéteket foglal egybe, de ezt a kiegyensúlyozott világot a kalandor merészségének az árán éri el. Állandó képcíme a Csend: ez a lefokozó, nyugtató csend jellemző a legtöbb képére, szobrára. És egy szinte érzékelhetetlenül magasrendű tisztaság, mely azonban sohasem válik sterillé.

1974-ben rendezett műcsarnoki gyűjteményes kiállításának végül is elvont, s a néző gondolkodását is igénybe vevő darabjai ritka sikert hoztak számára; közönségsikert is. Ez a csendes, alkatában — és sohasem megjátszottan — szerény fiatal művész olyan korlátlan tekintélyt szerzett, amilyen csak a klasszikus mestereké volt régen.

Frank János

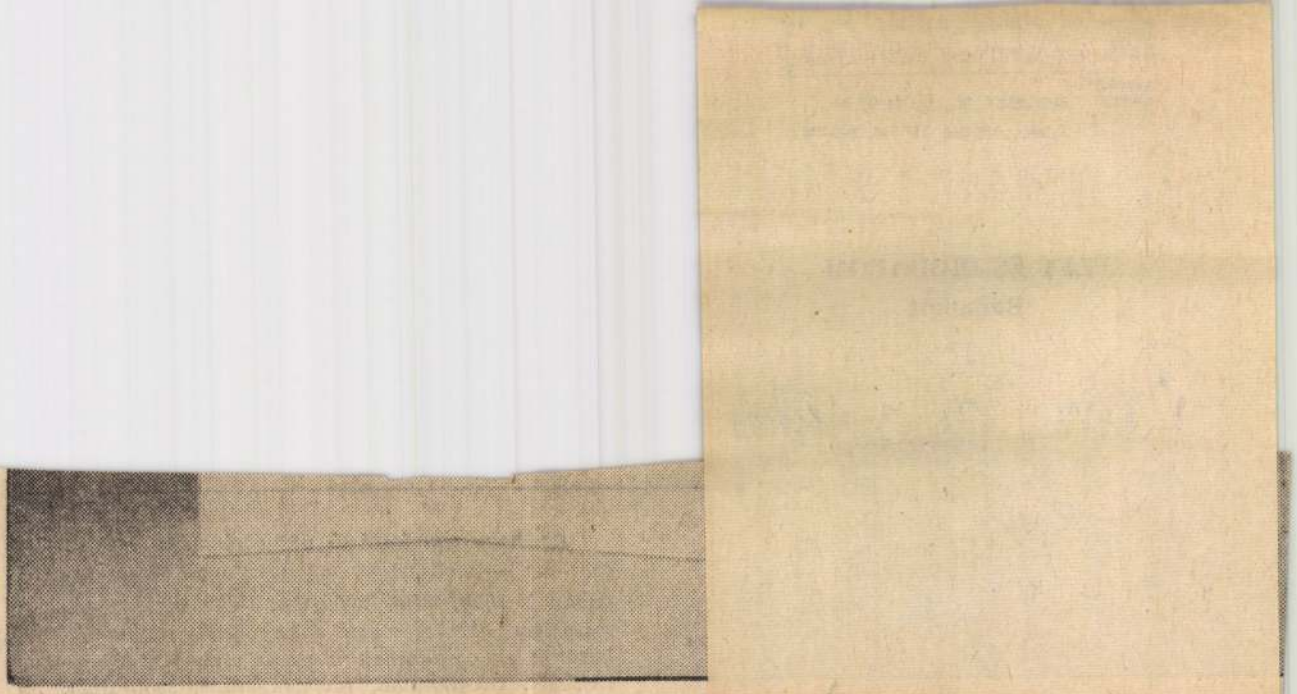

Deim Pál: Két figura

heti jegyzet

NOSZTALGIÁK

Meghal egy apa a közelmúlt legjobban fényképezett magyar filmjében. Aki nem olvasta a könyvet, amelyből a mű készült, csodálkozik: miben halt meg olyan szép csöndesen, a süppedő bársony kerevetek, a nemes bokharák, a makulátlan csipketerítők, a diszkrét ezüstök, a cizellált porcelánok között? Csak nem a szépség ölte meg? A szépség, s az a finomkodó, betétes jólét, amely exkluzivan elfüggönyzi, hermetikusan kicsukja a történetből a kendőzetlenül valódi életet.

Úgy tetszik, minden korábbinál követelőbben föltámadt a nosztalgiánk a távoli, a nagybetűs Szépség után, melyet — egyre csömörlöttebben is — habzsolva hajszolunk. Vágyaink vezérletével fantáziánk zabolátlanul csapong a kívánságok mezein. Nosztalgiáink évadján mindenekelőtt a langyosított múltba merítkezünk. S merengés közben feledjük: elődeink számára — akik a bőrükön tapasztalták — ez a múlt egyáltalán nem volt olyan melengető. Mi mégis majmoljuk a történelem őszies korszakainak avitt stílusait. Megint értékeljük a rokokót, az ampirt, a biedermeiert. „Fölfedezzük" a szecessziót, s a legkülönbözőbb — akár csak néhány évtizedes — eklektikákat. Wertherizáló hangulataink a Musset-i „mal du siècle" affektálásával, a klimszámginos tétovázással s a krúdys borongással vegyülve már-már teozófikus ködökké gomolyodnak.

De hagyjuk az irodalmiaskodást. Vessünk pillantást üzleteink nosztalgikus kínálatára. Micsoda pazar selymek, szövetek, muszlinok árasztják itt a túlérettség hangulatát, micsoda kupacai az ódon, antikizáló, zenélő dísztárgyaknak, berendezéseknek! Nézzünk szét a kertes házak utcáin is, ahol a pihent agyú, schönbrunni rafinériával nyírt sövényeket csak a sövénymód trimmelt kutyák eszméletlen tortaformái múlják fölül. S láthatunk ábrándos-stilizált tévéfilmeket, szindarabokat; hímes betyárokról, kivasalt apacsokról, snájdig gengszterekről. Olvashatunk a jó vademberről, a gáncsnélküli lovagokról, a gentleman-like cowboyról, a rettenthetetlen kémelhárítóról. Meg — persze — ifjúságunk ismeretlen birtokairól is hallhatunk eleget — Alain-Fournier modorában. Hiszen ez is divat, akár birtok körül kergettek bennünket sosemvolt úrfikorunkban, akár nem.

Kicsit előkelősködő, kicsit sznob — és nagyon esetlen, torz, meg érthetetlen divat ez manapság. Már csak azért sem örvendetes, mert mintha fenenagy finomságunkhoz képest még nem volnánk elég jók, elég erkölcsösek; mintha sóvárgásainkra nem volnánk eléggé kritikusan felkészültek. Pedig tennünk kellene arról, hogy ne c s a k szimplán szépek, hanem okosabbak is legyünk. És ne az ösztöneinkkel, hanem értelmünkkel is válasszuk ki, teremtsük meg magunknak a nekünk való, jelenidejű — mondjuk ki: a szocializmushoz méltó — szépségeket.

Iszlai Zoltán

ÁRA: 2,50 Ft

Deim Pál

„Lehelősége"

Kocsis Imre: Új grafikai elfárások.
Művészet, 1975. október - 30 oldal

Deim Pál

„Lehelősége"

Uocsis Imre: Új grafikai elfáírások.
Művészet, 1975. október - 30 oldal

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Deim Pál, festő

NAPLÓ /VESZPRÉM/
1976 AUG 27.

1021

VISSZAFOGOTT ÉLMÉNYEK

Szentendrei festő tárlata Veszprémben

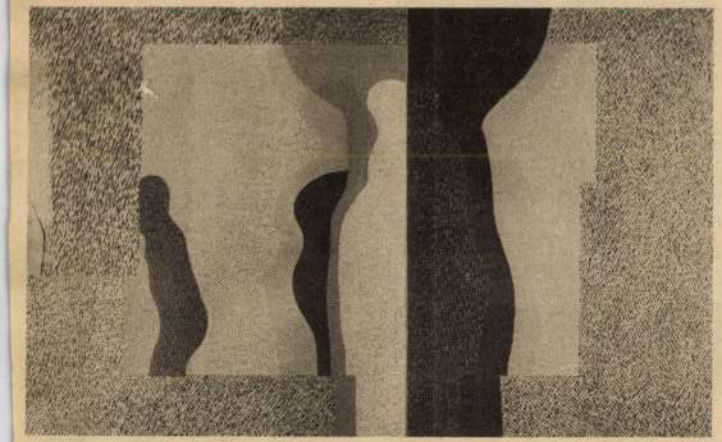

Csend

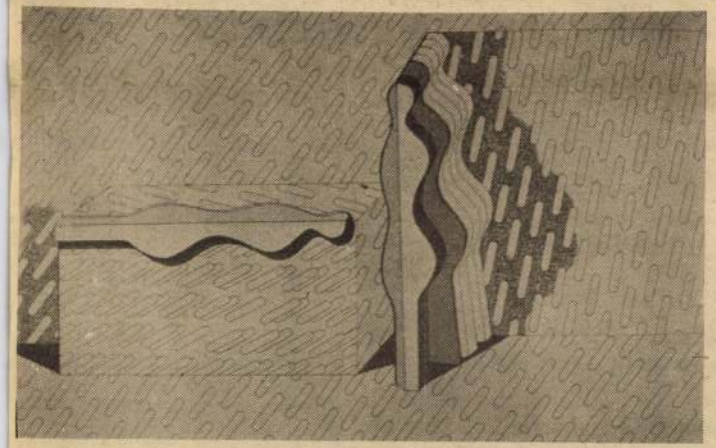

Térszervezés, I.

Vajda Lajos, Barcsay Jenő és más szentendrei művészek nyomdokain halad *Deim Pál*. Festői látásmódjával folytatja talán leginkább a dunakanyari iskola hagyományait. A tárgyak és a táj szeretete, a városka geometrikus élményei visszafogottan tükröződnek a veszprémi Dimitrov művelődési központban kiállított képein, amelyek tömörek, érzelmileg szikárak. Művészettörténész méltatója a fizikai erőterek költészetével jellemezte kifejezésmódját.

A szeptember tizenkettedikéig megtekinthető tárlat képeiből való válogatásunk.

Szentendrei városháza

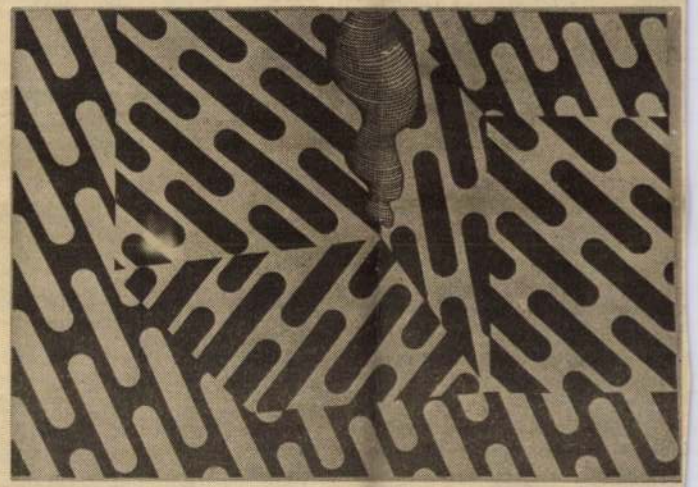

Kocka, II.

(Foto: Borbás)

vüli
tás!

n
KETTÁ-t
art.
; Ft/m²,
énteken
g.
ási Kombinát
ysége
ati út 26.
(593)

mi lerakata Veszprém, Ibolya u. 10. kereskedelemben jártas női dolgozót keres felvételre áruösszeállítói munkakörbe.

Köszönetnyilvánítások

Ez úton mondunk köszönetet mindazoknak, akik szeretett férjem, édesapánk,

SZMETANA JÁNOS

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot hoztak, és részvétükkel fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. A gyászoló család Veszprém.

(509)

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik szeretett édesapánk, nagyapánk, testvérünk,

MOLNÁR JÓZSEF

temetésén részt vettek, sírjára virágot helyeztek és részvétükkel fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. A gyászoló család.

(773)

NAPLÓ

MSZMP Veszprém
egyei Bizottsága
megyei tanács lapja
Főszerkesztő:
Csaba Imre
pló Szerkesztőség,
eszprém, Irodaház
8201 Veszprém
Telefonszámaink:
Szerkesztőség:
központ (ugyanitt
rdetésfelvétel is!):
-250, 13-251, 13-252
erkesztő, titkárság,
11-255.
ınaszügyek 12—340
zerkesztő-helyettes,
k, információfelvétel:
12-649

Sportrovat: 11-244
Esti szerkesztés: 12-254
Kiadja a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó:
Domján Gábor igazgató
Telefonszáma: 11-245
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a posta hírlapüzemelben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (Budapest VII., József nádor tér 1. sz.)
Veszprém megyei Nyomda Vállalat
Felelős vezető:
Steltzer Ferenc igazgató
Készült SUBURBAN ofszet rotációs gépen
Index: 25—061

Érdeklődni: Németh Károly, Pápa, OTP ltp. 13. ép. fsz. 3.

Zánkán a Balatontól 800 méterre gyönyörű kilátással 300 négyszögöl közműves telek eladó. Zánka, Rákóczi út 19.

Családi ház igényesnek eladó. Ajka II. Dózsa Gy. u. 3.

LAKÁS

Várpalotán a Tési dombon azonnali beköltözéssel eladó egyszoba összkomfortos szövetkezeti lakás. Érdeklődni lehet: Bakos Béla, Várpalota Kremnica u. 36. telefon: 50—020.

Pesti lakásért + káptalanfüredi telekért, veszprémi házat keresek. Cím: Dr. Királyfalvy, Dunaszentgyörgy.

Albérleti szoba fiatal lány, vagy esetleg házaspár részére kiadó. özv. Bakos Józsefné Pápa, Kazinczy utca 7.

Fiatal, gyermektelen házaspár albérleti szobát keres fürdőszoba használattal Veszprémben. „Szeptember 1-től" jeligére a veszprémi Magyar Hirdetőbe.

2—3 személy részére szoba és 5x7 méteres helyiség raktárnak, műhelynek kiadó, Veszprémben. Levelet: „Győri út" jeligére a Lapkiadóba Szabadság tér 15.

Elcserélném Veszprém, Halle utca II. emeleti két és félszobás hallos tanácsi lakásomat másfélszobásra. „Méltányos" jeligére a veszprémi Magyar Hirdetőbe.

AUTÓ-MOTOR

UI-s Trabant eladó, Veszprém, Dobi I. út 21/C.

IK 412-es Moszkvics bevonulás miatt sürgősen eladó. Szentgál, Táncsics út 4.

Trabant 601-es új karosszéria eladó. Királyszentistván, Fő út 39.

magánszemélyeknek 50 százalékos áron értékesíti a következő villanymotorokat: 2db. VZ—213/2 típ. 1,7 kW 380V 795,— Ft/db. 1 db VZP—221/2 típ. 2,8 kW 380V 1055,— Ft. 1 db. VZ—223/2 típ 4,5 kW 550V 1180,— Ft. 1 db. VZ—221/2 típ. 2,8 kW 550V 1055,— Ft.

CO-s Wartburg most műszaki vizsgázott, garázsban tartott eladó. Cím: Balatonfűzfő, Zrínyi u. 26. Simon.

Műszaki vizsgázott Trabant 601-es Combi eladó. Érdeklődés levélben: „CX 92" jeligére a Lapkiadóba Veszprém, Szabadság tér 15.

Most vizsgázott 6 éves Wartburg jó állapotban eladó. Megtekinthető vasárnap Veszprém, Felszabadulás u. 81. fdsz. 2. alatt.

Eladó kis
júsági sze
ágú csillár,
elválasztó.
bánya u. 1
óra után.

Zsákos o
ható. Bon
palota, Sör

Egy dar
rény és e
eladó. Ves
14. C lph.

Gemenc
adó. Vesz
u. 9/b. Bé

Vadonatú
babútor el
ni: Veszprém, 13—750 8
órától.

20 q akácméz 30 forint kg. eladó. Nagykanizsa, telefon: 11—962.

Eladók F. jelű 490 centi hosszú, 25 centi vastag betongerendák. Veszprém. Kiskőrösi utca 26.

Értesítjük a lakosságot és T. Ügyfeleinket, hogy veszprémi telepünkön 1976. augusztus 30-tól szeptember 13-ig

éves leltározást tartunk

Ezen idő alatt az áru átvétele szünetel.

KDT MÉH Vállalat
Székesfehérvár
Rác u. 5.

MÉH

(766)

Gazdasági osztály,
Budapest XIII.
Huba u. 10. sz.
Telefon: 401—791,
499—346.

20—25 ezer cal. széntüzelésű, bármilyen gyártmányú kazánt vennék 2 db-ot. Marton Jenő, Egyházashetye Berzsenyi D. út 68. Telefon: Egyházashetye 7.

Szobafestő segédet azonnali belépéssel felveszek. Cím: Beke István, festő kisiparos, Devecser, Ifjúság u. 15. sz.

Zalagyöngye gyökeres vesszők őszi szállításra megrendelhetők, ára 14,— Ft. II. o. 7,— Ft. Nem kell permetezni, csemegének és borfajtának is megfelel. Magas cukorfoka van. Szőlőoltvány, csemege és borfajták is kaphatók. Utánvéttel szállítok. Rostás Istvánné Abasár, Fő út 167.

Kétszemélyes heverők, egyszemélyes rekamiék, heverőváz eladók Balatonfüred, Nádor u. 16.

2 db 1000 lt-s használt boroshordó eladó. Somlóvásárhely, Somlóhegy 1434 Marton Károly.

Gondozónőt keresek 4 éves kisfú mellé lakásomon egész napra. Levelet: „Veszprém, Stadion út" jeligére a Lapkiadóba.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1975 SEP 2

Deim Pál

1021

ŰVÉSZET

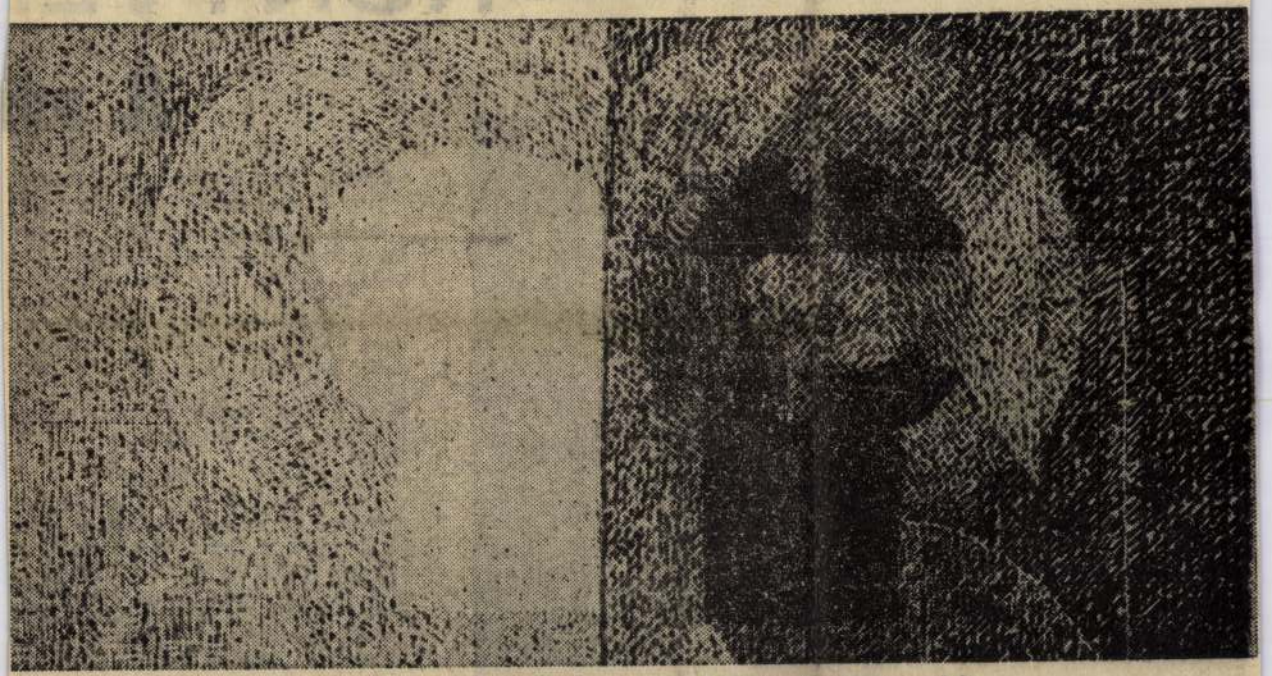

Deim Pál: A Feljegyzések egy kolostorban sorozatból

KÖNYVEI

A mú

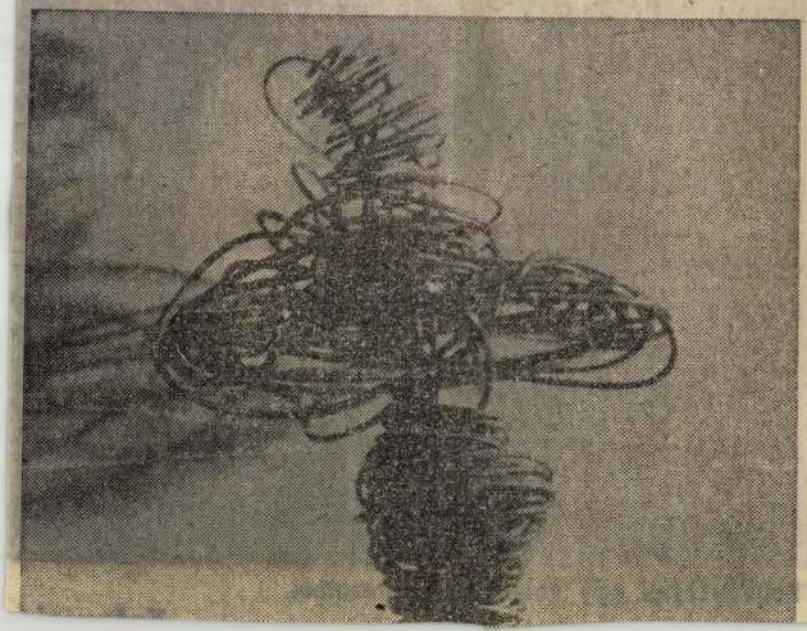

Claude Roy: A művészet szerelme (Gondolat, 290 old.)

Örömet adó olvasmány volt másfél évtizede a *Klasszikusok társaságában, Claude Roy* esszégyűjteménye. Kevesen, vagy sokan vannak, akik felfedezték maguknak, nem tudom. Talán nem is ez a legfontosabb, hanem az a máig megőrzött jóleső csodálkozás: irodalomról (és főleg klasszikusokról), így is lehet beszélni? Másképp, mint az iskolában?

Irodalomról, művészetről szólván a *könnyedség* nálunk rossz csengésű szó. Rokonértelmű a *felületességgel.* Szerb Antal példája csöppet sem gátolja e tévképzet elterjedését. Talán ez is oka, hogy nem éled újjá igazán az esszé, talán azért is olyan ritka nálunk a tanulmányt, kritikát közlő „szépíró".

Claude Roy új kötetének esszéi az emberiség több ezer éves kultú-

Deim Pál

Élet és Irodalom
1975. II. v. 29.

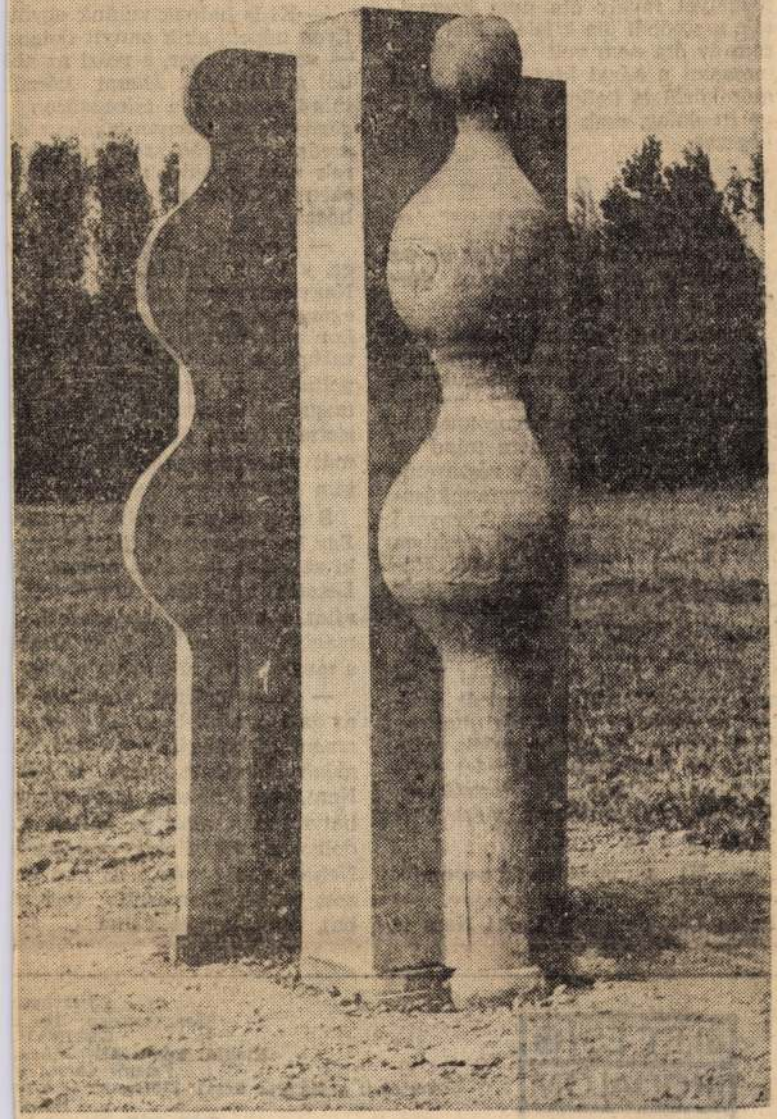

Deim Pál szobra

Most is két bika az istállóban, libák a két kazal között, oda kerítették őket. Őszre szól a szerződés, akkor kell majd leadni. Azt mondják: szégyellnek a ház körül szétnézni. Düledezik a lécenyilallós kerítés. A szárízík szanaszéjjel. A tűzhelyet tavaly óta nem kormolták, a sütőből jön kifelé a füst. Három év óta nem volt érkezésük bemeszelni a házat kívülről. A tövét már körül is kellene saralni. Lenne itt dolog, csak az nincs, aki elvégezze.

2.

Tavaly nyáron történt.

Az asszony akkor is, mint tíz év óta mindig, részesművelőként dolgozott a közeli téeszekben.

Egy időben úgy tűnt, ezek a gazdaságok a gépesítéssel, vegyszerezéssel túl tudják tenni magukat a munkaerőhiányból adódó gondokon, s nem kell bedolgozókat alkalmazni. Ennek ellenére mind a mai napig dolgoztatnak részesművelőket, fogadnak idénymunkásokat. S már nem is csak a környező falukból, hanem az utóbbi években már távolabbi megyékből is. Három-hat hónapra kötnek szerződést; a jövevények paradicsomot, krumplit, hagymát, répát szednek. A legtöbbje idős ember: nénikék, bácsikák. A téeszek kosztosai. Kapnak reggelit, ebédet, vacsorát. Szállást az egyik helyen a régi maloméplületben rendeztek be nekik, máshol kint laknak a gazdasági épületekben, elhagyott tanyákban. Kéthetenként autóbusz viszi őket haza.

— Mi summásoknak nevezzük ezeket — mondja az asszony. — Pedig hát, dehogyis azok! Nem is festette a kiskonyhát, tömni k te a libákat, s két hét múlva urával, aki csak-csak segített végén, már a kukoricát törte egyik Szolnok melletti téeszben

3.

— Ki is halnak velünk együt ilyen népek, akik ennyit dolgoz — szól az ember, s veszi az abl ból a kalapját. Menni készül mind a ketten a faluhatáron gazdaságba, idénymunkában al szedni. — Ilyen szorgalmas em rek nem teremnek még egy ezen a földön, biztos! — teszi hozzá.

— Nem ám! — mondja a fel ge, s indul kifelé a konyhá Nagykabát van rajta, a kezé egérszagú szatyor. — Mert én, kor a kukorica harmadát haza zattuk a szolnoki földről, voltak vagy negyvenen is il magamfajta részesművelők, ut siettem ide a falusi téeszbe ha mát válogatni. Még ki se gyóg tam jóformán a bajból.

S erre még nagyobb baj tört Egy hagymával teli ládát vitt v ki az ajtón, ami igen nehezen n Letette a ládát, megrántotta ajtót, s az ahogy kivágódott, megütötte a mellét, hogy elszé s megint bekerült a kórházba.

— A nyugdíjba beszámít n az az idő, amit bent töltöttem, amennyit betegállományban les mégha táppénzt nem is ka Nem, mert ahhoz, azt mond hatvan nap alatt le kellett v dolgozni 24 tízórás munkana Nekem pedig még négy nap hiá zott belőle. Hamarébb történt baj, mint kellett volna...

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Főszerkesz
Szerkesztőség: 1054 E
KÉZIRATO
Kiadja: LAPKIADÓ VALL
Felelős kiadó: S
Terjeszti a Magyar Posta Előfizethető: a he
Könyv
Előfizetési díj: egy hó

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 DEC 28

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Deim Pál
1021

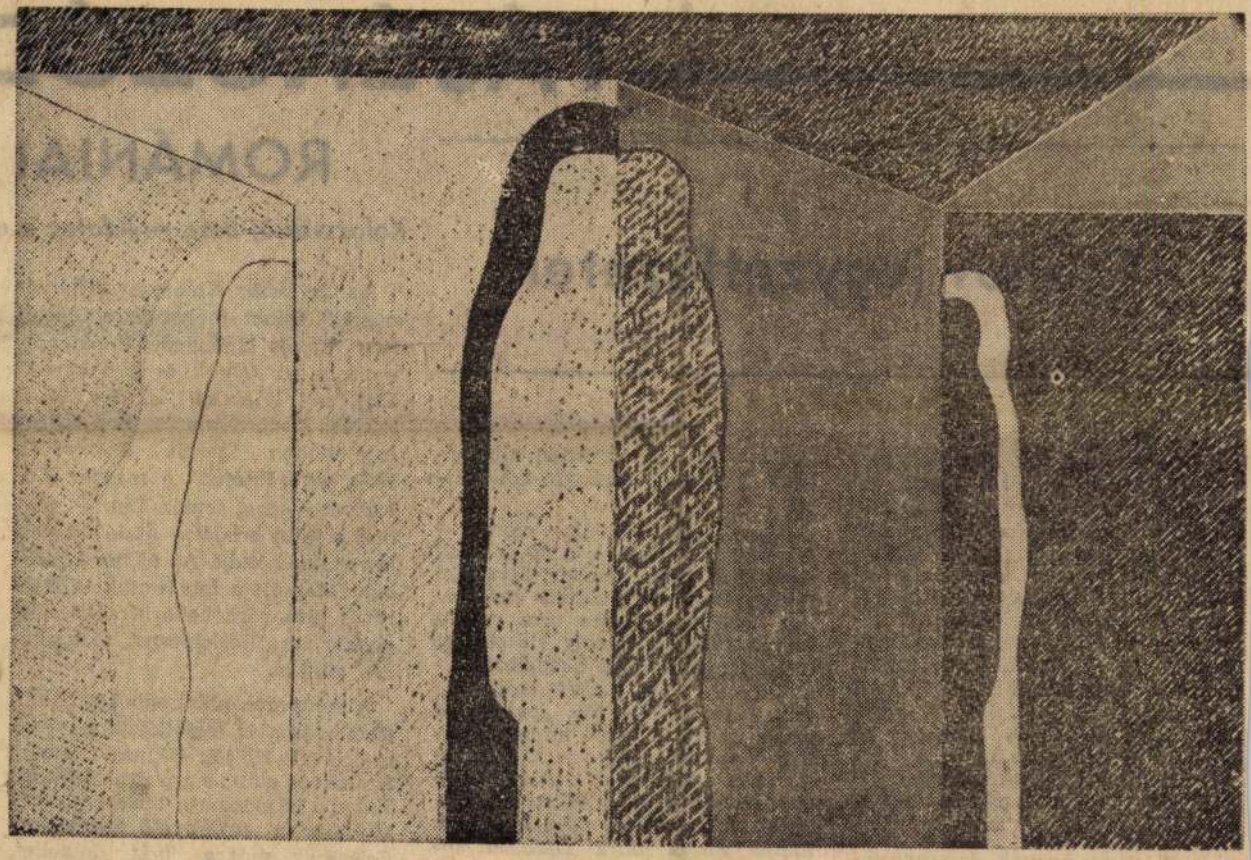

Deim Pál: Figurák

TÁJÉKOZÓDÁ

ROMÁNIAI M

Kolozsvár új neve — Adatok a magya

Az idei őszön Kolozsvár történelmének ősibb mélységeire derült fény. Teljes lapterjedelemben számolt be az *Utunk* és a bukaresti *Hét* arról, hogy 1974. október 16-án „az ősi Napoca municípium írásos emlékekben igazolt létezésének 1850. évfordulóján" a magyar Kolozsvár — és a román Cluj — névhez a latin eredetre utaló Napoca nevet kapcsolták. Az új név nyomban felkerült a folyóiratok fejlécére és bizonyára bekerül a köznapi gyakorlatba (térképészet, közlekedés stb.) is.

A névavatás alkalmából az Utunk több száma is foglalkozik a város múltjával. Költők ciklusa tiszteleg Kolozsvár előtt; s a prózaíró *Bálint Tibor* a házsongárdi temetőbe sétál ki, hogy a „fejfák élő erdejében" Csicsikov módra holt lelkeket, munkájához illő neveket vásárol-

két é
sort

A
magy
mán
kor
köny
a ne
Krité
egyn
gyar
terio
meg
ban
lió
nyel
retű
a pé
hetr
ban
több
nen
mu
mér
me

Csehov jegyzetfüzetei

Csehov műveinek harminckötetes akadémiai kiadását készíti elő a Szovjet Tudományos Akadémia Világirodalmi Intézete. Az első kötetek még ebben az évben megjelennek. A sorozat tizenhetedik kötete Csehov feljegyzéseit tartalmazza: jegyzetfüzeteit, naplóit, cédulákra sebtében felírt emlékeztetőit. „A legérdekesebb tanulmány: egy nagy ember gondolatait követni" — írta Puskin. A jegyzetfüzetek ezt teszik lehetővé: az olvasó követni tudja belőlük a folyamatot, ahogy a valóság apró töredékeiből kibontakozik és megteremtődik a csehovi világ.

A kötet anyagának összegyűjtéséről, megfejtéséről, e munka nehézségeiről, Csehov élete is, egyetlen elbeszélésbe tömörített regényre emlékeztet.

„Nem sokkal halála előtt — folytatja a tudós —, a 90-es évek vége felé kezdi Csehov átvezetni feljegyzéseit és vázlatait egy külön füzetbe, a valóra nem váltott tervek füzetébe, amely először lát majd napvilágot az akadémiai kiadásban... Sok tervét csak sejteni lehet belőle. Mit gondolt az egyre hanyatló erejű ember, amikor tucatjával jegyezte fel terveit, vázlatait? Hiszen valóra váltásukhoz hosszú évek, évtizedek kellettek volna, s már csak hónapjai, napjai voltak hátra! Összesen 365 feljegyzést, vázlatot volt még ideje átvezetni a negyedik füzetbe

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1975 AUG 30

Deim Pál

1021

... tant fel, ... hangatója érti e, amit beszél. Most tört ki
amit mosolynak lehetett értékelni. először páncéljából olyannyira, hogy bepil-

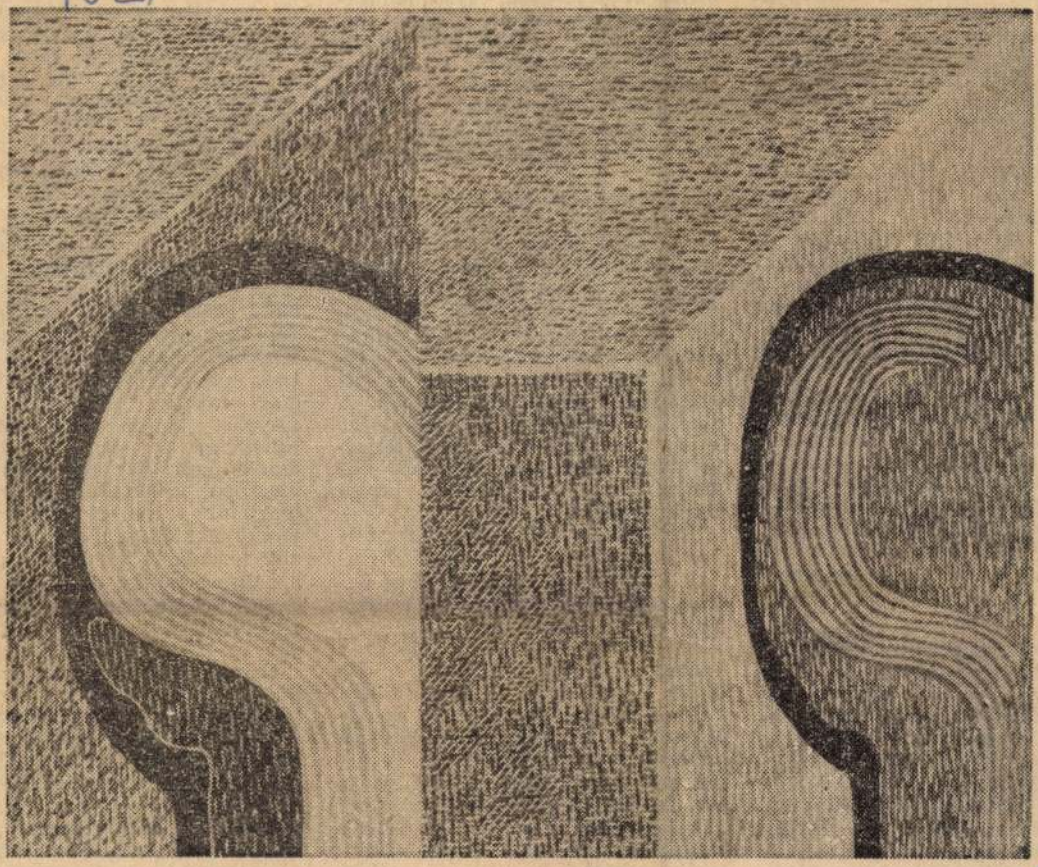

Deim Pál: Kettőzés

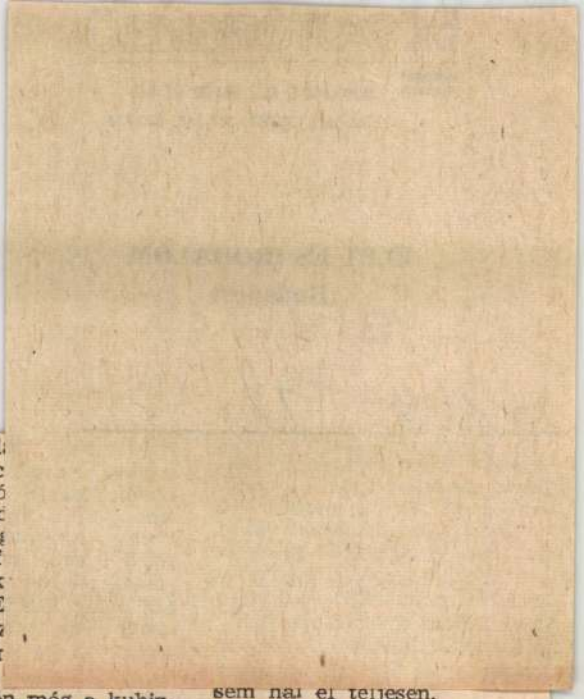

il indultunk el. Arra is fi-
ztet, miért nem lehetünk
san elégedettek a megtett
nai önmagunkkal. Minél kö-
érünk a mához, a hetvenes
ózegéhez, annál harsányab-
vetünk. Mert a legjobb, a
obb viccek azok, amelyek a
letlenebbül lepleznek le
ket.

egyvenöt utáni humoristák
ajnos soknak a hangját már
ngszalagról, a rádió hang-
na jóvoltából hallhattuk —
iver módjára törpéknek lát-
nagyidőkhöz viszonyítva a
nbereit. Ma, fordítva, úgy
az óriások földjére látogat-
na a háború utáni évekre
kintünk.

történelmi perspektívákkal
tt játék a Ludas Matyi há-
rtizedre osztott kabaré-mű-
leghatásosabb trükkje. Jól
a műsor szerkesztői — *Mar-*
gyes, Farkasházy Tivadar és
János —, hogy a régi tré-
kár jók, akár rosszak, az
orán kortörténeti dokumen-
tá válnak.

★

obb humoristáink történelmi
ét úgy nézhetjük, mint „a
lem humorát, vagy a hu-
rténelmét", amint azt beve-
en Tabi László mondotta.
y, akárhogy nézzük, akár-
hallgatjuk, úgy érezzük:
olyan nevetséges az a tör-
lecke, amit a már felnőtt,
orba lépő, csúfondáros és
udastól a rádió közvetítéséi-
tunk.

képp az egész tárl
formáját öltő önarc
bilis, befelé forduló
ga ellenére is gazd
berről, aki ma
Rippl-Rónai József
zőművészeti Főisk
dékként — Balló E
Nagybányán dolgoz
ben végleg Szenter
le.

Az első önportrén még a kubizmus fegyelme munkál a tiszta kompozícióban és a háttér dekoratív elemeiben. A gazdag tónusvilág és a finom árnyalatok azonban már azt az Ilosvait sejtetik, aki néhány év múlva rostokká hasítja a vastag körvonalat és lazúros-áttűnő foltokat alakít ki az ezüstösen csillogó képfelületen. A fordulat valamikor a harmincas évek második felében válik teljessé, ekkor kap végleges formát piktúrája, amely lényegében azóta sem változott.

Kézenfekvő volt tehát a tematikai csoportosítás. Az első teremben a dolgozó, a munkásember ábrázolásai sorakoznak; a másodikban — képének címét kölcsönzöm — a *Ház és ember* kapcsolatának áldoz; a harmadik helyiség fő témája a virág; a negyedikben, mintha külön nap sütne be az ablakokon, a legélénkebb, különböző témájú, de egyaránt sárga és piros színekben pompázó festmények sorakoznak. A kronológia azonban így sem tűnt el teljesen. A művek nagyjából időrendben követik egymást, miközben fény derül az életút legtitkosabb összefüggéseire is.

sem nai el teljesen.

Merőben más világ a

Kubai grafika

című kiállítás. Ez is az *Ernst*
zeumban látható. De — ha m
zenénél kötöttünk ki — má
húr, más a hangszer, más a m
dia. Ilosvai piktúrája csu
egyetlen ponton kínál folyta
talán csak a háború tragédi
érzékeltető *Kis piros önarc*
megrázó arabeszkjeiből merí
magának a mai fiatalság köz
mondanivalóihoz alkalmas kif
zési formát. A hat kubai graf
azonban — átlagéletkoruk m
össze harminc év — lényeg
közvetlenebb tanulságokkal s
gál.

Igaz, a mai magyar grafik
különösen a fiatalokra nem l
panaszunk. De képzőművész
általában, a fiatal festők meg
lönösen: vívódnak. Nehezen t
nak kapcsolatot a társadalmi n
danivaló és a modern kifej
eszközök között. Látunk kö
lyekre szorítkozó, jószándékú
rázolásokat — gyakran; és lá
kulturált absztraktokat — kev

Deim Pál

Történelem

Népszava, 1978.okt.15./8.old.

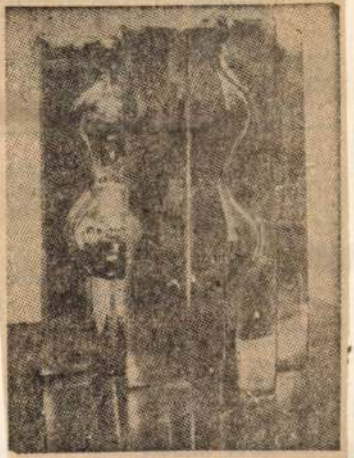

Deim Pál (Magyarország): Történelem

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972
ÁPR
KORTÁRS

Deim Pál

1021

DEIM PÁL: Bábu; helyzet I.

Kevés embert állított annyi kemény próbatétel elé az é
épes elviselni a megrázkódtatásokat?

Szeretem az életet. Családom is, baráti köröm is csu
udó emberből áll. Tudjuk: nem szabad félni az élettő
ó és rossz egyként hozzátartoznak. A „megélés" és a
nondjuk, az önérzetes visszavonulás.

Miből fakad ez a konok életszeretete?

Talán a francia neveltetésemből. Abból a nagy foku
ődést áthatotta. Meg a világnézeti elkötelezettséger
tosza, az életpártisága ragadott meg leginkább.

És ezt nyújtja a szellemi égtáj is, amelyen élek. Párizsi ifjúságom óta élek egy nehéz közösségben, amely sajátos képzetvilágot hozott létre, és a szellem sokféle eszközével próbálja kifejezni magát. Ennek a világnak Kassák Lajos volt a vezérlő csillaga, aki szigorú igényességével és kemény moráljával igyekezett kikényszeríteni mindannyiunkból a hiteles teljesítményt.

Belőlem is: ha már pszichológiával foglalkozom, amit mindig gyanakodva szemlélt, ne könyvből csináljak könyvet, hanem nézzem a világot, ahogyan még senki sem látta, s ha majd egy ilyen látvány tárul elém, azt írjam meg, egyébként semmit! Süvegszerű kalapjában most is visszajár álmaimban, és faggat, hogy miért nem halad jobban az emberiség ügye. Soha nem tartoztam a mozgalmához, dogmatikusnak tartott, de hogy miért fogadott el évtizedeken át barátnak, azt máig sem tudom. Szerettem volna nyomon követni a Nagy Csavargót, aki nem járt főiskolára, mégis nagy festő lett; aki nehezen tanulta meg a helyesírást, mégis igazi író lett – és aki szószék nélkül is prédikátor maradt. Tőle tanultam a legtöbbet arról, hogyan kell élni, hogy nem kell mindig jól járni, hogy az ember nem elszenvedi, hanem amennyire lehet, csinálja is a történelmet: s ez nemcsak a költőre meg a festőre áll, hanem a pszichológusra is.

– Hogy is fogalmazzam meg, amit befejezésül kérdezni szeretnék? Félek, közhely lesz, de kimondom. Ha újra kezdhetné az életet, de már a buktatók és a konfliktusok előtudatával, milyen utat választana?

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1977 2
Művészet

Deim Pál

Deim Pál: Tájékozódási plasztika, zománc, 1976 (fotó Somfai)

Műhely

Kedves Közönség!

Köszönöm a lehetőséget, hogy az Alkotóközösség munkáit a fővárosban is kiállíthattuk. Értékelő ítéletük ismeretében, mely a fejlődés egyik fedezete volt eddig, azt remélem, hogy új ötletek, hasznos gondolatok születésének otthona lesz e kiállítás.

Még egyszer hangsúlyozni szeretném: céljainkat, szándékainkat, törekvéseinket tiszta hittel fogalmaztuk, erős elhatározással vállaltuk és a lakosságot szolgálva szeretnénk érvényre juttatni.

Céljaink, törekvéseink megfogalmazásából egyértelműen következik, hogy az öncélú, perifériikus, az egészet, a közösséget mellőző csoportok szekerét nem toljuk előre. Mi a művészet küldetését Bács-Kiskunban is Juhász Ferenc egyetemes gondolatai szerint értjük, valljuk és segítjük:

„Nem az a fontos, hogy mikor alkotja meg végső, nagy művét az ember, de az, hogy *megalkossa,* hogy idő, tér, lustaság, betegség, erőszak, szégyen és *mások* ne fogják le teremtő kezét. A művészet küldetés. S a művészetnek egy feladata van: betölteni ezt a küldetést, *minden áron.* Hiszem, hogy az emberiség önmagát veszítené el a művészet megszűntével".

DR. GAJDÓCSI ISTVÁN

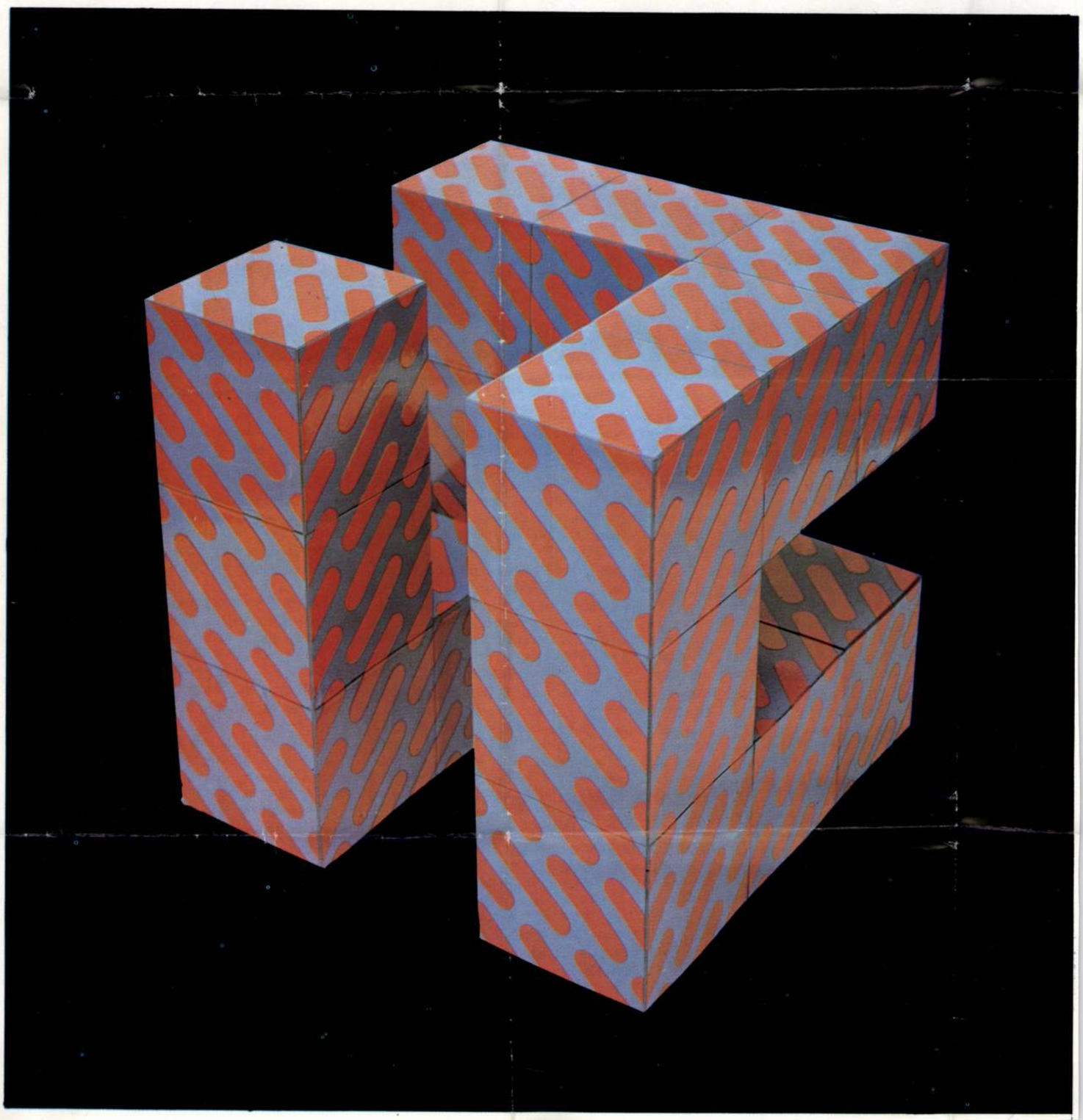

Műhely

Üvegcsigák

KANYÁK ZSÓFIA TÖRTÉNETE

Kanyák Zsófia: Asztali készlet, üveg, 1971 Salgótarján (fotó Kovács F.)

Kanyák Zsófia 1975 szeptemberében, hamincegyéves korában rohant a halálba. Harmincegyévesen pedig nem szokás szerepelni a Művészeti Lexikonban. Ne keressük; nem találjuk benne.

Induljunk ki tehát azokból a katalógus-szövegekből, amelyekben minden bizonnyal saját, első személyben írott önéletrajzi vázlatait ültették át a semleges harmadik személyre. A legfontosabb adatokat megbízhatóan kiolvashatjuk belőlük.

„Kanyák Zsófia 1944. július 28-án született Budapesten. A Radnóti Gimnáziumban tett érettségije után a Textilmintagyártó Vállalatnál dolgozott egy évig. 1963-ban felvételt nyert az Iparművészeti Főiskolára. 1964–66-ig az École Nationale Supérieure des Beaux-Arts növendéke volt, majd ismét az Iparművészeti Főiskola hallgatója lett, ahol Z. Gács György növendékeként 1971-ben diplomát szerzett üvegtervező szakon. Azóta a Salgótarjáni Öblösüveggyár tervezője. Az Üvegipari Művek az elmúlt évben tanulmányútra küldte az olaszországi Murano két üveggyárába. Több csoportos kiállításon vett részt: 1971-ben a Horizont Csoport kiállításán (Iparművészeti Múzeum), a Fiatal Iparművészek I. Országos Kiállításán (itt második díjat nyert), az Iparművészeti Főiskola jubileumi kiállításán, az Iparművészeti Vállalat jubileumi kiállításán (Ernst Múzeum). 1972-ben az olaszországi tanulmányúton készült alkotásait kiállította a Fészek Művészklubban. Több állami megbízást kapott. A legjelentősebbek: Balatonfüred – Balaton Étterem – térelválasztó rácsok és világítótestek; Dunaújváros – Halászcsárda – fali üvegkompozíció; Budapest – Gundel Étterem – kerti szökőkút és világítótestek; Székesfehérvár – Alba Regia Szálloda – világítótestek."

A szöveg, amely a Képcsarnok Vállalat *Iparművészet – Lakáskultúra* című vándorkiállításának katalógusában jelent meg, pontosan datálható. A muranói tanulmányút 1971-ben volt, az életrajz tehát az ezt követő évben, 1972-ben íródott. Valamikor február táján. Mert már említi az 1972 januári önálló kiállítást, de még nem szól az az év márciusában rendezett *Edénykultúra* című tárlatáról. Jelezve: még ez a legterjedelmesebb és legteljesebb életrajz is hiányos.

(AMI AZ ÉLETRAJZBÓL KIMARADT) *A Fiatal iparművészek kiállítása* alcímmel értelmezett, *Tárgy és alkotója* című és a Csontváry Teremben rendezett kisebbfajta seregszemle prospektusa már arról is tudósít: „1972-ben szerződést kötött a Rosenthal Design Studiójával."

Az indulásról azonban van még mit mondani. Mert ez a pálya nem a Radnóti Gimnáziumban kezdődött, mint amivel a már említett katalógus kezdi, hanem 1958-cal, amikor az indiai gyermekrajz-kiállításon első díjat nyer munkáival.

Sőt, talán nem is 1958 a kezdet. Legyünk korrektek: ez a helyezés – elsősorban – a gyermekkornak szólt, s csak másodsorban annak a Kanyák Zsófiának, aki nyerni akart – később is, egész életében. És aki mindent megtett a győzelemért. Ezért volt fontos számára a Radnóti Miklós Gyakorló gimnázium, ezért tanult nyelveket. Németül, angolul és franciául beszélt. Ez megint nem mellékes vagy megkerülhető adalék, mert az üvegtervező művész az üvegfúvó mesterekkel és a gépkezelőkkel együtt dolgozik elképzelése megvalósításán, tehát Kanyák Zsófia nyelvtudás nélkül aligha tudott volna egyetlen muranói hónap alatt egész kiállításra való lámpát tervezni. S e lámpák nélkül, amelyeket bemutattak a milánói vásáron, amelyekről írhatott a sajtó, írt is, öles fénykép kíséretében az *Internit* című folyóirat, hiába kereste volna fel a Rosenthal irodáját. S ha a bizonyításra alkalmat adó Rosenthal-megbízás nincs, akkor Kanyák Zsófia sem az általunk ismert Kanyák Zsófia.

De térjünk vissza a nyelvtudáshoz. Mert a kamasz Kanyák Zsófia, a nyelveket tanuló Kanyák Zsófia még textilművésznek készül. Minthogy a modern textil egy fiatal lány szemében – és nemcsak egy fiatal lány szemében – egyet jelent Jean Lurçat-val, s minthogy Kanyák Zsófia az elsők között is első akar lenni, megpróbálja azt, ami valósággal lehetetlen, amit ezért másnak eszébe sem jutna megtenni. Kapcsolatot keres és talál Lurçat-hoz, s a húsz esztendős fiatal lány, aki akkor már jól beszél franciául, felkeresi az idős mestert. A találkozásról beszámol a *Nők Lapja* 1964. december 5-i száma, ahol az interjú mellett fényképek mutatják be az elsőéves főiskolást – munka közben, a szövőszéknél ülve, illetve Lurçat társaságában.

Hogy ez publicity? Így igaz. Reklám a javából. Ezért nem elég pusztán csak annyit mondani: Kanyák Zsófia a legjobb magyar középiskolában, a legjobb mesterektől, a legjobb dolgokat akarta megtanulni. Neki kellett a siker is – nem önmagáért, hanem céljai realizálásához. Ha írásban nem vallott róla, minden cselekedete arra vall, hogy tudta, méghozzá kezdettől fogva tudta: az iparhoz, az üzemhez kötődő iparművésznek el kell tudni adnia önmagát.

(PÁRIZSI KÖZJÁTÉK) Az életrajzban benne van: Kanyák Zsófia textiltervezőként kezdte meg főiskolai tanulmányait. És az is kiolvasható a tömörségében homályos szövegből: végül is üvegtervezői diplomát szerez. Ami e két tény között rejlik, azt megintcsak nekünk kell elmondani.

Úgy is fogalmazhatnék: mi történt 1964 és 1966 között?

Kanyák Zsófia nem szakot változtatott, elsősorban nem szakot változtatott, amikor üvegre cserélte a textilt. Hanem szemléletet váltott. Textilesként gobelin-szövést tanult, tehát a leghagyományosabb és a modern technika által legalábbis kuriozitásra kárhoztatott ágát művelte az iparművészetnek. A textil kézműves műfajában indult pályája, ezzel szemben a konstruktivizmuson nevelkedett és építészeti szemléletű Z. Gács György tanítványaként végezte el a főiskolát. Ment gyárba – Nagykanizsára, ahol első üvegeit készítette 1968–1969-ben, és ahol – a gyakran forgatott szakkönyvekkel egyetemben – megismerkedett az üveggyártás technológiai vonatkozásaival. Így lett belőle ipari tervező.

A váltás egyértelmű; s e tényhez tényszerűleg csak annyit kell hozzátenni: a szemléleti tisztázódás Párizsban kezdődik el. Ebben az időben még gyakran megfordul Lurçat-nál, az École Supérieure des Beaux-Arts-on azonban, Aujam professzor irányításával – a textil mellett – már freskófestést, mozaikkészítést tanul. Így ébred rá arra: nem az anyagból kell kiindulnia a tervezésnek, hanem az épületből, a

Deim Pál

6 6 Deim Pál: „Minden értelmetlenül elpusztult ember emlékére". 1975 (fotó Panyik)

Művészet, 1978. 11. 17. old.

nem tartja
zónák fe-
és *deka-*
zónák nem
edetűek." –

textilre vo-
ges konkrét
dőszakban,
eszámítva –
yik kiállítás
sszaérkezett
ecemberben
ció is mű-
tben a téma
lacsin szét-
ág, a nyers
lkalmas: a
függő java
Zsuzsa: egy
ával.)
ofi kiállítás-
persze, föl-
rimér műle-
néni van)
alkalommal
akmai köte-
szöszmötö-
először jól.
arművészeti
málás" so-

elidegenedés effektusának élményszerű kiiktatására, hogy egyéni programjává válhasson annak a tágabb struktúrából való kiiktatása is.

Ez egyben az egyik mód arra, hogy a művész újra azonosulhasson tárgyával, annak széttörése nélkül is. Azonos végcél (illetve ok), de más eszközök: a művész saját sorsának bugyrain vezeti végig a ráfigyelőt; önkritikája a valóság kritikája. Saját illúziói elpusztulásának *folyamatán* bizonyítja, hogy a „világ nem tár elé már ábrázolható látszatot, amelyben a mese elkalandozhatnék, hanem csak ürességet, tetszőleg keverhető töredékekkel benne" (E. Bloch). Szenes Zsuzsa folyamatműve ennyiben valóban Keserü–Vidovszky ellenpólusa: a cselekvésben tudatosuló lehetőség helyett Szenes a passzivitásba kényszerülő lehetőséghiátus tragikumát érzékelteti. Szenes szekvenciájának utolsó, új elemét Beke László elemezte: ha belenézünk magába a zsákvászonnal borított, cím nélküli embernyi térbe, a textil redővetésének módjával, a fotó beállításának módjával látásmezőnk széle felé fokozatosan megszűnik a tárgyak világa és az emberé. A tárgyak szétoszlanak semleges anyaggá, a háttal álló figura – ellentétben C. D. Friedrich és a romantikusok képbe vezető „Rückenfigur"-jával – kivezet saját

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Deim Pál

PESTMEGYEI HÍRLAP

1966 APR 29.

1071

1966. ÁPRILIS 29., PÉNTEK

Szélsőséges vélemények

Gondolatok egy kiállításról

Egy képkiállítás vendégkönyvét olvasgatom.

„Komoly esztétikai élmény és jelentős művészi esemény." „Ajánljuk, hogy jelentkezzenek műveikkel egy gyermekrajz-kiállításra!" „Meg vagyok győződve, hogy helyes úton haladnak, nagy élmény volt a kiállítás." „Nem értjük, hogy mit akarnak. Nem vagyunk meggyőződve, hogy egyáltalán akarnak-e valamit?" „Gratulálok a bátor helytállásért és merész hitért!" „Javaslom, hogy inkább szobafestő és mázoló munkát vállaljanak!"

Nem folytatom tovább a vendégkönyv beírásainak idézgetését. A kiragadott néhány példa is meggyőzően bizonyítja: *olyan kiállításról van szó, amely a legvégletesebb véleményeket váltotta ki* már eddig is a látogatókból s a megnyitás napja óta nagy viták középpontjában áll.

A kiállítás *a szentendrei művelődési ház klubjában* látható s a képek három fiatal művész: *Deim Pál, Kósza-Sipos László és Nádler István* munkái.

Kinek van igaza? Azoknak, akik az egekig magasztalják minden kritikai megjegyzés nélkül a tárlat képeit s további mé- merészebb kísérletekre serkentik az alkotókat, vagy azoknak, akik lekezelően, sőt nem egy esetben becsmérlően nyilatkoznak munkásságukról?

Azt hiszem, hogy *sem az egyik, sem a másik tábornak nincs igaza.* Már csak azért sem lehet végletes jelzőkkel illetni képeiket, mert *pályájuk kezdetén álló művészekről van szó.* A fiatalokra pedig elsősorban az jellemző, hogy szívesen keresik az újat, még akkor is, ha az olykor meghökkentő vagy akár megbotránkoztató. A jó szándékú útkeresés, a tévedés jogát megvonni a fiataloktól — lehetetlen helyzetet teremtene s fejlődésük gátjává válna.

Bizonyítja ezt az is, hogy a három kiállító művész közül kettő, *Deim Pál és Kósza-Sipos László már túljutott az útkeresés,* a mindenáron való újra törekvés *stádiumán.* Ha még nem is egészen kiérlelt, de már jól felismerhető egyéni stílusuk van. És őszinte, emberi mondanivalójuk. Ha csupán kettőjük alkotásaival ismerkedtek volna a kiállítás látogatói, biztos, hogy sokkal higgadtabb, megfontoltabb vélemények hangzottak volna el a szentendrei tárlatot illetően.

Aki miatt kirobbantak a nagy viták, az *Nádler István.* Csak *nonfiguratív* képekkel szerepel a tárlaton. *Színek és fényhatások* — ez munkássága. De vajon *elégséges-e ez ahhoz, hogy munkássága a művészet rangjára emelkedjen?*

A festészet formanyelve a színkombinációkkal, a fény-árnyék játékával, a vonalak és formák ritmusával, a kompozíció dinamikusságával vagy statikus voltával nagyon alkalmas érzelmek kifejezésére. De... *A festészet művészi formanyelvének érzelemkifejező oldala elszakíthatatlan kapcsolatban áll ábrázoló oldalával.* Önmagukban a ritmusok ilyen vagy olyan kombinációi, a térhatások vagy színfoltok viszonyai nem alkalmasak sem konkrét ábrázolásra, sem érzelmek kifejezésére. *A színfelületek és színfoltok ritmizált játéka semmit sem ábrázol, s lényegében semmit sem fejez ki.* Ez az igazság.

S ez az igazság érvényes Nádler István munkásságára is. Jogosan támadták képeit, alkotói módszerét a tárlat látogatói, ha nem is megfelelő hangon és formában. Mégis — véleményem szerint — nagyobb hasznot jelentenek Nádler István művészi fejlődéséhez az őt ért bírálatok, mint azok a vállveregető dicséretek, miszerint jelenlegi munkásságával „bátor helytállásról", „merész hitről" tesz tanúbizonyságot. Ugyan *miféle bátorság vagy merészség kell ahhoz, hogy valaki hivatalosan bemutassa munkásságát?*

Helyes volt a kiállítás megrendezése, de a három kiállító bemutatott képeinek arányán vitatkozni lehet.

Prukner Pál

1966. ÁPRILIS 29., PÉNTEK

A dallamos nevű tanító néni

Négy évvel ezelőtt, egy nemzetközi konferencia forgatagában tűnt fel és ismertem meg ezt a fiatal lányt, — mint buzgó-lelkes, kedves-nevetős gyereket — akivel most, mint első éve működő komoly pedagógussal találkoztam az elmúlt napok egyikén. Ősi magyar virágneve van: Iringó.

Orosz Iringó tanítónő, a nagykovácsi általános iskola pedagógusa.

Emlékszem, már akkor, négy esztendeje, milyen komolyan élt benne az elhatározás: szülei, apai nagyszülei pedagóguspályáját választja élethivatásul. Amikor erről beszélt, — komolyan szólt. Hitt abban, hogy a sarjadó lelkű, nyíló értelmű gyerekeket nevelni és tanítani — a legnagyobb dolog a világon.

Valóság lett az álom

Legalább is számára a legnagyobb dolog.

Amit tervezett, amiről álmodott: íme, valóság. És boldog, örül, hogy taníthat, — huszonnyolc kis nebuló részese-tanúja ennek a boldogságnak és örömnek.

A kis gyerek szíve érzékenyebb minden műszernél: megérzi a szeretetet — és visszasugároz nagy-nagy melegséggel. Igy veszi körül a fiatal tanítónőt huszonnyolc kis szívdobbanás melegsége amikor tanít, vagy amikor a határt, az erdőt járják. Megfogják a kezét, a ruháját, mesélnek neki sok kis történetet — életük száz kis titkát — és virágot szednek: ibolyát és vadvirágot.

Beszélgetünk a közelmúlt évekről; először a Budapesti Tanítóképző Intézetben eltöltött három esztendőt idézi, — a felkészülést. Ragaszkodó szeretettel beszél tanárairól, növendéktársairól; a vizsgák izgalmát, a jó eredmények örömét ma is tisztán, frissen érzékeli és éli át, mint ahogy az intézeti ünnepségeket, kulturális megmozdulásokat is, amelyeknek tevékeny részese volt. Mindig szerette a verseket; Petőfit, Adyt, Juhász Gyulát, József Attilát, Radnótit... Azt mondja most is: a versek kötik a legszebben a világhoz Kérdezem: honnan tudja ezt? Azt válaszolja: a sok-sok kedves, ismert versből és abból, hogy szereti a világot és a benne élő embereket. — Azután már csak meg kell fogalmazni a gondolatot, s íme a definíció: „A versek kötik a legszebben a világhoz és egymáshoz az embereket."

Az élet felsőbb osztályában

Azután kilépett az intézet kapuján, kezében a friss oklevéllel — s Nagykovácsi, ez a kedves főváros-környéki falu hívta, fogadta. És egyszerre számtalan, várakozó izgalommal telitett kérdés támadt fel benne: kik lesznek a kollégák? Hogyan fogadják körükbe? Kiket tanít majd? Elég lesz-e a vállalt felelősséghez a megszerzett tudás és ismeret? És a falu: a gyerekek szülei maguk közé emelik-e a fiatal tanítónőt?

Nos, milyen válaszokat kapott kérdéseire?

Az iskola, a falu megszerette, magába fogadta és megbecsüli — mert munkájával megérdemelte mindezt. És ez nem kis dolog. Szép osztályzata az „élet felsőbb osztályába lépett" tanítónőnek.

Ezek után sablonosnak tűnik a terveit invitáló kérdés...

Tanítani akar. Jó kertésze akar lenni a gyerekek szívében és lelkében kisarjadó, szárbaszökkenő, bimbóthajtó értelem-virágoknak. Tanítani akar és egyben tanulni is tovább, hiszen az élet gyorsan rohan, egyre nagyobb követelményeket állít tanító és tanítvány elé egyaránt.

Olyan fiatal még...

Helyes és jó ez a program. Egészen bizonyos, hogy nem lesz egyedül megvalósításában. És ideje is lesz hozzá, hiszen olyan fiatal még...

Hát így, és ezekről beszélgettünk a dallamos nevű tanító nénivel, amikor az elmúlt napok egyikén összetalálkoztunk, és így született meg ez a vázlatos portré...

DEIM PÁL

Magyar Nemzet

A Művészeti Alap vásárlásai '79

Kiállítás a Műcsarnokban

Megszokott pozíciójából kilendülve, az ember — érthető — bizonytalanul érzi magát. Eltöpreng: mit szabad és mit kell tennie új helyzetében. Mondhat-e véleményt valaki például egy olyan kiállításról, amelynek létrejöttében szerepet vállalt? S ha mond, akkor próbálja megőrizni az érzelmileg érdekelt és gondolatilag elkötelezett kívülálló nézőpontját, vagy váljék tűzön-vizen át védelmezőjévé a kiválogatott és bemutatott anyagnak?

Nos, ennek aligha volna értelme. A dolog ugyanis úgy áll, hogy a művészetnek mindig inkább használ egy elemzésre törekvő vélemény, mint egy kritikátlan hozsánna. Éppen ezért — és hadd váltsak itt most egy pillanatra egyes szám első személybe, léyén magamat érintő a közlés — hosszú vívódás után úgy gondolom: a leghelyesebb lesz, ha a *Művészeti Alap 1979-ben vásárolt festményeit és kisplasztikáit bemutató tárlatot* ugyanúgy törekszem megismerni és megismertetni, mint minden eddigit — annak ellenére, hogy a dologban, mint a képeket vásárló zsűriben egy éven át részt vett tag, bizonyos fokig érdekelt vagyok. Azt hiszem, megtehetem ezt, hiszen munkámban sem akkor nem vezetett, sem most nem vezet más, csupán a művészet érdeke: amikor szavaztam, a meggyőződésem szerinti legjobb művek megvásárlását javasoltam, most pedig az összkép becsületes fölmérésére törekszem. S ebben — remélem — nem fog befolyásolni az sem, hogy ami végül is az Alap tulajdonába került, több annál, amit magam megvásárlásra javasoltam (hiszen a zsűri a szavazataival dönt, abban pedig az én fölemelt vagy föl nem emelt kezem csak egy voks volt a többi közt). Sőt, az Alap tulajdonába került művek összessége több annál is, amit egyáltalában láttam, hiszen a megvett képek egy részét műteremben, tárlaton vette meg egy másik bizottság (amelynek működésével a legtöbb ponton egyet is értek, hiszen ennek a révén került a megvett műtárgyak közé például *Barcsay* Jenő, *Bálint* Endre, *Martyn* Ferenc összes képe, a vásárhelyi kollekció java).

Tanulságos is volt azonban, nemcsak gondot okozó a múlt év festményeket válogató zsürijében végzett munka. Tanulságos, mert eloszlatott néhány kívülállóként elgondolt illúziót.

Nyilvánvalóvá tette mindenekelőtt, hogy a tizenöt esztendeje fennálló „milliós vásárlások" problémáit nem kis részben maguk a művészek okozták maguknak. Azzal, hogy egyre többen távol maradtak, nem küldtek képet a vásárlásra javaslatot tevő bizottság elé. Sértődöttségből? Presztízsféltésből? Félreértett humánumból, hogy „nekem elég a pénzem, ebből a fazékból merítsen más, aki jobban rászorul"? Mindegy az ok, az eredmény a fontos: hogy az évi négy vásárlási alkalomra ma a festők töredéke küld képet csupán — csak azok, akik mindenhova küldenek, hátha „bejön valami", akik úgy érzik itt és most biztosra mennek, és azok, akiknek csakugyan fontos az egész, mert úgy vélik, jó helyre, köztulajdonba, közgyűjteményekbe kell juttatniuk jó műveiket. Bosszantóan, olykor sírnivalóan kicsi tehát a választék s a zsűri hiába igyekszik, az adott kollekcióból jobbat nem csinálhat. Jól jön tehát a mellékút, a műtermi vásárlás, a kiállításokon történő vétel. Javul tőle az összkép, még akkor is, ha itt is besurran csapnivaló — aligha nem szociális okokból megvett — munka a többi közé, s ha a mellékút bizony nem ideális megoldás.

Bárha — van vajon ideális megoldás? Nem valószínű. Mert mi történnék, ha — tegyük fel — a kétféle vásárlási formát egybecsapná a Művészeti Alap és ezentúl csak a felajánlott képek közül venne? Odakerülne a kollekcióba minden jó mű abban az esztendőben? Valószínűtlen. (Különben sincsen akkora terem az országban, ahol a teljes kínálat elférne.) Akkor hát: ne legyen beküldés? Amíg nem állíthat ki mindenki, akkor, amikor akar — illetve amikor elegendő jó műve van egy tárlat megrendezéséhez —, szükség van a beküldésekre, hiszen másutt sokan nem tudják megmutatni termésüket. Egy szó mint száz, mind a két lehetőségre szükség van.

A beküldés szisztémáján viszont jó volna változtatni. Most ugyanis, amikor évi négy alkalomra mindig egy-egy művet küldhet be valaki, sokszor fogja a fejét utólag a bizottság: vajha visszakérhetné a kettővel előbb bemutatott festményt avagy kicserélhetné a már megvett képet az újabbra! Mindez föl se merülne, ha — mondjuk nem évente négyszer, hanem kevesebb alkalommal — egy-egy ember két-három, sőt, négy képpel jelentkezhetne. De megkönnyebbedne a küldők dolga is: hiszen négy képpel nehezebb melléfogni, mint egy munkával.

Az illúziók másik köréről, míg az első probléma megoldva valami módon nincs, voltaképpen nem is kellene beszélni. Az adott körülmények közt ugyanis egyetlen más zsüri se tudott volna mást kiválasztani a művek közül, mint ami valóban megvásároltatott. Mégsem állható meg szó nélkül a múzeumok közreműködése. Tavaly ugyanis a négy vásárlási alkalom mindegyikére meghívást kapott négy múzeum: jelöljenek ki az anyagból olyan műveket, amelyeket szívesen látnának gyűjteményükben, s ha választásukkal a bizottság is egyetért, juthassanak is azok birtokába.

Nos, e jelölések többsége enyhén szólva is meghökkentő volt, olyan munkákat kívánt kiemelni, amelynek megvételével a szavazók egyike sem értethetett egyet. Továbbra is megoldásra vár tehát a kérdés: hogyan vegyenek részt a közgyűjtemények képviselői az előbb-utóbb hozzájuk kerülő alkotások kiválasztásában? Hogyan, ha helyiérdekű meggondolásaik nem növelik, hanem csökkentik a Művészeti Alap pénzéből és felelősségére a köz számára birtokbavett művek kollekcióinak presztízsét? Föltétlenül kibővítendő volna a lehető leghamarabb a zsürorok jelenlegi köre — művészek, művészettörténészek, kritikusok — a műveket a jövőben őrző és bemutató intézmények képviselőivel mindenfajta „belterjességnek" még a gyanúját is elkerülendő. De csak akkor, ha szavuk nem a közvetlen környékükön — városukban, megyéjükben — élő művészek érdekében hallatszik, hanem — persze ezt sem figyelmen kívül hagyva — a műfaj és a művészet egyetemes érdekeit is figyelembe veszi.

A *Művészeti Alap vásárlásai '79* címet viselő s a Műcsarnok négy termét megtöltő kiállításhoz térve most már létrejöttének (korántsem teljes számban) felsorolt problémáitól, körükben pedig az egyik zsüritag személyesen átélt dilemmáitól — vegyük számba, mi is van hát ezen a tárlaton? Leltár szerint 177 kép, 106 festőtől, és 98 plasztikai munka: érem, szobor, 68 szobrász művei közül válogatva. Ennyi elég is a statisztikákból. Arányokat kimutatni, művészek és művek szóródását elemezni, a fiatalok és az öregek arányát vizsgálni, az átlagáron veszekedni részben felesleges, részben méltatlan volna. Nem ez a lényeges a Művészeti Alap vásárlásaiban.

A fontos az, hogy ez a vásárlás — a táblakép és a kisplasztika műfajának és művelőinek e mecénási támogatása — megfelel-e céljának, vagy hogy a kiállítási katalógus előszavában foglalt kifejezéssel éljünk, eleget tesz-e feladatainak?

Többféle feladata is van ugyanis ennek a két vásárlásnak. Segítenie kell az adott művészeti ág továbbfejlődését. Állami tulajdonba kívánja juttatni az adott időszakot jellegzetesen bemutató műveket. S ezáltal is segítséget igyekszik nyújtani a múzeumi gyűjtemények folyamatos gyarapításához, a külföldi kiállítások anyagainak összeállításához. És végül: a megvásárolt anyag nyilvános kiállításával tájékoztatni kívánja a közönséget és a művésztársadalmat az adott művészeti ág helyzetéről, aktuális eredményeiről. Ezek a célok — kiolvashatóan — összefüggnek, voltaképpen rendszert alkotnak. Egyik a másik nélkül, kivált pedig a másik ellenére, nem létezhetik, érvényét veszti.

Megvalósításukban azonban — nem csekély részben a föntebb már említett nehézségek: a beküldéstől való ódzkodás, az ajánlattétel foghíjas volta s a következményeképpen igazi faladat helyett hiánypótlásra, „tűzoltásra" szorított műtermi és kiállítási vásárlás nehézkessége okán — a múlt esztendőben is hagyott kívánnivalót. Öklünk rázásával azonban mire se megyünk akkor, amikor számvetésre van szükség. Nem fogom megnevezni én sem azokat a képeket és azokat a szobrokat, melyek előtt nagyot szisszentem a meglepetéstől és a bosszúságtól. S nem azért, mert bántásnak volna érezhető, vagy éppen mosakodásnak, a felelősség alól való kibújásnak. Hanem mert vannak ellentételeik: Barcsay, Bálint, Martyn már említett képein felül *Bartha* László, *Bencze* László, *Deim* Pál, *Dienes* Gábor, *Fejér* Csaba, *Galambos* Tamás, *El Kazovszkij*, *Klimó* Károly, *Kocsis* Imre, *Kokas* Ignác, *Kovács* Péter, *Lóránt* János, *Nagy* Gábor, *Németh* József, *Orosz* János, *Sugár* Gyula, *Újházi* Péter, *Váli* Dezső, *Záborszky* Gábor képei, *Benedek* György, *Berczeller* Rezső, *Borsos* Miklós, *Farkas* Ádám, *Kiss Nagy* András, *Lóránt* Zsuzsanna, *Lugossy* Mária, *Szőllőssy* Enikő, *Vilt* Tibor plasztikái. És mert a többiek is hozzátartoznak a műfaj tükréhez, reprezentálják az elmúlt esztendő tárlatait.

Vitatkozni persze még ezen az alapon is lehet. Kell is, mert ami és aki kimaradt az összességből, bizony csonkítja a képet. Mert a magyar festészet múlt esztendejének eredményeit nem lehet hitelesen számbavenni — csak egy hirtelen összekapott sort mondva el — *Korniss* Dezső, *Szántó* Piroska, *Tóth* Menyhért, aztán *Berki* Viola, *Faiz* János, *Bak* Imre dolgai nélkül. És mert a magyar kisplasztika évada se tiszta — mondjuk — *Makrisz* Agamemnon, *Somogyi* József, *Varga* Imre, *Vigh* Tamás munkássága híján.

Megszívlelnie azonban nem csak az Alapnak kell ezt a tényt, tapasztalatból vagyok kénytelen megállapítani immár. Hanem a másik oldalnak is. Választani, venni, gyűjteni ugyanis csak a „van"-ból lehet, a „nincs"-ből képtelenség. Akarat kell, tett kell és *főképpen mű* kell hozzá.

Magyarán szólva, az Alap csak a művészek közreműködésével emelheti az évről évre ismétlődő vásárlások presztízsét is, eredményességét is. Jó szándékát most, amikor a nyilvánosság elé tárja ebbeli munkájának eredményét — a tavaly vett képek és plasztikák gyűjteményét —, nehéz volna elvitatni. S éppen ezt kellene megragadniuk azoknak, akiken a dolgok javulásának újabb mozdulata múlhatik.

Horváth György

Londonban a híres Palladium teremben megnyitják a filmsztárok múzeumát. A filmcsillagok között Charles Chaplin, Marlene Dietrich, Laurence Olivier, John Wayne és mások életnagyságú képei láthatók majd.

✣

Andrej Koncsalovszkij szovjet zeneszerző operát írt Dosztojevszkij Bűn és bűnhődés-éből. Bemutatója 1981-ben, az író halálának 100. évfordulóján lesz.

dőn a harmadik képecskét elővette.

— Itt van megörökítve annak az emberkének az utazása, aki nagykalapban, nagybottal, kipödrött bajusszal és tolytonos kalandos kirándulásokra áhítozva a véremben lakik. Most már megcsíptem őkelmét, akit olyan régen keresgélek, mert nem hagyott soha békében.

— Gyere, kisöreg, te voltál az, aki a nyugodalmas síkságról, ahol így-úgy, de valahogyan mindig megéltem: a legveszélyesebb talajra vezetted életemet. Csupa rendetlenség itt minden, a talaj olyan görbe, mint tótországban az országút, szabálytalanul következnek a dombok, völgyek egymás után, hogy ember legyen, aki itt a szekeret hajtani tudja.

Mintha csupa lakodalomba vagy névnapra járók mennének ezen az úton, akik minden fára felmásznak útközben... A részeg ember megy ilyen vonalban az úton, kitér egyik oldalról a másikra, idefut, odafut, nem tud egyenesen menni, egy percig sem.

A hegyen lát egy virágot, nyomban nekirugaszkodik, hogy nagynehezen felmásszon a hegyre a virágért.

Minden gyaluforgácsos házba betér, ahol egy darab ideig jókedve van, mint egy bolondnak, aztán hirtelen elszomorodik és elmegy valami gödörbe aludni.

— Majd felébred és megpróbálja a további utazást. Megymegy, mintha kezdene kijózanodni, de most egy másik ház állítja meg, amelyben szép lány lakik. Addig kapaszkodik, amíg felmászik a szép lány házának a tetőjére. De csak egy pillanatig tart az egész, mert innen is nyomban elhajtják. Úgy esik lefelé, mintha a nyakát törné.

— Kár, hogy az ilyen rendetlen ember sohase töri ki a nyakát!

— Egyik kaland követi a másikat, egyik tüskés bokorból a másik bokorba hemperedik... De mindig talpraáll, hogy tovább kalimpáljon az úton, mint egy rossz kocsi.

— Vajon meddig viszed, rendetlen életedet, barátom? — kérdezte Gimfi a csavargó emberkét, aki a vérében lakott.

A fotográfiát megőrizte. Mert az mulatságos volt.

(1932)

---

mály fátylát! S ha ezt szétteped, de nem tudod megmondani, hogy mi van mögötte, az annyi, mintha felvágnád egy élő ember hasát, majd kezdenél statisztikát készíteni a *lágy belső* részekről...! S utána már hiába varrogatod összsze szép szavakkal, hogy: Uram, önnek IGY IS nagy jelentőségű zsigerei vannak, és én rettentő *tudományos* következtetéseket vontam le belőlük! — semmit sem ér. Hogy mennyire nem, arra a legfényesebb példa az a műsor, amit néhány évvel ezelőtt a televízió készített és sugárzott Jászberényről, s benne jelesül a Hűtőgépgyárról. A riporterek utánajártak, honnan is került a gyár kapujára az a kürt? Elmentek a múzeumba. Megmutatták. *Belefúvattak!* Beszéltek róla. S mert a szakember szavaiban bizonyos homályt fedeztek föl (hiszen ők semmit sem tudtak a leírható és kibeszélhető mondatok Jászberény—Budapest közötti ingázásáról), több szakembert is megkérdeztek. S a műsorvezető mély megelégedéssel villantotta ránk szemüvegét: Szegényebbek lettünk egy hamis legendával! Pedig a nyilatkozók csak a kürt ilyen meg olyan ornamentikájáról, ekkori meg akkori ábrázolásáról, említéséről beszéltek, s kulcsszavaik a *feltehető*, a *valószínű* voltak. De a nézők hiszékenyebb része valóban szegényebb lett az élő múlt egy autonóm, lélegző darabkájával! Kihasította belőlük az eredeti homályosságot a modern misztikával helyettesíthető tudományoskodás. E kettő pedig nem helyettesíti egymást.

A Lehel kürtjét körültáncoló tudományos bizonytalanságok körében csupán a kulcsmondaton kellene változtatni. Így: Azt azonban nehéz volna bizonyítani, hogy a Jászberényben őrzött ereklye *nem* Lehel kürtje volt.

Weöres Sándor

DECEMBER

Bolyongásom tájéka ez,
bevonva kopott-feketésre:
a mezőn száraz kóró meredez,
nincs hótakaró a vetésre.

Futnék árnyas falaim közül
a napfény boltozatába,
ahol madár s bogár örül,
földet alig ér a lába.

Grandpierre K. Endre

A TÖMEG KIÁLTÁSAI EGY NEMZETEK KÖZÖTTI VÉRBELI FUTBALLDERBIN

Feldübörgő lelátókon
emberfejültetvények
zsilipelve az égre
torlódnak hangok fények
magyarok magyarok
zöld gyepen zöld mezőn
frissen száguldozzatok
akár rég eleitek
a végvári vitézek
magyarok magyarok
játszva csillagozzatok
uraljátok a teret
labdarúgómesterek
okossággal ügyességgel
elszántsággal vitézséggel
s mintha vihar szele fúj
felhőt és avart söpörve
iramodjatok előre
huj huj huj
magyarok magyarok
hé hé mi lesz
jól vigyázz
ne totojázz ne cicázz
nyesd a lasztit
add tovább
vidd tovább
boszorkányos gyorsasággal
húzd meg hát
bombázz a védőkön át
a hálóba miként Toldi
minek ide oda tolni
ott rezeg végre a gól ni
gól! gól! gól!
az arcokon a szemekben
gól
lángol
hajrá hát
így tovább
magyarok magyarok
ne hagyjátok magatok
zöld mezőn zöld mezőn
vijjatok
elhull aki gyáva bamba
messétek kőbe aranyba
sorsotok
zúg az orkán padsorok
tombolnak zászlók lobognak
magyarok magyarok

Gömöri György

LENSZKIJ ÁRIÁJA

Több, mint huszonöt éve már, hogy G. a lengyel költő lakásán először hallottam a *Jevgenyij Anyégint;* kinn rozsdásodni kezdtek a lombok, ősz volt, én tele reménnyel s tárgytalan izgalommal. „Hová tűnt el a tavasz arany napja?" kérdhetném én is (jóllehet ősz volt), mert még Varsóban ért G. halála (szívroham) s temetése (a Powazki-ban). Azután külföldre utazott Anyégin, s mint tudjuk, hosszan bolyongott (hogy elfeledje Olgát, s a halott Lenszkijt?) s amikor visszatért, Tatjána már... de hisz mindez ismeretes, megírta A. Sz. P. (Lásd ott.) És íme, annyi év után, felcsendül újra a panaszos „kudáá á..." De most már nem elvont és megfoghatatlan nekem . Lenszkij (Csajkovszkij?) bánata; és talán azért is jegyeztem meg akkor ezt a dalt, mert tudták sejtjeim: huszonöt év múlva már lesz mire emlékeznem, tűnődve tűnt időn — hová is lett, hová?

Urr Ida

RÓZSALOVAGLÁS

Egy piros rózsa
szembe jött
velem
lóháton jött
szára
a kengyelen
a ló futott
fejét rázta
a nép
a szirmok csak
merengőn
néztek szét
majd elfutott,
a patkó
csattogott
sokan látták
e különc
rangadót
miért is ült lóra?
miért
sietett?
ki akarta
kerülni
szívedet.

1024

1975.XII.14.Petőfi 12.11 Gné

Láttuk-hallottuk

Bán András két alkotótelep problémáiról ir.

- Az elmult néhány esztendőben sorra alakultak a müvésztelepek Magyarországon. A létrehozó okok igen sokfélék. A leglényegesebbnek mindenképpen a társadalmi igényt,másfelől a müvészet kollektiv kisérletezés utáni igényét kell tekinteni. A nagyatádi és a velemi alkotótelepet tulajdonképpen e kétféle elgondolás megtestesitőjének is nevezhetnénk. Mindkét müvésztelep idén jött létre, más közös vonásuk azután aligha fedezhető fel. A nagyatádi szobrász alkotótelep lelkes helyi kezdeményezés eredménye. A 12 ezer lakost számláló Somogyi városka a képzőmüvészet segitségével kivánta kulturáját pezsgédbe hozni. Nos, ez bizonyos vonatkozásban jól sikerült a fafaragó telepel jelentős országos fórumokon foglalkoztak, napilapokból szaklapokból bőséges információt szerezhettünk az ott folyó munkáról. A vélemények általában elismerőek, már az első évad után

több mint tiz hatalmas szobor magasodik a város melletti ligetes mezőn. Dein Pál végre méreteiben is monumentális művet vallhat magáénak, Martin Ferenc több évtizeddel ezelőtti modelljéből is méltó méretü mü vált. Azt mondhatnám ezzel a telep, legalább is az induló évben eredményesen működött. De ugy tünik a szándékok és az eredmények nem esnek egybe. Kétségtelen ugyanis, hogy a telep elsődleges szerepenem a nagynevü művészek parádés / kiszolgálása, hanem a hely, a környék vizuális kulturájának fejlesztése. Vajon a tucatnyi monumentális, de tulságosan szükszavu, tulságosan anyagszerütlen mü képes lesz erre. Vajon a társadalmi munkában kivágott jó néhány köbméter fa elevenen kapcsolódik vissza Somogy közmüvelődésébe. A válasz természetesen a következő évek működésének remélhetőleg arányosabb fejlesztésének eredménye adja majd meg. A végleges itéletet kimondani egy kifelé látványos, befelé szervezetileg döcögös év után csak a mezőn felállitott jobb rosszabb szobrok alapján még korai volna.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
Deim Pál
1974 NOV 9
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1021

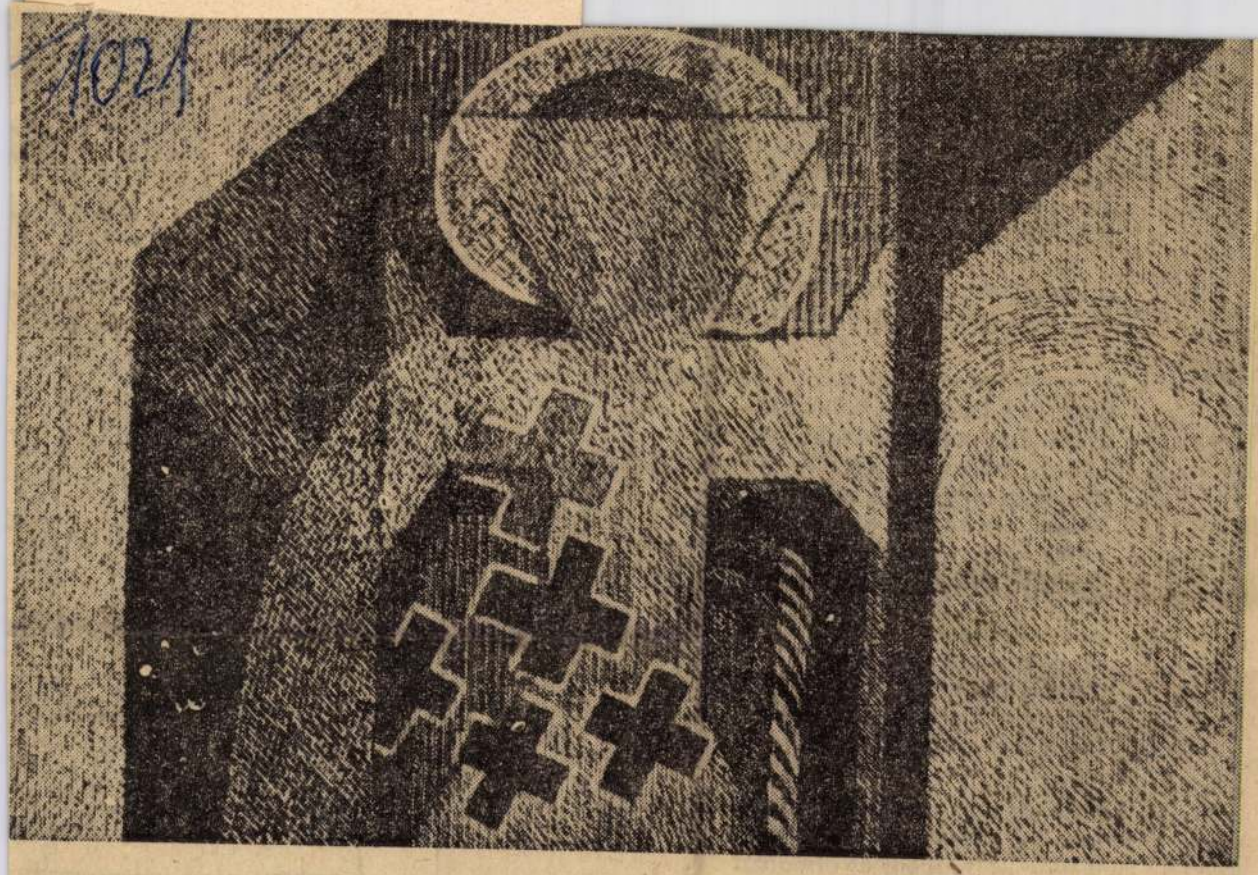

Deim Pál: Feljegyzések egy kolostorban

Nyeld a poros fény-nyálabot,
— poros a füsttől, sok a füst itt —
nyeld, mint a kardot, mint sustorgó kisüstit.
Gyönyörű reggel. Egy-két heggel.
A szíven, májon, gyomorszájon.
Kézen, lábon, háton, vállon.
És — mint mondá a renden kívüli érsek —
jöhetnek újabb lövések

mi példánkul légyen a Szent Ementháli,
hogy lyukjai közt is sajttá tudott válni

*

Itt egyetlen nő sincs, csak a pult mögött:
anya és feleség oda költözött
és minden pohárral újabb szerető:
féldeci, fröccs, vagy sör — mosolyt von elő.
Itt nehéz munkából, nehéz emberek.
Marad a nehézség, ők meg lengenek.
Várja őket otthon, gyerek, mama, szex:
nehezek még oda, várják, hogy mi lesz.
Most itt szó, ordítás, vigyor felrepít:
itt a valósággal mi sem szembesít
itt most mind alatt a ló,
fantáziából való,
hej, munkák, nők, feleségek:
ebből lesz a nemiélet

*

(Mielőtt még meghaltam volna,
fuss fel, rózsám, az ablakomra:
tárulkozz, ragyogj és virágozz.

Hasonlítsál a világhoz.)

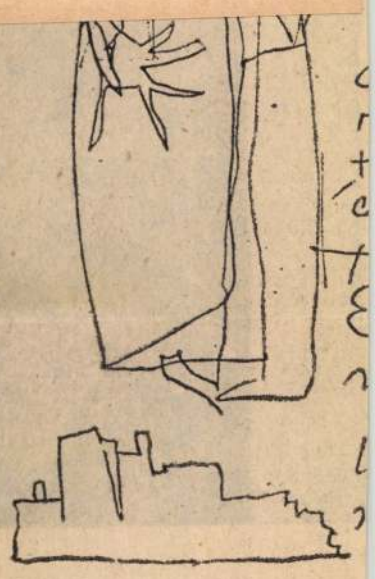

Kondor Béla:

DEIM PÁL

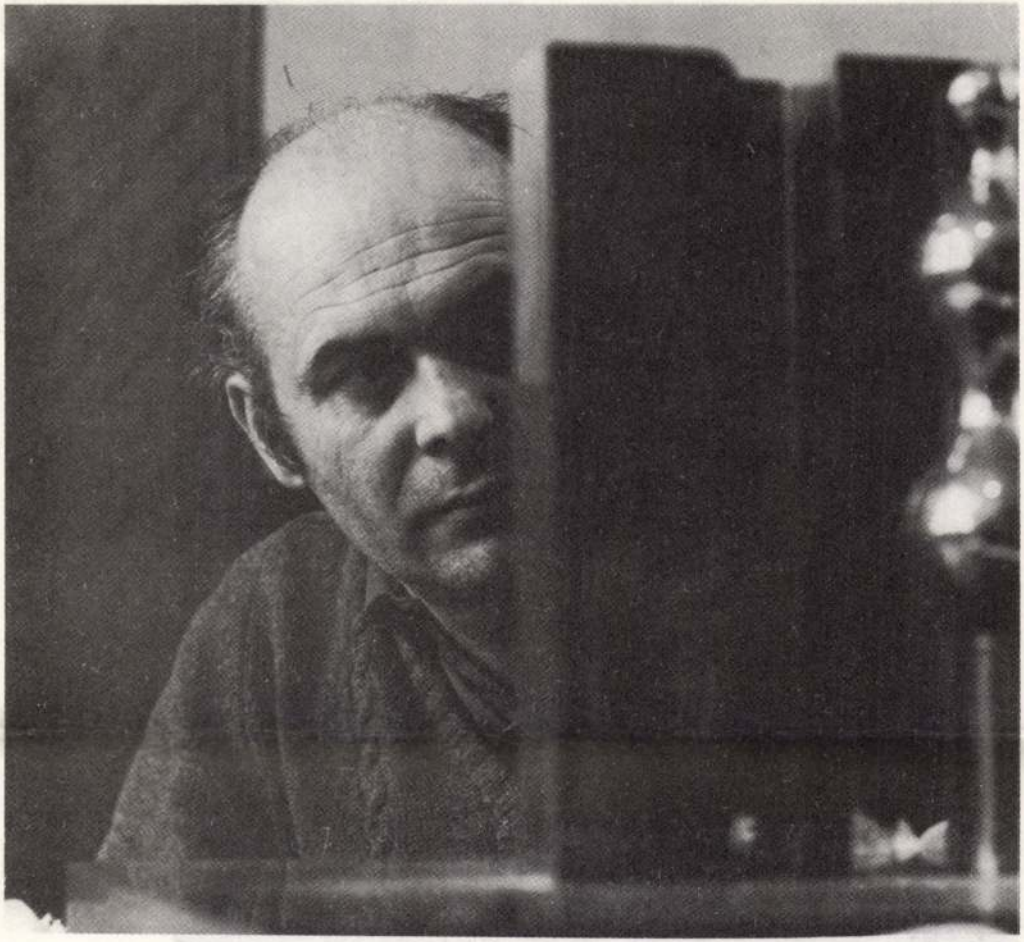

Csapó György:
Műterem, műhelyek
NPI 1978

Deim Pál

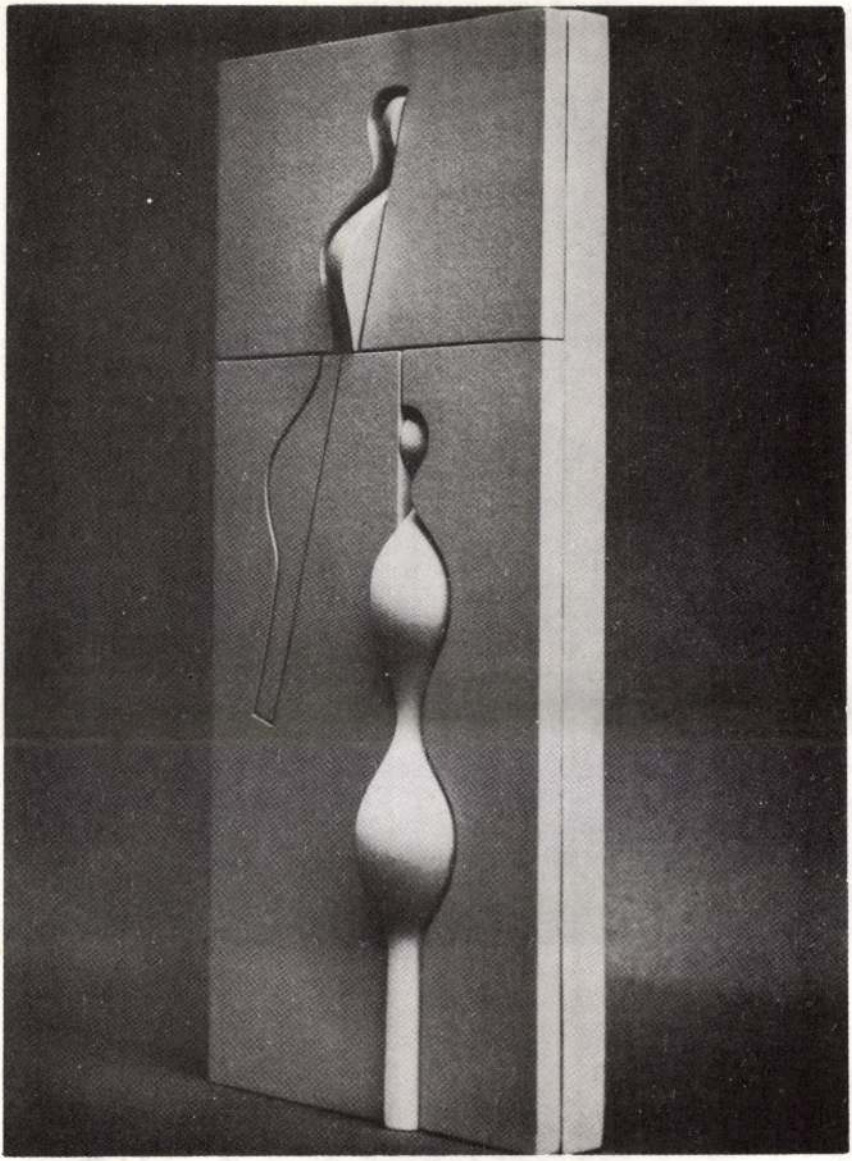

Deim Pál: Relief

DEIM PÁL

1932-ben született Szentendrén. Barcsay Jenőt, Vajda Lajost, Gadányi Jenőt vallja mestereinek. Első kiállítását 1965-ben rendezte, azóta Magyarországon és külföldön több bemutatója volt. Szentendrén él.

A szoba, ahol ülünk, igen barátságos. Kevés, de hangsúlyos holmi van benne. Némi túlzással azt mondhatnám, olyan mint egy Deim kép; a geometriai formák rendje valamiképpen otthonosan áll össze. A szabatosságon átüt a líra, a disszonancián a harmónia, a célszerűségen a romantika, s kép-reliefjei sajátos mértani gyöngédséggel szólnak.

Ha Deim Pál képeit jellemezni kellene és lehetne néhány szóval, azt mondanám: tisztaság, egyszerűség, formai, szerkezeti fantázia.

Ezek a szavak, jelzők, e meglehetősen elhasznált kifejezések szilárd és eredeti tartalmat kapnak munkásságában, amelyet példás következetesség jellemez.

– Ez itt most a műtermem, – mutat körül – megvettük ezt a kis házat, apósommal, aki kőműves, átalakítottuk. Mindent magunk csináltunk, így aztán eltartott vagy egy évig, amíg elkészült. Dehát kellett, mert csak teljes csendben tudok dolgozni. Otthon a családom tagjai időnként benyitnak hozzám, abbahagyom a munkát és nem tudom folytatni. Itt, nyugalomban dolgozhatok, igaz, éppen ez az egyik oka annak, hogy alig tudtam az utóbbi időben festeni, mert az építkezés sok időt vett igénybe.

– Egyik okot mondtál; és a másik...?

– A másik? A szokásos. Egy-egy nagyobb kiállítás után számbavétel következik. Valamit befejezett az ember, de nem tudja merre menjen tovább, hogyan folytassa azt, amit már lerakott. De van más is: bizonyos dolgaim kivitelezése elakadt. Mostanában, nemes és műanyagokból variálható kompozíciók foglalkoztattak. Gondoltam, műanyagból kivitelezhetők, sokszorosíthatók, de az erre megkért szakemberek egyelőre nem találtak elfogadható megoldást, így hát ez is

feladatok foglalkoztatják. Vasarely teszem azt kidolgozta a XX. század ornamentikáját. Nem állítható szembe olyan művekkel, amelyeknek mondanivalójuk van. De születhetnek az ornamentális műfajban is olyan művek, amelyek tartalmilag műalkotássá nemesülnek. És születtek is. A festészeti problémák egy része átalakult architektonikus problémává. A minimal art megjelent az építőművészetben; miért ne foglalkozhatna a művész efféle témákkal, amelyek látszólag nem tartoznak a hagyományos keretek közé.

– Miben látod ennek a fontosságát, lényegét?

– A Vasarely–Czóbel párhuzamot folytatva azt mondhatom, hogy Vasarely, Mondrian és más „geometrikusok" a művészetet a mai matematikához, fizikához igazítják. Már vizuálisan is megjelenik az, ami eddig csak elvontan jelentkezett, s ez hozzásegít a kor szellemi tartalmának a felismeréséhez; tehát tartalmi kifejező ereje van. Ebből a művészetből sem tűnt el az ember, csak nem motívumként, hanem alkotóként van jelen.

– Föltettem néhányszor művészeknek azt a kérdést, ha választaniuk kellene, különböző mesterek képei közül melyiket választanák. Te mit akasztanál a faladra egy Van Eyck portrét, vagy egy Mondrian képet?

– Majdnem bizonyos, hogy a Van Eycket. Ennek oka nagyon sokrétű; azt hiszem létünkben gyökerezik. Van Eyck bonyolultabbat, összetettebbet mondott el az emberről, mint Mondrian, de nemcsak erről van szó, hanem a művesség, a gondos, nagyszerű munka iránti vonzalmunkról is. Mindez azonban nem mond ellent annak, hogy nagyra becsüljem Mondriant. Ő a kezdete valaminek, amiről már beszéltünk. Megmutatta az egyszerűség addig ismeretlen útjait. A monumentális ornamentális művészetre gondolok. Nem állítom, hogy ez volna az egyetlen lehetőség, természetesen, de azt kérdezted, milyen műfajban gondolkodom most a legszívesebben, erre pedig csak szubjektíve válaszolhatok.

– Azzal kezdted, hogy az utóbbi időben alig dolgoztál valamit, de látom, most éppen munkában vagy . . .

– Igen, úgy adódott, hogy pályázok a miskolci pártbizottság épületébe készítendő nagyméretű kompozíció megbízásra, amelyet pácolt fából készítenék el, s ötödmagammal meghívtak egy másik pályázatra is, amelyet Kecskemét városa írt ki: meg kell tervezni egy lakótelep teljes környezetét. Nagyon érdekes, izgalmas feladat. Íme, az igény amiről beszéltünk, már itt-ott tapinthatóan jelentkezik. Mi lesz belőle, hogy valósul majd meg . . .?

(1976)

Dóm Pál festőművész

MEGHÍVÓ

3032 FNYV I

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

DEIM PÁL

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1974. MÁRCIUS 16-ÁN, SZOMBATON DÉLI 12 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

NÉMETH LAJOS

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MŰCSARNOK

BUDAPEST, HŐSÖK TERE

DEIM P07

A DEBRECENI VÁROSI TANÁCS ÉS A KOSSUTH LAJOS TUDOMÁNYEGYETEM KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA SZERETETTEL MEGHÍVJA ÖNT

DEIM PÁL

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÓ: JANUÁR 18-ÁN 11 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1973. FEBRUÁR 10-IG
A KOSSUTH LAJOS TUDOMÁNYEGYETEM DÍSZUDVARÁN

szd.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Művészet

1979 JUN 17. old

Kiállítások

JÚNIUS

Deim Pál, festő-grafikusművész

1021

Deim Pál
Magyar Nemzeti Galéria
Műhelykiállítás

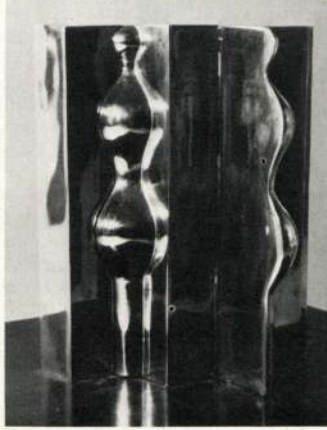

Deim Pál: Bronzplasztika I., bronz, 15×11×5 cm, 1972 (Fotó Gajzágó Jolán)

in style. Naturalism imitating the external forms of reality in details and aspiring for anatomical exactness and illusionary authenticity is also alien to naive art which only remembers nature and builds upon the laws of inner vision. In a naive painting, similarly disturbing are the factors of the impressionist style, namely, the dissolving of the lines of forms, the elimination of the application of local colours, the blending of various patches of colours and the representation of alternating lights and shadows. The naturalistic, the plein air and the impressionist details are always inorganically built into a naive work, that is to say, they are an imitation of professional art. If we cover in such a mixed naive picture the non-naive details, the disturbing effect will immediately disappear, the unity of the picture will be restored and its artistic effect multiplied.

With reference to the activity of an Ikebana and Fower-sculpture Club in Budapest, Kornél Kereszty examines the philosophical background and personality-forming role of Ikebana and of bio art.

In her article, Katalin S. Nagy writes about the ways in which the various social strata obtain paintings and arrange them in their flats, about the after-life of the classic styles of art history in the homes and about the most frequent genres of these paintings.

Pál Bánszky: The Limits of Naive

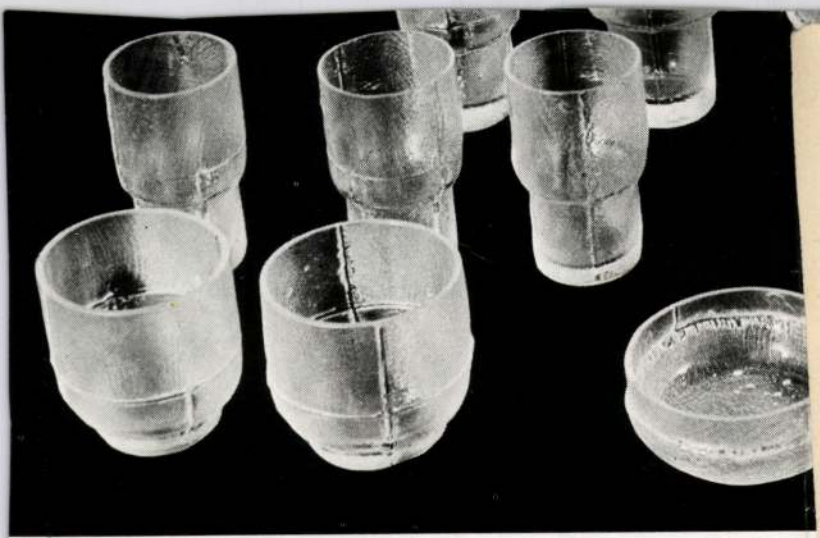

Kanyák Zsófia 1975 szeptemberében, hamincegyéves korában rohant a halálba. Harmincegyévesen pedig nem szokás szerepelni a Művészeti Lexikonban. Ne keressük; nem találjuk benne.

Induljunk ki tehát azokból a katalógus-szövegekből, amelyekben minden bizonnyal saját, első személyben írott önéletrajzi vázlatait ültették át a semleges harmadik személyre. A legfontosabb adatokat megbízhatóan kiolvashatjuk belőlük.

„Kanyák Zsófia 1944. július 28-án született Budapesten. A Radnóti Gimnáziumban tett érettségije után a Textilmintagyártó Vállalatnál dolgozott egy évig. 1963-ban felvételt nyert az Iparművészeti Főiskolára. 1964–66-ig az École Nationale Supérieure des Beaux-Arts növendéke volt, majd ismét az Iparművészeti Főiskola hallgatója lett, ahol Z. Gács György növendékeként 1971-ben diplomát szerzett üvegtervező szakon. Azóta a Salgótarjáni Öblösüveggyár tervezője. Az Üvegipari Művek az elmúlt évben tanulmányútra küldte az olaszországi Murano két üveggyárába. Több csoportos kiállításon vett részt: 1971-ben a Horizont Csoport kiállításán (Iparművészeti Múzeum), a Fiatal Iparművészek I. Országos Kiállításán (itt második díjat nyert), az Iparművészeti Főiskola jubileumi kiállításán, az Iparművészeti Vállalat jubileumi kiállításán (Ernst Múzeum). 1972-ben az olaszországi tanulmányúton készült alkotásait kiállította a Fészek Művészklubban. Több állami megbízást kapott. A legjelentősebbek: Balatonfüred – Balaton Étterem – térelválasztó rácsok és világítótestek; Dunaújváros – Halászcsárda – fali üvegkompozíció; Budapest – Gundel Étterem – kerti szökőkút és világítótestek; Székesfehérvár – Alba Regia Szálloda – világítótestek."

A szöveg, amely a Képcsarnok Vállalat *Iparművészet – Lakáskultúra* című vándorkiállításának katalógusában jelent meg, pontosan datálható. A muranói tanulmányút 1971-ben volt, az életrajz tehát az ezt követő évben, 1972-ben íródott. Valamikor február táján. Mert már említi az 1972 januári önálló kiállítást, de még nem szól az az év márciusában rendezett *Edénykultúra* című tárlatáról. Jelezve: még ez a legteriedelmesebb és legteljesebb életrajz is hiányos.

(AMI AZ ÉLETRAJZBÓL KI
művészek kiállítása alcímm
alkotója című és a Csontv
kisebbfajta seregszemle pr
tudósít: „1972-ben szerződ
Design Studiójával."

Az indulásról azonban van
ez a pálya nem a Radnóti Gi
mint amivel a már említett k
1958-cal, amikor az indiai
első díjat nyer munkáival.

Sőt, talán nem is 1958 a k
tek: ez a helyezés – elsősorb
szólt, s csak másodsorban ann
aki nyerni akart – később is,
mindent megtett a győzelem
számára a Radnóti Miklós
ezért tanult nyelveket. Németi
beszélt. Ez megint nem mellék
adalék, mert az üvegtervező
mesterekkel és a gépkezelőkk
képzelése megvalósításán, t
nyelvtudás nélkül aligha tudot
ranói hónap alatt egész kiállításra való lámpát tervezni. S e lámpák nélkül, amelyeket bemutattak a milánói vásáron, amelyekről írhatott a sajtó, írt is, öles fényképe kíséretében az *Internit* című folyóirat, hiába kereste volna fel a Rosenthal irodáját. S ha a bizonyításra alkalmat adó Rosenthal-megbízás nincs, akkor Kanyák Zsófia sem az általunk ismert Kanyák Zsófia.

De térjünk vissza a nyelvtudáshoz. Mert a kamasz Kanyák Zsófia, a nyelveket tanuló Kanyák Zsófia még textilművésznek készül. Minthogy a modern textil egy fiatal lány szemében – és nemcsak egy fiatal lány szemében – egyet jelent Jean Lurçat-val, s minthogy Kanyák Zsófia az elsők között is első akar lenni, megpróbálja azt, ami valósággal lehetetlen, amit ezért másnak eszébe sem jutna megtenni. Kapcsolatot keres és talál Lurçat-hoz, s a húsz esztendős fiatal lány, aki akkor már jól beszél franciául, felkeresi az idős mestert. A találkozásról beszámol a *Nők Lapja*

Dénes Pál

Tájchrodáciu plasztikus

Dr. Gagács Istvánné '76 - Veszprémet
Művészet, 1977. február - 12. oldal

textilt. Hanem szemléletet váltott. Textileskér
gobelin-szövést tanult, tehát a leghagyományosab
és a modern technika által legalábbis kuriozitásra kár
hoztatott ágát művelte az iparművészetnek. A text
kézműves műfajában indult pályája, ezzel szemben
konstruktivizmuson nevelkedett és építészeti szem
léletű Z. Gács György tanítványaként végezte el
főiskolát. Ment gyárba – Nagykanizsára, ahol els
üvegeit készítette 1968–1969-ben, és ahol – a gyak
ran forgatott szakkönyvekkel egyetemben – meg
ismerkedett az üveggyártás technológiai vonatkozá
saival. Így lett belőle ipari tervező.

A váltás egyértelmű; s e tényhez tényszerűle
csak annyit kell hozzátenni: a szemléleti tisztázódá
Párizsban kezdődik el. Ebben az időben még gyakra
megfordul Lurçat-nál, az École Supérieure de
Beaux-Arts-on azonban, Aujam professzor irányít
sával – a textil mellett – már freskófestést, mozail
készítést tanul. Így ébred rá arra: nem az anyagb

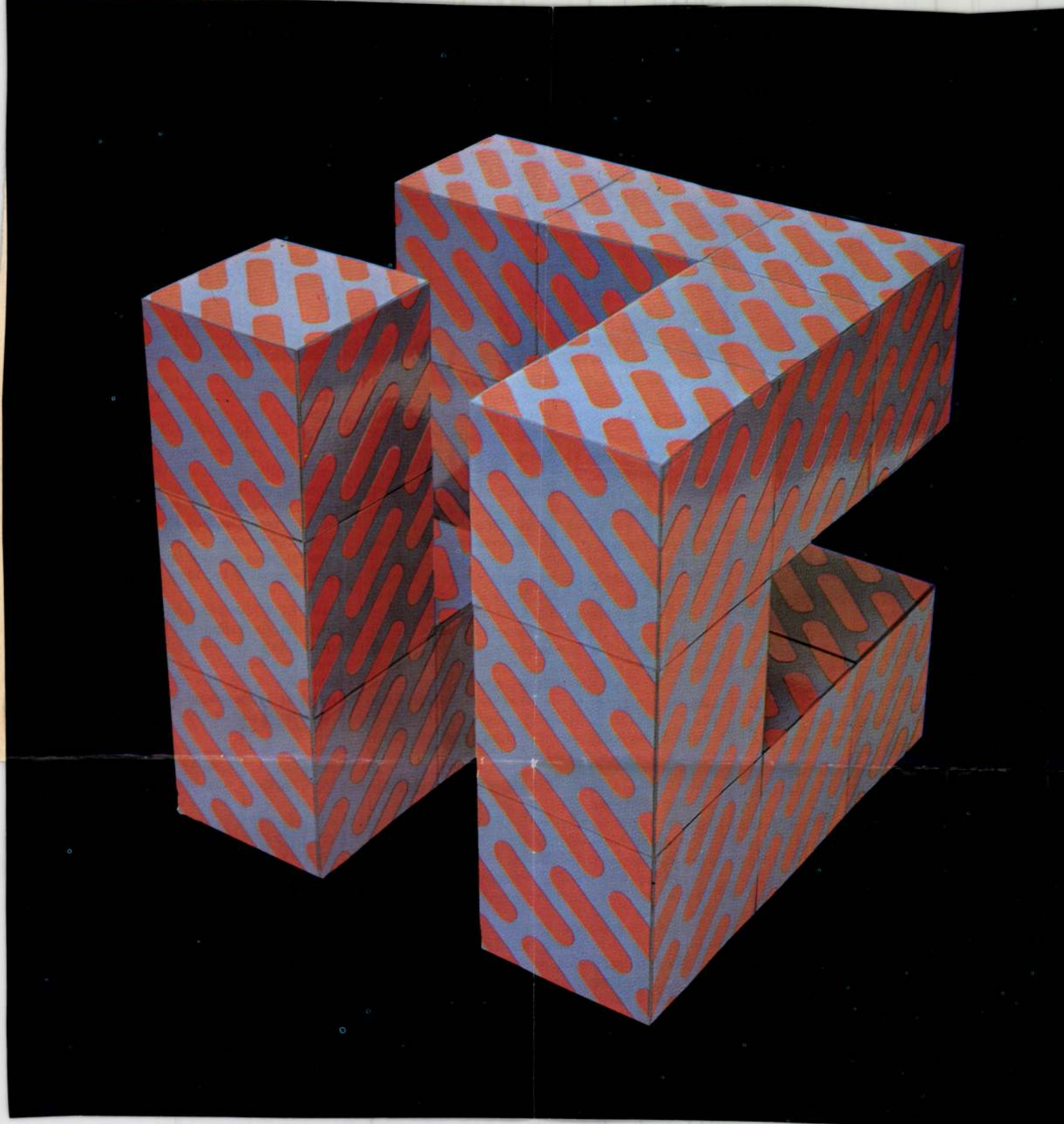

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

KORTÁRS

1973 JUN

Deim Pál

1021

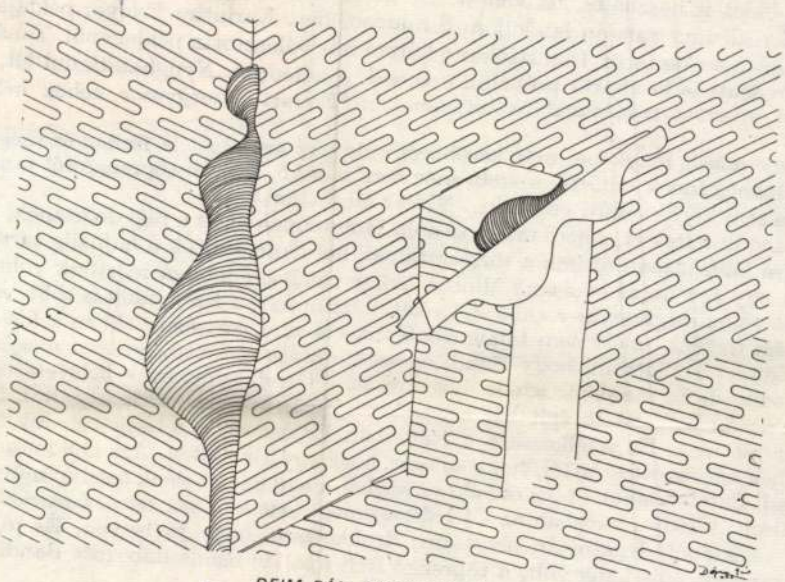

DEIM PÁL: Térszervezés II.

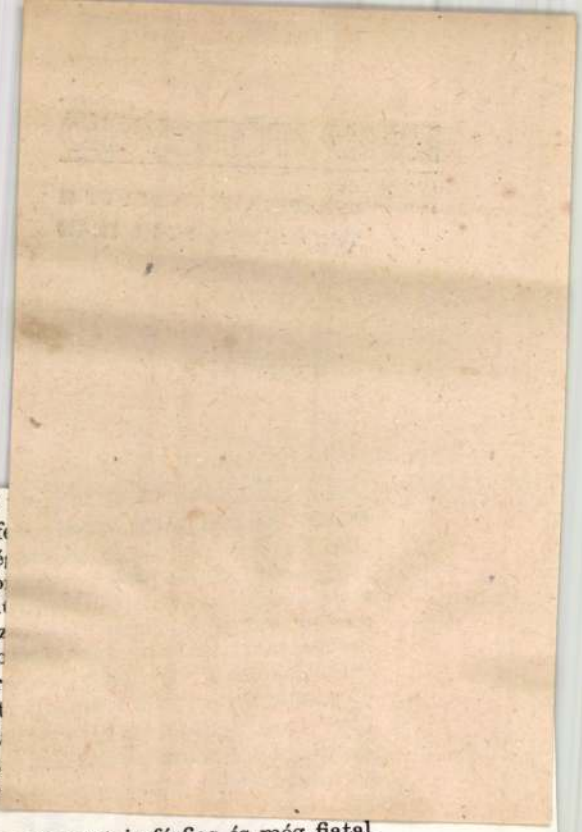

...kísérleti alanynak szánta magát mindent
...dekében. A *való* és az *igaz* teljes felkutatása és f
...séget, az egyszeri-különöst kereste a szélsőség
...ást nézett végig, hogy riportot írjon – nem a p
...ne legyőzéséről, az élethez való rendíthetetlen h
...őbányában, a kocsmákban, a vonatokon; büsz
...sítményre, hogy mennyit bír munkából és italb
az öklét is használta, ha kellett. De azért arr
...ovi realizmus talaján landoljon. S mindemellet
...lizmusra serkentette. Indulásakor e három írót v
...jét másutt is ki akarta próbálni, nemcsak a ka
...anul vitázott mindennel és mindenkivel. Em
...lott.

...tt egy másik fényképe, már későbbről való. Az arc most is férfias és még fiatal, ...omlokot ráncok redőzik, a szem már nem metsző, inkább töprengésről tanúskodó ...lt, a száj körül keserű vonalak... Miért? Mi történt?

...Esztendők teltek el, s nem találkoztunk. Hol vannak azok a régi délutánok, amikor ...városi kávéházban ültünk a törzsasztalnál, hol vannak azok a hajnalig tartó heves ...aták egy-egy barát lakásán? Mintha akkor valahogy jobban ráértünk volna, több ...k lett volna meghányni-vetni a dolgokat, s talán még a türelmünk is több volt egy- ...oz. Mi történt, miért nem találkozhattunk ebben a városban, ebben a kis körben, ...en élünk? Hallottam, hogy Bandi egészsége nincs rendben, emészti magát, sokat ...geskedik, de ugyanakkor azt is, hogy ismét – Gerelyes-módra – belevetette magát ...új „kísérletbe": házat épít két kezével, erejével; otthont, amit a puszta földön ő ...a teremt meg. És találkoztam a Rádióban Editkével, a feleségével, kit már alig ...ány hét választott el attól, hogy világra hozza gyermeküket. Azt gondoltam, nincs ...mi baj, Bandi kilábol a testi és lelki válságból, s egy napon elénk teszi új művét. Nem ...salódtam: tavaly júniusban az Új Írásban megjelent az *Isten veled, Lancelot!* Részle- ...egy regényből. Izgatottan olvastam; drukkoltam, hogy jó legyen. És jó is volt, ...yon tetszett. Más hang volt, a töprengő férfi írta, de benne dobogott Bandi minden

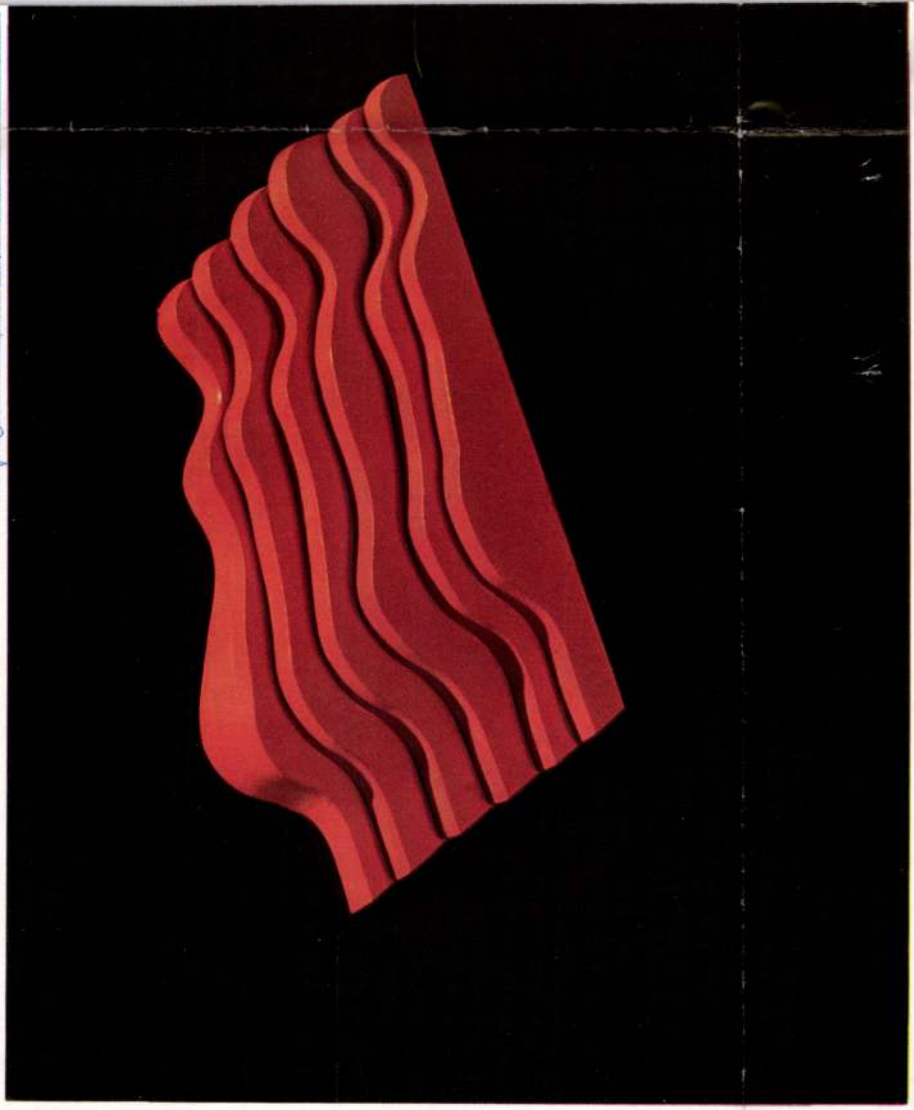

KÁROLY SZELÉNYI

Pál Deim: Hommage to All Who Perished Senselessly
(painted wood relief, 43 × 54 cm, 1971)

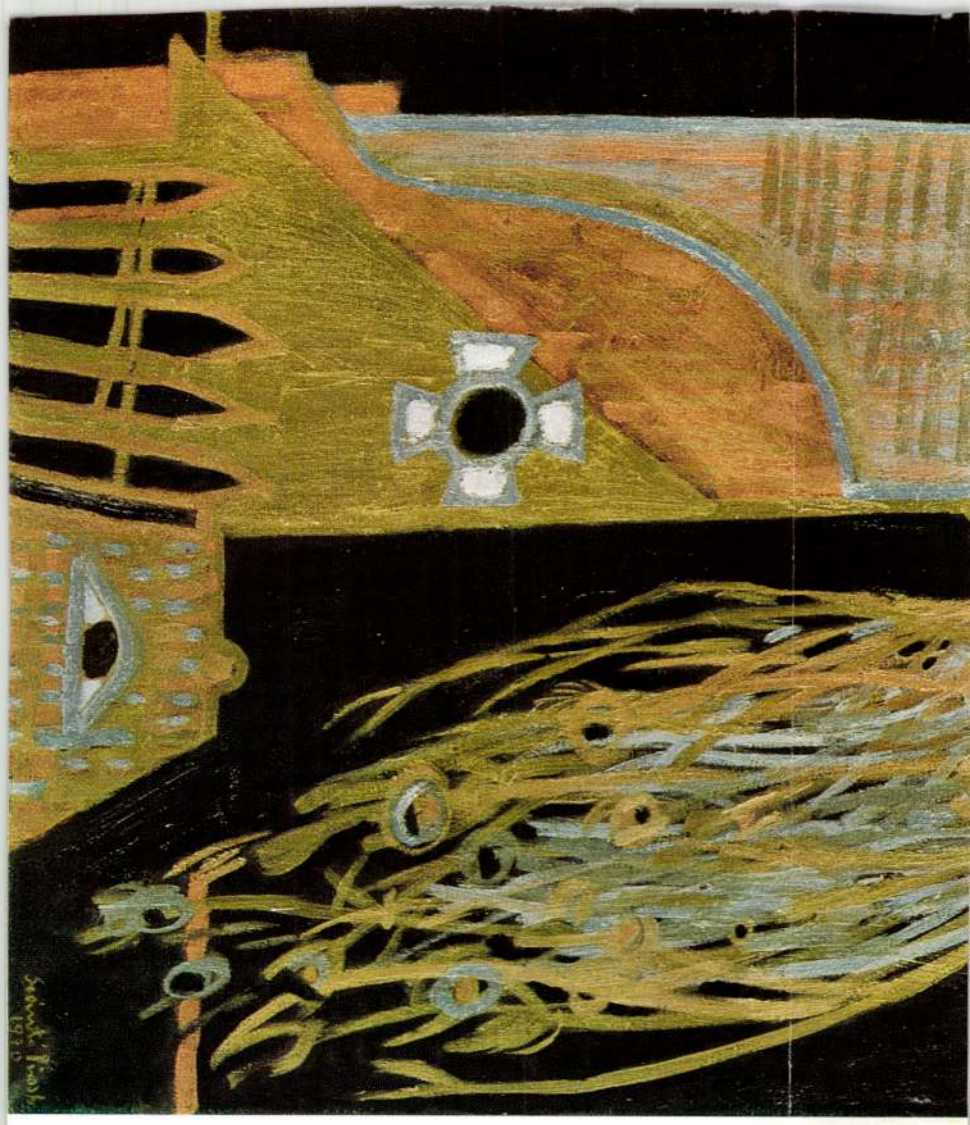

Piroska Szántó: Szentendre Peacock (oil and m

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 MÁJ

ÚJ ÍRÁS
Budapest

Deim Pál

1021

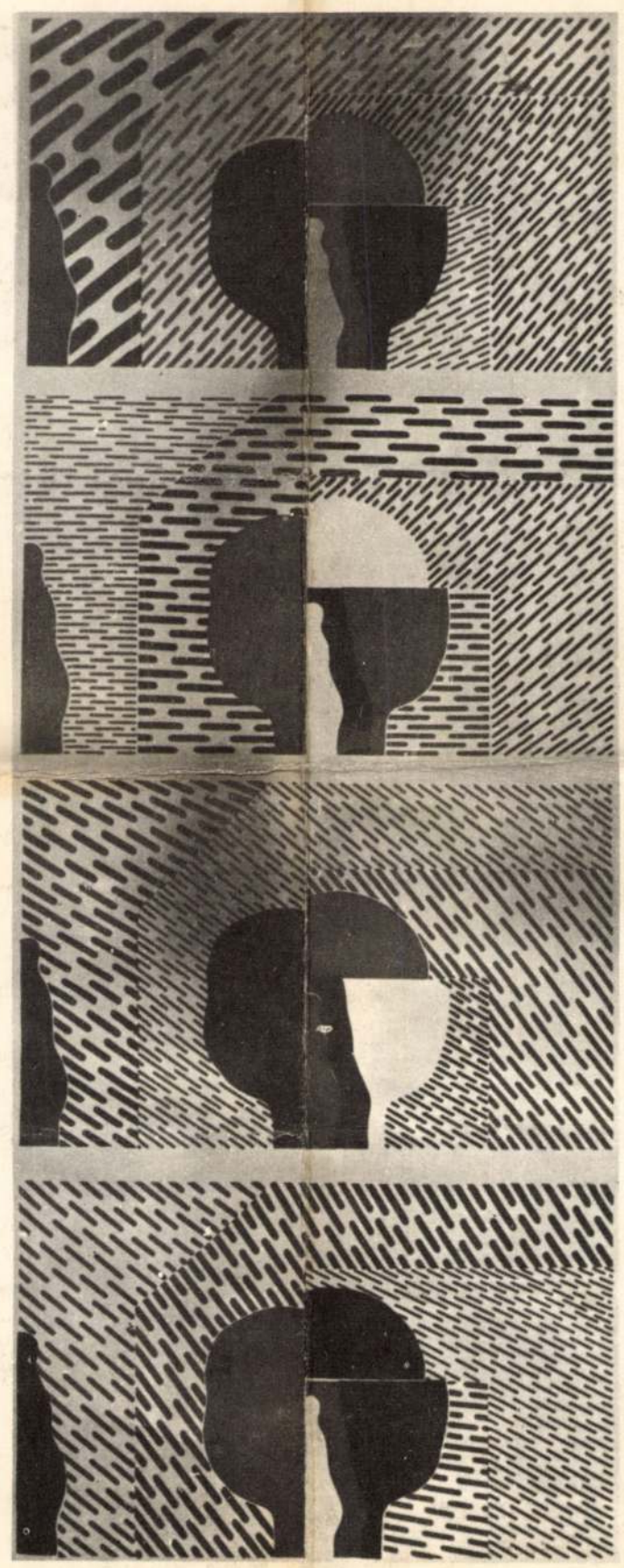

ÁRA 8 FORINT

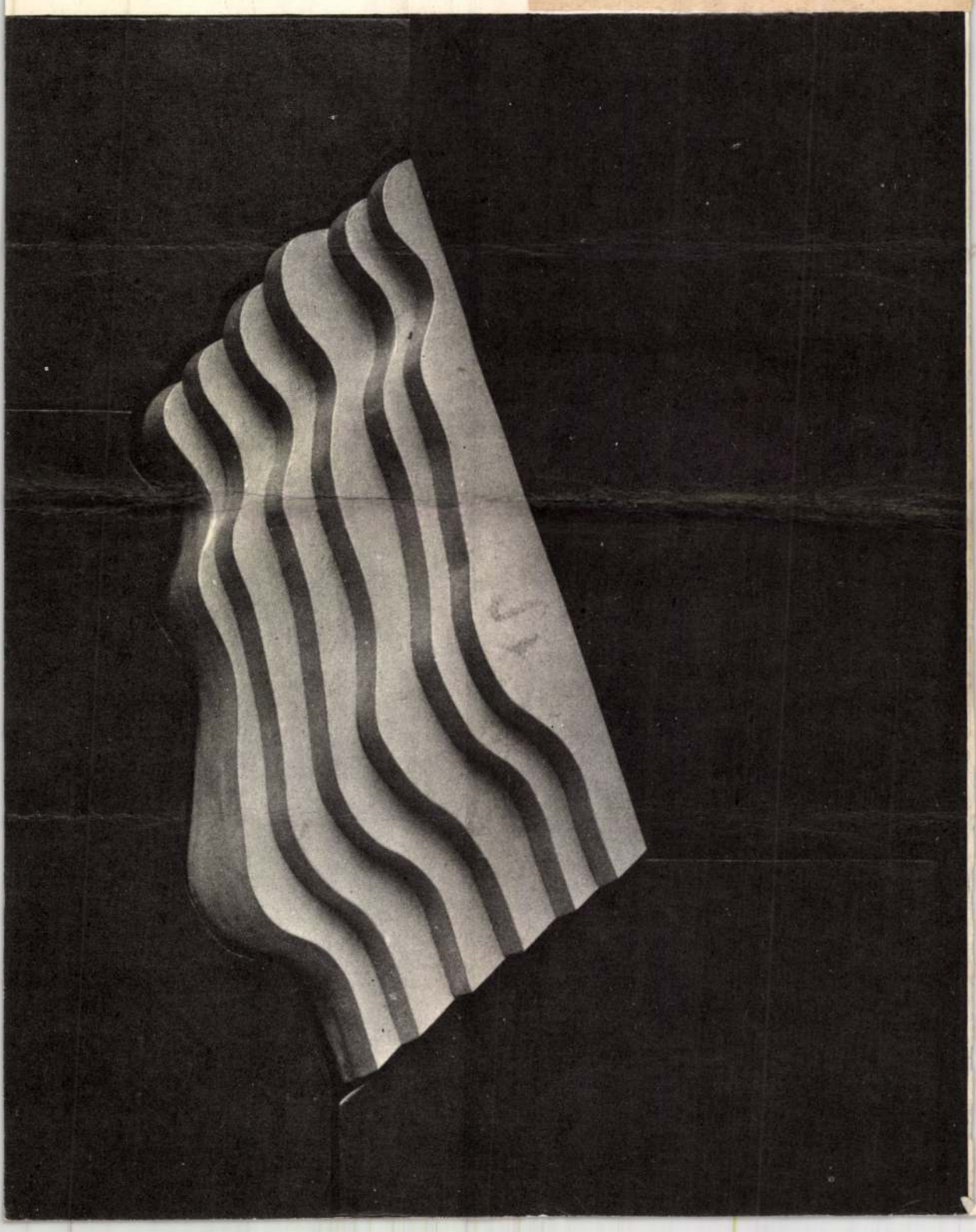

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÚJ ÍRÁS
Budapest

1973 MÁJ

1021

Deim Pál

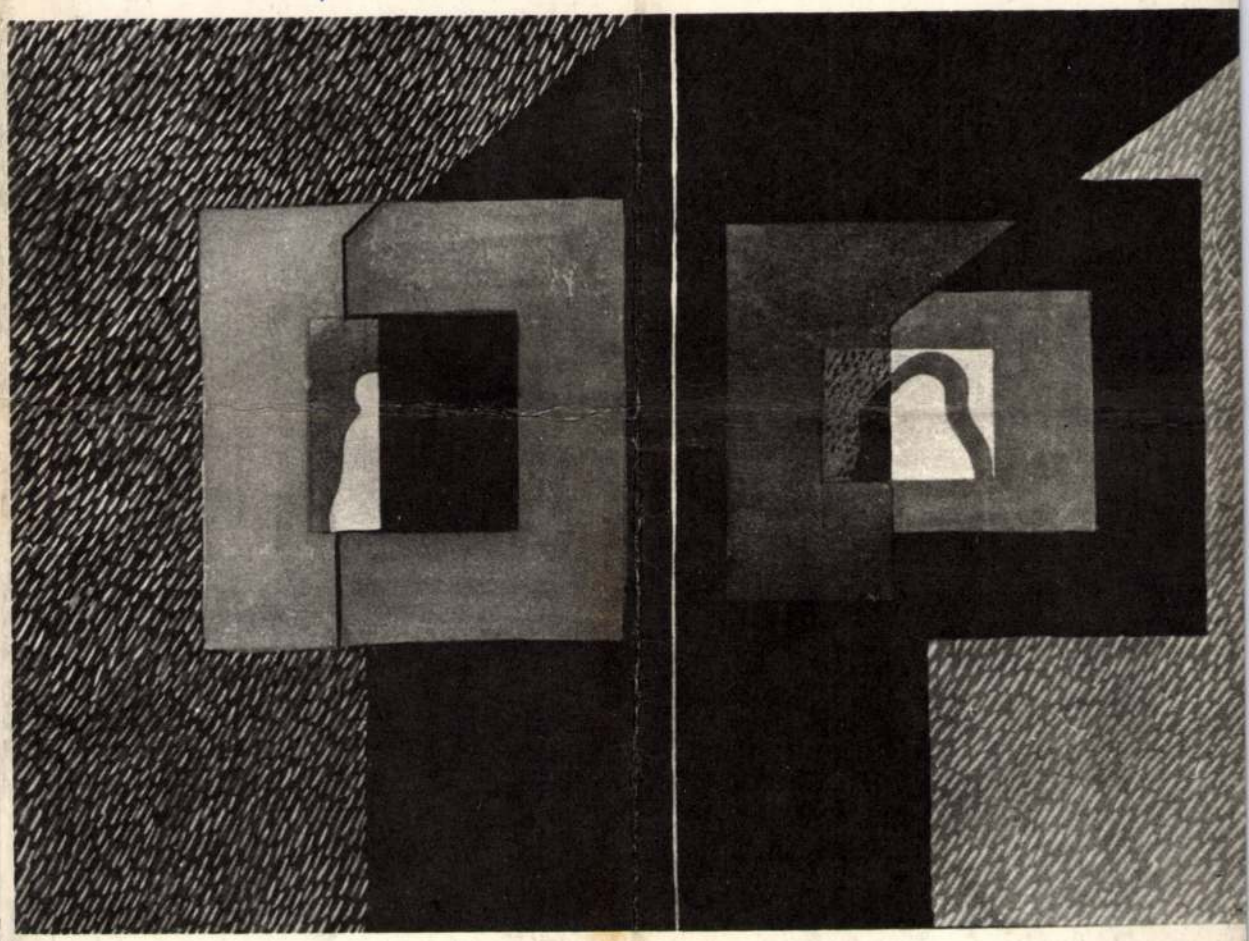

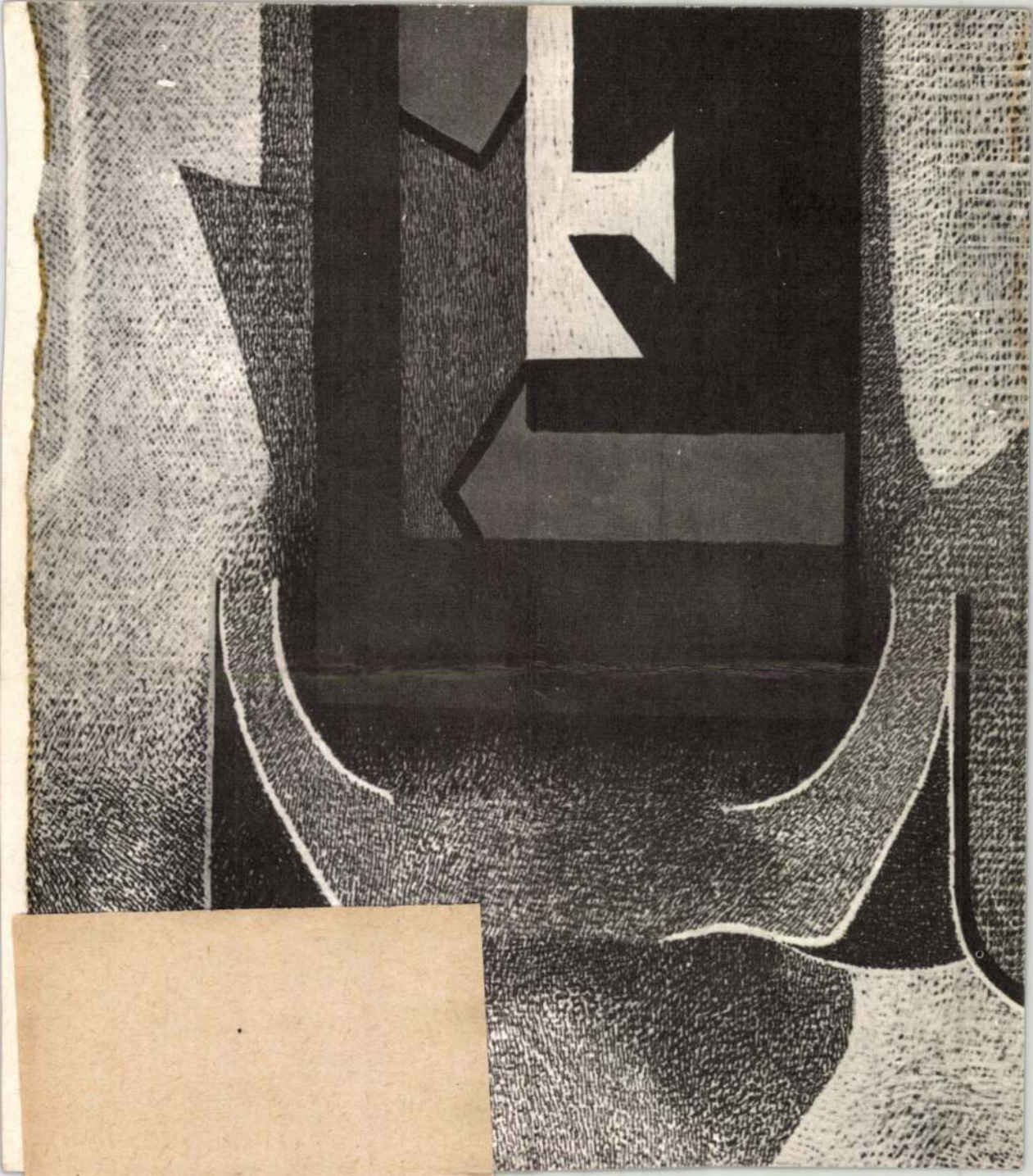

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KORTÁRS

1973 JÚN

Deim Pál

1021

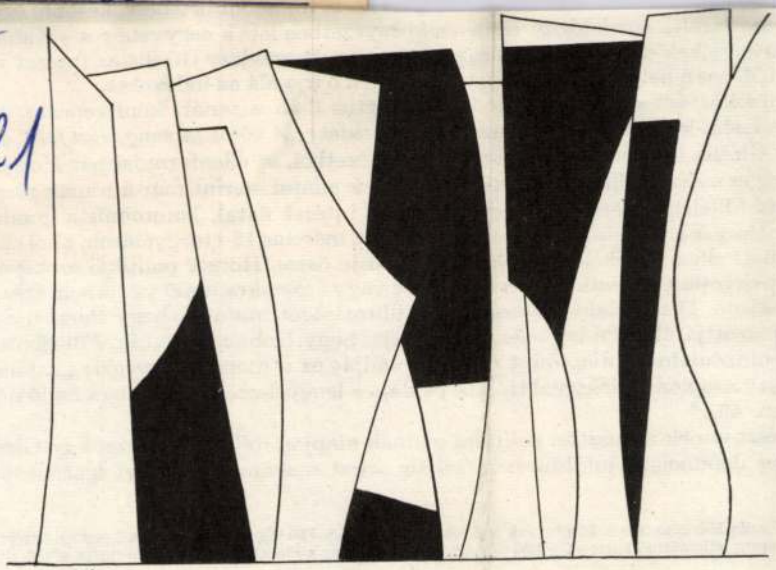

DEIM PÁL: Kettőzés

tanár, Geöcze Sarolta szociológus. Ebben a körny
szerint a növendékek előtt rendkívül rokonszenv
je, Rubinyi Mózes a helyettese, a 19-es tanév vége

A Tanácsköztársaság leverése után, augusz
ezzel a mondattal kezdi előre, gondosan leírt besz
Berzeviczy Gizella lemond és el is távozik az int
elégszik meg ennyivel. Bihari Mór tanulmányána
csapatoknak följelenti Berzeviczy Gizellát és az
Ugyancsak Horger a vád elsőszámú tanúja az 192
hogy a vádlott ellen a terhelő adatokat ő gyűjtöt
lemző, hogy egyetlen, a javak hűtlen kezelésére vagy erőszakra utaló vádja sem igazolódik be a tárgyaláson. Denunciáns antiszemita beállítottságát mutatja, hogy Berzeviczy Gergely leszármazottjáról azt a képtelenséget állítja, hogy Kohnnak hívták. Följelentésének nyíltan ellenforradalmi antiszemita politikai vádját ez a mondat összegzi: „...fanatikus kommunista szereplése valósággal tipikus példája a lengyel-orosz anarchista zsidó nőnek." (Bihari: i. m. 49.)*

Nagyrészt ennek a pusztán politikai vádnak alapján ítélték el Berzeviczy Gizellát 8 évre. Horger denunciáns jutalma nem sokáig várat magára, az intézet igazgatója lesz,

* Berzeviczy Gizella *Márianosztra* c. könyvének első kiadásában (1948 .130.) így idézi ezt: „Csak egy kitételére emlékszem, amivel engem jellemezni akart: »Tipikus példája a lengyel-orosz zsidó anarchista kommunista nőnek«"

DEIM PÁL

Fk.: Köteles István — 2252 FNyV 6 t.

MEGHÍVÓ

A KÉPCSARNOK VÁLLALAT
MEGHÍVJA ÖNT

DEIM PÁL
FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1965 ÁPRILIS 24-ÉN
SZOMBATON D. E. 12 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

HAULISCH LENKE
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MEDNYÁNSZKY TEREM,
BUDAPEST V. TANÁCS KÖRÚT 26

1021

Deim Pál
kettő-nobránmüvék

1979. X. 5. 17.31. Kossuth
Láttuk, hallottuk...

- Hajdu István Székesfehérvárott látta Deim Pál tárlatát, ahol nem a legújabb alkotások láthatók, hanem zömmel a régebbiek, Ez a kiállitás tehát Deim munkásságát reprezentálja. Ugye?

- Igen. Hát a kiállitásnak ha van hibája, akkor ez a hibája. Pontosabban abból ered az én alapvető kétségem, hogy meg kellett rendezni ezt a kiállitást, hogy egy ilyen reprezentativ bemutatkozásnak valóban egy életmüvet kellene képviselnie. Ez a képviselet viszont csak körülbelül a 75-76-os periódusig, Deim hatalmas diadalmenetéig tart, az utóbbi három évből egy-két kisebb lap, kisebb festmény szerepel csak. Ugyhogy igazán nem reprezentálja Deimet ez a kiállitás. Inkább csak valahogy azt a gesztust reprezentálja, hogy Deim ki akar állitani. Na most ez eléggé vicces és pejorativ dolog, de tényleg arról van szó, hogy a mücsarnokbeli nagy és tényleg komoly visszhangot és pozitiv visszhangot kiváltó kiállitás után néhány évvel megrendezik szinte ugyanazt, és azok a munkák, amik ujként szerepelnek, nem jeleznek sem előrelépést, sem pedig módosulást. Van egy nagyon különös gyanúja az embernek, hogy mint hogyha egy kicsit fáradni látszana az ügy. Fáradni látszana az az ügy, amit Deim képvisel, Deim festészete és szobrászata is, az a nagyon kiérlelt és nagyon kiirt fogalmazásmód, amivel Deim operál, mint hogyha egy kicsit szürkébb lenne. Lehet, hogy azért, mert a kiállitás ilyen, szóval egészen egyszerüen várakozása nem teljesül. És nem azt látja, amiért három évet várt az új Deim kiállitásra.

- Film, szinház, képzőmüvészet kritikai müsorunkat Osgyan Csaba vezette. Szerkesztette Koltai TAmás.

A JANUS PANNONIUS MÚZEUM

MEGHÍVJA ÖNT

DEIM PÁL

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1972. MÁJUS 19-ÉN, PÉNTEKEN ESTE FÉL 6 ÓRAKOR

MODERN MAGYAR KÉPTÁR
(SZABADSÁG ÚT 2.)

MEGNYITÓT MOND:
HAULISCH LENKE
KANDIDÁTUS

F. k.: Hárs Éva
72-1962 Pécsi Szikra Nyomda

Deim Pal

Yeutendrei Mindyet 1976

MNG 1976 mayus

Deim Pál 2000 Szentendre Lukács fivérek útja 5-7.

1932, Szentendre

1963-ban szerzi diplomáját a Képzőművészeti Főiskolán, mestere Barcsay Jenő volt. Művei 1964-től rendszeresen szerepelnek az országos kiállításokon. 1957-tól állít ki a szentendrei és a Pest megyei tárlatokon. Tőbb ízben nyert megyei díjat. Csoportos kiállítások: 1957-tól Szentendrei Festők Tárlatán, Szentendre. 1964 Országos Grafikai Biennálé Miskolc. 1964-67 Fiatalok Studiója, Bp., 1966 Magyar Grafika, Bologna és Pesaro, Országos Képzőművészeti Kiállítás, Bp. Művelődési Ház, Szentendre, 1969 Szocialista Országok Biennáléja, Lengyelország. Magyar Művészek, Oslo, Kortársaink Bp., 1970 Modern Magyar Művészet, Würzburg. 1971 Száz év magyar művészete, Dortmund, új művek, Műcsarnok. Egyéni kiállítások: 1965 Medgyánszky Terem Bp, 1968 René Suss Galéria, Amsterdam. 1968 Prilepi Symposium Jugoszlávia, 1969 Ferenczy Múzeum Szentendre, 1972 Modern Magyar Képtár Pécs, 1973 Egyetem Galéria, Debrecen, 1974 Műcsarnok, Bp. 1974 Ulitz terem, Dunaújváros. 1974-ben a pécsi kisplasztikai biennálén első díjat nyert. 1975-ben részt vesz a Nagyatádi Symposiumon.

Kiállított művei:

-fotó- „Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére" 1971 43x54 cm m.t. (festett fa, relief)

„Építészet III. 1973 K.M. (akril, vászon) 65x240 cm

„Jel II. "1973" (Képzőm. Alap. (festett fa, relief) 225 x 120 cm

„Egyharmad triptichon" 1974 (Pogány Zsolt t.) akril, vászon 180x120 cm

„Felete csend 1975 (Varsilesszkus J. t. (akril, tempera, Zarton) 70 x 100 cm

1969 Aug. 9
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA
Budapest

Két kiállítás

Deim Pál festőművész munkáiból Szentendrén, a Ferenczy Múzeumban rendeztek önálló kiállítást, amelyet vasárnap nyitott meg *dr. Németh Lajos* művészettörténész. A fiatal festőművész ezúttal ötven képét mutatja be, amelyek főként olaj, illetve vegyes technikával készültek. Különösen érdekes a *„Feljegyzések a kolostorból"* című, nyolc darabból álló sorozat, amely Jugoszláviában, a prilepi kolostorban készült. A településektől elzárt kolostorban dolgozó művész nem tudott megfelelő papírhoz jutni és kénytelen volt újságpapírra festeni. Ez olyan sajátos tónust adott a kompozícióknak, hogy a továbbiakban egész sor ilyen alapanyagú festmény készült.

A kiállítást augusztus 31-ig tartják nyitva.

A másik kiállítás a Duna-kanyar nyári programjának egyik érdekes eseményeként vasárnap nyílt a nagymarosi művelődési házban. *Dr. Fehér Zsuzsa* művészettörténész nyitotta meg a tárlatot, amelyen 15 művész — köztük *Bér Rudolf, Mácsai István, Szász Endre, Szentgyörgyi Kornél* és *Vén Emil* — mutatja be a nagymarosi alkotóházban készült mintegy félszáz munkáját.

Az érdeklődő közönség ezúttal főként a környező tájat ábrázoló, a Duna-kanyar szépségeitől ihletett olajképeket láthat. ám szép számmal mutatnak be akvarelleket, sőt újdonságként az idén először plakátterveket is.

A kiállítást augusztus 17-ig — naponta 10-től 18 óráig — tartják nyitva.

(MTI)

Deim Pál

két ország *kölcsönös bizalmának* erősödése jellemzi. A kiadott sajtóközlemény szerint érintették *a jelenlegi nemzetközi helyzet kérdéseit* is, így többek között *az európai biztonság és békés együttműködés problémáját.*

A Szovjetunió Miniszter-tanácsának elnöke és a finn köztársasági elnök leszögezték, hogy *a két ország minden tőle telhetőt megtesz az e problémák megvitatására szolgáló európai értekezlet sikeres előkészítése és összehívása érdekében.*

Koszigin és Kekkonen találkozója és megbeszélése *baráti légkörben, a széles körű kölcsönös megértés szellemében folyt le.*

érckutatások nyomán a Rudabányai Vasércbánya és Előkészítőmű Vállalat területén, Alsótelkes határában dolomitot találtak. A tízmillió tonnára becsült — eddig feltárt — készlet kohászati célra kiválóan alkalmas, de jól használható a műtrágyagyártáshoz is kötőanyagként.

(MTI Foto — Kunkovács László felv.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Deim Pál

MAGYAR NEMZET

1965 MÁJ - 8

Deim Pál képei
a Mednyánszky-teremben

A *Mednyánszky-teremben* most bemutatkozó tehetséges fiatal festőművész kiállítása örömteli meglepetés. Tudatosan formált, kulturált, halk hangú művei joggal váltanak ki őszinte érdeklődést.

Deim Pál festményeinek, grafikáinak témája elsősorban a szülőváros — Szentendre — félköríves kapui, barokk templomai, zegzugos utcái és zárt formájú házainak megkapó szabálytalansága. Alkotómódszere gondolkodó, szerkesztő, a belső összefüggéseket következetesen kutató művészre vall. A »nagy szomszéd« — Barcsay Jenő — hatása kétségtelenül felfedezhető műveiben. Különösen érezzük ezt figurális képein, rajzainak tisztán szerkesztett városképeiben és tájaiban, ahol mindig a látvány lényegének visszatükrözésére törekszik. Fiatal művész, talán hangsúlyozottabban nyomot hagynak munkáin az egyetemes művészet iránti fogékony érdeklődésből eredő hatások, az érzelmi ábrázolás áramlatából és az értelmi indokoltságból fakadó kifejezési formák egyaránt.

Mindezt azonban úgy fogadja be, hogy művészi szubjektumával újat tud teremteni, tovább folytatva városának értékes művészi hagyományait, gazdagítva eredményeit. Festményeiben a konstruktív rajzossággal éppúgy, mint a színekben fogant formákra bontott látvány szerkezetével — szentendrei hangulatot teremt. Az előbbinél — mint a *Szamárhegy*, a *Talicskák*, *Szentendre* vagy a *Kisváros*, a domináló színen a vonalszerkezet kap hangsúlyt, másutt, például a *Szürke út*, *Két fa*, *Havas táj* című festményein az oldottabban formált tömeg dekoratív egymásmellettiségének problémája alakítja a látványt.

Deim Pál első kiállítása a fellelhető hatások ellenére is — már többet mutat egy fiatal művész útkeresésénél. Rokonszenves, tehetséges művészről ad hírt, akinek képei a dolgok megismerésére törekvő tudatosság és érzelemteli (de sosem érzelmes) líraiság ötvözetéből születnek, bennük a látható világ konstruktív szerkesztése és a megkapó költőiség párosul harmonikus egységgé.

Ritly Valéria

széd után Fra
nagykövet lépett
hoz.

— Engedjék
Csehszlovákia f
nak 20. évfordu
ból hálás köszön
a sok szívélyes üdvözletért és jókívánságért.

— Felhasználom ezt az ünnepi alkalmat, hogy tolmácsoljam önöknek a csehszlovák nép legszívélyesebb elvtársi üdvözleteit, őszintén gratuláljak azokhoz a sikerekhez, amelyeket a szocialista társadalom építésében a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetésével elértek. A csehszlovák nép ugyanúgy örvend az önök sikereinek, mint sajátjainak.

— Csehszlovákia népe — kommunista pártjának vezetésével — tevékenyen kivette

... a szabadságért, a szocializmus ügyének diadalra juttatásáért vívott közös harcban gyökereznek. *Népünk sohasem felejti el, hogy a szlovákiai hegyekben a magyar nemzet fiai milyen bátran harcoltak oldalunkon. Egyek vagyunk az új élet felépítésének nagy történelmi alkotásában, egyek vagyunk a szocialista országok közösségén belüli hű szövetségben, a szocializmusért és a békéért vívott harcban, egyek vagyunk a megbonthatatlan barátságban felszabadítónkkal, a Szovjetunióval!*

A csehszlovák nagykövet nagy tapssal fogadott beszéde után az ünnepség első része az Internacionálé hangjaival ért véget. A második részben csehszlovák és magyar művészek adtak nagy sikerű műsort, amelyben közreműködött: Eva *Fischerova*, Marta *Országhova*, Juraj *Martvon*, *Kohut* Magda és *Bodor* Tibor.

*

Az évforduló alkalmából szerdán este a Puskin moziban díszelőadáson mutatták be »Az ötödik lovas, a félelem« című csehszlovák filmalkotást. A bemutatón megjelent *Biszku* Béla, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, Frantisek Pisek nagykövet, számos politikus, diplomata.

Az ünnep alkalmából Rudolf *Chlubna* alezredes, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság budapesti nagykövetségének katonai attaséja, szerdán este ünnepi hangversenyt rendezett a Csehszlovák Kulturában. Az esten megjelent a magyar néphadsereg tábornoki és tisztikarának számos képviselője. Ott volt a budapesti diplomáciai képviseletek több katonai attaséja.

Deim Pál kiállítása

1980. VIII. 15. Kossuth 17,35 Áné

Láttuk, hallottuk...

- A Budapesti Történeti Muzeumban látható Ország Lili kiállitása. Ország Lili müvészetét nagyon jól ismerik Magyarországon azok, akik kedvelik a képzőművészetet, hiszen Ország Lili a magyar képzőművészet egyik legkimagaslóbb egyénisége. Ez a kiállitás azonban hozzátesz valami fontosat, valami lényegeset Ország Lili müvészetéhez. És azt hiszem ebben a kiállitás rendezésének is szerepe van. Bojár Iván válaszol.

- Feltétlenül. A kiállitást Deim Pál rendezte, maga is képzőművész, és igy talán nem is csodálható, ha nemcsak az ő lelki affinitása nyilvánul meg ebben a kiállitásban, hanem egy olyan inszcenáló készség, hogy képes beleélni magát egy másik müvésznek nem a képeibe tulajdonképpen, hanem az egész világába, és ennek megfelelően tud számára egy környezetet teremteni.

- Általában egy kiállitás ugy szokott kinézni, hogy belépünk egy terembe, a falakon pedig képek függenek, ha pedig szobrok is vannak, akkor posztamensen szobrok állnak. Ez a kiállitás azonban másképpen néz ki.

- Valóban másképpen, sőt hát ha én valamit számonkérek egy kiállitástól az mindig az, hogy miért nincsen tisztességesen megvilágitva, és miért nem látszanak rendesen a képek.

Ezuttal teljesen tisztességtelenül vannak megvilágitva a képek hála istennek, mert fekete az egész terem, fekete a mennyezet, fekete a padlózat, feketék a falak, a terem maga nincsen megvilágitva, ellenben ebben a sötét térben, ami egyébként egy labirintus,

- Ez is a kiállitás cime.

- Igen, az egyes képek vannak megvilágitva. Talán a fényerő egy csöppet lehetne több. Az viszont, hogy minden egyes kép külön világitást kap ebben a fekete környezetben azt eredményezi, hogy a képek oly módon válnak világitóakká, mintha diapozitivek lennének és hátulról kapnák a megvilágitást. Ezáltal pedig azok a nüanszok, árnyalatok, rezzenésnyi differenciák, amik Ország Lili müvészetében ugyis annyira lényegesek talán minden eddigi kiállitásnál jobban kijönnek. És még valami, ez a sorozat, amelyik talán nem szigoruan vehető egyetlen egyszerre készült sorozatnak, hiszen évekig készült, ezuttal együttesen jelenik meg. Jóllehet ezekből a képekből egyesek már az Ország Lili nagy kiállitásán már szerepelt külön-külön. Most éppen, ha ezt összehasonlitjuk egymással, hogy mit jelent a külön kép és mit az együttes, akkor válik világossá, hogy egy kép és egy életmü, sok kép és egy életmü különbséget jelent. A sok képből a szakember a belső azonosságokat kihüvejezheti, ez is a dolga, de hogy a közönség számára is annyire világos legyen az, hogy valakinek a világa, képeinek a tartalma miképpen függ össze képről-képre az igy most ebben a kiállitásban, ebben a rendezésben teljesen világossá válik.

KIÁLLÍTÁSI PROGRAMUNK KÜLFÖLDÖN

Berlin

Március 12-től április 30-ig tekinthető meg a Haus Ungarn-ban három magyar képzőművészt - Deim Pál, Haász István és Várnagy Ildikó- bemutató kiállítása.

Helsinki

A finn főváros Magyar Intézetében látható március 10-től április 9-ig Szurcsik József festőművész kiállítása.

Róma

Egyszerre két helyszínen kerül megrendezésre a "Hungarica, a 80-as évek magyar festészete" című kiállítás. A Museo di Roma (Palazzo Braschi) termeiben Riz szenátor gyűjteménye kerül bemutatásra, míg a Római Magyar Akadémia épületében (Palazzo Falconieri) egy kiegészítő anyag látható tizenegy művésztől: Baranyay András, Jovánovics György, El Kazovszkij, Kovács Attila, Korniss Dezső, Károlyi Zsigmond, Konkoly Gyula, Maurer Dóra, Mazzag István, Molnár Sándor, Szirtes János. Mindkét tárlat február 11-től március 11-ig látogatható.

DEIM PÁL

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPÍRÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 OKT 26

Zalai Hirlap

Dunai Imre grafikus

1021

A kulturális

Dunai Imre és Gáspár Imre grafikus és Varga Csaba szobrász, a Fiatal Karikaturisták Stúdiójának tagjai alkotásaiból nyílik kiállítás ma délután háromkor Zalaegerszegen, az Adu filmszínház dohányzójában. A bemutató november 2-ig tekinthető meg.

élet hírei

Deim Pál festőművész

1979. VII. 6. Kossuth 17,35 Kel

Láttuk, hallottuk...

- Deim Pál festőművész kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában lát ható. Falra kiakasztott képekkel azonban itt nem találkozhatunk, hanem a kiállitás cime szerint holográffal. Hajdu István szerint valóban holográf-e az, amit itt láthatunk?

- Nem hát itt Deim nagyon irónikusan és némi öniróniával utal arra, hogy bár fel lehetne használni és nagyon sok helyen fel is használják a hologrammot képzőművészeti kiállitásokhoz, ő nem használja fel, egyrészt valószinüleg azért, mert nincsen neki, másrészt, mert egy darabig azt hiszem nem is fog hozzájutni.

- Mi az, amit felhasznál helyette?

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PESTMEGYEI HÍRLAP
Budapest

1970 OKT 7-1

1021

DEIM PÁL

2. Deim Pál

A műterem olyan, mintha nem festő élne benne, hanem mérnök. Csak a falon végigszaladó plakátok, képek árulkodnak.

— 200 éve itt lakunk.

— Honnan tudta, hogy ez érdekel? — kérdezem.

Aki *Deim Pálhoz* ellátogat, első kérdése mindig Szentendrére vonatkozik. Tudják: szívügye a város.

— 200 éve itt lakunk, az ükapám is szentendrei volt. Szívügyem? Már bele is fásultam: hiába akarom — nem lehet megőrizni Szentendrét Szentendrének.

— Hogy érti ezt?

— Nem lehet kivédeni a betont, az aszfaltot, a gyufaházakat és a csiricsáré neonfényeket.

— A hangulat?

— A szűk utcák nyugalma, a macskakövek, a kovácsoltvas cégérek, a műemlékházak meghittsége, a vén fák hűvössége... Ha ezt megbontják, felborul az egyensúly — ami pedig megmarad, hamisnak tűnik.

— Belefáradt Szentendrébe?

Legyint. A sarokban kereszteket látok, szomorú arcú, keresztre feszített Krisztusokat. A falon egy hangosan ketyegő antik órát.

— Azt mondják, Vasarely stílusa hatott önre...

— Nem azt, hogy őt utánzom? Az érzéseim után megyek. Vasarely művészete egészen más, mint az én munkám, az ő világában nincsenek szimbólumok — csak geometria. Az irányzatok nem érdekelnek: nem hittem soha ezekben. A festészetnek is fejlődnie kell, a formák, a színek, a feszültség már nem elég, én térben akarok „festeni"...

Fából esztergált bábukat mutat.

— Ezek a bábuk majd egy damilszálon függenek. Mögötte háttér a festmény: fából

készült alapra viszem fel a festéket, háztetők lesznek a bábuk mögött. A műcsarnoki kiállításra csinálom...

— Felfedezték? Befutott?

— Ne írja meg, de én négyszer felvételiztem a főiskolára. Nem vettek fel, csak ötödször. Olyanok kerültek be oda simán és minden erőfeszítés nélkül, akik kilószámra csendéletet festettek. És akiknek azóta villájuk van meg autójuk. Befutottam? És aki minden hétfőn kimegy a nagycsarnokba, vesz egy kiló paradicsomot, meg pár szál margarétát, lefesti és eladja? Egy hét: egy kép — és a zsüri mindig elégedett. Nem kell a fejét törnie azon, hogy az illető óriás-e, vagy dilettáns, pozitív kísérletei vannak-e, vagy elvetendők; jóközepes, érthető és minden el van intézve. Van egy ragyogó műtermes lakásom. Szűk szobából kerültem ide. És nem vagyok paradicsomfestő.

Bírál. Szidja a lektorátust, és nem hisz a művésztelep csendjében sem.

— Szép dolog, de hiábavaló ilyen szűk helyre 12 képzőművész családot költöztetni. Akaratlanul fognak elkezdődni a surlódások, összeveszések. Haragosak lesznek. Az egyik több megrendelést kap mint a másik. Az emberek köszönés nélkül fognak elmenni egymás mellett.

— Fél ettől?

— Nem azért mondtam. Kár lenne, ha a jóslat beválna. Mindenkit szeretek.

Az egyik plakátra nézek. Tömör, fekete betűkkel invitál *Deim Pál* festőművész kiállítására.

— Festőművésznek vallja magát?

— Nem vallom magam semminek sem. Nem vagyok az irányzatok híve, ezt már mondtam. Az elkeresztelésnek még kevésbé. Nem érezzük jól magunkat akkor, ha valaminek nem tudunk nevet adni? Ha nem tudjuk a „szakképzettség" rovatba beleírni a megfelelő szót? Jól van, akkor festő vagyok, piktor. Tulajdonképpen mindegy, mit mondok — a lényeg: milyen anyagokkal dolgozom. Eszerint asztalos is lehetnék.

Tamás Ervin
Foto: Urbán Tamás

nyítják a bürokratizmus csökkenését: régebben *80* féle hatósági bizonyítványt adtunk ki, ma *harmincat*. Kevesebb már a *belső levelezgetés*, és rövidebb az az út, amelyet az állampolgár kérése bejár a tanácstag közvetítésével a döntésig, és vissza az állampolgárig. Még azt is megjegyezném, hogy a laikus olyan ügyintézést is *bürokratikusnak* nevez, ami éppen *szakszerű*.

— Állandó bizottságokkal, aktívahálózattal bevonjuk a dolgozókat az államigazgatás ellenőrzésébe. A tanácstagok részt vesznek egyes hatósági döntések meghozatalában. A *társadalmasítással* kissé túl-

barátságba keveredtünk, tiszteljük egymás munkáját, becsüljük egymás hivatását. Végül is, ha belegondolok, ez a jobbik eset: haraggal kezdeni, elvtársi barátsággal végezni — és nem fordítva.

Visszatérve Papp Józsefre, megkértem őt is, hadd lopjak valamit a tollkoronájából, hadd szúrjam azt a saját fejembe, hadd legyek én is okosabb, szebb, vagy legalább hadd tűnjek annak. Engedje meg, hogy néhány gondolatát felhasználjam annak a szpicsnek, amelyet a magas rangú vendég előtt mondott szeretett városáról. Beleegyezett, talán örült is neki, hogy nem zavarom most, a lázas tevékenysége közben.

Azért én kimentem a városba, kezemben a „prospektussal", Papp beszámolójával.

„A garamszentbenedeki Bencés apátság alapító levele, amely 1075-ben kelt, tartalmazza Vác város nevét. Az eddigi kutatások eredménye szerint, ez a legrégibb okirat, amelyben a város neve szerepel. Mi váciak, ennek alapján 1075-től számítjuk a város történetét. Ezért öt év múlva, 1975-ben ünnepeljük a város fennállásának kilencszázadik évfordulóját."

A papírban, az írásban eddig jutottam. Nincs is szükségem többre. Elég, ha most azt írom, *öt év múlva én is ott leszek, az ünneplők között.*

Következik:
Gyöngyös

Még kellene javí
a cégeknek a mu
lyek az importüg
nyolítják.

— Termeléken
néz-e a *bérren*
Gyáregységünkbe
gazdálkodás folyik. Az asszonyok jól megértik a bérpolitikát. Állítom, hogy az anyagi ösztönzés a termelékenység *fokozását* segíti.

— Én elégedett vagyok a gyárban dolgozók *munkaintenzitásával*. Az olasz OLIVETTI cég képviselői is elismerően szóltak a munkások szorgalmáról. Nálunk nincs kapun belüli munkanélküliség. De munkaerőhiány fenyeget: ha a *tsz kiegészítő üzemágak* és az *ipar* közti bérfeszültséget, konkurrenciaharcot, munkaerő-csábítási versenyt nem sikerül országosan megszüntetni, akkor a gyárak nehéz helyzetbe kerülnek.

Az orvos

„Az egészségügyi ellátás számottevően fejlődött... A negyedik ötéves tervidőszakban számos új rendelőintézet épül, növekszik az általános és gyermekorvosi körzetek száma."

A konkretizáló *dr. Kulin Sándor* Nagykőrös üzemi körzeti orvosa:

— Az egészségügy országos fejlődése imponáló. Én a saját problémáimról, javaslataimról szólnék. Két témában *társadalmi összefogásra* van szükség, az első az *egészségügyi*

sát."

Beszélgetés *Suba Tiborral*, az Irodagéptechnika Vállalat nagykőrösi egységének alapszervezeti titkárával.

— Milyen káros emberi tulajdonságokat észlel?

— *Anyagiasságot: az emberek máshol többletmunkát vállalnak, például a tsz-ben paradicsomot szednek.*

— Ez már anyagiasság?

— *Más pénzére nem törnek, a több munka a társadalmi tevékenység rovására nem megy, embercsorbító anyagiasság nincs.*

— Milyen káros emberi tulajdonságokat észlel?

— *Sajnos, van önzés a szakmai továbbképzés területén. Nem áll módunkban mindenkit taníttatni. Van, aki mégis igényli, el akarja venni mástól az érdemesebbtől a lehetőséget.*

— Ez már önzés?

— *Igen és karrierizmus.*

— Önöknél már megvalósult az irányelv ide vágó gondolata?

— *Párttagjaink a területen dolgoznak, ők a hangadók...*

Az általánost konkretizálni kell!

Fóti Péter

MEGVIZSGÁLJA A NEB

az ÁFÉSZ-ek ipari tevékenységét

Az ellenőrök megvizsgálják: a szövetkezetek beszerezték-e a működési engedélyeket, s

rendelkeznek-e a részlegvezetők szakképzettséggel és erkölcsi bizonyítvánnyal.

A felmérés kiterjed a bérezésre is: milyen feltételek alapján fizetik az alapbért, melyek a prémiumfeltételek.

A népi ellenőrök átnézik a munkakönyveket és munkaszerződéseket. Megvizsgálják, hányan dolgoznak a különböző részlegeknél mellékfoglalkozásban vagy másodállásban, s van-e ehhez engedélyük eredeti munkahelyüktől. Fontos feladat annak felmérése, hogy a termelőszövetkezettől hányan, s milyen beosztásúak mentek át az ÁFÉSZ ipari üzemébe

s vajon nem az egész tsz-melléküzemág átlépéséről van-e szó.

Feltérképezik azt is, hogy milyen szerv vagy intézmény megbízásából dolgozik az ÁFÉSZ ipari üzeme.

A nagyarányú felmérésbe ötven népi ellenőr kapcsolódott be, hét járás 19 általános fogyasztási és értékesítési szövetkezetét keresik fel.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM
1965 MAJ 8.

1021

KIÁLLÍTÁSI NAPLÓ

Deim Pál

Szentendrén született. Ez csupán életrajzi adat volna, ha Deim Pálból nem lett volna festő. Jó festő. A szentendrei festészet legjobb hagyományait követi, talán még nagyon is erősen érzi ezt az elkötelezettségét, de kiállított, alig több mint kétévi anyagán (fiatal művésznél egy esztendő is nagy idő) megfigyelhetjük fejlődésének irányát. Alapjában konstruktív, de a feszültség egyre lazul, enged, a szögletek lekerekednek, a keménység oldódik, a szerkesztés vízszintes-függőleges rendje után szinte barokkos lesz, az egyenesek helyett csigavonalú, volutáris formák következnek. A látvány szigorú rendszerezésén túl másféle áttétel is helyet kap. Így jutott ez a művészet a *Kőtárolótól* a *Három nő* című festményig.

Jelentékeny rajzanyagot is kiállított. Rézkarc modorú tusrajzainak faktúrája érdekes, különösen szépek a diófapác és ceruza kombinációk festői hatású lapjai, mint *Intérieur* vagy a *Vegetáció. (Mednyánszky Terem.)*

Varga Győző

Varga Győző itáliai és franciaországi rajzos úti naplóját állította ki. Mint alkalmazott grafikust, plakátművészt ismertük őt. Már az is becsülendő, hogy a szűkebben értelmezett „szakmáján" túl valami mást is csinál. Nem nagy igényű ez a kollekció, de talán éppen ezért úgy érezzük, hogy maradéktalan.

Egyszerűsítve rögzíti a városképek látványát. Összefoglal egy épületcsoportot, jelez egy rácsot, odabök egy-egy tusfoltot, s ebből megértettük a függőfolyosó konzolsorát. Hogy az érdem a régi építészé vagy ez az egykori pallér művészete? Akkor is a grafikus, Varga Győző találta meg a motívumot. Ez nem a szabványos turista vagy a képeslevelezőlap fényképbeállítása. Gusztussal fest, szép fekete tust használ, megválogatta a finom drága, fehér, sárgás és szürkés papírokat. Ugyanilyen jól választotta ki a tónusos bordázott papírt — nem tagadta meg önmagát az alkalmazott grafikus —, amikor megtervezte saját leporellóját, olyan szerényen, egyszerűen, tartalmasan, ahogyan rajzol. A kis nyomtatvány szép kivitele a Kossuth Nyomda érdeme. *(Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállítóterme.)*

Porscht Frigyes

A fiatal művész grafikáit mutatta be kis kiállításon. Az anyag többféle: mintha minden darab képviselője lenne egy sorozatnak, eredménye egy időszak szorgalmas munkájának. Végül is két nagy csoportra osztható. Az egyik nagyobb méretű, színes, vegyes technikával készült rajzokból álló. Torzító tendenciájú, karikatúrába hajló munkák ezek, illetve a művész az ilyen jeleneteknél az élet tragikomikus oldalát vizsgálja, együttérzőn. Ilyen az *Ecseri* vagy a *Talponálló*. Elnyújtott téglalap alakot választ; olyan ez a forma, mint egy cinemascop mozi különösen széles vászna. Ennek felületét tölti meg alakjaival és tárgyakkal, előadása részletező. Talán nem is szándékoltan, igen jól komponál. Egybefoglalja a bonyolult, mozgalmas jeleneteket.

A grafikák másik csoportjának mindig ugyanaz a tárgya: fák, illetve a fák emlékképei, mert a természetet gyakran más síkon ragadja meg, mint amit a látvány ad. Ezekhez állnak közel fekete monotypiái. Legjobbak a *Fák*, az *Óbudai ház* vagy a *Pitypang*. *(Egressy Klub.)*

F. J.

Szolgák voltak

Tavaszzöld vidítja a mezőhegyesi határt. Az emberek is mozdulnak, beszélgetnek:

1

— Én is, mint a társaim, két évet csaltam, vagyis tízéves koromban tizenkét évesnek mondtam magamat, hogy az uraság hat-mázsás szolgalegénynek fogadjon föl. Hat mázsa búza, két mázsa árpa, fél hold tengeriföld, 28 kiló szalonna, 15 kiló só, napi 7 deci tej, évi 45 pengő volt a kommencióm. Gyermekként sínylődöttem, mert hajnali fél 3-kor dologra vertek, s az iskola helyett a barmok közé jártam. Tizennégy éves koromban fél, tizenhat éves fejjel már egész kommenciós béresként robotoltam Csanád, Csongrád, Békés, Bihar uradalmaiban. Grófok, uraságok hívtak látástól vakulásig tartó robotra, mert a mezőhegyesi állami cselédet úgy márkázták az emberpiacon, mint ahogy a makói hagymát, a szegedi paprikát szokták a terménytőzsdén.

— Kétezer család ülte meg Mezőhegyest. Cselédek. Mi voltunk a cselédvilág közepe. Pallavicini őrgróf, Wenckheim gróf hozzánk, a vándorló, szerencsét próbáló mezőhegyesi fiatalokhoz igazította a szolganépet.

Mi versenyeztünk kaszával, kapával, az uraság javára, Sövényházán, vagy Kígyóson, hogy ott legénysorba kerülve, feleséget vegyünk magunknak. Én magam Dobozról, Wenckheim gróf uradalmából nősültem. Dolgos, tisztes életet igértem a páromnak, nem úgy, mint Wenckheim Lajos gróf, a százezer pengőért szerzett színésznő feleségének... De hát a felszabadulás, a múló

kaérdemrendet, kiváló állattenyésztő-kitüntetést is kaptam. A családom helyzete is változott. Öt gyermekemből két lány férjhezment, egy fiam agronómus, két fiam meg ipari tanuló.

2

— Krumpli, paszuly, görhepogácsa — ez volt a hajdani tél végi, tavaszi mezőhegyesi „étek". Persze, a cselédembernek évi 12 mázsás búza, 4 mázsa árpa, 56 kiló szalonna, 40 kiló só, 1 hold tengeriföld, meg 230 pengő készpénz járandóságból nem nagyon jutott jobb kosztra. Heten voltunk testvérek. Négy testvérem testi gyengeségben halt meg. Földbevájt lakásban éltünk. Most, mint tehenész, havonta 2300 forintot keresek. Hasonlóan keres az ápolónő, a borjúnevelő, a magtáros, a baromfinevelő lányom, valamint a géplakatos fiam is. Szép lakásban, jól élnek. A görhepogácsa helyett olykor magyar és bolgár konzerv kerül az asztalunkra. De hát, ezenkívül, a minap azt is kérdezték tőlem, hogy miben is változott a mindennapi életem? Mit is mondhat a volt urasági cseléd, Rácz Mihály, aki 20—30 évig szennyes ruhában, büdös istállóban húnyt? Egyszerű a válaszom: Most tiszta ágyban, pizsamában hálok!

3

— Én is, mint a földművesszövetkezet könyvelője, tanúsítom a 9164 lakosú Mezőhegyes jobbulását. A mezőhegyesiek kétharmada az állami gazdaságban, egyharmada a cukorgyárban, s a kendergyárban dolgozik. A falu évi bevétele 100 millió

rint értékű ételt és italt fogyasztottak. Pontosabban: 6,4 millió jutott szeszesitalra... A cukrászdában pedig — ahol hajdan Horthy és vadászó társai feketelevest szürcsöltek —, tavaly 67 ezer dupla feketét fogyasztottak a volt cselédek, az embersorba nőtt mezőhegyesiek... Másféle fogyasztással is számol a földművesszövetkezet. 1964-ben 218 mosógépet, 248 kerékpárt, 93 motorkerékpárt, 193 rádiót, 24 varrógépet és 345 televíziót adtunk el. A mezőhegyesiek máris ezer tévét használnak! Aztán: a tehetősebbek bútort Budapestről, mások Orosházáról, Szegedről vásárolnak, mert a keresetükből erre is jut, sőt, még marad is, hiszen a szorgos mezőhegyesiek 12 millió forintot helyeztek el a helybeli takarékpénztárban.

4

— Építsenek fürdőszobát, kövezzék ki a gépjavító műhely udvarát — hallom, hallgatom a munkáskívánságokat a kilométer hosszú magnetofonszalagról. Ez is mezőhegyesi találmány, akárcsak a csárdában kínált mezőhegyesi csikós-tál, vagy a mezőhegyesi cigányrostélyos. A magnetofont a szakszervezet forgatja, ők vették szalagra a szocialista munkaversenybe benevezett brigádok, brigádtagok kívánságait. Ez is jó dolog, mert ezáltal a munkában élő, de szónokláshoz nem szokott, egyszerű brigádtagok is véleményt mondhatnak a maguk hasznára, és a köz javára. Fürdőszoba? Mást is kérhetett volna az 54 éves Pintér András? Csakhogy éppen ez a kérdés mutatja a Viharsarok népe változott világát! Szabó Pál, Kozma János kombájnosoknak már építettek is

Deim Pál festőművész

1979.VII.6. 17,35 L.

Láttuk, hallottuk

- Deim Pál festőművész kiállitása a Nemzeti Galériában látható. Falra kiakasztott képekkel azonban itt nem találkozhatunk, hanem a kiállitás cime szerint holográffal. Hajdu István szerint valóban holográf-e az, amit itt láthatunk?

- Nem, hát itt Deim nagyon irónikusan és némi önirónia val utal arra, hogy bár fel lehetne használni és nagyon sok helyen söl is használják a hologrammot képzőművészeti kiállitásokhoz. Ő nem használja föl egyrészt valószinüleg azért, mert

nincsen neki, másrészt, mert egy darabig azt hiszem nem is fog hozzájutni. Igy aztán egy álhorogfáfot rendezett be a Galéria III. emeletén, ami annyit jelent, hogy azt a kis kiállitótermet, amit a Galéria erre a mühelykiállitás sorozatra , sorozat céljára rendelkezésre bocsátott, elsötétitette, tüllfátylakat lógatott a plafonról és a fátylakra négy diavetitővel a körülbelül 10 év munkásságából vetit néhány saját müvet. Ami azt jelenti, hogy ezzel a fura elsötétitett és fátylakkal fölszabdalt térbe ő egy uj Deim Pál teret rendez be. Vetitéssel.

- Na most ez azon kivül, hogy kedves vagy meg érdekes, azon kivül mi az ötlet még benne vagy

- nem ötletről van szó, hanem egy nagyon fontos bizonyitékról, pontosabban egy bizonyitási eljárásról és az eljárás eredményéről. Nevezetesen arról, hogy Deim képeivel kapcsolatban és szobraival kapcsolatban ezerszer leirták, hogy a csend és a tér fogalmait vizsgálja. Na most Deim megmutatja, hogy ez mit jelent igazándiból, mit jelent akkor, hogy ha valóban lehetősége lenne arra, hogy ezt az irónikus gesztust igazira váltsa és ez az uj eljárással igazi Deim tereket terenthessen. Tehát a képi teret a sikban megfogalmazott, megfestett teret egyszerüen kibonthassa és valósággá változtathassa. Most kiderült, hogy ezek a képek, ezek igenis valódi terekkel rendelkeznek. Ami azért is nagyon furcsa, mert általában ezt a fajta festészetet, amilyen a Deimé is, ezt ilyen látszati terek festészetének is szokták értékelni és most kiderül a vetités során a néző vetitőgép adta tér vizsgálata során, hogy ezek a terek sokkal izgalmasabbak annál, mint amilyennek eredetileg a sikban festett festmények révén látszanak.

- Nem is érdemes akkor a képeket nézni, csak ezt

- Hát erről nincse szó, inkább arról van szó, hogy egy uj minőséget kap a látogató. Tehát mélyebben értheti meg azokat a képeket és ezeket a csendtereket, amiket Deim eddig festett, hogyha megnézi ezt a mostani kiállitást.

Deim Pál
festőművész

102

1979.VI.27. TV.2. 21.oo / JM.
TV H i r a d ó

- Kérjük, csukja be az ajtót, és sétáljon végig a kiállitáson. Ez a szokatlan felirat áll a Nemzeti Galória egyik kis termének ajtaján, Deim Pál festőművész műhelykiállitásának bevezetőjeként. És a teremben folytatódik a meglepetés. Ritka rendezői,alkotói ötlet emeli ki a műhelytárlatok átlagából ezt a mostanit. Nincsenek új müvek, az alkotói műhelyből frissen kikerült munkák, hanem az eddigiek ujértelmü összegzését láthatjuk. Deim Pál eddigis a tér és az idő kapcsolatát kutatta. Itt most a Szelényi László által készitett diapozitivek segitségével kiszabaditotta képeit a két dimenzió szoritásából, és a több dimenzió lehetőségét teremtette meg számukra. Ezért is is adták az Az én honográfom cimet a kiállitásnak,hiszen századunknak ez a technikai vivmánya a teljes kép visszaadására alkalmas. Itt a Galéria műhely sorozatában természetesen nem a lézersugár,hanem a négy vetitőgép sugarait fölfogó és átengedő könnyü fehér textilek segitségével érték el a teljeskép hatását. Ezt a nem csak kiállitásként,hanem önmagában is rendkivüli látványt speciális optikai és laboratóriumi eljárás segitségével mutatjuk be Önöknek. Deim Pál kiállitása julius 29-ig látható a Nemzeti Galériában.

1021

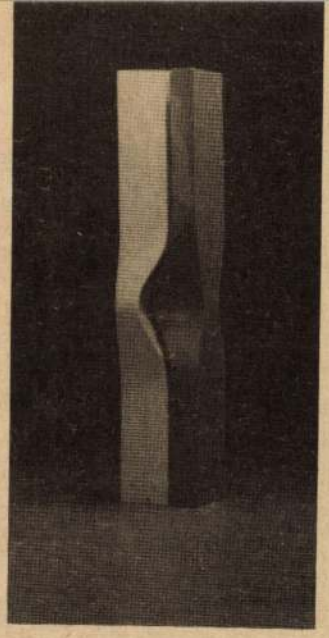

Egy kiállítás nyomában

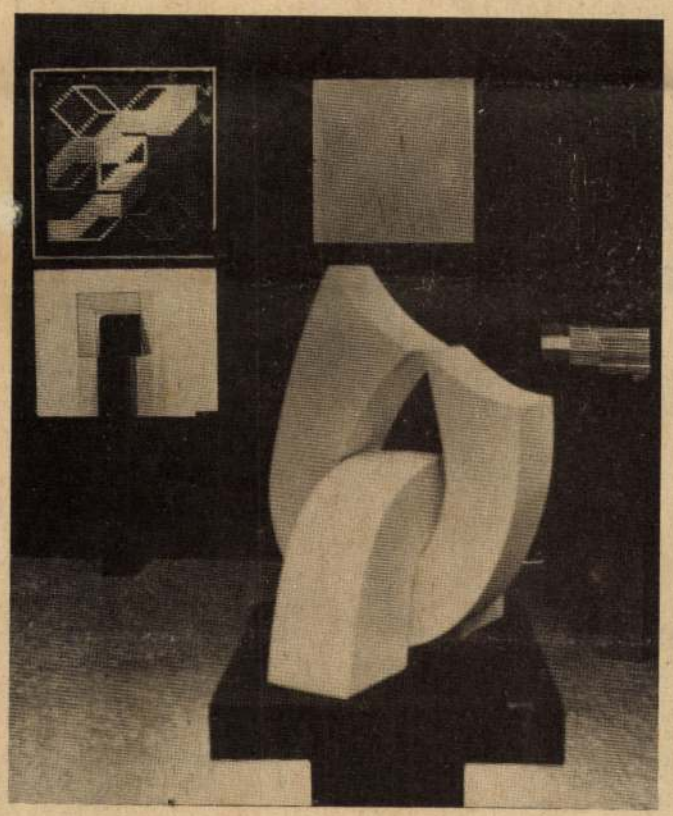

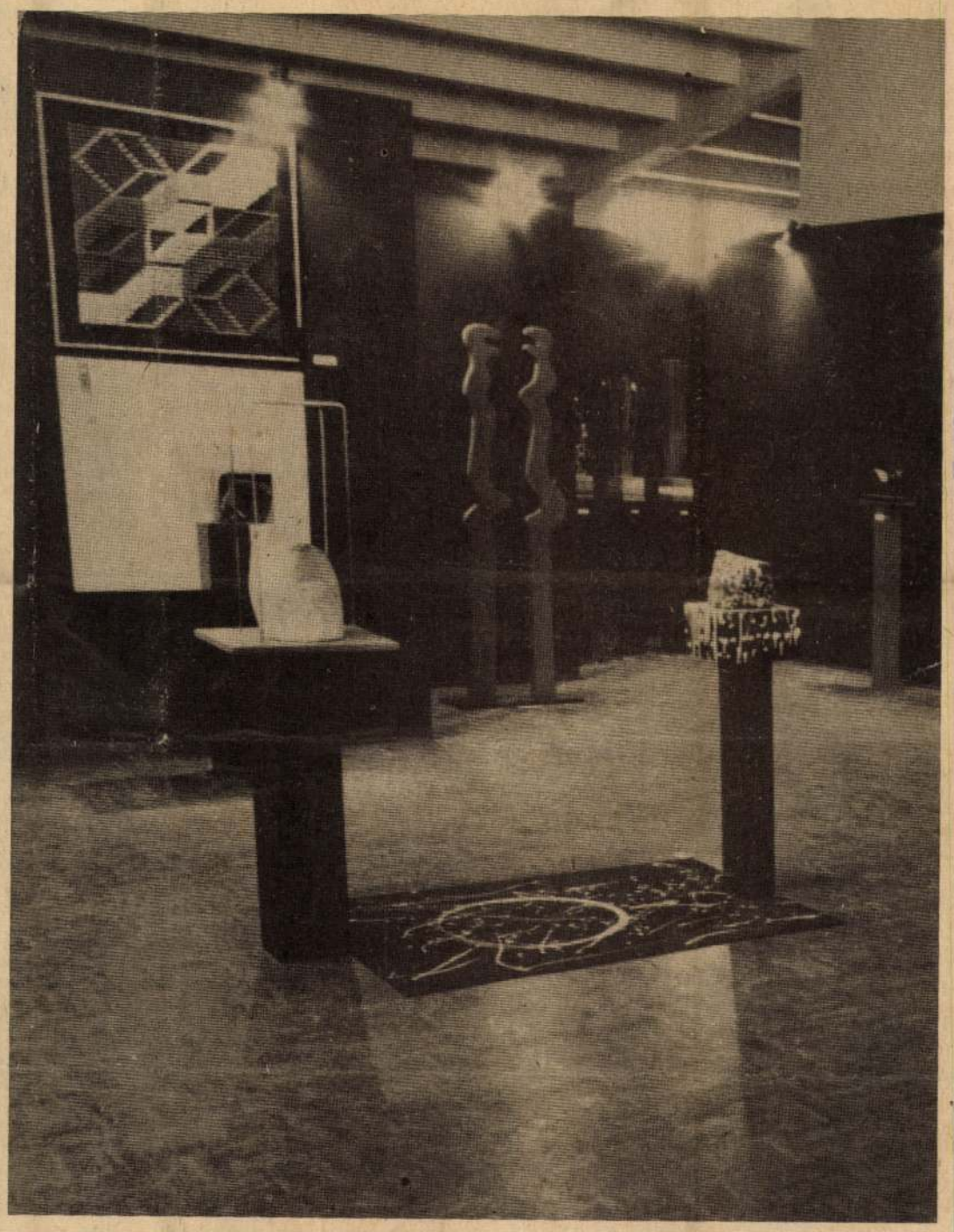

Művész

Szokatlan kiállítás vendégei lehettünk: nemrégen a V-stúdió fiatal művészei mutatkoztak be alkotásaikkal a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai termében. Épp az volt szokatlan, hogy a művek a leghétköznapibb anyagból készültek: műanyagból, a leghétköznapibb körülmények között: a Tiszai Vegyi Kombinátban.

A műanyagok, a belőlük készült használati cikkek eszközkultúránk szerves részévé váltak, de a művészi kifejezés új lehetőségét talán nem láttuk meg a makromolekulákban. *Deim Pál* festőművész a kiállítás legelső látogatói között volt. Régóta figyelemmel kíséri a Vajda Lajos Stúdió tevékenységét, a szentendrei festők legifjabb nemzedékének pályáját.

— Ma már nem lehet vita tárgya — mondta —, hogy a műanyagok alkalmasak arra, hogy értékes képzőművészeti alkotások készüljenek belőlük. A V-stúdió fiataljainak munkája szép eredményt hozott, nem egy kompozíció köztéren vagy arra alkalmas helyen fölállítható lenne...

A prospektusok nem mondanak sokat. Hogyan jöhetett mindez létre?

1977 áprilisában nyolcan: *Aknay János, Bereznay Péter, Lugossy László* és *Zámbó István* festő, *Bernáth Sándor* és *Bukta Imre* grafikus, *Holdas György, Matyófalvi Gábor* szobrászok felkeresték a Tiszai Vegyi Kombinátot. Kérték a gyár támogatását programjuk megvalósításához, amelynek tartalma röviden: a műanyagok alkalmazhatósága a képzőművészetben. A gazdasági vezetés és a szakszervezet fogékonynak bizonyult. Szerződésben rögzítették a célokat, föltételeket. Szállást és kedvezményes étkeztetést biztosítottak, szakembereket, szakmunkásokat jelöltek ki a csoport támogatására. Még laboratóriumi kísérleteket is végezhettek.

A vezetőség és a csoport közötti összekötő szerepét *Arany Gusztáv* titkárságvezető vállalta. Ő kalauzolta el a stúdiósokat a lehetőségek és a hatezer embert foglalkoztató gyár útvesztőiben. Szívesen beszél erről a számára is érdekes, új munkáról:

— Állíthatjuk, nálunk az ország termelő technológiái közül a legkorszerűbbeket alkalmazzuk. A gyár Leninváros elsőrendű gazdasági és társadalmi meghatározója. Komoly fegyelmet, magas szintű szakmai képzettséget igényel itt a munka. Veszélyes, az egészségre könnyen károssá váló anyagokkal dolgozunk, ezért a csoportot

örülök, hogy végigcsináltam. Hallottam, hogy néhány helyen az eltörölt osztályzatok helyébe pontrendszert vezettek be. Nagyon rossznak tartom, mert sokkal jobban beskatulyázza a gyerekeket, mint az osztályzás. Mi, a város összes általános iskolájában egységes értékelő lapot készítünk, amelyben a gyerek egész egyéniségét igyekszünk vázolni. Ezt mutatjuk meg a szülőknek. Dolgozatom felolvasása után nagyon sokan elkérték tőlem az értékelő lapot, hogy lemásolják. Kölcsönadtam azokat a szemléltető eszközöket is, amiket magammal hoztam...

Éjszakák a konyhaasztalnál

A pedagógusnők, amúgy igazi nő módjára, alig engedték szóhoz jutni a társaság férfi tagját, *Soós Ferencet*. A fiatal kollégiumi nevelőtanár azonban türelmesen várt, mintha tudta volna, ha megszólal, úgyis rá figyel mindenki. A konyhaasztal fölé görnyedve, éjszakákon át körmölt pályamunka sokakat érdekelt. A dunaújvárosi 340. számú Ipari Szakmunkásképző Iskola fiatal tanára a KISZ nevelőmunkájáról írt.

— Sajnos előfordul, hogy a tanárok az ifjúsági mozgalmat „lekiszmunkázzák", nem veszik elég komolyan, nem tartják igazán nevelő erőnek. Ilyenkor azután nem kell csodálkozni, ha az iskolai KISZ-élet csak a jelentésekben szép, valójában sokszor formális. Mit érünk el? A gyerekek kiábrándulnak a mozgalomból és képmutatónak tartják tanáraikat. Pedagógusi önvizsgálatnak szántam a dolgozatomat. Kényes terület, tudom, hisz minden kolléga érzékeny a saját munkájára... Legfőbb célom az volt, hogy eljöhessek ide, részt vehessek a vitában, és így be tudjam fejezni a pályamunkámat.

— *Befejezni? Én úgy tudom, ide kész dolgozatokat kellett küldeni.*

— Mégsem érzem befejezettnek. Egyedül nem lehet jól feldolgozni ezt a témát. Szükségem volt a szekcióvezető és a társak tanácsaira... Nagyon jó, hogy végre a fiatal pedagógusok is lehetőséget kaptak tudományos igényű munkára. Jó, hogy Zánkán összejöhettünk. De az lenne az igazi, ha egy-egy tantestületen belül alakulna ki olyan légkör, amely segíti a tanulmányokat író embereket. Mostanában megalakul nálunk is a pedagógus KISZ-alapszervezet. Remélem, találok majd köztük játszótársakat ehhez a nem is könnyű játékhoz!

*

Amikor eljöttünk, a tornateremben önfeledten játszottak a pedagógusok. Akár a gyerekek.

És már nem is emlékszem pontosan, fújt-e valaha Zánkán a szél...

Völgyi Vera

Jancsi-János utazásai

(Kollázs, érettségi előtt)

„Az ifjúkor első esztendeiben az ember állapota természetszerűleg hasonlít az utaséra. Hisz ő is új tájakra ér, hogy mást ne mondjunk: a felnőtt munka és szerelem tájaira. S benne is ott van valami fürkész érdeklődés, hogy az emberek titkait megértse, a társadalmi viszonylatoknak a mélyére lásson. El kell-e kopnia ennek a figyelemnek? Lehet-e úgy élni, hogy tompulás helyett inkább élesedjék?" (Németh László)

*

Az iskolapadban még Jancsi, kilépve az iskola kapuján már János?

Az ország iskoláiban javában töltik ki a Jancsik (és Julcsák) a különböző kérdőíveket. Választanak a továbbtanulás vagy a munka között, illetve dönteni kényszerülnek: hol, hogyan kezdjék felnőtt életüket. Sok Jancsi boldogan vágja be maga mögött a kaput; vége hát, végre! Nincs több feleltetés, jegyek az osztályzókönyvben, a fekete tábla konok üressége a felírandó képletekre várva..., a szorongás hétköznapjai. Számonkérő szigor. Most már lehet... Mit is? Mindegy. Lehet. ÉLET.

„Azok a fiatalok, akik most kezdenek el dolgozni, jóval a századforduló után vonulnak majd nyugalomba. Minden valószínűség szerint abban a termelőágazatban, amelyben elhelyezkedtek, legalább egyszer teljes technikai forradalmat élnek majd át. A munkahelyek, amelyeket nagypapa korukban elfoglalnak, ma talán nem is léteznek. Meglehet, ma még fel sem talált termelési folyamatokat irányítanak majd olyan gépeken, amelyeket csak ezután terveznek meg... Alapvetően abból kell kiindulnunk, hogy semmilyen dolgozó, legyen kék zubbonyos munkás vagy fehér köpenyes alkalmazott, technikus vagy egyetemet végzett diplomás, nem várhatja el, hogy valamely adott állás, valamely foglalkozásban vagy szakmában egyetlen szűk területre való specializálódás élete végéig megélhetést biztosít számára." (Idézet a Crowther Bizottság tizenévesek nevelését elemző jelentéséből. – The New Scientist, 1965. szept. 23.)

Cseberből vederbe?

Jancsi lemondóan legyint. Nincs menekvés. Jánosnak fel van adva a lecke: fennmaradása érdekében nemcsak azt kell megtanulnia, amit Jancsiként nem tanult, nem tanulhatott meg, hanem azt is, amit még Jánossá komolyodva sem tanulhat meg azonnal.

Szegény, boldog Jancsi-Jánosok!...

*

1890-ben 90, 1914-ben 250, 1960-ban 1070, 1968-ban 1300 szakmát különböztettek meg Budapesten. 1978-ban?... A tévé pályaválasztási műsorának ez a címe: „Melyiket az ötezerből?".

Tessék választani!

Hogy miről is van szó: az Egyesült Államokban 40 000 számítógép 100 millió (!) matematikus munkáját végzi el, és mintegy százezer gépprogramozó hely betöltetlen. Ugyanakkor a munkanélküliség meghaladja a hat százalékot.

Unemployable man – alkalmazhatatlan ember. Angol kifejezés.

Poor Johnny. Magyarul: szegény Jancsi.

*

„Az ipari forradalom megérlelte egy másik változás feltételeit, egy olyan átalakulását, amely az ipari forradalomhoz igen hasonló, azonban sokkal mélyebben tudományos, sokkal gyorsabb és eredményeiben feltehetőleg sokkal bámulatosabb. Ez a változás a valódi természettudomány ipari alkalmazásából ered, abból, hogy nem tapogatódzunk tovább, nem külön feltalálók, hanem szervezett kutatócsoportok elgondolásaira támaszkodunk. Úgy érzem, az elektronika, az atomenergia és az automatizálás társadalma ma lényeges vonásaiban különbözik mindattól, ami eddig volt. Teljes kibontakozásukban ezek az új módszerek sokkal jobban átformálják majd a világot. Ezt az átalakulást szerintem a ‚tudományos forradalom' név illeti meg." (C. P. Snow, angol írótudós – 1962.)

Az ENSZ-közgyűlés 1958-ban határozatot hozott a természettudományos kutatások általános felmérésére. Ennek eredményeként született meg 1960-ban az úgynevezett Auger-jelentés. Ebből egy mondat: „a történelem kezdete óta élt összes tudósok és kutatók 90 százaléka ma él és dolgozik."

*

Jó néhány évvel ezelőtt országos felmérést végeztek az NSZK-ban, s megállapították, hogy száz ember közül harminc nem eredeti foglalkozásában dolgozik. Ebben a számban nincsenek benne azok, akiknek a szakmán belüli váltás nehézségeivel kellett megbirkózniuk.

Moldova György a vasútról írt riportkönyvében (Akit a mozdony füstje megcsapott...) feltette azt a kérdést az egyik mozdonyvezetőnek: „És hogy szokta meg a gőzös után a villanygépet?"

A válasz: „Ha az ember hosszú ideig járt egy típuson, és másikra teszik át, nehezen alkalmazkodik, még akkor is, ha gőzösről gőzösre kerül. Másutt helyezték el a kart, ha nem figyelek, melléje nyúlhatok, meg kell tanulnom járni a másfajta lépcsőkön, ezért a mozdonyvezetők legtöbbször ellenzik a változásokat."

Pszichológusok által bizonyított tény, hogy még egy kiváló gőzmozdonyvezetőt is nehezebb átképezni villanymozdonyra, mint egy kezdőt megtanítani.

Gépkocsioktatók szerint egy évvel idősebb emberre két és fél százalékkal hosszabb képzést kell szánni. Vagyis – papíron legalábbis – a húszesztendős kétszer olyan gyorsan tanul meg autót vezetni, mint a hatvanesztendős.

De a hatvanesztendős is meg tud tanulni. A siker nagyban függ addigi életvitelétől.

*

„Általános tapasztalat, hogy aki éveken keresztül tunyán él, utána nem képes hirtelen erőkifejtésre. Aki túlságosan régóta tétlenül hogyta az agyát, nehezen tudja újra munkára fogni. A tanulási gyakorlat kimaradása miatt az új szakma, új szemléletmód elsajátítására csak a legnagyobb erőfeszítéssel lesz képes. Ha széles társadalmi rétegek választják a kényelmes kibúvót, az országon belül hosszú távra konzerválódik a duplázási idő. A nép lemarad abban a gyorsasági versenyben, amelyben a tudományos forradalom fokozódó iramot diktál. Az életszínvonal elkerülhetetlenül csökkenni kezd." (Marx György: A gyorsuló idő. – Tanulmány 1968-ból.)

Két „Nobel-díjas" megjegyzés.

„A tanítvány nem edény, amit meg kell tölteni, hanem fáklya, amelyet fel kell lobbantani." (Igor Tamm)

„A holnap olyan lesz, amilyen a ma iskolája." (Szent-Györgyi Albert)

*

Hogy élni tudjunk, érteni kell a bennünket körülvevő világot.

És a világ egyre bonyolultabb.

Nem érthetetlen! Bonyolult.

*

Érettségi, érettségizett. A vizsga, amivel a tanuló bizonyosságot tesz érettségéről. Az az ember, aki bizonyos megszerzett tudás birtokában megállapodott.

A kép a természetből kölcsönzött. A mag kicsírázik, gyökeret ereszt, szárat növeszt, virágzik, gyümölcsöt hoz, a gyümölcs beérik...

A fiatal tizennyolc éves korában érleli vajon életének gyümölcseit? Milyen érettségről ad számot? Egyáltalán: mire érik meg?

Érettségi... Túlhaladott kifejezés. Az élet ma már nem érheti be vele.

Jancsinak többre van szüksége a bizonyítványok bizonyítékainál.

Tudásra.

A folyton elavulóra. A folyton megújulóra. Újrateremtőre. Teremtőre.

Ezért hát Jánosként kezdődik majd számára a leckék leckéje.

Az az érzés, amely mindenkit elfog egyszer, amikor azt hiszi valamiről, hogy az a vég. Pedig csak a kezdet.

Milyen végtelenül egyszerű! Két év híján másfél évszázada írta le Széchenyi István: „...minden kifejlődés, előmenetel, erő, érték és szerencsének legmélyebb sarkalatja a kiművelt emberfő."

Minden nemzet igazi hatalma.

*

„Oktatásügyünk az elmúlt negyedszázadban történelmi jelentőségű eredményeket ért el. A kulturális forradalom szerves részeként nagymértékben hozzájárult hazánk, szocialista társadalmunk fejlődéséhez, népünk alkotó erejének kibontakozásához. Az iskola a volt uralkodó osztályok műveltségi monopóliumának eszközéből a kulturális felemelkedés, a munkás-paraszt hatalom kulturális-nevelési funkciójának egyik legfontosabb hordozójává vált, a társadalmi fejlődés egyik alapvető eszköze, közügy lett." (Az MSZMP KB 1972-es júniusi határozatából.)

*

„Ha távozóban egy más bolygón megkérdeznék, mi volt a földi élet legnagyobb öröme: a tanulást mondanám... S ha utána azt kérdeznék: mi az, amiért a földet a történtek után is sajnáltam itthagyni: azt mondanám, hogy olyan korból és olyan országból jöttem, amelyben a tanulás alkalma s a hozzávaló kedv együtt és rendkívüli mértékben nőtt." (Németh László)

*

Ennek igazolása – utazásunk a jövőbe. Jancsi-János életének igazi tétje.

*

Tét és nem tétel.

Kocsis L. Mihály

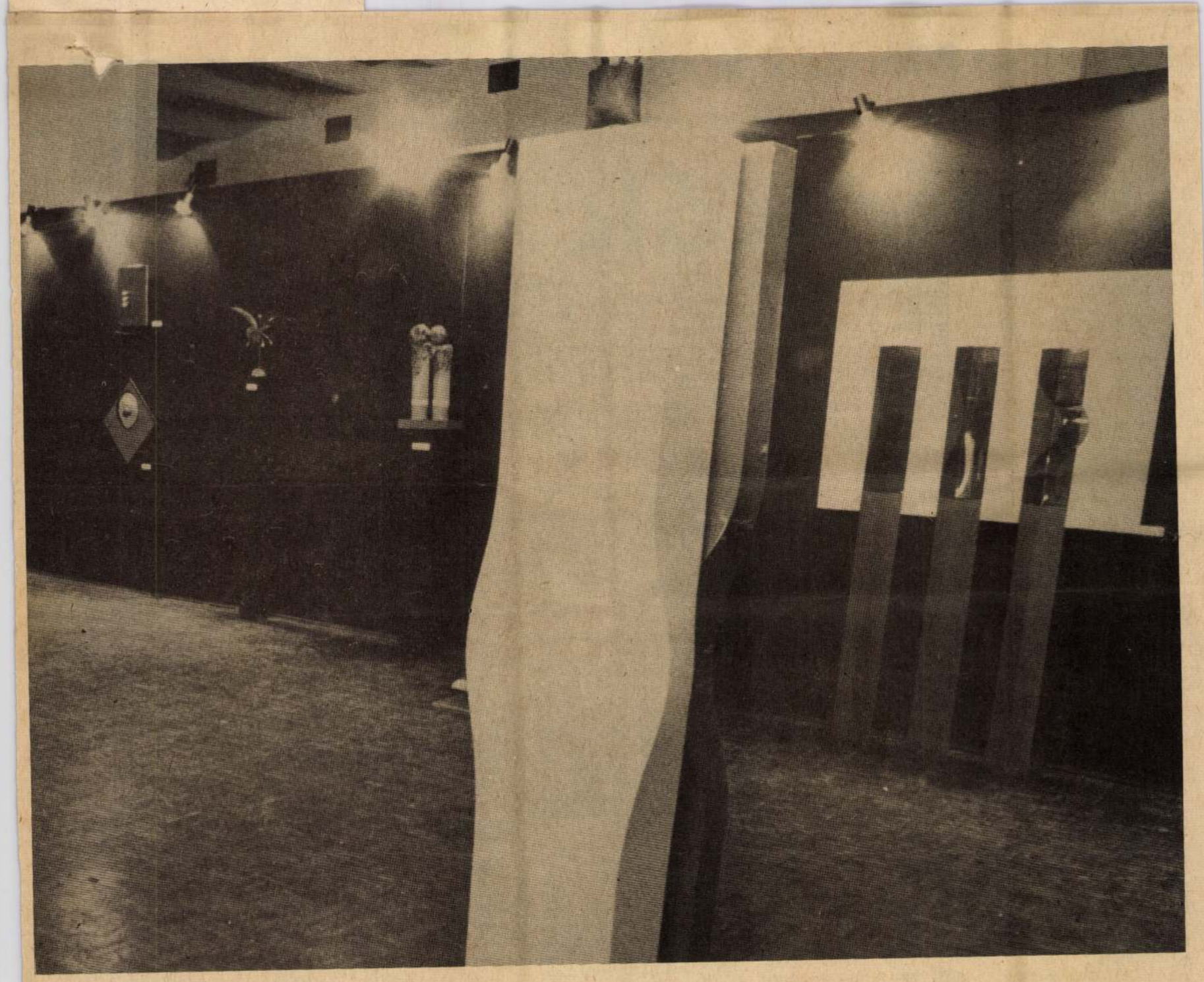

ek és gyárak

először is szabályszerű balesetvédelmi oktatásban részesítettük. Alapismereteket kellett szerezniük, egy kicsit vegyipari szakmunkásokká váltak. De nekünk is volt mit tanulni. A nálunk előállított és használt anyagokban eddig csak a gyár termékeit láttuk. Most pedig a szemünk előtt formálódtak újjá, szigorú praktikumuk műalkotásokká nemesedett. Új felhasználási területek kezdtek körvonalazódni bennük — és ezt is akartuk. Gazdasági hasznosságuk nyilván nem mutatkozhat meg mindjárt, hisz kísérletről van szó. Talán a bemutatók, kiállítások során spontán adódó reklámtevékenység az, ami gazdaságilag mérhető. Legfontosabbnak azt látjuk, hogy megindult egy kettős folyamat. A művészkollektíva új anyagokkal és eljárásokkal ismerkedett meg, dolgozóink pedig a művészi alkotótevékenységgel. Nem kiállítótermekben találkoztunk először, hanem gépek mellett. Nem kultúrházakban, hanem ipari csarnokokban. Gondolom, ezzel magyarázható, hogy amikor megrendeztük a múlt év decemberében Leninvárosban a V-stúdió munkaközi kiállítását, soha nem látott érdeklődést tapasztaltunk. Akinek benne volt a kezemunkája, az biztosan eljött. Megkockáztatom: sokan talán életükben először voltak ilyen rendezvényen.

■

A Dorottya utcai kiállítás utolsó napja. Még egy pillantás a művekre, nem csak szigorúan művészeti-esztétikai szempontok optikáján át, hanem felhasználhatóságuk módjait, területeit is keresve.

Aknay és *Holdas* falplasztikáira talán felfigyelt néhány építész. *Matyófalvi* megdöbbentően szép és átgondolt modelljének dekorativitása és harmóniája lakótelepeinken térenyhítő, térszervező funkciót tölthetne be, miként *Zámbó* már-már figurális kompozíciói is. *Bernáth Sándor* variálható gyermekjátékai a vizuális nevelés eszköztárába kerülhetnének az iskolákban. *Bereznay* és *Lugossy* munkáit a minden lehetséges elvének alkalmazása hatja át. Bizarr módon hívják föl figyelmünket olyan megszokott jelenségekre, mint például a tűzfalak pucérsága. Ők eleve kivitelezhetetlen tűzfalterveikkel provokálják a megoldást.

Az utolsó este. Vakulámpák villannak. Készül a dokumentáció arról, hogy valami elkezdődött. Itt vannak ők is, a kiállítók. A záróbeszélgetés rögzíti a közös és az egyéni elképzeléseket. Kirajzolódik a kutatómunka, a keresés iránya kinél-kinél is, együtthatóként is. *Holdas György* kezdettől fogva tudatosan kapcsolta össze alkotói programját az építészet és a képzőművészet határmezsgyéjén fölszikrázó kérdésekkel és az ipari megvalósítás problémáival.

— A gyártási technológiák kialakításánál, egyáltalán, a műanyagkutatás törekvései nem hiszem, hogy figyelembe vennék az előállított anyagok művészi megmunkálásra való alkalmasságát — mondja. — Pedig nagyon jó lenne, ha a környezetalakítás mindennapi munkájában számíthatnánk erre. A városok gyors fejlődése igényelné a képzőművészeti alkotások, dekoratív elemek mennyiségének növekedését is. Az ipar aktuális feladata lenne ezeknek — a mi munkánkhoz szükséges — anyagtípusoknak a kifejlesztése. Mindenki hozzáteszi a magáét, vita kerekedik, szokatlanul lelkes a társaság.

— Új művészet ott van, ahol új anyag van! Meg kell ismernünk ezeket minél előbb — teszi hozzá Bernáth Sándor —, mert az ipar most nőtt fel ahhoz, hogy a művészet számára is alkalmas műhellyé válhasson. Segítségével tudatosan emberibbé alakíthatjuk környezetünket: a várost, az utcát, a házakat, ahol élünk.

■

Egy új munkaforma van kialakulóban, amely minden eddiginél jobban elmélyítheti a művész és a megmunkálásra váró anyag kapcsolatát, minden eddiginél társadalmibbá teheti az alkotótevékenységet.

Csajka Gábor

Mire jó a Móricz Zsigmond–ösztön

Írófiókák

Hogyan lesz valakiből író? Tudvalevő, „írótanoda" manapság nem létezik. Kik és hogyan támogatják az indulókat?

RÉGEN ÍGY:

Juhász Gyula — József Attilának

Szeged, 1922. augusztus

„Kedves Attila Öcsém!

Levele és új versei nagyon megkaptak és meghatottak. Sok gondom és bajom mellett nem feledem és azon tűnődöm, hogyan kellene magát okosan és szépen fölfedezni. A Szegedben akartam először, de kilőtték alólam EZT a lovat azóta..."

VAGY:

„Tekintetes

József Attila Úrnak Budapest. 1935. január 17.

A Baumgarten Ferenc Irodalmi Alapítvány kuratóriuma t. Cím irodalmi munkásságának támogatására és elismeréséül az 1935. évre 1000 pengő díj kiadását határozta el, amely négy egyenlő részletben, f. é. február 1-én, május 1-én, augusztus 1-én és november 1-én fog a Hermes Magyar Általános Váltóüzlet R.T.-nál (IV., Petőfi Sándor utca 5.) t. Cím javára nyitandó folyó számlán megtéríttetni.

Alapítványunk szabályairól az alapító oklevél csatolt kiadmánya szolgáljon tájékoztatásul.

Tisztelettel:
Babits Mihály
Basch Lóránt"

ÉS MA?

Ma is írók, költők, szerkesztők támogatják a pályakezdőket — és segít az állam.

mondottan fiatalok közé. Harminckét éves vagyok. Írónak azért még nem matuzsálem. De hát csak három éve foglalkozom írással — mintha szabadkozna ezért *Mózes Lajos.*

— De most a VIT irodalmi pályázat nyertesei közt voltam. Egy novellafüzérrel jelentkeztem. Arról szól, hogy angyalföldi vagyok és hogy kerültem ki onnan, a telepről. Tudod, hadiérettségim van.

— *? ?*

— A, te járatlan — legyint —, hát esti iskolán értem. Vagyis nem igazi értelmiségi.

— *Miért nem mész főiskolára, egyetemre?*

— Erre a lovagi tornára még nem tudtam magam rászánni.

— *Meg tudsz élni az írásaidból?*

— Azt nem mondhatom.

— *S jó ez a lebegés?*

— Semmivel sem pótolható. Még nem futottam ki az igazi formámat.

— *Mire kaptad az ösztöndíjat?*

— Egy regényre. A próbarendőr a címe. Az 1946—47-es években játszódik. A bizottság nem fogadta el a regényből elkészült részt. Egyéves munkának kevesellték, nem érezték eléggé kidolgozottnak.

— *És te?*

— Beteg is voltam. Meg jött a nyár, amikor egyébként sem lehet dolgozni. Azt mindenki tudja, hogy holt idő. Szeptemberben azután leutaztam egy hónapra Szombathelyre, anyagot gyűjteni. De hát nem volt szerencsém. Úgy érzem, nem vagyok hibás; rosszul alakultak a körülményeim.

— *Folytatod a regényed?*

— Majd igen. Most még nem.

— *Pályázhatod újra az ösztöndíjat.*

— Egyelőre nem foglalkozom vele.

— *Miért, olyan jól állsz most anyagilag?*

— Azt nem mondhatom.

— *Nem lenne jobb elhelyezkedned valahová?*

— Gondoltam rá, de mihez értek én az íráson kívül?

— *Abból még nem tudsz megélni.*

— Szerkesztőségbe? Az nem való nekem. Újra segédmunkásnak? Minek? Van már életanyagom. Írni a segédmunka mellett nemigen lehet. Ezt a nyarat még így átúszom. Aztán majd meglátom. Addig is írással foglalkozom. Most Bulgáriáról írok. Egy úti élményt.

Hírnévre várva

Osztojkán Béla rokonszenves hévvel mondja, hogy neki nagyon nagy dolog az ösztöndíj. Még sohasem volt ennyi pénze egyszerre.

— Tényleg nem volt, tizennégy éves korom óta dolgozom, és soha nem volt ilyen nagy keresetem. Legtöbb 2500—2600 forint volt. És most minden hónapban háromezer forintot kapok. Mellette még az írásaimért is.

— *Mit csináltál azelőtt?*

— Nem tudom elsorolni. Három munkakönyvem is betelt. Tudok esztergálni, autót vezetni, de leginkább segédmunkás voltam.

— *Így akarod megismerni az életet?*

— Van barátom, aki gimnázium után rögtön egyetemre ment. Amit ő megtanult, azt én még megtanulhatom. De amit én közben a munkahelyeimen és különböző helyeken megismertem, azt ő már nem fogja megismerni. Nekem adva volt és adva van, hogy egyetemre menjek.

— *Ki mondta, hogy jelentkezz Móricz Zsigmond-ösztöndíjra?*

— Ez úgy történt, hogy amikor én megjelentem két-három helyen, akkor többen megpróbáltak a szárnyaik alá venni; Sárándi Jóska, Veress Miklós, Agárdi Péter baráti biztatására hallgattam. Sárándi mutatott be a Mozgó Világban. Megírtam a munkatervemet, a pályázati kérelmet, hogy mit akarok csinálni. Vállaltam egy regényt meg egy szociográfiai tanulmánykötetet.

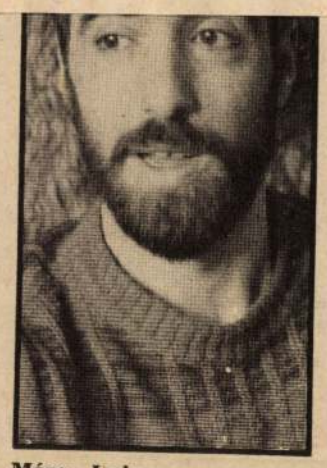

Mózes Lajos

— *Milyen a regény?*

— Önéletrajz-jellegű. A putritól az iskoláig, az iskolától a munkáskörnyezetig, a munkáskörnyezettől az egyetemig. Tizenhét éves koromban a Ganz-MÁVAG-ba mentem dolgozni. Volt egy „fiatalok fóruma" rovata a Ganz-újságnak, és abba minden héten

Félbeszakadt regény

Nyakigláb fiú. A szerkesztőségben eléggé járatos. Hatalmas, tányérszélű fekete kalapot visel. Talán ez az egyetlen elegáns darabja. Ad a formákra. Bármennyire szélsőséges az élete, négy és öt között — ha csak teheti — az otthon nyugalmába vonul. S angol teakeveréket szürcsölget az alacsony vérnyomására panaszkodva. Engem is megkínált. Így beszélgettünk a csendes padlásszobában, amit ő műteremlakásnak nevez. A Móricz-ösztöndíjról meg arról, miért nem kapta meg ismét.

— *Tavaly, amikor találkoztam veled, a foglalkozásodat kérdeztem. Azt mondtad, „móriczos" vagy. Azt foglalkozásnak tartod?*

— Hát...!?

— *Mióta írsz?*

— Nem tartozom a ki-

Hivatalos közlemények

Móricz Zsigmond Irodalmi Ösztöndíj létesítéséről

A művelődésügyi miniszter a pályakezdő fiatal írók, költők, kritikusok számára „Móricz Zsigmond Irodalmi Ösztöndíj"-at (a továbbiakban: Ösztöndíj) létesített.

Az Ösztöndíj célja az, hogy a pályakezdő íróknak, költőknek, kritikusoknak segítséget nyújtson szocializmust építő társadalmunk minél mélyebb, alaposabb megismeréséhez, és kedvező feltételeket teremtsen a művészileg magas színvonalú szocialista szellemiségű alkotótevékenységhez.

Az Ösztöndíj egy év tartamára szól, összege havi 3000 forint, amely több személynek megosztva is adományozható.

Az Ösztöndíjban 35 évesnél fiatalabb írók részesíthetők, akiknek a megjelent művei megfelelő [illegible] iránti elkötelezettségről tanúskodnak.

Az Ösztöndíj megvonható, ha az ösztöndíjas vállalt kötelezettségének nem tesz eleget, vagy erkölcsi-politikai magatartása erre érdemtelenné teszi. Az Ösztöndíj adományozásáról, esetleges megvonásáról a Bíráló Bizottság határoz. A Bizottság határozata a művelődésügyi miniszter jóváhagyásával lép hatályba.

Az Ösztöndíjra pályázók és a javasolt jelöltek munkaprogramot kötelesek a Bíráló Bizottsághoz benyújtani, és annak teljesítéséről kötelesek a Bizottságnak beszámolni.

A Bíráló Bizottság elnökét és tagjait a művelődésügyi miniszter nevezi ki.

Az Ösztöndíjjal kapcsolatos adminisztrációs feladatokat a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja látja el. A pályázatokat és javaslatokat a Művelődésügyi Minisztérium Irodalmi Osztályához kell benyújtani.

Az Ösztöndíj adományozása első alkalommal [illegible] január hó 1. napjától történik.

irodalmi példákkal színesíti; meg legelvontabb, legvezércikkízűbb fejtegetéseit is feloldja egy-egy sajátos jelzővel vagy szóösszetétellel. Tudósok között a legjobb költő? Költők között a legjobb tudós? Nos, akárcsak nálunk, a jelenkori Erdélyben sincs kellő ázsiója az esszének, márpedig a hajdani költő és mostani akadémikus vérbeli kísérletező. Ahogy Balogh Edgár írja róla: „... igazat szolgáltat..., a poétikus műfajnak, mely a gondolat finom idegkörein át villantja fel nekünk a valóságot".

Persze, kisebbségi körülmények közepett az esszéisták mindig óvatosan kísérletezgettek: a leírt szó mindig nagyobb felelősséggel járt. Ezért aztán Bányai Lászlóhoz is jobban illik a *közíró* kifejezés, amely egyszerre jelenti a köznapi gondokra figyelő értelmiségit és a lényeget megvilágítani képes írástudót. A kettősséget érzékeltetendő, egy példa: az *Erdélyi Fiatalok* egyik számában publikálta a *Nemzetiség, anyanyelv* című dolgozatot. Maurice Barrès francia író német tanáremberhősét idézi, aki Elzászban itatódik át gall kultúrával és elkeseredve szemléli a francia ajkú őshonosok megalázatását. „Egyszer a következő kérdést teszi fel a ... lakosságot vaskézzel elnemzetleníteni törekvő közigazgatásnak: »Vegyünk egy gyermeket, aki most érkezik az iskolába... Az önök iskolamesterei megtagadják franciául írni, olvasni tanítani őt, de azt mégsem tudják megtenni, hogy a német legyen a természetes nyelve! Ime, egy egész életre megnyomorított ember. Hol van itt számunkra a nyereség? Szeretném, ha megmondanák, ugyan mennyiben húz hasznot a német nép ebből a helyi butításból?". A regény 1909-ből való, az értelmezés 1930-ból. A hivatkozás csakugyan irodalmi, a megközelítés kétségkívül érzelmi, ám a következtetés tudósi, az idézet ugyanis így folytatódik: „Valami hasonlót egyszer Mikszáth Kálmán is leírt a sovén magyar dzsentriuralomról."

A dolgozatot a szerző fölvette frásában. Ilyenformán akár önjellemzésnek is megteszi, amit mesteréről írt: „Keserű iróniája a sorsnak, hogy maga a bő vénájú Gaál Gábor, életviszontagságai folytán, alig juthatott el a hosszabbacska tanulmányig, s számos kísérlete ellenére sem a monográfiáig. Pedig mily felkészültséggel, nekigyürkőző alapossággal fogott hozzá nemegyszer, amikor már úgy tűnt, hogy mélyebb lélegzetet vehet. S mily nagy méretű tárgykörök foglalkoztatták karcolataiban is." Szerencsére a tanítványnak megadatott, hogy legalább emlékiratait papírra vesse.

Jónéhány részlet megjelent már különböző orgánumokban, s egyre bizonyosabb, hogy a kincsekben amúgy is dúskáló erdélyi memoárirodalom újabb értékkel gyarapszik. Az eddig olvasottakból is kirajzolódik a magyar polgárság deklasszálódási folyamata, az érzékeny kamasz szemével látjuk az impériumváltozás gyötrelmeit. A munkások közül jött *Nagy István* és a paraszt származású *Kacsó Sándor* után a középosztálybeli Bányai László is izgalmasan, hitelesen érzékelteti, hogy a kisebbségi sorsúak miként döbbentek rá az önösszeszedés lehetőségeire. Persze, az emlékiratnak van még egy mozzanata, amelynek hazai tanulságai sem megvetendők. A gimnáziumból gimnáziumba hányódó diák 1918—1919-ben a kalocsai jezsuitáknál tanul és a Tanácsköztársaság idején átéli az úgynevezett dunamelléki kuláklázadást. S miközben ezt az emlékező éppen csak megemlíti, felötlik bennem: egy fiatal és tehetséges történész fáradságos munkával gyűjtötte össze a korabeli dokumentumokat és szemtanúkat, hogy a történelmi valósággal szembesíthesse a tanácskormány legalábbis ellentmondásos agrárpolitikáját.

Az már nem jutott eszébe — eszünkbe —, hogy Bukarestben él egy idős történész, aki koronatanú lehetne.

Zöldi László

B. Kovács Péter

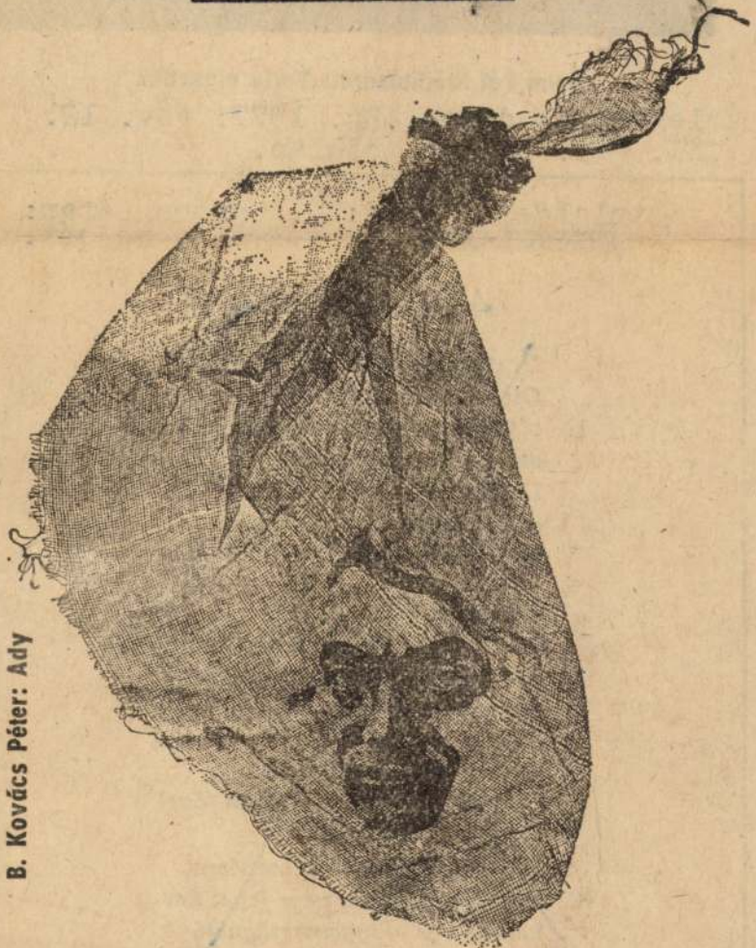

B. Kovács Péter: Ady

Élet és Irodalom, Bp. 1977.

1977. NOVEMBER 12.

XXI. évf. 46. sz. 2. lap.

Deim Pál

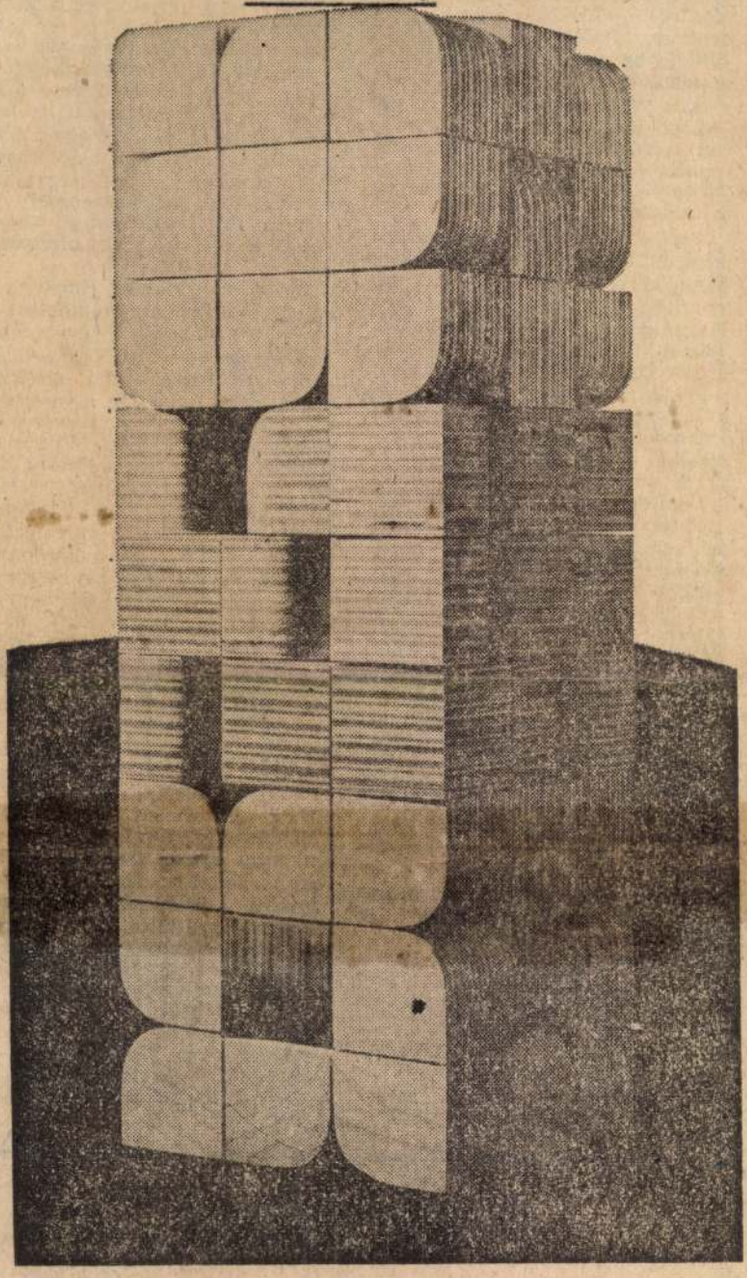

Deim Pál kiállításáról: Varia plasztika

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 12.
XXI. évf. 46. sz. cimlap.

A tuloldalon lásd: B. Kovács Péter: [illegible] "Ady" c. rajzát.

~~Az esendő Ady~~

Uraim, látják ott azt az embert?
Oti, ott, azt a lehajtott fejűt,
ott, ott azt a homlokba hulló hajút,
azt a telihold-szeműt!
Uraim, ácsi!
azt az embert
ne itassák tovább!

Hiszen tudjuk:
benne fordított minden,
minden pohártól egyre józanabb,
íme, íme a fokozatai:
először szellemes,
azután gyilkos-gúnyos,
azután káprázatos — tiszta fővel
olyat tud mondani,
amitől, ha nem is egycsapásra,
mégis, apránként vége lehet ám
kényelmes Magyarországnak.

Deim Pál, 1206-ban

ÚTKÖZBEN

Deim Pál Műhely-kiállítása a Nemzeti Galériában

Feszültség vibrál a *Nemzeti Galéria Műhelyében.* Sötét van. Négy diavetítő szakadatlanul bombázza képeivel a mennyezetről lelógó tülldrapériákat. *Deim Pál* kivetített művei hol a maguk teljességében, hol felnagyított részletekben, hol tömör színekkel, hol — a sejtelmes fényáteresztő közeg jóvoltából — halványan jelennek meg. Valahonnan a sarokból a „Schneider Fáni" szól... Utána a „Hallod-e Rozika te"...

Féreértés ne essék: nem a sötét, nem a zene, még csak nem is az új térélményt nyújtó vetítés teremt feszültséget. Néhány hónappal ezelőtt egy lengyel szobrász a Műcsarnokban Penderecki tüzénél melegítette fel saját drámai mondanivalóját. A szürrealisták párizsi kiállításai után nincs az a sötét, és nincs az a sötétet elmetsző váratlan fénypászma, amelyet szabadalmaztatni lehetne. A vetített és kivetített terekről már a Bauhaus-könyvek is írtak, a Bauhaus későbbi követői közül nem egy pedig az ilyenféle optikai játékok lapjára tette fel munkássága javát. *A feszültség az életmű egésze és az életmű pillanatnyi állapota között keletkezett.* A „Schneider Fáni" már csak ráadás.

Tudvalevő: Deim Pál, a hatvanas évek második felében, a hetvenes évek elején létrehozott egy vizuális-intellektuális gondolatsort, a kortárs magyar képzőművészet egyik jelentős teljesítményét. Jobb híján használjuk a vizuális-intellektuális megjelölést, mert a műfajhatárok felemlegetése ebben az esetben értelmetlen. A táblaképeken megpendített kérdésekre alugrafikák feleltek, a reliefen kidolgozott motívumok csakhamar körplasztikákban teljesedtek ki. De a kétdimenziós művek éppúgy, mint a háromkiterjedésűek, a színkontrasztra építettek csakúgy, mint a vonalasak egyetlen probléma körüljárására vállalkoztak. Nevezetesen: az elemeire szétszerelt emberi világ újraszerkesztésére a lehető legkevesebb, de még éppen elégséges motívumból. Éppen annyiból, hogy pontosan érzékeljük: a nyúlánk, szervesen gömbölyödő forma minden esetben az emberfigurával tart rokonságot, és a raszterrel szelídített mértani idomok minden esetben a „magházat", a környezetet, az ember külső feltételeit jelentik.

Ez a mag-magház viszony, mint központi mondanivaló persze eleve lírai alkatot feltételez. Olyat, akit — vallomása szerint — „a befeléfordulás, a szemlélődés, a világ intimebb dolgai érintenek jobban". Deim ezzel a szemérmes lírával érzékeltetni tudta: a rend és az ember, az élettelen és az élő, a nem ábrázoló és az ábrázoló-művészet közé értelmetlen határvonalat húzni. Az intim szféra csökönyös ismételgetésével olyan morális töltetet adott kompozícióinak, hogy neki sikerült a majdnem-lehetetlen. A piskótaformák, a háromszögek, a négyzetek lassanként átlényegültek és jelenteni kezdték a mi világunkat, az emberi világot. Egy-egy mű talán kevésbé. A művek összessége, a formák egymásból és egymásba folyó logikája hozta létre ezt a többletet. Deim egyszerű formaszituációi voltaképpen törvényerőre emeltek egy világképet: a művészet és tudomány összeegyeztethetőségének gondolatát, mégpedig oly módon, hogy a művek formai és eszmei súlypontja mindig a *magon*, mindig az emberfigurán, következésképp az emberen maradjon.

De meddig folytatható egy gondolatsor? A Nemzeti Galéria Műhelye azért jó intézmény, mert hagyja kimondani az olykor kimondhatatlant is. Szóhoz juttatja a megkísértettség állapotát. Néha felvillantja a válságot is. Azt, ami pedig van olyan gyakori, mint az elégedett alkotó napfényes órái.

Ne kerteljünk: Deim ezúttal egy pillanatnyi megtorpanást tett közszemlére, egy gondolatsor elakadását, egy hit megingását. Lehet, hogy más a helyében nem fotóztatná le a sikeres, immár a művészettörténetbe bevonult munkákat, csak azért, hogy régi slágerek szívszorítóan közönséges kíséretében tördelhesse darabokra a tüllfüggönyök labirintusában járó néző szeme előtt. Lehet, hogy más a formák kiürülése után is tovább gondolkodna, bízva abban, hogy a rutin majd csak meghozza a kegyelmi állapotot. De az is lehet, hogy más észre sem veszi saját formáinak kiürülését. Deim mindenesetre más sorsot szánt megszenvedett mondanivalójának. A figurák széttörtek, az idomok felduzzadtak, a raszterek maguk is idomokká léptek elő. A motívumok kiléptek eredeti összefüggésükből, a szerkesztett értelmes harmónia rendjéből, önálló életre keltek. Időnként káprázattá váltak, időnként összecsomósodtak. Néha önmagukban maradtak, néha a kiszámított véletlen varázslatos játékaképpen különféle sejtésekre adtak okot.

Nem tudunk szabadulni a gondolattól: ez a holográfnak jelzett mozgó műegyüttes tudatosan vállalt pályaválasztónak készült. A hatvanas években megfogalmazott gondolatok még egyszer, utoljára előkerültek, hogy könnyebb legyen a búcsú. Mondani sem kell: a képzőművészetben ez nem bevett gyakorlat. Itt az ihlet egyszer s mindenkorra szól, a szakaszhatárokat csak a műkritikusok találják ki, és válságról csak ellenfélnek és ellentábornak illik beszélni.

Egyszóval: Deim Pál nagyon bátor és nagyon becsületes művész.

P. Szűcs Julianna

XVI.	Sashalom	[illegible]	
XVII.	**Rákosliget**	Budapest 1657	481—100
	Rákoshegy		
	Rákoskert		
	Rákoscsaba		
	Rákoskeresztúr		
XVIII.	Pestlőrinc 1	Budapest 1975	281—020
XVIII.	Pestimre	Budapest 1683	480—170
XIX.	Kispest 1	Budapest 1701	272—639
XX.	Pesterzsébet 1	Budapest 1725	478—797
XX.	Soroksár	Budapest 1734	479—538
XXI.	Csepel	Budapest 1751	142—410
XXII.	**Budafok 1**	Budapest 1775	265—650
	Budatétény		
XXII.	**Nagytétény**	Budapest 1780	264—629
	Baross Gábor-telep		

d me-
ottság
tek a
ezetei
vissza-
vegyes
emben
Kon-
erepelt
it cél-
rvben.
tet is
etkeze-
mel, s
a vál-

últban
ét meg-
szerke-
solatos
vende-
válla-
n meg-
veszte-
övelték
gondolt
termék-
A Met-
dául az
ntik az
ehetősé-
gelt. Ebben a gyárban [illegible]7-ben a termékek 39 százaléka, tavaly pedig 35 százaléka cserélődött ki. Hasonlóan jelentékeny a változás *a Hódgépnél*, valamint *a Fémipari Vállalatnál*. A megszüntetett termékek részaránya *a gépipari ágazatban* a legnagyobb. Ezzel szemben *az élelmiszeriparban* a teljes termelés 81—94 százalékát egyelőre nem érintették a korszerűsítő változások.

Remélhető, hogy a NEB-vizsgálat fontos tanulságai lendületesebb vállalatokat és szövetkezeteket, amelyek egyelőre főként a termékszerkezet-korszerűsítés objektív nehézségeinek nyilvántartására vesztegetik az idejüket.

A nyereménybetétkönyv-sorsolás nyertesei

Az Országos Takarékpénztár kedden Budapesten tartotta a nyereménybetétkönyvek II. negyedévi, sorrendben 112. sorsolását. A húzáson a június 29-ig váltott és a sorsolás napján még forgalomban volt nyereménybetétkönyvek vettek részt. Mindazok a betétkönyvek, amelyek sorszámának utolsó három számjegye (számvégződése) megegyezik az alább felsorolt számokkal, a II. negyedévi átlagbetétüknek a számok mellett feltüntetett százalékát nyerték:

Számvégződés	Nyereményszázalék:	Számvégződés	Nyereményszázalék:
075	25	489	50
076	25	494	50
116	100	519	25
156	25	557	25
235	25	598	50
250	25	634	25
251	50	761	25
373	25	774	25
388	25	907	250
439	50	982	100

A nyereményösszeget a betétkönyvet kiállító OTP-fiók, postahivatal vagy takarékszövetkezet július 18-tól fizeti ki (MTI)

MŰSOROK

Fővárosi Operettszínház: A denevér (7). **Zichy-kastély:** A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zenekarának hangversenye (a Liszt Ferenc ZF Zkr., három hangversenye 1., 8). **Budai Parkszínpad:** Karib-karnevál (8, esőnap 8-án). **Szentendrei Teátrum:** Templom téri játékok (du. 5).

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1975 ÁPR 27

Deim Pál

8 1021

Alkotók Pest megyében

A csend művésze

Deim Pál Szentendrén született 1932-ben. A Képzőművészeti Főiskolát 1963-ban végezte el, grafikusként. Több egyéni kiállítása volt, többek között a Mednyánszky-teremben (1965), a Ferenczy Múzeumban (1963), és a Műcsarnokban (1974). Tanulmányúton volt: a Szovjetunióban, Belgiumban, Franciaországban és Jugoszláviában. Mestereinek *Barcsay Jenőt, Vajda Lajost* és *Gadányi Jenőt* tartja. A pécsi IV. országos kisplasztikai biennálén 1974-ben I. díjat kapott. A szentendrei új művésztelepen él és dolgozik.

Művészete *jellegzetesen szentendrei.* Finom színkultúrája, rajzkészsége és érett látásmódja lehetővé teszik, hogy emlékeit egyéni formaelemekké alakítsa. Első kísérleteihez idősebb helyi mesterek adtak segítséget. Különösen Barcsay volt és van nagy hatással tanítványára. Helyismerete is lehetővé teszi, hogy művészete hiteles és meggyőző legyen.

Egyszerre kíván hatni az érzelemre és az értelemre. Mértéktartása, önmagához való szigorúsága és kritikai érzéke különösen rokonszenvessé teszik, hiszen fiatal művészeinknél — sok esetben — pont ezek a nélkülözhetetlen jegyek hiányoznak.

A művészet világában rövid idő (10 év) alatt *egységes — zárt — életművet alakított ki.* A változatok tudatos ismétlése is ezt bizonyítja. Egyszerű tárgyakat, motívumokat fedez föl számunkra, és azokat a rájuk jellemző tér-idő viszonylatában ábrázolja. A merev, bábszerű figurák, a zárt körvonalú — síkokból kristályosodó — raszteres szerkezetek és az ezüstös kékszürke színek a csend érzetét szuggerálják.

Míg *Van Gogh* vadul örvénylő ecsetvonásaival a mozgást akarta érzékeltetni, míg *Vasarely* olyan rajzokat készít, amelyek ingereket adnak a szemnek, hogy mozgást lássunk, addig Deim — anélkül, hogy ezzel a párhuzammal minősítenénk — statikussá merevíti a dolgokat.

Szóltunk mestereiről, de ide kívánkozik még *Le Corbusier* és *Henry Moore* neve is, hiszen Deim stilizált — misztikus —, kugliszerű figuráinak is vannak elődeik, amelyek ezeknél a művészeknél jelentkeztek először. Századunk misztikumát a *tudományos-technikai fejlődés távlatai* adják. Ezek ébreszthetik a művészt arra a felismerésre, hogy például „milyen hatalmas és ugyanakkor milyen kicsiny az ember". Deim művészete a modern építészet, a grafika és a kisplasztika lebontásaként is értelmezhető. Néha azonban, amikor nem sikerül vagy nem akar érzelmi töltést adni, művei hideg, mérnöki szerkesztéseknek, konstruktivista ötleteknek hatnak, mert érzékelhetetlenné, sterillé válik az a magasabb rendű tisztaság, amelyet közvetíteni szeretne.

Kezdetben a *tempera* és a *fa* volt az anyaga, majd *alugrafikákat* készített, s újabban *bronzzal* és *szeriografikával* is kísérletezik. „Egyszerű motívumokból kihozni a forma minden lehetőségét. Mint ahogy a cseppben is benne van a tenger, egy motívumban is a teljesség. Csak ki kell bontani" — vallja. Amikor ez sikerül, valóban *értékeset* alkot; egyedi problémái egyetemessé, a jövő megsejtésévé válnak.

Menyhárt László

Deim Pál alkotásai:

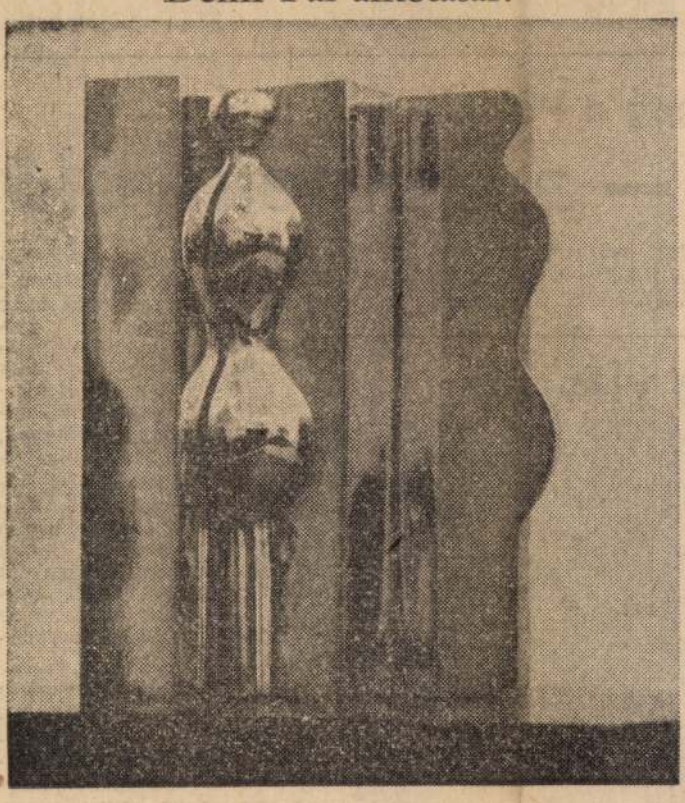

Plasztika II.

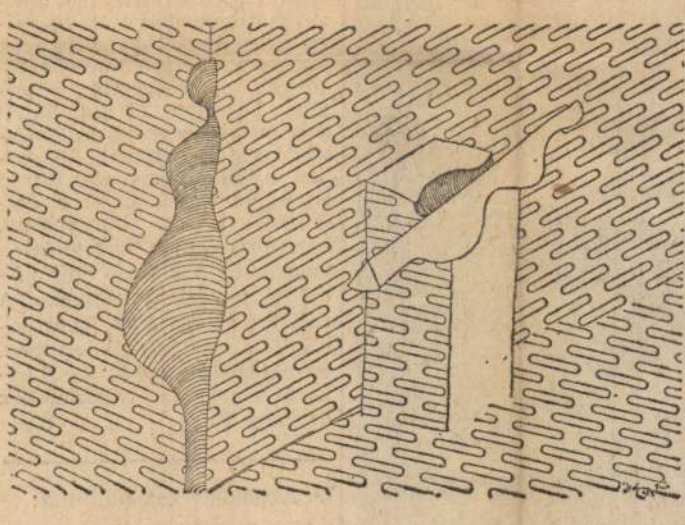

Térszervezés III.

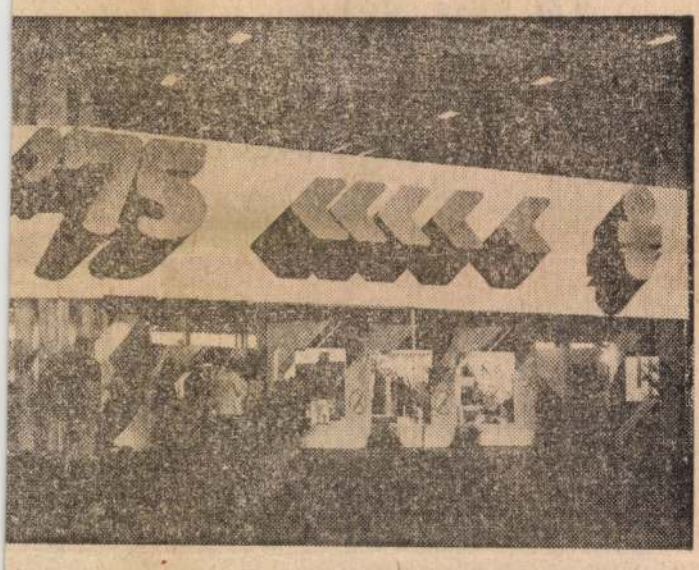

vagipari szakkiállításon

N?

a járműprogramért

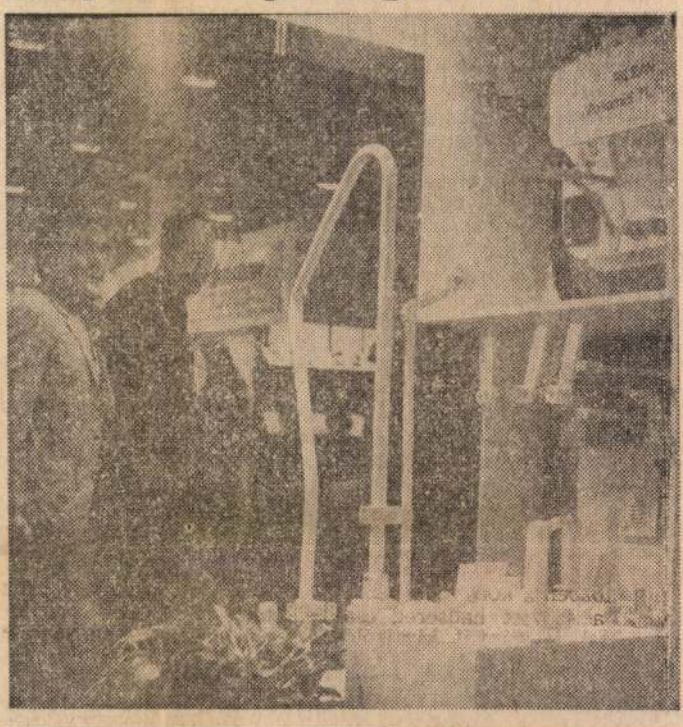

neg a PEMÜ

— a hangelnyelő

tott műanyag termékei között a *BARY—X hangszigetelő*. Az NSZK-beli Stankiewicz céggel kooperálva, a CHEMOLIMPEX közreműködésével az eddig kizárólagosan csak külföldről beszerezhető termék hazai előállítására vállalkozott a PEMÜ. Ez a lépés *évente 7—800 ezer forint nyugatnémet márka megtakarítást jelent a népgazdaságnak*, mivel a járműipar eddig kénytelen volt importanyagból fedezni a szükségletét. A súlypáttal töltött, hőre lágyuló műanyagot egyelőre lemez alakban, hengerelt áruként gyártják majd májustól *Solymáron*, de gondolnak már fröccsöntött, formázott változatára is.

Mit tud a BARY—X? Erről mindenki meggyőződhet a kiállításon, ahol — bárki kérésére — a hangszigetelő anyagból készült haranggal letakarnak egy erősen berregő riasztócsengőt, s az a fülsértő zajt teljesen elnyeli. Ez a tulajdonsága *gépjárműveknél kiváltképp hasznos*, mivel az utastér és a motorház közé beépítve nem engedi át a hangot. Habosított béléssel tovább fokozható hangszigetelő képessége. Fajsúlya 2,7 kg. Tehát elég nehéz, viszont a lemezvastagság is dominál. Elsősorban a járműipart elégítik ki az új anyaggal, azonban *építőipari gépek* burkolására, házgyári elemek szigetelésére, vagy akár a kishajó építéseknél is jól felhasználható. A vállalat az országos igény kielégítését tartja elsődlegesnek, természetesen a BARY—X felkerül majd az exportcikkek listájára is.

Az oldalt összeállította:
Horváth Anjta és
Gárdos Katalin

g vitorlás

orlás, a Magyar Hajó- és Daru-ében készült.

Frank János: Szóra bírt műtermet
Bp. Magvető 1975

DEIM PÁL

(Tíz éve végzett a főiskolán. Szentendrén 1957 óta, a Fiatalok Stúdiójának kiállításain, más fővárosi vagy külföldi tárlatokon 1963 óta szerepel. 1965-ben a Mednyánszky Teremben volt kiállítása. Legújabb bemutatója nemrég zárult Amszterdamban.)

– Szentendrei festőnek sorol mindenki. Felfogásod, stílusod miatt. De talán predesztinált az is, hogy szentendrei illetőségű vagy.

– Ebben a Bükkös-parti házban születtem, ebben a szobában, ahol most beszélgetünk, s ahol festeni szoktam. De aki mindig itt élt, annak föl sem tűnik Szentendre atmoszférája, sokkal inkább olyanoknak, akik ide települtek, mint Vajda Lajos és a többi festő. Engem egyszer a vasútnál megkérdezett valaki, hogy melyik téren van a híres szerb kereszt, és én – pedig már tizennyolc éves voltam – nem tudtam válaszolni.

Szentendrét a szentendrei festészeten keresztül ismertem meg, és elsősorban tárlatokról. Három festő hatott rám: Barcsay, Vajda és Gadányi. Jó tíz éve láttam Gadányi kiállítását az Ernst Múzeumban – bár ő nem is volt teljesen szentendrei –, nagyon szimpatikusnak találtam. Gondoltam, ezzel a művészettel azonosulni tudnék. A Barcsay-képeket előbb szerettem meg, mint megismertem a mestert; nem Szentendrén, a főiskolán láttam őt először mint professzoromat. Vajda műveit kiállításokon ismertem meg. Vajda nyomán kezdtem régi szerb vasvereteket – Vajda-motívumokat – gyűjteni. Az elsőt itthon találtam, a többit a MÉH-ből, ismerősöktől szedtem össze.

Ezeknek a művészeknek a becsületessége vonzott. Ők tisztában vannak – voltak – azzal, hogy mi biztosítja munkájuk folyamatát

úgy, hogy őszinték maradhassanak. Nem reklámhősök, nem hazárdjátékosok. És csodálója vagyok Kassáknak. A keménységének. Talán azért, mert ez a keménység belőlem hiányzik.

– Úgy tudom, hogy a Képzőművészeti Főiskolán a grafikai tanszakon végeztél. Hogyan lehet az, hogy ilyen festői alkatú művész grafikusnak készült?

– Tulajdonképpen véletlenül, illetve kényszerhelyzetből kerültem a grafikára. A főiskola előtt is, azóta is inkább csak festettem. De egy pillanatra sem bántam meg a grafikai tanulmányaimat. Maga a technikaváltás – toll, karcolótű az ecset helyett – jó iskola volt, jó, hogy megszoktam a rajzot. A rajz spontán, közvetlenebb kiírása az élménynek, rajzban olyan dolgokat produkálhatok, amiket festményen nem mernék letenni; már csak kis méreténél fogva is könnyebben alakítható a rajz, bátrabban fogalmazhat az ember.

Tavaly jártam Párizsban. Érdekes, hogy nem a festői festők tetszettek, hanem a japán grafikusok meg Vasarely vagy a venezuelai Jesús Raphael Soto. Ugyanekkor azonban Degas és Renoir is nagy élményem volt.

– Képeiden nagy szerepet játszik a faktúra, a különböző felületek aprólékos megdolgozása.

– A faktúrás felület nálam: tér van, de nincs háttere, sík is meg nem is. Sejtéseket ad inkább, mint határozott lezártságot, de ez a sejtés szuggesztívebb. Még azt is lehetne az én előadásomra mondani, hogy impresszionisztikus, ha a mértani határok nem cáfolnák ezt a jelleget. A mikrokultúra a végtelenségig osztható, de ugyanakkor a nagy formátumokkal a végtelen felé halad. Szeretném, ha a képemben mindkettőre lenne utalás.

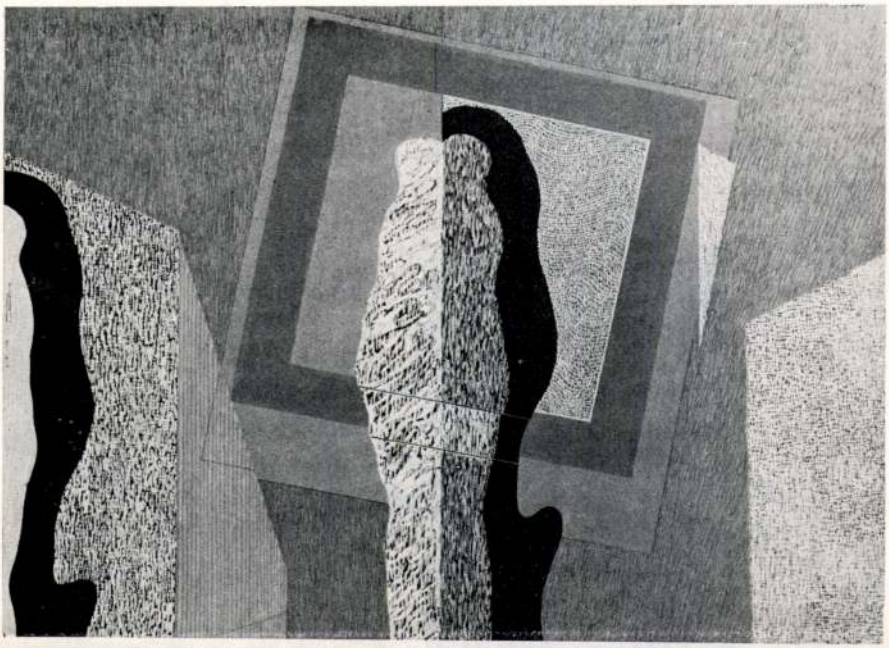

Deim Pál: Csend I.

DEIM PÁL

Fraul Ilám: Vóra Gíst mútermel

Bp. Magyar 1975

be, a kihegyezett szerkezetességet és a lágy, lírai, széles, „festői" magatartást: ha volna a művészetben papírforma, ilyesmi biztos kudarc. Deim telitalálata, hogy ez a veszedelmes kaland mégis sikerrel végződik.)

(1969)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 NOV 29

ÉLET ÉS IRODALOM

Deim Pál

1021

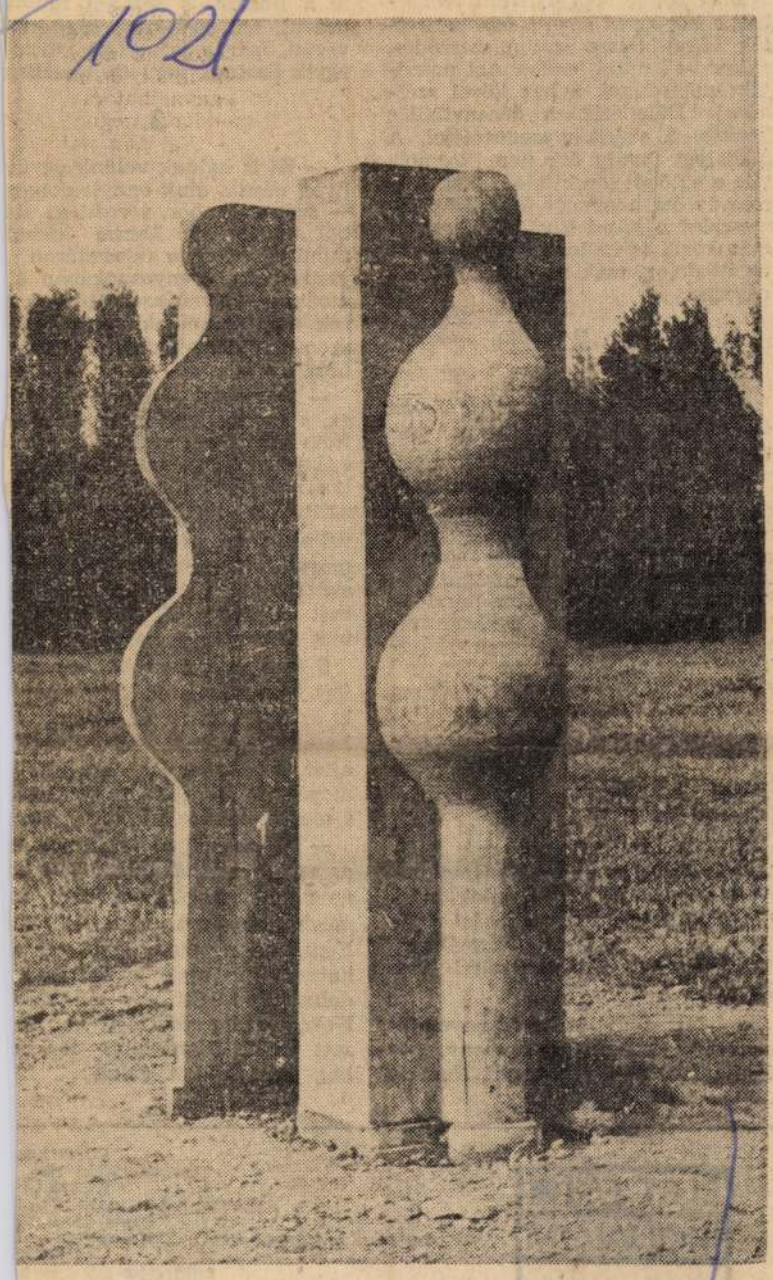

Deim Pál szobra

Most is két bika az is
bák a két kazal között, c
ték őket. Őszre szól a
akkor kell majd leadni.
ják: szégyellnek a ház
nézni. Düledezik a l
kerítés. A szárízik szan
tűzhelyet tavaly óta ne
ták, a sütőből jön kifelé
rom év óta nem volt érl
meszelni a házat kívülr
már körül is kellene sa
ne itt dolog, csak az nii
végezze.

2.

Tavaly nyáron történt.

Az asszony akkor is, mint tíz év óta mindig, részesművelőként dolgozott a közeli téeszekben.

Egy időben úgy tűnt, ezek a gazdaságok a gépesítéssel, vegyszerezéssel túl tudják tenni magukat a munkaerőhiányból adódó gondokon, s nem kell bedolgozókat alkalmazni. Ennek ellenére mind a mai napig dolgoztatnak részesművelőket, fogadnak idénymunkásokat. S már nem is csak a környező falukból, hanem az utóbbi években már távolabbi megyékből is. Három-hat hónapra kötnek szerződést: a jövevények paradicsomot, krumplit, hagymát, répát szednek. A legtöbbje idős ember: nénikék, bácsikák. A téeszek kosztosai. Kapnak reggelit, ebédet, vacsorát. Szállást az egyik helyen a régi malomépületben rendeztek be nekik, máshol kint laknak a gazdasági épületekben, elhagyott tanyákban. Kéthetenként autóbusz viszi őket haza.

— Mi summásoknak nevezzük ezeket — mondja az asszony. — Pedig hát, dehogyis azok! Nem is rek nem teremnek még egy ezen a földön, biztos! — teszi hozzá.

— Nem ám! — mondja a fel ge, s indul kifelé a konyhá Nagykabát van rajta, a kezé egérszagú szatyor. — Mert én, kor a kukorica harmadát haza zattuk a szolnoki földről, voltak vagy negyvenen is i magamfajta részesművelők, u siettem ide a falusi téeszbe h mát válogatni. Még ki se gyóg tam jóformán a bajból.

S erre még nagyobb baj tör Egy hagymával teli ládát vitt v ki az ajtón, ami igen nehezen r Letette a ládát, megrántotta ajtót, s az ahogy kivágódott, megütötte a mellét, hogy elszé s megint bekerült a kórházba.

— A nyugdíjba beszámít n az az idő, amit bent töltöttem, amennyit betegállományban les mégha táppénzt nem is ka Nem, mert ahhoz, azt mond hatvan nap alatt le kellett v dolgozni 24 tízórás munkana Nekem pedig még négy nap hi zott belőle. Hamarébb történ baj, mint kellett volna...

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Főszerkes
Szerkesztőség: 1054
KÉZIRAT
Kiadja: LAPKIADÓ VÁL
Felelős kiadó: S
Terjeszti a Magyar Posta Előfizetnető: a h
Köny
Előfizetési díj: egy h

SAJTÓFIGYELŐ
HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JUL 22

DAILY NEWS

Pál Deim
festőművész

1021

'My holograph' Pál Deim's exhibition in the National Gallery

The National Gallery, in the Buda Castle museum complex, has made a practice of showing the works of contemporary painters and sculptors since it occupied its new premises in the palatial rooms of the former royal. residence. This time the exhibition, open until July 29, shows the works of Pál Deim, one of the most gifted painters of the generation now in their 30s whose art has played a prominent role in the re-emergence of constructivism in the 60s when a new generation of painters and sculptors turned to explore the relationship of space and time.

Deim's present exhibition is most unusual in that it is not showing actual paintings. It is an arrangement of transparent veils hung from the ceiling, upon which the colour images of paintings are projected from a multi-angle slide projector. The result is a total image of several works reflected through planes placed at varying angles in relation to one another, so that the viewer is surrounded and enwrapped by Deim's world of vision.

The room with its darkness and softly playing music is a magic entity creating a mysteriously changing perspective into which the viewer is invited to enter and observe a multitude of receding images of pure forms and colours. The tranquility of the room alone is a unique experience but it also has a subtle effect on the mind. One also experiences something totally new in terms of perspective.

Deim's concern with perspective has permeated his art from the beginning. In one of his writings he says: "Our concepts of space are determined by the age we live in. In the Middle Ages space on earth was ignored. What really mattered in art was the infinite space where God reigned. Renaissance art, on the other hand, with its humanistic approach created a subjective notion of space. Yet Japanese art, which incidentally regards Renaissance perspective as primitive, has used 16 kinds of perspective centuries before. In Europe, 20th-century art cured itself of the malady and space has become a new magic, the transcendence of space systems as explored by science. It is not only the concern of the science of physics to conquer space but an intellectual necessity."

The Greek word "holos" denotes a totality of vision. The technique of holography, based on Laser beams renders objects in three dimensions. Although Deim's holograms are not true to the word, they do create the same effect. His usual motifs; windows prime outlines of human figures, geometrical forms and their permutations step out of their static world in this exhibition and add a new element to Deim's art, the sense of motion.

Erika László

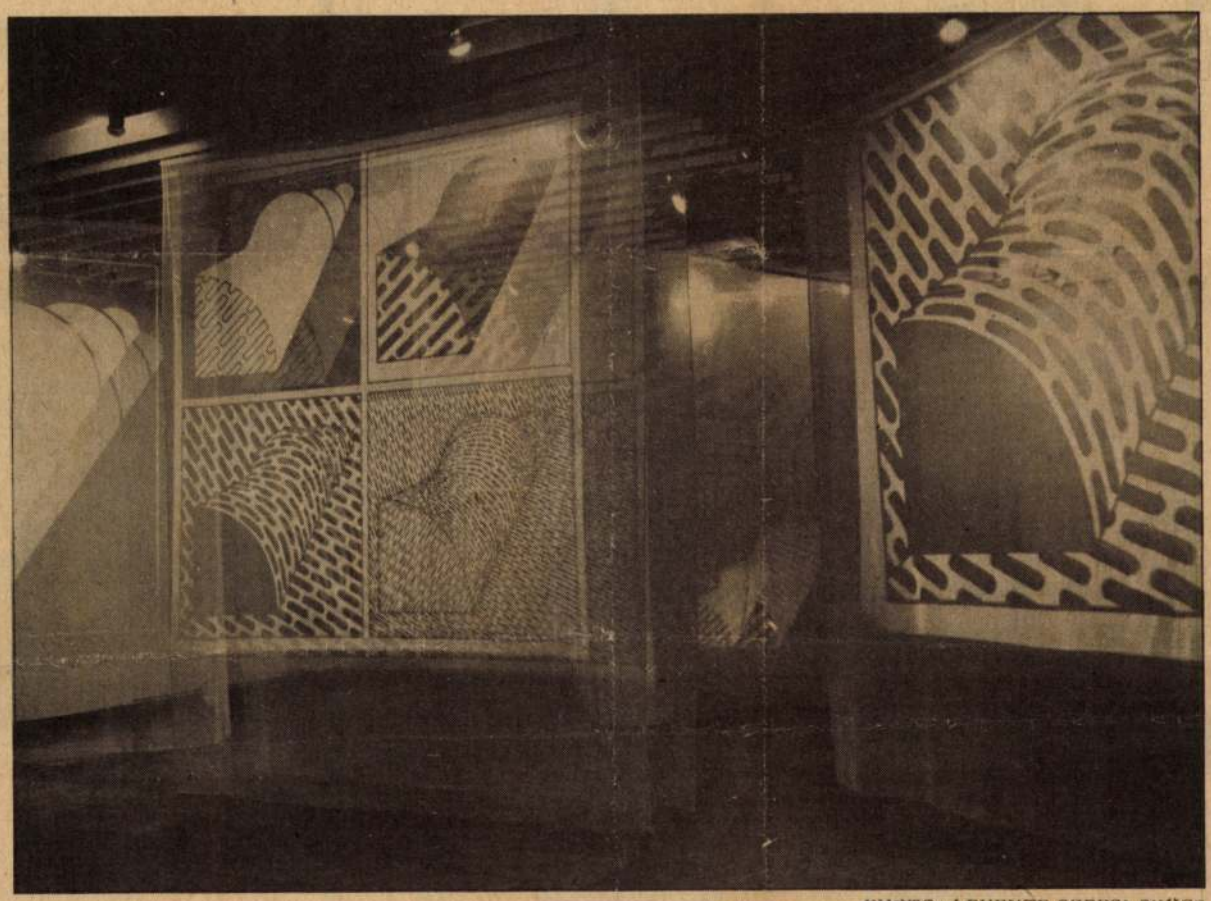

PHOTO: LEVENTE SZEPSI SZŰCS

A view of the exhibition

I

brink of
epidemic

London (Reuter has more drug ever before, offi showed Thursday, and an expert on drug abuse said the country could be on the brink of a heroin epidemic.

Home Office statistics showed that 1,352 people registered as addicts for the first time last year, 22 p.c. more than in 1977, bringing the total number of registered addicts to 4,122—the highest ever level.

The Home Office said the true number of drug addicts in Britain was probably up to four times as many as those officially known.

David Turner, a member of the government's advisory council on the misuse of drugs, said: "A conservative estimate of opiate dependents in Britain would be between 12,000 to 15,000."

THE MOST
F YOUR HOLIDAY

ryside

ke Balaton

ss in your hotel
tér 3. Budapest
24-hour service!

Take re
as p

HUNGA

KERAVILL

Visit our shops at:
Budapest V., Váci u
VI., Lenin
IX., Kálvin
XI., Móric

Deim Pál a szentendrei Ferenczy Károly múzeumban

Szentendrének mindig erőssége volt a szimbólumok keresése és teremtése. Festői a világ jelképpé emelt dolgaival fejezték ki mondanivalójukat — s ezen nem változtatnak a formák, a nyelv kísérletei: Vajda Lajos zaklatott, szürreális világa ugyanúgy belőlük épült kerek egésszé, mint Barcsay Jenő hűvös, de mégis humánus, korunk nyelvén, a mai világ emberéhez beszélő festményei. Az alapító mesterek mögött pedig ott sorakozik az új nemzedék, a fiatalok, akik közé *Deim Pál* is tartozik. A mesterek nyomába lépve, művészetük tanulságaiból okulva — s e tanulságokból új és saját világot építve —, tovább folytatják a megkezdett utat, és szintézist teremtenek az iskola irányzatai és lehetőségei között.

Deim Pál „alkatilag" Vajda és Barcsay között helyezkedik el Szentendre festészetében. Egyénisége meditatív, befelé fordulásra, az emberi lélek, a kis világok megfigyelésére és kibontására hajlamos. Képeit költőiség és szigorú formarend jellemzi, s teszi összetéveszthetetlenné. Lírai analízisei, az ember és az őt körülvevő világ ellentétekből született egységét megfogalmazó kompozíciói kevés „témára" épülnek. Tárlatán bemutatott ciklusai: *Mások az ablakaink* (1967), *Feljegyzések egy kolostorban* (1968), *Csend* (1968), *Kompozíciók murális feladathoz* (1969), négy inspirációból bontják „festői szonettek" sorozataira az egész munkásságán mintegy vezérmotívumként végigvonuló, mindent egységbe fonó humánus gondolatsort.

Ezt a teljes életet körüljáró ciklussorozatot — az 1967-ben kibomló „*Mások az ablakaink*" előtt — a *Szentendrei kereskedők jelvénye* című kompozíció indította útjára Deim festészetében. Benne formailag már a szentendrei iskola két — Vajdától és Barcsaytól eredő — ágának egyesülését fedezhetjük fel; gondolatilag pedig a Vajda Lajoséktól elkezdett motívumgyűjtés és a Barcsay nevével fémjelzett konstruktív rendteremtés szintetizálásának bukkanhatunk nyomára. S utána — de talán már ezen a kompozíción is — kár keresnünk a formák és az elvek „elődeit" és „testvéreit". Mert Deim már minden művével önmaga festészetét építi, amelyet — „mankók" és „analógiák" nélkül szemlélve — csak önnön viszonylatain belül ismerhetünk meg és értékelhetünk. Hiszen például a „*Feljegyzések egy kolostorban*" című sorozat (amely a jugoszláviai Prilep-i kolostorban tett tanulmányúton született) kétségtelenül és kizárólag Deim világképét mutatja fel és építi tovább. Felhasználva természetesen az otthon született gondolatok — „*Mások az ablakaink*" — tanulságait és előre vetítve a „*Csend*", az „*Ember és ház*", és végül, a dekoratív elemek ritmusát az adott kereten belül a lehetséges határig fokozó „*Kompozíciók murális feladathoz*" című — a tárlatot lezáró — ciklus, egyre tisztább, kristályosabb nyelvét és eszmekörét.

H. Gy.

Magyar Nemzet

1969 VIII. 28

...csavar, a szeg. A hiányt sohasem értettük, hiszen olyan apró cikkekről volt szó, amelyből napok alatt legyárthatták volna a szükséges mennyiséget. De nem tették. Nyilván nem kifizetődő ilyesmiket termelni. Akinek nagy szüksége van reájuk, az segítsen magán, ahogy tud.

Úgy látszik azonban, a sok bosszúság híre eljutott végre az illetékesek fülébe is. Nagyvonalúan elhatározták hát, hogy segítenek. Öles hirdetések tudatják: megnyílt a csavarszaküzlet, ahol a különféle csavaráruk és sodronyszegek nagy választékban kaphatók.

De nincsen öröm üröm nélkül. Mert a régen várt beszerzési forrás helyéül Óbudát jelölték ki, pontosabban *a Bécsi út és Csemete utca sarkán levő házat.* És miután az illetékesek is bizonyára tudják, hogy még az őspestiek sem ismerik ki magukat a külső kerületek közlekedési viszonyaiban, a hirdetés mindhető *a 11, 17, 18 és 66-os villamossal.*" Most már legalább tudom, hogy melyik villamosra szálljak, ha csavarra vagy szegre lesz szükségem.

Évek óta emlegetjük, mennyi pénzt dobunk ki az üzletek úgynevezett átprofilírozása miatt. Ilyenkor rendszeresen elhangzik a megnyugtatásnak szánt válasz: erre a jobb és gyorsabb ellátás céljából volt szükség, és a lakosság is kívánta. Nos, úgy vélem, hogy ha valaha, akkor most indokolt a bolt költöztetés. A jobb és gyorsabb kiszolgálás, meg a vásárlók érdekében. Akik nem óhajtanak Óbudára villamosozni csavarért vagy sodronyszegért.

Persze más megoldás is kínálkozott volna. *Például az, hogy az új üzletet mindenki számára könnyen elérhető helyen, lehetőleg a központban nyissák meg.* Nyilvánvalóan egyszerűbb és olcsóbb megoldás. Talán azért nem gondoltak reá?

(k—ny)

Megépül Budapest negyedik házgyára

Az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium elkészítette javaslatát a negyedik budapesti házgyár telepítéséről. A minisztériumoktól, főhatóságoktól beérkező észrevételek alapján dolgozzák ki a végleges javaslatot, amelyet a Gazdasági Bizottság elé terjesztenek.

A javaslat szerint Budapest nagy lakásépítési programja indokolja, hogy a főváros kapja meg az évi 2300—2500 lakást gyártó szovjet házgyári berendezést, Budapest negyedik házgyárát. Ez, a vidéki városokban eddig átadottakkal és az újabban megrendeltekkel együtt, már az ország hetedik szovjet házgyári berendezése. Ha a negyedik budapesti házgyár 1973-ban megkezdi a munkát, a negyedik ötéves tervben már 48 ezer, a következő ötéves tervidőszakban pedig 56—58 ezer új otthont építhetnek a fővárosi házgyárak.

Magyarok Európa fővárosában

Art Forum Berlin 2002

BAGYÓ ANNA

Berlinben a hatalmas építkezések és beruházások csak részben váltották be az „Európa fővárosa" címhez fűzött reményeket. Ennek ellenére a város különleges helyzete és még mindig lüktető, fiatalos hangulata az ART FORUM BERLIN művészeti vásár jóvoltából immár hetedik alkalommal vonzotta magához a műértő nemzetközi közönséget. Az esemény a világszerte megszaporodott vásárok versenyében az egyetlen olyan műkereskedelmi fórum, amely kifejezetten a kortárs művészet bemutatását tekinti feladatának, és ezen belül is igyekszik a legfrissebb trendeket a művészet szerelmesei elé tárni. Az idei vásár számunkra elsősorban azért volt jelentős, mert a magyar művészek bemutatkozására több alkalom is kínálkozott.

Idén 25 ország 155 galériája kapott kiállítási lehetőséget, s a nemzetközi jelleget erősítette, hogy a kiállítók 60%-a külföldről érkezett. A kiállítók standjain a fotók mellett meglepően sok festmény is helyet kapott. A „sötétkamrába" installált videó viszont a korábbi évekhez képest ritkábban fordult elő. A gyűjtők szempontjából csemegének számított, hogy néhány galéria az idei Documentán bemutatott művészektől állított ki munkákat – ezúttal természetesen azok értékesítését tartva szem előtt.

Az ART FORUM a számtalan projekt és program mellett a vásáron és a városban rendezett kiállításokon és panelbeszélgetések keretében is igyekszik bemutatni egy-egy ország művészetét, illetve műkereskedelmét. A *Europe United 2002* című rendezvénysorozat az Európai Unióba igyekvő országokról próbált képet alkotni, és több más kiállításon is szerepeltek a volt keleti blokk művészeinek művei. Így a Künstlerhaus Bethanienben magyar részről például: *Csörgő Attila, Kis Varsó* és *Lakner Antal* munkái kerültek bemutatásra Bencsik Barnabás rendezésében. Az ART FORUM az idén Magyarországot választotta az év vendégéül. Ennek köszönhetően a Project Space programon belül kiállítási lehetőséghez jutott a Deák Erika Galéria. A nemzetközi bemutatkozási lehetőséget nagyra értékelő galériatulajdonos kedvezményesen bérelt standján *Szűcs Attila Tisztaszoba* című festménysorozatát állította ki. A részvétel igen hasznosnak bizonyult, mind a művész, mind pedig az őt képviselő galéria számára. Az erkölcsi elismerést csak tovább növelte az a tény, hogy két képe is gazdára talált. A Budapesten és Bécsben is galériát működtető Hans Knoll ezúttal magyar színekben szerepelt, és immár sokadik alkalommal tárta a közönség elé *Bernát András, Birkás Ákos* és *Nemes Csaba* műveit. A szlovák Priestor Galéria többek között *Németh Ilonának* az installációkról készült grafikai terveit mutatta be. Csörgő Attila fotóit pedig a ljubljanai ŠKUC Galéria állította ki, jelentős anyagi haszonnal.

Érdekes eseménynek bizonyult az az előadás, amelynek keretében *Szoboszlai János* Berlinből hívta fel telefonon a Budapesten tartózkodó *Petrányi Zsolt*ot, aki a vetített háttéranyag segítségével a Kis Varsóról tartott egy érdekes előadást.

Részlet a Kis Varsó előadásból

A gazdag vizuális bemutatkozás mellett a vásár szervezői nagy szerepet szántak a magyar művészeti élet és műkereskedelem témájában tartott előadásoknak is. *Ébli Gábor, Hegyi Dóra* és *Wessely Anna* szakmailag igen felkészülten, német nyelven tartották meg előadásaikat. Az előadások magas színvonala és a helyi szervezők igyekezete ellenére a gyér részvétel azt tükrözte, hogy a berlini közönség még nem igazán kíváncsi a mi művészeti életünkre. Ehhez az a tény is hozzájárul, hogy a nemzetközi programokban dúskáló Berlinben nehéz fölhívni bármi újra a közönség figyelmét. Ezen úgy lehetne változtatni, ha a magyar művészek és galériatulajdonosok rendszeresen jelen lennének ezen a jelentős európai művészeti fórumon, még akkor is, ha a vendéglátók fogadtatása a jövőben nem lesz olyan bőkezű, mint az idén.

2002. november 28–2003. január 5.

MOLNÁR C. PÁL
festőművész

KARÁCSONYI TITOK
című kiállítása

Ráday GALÉRIA
1092 Budapest, Ráday utca 8.
Tel: 218 09 36
www.raday-galeria.hu
E-mail: rgaleria@freestart.hu

Nyitva:
Hétfőtől péntekig
10-18 óráig
Szombaton
10-13 óráig

Mindig a bábu

Deim Pál retrospektív kiállítása a szentendrei MűvészetMalomban

Wehner Tibor

Ember, nő, férfi, múmia, pozitív, negatív, álló, fekvő, fekete, vörös, hegy, őshernyó, rakéta, beprogramozott, jelenlét, hiány, rács, búvóhely, ősanya, lugas, ház, barlang, koporsó, behatolás, lebegés, űr, nyugalom, organikus, személytelen, arcnélküli, mindenki, egyedül – emberpár, Ádám-Éva, emberiség, társak, szerelem, szeretkezés, megtermékenyülés, együtt, összebújva, rettegés, félelem, kiszolgáltatottak, megalázottak, pozitív-negatív, fény-árny, ellentét, egység, biztonság, egész, kapcsolat, tagadás, nyitány, kezdet, vég, kezdet, vég, kezdet, vég, kezdet, vég.

Ezt a két csoportra osztott fogalomsort a magányos és a kettős bábu által keltett asszociációiról állította össze *Deim Pál* 1978-ban – *Kolozsváry Marianna* idézi Deim-könyvében –, arról a báburól, amely a hatvanas évek első felében festett és rajzolt, a tradicionális és a rendhagyó természetelvű munkák rövid korszakát követően művészetének központi jelentőségű, jellegzetes motívumává emelkedett, s műveinek nélkülözhetetlen képalkotó, formateremtő eleme lassan már négy évtizede. A hosszú fogalom-felsorolás művészettörténeti, értelmezési segédletként is alkalmazható az alapvetően gondolati meghatározottságú Deim-művilághoz, egyszersmind különös művészetpszichológiai képlet: a bábuból, illetve alkotói jelentésértelmezéséből visszavezethetők, eredeztethetők a művészt foglalkoztató tartalmi körök, szellemi problémahalmazok, -sűrítmények is. „Ez a figura vagy árnyéka, lenyomata minden képen és mindenfajta közegben megjelenik, kolostorfaltól a világűrig, és megteremti Deim művészetének évtizedeken át tartó, páratlanul szuggesztív kohézióját" – foglalta össze lexikális tömörséggel *Nagy Ildikó* művészettörténész. Majd azt a következtetést vonta le, hogy „[a]z a feszültség, amely a figura és a tér, az organikus forma és az ösztönös alakítás között megteremtődik, a véges és a végtelen, az ember és a világ viszonyává transzponálódik".

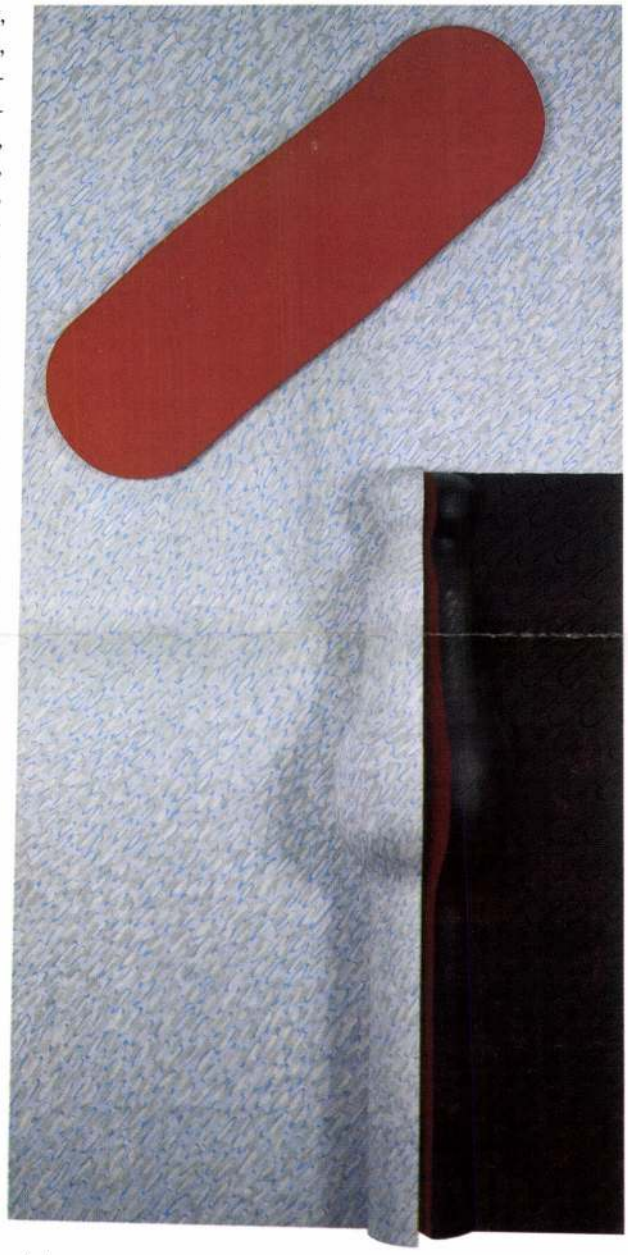

Deim Pál: Jel II/B (1991)
fa, olaj, 225x120 cm

Fotók: Berényi Zsuzsa

Deim Pál festőművész 2002-ben hetven esztendős, s ami talán ennél is fontosabb, hogy műveivel, a szentendrei MűvészetMalomban kiállítássá rendezett, a szeptemberi-októberi hetekben közönség elé tárt életműmetszettel négy évtizednél hosszabb történeti ívet fog át: a közép-európai történelem, a valóság és a modern magyar művészet történetének egyik ívét. E művészről, e művészi magatartásról, erről az alkotásokká szublimált művészeti valóságról, illetve az 1945 utáni modern magyar művészetbe való beágyazódásáról ezt írta a hatvanas-hetvenes évek fordulóján *Németh Lajos* művészettörténész: „A szentendrei iskola legújabb szárnyának nagy tehetségű képviselője Deim Pál. Barcsay és Vajda művészete egyszerre inspirálta, de túlment az egyszerű utánzáson. Szerbiában alkotott sorozata a szentendrei művészet mítoszigézetű szárnyának a méltó folytatója, míg nagyszerű alugrafikai sorozata hallatlanul szabatos formarendjével az új monumentális, dekoratív murális művészet sokat ígérő lehetőségét hordozza magában." Az újabb, az ezredfordulón megszületett 20. századi magyar művészettörténeti összegzésben *Pataki Gábor* művészettörténész azt állapította meg: „A Barcsay-féle szerkezetes képépítésből levonható tanulságok... sok pályakezdő művészt... foglalkoztattak, közülük talán Deim Pál talált rá leghamarabb egyéni motívumára, a térsíkok közé szorított bábura." A munkásságot részletesebben elemző *Andrási Gábor* művészettörténész szerint „A Szentendre hagyományaihoz – az ortodox ikonok világához, az áttekinthető szerkezetesség és a szimbolizáció összeegyeztetéséhez – kötődő Deim Pál az

Deim Pál: Kék fény (2001)
vászon, olaj, 55x80 cm

évtized folyamán (ez a 60-as évek – W.T.) sorra bontotta ki a festészete központi motívumában, a stilizált, bábuszerű emberalakban rejlő lehetőségeket. A táblaképek, szitanyomatok, a síkból kimozduló festett reliefek és szobrok a »bábut« hol szigorúan geometrikus, hol oldottabb foltokból szőtt közegben, hol »akcióban«, hol mozdulatlanul, merész rövidülésben jelenítették meg."

Amiként legutóbb 1992-ben a budapesti Ernst Múzeumban bemutatóteret kaptak „a szentendrei művészet mítoszigézetű szárnyának" a 20. századi magyar művészet főműveivé emelkedett alkotásai, most is közönség elé kerültek olyan művek, mint a teljes *Feljegyzések egy kolostorban*-sorozat művei, a *Csend-kompozíciók*, a *Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére*-relief, a *Kőműves Kelemenné* és a *Golgota*-variációk. Reprezentálván Deim Pál művészeti ágazatok és technikák, kifejezőeszközök, a sík és a tér közötti felszabadult, akadálytalan szárnyalását, tanúsítván a hallatlanul precízen kivitelezett és a mesterség áhítatával áthatott művekkel meghódított területek nagyvonalú elhagyását, majd az ugyanilyen könnyed természetességgel előadott visszatérést. A MűvészetMalomban láthatók voltak a főiskolai időszakot idéző és a 90-es évek közjátékaként megszületett rézkarcok, a korai és később különböző formákban visszatérő, mind erőteljesebb olajképek, a toll- és az ecsetrajzok, az alugrafikák, a szitanyomatok, a kollázsok, a dombormű-vek és a kisplasztikák, és a malomudvaron, mintegy a gyűjteményes tárlat emblémájaként helyet kapott egy a monumentális, a szabad térbe állított művek közül – a poliészter *Lehajló bábu* –, s természetesen jelen voltak a festészeti és a plasztikai eszközrendszert, hatásvilágot talányosan ötvöző festett reliefek is. Közönség elé kerültek olyan munkák, amelyek csak ritkán lépnek elő a műterem rejtett zugaiból, s olyanok is, amelyek még sohasem szerepeltek kiállításon. A születésnapi retrospektív tárlat szükségszerűen megnyitotta néhány múzeumi gyűjtemény raktárának ajtaját – a szentendrei Ferenczy Múzeumét, a budapesti Magyar Nemzeti Galériáét –, s egy-egy Deim-kompozíció felvonultatása révén most egyúttal több jelentős magángyűjtemény állományára – a Kolozsváry-, a Pogány-, a Vass-, a Doszpod- és a Szentirmay-gyűjteményére – is pillantást vethettünk.

A pillanatnyi lehetőségek, tehát a véletlenek és a határozott szándékok által vezérelt szentendrei MűvészetMalom-műegyüttes azt tanúsította, hogy ez a 20. század utolsó harmadában és az ezredforduló éveiben a tradíció és Szentendre, a szentendrei tradíció vonzásában kibontakozó, összegző szándékú, szintetizáló érvényű művészet rejtélyesen és titokzatosan egyszerre univerzális és lokális sugárzású. Talán az univerzalitás és a lokalitás legfontosabb eredőjeként felesleges hangsúlyoznunk Deim Pál festőművész és Szentendre városa, szellemisége oly bensőséges kapcsolatát, de a biztonság kedvéért e termékenyítő hatású viszonyról – a mélyebb tanulságok okán – azért mégis idézzük a Mestert, aki egy közelmúltban rögzített beszélgetésben e kérdéskörről így vélekedett: „Szentendrére a meditatív jelleg volt a jellemző, én itt nőttem fel. Rendszeresen jártam a szentendrei festők kiállításaira, és ott is ez az intim világ ragadott meg. Ám ez nem jelent beszűkülést, mert ez a belsővé érlelt világ egyetemessé is tágulhat. Bármennyire is személyes, bensőséges meghatározottságú a Vajda Lajos- vagy a Barcsay Jenő-absztrakció, egyetemessé emelkedik. Van, aminek a helyi értékei hangsúlyozódnak, és ez is megbecsülendő dolog. A kis ügyek nagyokká válása – ez egy olyan különös, varázslatos folyamat, amit nem lehet kikerülni, és ez engem is rabul ejtett." A kis ügyek nagyokká válása – lehet, hogy a képlet ilyen egyszerű, lehet, hogy ezzel az alkotói vallomással megfejthető az életmű, az esszenciális tisztaságú Deim-művek rejtélye.

(Szentendre, MűvészetMalom, 2002. IX. 1–XI. 3.)

Az éjszaka tulipánjai

Bartl József kiállítása

KESERÜ KATALIN

Bartl József 70 éves, és most meghívott minket a 70-es években festett képeinek kiállítására. Amiket egyszer, részben, már bemutatott (*Csili*, 1978), és számos kiállítása közül épp ez volt az, aminek megnyitására engem kért meg. Ugyanarról írok tehát, csak másképpen.

70 éves kora körül valószínűleg mindenki hajlik a saját munkásságának áttekintésére. Bartl József *Soroksári képek az '50-es évekből* címmel mutatta be 2000-ben pályakezdő, klasszikus műfajokban alkotott festményeit. 2001-ben Szentendrén jelent meg a megnyitókat, kritikákat és képeket tartalmazó *Bartl 1959-2000* című kötet a Spectrum-könyvek első kiadványaként. Részletesebb korszakbetekintésként 60-as évei következnének, a saját út keresésének dokumentumaival. De talán mivel az idén éppen 30 éve dolgozik a szentendrei művésztelepen, szentendreivé válásának első periódusát tárja elénk.

Mit tudunk a 70-es évekről és Szentendréről?

1970 körül kiürült Művészetmagyarország, de megjelent a Vajda Lajos Stúdió máig kanonizálhatatlan tevékenységével. Meghalt *Kondor Béla*, de megjelent a kísérletező művészet, összehozva a képzőművészetet a zenével *(Új Zenei Stúdió)*, filmmel *(Balázs Béla Stúdió)*. A fiatal képalkotók új képi koncepciókat keresve a fotóhoz fordultak, mások nem is foglalkoztak a hagyományos képzőművészeti ágakkal, hanem a műalkotás más létmódjait fedezték fel (performansz, akció, fluxus). Bartl József ezenközben a szentendrei festők körében ismerkedett a képalkotás ott sajátos útjaival, a maga számára rejtett lehetőségeivel. Itthon akvarell-díjat kapott, külföldön sokfelé (Szófiai Triennále, Bécs, Omszk, Berlin) kiállított. 1980-ban a Műcsarnokban és Szolnokon számolt be addigi munkásságáról.

Képeit látva nem tudok elszakadni a népművész meghatározástól. Egyrészt festményeinek sokasága miatt, amelyek belőle és tőle áradnak mint a pingáló-

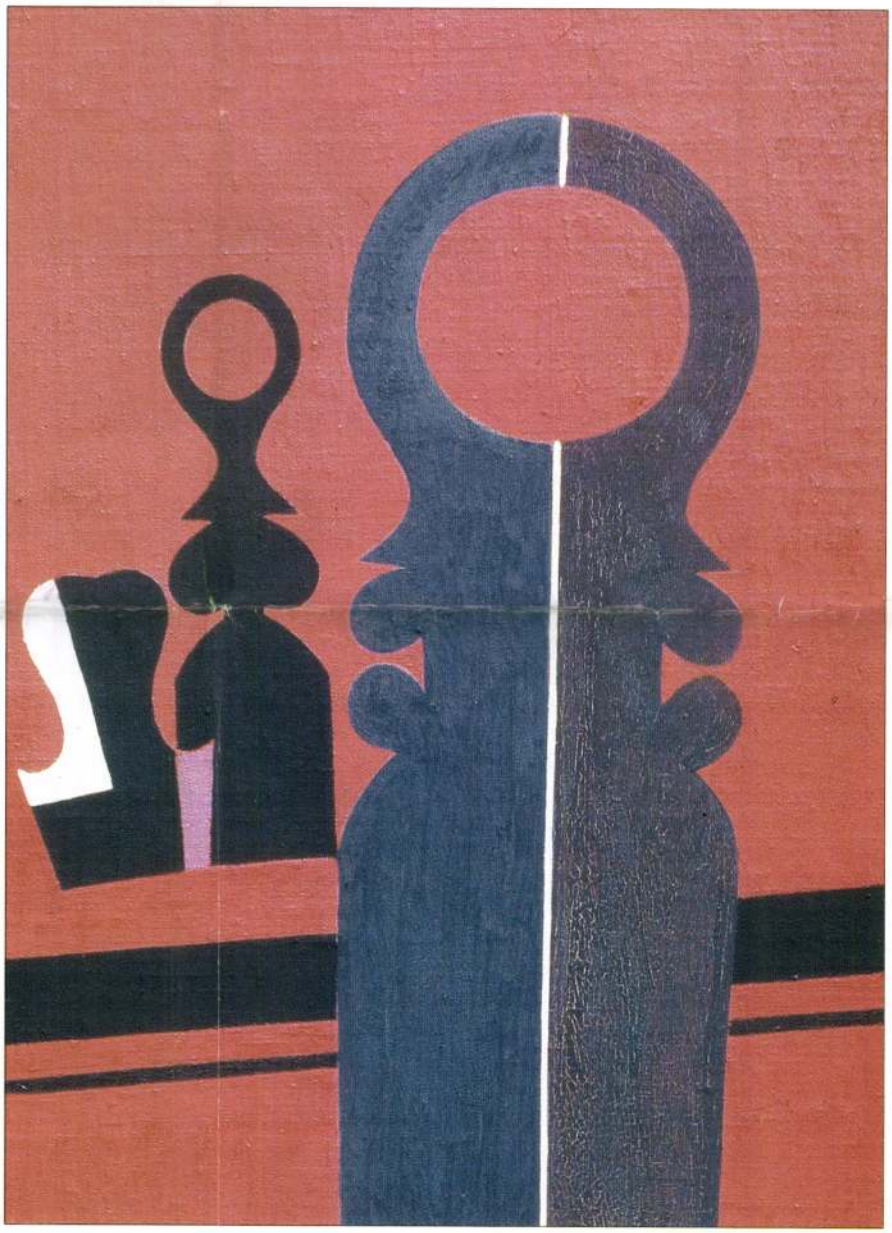

Bartl József: Fejfák (1978)
olaj, vászon, 50x37 cm

asszonyoktól a virágmotívumok. De vannak is az övékéhez hasonló „népi" motívumai. Például a tulipán, ami 1976-ban tűnt föl festményein: kis tulipán, nagy tulipán, szomorú éjszakai és színben, számban, méretben derűs tulipán. Az utóbbi annyira ilyen, hogy átalakulásra képes: emberforma lesz belőle. Másik motívuma a szív (1977-től): vágyakozik, találkozik, piros és kék vagy lila, események főszereplője, történések résztvevője formai és érzelmi értelemben is. Belőle adódik a tulipánkarú ember alsó fele. Harmadik motívuma a fejfa (ugyancsak 1977-től), maga is ember: nő vagy férfi, amint

2004/12

Magyarok Európa fővárosában

Art Forum Berlin 2002

BAGYÓ ANNA

Berlinben a hatalmas építkezések és beruházások csak részben váltották be az „Európa fővárosa" címhez fűzött reményeket. Ennek ellenére a város különleges helyzete és még mindig lüktető, fiatalos hangulata az ART FORUM BERLIN művészeti vásár jóvoltából immár hetedik alkalommal vonzotta magához a műértő nemzetközi közönséget. Az esemény a világszerte megszaporodott vásárok versenyében az egyetlen olyan műkereskedelmi fórum, amely kifejezetten a kortárs művészet bemutatását tekinti feladatának, és ezen belül is igyekszik a legfrissebb trendeket a művészet szerelmesei elé tárni. Az idei vásár számunkra elsősorban azért volt jelentős, mert a magyar művészek bemutatkozására több alkalom is kínálkozott.

Idén 25 ország 155 galériája kapott kiállítási lehetőséget, s a nemzetközi jelleget erősítette, hogy a kiállítók 60%-a külföldről érkezett. A kiállítók standjain a fotók mellett meglepően sok festmény is helyet kapott. A „sötétkamrába" installált videó viszont a korábbi évekhez képest ritkábban fordult elő. A gyűjtők szempontjából csemegének számított, hogy néhány galéria az idei Documentán bemutatott művészektől állított ki munkákat – ezúttal természetesen azok értékesítését tartva szem előtt.

Az ART FORUM a számtalan projekt és program mellett a vásáron és a városban rendezett kiállításokon és panelbeszélgetések keretében is igyekszik bemutatni egy-egy ország művészetét, illetve műkereskedelmét. A *Europe United 2002* című rendezvénysorozat az Európai Unióba igyekvő országokról próbált képet alkotni, és több más kiállításon is szerepeltek a volt keleti blokk művészeinek művei. Így a Künstlerhaus Bethanienben magyar részről például: *Csörgő Attila, Kis Varsó* és *Lakner Antal* munkái kerültek bemutatásra Bencsik Barnabás rendezésében. Az ART FORUM az idén Magyarországot választotta az év vendégéül. Ennek köszönhetően a Project Space programon belül kiállítási lehetőséghez jutott a Deák Erika Galéria. A nemzetközi bemutatkozási lehetőséget nagyra értékelő galériatulajdonos kedvezményesen bérelt standján *Szűcs Attila Tisztaszoba* című festménysorozatát állította ki. A részvétel igen hasznosnak bizonyult, mind a művész, mind pedig az őt képviselő galéria számára. Az erkölcsi elismerést csak tovább növelte az a tény, hogy két képe is gazdára talált. A Budapesten és Bécsben is galériát működtető Hans Knoll ezúttal magyar színekben szerepelt, és immár sokadik alkalommal tárta a közönség elé *Bernát András, Birkás Ákos* és *Nemes Csaba* műveit. A szlovák Priestor Galéria többek között *Németh Ilonának* az installációkról készült grafikai terveit mutatta be. Csörgő Attila fotóit pedig a ljubljanai ŠKUC Galéria állította ki, jelentős anyagi haszonnal.

Érdekes eseménynek bizonyult az az előadás, amelynek keretében *Szoboszlai János* Berlinből hívta fel telefonon a Budapesten tartózkodó *Petrányi Zsoltot*, aki a vetített háttéranyag segítségével a Kis Varsóról tartott egy érdekes előadást.

Részlet a Kis Varsó előadásból

A gazdag vizuális bemutatkozás mellett a vásár szervezői nagy szerepet szántak a magyar művészeti élet és műkereskedelem témájában tartott előadásoknak is. *Ébli Gábor, Hegyi Dóra* és *Wessely Anna* szakmailag igen felkészülten, német nyelven tartották meg előadásaikat. Az előadások magas színvonala és a helyi szervezők igyekezete ellenére a gyér részvétel azt tükrözte, hogy a berlini közönség még nem igazán kíváncsi a mi művészeti életünkre. Ehhez az a tény is hozzájárul, hogy a nemzetközi programokban dúskáló Berlinben nehéz fölhívni bármi újra a közönség figyelmét. Ezen úgy lehetne változtatni, ha a magyar művészek és galériatulajdonosok rendszeresen jelen lennének ezen a jelentős európai művészeti fórumon, még akkor is, ha a vendéglátók fogadtatása a jövőben nem lesz olyan bőkezű, mint az idén.

2002. november 28–2003. január 5.

MOLNÁR C. PÁL
festőművész

KARÁCSONYI TITOK
című kiállítása

Ráday GALÉRIA
1092 Budapest, Ráday utca 8.
Tel: 218 09 36
www.raday-galeria.hu
E-mail: rgaleria@freestart.hu

Nyitva:
Hétfőtől péntekig
10-18 óráig
Szombaton
10-13 óráig

Mindig a bábu

Deim Pál retrospektív kiállítása a szentendrei MűvészetMalomban

WEHNER TIBOR

Ember, nő, férfi, múmia, pozitív, negatív, álló, fekvő, fekete, vörös, hegy, őshernyó, rakéta, beprogramozott, jelenlét, hiány, rács, búvóhely, ősanya, lugas, ház, barlang, koporsó, behatolás, lebegés, űr, nyugalom, organikus, személytelen, arcnélküli, mindenki, egyedül – emberpár, Ádám-Éva, emberiség, társak, szerelem, szeretkezés, megtermékenyülés, együtt, összebújva, rettegés, félelem, kiszolgáltatottak, megalázottak, pozitív-negatív, fény-árny, ellentét, egység, biztonság, egész, kapcsolat, tagadás, nyitány, kezdet, vég, kezdet, vég, kezdet, vég, kezdet, vég.

Ezt a két csoportra osztott fogalomsort a magányos és a kettős bábu által keltett asszociációiról állította össze *Deim Pál* 1978-ban – *Kolozsváry Marianna* idézi Deim-könyvében –, arról a báburól, amely a hatvanas évek első felében festett és rajzolt, a tradicionális és a rendhagyó természetelvű munkák rövid korszakát követően művészetének központi jelentőségű, jellegzetes motívumává emelkedett, s műveinek nélkülözhetetlen képalkotó, formateremtő eleme lassan már négy évtizede. A hosszú fogalom-felsorolás művészettörténeti, értelmezési segédletként is alkalmazható az alapvetően gondolati meghatározottságú Deim-művilághoz, egyszersmind különös művészetpszichológiai képlet: a bábuból, illetve alkotói jelentésértelmezéséből visszavezethetők, eredeztethetők a művészt foglalkoztató tartalmi körök, szellemi problémahalmazok, -sűrítmények is. „Ez a figura vagy árnyéka, lenyomata minden képen és mindenfajta közegben megjelenik, kolostorfaltól a világűrig, és megteremti Deim művészetének évtizedeken át tartó, páratlanul szuggesztív kohézióját" – foglalta össze lexikális tömörséggel *Nagy Ildikó* művészettörténész. Majd azt a következtetést vonta le, hogy „[a]z a feszültség, amely a figura és a tér, az organikus forma és az ösztönös alakítás között megteremtődik, a véges és a végtelen, az ember és a világ viszonyává transzponálódik".

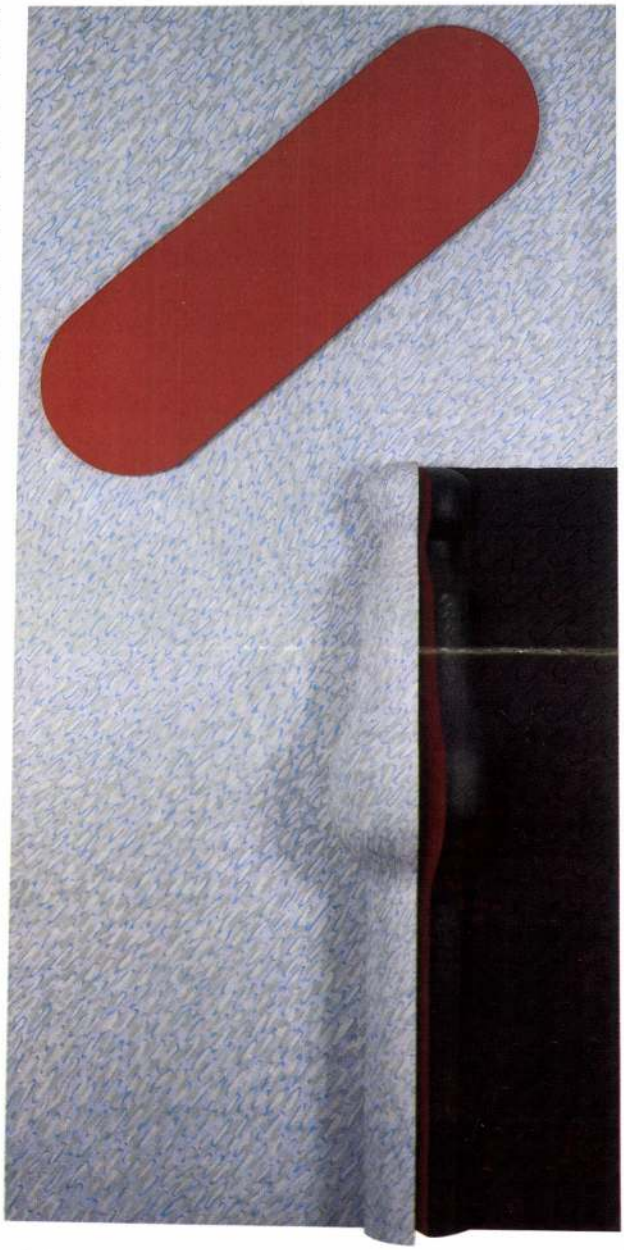

Deim Pál: Jel II/B (1991)
fa, olaj, 225x120 cm

FOTÓK: BERÉNYI ZSUZSA

Deim Pál festőművész 2002-ben hetven esztendős, s ami talán ennél is fontosabb, hogy műveivel, a szentendrei MűvészetMalomban kiállítássá rendezett, a szeptemberi-októberi hetekben közönség elé tárt életműmetszettel négy évtizednél hosszabb történeti ívet fog át: a közép-európai történelem, a valóság és a modern magyar művészet történetének egyik ívét. E művészről, e művészi magatartásról, erről az alkotásokká szublimált művészeti valóságról, illetve az 1945 utáni modern magyar művészetbe való beágyazódásáról ezt írta a hatvanas-hetvenes évek fordulóján *Németh Lajos* művészettörténész: „A szentendrei iskola legújabb szárnyának nagy tehetségű képviselője Deim Pál. Barcsay és Vajda művészete egyszerre inspirálta, de túlment az egyszerű utánzáson. Szerbiában alkotott sorozata a szentendrei művészet mítoszigézetű szárnyának a méltó folytatója, míg nagyszerű alugrafikai sorozata hallatlanul szabatos formarendjével az új monumentális, dekoratív murális művészet sokat ígérő lehetőségét hordozza magában." Az újabb, az ezredfordulón megszületett 20. századi magyar művészettörténeti összegzésben *Pataki Gábor* művészettörténész azt állapította meg: „A Barcsay-féle szerkezetes képépítésből levonható tanulságok... sok pályakezdő művészt... foglalkoztattak, közülük talán Deim Pál talált rá leghamarabb egyéni motívumára, a térsíkok közé szorított bábura." A munkásságot részletesebben elemző *Andrási Gábor* művészettörténész szerint „A Szentendre hagyományaihoz – az ortodox ikonok világához, az áttekinthető szerkezetesség és a szimbolizáció összeegyeztetéséhez – kötődő Deim Pál az

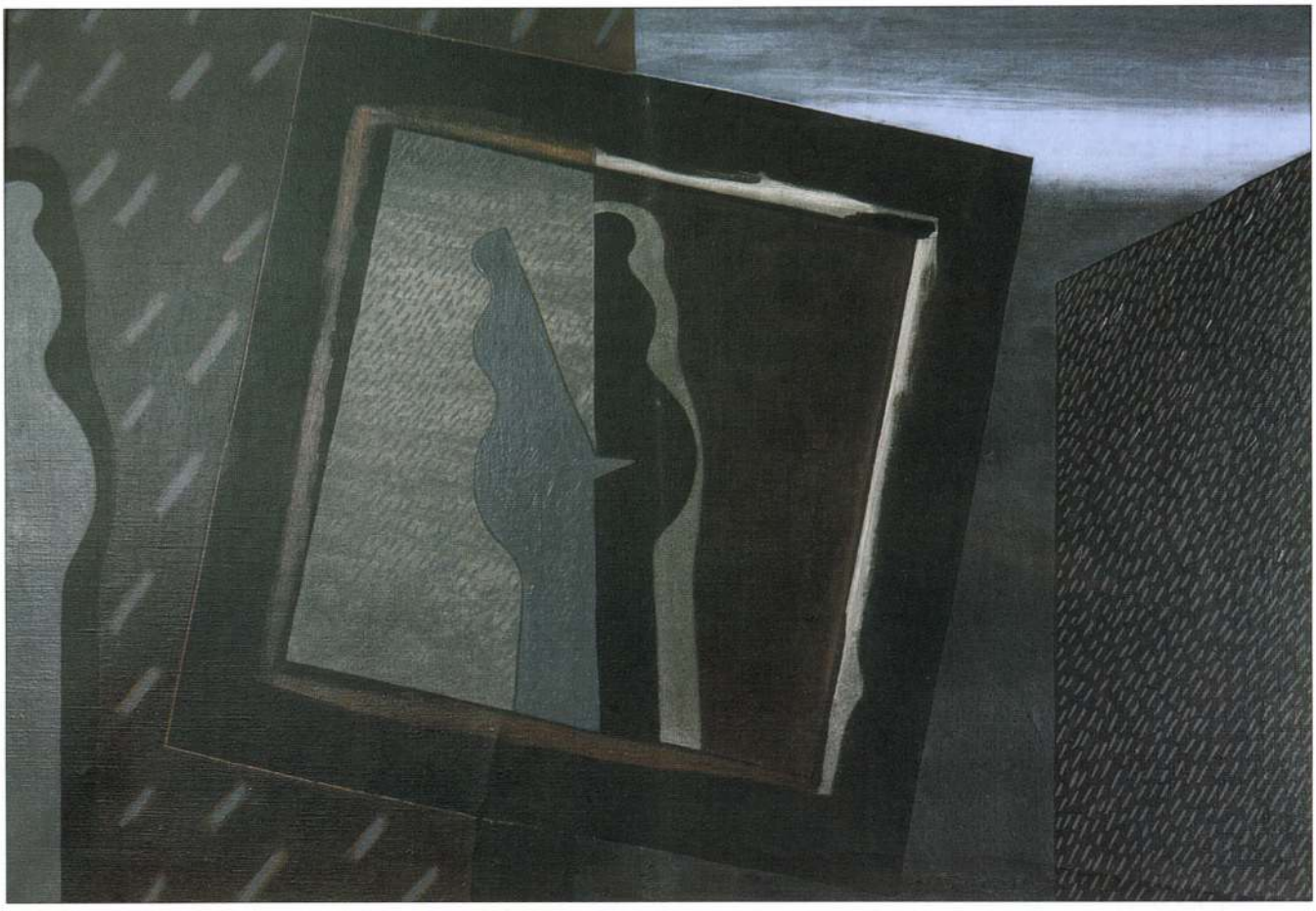

Deim Pál: Kék fény (2001)
vászon, olaj, 55x80 cm

évtized folyamán (ez a 60-as évek – W.T.) sorra bontotta ki a festészete központi motívumában, a stilizált, bábuszerű emberalakban rejlő lehetőségeket. A táblaképek, szitanyomatok, a síkból kimozduló festett reliefek és szobrok a »bábut« hol szigorúan geometrikus, hol oldottabb foltokból szőtt közegben, hol »akcióban«, hol mozdulatlanul, merész rövidülésben jelenítették meg."

Amiként legutóbb 1992-ben a budapesti Ernst Múzeumban bemutatóteret kaptak „a szentendrei művészet mítoszigézetű szárnyának" a 20. századi magyar művészet főműveivé emelkedett alkotásai, most is közönség elé kerültek olyan művek, mint a teljes *Feljegyzések egy kolostorban*-sorozat művei, a *Csend-kompozíciók,* a *Minden értelmetlenül meghalt ember emlékére*-relief, a *Kőműves Kelemenné* és a *Golgota*-variációk. Reprezentálván Deim Pál művészeti ágazatok és technikák, kifejezőeszközök, a sík és a tér közötti felszabadult, akadálytalan szárnyalását, tanúsítván a hallatlanul precízen kivitelezett és a mesterség áhítatával áthatott művekkel meghódított területek nagyvonalú elhagyását, majd az ugyanilyen könnyed természetességgel előadott visszatérést. A MűvészetMalomban láthatók voltak a főiskolai időszakot idéző és a 90-es évek közjátékaként megszületett rézkarcok, a korai és később különböző formákban visszatérő, mind erőteljesebb olajképek, a toll- és az ecsetrajzok, az alugrafikák, a szitanyomatok, a kollázsok, a dombormű-vek és a kisplasztikák, és a malomudvaron, mintegy a gyűjteményes tárlat emblémájaként helyet kapott egy a monumentális, a szabad térbe állított művek közül – a poliészter *Lehajló bábu* –, s természetesen jelen voltak a festészeti és a plasztikai eszközrendszert, hatásvilágot talányosan ötvöző festett reliefek is. Közönség elé kerültek olyan munkák, amelyek csak ritkán lépnek elő a műterem rejtett zugaiból, s olyanok is, amelyek még sohasem szerepeltek kiállításon. A születésnapi retrospektív tárlat szükségszerűen megnyitotta néhány múzeumi gyűjtemény raktárának ajtaját – a szentendrei Ferenczy Múzeumét, a budapesti Magyar Nemzeti Galériáét –, s egy-egy Deim-kompozíció felvonultatása révén most egyúttal több jelentős magángyűjtemény állományára – a Kolozsváry-, a Pogány-, a Vass-, a Doszpod- és a Szentirmay-gyűjteményére – is pillantást vethettünk.

A pillanatnyi lehetőségek, tehát a véletlenek és a határozott szándékok által vezérelt szentendrei MűvészetMalom-műegyüttes azt tanúsította, hogy ez a 20. század utolsó harmadában és az ezredforduló éveiben a tradíció és Szentendre, a szentendrei tradíció vonzásában kibontakozó, összegző szándékú, szintetizáló érvényű művészet rejtélyesen és titokzatosan egyszerre univerzális és lokális sugárzású. Talán az univerzalitás és a lokalitás legfontosabb eredőjeként felesleges hangsúlyoznunk Deim Pál festőművész és Szentendre városa, szellemisége oly bensőséges kapcsolatát, de a biztonság kedvéért e termékenyítő hatású viszonyról – a mélyebb tanulságok okán – azért mégis idézzük a Mestert, aki egy közelmúltban rögzített beszélgetésben e kérdéskörről így vélekedett: „Szentendrére a meditatív jelleg volt a jellemző, én itt nőttem fel. Rendszeresen jártam a szentendrei festők kiállításaira, és ott is ez az intim világ ragadott meg. Ám ez nem jelent beszűkülést, mert ez a belsővé érlelt világ egyetemessé is tágulhat. Bármennyire is személyes, bensőséges meghatározottságú a Vajda Lajos- vagy a Barcsay Jenő-absztrakció, egyetemessé emelkedik. Van, aminek a helyi értékei hangsúlyozódnak, és ez is megbecsülendő dolog. A kis ügyek nagyokká válása – ez egy olyan különös, varázslatos folyamat, amit nem lehet kikerülni, és ez engem is rabul ejtett." A kis ügyek nagyokká válása – lehet, hogy a képlet ilyen egyszerű, lehet, hogy ezzel az alkotói vallomással megfejthető az életmű, az esszenciális tisztaságú Deim-művek rejtélye.

(Szentendre, MűvészetMalom, 2002. IX. 1–XI. 3.)

Az éjszaka tulipánjai

Bartl József kiállítása

KESERÜ KATALIN

Bartl József 70 éves, és most meghívott minket a 70-es években festett képeinek kiállítására. Amiket egyszer, részben, már bemutatott (*Csili*, 1978), és számos kiállítása közül épp ez volt az, aminek megnyitására engem kért meg. Ugyanarról írok tehát, csak másképpen.

70 éves kora körül valószínűleg mindenki hajlik a saját munkásságának áttekintésére. Bartl József *Soroksári képek az '50-es évekből* címmel mutatta be 2000-ben pályakezdő, klasszikus műfajokban alkotott festményeit. 2001-ben Szentendrén jelent meg a megnyitókat, kritikákat és képeket tartalmazó *Bartl 1959-2000* című kötet a Spectrum-könyvek első kiadványaként. Részletesebb korszakbetekintésként 60-as évei következnének, a saját út keresésének dokumentumaival. De talán mivel az idén éppen 30 éve dolgozik a szentendrei művésztelepen, szentendreivé válásának első periódusát tárja elénk.

Mit tudunk a 70-es évekről és Szentendréről?

1970 körül kiürült Művészetmagyarország, de megjelent a Vajda Lajos Stúdió máig kanonizálhatatlan tevékenységével. Meghalt *Kondor Béla*, de megjelent a kísérletező művészet, összehozva a képzőművészetet a zenével *(Új Zenei Stúdió)*, filmmel *(Balázs Béla Stúdió)*. A fiatal képalkotók új képi koncepciókat keresve a fotóhoz fordultak, mások nem is foglalkoztak a hagyományos képzőművészeti ágakkal, hanem a műalkotás más létmódjait fedezték fel (performansz, akció, fluxus). Bartl József ezenközben a szentendrei festők körében ismerkedett a képalkotás ott sajátos útjaival, a maga számára rejtett lehetőségeivel. Itthon akvarell-díjat kapott, külföldön sokfelé (Szófiai Triennále, Bécs, Omszk, Berlin) kiállított. 1980-ban a Műcsarnokban és Szolnokon számolt be addigi munkásságáról.

Képeit látva nem tudok elszakadni a népművész meghatározástól. Egyrészt festményeinek sokasága miatt, amelyek belőle és tőle áradnak mint a pingáló-

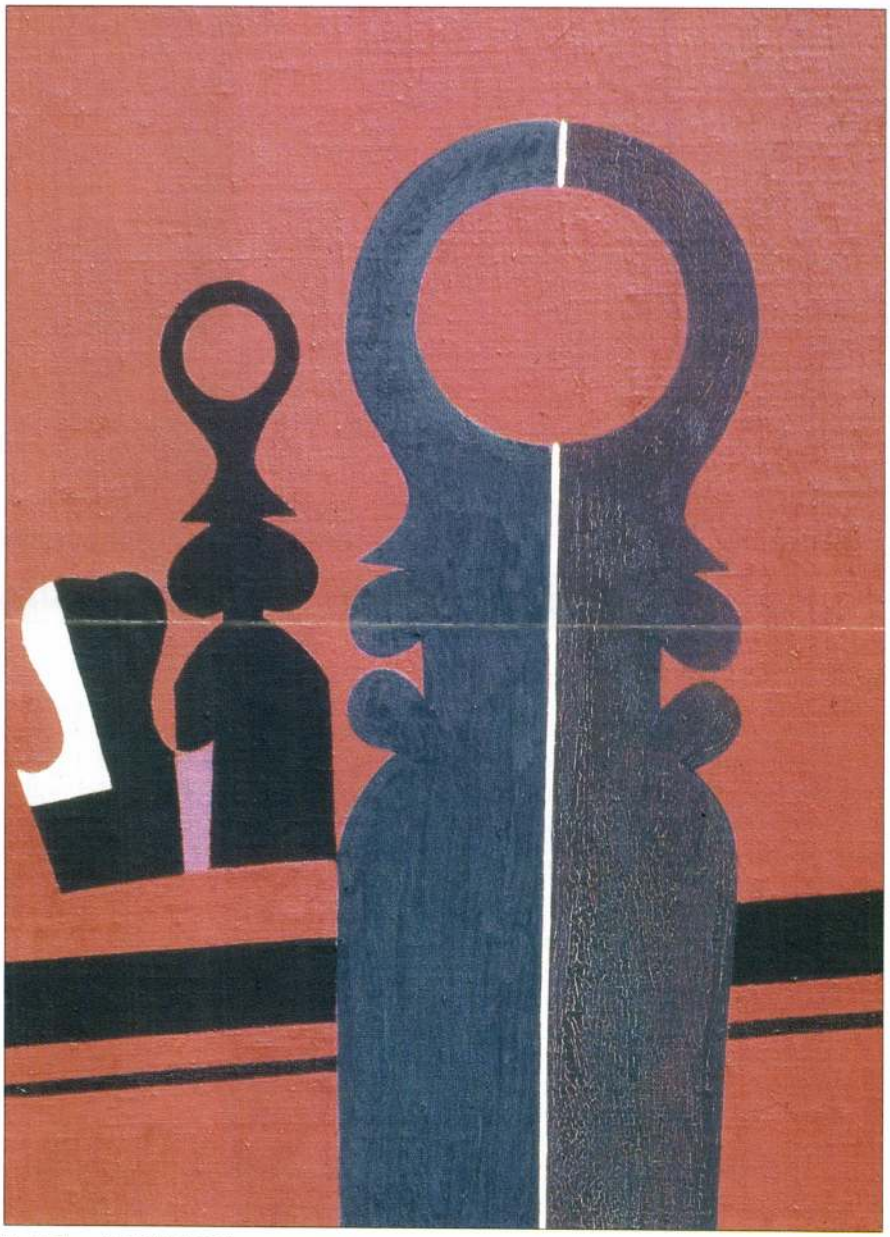

Bartl József: Fejfák (1978)
olaj, vászon, 50x37 cm

asszonyoktól a virágmotívumok. De vannak is az övékéhez hasonló „népi" motívumai. Például a tulipán, ami 1976-ban tűnt föl festményein: kis tulipán, nagy tulipán, szomorú éjszakai és színben, számban, méretben derűs tulipán. Az utóbbi annyira ilyen, hogy átalakulásra képes: emberforma lesz belőle. Másik motívuma a szív (1977-től): vágyakozik, találkozik, piros és kék vagy lila, események főszereplője, történések résztvevője formai és érzelmi értelemben is. Belőle adódik a tulipánkarú ember alsó fele. Harmadik motívuma a fejfa (ugyancsak 1977-től), maga is ember: nő vagy férfi, amint

DÉM Pál

Őrségváltás a mecenatúra élén

Hangsúlyeltolódások a Nemzeti Kulturális Alapprogramnál

Görgey Gábor kulturális miniszter csütörtökön fölmentette a Nemzeti Kulturális Alapprogram elnökét, Jankovics Marcell kultúrtörténész-rendezőt, és Harsányi László közgazdászt, a Szonda Ipsos kutatási igazgatóját nevezte ki helyére. A döntést Kazal János kabinetfőnök jelentette be az NKA vezető grémiuma, a bizottság ülésén. A távozó és az érkező elnökkel az elmúlt négy évről, a kormányhatalom és az NKA viszonyáról és a tervezett változtatásokról beszélgettünk.

Jankovics Marcell: Sikerült javítani az arányokon

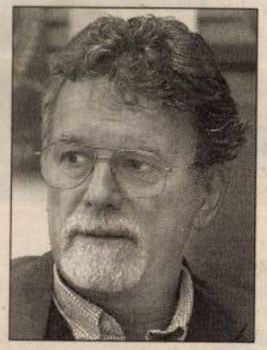

– Meglepte, hogy fölmentették?

– Nem. Május elején már kaptam erről kérdést a Népszabadságtól, akkor azt válaszoltam, miután az előző ciklusban az ellenzék törekedett az NKA kormánytól való függetlenítésére, én ebben partner lennék a mostani kormányt illetően. Komolyan gondoltam, noha nem hittem, hogy ez megadatik számomra.

– Az NKA elnöke a mindenkori kulturális miniszter képviselője. Ezért?

– Ezért, és ez nem volt könnyű helyzet az elmúlt négy évben sem, hiába tartozom a polgári oldalhoz. A belső vitákat nem vittem a nyilvánosság elé, egyetlen kivétellel, amikor éppen a Népszabadságban megbíráltam Hámori miniszter urat. Ez most sokkal nehezebb lett volna, hiszen Görgey miniszter úrral nyilvánvalóan eltér a felfogásunk számos dologban, és ezt mindketten jól tudjuk.

– Noha egyébként szívélyes viszonyban vannak.

– De kulturális értékekhez markáns és színvonalas politikai meggyőződések is társulhatnak. Nem lett volna jobb kimondani, hogy csak a szélsőséges hangütést nem támogatják?

– Bár elfogultsággal vádolható vagyok, nekem ebből a szempontból a Valóság a minta, mert abban semmi nyoma, hogy milyen politikai irányultságú a szerkesztőbizottsága. Legutóbb a Magyar Nemzetben Lovas István vádolt meg engem személy szerint azzal, hogy támogattam egy ízléstelen, pornografikus könyvet. Holott a kiadó jogosulatlanul tüntette föl az NKA-t támogatóként, és sem ezt, sem más kulturálatlan, ízléstelen kiadványt nem támogatunk. Nem tagadom, hogy a politika, megfelelő színvonalon kifejtve része a kultúrának.

– Miért érte meg önnek ez a négy év?

– Sok értékes emberrel megismerkedtem, sok mindenbe beleláthattam, és ez számos tanulsággal járt, még ha később jött is. Sikerként könyvelem el, hogy felismertem, vannak aránytalanságok a kultúra támogatásában, amelyeket helyre kell billenteni. Egyfajta piramiselvet állítottam föl, mely szerint a széles alapokhoz tartozik a múlt, a hagyomány és a gyerekközönség, mert belőlük lesz a jövő, továbbá az amatőrök közössége, mert közülük válnak ki az elit alkotók és így tovább. Ez romantikusnak tűnhet, de mostanra érvényesül. A támogatásokban a főváros és a vidék részaránya is közelít mára az ideálishoz. Nem utolsósorban végre a határon túliak is részesülhetnek a pályázati támogatásban. Örülnék, ha ez a tendencia folytatódna. Most pedig minden eddigi izgalomtól megszabadulva visszatérhetek a könyvíráshoz és -illusztráláshoz, valamint a filmhez meg a tanításhoz. És ezentúl én is pályázhatok az NKA-nál.

– Lapoknál maradva: lehet-e szelektáló szempont a szélsőséges hangvétel?

– Jogilag csak akkor, ha egy lapot elmarasztalnak. Egyébként pedig a szélsőségesség tartalma, megítélése táboronként változó. Ha átnézek a másik oldalra, tőlem függ, mit látok magamtól legtávolabbinak. Szeretnék beszélgetni a kuratóriumi tagokkal, mit gondolnak erről, hogyan lehetne visszacsempészni az értékalapú megközelítést. Az NKA függetlensége ugyanis a politikai értéksemlegesség és a kulturális értékorientáció tengelyén mérhető, azt hiszem. De hogy hol van az origó, magam sem tudom.

– Vagyis gondolkodik bizonyos hangsúlyváltásokon.

– Igen, más összefüggésben is. Ha abból indulok ki, hogy az NKA támogatási rendszere a műalkotásokat, produkciókat célozza meg, akkor ehhez hozzá kell tennem egy statisztikai adatot. A magyar háztartások kevesebb, mint 10 százalékában költenek pénzt egyáltalán valamilyen kulturális szolgáltatásra, eseményre – a televíziót kivéve. Úgy gondolom, az NKA missziója az is, hogy ez a 7-8 százalék négy év alatt 10-11 százalékra növekedjék, noha tudom, hogy nem ez az alapfeladata. A magyar kultúra legnagyobb kihívásának tartom ugyanis, hogy elképesztően nagy a szakadás a társadalom különböző csoportjai között, és ez nemcsak az elit-, hanem a tömegkultúrát is érinti, hiszen azt is viszonylag kevesek „fogyasztják". Ennek egyik kezelési módja talán, amit Jankovics Marcell igen tiszteletre méltóan fölvállalt. Ez az a bizonyos „piramiselv', mely szerint minél szélesebben terítjük a pénzeket (sokat sokféle mindennapok kultúrájára), annál magasabb lesz a piramis (több és többeket elérő lesz a magaskultúra). Egyelőre nincs információm arról, hogy ez menynyire volt sikeres. Mindenesetre inkább föl kell éleszteni, ki kell tágítani a kultúra elmeszesedett közvetítőereit, amelyek lehet, hogy már el is haltak, vagy néhol eleve nem is voltak. Nem hiszem, hogy ebből az NKA kivonhatja magát.

– Legyenek olcsóbbak a kulturális szolgáltatások?

– Nemcsak [illegible]

Quo vadis, Jukka?

Holt nyelveket támaszt fel rock 'n' rollal a tanár

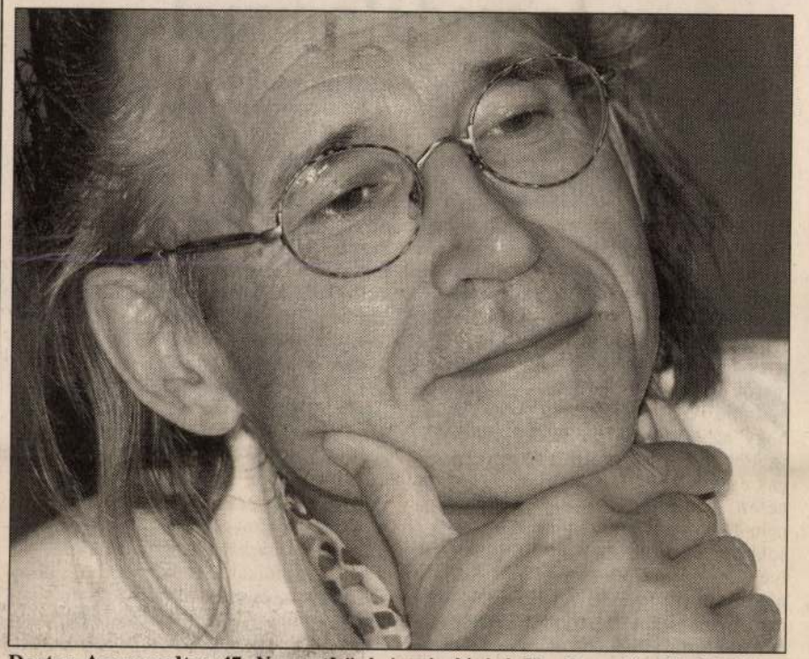

Doctor Ammondt a 47. Nemzetközi Asszirológiai Konferencián Helsinkiben sumerul énekelte Elvis számait

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Sumerul és latinul énekli Elvis Presley dalait dr. Jukka Ammondt finn professzor, aki július végén a Sziget vendége lesz. Az „Ezer tó országának Uhrin Benedeke" Budapesten tartott sajtótájékoztatóján néhány megható szót ejtett a mélabús finn tangóról, és Carl Perkins Blue Suede Shoes című számának sumerra fordított sorával üdvözölte a jelenlévőket, körülbelül így: nig-name si-ib-ak-ke-en, e-sir.

Tulajdonképpen gyönyörű volt a kis Ammondt gyermekkora. Az öttagú család Kauttában élt, ahol Jukka egész nap rock 'n' rollt hallgatott. Az álmos délutánokat végtelennek tűnő és természetesen fehér éjszakák követték, a tó vize fölött pedig lágyan szólt a Love me tender. A később Doctor Ammondt néven fellépő fiatalember gitározott, dzsúdózott, majd megnősült, és tanítani kezd[illegible] jyväskyläi egyetemen. Telt múlt

Konferencián Helsinkiben sumerul énekelte Elvis számait. A több ezer éve, Mezopotámiában használt nyelvre fordítva például a Blue Suede Shoes-t, a „cipő" szót természetesen a „saru" helyettesítette, ami csak fokozta az amúgy is leírhatatlan hatást.

Meglehetősen kalandos zenei kísérletek után érkezett tehát Jukka Ammondt a héten Budapestre. A sajtótájékoztató előtt módunkban állt megnézni legújabb CD-jének borítóját, melyen az énekes egy fehér lepeltől eltekintve anyaszült meztelenül áll egy feltehetően finn tó tükrén. Ekkor még féltünk egy kicsit. Pillanatokkal később megjelent Ammondt professzor maga, aki ezúttal fehér zakót, kék inget, valamint nyaksálat viselt, és tűnődő mosollyal válaszolt kérdéseinkre. Hogy miért a latin? Mert a finnek kultúrák fölötti vagy inkább kultúrákat egyesítő nyelvet látnak a latinban. Tényleg[illegible]

TELEVÍZIÓ

Kora hajnali játék a forradalommal

Amíg az ország az igazak álmát aluszsza, addig a TV2-n hetek óta folyik egy kísérlet. Késő éjjel, gyakorlatilag kora hajnalban, hetente egyszer, a mostanra tragikusan elbizonytalanodott csatorna egy, a magyar televíziózásban szokatlan hangütésű műsorral próbálkozik felverni szendergéséből az országot.

A Span című műsort eredetileg a Bár című úgynevezett reality show-ból ismerős Tigerrel indították, majd rövidesen delegáltak hozzá – nyilván a lendületesség reményében – egy szintén ismerős televíziós fiatalembert, a simabeszédű Áront. Kettejük feladata lenne, hogy az élő műsorba beérkező SMS-üzenetekre válaszolgatva létrehozzanak egy félórás, felszabadult, sőt egyenesen botrányosan szabad, semmire nem figyelő, zsigeri elengedettségével sokkoló és vonzó műsort. Olyat, amilyen magyar televíziókban valóban nincs. És úgy tűnik, egy jó ideig még nem is lesz. Ez a Span című próbálkozás ugyanis láthatólag nem lesz képes beteljesíteni feladatát. Annak ellenére nem, hogy az ötlet nemcsak jó, de fontos is. Magyarország, ha éppen nem retrográd politikai őrjöngéssel van elfoglalva, akkor egy végtelenül lelassult, prűd és szemforgató ország képét mutatja, húsz évvel ezelőtti ízléssel, és múlt század eleji szabadságfokkal.

Olyan ország vagyunk, ahol Anettka színvonaltalan renitenskedése tud hullámokat verni. Egy gyengécske testbe bújt, szerény képességű házi forradalmárnő egy hónapig lázban tudja tartani a televíziónézőket, aztán vége. Jöhetnek újra a kifésülködött képernyős kényszerbetegek, akik finomkodással és mosolygással próbálnak megúszni minden valódi helyzetet, és házioltárt faragni a televízióból. Pedig a televízió nagy lehetőség. Többek között arra, hogy kilendítsen mindannyiunkat napi rutinunkból, felrázzon és inspiráljon gondolkodásra és fegyelmezetlenségre. A Span című műsoron tehát nagy teher van. Mégis úgy rázza le magáról, mint egy tollpihét. Egyszerűen nem veszi komolyan magát. Mindenekelőtt a szerkesztők hibája ez. Mintha nem is ebben az országban élnének, olyan naivitással hiszik, hogy ha késő éjjel elindítanak egy SMS üzenetekre alapozott műsort, akkor dőlni fognak a fantasztikus, szellemes és megrázóan elszabadult üzenetek, melyekhez a műsorvezetők hozzáteszik a maguk zsenialitását, és máris kész a világra szóló éjszakai tabudöntögetés. Ehhez képest az üzenetek döntő többsége tartalmatlan hülyeség a sörivás előnyeiről, illetve a műsorvezetők bájairól, de az érdekesebb üzenetek is nagyon kellemetlenül ostobák.

Ehhez jön még a két, szerencsétlenül a képernyő sarkába beszorított, kis ablakon kikandikáló műsorvezető lázas igyekezete, és máris előállt egy hamisítatlan gimnazista hancúrozás a papa kamerájával, vihogással és blődségekkel. Az SMS-ekre nincs mit válaszolniuk, ezért a műsorvezetők baromkodnak saját kútfőből. Ezt Áron olajozott, kevéssé szerethető tévés őszintétlenkedéssel, alacsony szinten, Tiger pedig hadari civilséggel, szintén nagyon mély regiszterben, de legalább nyílt és ettől rokonszenves természetességgel teszi. A műsorban tulajdonképpen nem történik semmi. A sok rossz poén és rettenetesen elgondolt vizualitás mellett a szendergő szerkesztők időnként benyomnak egy-egy filmecskét. Ez a Span egyetlen menedéke. A filmrészletek pofátlanok, nyersek, néha szokatlanok, és el-elmerészkednek oda, ahol ennek a műsornak végig léteznie kellene. A tartalmas neoprimitivizmus és a felkavaró őszinteség közelébe. A Span azonban egyelőre a butaság, a lagymatag munka és a félelem védőszárnyai alatt keres menedéket.

Krausz Barnabás

A tragikus optimista

Deim Pál hetvenéves

Közöttünk élő jelentős művészek között talán nincs senki, aki műveinek ennyiszer adott volna nyomasztó tartalmú címet. Fekete csend, 1975. Kicsit összezúzva, 1983. Halottak napja, 1987. Remény nélkül, 1989. Szarkofág, 1991. És akkor még szó sem esett a seregnyi feszületvariációról, a rengeteg Kőműves Kelemenné-utalásról és a fentieknél csöppet sem derűsebb tartalmú Kondor- és Pilinszky-motívumról. A filológusok majd kiderítik, hogy az első ilyen „leverő" című kompozíció valamikor 1971 táján keletkezett, és sokat sejtetően az ajánlás „Minden értelmetlenül meghalt ember emlékének" szenteltetett. Az utolsóval az idén találkoztam a Vigadó Galéria Belső táj című kiállításán, ahol egy Golgota holdfényben mutatta föl az áldozathozatal reményvesztett magányát.

De közöttünk élő jelentős művészek között talán nincs senki, aki műveinek formai rendjét (festményekben, grafikákban, egyre gyakrabban plasztikákban) ennyire alá merné, tudná, akarná vetni a logikával kiszerkesztett harmóniának. A gyakorlatban ez úgy néz ki, hogy Deim azt a tragédiaélményt, amelyet a költészet röviden a „jaj, meg kell halni, meg kell halni" refrénnel intéz el, ő egy antropomorf jel, egy emberre éppen csak emlékeztető piktogram viszontagságaival ábrázolja. (Még szószedetet is csinált a bábukettős bábu variánsaiból.)

A pálya elején ez a piktogram egy egymagában vagy párosan, vagy kapszula alakú esőcseppekből szőtt függöny alatt, vagy „kék csendben", álldogált, vagy dőlt a semmi felé. A pálya utóbbi két évtizedében ez a piktogram gerincben megtörni látszik vagy lekonyul, a raszteresó vagy szabálytalanná vált, vagy „mint akinek mindegy, el is állt", a bábuforma a korábbi kék-fekete-piros-fehér mez helyett később zöld-sárga-rózsaszín – és ó, borzalom! – szürke zubbonyt húzott magára.

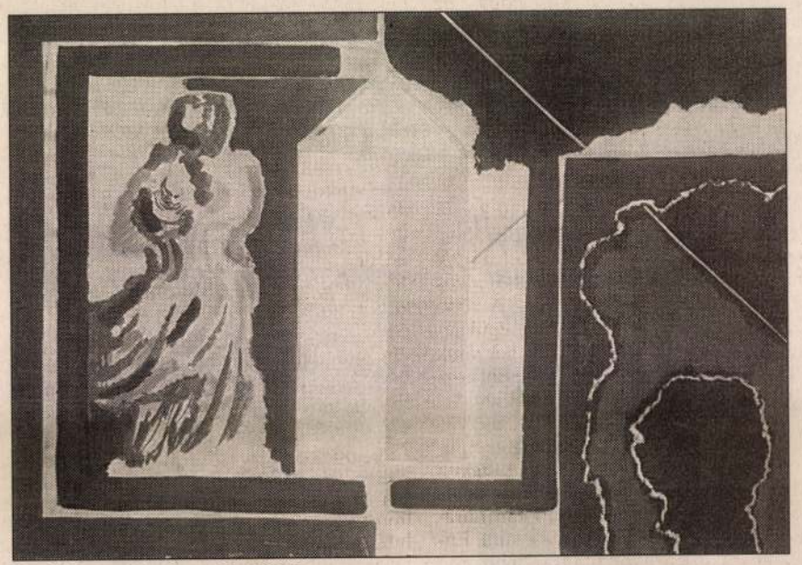

Emlék egy kisvárosról (1966)

A különbség a későbbi monográfus számára érdekes lesz, az alakváltozatokból nyilván ki fogja hámozni az életkorra, a történeti időre, a külső körülményekre utaló morfológiai eltéréseket. A monográfussal szemben a felköszöntőnek viszont az a dolga, hogy e művészet alapkarakterét ünnepelje. Van tehát egy jelentős művészünk, aki hetven évvel ezelőtt megszületett Szentendrén, ma is a Bükkös-patak partján, a nagyszülők által épített házban fest, és ma is azokból a látványélményekből merít erőt, mint indulásának idején. Ritka szerencse. Még ritkább, hogy tiszta a forrása: három nagy, és Szentendrével magát eljegyző képzőművész volt igazi mestere. (És nem Pap Gyula meg Ék Sándor, akik papíron voltak csak főiskolai tanárai.) Tehát a két világháború közötti „többségi kultúra" által be nem fogadott Vajda Lajos a maga konstruktív szürrealizmusával, a háború utáni világ több oldalról befogadott mestere, Barcsay Jenő a maga humanista szigorával, és az ide is, oda is tartozó, tompított balsorsra és engedékeny rendre egyaránt érzékeny Gadányi Jenő.

De nem ez a lényeg. A lényeg, hogy Deim Pál a nagyobb és apróbb (inkább apróbb) műveiben a világmindenség ontikus katasztrófájának sejtését, valamint az intim szféra művészi, tudatos rendjét úgy tudta és tudja összekapcsolni, mintha ura lenne a sorsnak. Felidézi és mindjárt ki is oldja a rettenetet. Ilyeneket mer mondani: „Az ember térben és időben korlátozott, szűk keretek közé szorított lény, amely képes határait fokozatosan tágítani". Meg hogy „a művészi produkciók léte az időben egyenlő az emberiség létével". Haláltudat és kultúroptimizmus: érdekes kombináció, nem is nagyon trendi. Isten tartsa sokáig ezt a jó kevercset.

P. Szűcs Julianna

A V4-film forgatása elmaradt

Vígjáték, vígopera

M.D.A.

DEIMBLER, Mark ácsmester

Szentmiklós

A süttői kastélyhoz boathajtásos folyosót készít 1756

Melegház, új kútház

Művért. 1955. 1. sz.

Valkó Arisztid: Fertőd/ Eszterháza, Süttör: Győr-Sopron megye/ mesterei, művészei 1720-1768 között 127.1.

M. D. K.

DEIMBLER bárk ácsmester

A pertődi kastély folyosójának (corso) elkészítésére kap megbízólevelet.

1760.

Bologh András: A pertődi kastély építéstörténetének több mozzanatai

131., 132. l.

Művért. 1953. 1-2. sz.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1981 DEC 14.

DEIM PÁL

1021

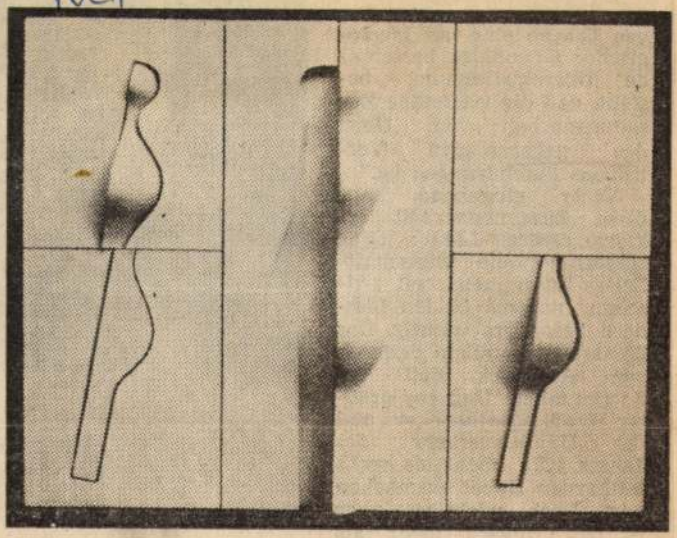

FIGUREN, POSITIV-NEGATIV (geschnitztes Holzrelief, bemalt, 1971). Eine charakteristische Plastik von **PÁL DEIM** (1932—), der die konstruktivistischen Traditionen der Kunstrichtungen von Szentendre weiterentwickelte

Schätze ungarischer Privatsammlungen

DEIM Pál

BÁN András: Az avantgárd előretürtése : Beszélgetés Beke Lászlóval. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 3o.sz.1991 febr. 4. 7.p.

Az MNG 60-as évek kiállitásáról

taviteľ v Košiciach
ster zu Caschau"),
edol prestavbu pre-
elesi, na ktorú vy-
estavbu realizovali
í remeselníci, a to
sársky majster Pa-
ov. Ján Nepomuk
ého kláštora roku
ch budov, mlynov

(„pictor Trenchi-
n mestskom súpise
ovom súpise z roku
), keď platil ročnú
ie patriacom vdove

DEIM Pál

Cimzetes egyetemi tanárrá

A Magyar Képzőművészeti Főiskolán 1990.julius 12-én a Rektori Tanácsülésen kinevezték az uj tanárokat:

Id. Uj Müvészet, I.évf.1.sz.1990. 63.p.

Budapest, 198... év .....hó

Ph.

Érvényes 19.....tól ....

Felkérjük, hogy a fenti kutatás
példányát az MTA MKCS Könyvtára
küldeni sziveskedjék.

Deim Pál

festőművész

Terméket – tár

1966 körül festett képein jelentek meg a szentendrei házak, ablakok...

Lányi Sándor
ciklus

Műrémet
90/1

Deim Pál

festőművei.

A csönd népnégyei az alkotó tétein.

Losonci Miklós
ville

Pest Megyei Kiskunlacs
1979 dec 24.

DEIM PÁL

PATAKI Gábor: A székesfehérvári István Király Muzeum uj állandó kiállitása. = Uj Müvészet, II.évf.1.sz. 1991
"! 24.p.

DEIM Pál

partisans de — ou les opposants à — toutes les formes d'orientations et de genres les plus importants.

L'exemple des deux premières générations a été pour la troisième génération et celle de l'avenir une source d'enseignements sur le comportement des écrivains en ce qui concerne l'engagement et l'esprit de parti à l'époque du socialisme. Le sort de la première génération après 1949 a démontré que le repli sur soi-même, le renoncement total de l'écrivain à son influence, à la formulation de la vérité, pas plus que son assimilation totale à la politique du moment à laquelle il sacrifie sa personnalité, ne peuvent être une réponse valable à une politique erronée, exigeante avec outrance. Le destin de la seconde génération après 1956 apporte, par contre, la preuve que l'identification non pas à la tactique du mouvement, mais aux principes fondamentaux d'une politique à longue portée, non seulement n'implique pas le renoncement à la personnalité de l'écrivain, ne le bride pas, mais bien au contraire favorise la création de grandes œuvres qui s'imposent.

De cet aperçu très simplifié réduit aux proportions d'une esquisse se dégagent quand même certaines questions: quel est la valeur de l'époque évoquée dans l'histoire de la littérature hongroise, quelles sont ses caractéristiques essentielles, a-t-elle utilisé toutes ses possibilités et en a-t-elle créé pour l'avenir? Si nous jetons un regard en arrière, sur le quart de siècle écoulé, il apparaît qu'une littérature riche en talents et en possibilités avait franchi le seuil de l'année 1945. Entre les années 1945 et 1948 elle laisse apparaître dans de nombreuses branches et sous de nombreux aspects ses valeurs, mais sans que les principes coordinateurs du socialisme en soient le centre. En 1949, la pensée socialiste en est le pivot, mais la voie d'une littérature de valeur se rétrécit, pourtant à partir de ce mouvement d'une période à l'autre, à nouveau le chemin emprunté par la littérature s'est élargi par bonds successifs après 1953 puis après 1956. Étant donné qu'entre-temps, l'idéal socialiste en tant qu'échelle de valeur y a occupé une position centrale, il n'a plus jamais été question de l'en éliminer.

Ainsi, cette époque a donné de nouveau à toutes les tendances, à toutes les conceptions non ennemies du socialisme de larges et nombreuses possibilités, ce qui a ouvert plus librement qu'auparavant, la route au développement futur de tous les genres littéraires.

István B. Szabó.

BIBLIOGRAPHIE

Voir une bibliographie de la nouvelle littérature hongroise dans le prochain numéro des *Nouvelles Études Hongroises*.

Réflexions sur les arts plastiques

Jamais, peut-être, les arts plastiques hongrois n'ont été à tel point caractérisés par des tendances aussi nombreuses et contradictoires que dans la période actuelle. Il est toujours particulièrement difficile de se faire une idée exacte de la situation du moment, de distinguer les tendances communes, mais l'étude des écoles, des styles, du mouvement des différents groupes fournit pourtant, en général, des points de repère susceptibles d'orienter le chercheur. Dans la période actuelle, par contre, nous assistons à une sorte de chaos où tendances et groupes artistiques se développent dans une relative autonomie; au cours de ces dernières années, un certain nombre de ces groupes ont connu l'essoufflement, traversé des crises, ont souvent même abouti à l'impasse, tandis que les nouvelles orientations, elles, ne présentent pas pour le moment de traits communs suffisamment caractéristiques pour pouvoir être classées avec certitude.

Or, l'ensemble des problèmes que soulèvent les tendances artistques les plus récentes ne peut être compris à partir du seul développement autonome des œuvres et des tendances, et des problèmes particuliers qu'elles posent; il faut chercher à établir leur rapport avec le développement antérieur, d'une part, et avec la situation actuelle de l'art européen et américain, de l'autre, car la naissance de ces nouvelles tendances est fonction du mouvement des générations, du problème de l'essoufflement des styles, des changements dans les expériences personnelles liées aux processus sociaux, ainsi que des impulsions en provenance de l'art des pays étrangers.

Le tournant historique survenu en 1945 dans la vie de Hongrie a produit un grand changement dans le domaine des arts plastiques également. Par suite de la transformation de la société hongroise, l'ancien art officiel — à savoir le néo-classicisme, inspiré du *novecento*, de l'école dite romaine, et le naturalisme teinté de l'académisme de triste mémoire de la Société des Arts Plastiques — a définitivement perdu sa fonction. Trois groupes en somme, représentaient alors le progrès. Leur style était loin d'être homogène, certes, mais une affinité spirituelle indéniable en liait les membres, les réunissant en de véritables chapelles artistiques. Le premier de ces trois groupes était la société dite de Gresham, représentante tardive du style de l'école de Nagybánya (école « post-nagybányaïenne »). Ce groupe se réclamait de propos délibéré des traditions de Nagybánya, l'école impressionniste hongroise, en restant attaché au principe de la nature, et à un art où dominaient les éléments lyriques, subjectifs.

Le deuxième de ces trois groupes était celui des artistes de l'école dite européenne. Leur style était très varié; on trouve parmi eux à la fois les représentants du post-impressionnisme, du constructivisme allié au réalisme, de l'expressionnisme et du surréalisme aussi bien qu'au début, les non-figuratifs. Chez ces artistes, il s'agit moins d'un style commun que d'une affinité spirituelle; à l'opposé du groupe de Gresham, se réclamant du naturalisme pleinairiste de l'école de Nagybánya, les artistes de l'école européenne se proposaient de propager dans l'art hongrois la conception de l'avant-garde hongroise — l'art des « Huit » et des activistes hongrois — et des écoles européennes modernes, des divers « ismes ».

La Gresham aussi bien que l'école européenne se présentèrent, dès leurs débuts, comme des écoles et elles réussirent à se faire accepter comme telles, mêmes si, pour la deuxième, cette appellation n'a jamais impliqué un style homogène. Quant au troisième groupe, ses membres étaient surtout unis entre eux par le fait qu'ils acceptaient consciemment les nouvelles fonctions artistiques nées de la grande transformation sociale, déterminées par la situation nouvelle, la création d'un nouvel art collectif, monumental. Chez eux non plus, on ne peut pas parler d'un style homogène; l'activité de ces artistes qui essayèrent de se constituer en un véritable groupe avec leur exposition intitulée « Vers un art collectif », organisée dans les salles de l'École nationale des Arts Plastiques, en décembre 1948, était marquée au même titre par le post-impressionnisme, l'expressionnisme, le néo-classicisme, un réalisme d'inspiration plébéienne et par les tendances stylisantes des arts décoratifs. Dans les années cinquante, période de la simplification des objectifs « populaire » et « collectif » et de la réapparition des tendances conservatrices sous l'effet du « dogmatisme esthétique » dominant, ce furent naturellement les représentants de ce groupe qui subirent la crise la plus grave; et ce n'est qu'après un long détour, vers la fin des années cinquante, début des années soixante, qu'il parviendront finalement à réaliser leurs objectifs originels. Mais une bonne dizaine d'années s'était entretemps écoulée: réalisés avec un tel retard, ces objectifs ne pouvaient plus l'être de la même manière, puisque l'expérience sociale, source d'inspiration de l'art collectif, gage du crédit de la monumentalité, était, elle aussi, devenue entretemps sensiblement différente. C'est ce qui explique pourquoi cette tendance trouva le moyen de se réaliser en premier lieu dans l'art décoratif monumental.

Les tendances vulgarisatrices des années cinquante troublèrent, naturellement, non seulement l'activité des artistes séduits par l'art collectif, mais aussi celle des représentants des deux autres groupes, quoique d'une manière différente. Tandis que les partisans de l'art collectif s'efforçaient de ressusciter la peinture de genre du XIXe siècle, en partant du principe, simplifié à outrance, de l'intelligibilité, et en obéissant aux directives d'une politique artistique erronée, le groupe de la Gresham conservait son style lyrique, impressionniste, ce qui lui faisait courir le danger de verser dans l'anachronisme, l'académisme. Comme l'enseignement artistique supérieur de l'époque était surtout assuré par les représentants de ce groupe et que, contre les tendances naturalistes, schématisantes, c'étaient eux qui défendaient le principe de la qualité artistique, leur

influence sur les jeunes devait nécessairement être très grande. Ils étaient, en effet, très entendus et ainsi, la survie du style post-nagybányaïen se prolongea d'une façon démesurée; leur peinture, qui accentuait, dans l'esprit de l'impressionnisme, le rôle de la vision, devint inapte à formuler les problèmes intellectuels de l'époque, constituant une entrave au progrès, à la création artistique d'esprit large, riche en symboles.

L'influence des tendances dogmatiques sur les représentants de l'école dite européenne et sur le mouvement lui-même était différente. L'activité de l'école fut, en effet, supprimée par voie administrative. La plupart des membres restèrent, certes, fidèles aux principes et au style qu'ils avaient élaborés au cours des années quarante, mais ils furent mis au ban de la vie artistique, obligés de cultiver une sorte d'art catacombal, phénomène nécessairement anachronique au XXe siècle. Le développement de leur art perdit de son élan et prit des traits sectaires, faute de pouvoir trouver les points de référence, sans lesquels il n'est pas de vie artistique active. Le crédit moral de leur comportement humain et de leur art est prouvé par le fait qu'ils restèrent tout de même fidèles à leurs principes et qu'une fois le dogmatisme rigide de la période de 1949 à 1955 affaibli, ils furent capables de reprendre leur chemin, même si, cette fois, il leur manquait l'unité, l'organisation et la communauté d'idées qui avaient caractérisé l'école européenne en 1946/1947.

Les trois tendances apparues après 1945 que nous venons de mentionner, étaient en même temps représentatives de trois générations d'artistes hongrois. Les représentants de l'école « post-nagybányaïenne » et les membres les plus âgés de l'école européenne étaient nés avant 1900, leur attitude humaine et artistique s'était formée pendant le premier tiers du XXe siècle; lors de la grande transformation sociale (1945), ils avaient donc une œuvre, une vision et une conception de la réalité toutes faites. Les autres membres de l'école européenne, ainsi que les partisans de l'art collectif étaient nés au début du XXe siècle. Une partie d'entre eux avaient fait leur apprentissage chez les néo-classiques de l'école romaine; d'autres étaient les représentants de la vague d'avant-garde qui s'était épanouie pendant les années trente; elle avait été animée, au début, par le Cercle de Travail de Lajos Kassák, le mouvement des élèves de l'École nationale des Arts Plastiques, connu sous le nom de « Jeunes progressistes », puis, à partir du milieu des années trente, par l'école dite de Szentendre.

Les artistes nés entre 1910 et 1920 appartenaient à une génération avortée, décimée par la Seconde Guerre mondiale; même les plus doués d'entre eux n'avaient pas réussi à constituer une véritable « génération d'artiste ». Aussi, au cours des années cinquante, les artistes âgés alors de 45 à 50 ans, furent très vite suivis par les jeunes entre 1925 et 1930, dont la grande expérience avait été la Seconde Guerre mondiale, puis l'époque des grands élans d'après la libération, des illusions et de leur disparition en fumée. Bon gré mal gré, ils étaient les créatures du nouvel ordre social; la plupart d'entre eux avaient quitté un foyer paysan ou ouvrier pour s'inscrire à l'École nationale des Arts Plastiques.

Cette génération a joué un rôle complexe mais important dans la formation de la physionomie de l'art hongrois moderne. Certains parmi eux s'engagèrent, sous l'influence de leurs maîtres de l'École nationale des Arts Plastiques, dans

16 Noël à la campagne

17 Exposition en plein air à Szentendre

18 Tapisserie de Gyula Hincz

la voie des traditions de l'école « post-nagybányaïenne » (Tibor Csernus, Tamás Vigh); d'autres — la majorité — devinrent les rénovateurs et les réformateurs de l'école dite de Hódmezővásárhely, en s'imposant la tâche de continuer le réalisme plébéien de l'école dite de la Grande Plaine (József Németh, Ferenc Szalay), cela d'autant plus qu'étant tous d'origine paysanne, ils étaient particulièrement sensibles aux enseignements de cette école, qu'il se fût agi des idées, des thèmes, ou dans une certaine mesure, de la forme. Enfin, quelques-uns d'entre eux se joignirent aux artistes de l'école européenne, qui travaillaient à l'écart des autres (Lili Ország). Le talent le plus robuste de cette génération, Béla Kondor, créa — grâce surtout à ses œuvres graphiques — un art frôlant le surréalisme, art gros de symboles dont l'influence sur ses contemporains était révélatrice et qu'on peut à juste titre considérer comme l'ouverture de la tendance spéculative, spirituelle, de l'art hongrois actuel. Les meilleurs de la jeune génération sortie des bancs de l'École nationale des Arts Plastiques, au début des années cinquante, ont élaboré leur propre style au début des années soixante; c'est d'eux que se rapprochent les plus jeunes, malgré les différences qui les opposent à leurs aînés; ce sont en effet ces derniers qui ont frayé le chemin, c'est à leur nom que se rattache le mérite d'avoir été des pionniers.

L'art actuel, c'est-à-dire celui de la fin des années soixante, est étroitement lié aux possibilités de développement des écoles ci-dessus énumérées, au mouvement des générations. Certes, les ramifications des tendances ainsi que l'apparition de talents nouveaux, pleins de promesses, font qu'il est extrêmement difficile d'embrasser du regard l'ensemble du domaine des arts; certains de ses traits caractéristiques se laissent pourtant saisir dès maintenant.

Le trait le plus visible est la crise et la disparition du monopole de la peinture fondée sur la vision, sur l'expérience optique, relevant essentiellement, quant à la méthode, de l'impressionnisme. Malgré leur nombre toujours considérable, les peintures et les œuvres graphiques nées d'une telle conception se voient de plus en plus reléguées dans le domaine commercial; leur valeur esthétique est minime dans la structure actuelle de l'art hongrois et elles ne jouent plus un rôle essentiel. Le style procédant de la vision optiquement homogène, la transformation de cette dernière obéissant tout au plus, à des intentions subjectives, affectives, a cédé la place à la création individuellement motivée, résumant des associations libres, suggérant la signification symbolique de l'expérience vécue, ou bien encore à une réflexion abstraite engendrant l'image, à la recherche de relations plastiques pures.

La même lassitude se fait sentir chez les héritiers de l'école dite de la Grande Plaine. Ceux de l'école de Hódmezővásárhely poursuivent toujours leur activité d'inspiration populaire, centrée sur la présence de l'homme, et dont les thèmes sont empruntés à la vie paysanne; il n'en est pas moins vrai qu'ils encourent de plus en plus le danger de se répéter; leur style ne peut plus éviter de verser dans la décoration. Ce n'est pas un hasard si, tout récemment, l'attitude plébéienne, démocratique, qui avait été en quelque sorte la base idéologique de leur art, a cédé la place au courant néo-primitif, dont le rôle ne cesse de s'accroître dans l'art hongrois de nos jours (Viola Berki, Tamás Galambos).

L'évolution suivie par les membres de la génération de l'ancienne école européenne et par ceux dont la devise était « Vers un art collectif », n'est pas non plus dépourvue d'intérêt. Au cours des années cinquante, les premiers ont choisi le repli, la réclusion tandis que les rangs des derniers ont été décimés par la discorde; ils n'en appartiennent pas moins, jusqu'à nos jours, au nombre des animateurs de l'art hongrois actuel, même si leur œuvre peut dorénavant être considérée comme close. De toute façon, la peinture d'inspiration populaire de Endre Bálint, tributaire des formes chagalliennes; l'art de Jenő Barcsay, alliant la monumentalité aux valeurs décoratives; la peinture de Margit Anna, de motivation psychique, ou tendant, depuis quelque temps, vers une métamorphose picturale de l'art folklorique; l'art de Dezső Korniss, assimilant, tout en restant souverain, une série de tendances européennes modernes, dont, surtout, la calligraphie; celui du sculpteur Tibor Vilt, essayant toutes les possibilités de l'art plastique moderne; les sculptures de Miklós Borsos, greffant le purisme plastique non figuratif sur le classicisme; ou les compositions d'Erzsébet Schaár, qui s'inspirent de la sensibilité psychologique de la femme et absorbent les tendances scéniques du pop'art — sont autant d'exemples de l'art hongrois contemporain, qui entend s'élever au-dessus du provincialisme et, tout en conservant ses caractéristiques régionales, s'efforce de créer des valeurs esthétiques universelles. La plupart des partisans de l'art collectif ont, eux, trouvé leur véritable champ d'action dans les genres décoratifs monumentaux (Endre Domanovszky, Gyula Hincz).

Comme leurs aînés, nés au cours des dix premières années de notre siècle, les artistes de la génération entrée sur scène après 1945, peuvent eux aussi se réclamer d'un style à eux; leur activité tient un rôle important dans la structure de l'art plastique moderne. L'art de Béla Kondor, sensible aux problèmes éthiques, refusant toute école; les tableaux de Lili Ország, évoquant l'atmosphère de civilisations primitives, mythiques; les œuvres plastiques monumentales, animées d'un rythme nouveau, de Tamás Vigh; les sculptures à la fois satiriques et tragiques d'Imre Vargha; le coloris si riche, bien que réservé, d'Ignác Kokas; les tableaux néo-primitifs de Viola Berki et les feuilles graphiques d'Arnold Gross, respirant la naïveté des contes populaires — représentent la tendance de l'art hongrois moderne, qui, tout en marchant avec les tendances occidentales ou américaines contemporaines, s'efforce de donner une réponse autochtone aux questions que notre époque pose à l'artiste tant dans le domaine du contenu que dans celui des formes nées de ce dernier. Peu nombreux sont les représentants de cette génération à avoir rallié les tendances non figuratives; leur art exprime des significations différenciées, les relations plastiques y révèlent en même temps une signification émotionnelle, souvent même symbolique, une vision cosmique. Et cela non seulement chez des artistes comme Béla Kondor ou Lili Ország, mais aussi chez ceux qui font le pont entre cette génération et la suivante et, en général, les tendances les plus récentes, comme Pál Deim ou Ilona Keserű. Deim a, en effet, débuté comme élève de la peinture de Szentendre, tout spécialement de sa tendance à ne chercher que les émotions profondes, le mythe, qu'il a allié à l'exigence d'un ordre intellectuel devant régner dans les relations plastiques; tandis que l'art d'Ilona Keserű, qui ne dédaigne pas d'em-

prunter certains de ses éléments au pop'art, laisse percer l'expérience de l'art folklorique hongrois et, dans ses œuvres récentes, celle de la broderie « seigneuriale » qui joue un rôle si important dans l'art décoratif hongrois moderne. L'art de cette génération, désormais indépendant, ne doit pas être considéré comme la simple continuation ou une étape nouvelle des écoles et tendances hongroises nées au cours de la première moitié du XXe siècle; ne se contentant pas de continuer la tradition, ces artistes s'efforcent, en effet, d'en créer eux-mêmes une nouvelle; il n'en reste pas moins que leur art se rattache par des fils nombreux à l'art hongrois, ou, plus exactement, à la réalité hongroise.

Les tendances nouvelles semblent néanmoins rompre avec les problèmes des générations précédentes, avec cet art qui vibre à tous les problèmes de la société hongroise et qui est porteur d'une vision du monde. Il ne s'agit pas simplement ici des différences entre l'art « naturaliste » et l'art non figuratif, ni même du fait que la peinture-vision, telle que la comprenait l'école post-nagybányaïenne, a définitivement vécu. On ne peut pas non plus mettre ce problème sur le compte du mouvement des générations, même s'il est vrai que les tendances nouvelles recrutent leurs représentants parmi la nouvelle génération; en effet, plusieurs d'entre ces derniers — Ferenc Lantos, Tamás Hencze, Tibor Csiky — appartiennent, pour l'âge, à la génération Béla Kondor — Pál Deim. Ces tendances nouvelles ne gardent plus que le système de rapport des signes plastiques qui ne se réfèrent qu'à eux-mêmes, et ne dépassent pas leur propre sphère, seul demeure l'acte créateur d'objet et dépourvu de toute intention pouvant engendrer une signification artistique; or, une telle attitude marque un divorce radical avec les problèmes qui retenaient l'attention des tendances précédentes; aussi les modèles ne doivent-ils pas être cherchés dans l'art hongrois moderne, mais dans l'art contemporain occidental et américain.

Au cours de son histoire, l'art hongrois moderne a souvent reçu des impulsions de l'Occident, étant toujours lié, au niveau régional, ou provincial, aux grands courants artistiques internationaux. Mais, jusqu'à nos jours, ces impulsions venues du dehors ont toujours fini par être assimilées; et bien que, dans les sociétés modernes, on ne puisse plus parler de développement autochtone, la recherche de l'autonomie a toujours été sensible. Or, à présent, il n'en est plus ainsi. A défaut d'un éloignement suffisant, il est impossible de savoir si ces tendances qui plongent leurs racines dans le pop'art et l'op'art pourront, un jour, être assimilées par l'organisme de l'art hongrois, si elles seront capables de produire des valeurs autochtones, régionales, ou s'il s'agit plutôt de l'importation pure et simple des produits d'un art international, régnant dans le monde entier. Mais ce n'est plus là un problème propre à l'art contemporain hongrois; des problèmes semblables se présentent désormais, en effet, dans l'art d'autres pays également.

Lajos NÉMETH.

BIBLIOGRAPHIE

Németh, L.: Modern Art in Hungary, Budapest, 1969. Corvina. Voir encore les comptes rendus des *Nouvelles Études Hongroises*.

Les couches, anciennes et récentes, de la création musicale

On ne peut que se féliciter de la parution, dans la presse musicale mondiale, du nombre accru d'études et articles consacrés aux nouvelles tendances de la musique hongroise. On voit peu à peu apparaître, avec une clarté suffisante, les traits historiques et stylistiques qui permettent de faire la part, dans l'œuvre des compositeurs hongrois, des éléments et des groupes d'éléments anciens et nouveaux. Tout récemment, la revue *Tempo* (Londres) a consacré la majeure partie de son numéro 88/1969, à l'analyse approfondie de l'œuvre et de l'activité de compositeurs hongrois. Nous laissons donc cette fois-ci les détails pour faire porter nos remarques sur l'appréciation.

Les compositeurs, les critiques et les musicologues sont unanimes à constater que le milieu des années cinquante représente un tournant dans l'évolution de la vie musicale hongroise. C'est à ce moment qu'ils situent, en général, la limite entre l'ancien et le nouveau. Nous n'avons aucune objection à formuler à l'encontre de cette périodisation. Si nous envisageons l'activité des compositeurs hongrois en elle-même, la démarcation entre les deux périodes se situe en effet, sans aucun doute, aux environs des années 1954-1956. Cependant, une analyse plus subtile s'impose dès qu'il s'agit d'établir en quoi le nouveau est nouveau, et par rapport à quel état ancien, et quels sont les liens qui le rattachent aux différentes tendances, nouvelles ou anciennes, de l'évolution musicale européenne.

Il y a lieu de discuter surtout, avec les critiques hongrois et étrangers, sur la nature de cet « ancien », dépassé par l'évolution vers le milieu des années cinquante, et sur celles des forces historiques qui l'avaient engendré et maintenu en vie. Il est certain que la politique culturelle du début des années cinquante instaura un certain style musical en l'érigeant en expression, dans la musique, du réalisme socialiste. Mais cette tendance, devenue ainsi officielle selon toutes les apparences, était en réalité née de forces historiques convergentes.

Au seuil de la Seconde Guerre mondiale — vers la fin des années trente — les meilleurs artistes en Europe, avaient été amenés à protester activement sur le plan social. Leur comportement eut pour conséquence nécessaire de les tourner vers les sujets sociaux, souvent même politiques, vers les genres plus populaires et de rapprocher leur mode d'expression de traditions plus simples, plus intelligibles pour les masses.

Il est évident que cette tendance générale de l'époque fit que les composi-

DEIM PÁL

EGYÉNI UTAK – ÖT MŰVÉSZ

Óbuda Galéria

Öt művész — Deim Pál, Hencze Tamás, Jovánovics György, Keserű Ilona és Pauer Gyula — munkáiból rendeztek kiállítást. A Tendenciák-sorozat egyik legáttekinthetőbb, mégis az előzőekhez viszonyítva legkevésbé izgalmas tárlatát tekinthetjük meg januárban Óbudán.

Mind az öt alkotó a hetvenes évek hazai művészetének reprezentánsa, műveik értékesek és érdekesek. Az átlagkiállítások sorában jelentős is lehetne a tárlat. De már megszoktuk, hogy az Óbuda Galériában a modern magyar képzőművészet egy-egy vonulatát tekinthetjük meg, és ehhez a koncepcióhoz képest visszalépés a jelenlegi produkció.

A megszokás visszahúzó: sajnos egész kiállítási rendszerünket a nagy, monstre tárlatok — ahol egy művésztől legfeljebb egy-két alkotás szerepelhet — és az egyéni bemutatók jellemzik. Ritkák a problémafelvető, a kortárs magyar képzőművészet áramlatait bemutató, összefoglaló rendezvények.

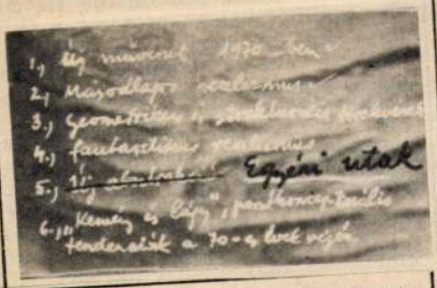

A kiállítás alaphangját a síkkonstruktivista, optikai hatásokra építő művek adják. Újból elgyönyörködhetünk Keserű Ilona emblematikus, két egymás mellett emelkedő halomra emlékeztető sírkőmotívum-variációiban, megfigyelhetjük színtanulmányait. Hasonló gondolatokat tükröznek monokróman az abszolút festőiséget kereső Hencze Tamás munkái is. Deim Pál elvontan racionális, mégis költői képei a földszinti termet díszítik. E három alkotó kifejezésmódja és szemlélete valahol közös gyökerű.

Más a helyzet Jovánovics alkotásaival, aki újabb munkáin, a korábbi pop-art jellegű gipszszobrainak és szobortöredékeinek redukált, több dimenziós tükörképét és tükrözését mutatja be maga szerkesztette és berendezte „diaporámájában", Pauer Gyula nagyszerű, érzékcsalódásra épülő „pszeudó"-ja kicsit erőltettnek hat a háromdimenziós *Maya* című faplasztikáján, mert a szobor konkrét térbelisége semlegesíti az illúzionista hatást.

Lóska Lajos

sz. 4. o.

emelkedik: az álarcot viselő hétköznapi önmagunkra, a „színház az egész világ" igazságára hívják fel a figyelmünket a képek és a szobrok egyaránt. Mikor vagyunk azonosak önmagunkkal; hitelesek és valósak-e a szerepeink, s egyáltalában: ki és kinek oszt vagy oszthat szerepet?

A játék keserű *politikai* komédiává fajul, „visszafelé" is átértelmezve a cselekményt. A gondolat kitűnő, s a megvalósítás is az, ami a rendező, illetve a díszlet- és jelmeztervező (Donáth Péter) képi fantáziáját ille-

Deim Pál, festő

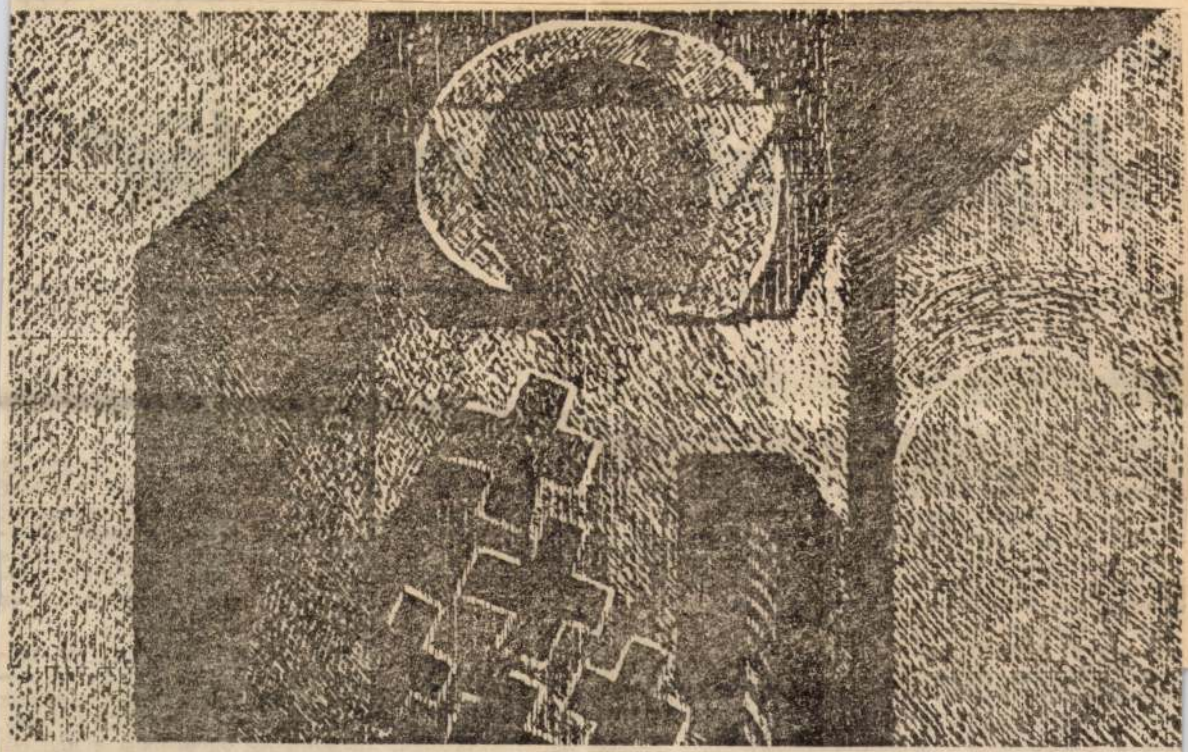

Deim Pál: Feljegyzések egy kolostorban

4.

XXIX/14

lga"

t sovány tehén ürü-
s kikerüljön a bör-
áraó kormányzójává
magát. Hogy meg-
tomot az éhségtől is
esztendőben. József
ombárokat találta ki,
ejteni a tervét világ
, akik megértették és
József rá tudta ven-
hogy kockáztasson, és
tt neki.

m csak, hogy a ma-
a magyar kereskede-
lem vezetői miért nem szeretik
igazán azokat, akik így vagy úgy,
megsejtenek egyet-mást a mai hét
bő és hét szűk esztendőkről? Akik
előre gondolkodnak. Akik nem

inden alkatrész percre érkezik?
észletezés és anyagraktározás
élkül készül a gépkocsi, a tele-
ízió, a komputer, a video-kame-
a? Van-e fogalmunk arról, hogy
a szuperszervezettség milyen
értékben gyorsítja fel a hitelek

ők tudnak? Amit nem lehet tel-
vezni, intézményesíteni. Ami föl-
borítja a tervet, fölbolygatja az
intézményeket. Újragondoltatja a
termelési folyamatokat. Üzemeket, iparágakat állít le és indít el

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Deim Pál festőművész

KORTÁRS
1983 NOV

1021

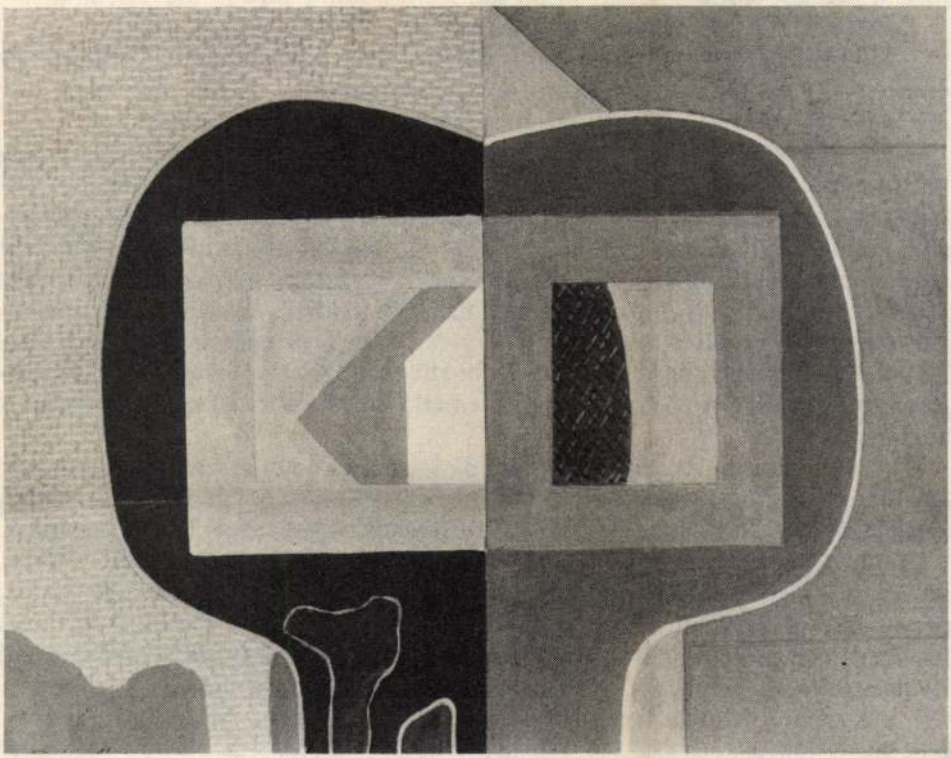

DEIM PÁL: Mások az ablakaink IV. (1969)

Artemisz.

Nem.

Az *Iszony* nem Artemisz-regény. Ne téve
nó, ismerős motívum: Artemisz vadat űző,
pusztai kutyák, amint Nellit kísérik magány
„az égbolt sötétkék mezőiben egymás után e
misz a pezsgő, élő, égő világban járkál, Nell

Hát miként kell olvasnunk az *Iszony*t?

Higgyünk Németh Lászlónak: Kárász
érzékenység és kiválóság szenvedése a köz
Artemisz-héj alatt ez a mag bújik meg. Égő

De a magban egy még forróbb magot ta
már a nápolyi Museo Nazionaléban jelentkezett a vadóc Artemisz-szobor láttán: a „nővéreim összegezett arca". Az „iszony", az Artemisz-keltette képzettársítás, „szinte pillanatok alatt harapózott egy sokkal általánosabb érzés – az egyetemes emberfélelem vagy inkább ember-borzalom felé, amely bizonyára nemcsak bennem van meg, sajnos elég nagy mértékben, hanem az egész Nelli-emberiségben, amelyet az élet a kedélyes Takaró Sanyik hol maróbb, hol lagymatagabb ölelésébe vetett". Ezt a „hol mohóbb, hol lagymatagabb" életölelést mondja végig a labirintus-mű, Németh László önéletírása a *Homályból homályba*.

A Németh Lászlóról írt tanulmányok közhelye, ő maga sem tagadta utóbb: sok álarca volt. Széchenyi-álarca, II. József-álarca, Jó Péter-álarca, Méhes Zoltán-álarca, „nagy család"-álarca, „szörnyeteg"-álarca, sok álarca. Artemisz, a „vadász istennő" is egyik álarca. Csak éppen nem a visszahúzódás álarca, hanem a világot s minden tüneményét mohón birtokolni kívánó vágy álarca, ez jelentkezik már pályadíjnyertes novellája után az Osvát Ernőhöz juttatott levélben, az irodalom organizátora szeretne lenni, s ez a vágy szólal meg megejtő nyíltsággal a *Tanú*ban, s utána drámákban, regényekben, tanulmányokban.

Az *Iszony* valóban Artemisz-álarc, de Kallimakhosz Artemisz-himnuszának szavaihoz igazodva: *Zeusz, adj nekem nyilat, íjat, fáklyát, várost, Okeanosz-lányokat, amnioszi nimfát – szolgáljanak engem.* Valahogy ezt akarta Németh László is.

DEIM Pdl

Hegyi Lóránd

STRUKTÚRAELVŰ ÉS GEOMETRIKUS MŰVÉSZET MAGYARORSZÁGON 1968–1980 KÖZÖTT

1. A struktúraelvű művészet jelensége a hatvanas évek egyetemes művészetében

Az absztrakt expresszionizmus és informel hatalmas viharai és lassú lecsendesülése után, az ötvenes évek harmadik harmadában, új művészeti szemléletrendszerek tűnnek fel mind az Egyesült Államokban, mind Nyugat-Európában. Ennek a szemléleti változásnak központi mozzanata a személyességtől és az expresszivitástól való határozott elfordulás, mégpedig a személytelen, objektív, „hűvös" és anti-expresszív, tárgyias rendszerek felé. Az ötvenes évek második felében, Jackson Pollock 1956-os halála után, az absztrakt expresszionizmus indulati-érzelmi telítettségű vonulata helyett a meditatív, nem személyes gesztusokkal közlő, „hűvös" és visszafogott vonulat erősödik meg. Legjelentősebb alkotói Mark Rothko, Barnett Newman és Ad Reinhardt. Az ő művészetük, valamint Helen Frankenthaler és Morris Louis festészete már átvezet a hatvanas évek legjelentősebb nonfiguratív vonulatához: az ún. „festőiség-utáni absztrakció" művészetéhez.[1] Ez a számos különböző irányzatot magába foglaló gyűjtőfogalom mindazokra a jelenségekre vonatkozik, amelyek szemben állnak a „festőiség", azaz a személyes festői gesztus érzelmi-indulati tartalmakat hordozó kifejezésmódjával. A „festőiség" nem más, mint az absztrakt expresszionizmus: a festői gesztikuláció személyes, pszichikai jelentésrétegeket felszínre hozó kifejezőerején alapuló művészet. A „festőiség-utáni absztrakció" művészete fontosabbnak véli az objektív, személytelen, egzakt módon meghatározott plasztikai rendszerek felépítését, mint a személyes lét és érzelmi-pszichikai állapot kifejezését. A „festőiség-utáni absztrakció" tehát érzelem-ellenes, kifejezés-ellenes, személytelen és struktúraelvű. Nem szubjektív festői gesztusokban, hanem objektív plasztikai rendszerekben gondolkodik. Ezért is nyúl szívesen a geometrikus formákhoz – de ez korántsem kizárólagos. A geometrikus absztrakció új irányzatai, a „hard edge" („kemény él") művészet, a „primary structures" („elsődleges szerkezetek") művészete, a „minimal art"[2] és a különféle technicista irányzatok csupán mint a legkézenfekvőbb jelrendszer nyúlnak a geometrikus jelekhez, de ezek mellett, ezekkel az irányzatokkal párhuzamosan, olyan kifejezésmódokat is találunk, melyek nem alkalmazzák a geometrikus formákat. Az absztrakt expresszionizmus filozofikus, „hűvös", meditatív vonulatának alkotói már az ötvenes években eljutnak a nagy, homogén színmezők mozdulatlanságot és időtlenséget sugárzó vizuális világához, s ebből nő ki a hatvanas években a „festőiség-utáni absztrakció" jellegzetes „colour field" („színes mező") festészete, ahol az egy-egy színnel kitöltött, minden ecsetnyomot nélkülöző, személyes gesztust felszámoló, nagy és homogén színfelületek uralkodnak. Ellsworth Kelly, Jules Olitski, Larry Poons, Allan Cote, valamint a késői Barnett Newman, Mark Rothko, Ad Reinhardt „színes mező" festményei a szín plasztikai energiáit aknázzák ki és teszik a festői alkotófolyamat abszolút értelmévé. A szín itt nem egyszerűen valaminek a színe, hanem önmagában strukturális jelentőségű, minőséget teremtő vizuális energia. Ezért színeik testet alkotó, teret szervező színek; melyek ráadásul – a homogén felületek belső sugárzása által – mintegy kiáramlanak a külső térbe, s bevonják szellemi körükbe a külső valóságot is. Végletesen tiszta, személytelen, rezdületlen, tárgyszerűen kemény színmezők ezek, melyekben a néző nem a művész személyes érzelemvilágának kifejeződését fedezheti fel, hanem a dolgok, a dologias jelenségek, a kemény és objektív „plasztikai tények" hatalmát. A „colour field" művészet a szín felfokozott belső

energiái által vizuális rendszereket teremt, melyek kizárólag a szín minőségteremtő erején alapulnak. Az alkotó eltűnik az általa létrehozott „dologszerű szín-tárgyak" mögött, nem akarja saját személyiségét előtérbe állítani, hanem a struktúrát kívánja önmagában demonstrálni.

Ugyanez a személytelen, érzelem-ellenes, antiromantikus művészi magatartás jellemzi a struktúraelvű művészet forma-központú vonulatait, az elemi geometrikus formákból építkező, agresszív forma- és színkapcsolatokat teremtő „hard edge" („kemény él") művészetet és az intellektuális „minimal art"-ot. A formalista irányzatok közös sajátossága a végletes egzaktságra való törekvés, a kivitelezés és a személyes közreműködés láthatatlanná tétele, a plasztikai formák mindenfajta érzelmi-hangulati és asszociatív jelentésének teljes felszámolása, a szerkezeti tisztaság és következetesség megteremtése. Ugyancsak fontos mozzanat – különösen a „hard edge" művészet esetében – a nagyvárosi, technikai civilizáció ipari tárgyai agresszivitásának, tolakodó, harsány, kíméletlen, kemény anyagszerűségének, dologszerűségének átvétele a műalkotásba. Frank Stella, Kenneth Noland, Al Held, Jack Youngerman „hard edge" művei absztrakt, geometrikus formák, ám harsány színességük, borotvaélesen kimetszett vonalaik, a hagyományos táblaképet felszabdaló ún. „formázott vásznaik"[3] a modern nagyipari termékek gépi precizitását és a technikai civilizáció kíméletlen tárgyközpontúságát idézik fel. Ugyanez jellemzi az európai „hard edge" művészet képviselőinek munkáit is: Philip King, Anthony Caro, David Smith, Thomas Lenk, Erich Hauser szobrai, Karl Georg Pfahler, Richard Paul Lohse, Max Bill, Winfred Gaul, Lothar Quinte festményei személytelen tárgyszerűségükkel, hűvös fegyelmezettségükkel, egyértelmű és objektív formális meghatározottságukkal tűnnek ki. Akár a „színes mezők" expanzív, térszervező, kifelé áramló vizuális energiáit, akár a precíz, kemény, éles formameghatározottságot, akár pedig az agresszív „tárgyszerűség" kvázi-ipari, technicista jellegét hangsúlyozzák is ezek a művek, közös bennük a struktúraelvű, antiromantikus műalkotás szemlélet. Olyan szemlélet ez, ami a plasztikai műalkotást kizárólag objektíve meghatározható struktúrának fogja fel, ami eltekint a művészet expresszív funkciójától és ezzel szemben a tárgyalkotó és rendszeralkotó funkciót abszolutizálja.

A „festőiség-utáni absztrakció" struktúraelvű művészete az ötvenes évek közepétől kibontakozó pop art és újrealista tendenciákkal[4] párhuzamosan, ezekkel szoros kölcsönhatásban fejlődik. Legjelentősebb képviselőinek élesen antiromantikus, antiexpresszív megnyilatkozásai már az ötvenes évek második felében feltűnnek. Itt azonban két fontos megjegyzést kell tennünk. Az egyik az „európai racionalista tradíció" kérdéskörét, a másik pedig a „festői, expresszív absztrakció" és a „festőiség-utáni, anti-expresszív absztrakció" kapcsolatát érinti. A Bauhaus második generációjának néhány tagja, így elsősorban az ún. „svájci iskola" két mestere, Richard Paul Lohse és Max Bill, valamint az USA-ba emigrált Josef Albers munkásságában mindvégig jelen van a nemzetközi konstruktivizmus geometrikus-strukturális szemlélete. Művészetük az absztrakt expresszionizmus, az informel, a kalligráfia virágkorában is az absztrakció másik útját, a racionális és strukturális művészetfelfogást képviseli. Ez tehát azt jelenti, hogy – ha háttérbe szorulva is, de mégis – továbbél a konstruktivista hagyomány, s az ötvenes évek második felében felszínre törő új struktúraelvű törekvések némiképp támaszkodhatnak erre a megőrzött „európai racionalista tradícióra".

A másik kérdéskör a „festői-expresszív" és a „festőiség-utáni, anti-expresszív" művészet kapcsolata. Jeleztük már többször is, hogy Barnett Newman, Mark Rothko, Ad Reinhardt „colour field" festészete, az absztrakt expresszionizmus „hűvös" vonulata miként fejlődik tovább az új struktúraelvű művészetben. Az ötvenes évek második felében fellépő új „colour field" művészek, Ellsworth Kelly, Helen Frankenthaler, Morris Louis átveszik a „hűvös"

festőiség meditatív, személyen túli állapotokat közvetítő, mélységes nyugalmat árasztó, univerzális tereket megjelenítő kifejezőeszközeit, a homogén színmezők intellektuális fegyelmét, ám szinte teljesen kilúgozzák az érzelmi-hangulati közlést, a sejtelmességet, a személyen túli érzések és transzcendens sejtések jelentésvilágát. Különösen Morris Louis és Ellsworth Kelly jutnak messzire ebben a folyamatban: műveik a felfokozott színintenzitást nem meditatív célok érdekében alkalmazzák, hanem strukturálisan értelmezik, objektív térszervező energiaként. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy az Ellsworth Kelly, Larry Poons, Morris Louis, Jules Olitski által gyakorolt „colour field" festészetben a szín konkrét, míg a Barnett Newman, Mark Rothko és Ad Reinhardt által gyakorolt „expresszív" tartalmú „colour field" festészetben a szín transzcendens és meditatív jellegű. Ahogy Edward Lucie-Smith megjegyzi: „A 'hard edge'-absztrakció sohasem halt ki teljesen, még Pollock és Kline legdicsőségesebb napjaiban sem. 'Hard edge' kifejezéssel az absztrakt festészetnek azt a fajtáját jelölöm, melyben a formáknak meghatározott, tiszta körvonalaik vannak, nem pedig elmosódott, lágy határaik, amilyent például Mark Rothko alkalmazott. Az ilyen típusú festészet jellegzetessége, hogy maguk a színárnyalatok síkszerűek és differenciálatlanok, így talán helyesebb, ha nem formákról, hanem szín-területekről (colour-areas) beszélünk."[5] Edward Lucie-Smith nem is választja szét a „hard edge" és a „colour-field" festészetet, mivel alapvetően közös bennük a színintenzitás abszolutizálása. Ez a mozzanat elválasztja őket a hagyományos konstruktivista művészettől, másrészt pedig ez a vonás feltárja az absztrakt expresszionizmus „hűvös" áramlatával való szellemi kapcsolatát. A döntően új a „festőiség-utáni absztrakció" művészetében a strukturális mozzanat érvényesítése és az ipari civilizáció agresszív tárgyközpontúságának átvétele. Ez utóbbi mozzanat viszont a pop art és a „post-painterly-abstraction" rokonságát mutatja. Ugyanis mind a pop art, mind pedig a struktúraelvű „festőiség-utáni absztrakció" művészeti áramlatai a hatvanas évek ipari tömegtársadalmának fogyasztói-jóléti valóságára reagálnak, annak tényleges környezetét és a tárgyi valóság impulzusait kísérlik meg művészetükben megfogalmazni.

A „hard edge" művészet legjelentősebb képviselői Kenneth Noland, Frank Stella, Jack Youngerman, AlHeld amerikai és Karl Georg Pfahler, Wilfred Gaul, Lothar Quinte európai művészek. Az élesen metszett, geometrikus formák és a harsány, agresszív színek tárgyias hatásán alapuló „hard edge" művészet pop art felé közeledő ága az ún. „szignálművészet",[6] mely az absztrakt formákat konkrét, felismerhető, szociológiailag azonosítható tárgyakra, jelekre, emblémákra vonatkoztatja. A geometrikus absztrakció és a tárgyias, emblematikus pop art között helyezkedik el; s egyesíti a struktúraelvűséget az ironikus tárgyfelfogással. Főbb képviselői Kumi Sugai, Allan d'Arcangelo, Nicholas Krushenick. A struktúraelvű művészet másik szélső pólusát jelenti a „minimal art", melynek képviselői szélsőségesen redukált formarendszerben fejezik ki a plasztikai rendszerek vizsgálatából, a plasztikai rendszerszervezés elvi, általános kutatásából leszűrt gondolati jelentéseket. A „minimal art" a konceptuális művészettel szorosan összefonódik, problémafelvetésének teoretikus, gondolati, analitikus jellege miatt. A „minimal art" olyan általános érvényű modelleket teremt – többnyire végletesen letisztult, a hagyományos művészi munkafolyamatokat eltüntető, gyakran gépileg kivitelezett, személytelenül precíz formális összefüggések által –, melyek a művészi kommunikáció alapjait demonstrálják, tautologikus összefüggéseket mutatnak be, illetve a pozitív-negatív, anyagi-szellemi, „külső" (véletlenszerű) és „belső" (megtervezett) ellentétpárjait vonatkoztatják a formális rendszerekre. A „minimal art" formakompozíciói mindig teljesen zártak, önmagukban elrendezettek; mind jelentésrendszerük, mind formarendszerük alapvető logikai kapcsolatokat konkretizál. A „minimal art" alkotásokban a „látszat" és a „lényeg" teljesen egybeesik: nincs mögöttes, poetikus jelentésréteg, csakis az adott, látható, mérhető, érzékelhető plasztikai formális jelenség érvényesül. Ez egy-

részt a lehető legszorosabbra zárja a jelölő-jelölt viszonyt, mivel a kettő egymásra csúszik (a plasztika az, ami); másrészt viszont a konkrét plasztika modellként felfogva a lehető legtágabbra nyitja az értelmezés pályáit, mivel az absztrakt modell a valóság minden jelenségére, összefüggésére vonatkoztatható. A modell értelmezése nem kapcsolódik magához a konkrét plasztikához, hanem csupán az általa bemutatott rendszerhez. Ebből adódik a „minimal art" és a konceptuális művészet közömbössége a konkrét vizuális minőségek felé: nem a mű egyedisége, hanem a mű által reprezentált modell általános értelmezhetősége foglalkoztatja. Ezért a „minimal plasztika" képviselői gyakran gyárilag, előre elkészített mérnöki utasítások és tervrajzok alapján, manuális részvételük teljes kiküszöbölésével hozzák létre munkáikat – hiszen a „művesség", az egyéni stílus, a szubjektív művészi „kézjegy" fontossága megszűnt. Ebből az aszketikus „anti-esztétikai" felfogásból adódik a „minimal art"-ban erősen érvényesülő elanyagtalanítás-elv, a műalkotás szellemi produkcióként való felfogása, ami nem, vagy csak korlátozott mértékben igényli az anyagi megvalósítást. Sol LeWitt amerikai szobrász munkáiban az anyagiság valóban a minimális szintre csökken: szigorúan logikai, formális rendszereiben csak annyi a „szobor" (az anyag), amennyi a rendszer bemutatásához feltétlenül szükséges. A személytelen, precíz, hófehérre festett, tökéletesen összeszerelt, a fizikai folyamatok semmi nyomát nem mutató, intellektuális plasztikák elvont gondolati modellek. Dan Flavin amerikai művész úgy számolja fel az „anyagi szobrászatot", hogy színes neoncsövekből építi „minimalista plasztikáit". Itt a fény, mint anyagi tényező, ugyan továbbra is jelen van, de a szobor maga nem fogható, tapintható, mérhető, tömeggel rendelkező „test", hanem csupán fénystruktúra. Carl Andre úgy csökkenti az anyagiság és a testiség szerepét, hogy vékony, lapos lemezekből állítja össze szobrait, melyeket a földre fektet, s ilymódon elveszejti testiségüket, pusztán kétdimenziós geometrikus formákként prezentálja rendszereit.

A „minimal art" legjelentősebb képviselői az amerikai Sol LeWitt, Donald Judd, Carl Andre, Robert Morris, Robert Smithson, Dan Flavin, Walter de Maria, valamint az európai Carel Visser, Peter Struycken, Daniel Buren, Enrico Castellani, Piero Dorazio, Niele Toroni, Richard Long. A „minimal art" művészeti koncepciójából nő ki egyrészt az ún. „land art" (természeti környezetbe áthelyezett „táj művészet"), mely az expanzió szellemében kilép a műtermekből és galériákból, a múzeumokból és a hordozható, értékesíthető „műtárgy"-termelésből, s műveit hatalmas méretekben kivitelezi, szabad természeti környezetben.[7] Másrészt a „minimal art" nyomán bontakozik ki az ún. „analitikus festészet", amely viszont a kétdimenziós táblakép műfajában értékesíti azokat a gondolati eredményeket, illetve azokat a vizsgálati módszereket, melyeket a „minimal plasztika" a hatvanas évek második felében kidolgozott. Az „analitikus festészet" problémakörével rokon némiképp az ún. „monokróm festészet", amely ugyancsak kutató szándékkal, a festői tér- és formaszervezés alapegységének tekintett szín vizsgálatával kíván új térélményeket megfogalmazni. A „monokróm festészet" és az „analitikus festészet" számos geometrikus absztrakt művész munkásságában megjelenik; éppen ezért rendkívül nehéz szétválasztani a „festőiség-utáni absztrakció" különböző irányzatait. Ezt jól példázza az ötvenes évek végén megalakult, német kezdeményezésű, de nemzetközi „Zero Gruppe",[8] melynek sokirányú tevékenysége szintézisbe hozta a strukturális művészet legkülönbözőbb irányzatait, a technikai médium nyújtotta élményvilág alapján. A „Zero" az európai minimalizmus fontos előkészítője volt.

2. A struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon

A tanulmány 1968 és 1980 között mutatja be a hazai struktúraelvű és geometrikus absztrakt művészet jelenségeit. A választott időhatárok két problémát vetnek fel. Egyrészt a korszakolás problémáját – ami a hatvanas és hetvenes évek hazai modern törekvéseinek feltérképezése szempontjából elengedhetetlen; másrészt a hatvanas és hetvenes évek stuktúraelvű és geometrikus absztrakt művészetének a konstruktivizmushoz való viszonyát. Ez utóbbi részletes kifejtésére itt nincs mód, csupán jelzésszerűen utalhatunk néhány mozzanatra. Az egyetemes művészetben a konstruktivizmus par excellence a tízes-húszas évek művészetének tekinthető. Ebben a korszakban éli át a nemzetközi avantgarde a maga legradikálisabb forradalmait (a futurizmustól és a kubizmustól kezdve a dadaizmusig, majd a konstruktivizmusig és a szürrealizmusig); s ebben a zaklatott korszakban születnek meg a legszélsőségesebb – és legutópisztikusabb – expanzionista törekvések. Ahogy Werner Hofmann megfogalmazza: „Itt már nem a művészet önértékéről van szó, hogy a táblakép hagyományos gyakorlatáról ne is beszéljünk; itt a művészetteremtő akarat elveszti öncélúságát, megszabadul az elszigetelt műtárgyakra korlátozottságától, és sokkal szélesebb alapokon nyugvó alkotói impulzust jelent, melynek célja a valóság egészének szellemileg vagy anyagilag történő birtokbavétele. Ennek a törekvésnek a szolgálatában állnak a dadaisták és a szürrealisták, a holland De Stijl csoport, a weimari Bauhaus és az orosz konstruktivisták.

Az alkotás új 'helyének' meghatározásai olyan határterületekig nyomulnak előre, amelyekben a műalkotás már nemcsak hogy kérdésessé válik, de önálló léte is megszűnik. Céljuk totális valóság létrehozása, nem pedig egy bizonyos valóság-aspektus interpretálása csupán."[9] Ez a „totális valóság" a klasszikus konstruktivizmus végső vágyképe. Ennek megteremtéséért munkálkodnak a produktivisták, akik a gyakorlati, konkrét, hasznos társadalmi feladatvállalást hirdetik, s az egyéniség kifejezése helyett – melyet a polgári individualizmus művészi megnyilvánulásának tekintenek – az objektív és anyagi szükségletek kielégítését tűzik ki célul.[10] De ugyanennek a „totális valóságnak" a megteremtésére törekednek azok az alkotók, akik egy új, tökéletes harmónián alapuló, a társadalmi, politikai, gazdasági, vallási, kulturális ellentéteket örökre kiegyenlítő „szellemi egység" művészi kinyilatkoztatását tekintik feladatuknak, mint Kazimir Malevics, vagy Piet Mondrian. Míg a Tatlin és Rodcsenko által kialakított produktivista konstruktív művészet a dialektikus materializmusra támaszkodik, s naív-mechanikus módon értelmezi az objektív szükségszerűség érvényesülését, addig a szellemi univerzalitás mondriani felfogása a neoplatonizmusra építve hirdeti az egység és a mindenre kiterjedő törvényszerűség elvét, amely felszámolja a partikuláris szempontokat és egy új szellemi valóságot teremt. A klasszikus konstruktivizmus technika-kultusza is ennek az új egységnek rendelődik alá: a technika teszi képessé az embert arra, hogy leküzdje a múlt összes konfliktusát, hogy felszámolja az elidegenedett munkát éppúgy, mint a tömegektől elidegenedett, egymással szembenálló államokat, nemzeteket, vallásokat. A konstruktivizmus internacionalizmusa szorosan összekapcsolódik a tízes-húszas évek világforradalmi illúzióival; illetve a gépi civilizáció egységesítő hatásába vetett hittel. Akár neoplatonikus objektív idealizmussal, akár miszticizmussal, akár mechanikus materializmussal közeledett is a konstruktivista művész a valósághoz, végső célja az új, „totális valóság" megteremtése volt, szellemi vagy anyagi eszközökkel. Expanzionista gondolkozásában a művészet valóban elvesztette önértékét, s csupán a „totális valóság" létrehozásának – vagy kinyilvánításának – eszközévé vált. Malevics szuprematizmusában a „jóság, szeretet és igazság" válnak alapkategóriákká, azaz morális értékekre vezeti vissza művészi célkitűzéseit – hiszen a művészet egy új valóság letéteményese, szellemi szimbóluma.[11]

Az ötvenes évek végén, hatvanas évek elején kibontakozó „festőiség-utáni absztrakció" struktúraelvű művészetében nyomát sem találjuk a klasszikus konstruktivizmus jövőképének, „szellemi egység"-vágyának. Az új struktúraelvű és geometrikus absztrakt művészet nem hisz semmiféle szellemi egységben, sem pedig a technika megváltó erejében. Ugyanakkor számol a technikai civilizáció tárgy-kultuszával, a gépies munkafolyamatok személytelenségével, a tökéletesen kivitelezett tárgy agresszivitásával. Azaz míg a klasszikus konstruktivizmus a technikai civilizáció harmóniát és egyensúlyt teremtő megváltó képességét hirdeti, addig az új struktúraelvű művészet a már megvalósult technikai civilizáció személytelenségét, objektivitását, agresszív tárgy-uralmát és rendszerekben való gondolkozását mutatja fel. Míg a klasszikus konstruktivizmus utópista, optimista, kollektivista és expanzionista (azaz a művészetet az élet részévé kívánja tenni, hasznossá és termelékennyé), addig a hatvanas évek struktúraelvű művészete utópia-ellenes, objektivista, érzelem-ellenes, személytelen és mindenfajta jövő-képpel szemben közömbös. Megmarad ugyanakkor az expanzió mozzanata – ám ez „dezilluzionista" expanzió, nem pedig optimista, jövőt hirdető, patetikus.

Az expanzió mozzanata itt azt jelenti, hogy a strukturális művészet „tárgyai" környezetükben élnek, sőt erőszakosan környezetet teremtenek maguknak. A tárgyak „fogyasztói tülekedésében" a strukturális művészet tárgyai kihasítanak maguknak területeket, benyomulnak a valóságos tárgyak világába, szétfeszítik a művészet korábbi kereteit és belesodródnak a konkrét, valóságos tárgyi környezetbe. Legélesebben ez a „hard edge" művészetben vetődik fel; illetve a „colour field" festészet agresszív színhasználatában. Ez az expanzió ugyanakkor nem „totális valóságot" akar teremteni, hanem éppen a banális tárgyi valóságba akar hatolni, mintegy új tárgyakat helyez a meglévő tárgyi környezetbe. Ezek a színes, harsány, keményen formázott tárgyak agresszívek és provokatívek; ám nem hordoznak utópisztikus mozzanatokat, nem vonatkoztathatók egy majdani, kiegyensúlyozott, harmonikus „totális valóság" vágyképére. „Tárgy-parafrázisoknak"[12] is felfoghatók, különösen az ún. „szignálművészet" esetében. Ironikus tartalmak is felfedezhetők a hűvös, analitikus, rendszerező tevékenység mellett – s ez ismét a „pop art"-tal való szemléleti kapcsolatot mutatja. Az expanzió tehát megmarad, sőt provokatív formát ölt, de eloldódik az utópiától és az optimista jövő-képtől.

Mindez a hazai művészetben korántsem jelentkezik ilyen tisztán. Számolnunk kell ismét a néhány éves fáziskésés tényével, másrészt pedig azzal a szubjektív mozzanattal, hogy számos fiatal művész magára vállalja a magyar konstruktivizmus örökségét – amitől hosszú ideig el volt zárva –; s így az újgeometrikus művészeti impulzusokra finoman rárétegződik a kassáki „Képarchitektúra", illetve a MA bécsi emigrációs művészetének szelleme.[13] Természetesen alapvetően másról van ekkor szó, mint a heroikus optimizmussal a jövőbe tekintő bécsi emigráció művészeti törekvései, mégis, a művészek tudatosan hivatkoznak a hazai konstruktivista tradícióra akkor is, amikor műveik sokkal közvetlenebbül kapcsolódnak Stella, Noland, Kelly, Krushenick, Pfahler műveihez.

Ez a mozzanat arra is rávilágít, hogy a hazai művészeti fejlődésben nem számolhatunk olyan tiszta és végletes elhatárolódásokkal, mint az egyetemes művészetben. Ehhez járul az a tény is, hogy Magyarországon sokszor ugyanazok a művészek képviselnek, különböző korszakaikban, egymástól erősen eltérő irányzatokat. Hencze Tamás, Tót Endre, Nádler István tipikus példák erre a sajátos hazai jelenségre, nem is beszélve Kornissról, aki egy több évtizedes nagy korszak után hirtelen tér át a kalligrafikus festészetre (bizonyos szürrealista előzmények után), majd pedig 1968 után ismét radikális stílusfordulattal a geometrikus absztrakció képviselőjévé válik. Az egy-egy életműben felfedezhető szemléleti sokféleség jellegzetesen hazai jelenség.

Némiképp ide tartozik az 1968-as és az 1980-as korszakhatárok kérdése is. Ez nem azt jelenti, hogy 1968 előtt nem lehet felmutatni fontos és esztétikailag kiérlelt struktúraelvű művészeti megnyilvánulásokat; vagy azt, hogy 1980 után teljesen megszűntek volna a hazai művészet ilyen irányú törekvései. Ugyanakkor az 1968-as és az 1980-as évszámok korszakhatárnak tekinthetők. 1968 az új magyarországi avantgarde radikális felszínre kerülésének éve: az első IPARTERV-kiállítás és a SZÜRENON-kiállítás mutatja ezt,[14] melyen az akkor legfrissebb irányzatok képviselői együtt szerepeltek. Az IPARTERV-kiállítások (1968-ban és 1969-ben) jelzik egy új, az egyetemes művészethez közvetlenül és szorosan kapcsolódni kívánó generáció erejét, nyitottságát, sokféleségét, tehetségét és provincializmus-ellenességét. 1968-ban már érett művekkel szerepelnek a hazai struktúraelvű művészet képviselői, így Hencze Tamás, Bak Imre, Nádler István, Tót Endre, Molnár Sándor; ez pedig azt jelenti, hogy a probléma már 1968 előtt érlelődött, s különböző megoldási kísérleteket termett.

1980 ugyancsak korszakhatárnak tűnik a hazai modern művészet történetében. A hetvenes évek harmadik harmadában felnövekvő legfiatalabb művészgeneráció 1980 táján jelentkezik komoly, kiérlelt művekkel, önálló kiállításokkal. Néhány jelentős alkotó életművében radikális fordulat következik be; illetve új, összetett, eklektikus formák jelennek meg a korábbi purista, reduktivista formák mellett. Felszínre kerül egy befelé forduló, szubjektív poetikus, eklektikus, anti-reduktivista „új szenzibilitás" és „új bensőségesség", valamint az új expresszionista festészet különböző irányzatai. 1980 és 1983 között jelentősen átstrukturálódik a hazai művészeti helyzet.

A magyarországi struktúraelvű és geometrikus absztrakt művészet különféle irányzatainak fejlődése a hatvanas évek harmadik harmadától követhető nyomon. Az 1968-as és 1969-es IPARTERV-kiállítások résztvevőinek mintegy fele tartozik a struktúraelvű művészet képviselőihez. Munkásságukkal párhuzamosan bontakozik ki Fajó János, Maurer Dóra, Gáyor Tibor, Lantos Ferenc és Csiky Tibor struktúraelvű művészete, majd pedig az ún. „Pécsi Műhely"[15] geometrikus művészete. Míg a „Pécsi Műhely" fiatal alkotói, Ficzek, Halász, Kismányoki, Pinczehelyi és Szíjártó a hatvanas évek legvégén, hetvenes évek legelején meglehetősen rokon felfogásban dolgoznak, s valóban műhelymunkában, addig a budapesti struktúraelvű művészek meglehetősen eltérő utakon járnak. Az IPARTERV-kiállításokon nem szereplő Deim Pál és Maurer Dóra tevékenységében sokáig megőrződnek bizonyos emocionális tartalmak, melyeket elsősorban a felületi megmunkálás hangsúlyozott finomságai közvetítenek (Maurernél a rézkarc, Deimnél a festői felület). Deim művészete némiképp rokon Keserü Ilona monumentális, tiszta, tüzes színekben megfogalmazott, egy-egy alapmotívumot érvényre juttató festményeinek világával, amennyiben szimbolikus alapformákból építkeznek: Keserü a „sírkő-motívumban" és az ebből származtatott „madár" (vagy „szárny") motívumban, Deim a végletekig leegyszerűsített, idolszerűvé tett ember-alakban találja meg, hosszú évekre, festészetének alapmotívumát. Keserü és Deim festészete a „szignálművészet" sajátos hazai értelmezéseként is felfogható, olyan különös útként, amely tudatosan épít a hazai tradícióra és vállalja a „szignál"-motívumok történeti, lírai, szimbolikus jelentéseit is. Némiképp rokon ezzel a felfogással Nádler István „szignálművészete", mely 1968 és 1971 között olyan művekben nyilatkozik meg, amelyek egyaránt nyúlnak a közép-kelet-európai történeti/archeológiai motívumokhoz és a természeti motívumokhoz, illetve a tájba helyezett ipari tárgyak motívumvilágához. Nádler festészetében is rendkívül erős az érzelmi töltés; s Nádler festészete – Keserü Ilonáé mellett – az újabb magyar struktúraelvű művészet legkoloristább megnyilatkozása.

A monokrómia problémáját – meglehetősen eltérő értelmezésben – Hencze Tamás és Molnár Sándor festészete veti fel 1968 után. Míg Hencze hűvös, kiszámított, precíz és

személytelen képi rendszerei inkább a német és belga monokrómiával rokon szemléletet mutatnak, addig Molnár Sándor monokróm vásznai mindvégig megőrzik az érzelmi telítettség és a személyesség mozzanatát, s ennyiben Mark Rothko szemléletének hatása fedezhető fel bennük. Molnár színvilága ugyanakkor teljesen egyedülálló a hazai festészetben, s nem rokonítható a „hűvös festészet" egyetlen képviselőjével sem: alapvetően meleg, mélyről felizzó, elfojtott feszültségeket hordozó, bármikor robbanékony színei még a „Princípium"-sorozat intellektuális fegyelmét és megszerkesztettségét is végletekig feszítik.

Tót Endre és Bak Imre művészete közvetlenül az amerikai „hard edge" művészet problémaköréhez kapcsolódik. Az ő festészetük jelenti 1968 és 1970 között a hazai struktúraelvű művészet legkeményebb, legszemélytelenebb, leginkább érzelem-ellenes, leginkább tárgyszerű és konkrét megnyilvánulását. Sem Tót, sem Bak nem enged teret az érzelmi kifejezésnek; hidegen megszerkesztett, személytelenül festett, agresszív élességgel kimetszett formákból építkező festményeik a „hard edge" művészet „ipari tárgyszerűségét" hordozzák. Bak Imre elsőként alkalmazza a „shaped canvas" („formázott vászon") technikáját: nagyméretű, geometrikus kompozíciói nem a hagyományos négyzet vagy téglalap alakú vásznon jelennek meg, hanem „formázott vásznon", azaz a kép alakja felölti a konstrukció alakját. Szabálytalan, szokatlan, agresszív, tárgyként térbe hasító vásznak keletkeznek így, melyek „szín-test"-ként állnak előttünk, provokatív és harsány színességükkel belépnek a környező térbe.

A magyarországi struktúraelvű művészet kezdettől fogva nagyon sok irányú; s ezt erősíti a tradícióhoz való szorosabb kötődés. Míg az egyetemes művészetben a hatvanas évek „hard edge", „colour field", „shaped canvas" törekvései egyértelműen megtagadják az európai festészeti tradíciót, beleértve a konstruktivizmust is, illetve annak festészeti leszármazott-irányzatait, addig Magyarországon mindvégig jelen van a tradíció felvállalásának igénye. Egyik ilyen tradíció-forrás a népművészet. A síkban komponált, leegyszerűsített, megtöretlen színmezőkkel kifestett, éles kontúrú népművészeti formavilág rendkívül alkalmas a „festőiség-utáni absztrakció" számára, egyfajta vizuális-formális feldolgozás, „átírás" módszerével. A népművészeti tradíció beépítésével egyrészt megoldhatónak tűnik az egyetemes művészet „közép-kelet-európaivá" alakítása, a hazai vizuális tradíció és a nemzetközi módszerek szintézise; másrészt pedig lehetőség nyílik olyan jelrendszerek kidolgozására, amelyek egyfajta „kollektív érvényességgel" rendelkezhetnek, kollektív vizuális nyelvvé válhatnak. Ez ismét egy olyan törekvés, ami felfogásunk szerint tipikusan magyarországi jelenségnek tekinthető. Formális megoldásai szempontjából erősen rokonítható a nemzetközi „szignálművészettel". Csakhogy míg a „szignálművészet" tipikusan a technikai civilizáció jellegzetes tárgyi-vizuális környezetét dolgozza fel, az ipari társadalmak vizuális jel áradatát, a tárgyak, emblémák, feliratok, jelvények tömegét, a közlekedési jelek és a reklámok jeleit építi be agresszív és kemény formaszervezésébe, addig a hazai folklór-inspirációjú művészet éppen a múltból, a paraszti közösségek vizuális kultúrájából, vagy a természeti népek és ősi kultúrák szimbolikus motívumaiból épít ki sajátos képi rendszert. A folyamat nemcsak eltérő forrásból táplálkozik, hanem fordított utat jár be. Ugyanis a „szignálművészet" a technikai civilizáció triviális jeleit, jelzéseit használja fel, amelyek valóban mindenki számára ismertek és használatosak (pl. közlekedési jelek, reklám emblémák, egyezményes szignálok); azaz a hétköznapi életben valóban kollektív érvényességűek, olvasatuk egyezményes és egyértelmű. A művész csupán ironikusan átértelmezi a szignálokat, harsány és provokatív jeleket alkot belőlük, ám származási helyük, azaz az ipari civilizáció konkrét környezete egyértelmű. A hazai törekvések viszont úgy nyúlnak egy – valaha homogén, kollektív, egyértelmű olvasatokat tartalmazó – vizuális jelrendszerhez, a folklórhoz, hogy maguk alkotnak ebből új jeleket, melyeket kollektívnek szánnak, noha

valójában ezek a jelek ma már nem kollektív érvényűek, s régen eltűntek már a hétköznapi vizuális kultúrából. Ebből következik, hogy az így keletkező jelek óhatatlanul szubjektív, poetikus, asszociatív tartalmakat foglalnak magukba, vagy pedig elvont, spekulatív értelmezések alapján fejthetők csak meg.[16] Korniss 1968 utáni, ragyogó tüzes színekkel, borotvaéles kontúrokkal festett, elegáns, végletekig kicsiszolt, merész egyensúlyokon alapuló, feszes ritmusú „Szűrmotívum"-sorozatai bizonyos szürreális, asszociatív tartalmakat hordoznak – s ezzel alapvetően eltérnek az amerikai és nyugat-európai „festőiség-utáni absztrakció" hűvös, személytelen, érzelem-ellenes megnyilvánulásaitól. Bak Imre „Nap–Madár–Arc" jelsorozatai pedig elvont jelmagyarázatokon alapulnak, melyek főként az archaikus kultúrák jelrendszerei alapján új, kollektív jelképeket, kollektív kommunikációra alkalmas vizuális jelkészletet kívánnak kidolgozni.[17] A jelértelmezés folklórból, illetve archaikus kultúrákból merítő törekvései a hetvenes évek végére többé-kevésbé lezárulnak.

Ebben a folyamatban nem lehet figyelmen kívül hagyni a konceptuális művészet hatását sem. S ez ismét sajátosan magyarországi jelenség: a konceptuális művészet számos esetben erősen beleszövődött a struktúraelvű művészetbe (Bak Imre, Maurer Dóra, Türk Péter, Csiky Tibor, Gulyás Gyula munkásságában). A szerialitás problémája erősen összekapcsolódik a konceptuális művészet folyamat-vizsgálataival, s az ezek dokumentálásával létrehozott rendszerekkel.

A hazai „land art" törekvések ugyancsak nem differenciálódtak olyan mértékben, mint az egyetemes művészetben. A „Pécsi Műhely" ilyen irányú kísérletei a hetvenes évek első harmadában viszonylag elszigetelt jelenségcsoportnak tekinthetők. A „land art" művek dokumentálásakor a puritán fotó mellett a színes szitanyomat sorozatok is megjelennek, melyek formai megoldásában a „pop art" hatása egyértelmű. Ez ismét azt mutatja, hogy a hazai struktúraelvű művészet sokkal erősebben fonódik össze más, vele párhuzamos irányzatokkal, mint a nyugati művészetben.

Végezetül külön meg kell említeni a struktúraelvű törekvések egyik lehetséges expanziójának, a design és az alkalmazott művészet felé való nyitásnak a kérdését. Erre elsősorban Fajó János, Csiky Tibor, illetve a körülöttük kialakult, többnyire fiatalabb művészekből álló műhely tagjai vállalkoznak. E törekvés felfutása és legintenzívebb kibontakozása a hetvenes évek közepére tehető; a hetvenes évek végén már egyértelmű a kifáradás jelensége. Ez magyarázható egyrészt a társadalmi felvevő közeg merevségével, a vizuális kultúra anyagi alapjainak hiányosságaival; másrészt pedig a művészi kezdeményezések bizonyos egysíkúságával, a kész építészeti helyzetekhez való alkalmazkodás szükségszerű problémáival.

Összefoglalva a hazai struktúraelvű és geometrikus művészet általános jellemzését, a következő vonulatok rajzolódnak ki a hatvanas évek harmadik harmadától a hetvenes-nyolcvanas évek fordulójáig: 1. „hard edge" és „shaped canvas" törekvések (Bak Imre, Tót Endre, Fajó János) – e tendencia kimondottan a hatvanas évek utolsó harmadát és a korai hetvenes éveket jellemzi; 2. „szignálművészeti" törekvések (Nádler István, Keserü Ilona, Deim Pál, Bak Imre, Halász Károly, valamint – a fiatal generációtól némiképp eltérő módon – Korniss Dezső) – ez a tendencia a hetvenes évek közepéig tart, s erősebben épít a hazai festői tradícióra; 3. „colour field" és monokróm festészeti tendenciák (Molnár Sándor, Nádler István és Hencze Tamás) – itt nem lehet egyértelmű időhatárokat megállapítani, mert 1968 és 1980 között mindvégig érvényesülő tendenciáról van szó, jelentős egyéni eltérésekkel; 4. „analitikus-konceptuális" és „land art" törekvések, valamint „minimal art" megnyilvánulások (Maurer Dóra, Gáyor Tibor, Halász Károly, Csiky Tibor, Gulyás Gyula, Mengyán András, Türk Péter, Kismányoki Károly, Szíjártó Kálmán); 5. design- és környezetesztétikai orientációjú törekvések (Fajó János, Csiky Tibor, Heritész Gábor, Paizs László).

Természetesen az itt felsorolt öt tendencia nem különíthető el élesen egymástól. Időbeli párhuzamosság éppúgy megfigyelhető, mint az egyes alkotók többféle érdeklődése, az egyes alkotói korszakok eltérő felfogása, a tárgyalt 12 év alatt elfoglalt különböző pozícióik változatos összképe. Itt csupán a főbb vonulatokat kívántuk tisztázni, az egyes alkotói pályák elemzésére nem térhettünk ki.

3. Az egyes művészek – egyéni utak

Mivel a hazai struktúraelvű és geometrikus művészet jelensége rendkívül szerteágazó, csak a legfontosabb életművek elemzésére térhetünk ki részletesen. *Bak Imre* és *Tót Endre* művészetéről az absztrakt expresszionizmus kapcsán részletesen szóltunk már. Mindketten a hazai „hard edge" és „shaped canvas" művészet kezdeményezőivé válnak a hatvanas évek végére, miután fokozatosan eltávolodnak az absztrakt expresszionizmustól. Bak művészetében már 1966 körül megindul a szerkezeti tisztázódás, az érzelmi-indulati közlés felszámolásának folyamata, illetve a festői felületkialakítás szubjektivitásának visszaszorítása. 1967 és 1972 között olyan kristálytiszta geometrikus rendszereket alkot, melyekben a személytelenül megfestett, az egyéni ecsetnyomoktól megtisztított, harsány és tömör színtestek egymásnak feszülő plasztikai ellentétként jelennek meg. Ennek logikus továbbvitele a vászon megformázása. Bak elsőként alkalmazza Magyarországon az amerikai „festőiség-utáni absztrakció" formázott vásznait, melyek a festményt tárgyszerű, keményen a környezetbe belépő, agresszíven magának helyet foglaló „dologgá" teszik. Ez a hűvös, objektív, megbonthatatlan „dolog"-szerűség választja el leginkább Bak Imre „hard edge" művészetét a hazai előzményektől és kapcsolja közvetlenül az egyetemes művészethez. A hazai szakirodalom mégis ragaszkodott ahhoz a leegyszerűsített képhez, miszerint a hatvanas évek harmadik harmadában kibontakozó ún. „neokonstruktivizmus" a hazai konstruktivizmusra támaszkodik. „Erősen kötődik a magyar konstruktivizmus hagyományához, de annak szabadabb, kötetlenebb formáját látjuk a ... Kompozíció esetében." – írja Romváry Ferenc Bak 1969-es Kompozíció c. festményéről.[18] Meggyőződésünk szerint nem a magyar konstruktivizmus „szabadabb, kötetlenebb formáját" fejleszti tovább Bak a „shaped canvas" művekben, hanem radikálisan az egyetemes művészet kortárs áramlatához kapcsolódik, a „hard edge" szemléletéhez, melynek távoli formális analógiákat leszámítva nincs köze a klasszikus konstruktivizmushoz.

Bak Imre 1972 után jelentős fordulatot hajt végre: a konceptuális művészet jellegzetes ismeretelméleti és metanyelvi kérdéseivel kezd foglalkozni. Ebből a korszakból nő ki Bak „szignálművészeti" korszaka, melyben a tiszta geometrikus jelek szimbolikus, kollektív jeltartalmakat vesznek magukra. „A népművészet gondolkozásmódjának, jelrendszerének megfigyelésével kezdte kutatni a részek egésszé szervezhetőségének a lehetőségét, a világ totalitását, azt a teljesebb világképet, amely a parányi részektől az egész megragadásáig képes átfogni és láttatni az embert körülvevő és állandóan táguló univerzumot. ... Számos kortársával szemben a népművészetből nem a felületet, a külsőséget vizsgálja, hanem az ősi jelekben, jelrendszerekben kifejezésre jutó gondolatra koncentrál." – írja Bánszky Pál, jól látva a különbséget Bak munkája és a folklorista tendenciák között.[19] Bak „szignálművészeti" korszaka a hetvenes évek végén olyan alapjelekig jut el, melyek az európai civilizáció bizonyos alapvető gondolati szimbólumaira utalnak: a labirintus jelképéhez, a kereszt, kör, háromszög jeléhez, az alfa és omega jeléhez. Ezen a ponton Bak művészetének egy hosszú, több mint egy évtizedes korszaka lezárulni látszik: a primér, tárgyszerű, személytelen és anti-szimbolikus geometrikus formától eljut a tisztán jelképi formáig, mely egy bizonyos kultúrtörténeti tradíció folyamatába ágyazódik.

Tót Endre rövid, de annál tisztább és következetesebb „hard edge" korszaka a hazai festőiség-ellenes absztrakció legkeményebb megnyilvánulása. Tót 1970-es „Csíkok" c. képsorozatán a geometrikus forma elveszti minden szimbolikus, mögöttes jelentését és tisztán tárgyszerű, lebonthatatlan, kemény és tömör „dologgá" válik. Tót színei antiesztétikusak, formái sem nem változatosak, sem nem mozgalmasak, a kompozíció pedig a függőlegesek és vízszintesek nyugalmán alapul. Ez a nyugalom azonban nem transzcendens, nem egy totális szellemi állapot vizuális kifejeződése, mint Mondrian esetében: Tót nem akar mást tompa színű, mozdulatlan és személytelen képeivel, mint a tárgyi világ megbontását egy új „tárgy" beállításával. Színes „tárgyak" ezek a képek, melyek semmiféle személyes üzenetet nem hordoznak, csakis önmaguk jelenlétét állítják. A műalkotás itt egy olyan plasztikai struktúra elemeként létezik, amely a tárgyi világgal egyenrangú akar lenni, s átveszi a tárgyi világ személytelen semlegességét.

A hazai „hard edge" törekvések markáns képviselője *Fajó János*, aki nemcsak festőként és szobrászként, hanem szervezőként is a hetvenes évek struktúraelvű művészetének és a design, a környezetesztétika, az építészeti téralakítás felé forduló művészi gyakorlatnak jelentős személyisége. Munkássága közvetlenül kapcsolódik – 1966 után – a nemzetközi geometrikus absztrakció hűvös, tárgyilagos, struktúraelvű művészetszemléletéhez. Tiszta, homogén, megtöretlen színmezői, borotvaélesen kimetszett, egyértelmű formakontúrjai képeit tárgyszerűvé, a tárgyi környezetbe belehasító „dologgá" teszik. Fajó a „hard edge" tárgyfelfogását ugyanakkor kiindulópontnak tekinti egy expanzív vizuális környezetesztétika számára: művei ezért egyaránt értelmezhetők önmagukban, mint objektumok (melyek nem személyes érzelmeket, pszichikai tartalmakat közölnek, hanem objektív plasztikai rendszereket állítanak); s értelmezhetők „projekcióként" is, azaz egy kiterjeszthető, megvalósítható, nagy méretben és mechanikusan kivitelezhető plasztikai rendszer modelljeként. Erre utal Fábián László, amikor kijelenti: „ez már nem pusztán festészet, hanem vizuális térszervezés: építészeti program, ha tetszik – ehhez viszonyítva festészete merőben kísérleti jellegű (noha önmagában, persze, semmiképpen nem tekinthetjük annak): mintha nagyobb távlatú föladatok foglalkoztatnák a mégiscsak hagyományos természetű és lehetőségű táblaképfestésnél –".[20]

A hazai talajon kialakuló „szignálművészet" képviselői meglehetősen egyéni pályákon járnak. *Nádler István* 1968 és 1971 közötti festményei részben archeológiai leletekből származó, jellegzetesen Kárpát-medence-beli formákból indulnak ki, részben pedig dél-franciaországi és németországi tartózkodásának tárgyi élményvilágából, melybe a természeti környezet éppúgy beleépült, mint az ipari-városi környezet. Nádler nagyméretű, tüzes, intenzív színekkel festett, izgalmasan bonyolult, feszültségekkel teli, mozgalmas kompozíciói ekkor közvetlenül kapcsolódnak a nemzetközi „szignálművészet" szemléletéhez, ironikus tárgyátírásához, ugyanakkor színvilágukban, a színek melegségében, érzelemgazdagságában, olykor atmoszferikus asszociációiban a magyar festészet kolorista hagyományát is felvállalják. Leginkább Keserü Ilona „Sírkő"-variációinak színvilágával rokonítható Nádler színhasználata, nem konkréten, hanem szemléletében. 1972 után Nádler művészetében jelentős fordulat következik be: a színesség átadja helyét a fekete-fehér-szürke tónusoknak, a kompozíciós mozgalmasság pedig a nyugodt, merev, monumentális és megbonthatatlan formák hűvös és személytelen mozdulatlanságának. Ekkor dolgozza ki Nádler jellegzetes „átló-motívumát", ami mintegy fél évtizeden át végigkíséri művészetét. Ekkortól kezd plasztikákat készíteni, melyek minimalista rendszerek, többnyire alapképleteken nyugvó (tükröződés, ismétlődés, növekedés) objektív formasorozatok. Festészetében elsőként alkalmazza a szerialitást: hosszú képsorozatai egyetlen elem fejlődését dokumentálják. Nádler 1972 és 1978 között a hazai „minimal art" egyik legkövetkezetesebb képviselője.

1978 után ismét felerősödik művészetében a szín térszervező szerepe. 1978 és 1980 között olyan „colour field" festményeket alkot, melyek néhány intenzív színmező belső kép energiáinak kiáramlása, térbe való kiterjedésén alapulnak. Nádler festészetében a szín mindvégig központi fontosságú, kivéve a „minimal art" kutató, objektív, dokumentáló szemléletében fogant műveit. 1980-ban éles stílusváltás következik be Nádler munkásságában, a geometrikus művészettől való teljes elfordulás szellemében.

Keserü Ilona, Deim Pál és Korniss Dezső „szignálművészeti" munkásságában rokon a jelértékű motívumok kollektív-tradicionális talajból való származása. Keserü számára a provinciális barokk művészet motívumai, Deim számára a szentendrei keverék-folklór, Korniss számára pedig egyrészt a szűrmotívumok ornamentális tárgyértelmezése, másrészt bizonyos történelmi motívumok képezik azt a kiindulási alapot, melyből – a szín fokozott térszervező hatásával – kompozícióikat felépítik. Keserü Ilona 1968-tól alkotja páratlan szépségű „Sírkő"-sorozatát, mely a hazai „szignálművészet" tradíció-igényét, a helyi motívumokhoz való kötődését remekül szemlélteti. „A XVIII. századi úgynevezett parasztbarokk népi művészet leegyszerűsödött formavilága, a sírkövek szív alakú stilizált vonalritmusa a felfedezés erejével hatott rá. Nem a temető elmúlás-képzetet keltő romantikája, mint inkább a földbe süppedt, szélfútta kövek mohával benőtt lukacsos felületének nemes formagazdagsága ragadta meg, mely egyúttal a formák kikristályosodási folyamatának, továbbélésének állandóságát is bizonyítja." – írja Romváry Ferenc.[21] Keserü a hetvenes évek közepén sajátos „colour field" műveket alkot, melyekben az egyes spektrum-színeket a kiindulási alapnak tekintett, leginkább az emberi test színére emlékeztető „semleges" alapszínhez viszonyítva rendszerezi, megtoldva ezt a szín környezetszervező lehetőségének vizsgálatával. A hetvenes évek végén ismét felerősödik művészetében az érzelmi-pszichikai kifejezést hordozó spontán festőiség, s lazul korábbi műveinek hűvös formaszigora.

Deim Pál az emberi alak stilizált, jelszerűvé tett motívumával, illetve az architektúra, mint szimbolikus jelntőségű tér (templom, ház) egymásra vonatkoztatásával építi ki jellegzetes festői világát. A hetvenes évek közepén olyan alapjelekből álló rendszert alakít ki, melyben minden jel minden más jellel kapcsolatba kerülhet, ám variálhatóságuk, kompozíciós összetettségük, váratlan és komplex térszervező aktivitásuk mégis egyetlen zárt gondolati körben mozog. Deim művészete a hazai „szignálművészet" leginkább tradicionalista megnyilatkozása: bár beépülnek festészetébe olyan alapjelek, melyek ipari környezetre, a modern tárgyi valóság személytelen, gépies, hűvös világára utalnak, mégis a stilizált emberalak, illetve az ebből származtatott bábu-motívum által a deimi festészet mindvégig megőrzi a hagyományos emberközpontúság mozzanatát. Míg Nádler, Keserü, Korniss, Halász Károly „szignálművészetében" absztrakt jelekből szerveződik a mű, addig Deim sajátosan megőrzi az ember-alakot.

Kornis Dezső 1968-tól készített „Szűrmotívum"-variációi a Deimmel ellentétes utat járják be. Míg Deim az ember-alakot absztrahálva jut el bizonyos alapjelekig, addig Korniss az ornamentális jelek absztrakt formáinak antropomorfizálását kísérli meg. Korniss az ornamentális motívumokat úgy állítja egy összetett kompozícióba, hogy dramatizálja őket, emberi gesztusok és viszonyok hordozóivá teszi a szűrmotívumokat. Geometrikus absztrakt kompozícióin némiképp hasonló módszert alkalmaz: a pajzs- és zászló-, illetve kereszt- és sávmotívumok egyszerre tűnnek tárgynak és sajátos „dramatizált" ornamentális képnek. Különösen „Pajzs"-sorozatában valósítja meg a „tárgyszerűség" kornissi felfogását: a borotvaélesen kimetszett formák, személytelen, hűvös színek, homogén színmezők olyanná teszik a képet, mint egy tárgy a sok közül. Ezt fokozza a leképezett motívum tárgy volta: Korniss zászlót, pajzsot, sávos címertáblát (felfogható akár közlekedési jelnek is, ha az ipari civilizáció jelei felől nézzük) fest le, de úgy, hogy a lefestett motívum azonos ma-

gával a képpel. Így Korniss mintegy „megismétli" a tárgyat, kivitelez egy új tárgyat, ami a többi mellé kerül. Csakhogy ezek a tárgyak egyként konkrét, megfogható, anyagi, fizikai tárgyak és elvont, intellektuális, kollektív szimbólumok (zászló); s így Korniss egyszerre tárgyiasít egy elvont tartalmat és absztrahál egy konkrét tárgyat.[22]

Halász Károly 1975 és 1982 közötti „szignálképei" a szó szoros értelmében jelek: országúti táblák, illetve nagy ipari tárgyak jelszerű átírásai. Halász festészetében közvetlenül felfedezhető a nemzetközi „szignálművészet" hatása, elsősorban Allan d'Arcangelo ipari-technikai környezetből vett jeleinek és kompozíciós módszerének hatása. Ugyanakkor Halász olyan rejtett festői finomságokkal dolgozza fel jeleit, melyek nem az ironikus tárgyértelmezés irányába, hanem egy intellektuális, elvont problémákat kutató, sajátosan európai „szignálművészet" irányába mutatnak. Nem véletlen az sem, hogy Halász Károly művészetében erősen hat a „konceptuális művészet" is; s a hagyományos táblakép műfajában is többnyire konceptuális kérdések is foglalkoztatják. 1981-től Halász Károly művészetében is jelentős fordulat következik be, a személyes tartalmú „új festőiség" felé.

Nádler István művészetében már elemeztük a „colour field" szerepét. *Molnár Sándor* festészete a hetvenes években is megőrzi a „színes mező" festészet alapvető érzelmi telítettségét, a színek hordozta felfokozott pszichikai közlés mozzanatát, noha ekkor Molnár is elvont gondolati struktúrákba szervezi az expresszív mozzanatokat. „Princípium"-sorozatában a függőleges-vízszintes alaptengelyek elvont meditatív tartalmak köré rendezik a „színes mező" hordozta személyes tartalmakat. Molnár Sándor munkássága a hazai struktúraelvű művészet legszemélyesebb megnyilvánulásai közé tartozik.

Vele éppen ellentétes *Hencze Tamás* alkotói pályája. Hencze festészetében 1967 után felerősödik a tisztán strukturális problémák iránti érdeklődés; 1968-ra teljesen eltűnnek művészetéből a személyes, pszichikai-érzelmi mozzanatok, amint hosszú időre uralomra jut a teljes monokrómia is. Hencze hűvös, mozdulatlan, személytelen, intellektuális művészi világában a tér elvont, testetlen, személyen túli univerzumként jelenik meg. Nem csupán fizikai értelemben végtelen, hanem metafizikai értelemben is: emberen túli, az egyéni akaraton kívül álló, a választás szabadságát nem ismerő, mindent elnyelő kozmosz. Hencze rendkívül lecsupaszított, puritán képi világában a legkisebb elemnek is döntő jelentősége van. A lilásszürke, fehértől feketéig terjedő tónusok a kiismerhetetlen, befogadhatatlan, ellenőrizhetetlen végtelen érzetét keltik; a visszafogott, hűvös színvilág a csend képzetét sugallja, az ismétlődő formák monotonsága pedig az idő múlásának végtelen lassúságát, pontosabban az emberi, szubjektív idő-érzés eltűnését. Ami az egyes indivíduum számára felfoghatatlanul tág, felfoghatatlanul lassú, az a végtelen tér számára tompa és megváltoztathatatlan adottság, mely önmagában nem minősíthető. Ebbe a végtelen térbe hasítanak bele Hencze negatív struktúrái: fehér sávok, vagy fekete csíkok, foltok, vonalak. Ezek olyan módon kísérlik meg rendszerbe foglalni a teret, hogy az értelmezhetővé váljon: növekedés vagy csökkenés, közeledés vagy távolodás, szűkülés vagy tágulás folyamatai rajzolódnak ki ezáltal, melyek végső soron egy szigorú, zárt, meghatározott struktúra felépülését vagy szétesését hordozzák.

Egyedülálló a magyar festészetben az a következetesség és redukció, ami Hencze művészetében megvalósul. A hatvanas évek harmadik harmadában még felfedezhető az op art illuzionisztikus térérzékeltetésének némi hatása, ám egyre inkább a tér intellektuális-meditatív felfogása válik döntővé. Hencze megőrzi ugyan a térillúzió bizonyos mozzanatait, ám ezeket szigorúan alárendeli spirituális mozzanatoknak. Így a tér egyszerre jelenik meg fiktív-képzeleti erőtérként, bizonyos folyamatok tereként és gondolati-spirituális térként, a végtelen univerzum metafórájaként. A képfelület egyszerre „üres", „konkrét", „síkszerű" (még ha ezen a síkon térillúzió, látszat-mélység jelenik is meg); s ugyanakkor „telített",

„meditatív", spirituális értelemben „mély" (mert nem a tér mélységének látszatát nyújtja, hanem a végtelenség és az emberen túli világ gondolatilag befogadhatatlan, sőt „morálisan elfogadhatatlan" végtelenségét). Ebben a vonatkozásban Hencze művészete Yves Klein metafizikus monokróm festészetével, a német Zero Gruppe természetmisztikájával, Jef Verheyen végtelenséget sugalló monokróm művészetével áll szoros kapcsolatban; s némiképp Gerd Richter festészetével, amennyiben mindkettőjük művészete arra a feszültségre épül fel, ami a képfelület konkrét, illuzionisztikus felfogása, illetve a képnek mint elvont, metafizikai tartalmakat közvetítő, egy elvont térszemléletet megtestesítő, jelszerű, intellektuális felfogása között van.

A struktúraelvű művészet legintellektuálisabb, analitikus, experimentális vonulatát képviseli *Maurer Dóra, Gáyor Tibor, Mengyán András, Türk Péter*, valamint *Gulyás Gyula* és *Csiky Tibor* bizonyos munkái. Közös művészetükben a műalkotásnak mint egy plasztikai folyamat dokumentációjának a felfogása; illetve az objektív plasztikai összefüggések személytelen és precíz feltérképezésének igénye. Ez ugyanakkor jelentős egyéni eltérésekkel valósul meg. Maurer Dóra munkásságába jelentős mértékben beépülnek a konceptuális művészet önreflexiós mozzanatai, az eszközök vizsgálatától a mű létrehozása eszközeinek a létrejövés folyamata során való megsemmisüléséig. Maurer olyan lenyomatokat készít, melyekben a nyomó felület (lemez) az újabb nyomás során roncsolódik, vagy jelentősen megváltozik, mígnem felszámolja önmagát. Az újabb nyomatok mindig roncsolják az alapeszközt, s a mű mint sorozat ennek dokumentációja. Más munkáin, így az 1978-ban Hollandiában bemutatott „Eltolódás"-sorozatokon[23] a „hard edge" formavilágához hasonló geometrikus rendszerből indul ki, ám expanzív jelleggel fejleszti tovább a térben kiterjeszthető kompozíciót. Az „Eltolódás"-sorozatok magukba foglalják egyrészt a megfestés folyamatát (ezt 1983-ban filmen dokumentálja); másrészt modellezik egy potenciálisan végtelen térbeli terjeszkedés folyamatát is (ezt adott belső terek „kifestésével", azaz egy lehatárolt intérieur vizuális birtokbavételével valósítja meg 1982-ben és 1983-ban). Mindez azt mutatja, hogy Maurer Dóra experimentális művészetében a struktúra mindig projektív jellegű, azaz mindig úgy is értelmezhető, mint modell, mint kiterjeszthető plasztikai rendszer koncepciója – ugyanakkor határozott önértéket is képvisel.

Gáyor Tibor és Mengyán András purista, kutató művészetének középpontjában a térbeli rendszerek kutatása áll. Gáyor a tér és a sík viszonyának, illetve a térben szervezhető plasztikai folyamatok síkbeli jelzésének problémájával foglalkozik. A térben lezajló plasztikai mozgások síkbeli megfelelőjének kutatása ugyanakkor olyan sorozatokat hoz létre, melyek nem egyszerűen dokumentálják a folyamatokat, hanem maguk válnak önértékű folyamatokká, gyakran több irányú következtetéseket nyújtó „alternatív" megoldásokat mutatva fel. Mengyán András több szempontból rokon kérdésekkel foglalkozik, nála azonban a struktúra határozottan képi struktúraként jelentkezik, mégpedig úgy, hogy a kétdimenziós felület, a fekete-fehér-vörös (esetenként egy másik szín) színrendszer mindig az adott, konkrét képsíkra vonatkoztatva jelenik meg, azaz képi jelként; míg Gáyor esetében inkább térbeli jelzésekről lehet beszélni, egy potenciálisan három dimenziós térstruktúra jeleiről.

Kismányoki Károly és *Szíjártó Kálmán* közös „land art" kísérletei 1970–71 során a hazai „land art" első megnyilatkozásaiként értékelhetők. A természeti környezet véletlenszerű, nem tudatosan alakított kerete a belehelyezett geometrikus elemekkel átértelmeződik: a tudatosan oda állított elemeken követhetővé válnak a természeti mozgások, folyamatok, s ezáltal a környezet jelzései beépülnek a szigorú, reduktív rendszerbe, míg ez utóbbi – tárgyként – beépül a természeti környezetbe. Ez a kettősség számos elvi kérdést is felvet: egyrészt a műalkotás tágasságának, lehatárolhatóságának kérdését; másrészt a véletlen és a

tudatosság, megtervezettség viszonyának kérdését; harmadrészt a műalkotás tárgy-jellegének, anyagiságának, illetve intellektuális szemléletként, koncepcióként (azaz tárgy nélkül valóként, anyagtalanként) felfogott létének kérdését. A „Pécsi Műhely" alkotói, rövid geometrikus absztrakt és op art alkotói korszakuk után, közvetlenül az egyetemes művészet experimentális irányzataihoz, elsősorban a „land art"-hoz és a konceptuális művészethez fordulnak. Kilépve a pécsi képzőművészeti tradíció világából, az egyetemes modern művészethez való felzárkózás képviselőivé válnak, s a hetvenes évek első felében a hazai struktúraelvű és konceptuális művészet igen jelentős alkotóiként értékelhetők.

Haraszty István mobilművészetét a struktúraelvűség és a konceptuális kérdések iránti érdeklődés egyaránt jellemzi. Ugyanakkor sajátos naivitás, groteszk szemlélet is belecsempésződik Haraszty világába. Munkái távolról sem a hűvös, személytelen, technicista strukturális plasztika és kinetikus művészet termékei: a játékos és olykor csúfondáros, ironikus szemlélet visszabillenti Haraszty műveit a „pszeudo-gépek", a használhatatlan szerkezetek visszájára fordított poetikusságába. Haraszty szerkezetei többnyire egy-egy jellegzetes emberi tulajdonság sajátosan rejtett, egzakt szerkezet mögé bújtatott, ironikus megfogalmazásait nyújtják; illetve a gépek tökéletessége és a gyakran megdöbbentő értelmetlensége közötti feszültséget fejezik ki. Művészete egyedülálló jelenség.

(1983)

JEGYZETEK

1. A „festőiség-utáni absztrakció", azaz angolul „post-painterly-abstraction" az ötvenes évek végén alakul ki, s a hatvanas években válik az egyetemes absztrakt művészet fő áramává. Élesen antiromantikus, antiszubjektív, érzelem-ellenes, kifejezésellenes, személytelen és objektív művészet, melynek célja nem a személyes pszichikai-emocionális tartalmak kifejezése, hanem a tárgyszerű, személytelen, hűvös és precízen meghatározott struktúrák felépítése. Különböző irányzatai egyaránt a struktúraelvűséget érvényesítik a kifejezéssel szemben. Első megnyilvánulási formája az amerikai Frank Stella, Kenneth Noland, AlHeld és Jack Youngerman által képviselt „hard edge", illetve „shaped canvas", melyben a geometrikus formaképzés teljesen elveszti személyességét, érzelmi és szimbolikus jelentésrétegeit és a maga közvetlenségében tárgyszerű, dologszerű plasztikai „tényként" jelenik meg. Másik jellegzetes irányzata a „colour field" festészet, amely az absztrakt expresszionizmus „hűvös" vonulatából, Mark Rothko, Barnett Newman, Ad Reinhardt festészetéből indul ki, Helen Frankenthaler és Morris Louis festészetén át jut el Ellsworth Kelly, Larry Poons, Jules Olitski művészetéhez. További irányzatot képvisel a „minimal art", melyet az amerikai Sol LeWitt, Donald Judd, Carl Andre, Robert Morris, Robert Smithson, Walter de Maria, Dan Flavin művészetéhez kapcsolhatunk. Európai talajon mindezek az irányzatok elsősorban a nyugatnémet és a holland, valamint az itáliai művészetben, illetve – némiképp önálló úton fejlődve – az angliai szobrászatban jelentkeznek. A francia művészetben alig találjuk nyomát a „festőiség-utáni absztrakció" hatásának.
Lásd még: SMITH, R.: Minimalism. In: STANGOS, N.: Concepts of Modern Art. Thames and Hudson, London, 1981, 244.; LUCIE-SMITH, E.: Movements in Art since 1945. – Post-painterly abstraction. Thames and Hudson, London, 1969. 1975., 94.

2. A „minimal art" szűkebb értelemben Sol LeWitt, Carl Andre, Donald Judd, Robert Morris, Robert Smithson, Walter de Maria amerikai művészek, illetve a holland Carel Visser és Peter Struycken, a francia Daniel Buren, az olasz Enrico Castellani, Piero Dorazio, Niele Toroni, az angol Richard Long, a német Thomas Lenk munkásságához kapcsolódik. Tágabb értelemben azonban ide számítanak mindazok az absztrakt, többnyire geometrikus alapformákból építkező művészek, akik a plasztikai struktúraszervezés alapjait kutatják, bizonyos legalapvetőbb viszonyokat, összefüggéseket demonstrálnak, s a plasztikai rendszereket saját szélsőértékeiig (anyagtalanság, dimenziótlanság, „laposság", átlátszóság stb.) viszik el. A „minimal art" tiszta képletekben, egyértelmű modellekben gondolkozik; s alapvető ismeretelméleti kérdésfelvetéseiben sokban rokon a konceptuális művészettel. Sol LeWitt munkásságában a kettő össze is kapcsolódik. Lásd még: THOMAS, K.: Bis Heute: Stilgeschichte der bildenden Kunst im 20. Jahrhundert. DuMont Schauberg, Köln, 1971. – Minimal art. 243.

3. A „formázott vászon" (angolul: „shaped canvas") a „hard edge" művészet egyik jellegzetes megoldása, melyet Frank Stella, Kenneth Noland, Jeremy Moon, John Walker, valamint – más összefüggésben, a „colour field" festészetben – Ellsworth Kelly alkalmazott, főként a hatvanas és korai hetvenes években. A hazai művészetben Bak Imre, Nádler István, Molnár Sándor, Fajó János művészetében jelentkezik.

4. A „pop art" és az ún. „újrealizmus" az ötvenes évek közepétől kibontakozó, s a hatvanas évek első felében kiteljesedő művészeti jelenségcsoport, amely főként az iparilag fejlett, fogyasztói társadalmak tárgyfetisizmusára, a tö-

megmédiumok – mindenekelőtt a fotó, film, televízió – tudatformáló, standardizáló hatására, illetve az elszemélytelenedés, elidegenedés tényére reagál. Míg az angliai és Egyesült Államok-beli „pop art" törekvések radikálisan a sokszorosítás, mechanikus tárgy-termelés jelenségét emelik ki, addig a francia „Nouveau Réalisme" az élet és művészet radikális egyesítését, az esztétikai arisztokratizmus teljes felszámolását tekinti fő feladatának. Míg az angol és amerikai „pop art" hűvösen ironikus, távolságtartó és semleges, addig a „Nouveau Realisme" politikailag elkötelezett, baloldali, anarchista, a diákmozgalmakkal szimpatizáló és szociológiailag tudatosan kritikus pozíciót képvisel. Lásd még: LIPPARD, L.R.: Pop Art. Thames and Hudson, London, 1970.; FINCH, Ch.: Pop Art – Object and Image. Studio Vista/Dutton Pictureback, London 1969.; A „pop art" és a „Nouveau Realisme" tendenciáknak a velük párhuzamos egyéb irányzatokhoz való viszonyáról és a korszakolás kérdéséről lásd: HEGYI L.: A nyugati művészet történetének periodizációs kérdései. In: Művészet 1981/9. XXII. évf. 47.

5. LUCIE-SMITH, E.: Movements in Art since 1945. Thames And Hudson, London 1969. 1975. 94.

6. A „szignálművészet" a modern ipari civilizáció hétköznapi életében, a nagyvárosi környezetben felhalmozódó jelek, emblémák, szignálok, vizuális jelzések dömpingjének hatásából indul ki. A „pop art" és a „festőiség-utáni absztrakció" között helyezhető el, mivel egyrészt szociológiailag felismerhető, jelzésszerű tárgyakat, emblémákat dolgoz fel, tehát a hétköznapi, populáris kultúrából meríti ironikusan átértelmezett anyagát; másrészt viszont gyakran absztrakt, geometrikus képi rendszerbe szervezi ezt az anyagot, ritmizálja, agresszív színekkel dinamizálja, ismétlődő rendszerekké fejleszti. Harsány, provokatív színei és keményen kimetszett, dinamikus formái a modern ipari társadalmak tárgyközpontúságát, a tárgy agresszív térhódítását tárják elénk, s egyben ironikusan visszájára is fordítják a tárgy „komolyságát". Lásd még: THOMAS, K.: Bis Heute: Stilgeschichte der bildenden Kunst im 20. Jahrhundert. Verlag M. DuMont Schauberg, Köln, 1971. – Signalkunst 228. – Neue Figuration 297.

7. Lásd: THOMAS, K.: i. m.: 112.; WALKER, J.A.: Art Since Pop. Thames and Hudson, London, 1975. – Back to nature: Earth, Land and ecological art 35.

8. A Német Szövetségi Köztársaságban 1958-ban alakult művészcsoport, a düsseldorfi Heinz Mack, Otto Piene és Günter Uecker részvételével, majd hamarosan több külföldi művész csatlakozásával (Yves Klein, Lucio Fontana, Piero Dorazio, Jesus Raphael Soto) olyan nonfiguratív, struktúraelvű művészet kialakítására törekedett, amelyben a természet, a kozmosz és az ember által teremtett „második természet", a gépi civilizáció új összhangra talál. A „Zero Gruppe" művészetfelfogásában részint Mondrian, Malevics és a Bauhaus purista, reduktív spirituális szemléletére épített, részint az op art és a kinetikus művészet kezdeményezéseire, részint pedig a fénynek, mint anyagtalan, átszellemült jelenségnek művészi felhasználására, térszervező és rendszeralkotó képességére támaszkodott. A fény minőségének kibontakoztatásán és a fény által meghatározott tiszta, elvont, geometrikus rendszerek intellektuális-metafizikus jelentésein alapult a „Zero Gruppe" sajátos modern panteizmusa. Lásd még: THOMAS, K.: i. m.: – Op art 234.

9. HOFMANN, W.: A modern művészet alapjai. Bevezetés a modern művészet szimbolikus formáinak világába. Corvina, Budapest, 1974. 273.

10. Lásd: GRAY, C.: Das grosse Experiment. Die russische Kunst 1863–1922. Verlag M. DuMont Schauberg, Köln 1974. – VIII. 1921–1922. Für und gegen eine utilitaristische Kunst; Das Ende der Tafelmalerei; 223.

11. „A jóságban, a szeretetben és a testvériességben az egyensúlyra való törekvést látom, vagy másként fogalmazva, a terhek elosztására való törekvést. A mérnökök és az építészek is, alapjában véve, semmi mással nem foglalkoznak, mint azzal, hogy a súlyokat egy súlytalan rendszerbe szervezzék. ... A jócselekedetek az embert szentté teszik, ami azt jelenti, hogy elveszti a súlyokat, terheket, a hatalmát és a személyiségét." – írja Malevics „A szuprematizmus mint tiszta megismerés" című tanulmányában, melyben az esztétikai értékeket közvetlenül etikai értékekre (egyensúly = a terhek megosztása, a hatalomról való lemondás; univerzális harmónia = az individuális érdekek felszámolása; tiszta tárgynélküli művészet = a dologi-tárgyias érdekekről való lemondás, a széthúzó anyagi mozzanatoknak egyetlen szellemi rendbe szervezése stb.) vezeti vissza. Malevics spirituális művészetfelfogása 1920 után, de még élesebben 1922 után szembehelyezkedett a Tatlin és Rodcsenko által képviselt produktivizmussal, amely a közvetlen társadalmi hasznosságnak vetette alá a művészetet. Lásd még: GRAY, C.: i. m.: 233.

12. THOMAS, K.: i. m.: 228.

13. A „Képarchitektúra" művészetfelfogásáról lásd: KASSÁK L.: Az izmusok története. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1972. – A MA története, 202., 258.; KASSÁK L.: Éljünk a mi időnkben. Írások a képzőművészetről. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1978. – Képarchitektúra, 53.; – A konstruktivizmusról, 84.; SZABÓ J.: A magyar aktivizmus művészete 1915–1927. Corvina Kiadó, Budapest, 1981. – A kép és a tér felfogásának változatai. Az aktivizmus elméleteinek műfaji megvalósulásai, 106.; HEGYI L.: A tárgynélküliség értelmezése Kassák képarchitektúráiban. In: Művészettörténeti Értesítő 1981, XXX. évf. 3. szám, 194.

14. A SZÜRENON-kiállításról lásd: SINKOVITS P.: Jubileumi kiállítás a Kassák Klubban. Művészet 1980/2. 40.; az IPARTERV-kiállításokról lásd: BEKE L.–HEGYI L.–SINKOVITS P.: „IPARTERV" 68–80. kiállítás katalógusa, Budapest, IPARTERV, 1980.

15. A „Pécsi Műhely" munkásságáról lásd: HEGYI L.: A Pécsi Műhely plakátjairól. In: Művészet 1976/11. 24.; HEGYI L.: Konstruktivistische tendenzen in de Hongaarse kunst. In: Hongaarse konstruktivistische kunst 1920–1977. Kiállítási katalógus, Utrecht 1978.; HEGYI L.: Pécsi Műhely 1970–1980. Kiállítási katalógus, Székesfehérvár, Csók István Képtár, 1980.

16. A modern képzőművészet kollektív kommunikációs lehetőségeiről lásd: BAK I.: A képzőművészet új funkciólehetőségei. In: Régi és új formák. Szerk.: Zelnik József. Budapest, Népművelési Intézet, Magyar Helikon, 1980. 20. A modern művészet és a mítosz kapcsolatáról, a mítosz vizuális jelképeiről és ezek művészi felhasználásának lehetőségeiről lásd: BAK I.: Mí-

tosz, művészet, jel. In: Kapcsolatok. II. kötet, Mítoszok, mesék, jelek. Népművelési Intézet, Budapest, 1980. 65.

17. A Bak Imre által kidolgozott „szignálművészetről" lásd: HEGYI L.: „Magyar konstruktivista tendenciák" kiállítás Utrechtben. In: Művészet Évkönyv 1978. 277.

18. ROMVÁRY F.: Bak Imre: Kompozíció, 1969. In: HÁRS É.–ROMVÁRY F.: Modern Magyar Képtár Pécs. Corvina Kiadó, Budapest, 1981. 294.

19. BÁNSZKY P.: Bak Imre. Képzőművészeti Kiadó, Budapest, 1982. 20.

20. FÁBIÁN L.: Fajó János. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1979. 22.

21. HÁRS É.–ROMVÁRY F.: i. m. 290.

22. Korniss legújabb alkotói korszakának tárgyértelmezéséről lásd: HEGYI L.: Korniss Dezső három új képéről. In: Művészet Évkönyv 1976. 258.

23. Lásd: Hongaarse konstruktivistische kunst 1920–1977. Utrecht 1978. 90, 91, 92. sz. mű.

Lóránd Hegyi: **Strukturalistische und geometrische Kunst in Ungarn zwischen 1968–1980**

(Vom Verfasser wurde keine Zusammenfassung der Redaktion zur Verfügung gestellt.)

DEIM PÁL

Mesterek és tanítványok

Három generáció alkotásai a MűvészetMalomban

A szentendrei MűvészetMalomban Időhíd 2000 – Mesterek és tanítványok című rendezvénnyel folytatódik az összművészeti fesztivál, több mint ötven kortárs és tizenhárom már nem élő mester alkotásait felvonultatva. A városban egyébként vita alakult ki a malombeli programok irányultsága miatt.

Dudás Éva

A szentendrei MűvészetMalomban ma délután kezdődik az Időhíd 2000 – Mesterek és tanítványok című összművészeti fesztivál, melyen belül – annak ellenére, hogy a művészeti központ programjaival kapcsolatban néhány hete heves vita robbant ki – a szeptember 24-éig látható képzőművészeti tárlaton három generáció alkotásait vonultatják fel.

Deim Pál festőművész – akinek képei szerepelnek a kiállításon – a Szentendrei Teátrum és a MűvészetMalom házassága kapcsán több pontot is kritizált a malom működésében, és a rendezvények szervezésében. Elsőként a „kortárs művészeti központ" elnevezés ellen tiltakozott, mondván, „a Malom első perctől kezdve a szentendrei festészet múzeumaként lett indítva..., és a jelenlegi öszvér intézmény alkalmatlan a szentendrei művészet kezelésére." (A városban az utóbbi néhány év alatt az idei nyáron rendezték a legtöbb képzőművészeti kiállítást!) Nagy János, a MűvészetMalom kurátora a malom külső építészeti megoldásait, és a programok összeállítását bírálta, mondván, semmi keresnivalója olyan művész alkotásainak a malomban, akinek képeit nem Szentendre ihlette.

Igaz, a nyári programba néhány előre nem látható hiba is becsúszott – például a félkész fotótárlat megnyitása – ám aki a színházi uborkaszezonban kulturális kikapcsolódásra vágyott, mindvégig találhatott magának programot. A kritikák kapcsán felmerül a kérdés, hányan látogatnának el a régi fűrészmalomba, ha csak képzőművészeti tárlatok váltogatnák egymást? A hétvégi összművészeti fesztiválra sem csak a képzőművészet területéről gyűjtöttek mestereket és tanítványokat, hanem a zene, a színház, az irodalom és a film világából is. A legnagyobb hangsúlyt a képzőművészetre helyezték: a kiállítás gerincét húsz meghívott művész alkotja, akik egy-egy művet választottak saját mesterüktől, illetve tanítványaiktól. A zenei programokban a barokk és a kortárs muzsikát párosították össze, az irodalmat a Kertész Imre, Spiró György és Orbán János Dénes triász képviseli, esténként a Vándormoziban Huszárik Zoltáné, Tóth Jánosé és Szirtes Andrásé lesz a főszerep. Ladányi Andrea és a La Dance Company ősbemutatóját pénteken este láthatja a közönség, a kicsiket pedig minden délelőtt a művészeti matiné várja.

MAGYAR HÍRLAP, 2000. SZEPT. 8. 8.o.

MAJLÁTH MIKES LÁSZLÓ

Bush, amerikai elnökjelölt azt mondta a The New York Times egyik újságírójáról, Adam Clymerről, hogy egy első osztályú seggfej. A bibi csak ott volt, hogy már be voltak kapcsolva a mikrofonok, s az egész terem, sőt tévénézők milliói is hallották a rosszindulatú megjegyzést. Nincs szerencsém ismerni Clymer kollégát, fogalmam sincs róla, hogy első osztályú, másodosztályú vagy osztályon felüli seggfej-e. Ennek ellenére tudomásul veszem, hogy Bush elnökjelöltnek joga van seggfejnek nevezni a tömegkommunikáció egy jeles vagy jeltelen képviselőjét. Természetesen csak abban az esetben, ha a kolléga is bármikor seggfejnek nevezheti az elnököt, az alelnököt vagy más egyéb seggfejet. Ezt hívják a seggfejek demokráciának.

Egy perui férfi tőből lemetszette férfiasságát, mert nem engedték be a limai parlamentbe. A magyar lélek teljesen másként reagál, mint egy vérbeli latin-amerikai. Jómagam akkor metszettem volna le a magamét, ha erővel be akarnak tuszkolni a parlamentbe, amikor Lányi Zsolt éppen a második bécsi döntést hallelujázza. Lányi úrra felnéztem mint hadi számtani lángelmére, amikor felállította az „egy magyar szurony többet ér, mint hatszáz amerikai rakéta" axiómát, amikor pedig az újpesti dunai flottillabázist öntestével védte a HM-agresszorokkal szemben, lélekben megsüvegeltem. Mi lesz velünk, ősi újpestiekkel, ha elkótyavetyélik hajóhadunkat, s ezentúl már nem lövethetjük monitorjainkkal a pesti Fehér Házat, ha úri kedvünk úgy tartja. Ezúttal viszont Lányi képviselő úr túllőtt a célon, nekem meg operálhatnák vissza a micsodámat egy hazatért észak-erdélyi urológiai klinikán. Mint annak a szegény limai úrnak, aki csak anyagi segítségért kívánt folyamodni a perui nem engedték neki. Magyarországon l volna magához nyúlnia megszorult kedvezményekkel, lakáshitelekkel, ja sel sietnek azok segítségére, akik esetl ni vagy belé akarnak szúrni. Néhány é kában egy hasonló sorsú férfiú világ igaz, neki a neje vágta le, s nem a limai nye. Ha a limai úrnak is sikerül visszav hatja szerszámát a kereskedelmi tévék sorában, talán még egy perui szappan rülhet, s pár év múlva milliomosként aztán elmondhatjuk: ez egy tőről mets

---

Galántáról vendégeskedik nálunk a kis soha nem látta Magyarországot, ezért el nába cápát nézni, a Duna Plazába korcs lövöldözni, a Mammutba lökdösődni, a tiplexezni, a Westendbe pedig megnéz ajándékát, a csőrepedésben szenvedő, l után közöltem vele, hogy vége a moc multiprogramnak, az állatkert és a vidám velődni fogunk. Először megmutattam r az Erzsébet téren, az ideiglenesen leállító roksári úton, majd az új Pesti Magyar Sz sétáltunk az új Pesti Magyar Múzeumh tam megmutatni a koronát, mert az ner kis Vince nagyon muzikális, szereztem r új Pesti Magyar Filharmonikusokhoz, m jót a Pesti Magyar Sportuszodában a Ma Vince a Pesti Magyar Lovardára is kívá ti Magyar Egészségvédelmi Intézet sen kis drogfüggőt. Aznap este rendezték a selejtezőt, remekül játszott a pesti ma másnap még a Pesti Magyar Sport is ö Vincét, a kis szlovákiai magyar klapeco tette a pesti magyar büszkeség. Örömn jen a Pesti Magyar Kulturális Örökség l

MAGYARORSZÁG
HONGRIE

1932-ben született Szentendrén. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán 1963-ban fejezte be tanulmányait festő szakon. 1969 óta foglalkozik plasztikák készítésével is. Több egyéni kiállítása volt itthon és külföldön. Részt vett számos külföldön rendezett reprezentatív magyar kiállításon (Bologna, Pesaro, Szczecin, Oslo, Würtzburg, Dortmund). Az V. Pécsi Kisplasztikai Biennálén 1976-ban díjat nyert.

Né en 1932 à Szentendre. Il a terminé ses études de peintre en 1963 à l'École Supérieure des Beaux-Arts de Budapest. Exécute des œuvres plastiques depuis 1969. Plusieurs exposition individuelles en Hongrie et à l'étranger et participation aux expositions hongroises représentatives organisées à Bologne, Pesaro, Szczecin, Oslo, Würtzburg, Dortmund. Il a remporté un prix à la Ve Biennale de la Petite Sculpture de Pécs (1976).

DEIM Pál
Cim — Adresse : 2000 Szentendre
Lukács fivérek útja 5.
Művésztelep

211. TÖRTÉNELEM I., 1972
bronz, 27 × 20 × 18 cm
Janus Pannonius Múzeum, Pécs tulajdona

212. TÖRTÉNELEM II., 1978
bronz + műanyag, 27 × 20 × 18 cm

213. TÖRTÉNELEM III., 1978
bronz + műanyag, 27 × 20 × 18 cm

214. TÖRTÉNELEM IV., 1978
bronz + műanyag, 27 × 20 × 18 cm

215. TÖRTÉNELEM V., 1978
műanyag, 27 × 20 × 18 cm

HISTOIRE I., 1972
bronze, 27 × 20 × 18 cm
Propriété du Musée Janus Pannonius de Pécs

HISTOIRE II, 1978
bronze + matière plastique, 27 × 20 × 18 cm

HISTOIRE III, 1978
bronze + matière plastique, 27 × 20 × 18 cm

HISTOIRE IV, 1978
bronze + matière plastique, 27 × 20 × 18 cm

HISTOIRE V, 1978
matière plastique, 27 × 20 × 18 cm

209.

LIBANON
LIBAN

1942-ben született Beit-Chababban. Munkái számos egyéni és csoportos kiállításon kerültek bemutatásra. 1964-ben szobrászati első díjat nyert Mont-Libanban. Tanulmányúton járt Afrikában, Olaszországban. Főleg fával és fémmel dolgozik. 1977-ben Beyrouthban szerepelt kisplasztikai kiállításon. Több szobra került jelentős külföldi gyűjteményekbe, neves államfők tulajdonába. Most bemutatott kisplasztikáit az 1975—76. évi libanoni polgárháború gránátrepeszeiből készítette.

Né en 1942 à Beit-Chabab. Participation à plusieurs expositions individuelles et collectives. Voyages d'étude en Afrique, en Italie. Travaille surtout le bois et le métal. Premier prix de sculpture au Mont-Liban en 1964. Exposition de petites sculptures à Beyrouth en 1977. Plusieurs de ses œuvres appartiennent à des collections étrangères importantes et à des personnalités politiques connues. Les statues exposées sont réalisées avec des éclats d'obus provenant de la guerre civile de Liban, 1975-76.

GHSOUB, Fares
Cím — Adresse : Beyrouth
Nar-Elias

207. ISTEN VELETEK FEGYVEREK, 1976
fém, 46×16 cm

ADIEU LES ARMES, 1976
métal, 46×16 cm

208. SZOLIDARITÁS, 1977
fém, 38×36×14 cm

SOLIDARITÉ, 1977
métal, 38×36×14 cm

209. SZABADSÁG, 1977
fém, 36×15×9 cm

LIBERTÉ, 1977
métal, 36×15×9 cm

210. HARCI TULIPÁNOK, 1977
fém, 46×13×9 cm

TULIPES DE GUERRE, 1977
métal, 46×13×9 cm

220.

MAGYARORSZÁG
HONGRIE

KONYORCSIK János
Cím — Adresse : 1139 Budapest
Máglya köz 3.

1926-ban született Pesterzsébeten. 1950—56 között végezte tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán; Mikus Sándor és Pátzay Pál volt a mestere. 1958 óta részt vesz a jelentős hazai és a külföldön rendezett reprezentatív magyar kiállításokon. Több köztéri szobra került felállításra Budapesten és vidéki városokban. Egyéni kiállítása 1972-ben volt Budapesten. 1971-ben a budapesti Vadászati Világkiállítás egyik képzőművészeti nagydíjának nyertese. A Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola vezető szobrásztanára. Kétszeres Munkácsy-díjas (1963, 1977).

Né en 1926 à Pesterzsébet. Entre 1950 et 56, études à l'École Supérieure des Beaux-Arts de Budapest, élève de Sándor Mikus et de Pál Pátzay. Participe depuis 1958 à des expositions nationales et aux expositions hongroises représentatives organisées à l'étranger. Il a exécuté de nombreuses sculptures pour les places publiques de Budapest et des villes de province. Exposition individuelle en 1972 à Budapest. En 1971 il a remporté un des grands prix d'art de l'Exposition Mondiale de la Chasse organisée à Budapest. Professeur de sculpture à l'École Secondaire d'Art et d'Art Décoratif. Lauréat du prix Munkácsy (1963, 1977).

216. M. S. MESTER EMLÉKÉRE, 1975
bronz, 50 cm
Kulturális Minisztérium tulajdona

217. LULU EMLÉKÉRE, 1975
bronz, 36 cm

218. GÓTIKUS NOSZTALGIA, 1976
bronz, 36 cm

219. DOMA, 1977
bronz, 34 cm

220. JELENTÉS, 1978
bronz, 24 × 38 × 33 cm

HOMMAGE A MAÎTRE M. S., 1975
bronze, 50 cm
Propriété du Ministère de la Culture

A LA MÉMOIRE DE LULU, 1975
bronze, 36 cm

NOSTALGIE GOTHIQUE, 1976
bronze, 36 cm

DOMA, 1977
bronze, 34 cm

RAPPORT, 1978
bronze, 24 × 38 × 33 cm

DEIM PÁL

müvei

KABA Melinda: A Budapesti Történeti Muzeum évi jelentései 1981-1987. = TBM XXIV. Bp., 1991 243. p.

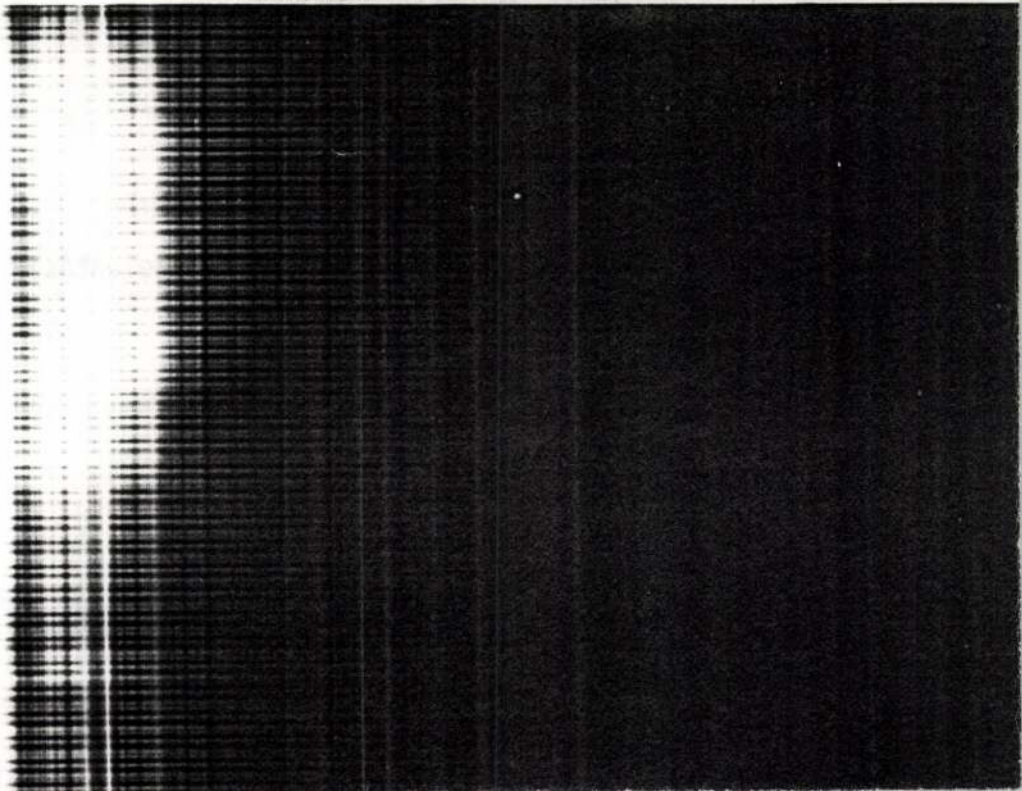

NÉPSZABADSÁG 1991 június 4. 23.p.

Kárpótlási jegy a képzőművészetben?

A „HATVANAS ÉVEK" A NEMZETI GALÉRIÁBAN

Mielőtt a címben feltett kérdés parlamenti interpretációvá dagadna, lássuk a tényállást. A *Magyar Nemzeti Galéria* földszinti teremsorában egy fontos kiállítás és mellékleteként egy háromszázharminc oldalas katalógus készül egy peresíthető helyzetet alátámasztani. A rendező-szerkesztők nem titkolják viszonyukat a múlthoz, amely számukra kérdés formájában tételeződik: „azt kell-e rekonstruálnunk, ami a '60-as években a legnagyobb súllyal jelent meg a közönség előtt, vagy azt kell kiemelnünk, amit utólag — lehántva a jelenségekről a történelmi kontextus »esetlegességeit« — *ma* tartunk fontosnak?" A döntés az alternatíva második felére esett. Minden látvány és minden mondat ebből a választásból következett.

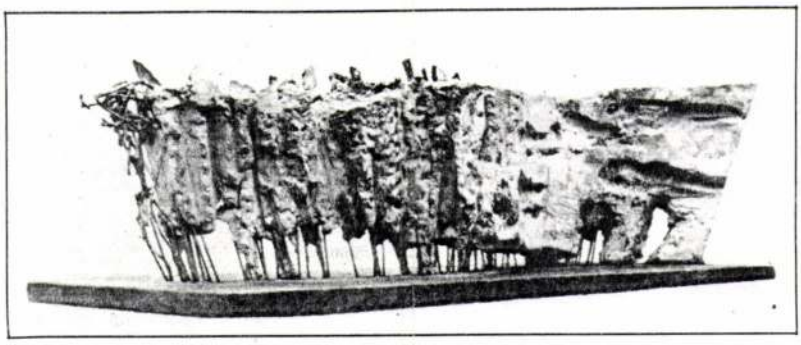

Ami látható: Varga Imre: Erőltetett menet. 1968.

Kereset az elmaradt haszonért?

A rendezők és a szerkesztők abból a hipotézisből indultak ki, hogy a képzőművészet egyetemes mozgása a maga autonóm módján leír egy ideális vonalat. Fejlődik valahonnan valahová. Eljut A pontból B pontba. Saját genetikai kódja befolyásolhatatlan sorsszerűséggel hajtja végzetes célja felé. Ez az ideális vonal sajnos nem nagyon hasonlít a valóságos emlékanyag számszerűsített trendjéhez. Ha az ideálképp nem lenne ennyire szigorú, akkor többféle módon lehetne összepárosítani a „van"-t a „legyen"-nel. A terjedelmes katalogusból kettőn is súgnának ehhez a toleráns trükkhöz. Egyrészt a bevezetőt író *Vajda Mihály*, aki külön fejezetben méltatja azt az igazságot, mely „pedig többé nem egy!" és *Frank János*, akinek eredója nyíltan hirdeti: „művészettörténésznek ne legyen meggyőződése, hanem nézze a neki nem megfelelő irányzatból is a legjobbakat". Nem így a döntéshozók! Ők *tudják*, hogy ha egyszer az egyetemes képzőművészet *legitim* vonala szerint (lásd negyvenes-ötvenes évek euroamerikai művészetét) a dolgok a szürnaturalizmusból haladnak a lírai absztrakció és informel felé, továbbá a pop arttól a tiszta konstruktív formák irányába, akkor csak nem fognak inkább *hinni a szemüknek*, amely megtöri a vonal lendületét holmi kvalitásproblémákkal?

Kellene, hogy legyen egy Mark Tobey-szerű monokróm felületet kezelő mester? Ilyen nincs igazán? Hunyorítva *Frey Krisztián* betölthetí azért azt az űrt, amit a még fel nem fedezett elemek a Mengyelejev-táblázatban pusztán spekulatív alapon szoktak betölteni. Kellene egy Germain Bazaine-féle autentikus foltfestő? Hogy ilyen sincs igazán? Annyi baj legyen, a pályakezdő *Bak Imrének*, midőn hónapokat időzött külföldön és kreatívan végigutánozta a sóvárgott nagyokat, a „tache"-hoz, a foltthoz is eljutott, zsengéje éppen beleillik a kontextusba. Csak a napilapi terjedelemhatár miatt nem részletezendő, hogy — bocsánat, ha ló nincs, a szamár is jó alapon — mit és kit helyettesít *Hortobágyi Endre* és *Illés Árpád*, *Türk Péter* és *Gedő Ilka*, *Tót Endre* és *Kováts Albert*, *Molnár Sándor* és *Vajda Júlia*. (És fenntartom: *Lossonczy Tamás.*)

Kereset a sérelmek miatt?

A kereset világosan kimutatja, hogy a kár „az eszme frontján" valóban tetemes. Ha a külső erők (amelyek a produkció védnökei szerint kizárólag a pártállami hatalom szerkezetében meg a művészetirányítás elnyomóapparátusában — és soha nem a nép-nemzeti konzervativizmusban, netán más ízlésvonulat preferenciájában — keresendők) támogatták volna az egyetemes stílusok szabad áramlását, akkor mi is letehettük volna a magunk Skira-albumát, Knaur-lexikonját, Rizzoli-katalógusát, azaz olyanok lehettünk volna, mint „ők". A rendezőbiztosok követelik tehát, hogy a képzőművészetben állítsák vissza a negyvenhetes állapotokat, de az egyetlen és isteni igazság nevében csak és kizárólag azt, ami a betiltott és szétszórt, megalázott és agyonvert Európai Iskola extrapolálásából, meghosszabbításából következik. Ez a pártos szemlélet csak és ennyit képes felvállalni. A negyvenhetes plebejus-baloldali képzőművészet tönkretételéért, a negyvenhetes paraszti-népi vonulat eltüntetéséért más párt nyilván máskor fogja benyújtani a maga keresetét. A hatpárti konstelláció illő sorrendjében.

A katalógus tanúsága szerint az interjú-dokumentum gyűjteményből egyebek mellett az alábbi peresíthető károk érték az érdekelteket.

Frank János csak fősamesz lehetett a biennálék magyar pavilonjának rendezésénél, és egyszer sem küldték ki Velencébe. *Anna Margit* vastag tomuszt szeretett volna kiadatni a Corvinával, de a szerkesztő ezt a kívánságát nem tudta teljesíteni. *Lakner László* szatirikus festményét, a *Hitler beszél*t, a főzsüror *Rádovics László* — félve a „fasiszta nép" dehonesztáló minősítéstől — leakasztotta a stúdiókiállításról. *Keserü Ilona* római tartózkodása során lakhatott ugyan a Magyar Akadémián, de ezért jelentős összeget kellett fizetnie. *Schrammel Imre* kerámiareliefjét, mint „pesszimista munkát", jogtalanul eltávolították a Budapesti Történeti Múzeumból, és a harmadik részlettel mind a mai napig adósak. *Deim Pál* egy illegálisnak tartott kiállításon való részvétele miatt sokáig nem szerepelhetett, és nem kapott Derkovits-ösztöndíjat sem. *Fajó János* valósággal beleroppant, amikor leváltották a stúdió progresszív vezetőségét. Bak Imre sosem fogja megbocsátani *D. Fehér Zsuzsának* és *Ormos Tibornak*, hogy művészetpolitikai okokra hivatkozva bezáratták a Ferihegyi repülőtéren rendezett kollektív kiállítást. És *Vigh Tamás* sem fogja elfelejteni *Czifka Péternek*, hogy megalázta saját műtermében, meg *Varga Imrének*, hogy nem állt ki bátran terve mellett. Súlyos sérelmek ezek. Empátiahiányokról, hatalmi túlkapásokról, alkalmi gonoszságokról szólnak. És nem von le súlyosságukból semmit, hogy ha a ma induló művészgeneráció elé fogják odatartani a mikrofont, az minden bizonnyal nyafogásnak tartaná mindezt, mert ő még „apuka" igazságtalanságára sem hivatkozhat. Egyszerűen néma csöndben veszi tudomásul, hogy a piac vastörvényei szerint kell lavíroznia — az egziszteniális megsemmisülés, a külföldre tántorgás és a begiccselés Bermuda-háromszögét elkerülendő.

Azért van katarzis, van vádirat is, de nem pontosan ott, ahol a tételes panaszok találhatók. *Kokas Ignác* — a kötet legjobb interjúja! — szerette „azt a rendszert". Az övé volt, népi kollégista volt, és sose lett volna festőművész, ha egy politikai kampány, egy demagógiával megszórt tehetségkutatási láz nem „emeli ki". Kapott a hatvanas évek elején egy hatalmas sgraffittómegbízást Oroszlányban. Ha megcsinálja, horribilis összeg ütötte volna markát, a mellékdíjakról nem is beszélve. De nem csinálta meg. Nem ideológiai okokból, és nem a progresszív művészéletforma csábítása miatt. Nem ellenállásból és nem sértődésből. Egyszerűen az ízlése miatt. Az a válságélmény ugyanis, ami egy esztétikailag elfogadhatatlan — bár keggyel osztott — megbízás teljesítésének vágya és végső visszautasítása között feszül, mélyebbről és beljebbről jön, mint amit a külső hatalom valaha is elérhet a leakasztgatott képekkel és a betiltogatott kiállításokkal. Az efféle nevesíthetetlen sérelmek összegyűjtésével, a belső meghasonlások listájával, a Kokas-típusú művésznél az ideiglenes munkaképtelenség okainak feltárásával, másoknál viszont a művészi elvacakulás rajzával ez a tárlat is, ez a katalógus is adós maradt. Úgy látszik, könnyebb hétszer elsorolni az Aczél elvtárs vagy Aradi Nóra konkrét beavatkozásaiból származó vélt és valódi károkat, mint egyszer szembenézni a lényeggel: egy fejlődésképtelen hatalmi konstrukció kiürült reprezentációs igényével és a „negyven év"-nél lényegesen meszszebbre nyúló magyar konzervatív művészetszemlélet, a rendi, a tekintélyelvű, az antidemokratikus hagyományok nem feltétlenül rendszerspecifikus mindent meghatározó jelenlétével.

A megszűnt NDK egyik legelbájolóbb ideológiai mutatványa volt a sok évszázados német történelem és kultúra utólagos beosztása a jaltai egyezmény szellemében. Így Goethe és Lucas Cranach nagy NDK-művészeknek minősültek, mert emlékanyaguk zömmel in situ volt található, ellenben Hölderlinben és Dürerben volt valami megbízhatatlanul polgári, Tübingen és Nürnberg, a szülővárosok mégiscsak a későbbi NSZK területén találhatók.

És a többiek keresetlevele?

Ez egy politikai logika karikatúrája. De nem kevésbé tartható karikatúrának, hogy a Nemzeti Galériában és katalógusában majdnem mindenki hiányzik, aki véletlenül nem vett részt az Iparterv hajdani tárlatán vagy kimaradt a Zuglói Körből, vagy nem szilvesztrezett együtt a Műegyetem R kiállításának szervezőivel, vagy már öregebb volt annál, semhogy az 1966-os stúdión pukkassza a hivatal kiszálló képviselőit. Annak ellenére hiányoznak, hogy jelenlétük feltűnő volt, visszavonhatatlan és nélkülözhetetlen abban a *képzőművészeti közvéleményben*, amely azért nemcsak acsargó pártboncokból és magánlakásokba szorult elnyomott újítókból állt. Hogy a mikrovilágot rézlemezre karcoló *Gross Arnold* és az archaizáló *Rékassy Csaba*, a Szántó Kovácsot mintázó *Somogyi József* és a Földmarkolót festő *Főth Ernő*, a fanyar formákat alakító *Berki Viola* és a túl korán elment nagy ígéret, *Gruber Béla* mind voltak és mind *ott voltak* a hatvanas évek nyilvánosságában, ez — azt hiszem — nemcsak nekem nem kétséges, hanem e művészettörténeti vállalkozás spiritus rectorának, *Beke Lászlónak* sem. Hiszen végül is mindketten olvastuk *Németh Lajos* alapvető munkáját az 1968-ban megjelent Modern magyar művészetről, és kettőnk közül én csak távoli tisztelőnek, ő viszont tanítványnak számít.

A kimaradtak listája viszont oly markáns és reprezentatív, hogy semmiképpen sem lehet a véletlen számlájára írni. Beke nyilván úgy gondolkodott, hogy valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy olyan hatvanas évek retrospektív tárlatot, amelynek főhelyén például a korszak végén keletkezett *Szervátiusz Tibor*-féle Dózsa-szobor állhatna, körülötte az MDF-hez közel álló olyan jelentős mester, mint a Megégett embereket festő *Orosz János*, esetleg a Nyári reggelt festő *Szinte Gábor*, a szomszédos teremben a *vásárhelyiek*, élükön a megindító realizmust teremtő *Szalay Ferenccel* és a nyers hagyományokat folytató *Németh Józseffel*, még hátrébb pedig a peremműfajokban (grafikában, éremben) tevékenykedő és lesajnált kismesterek, akik ha mást nem, de azt azért híven illusztrálnák, amiről a bevezetőben Vajda Mihály még megejtő elegánciával szólt: „egy ország élni akart." Mert kárpótlási igényük — ezt Beke is sejtheti — nemcsak „ezeknek", de „azoknak", sőt „amazoknak" is lehet. Tehát valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy másik vagy egy harmadik kiállítást, amely éppúgy a *kizárólagosság* elve szerint egy másik vagy egy harmadik párt kulturális *előtörténetét* keresi össze a heterogén emlékanyagból. Aztán majd a megrendezett és a megrendezendő tárlatok versenyéből — jelige: ezentúl minden másképpen volt — a nézőnek módja lesz eldönteni, hogy melyik tetszik neki jobban, és kire adja szavazatát. Brrr!

Félreértés ne essék, ezen a látható kiállításon nemcsak jó festmények és szobrok, de remekművek is vannak. Nemcsak azokéé, akik az elemi illem okán — más koncepció ide, Euro-Amerika oda — legalább jelzésszerűen megmutathatták magukat (*Kondor Béla* és *Barcsay Jenő*, *Kokas Ignác* és *Vigh Tamás*, *Tóth Menyhért* és *Deim Pál*). Remekműgyanús alkotásokat ugyanis hátrahagytak a megalázottak és megszomorítottak, az ellenkultúra minősített mesterei, a külföldre csodálkozó akkori fiatalok is. *Jovánovics György* homunculushűvösségét, Keserű Ilona monumentális forróságát, *Hencze Tamás* látomásos szcientizmusát és Lakner László keserű világmagyarázatát nem nélkülözhetné semmilyen „beállítottságú" művészettörténet-írás. Éppen ezért kerültek itt és most veszélyeztetett helyzetbe. Egy féligazság mulatságához tartják mindannyian a gyertyát.

Ki fizeti a költségeket?

Nem taktikus dolog a kárpótlási igényt és a kirekesztési politikát egyetlen kulturális vállalkozáson belül összehozni. Nem taktikus, mert a liberális művészet előtörténetét antiliberális szelekciós elv aligha hitelesítheti. És azért sem, mert köztudomású, hogy az intézményesült liberális gondolat ma Magyarországon kárpótlásellenes.

A költségeket tehát mi, a művészeti közvélemény fizetjük. Azzal fizetjük, hogy az esztétikai, kvalitásszempontok háttérbe szorulnak a szoc. hazások utódaiként fellépő kap. hazások érdekérvényesítése mellett. És akkor minden kezdődhet elölről.

P. Szűcs Julianna

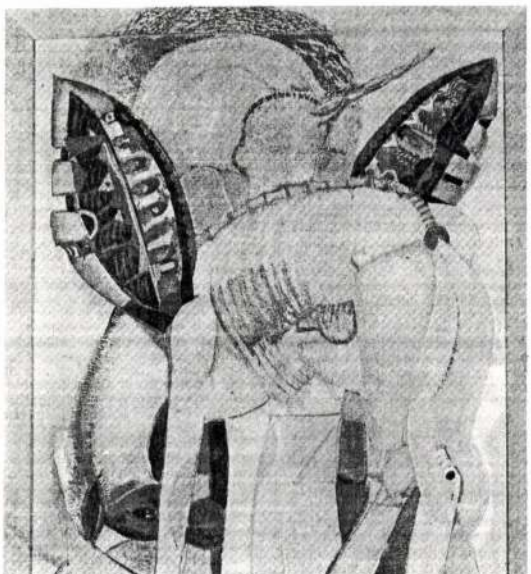

Ami hiányzik: Orosz János: Búcsúzik a lovacska. 1968.

SIMON LAJOS:

PICI ZSOLTÁROK

Az ötvenhatodik év

Istenem, mondd el most nekem,
mint lesz a holnap reggelem!
Aludjak, mint a kisgyerek?
Avagy járkáljak hajnalig,
mint cellában az elítélt,
mig éppen ötvenhatodik
esztendőm rozsdás láncait
halálraszántan csörgetem.

Jézus mellett

Kereszten függök Jézus mellett,
bűnös lator, de a szelíd,
s megtérek egykor-álmaimhoz,
ha az időmből még telik.
Mikor „Feltámadott a tenger"...

Talán nekem is engedik!

Jaj

Nem mennydörög, villám se vagdal,
fényes az ég, körös-körül,
jaj, mégis eldőlnek a nagy fák,
jaj, mégis borzongatsz, Uram!

Tudjuk, majd ránk is sor kerül.

Tor

A gazdáé a teljes disznó,
a gyereké a malac farka.
Add Uram, add, jó Istenem,
lagyek még picikét gyerek!
Nem érdekel a zsíros disznó,
ha farkincáját engeded!

DEIM Pál

büntető alapos gyanúja miatt folytat Martinez Pedraza Jose Ignacio de Jesus kolumbiai állampolgár ellen. A rendőrség kábítószerellenes szakszolgálata figyelte a férfit, miután repülőgéppel Magyarországra érkezett. A nyomozók megbizonyosodtak

Ezt követően a gyermeket rongyba csavarta és beletette egy nylonzsákba, majd a mosógépbe rejtette el. A csecsemő meghalt. Orvosszakértői vélemény szerint halálát kihűlés és ellátatlanság okozta.

A Barcsay Alapítvány felhívása

A Barcsay Jenő Alapítvány nyílt felhívással fordul fiatal pályakezdő festőkhöz, hogy jelentkezzenek az 1991-ben harmadik alkalommal meghirdetett Barcsay-jutalom megpályázására.

Az alapítványt a művész —közelmúltban szintén elhunyt — testvére, Barcsay Erzsébet alapította.

Célja: erkölcsi elismerést és anyagi támogatást képzőművészeti főiskolai hallgatóknak és fiatal, pályakezdő festőknek, akik a főiskolai művészeti anatómia és térábrázolás művelésében, oktatásában, illetve festői teljesítményükkel kapcsolódnak Barcsay Jenő jelentős szellemi, művészeti hagyatékához, ezzel is hozzájárulva az egyetemes és a magyar művészet gazdagításához.

Barcsay-jutalom illeti meg két, egymástól független kuratórium döntése alapján:

a. Azt a képzőművészeti főiskolai hallgatót, aki az előző év során kitűnt az anatómia és térábrázolás tantárgy terén elért kimagasló szakmai munkájával, és tevékenységét a Barcsay Jenő szellemi hagyatékához méltó elmélyülés jellemzi.

E pályázatot a főiskola bonyolítja, intézi.

b. Azokat a fiatal pályakezdő festőket, akik kitűnnek magas színvonalú festői munkásságukkal, s tevékenységük alkotómunkájuk őrzi, illetve továbbviszi Barcsay Jenő festői szellemiségét.

A pénzjutalom mellett minden megjutalmazott kézhez veszi Borsos Miklós számozott Barcsay-emlékérmét is.

A pályakezdő festők számára kiadandó jutalomra legkésőbb 1991. december 10-ig lehet jelentkezni. A jelentkezéshez feltétlenül mellékelni kell a munkásság bemutatását szolgáló katalógusokat, fotókat, egyéb dokumentumokat. A kuratórium döntéséhez — szükség esetén eredeti műveket is bekérhet.

A pályázatokat akár postán, akár személyesen a Magyar Köztársaság Művészeti Alapja Képzőművészeti Szakosztályához kell eljuttatni, a 1054 Budapest, V. ker., Báthori u. 10. II. emelet 203. címre. A Barcsay-jutalom átadására 1992. január 14-én, Barcsay Jenő születésnapján kerül sor.

Az alapítvány nyitott. Az alapítványtevő és a kuratóriumok felhívják honfitársainkat, természetes és jogi személyeket idehaza és külföldön, hogy további adományaikkal segítsék az alapítvány nemes céljainak megvalósítását. Barcsay Jenő emlékének ápolását, munkássága megismertetését a magyar néppel, a világgal. A felajánlásokat a „Barcsay Jenő közérdekű jutalom" 46.396 számú csekkszámlára várjuk (OTP körzeti fiók, Budapest, VI., Andrássy út 83—85.)

Budapest, 1991. november 2.

Deim Pál
festőművész
kuratóriumi elnök

Kéri Ádám
festőművész
kuratóriumi elnök

A mai
Esti Hírlap
ajánlata

A tartalomból:
- Bőröndbe rejtette felesége holttestét
- Kipakol a vámparancsnok
- Vitray és az ideálisak
- Profi békeközvetítők

NAP-kelte

Holnap 6.00—9.00 között ismét NAP-kelte a TV—2 csatornáján hírekkel, vallási rovattal, kulturális magazinnal, sporttal, külföldi jelentésekkel és telefonos játékkal.

Tervezett témák: — Miniportré — Bakó Gábor koreográfusról — Miért szűnnek meg családsegítő központok — a magyar közoktatás napja — Lesz-e elegendő benzin és tüzelőolaj?

— Egy radikális reformer: Szabó Kálmán akadémikus — Mennyi legyen a köztisztviselők fizetése? — Párizsi vélemények a magyar Expo-vitáról — A pénznek súlya van! — Volt-e megegyezés? Kinn, padon: Pozsgay Imre.

A NAP-TV Kft műsora. Producer: Gyárfás Tamás, műsorvezető: Havas Henrik, felelős szerkesztő: Király Zoltán, főszerkesztő: Székely Ferenc. A NAP-Kelte hívható a 27-28-811 és a 27-28-812 telefonszámokon.

SZOCIÓ-MŰHELY

A SZOCIÓ-MŰHELY műsora szerdán:

17 óra 30 perckor VISSZAJÁTSZÁS: A börtön nem éppen a legalkalmasabb közeg a „Holtodiglan—holtomiglan" kimondására, meg aztán hogyan lehet(ne) sok boldogságot kívánni a „boldog" párnak, amikor még vagy 12 évet kell várni mindkettőjüknek a várva—várt nászéjaszaka meghitt perceire. Miért és hogyan ugorhat fejest két meglett ember az ismeretlenbe? Van—e hitele a kimondott igennek? — Erre kersi Molnár Tamás szerkesztő—riporter a választ a kecskeméti börtönben, ahol ez volt az első alkalom, hogy két fogvatartott talán örök hűséget esküdött egymásnak.

20 órakor HATODIK ÉRZÉK:

Lehet-e a rákot lelki úton gyógyítani. Ezt a kérdést próbálja körbejárni a Hatodik érzék című rádióműsor szerdai adása.

Rengeteg hirdetést lehet látni az utóbbi időben, amelyek arra buzdítják a rákos betegeket, hogy öngyógyítással próbálkozzanak és ebben ajánlja a segítségét a természetgyógyász. Mennyire lehet komolyan venni ezeket az ajánlkozásokat, ennek próbáltunk utánajárni. Beszélgetőtársaink természetgyógyászok, orvosok, és egy buddhista lelkész. Természetesen szokás szerint hallgatóink részt vehetnek Honti Margit országos meditációján is.

SZOCIÓ-MŰHELY szerkesztőség. felelős szerkesztő: Jónás István Magyar Rádió 1800 Budapest, Bródy Sándor u.5—7.

Telefon: 138—88—06, 138—81—82, Fax: 117—71—77

RÁDIÓ

Kossuth: 4.30 Reggeli krónika, 8.05 H szemle, 8.20 Eco-mix, 8.45 Levelekre den, 8.50 Külpolitikai figyelő, 9.05 közben. 11.05 Tipp, 11.10 Erdélyi né vészek énekelnek és muzsikálnak, Steinbeck: Szerelem csütörtök (regény let), 12.00 Déli Krónika, 12.30 Ki ma?, 12.45 Törvénykönyv, 13.05 Kl kusok délidőben, 13.45 Hitélet, 14.05 avatnak: Utassy József indulása, 14.3 talok muzsikálnak, 15.05 Metronóm, Délutáni Krónika, 16.15 Magatartásfo 17.05 Kurjantások, rikkantások Schubert: Arpeggione szonáta, 17.25 Magyarország—Svédország férfi ko da EB-mérkőzés, 18.00 Esti Krónika Ráadás 19.15 Láttuk, hallottuk, 19. volt, hol nem volt, 19.39 Györe Változatok egy XVI. századi énekre Gong, 20.05 Európa-stúdió, 20.35 A földön szerez híveket a magyar nép (beszélgetés Czövek Istvánnal), 21.0 zódások (beszélgetés Csorba Győ 22.00 Késő esti Krónika, 22.30 Kla operettekről, 23.00 URH: A BBC adása, 23.05 Évszázadok meste 23.45 URH: Sheila Jordan dzsessz lei, 0.15 Éjfél után.

Petőfi: 4.30 Zenés műsor, 6.03 csúcs, 7.37 Mellényzseb slágerekk Rivaldafényben: örökzöld filmm 9.03 Beszélgetés Suka Sándorra Operettparádé, 10.50 Hajszálgy 11.03 Sárga tengeralattjáró, 11.33 van szó!, 11.40 Ki kopog?, 12.00 chívum, 13.03 A tegnap slágereib Gőz, 14.40 Mintavöcsök, 15.05 P 16.00 Tartóshullám, 17.00 RádióM Visszajátszás, 17.50 A-B/CD, 18. rébusz, 19.03 Kölyökrádió, 19.3 giszter, 20.00 Hatodik érzék, 21.0 vánatra, 22.06 Herczeg Ferenc: A vics lányok (2. rész), 23.03 Spo 23.10 Frank Zappa, 0.02 Hollós I veiből

Bartók: 6.00 Muzsikáló reggel, 9 ler: IV. szimfónia, 10.05 Magyar I Bécsi Orgonanap, 12.05 Giordan Chénier (operarészletek), 13.00 Fe rovcsati krónika (elbeszélés), 13 marazene kedvelőinek, 15.27 Hár zad muzsikájából, 17.09 Énekelj pek, 17.35 Népi dallam: változa

FELEMELT, ÚJ ÁTVÉT
SZÍNESTÉVÉ-CSERE
A Keravill „Forró drót"-ja
és megrendelést is felv

DEIM Pál
M. Hírlap
1991. nov. 20. 19.p

Abb. 20a: Graz, Mausoleum Ferdinands II., Grabkapelle, Kuppeldetail (19), Imprese Ferdinands II.

Abb. 20b: Kupferstich Ferdinands II. aus W. Lamormain: Sodalis Augustus . . Graecii 1715

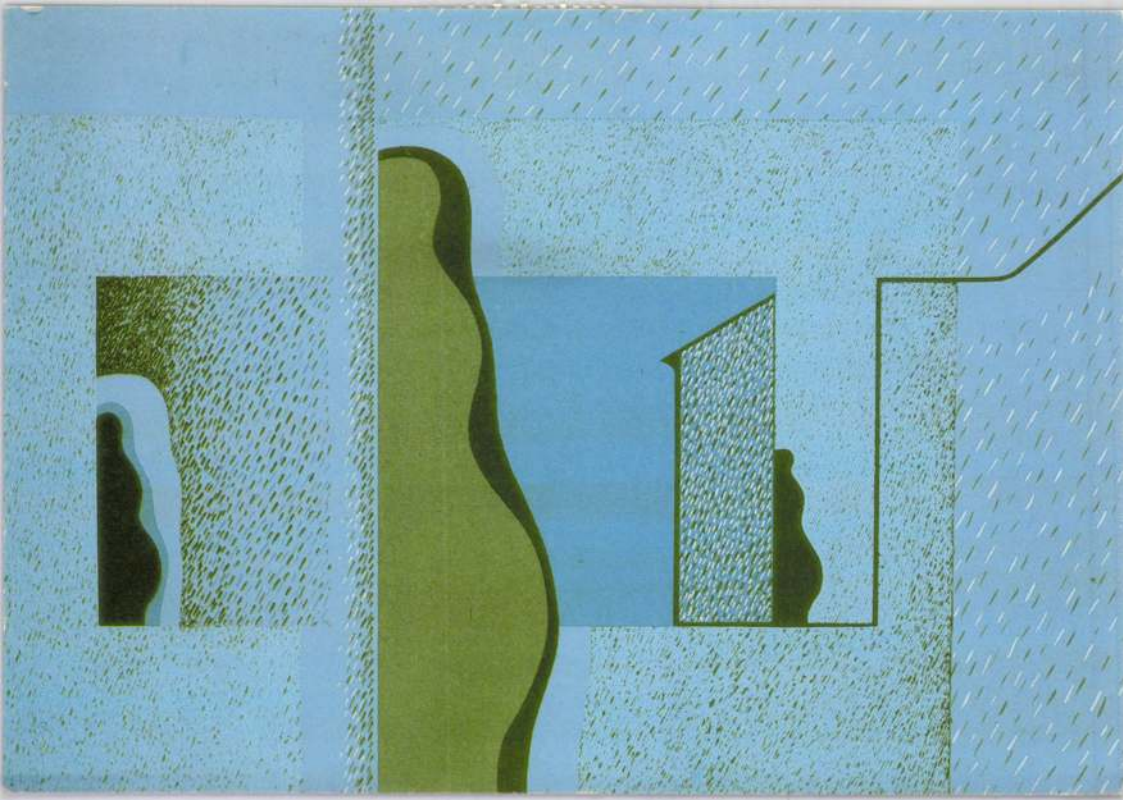

DEIM Pál

art·éria galéria
SZENTENDRE
Városház tér 1.
HUNGARY 200
tel: 26-10-111

Kortárs magyar művészet
Contemporary Hungarian art
Zeitgenössische Ungarische Kunst
Art contremporain hongrois

Ludovics Péter a Dikari-ügyben ist bevelehet körözöm – minden rendben van. Üdv.

[signature]

SINKOVITS PÉTER
főszerkesztő ÚR.
MŰVÉSZET SZERKESZTŐSÉG

BUDAPEST

DÁTHORI U. 10

1054

Deim Pál: Csend II.
1982. szitanyomat 420 × 620 mm

ugyanabban a magasságban indult. Hogy mi lett az életmű végeredménye, nagyjából azt is tudjuk. A

nem magamban is, hogy melyiket vállalom. Megkínáltak mindenféle ranggal, politikusi címmel, s én mindegyiket visszautasítottam,

nem lehet igazat mondani, mert az igazságot nem lehet igazából megfogalmazni. Mert az igazság kimondásához nem csak bátorság kell. In-

Megalakult a Magyar Művészeti Akadémia

Elnök Makovecz Imre

Mint arról lapunkban hírt adtunk, 1991. december 2-án *Kosáry* Domokos, a *Magyar Tudományos Akadémia* elnöke indítványozta, alakuljon *Művészeti Akadémia* Magyarországon is, amely nem az *Akadémia* része, de szoros kapcsolatot tart fenn az MTA-val. A rendkívüli közgyűlésen, ahol ez az indítvány elhangzott, a kezdeményezésben részt vett írókból szervezőbizottság alakult, amelynek az volt a feladata, hogy a *Művészeti Akadémia* létrejöttét és annak a Magyar Tudományos Akadémiával való kapcsolatát elősegítse.

Tegnap a *Balassa* Sándor zeneszerző, *Makovecz* Imre építész és *Somogyi* József szobrász nevével jegyzett előkészítő bizottság baráti beszélgetésre hívta meg a magyar művészeti élet számos jeles személyiségét, hogy beszélgessenek a Művészeti Akadémia sorsáról.

Mivel az elmúlt negyvenöt év „művelődéspolitikája" nem csupán egyes művészek rangjának meghatározásába szólt bele, illetve döntött mellőzésekről, hanem igyekezett a különböző művészeti ágakat is (előnyökkel, hátrányokkal) egymás ellen kijátszani – s ezzel a magyar szellemi élet összhangját veszélyeztető megosztottságot idézett elő –, a magyar szellemi és művészi élet számos képviselője úgy látja, létre kell hozni a Magyar Művészeti Akadémiát. Az egybegyűltek megtárgyalták a társadalmi szervezetként működő Magyar Művészeti Akadémia célját és feladatait.

A *Magyar Művészeti Akadémia* fórumot biztosít a legkiválóbb magyar alkotóművészeknek – íróknak, zeneszerzőknek, képző- és iparművészeknek, építészeknek, valamint más művészeti ágaknak is –, *függetlenül attól, hogy mely országban élnek*. Fórumot az eszmék, gondolatok, vélemények, gondok megvitatására. Fórumot a magyar szellemi élet legjelentősebb értékeinek védelmére, értékrendjének helyreállítására, társadalmi és nemzetközi tekintélyének emelésére. Fórumot, amelynek erkölcsi súlya hozzájárulhat ahhoz a szerephez, amit a művészeteknek a nemzeti tudat formálásában be kell tölteniük.

Különösen fontosnak tartják ezt a demokratikus átalakulás időszakában, amikor a politikai és jogi lehetőségek szélesre tárták az önmegvalósítás lehetőségeit, a közvéleményre azonban elsősorban a tömegtájékoztatás gyakorol befolyást. Az alkotó szellem képviselője kíván lenni – függetlenül irányzatoktól, politikai nézetektől, egyéni vagy csoportos törekvésektől – a magyarság és emberi egyetemesség eszemi hagyományának megfelelően.

..Azokat fogadja tagjai közé, akik a maguk irodalmi vagy művészi életművében általánosan elismert értékeket hoztak létre. Az alakulás évében kívánja meghatározni azokat az alapelveket, szervezeti kereteket, amelyek eredményes működését biztosíthatják. Alapítói döntenek tagjaik számáról, és céljuknak tekintik, hogy később a magyar szellemi élet további kiemelkedő személyiségeit is meghívják maguk közé.

Ezután az egybegyűltek a továbblépés miként jét tanácskozták meg. Elnöknek egybehangzóan *Makovecz* Imrét választották meg. Az elnökség tagjai: *Gyurkovics* Tibor, *Páskándi* Géza, *Somogyi* József, *Schrammer* Imre, *Bak* Imre, *Balassa* Sándor, *Soproni* József és *Godonyi* Csaba. A *Magyar Művészeti Akadémia* felügyelő bizottsága: *Gerzson* Pál, *Petrovits* Emil és *Berta* Bulcsu. A társadalmi szervezetet február 3-án, hétfőn bírósági bejegyzéssel teszik hivatalossá.

A Magyar Művészeti Akadémia megalakulásának alkalmából a következő művészek kérték belépésüket e társadalmi szervezetbe:

Bak Imre, *Balassa* Sándor, *Bartha* László, *Bencsik* István, *Berta* Bulcsu, *Bodonyi* Csaba, *Bozay* Attila, *Csaba* László, *Deim* Pál, *Eigel* István, *Finta* József, *Gerzson* Pál, *Görgey* Gábor, *Gyarmathy* Tiharmér, *Gyurkovics* Tibor, *Hernádi* Gyula, *Kerényi* József, *Keserű* Ilona, *Kokas* Ignác, *Makovecz* Imre, *Melocco* Miklós, *Páskándi* Géza, *Petrovics* Emil, *Somogyi* József, *Soproni* József, *Schéner* Mihály, *Schrammel* Imre, *Sváby* Lajos, *Szalay* Lajos, *Szakonyi* Károly, *Szokolay* Sándor, *Szőllősy* András, *Tornai* József, *Vigh* Tamás.

(l. g.)

Akadémia kontra Művészeti Akadémia

Nyilatkozik a sajtótitkár

Lapunk szombati számában hírt adtunk a *Magyar Művészeti Akadémia* megalakulásáról. A *Magyar Tudományos Akadémia* sajtótitkára, *Odze* György a következő nyilatkozat közzétételét kérte e tudósítással kapcsolatban:

„Mint emlékezetes, a *Magyar Tudományos Akadémia* decemberi közgyűlésén határozott egy *Művészeti Akadémia* létrehozásáról, aminek kinyilvánított célja – alapítója, Széchenyi István szellemében – a magyar tudományos és művészeti élet összefogása volt. Éppen ezért meglepetéssel értesültünk arról, hogy 1992. január 31-én megalakult egy másik szervezet, a *Magyar Művészeti Akadémia* is, amely *Makovecz* Imrét választotta elnökéül. Ez a művészeti társulás semmiféle kapcsolatban nincs a *Magyar Tudományos Akadémiával*, ezért hangyozni szeretnénk, hogy a *Magyar Nemzet* szombati s mában mindenféle erre utaló megjegyzés valótlan."

*

Az Akadémia sajtótitkárának nyilatkozatához a tu sító csupán annyit kíván hozzáfűzni, hogy a dokum tumok szerint az elmúlt év decemberében akadémiai k gyűlésen kinyilvánított szándék, a Művészeti Akadér megalapítása nem a magyar tudományos és művés élet összefogását célozta. A újonnan megalakult *Mag Művészeti Akadémia* és a *Magyar Tudományos Akadér* lehetséges kapcsolatainak ismeretésére a tudósítás n vállalkozott, tehát valótlani sem állíthatott.

(l. g

DEIM Pal

DEIM Pál

Deim Pál Viállítása : Győri Múcsarnok, 1984. december 7 - 1985. jan 14. / bev Kolozsváry Ármő. - Győr : [ku] 1984

[4] p. ill.

DEIM PÁL - GAVRILOVITS SÁNDOR - VELEKEI JÓZSEF LAJOS

"RAJZOK"

kiállítás a Szentendrei Képtárban 1994. május 1 - június 29-ig

A rajz különleges helyet foglal el a művészet történetében. Használja a festő, a szobrász, többnyire, mint a művészi ötlet lejegyzését, majd annak fokozatos fejlesztését, egészen addig, amíg már nyugodt szívvel nyúlhat az ecsethez, a vésőhöz, a mintázófához.

Kevés művész mondhatja, hogy főműfaja a rajz, s mégis a festő Barcsay, a szobrász Borsos Miklós rajzai aligha nevezhetőek csekélyebb értékűeknek, mint táblaképeik vagy plasztikáik.

Ezen a kiállításon három művész mutatja be rajzait, a Kossuth-díjas mester, DEIM PÁL, s két fiatalabb pályatárs, GAVRILOVITS SÁNDOR és VELEKEI JÓZSEF LAJOS.

DEIM a festészet mellett grafikát is tanult a főiskolán, s igen jelentős a plasztikai munkássága is, akár kisplasztikáira, akár a Győrben látható Golgotához hasonló momentumokra gondolunk.

VELEKEI művészetében a grafika van jelen a legerősebben, festményeit ritkán állítja ki, szobrai révén lett általánosan ismert, melyek közül kettő (Világfa, Gödöllő és Corpus, Vaszprém) köztéren áll.

GAVRILOVITS az indulás éveiben lírai konstruktív festőnek mutatkozott, majd pointillista hatást keltő táblaképekkel jelentkezett, melyeken a divizionisták festékpöttyei helyett papírkorongokból, kivágot háromszögekből építi a kompozíciót.

A három művész egészen másképpen viszonyul a rajzhoz.
A naturális előadásmódhoz GAVRILOVITS Sándor áll a legközelebb. Legújabb rajzain a magyar mondavilág, a magyar őstörténet "jelenetei" bukkannak fel (Emese álma), vagy az ősfolklór szimbolikus jelei (Életkapu-sorozat), s nem ritkák az ideologikus témák sem, melyek az egészen konkrét hommage-jellegű lapoktól a moralizáló, erkölcsi kérdéseket felvető művekig terjednek. Az előadásmód - a naturális részletességgel megrajzolt valóságszeletektől a szimbolikus, bábszerű, meghasadt magszerű formákig - ugyancsak széles spektrumot fog be.
VELEKEI József Lajos rajzai egy magmaszerű középpontból indulnak, módszere a motívum fejlesztése. Egyes képrészletei nem állnak messze Vajda Lajos megrázó, késői szénrajzaitól. VELEKEI egyfajta magánmitológiát teremtett. Nagy összefüggéseket keres, a genezis, a teremtés érdekli. Művészetében összemosódik a természeti és az emberi lét. Az előbbi a hangsúlyosabb. Figurát ritkán használ, ha mégis, akkor az emberi alak utalásszerű, antropomorf organikus forma, általában egy megcsavart ártéri fa. VELEKEI terepe tehát az ártér furcsa, zárt világa, ahol a születés és pusztulás folyamatai a természet befolyásolhatatlan törvényei szerint váltakoznak. Egy-egy témát a végsőkig kiaknáz. (Teremtés I-XV., Tavaszünnep I-V.)
DEIM a hatvanas évek végén egy macedóniai kolostorban fedezi fel magának azt a bábuszerű figurát, mely folytonosan módosulva az életmű főszereplője lesz. Ez a baba, bábu, élő baluszterfigura az emberi lét minden helyzetében előfordul: szenved, örül, történik vele jó és rossz,

lehet fenséges és gyarló, közönséges és magasrendű. Szárnyal és elbotlik, képviselheti Jézust és Máriát, de egészen profán emberi sorsokat is hordozhat.

Az utóbbi periódusban DEIM érdeklődése a nemzés, az emberi élet folytonossága, a szaporodás biológiája felé fordult. Figurái itt is rendkívül sokféle (olykor végletes) magatartásformákat mutatnak. A szerelem, a szeretkezés, az egyszerű nemi aktus mechanizmusa nemigen különbözik, azonban mégsem szinonímákról van szó, hiszen az aktus lehet szent és magasrendű, de lehet profán és alacsonyrendű is. DEIM e két szélső érték közötti mezőn sétál és "viselkedteti" figuráit.

DEIM rajzai ritkán támaszkodnak csupán a vonalra. Gyakran használ lavírozott tust, diófapácot, ezáltal a rajz a festészet felé mozdul el.

A három művész közös tárlata a rajz lehetőségeinek sokféleségéről szól. A három különböző művészi attitűd megjelenése a Szentendrei Képtár termeiben választási lehetőséget is kínál a szemlélőnek, módot ad a töprengésre és a műélvezetre egyaránt.

DR. HANN FERENC

DEIM PÁI

Nádler István

1938 november 29-én született Visegrádon

1958-63 tanulmányai a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Tanára: Hincz Gyula

1966 tanulmányút Párizsban

1985 4. Biennale der europäischen Grafik, Baden-Baden, I. díj

1989 Munkácsi díj

Önálló kiállításai:

1966 Művelődési Otthon (Deim Pál és Kósza Sipos Lászlóval együtt), Szentendre

1968 Galerie Müller (Bak Imrével együtt), Stuttgart

1974 Folkwang Museum, Essen

1975 Iparterv, Budapest

1978 Magyar Nemzeti Galéria Műhely-sorozat, Budapest Kunstverein, Unna, NSZK

1985 Műcsarnok, Budapest

1986 Galerie Steinek, Bécs 42. Velencei Biennale, Magyar Pavilon (Bak, Birkás)

1987 –Galerie Salambo, Párizs –Francia Intézet, Budapest –Galerie "C" Klagenfurt, Ausztria

1990 Képzőművészeti Galéria (Bak Imrével együtt) Karlovy Vary Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz

1991 Stadtgalerie, Wels (Ausztria)

1992 Nádler István újabb munkái Fészek Galéria, Budapest

Csoportos kiállítások:

1966 Út, Új törekvések, Ferihegy, Budapest

1968 Kunstmarkt, Köln Iparterv, Budapest

1974 –XX. századi magyar grafika, Savaria Múzeum, Szombathely –"9 Internationale Malerwochen", Neue Galerie, Graz

1975 "Neue ungarische Kunstruktivisten", Kunstmuseum, Bonn

1981 Új szenzibilitás, Fészek Klub, Budapest

1988 "8 Ungarische Maler", Galerie Knoll, Bécs; Arti et Amicitiae Klub, Amszterdam ROSC Nemzetközi Művészeti Kiállítás, Dublin, Irország

1989 "Kunst heute in Ungarn", Neue Galerie, Sammlung, Ludvig Aachen, NSZK Budapest '88, Neue Galerie, Linz "Kortárs Magyar művészet", Walker Hill Art Centre, Szöul UNESCO kiállítás, Párizs

1990 "Free Zona", Taidehalli, Helsinki, Műcsarnok Budapest

1991 "Memoire de la liberté", Centre Georges Pompidou, Paris

1992 –Reduktivizmus Lengyelországban, Csehszlovákiában, Magyarországon 1950-1980, 20. századi Múzeum Bécs –Magyar művészet a 80-as években, Modern művészetek múzeuma Bolzano

Korona
Galéria

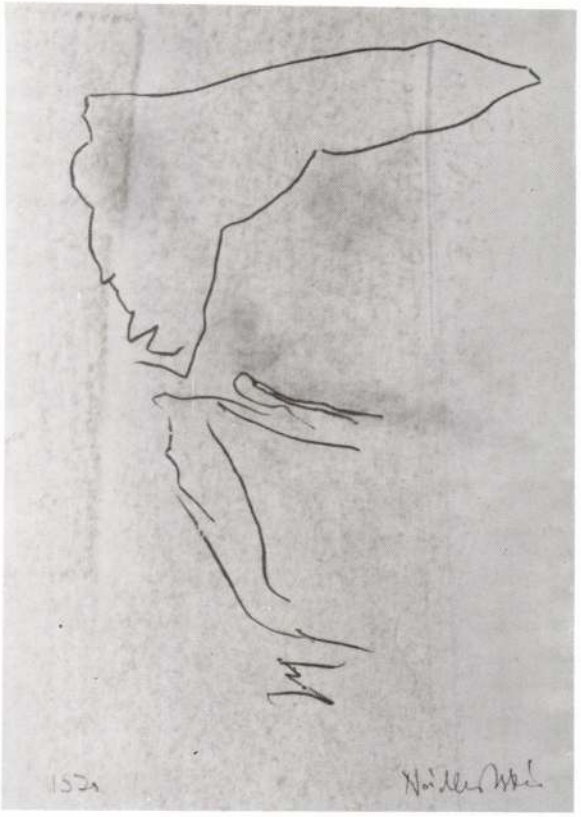

NÁDLER ISTVÁN

DEIM Pál

A belső szabadság motívumai

Nagyon fontos jellemzője Nádler művészetének a belső szabadság. Tekinthetjük ezt kiindulópontnak és végpontnak egyszerre. A különböző alkotói korszakok pulzálása, a stílus és motívumkeresés mind-mind a belső szabadság alapjaiból építkeznek. Lényeges tudni azonban, hogy ez a belső szabadság tudatában van a külső kötöttségeknek. A hatás-ellenhatás logikája, kölcsönössége mindig érvényesül a munkákban, s az egyensúly keresése töretlen.

A szabad "konkrét absztrakciókban" megjeleníthető világ és az én-természet-kozmosz hármasságát, állandó változását rögzítő alkotó kapcsolata csak a saját maga által kimunkálható permanens kísérlet lehet: pillanatfelvétel az egzisztenciáról és beillesztése az ismeretlenbe, ami ugyan fel nem fogható, de megélhető.

Bohár András

MEGHÍVÓ

A Korona Galéria Tisztelettel
meghívja Önt

NÁDLER ISTVÁN

kiállításának megnyitójára
1992 augusztus 20-án 18 órakor

A kiállítást megnyitja

DEIM PÁL
festőművész

Megtekinthető
1992 szeptember 30.

2025 Visegrád
Fő u. 46.
Nyitvatartás: minden nap 9-18 h

Turulháza – Turulhaza

Apák eszméje a fiakban testesül, sőt lelkesül tovább. Ennek országlelkesítő példája a *Turulháza Alapítvány* létrejötte. Az eszme *Kun Péter*, frissen érettségizett debreceni diáktól való. Noha nem közönséges érettségi volt az övé! *Kun János* tanár és előadóművész fia, *Kun Péter* beszél angolul, kínaiul és mongolul. E három nyelvből kettő keletre mutat s nem véletlen, hogy a karcagi földeket nézték ki maguknak, őspusztának, élő múzeumnak, madártemetőnek s egyúttal a régi mestereségek és hagyományok élő tájának, hogy a magunk élete is gazdagabb legyen!

A Lakitelek Alapítvány kétmillió forinttal támogatja a két fiatalember – ha nem is világmegváltó – de országmegváltoztató eszméit. Apák és fiak jöttek összse a Gellért szállóban, hogy ezt hírül adják. Mert a kuratórium elnöke Kun Péter, tagjai pedig Kun János és *Lezsák Levente*. A védnökség tagjai között ott található *Aba Béla*, aki a majdani Turulháza címerét is elkészítette, de a védnökök névsorában ott található *Andrásfalvy Bertalan, Barsiné Pataky Etelka, Buda Ferenc, Für Lajos, László Gyula, Lezsák Sándor* és mások neve. Köztük *Szörényi Leventéé;* aki azt reméli, hogy ez a szellem, amit a Turulháza szül, erősít, s naggyá növel, majd segít megteremteni a *Turulhazát.* Azaz olyan nemzet országát,amelynek népe ismeri önnön történelmét, őrzi hagyományait és kellő méltóságtudattal birtokolja mindazokat az értékeket, amelyeket elei megteremtettek. Már csak azért is, mert jól és alaposan kell ismernünk saját nyelvünket ahhoz, hogy más nyelveken is képesek legyünk szólni. S az tudja csak igazán értékelni más népek hagyományait, más nemzetek művészetét, aki otthonos a magáéban.

Karcag környékén szikesek a legelők, rosszak a földek. A fiatalok azonban vállalták, hogy e hátrányos helyzetet megváltoztatják. Mert *mégiscsak világmegváltók ők, nagyratörők, ahogy a fiatalsághoz* illik. Megfogadták, hogy *a környezeti hátrányból szellemi előnyöket varázsolnak.* S ebben segítik őket sokan, köztük Karcag önkormányzata is, miként *Körmendi Lajos* alpolgármester elmondta.

Röpülj turulmadár, röpülj nemzetemelő szellem és ragyogtasd a művelt ifjúság hitét! Mert ez lehet az a lobogó, amit Turulháza építményei, jurtái fölé méltósággal kitűzhetünk, miközben megélednek régi mesterségek, kovácsműhelyben csengőt játszik üllőn a kalapács, lovas vágtat, nyíl suhan, zene szól. Szívet melengető élő múlt; az ezer esztendőnél is korábbi európai jelenben.

Kiss Dénes

Tárlatról tárlatra

Deim Pál az Ernst Múzeumban

A művész a szentendrei festőiskola kiemelkedő egyénisége. Deim Pálnak csak néhány kezdeti képe utal a helyi hagyományra, az elődökre – közibük számítva mesterét, Barcsay Jenőt, vagy a szürrealista, absztrakt, nonfiguratív irányzatot képviselő Korniss Dezsőt.

Deim Pál önmagához áll a legközelebb. Motívumtára nem mondható gazdagnak, de amivel él, annak sokféle lehetőségét kihasználja. Főszerepet a kuglibaba-szerű bábuk, a keresztek, épületrészek, falsíkok játszanak, rendszerint jól körülhatároltan a képmezőben. Ezek a bábuk a hosszában kettéfűrészelt emberi testre emlékeztetnek, szerepük is ez a képeken. A két fél alkotja az egészet, magát az emberi testet, úgy tapadva egymáshoz, mintha művi úton lennének egybeforrasztva. Mintegy igazolásául annak a krisztusi tételnek: ketten lesznek egy testté, azaz egy lélekké. Ez az együvé tartozás az egyik fő témája Deim Pál művészetének. Ebben az egységben látja az emberi lét különlegességét, s egyúttal végcélját. Ehhez az egységhez „két fél kell: egy pozitív és egy negatív; egy hím, egy nőstény. A szaporodás léte, folytonossága, ez a végtelen folyamat számomra rendkívüli. Nem a pornó, meg a szex része, hanem ennek misztikus oldala" – vallja maga a művész, a róla olvasható kiadványban.

Ennek a „misztikus oldalnak" a kifejezése egyik fő mondanivalója képeinek. Annyira, hogy még egy „tantrikus" sorozatot is szentel – az indiai templomokon látható erotikus ábrázolások segítségül hívásával – ennek a „misztikumnak". A művészetbarátot persze nem ez az utópisztikus érvekkel alátámasztott világnézeti indokolás képi megjelenése érdekli elsősorban, hanem az artisztikum, amivel Deim Pál képei lebilincselik a nézőt, s a színskála, amely, ha nem is olyan gazdag, mint mondjuk egy – más festői iskolát képviselő – Szentiványi Lajosé, mégsem hagy hiányérzetet. A lefokozott színek mellett megjelennek a nagyon is élénk, világos és mély színek, nemcsak mértanias elrendezésben, hanem festői oldottsággal is.

A regényirodalomban megismerhető lelki rejtelmekhez képest Deim Pál világa aránylag keveset árul el az emberről, a lélekről, főleg a megismerhetőség szemszögéből nézve a kérdést. Művészünk „misztikus" birodalmába, amely valóban birodalom, ennyi fér bele az emberi lét keresztjeivel, Ádám és Éváival, különböző színű, hátterű Golgotáival, konstruktív szerkezeteivel.

Szíj Rezső

Rákóczi adó, Magyarország

Segítsetek! Segítsetek! Segítsetek!

Itt a Szabad Európa Rádió. Az üzenetet vettük. Továbbítjuk Eisenhower elnöknek és Kéthly Annának!

Itt a Rákóczi adó. Segítsetek, segítsetek, segítsetek! Vége. Még most is borzongok. 1992 van. Békés délután. Ez már *archivált történelem. Hangdokumentum.* Hullanak a könnyeim.

Rákóczi adó, Magyarország. Sistereg, sípol ez a nem tudom milyen kalózhullámhosszon leadott üzenet. Mögötte jól kivehető a tankok vonulása, a budapesti utcák rémült fegyversikolya. Vagy csak az átlényegülés? Vagy csak a gondatlan kezelés, az idő romboló munkája következtében alaposan tönkrement hanganyag. Nem a gyakori lejátszás miatt persze, hanem a hosszas állásban.

Mert ugye évtizedeken át a *Szabad Európa Rádió* dokumentum–összeállítását hallgattuk október 23-a hetében. Délelőtt 11 órától. Természetesen mindenki tudta, hogy a hazai magnószalagok is ott lapulnak valahol a pincében, vagy az archívum polcain, s emlékezetem szerint, valóságos csodának számított, amikor Berecz elvtárs kultúrpolitikai koncepciója szerint egyáltalán hozzájuk lehetett nyúlni. Ma azt kell mondanom, hogy ez volt a *cinizmus diadala* a megelőző néma csendhez képest. A teljes tiltásban, a hallgatásban és elhallgattatásban még bűntudatot is feltételezhetek, de a gátlástalan manipuláló, amely az ideológiai fordulat látszatát, a hitelesség megközelítését akarja kelteni, erkölcstelenebb, mint az igazság eltaposása.

A tömegkommunikáció eredendően manipulációs szándéka természetesen nem a diktatúrák találmánya. Sőt az a gyanúm, hogy a diktatúrák használják a legotrombább módon, ezért a legsilányabb eredménnyel. A nyilvánvalóan prekoncepciózus riporteri alapállás még a riporter szempontjából is a legátlátszóbb, olyan, mint a buta bokszoló a ringben, aki csak üt, de nem védekezik. Így hát, akiknek a nevében harcol, azok sem mennek vele semmire, ha egyszer hagyja magát kiütni.

Turczi István és *Vámos György* '56-os (hat részes) dokumentum-összeállítása egyetlen mondatos összekötő és magyarázó szöveg nélkül, *kronológiai sorrendbe sűrítve* idézte meg azt a tizenhárom napot, amelynek vége a kétségbeesett kiáltozás volt: *Segítsetek! Segítsetek! Segítsetek!*

De egyetlen egyszer sem hallottam még műsort arról, ami azután történt. A pribékkorszak mechanizmusáról. Az akasztások koráról. *Kabdebó Tamás,* Írországban élő magyar írót hallgatom a rádióban. Neki ez az utóbbi, következménynek nevezhető korszak a tragikus. Kölcsey, Petőfi, Arany, Vajda János idézetei mind arról tanúskodnak, hogy hazánkban a forradalmak utáni korszak a legnehezebb.

Segítsetek! Segítsetek! Segítsetek! Itt a Rákóczi adó, Magyarország! Emlékszem, akkoriban az a hír járta, hogy a Gellért-hegy sziklakápolnájából sugározza az adását. De ma sem tudom, kik ültek ott a mikrofon vagy a rövidhullámú adó mellett. Pedig bizonyára feldolgozták a történészek. Következésképpen *archiválva van! Biztos helyen.*

Kovács Júlia

DEIM Pál

HUMÓRUM

A Magyar Fórum panoptikuma

HANKISS-JÁRAT

– Most átrepülök Amerikába, de előbb kirúgom Chrudinákot és Pálfyt!

Humoros oldalaink a Szerencsejáték Rt. támogatásával készültek

VÁRJÁTÉKOK

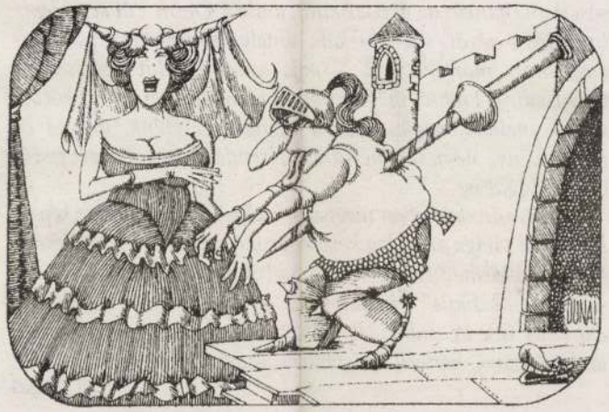

– Ugye megmondtam, hogy ne alkalmazz ellenzéki sta-

ESTI EGYENLEG UTÁN

LAKATOS FERENC RAJZA

MÉDIASOROMPÓ

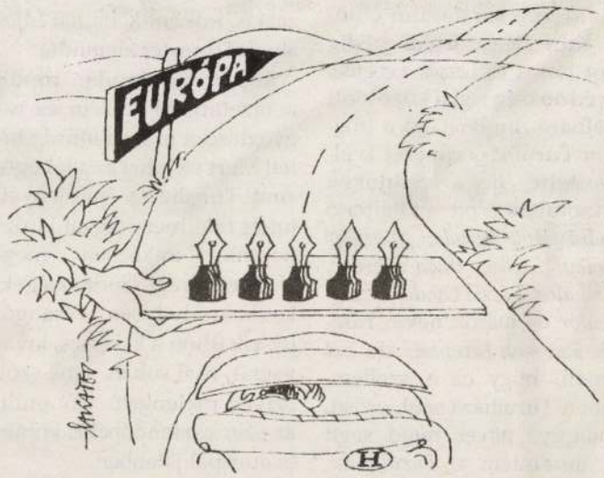

A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága
tisztelettel meghívja Önt

DEIM PÁL
GAVRILOVITS SÁNDOR
VELEKEI JÓZSEF LAJOS

RAJZOK

című kiállítására

a SZENTENDREI KÉPTÁRBA
/Szentendre, Fő tér/

Megnyitja:

Kolozsváry Marianna
művészettörténész
/Magyar Nemzeti Galéria/

1994. május 1-jén, 10 órakor

*

A kiállítás megtekinthető:
1994. június 29-ig, hétfő kivételével 11-17 óráig.

DEIM Pál

-n: Hősök és áldozatok. = Népszava, 119.évf. 250.sz. 1991. okt.25. 6.p.

Deim P. 1956-os emlékműve

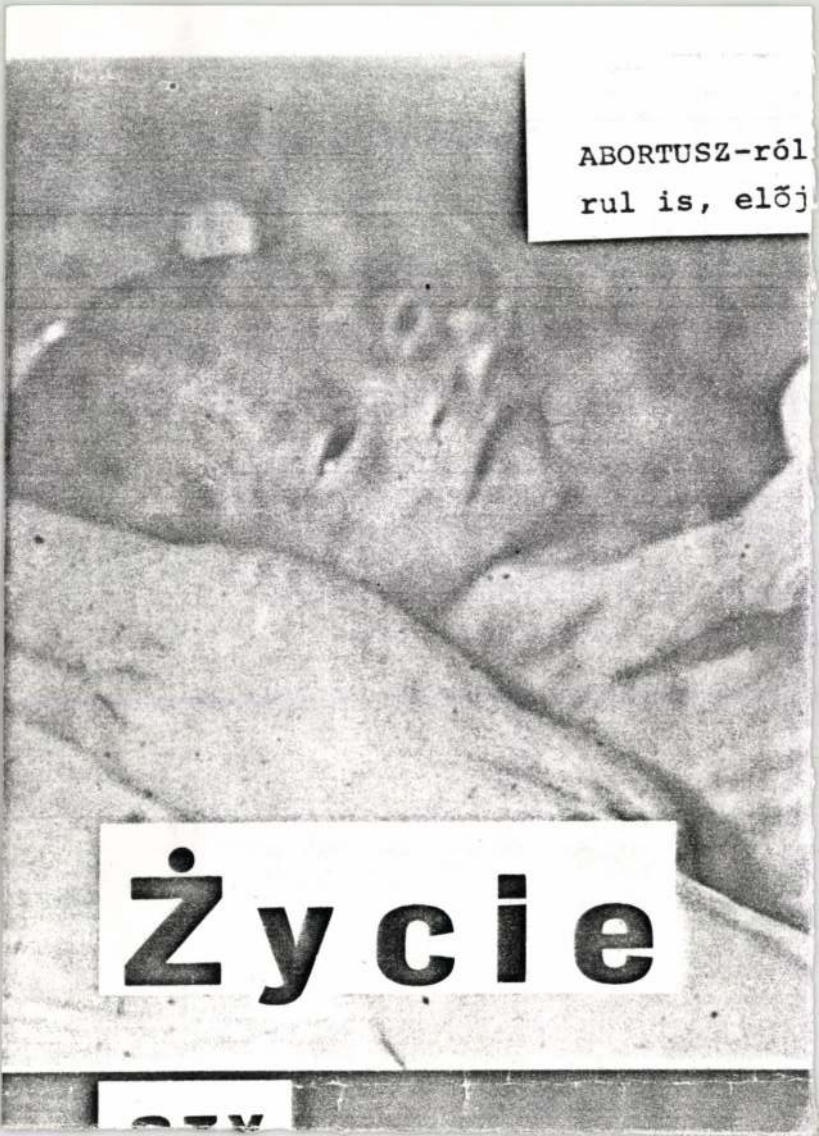
ABORTUSZ-ról
rul is, elõj
Życie

DEIM PÁL festő

A főiskolás héttől a Művész Malomig

Harmincéves a Szentendrei Teátrum

A Szentendrei Teátrum története 1969-ben kezdődött *Csicsay Ivánnal* és *Békés András* rendezővel. Csicsay István akkoriban a Pest Megyei Tanács elnökhelyettese volt. Hullámhegyek és -völgyek követték egymást. A sors úgy hozta, hogy az idei, harmincadik születésnapot a fiatal, tehetséges igazgatóval, *Tasnády Csabával* ünnepelhetik.

– A megbízást három évre nyertem. Tavaly 41 játéknapon 18 produkciót mutattunk be. Barátságos fogadtatást kaptunk, kétszáz híradás jelent meg rólunk.

A harmincadik évfordulón növelni kívánom a helyben született, saját erőből létrehozott darabok számát, és csökkenteni a másutt már bemutatott alkotásokat. Főiskolás héttel kezdünk, ahol láthatjuk a díszlet-, jelmezrajz- és makettkiállítást, majd a műszaki egyetemisták lakóépület-tervezési tanszékének rajzait a helyi Művész Malom színházi hasznosításának lehetséges módozatairól.

A zeneművészeti főiskolások következnek Cimarosa Titkos házasságával, aztán a színművészetiek *Spíró György* Honderűjével, amelyet *Benedek Miklós* rendezett. Érdekesnek ígérkezik a berlini Hans Eisler Zeneművészeti Főiskola és a Budapesti Színházművészeti Főiskola közös munkája, *Sztravinszkij* A katona története című darabja. A

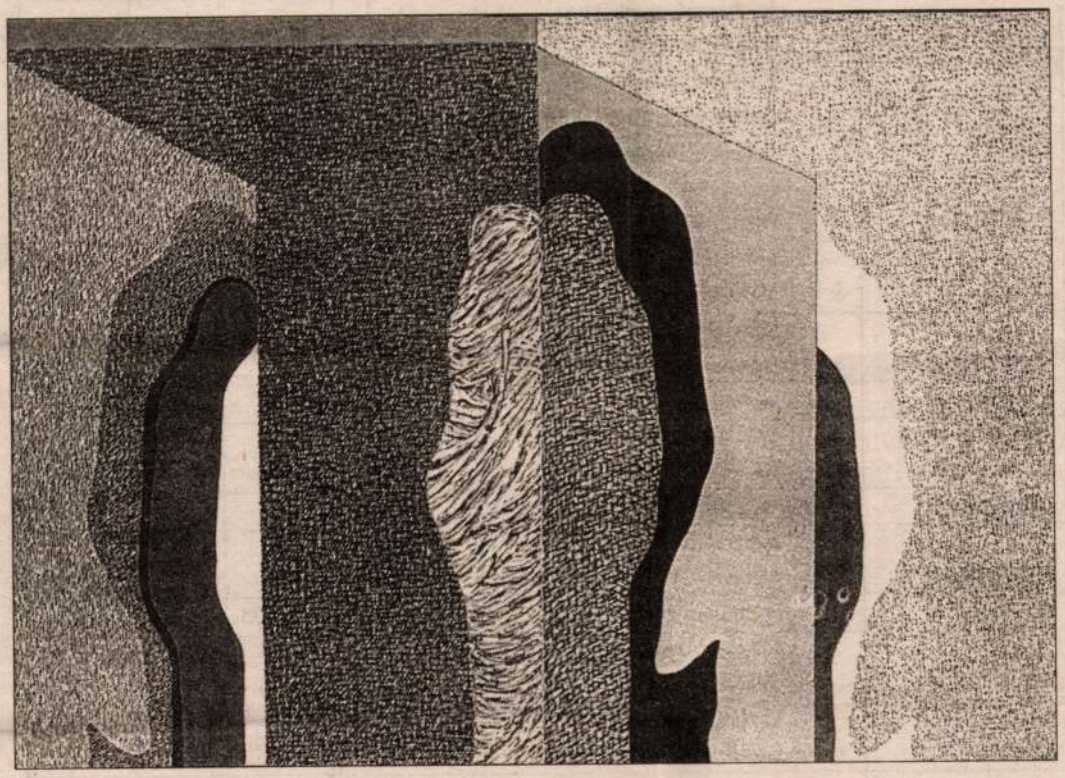

Deim Pál: Ház és lakói

emlékezet óta nem volt magyar színpadon. A két csoport csak Szentendrén találkozik, a zenei részt Berlinben, a prózait Budapesten tanulják meg.

Szeretettel várjuk a Marosvásárhelyi Állami Magyar Színház társulatát a Leons és Lénával, a kolozsvári operát *Selmeczi György* vezetésével, Bizet Carmenjével.

A június 20. és augusztus 20. között zajló kulturális kínálatból megemlíteném Molière-től a Dandin Györgyöt, Rossinitől A sevillai borbélyt, Shakespeare-től a Sok hűhó semmiértet, Martin Drzictől a Dundo Marojet. Számomra nagyon

amelyben a főszereplő *Udvaros Dorottya*.

– *Az év első hónapjaiban veszélyben volt a teátrum, mert hiányzott a pénz, nem volt hely a színpadnak.*

– Igen, de a város ad tízmilliót, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium kilencet, a Turizmus Rt.-től nyertünk hatot, a Nemzeti Kulturális Alaptól kettőt. Lemondtunk arról, hogy a régi malom udvarán vagy a Fő téren játsszunk, úgy tűnik, végleges „otthonunk" a városház udvara lesz. Bízvást mondhatom, hogy a harmincadik évfordulót méltán megünnepeljük. **Sz. M.**

Híreink • Híreink

Kell-e új magyar nyelvtan? címmel ma délután fél 5 órától vitadélutánt rendeznek az Osiris Könyvesházban (Veres Pálné u. 4–6.). *É. Kiss Katalin–Kiefer Ferenc–Siptár Péter* Új magyar nyelvtan című könyvét *Szépe György* egyetemi tanár mutatja be, hozzászól Honti Mária államtitkár, tankönyvszerkesztő és *Kelemen János* egyetemi tanár.

*

Csete Ildikó textilművész

szerdán, május 27-én este 6 órától az I. kerületi Hunyadi Klubban (Hunyadi János u. 6–8.) „Zászló nélkül nem megy" címmel. Közreműködik *Cs. Szabó István* színművész.

*

Gink Károly fotóművész munkáit állítják ki szerdán délután fél 4-kor a Károlyi-palotában (Magyar Irodalmi Múzeum – volt Petőfi Irodalmi Múzeum). A tárlatnyitón egyúttal *Gink Károly* „66 portré" című kötetét is be-

Területi kiegyenlítést szolgáló fejlesztési célú támogatás

Pályázó neve	Kist	Beruházás megnevezése	Jóváhagyott támogatás (adatok E Ft-ban)			
			1998	1999	2000	össz.
Csemő	8	közhasznú munkákhoz eszközbiztosítás	6,073	0	0	6,073
Csemő	8	Csemő-Zöldhalom dűlő szilárd burk. készítés II. ütem	12,457	0	0	12,457
Csemő	8	belterületi járdaépítés	10,000	0	0	10,000
Csemő	8	belterületi útépítés (burkolás)	35,000	0	0	35,000
Csemő	8	villanyhálózat kiépítése (Ereklyési út II. ütem)	1,960	0	0	1,960
Csemő (gesztor)	8	közvilágítás korszerűsítése (Csemő-Nyársapát-Törtel)	20,510	0	0	20,510
Ipolydamásd	1	közútfelújítás	2,225	0	0	2,225
Jászkarajenő	8	szociális célú konyha felújítása	2,819	0	0	2,819
Jászkarajenő	8	külterületi villanyhálózat	8,313	0	0	8,313
Jászkarajenő	8	belterületi szilárdburkolatú útépítés	22,525	0	0	22,525
Kemence	1	belterületi utak felújítása	6,224	3,535	3,047	12,806
Kemence	1	felszíni vízelvezetők felújítása	1,224	875	0	2,099
Kemence	1	közhasznú munkákhoz eszközbiztosítás	3,482	0	0	3,482
Kemence	1	túrisztikai létesítmények felújítása	796	699	0	1,495
Kocsér	8	bel- és külterületi úthálózat felújítás	1,021	0	0	1,021
Kóspallag	1	belterületi utak felújítása	11,760	0	0	11,760
Letkés	1	felszíni vízelvezetés	6,080	8,664	0	14,744
Lórév	11	községi vízmű víztorony felújítás	1,755	0	0	1,755
Lórév	11	belterületi járdák felújítása	4,891	0	0	4,891
Lórév	11	összekötő út Lórév-Makád	42,525	0	0	42,525
Márianosztra	1	belterületi utak felújítása	20,300	0	0	20,300
Márianosztra	1	járdaépítés	7,350	0	0	7,350
Márianosztra	1	csapadékvíz elvezetés	5,906	0	0	5,906
Nagybörzsöny	1	kül- és belterületi utak felújítása	10,059	3,500	3,500	17,059
Nagybörzsöny	1	felszíni vízelvezető rendszer felújítása	1,394	0	0	1,394
Nagybörzsöny	1	közhasznú munkákhoz eszközbiztosítás	1,059	0	0	1,059
Nyársapát	8	közműves ivóvízellátás	24,000			
Nyársapát	8	közhasznú munkákhoz eszközbiztosítás	1,410			
Szob	1	járdaépítés	4,363			
Vámosmikola	1	vízhálózat felújítása	2,009			
Vámosmikola	1	belterületi utak felújítása	16,800			
Vámosmikola	1	közhasznú munkákhoz eszközbiztosítás	1,681			

Az 1998. évi területfejlesz

Pályázó neve	megn
Arany-Tej Kft.	termé
Babinszki Jánosné	barom
Családi-Hangulat Bt.	melegi kialak
Czifra István	gabon
Czifra József	törzslú
Dél-Pest Megyei ÖTT	kompl gazda progra
Dian István	burgo
Dömsöd Önkormányzat Vízműve	gépbe
Euroagrár Szolgáltató Szövetkezet	Telek Keres
Fűrész Tibor	gabor
HUNGAROHOP Kft.	koml telepí
HUNNIA FRUCT Kft.	telepl -bővi
Ipoly Erdő Rt.	Nagy erdés
Ipoly Erdő Rt.	Királ erdés
Jobbágy Mihály	növe istáll
Károly Lászlóné	ültetv
KEVEFRUCT Kft.	hűtőt
Klenáncz József	mézk
Interpik Kft.	időse
KOVIPACK Bt.	gépv
Maracska Károly	tehen
Márianosztra Önkormányzata	turisz
Máté János	ültetv Cegl
MOBILPARK Kht.	tanul
Nagykáta Önkormányzata	kerék
Nagykőrösi Konzervgyár Rt.	raktá
Pest Megyei Agrárkamara	Pest földh
Pest Megyei	a Rác

DÖLLE László építen

Bihamagybajom, Kadarkút, Kistelek, Lepsény, Szuhakálló – postaépület 1949

Postaép 81-82. ill.

DEIM PÁL

Az ÚPMH tárlata

Deim Pál: Emlékműterv II.

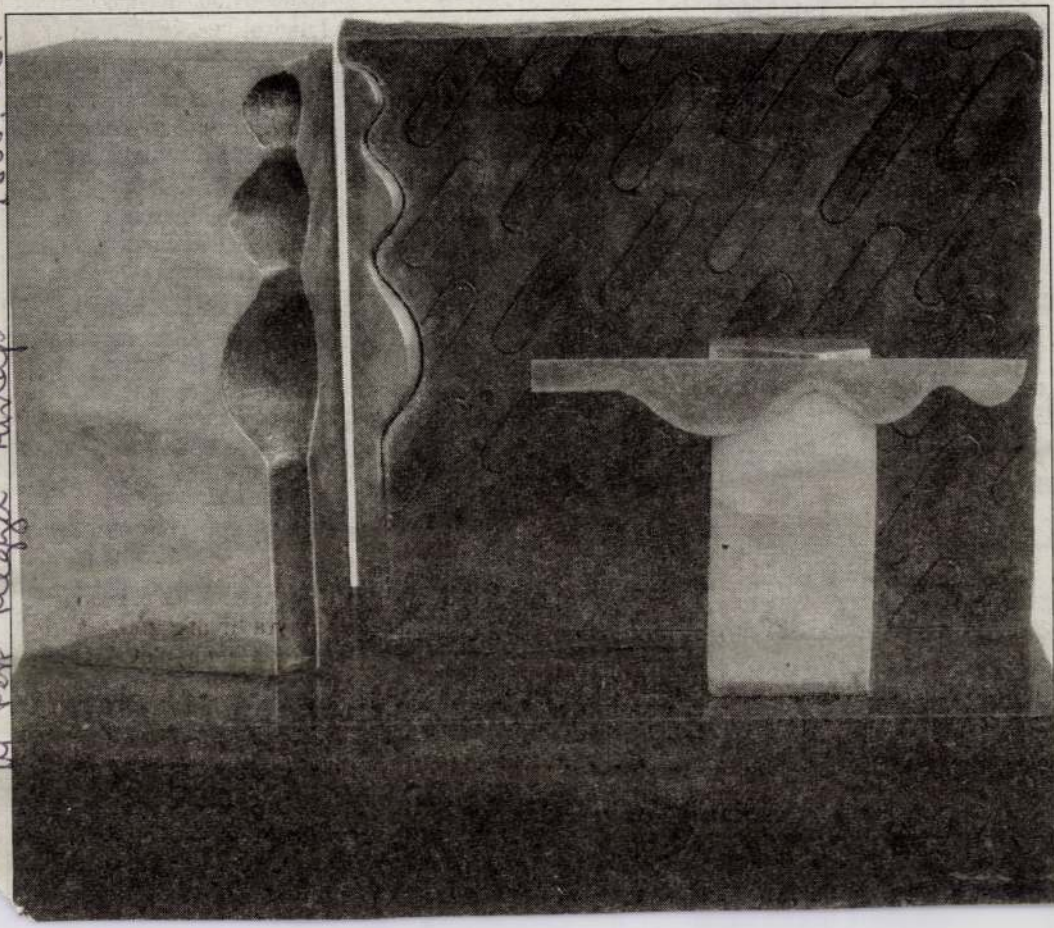

M. Pest Megyei Hirlap 1997. 08. 18.

ve egy- és kethapos, valamint egyhetes határidőre. Ugyanitt hirdetésfelvétel az Új Pest Megyei Hírlap számára, illetve a Vác és Vidéke Hírlapba. Telefon: 27/311-133.

ei

AP

VÉNY

.... példányban,
itsék.

.....

.....

Ft, negyedévre 2805,– Ft,
20,– Ft.

.....
aláírás

kban, illetve a kézbesítőknél.

Reggen tartunk: 18.00–20.00:
Magazinműsor helyi információkkal, programajánlattal
20.00–20.30
Nyerő percek (kivéve csütörtökön: 19.30–20.00)

Hétfő:
00.00–01.00: Üzenet az éjszakába
20.30–24.00: Lotters-Seprűs élő telefonos kívánságműsor

Kedd:
00.00–01.00: Élő kívánságműsor Papp. L. Richivel
01.00–02.00: Zenevonat: Papp L. Richi műsora
23.30–22.00: Oldies: Fehérvári Zolt műsora
22.00–23.00: Talk-show
Lui vagy Csepregi Éva
23.00–24.00: Magyaróra Fehérvári Zsolttal

Szerda:
00.00–01.00: After Midnight Seprűs László műsora
20.30–22.00: Zenemánia DJ. Tommal
22.00–23.00: Talk-show

Csütörtök:
00.00–01.00: Chart Top 20 ismétlése
01.00–02.00: Nyúz a News Szomolányi Gábor műsora

közlekedési magazin.
Vezeti: D. Szabó Miklós
20.30–24.00: Komiki-Szyittya élő telefonos kívánságműsor

Péntek:
00.00–01.00: Kívánságműsor Luigival
01.00–02.00: Rock óra. Mv.: Luigi
18.30–19.00: Kertészkedők műsora. Mv.: Kállai Tünde
20.30–22.00: Newsic
Telkes Tibor műsora
22.00–23.00: Soul a Funky Telkes Tiborral
23.00–01.00: Őrület a négyzeten. A mikrofonnál a Földi–Janovics duó

Szombat:
20.30–24.00: Szombat esti láz

Vasárnap:
00.00–01.00: Dvorák Tamás műsora
18.00–20.00: Útonállók kívánságműsora.
Mv.: Brezina Kinga, Gelle Zsóka, Szomolányi Gábor
21.00–22.00: Chart Top 20
Szomolányi Gábor és Brezina Kinga slágerlistája
22.00–23.00: Talk-show
Mv.: Brezina Kinga
23.00–24.00: Mixtúra Szomolányi Gáborral

jelek a majorból

Deim Pál és Bukta Imre művei a Barcsay Múzeumban

„Szerencsés, hogy fiatalon olyan életművet sikerült kialakítania, amelyik egységes, és úgy hat, mintha befejezett volna. De én úgy érzem, hogy még hozzá fog tenni ahhoz, amit már kialakított...” Egy 1985-ös interjúban *Barcsay* Jenő festőművész, generációk mentora és példaképe mondta e szavakat *Deim* Pálról, a Barcsay-örökség talán leghitelesebb folytatójáról, továbbfejlesztőjéről, aki azóta is számos izgalmas művel gazdagította életművét.

Nem csupán négy évvel ezelőtt az *Ernst Múzeumban* megrendezett gyűjteményes kiállítása, Győrben fölállított köztéri plasztikája bizonyítja, hogy Deim művészetében valóban azok az értékek ötvöződnek, amelyek olyan különböző alkotók munkásságát jellemezték, mint Barcsay, *Vajda* Lajos és *Gadányi* Jenő. Legutóbb éppen a Barcsay Múzeumban nyitottak Deim-kiállítást, amelyen az utóbbi évek termésének néhány darabja éppen úgy szerepel, mint a korábbi évtizedek néhány kiemelkedő jelentőségű alkotása. Például a *Feljegyzések egy kolostorból* című sorozat nyolc darabja, amely nemcsak Deim pályája felől tekintve kiemelkedő jelentőségű, de a kortárs magyar művészet egészét illetően is: a sorozat úgy ötvözi a kelet-közép-európai kulturális örökség, a különböző etnikumok művészeti hagyományai kínálta gazdag motívumanyagot a konstruktív formanyelvvel, hogy a stilizált emberalak, a fej, a kereszt, a sírkő motívuma mintegy a lét alapkérdéseire keres választ. 1968-ban a prilepi kolostor látványa ihlette a sorozatot, de indirekt módon benne foglaltatnak a szentendrei architektúra formái, ritmusai is – ahogyan az éppen ekkoriban megszületett jellegzetes Deim-motívum, a bábu láttán a nézőben fölidéződik minden értelmetlenül elpusztult ember tragédiája, s a korszak egyik legnagyobb történelmi drámája, a levert cseh forradalom is.

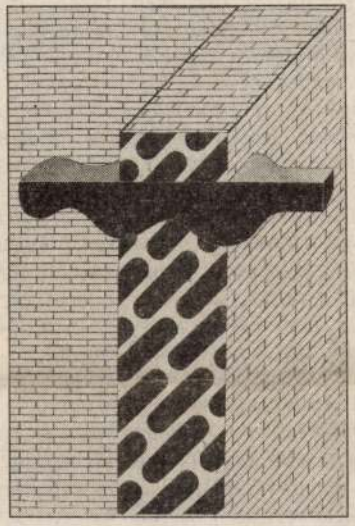

Deim Pál: Kőmíves Kelemenné

A bábu mellett Deim Pál műveinek másik jellegzetes eleme a nyomtatott áramkör „nudliformája”, amellyel korábbi szálkázott felületeit váltotta fel. Éppen akkoriban, amikor a közönség egyre gyakrabban láthatta a hetvenes években indult *Bukta* Imre jellegzetesen szálkás grafikáit, az általa életre hívott „mezőgazdasági tömegművészet” megrázó erejű dokumentumait. A Deimnél éppen egy generációnyival fiatalabb művész mára a középnemzedék egyik legjelesebb mestere lett, mindkettejük művei igencsak meggyőző bizonyítékokkal szolgálnak arra vonatkozóan is, hogy a szentendrei művészet képes rá, hogy a lehető legkülönbözőbb szemléleteket, stílusokat, anyagokat és technikákat integrálja.

Ennek megállapítására az ad alkalmat, hogy Bukta Imre kamarakiállítása ugyancsak a Barcsay Múzeumban látható, Deiméhez hasonlóan a *Magyar Művészeti Akadémia* tagjává választott alkotó bemutatkozó tárlataként. A hetvenes évektől kezdve tehát a két kiállítás párhuzamosan idézi meg a szentendrei – a kortárs magyar – művészet történetét, amelyet Bukta a magyar „másfajta realizmus” szellemében úgy gazdagított a magyar vidék képeivel, hogy közben mintegy a legprogresszívebb kortárs európai törekvésekkel összhangban vette fel kifejezési eszközei közé a videót éppen úgy, mint az installációt, a talált tárgyat vagy éppen a képző- és az előadóművészet határterületein járó performanszt.

Ahogyan Deim útja vezetett az 1964-es Szamárhegytől a prilepi képeken át a jelenig, olyan nagy ívű pályát rajzolnak Bukta művei. Generációk ízes párbeszéde lett tehát a két akadémiai székfoglaló kiállítás, s hogy a példa még vonzóbbá legyen, Deim 1968-as korszakos jelentőségű művére Bukta is fővel felel. A *Kis nyúl az aktatáskában* című, 1990-ben keletkezett plasztikus kép mintha nemcsak azt foglalná össze, ami a posztmodern évtizedében a magyar művészetben történt, de talán arra a gyötrelmes szabadságra is utal, amely az ezredforduló előtti utolsó évtizeddel érkezett.

P. Szabó Ernő

DEIM PÁL

Magyar Nemzet 1996 Okt 26.

Ismeretlen Camus-levél

A szabadság és a fiatalok

Albert Camus 1956. november 23-án írta ezt a levelet Michelle Dalbretnak, akinek valódi neve – cseh lévén – Michelle Pospisil, és akit abban az időben családi körülményei kényszerítettek rá, hogy álnevet használjon. Michelle Pospisil ma Bernard Michel történészprofesszornak, a Renouvin Intézet igazgatójának a felesége, aki annak idején részt vett az ötvenes évek elején megalakult, a volt ellenállók gyerekeit összefogó Szabad Franciák Egyesületének (Association des français libres) munkájában. Az egyesület fontos szerepet játszott az 56-os magyarok segélyezésének a szervezésében. Michelle Pospisil kérte fel Camus-t, hogy tartson előadást a fiataloknak. Az író udvariasan kimentette magát, de levélben elmondta nekik szánt gondolatait. A levélből, amely Madame Bernard Michel birtokában van, és amely eddig sehol nem jelent meg, Bernard Michel idézett a budapesti Francia Intézetben nemrégiben befejeződött 1956-os konferencián. A címzett és az ő szíves hozzájárulásával közöljük a teljes szöveget.

„Kisasszony,

Őszintén sajnálom, hogy nem tehetek eleget meghívásának, amint szeretné. Meghatottak az érvei és az a rokonszenv, amelyet volt szíves kimutatni irántam. De azon túl, hogy irtózom a nyilvánosság előtti beszédtől, nem is tudok eleget tenni mindannak, ami ugyanabban az időben, különböző helyekről sürget egy írót. Szeretném végre arra szánni az időmet, amennyire lehet, hogy eljuttassam az ENSZ-be az európai írók felhívását, amelyet én kezdeményeztem.

De azért nem szeretnék teljesen hiányozni maguk közül kedden. Minthogy hallgatói fiatalok, talán elmondhatná nekik azt, amit én is mondanék, és amit most megpróbálok összefoglalni.

Az egyetlen dolog, amit ma a nyilvánosság előtt állíthatok, miután nekem is részem volt, közvetlenül vagy közvetve, véres történelmünk húsz évében, az, hogy a legfőbb érték, a legnagyobb jó, amiért érdemes élni és harcolni, mindig a szabadság marad. Az én nemzedékem tagjai húszévesek voltak, amikor Hitler hatalomra jutott, és az első moszkvai perek szerveződtek. Tíz évig először a hitleri zsarnokság ellen meg jobboldali támogatói ellen kellett harcolnunk. Tíz másik éven át a sztálini zsarnokságot és baloldali védelmezőinek álokoskodását kellett legyőznünk. Ma a szabadság, csak az, az életünk értelme, annak ellenére, hogy a különböző pártokhoz tartozó értelmiségiek sorozatosan elárulták, megrágalmazták. Bevallom, az utóbbi években már kezdtem elveszteni a reményt a szabadság sorsát illetően. Elárulták azok, akiknek az lett volna a feladatuk, hogy megvédjék, attól féltem, hogy végleg meghal, ezért láttam olykor úgy, hogy korunk becstelensége mindent elborít. De a magyar, spanyol és francia fiatalság, minden ország fiatalsága ma azt bizonyítja, hogy ez nem így van, hogy semmi sem törheti meg, és nem is fogja megtörni soha ezt a hatalmas és tiszta erőt, amely arra indítja az embereket és a népeket, hogy kikövetelje maguknak azt a tisztességet, hogy felegyenesedve éljenek. Ti, akik most léptek be a történelmünkbe, ezt ne felejtsétek el! Sehol, soha ne felejtsétek el! Ha azt el tudjátok is fogadni, hogy mindenről lojálisan vitatkozzatok, azt soha ne fogadjátok el, hogy a szellem, az egyén, a nemzet szabadságát bármikor, akár egyetlen pillanatra is kérdésessé tegyék. Tudnotok kell, hogy amikor a szellemet leláncolják, a munkát igába hajtják, az írót elnémítják, a munkást elnyomják, amikor a nemzet nem szabad, a szocializmus nem szabadít fel senkit, hanem leigáz mindenkit.

Legalább erre emlékeztessen minket a magyarok áldozata, amelynek láttán csak szégyenkezve, tehetetlenül rágódunk. Akkor kevésbé kísért meg minket az, hogy a saját nemzetünket és csak azt ostromoljuk történelmi bűnei miatt. Akkor jobban figyelünk, és továbbra is megköveteljük a teljes igazságosságot, amelyre képes, ha életben marad és szabad. Akkor nektek nem kell majd minket utánoznotok, minket, akik elhasználódtunk abban a hosszú harcban, hogy véget nem érő, meddő civil küzdelmekben győzzünk, hogy pontosítsuk a szavakat, és leleplezzük az álságokat. Ti inkább azt fogjátok keresni, ami összeköt, és nem azt, ami szétválaszt benneteket. Így megkímélhetitek magatokat a nehezen megélhető magánytól. Talán rendbehozzátok ezt az országot, amelyet ma úgy szeretek, mint magát a szabadságot, és amely bajai, gyöngeségei, hibái ellenére is megérdemli a hűségünket. De mindenütt és mindig őrizzétek meg annak az emlékét, amit átéltünk, hogy hűek maradjatok a szabadsághoz, a vele járó jogokhoz és feladatokhoz, és soha ne fogadjátok el, soha, hogy valaki, egy ember, bármilyen nagy legyen is, vagy egy párt, bármilyen erős legyen is, helyettetek gondolkodjon, és ő határozza meg a viselkedéseteket. Felejtsétek el a tanítóitokat, akik annyit hazudtak nektek, ma már tudjátok, és a többieket is, mivelhogy nem tudtak meggyőzni titeket. Felejtsétek el az összes tanítót, a lejáratott ideológiákat, a halódó fogalmakat, az idejétmúlt jelszavakat, amelyekkel még mindig táplálni próbálnak benneteket. Ne hagyjátok, hogy balról vagy jobbról zsarolással bátortalanítsanak el. Mostantól csak a szabadságért meghaló budapesti fiatal harcosoktól fogadjatok el tanítást. Ők nem hazudtak nektek, amikor azt kiabálták, hogy az egyetlen jó, ami megéri, hogy harcoljanak és hogy meghaljanak érte, az a szabad szellem, a szabad munka a szabad Európa szabad országában.

Kisasszony, ezt szerettem volna elmondani kedden a hallgatóságának. Talán ön elmondja helyettem. Tisztelettel üdvözli

Albert Camus

(F. M. fordítása)

DEIM PÁL

Németh Lajos

Elmélkedés a térről

Gondolatok Deim Pál

művészetéről

Művészet, 1975. 1. sz. 20-23

ségénél, e feladatkörénél fogva
ágértelmezés első lépcsőjeként
ác gondolatvilágához és festői

z első lépcsőfok sem tartozik a
ek sorába. Hisz Kokas "beszélge-
mplex folyamat, amelybe a közvetlen
minden belejátszik: az általa te-
elen van minden akvarelljének meg-
ötte zajló élet egész folyamata.
novemberében, amikor a Helikon
ll-kiállitása kapcsán valamennyien
tük/ Kokas akvarelljeit, több in-

DEIM PÁL

Németh Lajos

Deim Pál

Harminc év – harminc mű. Bp. 1980. Corvina. 76–78.

-

e legmélyén elementáris erővel
ályösztöne és a kellő pillanat-
ból is csodálatos összpontosi-
ntuma (tette képessé e korában
szegzés ilyen szintü létreho-

nentális munkásélet-apotheozist
a. A vázlatok tanusága szerint
ciónak indult és fokozatosan tisz-
nkás és teremtményének, az értel-
najónak, a távolságokat legyőző
csolatot létrehozó, ugyanakkor

Az ÚPMH tárlata

Deim Pál: Csend I.

A Szentendrén élő és alkotó, Kossuth-díjas festőművész így vélekedett az 1968-ban keletkezett Csend I. című festményéről: „Az alkotás egyik része a pillanatnyi élményből, akár a konkrét látványból táplálkozik, a másik rész a munkafolyamat közben alakul. A kép születésénél nagy szerepe van egy vonalnak, egy foltnak, annak, hogy valamit kiiktatok vagy hasznosítok. Ez lehet egy szín is. Fölrakok egy színt, és annak a hatása belejátszik a továbbfestésbe. Erre egy konkrét példa: rendeltek tőlem egy Csend című kompozíciót, egy kéket. Akkor már két éve nem festettem ilyen jellegű képet, de gondoltam, valahogy majdcsak boldogulok vele. Aztán menet közben egyre kevesebb kék, egyre több szürke és fekete lett a vásznon. Így keletkezett a Fekete csend. Ha én akkor mindenáron ragaszkodom a kék színhez, a fekete és szürke kompozícióim talán meg sem születtek volna."

DEIM PÁL - Jerkő

Új Pest Megyei Hírlap 1987. 05. 23.

IÓ BRIDGE
M 102.1

Új Pest Megyei
HÍRLAP

FIZETÉSI SZELVÉNY

az Új Pest Megyei Hírlapot ..... példányban,
rem, hogy az alábbi címre kézbesítsék.

.....

.....

.

p előfizetési díja: 1 hónapra 935,– Ft, negyedévre 2805,– Ft,
re 5610,– Ft, illetve egy évre 11 220,– Ft.

.....
aláírás

előfizethető a helyi postahivatalokban, illetve a kézbesítőknél.
ely postahivatalban, illetve postaládában díjmentesen elhelyezhető.
erkesztőség levélcímére is elküldhető: 1364 Budapest, Pf.: 310.)

DEIM Pál

Népszabadság

Átépítik a szentendrei öreg malmot

A tervet sokan támogatják, de többen is lehetnének

Szentendrén közel négy éve alakult meg a Szentendre Művészetéért Alapítvány, *Deim Pál* vezetésével.

– Azt a célt tűztük magunk elé, hogy a múlt században épült öreg malmot, mely eredetileg gőzmalom, majd fűrészüzem volt, átépíttessük – mondja Deim Pál. – Az épület műemlék, ezért az átépítésnél sok mindenre tekintettel kell lennünk. Mi azt szeretnénk, ha múzeumként éledne újjá és színesítené a szentendrei művészeti életet.

Deim Pál elmondta még, hogy az alapítványt szentendrei építőművészek, képzőművészek, iparosemberek is támogatják. Olyan alapító tagjai vannak, mint *Vajda Lajos* és köre, a szentendrei festők, *Ámos Imre* és *Bálint Endre*. De ott vannak az alapítók sorában a képzőművészek, *Onódi Béla, Paizs Goebel Jenő, Heinz Henrik, Jeges Ernő*.

Egy ilyen átépítés azonban nagyon sokba kerül.

– Először képek eladásával próbálkoztunk, hogy pénzhez jussunk, árverésre vittük őket, de nem jártunk sikerrel. Német testvérvárosunkban, Wertheimben volt egy kiállításunk, amely már sikert hozott. Megpályáztuk a BM önkormányzati alapját is, s így jutunk 90 millió forinthoz. De ez nem elegendő. A város önkormányzata két év alatt hozzátesz hatvanmilliót. Ezen felül még patronálókat is keresünk.

Múzeum lesz a romos malomból

HANCSOVSZKI JÁNOS FELVÉTELE

Deim Pál nem kesereg, bár volna miért. Országos rangú művészek élnek Szentendrén, akik alig jutnak bemutatkozási lehetőséghez. A malom felújítása ezt is megoldaná, s a nagyteremben országos kiállításokat szervezhetnének, esetleg külföldi művészeket is bemutathatnának. Hangversenyeket, előadásokat lehetne szervezni, az udvaron nyári programokat. Az alapítvány nem feledkezik meg így sem művészeiről. Nemrég szerveztek Ilosvai Varga István festőművész születésének 100. évfordulójára a kunhegyesiekkel közösen kiállítást a Körmendi Galériában.

A malom átépítésének engedélyezési tervét már elfogadták. Most készül a kivitelezési terv is. Az idén talán az építkezést is elkezdhetik.

Törő István

ALTEK
Alföldi Téglaipari Kft.

Gondoljon a jövőre
Építsen az ALTEK-re!

ALTEK
Alföldi Téglaipari Kft.

Termékeinket megtekintheti a CONSTRUMÁN a C pavilon 10/a standján

Információért hívja az ALTEK Vevőszolgálatát: 56/350-026

Eladnánk Vác, Deákvári fasor 10. sz. alatti körülkerített, közművesített
gépkocsijavító telephelyünket.
Földterület: 4350 m².
Beépített terület: 700 m²,
benne szerelőakna, raktárak, szociális rész, irodahelyiségek, hőközpont, egyéb helyiségek.
A telephely egyéb ipari tevékenység végzésére is alkalmas.
Érdeklődni lehet:
a Naszálytej Rt. titkárságán
2600 Vác, Deákvári fasor 10.
Telefon: 27-317-399

DAEWOO autót
ha akarok,
a SZTRÁDÁRA baktatok.
Daewoo SZTRÁDA
Márkaáruház
Budapest III.,
Szentendrei út 223.
Tel.: 250-1870,
250-1893. 102024 LJ

ÁRPÁD HENTESBOLT
Gödöllőn, szeptemberben nyíló, német színvonalon üzemelő Árpád hentesboltunkba boltvezetőt, helyettest, henteseket, csemegepultosokat keresünk.
Németnyelv-ismeret előny.
Jelentkezés: írásban, rövid szakmai életrajzzal.
Cím: ZIMBO HUNGÁRIA Kft.
1142 Budapest, Stubnyai u. 4.
102024 LJ

Az **IB Interconsult Kft., Budapest**
sikeres nemzetközi gazdasági és adótanácsadó cégünk

kulturált, fiatal munkatársat keres
TITKÁRSÁGI és **RECEPCIÓS**
feladatok ellátására.

A munkakör betöltéséhez szükséges feltételek:
társalgási szintű németnyelv-tudás,
szövegszerkesztésben való jártasság,
önálló munkavégzés.

A jelentkezéseket – önéletrajz, fénykép, iskolai bizonyítvány másolata – írásban várjuk az alábbi címre:

IB Interconsult Kft.
1093 Budapest,
Vámház krt. 13.

102205 JP

TAVASZI AKCIÓ!

A **HAJDU MÁRKABOLTJAINKBAN** nagy árengedménnyel kaphatók
Hajdu **AIRÉLEC fűtéskiegészítők**
7 500–18 500 Ft-ig, és bő választékban:

- automata mosógépek
- forróvíz-tárolók
- centrifugák
- keverőtárcsás mosógépek

…tízezer nyolc–tíz egyetemes jelentőségű géniusz kinordását és felnevelését – aztán akár el is dobhatja a bezáródó méhet… Miért kaptuk párosával a géniuszokat? Talán azért, hogy ha hétéves korában egyiküket elviszi itt a Felvidéken a kolerajárvány, vagy másikukat megveszi az isten hidege Debrecenben, vagy elesik Segesvárt, legyen ott biztosítékul a másik. Ott is volt, s helytállt – hadd folytassam így: „az emberiségért, az örök talajon".

Ez az oly bőkezű világszellem kitűnő arányérzékről tett tanúságot. A „világszabadság" szavát megalkotó Petőfi mellé párosította az emberiség túlélési technikáját drámai akciók során felismerő Madáchot. A magyar szellem két aspektusának abszolútumát testesítik meg ők. Az egyik a szörnyű időben csakugyan elesik Segesvárnál, a másik, a magyar nemzet végveszélye láttán az egész emberi faj veszélyeztetettségének felismerésére jut el, és meglátja – mindenkinél előbb – planétánk törékenységét és a kontárkodó emberi tudományoktól érhető lepusztulását. A magyar nemzet becsületére válik, hogy ezeket a XIX. században oly kevéssé aktuálisnak látszó eszméket Madách művéből hamar befogadta, s intenzív Madách-kultusszal ápolta is, amíg ezeknek az eszméknek az aktualitása mára – sajnos – a szemünket kiveri. Mondhatnánk: minket – akik kijártuk Madách iskoláját – már nem érhet meglepetésként semmilyen világvég. Ezért is vagyunk bokréta Isten kalapján.

Mintha magával a teremtés művével tartott volna lépést a sztregovai ház lakója a tíz-egynéhány hónap során, amikor odabent Az ember tragédiáját írta.

Az ilyen remekművek titka megfejthetetlen. A Tragédiáé is. Pláne, ha szétnézünk Madách szülőföldjén, a zavarba ejtően harmonikus nógrádi tájon. Hogy itt épült volna fel az az eszmekatedrális?

Igen, régi, olasz kultúrájú költőnk, Janus Pannonius versének igazsága teljesedett be e vidéken: „Hidd el, a környezet is befolyásolhatja a költőt, s az, hogy hol született: érzik a vers ütemén".

Az ember tragédiája sorainak légszomjas, bartóki ritmusában a zsandárokkal ellepett nógrádi szülőföld szíve dobog az emberiségért – a kastélyából a pozsonyi börtön magánzárkájába hurcolt költőé.

Hubay Miklós

…le békésen baktatsz a Beneza… …mintha semmi közöd se volna a háborúhoz." Erre belőlem tör föl a nevetés: Csupa jó hír! Hiszen, ha már ülésezik a Biztonsági Tanács, akkor nincs semmi gondom, mert remélem, hogy az ugandai, az orosz, az olasz, a francia, az egyiptomi, a török küldött körültekintőbb lesz, mint Gereben, és nemcsak a tizenöt–húsz soros újságnyilatkozatomat olvassa el az egykultúrájú közösségek és a demokrácia viszonyáról, hanem utánanéz egyéb írásaimnak is, és azok alapján ítél.

Ez az új fejlemény olyan szempontból nézve is kedvez nekem, hogy ha eddig nem olvastam el Gereben úr egyetlen ellenem írt, gyűlölködő írását sem, ezt a mostanit sem fogom. *Végh* Antalt, Gerebent ugyanúgy nem olvasok, ahogy tudatosan lúgkövet sem iszom.

*

A rádióban egy ismeretlen nevű lélekgyógyász beszél az önkifejezés szükségletéről. Mint létszükségletről. Azt mondja, hogy az önkifejezés a szabadság egyik előfeltétele, előállapota, gyakorlóiskolája. Szép, szép az eszmefuttatás, tanár úr, de azért nem ártana árnyalni ezt a mélylélektani megállapítást. Tudniillik: a tehénbőgés és a szamárordítás is önkifejezés, de az Isten se tudja, hogyan lehetne bármelyiket is összekapcsolni a szabadság fogalmával.

*

Vannak kérdések, amelyeket azért nem tudunk bölcsen megválaszolni, mert bár sokszor megfogalmazták őket, de mindig rosszul.

Szerintem ilyen a modern művészet néhány alapkérdése is. Különösen a képzőművészeté s ezen belül is a minden kötöttségtől, hagyománytól, formától elrugaszkodott absztrakt festészeté. Hány olyan bekeretezett képet látott, láthatott a század embere, amelyen nem ismert fel semmit, és nem tudta, hogy a művész szándéka szerint fejtetőre állítva kell-e szemlélnie a képet, vagy sem. Hány olyan szobrot látott, láthatott a század embere, amelyen nem ismert fel semmit, és nem tudta, hogy a művész szándéka szerint fejtetőre állítva kell-e szemlélnie a szobrot, vagy sem. Hány olyan zenét hallott, hallhatott a század embere, amelyen nem ismert fel semmit, és nem tudta, hogy a művész szándéka szerint fejtetőre állítva kell-e hallgatnia a zenét, vagy sem. Hány olyan verset olvasott, olvashatott a század embere, amelyen nem ismert fel semmit, és nem tudta, hogy a művész szándéka szerint fejtetőre állítva kell-e olvasnia a verset, vagy sem.

Ezeket a kérdéseket nem lehet bölcsen megválaszolni, mert bár sokszor megfogalmazták őket, de mindig rosszul

Koldus vagy hajléktalan, ki tudja? Most idős asszony közeleg, megáll egy percre a földön kuporgó előtt, és egy kis csomagot tesz az ölébe. A fiatalember kibontja, egy nagy szendvicset rejtett a papír. Enni kezd. Rendőr

rat is. Tucatnyi Kippi-Koma-jelenetben gyönyörködhettünk. Átrándultunk Amerikába is, és egyre újabb és újabb információra éhesen győzködtük a gépet, tovább és tovább. Nem lehetett abbahagyni.

Csatár Imre

A Himnusz születésnapján

„Isten áld meg a Magyart…" – árulkodik az egy *d*, a nagy *M Kölcsey* Ferenc kéziratában a XIX. század még kialakulatlan helyesírási rendszeréről. 175 évvel ezelőtt született a vers, erre emlékeztek a magyar kultúra napján az *Országos Széchényi Könyvtárban*. Az emlékülésen *Katona* Tamás *Himnusz és reformkor* című előadásával helyezte el az alakuló, forrongó történelmi közegben a verset. *Szentmártoni Szabó* Géza irodalomtörténész az általános vélekedéssel szemben elvetette, hogy a Himnusz verselési és dallammintája az újkori kanásztánc (*Megismerni a kanászt…* kezdetű ének) lenne. Kölcsey debreceni neveltetésére alapozva azt állítja, hogy a költő a Himnusz írásakor *Szenczi Molnár* Albert *Tehozzád teljes szívből* kezdetű zsoltárának versformáját követte. Bár az európai költészetben a dallam fokozatosan eltűnik, mégis, ahogy *József* Attila versei mögött dallamok motoszkálnak, a kötött formájú ritmikus versek is általában énekes előzményre utalnak. A 130. zsoltár a mélységből hangzik fel, alaphelyzetében megegyezik a Himnusz bűnbánati soraival: *„Ha Uram, bűnünk szerint minket büntetnél meg, Uram, e világ szerint ki állhatna úgy meg?"*

Gyurkovics Tibor *„Megbűnhődte"?* című előadásában elmondta, a magyar négyszáz éve túlélő nép, de a nemzetté váláshoz ennél több kell: alkotás, felemelkedés és hazatalálás. Nyelvében vagy kultúrájában él a nemzet? – tette fel a kérdést *Grétsy* László a nemzettudat és a nyelv kapcsolódási pontjait kutatva. Előadását *Zombori* Ottó a természettudományos gondolkodás, *Detrekői* Ákos a magyar műszaki nyelv bemutatásával egészítette ki. *Bod* Péter Ákos *Megmaradásunk esélyei a közgazdász szemével* című előadásában elmondta, egy süllyedő ország a közömbös nagyvilág könnyeire nem számíthat, Magyarországnak a túléléshez sikeres rendszerváltozásra, értékrendjében és gazdaságilag megerősödött középosztályra van szüksége.

(n. t. i.)

A Barcsay Alapítvány jutalmai

Térábrázolás és anatómia

Ha semmi egyebet nem alkotott volna *Barcsay* Jenő, csak a *Művészet anatómiája* című kötetét, neve akkor is fennmaradt volna a magyar művészettörténet számára. Kötetét számtalan országban ismerik, forgatják. Legutóbb éppen japánra fordították, ez volt a tizenhatodik nyelv, amelyen megjelent – hallottuk a Barcsay-örökség jogutódjától, *Kónya* Ferencnétől azon a bensőséges kis ünnepségen, amelyet a *Magyar Képzőművészeti Főiskolán* tartottak a napokban. Minden évben a művész születésnapján, januárban osztják ki a Barcsay-jutalmakat, amelyeket a *Barcsay Alapítvány* a fiatal művészek és a főiskolai hallgatók számára létesített. Az idén kilencedik alkalommal került erre sor. Az alapítványt a festő húga, *Barcsay* Erzsébet hozta létre, hogy a felajánlott összeg hozadékából erkölcsi elismerést és anyagi támogatást nyújtsanak azoknak a főiskolai hallgatóknak, illetve 35 év alatti pályakezdő festőknek, akik Barcsay Jenő szellemében, kimagasló színvonalú munkájukkal kitűnnek a művészeti anatómia és térábrázolás művelésében vagy annak oktatásában, illetve festői teljesítményükkel hozzájárulnak Barcsay Jenő művészi hagyatékához.

A hallgatók megmérettetése komoly feladat. Ahogy *Kéri* Ádám, az anatómia tanszék vezetője elmondta, ez annál is inkább nagy felelősséggel jár, mert az utóbbi években erősen felduzzadt a főiskola hallgatóinak létszáma. A díj igazságos odaítélésére két kuratórium alakult a főiskola tanáraiból, s a kuratóriumi tagok magas létszáma (tíz), azt a célt szolgálja, hogy minél sokoldalúbb véleményt alakíthassanak ki, és minél több felől informálódjanak a jelöltek teljesítményéről. *„A díj tekintélyt szerez a kitüntetetteknek"*, erősítette meg *Deim* Pál is Kéri Ádám szavait. A hallgatók a pénzjutalomnál is többre értékelik a *Borsos Miklós-érmet* s a figyelmet, amellyel a többiek a díj odaítélését kísérik.

Sajnálatos, hogy a család úgy érzi, ez a megtisztelő figyelem nem mindenütt érvényesül. A család tagjai és a hagyaték kezelői elmondták, hogy jóllehet Barcsay Jenő nagylelkűen adományozta oda a szolnoki *Damjanich Múzeumnak* azt a tizenhét darab *Mednyánszky-festményt*, amelyet élete során összegyűjtött, s amelyet a *Kossuth-díj* összegéből gyarapított, a múzeum a kiállítás megnyitásakor elfelejtette ezt megemlíteni. A festmények bemutatására is csak kilenc évvel a művész halála után került sor. E kritikai megjegyzéssel kapcsolatban *Tálas* László múzeumigazgató elmondta, a festmények késedelmes bemutatását az indokolta, hogy 1989 és 1996 között az épületet felújították, és ezen időn belül egyetlen kiállítást sem tudtak megrendezni. A festményeket azonban több városban, Németországban is bemutatták. A képtár tíz terméből egyet teljes egészében a Barcsay-hagyatéknak szenteltek – végakaratának szó szerinti ismertetésével.

– A szolnoki képtár átadásakor a többi ajándékozó nevét sem soroltuk fel – válaszolta a múzeumigazgató –, jóllehet *Aba-Novák-képeket* is kaptunk.

f. j.

és Csovár
Art Expo művészeti vásárra,
valamint festményeket,
tárgyakat és kiegészítőket
a '20-as és a '30-as évekből.

Telefon: 111-3030
vagy személyesen.
Budapest V., Falk Miksa u. 10.

A Pest Megyei Gyermek- és Ifjúságvédő Intézet igazgatója pályázat útján meghirdeti az alábbi állásokat:

általános igazgatóhelyettes

Feladata: az igazgatási, gyámügyi feladatok szervezése, irányítása, ellenőrzése.
Iskolai végzettség: Jogi Egyetem, Közgazdasági Egyetem, Államigazgatási Főiskola vagy pedagógiai, ill. ezzel egyenértékű felsőfokú végzettség.

nevelési igazgatóhelyettes

Feladata: a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok szakmai irányítása, ellenőrzése.
Iskolai végzettség: egyetemi vagy főiskolai pedagógiai végzettség.
Alkalmazási feltétel: vezetői gyakorlat szükséges.
Bérezés: a Közalkalmazotti Törvény, illetve megegyezés szerint.

Az állások azonnal betölthetőek a pályázat elfogadása után.

Jelentkezni az intézet igazgatójánál lehet.
Pomáz, Templom tér 3.
Telefon: (26) 325-628.

PRC Reklám

DEIM Pál

Ikarus, Csepel: számot adtak a számvevők

Sajátos mentőakció

Rossz helyzetben levő cégek, rossz törvény, rosszul felmért piaci lehetőségek, rosszul végrehajtott szanálási kísérlet... És még hosszan folytathatnánk, akár az egész újságoldal kitapétázható volna *a „rosszal" kezdődő megállapításokkal, melyek az Állami Számvevőszék tegnapi sajtótájékoztatóján elhangzottak,* a balul sikerült Csepel Autó és Ikarus szanálási ügye kapcsán. Ám attól óvta a számvevőszék és a Pénzügyminisztérium képviselője az újságírókat, hogy a sok rosszat, netán „bűnnek" értékeljék, vagy fordítsák. Az ÁSZ sem vállalkozott ugyan a büntetőjogi felelősség megállapítására, viszont a jelentésüket átadták az ügyészségnek. Tehát a szanálást végrehajtó *Reorg Rt. viselt dolgait a jogászok értékelik majd.* Addig sem szeretnénk a „hitelrontás" vétségébe esni, amivel egyébként a Pénzügyminisztérium képviselője az ÁSZ-t is megvádolta a tegnapi sajtótájékoztatón. Szerintük ugyanis a számvevőszék a feltárt hiányosságokhoz mérten túl erős lépéseket tett. Az igazság kedvéért azonban még két tényt az előzőekhez kell csatolnom. Maga *a pénzügyminiszter volt az egyik kezdeményezője,* hogy az ÁSZ a Csepel Autó és az Ikarus szanálásának vizsgálatát terjessze ki a Reorg Rt.-re is. A másik: a Pénzügyminisztérium a megszűnt Szanáló Szervezet vagyonával részt vett a Reorg Rt. alapításában, tulajdoni hányada 51 százalék volt.

A Szanáló Szervezet *a két mamut összeolvasztásában látta a követendő terápiát.* Csakhogy áldásos tevékenységük során, melyet a Reorg Rt. is folytatott, hamarosan kiderült, hogy a két fél ellenérdekelt. Minthogy a rendelések a vártnál is jobban megcsappantak — a valaha tizenkét-tizenötezer buszt gyártó Ikarustól 1990-ben kilenczezret rendeltek, míg 91-ben már csak ötezret, az idén pedig a legjobb esetben is csak négyezer autóbuszt készítenek —, kevésnek bizonyult a munka. Fizetési nehézségek, majd viták következtek, aminek a vége az lett, hogy az erősebb, vagyis *a végterméket előállító Ikarus saját hatáskörébe vonhatta a padlóvázgyártást,* mely a Csepel Autó termelése kilencven százalékát tette ki korábban. Ezzel az autógyár meg is kapta a kegyelemdöfést. Úgy látszik, a Csepel Autóra már korábban kiosztották a vesztes szerepét.

Az egymásba kapaszkodó két fuldokló közül *hagyták az egyiket elsüllyedni, hátha úgy a másik megúszhatja.* A megalakult Ikarus részvénytársaságba bevettek egy orosz céget is (38 százalékos részesedéssel, tudomásunk szerint ötvenmillió dollár „beugróval"), ettől remélve — többek között — újabb rendeléseket. Sajnos, ez az elképzelés nem vált be. A FÁK-ból rendelések helyett hírek szállingóznak; tank-, traktormotorokkal próbálják lecserélni az Ikarus buszok lefutott motorjait, s a legfrissebb információ szerint maguk készítik a minden európai normának megfelelő, korszerű dízelmotort. Magyarul: még *alkatrészeket sem rendelnek tőlünk, nemhogy buszt.* Ha az idén nem lett volna a 3300 darabos irá.ni megrendelés, akkor a pár egyedi darabon kívül a Fővárosi Önkormányzat néhány százas rendelésén dolgozhattak volna azokban a gyárakban, melyeket valaha húszezer darabos csúcsteljesítményekre terveztek.

A részvénytársaság megalapításakor még reménykedtek évi hét-nyolcezer busz megrendelésében, később ugyan egyre apadt a darabszám, de még mindig *túlzott optimizmus jellemezte azt az ötezer körülit, melyben bíztak.* Létszám leépítésére azonban már ekkor is szükség volt. Mint ismeretes, először 1200 dolgozójuk kapta meg a munkakönyvet, közülük kétszázan Budapesten. Időközben — felkérésre — a Knight Wendling nevű, Svájcban bejegyzett *amerikai tanácsadó cég megvizsgálta az Ikarus üzleti koncepcióját,* és diplomatikusan megállapították: 3500 autóbusszal is még Európa élmezőnyében maradhat az Ikarus. Ez „lebontva" annyit jelent, hogy vagy újabb elbocsátásokkal kell „karcsúsítani" a részvénytársaságot, vagy más módon. Az Ikarus Rt. vezetői a „más mód" mellett döntöttek, annál is inkább, mivel időközben a munkások érdek-képviseleti szervezetei nyomására megszületett az új kollektív szerződés, mely *maximum tizenkét havi végkielégítést ir elő.* Vagyis ha felszámolnák a budapesti gyárat, a dolgozók a könyv szerinti érték felét vinnék magukkal. *Fonyó Péter,* a fővárosi gyár szakszervezeti vezetője, mely érdek-képviseleti szervezet a vasasszövetséghez csatlakozott, beavatott a részletekbe, annak ellenére, hogy figyelmeztették a vállalat vezetői: „hírzárlat van". Az elképzelések szerint *négy-öt önálló kft.-re bomlik a fővárosi gyár,* s az Ikarus rendelésein kívül bármire vállalkozhatnak, ami pénzt hoz. Vagyis 3200 embernek maradhatna meg a munkahelye. Persze nem szeretnék az itteniek, ha — a mesebeli szegény legényhez hasonlatosan — három hamuban sült pogácsával batyuzná fel őket az anyagyár: menjenek isten hírével. Garanciát akarnak kapni arra, hogy *a kollektív szerződésben leírtak továbbra is érvényben maradnak.*

Ha meg akarnánk vonni a szanálás végeredményét, megállapíthatnánk: az egyik cég csődbe jutott, a másik a szakadék szélén áll. A Pénzügyminisztérium képviselője szerint a szanálást az amúgy is nehéz helyzetben levő vállalatoknál kezdeményezik, s eddigi tapasztalataik szerint *az eljárások 80 százalékban nem vezetnek eredményre.* Mit is fűzhetnénk hozzá? Legfeljebb az írás elején említett „rosszakat" gyarapíthatnánk eggyel.

Mátrai Tibor

Jövőre 17 százalékos munkanélküliség várható?

Kicsi a szolidaritási és a foglalkoztatási alap

Jövő év végére *17 százalékos munkanélküliséggel* számol a munkaügyi kormányzat, ennek megfelelően készítette el a *munkanélküliek szolidaritási alapjára* és a *foglalkoztatási alap* működtetésére szolgáló tervét, amelyet tegnap tárgyalt meg az ÉT munkaerő-piaci bizottsága.

A gazdaság teljesítményének *visszaesésével* kell számolni, és félő, hogy a tartalékaikat már felélt vállalatok megmenekülésük utolsó eszközeként a munkavállalók elbocsátását választják. Így reálisan számolni kell azzal, hogy amíg ez év decemberében 700—750 ezer, *jövő év végén 900—950 ezer munkanélküli lesz,* ellátásukhoz az idei 67,3 milliárdhoz képest 120 milliárd kellene.

Rolek Ferenc munkaügyi államtitkár *ijesztőnek* nevezte a számot, különösen akkor, ha tudjuk, hogy a költségvetés forrásai *nem bővülnek,* korlátot szab továbbá az IMF és a Világbank is. Közel 70 milliárdos költségvetési támogatásra lenne szükség, ami csaknem lehetetlen. Ezért a munkaügyi tárca megfontolásra javasolja a munkanélküli jogosultsági idő másfél évről egy évre történő *csökkentését,* esetleg a szolidaritási járulék 6 százalékról 9-re *emelését.*

A javaslatról a munkavállalóknak az volt a véleményük, hogy az esetleges járulékemelés *politikai kérdés,* felesleges lenne számháborút folytatni a munkaadók és a munkavállalók képviselőinek, hogy kire háruljon a nagyobb teher. Egyikük megjegyezte: meglepő, hogy a kormány nem a munkanélküliek ellátási rendszerének átalakításához, hanem a terhek növeléséhez nyúl. A munkástanácsok képviselője pedig egyenesen azt állította: túlságosan is *optimista* a kormányzat munkanélküliekre vonatkozó prognózisa, vélhetően több állástalan lesz jövőre az említett becslésnél. Ezért fontos lenne, hogy a foglalkoztatással kapcsolatos *egységes törvénykezés* megtörténjen. Az MSZOSZ szakértője hozzáfűzte még: *csak akkor tudnak érdemben tárgyalni* a munkanélküliség alakulásáról és kezeléséről, ha tudják, hogy mit tartalmaz majd a *szociális törvény,* hogyan alakul jövőre az *adózás* és a *társadalombiztosítás.* A munkáltatók is kijelentették: sem a munkavállalók, sem a munkaadók *nem terhelhetők tovább,* hiszen az 54 százalékos tb-járulék és a 6 százalékos szolidaritási járulék mértéke már ma is irreálisan magas. Azon kellene elgondolkodni, hogy nem csoportosítható-e át a két járulékból származó összeg. Az egyik munkaadói szervezet képviselője, ellentétben a kormánnyal és a munkástanácsokkal, úgy látja: *túlzott* a 17 százalékos munkanélküliség, hiszen jövőre már az ipar felfutásával kell számolni.

A foglalkoztatási alap az idén 13,5 milliárd költségvetési támogatást kap, de az előző évi maradványértéket is figyelembe véve 18,2 milliárd a forrása. A pénzből 9,8 milliárd jut aktív foglalkoztatási eszközökre, 1,7 milliárdot kapnak a foglalkoztatási társaságok, 0,7 milliárd jut a válsághelyzetek kezelésére. Ismert, hogy egyebek mellett ebből az alapból fizetik az újrakezdési kölcsönt, a központi korengedményes nyugdíjazást, a világbanki programokat, az átképzést, a munkanélküliek vállalkozóvá válását, a közhasznú foglalkoztatást. *Jövőre 21,9 milliárdos* foglalkoztatási alapot tervezett a munkaügyi kormányzat, az összeg 60—70 százalékát *decentralizálni* kívánják.

Az ÉT bizottságában *nem tudtak megegyezni* a két alapról a szakemberek, kérték a kormányt, hogy észrevételeikkel kiegészítve szeptemberben ismét tűzzék napirendre a munkanélküliség alakulására és kezelésére szolgáló szolidaritási alap és foglalkoztatási alap tervét.

(nógrádi)

FOGLALKOZTATÁSI ALAP FELHASZNÁLÁSA (MILLIÓ FORINTBAN)

	1992. (terv)	1992. (várható)	1993. (terv)
Újrakezdésikölcsön-kamat	2 600	2 600	2 200
Korengedményes nyugdíj	890	890	1 300
Egyéb központi áthúzódó	231	660	410
Világbanki programok hazai költségei	1 000	1 000	2 900
Munkahelyteremtés támogatása	1 800	3 640	4 260
Képzés, átképzés	3 139	3 110	3 650
Közhasznú munka	2 200	2 200	2 600
Munkanélküliek vállalkozóvá válásának segítése	400	220	260
Tartós munkanélküliek bér és járulék részleges átvállalása	400	550	650
Részmunkaidős foglalkoztatás	690	570	670
Alapítványok	100	100	—
Foglalkoztatási társaság	—	1 700	2 110
Válságkezelési intervenciós alap	—	700	820
Egyéb	50	60	70
Összes felhasználás	13 500	18 000	21 900
Záróállomány		244	244

Történelemtanítás

Nem pártpolitika szerint

Körkérdést intéztünk külföldön oktató tudósok köréhez, minek köszönhetik kinti sikereiket. A legtöbben úgy feleltek: *a régi magyar középiskolának, melynek tanárai akadémikusok is voltak* — mondta tegnap délelőtt a békásmegyeri Veres Péter Gimnáziumban *Kosáry Domokos,* a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, a középiskolai történelemtanárok V. országos konferenciáját megnyitó beszédében.

Az MTA elnöke beszédében rámutatott: olyan időket élünk, amikor minden eddiginél nagyobb szükség van a *történelmi gondolkodásra,* s annek megtanítását várja ő történelemtanároktól, akik e szerint *fölkészültek* erre. magyar történelem során mos alkalommal élt már e nemzet *sokkhatást,* dta Kosáry, s szerinte a politikai elnyomás — a történelem tanúsága előbb vagy utóbb el- —, nem is a súlyos gi helyzet, hanem *a tás és moralitás tönk-* a legnagyobb kár. ozta: a hazai és i problémákat *nem* érzelmekkel és demagógiával, hanem *racionalitással* kell megközelíteni.

E cél érdekében írta egyébként *Kosáry, Engel Pál, Szakály Ferenc és Glatz Ferenc* a Vezérfonal a magyar és egyetemes történelem oktatásához című munkát, melyet a konferencia 600 résztvevője kézhez is kapott.

1987 januárjában tartották a történelemtanárok első országos konferenciájukat, s akkor még, emlékezett vissza Glatz Ferenc, a Történettudományi Intézet igazgatója, a tanárok, e kényes tárgy oktatói *védelmet* vártak a tudománytól, mert *kiszolgáltatottak voltak* iskolájukban a helyi agit-propos szemléletnek megfelelően. Glatz mosolyogva mesélte el, hogy a '87-es konferencia után a részvevők közül néhányan *feljelentést tettek a pártközpontban,* panaszolván, hogy az akkori országos értekezleten egyesek nem megfelelően beszéltek *Marxról és Engelsről.* (A pártközpont egyébként akkor a feljelentést továbbította a feljelentetteknek.)

Glatz hangsúlyozta: a vezérfonal *nem hivatalos* megrendelésre készült, hanem a *tanár kollégák kérésére,* ingyen, az ő munkájukat kívánja segíteni. A történész egyébként fontosnak tartja, hogy a diákok *reális magyarságszemléletet* sajátítsanak el, az európai és világtörténelembe beágyazva. Leszögezte: *a történelemtanítást nem szabad „totális pártüzemre" állítani,* az egypárti diktatúra elmúlása után *egyik párt érdekeit sem szabad kiszolgálni, hiszen akkor négyévenként újra kell írni a történelmet.*

Ezután *Kálmán Attila,* az MKM politikai államtitkára üdvözölte a megjelenteket, majd Szakály Ferenc mondta el: hálátlan dolog a történelemtanításról írni vagy beszélni, hiszen minden ilyen megnyilatkozás után több párt is, ideomániájának megfelelően *azonnal és csípőből tüzel.* A történész sajnálkozott: a már említett vezérfonal négy tudós szerzője közül egyetlenegyet sem tartottak arra érdemesnek, hogy a *nemzeti alaptanterv kidolgozása során megkérdezzék véleményüket.*

— török —

Casco happy end?

Hetven százalék, az nagyon sok.

Ekkora áremelést jelentett be szerdán a budapesti *casco*tulajdonosoknak az ÁB-Aegon Rt.

Olvasónk — neve és telefonszáma a szerkesztőségben, ám kérte, mindezt ne hozzuk nyilvánosságra — tegnap azért keresett meg bennünket, hogy elmondja: az az ÁB-casco, amit neki kínált a lakásán járt biztosítási ügynök, az ő négyütemű Wartburgja esetén *nem hetven, hanem ötszáz százalékkal* kerülne többe, mint eddig.

Mit tehet az ember ekkora knock out hallatán? Azt, amit olvasónk: *lemondta a cascót.* Mondván: egymillió kilométert vezetett, és eddig még nem ment neki senki, csak ő okozott koccanást, azt meg a kötelezőre megcsinálják. A jövőben tehát *„térdre, imához"*, vagyis: nem tehet mást, mint reménykedik, hogy ezután is megússza neki okozott kár nélkül.

Így tehát olvasónk *megspórolt* havi kilencszáznegyven forintot, a biztosítónak pedig *eggyel kevesebb* veszteséges tétellel kell foglalkoznia.

Akkor hát: *happy end!*

Vagy mégsem?...

Annál is inkább, mert egyik laptársunk *nem vette készpénznek,* ami a tájékoztatón elhangzott, hogy tudniillik: a díjemelést egyeztették az Állami Biztosításfelügyelettel, és rákérdezett. *Asztalos László,* a felügyelet vezetője úgy nyilatkozott, hogy *a biztosító nem értesítette őket szándékáról.* Ezért csütörtök délután azt kérdeztük: mi történik azokkal a szerződésekkel, amelyeket az autótulajdonosok — Wartburgos olvasónkkal ellentétben — az újonnan diktált feltételek szerint is *meg akarnak kötni?* Ilyen körülmények között azok vajon egyáltalán *érvényesek-e?* Mivel azonban — bármilyen hihetetlen — lapzártánkig egyetlen illetékest sem tudtunk elérni, sem az ÁB-Aegonnál, sem pedig a biztosításfelügyeletnél, a kérdésre visszatérünk.

V. Zs.

Pedagógusbér-emelés: kevesebb mint 2000

— Mindenki *a szülők zsebében kotorászik* tanév elején — nyilatkozta lapunknak *Szöllősi Istvánné,* a Pedagógusok Szakszervezetének főtitkára.

Méghozzá nem is akárhogyan: a PSZ szakértői a legolcsóbb árakat figyelembe véve kiszámították, egy *első osztályos gyerek beiskolázása 6703, egy elsős középiskolásé 7113 forintba kerül.* Az önkormányzatok *nem mindenütt* képesek segíteni, elsősorban anyagi helyzetük miatt.

Sérelmezi a PSZ azt is, hogy a pedagógusoknak ígért fejenkénti bruttó *kétezer forintos szeptemberi fizetésemelés nem valósult meg teljes egészében.*

— Baranya és Pest megyében, Hajdúszoboszlón, Székesfehérváron és Debrecenben jóval, helyenként 500—600 forinttal is kevesebb ez az összeg — mondta a főtitkár asszony —, ennek oka az, hogy az e célra fordított 3,21 milliárd forint *kevés, a nyugdíjas és üres helyekre,* melyeket azóta betölthettek az iskolák, egyszerűen *nem terveztek pénzt.* Bezzeg a regionális oktatásügyi központokra csak ebben az évben 250 millió forint jut.

A jövő évi költségvetés irányelveit bírálva Szöllősiné kijelentette: *1993-ra dologi kiadást nem terveznek,* ez tarthatatlan.

Hasonló a véleménye a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének is: sajtótájékoztatójukon elhangzott, kerületenként 150—200 pedagógus is akad, aki *nem kapta meg* a törvény által biztosított összeget. Ugyanakkor az önkormányzatok már jelezték, hogy saját forrásból ezt a hiányt *nem* tudják pótolni. A PDSZ is bírálja a ROK-okat: elsősorban azt, hogy a minisztérium még a közoktatási törvény parlamenti vitája előtt, az érintettek feje fölött, *hatalmi súlyával* döntötte el a kérdést.

Megkérdeztük *Staller Katalint,* az MKM művelődésgazdálkodási főosztályának főelőadóját, végül is mennyi az ígért bruttó kétezer forintos fizetésemelés: — Sajnos, *ez nem mindenütt* lesz fejenként kétezer, csak abban az iskolában, ahol a tervezett és a jelenlegi létszám *egybeesik.*

— török —

Műszaki kereskedésre alkalmas, kiemelkedő forgalmú, 40—80 nm-es üzlethelyiséget **bérelnénk** a Nagykörúton, az EMKE és a Margit híd között, illetve a Rákóczi úton, a Keleti és Astoria között.
HUNGAROTRADE, 251-0288/125.

DSZ-ben Mécs a Király

ett az SZDSZ egalakult hon- tának elnöke. Mécs Imre iselő volt a delmi bizott- . E posztról rtja vissza- tisztet je- tölti be. Z-es kép- nem sze- nvédelmi álasztott Van-e " vala- érdést fel. dején Bé-

la, a nagy múlttal rendelkező, magas rangú katonatiszt töltse be a bizottság alelnöki tisztségét. Én mint a honvédelmi bizottság karakterisztikus tagja továbbra is részt veszek a testület munkájában. Ugyanakkor a pártnak is szüksége van arra, hogy megfelelő háttere legyen a katonapolitikai, biztonsági kérdések megvitatásáról. A katonai tagozat afféle *szakértői héj* az SZDSZ körül.

— *Király Béla miért nem kapott ebben tisztséget?*

— Meghívtuk, de ő nem vett részt a munkában.

— h —

Csepi Lajos marad

Csepi Lajos marad az Állami Vagyonügynökség ügyvezető igazgatója további 4 évig. *Szabó Tamás,* a privatizációért felelős miniszter javaslatára nevezték ki.

A miniszterelnök, mint ismert, Csepi Lajost augusztus 27-ei hatállyal *felmentette* az ÁVÜ ügyvezető igazgatói megbízatása alól. A felmentést az tette szükségessé, hogy a közelmúltban elfogadott törvény értelmében az ÁVÜ ügyvezető igazgatóját a jövőben *határozott időtartamra* kell kinevezni.

(MTI)

Kiállítási kalauz

A nagy középkorú

„Deim Pál szerencsés, hogy fiatalon olyan életművet sikerült kialakítania, amelyik egységes, és úgy hat, mintha befejezett volna" — jelentette ki *Barcsay Jenő*, a magyar festészet egyik utolsó „nagy öregje", még 1985-ben.

S ez a mondat rendkívül sok jelentést görget magával.

Valahogy úgy alakult, hogy nemrégiben még voltak „nagy öregek" a képzőművészetben, ma meg nincsenek. Barcsay, *Korniss Dezső, Bálint Endre* a maga hatvan évével akkoriban „nagy öreg" volt. Deim, *Keserü Ilona, Lakner László, Jovánovics György* a maga közel ugyanennyi évével valahogy nem épp „nagy öreg". Legföljebb azt mondhatnánk: „nagy középkorú". De hát ilyen meghatározás nincs. Jó művészek, erős életművel, megrendíthetetlen szakmai tekintéllyel, meglehetős ismertséggel is. S mégsem állnak a szakmai hierarchia csúcsán. Ugyanis ilyen sincs. Nemrégiben még kettő is volt: a hivatalos, meg amire úgy gondoltunk, mint ami az igazi. Ez utóbbit koronázta Barcsay, Korniss, Bálint.

Azután — még mindig a kezdőmondaton rágódva —: nyomasztó érzés lehet egy művésznek, ha azt mondják neki férfikora teljében, hogy az életműve befejezett. Megvan a maga rekesze a múzeumi raktárban, *„Szentendre, kicsit lírai geometria"* címkével. Szóval nem is biztos, hogy olyan szerencsés művész Deim Pál.

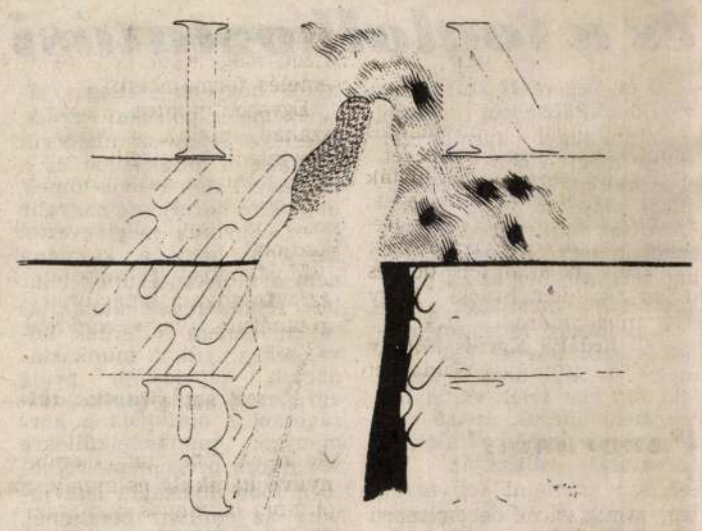

Deim Pál rajza: INRI (Sátántangó), 1983.

S maga a mostani életműkiállítás sem a legjobb jegyben fogant. A tomboló augusztusban tocsakos ingben hatolunk előre a kiállítótermekben, még lélegzetet venni is nehéz, nemhogy hosszasan elgondolkodni a zárt világú képek előtt. S a rendezés is... Az összefoglaló tárlaton valószínűleg jelen van Deim minden fontosabb műve, de olyan kaotikusan, hogy az eligazodás reménye nélkül szédülünk az egyik teremből a másikba.

Mindezek után, s mindezek ellenére a kiállítás megállít: *Deim Pál jó művész.*

A hatvanas évek elején lépett a pályára. Már a kezdetekkor megtalálta vezérlő csillagait — *Vajda Lajost, Gadényi Jenőt*, Barcsayt —, s a hatvanas évek végére személyes kifejezésmódjának színeit és alapelemeit is. S mert ezen festői alapkészlet kibontásával töltött — önmérséklettel és szigorral — bő egy évtizedet, úgy tűnt, mással sem foglalkozik, csak esztergályozott fababákat fest csíkos síkokkal határolt térszegletekben. Sokan elkönyvelték mint monománt. Pedig nem monomániáról van szó, hanem arról, hogy századunk művészetében csupán korlátozottan állnak rendelkezésre azok a kész formulák, amelyek révén — akárcsak a nyelv szavaival — a művész „olvasható szövegeket" teremthetne. E hiányt sokan, sokféle módon próbálták áthidalni. S az egyik lehetséges eljárás éppen az, amit Deim Pál dolgozott ki: egyetlen alapjel teljes vizuális grammatikájának megteremtése.

Erre szolgál Deim sokféleképpen értelmezhető bábuja — papíron, vásznon vagy épp plasztikusan megjelenítve, „helyzetekbe" hozva —, s erre szolgál a csíkos tér is, ez az elektronikus ősóceán. S hogy valóban erre szolgál, példa rá a mostani áttekintő kiállítás, ahol Deim művészetének sok olyan vonása bomlik ki, amely korábban, az egyes képeket nézve nem volt ennyire határozottan érthető. Ilyen a mostanában egészen felerősödött erotikus jelleg műveiben. S ilyen újabb idejű vonzódása a konkrét moralizálás felé.

S ez egyúttal az új művek csapdája is. Alapelemekből konstruált festői világa erőteljes példázatok, sokértelmű jelentések színtere volt korábban. Ezt a mindig új megfejtést kívánó intést vittük magunkkal kiállításairól. Most helyzeteket játszanak el a bábuk: szeretkeznek és szenvednek — zsánerjeleneteket szemlélünk a marionettszínházban. Hogy valóban alkalmasak-e erre Deim műtermének lényei, azt most még korai lenne megítélni. Ám mindenesetre megállapíthatjuk: az életmű korántsem lezárt és egységes, bármiféle meglepetésre felkészülhetünk. **(bán)**

Változások a Vígben és a Madáchban

Átalakítás miatt zárva?

A fővárosi önkormányzat tegnapi közgyűlésén határozat született a 1993-as központi cél- és címzett támogatásról. Az előterjesztés szerint az önkormányzat jövőre 9,7 milliárd forintos fejlesztést tervez a fővárosban, amelyhez 2,9 milliárd forintos támogatást igényelnek a kormányzattól. Ennek elnyerése esetén jövőre számos rekonstrukcióra nyílik mód, így a *Vígszínház* és a *Madách Színház* felújítására is.

— Milyen stratégiát alakított ki a körúti teátrum az újjáépítéssel kapcsolatban? — kérdeztem Marton Lászlótól, a Vígszínház direktorától.

— Erre válasz csak október végén, november elején adható. Addigra tisztázódik, hogy a kijelölt zsűri elfogadja-e a terveket, s kiderül, hogy pályázat útján melyik hazai vagy külföldi cég lesz a kivitelező. Még minden kérdéses. Így azután nem tudom, játszunk-e még májusban, vagy ennél is hamarabb véget ér az évad. Amit biztosan tudok, a fővárosi közgyűlés júniusban elfogadta az írásba foglalt rekonstrukciós elképzeléseket, a parlament pedig megszavazta az ahhoz szükséges összeget. És még valami bizonyosnak látszik: a megújulás után a színház eredeti formájában várja a közönséget.

A *Madách Színház* ügyvezető igazgatója, *Lázár György* arról híres, hogy minden pénzügyi gondot zseniálisan megold:

— No, ez azért túlzás. Bűvészmutatványokhoz is rekvizitumok kellenek. Vagyis csak a vanból lehet gazdálkodni. A színház felújítására vonatkozó tanulmányterv most készül a Köztiben, október végére, november elejére a kivitelező személye is ismert lesz. Nyilván az nyeri el a megbízást, aki a leggyorsabban és a legolcsóbban építi újjá a teátrumot. A Madách jelenlegi formájában éppen harminc éve funkcionál. Az elmúlt három évtized alatt csak karbantartás volt a házban. Úgy is mondhatnánk, hogy toldozás-foldozásra tellett. Az elektromos vezetékek kicserélése már nem tűrt halasztást, hiszen tűzveszélyes volt. A légkondicionálás a legelső, amit valószínűleg megcsinálnak majd a kivitelezők. Elgondolásaink szerint bővül majd a színpadtér, hiszen végre megkaptuk a *Hársfa* utcai volt rendőrségi épületrészt. A nézőtér és a márvány előcsarnok nem változik, csak szebb lesz. Reméljük, hogy rövidített évadnak nézünk elébe. Megeshet, hogy produkciónkat vidéki befogadó színházakban láthatják a nézők. Előfordulhat, hogy a Macskákkal — jogdíjrendezés után — vendégszereplésre indulunk külföldre. Szerencsére sok a meghívásunk.

(várhegyi)

Tabu témák

Az én gyermekem nem olyan

Néhány német író elhatározta: gyermekkönyvben dolgozza fel az úgynevezett „tabu témákat". Például a zsidókérdés, az idegengyűlölet, az AIDS, a kábítószer, a homoszexualitás, a különböző szorongásos félelmek részleteit, tényeit. A gondolatot tett követte, s kiadó is akadt a német könyvpiacon. Mi arra voltunk kíváncsiak, hasonló kezdeményezés milyen visszhangra találna *Magyarországon.*

— Mindent meg lehet írni gyerekeknek — mondta *Nógrádi Gábor* író. — De a legjobb, ha a családtagok beszélik meg vele a problémákat. Ami a paraszti kultúrában teljesen természetes volt, azt a polgári erkölcs elvetette, és biztos, hogy bizonyos rétegek felháborodnának, ha ilyen könyvek jelennének meg.

— Minden ilyen témánál az a probléma, hogy eldöntsük, kinek szól — vélte *dr. Borbély Sándor*, a *Móra Kiadó* irodalmi vezetője. — Ha maga a gyerek deviáns, akkor vagy röstelli, vagy ezek a problémák nem is jutnak el a tudatáig. A szülők nem feltételezik saját gyerekeikről a bajt, ezért nem is veszik meg az ilyen műveket.

— Ennyire sötéten nem látok, de azért az ilyen könyvek még koraiak lennének nálunk — szögezte le *Gergics Anna*, az *Európa Könyvesbolt* vezetője. — Mi ilyen problémával, érdeklődővel még nem találkoztunk, legfeljebb a szexuális felvilágosító könyveket keresik a szülők. Talán szolidabb témákra lenne szükség.

— Hoztam magammal hasonló könyvet az *Egyesült Államokból* — meséli *Talyigás Katalin* szociológus, a VII. kerületi *Családvédelmi Intézet* vezetője. — Az a szegénységgel foglalkozik, kifejezetten tizenéves gyerekekhez szól. Nagyon szeretném, ha találnék kiadót, amelyik lefordítaná és terjesztené. De tartok tőle, hogy nagyon sok szülő nem venné meg ezeket a kiadványokat.

A szülők hasonlóan vélekednek *Németországban* is. Az én gyerekem nem olvas ilyen könyveket — felkiáltással azonnal felháborodásukat is érzékeltetik. Ott mégis akad kiadó, aki még a veszteséget is vállalja. Mi legfeljebb *Ingrid Sjöstrand Prücsök* című regényét vehetjük majd le a polcról, ha kislányunk arra lesz kíváncsi, miért más néhány ember bőrének a színe, vagy miként lehet teljes értékű kapcsolatot kialakítani fejlődési rendellenességgel élő emberekkel.

Szabó Z. Levente

SZÖGLETBŐL

Szakonyi Károly:

Testek és vagyonok őrei

Egyre csak figyelem, milyen nehéz sorsa van ma a gazdag embernek. Mondjuk, egy jelentős vagyonnal rendelkező businessmannek. Örökös veszélyben forog pénze biztonsága, de még az élete is! Bármikor aljas merénylet áldozata lehet. Jól teszi tehát, ha védelmezők után néz, de nem az államot terheli ezzel a gonddal, hanem magánhadsereget, akarom mondani, testőrséget tart fenn magának.

Nagyon felkapott szakma lett a testőri. Egyre jobban bővül a szogálat; életerős ifjak, jó kondíciójú férfiak, sőt talán még nők is jelentkeznek a kiképzőiskolákba, ahol megtanulják a cselgáncsozást meg a fegyverforgatást, a testőri munka ezernyi trükkjét.

Nem olcsó mulatság felfogadni az ilyen szakképzett védelmezőket, de alkalmazásuk nélkülözhetetlennek látszik napjaink üzleti életében.

Nemrégiben egy testőr beszámolt a munkájáról. Említette például, hogy megbízóját elkísérte külföldi tárgyalásaira is, ott volt mellette éjjel és nappal, hogy baja ne essék, felderítette az üzletemberre leselkedő komoly veszélyeket, azokat időben elhárította, mert bizony biztos hírek keringtek afelől, hogy a neves vállalkozót el akarják tenni láb alól.

Kicsodák?

Hát a konkurencia. A konkurenciának az lett volna jó, ha az említett úr nem jut el a tárgyalásra, nem találkozik üzletfelével; vagy ha már össze is jön vele, hát hirtelen, valami baleset folytán, kudarcba fulladjon az ügye.

Képesek lettek volna megölni azt a szegény vállalkozót néhány rongyos millióért! Vagy, na, milliárdért!

Ilyen időket élünk!

Maga a vállalkozó is nyilatkozott, bevallotta férfiasan, hogy egész úton félt, és ha nem lett volna mellette az a markos legény csőre töltött figyelemmel és revolverrel, hát inába szállt volna a bátorsága.

Uramisten, gondoltam magamban, hát ez borzasztó! Így élni, ilyen rettegésben, s ráadásul még a tőzsdei árzuhanásoktól is tartani! Az ember nem is hinné, milyen ez az üzleti élet. Azelőtt a KGST-országok külkereskedői milyen békésen megúszták a dolgot, egy szál magukban utaztak (legfeljebb csinos titkárnőjükkel!), bumliztak egyik országból a másikba, ették-itták a helyi különlegességeket, aztán ásítva, oda se figyelve alákanyarították nevüket az át sem nézett szerződésekre. Eszükbe sem jutott volna, hogy valaki el akarná csaklizni előlük az üzletet. De a mostani businessmanek bizony nem ilyen kényelmes körülmények között dolgoznak. Már az, hogy saját hasznukra vagy kárukra szerződnek, felvillanyozza őket, de úgy látszik, azokat is, akik féltékenyek a sikerükre.

Én mondom, hősök ezek az emberek, szinte tűzvonalban küzdenek a megélhetésért. Életük kockáztatásával kell megszerezniük a napi betevőt. (A bankba betevőt.) Golyónak, méregnek, autóbalesetnek, plasztikbombának és ki tudja még, miféle gyilkolási módnak vannak kitéve. Náluk bátrabbaknak csak a testőreiket tartom, akik haláluk árán is képesek megbízóik testi épségét megvédelmezni. Azt mondja az újságírónak nyilatkozó testőr, hogy habozás nélkül az üzletember elé ugrott volna, ha azt az aljas merénylők megcélozzák. Lovagias világ virrad ránk! Na persze voltak testőreik a múlt rezsim nagy embereinek is, de azok nem mutatkoztak ilyen önfeláldozóknak, mert mihelyt bizonytalanná vált a rendszer, ők maguk végeztek főnökeikkel.

Minden tiszteletem az újkori üzletembereké és testőreiké. Én bizony, bevallom, rettenesen gyáva vagyok, mert tíz forintért sem vinném vásárra a bőrömet! Ha valaki el akarná happolni előlem az üzletet, legyen az bármily büsás, hát vigye! Legyen vele boldog! Hányszor előfordult már ilyen! Ajaj, de hányszor! Na, nem is vittem sokra, de legalább nem kell testőrökről gondoskodnom. Bár ki tudja?

Meglehet, lassan-lassan már a szegény krájzleros is kénytelen lesz védelmező után nézni. Látom a jövőt. Ott áll a szerencsétlen boltos a pultja mögött, és irigyen lesi, hogy amíg hozzá alig térnek be vevők, a szemközti üzletben nyüzsögnek. Hát csak nem tűrheti?! Ha meg akar élni, felfogad egy olcsó bérgyilkost (részletfizetést is adnak!), és megpróbálja eltétetni láb alól a konkurenciát. Csakhogy annak meg testőrei vannak, mert nem sajnálja rájuk a pénzt. Kiszagolják a merényletet, és a terv dugába dől. A szegény krájzleros lehúzhatja a rolót...

Testőrök harca a testőrök ellen, persze ez is előfordulhat, de a vagyont védeni kell. Nem babra megy!

Elég a testőrök számát figyelni, gyarapodásukat számtartani, s máris következtethetünk a gazdasági felemelkedésre. Minél többen vannak, annál több a gazdag ember, minél több a milliomos, annál jobban megy az ország. Vagy nem jól gondolom?

Rejtélyes kincsek

Brindisi közelében egyremásra kerülnek elő a bronzból készült szobortöredékek a tenger fövenyéből — mesés szépségű férfi és női fejek, karok, lábak, kezek, öltözékek.

A leletek számának növekedésével azonban csak fokozódik a rejtély. A régészek ugyanis eddig nyomára sem bukkantak semmiféle hajómaradványnak. Mindinkább tért hódít tehát a feltételezés, hogy a leletek „hadizsákmányként" kerülhettek az Adria vizének mélyére. Sokan úgy vélik, hogy a „brindisi kincsek" a Római Birodalom végnapjai (V. század) és a korai középkor közötti időszakban kerülhettek a tenger mélyére, amikor különösen nagy energiával kutattak bronz után háborús célokból.

(MTI)

ARANYDIPLOMA ELŐTT

Ötven esztendővel ezelőtt egy szőkésbarna fiatalember a szavakkal küszködve búcsúzott növendéktársaitól és tanáraitól a Színiakadémia diplomaosztó ünnepségén. A diplomaosztó 1992. szeptember 14-én megismétlődik. S a beszédet is ugyanaz a „fiatalember" — *Csákányi László* — mondja. Azóta talán csak a hajszín változott, s az oklevél színe lett aranyosabb.

— *Önnel együtt kik lesznek még ott az Ódry Színpadon?*

— *Bakó Márta, Szemere Vera, Kemény Gizi, Parrag Éva, Nádasi Anna, Zentai Ferenc, Dömsödi János*, tehát akik 1942-ben végeztek.

— *Kiket említene meg akkori tanárai közül?*

— *Kis Ferenc* volt az igazgató, *Nagy Adorján, Lehotay Árpád, Abonyi Géza, Makay Margit, Hetyei Aranka, Hegedűs Tibor* tanítottak. Igaz, hogy politikai gazdaságtan és marxizmus nem volt „műsoron", de művészettörténetet, franciát sokat tanultunk, a táncot *Róka Éva*, a vívást Duronelli mester oktatta.

— *Lehet-e valamilyen összegzést adni az eltelt fél évszázadról?*

— A mi „osztályunknak" elég szerencsétlen kor jutott, kezdve a háborúval, de nem tehetünk róla, hogy éppen ezt a negyven évet fogtuk ki. Azt azért szerényen meg kellene kérdeznünk, hogy a magyar színházművészet jó irányba haladt-e ez alatt az idő alatt, például a háború előtti évekhez képest. Kulturális hagyományainkat tekintve nem tartoztunk igazán sehová, erre a függetlenségre, erre a művészi önállóságra sokkal jobban kellett volna vigyáznia. A magyar örökség dolgát e tárgyban *Kelemen Lászlóval*, az első igazi direktorral kezdeném, csak a folytatás lenne más.

— *Hogy látja, hogyan ítéli meg a színészképzés mostani helyzetét?*

— Hosszú beszélgetés lenne, inkább ne is kezdjük el, ami viszont rögtön szembetűnik: csúnyán, pongyolán beszélnek a mai színészek, sok közöttük a pösze, és sokszor a legelemibb szakmai dolgokkal sincsenek tisztában. Még egy, talán nem egészen idevágó kérdés, sokan elfelejtik, hogy volt egy tantárgy, aminek vallás- és erkölcstan volt a neve. A vallás oktatásán lehet és kell is vitatkozni, az erkölcsről pedig nem beszél ma senki.

— *Mivel zárhatnánk ezt a jubileumi beszélgetést?*

Csákányi László Voith Ágival a Micsoda cs... T...

— A világon a legszebb színű zászló a miénk. Piros, fehér, zöld. Én már éltem a zöldben is, éltem a pirosban is. Mos... nyugo...

Deim Pál

A Zuglói Kör elnevezés a hetvenes évek végén bukkant fel a modern magyar művészettel foglalkozó szakirodalomban. Egy többé-kevésbé állandó "mag" köré csoportosuló, szabad-nyitott módon szerveződö,és 1962-65 között leginkább aktiv képzömüvész-társaságot jelöl, melynek tagjai nem kevesebbre vállalkoztak, mint hogy megtörjék azt a nyomasztó információs és szellemi zárlatot,mely a hatvanas évek hazai közállapotát jellemezte. Megismerni az egyetemes modern művészet történetét,az avantgard klasszikusait és az aktuális törekvéseket; megvitatni egymás munkáit, ellátogatni a teljes elszigeteltségben dolgozó, tiltott magyar mesterek mütermébe, tájékozódni a szellemi hagyományok és a társmüvészetek terén; "visszazökkenni" az idöbe,helyreállitani a hazai progresszív művészet megszakadt folytonosságát -ezek voltak azok a feladatok,melyeknek halaszthatatlansága (pontosabban a halaszthatatlanság közös felismerése) összetartotta az egyes konkrét kérdésekben gyakorta eltérö álláspontot képviselö müvészeket. Az egykori találkozások hangulata, a szellemi energiákat mozgósitó,inspirativ beszélgetések és a szenvedélyes viták légköre rendre visszatér a résztvevök emlékezéseiben. Voltak,akiknek csupán múló epizódot jelentettek a zuglói összejövetelek és voltak,akik életreszóló útravalót gyüjtöttek akkor; voltak,akiknek müveiben csak egészen áttételesen érhetök tetten a közös elemzések eredményei és voltak, akiknek életmüvében világosan elkülönülö, remekmüveket is termö periódussá terebélyesedtek a körben szerzett tapasztalatok. Nem hiszem,hogy ez a kiállitás a kedélyes-giccses "hatvanas-évek-nosztalgia" utóhullámaihoz illeszkednék. Az elszaladt évek során kinött tüskék miatt nosztalgiát talán csak az együttgondolkodás véglegesen szertefoszlott modusa iránt lehet érezni. Persze "höskor" volt ez,bizonyosan az; az illegalitás veszélyével és kitüntetettségével, Petri Gallával, betiltott kiállitásokkal, "csámpás-konok" világgal, küszködéssel "ál-urság" és "gaz birság" ellenében,de mégis, leginkább is fiatalsággal , Tüzzel,"határtalan Élet"-tel.

András Gábor

Nyitva:		Geöffnet:		Open:	
Kedd-péntek:	11-17-ig	Di-Fr:	11.00 - 17.00	Tue-Fri:	11am-5pm
Szombaton:	10-13 -ig	Sa:	10.00 - 13.00	Sat:	10am-1 pm

GALÉRIA

GALLERY

Budapest, V.,
Apáczai Csere János utca 5.
Telefon: (361) 117-05-41

A Hotel Intercontinental mögött, az udvarban balra
behind Hotel Intercontinental, left in the courtyard
hinter dem Hotel Intercontinental, im Hof nach links

" ZUGLÓI KÖR "

/ 1958 - 1968 /

... egy sosemvolt kiállitás rekonstrukciója

ATTALAI GÁBOR
BAK IMRE
CSIKY TIBOR
CSUTOROS SÁNDOR
DEÁK KLÁRA
DEIM PÁL
HALMY MIKLÓS
HENCZE TAMÁS
HORTOBÁGYI ENDRE
MOLNÁR LÁSZLÓ
MOLNÁR SÁNDOR
NÁDLER ISTVÁN
PIKLER ISTVÁN

Megnyitó: 1993.március 12-én,pénteken 4 órakor
Megnyitja: Andrási Gábor müvészettörténész

DEIM PÁL

Péter Pál utcai gerillák

Antológia jelenik meg a szentendrei Vajda Lajos Stúdióról

Az idei könyvhét egyik újdonsága lesz az az antológia, amely a szentendrei Vajda Lajos Stúdió képzőművészeinek munkásságát reprezentálja mintegy ötszáz színes oldalon. A kötetet múlt héten mutatták be a szentendrei Városházán.

„Egyre nehezebb dolog nem siránkozni az idő múlásán, Szentendre észveszejtően furcsa változásain. Az ember megáll a Fő téren, akár egy roggyant veterán, és jóízű emlékeket szívogat a fogcsonkjaiból." A fenti sorok A szentendrei Vajda Lajos Stúdió című antológiában olvashatók *Csajka Gábor Cyprian* képzőművész tollából. Az általa említett „jóízű emlékek" pedig az idestova harmincesztendős alkotókörhöz fűződnek, amelynek teljesítményét a gazdagon illusztrált szöveggyűjtemény bemutatja.

A Vajda Lajos Stúdió (VLS) 1972-ben alakult meg Szentendrén egy kiállítás apropóján – meséli *Aknay János* festőművész, a csoport vezetője. A tárlatot a ma már legendás budapesti Metro Klubban rendezték; címe Idegn (ideg az n-ediken!) volt. A munkáikat felvonultató festők és szobrászok egyfajta új érzékenységet képviseltek – olyan törekvéseket, amelyek kívül álltak az elfogadott trendeken. „Autodidakta létforma, hippi ideológia, gerillaöntudat és felfokozott szabadságkultusz" – jellemzi a csoport világképét és magatartását *Novotny Tihamér* művészeti író. Nem véletlen tehát a helyszínválasztás sem: a VLS – *Deim Pál* szobrászművész javaslatára – egy Péter Pál utcai pincében született, s tizennégy törzstagjával, valamint a több száz hozzá kapcsolódó alkotóval máig itt rendezi kiállításait, összejöveteleit. (De a csoport munkásságának tanújele például a posta előtti szoborpark is.)

Mint *Keserü Katalin* művészettörténész az új antológia bemutatóján kifejtette: a VLS-ben megfogalmazódó művek valóban nem kategorizálhatók stílustörténeti szempontok szerint. Festményeivel, szobraival mindegyik alkotó más-más esztétikai megközelítést javasol; a negyven szerző különböző stílusú és műfajú szövege, valamint a hatszáz fénykép és reprodukció ezt a sokféleséget reprezentálja és dolgozza föl.

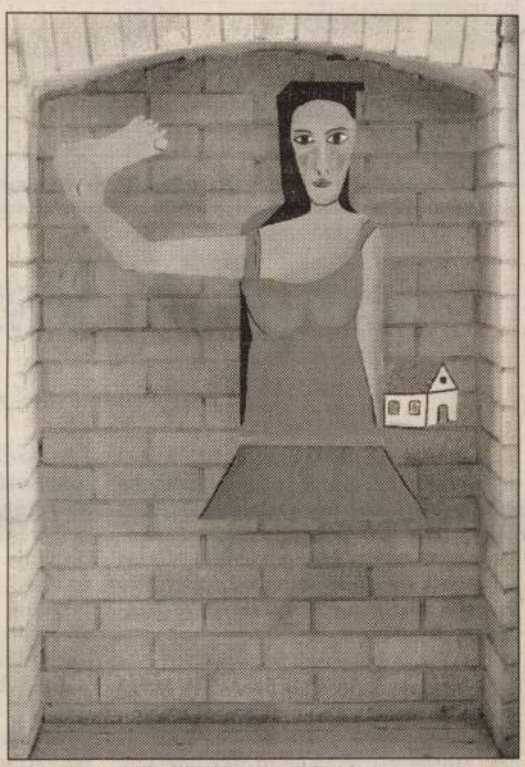

feLugossy László: Piros ruhás lány

A kötet, melynek szerkesztői Novotny Tihamér és *Wehner Tibor,* a Vajda Lajos Stúdiót Támogató Alapítvány kiadásában a könyvhéten lát napvilágot.

R. V.

NÉPSZABADSÁG 2001 II. 5.

PANASZBEJELENTÉSEK SZAKMÁNKÉNTI MEGOSZLÁSA

	1999	2000	Változás %-ban
Élelmiszer-kiskereskedők	342	299	87,4
Fogyasztásicikk-kiskereskedők	722	821	113,7
Vegyiáru-kiskereskedők	108	143	132,4
Iparcikk-kiskereskedők	606	884	145,9
Építőanyag-, festék-kiskereskedők	91	94	103,3
Vendéglátás	107	138	128,9
Idegenforgalom	215	147	68,4
Személyszállítás	50	32	64,0
Javító-karbantartó szolgáltatás	317	326	102,8
Egyéb szolgáltatás	371	536	144,5
Összesen	2929	3420	116,7

ahol egyáltalán nem
feltüntetésének elmu
talános szabálytalan
nagy üzletekben eg
hogy – különösen a
nincs árjelzés az ár
szerint minden egye
tüntetni a pontos ára
lan, ha az előre csom
a súly és az egységár
visszaváltással kapcs
zériának viszont nyc
alábbis a próbavásá
gyasztóvédelmi felüg
talták, hogy a boltban

Templom lesz a bérháztéglák

Őszre kiürítik a Nagyenyed utcai lakásokat

Várhatóan szeptemberre ürítik ki azt a Nagyenyed utcai négy, bontásra ítélt háztömböt, amelynek helyén a hegyvidéki önkormányzat bérlakásokat szeretne építeni. A kerület állami támogatással több mint hatszázmillió forintot fordíthat a bérlők elköltöztetésére.

A kritikus állapotban lévő XII. kerületi önkormányzati bérházblokk, a Nagyenyed utca 8–10–12–14. lakásainak kiürítésére benyújtott két pályázat sikeres volt. Így a kerület harminc százalék önrésszel ebben az évben több mint hatszázmillió forintot fordíthat a bérlők elköltöztetésére. *Mitnyan György* polgármester azt reméli, hogy őszre már nem lesz lakó a most még kiürítésre váró száznegyven önkormányzati bérlakásban.

A mostoha körülmények között, egészségtelen, többnyire alacsony komfortfokozatú házakban élők évek óta várnak sorsuk rendeződésére. Csakkétszáztizennégy lakás bérlőjének elhelyezéséről kellett gondoskodniuk, de a polgármester szerint már csak százegyven maradt hátra. Azonban a pályázaton nyert összeg kevés lesz a kiürítésre, az önkormányzatnak ki kell pótolnia azt. A polgármester ígérete szerint levélben tájékoztatják a bérlőket a teendőkről.

Első körben azok hagyhatják el a tömböt, akik nem cserelakást, hanem pénzbeni térítést kérnek – mondta a polgármester. A többieket arra kérik majd, hogy a város egész területén segítsenek cserelakásokat keresni. Természetesen, akik komfort nélküli lakásban laknak, avagy nagy család harminc négyzetméteres lakásban, mindenképpen jobb körülmények közé kerülnek – ígéri a kerület vezetője. Tudomása szerint tíz-tizenkét olyan család lehet a Nagyenyed utcában, amelyek válás vagy a gyerekszám miatt jobb lakásokra számíthatna
hányan lesznek hajla
XII. kerületet. Bizaln
a lakók azért is, mert
már ilyen ígéretet és
kormányzattól, de al
semmi.

A jelenlegi tervek
alatt minimum hét
mélygarázs épülne, a
jén boltokat alakítan
emeletet irodák fogla
ső szinteken különböz
vonalas, piaci áron
mányzati lakásokat é
lalkozás felgyorsítás
építkezés levezénylés
tésével az önkormány
bankját bízzák meg.

A korábbi tervekn
négy-ötmilliárd forii
együttes tulajdonjog
önkormányzaté mara
tést adnák át vállalk
garázsban minden

DEIM PÁL

Autodidakta létformába ágyazott hippiideológia

A Vajda Lajos Stúdió története

Mi a szentendrei festészet, és kik azok, akik képviselik? – teszi fel a kérdést Deim Pál a Vajda Lajos Stúdió eddigi történetét összefoglaló kötet előszavában. Ám a szállóigévé vált fogalom, mely a szentendrei művészek szellemiségét kívánja sugallni – a táj ihlette művészetet – nem húzható rá a város minden egyes alkotójára.

Az egyik legjobb példa erre talán éppen a Vajda stúdió, melynek alapító atyái, ef Zámbó István és fe Lugossy László az úgymond hagyományos „szentendrei művészet" olykor fullasztó szorításából önkéntesen léptek ki, s autodidakta módon megalkották saját szürreális világukat, s hirdették már a hetvenes években, hogy a művészet életforma, és az életforma maga is művészet.

A stúdiót ef Zámbó és fe Lugossy keltette életre, s a gyökerek egészen a kecskeméti Purgatóriumklubig nyúlnak vissza. A hetvenes években beindult lázadó „művészmozgalom" nem örvendett túl jó hírnévnek, mely többek között a klub első és utolsó programjának, az edwinista kiáltványnak volt köszönhető. Szerzője, ef Zámbó István az edwinizmust tartotta korunk rejtett betegségének, míg fe Lugossy a Lelki ösztön, avagy a teljes szórakozottság állapota című füzetében a „városi folk filozófia" érzéseit foglalta össze a maga hangnemében.

A Vajda Lajos Amatőr Képzőművészeti Stúdió (ahogy kezdetben nevezték) tényleges megalapításához a Szentendrei Szabadtéri Tárlatok vezették el az alkotókat, hiszen ezek a megmozdulások évről évre vonzották a fiatal önkénteseket, amit törvényszerű módon a nagy jövés-menések, lemorzsolódások, a „vajdás gerinc" kiformálódásának időszaka követett.

Az évek során kezdett kirajzolódni, hogy a Vajda stúdió egyedülálló, egyéni karaktert teremtett a magyarországi neoavantgárd vagy progresszív képzőművészeti mozgalmak körében. Ez az állítás annak ellenére is megállja a helyét – vagy éppen azért állja meg a helyét –, hogy a vajdásokat sem a közvetlen párthatalom, sem pedig a közvélemény nem tolerálta, sőt a neoavantgárd mozgalom szellemi irányítói sem tartották őket „szalonképesnek", pedig a vajdás mag volt kezdetben az egyik legsajátosabb megtestesülése a hazai neodadaista és szürreális törekvéseknek...

S hogy ezek az alkotók miért lázadtak Szentendre szelleme ellen, s alkottak egy teljesen új, sokak számára akkor még érthetetlen világot, a napokban megjelent kötet megpróbálja kibogozni, és az interjúkon, tanulmányokon és gondolatokon keresztül eligazítja az olvasót a szentendrei festészet egy részében, amit Vajda Lajos Stúdiónak hívnak. A stúdiót támogató alapítvány gondozásában megjelent antológiát Novotny Tihamér és Wehner Tibor szerkesztette. *DÉ*

MAGYAR HÍRLAP, 2001. FEB. 5. 6.o.

DEIM PÁL 1932. június 29-én született Szentendrén. Tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Főiskolán 1963-ban fejezte be. Mestere Barcsay Jenő volt Szentendre város ösztöndíjában részesült 1960–63-ig.
Díjak: Pécsi Kisplasztikai Biennálé I. díj, 1974; Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé (Műcsarnok) Budapest Főváros Tanácsának Különdíja, 1978; Munkácsy-díj, 1985.

Fontosabb egyéni kiállítások:
1965. Mednyánszky Terem, Budapest; 1969. Ferenczy Múzeum, Szentendre; 1972. Modern Magyar Képtár, Pécs; 1973. Egyetemi Galéria, Debrecen; 1974. Műcsarnok, Budapest; 1979. Magyar Nemzeti Galéria „Műhely", Budapest; 1979. István király Múzeum, Székesfehérvár; 1984. Műcsarnok, Győr.

Irodalom: Nagy Ildikó: D. P. kiállítása a Mednyánszky teremben. Művészet 1965/8. Passuth Krisztina: Új törekvések a szentendrei művészetben. Új Symposion, Novi Sad 1969/45. Tölgyessi János: D. P. kiállítása Szentendrén. Magyar Építőművészet 1970/3. Németh Lajos: Elmélkedés a térről. Művészet 1975/1. S. Nagy Katalin: D. P. (Mai Magyar Művészet) Bp. 1977. Nagy Ildikó: A csend és a hallgatás között. Művészet 1980/1. Lóska Lajos: A tárgyak csendje. Művészet 1981/9.

„Művészetének lételeme az egyensúly. Műveit végsőkig egyszerűsített alapelemekből építi, az építkezés során bonyolult térviszonyokat, egymással kontrasztáló kapcsolatokat hoz létre, a végső kicsengés azonban mindig az erőegyensúly és ezen keresztül a tökéletes harmónia.

Deim műveinek alapmotívumai könnyen számbavehetők. Elemei mértani idomok, mindenekelőtt a négyszög, a négyzet és a téglalap. Egymást takaró, metsző vagy illeszkedő síkok, egyenesek... Ezek között a mértani alapelemek között jelenik meg Deim művészetének attributumszerű motívuma: a bábuformájú sziluett, amely hol az emberi figurához, hol a ballusztrád- és kuglibábszerű idomhoz áll közelebb. E motívum középponti szerepet játszik Deim művészetében: egyszerre lendíti azt a nonfiguráció felé és köti ugyanakkor a valósághoz..."
(Németh Lajos: Elmélkedés a térről. Művészet 1975/1.)

Az egymást metsző, fedő, érintő síkokból szerveződő struktúra a geometrikus-architektonikus motívumokat montírozó térszerkezetben gyökerezik. E síkok azonban nem valós építészeti elemek akkor sem, ha értelmezésük első közelítésben ezt sugallná is. Mindig többek az ember által épített világ dimenzióit mutató, perspektívát adó jeleknél. Az egész természet, sőt azon túl az egész kozmikus világegyetem dimenzióit, szerkezeti elemeit, sajátosságait kutatják, és írják a bábuk köré, s ezáltal a világmindenség végtelenségében jelölik ki az ember helyét, és értelmezik a végtelenhez való viszonyát. Deimtől távol áll a kemény konstruktivizmus, mert amikor a struktúrára koncentrál, akkor is kivetül a képre az az intenzív érzelmi viszony, mellyel a témához, illetve a látványhoz közelít."

„A földi élet egyik alapproblémáját, a férfi és a nő viszonyát sokoldalúan közelíti meg bábuival. Kompozíciói egyetlen mondatba tömörítik a platóni szerelem-dialógust, miszerint létezett egy oszthatatlan Ember, melynek kettéhasításából jött létre a férfi és a nő, s ebből a poláris feszültségből keletkezik a szerelem, ami az egyesülés pillanatában feloldja a megosztottság fájdalmát. A testi összeforrást, a férfi és a nő biológiai-érzelmi egyesülését Deim az azt megillető kozmikus rangra emeli."
(Kolozsváry Marianna: Deim Pál. Kézirat 1985.)

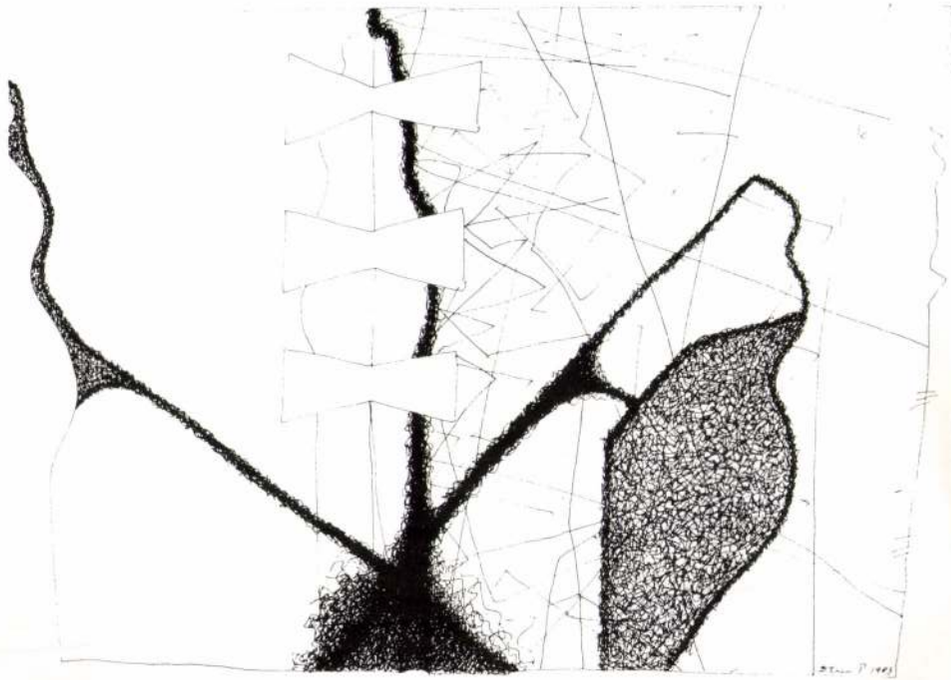

Deim Pál: Grafika

KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE:

Nagy fekvő bábu 1974–85
farost, akril 125 × 225 cm MNG tul.

Triptichon 1983
papír, tempera 3db 50 × 20 cm

Kapcsos bábuk 1983
papír, tus 650 × 500 mm

Erre nem is gondoltam 1983
papír, tus 500 × 650 mm

INRI 1983
papír, tus 430 × 610 mm

Sátán tangó (INRI II.) 1983
papír, tus 500 × 650 mm; magántulajdon

Felemás (Rajz és plasztika) 1983
papír, tus 500 × 650 mm

Egyszerű rajz 1983
papír, tus 500 × 650 mm

Templombejáró 1983
papír, tus 500 × 650 mm

Tantrikus képek (Figura 13) I–IV. 1986
szitanyomat 475 × 600 mm

Gyűrt rajzok I–VII. 1986
papír, tus, pác 850 × 1050 mm

mgt.

A címlapon Deim Pál I.N.R.I. (Sátántangó) tus, papír (43 × 61 cm). Magántulajdon.
A harmadik oldalon „Erre nem is gondoltam" tus, papír (50 × 65 cm).
foto: Deim Péter

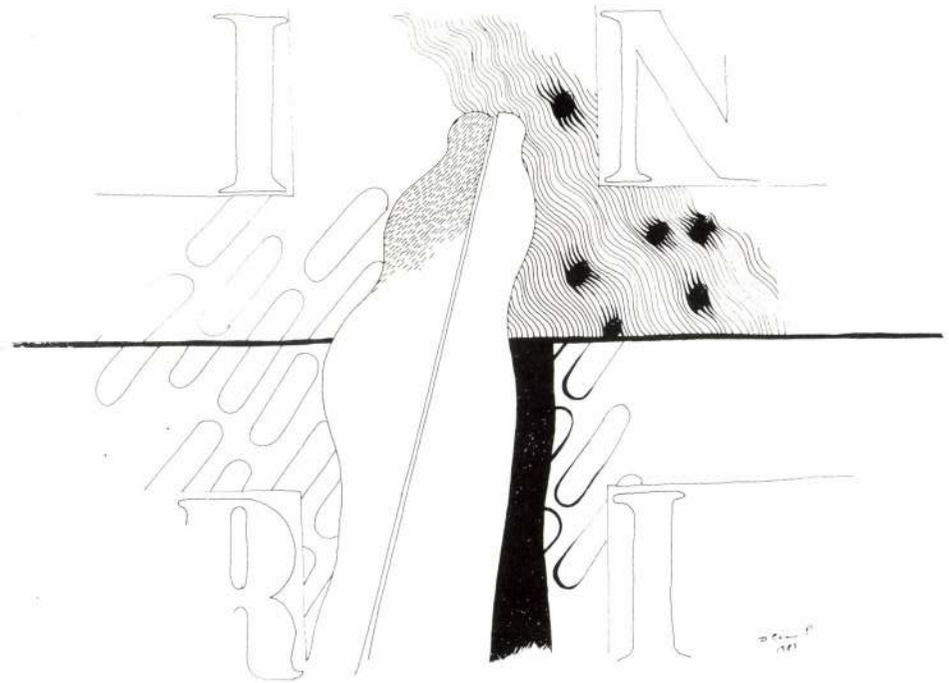

Deim Pál: Grafika

DEIM PÁL
festőművész kiállítása
ÚJPEST GALÉRIA
(Bp. IV. Tavasz u. 4.)
1986. szeptember 16-tól október 26-ig.

DEIM Pál

Magyar Hirlap

1991. október 7., hétfő

Emlékműavatások országszerte

MTI

Batthyány Lajost ábrázoló bronzreliefet és emléktáblát avattak vasárnap Sárváron. Az első népképviseleti országgyűlésben a sárvári kerületet képviselő mártír miniszterelnök arcmását Németh Mihály szobrászművész formálta meg.

A hazáért meghalt hősök és áldozatok emlékére állítottak emlékművet vasárnap Győrött a Nádorvárosi köztemetőben. Deim Pál kőből faragott alkotása nyitott tömegsírt szimbolizál, amely négy égtájkő keresztmotívumának középpontjában helyezkedik el.

Háborús emlékművet avattak vasárnap a Nógrád megyei Ipolyvecén. A katolikus és az evangélikus egyház kezdeményezésére a falu akaratából állított kőtömbön az első és a második világháború, valamint a holocaust ötvenhét ipolyvecsei áldozatának nevét örökíti meg a márványtábla. Az avatóünnepségen az alig 900 lelkes település katolikus papja beszentelte, evangélikus lelkésze pedig megáldotta az emlékművet.

AustriaLotto

Az AustriaLotto 40. heti nyertes számai: 6, 9, 31, 32, 34, 41. A pótszám: 14. A Jokerszám: 866036.

DEIM Pál

DEIM Pál

Deim manapság

Hatvanéves. Szentendrén született, Szentendrén él és stílusa is szentendrei. Elmagyarosodott német eredetű iparoscsaládból származik. Pályája 1968 óta került a figyelem középpontjába. Egy délszláv utazás katartikus élménye után, a prilepi kolostorképek látványának hatására alakítja ki markánsan saját világát. Kezdetben csak kisméretű temperafestményeken használja vizuális szótárát. Később alugrafikára és papírmetszetre, bronzplasztikára és zománckompozícióra is rápróbálja jellegzetes motívumvilágát. A közelmúlt egyik vitathatatlan tekintélye. Az elmúlt évtizedekben a felszín felett, a hivatalos interpretációban és a felszín alatt, az ellenzék értékítéletében – ilyen is van – egyaránt magas pontszámot kap. Rendszeresen kiállít. 1977-ben kismonográfia jelenik meg róla a Képzőművészeti Kiadónál. 1974-ben elnyeri az Országos Kisplasztikai Kiállítás díját, 1985-ben a Munkácsy-díjat. Nélküle immár megírhatatlan az elmúlt negyedszázad művészettörténete. *Ernst Múzeumbeli* életmű-kiállítása is erről szól.

Csakhát manapság minden olyan különös megvilágításba kerül.

Ellenfényben

Deim kitalált valamit 1968 körül, ami akkor nagyon fontos volt, de amelynek hatása ma már nem biztos, hogy érvényesül. Fölfedezte, hogy figurával is lehet absztrakt művet alkotni. Továbbá rájött, hogy a feszes, konstruktív rend és az érzelmesség összeegyeztethető a kompozíción belül. Valamint megoldotta, hogy a hűvösen technicista képalkotói módszer és az egyedi jegyeket hordozó kézművesség egymásnak nem ellenfelei.

Történt pedig mindez akkor, amikor a pop-artos világóra szerint éppen ítéletet harangoztak a finoman értelmiségi és sértődötten bezárkózó exavantgárd képzőművészet fölött. Történt pedig ez akkor, amikor hazai időszámítás szerint a közszemlére tett „tiszta absztrakt" kakukkolást, huhogást, sőt vijjogást csalt elő a kultúrpolitika központilag vezérelt fogaskerekeiből. És történt pedig ez akkor, amikor a szentendrei művészet helyi kalendáriuma szigorúan elválasztotta egymástól a hitbéli ellenfeleket és nem engedte keverni a „Barcsay-vallásúak" meg a „Bálint Endre-felekezetűk" különféle ünnepi alkalmait. Egyszóval mindez akkor történt, amikor voltak ugyan szemben álló frontok a nagyvilágban, a hazai kulturális életben és Szentendrén, de ezeknek a frontoknak a tudomásul vétele nem volt feltétlenül kötelező.

A tegnapi és mai modernség közötti ellentétet oldandó jött tehát Deim Pál, és egy pár tenyérnyi papírt felosztott a geometrikus és az emberalakra emlékeztető organikus formák között. A határvonalak kímélet-lenek voltak és pontosak. Harse edge-dzsel, úgynevezett „kemény vonallal" operált, mint a korabeli pop-artosok közül sokan, akik megirigyelték a képregények és a csomagolópapírok vidám világát. Az egyszerű rajz azonban érző festmény-szívet takart. Az amerikaias és neoavantgárdos lendületet minduntalan lehalkította az európaias melankólia, az új világ fölötti rajzos ujjongást minduntalan elmélázta a sötétkékbe, bánatlilába csusszanó színezés. *(Csend-sorozat)*

Továbbá az absztrakt – nem absztrakt gordiuszi csomót szétvágandó jött Deim, és ravaszul, egy leleményes vizuális szótár segítségével kibékítette az acsarkodó ellentáborokat. Elemi jeleit piktogramként, már-már hieroglifaként, olykor írásként használta. Az elvont jelek pedig szöveggé, egész vizuális mondatokká álltak össze kompozícióiban. Piskótaforma bábuja Az Embert, a kettősbábu Az Emberpárt szimbolizálta. A fekvő bábu A Halottat, a kékség A Magányt, az apró raszter Az egykedvű Hangulatot, a nagy, szabályos raszter A Szónoki Indulatot. És így tovább, és így tovább: lét és halál, szerelem és szexus bonyolult élményeit írta át egyszerű jelekké. A fegyelmezett és következetes jelhasználást meggyőzte a „közérthetőségre" törekvő rendfenntartókat, de tiszteletet parancsolt a „modernek" érdekképviseleteinél is. Tehát Aradi Nóra is írt róla meleg sorokat, de Németh Lajos is. Losonci Miklós is dicsérte, meg Frank János is. *(Jel-sorozat)*

Valamint Szentendre két ellentáborát, a „barcsaystákat" és a „bálintistákat" kibékítendő jött Deim, és a maga szűk körében csinált egy pici csodát. Ennek magyarázatához azonban a közelképből svenkeljünk át nagytotálba. Barcsay körülbelül azt jelentette a magyar képzőművészetben, amit Illyés a költészetben. Centrum volt és etalon, kihagyhatatlan és megnyerendő. Beletartozott ő a *még* tolerált mindenkori szentendreiségbe, de *már* elfogadták a legkülönfélébb hivatalos kultúrpolitikák elől menekülő és minden rendszerből mindig kiiktatott modernek is. Az ő napbarnított konstruktivizmusa, stilizált emberközössége volt a határ, ameddig különösebb konfliktus nélkül el lehetett menni. Pictor doctus volt: nagyon mélyről szólt és kevés, de fojtott pátosszal. Bálint Endre viszont azt jelentette a magyar képzőművészetben, amit Nemes Nagy Ágnesék és az Újhold. Finom volt és individuális, nehezen tűrhető és mellőzendő. Az ő látomásos érzelmessége, méla szimbolizmusa használhatatlan produkciónak minősült valamennyi kollektivista kultúrpolitika számára. Maga volt az értelmiségi különvélemény. Alulfogalmazunk, amikor kimondjuk: a két tábor nemigen szívelte egymást, utódaik hasonlóképp.

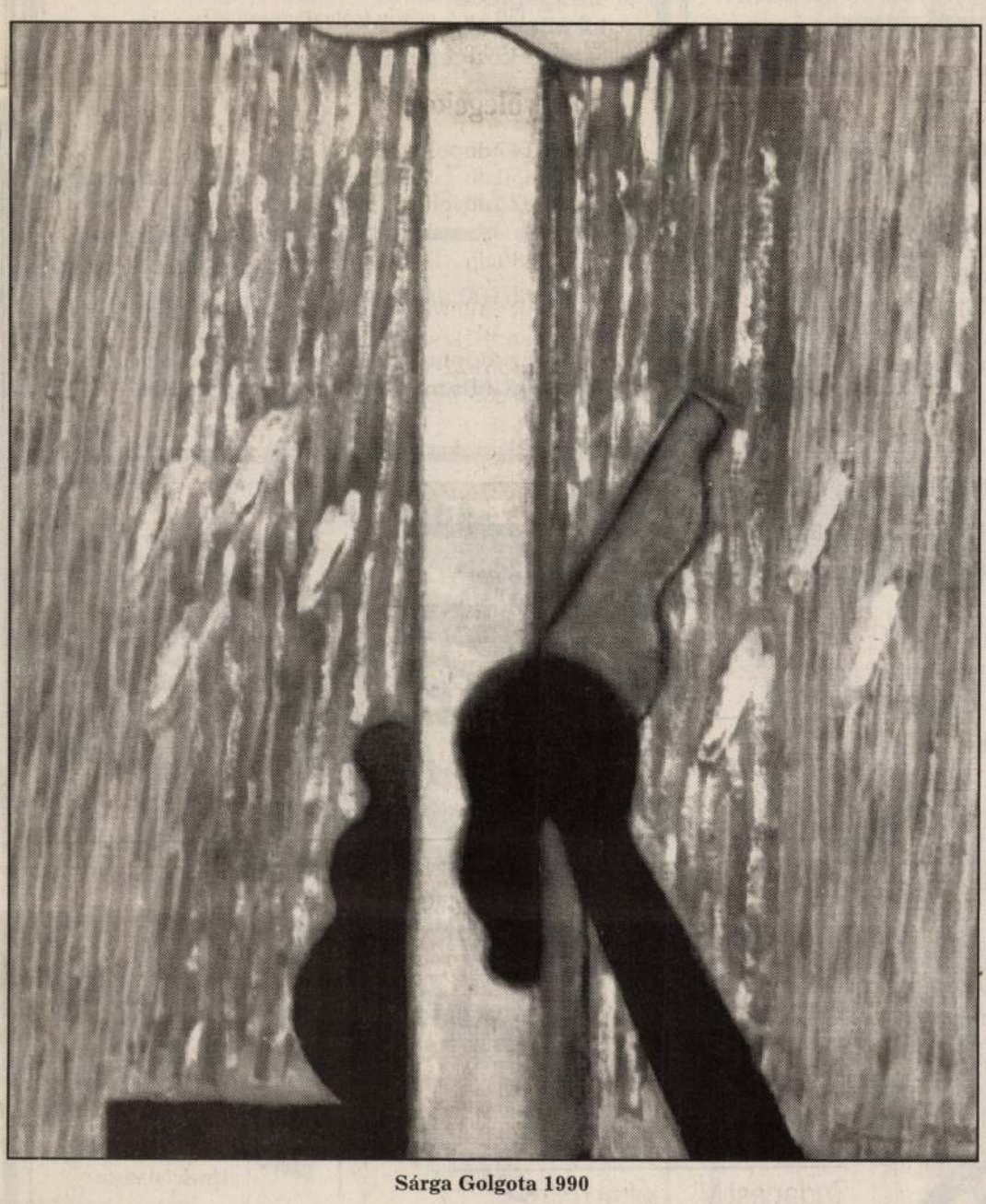

Sárga Golgota 1990

Deimet azonban a hagyományos konfliktus hidegen hagyta, őt más fából faragták. Ő építkezett is, meg szenvedett is, kívülről is látta az ember sziluettjét, meg belülről is borzongott a láthatatlan erőterek sejtelmeitől. Barcsay módra volt objektív és bálintendrésen szubjektív. Azaz: konszenzust teremtett. Igaz persze: a konszenzusteremtési készség benne volt a levegőben, legfeljebb keveseknek sikerült az attrakció. *(Ikon-sorozat)*

A történelem és a kultúrtörténelem azóta Deim programjával ellentétes irányba halad: azt is szétválasztja, ami egykor együtt volt, hát még azt, ami ünnepi alkalommal egyesült csupán. És ma talán még kevésbé értik, mint annak idején, hogy miként is volt lehetséges lírai absztraktot meg neoavantgárdot, figurációt és nonfigurációt, szentendrei nép-nemzetiséget és szentendrei urbanizmust egységbe forrasztani.

Alkonyi fényben

Deim az elmúlt öt-hét évben nem érezheti valami jól magát. Mindez aligha személyes beszélgetésekből és pletykacikkekből, interjúkból és véletlen találkozásokból tudhatók, hanem a művekből. A *Biotechnika-sorozat* és a *Tantrikus képek* még „csak" a halálszagú erosz félelmes gyönyörűségéről hoznak hírt, de a *Golgoták* és az *Elbukók* már a végjáték piktogramjaival bővítik Deim képes szótárát. A jól ismert bábuforma valahol az aranymetszés táján befűződik és összegörnyed, mintha csak a hasa fájna nagyon. A gyengélkedő főszereplő azonban a képegészen belül válik igazán aggasztóvá. A diagnózis súlyos: valami és valaki elvesztette a dinamikáját, a küzdést nem vallja és nem vállalja. Mintha így lakolna a korábbi konszenzus teremtő izomgyakorlatokért. A korábbi kompozíciók egészséges piroskék színe gyakran sárgává rémül, de még gyakrabban lazúrosan festett barnává szomorodik.

Meglehet: a válogatás is a fennkölt búcsút sugallja. Azok a híres Deim-tréfák, amelyek festmények reprodukciói vagy éppen Lenin-portrék összevagdosása árán értek el jópofa képzettársítást – nincsenek itt. Itt a magisztrális csönd uralkodik. Ha a költészet-hasonlatot továbbgombolyítjuk, hát annak az Illyésnek a szelleme kísért, aki így írt: „Bezúdult fél órára az öregség / minden tagomba. Letepert. S kiment. / Fekszem, undorral ideben. / Ocsmány szeretkezés volt. Mit szeretnék? Kirúgni minden idegent!" És az a Nemes Nagy Ágnes hat, aki így írt: „Öregszik a gyümölcs a fán / Öregszik a gyümölcs a fűben / akárcsak a halál után."

Szép, szomorúak Deim őszikéi. A legszebbekben és a legszomorúbbakban Barcsayhoz fohászkodik, és teszi mindezt a legkevésbé Barcsay-stílusban és egyre inkább Bálinthoz közelítve *(Remény nélkül)*. Hol van már itt az éles kontúr, a technikától mámorosodott vonalzó húzta egyenes? Hol van a fémszínek irritáló keménysége? Ugyanott, ahol a haladásba vetett hit, ahol a termékeny összeolvadásokat csírázó kultúra, ahol az egyetemes nembeli világélmény. Azaz: sehol.

Villanófényben

Deim Pál gyűjteményes kiállítása más történelmi-művészettörténeti pillanatban óriási szellemi élmény lett volna és lehetne. Korábban – és talán később – beszéltek volna róla és indulatokat gerjeszthetne. Itt és most annak kell örülni, hogy a vizuális szemétdomb tetején, az általános kultúra-érdektelenség közepette a látogatók be-betévednek ide, írások megjelennek a teljesítményről, a szellemi élettel foglalkozó műsor-gettók még hírt hoznak róla. Egy normálisan működő kritikai életben talán lehetne írni arról, hogy a tegnapi Deim a ma lelkiségétől sokban idegen. Hogy a mai Deim sziszifuszian küzd az összetett harmóniáért egy szétesett világban. Hogy a tegnapi mű esetleg mára elfáradt. Hogy a mai termés is olykor összeroskad a teher alatt. Itt és most mindezt lehetetlen kimondani. Deim ereje, szelleme, ambíciója és világszerűsége oly mértékben emelkedik ki a mai magyar életből és a mai magyar valóságból, hogy még a leghalványabb fanyar jelző is mázsás aránytévesztés lenne esetében. Mert mihez képest?

P. Szűcs Julianna

Monor Város
Polgármesteri Hivatala
felvételt hirdet
felsőfokú magasépítői végzettséggel és megfelelő gyakorlattal rendelkezők számára

építéshatósági ügyintézői
munkakör betöltésére.
Havi illetmény:
a köztisztviselők jogállásáról szóló, 1992. évi XXIII. törvény szerint.
Jelentkezni lehet személyesen vagy levélben, részletes önéletrajzzal, az iskolai végzettséget igazoló diplomamásolattal és érvényes erkölcsi bizonyítvánnyal, a polgármesternél vagy aszemélyzeti ügyintézőnél.

19745 JP

Iskolakezdésre vásárlásait kezdje az ÁPISZ-nál!

Boltjainkban a füzetcsomagok ára csak:

általános iskola	*I. osztály*	*159,50 Ft*
	II. osztály	*166,90 Ft*
	III. osztály	*161,40 Ft*
	IV. osztály	*151,20 Ft*
	V–VII. osztály	*205,90 Ft*
	VIII. osztály	*219,40 Ft*
gimnáziumi	*I–IV. osztály*	*252,40 Ft*
A/4 spirálfüzet		*71,00 Ft*

Egyéb iskolai eszközök is kedvező áron kaphatók az ÁPISZ boltjaiban

19740 KK

Ápisz

Megbízható, olcsó, jó!

ESZKIMÓ SZUPER *plusz*

Fagyálló hűtőfolyadék korróziómentes fagyvédelem
1, 5, 10, 50-es és 200 kg-os egységekben gyártja:

Első Vegyi Industria Szövetkezet
Levélcím: 1443 Bp. Pf. 139.
Tel.: 122-0492, 142-4167.
A III. negyedévben feladott rendelésre kedvezmény!

19133 LJ

A DEREKEGYHÁZI ÁLLAMI GAZDASÁG
értékesítésre meghirdeti a következő ingatlanait:

- nagymágocsi 200 vagonos hűtőház
- nagymágocsi 1160 kocás sertéstelep
- Derekegyház ördöngősi 280 kocás sertéstelep
- derekegyházi sertésvágóhely és húsfeldolgozó
- derekegyházi gazdasági épület (csikóistálló)
- derekegyházi 20 ágyas Erdei Fogadó Panzió
- derekegyházi 31 hektáros halastó
- Szentes D-oldali terménytároló szín
- Derekegyház ördöngősi kisállattartó épületek, raktárak
- Derekegyház ördöngősi baromfikeltető és nevelő épületek
- Derekegyház ördöngősi fácánnevelő zárt telep, épületek nélkül (volier)

A pályázatoknak tartalmazniuk kell a pályázó adatait, az egységek hasznosítására, a vételár összegére és kiegyenlítésének módjára vonatkozó elképzeléseket.
A pályázatok elkészítéséhez szükséges adatok, információk az állami gazdaság központjában (Derekegyház, Köztársaság tér 11.) szerezhetők be. Telefon: Derekegyház 6.
Az egységek minden nap 8–16 óra között megtekinthetők.

A pályázatokat a hirdetés első megjelenését követő 30 napon belül lehet benyújtani. Az elbírálásról a pályázókat újabb 10 napon belül értesítjük.

19867 KK

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY

Az Állami Vagyonügynökség felhatalmazása alapján a ***Jászsági Állami Gazdaság nyílt árverést hirdet*** az alábbi egységei értékesítésére, a megjelölt kikiáltási árakon:

- **hízómarhatelep**
  kikiáltási ár: nyolcmillió forint
- **jászkiséri sertéstelep**
  kikiáltási ár: tízmillió forint
- **halszaküzlet**
  kikiáltási ár: négyszáznegyvenezer forint
- **hercegpince**
  kikiáltási ár: ötvenezer forint
- **farkaspince**
  kikiáltási ár: negyvenezer forint
- **üzemi konyha, raktárépülettel**
  kikiáltási ár: négyszázezer forint.

Az árverés időpontja:
1992. szeptember 4., 10 óra.
Az árverés helye:
a **Jászsági Állami Gazdaság** központi tanácskozóterme,
5100 Jászberény, Alsómuszály u. 26.

Az árverés időpontjáig konzultáció kérhető a **Jászsági Állami Gazdaság** igazgatójától.

19941 KK

RAMOVILL HI-FI ÁRUHÁZ

Tudományosan precíz- fantasztikusan tökéletes HI-FI készülékek legnagyobb választéka:
DENON,
YAMAHA,
GRUNDIG,
TECHNICS,
PIONEER,
SONY,
valamint
JM LAB
JAMO
JPW
hangfalak.
A készülékek a helyszínen, hangstúdiónkban kipróbálhatók.

WUNDERLAND+ARDECOM

RAMOVILL
HI-FI Áruház
Budapest. Belgrád rkp. 22.
Telefon: 138-2719
Nyitva: H-P: 10-18h

MINDEN, AMI SZEMNEK-FÜLNEK INGERE

6 augusztusi 45-os LOTTÓ

SZÁMSORSOLÁS:
augusztus 10. Budapesten
augusztus 24. Miskolcon

Beérkezési határidő:
augusztus 8., 22.
(szombat 24 óra)

SZERENCSEJÁTÉK RT.
A MAGYAR OLIMPIAI CSAPAT ARANY FOKOZATÚ TÁMOGATÓJA

30. vasárnap

SZÍNHÁZ

TASNÁDI ISTVÁN: FÉL NAP FERDINÁNDDAL
Hősünk úgy gondolja, egyetlen éjszaka elegendő számára ahhoz, hogy megalkossa a XXI. század programadó darabját. Szeretőjével és barátjával érvényes színpadi nyelvet és gesztusokat keresve különös helyzetekbe sodorják egymást, mimikus jegyzeteket készítenek a soha meg nem születő drámához (Az Egyetemi Színpad drámapályázatának nyertes darabja). Az előadást Tasnádi Csaba rendezte. Egyetemi Színpad, 20 h, további előadások: hétfőn és kedden, 20 órakor
(Bp. V., Szerb u. 21–23.)

KORNIS-MŰVEK
Ma este Kornis Mihályt hallhatjuk.
Kamra, 20 h
(Bp. V., Ferenciek tere 5.)

JAZZ

A Merlin Jazzklubját ajánljuk figyelmükbe, ahol az egyik nagy ígéretként számon tartott bőgős, Barcza Horváth József és a kitünő gitáros, Gadó Gábor játszik. (22 órától)
(Bp. V., Gerlóczy u. 4.)

KIÁLLÍTÁS

LÁTHATATLAN TERMÉSZET – MODERN JAPÁN MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS
„A természet nem Basó (a Beszélő 1994. január 20-i számában a japán filmek kapcsán idézett haikuszerzőről van szó) virága, amivel, pontosabban: akivel együtt lehetne virágozni, hanem – mint a kiállítás címe is sugallja – valami láthatatlan, ami úgy eltűnt, hogy öncsalás nélkül a nyomára sem lehet bukkanni. A négy japán művész tisztességgel és a nagy művekhez nélkülözhetetlen konoksággal keresi, de sehogy sem találja – még ha a bemutatott munkák arról győznek is meg bennünket, hogy emléke sokkal intenzívebben él bennük, mint nyugati társaikban." (Sebők Zoltán) Megtekinthető: febr. 28-ig.
Ludwig Múzeum, Budavári Palota, A épület
(Bp. I., Budai Vár)

31. hétfő

FILM

ÁLMODOZÁSOK KORA (1964)
Ezzel a filmmel mutatkozott be Szabó István Oscar-díjas rendezőnk. Az ÁLMODOZÁSOK KORA a későbbi APÁ-val és SZERELMESFILM-mel alkot titkos trilógiát, mely lírai önvallomás a gyerekkorról és az ifjúságról.
A film előtt beszélgetés a rendezővel.
Tv2, 22 h

KIÁLLÍTÁS

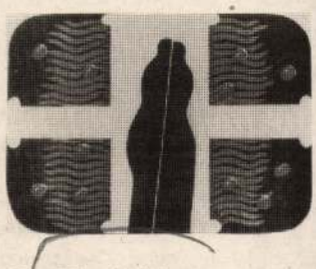

DEIM PÁL KIÁLLÍTÁSA
„Deim Pál festői, grafikusi, szobrászi munkásságában a főszereplő egy bábu, mely ugyancsak arctalan, nem visel megkülönböztető karakterjegyeket, viszont viselkedik, állandóan új és új helyzetbe kerül: lebeg, fekszik, lehajol, összeroskad, tud magasztos lenni és kiszolgáltatott, megszületik és meghal, szerelembe esik és örvendezik." (Hann Ferenc) Megtekinthető: febr. 11-ig.
Barcsay Iskola Galéria
(Szentendre, Kálvária út 18.)

ZENE

A BUDAPESTI LISZT FERENC KAMARAZENEKAR HANGVERSENYE
Műsoron: Corelli, Vivaldi, Donizetti, Rossini, Bartók és Liszt művei.
Olasz Kultúrintézet, Nagyterem, 18.30
(Bp. VIII., Bródy S. u. 8.)

A FESTETICS VONÓSNÉGYES KONCERTJE
Devich Sándor (brácsa) közreműködésével Mozart- és Haydn-darabok hangzanak el.
Óbudai Társaskör, 19 h
(Bp. III., Kiskorona u. 7.)

1. kedd

FILM

SZÁZSZORSZÉPEK
„Intés azoknak, akiket csak az zavar, hogy a salátástalat szétrontották." – írja a rendező, Vera Chytilova 1968-as filmjéről, melyben két bájos, pimasz és üres fruska fintorog, lakmározik és csúfot űz a világból, játékból használja, kihasználja, a rombolás mámorában szétdúlja, de összerakni már nem képes, hiszen mit sem ért belőle.
Duna Tv, 18.25
(31-én, 18.30-kor az Örökmozgóban is látható)

SZÍNHÁZ

KEGYETLEN JÁTÉK
Mario Fratti olasz származású amerikai drámaíró.
A KEGYETLEN JÁTÉK nagyszerű szereplehetőségeket kínáló izgalmas krimi, melyet a kritikák a *hitchcocki* jelzővel illettek szerte a világon.
Történik: a nyolcvanas évek elején, egy magányos New York melletti házban...
Az előadást Kóváry Katalin rendezte. Játsszák: Balkay Géza, Igó Éva, Vallai Péter, Fekete Attila.
Szobaszínház, 19 h
(R-Klub, Bp. XI., Műegyetem rkp. 9., I. em.)

KIÁLLÍTÁS

INNOCENS
Bukta Imre, Gerber Pál és Kicsiny Balázs kiállítása
A három különböző korú, habitusú és stílusú művészt az ironikus hangvétel, a szürreális látásmód kapcsolja össze – legalábbis e tárlat erejéig.
Megtekinthető: febr. 11-ig.
Uitz-terem, Dunaújváros

ZENE

HOMMAGE A SATIE
Az Új Zenei Stúdió Satie és kortárs magyar zeneszerzők műveit tolmácsolja.
Francia Intézet, 19 h
(Bp. I., Fő u. 17.)

JAZZ

Szakcsi Lakatos Béla triója játszik az Óbudai Jazzklubban.
Vendégük: Bódy Magdi.
(21 órától)
(Bp. III., Hídfő u. 16.)

2. szerda

KIÁLLÍTÁS

KORTÁRS LATIN-AMERIKAI GRAFIKA
Egy-egy indián portrétól, jellegzetes dél- vagy közép-amerikai motívumtól eltekintve nem igazán latin-amerikai világ bontakozik ki a művekből. Még a színek sem igazán árulkodnak; egyszerűen késő huszadik századi alkotások sorjáznak. Ahány grafika, annyiféle látásmód, stílus és technika. Ha tehát nem egzotikus, csupán jó, szép és érdekes munkákat akarunk látni, feltétlenül érdemes megnézni a kiállítást, bőven találunk figyelmünkre méltó művet.
Megtekinthető: márc. 31-ig.
Kiscelli Múzeum
(Bp. III., Kiscelli u. 108.)

FILM

LÉLEGZET-VISSZAFOJTVA
Janisch Attila „magában számoló kisfiúja kabátcserélési ügybe keveredik, és lesz egy levele. Az őt és anyját rútul elhagyó apától. Keserű sors, ráadásul alig túl az ötvenes évek közepén, egy rémálom legsűrűjében." (Mockler János)
Duna Tv, 18.10

BRIGITTA
A fiatal rendezőnő, Dagmar Knöpfel nálunk forgatta első mozifilmjét Adalbert Stifter azonos című novellájából. Főhőse egy fiatal festő, aki a XIX. század elején Magyarországra utazik. A fekete-fehér film eredeti helyszíneken, magyar színészekkel (Jordán Tamás, Igó Éva és mások) készült. (A vetítésen a rendező is jelen lesz.)
Toldi mozi, 20.30
(Bp. VI., Bajcsy-Zs. út 36–38.)

A pap vége

„Sose fogok én már filmet csinálni. Ha lehetne is, nem merek. Túl sokat hagytam ki. Ez nem olyan, mint a biciklizés, ezt el lehet felejteni. Félek" – vallotta be Evald Schorm a nyolcvanas években. A cseh újhullámosok szétszóratása mindennél világosabbá tette, hogy a filmművészet internacionalitása nem egyéb hangzatos tévedésnél. A kamerától ellökött, külső vagy belső emigrációba kényszerített rendezők nyomorék élőhalottak lettek, s legtöbbjüknek későn jött az évek, évtizedek múltán érkező új lehetőség. Filmeslógiával léptek színre 1965-ben: a közismertebb GYÖNGYÖK A MÉLYBEN Hrabal, a nem kevésbé jelentős BŰNTÉNY A LEÁNYISKOLÁBAN Skvorecky novelláira épült. Skvorecky játszott is náluk: „Én játszottam a falánk vendéget, aki szenvedélyesen csókolózik a szexis lánynyal. Egyébként ez a jelenet nem került bele a filmbe." Jan Nemec ÜNNEPSÉGRŐL ÉS VENDÉGEKRŐL című hideglelős példázatáról van szó, melyben Evald Schorm kapta meg a film talán legfontosabb szerepét, a játékszabályokat felrúgó vendégét, melyet eredetileg Skvoreckynak szántak. Ezen a forgatáson határozták el, hogy csinálnak együtt egy filmet. Együtt, az első szó leírásától a vége feliratig. Két évig dolgoztak a forgatókönyvön, és 1968. augusztus 20-án fejezték be az utolsó felvételeket.

Jelenet a PAP VÉGE című filmből

ként tán még azok jártak a legjobban, akik túlélték a szégyent, majd pár év múlva sikerült valami vállalható kompromisszumot kötniük. Ennek köszönhető Menzel csodálatos filmje, a SÖRGYÁRI CAPRICCIO vagy Chytilovától az EGY FAUN MEGKÉSETT DÉLUTÁNJA. A dobozba zárt filmek túlnyomó része nem bírta ki a sötétséget, szavatosságát veszítette, szétomlott, mikor fényre került. Tanulságos pályát futottak be a sikeresnek mondható emigráns rendezők. Ivan Passer, az újhullám egyik legérzékenyebb alkotását (INTIM MEGVILÁGÍTÁSBAN) jegyző mester megbízható, másodvonalbeli filmiparos lett Amerikában (CUTTER ÚTJA, SZTÁLIN). Az egyetlen kivétel, Milos Forman csak a szabályt erősíti: cseh rendezőként meg kellett halnia ahhoz, hogy aztán all American filmkészítőként feltámadhasson. (Amerikában forgatott első és egyetlen „cseh" filmjének, az ELSZAKADÁS-nak bukása után gyorsan megtanulta a leckét, és következő munkája, a SZÁLL A KAKUKK FÉSZKÉRE már meghozta neki az éltanulónak kijáró Oscar-díjakat.) A csehek (és az oroszok) példája azt mutatja, hogy a közvélekedéssel szemben nem az írók bírják a legrosszabbul a hallgatást, a száműzetést.

Evald Schorm (egy későbbi belső emigráns) és Jozef Skvorecky (akinek aztán Párizsból Kanadába vitt az útja) filmje, A PAP VÉGE éppúgy filmes és író találkozásából született, mint a cseh újhullám megannyi remeke. Hrabal mellett Skvoreckyban találták meg azt a szerzőt, aki leginkább megfelelt világlátásuknak és előadásmódjuknak. Az újhullámosok két filmantoA PAP VÉGE sztoriját Skvorecky szállította: újsághírben olvasott az álpapról, aki hónapokig tejben-vajban fürdött a nyomorgó Csehországban, kihasználva azt a helyzetet, hogy a börtönbe, kényszermunkára vitt papok templomai és parókiái üresen maradtak. A kíméletlenül éleslátó és szarkasztikus humorú Skvorecky jó kis bohózatot, esetleg keserű szatírát tervezett, de a szaturnuszi kedélyű, bölcseleti hajlamú Schorm kezén „filozófiai példázattá" alakult a történet. Skvorecky végig részt vett a munkában, és a két, oly eltérő alkatú ember összeműködéséből hallatlanul sokrétegű, mégis harmonikus mű született, lírai és fanyar, mély és groteszk, melyben jól megférnek a vallásos és bohózati elemek is. Minden jelentősebb filmiskola között a cseh újhullám volt az, amelyik szándékai megvalósításában a legtöbbet bízta a színészre. Itt Vlastimil Brodsky, a kor ünnepelt komikusa (SZIGORÚAN ELLENŐRZÖTT VONATOK, SZESZÉLYES NYÁR) válik társalkotóvá a maga szemérmetlenül alkalmazott külsődleges eszközeivel.

A történetet vándorkomédiás társulat vásári előadása keretezi, és az idilli falucska mintha csak Tati kisvárosi ünnepére készülődne (elég a falu határába érkező szekérre vagy a póznával való szerencsétlenkedésre gondolnunk). És a filmművészet egy másik nagyságára is visszautal ez a profán megváltástörténet: Luis Buñuelre. Schorm és Skvorecky idézetként még egy birkát is beenged abba a templomba, ahol a későbbi álpap sekrestyésként készül az új szerepére. A cseh filmről írt magántörténelmében Skvorecky megemlékezik róla, milyen misztikus véletlenek hozták elé a maga és a családja múltját a forgatás különféle helyszínein. Minden arra utal, hogy A PAP VÉGÉ-től eredeztethető a későbbi nagyregény, a CSODA (amely 1971-ben jelent meg Kanadában, tavaly Magyarországon, és Kálmán C. György méltatta a Beszélő 1993/50. számában). A nagyhangú istentagadó (bár az ilyesmi mindig gyanús) író és az igaz keresztény filmrendező evangéliuma azonban Pasolinihez áll a legközelebb (nem a MÁTÉ EVANGÉLIUMÁ-hoz, hanem a sokkal korábbi, groteszk rövidfilmekhez). De a film végén a leleplezett álpap a megfeszített pozitúrájában lóg a templom karzatán, mellette a két lator, balról a kommunista tanító, jobbról az államvédelmis nyomozó, odalent két teljes díszbe öltözött püspök, egy fehér és szerecsen vendége, a cseh főpapot ráadásul tévedésből megbilincselték az ávósok... nem lehet kétséges, hogy a cseh újhullám egyik mesterművét láttuk.

(BORI) ■■■

Örökmozgó, január 29–30., 16.30

Deim Pál

DEIM Pál

Győri müveiről ld.

Magyar Nemzet, 1993. dec. 24. 28.

. Kolozsváry Ernő nyilatkozata

A bábu ezer arca

BESZÉLGETÉS DEIM PÁLLAL

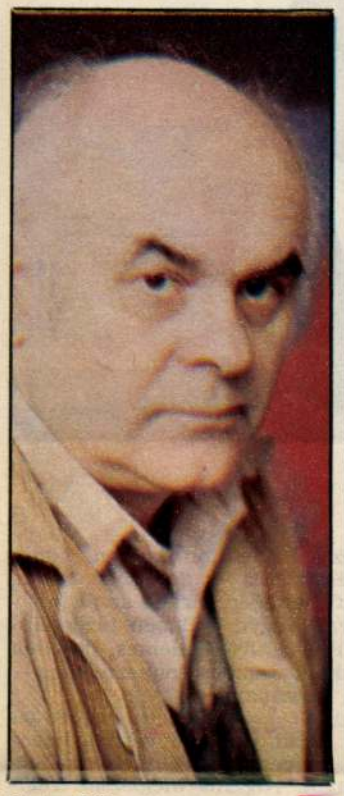

Deim Pál
SOLTÉSZ ÉVA FELVÉTELE

Deim Pál annak a művészetét a hatvanas évek második felén kiteljesítő generációnak a tagja többek közt, Bak Imre, Molnár Sándor, Nádler István mellett, akiknek festészete ma már etalonnak számít a kortársi magyar képzőművészetben. A középiskolát 1950-ben fejezte be, ám a Képzőművészeti Főiskolára, mivel — ahogy nondták — nem volt jó kár, csak többszöri próbálkozás után, 1958-ban nyert felvételt. 1963-tól kiállító művész. Néhány évi útkeresés után kifejezésmódja letisz[tult], s elnyeri igazi karakterét: 1968 körül jelennek meg munkáin a máig meghatározó raszterpontok, a színes monogén felületek, a konstruktív formák. És ekkor válik festményeinek központi szereplőjévá a bábu.

— A hatvanas évek közepén képeid még térbe komponáltak, motívumaid kicsit Barcsay Jenő szerkezetet kimelő és Gadányi Jenő elkomponatkoztató műveire emlékeztetnek. A külföldi alkotók közül talán Ben Nicholson hatott rád, de a hazai kötődések, a szentendrei iskola alkotásai még inkább meghatározzák piktúrádat.

— Az első kiállításom 1965-ben volt a Mednyánszky Teremben, ezen főleg rajzok szerepeltek és néhány festmény, köztük a Két nő című. Ekkor még nem lehetett tudni, hogy igazán milyen irányban indulok majd el, a nyilvánvaló Gadányi- és Barcsay-hatások ellenére sem. Egy kritikában azt írták, hogy az Európai Iskolához látszom kötődni, pedig akkor — a főiskola befejeztével — én nem sokat tudtam az Európai Iskoláról. A tárlat után készítettem néhány lazább, Bazaine festményeivel rokonítható képet, amelyek záró darabjai voltak ennek az útkeresésként is felfogható korszaknak. 1967 táján váltottam, megszületett a geometrikus rendszerű, de az oldottságot sem nélkülöző Csend és a Prilepben készült Kolostor-sorozat. E munkák lazább szerkezete szinte légüres teret ad a geometriának.

— A Kolostor-sorozatot újságpapírra festetted. Így alakult ki a kompozícióidat jellemző „raszteres" felület a képeiden?

— Nem, az újságpapír alkalmazása pusztán papírhiány következménye volt. A betűk ugyan persze belejátszanak a kompozícióba, de ez részemről nem tudatosan keresett hatás semmiképp nem olyan jellegű, mint a kubizmus újságkivágásokat is felhasználó kollázsaiban.

— Festészetednek egyik alapmotívuma a bábu. Az elvont, semleges figura már ott volt a hatvanas évek magyar művészetében például Ország Lilinél, de végül te formáltál belőle sokatmondó jelképet.

— Érdemes lenne talán végigkísérni a bábu sorsát, megnézni, hogy milyen helyzetekbe került képeimen az elmúlt 15-20 évben. Ahogy az ember élete folyamán különböző szituációkba jut, ugyanez történt nálam a bábuval. Egyszer megpróbáltam összeírni, mit fejez ki munkáimon. Megjelenít embert, az emberiséget. Megjeleníti a magányt. Ha fehérre festem, tiszta, misztikus szellemi szférára utal, a végtelenben való feloldódásra, mint Tóth Menyhért fehér képei. Megint másról szól, ha vörös színű. Ha fekve több bábu egymásra kerül, a tömegsírokra utal. Ha kockában jelenik meg negatívként, akkor az elmúlás

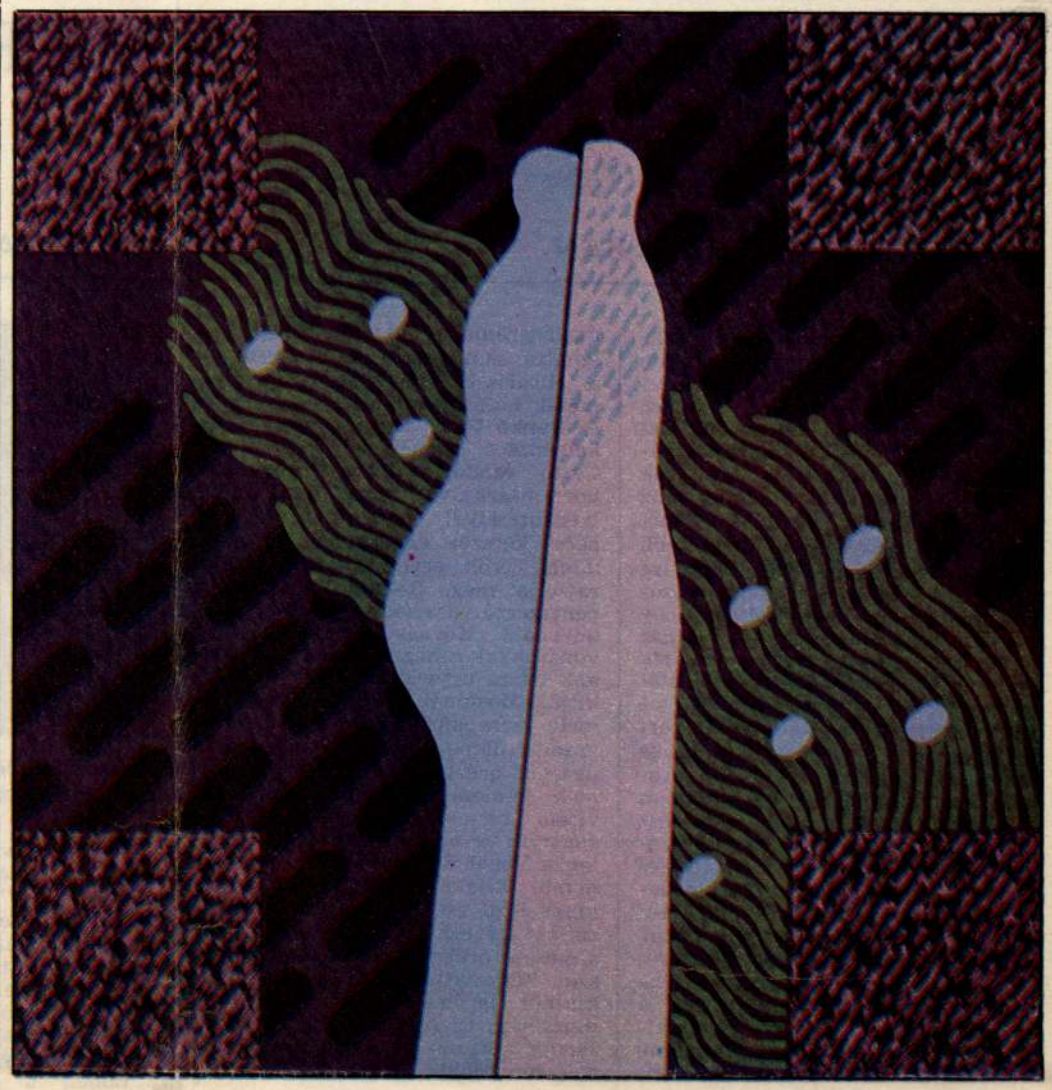

Ádám—Éva keresztje, 1985
DEIM PÉTER FELVÉTELE

érzetét kelti: a nyomunkat ott hagytuk, de mi már nem vagyunk. Van, amikor építészeti objektumként jelenik meg. Ha párba rakom, lehet Ádám és Éva. Ha kereszt alakú, szólhat az ember viselte keresztekről, hiszen ha végignézzük a történelmet, az túlnyomórészt háborúk és szenvedések története. De lehet az embernek, mint biológiai lénynek a jelképe is. És itt jön az engem most foglalkoztató téma: a szerelem, a szexualitás. Két különböző nemű lény találkozásából születik az élet. Én az erotikus részleteket mellőzve két ember ölelkezését szentképpé akarom emelni.

Természetesen a bábu mellett más jelképek is vannak a képeimen, ilyen a bábuval majdnem egyidős, a kozmikus sugárzásra utaló csepp, amit én magam néha nudliformának is hívok. Mellette néhány éve jelent meg a hullámvonal, ami nálam az organikus növekedés szimbóluma.

— Az utóbbi egy-két évben, bár alapkarakterében nem változott, mégis oldottabb és színesebb lett kifejezésmódod. Ebben az átalakulásban az új festészetnek is van szerepe?

— Egy több évtizedes pálya alakul, változik: egyszer oldottabb, majd megkeményedik, aztán megint kötetlenebb. Ez a pulzálás más művészek munkásságában is megfigyelhető, gondoljunk csak Vajda Lajos életművére, amelyben megtalálhatók egyrészt a finom konstruktív rajzok, illetve ezek montázsszerű összeépítése, másrészt ott vannak utolsó periódusának organikus, gyökérszerű, szürrealis látomásai. Én a kezdetben inkább oldottabb voltam, majd jött egy keményebb, a hard edge-től megérintett időszak, és most ismét lazábban, oldottabban festek. Úgy gondolom, akár van újfestészet, akár nincs, nálam ezek a változások természetesen követik egymást. Lehet, hogy a világ festészetében végbement változás meggyorsította ezt a folyamatot, de szerintem enélkül is bekövetkezett volna.

— Kanyarodjunk most vissza a hétköznapokhoz. Milyen 1987 végén egy festő közérzete? Egyre kevesebb a művészetre fordított állami támogatás. Bár az alkotó közvetlen anyagi haszon nélkül is dolgozik, gondoljunk csak Korniss és Gyarmathy munkásságára az ötvenes években.

— Azt elég nehéz megmondani, hogy mikor mi tesz jót a művésznek. Vannak alkotók, akiknek a félreállítás következtében megduplázódik a szellemi energiájuk. Mivel mindenből ki voltak zárva, csak a munka adott nekik kielégülést, az lett menekülésük utolsó bázisa. A szellemi tevékenység ugyan függ a kulturpolitikától és a gazdasági élettől, de ugyanúgy függetlenedni is tud tőle. Tud az általánosra figyelni, és nem szükségképpen torzul el egy rossz koncepció hatására. Nekem úgy tűnik, a modern művészet klasszikusai jól vészelték át a kultúrpolitikailag legnehezebb időszakot; műveket hoztak létre, amelyekre ma büszkék vagyunk.

— De hogyan látod a mai helyzetet? Én úgy gondolom, hogy a kultúra területén visszafogottabbak a változások, mint a gazdaságban és kevesebbet is beszélünk róluk.

— A mai állapotok lehetővé teszik, hogy ki-ki a képességei szerint szinte bármit csinálhasson a művészet keretei között. Éppen úgy lehet igazodni a nyugati szellemi elődökhöz, mint a húszas évek szovjet avantgárdjához. Én azonban úgy látom, hogy ezzel a nagy szellemi szabadsággal nem mindenki tud élni, mert nem mindenki tanul meg élni vele.

LÓSKA LAJOS

DEIM PÁL
Új Tükör, XXV. évf. 21. sz. 1988

Játék az úri betörővel

A DOKTOR ÚR A THÁLIÁBAN

Utoljára — és először — újságírótanonc koromban voltam bátor tippeket adni, hogy milyen műveket játsszon egy színház. Történt, hogy a jó emlékezetű Osvát Béla, a Nemzeti Színház dramaturgiájának vezetője a kulisszák között csellengő gyakornoknak házi feladatul adta egy izgalmas műsorterv összeállítását. Azóta legföljebb csak kérdezek és a kérdés többnyire szónoki. A Thália Színházban bizonyára alaposan megfontolták, hogy a bravúros színműtechnikus Molnár Ferencnek miért első zsengéjét, pontosabban annak zenés változatát vették elő. A bemutató végül is igazolta a választást, Rátonyi Róbert rendezésében a Thália közönsége ízléses és olajozottan működő produkciónak tapsolhat. S ha korábban előadódott, hogy Rátonyi, a színész mértéken fölül túlzott egy-egy szerepében, most Rátonyi, a rendező megbízható, avatott színész-pedagógusként kormányozza az előadást. Pedig nem lehetett egyszerű dolga, hiszen az örökifjú Turay Ida kivételével a színre lépők nemzedéke nem nagyon szerezhetett rutint a bohózatok vagy a középfajú társalgási színművek előadói stílusában.

Puzsér, az úri betörő alakja Gálvölgyi Jánosé. Gálvölgyi teljes komédiai eszköztárát beveti, hatalmas magánszámokat ad elő, de egy pillanatra sem veszíti el kapcsolatát az előadás egészével. Az ifjú szerelmesek hálás feladatát Balogh Erika és Benkő Péter kapta, akik üde és kellemetes személyeket formálnak. Csató rendőrfogalmazó Nagy Gábor: maszkjával, mozgásával, indulatkitöréseivel, hanglejtésével egy egész korszak egyenruhás bürokratáinak örök érvényű karikatúráját rajzolja meg. Doktor Sárkányt, a pénzszerző akciókra mindig kész ügyvédet Kovács István korszerű vonásokkal ruházza föl. A kikapósnak tetsző ügyvédnét Voith Ági alakítja. Mostanában hiány van némely szerepkörben. Voith Ági igazi grande dame-ot jelenít meg, nem pusztán azért, mert Vogel Eric remek jelmezeit valódi eleganciával viseli, hanem mert viselkedéséből sugárzik a nagyvonalúság. A díszlet is Vogel Eric munkája. A rózsadombi villa szűk belső terébe Latabár Kati csak vérszegény koreográfiát tervezhetett. A zene természetesen örökzöld és hangulatosan szól. Zerkovitz Béla elégedetten tekinthet le mennybéli páholyából, muzsikája az Angyalföldtől, a Szent István körúton át a Nagymező utcáig mindenhol és mindig népszerű.

ALBERT MÁRIA

Jelenet az előadásból KELETI ÉVA FELVÉTELE

My Fair Lady – prózában

A PYGMALION EGERBEN

M. Horváth József és Csendes László
ILOVSZKY BÉLA (MTI) FELVÉTELE

Ez a javíthatatlan ír úriember írt „kellemes" meg „kellemetlen" darabokat. Tiszteljük őt finom — és angolnak mondott — iróniájáért, az úriemberség határai közé szorított szókimondásáért, érzékeny görbe tükréért, melyet úgy tartott országának arisztokráciája elé, hogy másik kezével valószínűleg legyintett egyet.

Ebben a Pygmalionban G. B. Shaw Higgins professzora kócos és modortalan; utálja az arisztokratákat és rajong a sárból vétetett diftongusokért. Azért persze úriember, épp csak annyira nem az, hogy mosolyogni lehessen rajta, de a klubból kigolyózni nem.

Nem véletlen, hogy Higgins professzor bohókás kalandja a virágáruslányból grófnővé kikupálódott Elizával My Fair Lady címmel aratott igazi világsikert. A drámából kis munkával elővarázsolható kesernyés dezillúzió, a bizsu és gyémántok megtévesztő hasonlatosságából következő tökéletes értékrendzavar keltette feszültség a zenés változatból szinte magától kilúgozódik, s hogy ne váljon émelyítően édessé a bájoska történet, fájdalommal ott marad az idősödő agglegény s az ifjú álgrófnő beteljesületlen szerelmi románcának bárányfelhője.

Mondhatnánk, hogy Shaw méltánytalan bánásmódban részesül az utókortól: komolyan legfeljebb az egyetlen Szent Johannát veszik a színházak, felemás sikerrel rendszerint. Egyébként Shaw-nak akár „kellemes", akár „kellemetlen" darabjáról van szó — társalgási dráma lesz belőle a színpadon; jól és kevésbé jól fésült úriemberek és kecses dámák vagdosnak egymás fejéhez társadalmi rangjukhoz méltatlan szövegeket. De mégsem hihetjük, hogy egy osztály, egy réteg és egy kor fosztatik meg illúzióitól az illúziótlan Shaw által: a végén a kötelezően fanyar komponenssel megnyugtatóan rendeződnek a dolgok.

Egerben a közönségcsalogató évad tavaszi produkciója a *Pygmalion*. A közönségcsalogatás egyébként tisztes módszerekkel és tisztes — esetenként jobb — előadásokkal folyik; ez a Pygmalion is ilyen. Könnyed és ízléses — de Szőke István rendező nemigen fáradt azzal, hogy komolyan vegye. Fülében bizonyára a My Fair Lady kellemes dallama motoszkált, s azt is rendezte meg — ezúttal prózában.

Higgins szerepében Csendes László kicsit túlzásba viszi a bogarasság címén megengedhető modortalanságot. Higgins mégiscsak régivágású úriember, aki pontosan tudja, mikor milyen úriembergesztust mulaszt el, és mikor viselkedik az úriemberkódex szerint igencsak helytelenül, csak éppen fikarcnyit sem törődik mindezzel. Csendes László alakításában ennek az elfojtott tudásnak nyoma sincs; mintha Higgins is egy, az utcán talált csiszolatlan gyémánt volna, az arisztokrácia bizsuköveinek egyike — nem pedig egy magát bizsunak álcázó igazi gyémánt.

Pickering viszont a maga helyén és a maga súlyán tökéletes alakítás: Bregyán Péter játssza. Bregyánnak eddigi szerepei után könnyű játék, a színészi rutint mozgató feladat az ezredes figurájának felskiccelése — nem is meglepő, hogy ízléssel, mértéktartással teszi.

Fráter Kata Elizája kevésbé tartózkodik a túlzásoktól; igaz, virág áruslány korában ezt nyugodtan t heti is. Az ő játéka áll legközeleb az elprózásított musicalhez — maj nem dalra fakad. S ugyancsak ő aki — a leghalványabb lehetős gel is élve — túlságosan komoly veszi magát, amikor úgy érzi, dr mai helyzet résztvevője. A profes szor és az ezredes megleckéztetés ugyanis nem dráma — nemhogy eb ben az előadásban, de még a klasszikus Pygmalionban sem.

M. Horváth József ziccert csiná Doolittle ziccerszerepéből — és tap sos abgangot minden esetben. Agá dy Ilonának a nyársat nyelt amúgy melegszívű Pearce-nél sikerül ugyanezt kicsiholnia.

Évad végi musical vagy helyett megteszi az egri P S annál is indokoltabb vi de azért egyértelmű e mert közönség ül az egr ban, méghozzá hálás közö

CSÁ

Derűs csendélet, barna csomagolópapírban

Szabadság van? Az.

Szabadok vagyunk? Micsoda kérdés: persze, hogy azok. Annyira, hogy már józerével fel sem tűnik, észre sem vesszük. Mindez miről jut eszembe a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének idei kiállításán? Csak arról, hogy *a művészet már tavaly ilyenkor is szabad volt.* Akkor, amikor már kikiáltották a független Magyar Köztársaságot, de még előtte voltunk a szabad választásoknak (s mindannak, ami azután következett). *A művészet fejhosszal megelőzte a politikát*, a magán- és közviszonyokat, a művészek hamarébb élhettek szabadságukkal — *művészi* szabadságukkal! — mint mi, többiek. A tavalyi országos képzőművészeti kiállítás volt az első, amely mindenféle zsűri korlátozása, cenzorsága, vagy ízlésmércéje nélkül nyílhatott meg; gondolom nemcsak negyvenvalahány év óta először, hanem *talán a műcsarnoki tárlatok mindenkori történelmében is.* Egy év elteltével az is látszik, hogy a zsűritlen tárlat immár nem kuriózumértékű, hanem *egy folyamat része.*

Mégpedig annak a folyamatnak, amely erőteljesen működött a gazdaság és a politika szféráiban is, és amelynek a jelei jól észrevehetően mutatkoztak már korábban is a művészetekben: az irodalomban, a filmben, a színházban, a zenében éppúgy, mint a képzőművészetben. E folyamat lényege pedig nem volt más, mint az az *erózió*, amely a magyar politikai-hatalmi életben végbement, s amelynek 1988 végi állapotát igen jól tükrözte a Fiatal Művészek Stúdiójának akkori tárlata, ahol is — ha emlékszünk — *több zsűri is* működött párhuzamosan, és azonos jogkörrel, ami hihetetlenül nagy szó volt akkoriban, forradalmi újítás, nagy vívmány, Vízkereszt, meg amit csak akarhattunk. (Zsűrije lehetett például a stúdiósoknak, az ítészeknek, a szövetségnek, az Alapnak, természetesen a hivatalos zsűrin kívül.) Ma már azonban látnivaló, hogy amit akkoriban sokan nagy eredménynek tartottak, az bizony csak *anarchia* volt: mint már említettem, a művészet, a művészek ebben is az élet előtt jártak.

Ezért is lehetett jelzésszerű, amikor a tavalyi, első, zsűritlen tárlat megmutatta a fokozatosságot, mert *az anarchia után nyilvánvalóan a Semmi következik*, s a tárlat azt is megmutatta, hogy a hirtelen jött korlátlan szabadsággal a művészvilág nemigen tud mit kezdeni. (Nem akarok károgó jós lenni, de több jele van annak, hogy más művészeti műfajokban is bénító hatással van a művészre és produkciójára a szabadságfok hirtelen megnövekedettsége.) Továbbra is fenntartva azt a meggyőződésemet, hogy a (képző)művészet jelenleg is a politikai és gazdasági élet előtt jár — mert fürgébb, mert reakcióképesebb, mert nem tartják rabságban kényszerű kötöttségek, s mert művelői intelligensebbek és érzékenyebbek, mint a gazdasági és politikai élet iszapbirkózói — nos, ennek alapján úgy vélem, hogy az idei, az 1990-es országos képzőművészeti tárlat is *megelőlegezi a jövőt, mert hiteles és megbízható képet fest a jelenről.*

Mit mutat a mostani kiállítás?

Nézzük például a *katalógust.* Egyszerű, dísztelen, „csak" hasznos és semmi más; barna csomagolópapír borítója mindössze a kiállító művészek nevét és munkáik leírását tartalmazza; még egy kis, nyúlfarknyi bevezető sincs; ennyire telt, vagy ennyi ítéltetett szükségesnek. A kiállító művészek száma kevesebb, mint tavaly: a tárlat négy teremmel kisebb helyet foglal el, az oldalsó szárnyakból. Feltűnően kevés a szobor, a plasztika. Az iparművészetet csak néhány gobelin képviseli. Mintha csak a festőszakosztály kapott volna meghívót. A belépő főteremben *Mazzag István*, 3×4 méteres vászonra festett olajképe fogja el a tekintetet. Két-három éve még a fiatalokat megillető, kevésbé feltűnő helyeken lehetett látni invenciózus, ízlésről és színkultúráról tanúskodó képeit, s tudni lehetett, hogy ez a fiatalember még viszi valamire. Nos, máris vitte, főhely a főfalon. De mintha a képméret növekedésével az invenció megcsappant volna.

Mellette *Szántó Piroska* és *Orosz János* a sarokba szorul egy-egy meztelen szerelmespárjával, s hátát veti festészetünk nagyasszonyának a szomszéd teremben *Simsay Ildikó* még illetlenebb Önarcképe (egy-két éve megkövezték vagy kitiltották volna a magas művészet minden fórumáról), szomorú és már-már cinikusan őszinte. Akárcsak *Bernáth(y) Sándor zászlója* (Sej, a mi lobogónk), amely nemcsak az elmúlt félév parlamenti heraldikai őrületére válasz, hanem kasszandrai jóslat a továbbfolytatás lehetetlenségéről is. És ebbe az eszmei vonulatba tartozik *Kaján Tibor* szokásosan filozófikus rajza, az Emlékmű, *Gyémánt László* Kft.-je (a jaltai nagyokról). Megjelenik az újraértelmezett szociális érzékenység *Lóránt János* neoszenzibilis stílű, nagyméretű olajképen (A gátőr és hitvese), meg Fülöp Erzsébet kéttenyérnyi festményén, posztalföldi stílusban (Glória victis!). *El Kazovszkij* visszafogottabb, *Romvári János* pedig az ő odahagyott babérjaira tör.

Egyébként nincs különösebb szenzáció, mindenki teszi a dolgát, a számára kimért tehetséggel. Nincsenek mártírok, nincsenek botrányok. Visszafogottabb a hangulat, mint tavaly ilyenkor, *az egész kiállítás mintha egyetlen, nagy csendélet lenne.* Ezt sugallják a művek, ezt sugallják az címek.

De talán, mintha egy kicsit derűsebb lenne az összkép, mint egy éve. Világosabbak a színek, kiegyensúlyozottabbak a kompozíciók, hiányoznak a nagy szélsőségek, hiányoznak az új tehetségek. Meglehet, a művészet megint előre — és jól — tud valamit, amit mi itt, a csupa nagybetűs ÉLETben még nem: nevezetesen azt, hogy most nem bülbülszavú váteszekre, istenáldotta tehetségekre, és istentől elrugaszkodott hordószónokokra van szükség. Hanem *tisztességes és megbízható munkára, egyenletes minőségre, folyamatos szorgalomra.* Persze, nem az idők végeztéig, magyar ember az effélét amúgy sem bírná; azért két-háromszáz évre való jó lenne belőle. S akkor már azt se bánnám, hadd jöjjenek a botcsinálta váteszek és beszéd-, meg értelemfogyatékos hordószónokok.

Ám tartok tőle, hogy már jövőre jelentkeznek. S nemcsak a zsűritlen tárlaton.

KA

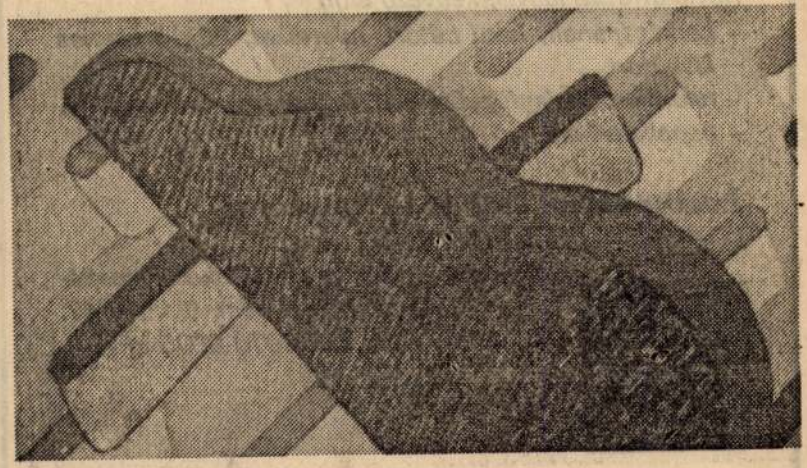

Sárga fények részlet

Ma. Hirl.
1990. dec. 1.

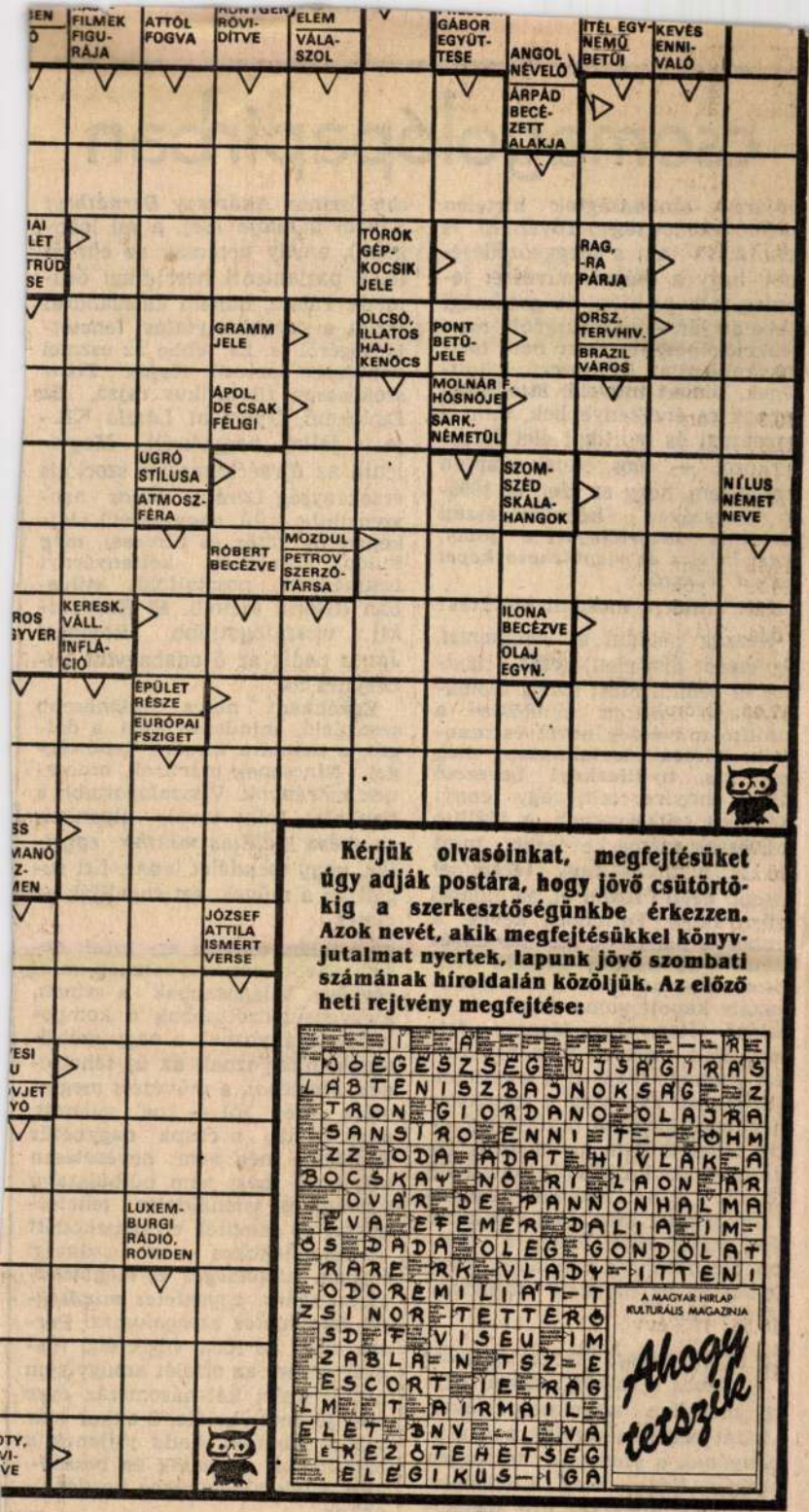

Kérjük olvasóinkat, megfejtésüket úgy adják postára, hogy jövő csütörtökig a szerkesztőségünkbe érkezzen. Azok nevét, akik megfejtésükkel könyvjutalmat nyertek, lapunk jövő szombati számának hírolvalán közöljük. Az előző heti rejtvény megfejtése:

Tisztelt Kollégák!

A Brit–Magyar Jogász Egyesület és a Magyar Jogász Egylet angol támogatás alapján pályázatot

hirdet 12 magyar jogász számára 1991. január közepétől kezdődő kb. 13 hetes angliai tanulmányútra, melynek keretében a pályázók londoni ügyvédi irodákban tanulmányozhatják az angol kereskedelmi jogot, az angol jogrendszert.

Jelentkezési feltétel: jogi szakvizsga, angol nyelv megértési, társalgási szintű ismerete, eredményes meghallgatás.

A pályázat keretében az utazás, a teljes ellátás, a tanulmányok költségeit teljes egészében az angol szervek viselik.

Jelentkezési határidő: 1990. december 15.

Jelentkezési nyomtatványok átvehetők a Magyar Jogász Egyletnél (Budapest V. kerület, Szemere u. 10., tel.: 131-4574) vagy a Budapesti 12. Sz. Ügyvédi Munkaközösségben (1114 Budapest, Bocskai út 1., tel.: 186-9144) dr. Dávid Gyula ügyvédnél, előzetes telefonbejelentkezés után.

A jelentkezési lapok beküldése után a pályázókat egy bizottság személyesen meghallgatja.

A későbbiekben további csoportok kiküldésére is lehetőség van.

Minden érdeklődő jelentkezését örömmel várjuk.

dr. Dávid Gyula ügyvéd,
a BMJE magyar titkára

A Redőnygyártó Vállalat
(Makó, Rákosi út 4.) eladásra kínál
raktárról különböző méretben

fenyő falburkolót

Rövid átfutási idővel, kedvező áron
- *barkácspanelt, kerti bútort, rolettákat, REMO elemes kisbútort,*
- *reluxákat, szalagfüggönyöket, műbőr harmonikaajtókat,*
- *napellenzőket.*

Érdeklődni lehet: *6900 Makó, Rákosi út 4.*
Tel.: 65/11-455
Telex: 82-480 vagy Refalux Kereskedelmi Kft. Budapest, Béke út 47.
Telefon: 129-0076-0079-ig
Telex: 224481

DEIM Pál

Kortárs XXI 1986. 6.

Nehéz megmondani, mikor és mily okból szül egy társadalom jelentős művészt. Könnyű lenne csupán személyiségdinamikai tényezőkre utalni: a gének szerencsésen rendeződtek. Persze pszichikai adottságok nélkül semmi sem lehetne, a közösség, a társadalom önerejéből még egy közepes tehetséget sem teremthet. Az is igaz, hogy hiába a tálentom, ha nincs, aki felfedezze és istápolja. Hogy valaki nagy művésszé válhasson, ahhoz kor is kell: zseniket szülő vagy legalábbis megtűrő kor.

Németh Lajos

Kristályszerkezetek

Deim Pál grafikáiról

A mi korunk ebben is ellentmondásos, egyszerre nagy művészeket termő és megölő kor. Ennek az ellentmondásos kornak szülötte Deim Pál is. A kor megadta a nagy művészet megteremtéséhez nélkülözhetetlen életélményt, lehetőséget, hogy kiemelkedjék – ugyanakkor mindent megtett azért, hogy el is szigetelje, nem adta meg neki a nagy feladatokat. Pedig a szakma tudta, Deim személyében megszületett egy Mester, akinek ott lenne a helye a főiskolán, és művei tucatja várja, hogy építészek versengjenek érte vagy pedig hogy köztéren legyenek láthatók. A lehetőség megvolt, a tehetség megvolt, ám a megbízás elmaradt – a meg nem született művek pedig vádolnak, hiszen a jótett el nem követése ugyancsak bűn.

Deimet ambivalens korunk szülte, művészete azonban korántsem ambivalens, lényege az egyértelműség, a tiszta képletekben való gondolkodás. Tudjuk, kiktől tanult – maga is megvallotta. Szentendrei művész, mégpedig a szó minden értelmében, szellemét és illetőségét tekintve is. Vállalta is mindazt, amit e név jelent a magyar képzőművészetben. Mestere Barcsay, de szellemi mesterei között ott van Vajda és Korniss is. Hogy ki kit vall mesterének – ez már önmagában is minősítés, de lehet puszta vágyálom vagy hivalkodás is. Deimnél egzisztenciális a vállalás. Vajdától megtanulta a transzcendencia iránti fogékonyságot, Barcsaytól a konstruktív szemléletet, Kornisstól a tiszta vizuális-plasztikai fogalmazást.

Deim nem szereti a zavaros dolgokat, művészete a kristályok szerkezeti logikáját idézi. Egyértelmű művészet, mint volt a contrappostot teremtő kompozíciós elv vagy az ikonfestők vágya, akik a transzcendentális élményt akarták szigorú struktúrává szervezni. Deim képei, grafikái és plasztikái is ilyen logikus struktúrák. Stílusa homogén, összefogott. Ha van rendszerelvű és mégis élettel teli művészet, az övé az.

Művészetének alapmotívumai egyszerűek: kuglibaba körvonalú figurák, hasábok, négyzetek, kockák, síkok és apró, rovátkált vonalak különféle léptékrendű rácsozata. De e néhány motívum variációs szisztémája végtelen és mindig új rendet teremtő. Jellemző néhány művének címe: *Térszervezés*. Csakugyan, műveiben a teret szervezi – nem pusztán a geometria, hanem sajátos művészi logika törvényei szerint. Absztrahált ember/figura jelei, az összefogott

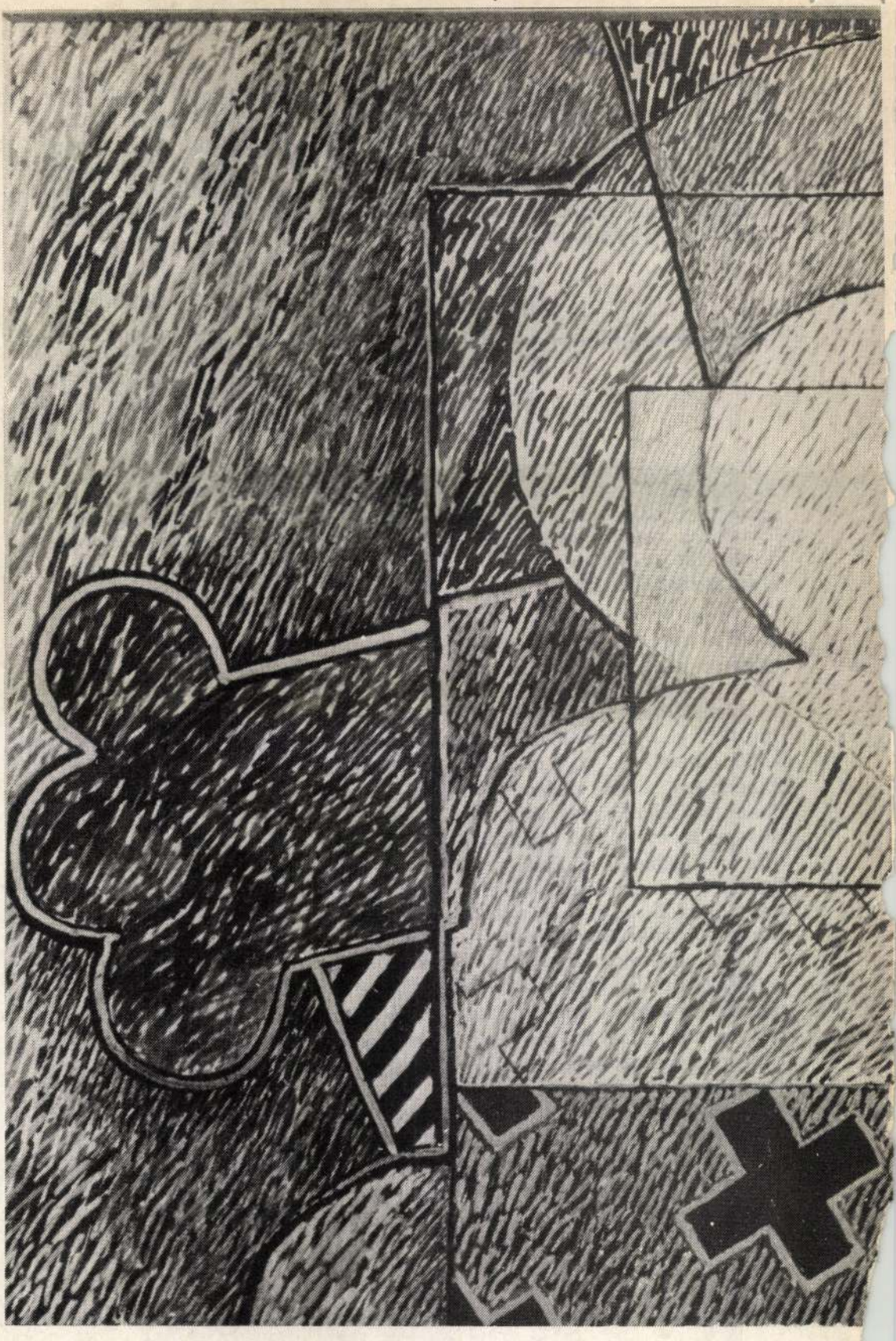

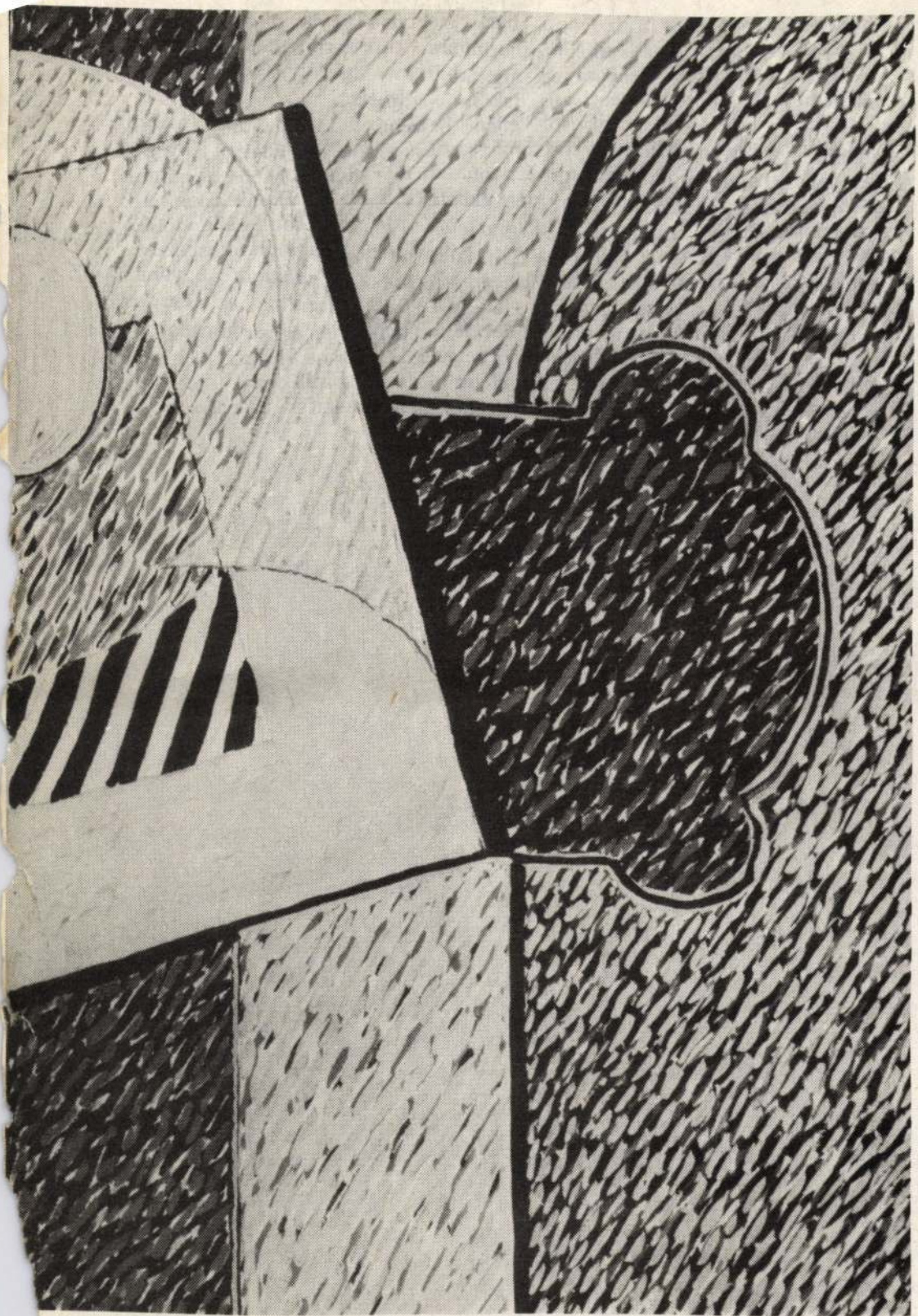

és egyszersmind strukturált tér, a kékek, fehérek, feketék, pirosak szigora, egymásnak felelgetése az ikonokhoz hasonlóan a transzcendentalitást áhítják, e világnak a földi létben leképezhető, átgondolt, racionalizált jelképei. Ugyanakkor mindez festőileg invenciózus, dekoratív stílusban.

E kis írásban Deim grafikáiról kellene beszélni – de nála nincs műfaji elkülönülés. Egyéni stílusának első főműve, a *Feljegyzések a kolostorban* lényegében vegyes technikájú grafikai sorozat volt – de már minden benne volt, amit később az alugrafikákban, a festményekben és a plasztikákban kibontott, gazdagított. E sorozatban találta meg az emberi lét „örökebb és állandóbb" összetevőinek képi metaforáit, megtalálta alapvetően kontemplatív egyénisége kifejezési lehetőségeit. Bármi legyen a technika, a „médium", ugyanaz az elv vezérli, a rendet tevés elve. Tudjuk, hogy korunkban ez nem kis vállalkozás. Deim azonban nem tud mást tenni, csak a lényegesre koncentrálni, a tiszta képletek költője. Tiszteljük érte, még ha a kor nem adja is meg neki azt az elismerést, ami a megteremtett életmű jogán dukál. Korunk a meghalt mestereknek hommage-t adó kor – tiszteljük néha azokat is, akik közöttünk vannak. Tisztelet tehát Deim Pál Mesternek.

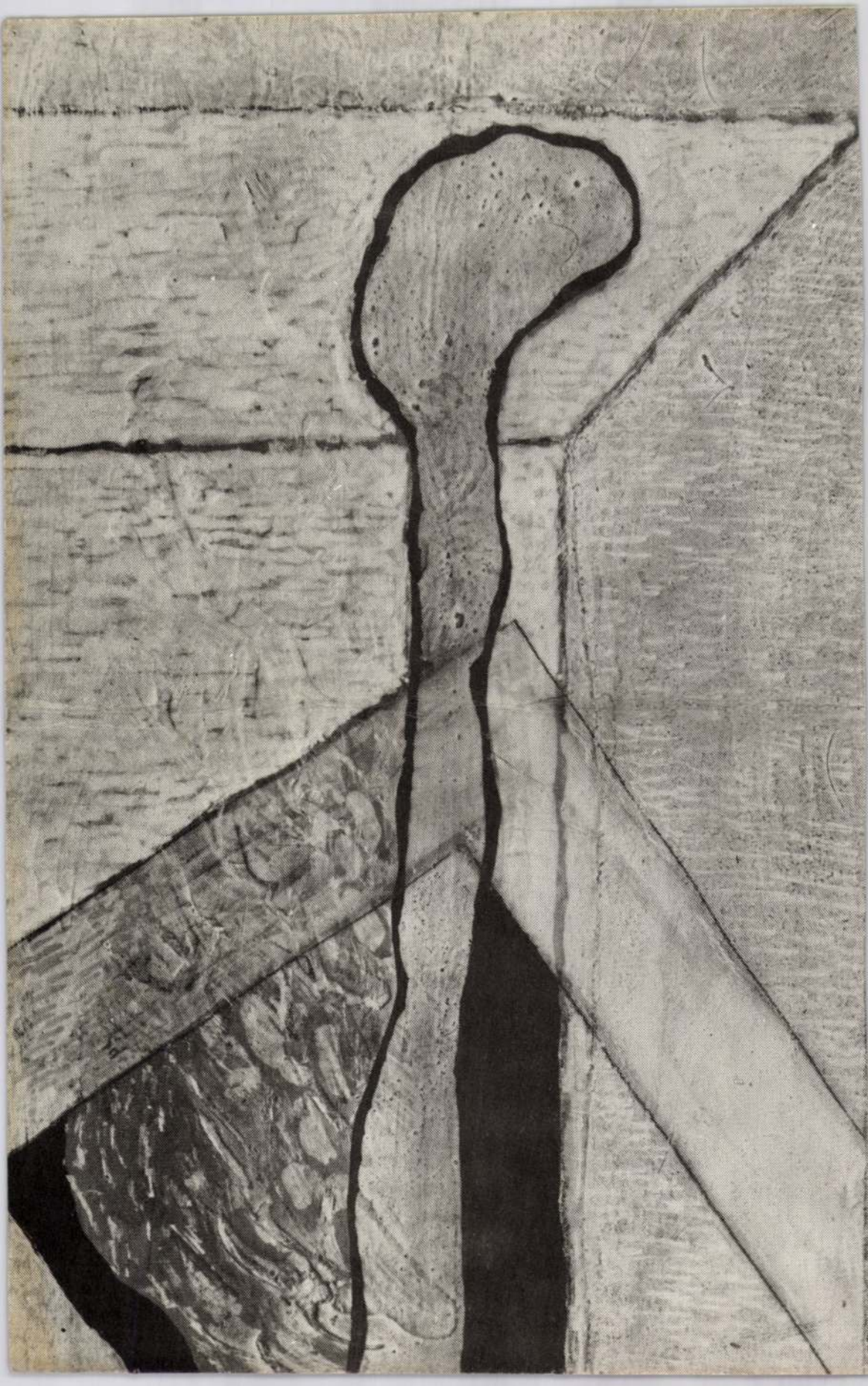

KORTÁRS

IRODALMI
ÉS KRITIKAI
FOLYÓIRAT
XXX. ÉVFOLYAM

EZER-
KILENCSZÁZ-
NYOLCVANHAT
JÚNIUS

6

Vészi Endre: Szimbiózis
Bertha Bulcsu: A völgyben
Csaplár Vilmos: Vicena
Kukorelly Endre: A Memória-part
Hajnal Gábor, Héra Zoltán, Jánosy István,
Kiss Dénes, Orbán Ottó, Petrőczi Éva,
Pintér Lajos, Szepesi Attila, Takács Imre,
Tandori Dezső és Vasadi Péter versei
John Paget: Magyarország és Erdély, 1835
Boldizsár Iván: Utazás a Regátban
és Erdélyben, 1935-ben
Páskándi Géza: Napló, dátum nélkül
Takáts Gyula: Berzsenyi, otthon
Széky János: Van-e ifjúsági sajtónk?
Szabó Éva: Igaz szavakat várnak
Deim Pál grafikái

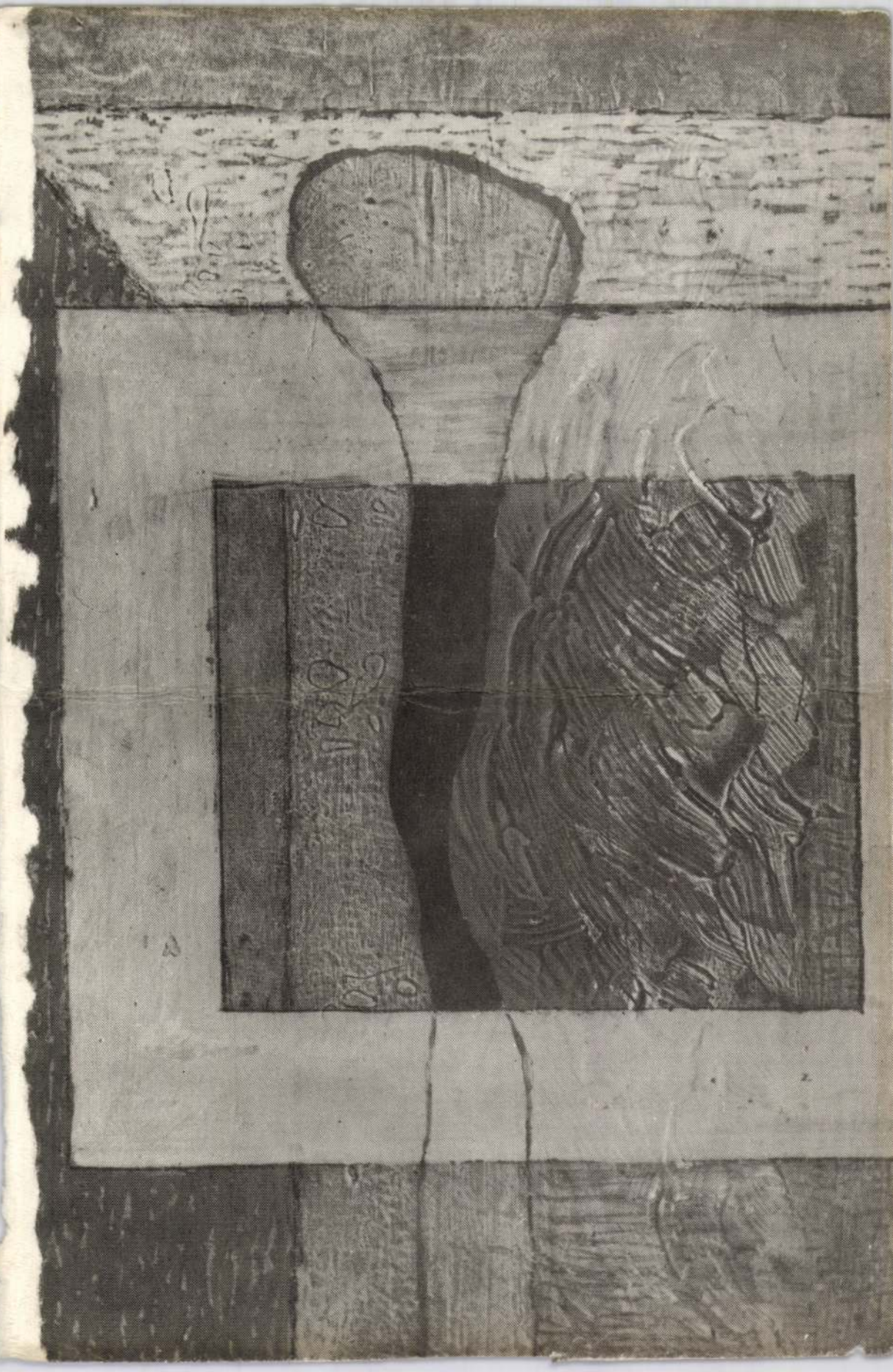

Ára: 20,– Ft

Dóm Pál

festőművész

a Műcsarnok vándorkiállítására 1982 febr. – júli-
usig. Franciaországba

Műveinek
1982. 04.

Deim Pál festő

Kiváló művész

Népszabadság, 1990. május 14.

DEIM Pál

KOVALOVSZKY Márta: 1987, ősz: Don Giovanni.
Életünk, 1989. 5.sz. 428-431.p.

táblák. 21 cm.

/- - összes müvei 2./
Kritikai kiad.

11/110
ARANY János hátrahagyott prózai dolgozatai. ([Bev.] Arany László.) Bp. 1889, Ráth. 575, XLIII p. táblák. 21 cm.

/- - hátrahagyott iratai és levelezése 2. Prózai dolgozatok./

12/106
ARANY János levelezése. /1828-1851./ (Sajtó alá rend. Sáfrán Györgyi, Bisztray Gyula, Sándor István.) Bp. 1975, Akad. K. 946 p. 20 cm.

/- - összes müvei 15. Levelezés 1./
Kritikai kiad.

Az idő felüvölt

Az idő felüvölt az ibolyaszínű szélben,
felhólyagzik a föld, mint a kék erek.
Szinte megszakad az erőlködéstől. Az ég
üvegburokként feszül, s a nap mögötte átszúrja a szívet.

A fák gyásztüzei lassan szűnnek.

A csüggedt hold alig pilákol az északi sarkcsillag
hűvös drótkerítése mögül.

Nem, nem akarok érzéketlenné válni!

A tél, ha elásom, nem marad facér.
A színek feltámadnak és felforrósodnak.

Én, tűzgömb és oroszlán torkában felnövő virág,
nem leszek taposni való szelíd estike.

Létezés-szomjam olvadást hoz az ajkakra.
A felkelő nap színe leszek, mely örök!

Turczi István fordításai

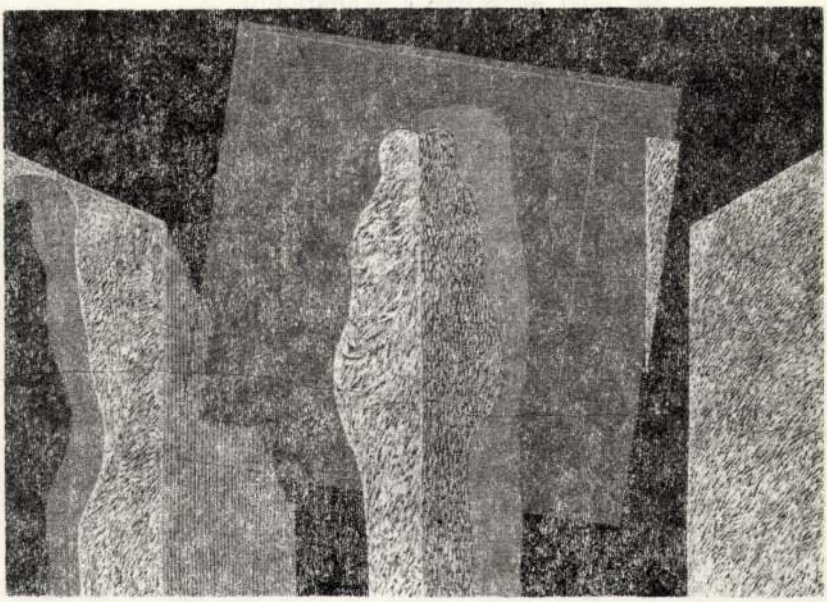

Deim Pál: Tavasz

rajzoltam a vízre: voltak tavirózsák is, akár egy zöld
asztalon, és örömünnepet ültek a vízipókok.
De hamar eljött a búcsú napja: vigyázatlanul
lereszelte az idő hegyét, megmutatta a gyilkos sebet,
csak néhány korhadt fenyőgally úszkált a vízen
megvénült képpel
akár az éhes krokodilok
Kibuggyant a füzike vére.
Kisírt szem meredt a széttúrt hangyabolyra ott a nyírfánál,
mely már régi jó barát volt.

A kertajtó saját súlyától nyekkent, sikongott,
minden maradt, csak nekem kellett mennem, hátra se nézve.
Mögöttem a mozdulatlan hangyák égnek meredő lábaikkal,
a békák elhaló rivalgása, és a hajlékony nád,
mely már nem táncol többé nekem.
Már nem az a csodálkozó szemű gyermek volt,
aki elindult új partok felé.

A halál jelen van

A halál jelen van szakadatlanul
mint a csalánkiütés sugárkarmai
a lihegő fenevad testében.

A halál szédítő sebességgel forog
egészen a végső határig:
egyre nagyobb szenvedéllyel akar élni!

A halált, mit varázscsókkal illetsz, nem csaphatod be,
kinevet, hisz álruhás bohóc vagy csupán.

Az élet bomló rózsaként követi kisded játékaid.

Te Fekete Csaló, bohócképed csupa kajánság.

De az oltárod elé térdeplőknek ez is épp elég:
nekik, kik dacolnak az élettel,
és nem hiszik a halált!

DEIM Pál

Uj Forrás 1988.5.sz.

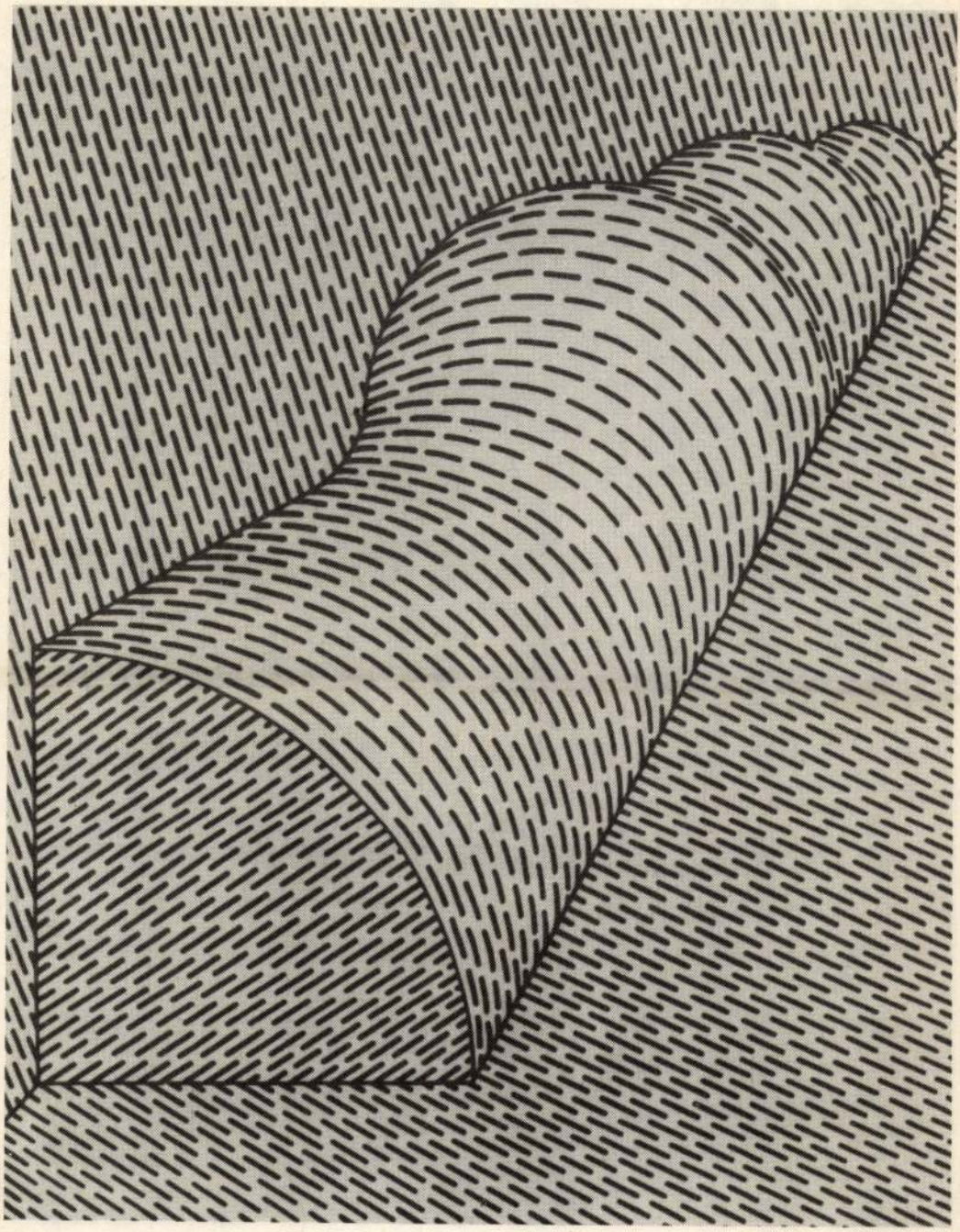

Deim Pál: A beprogramozott

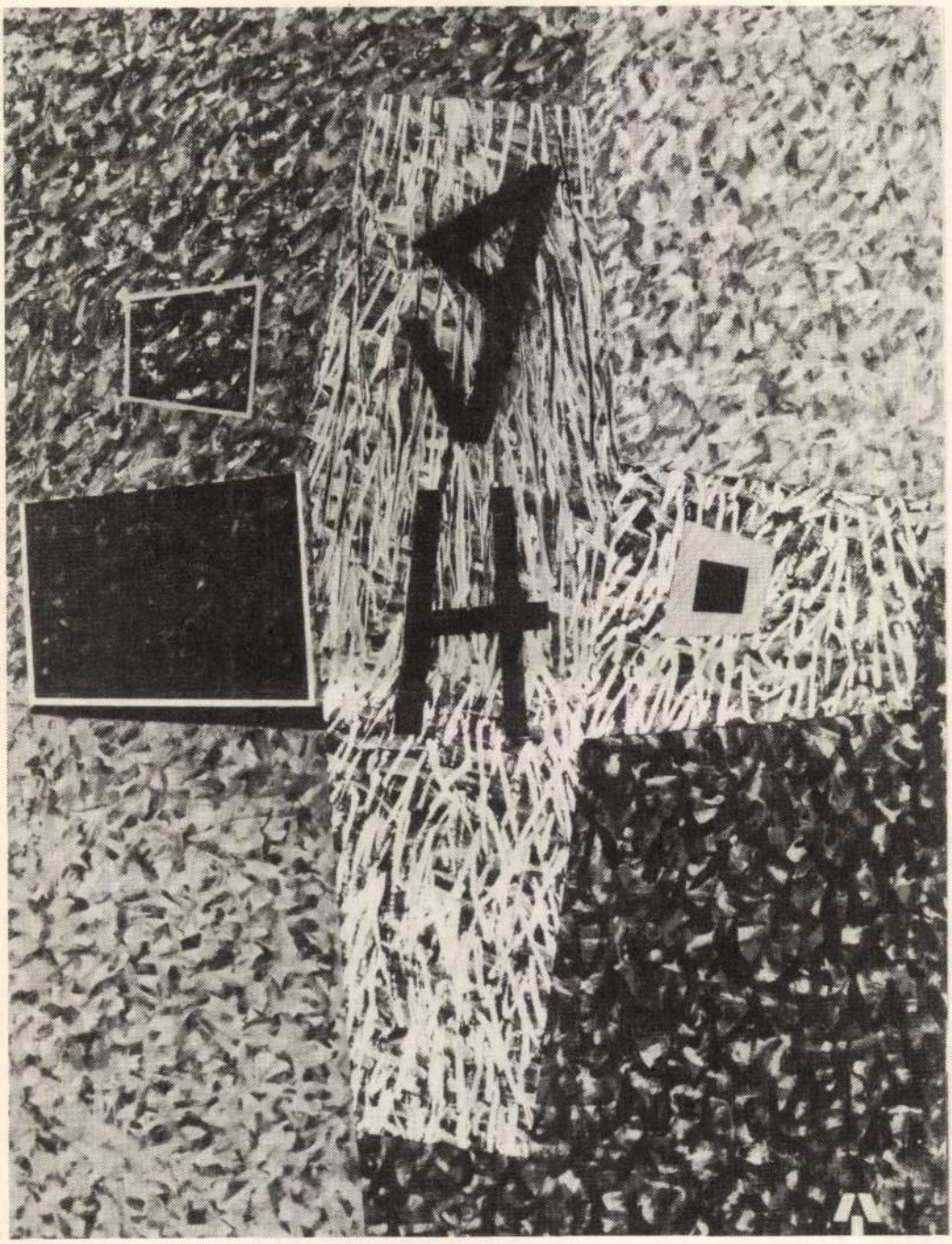

Aknay János: In memoriam

Deim Pál „Minden értelmetlenül meghalt ember emlékműve"
P. Szabó Ernő: Ezer év mesterművei.

Ezer év mesterművei

Hiánypótló kiadványnak igérkezett ez a mű, hogy miért, azt már az alcím is elárulja. A magyar művészet képeskönyve — olvassuk, s épületről, szoborról, festményről, tárgyról lévén szó, valóban, mit sem tartunk fontosabbnak, mint hogy maga a látvány beszéljen. Hogy ne csak tudós elemzések, leírások idézzék a művet, hiszen bármilyen érzékletes egy-egy jelző, gyakran még a közepesen sikerült fénykép is több információval szolgál a tárgyról. Más kérdés persze, hogy a kép mellett szükség van az értelmező szóra, elemzésre is. Szépen illusztrált kiadványokban nem volt hiány az utóbbi években, ezek azonban többnyire egy-egy múzeum, korszak, műfaj vagy éppen egy-egy város értékeit mutatták be. A magyar művészet egészét tárgyaló művészettörténeti munkáknál pedig a folyamatokat, összefüggéseket részletesen elemző szöveg szükségszerűen szorította háttérbe a képanyagot.

Az ezer év mesterművei tehát, amelynek első képe egy tizedik századi, hajfonatot díszítő ezüst korongot ábrázol, az utolsó pedig Deim Pál: Minden értelmetlenül meghalt ember emlékműve című 1971-es alkotását reprodukálja, két szempontból is reprezentatív munkának készült: ezer év termésének legszebb, legfontosabb darabjait mutatja be, formátumával, vonzó külsejével pedig könyvművészeti szempontból maga is jelentős teljesítménynek igérkezett. Tulajdonképpen néhány apróságon múlt.

KOVALOVSZKY MIKLÓS

Emlékezések Ady Endréről

Megindító és ámulatba ejtő Kovalovszky Miklós monumentális új műve, az Emlékezések Ady Endréről című vállalkozás harmadik kötete; megindító a szerzői-filoszi alázat, amely számba vesz és szembesít minden lehetséges érdemi emlékezést, s ezen túl messzemenő tartózkodással szól a maga tisztázó értelmezéséről; ámulatba ejt a hajszálpontos tudósi tájékozottság, mellyel az Ady-életközegben eligazít.

A mű első és második, lexikális méretű kötete főként Ady debreceni és nagyváradi életfolyamatába avatott be; e harmadik kötet a párizsi és a pesti Ady-alkotások életkulisszái mögé vezérel. Rá kell döbbennünk, hogy az effajta filoszi teljességigény izgalma vetekszik a legdrámaibb kriminalisztikai nyomozással, amelyben indíték, ok és okozat — élet és mű összefüggésében — bontakozik ki. Kovalovszky Miklós kutatásai, művészi „nyomozó technikája" érvényes feszültséget teremt; felderítései azért tiszteletre méltóak, mert eleve tudjuk ugyan a végeredményt, mégis a kortársak vallomásai vagy elhallgatásai, igazmondásuk és felderítéseik az életnyo-

hogy az eredmény felemás lett.

S Kárász Nelli?

Talán csak az *Iszony* első jelenet-sorában csillogtatja örökségét: gőgös, elnyűtt ruháiban is szép, télen is harisnyátlan szegénylány, nem szégyelli a hidegtől vörösre csípett lábszárát, dacos, aki a rossz pillanat lehúzó súlyait semmibe veszi s győzni tud felettük. Később inkább már csak *védekező*, kibúvókba *menekülő*, egy kényszeredett házasság *poklait végigjáró* fiatalasszony, aki tele van *riadalmakkal, rázkódtatják* a büszkeség görcsei. *Szégyenkezve* még felfelegyenesedik, de mindjobban sarokba szorul, és végső szorultságában gyilkolni is tud, asszonyosan, párnákba fullasztva a meggyűlölt férfit.

Kárász Nelli megalázkodásait, felegyenesedését és végül teljes elvonulását a magányba, az „apácaságba", mindig úgy olvasom, hogy közben Németh László egy másik lányfigurája is eszembe jut, a *Papucshős* Violája – neki mondják: „A maga lényében van valami a gyémántvágó késből. De ahhoz üveg kell. A sárban csak turkálni lehet vele." Kárász Nelli még Viola sem, nemhogy Artemisz.

Nem.

Az *Iszony* nem Artemisz-regény. Ne tévesszen meg senkit egy-egy felbukkanó, ismerős motívum: Artemisz vadat űző, gyorslábú kutyái – és a hallgatag pusztai kutyák, amint Nellit kísérik magányos sétáin a koratavaszi estékben, „az égbolt sötétkék mezőiben egymás után előpattogzó csillagok alatt". Artemisz a pezsgő, élő, égő világban járkál, Nelli a mind sűrűbb magányban.

Hát miként kell olvasnunk az *Iszony*t?

Higgyünk Németh Lászlónak: Kárász Nelli házasságának története az érzékenység és kiválóság szenvedése a közönségesség zsíros ujjai alatt. Az Artemisz-héj alatt ez a mag bújik meg. Égő s végül elégető robbanás.

De a magban egy még forróbb magot találhatunk. Azt a vallomást, mely már a nápolyi Museo Nazionalében jelentkezett a vadóc Artemisz-szobor láttán: a „nővéreim összegezett arca". Az „iszony", az Artemisz-keltette képzettársítás, „szinte pillanatok alatt harapózott egy sokkal általánosabb érzés – az egyetemes emberfélelem vagy inkább ember-borzalom felé, amely bizonyára nemcsak bennem van meg, sajnos elég nagy mértékben, hanem az egész Nelli-emberiségben, amelyet az élet a kedélyes Takaró Sanyik hol maróbb, hol lagymatagabb ölelésébe vetett". Ezt a „hol mohóbb, hol lagymatagabb" életölelést mondja végig a labirintus-mű, Németh László önéletírása a *Homályból homályba*.

A Németh Lászlóról írt tanulmányok közhelye, ő maga sem tagadta utóbb: sok álarca volt. Széchenyi-álarca, II. József-álarca, Jó Péter-álarca, Méhes Zoltán-álarca, „nagy család"-álarca, „szörnyeteg"-álarca, sok álarca. Artemisz, a „vadász istennő" is egyik álarca. Csak éppen nem a visszahúzódás álarca, hanem a világot s minden tüneményét mohón birtokolni kívánó vágy álarca, ez jelentkezik már pályadíjnyertes novellája után az Osvát Ernőhöz juttatott levélben, az irodalom organizátora szeretne lenni, s ez a vágy szólal meg megejtő nyíltsággal a *Tanú*ban, s utána drámákban, regényekben, tanulmányokban.

Az *Iszony* valóban Artemisz-álarc, de Kallimakhosz Artemisz-himnuszának szavaihoz igazodva: *Zeusz, adj nekem nyilat, íjat, fáklyát, várost, Okeanosz-lányokat, amnioszi nimfát – szolgáljanak engem.* Valahogy ezt akarta Németh László is.

DEIM PÁL

Kortárs 1983.11.

Az *Iszony* Németh Lászlónak nemcsak legtökéletesebb, egybeforrott regénye – Móricz Zsigmond évtizedei után az új magyar prózairodalom hibátlan, feszes remekműve. És nem lett volna az, ha csupán az „ágybeli iszony" regénye volna.

Kárász Nelli vallomása tágabb, szorongatóbb világ: „Olyasmit éreztem, hogy az is lehet szép: egyedül lenni a világban. Az ember tesz, és nem érti senki, föláldozza magát, és nem veszi észre senki, boldogtalan, és közben olyan kemény és ragyogó, mint feje fölött a csillagok".

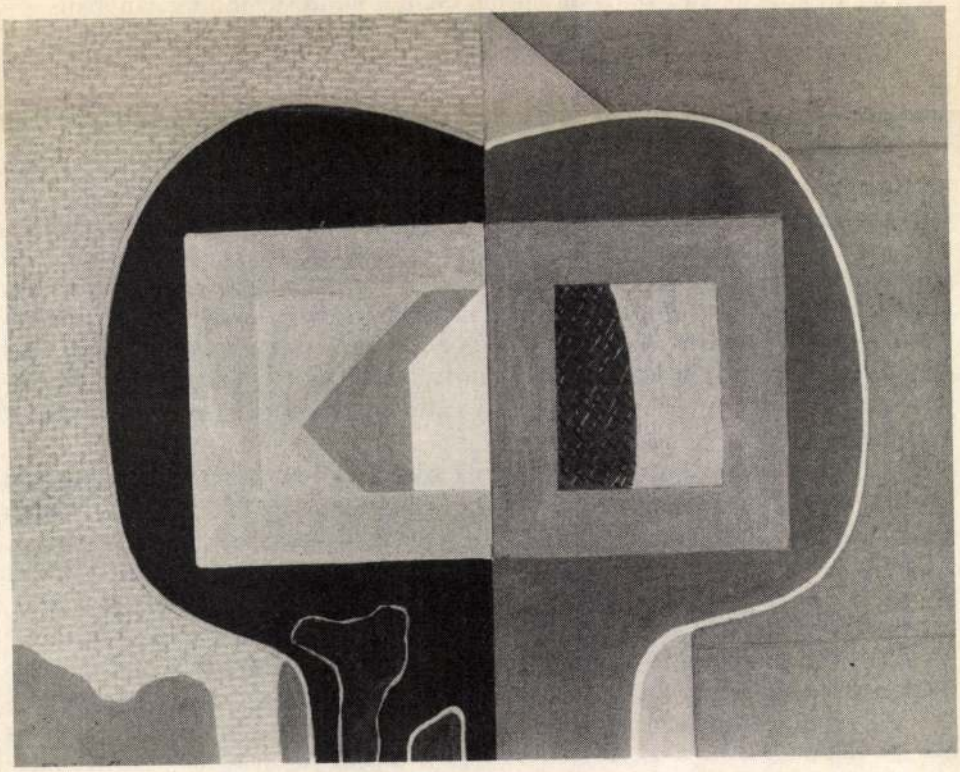

DEIM PÁL: Mások az ablakaink IV. (1969)

Deim Pál

CHARTA, MÁRCIUS

POMOGÁTS BÉLA:

A Tizenkettedik Pont

Március forradalmát az ifjúság Tizenkét Pontja lobbantotta lángra, ezek a pontok azóta is egy virtuális magyar alkotmánnyal érnek fel, s mindig újra állásfoglalásra és küzdelemre szólítják a nemzetet. Ma is a Tizenkét Pont rögzíti az egyetlen érvényesnek bizonyult nemzeti stratégiát. Érvényes volt ez 1848-ban, 1918-ban, 1956-ban és érvényes a jelenben. Nekünk is üzen, akik most összegyűltünk az első magyar miniszterelnök vértanúhalálának egykori színhelye körül. Üzen, igaz, új értelmet mindig az új korviszonyok adnak neki.

Az előbb Petőfi Sándor szobránál a Tizenkét Pont közül az elsőről emlékeztünk meg, arról, amely a sajtó szabadságát követeli. Beszéljünk most az utolsóról, amely eredetileg egyetlen szóból állt, és így hangzott: „Unió". Amit persze mindenki így értelmezett: unió Erdéllyel. Ennél most többet akarunk: uniót Európával, uniót a közép-európai régióval, benne Erdéllyel is. Egyesülni akarunk az európai nemzetekkel, a szomszédnépekkel és természetesen azokkal a magyarokkal, akiket elszakított tőlünk a húszadik századi történelem.

Mintha megint érvényesek volnának Vas István 1946-ban írott költeményének szavai; *A békekötés elé* című versre gondolok: „adjátok vissza nem csupán Kolozsvárt, / de Párist, Londont, Rómát, Indiát, / a vérkeringést, amely minden eddig / lekötött, zsibbadt országot bejár, / a bőséget, mely osztva csak növekszik, / az áramkört, amelyben nincs határ".

A magyarságnak, amióta csak a Kárpátok karéjában megjelent, államot alapított és modern nemzetté vált — éppen abban a korszakban, amelynek a '48-as forradalom és szabadságharc a tetőpontja —, mindig közép-európai küldetése volt. Most ennek a küldetésnek kettős értelme van: meg kell erősítenünk kulturális, szellemi és lelki egységünket a szomszédos országokban élő magyarokkal, és meg kell békélnünk, össze kell fognunk szomszédainkkal. A két feladatot nem lehet kettéválasztani, az egyiket nem lehet a másik ellen kijátszani.

A közép-európai régió ma szétesőben van, igen erős politikai mozgalmak és intézmények keltenek módszeresen gyűlöletet az itt élő népek között, a Balkánon pedig Európa utolsó négy évtizedének legocsmányabb öldöklése folyik. Ebben az áldatlan helyzetben kell fenntartani és szolgálni a közép-európai népek megbékélését és összefogásának eszméjét. Az eredményes európai integrációt csak ennek az eszmének a sikere alapozhatja meg.

A regionális integráció európai érdek, egyszersmind legfontosabb nemzeti érdekünk: csak ennek az integrációnak a medrében fűzhetjük igazán szorosra kapcsolatainkat a kisebbségi sorsba kényszerült magyarsággal, és állíthatjuk helyre nemzeti kultúránk egységét. A közép-európai, és tágasabban az európai gondolat „választott népének" kell lennünk, hogy betölthessük azt a hivatást, amelyet felkínál nekünk a kommunista diktatúrák bukása után elkövetkezett történelmi fordulat.

Magyarországnak kötelessége, hogy védelmezze a határain túl élő magyar népcsoportok és közösségek érdekeit, s támogassa őket abban, hogy felépíthessék önkormányzatukat és fenntarthassák anyanyelvi kultúrájukat. Egyszersmind elő kell segítenie a regionális megbékélést, összefogást és az európai integrációt. A két feladatot egyszerre és egyforma hatékonysággal kell elvégeznünk: a szomszédos országokban élő magyarság érdekeit nem áldozhatjuk fel a regionális integráció oltárán, de a közép-európai megbékélést sem veszélyeztethetjük megfontolatlan retorikával vagy cselekedetekkel. A két nagy feladat állandó egyeztetése, a kettős stratégia végrehajtása bizonyára nem lesz könnyű. Ám, ha el akarjuk kerülni huszadik századi történelmünknek azokat a csapdáit, amelyek nemzeti tragédiánkat okozták, vállalnunk kell ezt a kettős kötelességet és feladatot.

A Tizenkettedik Pont eredeti szövegét ezért így kellene a jelen közép-európai követelményeinek a nyelvére fordítanunk: *autonómiát* — a kisebbségi magyarság számára, összhangban ezeknek a magyaroknak a törekvéseivel, és *integrációt* a közép-európai régióban, az itt élő népek történelmi érdekei szerint. Autonómia és integráció: ebből épülhet fel a népeknek az az uniója, amely összhangban áll az európai egység törekvéseivel. Ebben az unióban Erdély is jelen lehet.

Illyés Gyula *A Dunánál Esztergomban* című versét szeretném idézni: „Minden árok és határ ellen, / minden átok és csatak ellen, / minden ellen, mi gátat vethet / mi bátor, tisztuló szívünknek!"

Valóban szükség lesz a bátorság, egyszersmind a józanság erényére. Bátorságra, amelynek szárnyat ad a merész politikai képzelet, a márciusi ifjaknak a jövőt ostromló képzelete, és józanságra, amely elutasít minden kalandorpolitikát, számot vet a realitásokkal és mások érdekeivel is. Kívánok ezen az új márciuson az itt összesereglett fiataloknak bátorságot, józanságot és szívükben szeretetet: ezek Európa hagyományos erényei.

CS. GYIMESI ÉVA:

Győztesek

mint negyvenöt óta tudjuk: el kell kerülni a vagy-vagyok, a győztes-vesztes kényszerképzetét, az újabb szerepcseréket és frusztrációkat. Mert nem elég a jog. Ott, ahol gőg és sértettség van, ott az Úr Lelke nincs jelen: ott nincs a szabadság.

Talán már kezdjük megtanulni: csak az a küzdelem hozhat tartós eredményt, amelynek egyik oldalon sincsenek vesztesei. Sokakkal együtt, akik itt vagyunk, hiszem, hogy csak az az emberi és nemzeti erőfeszítés lehet áldott, amelyik minden egyes ember és nemzet életét és biztonságát szolgálja itt, Kelet-Európában és mindenütt ezen a földön. És az effajta harcmodor szolgálhatja hitelesen az említett célt is, a teremtés Istennek tetsző célját.

KONRÁD GYÖRGY:

A megértés stratégiája

Még nincs két éve, hogy Magyarországon nem állomásoznak idegen csapatok, és visszanyertük nemzeti szuverenitásunkat. Nincs fölöttünk gyámhatalom, nem vagyunk csatlósa senkinek. Most az a kérdés, hogy alkotó kísérlettel bekapcsolódunk-e az európai demokraták társaságába.

A béke és a háború kérdésében azóta nem idegen parancsnokság dönt, hanem a magyar nemzet választott vezetői. Azóta minden egyes magyar polgárra nagyobb felelősség súlyosul.

Ha okosak vagyunk, akkor megnöveljük az életesélyünket, ha után viselkedünk, akkor a halálveszélyt hívjuk ki.

Az életbiztonság túl komoly tét, hogysem egészen rábízhatnánk a hivatásos politikusokra, akiknek ebben a században sikerült néhányszor jégre vinniük az országot. Magyarországnak nem érdeke, hogy a rendzavaró színében tűnjön fel. Ha a nemzetközi határokról kétértelműen nyilatkozgatunk, akkor óhatatlanul átsorolódunk a bizonytalansági tényezők közé.

Leírnak: eggyel több a kelet-európai megbízhatatlanok klubjában.

Most az a kérdés, hogy a Balkán fog-e Európához vagy Európa a Balkánhoz hasonulni.

Legyőzni vagy megnyerni akarjuk-e szomszédainkat?

Nos, ha mindenki nagy akar lenni, akkor miben akarjunk mi magyarok nagyok lenni?

Ne érjük be egy-két millió emberrel, akarjunk szerezni száz-kétszáz millió barátot.

Bécs, Prága és Budapest volt a Monarchia utódállamai közül esélyes a regionális szervező szerepre

HÍROLDAL

CSŐPOSTA

Megkérdeztük Végh Antalt, hogy mit remél legújabb folyóiratától, a Magyar Tükörtől?

— A legjobbakat remélem, és azt, hogy ezzel a lappal talán sikerül az ország gondjának kicsit igazítanunk. Szeretnénk gátakat szabni azoknak az indulatoknak és azoknak a gusztustalan csapkodásoknak, ami most a társadalmi, politikai életben folyik. Megpróbáljuk a szekér rúdját valóban Európa felé irányítani. Mert ma mindenki Európáról beszél, miközben balkáni módon politizál. Kirekeszt, elsorvaszt, megbélyegez. Szeretnénk élni a szabadság lehetőségével. Most már nem tipor le bennünket a Nyugat, nem tapossa a beleinket Kelet, itt van hát az ideje annak, hogy ez az ország valóban a mienk legyen. De dölyfös, népieskedő félliternyit köpő álszörnyetegek nélkül. Mert mindenki magyar, aki Magyarországon él, és mindenki magyar, aki magyarnak akarja magát érezni. A kirekesztés ellen emeljük fel szavunkat, és az ál-népieskedő ál-Petőfik, ál-Németh Lászlók, ál-Illyés Gyulák ellen. Egyformán szeretnénk távolságot tartani

DÍJAK, KITÜNTETÉSEK – 1993

Kossuth-díjasok

Antal Károly, Bartha László, Básti Juli, Csernyi József, Deim Pál, Jurcsik Károly, Kányádi Sándor, Novák Ferenc, Onczay Csaba, Páskándi Géza, Reisenbüchler Sándor, Ruszt József, Sándor Judit.

Széchenyi-díjasok

Dr. Balogh János, dr. Bakonyi Péter, dr. Bogárdi János, dr. Borzsák István, dr. Csaba László, dr. Frank József, Gombos Gyula, dr. Gyulai József, dr. Hofer Tamás, dr. Horler Miklós, dr. Horvát Adolf Olivér, Jagamas János, dr. Keszthelyi Lajos, dr. Lévai András, Rába György, dr. Solymosi Frigyes, dr. Szabó Árpád, dr. Székyné Fux Vilma, dr. Vayer Lajos, dr. Vizi E. Szilveszter, dr. Woynarovich Elek, dr. Kékedy Pál, Szánthó Pál.

Magyar Köztársasági Érdemkereszt Középkeresztje Polgári Tagozat

Dr. Entz Géza, Illyés Gyuláné, dr. Kozmutza Flóra, Illés György, dr. Schnell László.

Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje Polgári Tagozat

Dr. Csapodi Csaba, dr. Csapodi Csabáné, dr. Gárdonyi Klára, Kozák András, Makay Árpád,

Balázs Béla-díjasok

Árvai Jolán, Balogh Gábor, Endrényi Egon, Felvidéki Judit, Czipauerné Hap Magda, Király Jenő, a Magyar Film Múltja és Jövője Alapítvány alapítói, Mester József, Rigó Mária, Szőke András.

Jászai Mari-díjasok

Egri Márta, Fazekas István, Menczel Róbert, Méhes László, Paudits Béla, Pápai Erika, Rátóti Zoltán, Rubold Ödön, Szolnoki Tibor, Újvári Zoltán.

József Attila-díjasok

Bisztray Ádám, Farkas Árpád, Hárs Ernő, Kukorelly Endre, Lakatos Menyhért, Lukácsy Sándor, Mezey Katalin, Szőcs Géza, Tarbay Ede, Tőzsér Árpád.

Erkel Ferenc-díjasok

Kovács Sándor, Matz László.

Harangozó Gyula-díjasok

Dencsák Ottó, Krámer György, Solymosi Zoltán, Zsuráfszki Zoltán.

Liszt Ferenc-díjasok

Cseh Tamás, Gergely Ferenc,

Ferenczy Noémi-díjasok

Jerger Krisztina, Kertészfi Ágnes, Kókay Krisztina, Kótai József, Lovas Ilona, Mezey László, Nagy Alexandra, Sipos Enikő, Somogyi Pál, Thury Levente.

Munkácsy Mihály-díjasok

Bakos Ildikó, Birkás Ákos, Fehér László, Lantos Ferenc, Lois Viktor, Orosz István, Pauer Gyula, Réber László, Wahorn András, Wehner Tibor.

Hortobágyi Károly-díjasok

Kristóf Krisztián.

Táncsics Mihály-díjasok

Bánki András, *Bertha Bulcsu*, Bölcs István, Füzes Oszkár, Szegő András, Végh-Alpár Sándor.

Opus-díjasok

Rangos Katalin, Tanács István, Vitray Tamás.

Vasvári Pál-díj

Észak-Magyarország szerkesztősége, Dél-Magyarország szerkesztősége.

Gábor Andor-díj

Bächer Iván.

Vissza a Földre

Ez a címe a *Nowa Fantastyka* és a *Galaktika* közös estjének, melyet *március 24-én, szerdán este 6 órakor rendeznek a Lengyel Kultúrában (Budapest VI., Nagymező u. 15.)* Az este vendégei: *Maciej Parowski* és *Marek Oramus*, a fennállásának 10. évfordulóját ünneplő *Nowa Fantastyka* című lengyel lap munkatársai, valamint *Kuczka Péter* és *Balázs Éva* a 20 éve megjelenő *Galaktika* című antológia szerkesztői. A találkozó apropójául egyrészt a *Galaktika* szerkesztősége által készített lengyel szám szolgál, másrészt pedig azok a lényeges átértékelések és változások, amelyek a két ország tudományos-fantasztikus irodalmában végbemennek.

Új német nyelvű folyóirat

Március 23-án délután 5 órakor az *Írószövetség* klubjában mutatkozik be a Frankfurtban megjelenő *Neue Literatur* című folyóirat. A lapot *Gerhardt Csejka* szerkeszti. A folyóirat érdekessége, hogy kelet-európai írókat, köztük magyarokat közöl rendszeresen német nyelven. Az esten a *Neue Literatur* munkatársaival, szerzőivel találkozhatnak az érdeklődők.

Metsze(t)t

Metsze(t)t címmel új irodalmi

és veszteségek

DEIM PÁL festő

kinek, még a könyvek katalogizálását sem engedi meg, amikor Szabó Dezső nővére, Irén is jelentkezik és próbál mindenre igényt tartani. Történik mindez a Budapest ostroma utáni zűrzavaros világban, ilyen körülmények között súlyos gondként nehezedett rám: hogyan próbáljam megmenteni Szabó Dezső még kiadatlan és saját maga által „maradandó nagy alkotás"-nak tartott művét, az *Életeim* kéziratát, amit legféltettebb kincseként őrzött. Nem sok időm volt az elhatározásra, úgy döntöttem, hogy minden gyanúsítást és esetleges jogi következményt is vállalva – elrejtem addig, amíg olyan helyzet alakul ki, melyben valamilyen hivatalos helyen teljes biztonságban letétbe lehet helyezni. Összecsomagoltam mindent és előbb a József körút túlsó oldalán, a Bérkocsis utca 12. szám alatt az ágy alatt dugtam el egyik rokonom lakásában. – Majd később kivittem a háború alatt özvegyen maradt édesanyám Kispest–Wekerle telepi lakásába. A kézirat hosszú ideig ott aludta Csipkerózsika-álmát . . .

Azt hiszem még 1947-ben történt, értesültem róla: Budapesten keresik Szabó Dezső kiadatlan kéziratát és az újságok is írnak róla, hogy én vittem el a lakásból. Erre érintkezésbe léptem Laci öcsémmel, mert egyedül ő és édesanyám tudta, hogy a kéziratcsomag a többi dolgokkal együtt hol van és megkértem, hogy a nagytáskát vigye el Keresztury Dezsőnek, mert akkor már hallottam arról, hogy neki sikerült Szabó Dezső könyvtárát átmenteni az Eötvös Kollégiumba, amelynek ő akkor igazgatója volt. Laci öcsém el is vitte a nagy táskát Keresztury Dezsőhöz az Eötvös Kollégiumba, nevemben átadta neki és Keresztury Dezsőtől kedves köszönő levelet kaptam ebben felsorolta mindazt, amit átvett. Később pedig így nyilatkozott róla Budai Balogh Sándornak: „Az Eötvös Kollégiumban személy szerint engem keresett fel egy fiatal ember. Később tudtam meg a nagy kofferrel beállító férfitől, hogy ő Hőgye Mihály fivére. A kofferből elém rakta Szabó Dezső *Életeim: születéseim, halálaim, feltámadásaim* című kéziratát, fényképeket és még más kisebb kéziratokat is. Elmondta, hogy . . . bátyja szedte össze . . . Ő mentette meg, és most levélben megbízta, hogy hozza el nekem, mert szeretné, ha megfelelő helyre kerülne . . . Ezek után adtam át az egészet az Országos Széchenyi Könyvtár kézirattárának." Budai Balogh Sándor szerint „Quart. Hung. 3044/1–3 számmal naplózták és tartják ma is nyilván."

És kiadta először Budapesten a Szépirodalmi Könyvkiadó 1961-ben, majd Bukarestben a Kritérion 1982-ben. □

Deim Pál: Bálvány. Fotó: Deim Péter

Dobák István

Szántóföldi subidubi

Az ember, az értelmes ember itt elnököktől és titkároktól függ, felügyelő főnöke is központi ügynök, él a mezei egyhatalmi szövevényben, a romlott faluban, a pangó városokban, pórázon, szájkosárral, bólogatásra kényszerülten. Fél a mumustól, és tőle fél a mumus.

Fürkészek figyelik, hogy szolgál a tisztelt emésztése, besúgják, hova jár, kivel beszélget; ha felépült a háza, tudják, hogy az egyik szobában még nincs bútor, terep-rongálta kocsiját vizsgálják, cserélni szeretné, fia egyetemre jár vagy oda készül, felesége laboráns a patikában, csak a rezsi tizenkétezer havonta. Jól tudja a gyeplőt tartó hatalom, hogy az állásvesztéssel minden felborulna. Könnyű a csigának, viheti a házát. Irigylik a sikeresnek látszót s az irigység kormányozható, kikap a tanár, ha nem puritán, rá lehet uszítani a falut, kell az emberek rokonszenve, de miféle az a rokonszenv olykor és mi az ára, bojkott fenyeget, ha nem ülünk be a vezéri kártyapartiba és nem poharazunk a nagyhangú tolvajokkal.

Vastag könyvet olvas a doktor, viszket a feje. Gondolkodni kéne, gondolja. Fáradt, feszült és bosszús, néha önmagát se tudja becsülni, pénzét és kilátásait számolja, öklével dörgöli az orrát. Beszélgetni jó volna, de nincs kivel. Ha volna is, nincs miről. Azaz volna miről, de elkezdeni nem akaródzik. Csinálni kéne valamit, mert ez így tűrhetetlen, érzi a doktor. Kinéz a ködbe, nem lát semmit. Nem is akar. Akarna, de nem mer. Konyakkal hűti a kávét. Nézi a szőnyeget. Lábát nyomkodja: mintha megbénult volna a lába. Még egy bögre konyak. Rosszkedv. Dühe robban, felugrik és felrúgja a zenélő kakukkos alabástrom szobai szőkőkutat.

Szenvedő nép vagyunk, gondolkodni és cselekedni kényszerülünk. Sokkal több értelmiségi van ebben az országban, mint ahány diplomás, alamuszi nyuszikon nem segít a pecsétes papír. Értelmünket és szívünket kitárni, ha élni akarunk, ez a dolgunk. Minden ember tudósa a maga életének, tanult ura-gazdája kertjének, műhelyének, része és felelőse az őt körülvevő és tápláló közösségnek. Nem kéne ezt magyarázni, ha így volna.

Felhőz a kishitűség. Pedig döglődik már a diktatúra, néhány tucat beharapott szájú sötét ember a pincében az anarchiát hiába lesi-várja. Félelemre nincs több okunk, mint akármelyik földlakónak. Nem tenni most már gyávaság.

Aki nem lop, az ne is egyék; aki nem lop, az a tolvajokra veszélyes – így élcel szombat este a fiatal házas mezőgazdasági gépészmérnök –, kitúrják, azaz önmagára is veszélyes, tehát lopni kell . . . Én csak krétát lophatok, mondja a tanár. Úgy mondják falun, hogy: grétát. Iszogatnak. Gazsira már a pálinka veszélyes, az elvonót fontolgatják. Zsófi tépi Gazsit, Zsófi a templomban Gazsiért könyörög.

Ezek? Ezek a húsosfazékhoz kötözték magukat, foggalkörömmel védik és kapaszkodnak, hozzászoktak a kivételezettséghez, életük a habzsolás: a hatalom édes. No majd a választásokon! Gőzöl a szombat este.

Nem firtatják a vagyon eredetét, nyomtató lónak nem lehet bekötni a száját, kölcsönös az elvtársi segítség, kalákában fosztogatják az úgynevezett közöst, csurran-cseppen, adódik a miegymás, lehet kihágni, én is adok, te is adsz, lakáskiutalás, szemhunyás, éjszaka beálló fuvar, elsikkadó akták, pénzecske, szalámi, előmenetel, ide-oda bejutás – sorolja Gazsi. Önmagát zabáló szörnygazdaság. Vidám cécó ez a csődberohanás.

Zuhanunk a pokolba. Nem hét, de hetvenhét szűk esztendő fenyeget, kiürülnek a hombárok és kiüresedik a lélek. Még semmit sem értünk el. Semmi az, amit eddig elértünk. Augiász istállóját takarítjuk, görvélykóros magyarok. Valami ilyet szeretne továbbgondolni és leírni és az égboltra felírni Békó tanár, de túlságosan zaklatott hozzá.

Vadászvacsorán elnökök és titkárok az ügyeket kitárgyalják. A szövetkezeti tulajdon marad: mi maradunk! Majd teszünk róla! Majd a Szarvasházi Pincér Cincér Művek Konszern Konzorcium Részvénytársaság Babkaró! Finanszíroz! Ha kell, az utcákat is! Birtokoljuk! Tanya-falu-föld a mienk! Majd sunyít a paraszt megint! Drága jó magyar testvéreink nem tudják, hogy mi jó nekik! Ha elengedjük, meggazdagszik! Ezek itt? Csöpp a tengerben! Mija-za Demokrata Fórum? No majd ráteszem a kezem! A csoze! Nem kap jutalmat, nem kap építési kölcsönt, nem kap tüzelőutalványt, nem engedélyezem a Betlehemest, mi az, hogy jól tanít? akkor tanít jól, ha én azt mondom, hogy jól tanít a zannyajstenit! Ne ordíccsatok mán, a szencségit, elvtársak, diszkréció! diszkrécijó! Ezek most kitátották a szájukat, szervezkednek, kikedenek minket, nem tuggyátok, mi a bizalmas ügykezelés?! Ne ordíccsatok! Bevonatom a vadászengedélyét! vadászengedély! még mit nem! a koszos tanítónak!

Élő test volt valamikor a falu és a város, szerves egy ember embernek ismerője, bandás, kompániás, ünnepi latós, hétköznapi dolgos, küszködő, huzakodó, temploment vasárnap, de előbb a jószágot megetette: eleven élt.

Tépett század utolsó dekádja. Egy eón lejárt.

Gazsi harmincéves. Hétköznap este tántorog hamarja az önvád. Magas a vérnyomása. A sarkon megáll sötétbe és azt mondja: subidubidú. □

meg egymással. Mindannyiunknak annyi mindent kell még megtanulnunk.

Éspedig időben, még a fellélegzés pillanatában, amikor a valóban fontos dolgokat még képesek vagyunk azonosítani, amikor még nem süllyedünk bele a részletekbe.

Átéltem a Magyar Demokrata Fórum alapítását Lakitelken. Akkor *mind* együtt voltunk, a valóban fontos gondolatok mozgattak minket. (Egyben az első féllegális pártként a kommunista uralom, *minden* dogmatikus kommunista ország hatalma ellen is.) Sokféle ábránd szabadult fel akkor; fellélegzés, hogy a mindenféle részérdek, üzlet, szított ellenségeskedés talán elsorvad ebben az egységben. Ezután majd másfél évre elutaztam. Most néznem kell a rivális pártok győzelemre irányuló marakodását, nem vigasztal, hogy az orosz mellett az amerikai érdek is jelen van – hol lehet a mi saját érdekünk. Elmúlt az első idők tisztánlátása, darabokra szabdalták az igazságot, telik az idő, és közben sok, elmulasztott dolog *örökre* kárbavész.

Vannak a megújulásnak gyorsabb és lassúbb útjai. A legtöbbje persze – mifelénk – kényszermegoldás: az utolsó évtizedek szomorú nyomora diktálja. De hogy ezek felszámolására egyáltalán sor kerülhet, ebből közös erőt kellene merítenünk. Együttesen táplálkozhatnánk, erősödhetnénk belőle. A „szabad" nyugaton *tetszést* arattunk ugyan forradalmainkkal, ám *elismerést* nem igazán. Kényszerhelyzeteink fölött rutinos és sikeres pragmatisták húzgálják az orrukat. Igazuk van, hiszen hol van itt összehasonlítás – és hogyan is kérhetnénk tőlük számon a mély terepismeretet. Nekik kiérlelt, száraz normáik vannak.

Hogy mi mindannyian az európai gondolat hősei – igenis hősei – vagyunk, az odaát föl sem merül. Az sem, hogy a mi Európa-gondolatunk sokkal mélyebb az övékénél, hiszen nekünk napról napra, óráról órára kellett védelmeznünk; idegen, hatalmas ideológiával szemben kellett megőriznünk. Jószerivel semmi másunk nem volt, amibe kapaszkodhattunk volna. (Lám, ekkora erő lehet ez, évtizedeken át megtart, s még győzelemre is segít!) Mindezt most nagyon gyorsan el is veszíthetjük. Ha sokáig habozunk, ha – saját régióinkban egymás ellen – kivárjuk az „európai józanság" teljes hatalomátvételét. Ha csupán a technikai civilizáció javainak imádatába szédülünk, s ha ezek imádatában riválisként egymás ellen fordulunk. Ha a jól bevált amnéziával – a hazugság és a valóság elfojtása ugyancsak közelmúltunk közös „hagyománya" – eltorlaszoljuk az egymáshoz vezető utakat, és a „bevált", szerencsétlen múltat akarjuk felhasználni pragmatikus gazdagodásunkhoz.

E „bevált" utak: Románia Franciaországhoz, Csehszlovákia Ausztriához, az NDK az NSZK-hoz, Bulgária Oroszországhoz, és így tovább. Az eredmény – előbb vagy utóbb – trianoni. Trianon, a vetélkedés és gyűlölködés hordója.

Kilvánvalóan mindannyian eszményi terület vagyunk a befektetésre kész, kapitalista nyugatnak. Többszáz millió háztartás rossz televízióval, mosógéppel, rádióval, autóval, varrógéppel, telefonnal, satöbbivel. Mindehhez a valójában gyarmati fizetések. Évtizedekre biztosíték lennénk a gazdasági válság, a nehezen megszerezhető piac réme ellen.

Aligha lehetséges, hogy változtassunk gazdasági kiszolgáltatottságunkon – az elmúlt évtizedek eme ajándéka: tény. Az sem valószínű, hogy anyagi nyomorunkban valamiféle kulturális presztízsre tegyünk szert egy világban, amelyik jobbára pénzben méri az értéket. Ámde *egyáltalán nem mindegy, hogy miféle tartással fogadjuk el a feltételeket!* Létezik ugyanis egy fogódzónk, ami megőrizhetne minket nehezen megnyíló összetartozásunkban: ez a keservesen elsajátított, a kultúrába görcsösen kapaszkodó szellemi hagyományunk. Még Nyugat-Európa is részesedhetne ebből, haszonnal – ha érdekelné. Így nem olyan feltétel nélküli, nem kiszolgáltatott, nem olyan megalázó lenne az „üzlet" – amiről elhitetik velünk, hogy kegy lenne, csak mi látnánk hasznát. Ám ennek csak együttesen, a többiek, hátunkat fedező segítségével lenne esélye.

Forradalmainknak egymásnál, mindenütt tovább kellene élniük, együtt táplálni minket. Még nincsenek olyan távol a siker pillanatai, az együttérzés napjai, hetei. Ha rövid távon csábítóbb dolgokért odavetjük őket, hagyományainkat, a lelkünk vész el vele.

Azután már csak annyi lehet, amit rossz, keleti pénzeinkért megvásárolhatunk. □ *(A cikk a Frankfurter Allgemeine Zeitung számára készült.)*

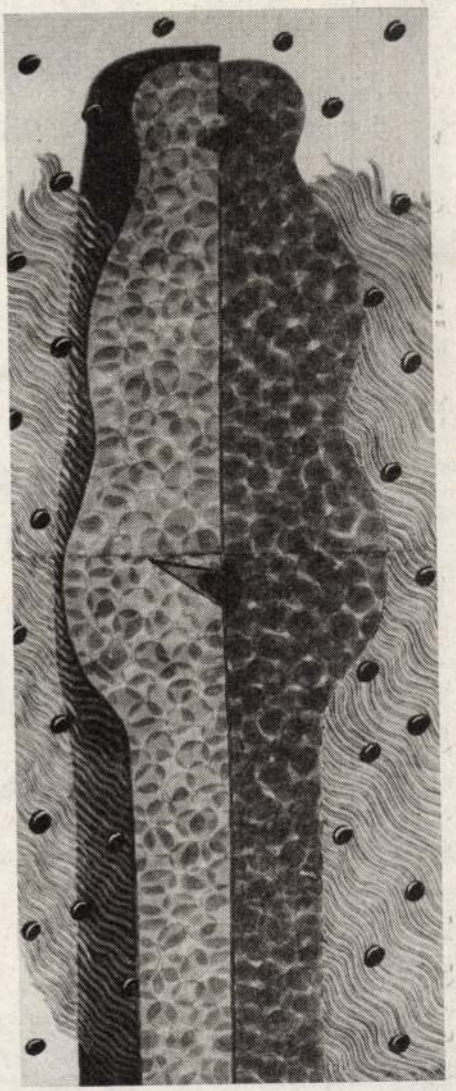

Deim Pál: „Be ge gnung"
Fotó: Deim Péter

MŰSZERTECHNIKA
COMPUTER

A MŰSZERTECHNIKA

— egy év alatt tízezernél több **számítógépet** gyárt;
— országos **szervízhálózata** van;
— a legnagyobb tapasztalattal rendelkezik a **hálózatépítés** terén;
— **termékeit az IBM is felvette a katalógusába;**
— önnálló **CAD/CAM** irodája van;
— országos hírű **oktatóbázissal** rendelkezik;
— vállalja **kulcsrakész** felhasználói és alkalmazói **rendszerek** készítését;
— reklám és **óriás video** táblákat gyárt;
— sportpályákra **eredményjelzőket** szállít;
— együttműködik az **AEG**-vel a villamos hajtástechnikában;
— nyomtatott áramköri lemezeket (NYÁK) készít;
— **banktechnikai** eszközöket is gyárt.

Ha számítógép: MŰSZERTECHNIKA!

Központ: 1108 Budapest, Venyige u. 3.
Tel.: 147-6590
Telex: 22-5460
Fax: 157-0418
Levélcím: 1475 Budapest, Pf. 225

Bemutatótermek:
1075 Budapest, Majakovszkij u. 1/d. Tel.:122-1623
7621 Pécs, Citrom u. 5. Tel.: (72) 27-466
2800 Tatabánya, Tóth Bucsoki I. út 12.
Tel.: (34) 16-144/12-29, 12-19

A tárgyalóteremből jelentjük: színház az egész világ

Hartmann, Márton–Debrecen 3-0

Helyszín a Magyar Labdarúgó Szövetség toronyépülete, a „dráma" kezdete tegnap, 14.30: az elmúlt szombaton a 85. percben félbeszakadt Debrecen–Vasas NB I-es labdarúgó-mérkőzés tárgyalására érkeznek az érintettek. Hartmann Lajos játékvezető, aki lefújta a találkozót, Márton Sándor partjelző, akit állítólag eltalált egy zacskó szotyola, valamint a debreceni és angyalföldi együttes képviselői. Az ügy kulcsfigurája, Hartmann Lajos a tárgyalás előtt kissé pesszimista hangulatban található: „Itt ma engem felakasztanak" – mondja a liftben a második és harmadik emelet között.

14.40: *A Pleiner János* vezette fegyelmi bizottság elkezdi a meghallgatást.

14.55: A Debrecen–Vasas meccs játékvezetői jelentésének ismertetése. *Hartmann*: „A második félidő 40. percében Márton magához hívott, mondván, egy maggal teli zacskóval fejbe dobták. Lefújtam a mérkőzést. A játékoskijáróban dobáltak és köpködtek minket. Márton mutatta a zacskót, bár nem láttam az esetet, hittem neki."

15.02: Pleiner: „Miért tette meg a feljelentést?" Hartmann: „Mert így történt az eset."

15.03: *Győri László* ellenőri jelentését olvassák be: „...nyilvánvalóvá vált Hartmann és Márton gesztusaiból, hogy Mártont megdobták."

15.16: Pleiner: „Milyen távolságból dobták meg Mártont?" A debreceni főrendező: „Körülbelül 13 méterről."

15.21: Erdei Zoltán, a Debrecen ügyvezető elnöke: „...maximálisan elítélünk bármiféle rendbontást a stadionban." Ezt követően vázlatokat mutat be a biztonsági rendszerrel kapcsolatban. „...A rendőrség büntető eljárást indított *Gajdos Bálint* ellen, aki a zacskót a pályára röpítette. A cselekménynek csak a kísérlete valósult meg, ezért nem kellett vona félbeszakítani a mérkőzést. Mártont ugyanis nem találta el semmi."

15.44: Márton: „Amikor eltalálták a bal halántékomat, az utolsó debreceni játékossal szaladtam a félvonal irányába. A találatot követően néhány lépést megtettem, ami természetes, hiszen futottam. Láttam, hogy tőlem 8-10 méterre hever a zacskó, melyet egy labdaszedő éppen el akart távolítani. Odamentem hozzá, s elkértem tőle. Ezek után a félpályához siettem, és jeleztem. Ha megvan a videofelvétel, nézzük meg, az igazol engem."

15.49: Pont erről az esetről nincs felvétel.

16.00: A Vasas képviselője, *Papp László* mindennel egyetért.

17.45: A határozat: Az MLSZ a három pontot 3-0-ás gólkülönbséggel a Vasas javára igazolja, a Debrecent 150 ezer forint büntetéssel sújtja. Továbbá 20%-kal köteles felemelni a rendezői létszámot, s szövetségi ellenőrt biztosítani hazai mérkőzésein a saját költségére. Erdei Zoltán, a határozathozatal után: „Teljesen igazságtalan döntés született."

*

Az Új Magyarország kommentárja:

1. Ha minden ilyen szotyoladobási ügyet fegyelmi tárgyalás követne, akkor minden héten csúcsforgalom lenne az MLSZ-ben.

2. Gajdos Bálint dobálózót szíves figyelmükbe ajánljuk a futóvadlövő válogatottnak. Elvégre nem semmi teljesítmény, hogy 13 méterről egy szotyis zacskóval eltalálja az éppen mozgásban lévő partjelzőt.

(murányi)

Mészöly apró szenzációi

Huszonkettes keret készül a Németország elleni mérkőzésre

Elkiabálni nem szeretném, határozottan nem merem állítani, de úgy vélem: valami megmozdult a magyar labdarúgás állóvizében. Erre nem csupán az utal, hogy két csapat is bejutott az európai kupák második fordulójába – egyaránt rangos ellenfelek búcsúztatásával. A bajnokság is sokat javult a korábbiakhoz képest (igaz, a nulláról kellett elindulni...), sőt, s ez nem biztos, hogy magánügyünk: az MLSZ és a szövetségi kapitány sajtóhoz – és ezen keresztül a szurkolókhoz – való viszonya is sokkal közvetlenebb lett.

Erre volt jó példa a tegnap délelőtti sajtótájékoztató, melyen Mészöly Kálmán szövetségi kapitány szakmai indoklásokkal kísérve hirdette ki a jövő szerdai, Németország elleni barátságos mérkőzésre készülő keretét. Persze komoly meglepetést nem keltett a névsor, de kisebb szenzációk azért akadtak. A maródi Simon Tibor helyett a csepeli Váczi Dénes került a keretbe. (*„A németek és a svédek ellen nem elsősorban a gyors emberekre lesz szükségem, hanem az erős, magas, jól fejelőkre, és Váczi ezek közé tartozik"* – a zárójelekben Mészöly Kálmán megjegyzéseit olvashatják). Talán ennél is meglepőbb, hogy az Admira Wacker idegenlégiósa, Klausz László is meghívót kapott, sőt, könnyen előfordulhat, hogy a kezdőcsapatban léphet pályára. (*„Kovács Kálmán és Wukovics nem keltett jó benyomást a törökök ellen, szeretném kipróbálni Klauszt is, akiről pozitív hírek érkeztek Ausztriából."*) Szintén játéklehetőséghez jut majd az UTE vezéregyénisége, Véber György. (*„A nagyszerű idénykezdet után a Békéscsaba és a BVSC ellen már nem villogott. Kíváncsi vagyok, hogy mire képes akkor, ha egy világklasszis ügyel rá."*)

Mészöly Kálmán elmondta, a továbbiakban is számít *Détári Lajos* játékára, annak ellenére, hogy legutóbb is gyengén szerepelt a válogatottban. A kapitány már-már exkuzálta magát Döme-ügyben, pedig nem kellene. Azzal ugyanis véleményem szerint mindenki tisztában van, hogy egy jó Détári kell ebbe a csapatba, s Mészöly éppen azt teszi, amit tennie kell. Keresi azt az okot, hogy Détári miért éppen a nemzeti tizenegyben nyújt gyenge teljesítményt, miközben klubcsapatában – ezúttal Svájcban – remekel. S amennyiben meg is találja, akkor már csak egy lépés lesz ennek orvoslása. Kellemetlen hír, hogy *Mészöly Géza* ezúttal nem lehet a védelem oszlopa, mivel a francia bajnokságban kell szerepelnie, s súlyosan megsérült a győri kapus, *Végh Zoltán*. Őt a csepeli Hajdu helyettesíti a keretben. Érdekesség, hogy a névsorban egyetlen vidéki csapat labdarúgója sem szerepel.

A 22-es keret: *Petry, Brockhauser, Hajdu* (kapusok); *Bánfi, Telek, Kozma, Lipcsei, Lőrincz, Duró, Váczi, Bérczy, Hahn, Szlezák* (védők); *Halmai, Urbán, Illés, Détári, Véber* (középpályások); *Kiprich, Klausz, Wukovics, Kovács K.* (csatárok). A játékosok csütörtök délelőtt találkoznak, s Budapesten készülnek az október 12-i Magyarország–Németország mérkőzésre, amely 18 órakor kezdődik a Népstadionban.

(szetey)

Kegyeleti futás

Az aradi vértanúk emlékére kegyeleti váltófutást rendeznek holnap 15 órakor Pestszenterzsébeten. A 13 tagú váltók a vértanúk nevét viselő erzsébeti utcákon futnak a *Kossuth Lajos-szobortól* a *Vécsey-emléktábláig.*

Vita lesz

1995-ben *Ausztriában* és *Magyarországon* rendezik a *női kézilabda-világbajnokságot,* amelynek eredeti időpontja december 3. és 17. között lenne. A magyarok azt szeretnék, ha a tornát *két héttel előbbre* hoznák, mert máskülönben a *Budapest Sportcsarnokban* a karácsonyi vásár miatt nem lehetne játszani. Az osztrákoknak nem tetszik ez a javaslat, így ez ügyben hosszas tárgyalásokra lehet számítani.

Únyi lovas hét vége előtt

Ugratnak az amatőrök

Utolsó fordulójához érkezett a hazai amatőr díjugratás egyik legjelentősebb versenye, az Opel-Gombos Aranyos Kupa sorozata. A döntőt szombaton a festői Únyban rendezik.

A hetedik éve lebonyolított eseménysorozatot kifejezetten az amatőr lovasoknak találták ki. Az országos minősítő pontokat nem adó viadal döntőjébe 47 lovas jutott be. Az idei sorozat korábbi 12 fordulója alapján kialakult finálé magas színvonala garantáltnak tűnik föl, hiszen a versenyzők között ott lesz a magyar válogatott tagja, *Fodor Gabriella* is.

– Le kell szögezni: az amatőr megnevezés miatt egyáltalán nem szabad lebecsülni ezt a versenyt! – kezdte Kellermayer Sándor, a szövetség főtitkára. – A sorozat nem más, mint a lovakat szerető emberek önszerveződése, amelyhez mi minden szakmai segítséget megadunk. A lovastalálkozó lebonyolítása ugyanis egybevág a szövetség azon elképzelésével, hogy minél nyitottabbá váljék a sportág. A lényeg: ezen a felmérőn is jól kitűnhet, hogy a ló nem sporteszköz, hanem társ.

Kellermayer hozzátette: az *Opel-Gombos Aranyos Kupa* résztvevői számára az érem a dicsőség, de azért a kitűzött 100 ezer forintos összdíjazás is doppingolhatja az indulókat. A küzdelmek 8 órakor kezdődnek, az Országos Aranyos Kupa döntője pedig 14 órakor rajtol. A finálé pályáját 110-120 cm magas akadályok nehezítik majd.

Ez nem az a Parmalat! **Utóbbi ugyanis a magyar labdarúgó-bajnokság utolsó helyén áll, s ez ugye nem mondható el a portugál bajnok Benficáról, amely a legutóbbi fordulóban 1-1-re végzett azzal az FC Portóval, akivel a Ferencváros október 20-án KEK-mérkőzést játszik. A világhírű gyár Lusitániában jobb lóra tett, – már ami a támogatást illeti –, képünkön a két „tejesember" – Mozer és Madeira – között a portói gólszerző orosz Szergej Juran húz el.** FOTÓ: EPA – INANCIO ROSA

Diego, a „törpetréner"

Újabb fordulat történt *Diego Maradona* ügyében. A szuperklasszis botrányokkal teletűzdelt játékos-pályafutása után – korábbi nyilatkozataival ellentétben – mégis az edzői munkát választotta a tétlenség helyett.

A *doppingolás miatt 15 hónapra eltiltott* 33 éves Maradona egy észak-argentínai városban, *Corrientesben* talált munkát. A bajnokság élvonalában szereplő *Deportivo Mandiyunál Pedro Gonzalez* vezetőedzőt váltja fel. Gonzalez rosszul dolgozott, a Deportivo Mandiyu öt bajnoki mérkőzéséből hármat elveszített, két döntetlent ért el.

– Mindent hamar elintéztünk. Alig másfél óra alatt megegyeztünk *Roberto Cruz* elnökkel. Remélem, teljes sikerrel járok.

Ez is fegyelmi...

Az MLSZ székházán kívül a békéscsabai labdarúgóklub épületében is épületes beszélgetés zajlott le tegnap délután. Az éjszakai verekedő kapus, Dragan Drlajcsa, no és az edzés alatt pecázó csatár Váczi Zoltán ügyét tárgyalta a Dobó János vezette fegyelmi bizottság. Utóbbi játékost nyolc hónapra tiltották el a játéktól, ám a büntetést felfüggesztették. A halak szerelmesének azonban így is be kell fizetnie százötvenezer forint pénzbüntetést. A szerb kapus, Drlajcsa viszont még egy hétig várhat: reménykedhet, szomorkodhat – az ő esetét 7 nap múlva tárgyalják. **(l.)**

TÉNY

• A Magyar Olimpiai Bizottságból származó információ szerint dr. Török Ottót, az eddigi irodavezetőt a MOB igazgatójává nevezték ki.

• A kanadai Hamiltonban nagyszabású meghívásos tornaversenyt rendeztek, amelyen a magyar színeket Fajkusz Csaba képviselte. Az UTE tornásza kitűnően szerepelt, összetettben negyedik lett, s gyűrűn és nyújtón egyaránt harmadik helyen végzett.

• Tegnap egy mérkőzést rendeztek a férfi kézilabda-bajnokságban, amelyen a vasárnapi BEK-találkozójára készülő Fotex VSE 34–13-ra győzött a Debrecen ellen.

• Két magyar teniszezőnő is tornagyőzelmet aratott külföldön. Nagy Kyra a horvátországi Mali Losinj-i 10 000 dolláros versenyen a selejtezőtől verekedte magát a döntőbe, ahol 6-4, 6-2-re legyőzte a cseh Radka Surovát. Köves Nóra is folytatta kitűnő szereplését Jacksonban, a salakpályás amerikai egyetemi teniszbajnokságon: a finálét 7-6, 6-1-re nyerte a Missisippi Egyetem hallgatója, Marie-Laure Dougnol ellen.

• Folytatódott a kínai súlyemelőnők világcsúcssorozata az Ázsiai Játékokon. Ezúttal az 59 kg-os kategóriában a 17 éves Chen Xiaomin előbb szakításban beállította a 97,5 kg-os világrekordot, majd lökésben javította meg minden idők legjobbját 120,5-ről 122,5 kg-ra. Az összetettben is új világcsúcsot ért el 220 kg-mal.

• Rekordot döntött a spanyol labdarúgó-bajnokság ötödik fordulójában Francisco Buyo. A Real Madrid 36 éves kapusa ugyanis 479. mérkőzését játszotta a spanyol élvonalban. Ezzel Joaquinnak, a Sporting Gijon játékosának csúcsát adta át a múltnak.

• A görögországi férfi röplabda-világbajnokságon tegnap már a nyolc közé jutásért küzdöttek a csapatok: Koreai Köztársaság–Bulgária 3-1, Oroszország–Németország 3–0.

• Kiesett a Körmend férfi kosárlabda-csapata a KEK-ből, miután a görög Iraklisz együttese 88-66-ra legyőzte a vasi gárdát.

Szupersprint szupereknek

Vizes bábák: Westel 900 GSM és Ericsson

Nem hinnénk, hogy az elmúlt napok után olyan nagyon sulykolni kellene, mégis ismételjük át: a magyar kajak-kenu válogatott a mexikói világbajnokságon a 24 számból 20-ban érmet szerzett, 6 arany-, 12 ezüst- és 3 bronzérmet gyűjtött, megnyert mindenféle pontszámítást. És az éremtermelésnek még nincs vége.

Igaz, a hétvégén az *Omszki-tavon* már nem a világbajnoki cím lesz a tét, mégsem akármilyen lapátos versengés elé nézünk. Hogy kicsit fellengzősek legyünk, *Xochimilco hősei* ezúttal egymással mérkőznek, méghozzá speciális versenyen. A tavasszal a *Balatonon* megkezdett hagyomány most *Békásmegyer* szomszédságában folytatódik. Az eseményről tegnap a *Remiz* étteremben tartottak sajtótájékoztatót a rendezők.

A *Westel 900-Ericsson* nevet viseli a sprintviadal, amelyre vasárnap 10 órától kerül sor a már említett helyszínen. A *Westel 900 GSM-Mobil Távközlési Rt.* már a tavaszi premieren is bábáskodott, ezúttal a mobil telefonokat gyártó világhírű *Ericsson Technika Kft.-vel* közösen készülnek a show-ra. Mert show lesz a javából ez a sprintváltóverseny, amelyet az egyeseken kívül háromfős (egy-egy kajakozó hölgy, illetve úr, valamint egy kenus) összesorsolt csapatok vívnak egymással. A triókat az idei vb-érmesek alkotják kiegészülve *Mészáros Erika, Gyulay Zsolt* és *Ábrahám Attila* olimpiai és világbajnokokkal. A táv hossza mindössze 100 m lesz – tehát akár szupersprintnek is nevezhetjük –, s oda-vissza váltanak a vizesek a „hosszok" után. A pontos lebonyolítási terv még nem készült el, ezt közvetlenül a rajt előtt, az indulók számától függően alakítják majd ki.

Az viszont már teljesen biztos, hogy a győztesek egy-egy Ericssen rádiótelefont kapnak ajándékba, az ezüstért 15, a bronzért 10 ezer forint jár. S ez a jutalmazás tulajdonképpen *folytatása lesz* annak, amit a Westel 900 GSM már elkezdett, amikor a *Borhi Zsombort,* 500-as világbajnokunkat és *Kőbán Ritát,* 3 vb-arany tulajdonosát már felszerelte mobil készülékekkel.

(nagy)

Új MAGYARORSZÁG
POLGÁRI NAPILAP

Főszerkesztő: FÁBIÁN LÁSZLÓ

Főszerkesztő-helyettesek:
KISS GY. JÁNOS
KŐ ANDRÁS
D. SZABÓ EDE

Vezető szerkesztők:
Dippold Pál, Jódal Béla, Takács István

Szerkesztőség: 1085 Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3. Postafiók: 1410 Budapest, Pf. 199. Telefonok: 266-5009, 266-2804, (Hírlapkiadó: 138-2399, 138-4300, 138-3988.) Telefax: 266-2288 (napi szerkesztés), 267-3313 (titkárság) Éjszakai üzenetrögzítő: 266-4262.
Hirdetésfelvétel: 1428 Budapest, Blaha Lujza tér 3. Telefon: 138-2369, telefax: 138-3150.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt., árusításban megvásárolható az alábbi terjesztők hírlapárusainál: a HÍRKER Rt., az NH Rt., a regionális részvénytársaságok, Extra-Hír Kft., Budapest-Press Kft., Új Passz Kft., R-Press Hírlap- és Könyvterjesztő Kft., Medvecz és Társa Kft., Bohus Kálmán magánvállalkozó, Zuna László magánvállalkozó. Előfizethető minden hónap 25-ig a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a hírlapkézbesítőknél, valamint a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) minden hónap 10-ig; 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A közvetlenül vagy postautalványon, illetve átutalással a Postabank Rt. 219-98636/021-02809 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj egy hónapra 396 Ft, negyedévre 1188 Ft.
Külföldön terjeszti a Kultúra Kereskedelmi Vállalat H-1339 Budapest, Postafiók 149.
Kiadja a PUBLICA RT. Felelős kiadó: a részvénytársaság elnöke.

Szikra Lapnyomda Rt.
Felelős vezető:
DR. CSÖNDES ZOLTÁN
elnök-vezérigazgató

ISSN 1215-0185 Bp
– ISSN 1215-1386 vidék
1 2 4 8 16

Deim Pál

Politikai súly az expó mérlegén

Most már bizonyosnak látszik, a koalíciós pártok képviselői azt hiszik, hogy elégséges a választásokon megszerzett szavazatokkal elért politikai súlyukkal ráállni az expó mérlegére, s ezzel el is dönthetik a vitát: márpedig nem lesz itt semmi hejehuja, ezerszáz év, önfelmutatás. Számok és fejek röpködnek, Barsiné fölmagasztosul a mocskolódásban, egyre kevésbé értik egymást az okos jogászok és a közgazdászok. Sérült az alkotmány – visít föl Torgyán úr, és igaza van. Most, hogy a kormány – merő kényszerűségből, de adni akarván a látszatra – a képviselők elé vitte a vitát, akaratlanul is lapunk kezdeményezésére fordította a közfigyelmet, hiszen most már nem kérdéses: a képviselők nem tudnak egyezségre jutni, tényleg népszavazásnak kell lennie, ami persze megint az expó költségeit növeli egy precíz könyvelő szemében, de a népakarat ellen senki sem tehet semmit. Megjósolhatjuk: pontosan akkor lesz meg a százezer aláírás, amikorra a szabaddemokraták azt hiszik, hogy megfúrhatták a világkiállítást. Laptársainkhoz fordulunk, a szabad magyar sajtó szabad újságíróihoz: tudósítsanak az Új Magyarország kezdeményezéséről. Értessék meg olvasóikkal, hogy mi tényleg a népakaratra vagyunk kíváncsiak és nem a pártok csetepatéjára. Köszönjük.

Deim Pál festőművész

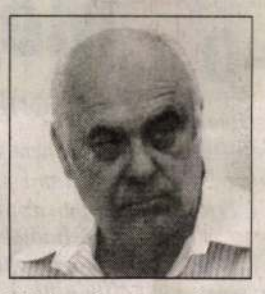

Expópárti vagyok. Minden országnak jó, ha sikerül világkiállítást rendeznie, még ha egy kicsit nyögni is kell érte. Megmutathatjuk, sőt, talán egy kicsit ünnepeltethetjük is magunkat. Vannak, akik szerint az expónak nincs üzenete. Szerintem a legfontosabb üzenet az, hogy mi csináljuk meg, s ez az üzenet magunk felé is irányul: önbizalmat adhat, fölvillanyozhatja az országot, az emberekben megszüntetheti a nekünk-soha-semmi-nem-sikerül érzését. Gyanítom, hosszú távon pénzügyi szempontból is rentábilis lenne a rendezvény, hiszen sokféle módon élénkítené külkapcsolatainkat. Szentendrén, ahol dolgozom, nagy kelet-európai kiállítást terveztünk abba a hajdani malom-, majdani múzeumépületbe, amely hosszú távon a szentendrei kortárs művészet otthona lenne. Volt esélyünk a sikerre...

A szaggatott vonal mentén kell kivágni, és úgy kérjük beküldeni!

Aláírásgyűjtő ív

Nem értek egyet a kormány döntésével,
amellyel elutasítja az expó megrendezését,
ezért aláírásommal csatlakozom
egy népszavazás kezdeményezéséhez arról,
legyen-e vagy ne
1996-ban világkiállítás Magyarországon.

Új MAGYARORSZÁG

„Minden változásra, legyen az legislegjózanabb, fog minden bizonnyal valami zavar – crisis következni, s ezt kiállani mindenki nem akarja, vagy nem tudja, s kétséget nem szenved, hogy az átváltozási időszakban minden rendetlenebbül forog, mint azelőtt, s hogy így azok, kik előre combinálni nem tudnak, megijednek s minekelőtte a szebb rend helyreállott volna, már a kezdettel fennhagynak s magokat régi helyzetekben még jobban leszegezik."
(Széchenyi István)

Sorsz.	Személyi szám	Név	Lakcím	Aláírás
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

Az aláírásgyűjtő íveket az Új Magyarország szerkesztőségébe kérjük lehetőleg ajánlva beküldeni:

1410 Budapest, Pf. 199.

Az aláírásgyűjtő ív fénymásolható, a kitöltött íveket fénymásolni nem szabad, mert az ilyen másolat érvénytelen!
Csak azok az aláírások érvényesek, amelyeket a teljes személyi számmal adnak meg!

LEVÉLTÜKÖR

Válasz olvasói levélre

Tisztelt Karalyos-Szénási Gyula Úr! Az Új Magyarország f. év szeptember 3-i számának olvasói rovatában Ön azt állítja, hogy a Műcsarnok épületét megbecstelenítették, „az épület Dózsa György út felőli részén valaki kivéste vagy kivésette az első boltozatban levő koronás címert."

Szeretném tájékoztatni, hogy az Ön által megjelölt helyen soha nem volt koronás címer. Ott eredetileg kagyló volt, amit – talán az 50-es vagy 60-as években – kivésték és helyére a népköztársasági címert tették. A koronás címer e fölött volt és van ma is. Az épület rekonstrukciója során az eredeti, *Schickedanz Albert* által tervezett és megvalósított állapotot állították helyre, amikor a kalászos címer helyére visszatették a most látható kagylót.

Minderről meggyőződhet a Budapesti Történeti Múzeum 24.220 leltári számú fotója alapján, amely 1896-ban készült az épület Aréna úti homlokzatáról.

Ettvel Zoltán
műszaki igazgató

Belga lettem

Sok furcsaságot lehetett hallani az elmúlt években a Magyar Posta működésének politikai szempontjairól, az ismert ózdi levéllenőrzési ügy óta. Magam eddig az érintettek túlérzékenységének tulajdonítottam az ügyeket, egészen az elmúlt napokig. Kezdődött azzal, hogy a Pesti Hírlap Baráti Körének szánt belépési szándékokat tartalmazó leveleket a Posta nem juttatta el a címünkre (1077 Budapest, Dohány u. 28.), hanem visszaküldte a feladóknak. (Több ilyen, „a címzett ismeretlen" feliratú levelet juttattak el hozzánk, amelyeket nagyon szívesen megmutatnék az illetékeseknek.) A Posta „furcsa eljárása" ezután folytatódott, miután az Új Magyarországban közölt kérdőívet kitöltve leadtam a lakóhelyemen a Budakeszi Postán – magának a vezetőnek a kezébe – arról, hogy a Pesti Hírlap-előfizetésemet kérem ezen újságéra átvezetni. Talán mondanom sem kell, hogy az Új Magyarországot nem hozták ki, és érdeklődésemre a kézbesítő mindig azt felelte, hogy nem tud semmit, és nem nagyon sokan reklamálják ugyanezt. September közepén az érdi postahivatal csekkjén visszakaptam a második félévi előfizetési díjat. Az már nem is bosszant, hogy mire használta a Magyar Posta hónapokig a pénzt – ha másokkal is így járt el, akkor szép summa lehet –, hanem az, hogy utólag el kell hinnem az intézményt ért bírálatokat. Már a választások első fordulója után feltűntek azok a „változások" a Postához hasonló intézmények viselkedésében, amelyek a szocioálliberális politikai csoport előretörése nyomán bekövetkeztek. Ezt még megírhattam a Pesti Hírlapban, de azóta nemigen publikálhatok, hiszen egy „belgának" nem lehet hova állni, a flamand és vallon szélsőségesek között. Azt, hogy nem jelenhetek meg, még érteném is – így volt ez öt évvel ezelőttig –, de az már a korábbihoz képest újítás, hogy nemcsak azt döntik el egyesek, hogy írhatok-e, hanem azt is, hogy olvashatok-e. Kölcsönvett szlogennel reagálva: talán nem véletlen.

Székely (Belga) Kecskés János,
a Pesti Hírlap volt fómunkatársa

Keresztényellenes kurzus

Szeptember 8-án, csütörtökön este a tévéhíradóban *Horn Gábor* – csatlakozva *Fodor* miniszter korábbi utalásaihoz – elképesztő elszólásokkal tette világossá az SZDSZ és a kormányzat egyházakkal kapcsolatos szándékait. Mert most valóban tényekről, döntések előkészítéséről van szó. Horn Gábor ugyanis – nem írói munkásságának részeként – az egyházi iskolákat az állami iskolák vetélytársainak nevezte, melyből logikusan következnek, hogy az állam bolond volna, ha saját piaci ellenfelét finanszírozná. Különös, hogy már a hatalomátvétel másnapján etatista rögeszmék jelei barázdálják a liberalizmus ábrázatját, ugyanis a szabadság világában az iskola a szülőké, a társadalomé, nem pedig az államé. Mert senki nem kényszeríthető arra, hogy munkájával fenntartson egy állami (azaz magyar viszonylatban: vulgáris egyházellenességében fundált) iskolarendszert, majd saját gyermekének neveléséért hozzon többletáldozatot.

Dr. Gáborjáni Szabó Botond
Debrecen

CITY TAXI 2-111-111 BUDAPEST
2-111-111
CITY TAXI 2-111-111 BUDAPEST
2-111-111
CITY TAXI 2-111-111 BUDAPEST